Sc’op riox: ja’ li’ yaloj ti chac’ jcuxlejaltic ta sbatel osli ti cajvaltic Jesucristoe

Tzotzil Zinacantan New Testament

Contents

MATEO 1
MARCOS 49
LUCAS 80
JUAN 131
HECHOS 168
ROMANOS 214
1 CORINTIOS 233
2 CORINTIOS 251
GALATAS 263
EFESIOS 271
FILIPENSES 277
COLOSENSES 282
1 TESALONICENSES 287
2 TESALONICENSES 292
1 TIMOTEO 295
2 TIMOTEO 301
TITO 305
FILEMON 308
HEBREOS 309
SANTIAGO 323
1 PEDRO 328
2 PEDRO 334
1 JUAN 337
2 JUAN 342
3 JUAN 343
JUDAS 344
APOCALIPSIS 346

Sc'op riox: ja' li' yaloj ti chac' jcuxlejaltic ta sbatel osli ti cajvaltic Jesucristoe

New Testament in Tzotzil Zinacantan; tzo (MX:tzo:Tzotzil)

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

Language: Tzotzil

Dialect: Zinacantan

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.
This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (http:// creativecommons.org/ licenses/ by-nc-nd/ 3.0/) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.
You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tzotzil

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

ISBN 978-1-5313-0671-7

PDF generated on 21 Sep 2016 from source files dated 21 Sep 2016
f6d89cf8-4336-5296-a8d0-5fb6684eee12

This print-on-demand edition of Scripture is designed, produced, and provided at cost by the Digital Bible Society. This is made possible through partnerships with the Bible League of Canada, Open Doors International and other missions and translation agencies. We are deeply grateful for the sacrifices made in translating this edition of Scripture and the generosity of others in making this Bible available to you.

To order additional copies of this Bible or hundreds of translations like it or to learn more about our ministries and the mission of Scripture distribution in every language, we invite you to visit www.DBS.org (USA), www.BibleLeague.ca (Canada), and www.OpenDoors.org (Europe). May God bless your work in sharing and teaching these Scriptures, until, as it is written, the earth is *"filled with the knowledge of the glory of the LORD, as the waters cover the sea."* (Habakkuk 2:14)

LI'I JA' STS'IBAOJ TI MATEOE TI C'USITIC AY SPAS, TI C'USITIC AY YAL TI CAJVALTIC JESUCRISTOE

Ja' li' yaloj ti c'usitic sbi ti smuc'tatotac ti Jesucristoe
(Lc. 3.23-38)

1 Ja' li' ts'ibabil sbiic ti smuc'tatotac ti Jesucristoe. Ti Jesucristoe ja' smuc'tatot ti Davide.
Ti Davide ja' smuc'tatot ti Abraame.
2 I'ayan screm ti Abraame, Isaac sbi. I'ayan screm ti Isaaque, Jacov sbi. I'ayan screm ti
Jacove, Judá sbi. Ti Judae ep sbanquil yits'in. 3 Vach i'ayan screm ti Judae, Fares sbi ti june,
Zara sbi ti june. Ti sme'ique Tamar sbi. I'ayan screm ti Farese, Esrom sbi. I'ayan screm
ti Esrome, Aram sbi. 4 I'ayan screm ti Arame, Aminadav sbi. I'ayan screm ti Aminadave,
Naasón sbi. I'ayan screm ti Naasone, Salmón sbi. 5 I'ayan screm ti Salmone, Booz sbi. Ti
sme' Booze Raav sbi. I'ayan screm ti Booze, Obed sbi. Ti sme' Obede Rut sbi. I'ayan screm
ti Obede, Isaí sbi. 6 I'ayan screm ti Isaie, David sbi, i'och ta preserente. I'ayan screm ti
Davide, Salomón sbi. Ti sme' Salomone yajnil to'ox jun vinic Urías sbi.
7 I'ayan screm ti Salomone, Roboam sbi. I'ayan screm ti Roboame, Abías sbi. I'ayan
screm ti Abíase, Asa sbi. 8 I'ayan screm ti Asae, Josafat sbi. I'ayan screm ti Josafate, Joram
sbi. I'ayan screm ti Jorame, Uzías sbi. 9 I'ayan screm ti Uzíase, Jotam sbi. I'ayan screm ti
Jotame, Acaz sbi. I'ayan screm ti Acaze, Ezequías sbi. 10 I'ayan screm ti Ezequíase, Manasés
sbi. I'ayan screm ti Manasese, Amón sbi. I'ayan screm ti Amone, Josías sbi. 11 I'ayan screm
ti Josíase, Jeconías sbi. Ti Jeconíase oy ep sbanquil yits'in. C'alal cuxul xchi'uc sbanquil
yits'in ti Jeconíase, ja'o chucul ibatic ta Babilonia ti jchi'iltactic ta israelale.
12 Tey xa'ox tspasatic ta mantal ta Babilonia ti jchi'iltactique ti c'alal i'ayan screm
ti Jeconíase, Salatiel sbi. I'ayan screm ti Salatiele, Zorobabel sbi. 13 I'ayan screm ti
Zorobabele, Abiud sbi. I'ayan screm ti Abiude, Eliaquim sbi. I'ayan screm ti Eliaquime,
Azor sbi. 14 I'ayan screm ti Azore, Sadoc sbi. I'ayan screm ti Sadoque, Aquim sbi. I'ayan
screm ti Aquime, Eliud sbi. 15 I'ayan screm ti Eliude, Eleazar sbi. I'ayan screm ti Eleazare,
Matán sbi. I'ayan screm ti Matane, Jacov sbi. 16 I'ayan screm ti Jacove, José sbi. Ti Josee
isa' yajnil, María sbi. Ti Maríae i'ayan sba yol, ja' ti Jesuse, ja' st'ujoj Riox ti chispasotic ta
mantale.
17 Ja' yech i'ech' chanlajunq'uex totil me'il ti ilic tal ta Abraame c'alal to David. Naca
smomtac Abraam. Ja' no'ox yech noxtoc i'ech' chanlajunq'uex totil me'il ti ilic tal ta
xch'amaltac ti Davide c'alal to chucul ibatic ta Babilonia ti jchi'iltactic ta israelale, Naca
smomtac David. Ti c'alal chucul ibatic ta Babilonia ti jchi'iltactique, i'ech' chanlajunq'uex
totil me'il noxtoc, ja'o xa i'ayan ti Cristoe.

Ja' li' yaloj ti i'ayan ti Jesucristoe
(Lc. 2.1-7)

18 Ti c'alal i'ayan ti Jesucristoe, ja' yech smelol chac li'i. Ti sme'e, ja' ti Maríae, ja'
sc'ubanoj ti Josee. Mu to'ox chic' sbaic. Ti Maríae ixchi'in yol ta syu'el Ch'ul Espíritu.
19 Ti Josee lec yo'on, mu sc'an xal a'yuc ti ta ox xicta ti slecome, yu'un mu sc'an xac' ta
q'uexlal. Mucul ox chicta. 20 Ti c'alal yech xa'ox snopoj ti Josee, ja'o la ivaychin. Isvaychin
la jun anjel ta vinajel.
—José, vo'ot smomot ti Davide, mu xavat avo'on. Ic'o li Maríae. Li yol xchi'inoje ma'uc
xch'amal vinic; ja' ta syu'el li Ch'ul Espíritue. 21 Crem ta x'ayan. Jesús xavac'be sbiin yu'un
ja' chastojbe amulic, vo'oxuc ti st'ujojoxuc onox li Rioxe —x'utat la yilel yu'un ti anjel ta
svayiche.
22 Ja' ic'ot ti c'usi yaloj ti Rioxe ti c'alal ixch'amunbe ye ti yaj'alc'op ti ta vo'nee.
23 Ta to xchi'in yol jun tojol tseb.
Crem ta x'ayan.
Emanuel ta sbiin yu'un ja' Riox ti chtal xchi'inotique,

xi onox ti j'alc'ope.
[24] Ti c'alal ijulav ti Josee, ti c'usi i'albat yu'un ti anjele ixch'un. Iyic' onox ti Maríae.
[25] Pero muc xchi'in sbaic ta ora. Ja'to ixchi'in sbaic c'alal i'ayan ti sba yole. Ti Josee Jesús
iyac'be sbiin ti unene.

2

Ja' li' yaloj ti ay yac'beic smoton unen Jesús ti p'ijil viniquetique

[1] Ti Jesuse tey i'ayan ta jteclum Belén li' ta estado Judeae. Ja'o ta scoviernoal ti Erodese.
Ti c'alal ayanem xa'ox ti Jesuse, ital ta Jerusalén jayvo' p'ijil viniquetic liquemic tal ta
loq'ueb c'ac'al. [2] Li' yul sjaq'uique:
—¿Bu i'ayan ti much'u sc'oplal chaspasic ta mantal, vo'oxuc li juriooxuque? Yu'un
iquilticotic jp'ej c'anal c'alal teyoticotic ta jnaticotic ta loq'ueb c'ac'ale. Ja' seña ti i'ayan
xa ti much'u chaspasic ta mantale. Ja' tal quich'ticotic ta muc' —xiic.
[3] C'alal iya'i ti Erodese, mu xa sna' c'u tspas xchi'uc ti jchi'iltactic li' nacajtic ta
Jerusalene. [4] Ti Erodese istac ta iq'uel scotol ti totil paleetique xchi'uc ti much'utic
ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe. C'alal tsobolic xa scotolique, lic sjac' bu
sc'oplal ch-ayan ti Cristoe ti chtal spasotic ta mantale.
[5] —Sc'oplal ch-ayan ta Belén li' ta estado Judeae. Ja' onox yech ists'ibaic ti yaj'alc'op
Rioxe ti ta vo'nee:
[6] Ac'u la mi c'ox jteclum li Belen ta yosilic ti smomtac ti Juda ti ta vo'nee,
pero ta to la xvinaj sc'oplal ta ts'acal.
Yu'un la ja' tey ta x'ayan ti much'u chtal spasotic ta mantale, vo'otic li j'israelotique, ti
st'ujojotic onox ti Rioxe,
xi onox ti yaj'alc'ope —xi ti paleetique.
[7] Ti Erodese mucul istac ta iq'uel ti p'ijil viniquetique. Isjac'be c'usi ora iyilic ti c'anale.
[8] C'alal laj sjaq'ue —Batanic ta Belén. Ba jaq'uic yo'to c'u cha'al xataic ti unene. Mi ataique,
x'ech' avalbecon yu'un chba quich' ta muc' uc —xi ti Erodese, pero chlo'lovan no'ox.
[9-10] C'alal laj albaticuc ti p'ijil viniquetique, ibatic. Ti c'anal iyilic ta loq'ueb c'ac'ale, ja'
babe ech'el yu'unic. C'alal iyilic ti chanav toe, xmuyubajic ech'el. Ti c'anale tey ipaj ta
stuq'uil jp'ej na yo' bu ti unene. [11] Tey i'och ti p'ijil viniquetique. Iyilic ti unene xchi'uc ti
sme'e, ja' ti Maríae. Iyich'ic ta muc' ti unene. Isquejan sbaic, ja'o isnijan sba ta balamil
noxtoc. Iyac'beic smoton: oro, xchi'uc bec'tal pom, xchi'uc mirra. [12] Ts'acal to i'albatic la
ta svayichic yu'un ti Rioxe ti mu xa ya'uc ech' sc'oponic ti Erodese. Yech'o un c'alal isutic
ta slumalique, jun xa o be istamic ech'el.

Ja' li' yaloj ti iyac' ta milel c'oxetic ti Erodese

[13] Ti c'alal isutic xa'ox ti p'ijil viniquetique, ivaychin la ti Josee. Isvaychin la jun anjel ta
vinajel.
—Lican ta ora, ic'o ech'el li unene xchi'uc li sme'e. Batanic ta Egipto. Teanic o me. Ja'to
mi lacalbeique xasutic tal. Yu'un li Erodese chlic sa' li unene yu'un yo'onuc smil —x'utat
la yilel.
[14] Ti Josee ora ilic. Ta ac'ubaltic ibatic ta Egipto. [15] Tey inaquiic. Ja'to isutic tal c'alal
icham ti Erodese. Ja' ic'ot ti c'usi iyal ti yaj'alc'op Rioxe ti ta vo'nee: "Ta la xbat ta Egipto ti
Xch'amal Rioxe. Ts'acal to la chic' sutel tal", xi ti j'alc'ope.
[16] Ti Erodese, c'alal iyul ta sjol ti ilo'loat yu'un ti p'ijil viniquetique, icap tajmec. Isloq'ues
mantal ti ac'u yich' milel scotol c'ox crem ta Belene. Ja' ti bu chib to sjabilalique xchi'uc
ti más c'oxetique. Ti Erodese sna'oj c'usi ora iyilic c'anal ti p'ijil viniquetique, yech'o ti
ja' iyac' ta milel ti c'oxetic chib sjabilale yu'un isnop ti tey capal chlaj ti unene. [17] Ja' yech
ic'ot ta Belén chac c'u cha'al ic'ot ta jteclum Ramá ti ta vo'nee ti iyal ti Jeremías yaj'alc'op
Rioxe:
[18] Ti antsetic ta jteclum Ramae chlic la oq'uicuc.
Chat la yo'onic, choq'uitaic la ti yolique.
Abol la sbaic, chat la yo'onic tajmec, ja' la ti chmilbatic ti yolique,

xi ti Jeremíase.
[19] C'alal tey to'ox ta Egipto ti Josee, icham ti Erodese. Ti Josee isvaychin la jun anjel ta
vinajel.
[20] —Lican, ic'o ech'el li unene xchi'uc li sme'e. Sutanic ta alumalic yo' bu lachi'iltac ta
israelale. Ti much'u tsmil ox li unene icham xa —x'utat la yilel yu'un ti anjele.
[21] Ilic ti Josee, iyic' tal ti unene xchi'uc ti sme'e. Iyulic li' ta jlumaltique. [22] Ti c'alal
iyulique, yan xa o covierno ochem li' ta estado Judeae. Ja' xa ochem screm ti ánima
Erodese, Arquelao sbi. Ti c'alal iya'i ti Josee, ixi'. Muc xnaqui li' ta Judeae. I'albat la ta
svayich yu'un ti Rioxe ti ac'u ba nacluc ta estado Galileae. [23] Yech'o ti ta jteclum Nazaret
ba nacluque. Ja' ic'ot ti yech onox ts'ibabil sc'oplal yu'un yaj'alc'optac Riox ti ta vo'nee:
"Jesus Nazaret", xi la sc'oplal yu'un ti crixchanoetique —xiic.

3

Ja' li' yaloj ti lic yal a'yuc sc'op Riox ti Juan j'ac'-ich'vo'e
(Mr. 1.1-8; Lc. 3.1-9, 15-17; Jn. 1.19-28)

[1] Ti c'alal tey to'ox ta Nazaret ti Jesuse, ti Juan j'ac'-ich'vo'e lic yal a'yuc sc'op Riox ta
xocol balamil li' ta estado Judeae.
[2] —Ictaic xa spasel li c'usitic chopole yu'un chlic xa pasvanuc ta mantal ti Rioxe —xi.
[3] Ti Juane ts'ibabil onox sc'oplal yu'un ti Isaías yaj'alc'op Riox ti ta vo'nee. Ja' yech
ists'iba chac li'i:
Ta to xtal jun jchi'iltic ta israelal,
tsots ch-avetaj ta xocol balamil.
"Chtal xa ti Cajvaltique.
Ictaic xa spasel li c'usitic chopole.
Xach'unbeic me ti c'usitic chayalbeique",
xi chalbe ti jchi'iltactique, xi onox ti Isaíase.
[4] Ti Juane jalbil tsatsal cameyo sc'u'. Nucul xchuc xch'ut. Naca cochi' xchi'uc ajapom
islajes. [5] Ti jchi'iltactic ta israelale ti li' nacajtic ta Jerusalene, xchi'uc ti much'utic li'
nacajtic ta sjunlej estado Judeae, xchi'uc ti much'utic tey nacajtic ta ti' uc'um Jordane, ba
ya'iic c'usi chal ti Juane. [6] Ti much'utic jamal iyalic ti c'usitic chopol tspasique, i'ac'batic
yich'ic vo' ta uc'um Jordán yu'un ti Juane.
[7] Ti Juane iyil ti tey chc'ot ep ti much'utic ochemic ta fariseoale xchi'uc ti much'utic
ochemic ta saduceoale. C'ot sc'anic ich'vo' uc.
—Li vo'oxuque ja' achi'ilic li quiletel chone. Ti c'alal cha'i ti chtal c'oc' li chone, chjatav.
Ja' yechoxuc uc. ¿Mi'n ava'iic xa ya'el ti chavich'ic castico ti tal ac'anic ta ora li ich'vo'e?
[8] Mi chavich'ic vo'e, ja' tsc'an ti j'ech'el xavictaic spasel li c'usitic chopole. [9] Mu me xanopic
yech chac li'i: "Ja' jmuc'tatoticotic ti Abraame, yech'o un chicuxioticotic onox ta sbatel
osil uc", mu me xachiic. Chacalbeic, ti Rioxe xu' tsc'atajes ta smom Abraam li tonetic li'i.
[10] Li vo'oxuque co'oloxuc xchi'uc te'el lo'bol ti chopol ta lo'bel sate. Tombil xa yeq'uelal ta
yoc yu'un chboje loq'uel scotol. Chich' chiq'uel. [11] Li vo'one ja' no'ox chcac'be yich'ic vo'
ti much'utic chictaic spasel li c'usitic chopole. Pero oy much'u ts'acal to ta xtal, más oy
syu'el. Li vo'one mi ja'uc slicbel xonob, mu xlic cu'un yu'un mu c'u xitun o. Ja' chayac'be
achi'inic ti Ch'ul Espíritue ti co'ol xchi'uc c'oq'ue yu'un ja' tsloq'ues o li c'usitic chopol ta
avo'onique. [12] Ti much'utic tsc'anic loq'uesbel li c'usitic chopol ta yo'onique, ja' chbatic ta
vinajel. Yan ti much'utic mu sc'anic loq'uesbele ja' ch-ochic ta c'oc' ta sbatel osil. Co'ol
xchi'uc ti much'u ta sjic'a strigoe. Ti c'alal xlaj sjic'ae, ta xch'ol ta stenal. Li yoctaque ta
xchic' —x'utatic yu'un ti Juane.

Ja' li' yaloj ti iyich' vo' ti Jesuse
(Mr. 1.9-11; Lc. 3.21-22)

[13] Ti c'alal yolel chac' ich' vo' ti Juane, ja'o iloc' tal ta estado Galilea ti Jesuse, tey ic'ot ta
uc'um Jordán yu'un tsc'an ti ch-ac'bat yich' vo' yu'un ti Juane. [14] Ti Juane mu sc'an xac'be
yich' vo' ti Jesuse.

—Voʼot chavacʼbon quichʼ voʼ ti yechuque. Maʼuc yech smelol ti voʼon chacacʼbe avichʼ voʼe —xi ti Juane.
15 —Acʼbon quichʼ voʼ. Jaʼ jtsʼacubtastic scotol ti cʼusi tscʼan ti Rioxe —xi ti Jesuse.
Yechʼo un ti Juane iyacʼbe yichʼ voʼ ti Jesuse. 16 Ti cʼalal laj yichʼ voʼ ti Jesuse, ilocʼ ta ucʼum. Jaʼo ijam li vinajele. Iyil iyal tal ta sba ti Chʼul Espíritue ti jun xchiʼuc ti Rioxe. Coʼol xchiʼuc paloma yilel. Jaʼo ichiʼine yuʼun ti Chʼul Espíritue. 17 Ti Rioxe icʼopoj tal ta vinajel.
—Liʼi jaʼ Jchʼamal, jcʼanoj tajmec. Jun coʼon yuʼun —xi.

4

Jaʼ liʼ yaloj ti chloʼloat ox yuʼun totil pucuj ti Jesuse
(Mr. 1.12-13; Lc. 4.1-13)

1 Ti cʼalal laj yichʼ voʼ ti Jesuse, iyulesbat ta sjol yuʼun ti Chʼul Espíritue ti chbat ta xocol balamile yoʼ xqʼuele o yuʼun ti totil pucuje mi ta xchʼun loʼloele.
2 Ti cʼalal tey ta xocol balamil ti Jesuse, muc xveʼ chaʼvinic cʼacʼal xchiʼuc chaʼvinic acʼubal. Lic viʼnajuc. 3 Ti cʼalal chviʼnaj xa tajmeque, jaʼo icʼot ti totil pucuje, Satanás sbi. Cʼot sloʼlo ti yaloje.
—Ti mi yech ti voʼot Xchʼamalot li Rioxe, alboquic li tonetic liʼi acʼu cʼatajuc ta pan —xut.
4 —Tsʼibabil ta scʼop Riox ti mu ta panuc noʼox chicuxioticotique. Jaʼ tscʼan ta jchʼunbeticotic noxtoc li cʼusitic chiyalboticotic ti Rioxe —xi ti Jesuse.
5 Ti pucuje iyicʼ tal ta Jerusalén ti Jesuse. Isvaʼan ta jol templo.
6 —Ti mi yech ti voʼot Xchʼamalot li Rioxe, jip aba yalel. Tsʼibabil ta scʼop Riox ti “chastacbe tal anjeletic ti Rioxe yoʼ mu cʼu xapas oe. Jaʼ stsacoj chacʼot yoʼ mu xayayij o ta tone”, xi tsʼibabil —xʼutat yuʼun pucuj ti Jesuse.
7 —Tsʼibabil noxtoc ta scʼop Riox ti mu xuʼ jqʼuelbeticotic yoʼon ti Rioxe —xʼutat yuʼun Jesús ti pucuje.
8 Ti pucuje iyicʼ muyel ta jpʼej toyol vits noxtoc ti Jesuse. Ora iyacʼbe yil sjunlej balamil ta syuʼel xchiʼuc ti cʼu xʼelan tspas mantal li jyuʼeletique, xchiʼuc ti cʼu xʼelan ichʼbilic ta muqʼue.
9 —Chacacʼbe acuentain sjunlej mi chavichʼon ta muqʼue, mi chaquejletaone —xi ti pucuje.
10 —Batan, Satanás. Mu jchʼun li cʼusi chavalbone. Tsʼibabil ta scʼop Riox ti stuc noʼox chquichʼticotic ta mucʼ ti Rioxe, ti jaʼ ta jpasticotic ti cʼusi tscʼane —xʼutat yuʼun Jesús ti pucuje.
11 Ti pucuje ibat. Jaʼo ital ta ora anjeletic, tal scoltael ti Jesuse.

Jaʼ liʼ yaloj ti ta estado Galilea lic chanubtasvanuc ti Jesuse
(Mr. 1.14-20; Lc. 4.14-15; 5.1-11; 6.17-19)

12 Cʼalal iyaʼi ti Jesuse ti itiqʼue ta chuquel ti Juane, isut ta Galilea. 13 Jaʼ iscomtsan li slumale, jaʼ li Nazarete, tey ba nacluc ta jteclum Capernaum. Li Capernaume ta tiʼnab yoʼ bu yosil smomtac ti Zabulone xchiʼuc ti Neftalí ti ta voʼnee. 14 Jaʼ icʼot ti cʼusi iyal ti Isaías yajʼalcʼop Riox ti ta voʼnee.
15 Li yosil smomtac ti Zabulone xchiʼuc li yosil smomtac ti Neftalí ti ta voʼnee,
chlic ta tiʼmar cʼalal to jech ucʼum Jordán,
Galilea chacʼbeic sbi ti namal crixchanoetic tey chtal naclicuque.
16 Ti jchiʼiltactique ti tsʼacal to chtal naclicuc teyoʼe, abol sbaic.
Tsʼacal to jun yoʼonic yuʼun jaʼ tey chul ta slumalic ti muchʼu stʼujoj Riox chistojbotic li jmultique,
xi onox ti Isaíase.
17 Cʼalal ba nacluc ta Capernaum ti Jesuse, jaʼo lic yal:
—Ictaic xa spasel li cʼusitic chopole yuʼun chlic xa pasvanuc ta mantal ti Rioxe —xut ti jchiʼiltactique.

18 Ti c'alal tey chanav ta ti'ti'nab ta estado Galilea ti Jesuse, tey iyil cha'vo' jchi'iltic
ta israelal, sbanquil yits'in no'ox sbaic. Li banquilale Simón sbi. Pedro li xcha'p'elel
sbie. Andrés sbi li its'inale. Tey yolel tsjipic ta nab snuti'ic tsacobil choy yu'un tsacchoy
yabtelic.
19 —La' chi'inicon, ta jel avabtelic. Chajchanubtasic c'uxi chba avic'becon tal crixcha-
noetic —x'utatic yu'un ti Jesuse.
20 Ora iyictaic o li tsacchoye, ja' ba xchi'inic ti Jesuse.
21 Ijelav ech'el ti Jesuse xchi'uc li cha'vo' jchi'iltique. Tey iyil otro cha'vo', sbanquil yits'in
no'ox sbaic uc. Ja' scremotic ti Zebedeoe. Li banquilale Jacobo sbi. Li its'inale Juan sbi.
Tic'ajtic ta canova xchi'uc stotic, yolel ta sts'isic snuti'ic tsacobil choy yu'un jatem.
—La' chi'inicon —x'utatic yu'un ti Jesuse.
22 Tey iscomtsanic ti stotique xchi'uc ti scanovaique, ja' ba xchi'inic ti Jesuse.
23 Ti Jesuse ixanav ta sjunlej estado Galilea xchi'uc li yajchanc'optaque. Ixchanubtas
jchi'iltactic ta israelal ta scotol bic'tal temploetic. Ja' iyal ti ista xa yora tspasvan ta mantal
ti Rioxe. Icol yu'un ep jchameletic noxtoc, c'usuc no'ox ipic o ti crixchanoetique. 24 Ivinaj
ta sjunlej estado Siria ti icol yu'un ep jchameletique. Yech'o un ti butic i'ech' ti Jesuse tey
iyiq'uic tal ti jchameletique. Ep ta tos chamel cha'iic. Jlom oy c'usi c'ux cha'iic, jlom ochem
pucuj ta yo'onic. Oy jtup'-iq'uetic, oy much'utic ch'abal yip jun yoc sc'obic. Ti Jesuse
icol yu'un scotol. 25 Ep tajmec crixchanoetic ixchi'inic ech'el ti Jesuse. Ja' ti much'utic
tey nacajtic ta Galileae, xchi'uc ta Decapolise, xchi'uc li' ta Jerusalene, xchi'uc ta yan
jteclumetic li' ta estado Judeae, xchi'uc ti much'utic tey nacajtic ta jech uc'um Jordane.

5

Ja' li' yaloj ti ichanubtasvan ta jp'ej vits ti Jesuse
(Lc. 6.20-23)

1 C'alal iyil ti Jesuse ti bats'i ep tajmec stsoboj sbaic ti jchi'iltactic ta israelale, imuy jts'uj
ta ch'ut vits, tey ichoti. Lichotioticotic uc, vo'oticotic li yajchanc'opoticotique. Ibatic uc
ti much'utic sjunul yo'on cha'iic c'usi chal ti Jesuse. 2 Ti Jesuse lic chanubtasvanuc.
3 —Ti much'utic sna'ojic ti muc bu lec yo'onique, chilic to ta ts'acal ti jun yo'onique
yu'un chlic pasaticuc ta mantal yu'un ti Rioxe.
4 'Ti much'utic choq'uita sbaic yu'un li smulique, chilic to ta ts'acal ti jun yo'onique
yu'un chpatbat yo'onic yu'un ti Rioxe.
5 'Ti muchutic mu sna' stoy sbaique, chilic to ta ts'acal ti jun yo'onique yu'un ta
slumalinic ti ach' balamile.
6 'Ti much'utic sjunul yo'on tsc'anic lecubtasbel yo'onique, chilic to ta ts'acal ti jun
yo'onique yu'un ta xlecubtasbat yo'onic yu'un ti Rioxe.
7 'Ti much'utic chc'uxubinvanique chilic to ta ts'acal ti jun yo'onique yu'un ta xc'uxu-
binatic yu'un ti Rioxe.
8 'Ti much'utic sjunul yo'on tspasic li c'usitic lec chil ti Rioxe, chilic to ta ts'acal ti jun
yo'onique yu'un chba sq'uelbeic sat ti Rioxe.
9 'Ti much'utic tspajesic c'ope chilic to ta ts'acal ti jun yo'onique yu'un "jch'amaloxuc",
x'utatic yu'un ti Rioxe.
10 'Ti much'utic ch-ilbajinatic o ti c'usitic lec tspasique, chilic to ta ts'acal ti jun yo'onique
yu'un chlic pasaticuc ta mantal yu'un ti Rioxe.
11-12 'Li vo'oxuque mi chopol c'usi chayalbeic o crixchanoetic ti avich'ojicon ta muq'ue,
mi chayilbajinique, mi chasnopbe amulique, mu xavat o avo'onic. Junuc no'ox avo'onic
yu'un lec ti c'usi chc'ot ataic ta vinajele. Ja' yech i'ilbajinatic ti yaj'alc'optac Riox ti ta
vo'ne uque.

Ja' li' yaloj ti co'ol c'u cha'al ats'am ya'el ti much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe
(Mr. 9.50)

13 'Li vo'oxuque co'oloxuc c'u cha'al ats'am ya'el yu'un vo'oxuc ta xlecub avu'unic li
balamile. Ti mi lec li c'usitic chapasique, chatunic li' ta sba balamile. Ti mi chopol li

c'usitic chapasique, mu c'u xatunic o. Co'ol c'u cha'al ats'am ti mu xa bu chi'e, mu xa c'u stu. Chich' taniel. Chtec'ulanat yu'un li crixchanoetique.

Ja' li' yaloj ti co'ol c'u cha'al luz ya'el ti much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe

14 'Li vo'oxuque co'oloxuc c'u cha'al luz ya'el li' ta sba balamile. Chavaq'uic iluc ti lec
avo'onique, ja' chilic o li crixchanoetique ti xu' chlecub yo'onic uque. Co'ol xchi'uc jun
jteclum ta jolvits, lec xvinaj, mu stac' naq'uel. 15 Ja' no'ox yech noxtoc c'alal ta jtsan
jcastique, mu jmactic ta almul. Toyol onox chcac'tic yo' xilic o osil scotol ti much'utic
teyic ta yut nae. 16 Li vo'oxuque ja' yech tsc'an chvinaj ti lec avo'onique yo' xilic o li
crixchanoetique, yo' xlic yich'ic o ta muc' ti Jtotic Rioxe ta vinajele —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti chc'ot scotol ti c'usitic yaloj ti Rioxe

17 Iyal noxtoc ti Jesuse:
—Mu me xanopic ti tal jch'aybe smantal ti Rioxe xchi'uc ti c'usitic iyalic ti yaj'alc'optac
ti ta vo'nee. Ma'uc tal jch'ay; tal jts'acubtas scotol. 18 Ta melel chacalbeic, c'alal mu to'ox
chlaj li vinajel balamile, mi jp'el mu xch'ay ti c'usitic yaloj ti Rioxe, persa chc'ot scotol. 19 Ti
much'u mu xch'un jtosuc li smantaltac Rioxe, mi ja' yech ta xchanubtas li crixchanoetique,
ja' mu tsotsuc yabtel chc'ot yo' bu tspas mantal ti Rioxe. Ti much'u ta xch'un scotol
smantal ti Rioxe, mi ja' yech ta xchanubtas li crixchanoetique, ja' tsots yabtel chc'ot yo' bu
tspas mantal ti Rioxe. 20 Chacalbe ava'iic, ti much'utic ta xchanubtasvanic ta smantaltac
Rioxe xchi'uc li jfariseoetique, chalic ti lec yo'onique. Yan li vo'oxuque ja' tsc'an ti ta melel
lec avo'onique. Mi ja' yechoxuc chac c'u cha'al li jfariseoetique, mu xu' cha'ochic uc yo'
bu tspas mantal ti Rioxe.

Ja' li' yaloj ti iyal ti Jesuse ti mu me jcapan jbatique
(Lc. 12.57-59)

21 'Ava'yojic ti i'albatic ti vo'ne moletique ti mu me xmilvanique. "Ti much'u chmilvane
milic", x'utatic. 22 Li vo'one chacalbeic, ti much'u tscapan li xchi'ile, xchi'uc ti much'u "mu
c'u balot o", xut li xchi'ile, xchi'uc ti much'u "toj sonsoot", xut li xchi'ile, co'ol smul c'u
cha'al li jmilvanejetique. Co'ol chba yich'ic castico ta c'oc'.
23-24 'Ja' tsc'an ti lec xavil abaic ta acotolique. Mi chba avac'be smoton Rioxe yo' xchic'obil
smotone, mi tey iyul ta ajol ti oy amul yu'un lachi'ile, tey ictao comel ta sts'el xchic'obil
smoton Rioxe li c'usi avich'oj ech'ele. Ba'yi ba lajesbo yo'on ti much'u oy amul yu'une. Mi
ilaj yo'one, xtal avac'be smoton ti Rioxe.
25 'Mi oy bu ata amul yu'un lachi'ile, tsc'an ti chba alajesbe yo'on ta orae. Ti mi mu
xba alajesbe yo'one, chayic' ech'el ta stojol jmeltsanejc'op. Li jmeltsanejc'ope chayac' ta
sc'ob jchabiejtemplo. Li jchabiejtemploe chastic' ta chuquel. 26 Ta melel chacalbeic, mi mu
xapasic chac c'u cha'al lacalbeique, li jmeltsanejc'ope chac' atojic scotol lamulique.

Ja' li' yaloj ti mu me xpich' co'ontic yan antse
(Mt. 18.8-9; Mr. 9.43-47)

27 'Ava'yojic ti i'albatic ti vo'ne moletique ti mu me sa' yantsique, ti mu me sa' yajmul li
antsetique. 28 Li vo'one chacalbeic, ti much'utic chpich' yo'on antsetique, co'ol xa xchi'uc
yants chc'ot. Ti much'utic chpich' yo'on viniquetique, co'ol xa xchi'uc yajmul chc'ot.
29 'Mi ja' chata o amulic lasatique, chopol. Tsc'an chapajesic yo' xa'ochic o ta vinajele.
Mi asatic no'ox cha'ochic o ta c'oc' ta sbatel osile, abol abaic. 30 Ja' no'ox yech noxtoc mi ja'
chata o amulic lac'obique, chopol. Tsc'an chapajesic yo' xa'ochic o ta vinajele. Mi ac'obic
no'ox cha'ochic o ta c'oc' ta sbatel osile, abol abaic.

Ja' li' yaloj ti mu xu' jch'ac cajniltique
(Mt. 19.9; Mr. 10.11-12; Lc. 16.18)

31 'Ava'yojic noxtoc ti i'albatic ti vo'ne moletique: "Ti much'u ta xch'ac yajnile, ac'u
smeltsanbe svunal ti ixch'ac xa sbaique, ac'u yac'be ti yajnile. Ja'to mi oy svunale xu'
xch'ac sbaic", x'utatic onox. 32 Li vo'one chacalbeic, ti much'u ta xch'ac yajnile, mi muc
bu sa'oj yajmul ti ta xch'aque, co'ol xchi'uc isa' yajmul ya'el ti yajnile yu'un ixch'ac. Ti
much'u chic' ch'acbalal antse, co'ol xchi'uc yants chc'ot noxtoc —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti yechuc me li c'usitic chcaltique

33 Iyal noxtoc ti Jesuse:
—Ava'yojic noxtoc ti i'albatic ti vo'nee: "Mi chava'anic ta rextico ti Rioxe, xapasic me
li c'usi chavalique", x'utatic onox. 34 Li vo'one chacalbeic, mu me xava'anic ta rextico li
vinajele, yu'un ja' tey chotol tspas mantal ti Rioxe. 35 Mu me xava'anic ta rextico li balamile,
yu'un ja' scuentainoj ti Rioxe. Mu me xava'anic ta rextico li jteclum Jerusalene, yu'un ja'
st'ujoj ti Rioxe. 36 Mu me xava'anic ta rextico lajolique, yu'un ja' spasoj ti Rioxe. Li stsatsal
ajolique mu stac' xasacubtasic, mu stac' xavic'ubtasic. 37 Yechuc me li c'usi chavalique. Ti
mi chanopic c'ope, ja' mulil.

Ja' li' yaloj ti tsc'an ta jc'uxubintic jcrontatique
(Lc. 6.27-36)

38 'Ava'yojic ti i'albatic ti vo'nee: "Ti mi at'usbe jp'ejuc sat achi'ile, chavich' t'usbel jp'ejuc
asat uc. Ti mi acolesbe jp'ejuc stanal ye achi'ile, chavich' colesbel jp'ejuc stanal ave uc",
x'utatic. 39 Li vo'one chacalbeic, ti much'u ilbaj xayilique, ts'iquic me. Ti mi oy much'u
chasmajbe jot xocon asate, albo ti xu' tsmaj xcha'jotole. 40 Ti mi oy much'u chastic'be amul
ta stojol li jmeltsanejc'opetique, mi chaspojbe lacamisae, ac'bo. Ac'bo noxtoc lapimilc'u'e.
41 Ti mi oy much'u chayalbe chacuchbe ech'el yicats junuc revae, cuchbo ech'el chibuc reva.
42 Ti mi oy much'u chasc'anbe li c'usuc avu'une, ac'bo. Ti mi oy c'usi chaxch'amunbee, mu
me xajalan —xiyutoticotic ti Jesuse—.
43 'Ava'yojic noxtoc ti i'albatic ti vo'nee: "C'uxubinic lachi'ilique. Lacrontaique
crontainic", x'utatic. 44 Li vo'one chacalbeic, c'uxubinic acrontaic. C'anbeic bentisyon
ti much'utic chopol c'usi chayalbeique. Lec xac'oponic ti much'utic mu sc'an sq'uel
asatique. C'oponbeic Riox ti much'utic chayilbajinique. 45 Ti mi yech chapasique, chvinaj
ti xch'amaloxuc xa ti Jtotic Riox ta vinajele. Ti Rioxe ta xloc' tal yu'un li c'ac'ale scuenta
scotol crixchanoetic, ac'u mi lec yo'onic, ac'u mi chopol sjolic. Ja' no'ox yech li vo'e
chiyac'botic ta parejo. Ja' chvinaj o ti sc'anoj scotol crixchanoetique. 46 Ti mi ja' no'ox
ac'anojic li much'utic sc'anojoxuque, mu xvinaj ti lec avo'onique. Co'oloxuc xchi'uc jc'an-
loc'-c'usiticuc. 47 Ti mi ja' no'ox chac'oponic li much'utic lec xavojtiquinique, mu xvinaj ti
lec avo'onique. Co'oloxuc xchi'uc li much'utic mu xich'ic ta muc' ti Rioxe. 48 Li vo'oxuque
tsc'an chvinaj ti lec avo'onic chac c'u cha'al chvinaj slequil yo'on ti Jtotic Riox ta vinajele
—xiyutoticotic ti Jesuse.

6

Ja' li' yaloj ti iyal ti c'u x'elan chcac' jlimoxnatic ti Jesuse

1 Liyalboticotic noxtoc ti Jesuse:
—Mu me xatoy o abaic ti c'alal chapasic c'usitic tsc'an ti Jtotic Riox ta vinajele.
Mi chac'anic o ich'el ta muq'ue, mu xayac'be amotonic ti Rioxe. 2 Ti c'alal chavac'
alimoxnaique, mu me xa'i'onicuc to chac c'u cha'al ti much'utic yich'ojic ta muc' Riox
ti yalojique. Ti c'alal chac' slimoxnaic ta bic'tal temploetique, mi ta cayatic, chalic to
a'yuc yo' x'ich'eic o ta muc' yu'un li crixchanoetique. Ta melel chacalbeic, ti much'utic
yech tspasique ja' no'ox lec ch-ileic yu'un li crixchanoetique; mu c'u stu ch-ileic yu'un
ti Rioxe. 3 Ti c'alal chavac' alimoxnaic li vo'oxuque, mu me xanopic ti chavaq'uic iluque.
4 Ac'u mi mucul chavaq'uic, ti Jtotic Rioxe yiloj onox. Chayac'beic bentisyon. Li bentisyon
chayac'beique chilic scotol crixchanoetic.

Ja' li' yaloj ti iyal c'u x'elan ta jc'opontic Riox ti Jesuse
(Lc. 11.2-4)

5 'Ti c'alal chac'oponic Rioxe, mu me xanopic chac c'u cha'al tsnopic ti much'utic
yich'ojic ta muc' Riox ti yalojique. Yu'un ich'el no'ox ta muc' tsc'anic ti c'alal tsva'an
sbaic ta bic'tal temploetique, mi ta yesquinail cayaetic, ti c'alal tsc'oponic Rioxe. Ta melel
chacalbeic, ti much'utic yech tsnopique ja' no'ox lec ch-ileic yu'un li crixchanoetique; mu
c'u stu ch-ileic yu'un ti Rioxe. 6 Ti c'alal chac'oponic Riox li vo'oxuque, mu me xanopic ti
chavaq'uic iluque. Q'uejo aba atuc ti c'alal chac'opon Rioxe. Ac'u mi atuc chac'opon, ti

Jtotic Rioxe yiloj onox. Chayac'beic bentisyon. Li bentisyon chayac'beique chilic scotol crixchanoetic.
7 ’Ti c'alal chac'oponic Rioxe, mu me teyuc no'ox chavalulanbeic ti c'usi avalbeic xae
chac c'u cha'al tsc'oponic yajsantoic ti much'utic ma'uc jchi'iltique. Le'e yu'un tsnopic ti
ja'to yech ch-a'ibatic o ti ep ta ech'el chalbeique. 8 Li vo'oxuque mu me xapasic yech. Ti
Jtotic Rioxe ta vinajele sna'oj ti c'usitic chtun avu'unic ti c'alal mu to'ox chac'anbeique. 9 Ti
c'alal chac'oponic Rioxe, xavalic chac li'i:
Tot, Cajval, teyot ta vinajel, ac'u quich'oticotic ta muc' jcotolticotic li' ta sba balamile.
10 Ja' ta jc'anticotic ti chapas mantal atuc li' ta sba balamile.
Ta vinajele ja' tspasic li c'usitic lec chavile.
Ja' no'ox yech ac'u jpasticotic li' ta sba balamil li c'usitic lec chavile.
11 Ac'bon jve'elticotic lavie.
12 Ac'boticotic pertonal yu'un jmulticotic yu'un icac'beticotic xa pertonal li much'utic ista
smul cu'unticotique.
13 Coltaoticotic yo' mu jpasticotic o li c'usitic chopole.
Vo'ot chapas mantal ta sbatel osil.
Vo'ot oy alequilal ayu'elal.
Vo'ot chaquich'ticotic ta muc' ta sbatel osil.
Toj lec ti ja' yech chc'ote,
xachiic ti c'alal chac'oponic Rioxe.
14 ’Mi chavaq'uic ta pertonal ti much'u oy smul avu'unique, ja' no'ox yech chayac'beic
pertonal yu'un amulic uc ti Jtotic Riox ta vinajele. 15 Ti mi mu xa'ac'vanic ta pertonale, ja'
no'ox yech mu xayac'beic pertonal yu'un amulic uc ti Jtotic Riox ta vinajele —xiyutoti-
cotic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti mu me xcac'tic iluc mi quictaoj cotique

16 Iyal noxtoc ti Jesuse:
—Mi chavicta avotic c'alal chac'oponic Rioxe, mu me xapasic chac c'u cha'al tspasic ti
much'utic yich'ojic ta muc' Riox ti yalojique. Yu'un tsbon satic ta tanil ti' c'oc' yo' xvinaj
o ti yictaoj yotique. Ta melel chacalbeic, ti much'utic yech tspasique ja' no'ox lec ch-ileic
yu'un li crixchanoetique; mu c'u stu ch-ileic yu'un ti Rioxe. 17-18 Ti c'alal chavicta avotic li
vo'oxuque, mu me xanopic ti chavaq'uic iluque. Tuso ajolic, poco asatic chac c'u cha'al
chapasic onoxe yo' mu xvinaj o ti avictaoj avotique. Ti Jtotic Riox ta vinajele yiloj onox,
chayac'beic bentisyon. Li bentisyon chayac'beique chilic scotol crixchanoetic.

Ja' li' yaloj ti ac'u jtsob jc'ulejaltic ta vinajele
(Lc. 12.32-34)

19 ’Mu me xatsob ac'ulejalic li' ta sba balamile. Li'toe chlaj ta vach chon li c'usuc
avu'unique, chcuxin, chbat ta j'elec'. 20 Li c'usuc avu'unique más lec aq'uic tunuc yu'un
Riox yo' oy o ac'ulejalic ta vinajele. Teyo'e mu x'och vach chon sep' ac'u'ic, mu xcuxin,
mu x'och j'elec'. 21 Ti bu lac'ulejalique, ja' tey batem avo'onic.

Ja' li' yaloj ti mi chic'uxubinvanotique, lec jsatic ya'el
(Lc. 11.33-36)

22 ’Mi chac'uxubinic achi'ilique, co'ol xchi'uc lec asatic ya'el yu'un chavaq'uic tunuc
yu'un Riox li c'usuc avu'unique. Mi yech chapasique, lec chabatic. 23 Yan ti mi mu
xac'uxubinvanique, co'ol xchi'uc ma'satoxuc ya'el yu'un mu xavaq'uic tunuc yu'un Riox
li c'usuc avu'unique. Mi yech chapasique, chopol chabatic. Ja' ta xch'ay xava'iic li sc'op
Rioxe ti ava'yojic xae. Más to chopol chabatic.

Ja' li' yaloj ti mu xu' chitunotic yu'un Riox mi ja' no'ox ta co'ontic li taq'uine
(Lc. 16.13)

24 ’Mu xu' mi cha'vo' avajvale. Co'ol xchi'uc jun mozoil ti mu xu' cha'vo' yajvale. Mi
cha'vo' yajvale, li june chopol chil; li june lec chil. Li june yich'oj ta muc'; li june mu xich'
ta muc'. Ja' no'ox yech mu xu' chatunic yu'un Riox mi ja' no'ox ta avo'onic li taq'uine.

Ja' li' yaloj ti mu me c'usi xcat o co'ontique
(Lc. 12.22-31)

25 ’Yech'o un chacalbeic, mu me xavat avo'onic ti c'uxi chacuxiic li' ta sba balamile, ti
c'uxi chave' chavuch'ic vo'e, ti bu chata ac'u' apoq'uique. Yu'un ja' layac'be apat axoconic
ach'ulelic ti Rioxe, yech'o un chac' ave'elic, chac' ac'u'ic. 26 Q'uelavilic li mutetique, mu sna'
x'abtejic. Mu sna' x'ovolajic, mu sna' xc'ajavic, ch'abal stenal sve'elic. Ja' chmac'linatic
yu'un ti Jtotic Riox ta vinajele. Ali vo'oxuque más to chaxc'uxubinic. 27 Ac'u mi xavat
avo'onic, mu xanatubic o cha'ch'ixuc.

28 ’¿C'u yu'un ti chavat o avo'onic ti bu chata ac'u' apoq'uique? Q'uelavilic c'u slequil ta
xch'i li nichimetic ta stentejtique. Pero mu x'abtejic, mu sjal sc'u'ic. 29 Chacalbe ava'iic.
Ti Salomón ti ta más vo'nee jc'ulej tajmec, lequic sba ti sc'u' spoq'ue, pero mu xco'olaj
xchi'uc li nichime. 30 Li ts'i'lele bats'i yox tajmec lavie, pero oc'ob cha'ej chich' tiq'uel ta
jorno, chta'aj o pan. Ac'u mi muc bu jal ta xch'i li ts'i'lele pero bats'i yox tajmec xcha'le
ti Rioxe. ¿Mi ja' xa mu xayac'beic ac'u'ic ya'el un? Yu'un mu to chach'unic. 31 Yech'o un
mu me xavat avo'onic ti c'uxi chave' chavuch'ic vo'e, ti bu chata ac'u'ique. 32 Ti much'utic
mu to ta xch'unic li sc'op Rioxe chat yo'onic. Li vo'oxuque sna'oj c'usitic chtun avu'unic
ti Jtotic Riox ta vinajele. 33 Yech'o un ch'unic c'usi chayalbeic ti Rioxe. Mi ach'unique,
chayac'beic ti c'usitic chtun avu'unique. 34 Mu me xavat avo'onic c'usi chapasic li oc'obe
yu'un mu xana'ic c'usi chc'ot. Ta'luc o me ti c'u x'elan avocolic jujun c'ac'ale. Mu me
xasa'ic yan —xiyutoticotic ti Jesuse.

7

Ja' li' yaloj ti mu me jnopbetic smul jchi'iltique
(Lc. 6.37-38, 41-42)

1 Iyal noxtoc ti Jesuse:
—Mu me xanopbe smul achi'il yo' ti mu xayalbe o ti Rioxe ti oy amule. 2 Ti c'u x'elan
abol sba avu'un lachi'ile, ja' no'ox yech chayac'be castico ti Rioxe. 3 Ac'u mi mu c'usi más
chopol tspas lachi'ile, li vo'ote yochelot ta sq'uelel. Mu xava'i aba ti más to chopol li c'usi
chapase. 4 “Chopol ti x'elan chapase”, xavut lachi'ile, pero ¿c'uxi chap'ijubtasvan ti más to
chopol c'usitic chapas li vo'ote? 5 Li vo'ote chanop ti mu c'usi chopol chapase. Mi chac'an
chap'ijubtas lachi'ile, ja' tsc'an ti vo'ot ba'yi chavicta spasel li c'usitic chopole. Mi avil xa
ti lecote, xu' xa xap'ijubtas lachi'ile.

6 ’Ti much'u mu sc'an albel li sc'op Rioxe ti ja' chacuxiic o ta sbatel osile, mu xacha'albe.
Yu'un ja' xchi'il li ts'i'e ti mu xa'i pajesel c'alal chti'vane. Ja' xchi'il noxtoc li chitome ti
tstec'ulan li nats'il bu toyol stojole ti leclec sbae.

Ja' li' yaloj mi ta jc'anbetic c'usitic chtun cu'untic ti Rioxe, chiyac'botic
(Lc. 11.9-13; 6.31)

7 ’Mi mu xavicta abaic ta sc'anulanbel ti Rioxe, ta onox xayac'beic li c'usitic chac'anique.
Co'ol xchi'uc li much'u tsa' c'usi chtun yu'une, tsta. Co'ol xchi'uc li much'u chc'opoj ta
ti'nae, chtac'bat. 8 Li much'utic mu xicta sba ta sc'anele, ch-ac'batic.

9 ’Li vo'oxuque, ti c'alal chasc'anbeic pan lach'amalique, ma'uc ton chavac'beic. 10 Ti
c'alal chasc'anbeic choye, ma'uc chon chavac'beic. 11 Li vo'oxuque chopol ajolic pero
xana'ic c'usi lec chavac'beic lach'amalique. Ti Jtotic Riox ta vinajele más lec c'usi
chayac'beic mi chac'anbeique.

12 ’Ti mi chac'an ti lec chayil li crixchanoetique, ja' tsc'an ti lec chavil uque. Ja' yech chal
li sc'op Rioxe ti sts'ibaojic ti Moisese xchi'uc ti yan yaj'alc'optac Riox ti ta más vo'nee.

Ja' li' yaloj ti vocol ta tael li sbelel vinajele
(Lc. 13.24)

13-14 ’Vocol ta tael li sbelel vinajele pero sa'ic me. Ep ti much'utic chbatic ta c'oq'ue yu'un
mu vocluc ta tabel sbelel. Jayvo' no'ox ti much'utic chbatic ta vinajele. Ja' no'ox chbatic
ti much'utic chich'ic ta muc' ti Rioxe —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan chquiltic ti much'utic chlo'lovanique
(Lc. 6.43-44)

15 Iyal noxtoc ti Jesuse:
—P'ijanic me, mu me xach'unic lo'loel yu'un ti much'utic chalic yilel li sc'op Rioxe.
Yu'un chtal sc'oponoxuc manxoic yilel chac c'u cha'al chij, pero li yo'onique ja' chac c'u
cha'al li oq'uile. 16 Ja' chavilic o ti c'usi tspasique. Ana'ojic ti mu xataic uva ta jtec' ch'ixe,
ti mu xataic ic'ux ta saquil ch'ixe. Ja' no'ox yech ti much'utic chalic yilel li sc'op Rioxe,
mu c'usi lec chataic yu'un. 17 Li te'el lo'bol ti bu onox leque, lec li sate. Ti bu onox chopole,
chopol li sate. 18 Mu scap sba li leque xchi'uc li chopole. 19 Li jtec' lo'bol ti chopol sate ta
sts'ete, ta xchiq'ue. Ja' no'ox yech ti much'utic chalic yilel li sc'op Rioxe, ch-ochic ta c'oc' ta
sbatel osil. 20 Yech'o un mi avilic ti chopol c'usitic tspasique, na'ic me ti ja' jlo'lovanetique.

Ja' li' yaloj ti mu xbatic ta vinajel ti much'utic xch'unojic sc'op Riox ta alele
(Lc. 13.25-27)

21 'Ep ti much'utic "Cajval, Cajval", xiyute, pero mu scotoluc ch-ochic yo' bu ta jpas
mantale. Ja' no'ox ch-ochic ti much'utic tspasic ti c'usitic tsc'an ti Jtot ta vinajele.
22 Ep ti much'utic ja' yech chiyalbeic ti c'alal sta yora chcalbe bu chbatic ta sbatel osil li
crixchanoetique: "Cajval, icalticotic ac'op. Vo'ot ta ayu'el ijloq'uesticotic pucujetic. Ep
ta ech'el icac'ticotic iluc alequilal ayu'elal", chiyutic. 23 "Ma'uc jch'amaloxuc. Batanic, mu
xajc'anic yu'un ja' ach'unbeic smantal ti pucuje", ta xcutic.

Ja' lo'il scuenta cha'vo' vinic ti ismeltsan snaic ya'ele
(Lc. 6.46-49)

24 'Ti much'u cha'i li c'usi chcale, mi ta xch'une, co'ol xchi'uc jun vinic ti p'ije, ismeltsan
sna ta ba ton. 25 Ital tsots vo'. Li spat xocon snae, inoj. Tsots i'ech' ic' yo' bu li snae, pero
muc xlom yu'un ta ba ton smeltsanoj. 26 Ti much'u cha'i li c'usi chcale, mi mu xch'une,
co'ol xchi'uc sonso vinic ti ta ba yi' smeltsanoj snae. 27 Ital tsots vo'. Li spat xocon snae,
inoj. Tsots i'ech' ic' yo' bu li snae, ilom —xiyutoticotic ti Jesuse.
28 C'alal laj lo'ilajuc ti Jesuse, ti jchi'iltactique xch'ayet xa yo'onic ti x'elan ichanubtas-
vane. 29 Yu'un lec sna' ti c'usitic tsc'an ti Rioxe. Ma'uc yech ichanubtasvan chac c'u cha'al
jchi'iltactic ti ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe.

8

Ja' li' yaloj ti i'ech' xchamel jun vinic ti ip ta leprae
(Mr. 1.40-45; Lc. 5.12-16)

1 Ti c'alal iyal tal ta yoc vits ti Jesuse, ep jchi'iltactic isnap'letaic ech'el. 2 Isnupic ta be jun
jchi'iltic ta israelal ip ta lepra. Isquejan sba ta yichon ti Jesuse, ja'o isnijan sba ta balamil
noxtoc.
—Cajval, ac'anuc la avet'esbon li chamel x'elan ipon oe, yu'un jna'oj ti vo'ot xu'
chavet'esbone —xi ti vinique.
3 Ti Jesuse iyac' sc'ob ta sba ti jchamele.
—Ech'uc che'e —xut.
Ora i'ech'.
4 —Mu me much'u xavalbe ya'i ti vo'on laquet'esbot lachamele. Ja' no'ox ba ac'bo yil
li palee. Ac'bo smoton Riox chac c'u cha'al yaloj ti Moisese yo' xilic o li jchi'iltactique ti
lecot xae —xut ech'el vinic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti i'ech' xchamel smozo jun capitan solteroe
(Lc. 7.1-10)

5-6 Ti c'alal i'och ta Capernaum ti Jesuse, tey ital jun capitan soltero.
—Cajval, mi mu xa'abulaj xavet'esbon xchamel li jmozoe yu'un ip. Puch'ul ta tem yu'un
ch'abal yip jun yoc sc'ob. C'ux tajmec cha'i —xi.
7 —Chba jq'uel che'e. Chba quet'esbe ti xchamele —x'utat yu'un ti Jesuse.
8 —Cajval, mu tsotsuc cabtel ti vo'ot chabat ta jnae. Xu' ja' no'ox alo jp'eluc ti ac'u ech'uc
xchamel li jmozoe. 9 Li vo'one mantal no'ox ta jch'un ti ta jpas ta mantal li solteroetique.

"Batan", mi xcut li june, chbat. "La' to", mi xcut li june, chtal. "Paso chac li'i", mi xcut li jmozoe, tspas —xi ti capitan solteroe.
10 Ti c'alal iya'i ti Jesuse, xch'ayet xa yo'on.
—Ta melel chacalbeic, muc bu jtaoj yech junuc jchi'iltic ta israelal ti ta xch'un chac c'u cha'al ta xch'un li vinic li'i. 11 Chacalbeic noxtoc. Ta sta yora ti chtal ep crixchanoetic ta sjunlej balamil ti ma'uc jchi'iltic ta israelale. Ta x'ochic yo' bu tspas mantal ti Rioxe. Ja' chtal xchi'inic ti jmuc'tatotic ti ta más vo'nee, ja' ti Abraame, xchi'uc ti Isaaque, xchi'uc ti Jacove. 12 Ti much'utic sc'oplal ox ch-ochic yo' bu tspas mantal ti Rioxe, mu x'ochic yu'un mu xich'ic ta muc' ti Rioxe. Ta x'aq'ueic ech'el ta ic' osil. Tey x'oq'ueletic, xc'uxuxet o yeic yu'un tsots castico chich'ic —x'utatic yu'un Jesús ti much'utic nap'ajtic ech'el ta spate.
13 —Xu' xa chabat yu'un ic'ot xa li c'usi ach'unoje —x'utat yu'un Jesús ti capitan solteroe.
Ora i'ech' xchamel ti smozoe.

Ja' li' yaloj ti itup' sc'ac'al sni'me'el ti Pedroe
(Mr. 1.29-34; Lc. 4.38-41)

14 Ti Jesuse ibat ta sna Pedro. Iyil ti tey puch'ul ta stem ti sni'me'el Pedroe yu'un tilem.
15 Ti Jesuse istsacbe sc'ob. Ora itup' sc'ac'al, lic mac'linvanuc.
16 Ti c'alal i'och ac'ubale, iyiq'uic tal ep ti much'utic ochem pucuj ta yo'onique. Ti Jesuse ta jp'el no'ox c'op isloq'ues ti pucujetique. Icol yu'un scotol jchameletic ti italic uque. 17 Ja' ic'ot ti c'usi iyal ti Isaías ti ta vo'nee. "Ja' ch-ech' o cu'untic chamel, c'usuc no'ox chamelal ipotic o", xi onox ti Isaíase.

Ja' li' yaloj ti much'utic tsc'an chba xchi'inic ti Jesuse
(Lc. 9.57-62)

18 C'alal iyil ti Jesuse ti joyletabil ta crixchanoetique —Batic ta jech nab —xut li yajchanc'optaque.
19 Tey ic'ot jun ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe.
—Cajval, chajchi'in ech'el ti butic chabate —xi.
20 —Li vete oy xch'en, li mute oy stso'op. Vo'on ti co'ol crixchanootique ch'abal jna. Nopo lec mi chachi'inon ech'ele —x'utat yu'un ti Jesuse.
21 Tey ic'ot jun ti much'utic tey onox xchi'uquic sjil c'ac'al ti Jesuse.
—Cajval, ac'on to ech'el. Ja'to chtal jchi'inot ti c'alal xcham li jtote —xut.
22 —Batic, chi'inon ech'el. Ti much'utic mu xiyich'ic ta muq'ue, chamemic ya'el. Tey ac'u smuc sba stuquic —xi ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ispajes ic', ivaxi yu'un nab ti Jesuse
(Mr. 4.35-41; Lc. 8.22-25)

23 I'och ta canova xchi'uc yajchanc'optac ti Jesuse, ijelavic ta jech nab. 24 C'alal chanavic ta ba nabe, ilic tsots ic', xyuc'yon xa tajmec li nabe. Ep i'och vo' ta yut canova, chmuc xa'ox yalel. Ti Jesuse tey vayem ta yut.
25 Li yajchanc'optaque istijic ti Jesuse.
—Cajval, coltaoticotic yu'un chimucotic xa yalel —xutic.
26 —¿Mi mu to bu ach'unojic ya'el ti vo'on tsots jyu'ele? ¿C'u yu'un ti chaxi'ique? —x'utatic yu'un ti Jesuse.
Ilic ti Jesuse, ispajes li iq'ue, ivaxi yu'un li nabe. 27 Xch'ayet xa o yo'onic li yajchanc'optaque.
—¿C'usi vinical li'i ti jliquel ispajes li iq'ue, ti ivaxi yu'un li nabe? —xiic.

Ja' li' yaloj ti iloq'uesbat pucuj ta yo'onic cha'vo' jgadarae
(Mr. 5.1-20; Lc. 8.26-39)

28 Ti Jesuse xchi'uc li yajchanc'optaque ic'otic ta jech nab ta slumal jgadaraetic. C'alal iloc' ta canova ti Jesuse, ital cha'vo' vinic ochem pucuj ta yo'onic. Ta muquenal iloq'uic tal yu'un ja' snainojic li ch'ojbil tonetique ti yo' bu chich'ic tiq'uel ti ánimaetique. Mu xa much'u sc'an x'ech' tey ta bee yu'un oy xi'elalic.
29 I'avanic:

—¿C'usi acuentaoticotic o li vo'ote, Jesús, Xch'amal Riox? Mu to sta yora ti chavac'boticotic casticoe —xiic.
30 Ja'o tey xlamet ep chitometic.
31 —Mi chaloq'uesoticotic ta yo'onic li viniquetic li'i, abulajan alo ac'op ti chi'ochoticotic ta chitometique —xi ti pucujetique.
32 —Ba ochanic —x'utatic yu'un ti Jesuse.
Ti pucujetique iloq'uic ta yo'onic ti cha'vo' vinique, i'ochic ta chitometic. Ti chitometique stusus xa yalel scotol, ip'ajic ta nab, ijic'av scotol.
33 Ti jchabichitometique ixi'ic. Ba yalic ta jteclum ti icham scotol ti chitometique, ti lec xa ti cha'vo' xchi'ilic ti ochem to'ox pucuj ta yo'onique. 34 Ti crixchanoetic ta jteclume iloc' scotolic, tal sq'uelic ti Jesuse. C'alal iyulique —Abulajan loc'an ech'el li'toe —xutic ti Jesuse.

9

Ja' li' yaloj ti itsatsub yoc sc'ob jun vinique
(Mr. 2.1-12; Lc. 5.17-26)

1 Ts'acal to i'och ta canova ti Jesuse, isut ta Capernaum yo' bu nacale. 2 C'alal tey xa'oxe, sq'uechojic c'otel ta pop jun jchi'iltic ta israelal, ch'abal yip jun yoc sc'ob. Ti Jesuse iyil ti xch'unojic ti oy syu'ele.
—Jch'amal, mu xavat avo'on. Ac'bilot xa pertonal yu'un lamule —xut ti jchamele.
3 Tey jayvo' ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe. "Li vinic li'i tsp'is sba ta Riox", xi ta yo'onic. 4 Ti Jesuse yiloj ti c'usi tsnopique.
—¿C'u yu'un ti x'elan chanopique? 5 Ti x'elan icalbe li vinique ti "ac'bilot xa pertonal yu'un lamule" xcute, much'uuc no'ox xu' chal yech yu'un mu vocluc ta alel. Ja' no'ox yech mu vocluc ta alel ti "lican, xanavan" xichiotique. Pero ja' tsc'an chaq'uelic mi chc'ot sc'op ti much'u yech chale. 6 Li vo'one ical ti ac'bil xa pertonal yu'un smul li vinique. Pero q'uelic me c'usi ta jpas lavie yo' xavilic o ti vo'on no'ox ta xcac'be pertonal yu'un smulic li crixchanoetic li' ta sba balamile, vo'on ti co'ol crixchanootique —x'utatic yu'un ti Jesuse.
—Lican, tamo ech'el lapope, batan ta ana —x'utat yu'un Jesús ti vinique.
7 Ora ilic, ibat ta sna. 8 Ti c'alal iyilic ti crixchanoetique, xch'ayet xa yo'onic.
—Coliyal Riox ti ac'bil syu'el li vinic li'i —xiic.

Ja' li' yaloj ti i'iq'ue yu'un Jesús ti Mateoe
(Mr. 2.13-17; Lc. 5.27-32)

9 C'alal laj chanubtasvanuque, ibat ti Jesuse. Liyil ti tey chotolon ta jc'anbe li sloc' c'usiticuque. Mateo jbi.
La', batic —xiyut ti Jesuse.
Ora ba jchi'in.
10 Ts'acal to libatoticotic ta jna xchi'uc ti Jesuse xchi'uc li yan jchi'iltac ta yajchanc'ope. Ep ic'otic uc ti jchi'iltac to'ox ta c'an-loc'-c'usiticuque xchi'uc ti much'utic más chopol c'usitic tspasique. Jcotolticotic ijchol jbaticotic ta mexa. 11 Tey ic'otic jayvo' jfariseoetic. C'alal iyilic ti tsobol chive'oticotic xchi'uc ti jchi'iltac to'ox ta c'an-loc'-c'usiticuque, xchi'uc ti much'utic más chopol c'usitic tspasique —Lavajchanubtasvanejique ¿c'u yu'un ti tsobol chve' xchi'uc li jc'an-loc'-c'usiticuque xchi'uc li much'utic más chopol c'usitic tspasique? —xiyutoticotic.
12 Ti Jesuse iya'i ti c'usi iyalique.
—Ti much'utic leque mu c'u stu yu'unic jpoxtavanej. Ja' no'ox ti much'utic ipe. 13 Ba nopbeic c'usi smelol ti ja' yech yaloj ti Rioxe: "Ja' ta jc'an ti chac'uxubinvanique, mu ja'uc no'ox ti chamilbecon jmotone", xi ti Rioxe. Li vo'one ma'uc tal jsa' ti much'utic ch'abal smul ti yalojique. Ja' tal jsa' ti much'utic oy smulique yo' xictaic oe —x'utatic yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti isjac'beic ti Jesuse c'u yu'un ti mu xicta yotic ti yajchanc'optaque
(Mr. 2.18-22; Lc. 5.33-39)

14 Oy yajchanc'optac ti Juan j'ac'-ich'vo'e. Oy jayvo' c'ot sjac'beic ti Jesuse:
—¿C'u yu'un ti mu xicta yotic lavajchanc'optac vo'ote? Li vo'oticotique xchi'uc li
yajchanc'optac jfariseoetique ep ta ech'el chquicta coticotic —xiic.
15 Itac'av ti Jesuse:
—C'alal teyotic ta nupunele, c'alal tey jchi'inojtic li jnupunele, mu ja'uc o chcat co'ontic.
Ja' no'ox yech lavi li'to jchi'uc li cajchanc'optaque, mu xicta yotic, mu xat yo'onic. Ja'to
chicta yotic ti c'alal ximilee.
16 'Muc much'u tspac'an ta ach' manta li c'a'c'u'ule yu'un tsmuts li ach'e, chjat más li
c'a'c'u'ule. Ja' no'ox yech ti much'utic ta xch'unic ti vo'on no'ox chcac' cuxlicuc ta sbatel
osile, ach' xa li c'usitic tspasique, mu xa spasic ti c'usitic ispasic to'oxe. 17 Ja' chac c'u cha'al
li ach' ya'lel uvae, muc much'u ta xch'ol ta poco' nucular chivo. Ti mi ta xch'ol ta poco'
nucule, ti c'alal xvocane, ta xt'om li nucule. Yech no'ox ta xmal. Yech no'ox ta xch'ay
noxtoc li yave. Li ach' ya'lel uvae ja' tsc'an ti ach' yav chich' ch'olel oe yo' lec xcom o
xchi'uc li yave —x'utatic yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti icha'cuxi ti stseb Jairoe xchi'uc imac xchamel jun ants ti sc'u' no'ox ipicbat ti Jesuse
(Mr. 5.21-43; Lc. 8.40-56)

18 Ti c'alal chlo'ilaj ti Jesuse, ja'o tey ic'ot jun jchi'iltic ta israelal, jmeltsanejc'op ta jun
biq'uit templo. Isquejan sba ta yichon ti Jesuse, ja'o isnijan sba ta balamil noxtoc.
—Naca to icham jtseb. ¿Mi mu xa'abulaj xba avac' ac'ob ta sba yo' xcha'cuxi oe? —xi.
19 Ti Jesuse ibat xchi'uc. Libatoticotic uc, vo'oticotic li yajchanc'opoticotique. 20 Oy jun
ants slajchebal xa jabil ti mu xmac xchamele. Inopoj ta spat ti Jesuse, ista ta picbel sne
spimilc'u'. 21 "Ac'u mi spimilc'u' no'ox jpicbe, ta xmac o li jchamele", xi ta yo'on ti antse.
22 Ti Jesuse ijoyij, isq'uel ti antse.
—Mu c'u xal avo'on. Yu'un ach'unoj ti tsots jyu'ele, yech'o ti ch-ech' lachamele —xut.
Ora imac ti xchamele.
23 Ti Jesuse ic'ot ta sna ti jmeltsanejc'ope, i'och. Iyil ti tey j'amareroetique, ti tey ch-oc'
ch-avanic ti crixchanoetique.
24 —Loc'anic to ech'el. Li tsebe muc bu chamem, ta xvay no'ox —xi.
Tse'ej xa'i scotolic ti x'elan iyale yu'un sna'ojic ti ichame. 25 Ti Jesuse istac loq'uel scotol
ti much'utic teye, i'och ech'el yo' bu telel ti ánimae, istsacbe sc'ob. Ora icha'cuxi ti tsebe,
ilic. 26 Ora ivinaj ta sjunlej jlumaltic ti ixcha'cuxes tseb ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti isjambe sat cha'vo' ma'sat ti Jesuse

27 Ibat noxtoc ti Jesuse. Tey nap'alic ech'el cha'vo' jchi'iltic ta israelal, ma'satetic. Tsots
iyaptaic ti Jesuse:
—Smom David, ¡c'uxubinoticotic! —xiic.
28 C'alal i'och ta yut na ti Jesuse, ital ti cha'vo' ma'sate.
—¿Mi chach'unic ti xu' ta jam lasatique? —x'utatic yu'un ti Jesuse.
—Cajval, ta jch'unticotic —xiic.
29 Ti Jesuse ispicbe sat xcha'va'al.
—Lavi ach'unojic ti xu' chajambe lasatique, yech'o un jamuc —xi.
30 Ora ijam ti satique.
—Mu me much'u xavalbeic ti lajambe lasatique —x'utatic.
31 Pero c'alal isutique, iyalic a'yuc ta sjunlej jlumaltic ti ijambat satic yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti isjambe ye jun uma' ti Jesuse

32 Ti c'alal ja' to'ox chloq'uic ech'el ti cha'vo' ma'sate, yic'ojic c'otel jun uma' yo' bu ti
Jesuse, jchi'iltic no'ox ta israelal. Ochem pucuj ta yo'on. 33 Ti Jesuse isloq'uesbe ti pucuje.
Ijam ye ti vinique. Xch'ayet xa yo'onic ti crixchanoetique.
—¡Mi junuc jchi'iltic muc bu xquiltic yech tspas! ¡Sba to iquiltic o! —xiic.
34 C'alal iyilic ti jfariseoetique —Li vinic li'i ta syu'el totil pucuj tsloq'ues pucujetic ti
ochem ta yo'onic li crixchanoetique —xut sbaic, tslabanic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti abol sba iyil crixchanoetic ta Galilea ti Jesuse yu'un muc much'u chal a'yuc li sc'op Rioxe

35 Ti Jesuse ixanav ta scotol jteclumetic xchi'uc scotol parajeletic. Ichanubtasvan ta
scotol bic'tal temploetic. Iyal a'yuc ti chlic xa pasvanuc ta mantal ti Rioxe. C'usuc
no'ox chamelal ipic o ti crixchanoetique, i'et'esbatic yu'un ti Jesuse. 36 Tey tsobol ep
crixchanoetic, abol sbaic iyil yu'un co'ol xchi'uc chij ti ch'abal xchabiele. 37 —Ta melel
ti ep ti much'utic tsc'an cha'iic li sc'op Rioxe; ja' jutuc no'ox ti much'utic chalique. Co'ol
xchi'uc mi ep li c'ajoje, ja' jutuc no'ox li jc'ajome. 38 Yech'o un c'anbeic ti Rioxe ti ac'u stac
ech'el ti much'utic chba yalic a'yuc li c'usi yaloje yu'un ja' tst'uj stuc —xiyutoticotic ti
Jesuse.

10

Ja' li' yaloj ti c'usitic sbi yajchanc'optac ti Jesuse
(Mr. 3.13-19; Lc. 6.12-16)

1 Jlajchava'alticotic ti yajchanc'opoticotic ti Jesuse, liyac'be jyu'elticotic ti xu' ta
jloq'uesticotic pucujetic ta yo'onic li jchi'iltactique, ti xu' chquet'esbeticotic xchamel ti
much'utic ipe, c'usuc no'ox chamelal cha'iic.
2 Li jbiticotique ja' li'i: Li much'u ba'yi it'ujee Simón. Pedro li xcha'p'elel sbie. Xchi'uc
Andrés, ja' yits'in li Pedroe. Xchi'uc Jacobo xchi'uc yits'in Juan sbi, li scremotic Zebedeoe.
3 Xchi'uc Felipe, xchi'uc Bartolomé, xchi'uc Tomás, xchi'uc vo'on li Mateo jbie ti jc'an-
loc'-c'usiticucon to'oxe. Xchi'uc otro jun Jacobo screm Alfeo. Xchi'uc Lebeo, li Tadeo sbi
noxtoque. 4 Xchi'uc Simón ti stic'oj sba ta partido cananeoe. Xchi'uc Judas Iscariote, ja' ti
iyac' entrucal ta ts'acal ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti istac ech'el slajchava'al yajchanc'op ti Jesuse
(Mr. 6.7-13; Lc. 9.1-6)

5 Ti Jesuse listac ech'el jlajchava'alticotic. Lec lixchanubtasoticotic ech'el.
—Mu me xabatic ta slumal li yan crixchanoetique, mi ja'uc ta slumal jsamariaetic. 6 Tey
no'ox xabatic yo' bu jchi'iltactic ta israelale, yu'un co'olic xchi'uc jch'ayel chijetic. 7 Ba
albeic ti ista xa yora tspasatic ta mantal yu'un ti Rioxe. 8 Et'esbeic xchamel ti much'utic ipe.
Cha'cuxesic ánimaetic. Et'esbeic xchamel ti much'utic ip ta leprae. Loq'uesbeic pucujetic
ta yo'onic. Ta matanal lacac'be ayu'elic yech'o un ta matanal xavet'esbeic li xchamelique.
9 'Mu me xavich' ech'el ataq'uinic. 10 Mu me xavich' ech'el ave'elic. Mu me xavich' ech'el
ch'aq'uex ac'u'ic. Mu me xavich' ech'el axonobic, mi ja'uc anamte'ic. Ja' chac c'u cha'al ti
much'utic chbat ta abtele tey tsta sve'elic, ja' no'ox yech tey chata ave'elic uc.
11 'Ti bu cha'ochique, mi ta jteclum, mi ta parajel, jaq'uic me ti much'u lec sc'oplale.
Ja' xach'amunbeic sna ti c'u sjalil teyoxuc ta jteclume o mi ta parajel. 12 C'alal cha'ochic
ta snae, "ac'u yac'boxuc bentisyon ti Rioxe", xavutic c'otel. 13 Mi chayich'ic ta muc' ti
cajchanc'opoxuque, tstaic li bentisyone. Mi mu xayich'ic ta muq'ue, mu staic. 14 Mi oy
bu jteclumal ti mu xac' ta ch'om snaique, mi mu sc'an xa'iic li c'usi chavalique, c'alal
chaloq'uic teyo'e, xalilinic comel spucucal avoquic. Ja' seña ti chcom ta sba stuquic ti mu
xch'unic pasel ta mantal yu'un ti Rioxe. 15 Ta melel chacalbeic, ti c'alal sta yora chcalbe
bu chbatic ta sbatel osil li crixchanoetique, más castico chich'ic li jchi'iltactic ti bu mu
xayotesique. Ja' jutuc no'ox castico chich'ic ti jsodomaetique xchi'uc ti jgomorraetic ti ta
más vo'nee.

Ja' li' yaloj ti iyal ti Jesuse ti chcrontainatic onox ti yajchanc'optaque

16 'Chajtaquic ech'el chac c'u cha'al chijetic ti tey chc'ot staic oq'uiletique, yu'un chc'ot
ataic jchi'iltactic ti yo'onicuc smiloxuque. P'ijanic me chac c'u cha'al quiletel chon. Lecuc
me avo'onic chac c'u cha'al paloma. 17 P'ijanic me yu'un oy much'u chayiq'uic ech'el ta
stojol jmeltsanejc'opetic ta bic'tal temploetic yo' bu cha'iic smantal Riox li jchi'iltactique.
Chayac'beic arsial li jmeltsanejc'opetique. 18 Yu'un ti avich'ojicon ta muq'ue, oy chayiq'uic
ech'el ta stojol jyu'eletic yech'o un xu' xavalbeic li c'usitic caloje. Tey cha'iic li much'utic
ma'uc jchi'iltique. 19 Ti c'alal cha'aq'ueic entrucale, mu me ba'yiuc xanopic ti c'usi chc'ot

avalique, ti c'uxi chatac'avique. [20] Ja' chasp'ijubtasic c'uxi chatac'avic ti Ch'ul Espíritue ti
jun xchi'uc ti Jtotic Riox ta vinajele.
[21] 'Oy bu chac' ta milel yits'in, mi sbanquil. Oy bu chac' ta milel xch'amal. Oy bu
tscrontain stot sme', chaq'uic ta milel noxtoc. [22] Yu'un ti avich'ojicon ta muq'ue, mu sc'an
sq'uel asatic li crixchanoetique. Ti much'utic chcuch yu'unic li ilbajinele, mi mu xicta o
sbaique, ja' chcuxiic ta sbatel osil. [23] Mi oy bu chataic ilbajinel ta jun jteclume, batanic ta
yan o jteclum. Ta melel chacalbeic, ti c'alal xicha'sut tal vo'on ti co'ol crixchanootique,
mu to'ox bu lajem avalbeic jchi'iltactic ta scotol jteclumetic li' ta jlumaltique ti c'usitic
caloje.
[24] 'Vo'oxuc li cajchanc'opoxuque, ti chatunic cu'une, mu me xanopic ti lec chayilic li crix-
chanoetique. [25] Ta onox xacrontainatic chac c'u cha'al chicrontainat vo'on lavajchanubtas-
vanejicone, vo'on lavajvalicone. Li vo'one chisp'isic ta pucuj li crixchanoetique. Mi ja' xa
li vo'oxuque ti co'ol xchi'uc jch'amaloxuque, más to chasp'isic ta pucuj.

Ja' li' yaloj ti "ja' me xavich'ic ta muc' ti Rioxe", xi ti Jesucristoe
(Lc. 12.2-9)

[26] 'Mu me xaxi'ic o li crixchanoetique yu'un persa onox cha'iic ti c'usitic calojboxuque.
[27] Ja' avabtelic ti jamal chavalic a'yuque. [28] Mu me xaxi'ic o ti much'utic yo'onicuc
smiloxuque yu'un mu staic ta milel lach'ulelique. Ti Rioxe ti ja' xu' chastiq'uic ta c'oc'
xchi'uc ach'ulelique, ja' me xavich'ic ta muc'.
[29] 'Li c'ox mutetique, jna'ojtic ti toj yalem stojole pero xchabioj ti Jtotic Riox ta vinajele.
Mu xcham mi ma'uc yech tsc'an ti Rioxe. [30] Ja' no'ox yech xchabiojoxuc uc. C'alal ta stsatsal
ajolic nitbil jayp'ej. [31] Yech'o un mu me xaxi'ic. Yu'un más tsots ac'oplalic yu'un ti Rioxe;
ja' jutuc no'ox li mutetique.
[32] 'Mi jamal chavalbeic crixchanoetic ti avich'ojicon ta muq'ue, ja' no'ox yech jamal
chcalbe uc ti Jtot tey ta vinajele ti avich'ojicon ta muq'ue. [33] Yan mi mu jamluc chavalbeic
crixchanoetic ti avich'ojicon ta muq'ue, ja' no'ox yech uc, chcalbe ti Jtote ti mu xavich'icon
ta muq'ue.

Ja' li' yaloj ti "ta xcrontainatic ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue", xi ti Jesucristoe
(Lc. 12.49-53; 14.26-27)

[34] 'Mu me xanopic ti tal jco'oltasbe sjol li crixchanoetic li' ta sba balamile. Ta
xcrontainatic ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue. [35] Oy bu tscrontain o stot li creme. Oy
bu tscrontain o sme' li tsebe. Ja' no'ox yech li alibal uque oy bu tscrontain o yalib me'el.
[36] Xaq'uel avilic mu nomuc chtal lacrontaique:
[37] 'Ti much'u mu xiyich' o ta muc' ti chi' ta utel yu'un li stot sme'e, mu xu' xixchi'in.
Ti much'u mu xiyich' o ta muc' yu'un chi' mi x'ilin li xch'amaltaque, mu xu' xixchi'in
noxtoc. [38] Ti much'u mu sc'an xac' svocol chac c'u cha'al chcac' jvocole, mu xu' xixchi'in.
[39] Ti much'u mu xiyich' o ta muc' ti ja' chi' o li milele, yu'un onox ta x'och ta c'oc' ta sbatel.
Yan ti much'u muc ta alel yu'un mi ja' xlaj oe, ja' ta xcuxi ta sbatel osil.

Ja' li' yaloj ti chich' smotonic uc ti much'utic chich'ic ta muc' ti much'u chtun yu'un ti Rioxe
(Mr. 9.41)

[40] 'Ti much'utic ta xch'unic li c'usitic caloje ti chavalic a'yuque, co'ol xchi'uc vo'on
chixch'unbeic ya'el. Ja' chch'unbeic ya'el ti Jtot uque yu'un ja' listac tal. [41] Ti much'utic
chich'ic ta muc' ti much'u chal a'yuc li sc'op Rioxe yu'un sna'ojic ti chtun yu'un ti Rioxe,
co'ol chich' smotonic xchi'uc ti much'u chal a'yuc li sc'op Rioxe. Ti much'utic chich'ic
ta muc' jun vinic yu'un sna'ojic ti lec yo'one, co'ol chich' smotonic xchi'uc li much'u lec
yo'one. [42] Ta melel chacalbeic, ti much'utic ja' no'ox chayac'beic jbochuc vo'e yu'un ti
chilic ti chatunic cu'une, chich' smotonic uc —xiyutoticotic ti Jesuse.

11

Ja' li' yaloj ti tal sc'oponic Jesús ti yajchanc'optac Juan j'ac'-ich'vo'e
(Lc. 7.18-35)

1 Ti c'alal laj yalboticotic mantal jlajchava'alticotic ti Jesuse, tsobol liloc'oticotic xchi'uc
yu'un ba chanubtasvanuc. Ba yal a'yuc sc'op Riox ta jlumalticotic ta estado Galilea.
2 Ti Juane tey tiq'uil ta chuquel. Iya'i ti c'usitic tspas ti Cristoe, yech'o un istac ech'el
jayvo' yajchanc'optac. 3 Ti c'alal ic'otique, isc'oponic ti Jesuse:
—Li' listacoticotic tal li Juan j'ac'-ich'vo'e. Tal jac'boticotic mi vo'ot ti sc'oplal chtal
apasoticotic ta mantale, o mi ta to jmalaticotic otro jun —xutic ti Jesuse.
4 —Ba albeic li Juane li c'usitic ical ava'iique xchi'uc li c'usitic ijpas avilique. 5 "Li
ma'satetique xil xa sbeic. Li coxoetique lec xa chanavic. I'ech' xa xchamelic li much'utic
ip ta leprae. Ijam xa xchiquinic li pac'chiquinetique. Li much'utic chamemic xa'oxe
ijcha'cuxesic xa. Li me'onetique icalbe xa ya'iic ti oy cuxlejal ta sbatel osile. 6 Mu me xicta
sba li Juane, ac'u yich'on o ta muc'. Junuc me yo'on, xiyutoticotic tal li Jesuse", xavutic
c'otel li Juane —x'utatic yu'un ti Jesuse.
7 Ti c'alal isutic ti yajchanc'optac ti Juane, ti Jesuse lic yalbe crixchanoetic sc'oplal ti
Juane:
—Ti c'alal la'ayic ta xocol balamile, ma'uc puj ay aq'uelic ti xbat ta jot ta jot ta
iq'ue. 8 Yaj'alc'op Riox ay aq'uelic. Avilic ti muc bu lec sts'acubtasoj sbae. Ti much utic
sts'acubtasoj sbaique, ti mu c'u me'anal cha'iique, ja' li preserenteetique yu'un jc'ulejetic.
9 Li Juan ay aq'uelique ma'uc yech. Pero más tsots yabtel chac c'u cha'al ti yan yaj'alc'optac
Rioxe. 10 Ts'ibabil onox sc'oplal ta sc'op Riox li Juane ti ja' chjelav tal cu'une.
Ba'yi ta jtac ech'el mantal.
Ja' chalbe li crixchanoetique ti tey chac'ote yo' xa'ich'e o ta muq'ue,
xiyut ti Jtote, xi onox ts'ibabil. 11 Ta melel chacalbeic, ta scotol li crixchanoetique muc
much'u más tsots yabtel chac c'u cha'al li Juan j'ac'-ich'vo'e. Pero ti much'u ta xch'un
pasel ta mantal yu'un ti Rioxe, ac'u mi mu tsotsuc yabtel, más ch-ac'bat yil c'u x'elan
tspas mantal ti Rioxe. Ja' mu sta yech ch-ac'bat yil li Juane.
12 'Ti c'alal lic yal a'yuc li Juan j'ac'-ich'vo'e ti chlic xa pasvanuc ta mantal ti Rioxe, c'al
tana, oy much'utic sjunul yo'on ta xch'unic pasel ta mantal yu'un ti Rioxe. 13 Ti c'alal mu
to'ox ta xtal li Juane, ava'yojic onox ti ists'iba comel ti Moisese xchi'uc ti yan yaj'alc'optac
Riox ti ta más vo'nee ti ta sta yora tspasvan ta mantal ti Rioxe. 14 Mi chach'unic ti ista xa
yora tspasvan ta mantal ti Rioxe, chul ta ajolic ti ja' sq'uexol Elías li Juan li' xae. 15 Vo'oxuc
ti ava'iic c'usi icale, nopbeic smelol.
16 'Chacalbeic c'u xa'elanic, vo'oxuc ti cuxuloxuc lavie. Caltic no'ox ya'el ti oy c'oxetic
tey chtajinic ta ch'ivite. 17 Li jlome iyalbeic li jayvo' xchi'iltac ta tajimole: "Icoq'uesinticotic
ama pero muc xa'ac'otajic o. Lime'anaj'oc'oticotic pero muc xa'oq'uic noxtoc. Mu
c'usi xac'anic", xutic. Ja' yechoxuc uc yu'un mu c'usi xac'anic. 18 Ti c'alal ital li
Juane, muc xaxchi'inic ta ve'el ta uch'vo' pero chopol ava'iic. "Ochem pucuj ta yo'on",
xachiic. 19 Ti c'alal lital vo'on ti co'ol crixchanootique, lajchi'inic ta ve'el ta uch'vo'
pero chopol ava'iic noxtoc. "Q'uelavil, tol xve', tol xuch' ya'lel uva", xachiic. "Lec xil
noxtoc li jc'an-loc'-c'usiticuque xchi'uc li much'utic chopol c'usitic tspasique", xachiic.
Ti sp'ijubtasojicoxuc ti Rioxe, avich'oticotic ta muc' xchi'uc Juan ti yechuque. Ja' chul
o ta ajolic ti sp'ijubtasojoticotic ti Rioxe, yech'o ti ijpasticotic ti c'usitic ijpasticotique
—x'utatic yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti más castico chich'ic ti much'utic muc xich'ic ta muc' ti c'alal iyilbeic slequilal syu'elal ti Jesuse

(Lc. 10.13-16)

20 Ti Jesuse iyalbe sc'oplal ti jchi'iltactic ta israelal ta jteclumetic yo' bu iyac'ulan iluc
slequilal syu'elale yu'un muc xictaic spasel li c'usitic chopole.
21 —Li jchi'iltactic ta jteclum Corazine xchi'uc ta jteclum Betsaidae, iyilic jay'ech'el ti
oy jlequilal jyu'elale, pero muc xiyich'ic o ta muc'. Yech'o un ta onox xich'ic castico
ta sbatel osil. Ti jtiroetique xchi'uc ti jsidonetic ti ta más vo'nee muc xilic li jlequilal
jyu'elale. Ti iyilicuque, islapic jalbil tsatsal chivo ti ch'ixaltic ta lapele, isbon sbaic ta
tanil ti' c'oc' ti yechuque. Ja' seña ti chat o yo'onic ti c'usitic chopol spasojique yu'un

chictaic. [22] Chacalbe ava'iic, ti c'alal sta yora chalbe bu chbatic ta sbatel osil crixchanoetic
ti Rioxe, ja' más castico chich'ic li jchi'iltactic ta Corazine xchi'uc ta Betsaida lavie. Ja' jutuc
no'ox castico chich'ic ti jtiroetique xchi'uc ti jsidonetic ti ta más vo'nee. [23] Li jchi'iltactic
ta Capernaume chalic ti ja' chich'ic crasiae, pero mu x'ac'batic. Yu'un iyilic jay'ech'el ti
oy jlequilal jyu'elale pero muc xiyich'ic o ta muc'. Yech'o un ta onox xich'ic castico ta
sbatel osil. Ti jsodomaetic ti ta más vo'nee muc xilic li jlequilal jyu'elale. Ti iyilicuque,
oy Sodoma c'al tana ti yechuque. [24] Chacalbe ava'iic, ti c'alal sta yora chalbe bu chbatic
ta sbatel osil crixchanoetic ti Rioxe, ja' más castico chich'ic li jchi'iltactic ta Capernaum
lavie. Ja' jutuc no'ox castico chich'ic ti jsodomaetic ti ta más vo'nee —xut jchi'iltactic ti
Jesuse.

Ja' li' yaloj ti "ch'unic ti vo'on chcac' acuxlejalic ta sbatel osile", xi ti Jesuse
(Lc. 10.21-22)

[25] Lic sc'opon Riox ti Jesuse:
—Tot, vo'ot yajvalot vinajel balamil. Colaval ti muc xavac' ya'ibeic smelol c'usi ical, c'usi
ijpas ti much'utic p'ij ti yalojique, ti ja' no'ox avac' ya'ibeic smelol ti much'utic tsc'anic
coltael chac c'u cha'al tsc'anic coltael li c'oxetique. [26] Lec ti ja' yech apase, Tot —xi ti Jesuse.
[27] Ti Jesuse ja' yech lic yalbe ti crixchanoetique:
—Ti Jtote yac'ojbon entrucal scotol ti c'usitic oye. Muc much'u sna' c'u x'elan li co'one,
ja' no'ox sna'oj ti Jtote. Ja' no'ox yech ti Jtot uque, muc much'u sna'be c'u x'elan yo'on.
Jtuc no'ox jna'ojbe. Ja' no'ox ta sna'ic uc ti much'utic chcalbeique. [28] Vo'oxuc ti i'ech'
xa avo'onic ta sa'el ti c'uxi chacuxiic ta sbatel osile, ch'unic ti vo'on chcac' acuxlejalic ta
sbatel osile. [29] Ich'icon me ta muc'. Ja' chanic c'u x'elan li co'one yu'un lec co'on, mu jna'
jtoy jba. Ti mi ja' yech chapasique, chacuxiic ta sbatel osil. [30] Ti mi chavich'icon ta muq'ue,
mu vocluc tspas avu'unic c'usi lec chil ti Rioxe —x'utatic yu'un ti Jesuse.

12

Ja' li' yaloj ti isc'asic jaychev trigo ti yajchanc'optac Jesuse
(Mr. 2.23-28; Lc. 6.1-5)

[1] Ti j'ech'ele tey li'ech'oticotic ta be ta trigoaltic xchi'uc ti Jesuse. Ja'o sc'ac'alil ta
jcuxtic. Livi'najoticotic, vo'oticotic li yajchanc'opoticotique. Ijc'asticotic jaychev trigo,
iju' jc'uxticotic. [2] Liyiloticotic jayvo' jfariseoetic.
—Q'uelavil lavajchanc'optaque, tspasic ti c'usi mu xu' jpastic ta sc'ac'alil ta jcuxtique
—xutic ti Jesuse.
[3] —¿Mi muc bu aq'uelojic ya'el ta sc'op Riox ti c'usi ispas ti Davide c'alal ivi'naj xchi'uc
ti xchi'iltac ta xanvile? [4] Tey ic'otic ta templo. Ti Davide ja' isc'an sve' ti pan ta ba mexae
ti smotoninoj ti Rioxe. Ac'u mi yaloj ti Rioxe ti ja' no'ox tsve'ic li paleetique, pero isve'ic
xchi'uc xchi'iltac ti Davide. Pero muc bu ista o smul uc. [5] ¿Mi muc bu aq'uelojic ya'el c'usi
ists'iba ti Moisese yo' bu chal ti ch-abtejic onox ta muc'ta templo li paleetic ta sc'ac'alil ta
jcuxtique? Pero mu sta o smulic. [6] Li paleetique xu' x'abtejic ta muc'ta templo c'alal ja'o
sc'ac'alil ta jcuxtique. Ja' no'ox yech xu' sc'as sc'uxic jaychevuc trigo li cajchanc'optaque.
Li vo'one más tsots cabtel chac c'u cha'al li paleetique. [7] Ti Rioxe yaloj ti ja' tsc'an ti
chic'uxubinvanotique, ti mu ja'uc no'ox ti chich' milbel smotone. Ti ava'ibeicuc smelole,
muc xatic'beic smul ti much'utic ch'abal smulique. [8] Vo'on ti co'ol crixchanootique, vo'on
yajvalon li sc'ac'alil ta jcuxtique. Vo'on chcal ti c'usi xu' jpastique —x'utatic yu'un ti
Jesuse.

Ja' li' yaloj ti lec xa icom sc'ob ti jun vinique
(Mr. 3.1-6; Lc. 6.6-11)

[9] Ts'acal to lic'ototicotic ta stemploic xchi'uc ti Jesuse. [10] Tey jun jchi'iltic smoch'oj sba
sni'tac jun sc'ob. Tey jayvo' jfariseoetic.
—¿Mi xu' chich' et'esbel xchamel ta sc'ac'alil ta jcuxtic ti much'u ipe? —xutic ti Jesuse
yo' stabeic o smul ti yalojique.

11 —Li vo'oxuque, mi oy bu ip'aj ta ch'en jcotuc achij ti c'alal ja'o ta jcuxtique, ¿mi muc
bu chba aloq'uesic ya'el? 12 Li jcot chije mu masuc tsots sc'oplal. Ja' más tsots sc'oplal li
jun crixchanoe. Yech'o un xu' jpastic c'usi lec ta sc'ac'alil ta jcuxtique —x'utatic yu'un ti
Jesuse.
13 —Tuq'uibtaso li sni'tac ac'obe —x'utat yu'un Jesús ti vinique.
Istuq'uibtas ti sni'tac sc'obe, lec xa icom chac c'u cha'al ti jun sc'obe. 14 Ti jfariseoetique
iloq'uic ech'el, ba snopic c'uxi tstaic ta milel ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti t'ujbil yu'un Riox ti Jesuse ti chtun yu'une

15 Ti Jesuse sna'oj ti c'usi tsnopique, yech'o un ixch'ac sba loq'uel. Ichi'inat ech'el yu'un
ep crixchanoetic. Iyet'esbe xchamel ti much'utic ipe. 16 Tsots iyalbe ti jchameletique:
—Mu me xavinajesic jc'oplal —xut.
17 Ja' ic'ot ti iyal onox ti Isaías yaj'alc'op Riox ti ta vo'nee ti ja' ta xet'es chamel ti Jesuse.
18 Q'uelavil ti much'u jt'ujoj ti chtun cu'une.
Jc'anoj tajmec, jun co'on yu'un.
Chcac'be xchi'in ti Ch'ul Espíritue ti junon jchi'uque.
Cac'ojbe yabtel ti xu' tslecubtasbe yo'onic uc li much'utic ma'uc achi'ilique yo' xcuxiic o
ta sbatel osil uque.
19 Mu sliques c'op, mu stoyojuc sba xc'opoj yo' x'ich'e o ta muq'ue.
20 Muc bu tsp'aj ti much'utic mu c'u stu cha'i sbaique,
ti co'olic xchi'uc voch'em aje,
ti co'olic xchi'uc bu mu xtil lec jcastique.
Ti much'utic yech cha'i sbaique ta spatbe yo'onic,
ta xac' cuxlicuc ta sbatel osil
yo' mu xba yich'ic o casticoe.
21 Ja' chilic o li much'utic ma'uc achi'ilique ti xu' chcuxiic ta sbatel osil uque,
xi ti Rioxe, xi onox ti Isaíase.

Ja' li' yaloj ti mu xa x'aq'ueic o ta pertonal ti much'utic tsp'isic ta syu'el pucuj ti Ch'ul Espíritue (Mr. 3.20-30; Lc. 11.14-23; 12.10)

22 Yic'ojic c'otel jun jchi'iltic ochem pucuj ta yo'on. Ma'sat ti vinique, uma' noxtoc.
Ti Jesuse isloq'uesbe ti pucuj ta yo'one. Ijam sat, ijam ye. 23 Xch'ayet xa yo'onic ti
crixchanoetique.
—Ja' nan li smom Davide ti sc'oplal onox chispasotic ta mantale —xut sbaic.
24 C'alal iya'iic ti jfariseoetique —Li vinic le'e ta syu'el totil pucuj ti tsloq'ues pucujetic
ti ochem ta yo'onic li crixchanoetique —xiic.
25 Ti Jesuse yiloj onox ti c'usi tsnopique.
—Mi tscrontain sbaic jun preserente xchi'uc li xchi'iltac ta meltsanejc'ope, ta xch'ac
o sbaic. Mi chut sbaic li jchop jnaclomale, mi chut sbaic li yajvaltac jteclume, ta xch'ac o
sbaic noxtoc. 26 Ja' no'ox yech ti Satanase, mi tsloq'ues xchi'il ta pucujal ti ochem ta yo'onic
li crixchanoetique, ¿c'u ma xi tspas mantal ti mi yech tspase? 27 Ti x'elan chacalbeique,
yu'un chavalic ti ta syu'el totil pucuj ti ta jloq'ues ti pucujetique. Ti yechuc xavalique,
¿much'u ma ta syu'el ta sloq'uesic pucujetic lavajchanc'opic uque? Lavajchanc'opique xu'
chalic ti ma'uc yech li c'usi chavalique. 28 Li vo'one ta syu'el Ch'ul Espíritu ti jun xchi'uc ti
Rioxe ti ta jloq'ues pucujetique, ja' chvinaj o ti li' xa tspas mantal ti Rioxe.
29 'Caltic no'ox ya'el ti oy much'u yo'onuc ochuc ta sna jun tsatsal vinique ti yo'onuc
yelc'anbe li c'usuc yu'une. ¿Mi ma'uc tsc'an ti ba'yi ta xchuc li vinique yo' xcuch o yu'un
yelc'anbel li c'usuc yu'une? Ti Satanase co'ol xchi'uc tsatsal vinic ya'el. Li vo'one icuch
xa cu'un spojbel li vinique.
30 'Ti much'u chopol chil li c'usi ta jpase, ja' jcronta.
31 'Chacalbeic, ti much'utic chopol li c'usitic tspasique, mi tsp'isic ta pucuj ti Rioxe, ch-
aq'ueic to ta pertonal mi tsc'anbeique. Ja' no'ox ti much'utic tsp'isic ta syu'el pucuj ti
Ch'ul Espíritue, mu xa x'aq'ueic o ta pertonal ta sbatel osil. 32 Ti much'utic chisp'isic ta
pucuj, vo'on ti co'ol crixchanootique, ch-aq'ueic to ta pertonal mi tsc'anbeic ti Rioxe. Ja'

no'ox ti much'utic tsp'isic ta syu'el pucuj ti Ch'ul Espíritue, mu xa x'aq'ueic o ta pertonal ta sbatel osil.

33 ’Ti bu onox lec li te'el lo'bole, lec li sate. Ti bu onox chopole, chopol li sate. Yech'o un nopic lec c'u x'elan ats'unbalic ti chopol chavilicone, yu'un naca lec li c'usitic ta jpase. 34 Li vo'oxuque ja' achi'ilic li quiletel chone yu'un chopol ajolic. Yech'o ti chopol chac'opojique. Ti c'usi chanopique, ja' yech chloc' ta aveic. 35 Ti much'u lec yo'one lec li c'usi chloc' ta yee yu'un lec ti c'usi tsnope. Ti much'u chopol li c'usi tsnope, chopol li c'usi chloc' ta yee. 36 Chacalbeic noxtoc, ti jay'ech'el chopol c'usi avalbeic lachi'ilique, ja' yech chavich'ic o castico ti c'alal sta yora chalbe bu chbatic ta sbatel osil crixchanoetic ti Rioxe. 37 Mi lec c'usi iloc' ta aveic li' ta sba balamile, ch'abal amulic chayilic ti Rioxe. Mi chopole, chavich'ic castico —x'utatic yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ja' no'ox tsc'an tsq'uelbeic syu'el Jesús ti much'utic chopol sjolique
(Lc. 11.29-32)

38 Tey jayvo' jfariseoetic xchi'uc ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe.

—Jchanubtasvanej, ac'o quilticotic ayu'el yo' jch'unticotic o ti stacojot tal ti Rioxe —xutic ti Jesuse.

39 —Vo'oxuc ti cuxuloxuc lavie, chopol ajolic. Yu'un ja' no'ox chac'an chaq'uelic li jyu'ele pero muc bu chcac' avilic. Ja' no'ox chava'ibecon jc'oplal chac c'u cha'al ava'ibeic sc'oplal ti Jonas yaj'alc'op Riox ti ta más vo'nee. 40 Ti Jonase oxib c'ac'al xchi'uc oxib ac'ubal tey tiq'uil ta yut xch'ut muc'ta choy. Ja' no'ox yech li vo'on uque, ti c'alal ximilee, oxib c'ac'al xchi'uc oxib ac'ubal muculon, vo'on ti co'ol crixchanootique. 41 Ti c'alal sta yora chalbe bu chbatic ta sbatel osil crixchanoetic ti Rioxe, más castico chavich'ic, vo'oxuc ti cuxuloxuc lavie. Ja' jutuc no'ox castico chich'ic ti jníniveetic ti ta más vo'nee. Yu'un iyictaic spasel li c'usitic chopole ti c'alal i'albatic sc'op Riox yu'un ti Jonase. Li vo'one más tsots cabtel chac c'u cha'al ti Jonase, pero mu xac'an xach'unic li c'usitic chacalbeique. 42 Ti c'alal sta yora chalbe bu chbatic ta sbatel osil crixchanoetic ti Rioxe, más castico chavich'ic, vo'oxuc ti cuxuloxuc lavie. Ja' jutuc no'ox castico chich' ti ants preserentee ti nom ilic tal ta xocon vinajel ta sure, ti tal ya'ibe srazón ti preserente Salomone. Li vo'one más to jna' razón chac c'u cha'al ti Salomone pero mu xac'an xach'unic li c'usitic chacalbeique.

Ja' li' yaloj ti más tsoc sjol ti much'utic mu j'ech'eluc chich'ic ta muc' ti Jesuse
(Lc. 11.24-26)

43 ’Ti c'alal chloc' ta yo'on jun crixchano ti pucuje, chbat ta xocol balamil, chba sa' bu chnaqui, pero mu sta. 44 “Más lec chisut ech'el ta yo'on li vinique”, xi ti pucuje. Ti c'alal chc'ote, leclectic chc'ot sta li vinique. 45 Yech'o un ti pucuje chba sa' tal vucvo' xchi'il, ja' ti bu chopol tajmeque. Tey ch-ochic ta yo'on li vinique, más to tsoc sjol tajmec. Ja' no'ox yech chacha'leatic uc, vo'oxuc ti chava'iic ti c'usi chcale, mi mu xavich'icon ta muq'ue —x'utatic yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti chac c'oponatuc yu'un sme' xchi'uc yits'intac ti Jesuse
(Mr. 3.31-35; Lc. 8.19-21)

46 C'alal tey chlo'ilaj ta yut na ti Jesuse, ja'o ic'otic ta ti'na ti sme'e xchi'uc yits'intac yu'un chac sc'oponic. 47 Oy much'u i'albon ti Jesuse:

—Tey ta ti'na ame' xchi'uc avits'intac yu'un la tsc'an chasc'opon —xut.

48 —Chcal ava'i ti much'utic co'ol xchi'uc jme'e, ti co'ol xchi'uc quits'intaque —x'utat yu'un ti Jesuse.

49 Ti Jesuse lisbichc'obtaoticotic, vo'oticotic li yajchanc'opoticotique.

—Li jayvo' li'i ja' co'ol xchi'uc jme', ja' co'ol xchi'uc quits'intac ya'el. 50 Scotol ti much'utic ja' tspasic c'usi tsc'an ti Jtotic Riox ta vinajele, ja' co'ol xchi'uc jme', co'ol xchi'uc quits'intac, co'ol xchi'uc quixleltac ya'el —x'utat yu'un ti Jesuse.

13

Ja' lo'il scuenta jvajtrigo
(Mr. 4.1-9; Lc. 8.4-8)

1 Ti Jesuse iloc' ta na, tey ba chotluc ta ti'nab. 2 Ep tajmec jchi'iltactic istsob sbaic ech'el.
Ti Jesuse i'och chotluc ta canova, tey xcajet ta ba vo'. Li jchi'iltactique tey lamal ta ti'nab.
3 Ti Jesuse lic sc'opon. Ep c'usitic iyal ta lo'il.
—Caltic no'ox ya'el ti oy jun vinic ba svaj strigoe. 4 Ti c'alal isvaje, oy jlom ta be ic'ot. Ital
mutetic, istam. 5 Oy jlom ta tontic ic'ot ti bu ch'abal lec slumale. Ora ivoc' yu'un muc bu
pim slumal. 6 C'alal iq'uepe, ic'anub, itaquij, yu'un ch'abal lec yisim. 7 Oy jlom ta ch'ixtic
ic'ot. Ti c'alal ich'i li ch'ixe, iyolontaj li trigoe, ja' ich'ajub o. 8 Oy jlom ta lequil balamil
ic'ot. Lec ich'i, ibeq'uin. Oy iyac' cien, oy iyac' oxvinic (60), oy iyac' lajuneb xcha'vinic
(30). 9 Vo'oxuc ti ava'iic ti c'usi icale, nopbeic smelol —x'utatic yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj c'u yu'un iyal lo'il ti Jesuse
(Mr. 4.10-12; Lc. 8.9-10)

10 Vo'oticotic li yajchanc'opoticotique, c'alal jtucticotic xa xchi'uc ti Jesuse —¿C'u yu'un
ti mu jamluc xavalbe li jchi'iltactique? —xcuticotic.
11 —Li vo'oxuque jamal lacalbeic c'u x'elan tspas ta mantal crixchanoetic ti Rioxe.
Li yantique mu jamluc chcalbeic. 12 Ti much'utic sjunul yo'on ta xch'unique, más ta
xp'ijubtasatic yu'un ti Rioxe yo' xch'unic o leque, yu'un tsc'an ta xch'unic. Yan ti
much'utic mu sjunuluc yo'on ta xch'unique, ti jayp'el sna'ique ta xpojbatic ta jmoj.
13 Yech'o ti ta lo'il no'ox chcalbeique. Yu'un ep ta ech'el iyilic ti oy jlequilal jyu'elale, pero
co'ol xchi'uc muc xilic. Ep ta ech'el iya'iic ti c'usi icale, pero muc xa'ibeic smelol yu'un
stoyoj sbaic. 14 Ja' ic'ot ti c'usi ists'iba ti Isaías yaj'alc'op Rioxe ti ta vo'nee:
Ep to ta ech'el cha'iic lachi'iltaque, pero mu xa'ibeic smelol.
Ep to ta ech'el chilic, pero co'ol xchi'uc mu xilic.
15 Yu'un stoyoj sbaic.
Yu'un mu xictaic spasel li c'usitic chopole,
yech'o ti mu xcac' cuxlicuc ta sbatel osile,
xi ti Rioxe, xi onox ti Isaíase.
16 'Li vo'oxuque layac'beic xa bentisyon ti Rioxe yech'o ti avilic xa li c'usitic ijpase, ava'iic
xa li c'usitic icale. 17 Ta melel chacalbeic, ep yaj'alc'optac Rioxe xchi'uc ep ti much'utic lec
yo'onic ti ta más vo'nee ti tsc'an ox tsq'uelic ti c'usitic ta jpase, pero muc xa xilic. Tsc'an
ox cha'iic ti c'usitic chcale, pero muc xa xa'iic.

Ja' li' yaloj ti i'albatic c'usi smelol li jvajtrigoe
(Mr. 4.13-20; Lc. 8.11-15)

18 'A'ibeic c'usi smelol ti lilo'ilaj ta scuenta jvajtrigoe. 19 Jlom mu xa'ibeic smelol ti tsc'an
tspasatic ta mantal yu'un ti Rioxe. Ta xtal ta ora ti pucuje, chtal ch'aybatuc ta sjolic li sc'op
Rioxe. Ja' yech smelol li bec' trigo ti ic'ot ta bee. 20 Li bec' trigo ti ic'ot ta tontique, ja' seña
ti much'utic c'alal cha'iic li sc'op Rioxe, ora ta xch'unic, jun xa yo'onic yilel. 21 Pero mu
sjunuluc yo'on ta xch'unic. Ti c'alal x'ilbajinatique, ora chicta sbaic. 22 Li bec' trigo ti ic'ot
ta ch'ixtique, ja' seña ti much'utic ya'yojic xa li sc'op Rioxe, pero ja' no'ox ta yo'onic li
c'usitic oy ta sba balamile. Ja' chlo'loatic o. Ja' yolontabil chcom ya'el li sc'op Rioxe yu'un
mu j'ech'eluc ta xch'unic. 23 Li bec' trigo ti ic'ot ta lequil balamile, ti iyac' ciene, ti iyac'
oxvinique (60), ti iyac' lajuneb xcha'vinique (30), ja' seña ti much'utic j'ech'el ta xch'unic
li sc'op Rioxe, ti lec xa'ibeic smelole. Co'ol xchi'uc chbeq'uin ya'el yu'un chalic a'yuc li
sc'op Rioxe. Ac'u mi ch-ilbajinatic, mu xicta o sbaic —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta trigo xchi'uc jobel

24 Ti Jesuse iyalbe jun lo'il noxtoc li jchi'iltactique.
—Chacalbe ava'iic c'u x'elan tspasatic ta mantal ti much'utic chich'ic ta muc' ti Rioxe.
Caltic no'ox ya'el ti oy jun vinic ti ba svaj strigo ta yosile. 25 C'alal vayem xa scotolique,
ital scronta. Tal svaj jobel yo' bu svajoj strigo li vinique. Ti c'alal laj svaj jobel li scrontae,

ibat. [26] Ich'i li trigoe, ibeq'uin. Ja'to ivinaj li jobele. [27] "Totic, ¿mi mu nacauc trigo avaj
ta avosile? Iquilticotic nax ti capal ta jobele", xiic li smozotaque. [28] "Taje jcronta isvaj",
xi. "¿Mi chba jbulticotic li jobele?", xiic li smozotaque. [29] "Mu ya'uc ba abulic naca me
capluc abulic loq'uel li jtrigoe. [30] Tey ac'u ch'iuc xcha'tosol. C'alal sta yora chich' loq'uele,
c'alal yolel sloq'uele, t'ujic loq'uel ba'yuc li jobele, chuquic yu'un chachiq'uic. Ts'acal to
xaloq'uic li trigoe, xamajic, xach'olic ta stenal, ta xcutic li jloc'trigoetique", xut smozotac
li yajval osile —x'utatic yu'un ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta bec' mustisya
(Mr. 4.30-32; Lc. 13.18-19)

[31] Ti Jesuse iyal jun lo'il noxtoc:
—Chacalbe ava'iic noxtoc c'u x'elan tspasvan ta mantal ti Rioxe. Ac'u mi muc bu ep
lavie pero ta to xp'olic. Co'ol xchi'uc bec' mustisya ti ists'un ta yosil jun vinic ti toyol
ibate. [32] Li bec' mustisyae más biq'uit chac c'u cha'al sbec' yan ts'unubiletic. Pero c'alal
xch'ie, más toyol chbat. Chtal mutetic, tey tspas stso'opic ta sc'obc'obtac —x'utatic yu'un
ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta svuquesobil xch'ut pan
(Lc. 13.20-21)

[33] Ti Jesuse iyal jun lo'il noxtoc:
—Chacalbe ava'iic c'u x'elan tspasvan ta mantal ti Rioxe. Oy syu'el, xu' tslecubtas o
avo'onic yo' xapasic o li c'usitic leque. Co'ol xchi'uc li svuquesobil xch'ut pane. Ac'u mi
jset' no'ox xac'be svuquesobil xch'ut vucub te' arina li antse, pero ta xvuc o xch'ut scotol
—x'utatic yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti naca ta lo'il iyalbe crixchanoetic ti Jesuse
(Mr. 4.33-34)

[34] Ti Jesuse naca ta lo'il iyalbe li jchi'iltactique pero oy smelol ti c'usitic iyale. [35] Yu'un ja'
ic'ot ti c'usi iyal ti yaj'alc'optac Rioxe ti ta vo'nee.
Naca ta lo'il chalbe li crixchanoetique.
Li c'usitic chale muc bu xca'itic o yech ta spasel balamil,
xi onox ts'ibabil ta sc'op Rioxe.

Ja' li' yaloj ti i'albatic c'usi smelol li trigoe xchi'uc li jobele

[36] Ti Jesuse isc'opon comel li jchi'iltactique, i'och ta yut na. Li'ochoticotic uc, vo'oticotic
li yajchanc'opoticotique.
—Alo ca'iticotic c'usi smelol li lo'il scuenta jobel avale —xcuticotic.
[37] —Li jvajtrigoe, vo'on ti co'ol crixchanootique. [38] Li cosile ja' sjunlej li balamile. Li
trigoe ja' ti much'utic ta xch'unic c'usi lec chil ti Rioxe. Li jobele ja' ti much'utic chopol
c'usitic tspasique. [39] Li jcronta ti isvaj jobele, ja' ti totil pucuje. Ti yora chich' loq'uele, ja'o
c'alal xlaj li balamile. Li jloc'trigoetique ja' ti anjeletique. [40] Ti c'u x'elan istsobic ti jobele,
ti ixchiq'uique, ja' yech chc'ot c'alal xlaj li balamile. [41] Vo'on ti co'ol crixchanootique, ta
jtac tal caj'anjeltac. Ja' chtal stsobic ti much'utic tsocbe sjol li xchi'ile xchi'uc scotol ti
much'utic chopol c'usitic tspasique. [42] Tstenic ochel ta c'oc'. Tey x'oq'ueletic, xc'uxuxet o
yeic yu'un tsots castico chich'ic. [43] Yan ti much'utic lec yo'onique ch-ac'bat xojobalic c'alal
teyic xa yo' bu tspas mantal ti Jtotic Rioxe ta vinajele, yu'un ja' xch'amaltac. Ti xojobalique
co'ol xchi'uc xojobal c'ac'al. Vo'oxuc ti ava'iic c'usi icale, nopbeic smelol —xiyutoticotic
ti Jesuse.

Ja' lo'il ti mucul ista epal taq'uin ti jun vinique

[44] Ti Jesuse iyal jun lo'il noxtoc:
—Mi sjunul avo'on chach'unic pasel ta mantal yu'un ti Rioxe, mu xa c'usi palta chava'iic,
xamuyubajic xa tajmec. Co'ol xchi'uc jun vinic ti mucul ista epal taq'uin ta jset' osile.
Xmuyubaj xa tajmec. Tey no'ox ixcha'muc comel, ja' ba xchon scotol li c'usuc yu'une, ja'
isman li jset' osil yo' bu mucul li taq'uine —xi ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta jp'ej perla

45 Ti Jesuse iyal jun lo'il noxtoc:
—Mi sjunul avo'on chach'unic pasel ta mantal yu'un ti Rioxe, xamuyubajic tajmec.
Co'ol xchi'uc jun jmanolajel ti tsc'an tsman perlaetic ti toyol stojole. 46 C'alal iyil jp'ej ti
leclec sbae, xmuyubaj xa tajmec. Ba xchon scotol li c'usuc yu'une, ja' isman —xi ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta jtsac-choyetic

47 Ti Jesuse iyal jun lo'il noxtoc:
—Chcal ava'iic c'u x'elan tspas mantal ti Rioxe. Ti Rioxe co'ol xchi'uc jtsac-choyetic
ya'el ti sjipojic ta nab snuti'ique ti ep tajmec choy ocheme. 48 Li jtsac-choyetique, mi inoj
li snuti'ique, ta snitic loq'uel ta ti' nab, ta st'ujic li choye. Ti bu leque chaq'uic ta moch. Ti
bu chopole ta stenic ech'el. 49 Ja' yech tspas ti Rioxe ti c'alal xlaj li balamile. Ta stac tal ti
anjeletique, chtal st'ujic li crixchanoetique. Slecoj chaq'uic ti much'utic chopol sjolique,
slecoj chaq'uic ti much'utic lec yo'onique. 50 Ti much'utic chopol sjolique chteneic ochel
ta c'oc'. Tey x'oq'ueletic, xc'uxuxet o yeic yu'un tsots castico chich'ic —xi ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti xu' xa chalic a'yuc sc'op Rioxe ti yajchanc'optac Jesuse yu'un ya'yojic xa scotol

51 —¿Mi ava'ibeic smelol scotol ti c'usitic icale? —xiyutoticotic ti Jesuse.
—Cajval, ica'iticotic —xcuticotic.
52 —Ti ava'ibeic xa smelole, co'oloxuc xchi'uc jun vinic ya'el ti oy scotol c'usi chtun
yu'une. Yu'un ja' iyich' comel ti c'usuc yu'un ti ánima stote. Oy onox c'usuc yu'un uc.
Yech'o un oy scotol ti c'usi chtun yu'une. Ja' no'ox yechoxuc uc, ava'yojic ti c'usitic
i'albatic yu'un Rioxe ti vo'ne moletique xchi'uc ti c'usitic ja' to lacalbeique. Yech'o un xu'
chavalic a'yuc c'u x'elan tspasvan ta mantal ti Rioxe —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti muc x'ich'e ta muc' ta Nazaret ti Jesuse
(Mr. 6.1-6; Lc. 4.16-30)

53 Ti c'alal laj lo'ilajuc ti Jesuse, iloc' teyo'e. 54 Ibat ta steclumal ta Nazaret. I'och ta templo
teyo'e, tey ichanubtasvan. Ti much'utic iya'iique xch'ayet xa yo'onic.
—¿Bu ista sp'ijil li jchi'iltic le'e ti naca lec li c'usi chale? ¿Bu ista syu'el ti scotol c'usi xu'
tspase? 55 Pero ja' screm li carpinteroe, ja' yol li Maríae. Ja' sbanquilic li Jacoboe, xchi'uc
li Josee, xchi'uc li Simone, xchi'uc li Judase. 56 Ja' xibnelic noxtoc li antsetic ti li' nacajtic
jchi'uctique. ¿Bu ixchan scotol ti x'elan tspase? —xut sbaic.
57 Muc xch'unic ti ja' stacoj tal ti Rioxe.
—Ti much'utic chalic a'yuc li sc'op Rioxe, mi chbatic ta yan o jteclume, ch-ich'batic ta
muc'. Yan ta steclumal stuquique xchi'uc ta snaique, mu x'ich'batic ta muc' —x'utatic
yu'un ti Jesuse.
58 Ta steclumal ti Jesuse muc bu ep iyac' iluc slequilal syu'elal, ja' ti muc xch'unic ti tacbil
tal yu'un ti Rioxe.

14

Ja' li' yaloj ti c'uxi icham ti Juan j'ac'-ich'vo'e
(Mr. 6.14-29; Lc. 9.7-9)

1 Ti covierno Erodese iya'i ti ep c'usitic tspas ti Jesuse yu'un vinajem sc'oplal.
2 —Taje ja' nan ti Juan j'ac'-ich'vo'e. Yu'un nan icha'cuxi, yech'o ti oy syu'ele —xut ti
xchi'iltac tey ta opisinae.
3 Ja' ta smantal ti Erodese ti itsac ti Juane, ti ichuque ta carina ta yut chuclebale yo' mu
xtae o ta milel yu'un ti yajnil to'ox yits'ine. Erodías sbi ti antse. Felipe sbi ti yits'ine.
4 —Ma'uc yech chal li leye ti apojbe yajnil lavits'ine —x'utat yu'un Juan ti Erodese.
5 Ti Erodese yo'onuc smil ti Juane pero ixi' o to'ox ti jchi'iltactic ta israelale, yu'un
xch'unojic ti ja' yaj'alc'op Rioxe. 6 Ts'acal to c'alal iloc' sjabilal ti Erodese, ispas sq'uinal. Ti
stseb Erodíase i'ac'otaj. Ti c'u x'elan i'ac'otaje, lec iyil ti Erodese xchi'uc ti much'utic tey
tsobolique.
7 —C'anbon ti c'usi chac'ane, lojriox chacac'be —xut tseb ti Erodese.

[8] Ti tsebe ba sjac'be sme' ti c'usi tsc'anbe ti Erodese. C'alal i'albat ti c'usi tsc'ane, ba yalbe
ti Erodese:
—Ja' ac'bon tal ta plato sjol li Juan j'ac'-ich'vo'e —xut.
[9] Ti Erodese iyat yo'on. Ta scoj ti isva'an ta rextico ti Rioxe, xchi'uc ti ya'yojic ti
much'utic tey xchi'uc ta mexae, yech'o un iyal ti xu' chich'be sjol ti Juane. [10] Ja'o istac
ech'el yajsolterotac ti ac'u ba stuch'beic tal sjol ti Juan ta chuclebale. [11] Ispachbeic tal ta
plato, iyac'beic ti tsebe. Ti tsebe ba yac'be sme'.
[12] Ic'ot yajchanc'optac ti Juane, ay sloq'uesic, ba smuquic. Ba yalbeic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ismac'lin vo'mil viniquetic ti Jesuse
(Mr. 6.30-44; Lc. 9.10-17; Jn. 6.1-14)

[13] Ti Jesuse iya'i ti ip'ise ta Juan yu'un ti Erodese, i'och ech'el ta canova, ibat ta xocol
balamil. C'alal iya'iic ti jchi'iltactic ta israelale ti ibat xa ti Jesuse, oy jayib jteclum iloq'uic
ech'el, ba staic. [14] Ti c'alal liloc'oticotic ta canovae, tey xa tsobol ep crixchanoetic c'ot
jtaticotic. Ti Jesuse isc'uxubin, iyet'esbe xchamel ti jchameletic tey capalique. [15] C'alal
ch-ic'ub xa'ox osile —Li'toe xocol balamil. Imal xa c'ac'al noxtoc. Más lec taco ech'el li
crixchanoetique, ac'u ba sman sve'elic ta naetic —xcuticotic ti Jesuse.
[16] —Mu persauc xbatic. Mac'linic vo'oxuc —xiyutoticotic.
[17] —Mu c'usi oy cu'unticotic. C'ajom no'ox vo'p'ej pan xchi'uc cha'cot choy li'
quich'ojticotique —xcuticotic.
[18] —Ich'ic tal —xiyutoticotic.
[19] Ti Jesuse iyalbe ti jchi'iltactique ti ac'u chotlicuc ta stentejtique. Ixch'am ti vo'p'ej
pane xchi'uc ti cha'cot choye, isq'uel vinajel, "colaval" xut ti Rioxe. Ja'o ixut ti pane,
ixch'ac noxtoc ti choye. Liyac'boticotic. Vo'oticotic xa icac'beticotic ti crixchanoetique.
[20] Ive' scotolic, lec inojic. Ijtsobticotic ti pane xchi'uc ti choye ti c'u yepal muc xlaj yu'un ti
crixchanoetique. Inoj lajcheb moch ti sovrae. [21] Oy nan vo'miluc viniquetic ive'ic. Slecoj
ti antsetique xchi'uc ti c'oxetique, muc bu nitbil.

Ja' li' yaloj ti ixanav ta yoc ta ba nab ti Jesuse
(Mr. 6.45-52; Jn. 6.15-21)

[22] Ts'acal to —Ochanic ech'el ta canova, t'ab batanic ta jech nab —xiyutoticotic ti Jesuse.
Ti Jesuse stuc xa isc'opon comel ti crixchanoetique. [23] Ti c'alal laj sc'opon comele, imuy
ta vits, ba sc'opon Riox. C'alal i'ic'ube, stuc tey ta vits ti Jesuse. [24] Li vo'oticotique o'lol xa'ox
nab xiloc'oticotic ech'el. Ital tsots ic' ta quelavticotic, xyuc'yon xa tajmec li nabe. Mu xa
xanav ti canovae. [25] C'alal po'ot xa'ox sacube, listaoticotic ta o'lol nab ti Jesuse. Iquilticotic
ti chanav tal ta yoc ta ba name. [26] Ti c'alal iquilticotique, lixi'oticotic. Xcac'ticoticuc me
ch'ulelal. Xi'avlajetoticotic xa tajmec.
[27] Ora ic'opoj ti Jesuse:
—Vo'on Jesuson, mu me xaxi'ic —xiyutoticotic.
[28] —Cajval, mi yech chaval ti vo'ote, alo ti xu' chital ta ba nab uque, chtal jnupot —xi li
Pedroe.
[29] —La' —x'utat.
Iloc' ta canova li Pedroe, ixanav ta yoc ta ba nab, ba snup ti Jesuse. [30] C'alal iya'i ti tsots
iq'ue, ixi'. Chmuc xa'ox yalel ta vo'.
—¡Cajval, coltaon! —xut.
[31] Ti Jesuse ora istsacbe sc'ob.
—¿C'u yu'un ti chaxi'e? ¿Mi mu to bu ach'unoj ya'el ti vo'on tsots jyu'ele? —x'utat.
[32] C'alal i'ochic ta canovae, ipaj li iq'ue. [33] Vo'oticotic ti teoticotic ta yut canovae ijquejan
jbaticotic, iquich'ticotic ta muc' ti Jesuse.
—Ta melel vo'ot Xch'amalot ti Rioxe —xcuticotic.

Ja' li' yaloj ti iyet'esbe xchamel ep jchameletic ta Genesaret ti Jesuse
(Mr. 6.53-56)

[34] Ti c'alal lic'ototicotic ta Genesaret ta jech nabe, tey liloc'oticotic ta canova. [35] Ti
jchi'iltactic ta israelale ti tey nacajtique iyojtiquinic ti ja' ti Jesuse. Ora ivinaj ta sjunlej

Genesaret ti tey ic'ot ti Jesuse. Iyic'beic tal scotol jchameletic. 36 Oy jlom jchameletic
isc'anbeic ti Jesuse ti ja' no'ox ac'u yac' ta piquel ti sne spimilc'u'e. Ti much'utic ispique
i'ech' o ti xchamelic uque.

15

Ja' li' yaloj ti c'usitic ta jta o jmultic ta stojol ti Rioxe
(Mr. 7.1-23)

1 Tey ic'otic jayvo' jfariseoetic xchi'uc jayvo' ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta
smantaltac Rioxe, li' liquemic ech'el ta Jerusalene. C'ot sjac'beic ti Jesuse:
2 —¿C'u yu'un ti ma'uc yech tspasic lavajchanc'optaque chac c'u cha'al ispasic ti vo'ne
moletique? Yu'un jliquel no'ox tspoc sc'obic c'alal chve'ique. Ti vo'ne moletique jal ispoc
sc'obic ti c'alal ive'ique yo' lec x'ileic o yu'un ti Rioxe —xiic.
3 Itac'av ti Jesuse:
—¿C'u yu'un ti ma'uc chachanubtasvanic o li smantaltac Rioxe, ti ja' chavalic ti c'u
x'elan scostumbreic ti vo'ne moletique? 4 "Ich'o ta muc' atot ame'", xi ti Rioxe. "Mi oy
much'u chopol c'usi chalbe li stot sme'e, milic", xi. 5-6 Yan li vo'oxuque chachanubtasic ti
ac'u no'ox yalic ti yac'ojic xa ta smoton Riox li c'usuc yu'unique. Mi iyalbeic xa yech ti
stot sme'ique ti yac'ojic xa ta smoton Riox li c'usuc yu'unique, xu' xa mu sc'uxubinic li
stot sme'ique. Ti x'elan chavalique, ma'uc chachanubtasvanic o li smantaltac Rioxe. Ja'
chavalic ti c'u x'elan smantalic ti vo'ne moletique. 7 Yech no'ox chanopic ti avich'ojic ta
muc' ti Rioxe. Ja' ac'oplalic ti i'albat yu'un Riox ti Isaías yaj'alc'op Riox ti ta vo'nee.
8 Lachi'iltaque yech no'ox chalic ti chiyich'ic ta muq'ue,
mu sjunuluc yo'onic.
9 Smantal no'ox crixchano ti ta xchanubtasvanic oe,
mu vo'onicon caloj,
xi ti Rioxe, xi onox ti Isaíase —x'utatic yu'un ti Jesuse.
10 —Jchi'iltactic, nopojanic tal. La' a'yic li c'usi chcale. 11 Li c'usitic chalajesique muc bu
chata o amulic ta stojol ti Rioxe. Ja' chata o amulic li c'usitic chopol chavalique —xi.
12 Vo'oticotic li yajchanc'opoticotique linopojoticotic ech'el yo' bu ti Jesuse.
—¿Mi ana'oj ti chopol iya'i jfariseoetic ti x'elan avalbee? —xcuticotic.
13 —Li jfariseoetique chalic ti mu persauc xach'unic scotol ti c'usitic yaloj ti Jtot tey ta
vinajele. Yech'o un ta onox xch'ay sc'oplalic chac c'u cha'al chich' bulel ts'i'lel. 14 Yech'o
un mu me xavat avo'onic. Yu'un co'olic xchi'uc ma'sat ti yo'onuc yac'be yil be li xchi'il ta
ma'satile. Pero mi co'ol ma'satetique, co'ol chp'ajic ta ch'en —xiyutoticotic ti Jesuse.
15 —Alboticotic smelol li lo'il avale —xi li Pedroe.
16 —¿Mi muc xava'ibeic smelol ya'el uc? 17 ¿Mi mu xana'ic ya'el ti ta ach'utic no'ox
chc'ot li c'usitic chalajesique, ti chatsa'taic loq'uele? 18 Yan li c'usitic chopol chavalique, ta
avo'onic chlic tal, ja' chata o amulic ta stojol ti Rioxe. 19 Li crixchanoetique ta yo'onic onox
tsnopic li c'usitic chopole. Chmilvanic, tsa' yantsic, tsa' yajmulic, ch-elc'ajic, tsnopic c'op,
tol xlo'iltavanic. 20 Li c'usitic chopol li'i ja' chata o amulic ta stojol ti Rioxe. Mi ja' no'ox muc
bu jal chapoc ac'obic c'alal chave'ique, muc bu chata o amulic —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti xch'unoj jun jcanaanil antse
(Mr. 7.24-30)

21 Ti Jesuse iloc' ech'el, ibat ta sts'el li chib jteclum Tiroe xchi'uc li Sidone. Libatoticotic
uc. 22 Tey ic'ot jun jcanaanil ants. Ti antse iyapta ti Jesuse:
—Totic, smom David, c'uxubinbon li jtsebe yu'un ochem pucuj ta yo'on. Abol sba tajmec
—xi.
23 Ti Jesuse muc xtac'av.
—Abulajan taco ech'el li antse yu'un tsots chiyaptaotic —xcuticotic.
24 —Li vo'one ja' no'ox tacbilon tal scuenta jchi'iltac ta israelal yu'un co'olic xchi'uc
jch'ayel chijetic —x'utat yu'un Jesús ti antse.
25 Ti antse isquejan sba ta yichon ti Jesuse, ja'o isnijan sba ta balamil noxtoc.
—Totic, loq'uesbon pucuj ta yo'on li jtsebe —xut.

26 —Oy onox xava'i lo'il ti chopol mi ta jpojbetic spanic li unetique, mi ja' chcac'betic
slajes li c'ox ts'i'etique —x'utat yu'un chq'uele c'u x'elan chtac'av.
27 —Yecha'a, totic. Pero oy onox chp'aj xch'uch'ulil spanic ta yolon smexa li unetique.
Ja' tstamic li c'ox ts'i'etique. C'uxubinon yech uc —xi ti antse.
28 —Chquil ti sjunul avo'on ach'unoj ti oy jyu'ele. Ac'u c'otuc li c'usi ac'anbone —x'utat
yu'un Jesús ti antse.
Ora iloc' pucuj ta yo'on ti stsebe.

Ja' li' yaloj ti iyet'esbe xchamel jchameletic ti Jesuse

29 Ti Jesuse iloc' ech'el, ibat ta ti'nab tey no'ox ta estado Galilea. Imuy ta vits, ichoti.
30 Tey ic'otic epal crixchanoetic yo' bu ti Jesuse. Yic'ojic c'otel coxoetic, xchi'uc ma'satetic,
xchi'uc uma'etic, xchi'uc ti much'utic tuncoe, xchi'uc yan jchameletic. Tey c'ot yaq'uic
yo' bu ti Jesuse. Iyet'esbe xchamel scotol ti jchameletique. 31 Ti jchi'iltactique xch'ayet xa
yo'onic ti c'alal iyilic ti ijam xa yeic ti much'utic uma'etic to'oxe, ti lec xa yoc sc'obic ti
much'utic tunco to'oxe, ti lec xa chanavic ti much'utic coxoetic to'oxe, ti ijam xa satic ti
much'utic ma'satetic to'oxe. Ti Riox quich'ojtic ta muc' vo'otic li j'israelotique, lec ibat
sc'oplal.

Ja' li' yaloj ti ismac'lin chanmil viniquetic ti Jesuse
(Mr. 8.1-10)

32 Ti Jesuse listsoboticotic, vo'oticotic li yajchanc'opoticotique.
—Toj abol sbaic chquil li jchi'iltactic li'i, yu'un yoxibal xa c'ac'al li' jchi'uctique, mu
xa c'u slajesic. Ti mi ta jtac ech'el ta snaic lavi muc bu ve'emique, yic'al xlubtsajic ta be
—xiyutoticotic.
33 —¿Bu ta jtaticotic ep pan li' ta xocol balamile ti ta jmac'linticotic o li epal crixchanoe-
tique? —xcuticotic.
34 —¿Jayp'ej to li jpantique? —xiyutoticotic.
—Vucp'ej xchi'uc jaycot c'ox choy —xcuticotic.
35 Ti Jesuse iyalbe ti crixchanoetique ti ac'u chotlicuque. 36 Ixch'am ti vucp'ej pane
xchi'uc ti choye, "colaval", xut ti Rioxe. Ja'o ixut ti pane, ixch'ac noxtoc ti choye,
liyac'boticotic. Vo'oticotic xa icac'beticotic ti crixchanoetique. 37 Ive' scotolic, lec inojic.
Ijtsobticotic ti pane xchi'uc ti choye ti c'u yepal muc xlaj yu'un ti crixchanoetique. Inoj
vucub moch ti sovrae. 38 Oy nan chanmiluc viniquetic ive'ic. Slecoj ti antsetique xchi'uc ti
c'oxetique, muc bu nitbil. 39 Ti c'alal laj ve'icuque —Batanic xa un —xut crixchanoetic ti
Jesuse.
Ja'o li'ochoticotic ta canova xchi'uc ti Jesuse. Libatoticotic ta sts'el jteclum Magdala.

16

Ja' li' yaloj ti ja' no'ox tsc'an tsq'uelbeic mi oy syu'el Jesús ti jfariseoetique xchi'uc ti jsaduceoetique
(Mr. 8.11-13; Lc. 12.54-56)

1 Tey ic'otic jayvo' jfariseoetic xchi'uc jayvo' jsaduceoetic. Oy c'usi isjac'beic ti Jesuse
yo' stabeic o smul ti yalojique.
—Ac'o quilticotic mi yech ti oy ayu'ele. Jq'ueltiquic mi oy c'usi xyal tal avu'un ta vinajel
yo' jch'unticotic o ti stacojot tal ti Rioxe —xutic.
2 Itac'av ti Jesuse:
—C'alal ch-ic'ube, "ti oc'obe q'uepel yu'un tsoj li vinajele", xachiic. Yu'un onox q'uepel.
3 Ta sobe "chtal vo' tana. Tsoj li vinajele, macal osil", xachiic. Yu'un onox ta xtal. Xavilic
c'u x'elan li vinajele pero ti avalojique, ja' mu xavilic ti stacojon tal ti Rioxe. 4 Vo'oxuc
ti cuxuloxuc lavie, chopol ajolic. Mu xavich'ic ta muc' ti Rioxe. Yu'un ja' no'ox chac'an
chaq'uelic li jyu'ele pero muc bu chcac' avilic. Ja' no'ox chava'ibecon jc'oplal chac c'u
cha'al ava'ibeic sc'oplal ti Jonas yaj'alc'op Riox ti ta más vo'nee —x'utatic yu'un ti Jesuse.
Tey lamal iscomtsan crixchanoetic ti Jesuse, libatoticotic.

Ja' li' yaloj ti i'albatic ti p'ijicuc me, ti mu me ya'uc xch'unic ti c'usi chalic ti jfariseoetique xchi'uc ti jsaduceoetique

(Mr. 8.14-21)

5 Lic'ototicotic ta jech nab xchi'uc ti Jesuse. Vo'oticotic li yajchanc'opoticotique muc
jna' xquich' jpanticotic.
6 —Q'uelo me abaic ta svuquesobil xch'ut span li jfariseoetique xchi'uc li jsaduceoetique
—xiyutoticotic ti Jesuse.
7 —Ti x'elan chale, ja' nan ti muc jna'tic tal ti jpantique —xcut jbaticotic.
8 Ti Jesuse sna'oj c'usi icalbe jbaticotic.
—¿C'u yu'un ti xavalvalbe abaic ti muc xana'ic tal ti jpantique? Yu'un mu to bu
ach'unojic ya'el ti vo'on tsots jyu'ele. 9 Yu'un ich'ay xa xava'iic ti vo'p'ej no'ox pan ive'ic
o ti vo'mil viniquetique, xchi'uc ti jayib moch atsobbeic sovrae. 10 Yu'un ich'ay xa xava'iic
noxtoc ti vucp'ej no'ox pan ive'ic o ti chanmil viniquetique, xchi'uc ti jayib moch atsobbeic
sovrae. 11 Yech'o ti mu to xava'ibeic smelol ti ma'uc svuquesobil xch'ut pan ti "q'uelo me
abaic ta svuquesobil xch'ut span li jfariseoetique xchi'uc li jsaduceoetique", xacutique
—xiyutoticotic ti Jesuse.
12 Ica'ibeticotic smelol ti ma'uc svuquesobil xch'ut pane. Ja' no'ox iyal ti p'ijiconticotic ti
mu me jch'unticotic ti c'usi chalic ti jfariseoetique xchi'uc ti jsaduceoetique. Yu'un chalic
ti mu persauc jch'untic scotol ti c'usitic yaloj ti Rioxe.

Ja' li' yaloj ti jamal iyal ti Pedroe ti ja' st'ujoj Riox ti tspasvan ta mantal ti Jesuse

(Mr. 8.27-30; Lc. 9.18-21)

13 Libatoticotic ta sts'el jteclum Cesarea de Filipo xchi'uc ti Jesuse.
—¿C'usi van cabtel yalojic li jchi'iltactique, vo'on ti co'ol crixchanootique? —xiyutoti-
cotic.
14 —Jlom chalic ti vo'ot Juan j'ac'-ich'vo'ote. Jlom chalic ti vo'ot Eliasote. Jlom chalic
ti vo'ot Jeremíasote. Jlom chalic ti vo'ot yaj'alc'opot Riox ti ta más vo'nee ti yu'un nan
icha'cuxie —xcuticotic.
15 —Li vo'oxuque, ¿c'usi cabtel ti avalojique? —xiyutoticotic.
16 —Vo'ot Cristoot ti yaloj Riox chapasoticotic ta mantale. Vo'ot Xch'amalot Riox ta
vinajel ti cuxul ta sbatel osile —xut li Simon Pedroe.
17 Itac'av ti Jesuse:
—Simón, screm Jonás, yac'ojbot bentisyon ti Rioxe. Yu'un ma'uc crixchano isyules ta
ajol li c'usi cabtele. Ja' isyules ta ajol ti Jtotic Riox ta vinajele. 18 Li vo'ote ti Pedro icac'
abie, yu'un ep to ta xch'unic avu'un ti vo'on tal jtoj amulique. Ta persa chc'ot yech.
Ac'u mi yo'onuc xch'ay jc'oplal ti pucuje pero mu xch'ay yu'un. 19 Vo'ot chcom ta aba ti
chavalbe ya'i crixchanoetic c'u x'elan xu' chc'otic yo' bu ti Rioxe. Ti much'utic mu xavac'
ta pertonale mi oy c'usi chopol ispasique, ja' no'ox yech mu x'aq'ueic ta pertonal yu'un
ti Rioxe. Yan ti much'utic chavac' ta pertonale, ch-aq'ueic ta pertonal yu'un ti Riox uque
—x'utat li Pedroe.
20 —Mu to me much'u xavalbeic ti vo'on st'ujojon Riox chajpasic ta mantale —xiyutoti-
cotic jcotolticotic.

Ja' li' yaloj ti iyal ti Jesuse ti chmilee

(Mr. 8.31-9.1; Lc. 9.22-27)

21 Lic yalboticotic noxtoc ti Jesuse:
—Persa chibat ta Jerusalén yu'un tey chba cac' jvocol. Yu'un tey chistsaquic li
jmeltsanejc'opetique, xchi'uc li totil paleetique, xchi'uc li much'utic ta xchanubtasvanic
ta smantal Rioxe. Ja' chiyaq'uic ta milel, chimuque, ta yoxibal c'ac'al chicha'cuxi
—xiyutoticotic.
22 Li Pedroe iloc'loc' ech'el xchi'uc ti Jesuse.
—Cajval, ac'u sc'uxubinot ti Rioxe, ma'uc yech smelol ti chavich' milele —xut.
23 Ti Jesuse isq'uelbe sat li Pedroe.

—¿C'u yu'un chach'unbe smantal ti Satanase? Mu me xapajeson. Li vo'ote ma'uc
chanop ti c'usi tsc'an ti Rioxe. Ja' yech chanop chac c'u cha'al tsnop li yan crixchanoetique
—x'utat yu'un Jesús li Pedroe.
24 —Ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue, mu me c'uxuc ta yo'on spat xoconic. Ac'u cuchuc
yu'unic ilbajinel chac c'u cha'al ta xcuch cu'un li vo'one, ac'u mi ja' xlajic o. 25 Ti much'utic
mu xiyich'ic ta muq'ue ti ja' chi'ic o li milele, yu'un onox ta x'ochic ta c'oc' ta sbatel
osil. Yan ti much'utic muc ta alel yu'unic mi ja' xlajic oe, ta xcuxiic ta sbatel osil. 26 Mi
ja' no'ox ta avo'onic li c'usitic oy ta sba balamile, mu c'usi bal o yu'un cha'ochic onox ta
c'oc' ta sbatel osil. Ac'u mi jc'ulejoxuc tajmec li' ta sba balamile, pero mu xu' chaman
abaic loq'uel li ta c'oq'ue. 27 Ta sta yora chital xchi'uc slequilal syu'elal ti Jtote, vo'on ti
co'ol crixchanootique. Chixchi'inic tal anjeletic ta vinajel. Ti c'u x'elan ch-ech'ic jujun
li' ta sba balamile, ja' yech chtal jtojic ya'el. 28 Ta melel chacalbeic, lavi jayvo' li'oxuque,
oy mu to'ox chachamic ti c'alal xlic pasvancon ta mantale, vo'on ti co'ol crixchanootique
—xiyutoticotic ti Jesuse.

17

Ja' li' yaloj ti iyac' xojobal ti Jesuse ti iyil oxvo' yajchanc'ope
(Mr. 9.2-13; Lc. 9.28-36)

1 Ti c'alal ilaj vaquib c'ac'al ti yech iyal ti Jesuse, ja'o i'iq'ueic muyel ta jp'ej muc'ta vits
li Pedroe, xchi'uc li Jacoboe, xchi'uc li Juan yits'in Jacoboe. 2 Li oxvo'e iyilic la ti iyac'
xojobal ti Jesuse. Ti xojobal sate co'ol la xchi'uc xojobal c'ac'al. Ti sc'u'e sac la tajmec,
co'ol la xchi'uc luz. 3 Ja'o la iyilic ti Moisese xchi'uc ti Eliase, tey la chlo'ilajic xchi'uc ti
Jesuse.
4 —Cajval, lec ti li'otic oe. Mi xac'ane, ta jmeltsanticotic oxp'ejuc sucbil yanal te'; jp'ej
avu'un, jp'ej yu'un Moisés, jp'ej yu'un Elías —xi la li Pedroe.
5 Ti c'alal yolel chlo'ilaj li Pedroe, ja'o la ital lumal toc, ibut'ij la scotolic. Iyac' la xojobal
li lumal toque. Iya'iic la ic'opoj ta yut lumal toc ti Rioxe.
—Li'i ja' Jch'amal. Jc'anoj tajmec. Bats'i jun co'on yu'un. Xach'unbeic me li c'usitic
chayalbeique —xi la.
6 Ti c'alal iya'iic ti oxvo' jchi'ilticotic ta yajchanc'op ti Jesuse, ixi'ic la tajmec, ispatan la
sbaic ta lum. 7 Itijeic la yu'un ti Jesuse:
—Licanic, mu xaxi'ic —x'utatic la.
8 Ta jliquel o isq'uelic la ta jujot pero stuc xa la tey va'al iyilic ti Jesuse.
9 Ti c'alal iyalic tale —Mu to me much'u xavalbeic ya'i ti c'usi avilique. Ja'to me xavalic
a'yuc ti c'alal xicha'cuxi loq'uel ta jmuquenal vo'on ti co'ol crixchanootique —x'utatic la
yu'un ti Jesuse.
10 —¿C'u yu'un chalic li jchanubtasvanejetic ta smantal Rioxe ti ba'yi chtal ti Eliase, ti
ts'acal to chatale? —xutic la ti Jesuse.
11 —Ta melel ja' yech ts'ibabil ta sc'op Riox ti ja' ba'yi ta xtal ti Eliase. Ja' chtal yalbe li
jchi'iltactique ti ac'u yictaic spasel li c'usitic chopole. 12 Chacalbeic, ti Eliase i'ay xa, pero
muc xojtiquinic. Li crixchanoetique ispasbeic ti c'usi tsc'an yo'onique, ismilic. Ja' no'ox
yech chismilic uc, vo'on ti co'ol crixchanootique —x'utatic la yu'un ti Jesuse.
13 Ja' la iyul o ta sjolic ti ja' sc'oplal Juan j'ac'-ich'vo' ti iyal ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti isloq'uesbe pucuj ta yo'on jun crem ti Jesuse
(Mr. 9.14-29; Lc. 9.37-43)

14 Ti c'alal iyulic yo' bu tsoboloticotic xchi'uc ti crixchanoetique, tey ic'ot jun jchi'iltic,
isquejan sba ta yoc ti Jesuse.
15 —Cajval, c'uxubinbon li jcreme yu'un staoj tup'-ic'. Toj abol sba. Ep ta ech'el ic'ot ta
c'oc'. Ep ta ech'el ip'aj ta vo'. 16 Iquic'be tal lavajchanc'optaque, icalbeic ti ac'u sloq'uesic
ti pucuje, pero muc xloc' yu'unic —xut ti Jesuse.

17 —Chopol ajolic, mu onox xach'unic tajmec. ¿C'u to onox ora chach'unic ya'el ti vo'ne
xa li' jchi'ucoxuque, ti jal xa lajts'icbeique? Ic'becon tal li creme —xiyutoticotic xchi'uc ti
jchi'iltactique.
18 Ti Jesuse istac loq'uel ti pucuje. Ora iloc' ta yo'on ti creme.
19 Ti c'alal jtucticotic xae —¿C'u yu'un ti muc xloc' cu'unticotic ti pucuje? —xcuticotic
ti Jesuse.
20 —Yu'un mu to chach'unic ti vo'on chajcoltaic ta spasel scotole. Ta melel chacalbeic,
ac'u mi jutuc no'ox ach'unojic ti oy jyu'ele, ac'u mi co'ol xchi'uc jp'ej bec' mustisya, pero
spas xa avu'unic li c'usitic vocol ta pasele. Ja' chac c'u cha'al mi chavalic ti ac'u loc'uc li vits
li'i, tspas avu'unic. Scotol xa xu' avu'unic mi ja' yech ach'unojique. 21 Pero li jtos pucujetic
ti ijloq'uese, ja'to ta xloc' mi chac'oponic Rioxe, mi chavicta avotique —xiyutoticotic ti
Jesuse.

Ja' li' yaloj ti xcha'ech'elal iyal ti chmile ti Jesuse
(Mr. 9.30-32; Lc. 9.43-45)

22 Ti c'alal teoticotic to'ox ta Galilea xchi'uc ti Jesuse —Vo'on ti co'ol crixchanootique
chi'aq'ue entrucal ta stojol crixchanoetic. 23 Chismilic, chimuque, ta yoxibal c'ac'al
chicha'cuxi —xiyutoticotic.
Ti c'alal ica'iticotique, icat co'onticotic tajmec.

Ja' li' yaloj ti iyac' tojel aq'uel scuenta templo ti Jesuse

24 Ti c'alal lic'ototicotic ta Capernaume, tey ic'otic jayvo' jtsob-tojel-aq'uel scuenta
muc'ta templo.
—¿Mi chac' chib dracma lavajchanubtasvanejique? —x'utat li Pedroe.
25 —Chac' —xi.
C'alal i'och ta yut na li Pedroe, ja' ba'yi ic'oponat yu'un ti Jesuse.
—Simón, ¿c'usi chanop? ¿Much'u tsc'anbe taq'uin li preserenteetic li' ta sba balamile?
¿Mi ja' tsc'anbe li xch'amaltaque, o mi yan crixchanoetic tsc'anbe? —x'utat.
26 —Yan crixchanoetic tsc'anbe —xi li Pedroe.
—Ja' colem chcom li xch'amaltaque. Ja' no'ox yech li vo'on uque, mu persauc chacac'
ti yechuque. 27 Pero yo' mu soc o sjolique, batan ta nab, tic'o ochel ta nab li ansuelo tsacob
choye. Li primero choy chanit loq'uele, jach'bo ye. Tey yumoj chata jsep estatero. Ich'o
tal, ac'bo li much'utic ta stsobe. Tey batuc scuenta jcha'va'altic —x'utat yu'un ti Jesuse.

18

Ja' li' yaloj ti ja' tsots yabtel chc'otic li much'utic ja' yech yo'onic chac c'u cha'al yo'onic li c'oxetique
(Mr. 9.33-37; 42-48; Lc. 9.46-48; 17.1-2)

1 Ti c'alal iyac' tojel aq'uel ti Jesuse, ja'o ijac'beticotic, vo'oticotic li yajchanc'opotico-
tique:
—¿Much'u junucal tsots yabtel chich' ti c'alal cha'och ta pasmantale? —xcuticotic.
2 —La' —xut jun c'ox crem ti Jesuse. Isva'an ta o'lol yo' bu tsoboloticotique.
3 —Ta melel chacalbeic, mi chac'anic coltael yu'un ti Rioxe chac c'u cha'al tsc'anic
coltael yu'un stotic li c'oxetique, xu' cha'ochic yo' bu ta jpas mantale. Ti mi mu xac'anic
coltaele, mu xu' cha'ochic. 4 Mi mu xavac' abaic ta ich'el ta muc' chac c'u cha'al mu sna'
xac' sba ta ich'el ta muc' li c'ox li'i, ja' tsots avabtel chac'otic yo' bu ta jpas mantale.
5 Mi chachanubtasic ta jc'op li much'u ja' yech yo'on chac c'u cha'al yo'on li c'ox li'i,
chvinaj ti vo'on avich'ojicon ta muq'ue. 6 Yan mi chachanubtasic ta spasel c'usi chopol
junuc ti much'utic ja' yech yo'onic chac c'u cha'al yo'onic li c'oxetique ti yich'ojicon ta
muq'ue, más lec ti lachucbaticuc jcotuc cho' ta anuq'uique, ti latenaticuc ochel ta mare, ti
lachamicuque. 7 Lavi cuxuloxuc to ta sba balamile, oy onox c'usi chopol chtal ta avo'onic.
Yech'o un q'uelo me abaic, mu me vo'oticoxuc ta amulic mi tsa' smul lachi'ilique. Mi
vo'oxuc ta amulic tsa' smul lachi'ilique, abol abaic.
8 'Mi ja' chata o amulic lavoc ac'obique, chopol. Tsc'an chapajesic yo' xa'ochic o ta
vinajele. Mi avoc ac'obic no'ox cha'ochic o ta c'oc' ta sbatel osile, abol abaic. 9 Ja' no'ox

yech noxtoc mi ja' chata o amulic lasatique, chopol. Tsc'an chapajesic yo' xa'ochic o ta vinajele. Mi asatic no'ox cha'ochic o ta c'oc' ta sbatel osile, abol abaic.

Ja' lo'il scuenta jch'ayel chij
(Lc. 15.3-7)

10 ’P'ijanic me, mu me xap'ajic junuc li c'oxetic lacalbeique yu'un scotol xchabioj ti
anjeletic ta vinajele. Ta melel chacalbeic, ti anjeletic ta xchabivanique chc'ot sc'oponic ti
Jtot tey ta vinajele. 11 Vo'on ti co'ol crixchanootique, tal jpojoxuc yu'un sc'oplal cha'ochic
ta c'oc' ta sbatel osil.
12 ’Caltic no'ox ya'el ti oy jun vinic oy cien xchije. Mi ich'ay jcotuque, lamal chicta li
noventa y nuevee ti c'alal chba sa' tal li jcot ch'ayeme. 13 Ta melel chacalbeic, ti muc bu
ch'ayem li noventa y nuevee, jun yo'on. Pero mi ista li jcot ti ich'aye, más to jun yo'on. 14 Ja'
no'ox yech ti Jtot tey ta vinajele, mu sc'an ti ch-och ta c'oc' junuc li c'oxetic lacalbeique.

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan chcac'tic ta pertonal li jchi'iltique
(Lc. 17.3)

15 ’Ti mi oy bu ista smul avu'un junuc achi'il ta yich'elon ta muq'ue, ba lequil'albo atuc
ti c'usi chopol ispase. Ti mi ta xch'une, lec chacomic. 16 Ti mi mu xch'une, ic'o ech'el
junuc o mi cha'vo'uc achi'il yo' oy o rextico ti c'usi avalbee. 17 Ti mi muc xach'unbatic li
c'usi avalbeique, albo abaic acotolic ti c'u avepalic sjunul avo'onic avich'ojicon ta muq'ue.
Comon'albeic ti c'usi chopol tspase. Mi mu xaxch'unbe acotolic noxtoque, tey comuc chac
c'u cha'al yan crixchano, chac c'u cha'al jc'an-loc'-c'usiticuc ti mu xich'ic ta muc' ti Rioxe.
18 ’Ta melel chacalbeic, ti much'utic mu xavaq'uic ta pertonal mi oy c'usi chopol
ispasique, ja' no'ox yech mu x'aq'ueic ta pertonal yu'un ti Rioxe. Yan ti much'utic
chavaq'uic ta pertonale, ch-aq'ueic ta pertonal yu'un ti Riox uque.
19 ’Chacalbeic noxtoc, mi oy cha'vo'oxuc ti co'ol ajolic chac'oponic ti Jtot tey ta vinajele,
scotol li c'usi chac'anbeique chayac'beic. 20 Mi oy atsoboj abaic cha'vo' oxvo'uc, vo'oxuc ti
avich'ojicon ta muq'ue, tey jchi'ucoxuc —xiyutoticotic ti Jesuse.
21 —Cajval, ¿jay'ech'el tsc'an chcac'be pertonal mi ista smul cu'un junuc jchi'ile? ¿Mi
xu' ta vuc'ech'el no'ox? —xi li Pedroe.
22 —Muc bu chacalbe mi vuc'ech'el no'ox. Mu atbiluc jay'ech'el tsc'an chavac' pertonal.
Scotol c'ac'al tsc'an chavac' pertonal —x'utat yu'un ti Jesuse—.

Ja' lo'il scuenta jun vinic ti muc xac' ta pertonal xchi'ile

23 ’Chacalbeic c'u x'elan tspas mantal ti Rioxe. Caltic no'ox ya'el ti oy jun preserente ti oy
yil xchi'iltac tey ta opisinae. Li preserentee tsc'an xa sutesbel li staq'uine, yech'o un istac
ta iq'uel ti much'utic oy yile. 24 Ja' ba'yi ital ti much'u oy lajunmil yile. 25 Li vinique mu xa sut
yu'un. Yech'o un li preserentee isloq'ues mantal ti ac'u chonatuc ta mozoil scotolic xchi'uc
yajnil, xchi'uc xch'amaltac, xchi'uc scotol c'usuc yu'un, yo' sut o li yile. 26 Ti c'alal iya'i li
vinique, isquejan sba, isc'opon li preserentee: “Totic Preserente, abulajan malabon to li
quile. Chajsutesbe onox scotol”, xi. 27 Ic'uxubinat yu'un li preserentee, ich'aybat scotol
li yile, icoltaat ech'el. 28 Ti c'alal iloc' ech'el li vinique, isnup ta be jun xchi'il ti tey ta
opisina uque. Oy cien yil uc. Istsac li xchi'ile, ismich'be snuc'. “Sutesbon ta ora lavile”,
xut. 29 Li xchi'ile isquejan sba uc. “Abulajan malabon to li quile, chajsutesbe onox scotol”,
xut. 30 Pero mu xa smala. Ba stic' ta chuquel. “Ja'to xaloq'ues mi lisutesbe scotol li yile”, xut
comel li jchabichuclebale. 31 Ti c'alal iyil li yan xchi'iltac tey ta opisinae ti istic' ta chuquel
li xchi'ile, chopol iyilic. Ora ba yalbeic li preserentee. 32 Li preserentee istac ta iq'uel.
“Li vo'ote chopol ajol. Ti avalbon ti chajmalabe to lavile, yech'o un ijnop ti chajch'aybe
scotole. 33 ¿C'u yu'un ti muc xac'uxubin lachi'ile chac c'u cha'al lajc'uxubine?” xut. 34 Icap li
preserentee. Iyac'be ta sc'ob li much'utic ch-ilbajinvanic ta chuclebale. “Ja'to xaloq'uesic
mi lisutesbe scotol li yile”, xut comel li much'utic ch-ilbajinvanique.
35 ’Li vo'oxuque ja' no'ox yech chaxcha'leic ti Jtot tey ta vinajel uque mi mu sjunuluc
avo'on chavaq'uic ta pertonal lachi'ilique —xiyutoticotic ti Jesuse.

19

Ja' li' yaloj ti mu xu' jch'ac cajniltique
(Mr. 10.1-12; Lc. 16.18)

1 Ti Jesuse c'alal laj yal chac taje, iloc' ta estado Galilea, ital li' ta estado Judeae. Tey iyul
ta jech uc'um Jordán. 2 Ep jchi'iltactic tijilic tal xchi'uc ep jchameletic. Ti Jesuse iyet'esbe
xchamel scotol ti jchameletic ti tey tijajtic tale.
3 Tey ic'otic jayvo' jfariseoetic. Oy c'usi isjac'beic ti Jesuse yo' stabeic o smul ti yalojique.
Isjac'beic mi xu' ta xch'ac o yajnil li viniquetique ti c'usuc no'ox smul tstabeique.
4 Itac'av ti Jesuse:
—¿Mi muc bu aq'uelojic ya'el ta sc'op Riox yo' bu chal ti c'alal ipase yu'un Riox ti
primero vinique, jun vinic jun ants ispas? 5 "Li cremotique ta xch'ac sbaic xchi'uc stot
sme'ic ti c'alal sta yajnilique. Xcha'va'alic jun xa chc'otic", xi ti Rioxe. 6 Yech'o un mu xa
cha'vo'uc, junic xa. Ti much'utic nupul ts'acalique jun xa ch-ileic yu'un ti Rioxe, mu xa
xu' xch'ac sbaic —x'utatic yu'un ti Jesuse.
7 —¿C'u yu'un iyal mantal ti Moisese: "Ti much'u ta xch'ac yajnile, ac'u smeltsanbe
svunal ti ixch'ac xa sbaique. Li vune ja' chich' li yajnile yo' xil o ti ch'acbil xae", xi? —xutic
ti Jesuse.
8 —Ti x'elan ists'iba comel ti Moisese, ja' ti mu xach'unic tajmeque. Ti c'alal ismeltsan
balamil ti Rioxe, ma'uc yech. 9 Li vo'one chcal ava'iic. Ti much'u ta xch'ac yajnile, mi muc
bu sa'oj yajmul ti ta xch'aque, mi chic' yan antse, co'ol xchi'uc yants chc'ot. Ti much'u
chic' ch'acbalal antse co'ol xchi'uc yants chc'ot noxtoc —x'utatic yu'un ti Jesuse.
10 —Mi yech sc'oplal ti much'utic oy yajnile, más lec ti mu ya'uc jsa' cajnilticotique
—xcuticotic vo'oticotic li yajchanc'opoticotique.
11 —Mu xcuch avu'un acotolic ti mu xasa' avajnilique. Ja' no'ox chcuch yu'un ti
much'utic yech ac'bil yu'un ti Rioxe. 12 Oy viniquetic ti stalel mu sa' yajnilique. Oy
viniquetic ti pasbilic ta capone. Oy viniquetic ti mu sa' yajnilique yo' xtunic o más yu'un
ti Rioxe. Ti much'utic yeche, mi cha'iic ti yech tsc'an ti Rioxe, ac'u spasic —xiyutoticotic
ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti isc'oponbe Riox c'oxetic ti Jesuse
(Mr. 10.13-16; Lc. 18.15-17)

13 Tey yic'ojbeic c'otel c'oxetic ti Jesuse yu'un ac'u yac' sc'ob ta sjolic, ac'u sc'oponbe
Riox. Vo'oticotic li yajchanc'opoticotique ijpajesticotic ti much'utic iyiq'uic tal ti
c'oxetique.
14 —Mu xavutic. Ac'u talicuc li c'oxetique. Yu'un ti much'utic ja' yech yo'onic chac c'u
cha'al yo'onic li c'oxetique, ta xch'unic c'usi chal ti Rioxe —xiyutoticotic ti Jesuse.
15 Ti c'alal laj yac' sc'ob ta sjol c'oxetic ti Jesuse, iloc' teyo'e.

Ja' li' yaloj ti c'ot sc'opon Jesús jun jc'uleje
(Mr. 10.17-31; Lc. 18.18-30)

16 Oy jun jchi'iltic c'ot sc'opon ti Jesuse.
—Jchanubtasvanej, vo'ot ti lec avo'one, ¿c'usi lec tsc'an ta jpas yo' xicuxi o ta sbatel
osile? —xut ti Jesuse.
17 Itac'av ti Jesuse:
—¿C'u yu'un ti "lec avo'on", xavutone? Jun no'ox ti much'u lec yo'one, ja' ti Rioxe. Mi
chac'an chacuxi ta sbatel osile, tsc'an chach'unbe smantal ti Rioxe —x'utat.
18 —¿C'usitic mantalil ti tsc'an ta jch'une? —xi ti vinique.
—"Mu me xamilvan, mu me xasa' avants, mu me xa'elc'aj, mu me xanopbe smul achi'il.
19 Ich'o ta muc' atot ame'. C'uxubino me achi'iltac chac c'u cha'al chac'uxubin aba atuque",
xi li mantale —x'utat yu'un ti Jesuse.
20 —Li c'usitic avale c'oxon to'ox lic jch'un. ¿C'usi xa ti muc bu jch'unoje? —xi ti vinique.
21 —Mi chac'an ti lec chayil ti Rioxe, ba chono li c'usuc avu'une. Li stojole q'uelanbo li
me'onetique yo' oy o ac'ulejal ta vinajele. Ts'acal to xtal achi'inon —x'utat yu'un ti Jesuse.
22 C'alal iya'i chac taje, iyat yo'on, yu'un toj ep c'usuc yu'un. Isut ech'el.

[23] —Ta melel chacalbeic, li jc'ulejetique tsots ta ch'unel cha'iic c'usi chal ti Rioxe.
[24] Chacalbeic noxtoc, co'ol xchi'uc jcot cameyo ti mu xjelav ta chac acuxae, ja' yech
mu x'ochic yo' bu tspas mantal Riox ti much'utic ja' no'ox ta yo'onic li sc'ulejalique
—xiyutoticotic ti Jesuse.
[25] Ti c'alal ica'iticotique, xch'ayet xa co'onticotic.
—¿Much'u xa onox ta xcuxi ta sbatel osil ti mi mu xcuxiic li jc'ulejetique? —xcuticotic.
[26] Ti Jesuse isq'uel jsaticotic.
—Mu xu' chacuxiic ta sbatel osil ta atuquic. Ja' no'ox chacuxiic mi chascoltaic ti Rioxe
—xiyutoticotic.
[27] —Li vo'oticotique jcomtsanojticotic xa li c'usuc cu'unticotique. Jnap'letaojoticotic xa.
¿C'usi chquich'ticotic li vo'oticotique che'e? —xi li Pedroe.
[28] —Ta melel chacalbeic, ti c'alal sta yora ta jlecubtas li balamile, vo'on ti co'ol
crixchanootique, tey chul chotlicon ta jmuc'ta chotleb yu'un vo'on ta jpas ta mantal scotol
li crixchanoetique. Vo'oxuc ti achi'inicone co'ol ta jpastic mantal. [29] Scotol ti much'utic
muc ta alel yu'unic mi iscomtsan o snaique, mi sbanquiltac, mi yits'intac, mi svixtac, mi
yixleltac, mi xibneltac, mi smuctac, mi stot, mi sme', mi xch'amaltac, mi yosil, yu'un ti
yich'ojicon ta muq'ue, vo'on chcac'beic cien ta ech'el sq'uexol ti c'usitic chcom yu'unique.
Ta xcuxiic ta sbatel osil noxtoc. [30] Ep ti much'utic totil yalojic lavie, pero mu c'u stu chc'otic
yo' bu tspas mantal ti Rioxe, yu'un ta stoy sbaic. Ep ti much'utic muc bu ich'bilic ta muc'
lavie, pero más tsots yabtel chc'otic yo' bu tspas mantal ti Rioxe, yu'un mu sna' stoy sbaic
—xiyutoticotic ti Jesuse.

20

Ja' lo'il scuenta ti much'utic i'abtejic ta uvatique

[1] Ti Jesuse liyalboticotic jun lo'il:
—Chacalbeic c'u x'elan tspas mantal ti Rioxe. Caltic no'ox ya'el ti oy jun vinic sts'unoj
ep uvae. Sob iloc' ech'el, ba sa' tal yaj'abteltac. [2] Ti c'alal istae, iyalbe ti tstoj jun denario ta
c'ac'ale. Istac ech'el ta uvatic. [3] Ti c'alal ista baluneb orae; iloc' ech'el noxtoc li yajval
uvae. Tey va'ajtic ista viniquetic ta ch'ivit, ch'abal yabtelic. [4] "Ba coltaicon yu'un oy
jts'unoj uva. Lec chajtojic", xut. Li viniquetique ixch'unic li abtele. [5] Li yajval uvae iloc'
ech'el noxtoc ta ol c'ac'al, ba sa' tal yan yaj'abtel. Iloc' noxtoc ta oxib ora xmal c'ac'al. Ja'
yech ispas juju'ech'el. [6] Iloc' ech'el noxtoc ta vo'ob ora xmal c'ac'al. Tey ista viniquetic,
ch'abal yabtelic. "¿C'u yu'un ti li' xava'etic sjunul c'ac'ale?" xut. [7] "Yu'un muc much'u
xiyic'oticotic ta abtel", xiic. "Ba coltaicon yu'un oy jts'unoj uva. Lec chajtojic", xut. [8] Ti
c'alal ch-ic'ub xa'ox osile, iyalbe ti yajq'uel j'abtele: "Ic'o sutel tal scotol li caj'abtele, ac'bo
stojolic. Ja' ba'yi xatoj li much'utic ts'acal to italique. Ts'acal to xatoj li much'utic ba'yi
italique", xut. [9] Ja' ba'yi italic li much'utic ta vo'ob xa ora istsac yabtelique. Jujun denario
itojatic. [10] Ti c'alal italic li much'utic ba'yi istsac yabtelique, isnopic ti más chtojatique,
pero co'ol yepal itojatic. [11] Ti c'alal iyich' stojolic li much'utic sob istam yabtelique,
iscapanic o li yajval abtele. [12] "Jun xa no'ox ora i'abtej li much'utic ts'acal to italique,
pero co'ol yepal atojoticotic. Li vo'oticotique sjunul c'ac'al li'abtejoticotic. C'ux c'ac'al
ica'iticotic. Liluboticotic tajmec", xiic. [13] "Mu chopluc ti x'elan lajcha'leique. Yu'un ba'yi
icaltic ti jun denario chajtojic ta c'ac'ale. [14] Ich'o ech'el latojolique, batanic. Yu'un yech
co'on ti co'ol chajtoj acotolique. [15] Xu' jpas ti c'usi sc'an co'on xchi'uc li c'usuc cu'une. Mu
me xacapic o ti x'elan ijpase", xi li yajval abtele. [16] Ti c'u x'elan iyic' ep yaj'abtel li yajval
abtele, ja' no'ox yech ta xquic' scotol crixchanoetic pero mu scotolicuc sc'anic pasel ta
mantal. Ja' no'ox sc'anic pasel ta mantal ti much'utic jt'ujoj chtunic cu'une. Mi muc bu
ich'bilic ta muc' lavie, ja' tsots yabtel chc'otic yo' bu ta jpas mantale, yu'un mu sna' stoy
sbaic. Yan ti much'utic totil yalojic lavie, ja' mu c'u stu chc'otic yo' bu ta jpas mantale
yu'un ta stoy sbaic —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti yox'ech'elal iyal ti Jesuse ti chmilee
(Mr. 10.32-34; Lc. 18.31-34)

17 Ti c'alal litaloticotic li' ta Jerusalén xchi'uc ti Jesuse, listsoboticotic ta ti'il be
jlajchava'alticotic ti yajchanc'opoticotique.
18 —Ana'ojic ti chibatic ta Jerusalene. Vo'on ti co'ol crixchanootique tey chi'aq'ue
entrucal ta stojol li totil paleetique xchi'uc li much'utic ta xchanubtasvanic ta smantal
Rioxe. Tey tsnopic ti chiyaq'uic ta milele. 19 Chi'aq'ue entrucal ta stojol li much'utic nom
liquemic tale. Chislabanic, chiyac'beic arsial, ja'o chisjipanic ta cruz. Chicham, chimuque,
ta yoxibal c'ac'al chicha'cuxi —xiyutoticotic.

Ja' li' yaloj ti oy c'usi isc'anbe Jesús ti sme'ic Jacoboe xchi'uc ti Juane
(Mr. 10.35-45)

20 Ti yajnil Zebedeoe tsobol ic'otic xchi'uc scremotic, c'ot sc'oponic ti Jesuse. Li
scremotique ja' jchi'ilticotic ta yajchanc'op ti Jesuse. Ti sme'ique isquejan sba ta yichon
ti Jesuse, ja'o isnijan sba ta balamil noxtoc yu'un oy c'usi tsc'anbe.
21 —¿C'usi chac'an? —x'utat ti jmeme'tique.
—Alo jp'eluc amantal ti co'ol chachoti xchi'uc li cha'vo' jcreme, jun ta abats'ic'ob, jun
ta asurto, ti c'alal cha'och ta pasmantale —xut ti Jesuse.
22 —Mu xana'ic c'u x'elan svocolal li c'usi chac'anbecone. ¿Mi xu' chavac' avocolic,
mi xu' chavich'ic milel chac c'u cha'al chquich' milel li vo'one? —x'utatic li cha'vo'
jchi'ilticotique.
—Xu' —xiic.
23 —Ta melel ta onox xavac' avocolic chac c'u cha'al chcac' jvocol li vo'one. Chavich'ic
milel noxtoc. Pero mi chac'an chachotiic junuc ta jbats'ic'obe, junuc ta jsurtoe, mu
vo'onicon chcal ti xu'e. Ja' chal ti Jtote ti much'utic tey ta xchotiique —x'utatic yu'un
ti Jesuse.
24 Ti c'alal ica'iticotic, vo'oticotic li lajunvo'oticotique, lic jcapanticotic o li Jacoboe
xchi'uc li Juane. 25 Ti Jesuse listsob jcotolticotic.
—Ana'ojic c'u x'elan tspasic li preserenteetic ta yantic nacione. Ilbaj x'ilvanic, mantal
no'ox tspasic. 26-27 Li vo'oxuque ma'uc me yech xapasic. Ti much'u junucal ta xcom
avu'unic ta avajpasmantalique, mi tsc'an ti ich'bil ta muq'ue, ja' tsc'an ti mu jtoybailuque,
ti sjunul yo'on chtun avu'unique. 28 Ja' chanic chac c'u cha'al li vo'one. Vo'on ti co'ol
crixchanootique, muc bu tal pasvancon ta mantal. Ti litale, yu'un tal tunicon yu'un
scotol crixchanoetic. Tal cac' jba ta milel ta scoj amulic yo' xu' xacuxiic o ta sbatel osile
—xiyutoticotic.

Ja' li' yaloj ti isjambe sat cha'vo' ma'sat ti Jesuse
(Mr. 10.46-52; Lc. 18.35-43)

29 Ti c'alal liloc'oticotic tal ta jteclum Jericó xchi'uc ti Jesuse, ep jchi'iltactic tijajtic talel.
30 Tey chotajtic ta ti'ilbe cha'vo' jchi'iltic, ma'satetic. C'alal iya'iic ti tey ch-ech' ti Jesuse,
iyaptaic:
—¡Cajval, smom David, c'uxubinoticotic! —xiic.
31 Ti crixchanoetique ispajesic.
—¡Anchanic! —xutic tajmec ti ma'satetique.
Pero más to tsots i'avanic:
—¡Cajval, smom David, c'uxubinoticotic! —xiic.
32 Va' xi ti Jesuse. I'albatic ti ac'u talicuque.
—¿C'usi chajcha'leic un? —x'utatic yu'un ti Jesuse.
33 —Cajval, abulajan jambon li jsaticotique —xiic.
34 Ti Jesuse isc'uxubin, ispicbe ti satique. Ora ijam ti satique, nap'al italic uc.

21

Ja' li' yaloj ti cajal ta burro i'och ta Jerusalén ti Jesuse
(Mr. 11.1-11; Lc. 19.28-40; Jn. 12.12-19)

1 Ti c'alal po'ot xa'ox xiyuloticotic li' ta Jerusalene, tey li'ech'oticotic tal ta ts'el Betfajé
ta yoc vits Olivotic. Ti Jesuse istac ech'el cha'vo' jchi'ilticotic ta yajchanc'op.

2 —Batanic le' ta parajele. Tey no'ox chucul chataic jcot me'burro xchi'uc yol. Jitunic,
nitic tal. 3 Mi oy much'u chasjac'beic c'u yu'un ti chajitunic li burroe, xavalbeic ti vo'on
chtun cu'une. "Ta xtal no'ox jsutesticotic ta ora", xavutic —x'utatic ech'el yu'un ti Jesuse.
4 Ja' ic'ot ti c'usi iyal ti yaj'alc'op Rioxe ti ta vo'nee.
5 Jchi'iltactic, ta la xtal ti much'u chispasotic ta mantale.
Lec la yo'on, mu la sna' stoy sba.
Cajal la ta yol burro ch-och tal,
xi onox ti yaj'alc'ope.
6 Ibat li cha'vo'e, ixch'unic ti c'usi i'albatic yu'un ti Jesuse. 7 Isnitic tal xchi'uc yol ti
burroe. Iyac'be stasin spimilc'u'ic. Iscajlebin tal ti Jesuse. 8 Ep tajmec ti much'utic isq'ui
spimilc'u'ic ta be yo' bu i'ech' tal ti Jesuse. Jlom isc'asic yanal te', iyaq'uic ta be yu'un
iyich'ic ta muc'. 9 Ti much'utic babee xchi'uc ti much'utic tijajtique, i'avan scotolic.
—¡Coliyalbotic Rioxe ti ja' tal spasotic ta mantal li smom Davide! ¡Lec tajmec li
preserente listacbotic tal ti Jtotic Rioxe ta vinajele! "Colaval, Cajval", chiicuc uc ti anjeletic
ta vinajele —xiic.
10 Ja' yech i'och tal li' ta Jerusalén ti Jesuse. Scotol ti much'utic li' ta yutil jteclume
—¿Much'u le'e? —xiic, xnechetic xa tajmec.
11 —Ja' li Jesuse, li yaj'alc'op Rioxe ti liquem tal ta Nazaret ta estado Galileae —xiic ti
jchi'iltactic xchi'inojic tal ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti isnuts loq'uel jchonolajeletic ta ti' muc'ta templo ti Jesuse
(Mr. 11.15-19; Lc. 19.45-48; Jn. 2.13-22)

12 Ti Jesuse ibat ta stemplo Rioxe. Isnuts loq'uel scotol ti jchonolajeletic tey ta ti' muc'ta
temploe. Isbutq'uinbe smexaic ti jeltaq'uinetique. Isbutq'uinbe xilaic ti jchonpalomae-
tique.
13 —"Li jnae ja' scuenta chtal ataicon o ta c'oponel", xi ti Rioxe, xi ts'ibabil. Li vo'oxuque
snailch'en j'eleq'uetic xacha'leic —x'utatic ti jchonolajeletique.
14 Tey ic'ot ma'satetic xchi'uc coxoetic ta ti' templo yo' bu ti Jesuse. Ti Jesuse isjambe
sat ti ma'satetique, islecubtasbe yoc ti coxoetique. 15 Tey jayvo' totil paleetic xchi'uc ti
much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe. Iyilic ti c'usi ispas ti Jesuse. Iya'iic
ti tsots chc'opojic ti c'ox cremotique: "Coliyalbotic Rioxe ti ja' tal spasotic ta mantal li smom
Davide", xi ti c'oxetique. Icapic o ti moletique.
16 —¿Mi xava'i c'usi chalic li c'ox cremotique? —xutic ti Jesuse.
—Xca'i —xi—. ¿Mi muc bu aq'uelojic ya'el ti ja' yech ts'ibabil ta sc'op Rioxe:
Li c'oxetique más lec chalic ac'oplal,
xi onox ts'ibabil? —xi ti Jesuse.
17 Iloc' li' ta Jerusalén ti Jesuse, ibat ta Betania. Tey ivay.

Ja' li' yaloj ti itaquij ti ic'uxe ti ch'abal sate
(Mr. 11.12-14, 20-26)

18 Sob ta yoc'omal isut tal noxtoc li' ta Jerusalén ti Jesuse. Ivi'naj ta be. 19 Iyil jtec' ic'ux
ta ti'il be, ba sq'uel mi oy sat, pero ch'abal, naca no'ox yanal. Ti Jesuse iyal ti mu xa bu
tsatin oe.
Ora itaquij. 20 C'alal iquilticotic li vo'oticotique, xch'ayet xa co'onticotic.
—¿C'u yu'un itaquij ta ora li ic'uxe? —xichioticotic.
21 —Ta melel chacalbeic, mi chach'unic ti vo'on chajcoltaique, mi mu xchibetuc
avo'onique, tspas avu'unic li c'usitic vocol ta pasele; mu c'ajomuc no'ox tspas avu'unic
chac c'u cha'al ijcha'le li ic'uxe. Ja' chac c'u cha'al mi chavalbeic ti ac'u loc'uc li vits li'i,
ti ac'u t'ubuc ta mare, tspas avu'unic. 22 Scotol ti c'usi chac'anbeic ti Rioxe, mi j'ech'el
ach'unojic ti chayac'beique, ta onox xavich'ic —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ijac'bat ti Jesuse ti much'u i'albon ti x'elan tspase
(Mr. 11.27-33; Lc. 20.1-8)

23 Ti Jesuse c'alal iyul ta ti' muc'ta templo li' ta Jerusalene, lic chanubtasvanuc. Tey
ic'otic ti totil paleetique xchi'uc ti cajmeltsanejc'optique.

—¿Much'u layalbe ti x'elan chapase? —xutic ti Jesuse.

24 —Oy c'usi chajac'beic uc. Mi chavalbecon ti c'usi chajac'beique, chacalbeic ti much'u
liyalbe ti x'elan ta jpase. 25 ¿Much'u ta smantal ti iyac' ich'vo' ti Juane? ¿Mi Riox, o mi
crixchano? —x'utatic yu'un ti Jesuse.

Xalxalbe xa sbaic:

—Mi chcaltic ti ta smantal Rioxe, "¿c'u yu'un ti muc xach'unique che'e?" xi bi'a. 26 Mi
chcaltic ti ta smantal crixchanoe, xi'el sba. Yu'un li jchi'iltactique xch'unojic scotolic ti
ja' yaj'alc'op Riox ti Juane —xut sbaic.

27 Yech'o un —Mu jna'ticotic —xiic.

—Ja' yechon uc, mu xacalbeic ti much'u liyalbe ti x'elan ta jpase. 28 ¿C'usi chanopic?
Caltic no'ox ya'el ti oy cha'vo' screm jun vinique. "Crem, batan ta abtel ta uvatic", xut li
june. 29 "Mu jc'an xibat", xi. Ts'acal to isnop ti chbate, ibat. 30 Iyalbe li jun screm noxtoque.
Ja' no'ox yech iyalbe chac c'u cha'al iyalbe li june. "Tot, chibat", xi. Pero muc xbat. 31 Li
vo'oxuque ¿c'usi chanopic? Li cha'vo' cremotique ¿much'u junucal ti ixch'unbe smantal
li stotique? —x'utatic yu'un ti Jesuse.

—Ja' li much'u ba'yi iyich' albele —xiic.

—Ta melel chacalbeic, chavalic ti chopol tajmec li jc'an-loc'-c'usiticuque xchi'uc li
antsetic tol sa' yajmulique, pero ja' xa ta xch'unic c'usi lec chil ti Rioxe. Vo'oxuc ti mu
xavich'ic ta muc' ti Rioxe. 32 Ti Juan j'ac'-ich'vo'e ja' tal yalboxuc ti c'usi tsc'an chapasique,
pero muc xach'unic. Li jc'an-loc'-c'usiticuque xchi'uc li antsetic tol sa' yajmulique, ja'
ixch'unic. Iyictaic spasel li c'usitic chopole. C'alal avilic ti iyictaic xae, li vo'oxuque muc
xach'unic noxtoc. Muc xavictaic spasel li c'usitic chopole —x'utatic yu'un ti Jesuse—.

Ja' lo'il scuenta jchabiej'uva ti i'ilbajinvanique
(Mr. 12.1-12; Lc. 20.9-19)

33 'A'yic me, chacalbeic yan lo'il. Caltic no'ox ya'el ti oy jun vinic ists'un ep uva ta
yosile. Isjoy ta moc. Ixch'oj ton scuenta spits'obil ya'lel. Ismeltsan jp'ej toyol na scuenta
sq'uelobil li uvae. Isa' comel ti much'utic ta xchabi li uvae. Ibat ta nom li yajvale.

34 'Ti c'alal ita'aje, istac tal yaj'abteltac ti tscuchic ech'el ti c'u yepal yaloj chich'e. Yul
sc'anbeic li much'utic ta xchabiique. 35 Li jchabiej'uvae istsaquic li yaj'abteltac yajval osile.
Li june ismajic, li june ismilic, li june iyac'beic ton. 36 Li yajval osile istac tal yan yaj'abteltac
noxtoc, más to ep istac tal. Ja' no'ox yech icha'leatic uc chac c'u cha'al icha'leatic li
much'utic ba'yi itaqueic tale.

37 'Ts'acal to istac tal screm li yajval osile. "Ja' nan chich'ic ta muc' li jcreme", xi isnop.
38 C'alal iyilic li jchabiej'uvae ti ja' xa screm li yajval osile, "le'e ja' xa chich'be comel yosil li
stote. Más lec jmiltic yo' xquich'betic o comel vo'otic li yosile", xut sbaic. 39 Isloq'uesic
ta pat moc, ismilic. 40 Ti c'alal sut tal li yajval uvae, ¿c'usi chul cha'leaticuc xana'ic li
jchabiej'uvae? —xut jmeltsanejc'opetic ti Jesuse.

41 —Chmileic yu'un chopol li c'usi tspasique. Li yajval osile yan xa o much'utic chac'be
xchabi li uvae. Ja' tsa' li much'utic lec chaq'uic entrucal li uvae —xiic.

42 —¿Mi muc bu aq'uelojic ya'el ta sc'op Riox yo' bu chal ti "co'ol xchi'uc jp'ej ton ti ist'uj
li yajval nae ti chac' ta xchiquin snae, ti ip'aje yu'un li yaj'alvaniltaque pero ja' onox i'och
ta chiquin na. Ja' no'ox yech ti much'u st'ujoj ti Rioxe, ac'u mi xp'aje pero chich' onox
tsots yabtel. Lec tajmec ti x'elan tspas ti Rioxe", xi ts'ibabil? 43 Yech'o un chacalbeic, i'ech'
xa yo'on ti chayalbeic mantal ti Rioxe. Ja' xa ch-albatic mantal ti much'utic tspasic c'usitic
lec chil ti Rioxe. 44 Ti much'u tsots chc'ot ta ba tone, chyayij. Mi ja' net'bil ic'ote, ta xcham
o. Vo'on li tonon ya'ele. Ti much'utic mu xiyich'ic ta muq'ue, vo'on chcalbeic ti ch-ochic
ta c'oc' ta sbatel osile —x'utatic yu'un ti Jesuse.

45 Ti totil paleetique xchi'uc ti jfariseoetique, c'alal iya'iic c'u x'elan ilo'ilaj ti Jesuse, iyul
ta sjolic ti ja' sc'oplalique. 46 Isnopic c'uxi ta staic ta tsaquel ti Jesuse pero xi'emic. Yu'un
ti yan jchi'iltactique xch'unojic ti ja' yaj'alc'op Riox ti Jesuse.

22

Ja' lo'il scuenta nupunel
(Lc. 14.15-24)

1 Ti Jesuse iyalbe yan lo'il ti jchi'iltactique:
2 —Chacalbeic c'u x'elan tspas mantal ti Rioxe. Caltic no'ox ya'el ti oy jun preserente
ti tsnupultas screme. 3 Istac ech'el smozotac, ba yiq'uic tal ti much'utic yalojbe xa onox
ti chtal ta nupunele. Pero muc xtalic. 4 Istac ech'el yan smozotac noxtoc. "Ba albeic li
much'utic calojbe xa onox ti chtalique: Li' listac tal li cajvale. Batanic la ta nupunele.
Chapal xa li ve'lile. Milbil xa li vacaxetique xchi'uc li yan sts'unubtac ti lec jup'emique,
xavutic c'otel", xut ech'el li smozotaque. 5 Ti much'utic tacbil ta iq'uele muc xch'unic.
Ja' no'ox ba spasic ti c'usi tsc'an yo'onique. Li june ba sq'uel c'usitic sts'unoj. Li june ba
chonolajuc. 6 Li jlome istsaquic li smozotac preserentee, ismajic, ismilic. 7 Ti c'alal iya'i
li preserentee, icap o tajmec. Istac ech'el yajsolterotac, ba smilel li much'utic imilvane.
Ixchic'beic noxtoc li steclumalique. 8 Li preserentee iyalbe li yan smozotaque: "Chapal xa
li c'usitic chtun ta nupunele, pero ti much'utic jtacoj ta iq'uele mu xch'unic tal. 9 Batanic
ta bebetic. Iq'uic tal li much'utic chataique, ja' ac'u talicuc ta q'uin", xut ech'el. 10 Iloc'
ech'el li smozotaque, ibatic ta bebetic. Iyiq'uic tal li much'utic istaic ta bee. Tey capal
italic li much'utic chopol sjole xchi'uc li much'utic lec yo'one. Noj ic'ot ta crixchano sna
li preserentee.
11 'Li preserentee och sc'opon li crixchanoetique. Iyil jun vinic ti ma'uc slapoj li c'u'ul
scuenta nupunele. 12 "Li vo'ote, ¿c'uxi la'och tal? Yu'un ma'uc alapoj li c'u'ul scuenta
nupunel ti cac'oj sc'oplal chalape", xut. Li vinique muc xtac'av. 13 Li preserentee iyalbe
li smozotaque: "Chucbeic yoc sc'ob li vinique. Aq'uic ech'el ta ic' osil. Tey x'oq'uelet,
xc'uxuxet o ye yu'un tsots li castico chich'e", xi li preserentee. 14 Ja' seña ti chic' scotol
crixchanoetic ti Rioxe pero muc scotolicuc sc'anic pasel ta mantal. Ja' no'ox sc'anic pasel
ta mantal ti much'utic st'ujoj chtunic yu'une —x'utatic yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti isjac' xcha'le sbaic ti jfariseoetique mi xu' chac'beic tojel aq'uel ti Césare
(Mr. 12.13-17; Lc. 20.20-26)

15 Ti jfariseoetique ba snopic c'usi tsjac'beic ti Jesuse yo' xa'iic o ti c'u x'elan chtac'ave,
yo' stabeic o smul ti yalojique. 16 Istaquic tal yajchanc'opic xchi'uc svinictac Erodes.
—Jchanubtasvanej, jna'ojticotic ti yech scotol li c'usi chavale. Jamal chaval c'usi tsc'an
Riox ti ta jpasticotique. Mu t'ujbiluc chacha'le ti much'u chavalbee. 17 Alo ca'iticotic c'usi
chanop. ¿Mi lec chil xana' ti Rioxe ti chcac'beticotic tojel aq'uel ti preserente Césare, o mi
chopol chil? —xutic ti Jesuse.
18 Ti Jesuse iyil ti oy smanyaique.
—¿C'u yu'un ti x'elan tal avalbecone? Mu xa xana' yilel xacha'le abaic. 19 Ac'becon quil
jsepuc taq'uin ti chcac'tic ta tojel aq'uele —x'utatic.
Iyac'beic yil jun denario.
20 —¿Much'u sloc'ol li'i? ¿Much'u sbi? —x'utatic yu'un ti Jesuse.
21 —César —xiic.
—Ja' tsc'an chavac'beic ti c'usi tsc'an ti preserente Césare. Ja' no'ox yech tsc'an
chavac'beic ti c'usi tsc'an ti Rioxe —x'utatic yu'un ti Jesuse.
22 Ti c'alal iya'iic ti x'elan itac'av ti Jesuse, xch'ayet xa yo'onic sutel.

Ja' li' yaloj ti isjac' xcha'le sbaic sc'oplal cha'cuxiel ti jsaduceoetique
(Mr. 12.18-27; Lc. 20.27-40)

23 Ta jliquel o tey ic'otic jayvo' jsaduceoetic yo' bu ti Jesuse, ja' li much'utic chalic ti mu
xa xicha'cuxiotic ti c'alal xichamotique.
24 —Jchanubtasvanej, sts'ibaoj comel ti Moisese ti mi icham junuc vinique, mi ch'abal
screm icome, li its'inale mi ch'abal to yajnile, ac'u yic'be yajnil ti ánima sbanquile. Mi
i'ayan screme, ja' yech chac'be sbi chac c'u cha'al sbi ti ánima sbanquile yo' mu xch'ay o
sbie, xi ti Moisese. 25 Oy to'ox vucvo'ic, sbanquil yits'in sbaic. Ti banquilale isa' yajnil, pero
icham. Ch'abal xch'amal icom. 26 Ti its'inale iyic'be yajnil ti ánima sbanquile pero icham

uc. Ch'abal xch'amal icom uc. Ja' no'ox yech ispas ti yoxva'al its'inale. Svucva'alic iyiq'uic
ti antse pero muc x'ayan xch'amalic junuc ti c'alal ichamique. [27] Ts'acal to icham ti antse.
[28] Mi icha'cuxiique, ¿much'u onovan junucal ti chiq'ue yu'un iyic' svuc'va'alic? —xutic ti
Jesuse.
[29] Itac'av ti Jesuse:
—Li vo'oxuque mu xana'ic li c'usi chavalique yu'un mu xana'ic c'usi chal li sc'op Rioxe.
Mi ja'uc xana'ic c'u x'elan syu'el ti Rioxe. [30] Ti c'alal xcha'cuxiic ti much'utic chbatic ta
vinajele, mi antsuc, mi vinicuc, mu xa bu chic' sbaic. Yu'un mu xa sna' xchamic. Co'olic xa
xchi'uc anjeletic ta vinajel. [31] Lavi mu xach'unic ti ta xcha'cuxiic ti ánimaetique, ¿mi muc
bu aq'uelojic ya'el ti c'u x'elan iyalbe sc'oplal Abraam, xchi'uc Isaac, xchi'uc Jacov ti Rioxe?
[32] "Vo'on Yajvalicon ti Abraame, xchi'uc ti Isaaque, xchi'uc ti Jacove", xi. Ti x'elan iyale,
yu'un cuxajtic ch-ileic yu'un ti Rioxe ac'u mi vo'ne xa xchamelic ti moletique. Ti Rioxe
ja' yajvalic ti much'utic cuxajtic ta sbatel osile. Li vo'oxuque chamem xchi'uc xch'ulelic ti
avalojique —x'utatic yu'un ti Jesuse.
[33] Ti c'alal iya'iic ti jchi'iltactique ti x'elan iyal ti Jesuse, xch'ayet xa yo'onic.

Ja' li' yaloj ti c'usi mantalil más tsotse
(Mr. 12.28-34)

[34] Ti c'alal iya'i ti jfariseoetique ti mu xa sna'ic c'uxi chtac'avic ti jsaduceoetique, istsob
sbaic. [35] Tey jun jfariseo, jchanubtasvanej yilel ta smantaltac Riox. Oy c'usi isjac'be ti Jesuse
yo' stabe o smul ti yaloje:
[36] —Jchanubtasvanej, ta scotol li smantaltac Riox ti iyal ti Moisese, ¿c'usi jtosucal ti más
tsotse? —xi.
[37] Itac'av ti Jesuse:
—"C'anic me ta sjunul avo'onic ti Rioxe. Ja' ac'u tunuc yu'un lap'ijilique", xi li mantale.
[38] Le'e ja' más tsots. [39] Li xchibale tsots noxtoc. "C'uxubino me achi'iltac chac c'u cha'al
chac'uxubin aba atuque", xi. [40] Xchibal li mantal lacalbee ja' smacoj scotol li smantaltac
Rioxe xchi'uc ti c'usitic iyalic ti yaj'alc'optac Riox ti ta vo'nee —x'utat yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ma'uc no'ox smom David ti Cristoe, ja' yajval noxtoc
(Mr. 12.35-37; Lc. 20.41-44)

[41] Ti c'alal tey tsobolic ti jfariseoetique, ijac'batic yu'un ti Jesuse:
[42] —¿C'usi chanopic? Ti Cristoe, ti much'u st'ujoj Riox tspasvan ta mantale, ¿much'u ti
smuc'tatot ti ta vo'nee? —xut.
—Ja' ti Davide —xiic.
[43] —Mi ja' muc'tatotile, ¿c'u yu'un ti "Cajval", xi ti Davide? Ti Davide ip'ijubtasat yu'un
ti Ch'ul Espíritue, ja' yech ists'iba chac li'i:
[44] Ti Cajvale i'albat yu'un ti Rioxe:
"Chachoti ta jbats'ic'ob,
chapas mantal ti c'u sjalil xch'un o amantal cu'un scotol lacrontae",
x'utat, xi ti Davide. [45] Ti Davide "Cajval", xut ti much'u st'ujoj Riox tspasvan ta mantale.
¿C'u yu'un "Cajval", xut mi ja' smom no'oxe? —x'utatic yu'un ti Jesuse.
[46] Mi jun muc xtac'avic. Mu xa c'usi isjaq'uic o.

23

Ja' li' yaloj ti ijambat smulic ti jfariseoetique xchi'uc ti much'utic ichanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe
(Mr. 12.38-40; Lc. 11.37-54; 20.45-47)

[1] Ti Jesuse liyalboticotic, vo'oticotic li yajchanc'opoticotique, xchi'uc ti jchi'iltactic tey
tsobolique:
[2] —Li much'utic ta xchanubtasvanic ta smantal Rioxe xchi'uc li jfariseoetique, ja' icom ta
sbaic li smantaltac Riox ti iyal ti Moisese. [3] Yech'o un ch'unic me li sc'op Riox chayalbeique,
pero mu xapasic yech chac c'u cha'al ta spasique. Yu'un ma'uc yech tspasic chac c'u cha'al
ta xchanubtasvanique. [4] Co'ol xchi'uc chpech'ic icatsil ti vocol chlic ta cuchele. Vo'oxuc
no'ox chac' acuchic; li stuquique mu xlic yu'unic. [5] Scotol li c'usi tspasique ja' no'ox yo'

lec x'ileic o yu'un li crixchanoetique. Li sc'ox'av smantal Rioxe más muc' spasojic. Lec
cha'iic ti xtolet sc'u'ic c'alal yoquique. 6 Ja' tsc'anic ti bail ta xchotiic jujun q'uine, ti bail
ta xchotiic ta temploetique. 7 Ja' tsc'anic ti c'oponbilic ta ch'ivite, ti "jchanubtasvanej"
x'utatique.

8 'Li vo'oxuque mu me ja'uc xac'anic ti "jchanubtasvanej" xa'utatique yu'un jun no'ox
lavajchanubtasvanejique, ja' li vo'one ti yaloj Riox chajpasic ta mantale. Li vo'oxuque
co'oloxuc. 9 Muc much'u xap'is ta atotic li' ta sba balamile. Jun no'ox li Jtotique, ja' ti
Riox ta vinajele. 10 Mu me ja'uc xac'anic ti chayajvalinic li yan achi'ilique yu'un jun no'ox
lavajvalique, ja' li vo'one ti yaloj Riox chajpasic ta mantale. 11 Ti much'u tsc'an ti ich'bil ta
muq'ue, ja' tsc'an ti mu jtoybailuque, ti sjunul yo'on chtun avu'unique. 12 Yu'un li much'u
ta stoy sbae ch-aq'ue ta q'uexlal yu'un ti Rioxe. Yan li much'u mu sna' stoy sbae, ch-aq'ue
ta ich'el ta muc' yu'un ti Rioxe.

13 'Vo'oxuc ti chachanubtasvanic ta smantal Rioxe, li vo'oxuc uque, jfariseoetic, yech
chanopic ti avich'ojic ta muc' ti Rioxe. Mu xac'anic pasel ta mantal yu'un ti Rioxe, yech'o ti
chapajesic li much'utic sc'anic pasel ta mantal yu'un ti Rioxe. Yech'o un ta onox xavich'ic
castico ta sbatel osil.

14 'Vo'oxuc ti chachanubtasvanic ta smantal Rioxe, li vo'oxuc uque, jfariseoetic, yech
chanopic ti avich'ojic ta muc' ti Rioxe. Yech no'ox ti jal chac'oponic Rioxe, chalo'lobeic to
c'usuc yu'un li me'anal antsetique. Yech'o un más castico chavich'ic.

15 'Vo'oxuc ti chachanubtasvanic ta smantal Rioxe, li vo'oxuc uque, jfariseoetic, yech
chanopic ti avich'ojic ta muc' ti Rioxe. Chalubtsan abaic ta sa'el mi oy bu xata junuc
avajchanc'opic. Mi ataique, más to tsoc sjol avu'unic. Vo'oxuc ta amulic ti chba yich'ic
castico ta c'oq'ue. Yech'o un ta onox xavich'ic castico ta sbatel osil.

16 'Li vo'oxuque yech chanopic ti chavaq'uic iluc c'usitic lec chil ti Rioxe, yech'o un ta
onox xavich'ic castico ta sbatel osil. Yu'un ja' yech chavalic: "Ti much'u tsva'an ta rextico
li muc'ta temploe, mu persauc spas li c'usi chale. Yan ti much'u tsva'an ta rextico li oro tey
ta muc'ta temploe, ja' persa tspas li c'usi chale", xachiic. 17 Sonsooxuc. Co'oloxuc xchi'uc
ma'sat. Ja' mu másuc tsots sc'oplal li oroe; ja' más tsots sc'oplal li muc'ta templo yo' bu
tiq'uil li oroe yu'un ja' tey chmilbat smoton ti Rioxe. 18 Ja' yech chavalic noxtoc: "Ti much'u
tsva'an ta rextico li xchic'obil smoton Rioxe, mu persauc spas li c'usi chale. Yan ti much'u
tsva'an ta rextico li smoton Riox ti tey ta xchiq'uee, ja' persa tspas li c'usi chale", xachiic.
19 Sonsooxuc. Co'oloxuc xchi'uc ma'sat. Ja' mu másuc tsots sc'oplal li smoton Rioxe; ja' más
tsots sc'oplal li xchic'obile. 20 Ti much'u tsva'an ta rextico li xchic'obil smoton Rioxe, ja'
xa yajrextico noxtoc li smoton Riox ti tey ta xchiq'uee. 21 Ja' no'ox yech noxtoc ti much'u
tsva'an ta rextico li muc'ta temploe, ja' xa yajrextico noxtoc ti Rioxe yu'un tey. 22 Ti much'u
tsva'an ta rextico li vinajele ja' xa yajrextico noxtoc li smuc'ta chotleb Rioxe, xchi'uc ti Riox
tey chotole.

23 'Vo'oxuc ti chachanubtasvanic ta smantal Rioxe, li vo'oxuc uque, jfariseoetic, yech
chanopic ti avich'ojic ta muc' ti Rioxe. Chanitic ta lajlajuneb li c'usitic chloc' avu'unique:
li alavenae, xchi'uc li anise, xchi'uc li cominoe. Chaloq'uesic jujun ti c'alal anitojic
xa'ox ta lajlajunebe, chavac'beic ti Rioxe. Ti avalojique, ja' no'ox tsots sc'oplal ti
chach'unic le'e. Ja' xu' mu xach'un chava'iic ti bu tsots sc'oplale, ti tsc'an lec chameltsanic
c'ope, ti chac'uxubinvanique, ti yech li c'usitic chavalique. Yech'o un ta onox xavich'ic
castico ta sbatel osil. Más lec ti apasicuc noxtoc ti bu tsots sc'oplale. 24 Yech no'ox ti
chachanubtasvanique, mu xava'i abaic ti muc bu ch'unem avu'unic uc ti bu tsots sc'oplale.

25 'Vo'oxuc ti chachanubtasvanic ta smantal Rioxe, li vo'oxuc uque, jfariseoetic, yech
chanopic ti avich'ojic ta muc' ti Rioxe, yech'o un ta onox xavich'ic castico ta sbatel osil.
Co'oloxuc xchi'uc li much'u ja' no'ox tspocbe spat li basoe xchi'uc li pulatue, yan li yute
mu suc', oy yic'ubal. Ja' yech lecoxuc yilel, pero ja' no'ox ta avo'onic ti c'usi oy lec
yu'un lachi'ilique. Chavalbeic ti ac'u yaq'uic ta smoton Rioxe yu'un ana'ojic ti vo'oxuc
chavich'ique. 26 Li vo'oxuque, jfariseoetic, co'oloxuc xchi'uc ma'sat. Ictaic spasel li c'usitic
chopole, ja' pasic li c'usitic lec chil ti Rioxe.

[27] ’Vo'oxuc ti chachanubtasvanic ta smantal Rioxe, li vo'oxuc uque, jfariseoetic, yech
chanopic ti avich'ojic ta muc' ti Rioxe, yech'o un ta onox xavich'ic castico ta sbatel osil.
Co'oloxuc xchi'uc muquenal ti sacp'ejan xae, leclec sba yilel, pero li yute noj ta baquel
ánima xchi'uc li c'usitic tey c'a'eme. [28] Ja' yech lec avo'onic yilel pero yech no'ox. Yu'un
chanopic c'op, chapasic li c'usitic chopole.
[29] ’Vo'oxuc ti chachanubtasvanic ta smantal Rioxe, li vo'oxuc uque, jfariseoetic, yech
chanopic ti avich'ojic ta muc' ti Rioxe, yech'o un ta onox xavich'ic castico ta sbatel osil.
Yu'un vo'oxuc chacha'meltsanbeic chacha'bonbeic smuquenal ti yaj'alc'optac Riox ti ta
más vo'nee ti lec yo'onique, pero mu xach'unic ti iyalic jc'oplale. [30] Yech no'ox ti chavalbeic
li crixchanoetique: “Ti li'oticoticuc xa'ox c'alal i'ech'ic ta balamil ti vo'ne moletique,
muc bu ijtic' jbaticotic ta smilel ti yaj'alc'optac Riox ti yechuque”, xachiic. [31] Ja' chvinaj
o ti co'ol ajolic xchi'uc ti amuc'tatotique ti ismilic ti yaj'alc'optac Rioxe. [32] Vo'oxuc xa
chats'acubtasic ti c'usitic ispasic ti amuc'tatotic ti ta vo'nee yu'un po'ot xa xamilicon uc.
[33] ’Ti amuc'tatotic ti ta vo'nee co'olic xchi'uc quiletel chon. Ja' yechoxuc uc. Mu xu'
chapoj abaic, persa onox chba avich'ic castico ta c'oc'. [34] Ta jtac tal caj'alc'optac ti sna'ic
c'usi tsc'an ti Rioxe. Jlom chamilic, jlom chajipanic ta cruz, jlom chavac'beic arsial ta yut
temploetic, chanutsic loq'uel ta jujun jteclum li' ta alumalique. [35] Ti Rioxe vo'oxuc chac'
ta abaic ti jayvo' imileic tal ti much'utic lec yo'onique. Ti c'alal imile ti Abel lec yo'one,
c'alal to Zacarías ti screm Berequíase, ti ismilic ta ti' muc'ta templo yo' bu sts'el xchic'obil
smoton Rioxe, vo'oxuc chcom ta abaic. [36] Ta melel chacalbeic, vo'oxuc ti cuxuloxuc lavie,
vo'oxuc chcom ta abaic scotol.

Ja' li' yaloj ti iyat o yo'on ti Jesuse ti muc xch'unic ti much'utic tey ta Jerusalene
(Lc. 13.34-35)

[37] ’Li vo'oxuque xchi'uc lachi'iltac li' ta Jerusalene, ja' amanyaic ti chamilic li yaj'alc'op-
tac Rioxe. Chavac'beic ton li much'utic chastacbeic tal ti Rioxe. Pero oy xa jay'ech'el
ti co'onuc jtsoboxuc chac c'u cha'al tsluts' yol li me'ch'eque, pero muc xac'anic tsobel.
[38] Toj abol aba chacomic yu'un mu xa bu chaxchi'inic ti Rioxe. [39] Chacalbeic ti mu xa bu
chavilicon oe. Ja'to ti c'alal xavalic ti “toj lec tajmec li much'u itaque tal yu'un ti Rioxe”,
xachiique, ja'to chavilicon noxtoc —x'utatic yu'un ti Jesuse.

24

Ja' li' yaloj ti iyal ti Jesuse ti ta sta yora ta xlomesat ti muc'ta temploe
(Mr. 13.1-2; Lc. 21.5-6)

[1] C'alal chiloc'oticotic xa'ox ta sti'il smacol muc'ta templo li' ta Jerusalén xchi'uc ti
Jesuse, icac'beticotic yil ti lec tajmec meltsanbil li temploe xchi'uc li naetic ta sjoyobe.
[2] —Lequic ava'uquica'a. Ta melel chacalbeic, ta sta yora ti ta xlomesate. Busul chcom
scotol —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti c'usitic ta to xtal ti c'alal po'ot xa'ox xlaj li balamile
(Mr. 13.3-23; Lc. 21.7-24; 17.22-24)

[3] Ti c'alal tey chotol ta vits Olivotic ti Jesuse, ijac'beticotic:
—Alo ca'iticotic c'usi ora ta xlomesat li templo avale. ¿C'usi seña ti c'alal po'ot xa'ox
xacha'sut tale? ¿C'usi seña ti c'alal po'ot xa'ox xlaj li balamile? —xcuticotic.
[4] —P'ijanic me, mu me xach'unic lo'loel. [5] Yu'un ep ti much'utic chtale, “vo'on Cristoon”,
xiic. Ep ti much'utic ta xch'unic lo'loele. [6] Ti c'alal chava'iic ti oy ac' c'oq'ue, ti c'alal
chava'iic ti chlic ac' c'oc' ta nome, mu me xaxi'ic. Chc'ot onox yech, pero li balamile ma'uc
to'ox chlaj. [7] Ta sliquesic ac' c'oc' li crixchanoetic ta yantic o balamile. Ta sliquesic ac' c'oc'
li preserenteetic noxtoque. Oy bu ch-ech' chamel, oy bu ch-ech' vi'nal. Oy bu ch-ech' tsots
niquel. [8] Taje sliqueb to vocol.
[9] ’Oy cha'iq'ueic ech'el ta stojol jmeltsanejc'opetic, cha'ilbajinatic. Jlom chamilatic. Ep
crixchanoetic chopol chilic ti avich'ojicon ta muq'ue. [10] C'alal chlic ilbajinele, ep much'utic
chicta o sbaic. Ti much'utic chicta o sbaique chopol chilic ti much'utic mu xicta sbaique.
Ja' xa tstiq'uic c'op ti ac'u tsacaticuc ti much'utic mu xicta sbaique. [11] Ta to xtalic ep ti

much'utic chalic yilel li sc'op Rioxe. Ep ti much'utic ta xch'un yu'unique. 12 Ch-epaj li
c'usitic chopole, ep ti much'utic mu xa xc'uxubinvanique. 13 Pero ti much'utic chcuch
yu'unic li ilbajinele, mi mu xicta o sbaique, ja' chcuxiic ta sbatel osil. 14 Ba'yi onox chvinaj
ta sjunlej balamil ti ista xa yora tspasvan ta mantal ti Rioxe. Mi ivinaje, ja' xa o chlaj li
balamile —xiyutoticotic ti Jesuse.

15-16 Ti chajts'ibabeic li'i, ja' yo' xach'unic o ti c'usi liyalboticotic ti Jesuse.

—Vo'oxuc ti li' nacaloxuc ta Judeae, ti c'alal xavilic ti va'anbil ta yut templo li c'usi mu
sc'an ti Rioxe chac c'u cha'al iyal onox ti Daniel yaj'alc'op Riox ti ta vo'nee, yech'o un ba
nac' abaic ta vitstic. 17 Lavi pach'al li sba anaique, mi ja'o oy much'u tey xva'ete, ti c'alal
xyal tale, mu xa me x'och stam c'usuc yu'un. 18 Ti much'utic tey ta yabtele, mu xa me ya'uc
sut stam spimilc'u'ic. 19 Abol sbaic tajmec ti much'utic oy xch'ute xchi'uc ti much'utic ta
xchu'un to yolique. 20 C'oponic Riox ti mu me ja'uc o tol sic, ti mu me ja'uc o sc'ac'alil
chacuxic ti c'alal xajatavique. 21 Yu'un tsots tajmec li castico ta xtale. Muc bu x'ech' o yech
ta spasel balamil, ja'to chtal. Ti c'alal x'ech'e, mu xa bu chtal noxtoc. 22 Ti Rioxe xch'acoj ti
c'u sjalil li casticoe. Ti jaluc tajmeque, chalaj acotolic ti yechuque. Ti mu jaluc li casticoe,
ja' ta scuentaic ti much'utic st'ujoje ti xch'unojbeic li sc'ope.

23 '"Le' xa li Cristoe", "taj xa li Cristoe", mi oy much'u xayutique, mu me xach'unic.
24 Yu'un chtalic ti much'utic tsp'is sbaic ta Cristoe xchi'uc ti much'utic chalic yilel li sc'op
Rioxe. Chaq'uic iluc syu'elic yo' xch'unic o lo'loel li crixchanoetique. Yo'onuc slo'loic uc
li much'utic st'ujoj ti Rioxe, pero mu xa xch'unic lo'loel. 25 Li vo'oxuque p'ijanic me, ba'yi
me lacalbeic scotol. 26 "Tey xa ta xocol balamil li Cristoe", mi oy much'u xayutique, mu
me xba aq'uelic. "Tey xa ta yut na", mi oy much'u xayutic noxtoque, mu me xach'unic.
27 Ti c'alal xicha'sut tal vo'on ti co'ol crixchanootique, chiyilic scotol crixchanoetic chac
c'u cha'al xlebluj chavuc chquiltic ti buyotique. 28 Chich'ic onox castico ti much'utic mu
xiyich'ic ta muq'ue. Co'ol xchi'uc c'usi xcham, tey ta stsob sba xulemal.

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan ti c'alal xcha'sut tal ti Cajvaltic Jesucristoe
(Mr. 13.24-37; Lc. 21.25-36; 17.25-36; 12.41-48)

29 'Ti c'alal xlaj ech'uc scotol li castico lacalbeique, ja'o chmac sat li c'ac'ale, ch'abal xa li
jch'ulme'tique. Li c'analetique jup'ejtic chp'aj. Chnic scotol li c'usitic oy ta vinajele. 30 Ja'o
chil scotol crixchanoetic ti chiyal tal vo'on ti co'ol crixchanootique. Scotol crixchanoetic
ta sjunlej balamil ch-oq'uic ta xi'el. Yu'un chilic ti oy jyu'ele, ti oy jxojobal ti c'alal xiyal tal
ta ba toc ta balamil, vo'on ti co'ol crixchanootique. 31 Tsots ch-oc' corneta noxtoc, ja'o ta
xyalic tal caj'anjeltac. Ja' chtal stsobic ta sjunlej balamil ti much'utic jt'ujoje ti xch'unojic
c'usi caloje.

32 'Na'ic me, c'alal xavilic ti chlaj xa cocojuc yanal li ic'uxe, ja' chvinaj o ti ch-och xa
vo'tique. 33 Ja' no'ox yech ti c'alal xavilic ti chlaj c'otuc li c'usitic icale, ja' chvinaj o ti
chicha'sut xa tale. 34 Ta melel chacalbeic, oy to'ox cuxuloxuc jlom ti c'alal xtal ti jaytos
castico lacalbeique. 35 Li vinajel balamile chlaj onox. Yan li c'usitic chcale, mu xch'ay,
persa chc'ot scotol.

36 'Muc much'u sna' ti c'usi ora chicha'sut tale, mi ja'uc ti anjeletic ta vinajele, mi
vo'onicon mu jna'. Stuc no'ox sna'oj ti Jtote.

37 'Ja' chac c'u cha'al ispas ti crixchanoetic ti ta más vo'nee ti c'alal li' to'ox ti Noee,
ja' no'ox yech tspasic uc ti c'alal sta yora chicha'sut tal, vo'on ti co'ol crixchanootique.
38 C'alal mu to'ox chtal ti nojele, jun yo'on ive'ic, iyuch'ic vo', islajesic scotol ti c'usi sc'an
yo'onique, inupunic, iyac' ta nupunel stsebic. Ti c'alal ital ti nojele, c'alal i'och ta barco
ti Noee, icom ti c'usitic ispasique. 39 Muc xch'unic ti chtal nojele. Ja'to ixch'unic c'alal
itale, pero muc xa xcolic, icham scotolic. Ja' no'ox yech c'alal xicha'sut tal, vo'on ti co'ol
crixchanootique. 40 Mi oy cha'vo' vinic ti tsobol ch-abtejique, yic'al jun chquic' ech'el, jun
chcom. 41 Mi oy cha'vo' ants ti tsobol chjuch'unique, yic'al jun chquic' ech'el, jun chcom.

42 'Ich'icon no'ox me ta muc', malaicon, yu'un mu xana'ic c'usi ora chicha'sut tal, vo'on
lavajvalicone. 43 Chacalbe ava'iic, ti ana'ojicuc ti jayib ora ac'ubal chtal li j'eleq'ue, amala,

achabi ana ti yechuque. [44] Ja' no'ox yech tsc'an chamalaicon no'ox ac'u mi mu xana'ic c'usi
ora chicha'sut tal, vo'on ti co'ol crixchanootique. Mu me ch'ayemuc avo'onic chul jtaoxuc.
[45] ’Caltic no'ox ya'el ti oy jun j'abtel ti sjunul yo'on ch-abteje, ti sna' stuc'ulan abtele. Ja'
ch-ac'bat smac'lin li xchi'iltac ta abtele ti c'alal sta yora ve'ebale. [46] Jun yo'on li j'abtele ti
yolel ch-abtej chul stael yu'un li yajvale. [47] Ta melel chacalbeic, ti much'u sjunul yo'on ch-
abteje ch-ac'bat scuentain li c'usuc yu'un yajvale. [48] Yan mi chopol sjol li j'abtele, “mu to
nan xtal li cajvale”, xi tsnop. [49] Chlic yut, chlic smaj li xchi'iltac ta abtele. Ja' chba xchi'in
ta ve'el ta uch' pox li jyacubeletique. [50] Li yajvale ja'o chul tal ti c'alal ch'ayem yo'on c'usi
ta xcha'le li xchi'iltaque yu'un mu xch'un ti po'ot xa xule. [51] Chul ac'batuc tsots castico
yu'un li yajvale. Co'ol chich' castico xchi'uc ti much'utic yich'ojic ta muc' Riox ti ta alele.
Tey x'oq'ueletic, xc'uxuxet o yeic yu'un tsots castico chich'ic —xiyutoticotic ti Jesuse.

25

Ja' lo'il scuenta lajunvo' tojol tsebetic

[1] Ti Jesuse iyal jun lo'il noxtoc.
—Chacalbeic c'u x'elan ti c'alal xtal jpas mantale. Caltic no'ox ya'el ti oy lajunvo' tojol
tsebetic ti ba snupic tal ta be li jnupunele. Iyich' ech'el sc'oq'uic. [2] Li vo'vo'e lec p'ijic; li
vo'vo'e sonsoic. [3] Li sonso tsebetique ja' no'ox iyich' ech'el ti c'u yepal ch'olol yaceiteal
li sc'oq'uique, muc xich'beic ech'el más. [4] Li p'ijil tsebetique isnojesbe ech'el yaceiteal
li sc'oq'uique, iyich'ic to ech'el más. [5] Li jnupunele muc xtal ta ora. Li tsebetique i'och
svayelic. [6] Ta ol ac'ubal i'aptaatic: “Chtal xa li jnupunele. Ba nupic tal ta be”, x'utatic. [7] Ora
ijulavic li tsebetique. Ixch'olbeic más yaceiteal li sc'oq'uique, istsanic. [8] “Ac'bon jset'uc
avaceiteic yu'un chtup' xa li jc'oc'ticotique”, xiic li sonso tsebetique. [9] “I'i. Yic'al mu xloc'
o cu'unticotic uc. Ba manic tal”, x'utatic. [10] Ti c'alal ba smanic tale, ja'o iyul li jnupunele.
Li tsebetic ti chapajtique tsobol i'ochic xchi'uc jnupunel. Li yajval nae ismac li sti' snae.
[11] Ts'acal to iyulic li yan tsebetique. “Cajval, Cajval, jamboticotic li sti' anae, chi'ochoticotic
tal uc”, xiic. [12] “Ta melel chacalbeic, muc bu chajambeic sti' jna yu'un muc xach'unic ti c'usi
icale. Co'ol xchi'uc mu xacojtiquinic”, x'utatic.
[13] ’Ja' no'ox yech li vo'oxuque, tsc'an ti chamalaicon no'oxe yu'un mu xana'ic c'usi ora
chicha'sut tal, vo'on ti co'ol crixchanootique. Mi ta sob, o mi ta xmal, o mi ta ac'ubaltic,
mu xana'ic c'usi ora —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta jun vinic ti iyac'be comel sliqueb li yaj'abteltaque
(Lc. 19.11-27)

[14] Ti Jesuse iyal jun lo'il noxtoc.
—Chacalbeic c'u x'elan ti c'alal xtal jpas mantale. Caltic no'ox ya'el ti oy jun vinic ibat ta
nome. Ti c'alal mu to'ox chbate, istsob li yaj'abteltaque. Iyac'be comel sliqueb jujun. [15] Li
june i'ac'bat vo'mil, li june i'ac'bat cha'mil, li june i'ac'bat jmil. Li much'u p'ije ep i'ac'bat.
Yan li much'u sonsotic no'oxe jutuc i'ac'bat. Ti c'alal laj yac' comel staq'uin li vinique,
ja'o ibat. [16] Li much'u i'ac'bat vo'mile lic equelajuc o, ijolin yu'un vo'mil. [17] Ja' no'ox yech
li much'u i'ac'bat cha'mile, ijolin yu'un cha'mil uc. [18] Yan li much'u jmil no'ox i'ac'bate
isnac', ismuc ta balamil.
[19] ’Jal i'ay li yajvalique. Ti c'alal isut tale, istsob li yaj'abteltaque. “¿C'usi yepal ijolin
avu'unic li jtaq'uine?”, x'utatic. [20] Ja' ba'yi ital li much'u iyich' comel vo'mile, yich'oj tal
noxtoc li vo'mil sjole. “Totic, li' li vo'mil ataq'uin avac'bon comele xchi'uc vo'mil ijolin
cu'un”, xut li yajvale. [21] “Chquich' che'e. Li vo'ote lec xana' xa'abtej. Jutuc ti lacac'bee
pero sjunul avo'on la'abtej o. Lavie chacac'be más. La' jchi'in o jbatic yo' jun o avo'on ta
sbatel osile”, x'utat yu'un li yajvale. [22] Ital li much'u yich'oj cha'mile. “Totic, li' li cha'mil
ataq'uin avac'bon comele xchi'uc cha'mil ijolin cu'un”, xut li yajvale. [23] “Chquich' che'e.
Li vo'ote lec xana' xa'abtej uc. Jutuc ti lacac'bee pero sjunul avo'on la'abtej o. Lavie
chacac'be más uc. La' jchi'in o jbatic yo' jun o avo'on ta sbatel osile”, x'utat yu'un li yajvale.
[24] Ital li much'u jmil no'ox yich'oje. “Totic, jna'oj ti jlajelote. Jna'oj ti chavich'be xchi'uc
sjol lataq'uine. Chavich' ti bu muc bu avac'oj avocole. [25] Yech'o un lixi' mi xch'ay cu'un

lataq'uine, solel ijmuc ta balamil. Ich'o sutel yu'un avu'un onox", xut li yajvale. [26] "Mu
xatun, ch'ajot tajmec. Chaval ti vo'on chquich' ti bu muc bu cac'oj jvocole. [27] Avac'beuc
li much'u sna' sjolintasele, yul quich' xchi'uc sjol ti yechuque", x'utat yu'un li yajvale.
[28] "Pojbeic li jmil cac'ojbee, ja' ac'beic li much'u iyich' tal lajunmile", xut li yan yaj'abtele.
[29] Ti much'utic sjunul yo'on ta x'abtejique, más ta x'ac'batic, mu c'u sna'ic o. Yan ti
much'utic mu sjunuluc yo'on ta x'abtejique, ti c'u yunen epal i'ac'batique, ta xpojbatic
ta jmoj. [30] Li ch'ajil j'abtel li'e ac'o ech'el ta ic' osil. Tey x'oq'uelet, xc'uxuxet o ye yu'un
tsots castico chich'.

Ja' li' yaloj ti ta sta yora ta xch'ac crixchanoetic ti Cajvaltic Jesucristoe

[31] 'Ti c'alal xtal pasvancon ta mantal, vo'on ti co'ol crixchanootique, chixchi'inic tal
scotol anjeletic. Ja'o chcalbe bu chbatic ta sbatel osil li crixchanoetique. [32] Ta jtsob
scotol. Ti c'alal tsobolic xae, chlic jch'ac, co'ol xchi'uc jchabichij ti ta xch'ac li xchije
xchi'uc li xchivoe. [33] Ti much'utic lec yo'onique chcac' ta jbats'ic'ob. Yan ti much'utic
chopol sjolique chcac' ta jsurto. [34] Vo'on li jpasvanejon ta mantale ja' yech chcalbe ti
much'utic tey ta jbats'ic'obe: "Li vo'oxuque la'ic yu'un slecubtasoj avo'onic ti Jtote.
Ochicotic ta pasmantal yu'un ja' yech iyal ti Jtote ti c'alal ispas li balamile. [35] Ti c'alal
livi'naje, avac'becon ave'elic. Ti c'alal itaquij jti'e, avac'becon ava'alic. Ac'u mi muc
xavojtiquinicon, avoteson ta anaic. [36] Ti c'alal avilic ti ch'abal jc'u' jpoq'ue, avac'becon.
Ti c'alal ipone, ay avula'anicon. Ti c'alal tiq'uilon ta chuquele, ay aq'uelicon", ta xcutic.
[37] Ja' yech chtac'avic ti much'utic lec yo'onique: "Cajval, ¿c'usi ora laquilticotic ti lavi'naje
ti icac'ticotic ave'ele? ¿C'usi ora laquilticotic ti itaquij ati'e ti lacac'beticotic vo'e? [38] ¿C'usi
ora lacotes ta jnaticotic ti muc xacojtiquinticotique? ¿C'usi ora iquilticotic ti ch'abal ac'u'
apoq'ue ti lacac'beticotique? [39] ¿C'usi ora iquilticotic ti la'ipaje ti ay jvula'anoticotique?
¿C'usi ora iquilticotic ti tey tiq'uilot ta chuquele ti ay jq'ueloticotique?" xiic. [40] "Ta
melel chacalbeic, yu'un ac'uxubinic jun jchi'iltic ta yich'el ta muc' ti Rioxe ti muc x'ich'e
ta muq'ue, co'ol xchi'uc vo'on ac'uxubinicon ya'el", ta xcutic, vo'on li jpasvanejon ta
mantale.

[41] 'Ti much'utic tey ta jsurtoe: "Loc'anic yu'un chopol ajolic. Ba ochanic ta c'oc' ta
sbatel osil yo' bu meltsanbil scuenta li totil pucuje xchi'uc li bic'tal pucujetique. [42] Ti c'alal
livi'naje, muc xavac'becon ave'elic. Ti c'alal itaquij jti'e, muc xavac'becon ava'alic. [43] Ti
c'alal lic'ot ta anaique, avalic ti mu xavojtiquinicone, muc xavotesicon. Ti c'alal avilic
ti ch'abal jc'u' jpoq'ue, muc xavac'becon. Ti c'alal ipone, ti c'alal tiq'uilon ta chuquele,
muc x'ay aq'uelicon", ta xcutic. [44] "Cajval, pero ¿c'usi ora laquilticotic ti lavi'naje, ti
itaquij ati'e, ti muc xacojtiquinticotique, ti iquilticotic ti ch'abal ac'u' apoq'ue, ti ipote,
ti tiq'uilot ta chuquele ti muc xajc'uxubinticotic chavale?" xiic. [45] "Ta melel chacalbeic,
yu'un muc xac'uxubinic junuc li much'utic muc x'ich'eic ta muq'ue, co'ol xchi'uc vo'on
muc xac'uxubinicon ya'el", ta xcutic. [46] Ja' chba yich'ic o castico ta sbatel osil ti muc
xc'uxubinvanique. Yan ti much'utic lec yo'onique chcuxiic ta sbatel osil —xiyutoticotic
ti Jesuse.

26

Ja' li' yaloj ti isnopic c'u to xi xu' tsmucultsaquic ti Jesuse
(Mr. 14.1-2; Lc. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

[1] Ti c'alal laj yal yech ti Jesuse, ja'o liyalboticotic noxtoc, vo'oticotic li yajchanc'opotico-
tique:

[2] —Ana'ojic ti chib xa c'ac'al sc'an li sq'uinal ti c'alal iloq'uic ta mozoil ti ba'yi jtot
jme'tique. Ja'o chi'aq'ue entrucal, chisjipanic ta cruz, vo'on ti co'ol crixchanootique
—xiyutoticotic.

[3] Ti totil paleetique, xchi'uc ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe,
xchi'uc ti cajmeltsanejc'optique, istsob sbaic ta sti' sna ti totil palee, ja' ti Caifase. [4] Isa'ic
ti c'u to xi xu' tsmucultsaquic ti Jesuse yu'un tsc'an tsmilic.

5 —Más lec mu ya'uc jtsactic lavi ta q'uine naca me licuc o sjol li jchi'iltactique —xut
sbaic.

Ja' li' yaloj ti icoconbat ta sjol ya'lel muil nichim ta Betania ti Jesuse
(Mr. 14.3-9; Jn. 12.1-8)

6 Ibat ta Betania ti Jesuse. Tey ic'ot ta sna Simón ti ip to'ox ta leprae. 7 Tey ic'ot jun ants,
yich'oj c'otel slimete meltsanbil ta alabastro ton, noj ta ya'lel muil nichim. Toyol tajmec
stojol. C'alal tey chotol ta mexa ti Jesuse, ja'o iscoconbe ta sjol ti sbel slimetee yu'un iyich'
ta muc'. 8 Ti c'alal iquilticotic li vo'oticotique, licapoticotic o.
—¿C'u yu'un ti yech no'ox ta smal li ya'lel muil nichime? 9 Más lec ti ixchonuque, yu'un
toyol stojol. Li stojole xu' chich' me'onetic ti yechuque —xichioticotic.
10 Ti Jesuse sna'oj ti c'usi ijnopticotique.
—Vo'oxuc ta amulic ti chat yo'on li antse. Li c'usi liyac'bee, lec. 11 Li me'onetique li'
onox achi'uquique. Li vo'one muc bu jal li' jchi'ucoxuque. 12 Ti liscoconbe li ya'lel muil
nichime, ja' seña ti chimuquee. 13 Ta melel chacalbeic, chvinaj onox ta sjunlej balamil ti
vo'on chcac' acuxlejalic ta sbatel osile. Chvinaj noxtoc ti liscoconbe ya'lel muil nichim li
antse —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ispas trate ti Judase ti chac' entrucal ti Jesuse
(Mr. 14.10-11; Lc. 22.3-6)

14 Ti jun jchi'ilticotic ti lajchavo'oticotic oe, ja' ti Judas Iscariotee, ba sc'opon ti totil
paleetique.
15 —¿C'u yepal chavac'becon mi chacac'beic entrucal ti Jesuse? —xut.
I'ac'bat treinta plata. 16 Ti Judase isa' ti c'u to xi xu' chac' entrucal ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan isliques Santa Cena ti Cajvaltic Jesucristoe
(Mr. 14.12-25; Lc. 22.7-23; Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

17 Ti c'alal ilic li q'uin ti chich' ve'el pan ti muc bu yich'oj svuquesobil xch'ute —¿Bu
chac'an ti chba jmeltsanticotic li ch'iom chij ti ta jti'tic ta sq'uinal ti c'alal iloq'uic ta mozoil
ti ba'yi jtot jme'tique? —xcuticotic ti Jesuse.
18 —Batanic ta Jerusalén. Ja' xc'ot ac'oponic li much'u lec xcojtiquintique. "Li' la chtal
jti'ticotic ta ana li chij ta q'uine yu'un la po'ot xa xmile li Jchanubtasvaneje", xavutic c'otel
—xiyutoticotic ti Jesuse.
19 Ijch'unticotic ti c'usi iyal ti Jesuse, ijmeltsanticotic ti jve'elticotique.
20 C'alal ic' xa'ox osile, ijchol jbaticotic ta mexa xchi'uc ti Jesuse. 21 Ti c'alal yolel chive'oti-
cotique —Ta melel chacalbeic, oy junoxuc ti chavaq'uicon entrucale —xiyutoticotic ti
Jesuse.
22 Ti c'alal ica'iticotique, icat o co'onticotic.
—Cajval ¿mi vo'on van? —xcuticotic jujuntal.
23 —I'i. Ja' li much'u jun jpulatu chive' jchi'uque. 24 Ta melel vo'on ti co'ol crixchanoo-
tique chquich' milel chac c'u cha'al ts'ibabil onox ta sc'op Rioxe. Abol sba li much'u chiyac'
entrucale. Más lec ti manchuc i'ayane —xi ti Jesuse.
25 Ti Judase ti snopoj xa onox ti chac' entrucal ti Jesuse —Jchanubtasvanej, ¿mi vo'on
van? —xi uc.
—Vo'ot —x'utat yu'un ti Jesuse.
26 Ti c'alal yolel chive'oticotique, istam jp'ej pan ti Jesuse. "Colaval" xut ti Rioxe, ja'o
ixut ti pane.
—Ilo, ve'anic. Li'i ja' jbec'tal jtacupal —xiyutoticotic.
27 Istam noxtoc jun baso ya'lel uva, "colaval" xut ti Rioxe.
—Uch'an acotolic. 28 Li'i ja' jch'ich'el, ja' seña ti chc'ot onox ti c'usi ts'acal to iyal ti Jtote
ti ta jch'ich'el chtoj lamulique. 29 Chacalbeic ti mu xa bu chcuch' li ya'lel uvae. Ja'to chcuch'
ti c'alal tey xa tsobolotic jcotoltic yo' bu chac' jpas mantal ti Jtote —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti "chaval ti mu xavojtiquinone", x'utat yu'un Jesús ti Pedroe
(Mr. 14.26-31; Lc. 22.31-34; Jn. 13.36-38)

30 Ti c'alal laj jq'uevujintaticotic ti Rioxe, libatoticotic ta vits Olivotic.

31 —Li' ta jliquele chacomtsanicon acotolic. Ts'ibabil onox: “Ti Rioxe ta la xac' ta
milel ti much'u st'ujoj chispasotic ta mantale. Ti c'alal xmilee, ta la stani sbaic ech'el
ti xchi'iltaque, co'ol la c'u cha'al chij ti ta stani sba ech'el mi imile li xchabielique”, xi
ts'ibabil. 32 Ti c'alal xicha'cuxie, chibat ta Galilea. Tey xa chc'ot ataicon —xiyutoticotic ti
Jesuse.
33 —Ac'u mi xascomtsan li yantique, pero li vo'one mu xajcomtsan —xi li Pedroe.
34 —Ta melel chacalbe, lavi ta ac'ubaltique ti c'alal mu to'ox ch-oc' queleme, ox'ech'el
xa'ox aval ti mu xavojtiquinone —x'utat yu'un ti Jesuse.
35 —Muc ta alel mi co'ol lilajotique. Jamal chcal ti xacojtiquine —xi li Pedroe.
Ja' yech icalticotic uc.

Ja' li' yaloj ti isc'opon Rioxe ta Getsemaní ti Jesuse
(Mr. 14.32-42; Lc. 22.39-46)

36 Tey lic'ototicotic ta Getsemaní sbi xchi'uc ti Jesuse.
—Chotlanic li'toe yu'un chba jc'opon Rioxe le'toe —xiyutoticotic.
37 Ti Jesuse ja' iyic' ech'el li Pedroe xchi'uc xcha'va'al screm ti Zebedeoe. Iyat la yo'on ti
Jesuse. Yan la sba yo'on iya'i.
38 —Chcat co'on tajmec, chicham ya'el. Comanic li'toe. Mu me xavayic uc —x'utatic la
li oxvo'e.
39 Ti Jesuse ijelav to la ech'el jset'. Isquejan la sba, ja'o la isnijan sba ta balamil noxtoc.
Isc'opon la Rioxe.
—Tot, ti xu'uc to ti mu xichame, lec. Pero ma'uc me xc'ot li c'usi chal co'on jtuque, ja'
ac'u jpas li c'usi chac'an li vo'ote —xi la isc'opon Rioxe ti Jesuse.
40 Ti c'alal laj sc'opon Rioxe, isut la tal yo' bu li oxvo' jchi'iltaque. Vayemic la yul staelic.
I'albat li Pedroe:
—¿Mi mu xcuch avu'unic junuc ora ya'el li vayele? 41 Mu me xavayic, c'oponic Rioxe yo'
mu xapasic o li c'usitic chopole. Ta melel avo'onicuc ac'oponic Rioxe, pero lapat axoconique
mu xu' yu'un —x'utat la.
42 Ti Jesuse ba la sc'opon Rioxe noxtoc:
—Tot, yu'un avaloj ti chichame, xu' xicham —xi la.
43 Ti c'alal isut tale, vayemic yul staelic noxtoc li oxvo'e yu'un la mu xcuch cha'iic li
vayele. 44 Ti Jesuse ba la sc'opon Rioxe ta yox'ech'elal. Ja' no la yech iyal chac c'u cha'al iyal
ta ba'yie. 45 Ti c'alal isut tale —Xu' mi chavayic toe. Mi chacuxic to, cuxic. Ista xa yora
ti chi'aq'ue entrucal ta stojol jmulaviletic, vo'on ti co'ol crixchanootique. 46 Licanic, batic.
Q'uelavilic, le' xa xtal li much'u chiyac' entrucale —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti itsaque ti Jesuse
(Mr. 14.43-50; Lc. 22.47-53; Jn. 18.2-11)

47 Ti c'alal xyaquet chlo'ilaj ti Jesuse, ja'o tey ic'ot ti Judase. Ja' lajchavo'oticotic o ta
yajchanc'op ti Jesuse. Ep crixchanoetic xchi'inoj c'otel; oy yespadaic, oy ste'ic. Ja' stacojic
ech'el ti totil paleetique xchi'uc ti cajmeltsanejc'optic, vo'otic li j'israelotique. 48 Ti Judase
yaloj xa onox la c'u x'elan chac' entrucal ti Jesuse:
—Ti much'u ta jbuts'e, ja' me xatsaquic —xi ono la.
49 Ti Judase inopoj yo' bu ti Jesuse:
—¿Mi li'ote? Jchanubtasvanej —xut.
Ja'o isbuts'.
50 —Jchi'iltic, ti c'usi tal apase, paso ta ora —x'utat yu'un ti Jesuse.
Ja'o inopoj ti crixchanoetique, istsaquic ti Jesuse, ixchuquic.
51 Oy jun jchi'ilticotic ta yajchanc'op ti Jesuse, isloq'ues yespada, istuch'be jun xchiquin
ti smozo más totil palee.
52 —Tic'o ta sna lavespadae —x'utat yu'un ti Jesuse—. Ti much'u chmilvan ta espadae
ja' no'ox yech ta espada ta xcham uc. 53 ¿Mi mu xana' ti xu' ta jc'opon ta ora ti Jtote yo'
xistacbe o tal más ta sesenta mil yaj'anjeltac spojicone? 54 Pero ma'uc yech ta jpas, yu'un
persa ta xc'ot ti c'usi ts'ibabil ta sc'op Rioxe —x'utat yu'un ti Jesuse.

55 Ti Jesuse iyalbe ti crixchanoetique.
—¿C'u yu'un ti ta espada ta te' tal atsaquicon chac c'u cha'al j'eleq'ue? Ti tey
onox chichanubtasvan ta ti' muc'ta templo jujun c'ac'ale, ¿c'u yu'un ti mu teyuc no'ox
atsaquicon ya'ele? 56 Ti x'elan tal atsaquicone, ja' ic'ot ti yech onox sts'ibaojic ti
yaj'alc'optac Riox ti ta vo'nee —xi ti Jesuse.
Vo'oticotic li yajchanc'opoticotique lijatavoticotic. Stuc xa tey ijcomtsanticotic ti
Jesuse.

Ja' li' yaloj ti iyiq'uic ech'el ta stojol jmeltsanejc'opetic ti Jesuse
(Mr. 14.53-65; Lc. 22.54, 63-71; Jn. 18.12-14, 19-24)

57 Ti c'alal istsaquic ti Jesuse, li' iyiq'uic tal ta sna Caifase, ja' ti totil palee. Tey tsobol ti
much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe, xchi'uc ti cajmeltsanejc'optique.
58 Li Pedroe nomnomtic tijil tal ta spat ti Jesuse. Ti c'alal iyul ta sna ti más totil palee,
ixchi'in la ta chotlej ta ti'na jayvo' jchabiejtemplo yu'un la tsc'an cha'i c'u x'elan chcom o
sc'oplal ti Jesuse.
59 Ti totil paleetique xchi'uc ti cajmeltsanejc'optique, lic la sa'ic cha'vo' xchi'ilic ta
meltsanejc'op ti co'ol c'usi chalique yu'un la tsa'beic smul ti Jesuse yo' xmile oe. 60 Pero
mu la bu istaic ti cha'vo' co'ol c'usi chalique. Yech no la ti ep jnopmulile, mu la co'oluc ti
c'usi chalique. Isva'an la sbaic otro cha'vo' jnopmulil.
61 —Li vinic li'i ca'yojticotic ti iyal ti xu' tslomes li stemplo Rioxe, ti xu' la chcha'va'an
ta oxib c'ac'ale —xiic la.
62 Ti totil palee isva'an la sba.
—¿C'u yu'un ti mu xatac'ave? ¿Mi yech avaloj chac taje? —xut la ti Jesuse.
63 Mi jp'el mu la bu itac'av ti Jesuse. Ti totil palee isjac'be la noxtoc:
—Ti Riox cuxul ta sbatel osile cha'i li c'usi chajac'bee. Jamal xavalboticotic mi vo'ot ti
st'ujojot Riox chapasoticotic ta mantale. ¿Mi vo'ot Xch'amalot ti Rioxe? —xut la.
64 —Vo'on —xi la ti Jesuse—. Chacalbeic noxtoc, vo'on ti co'ol crixchanootique, chavilic
chlic jpas ta mantal crixchanoetic ta syu'el ti Rioxe. Ts'acal to chil scotol crixchanoetic ti
ta toc chicha'sut tale —xi la ti Jesuse.
65 Ti más totil palee isjat la sc'u', yu'un la istabe xa smul ti yaloje.
—Ica'itic xa ti tsp'is sba ta Rioxe. ¿C'u xa stu cu'untic yan rextico? 66 ¿C'usi chanopic
uc? —xut la ti xchi'iltac ta meltsanejc'ope.
—Ac'u chamuc ta jmoj —xiic la.
67 Ja'o la istubtabeic sat ti Jesuse, ismajic la. Jlom la ist'axbeic ta majel sat.
68 —Mi yech chaval ti vo'ot Cristoote, alo ca'tic much'u lasmaj —xutic la.

Ja' li' yaloj ti iyal ti Pedroe ti mu xojtiquin ti Jesuse
(Mr. 14.66-72; Lc. 22.56-62; Jn. 18.15-18, 25-27)

69 Li Pedroe tey la chotol ta ti'na. Ital la c'oponatuc yu'un jun quiarail:
—Li vo'ot uque ja' achi'il li Jesuse ti liquem tal ta Galileae —x'utat la.
70 Li Pedroe iyal la yo' bu tsobolique ti mu xojtiquin ti Jesuse:
—Mu jna' li c'usi chavale —xut la.
71 Ja'o la ibat ta ti'be li Pedroe. I'ojtiquine la yu'un otro jun quiarail.
—Li vinic le'e ja' xchi'il li Jesus Nazarete —xut la ti crixchanoetic ti tey tsobolique.
72 —Lojriox mu xcojtiquin li vinic chavale —xi la li Pedroe.
73 Ta jliquel o tal la sc'oponel yu'un crixchanoetic li Pedroe:
—Ta melel ja' achi'il li Jesuse yu'un ja' yech chac'opoj chac c'u cha'al chc'opoje —x'utat
la.
74 —Lojriox mu xcojtiquin li vinic chavalique —xi la.
Ja'o la i'oc' quelem. 75 Li Pedroe iyul la ta sjol ti yech onox i'albat yu'un ti Jesuse: “Ti
c'alal mu to'ox ch-oc' queleme, ox'ech'el xa'ox aval ti mu xavojtiquinone”, x'utat onox
yu'un ti Jesuse. Iloc' la li Pedroe, ba la yoq'uita sba tajmec.

27

Ja' li' yaloj ti iyiq'uic ech'el ta stojol covierno Pilato ti Jesuse
(Mr. 15.1; Lc. 23.1-2; Jn. 18.28-32)

1 Ti c'alal isacube, ti totil paleetique xchi'uc ti cajmeltsanejc'optic vo'otic li j'israelotique, isnopic c'u x'elan chc'ot stic'beic smul ti Jesuse yo' x'aq'ue o ta milel yu'un ti coviernoe. 2 Ixchucbeic ech'el sc'ob, ba yac'beic entrucal ti covierno Poncio Pilatoe.

Ja' li' yaloj ti ismil sba stuc ti Judase

3 Ti Judase, ti much'u iyac' entrucal ti Jesuse, ti c'alal iya'i ti inop xa sc'oplal ti chmile ti Jesuse, ba sutes li treinta plata ti i'ac'bat yu'un ti totil paleetique xchi'uc ti jmeltsanejc'opetique.

4 —Ijta xa jmul yu'un icac' entrucal li much'u ch'abal smule —xut c'otel.

—Li vo'oticotique mu c'u jcuentaticotic o; ta amul atuc —x'utat.

5 Ti Judase isten comel ta ti' muc'ta templo li taq'uine, ba xchuc snuc' ta ch'ojon. Ismil sba stuc.

6 Ti totil paleetique istsobic li taq'uine.

—Mu ya'uc jcaptic ta limoxna li taq'uin li'i, yu'un stojol xch'ich'el jun vinic —xut sbaic.

7 Co'ol isnopic ti tsmanic o jset' osile. Ja' chcom ta smuquenalic mi oy li' ichamic jchi'iltactic ti nom liquemic tale. Ja' ismanbeic yosil li jpatp'ine. 8 Li osile "Ch'ich' Lum" isbiin yu'unic. Ja' yech sbi c'al tana. 9 Ja' ic'ot ti c'usi iyal ti Jeremías yaj'alc'op Riox ti ta vo'nee: "Tsutesbat li treinta platae, ja' stojol ti much'u mu sc'anic ti tspasvan ta mantale, yu'un ja' yech yepal tstojic ti much'u chac' entrucale. 10 Yosil jpatp'in ta smanbeic, xiyut ti Rioxe", xi onox.

Ja' li' yaloj ti tey xa ta stojol Pilato ti Jesuse
(Mr. 15.2-5; Lc. 23.3-5; Jn. 18.33-38)

11 Ti Jesuse tey xa ta stojol Pilato.

—¿Mi yech ti vo'ot chapas ta mantal lachi'iltac ta jurioale? —x'utat yu'un ti Pilatoe.

—Yech —xi ti Jesuse.

12 Ti totil paleetique xchi'uc ti cajmeltsanejc'optique ep isnopbeic smul ti Jesuse, pero muc xtac'av.

13 —¿Mi mu xava'i ti chalic ti toj ep amule? —xi ti Pilatoe.

14 Muc xtac'av ti Jesuse. Ti Pilatoe xch'ayet xa yo'on ti muc spac sc'oplal ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti jmoj xa chich' milel ti Jesuse
(Mr. 15.6-20; Lc. 23.13-25; Jn. 18.38–19.16)

15 Ta jujun sq'uinal ti c'alal iloq'uic ta mozoil ti ba'yi jtot jme'tique, ti Pilatoe isloq'ues jun jchuquel ti bu junucal tsc'anic loq'uesbel ti jchi'iltactique. 16 Tey tiq'uil ta chuquel jun jchi'iltic vinajem sc'oplal ti toj pucuje, Barrabás sbi. 17 C'alal tey tsobolic scotol ti jchi'iltactique —¿Much'u junucal ti chajloq'uesbeique? ¿Mi ja' li Barrabase, mi ja' li Jesuse ti chal ti ja' t'ujbil yu'un Riox chaspasic ta mantale? —x'utatic yu'un ti Pilatoe.

18 Ti x'elan iyal ti Pilatoe, yu'un sna'oj ti yit'ixal no'ox yo'onic ti totil paleetique ti iyaq'uic entrucal ti Jesuse.

19 Ti Pilatoe, c'alal tey chotol yo' bu chal c'u x'elan chcom sc'oplal ti much'u tsmeltsanbe sc'oplale, ja'o itacbat tal mantal yu'un ti yajnile. "P'ijan me, mu me xavilbajin li vinique yu'un ch'abal smul. Yu'un ijvaychin samel, icat o co'on tajmec", xi tal ti antse.

20 Ti totil paleetique xchi'uc ti cajmeltsanejc'optique isp'ijubtasic ti crixchanoetique ti ja' ac'u sc'anic loq'uesbel ti Barrabase, ti ja' ac'u yalic ti ac'u yich' milel ti Jesuse.

21 Ti Pilatoe isjac' noxtoc ti much'u junucal tsloq'uese.

—Ja' loq'ueso li Barrabase —xiic.

22 —¿C'usi ta jcha'le li Jesuse ti iyal ti ja' t'ujbil yu'un Riox chaspasic ta mantale? —xi ti Pilatoe.

—¡Jipano ta cruz! —xiic scotolic.

23 —¿C'usi smul avu'unic? —xi ti Pilatoe.

Más to tsots i'avanic:

—¡Jipano ta cruz! —xiic tajmec.
24 Ti Pilatoe c'alal iyil ti mu x'ich'e ta muq'ue, ti x'avlajet tajmec ti jchi'iltactique, istac
ta c'anel vo', ispoc sc'ob yo' xilic o ti jchi'iltactique ti mu stic' sbae.
—Mu vo'onicon chcom ta jba ti chmile li vinic li'i ti ch'abal smule; vo'oxuc chcom ta
abaic —x'utatic yu'un ti Pilatoe.
25 —Xu'. Comuc ta jbaticotic xchi'uc col jch'amalticotic ti chmilee —xiic scotolic.
26 Ti Pilatoe isloq'ues ta chuquel ti Barrabase. Ja'o iyalbe ti yajsolterotaque ti ac'u
yac'beic arsial ti Jesuse. Ti c'alal laj yac'beique, iyac' orten ti ac'u ba sjipanel ta cruze.
27 Ti yajsolterotac coviernoe iyiq'uic ochel ta yut palacio ti Jesuse. Istsob sba scotol ti
solteroetique. 28 Isloc'beic sc'u' ti Jesuse, islambeic natil tsajal c'u'ul. 29 Ixotic ch'ix, ixojbeic
ta sjol, ja' la scorona ti ta alele. Iyac'beic jun aj ta sbats'ic'ob, ja' la sbaston ti ta alele.
Isquejan sbaic ta yichon ti Jesuse, iyich'ic ta muc' yilel.
—¡Toj leclec aba ca'uctic ti vo'ot chapas ta mantal lachi'iltac ta jurioale! —xutic.
30 Istubtaic. Isquilbeic ti aje, isjisbeic ta sjol. 31 Ti c'alal laj slabanique, isloc'beic ti tsajal
c'u'ule, ja' iyac'beic slap ti sc'u' onoxe. Iyiq'uic ech'el, ba sjipanic ta cruz.

Ja' li' yaloj ti icham ta cruz ti Jesuse
(Mr. 15.21-41; Lc. 23.26-49; Jn. 19.17-30)

32 Ti c'alal iloq'uic ech'el ti solteroetique xchi'uc ti Jesuse, isnupic ta be jun jchi'iltic ta
jurioal, Simón sbi. Ti Simone liquem tal ta jun jteclum, Cirene sbi. Ti solteroetique iyaq'uic
ta persa ti Simone ti ac'u scajan ech'el ta snequeb scruzal ti Jesuse.
33 Ti Jesuse iyiq'uic ech'el yo' Gólgota sbie. Li Golgotae "Baquel Jol Anima", xi smelol.
34 Iyac'beic binagre capal xchi'uc c'usi ch'a, pero muc xuch', yu'un iya'i ti ja' spajesobil
sc'uxul li lavuxe.
35 Ti solteroetique isjipanic ta cruz ti Jesuse. Ts'acal to ixch'acbe sbaic ti sc'u'e. Itajinic
isq'uelic ti much'u junucal chich' julique. Ja' ic'ot ti yech onox iyal ti yaj'alc'op Riox ti ta
vo'nee: "Ta la xch'acbe sbaic li sc'u' spoq'ue. Ta la xtajinic, ta la sq'uelic ti much'u junucal
chich' julique", xi onox. 36 Ichoti ti solteroetique, ixchabiic ti Jesuse. 37 Isbajbeic jpech tabla
ta sjol scruzal ti Jesuse, tey yaloj ti c'usi smul ti imile oe. "Li'i ja' Jesús, yajpasvanejic ta
mantal li jurioetique", xi ts'ibabil.
38 Oy cha'vo' j'elec' co'ol isjipanic ta cruz xchi'uc ti Jesuse, jun scruzal ta sbats'ic'ob, jun
ta surto. Ti scruzal Jesuse ja' ta o'lol. 39 Ti much'utic tey i'ech'ique ilabanvanic, isjimulan
sjolic.
40 —Aval ti chalomes li muc'ta temploe, ti xu' chacha'va'an ta oxib c'ac'ale. Yech'o un
pojoquic aba un. Mi yech ti vo'ot Xch'amalot ti Rioxe, yalanquic tal un —xutic.
41 Ilabanvanic uc ti totil paleetique xchi'uc ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta
smantaltac Rioxe, xchi'uc ti cajmeltsanejc'optique.
42 —Iyet'esbe xchamelic li crixchanoetique. Li stuc une mu xu' scolta sba un. Mi yech ti
ja' chispasotic ta mantal vo'otic li j'israelotique, ac'uquic yaluc tal ta ora un yo' jch'untic
oe. 43 Iyal ti chcoltaat yu'un ti Rioxe. Ac'uquic coltaatuc ta ora un mi yech ti lec ch-ilee.
Yu'un iyal ti ja' Xch'amal ti Rioxe —xut sbaic.
44 Ilabanvanic uc ti cha'vo' j'eleq'ue ti co'ol jipajtic ta cruz xchi'uc ti Jesuse.
45 Ta ol c'ac'al i'ic'ub. Ta oxib to ora xmal isacub. 46 Ta oxib ora xmal ja'o tsots i'avan ti
Jesuse:
—Elí, Elí ¿lama sabactani? —xi. Ti c'usi iyale, "Cajval, Cajval, ¿c'u yu'un ti acomt-
sanone?" xi smelol.
47 Oy jayvo' ti iya'iique.
—Ja' chapta ti j'alc'op Elíase —xiic.
48 Ja'o ibat ta anil jun ti much'u iya'ie, ba stam tal esponja. Ists'aj ta binagre, ixoj ta aj,
iyac'be sts'uts' ti Jesuse.
49 —Mu xavac'be. Jq'ueltiquic mi chtal syalesel ta cruz yu'un ti Elíase —x'utat yu'un ti
yantique.

50 Ti Jesuse tsots i'avan noxtoc, ja'o xa iloc' xch'ulel. 51 Ja'o ijat ta o'lol ti muc'ta poc'
sc'alobil li muc'ta temploe. Ijat yalel c'alal yoc. I'ech' tsots niquel. Li muc'tic tone laj
voc'uc. 52 Ijam muquenaletic, ep icha'cuxiic ti much'utic yich'ojic ta muc' Rioxe ti c'alal
ichamique. 53 Iloq'uic ta smuquenalic pero muc x'ochic tal ta ora li' ta yutil Jerusalene. Ja'to
i'ochic tal ti c'alal icha'cuxi loq'uel ta smuquenal ti Jesuse. I'ileic yu'un ep crixchanoetic
li' ta Jerusalene.
54 Ti capitan solteroe xchi'uc ti yajsolterotaque ti tey ta xchabiic ti Jesuse, ixi'ic tajmec
ti c'alal i'ech' ti niquele, xchi'uc ti c'alal iyilic ti c'usitic ic'ote.
—Melel ti ja' xch'amal Rioxe —xut sbaic.
55 Tey ep antsetic noxtoc, nom tsq'uelic ti jipil ta cruz ti Jesuse. Ja' li much'utic ixchi'inic
ta xanvil ta estado Galilea ti Jesuse, ti ismac'linique. Xchi'inojic tal c'alal ital li' ta estado
Judeae. 56 Tey capal li María liquem tal ta Magdalae, xchi'uc li otro jun Maríae, li sme'ic
Jacoboe xchi'uc li Josee. Tey noxtoc sme'ic li scremotic Zebedeoe, ja' li Jacoboe xchi'uc li
Juane.

Ja' li' yaloj ti imuque ti Jesuse
(Mr. 15.42-47; Lc. 23.50-56; Jn. 19.38-42)

57-58 Oy jun jchi'iltic jc'ulej, liquem tal ta jteclum Arimatea, José sbi. Yich'oj ta muc' uc
ti Jesuse. C'alal ic' xa'oxe, li Josee ba sc'opon ti Pilatoe, ba sc'anbe spat xocon ti ánima
Jesuse. Ti Pilatoe iyac' permiso. 59 Ti Josee isyales ta cruz ti ánimae, ispix ta saquil poc'.
60 Ba stic' ta ch'ojbil ton, ja' smuquenal ti Josee. Isetetin tal muc'ta setset ton, ismac o
comel li ti'ch'ene, ibat. 61 Li María liquem tal ta Magdalae xchi'uc li otro jun Maríae, tey
chotol icomic ta ti'ch'en.

Ja' li' yaloj ti ixchabibeic smuquenal Jesús ti solteroetique

62 Svoljeal ox ijchap jbatic ti ta jcuxtic ta savaroe, istsob sbaic scotol ti totil paleetique
xchi'uc ti jfariseoetique. Ba sc'oponic ti Pilatoe.
63 —Señor Gobernador, jna'ojticotic ti ja' yech iyal c'alal cuxul to'ox ti jlo'lovaneje: "Ta
yoxibal c'ac'al chicha'cuxi loq'uel ta jmuquenal", xi. 64 Alo mantal ti ac'u ba smaquel lec
li muquenale, ti ac'u xchabiel oxibuc c'ac'ale. Yu'un yic'al xba sloq'uesic ta ac'ubaltic li
yajchanc'optaque, yic'al xalbeic li crixchanoetique ti icha'cuxi xa loq'uel ta smuquenale,
yic'al más to ep xch'unic o lo'loel li crixchanoetique —xutic ti Pilatoe.
65 —Tey li solteroetique, iq'uic ech'el. Ac'u ba smaquic, ac'u ba xchabiic ti bu c'alal xu'e
—x'utatic yu'un ti Pilatoe.
66 Ba smaquic lec li ti'il muquenale. Iyac'beic seyo li tone. Ti c'alal laj smaquique, tey
com xchabiic ti solteroetique.

28

Ja' li' yaloj ti icha'cuxi loq'uel ta smuquenal ti Jesuse
(Mr. 16.1-8; Lc. 24.1-12; Jn. 20.1-10)

1 Svoljeal ox ijcuxtic, c'alal naca to'ox xc'ot ta teq'uel ta primero c'ac'al xemanae, ja'
li romincoe, li María liquem tal ta Magdalae xchi'uc li otro jun Maríae, ba sq'uelbeic
smuquenal ti Jesuse. 2 C'alal mu to'ox chbatique, i'ech' tsots niquel, istac tal jun anjel
ti Cajvaltique. Yul setetin loq'uel li smac sti'il ch'ene, ichoti ta sba li tone. 3 Ti anjele oy
xojobal chac c'u cha'al chavuc ti xlebluje. Sac tajmec ti sc'u'e. 4 Ti c'alal iyilic anjel ti
solteroetique ti ta xchabiic li ti' ch'ene, xt'eleletic xa ta xi'el, chamem icomic yilel.
C'alal ic'otic ta ch'en li antsetique, i'albatic la yu'un ti anjele:
5 —Mu me xaxi'ic. Jna'oj ti ja' chasa'ic ti Jesuse ti icham ta cruze. 6 Mu xa bu li'i; icha'cuxi
xa chac c'u cha'al layalbeic onoxe. La' q'uelavilic yo' bu istelanic to'oxe. 7 Batanic ta ora,
ba albeic li yajchanc'optaque ti icha'cuxi xae. Albeic ti ba'yi chbat ta Galileae. Tey chc'ot
staic. Ja' no'ox chacalbeic —x'utatic la.
8 Li antsetique mu xa la a'ibaj c'usi tsnopic, mi chi'ic, mi jun la yo'onic. Anil tal
yalboticotic, vo'oticotic li yajchanc'opoticotic ti Jesuse. 9 Ti c'alal italique, isnupic la ta
be ti Jesuse.

—¿Bu chabatic? —x'utatic la.
Li antsetique isquejletaic la, ismeybeic la yoc, iyich'ic la ta muc'.
10 —Mu xaxi'ic. Ba albeic li jchi'iltaque, ja' li much'utic co'ol quich'ojtic ta muc' ti Jtotic
Riox jchi'uctique, ti ac'u baticuc ta Galileae. Tey chc'ot staicon —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti c'usi iyalic ti solteroetique ti jchabimuquenale

11 Ti c'alal mu to'ox chulic li antsetique, ja'o iyulic ta jteclum jayvo' solteroetic ti
ixchabibeic smuquenal ti Jesuse. Yul yalbeic totil paleetic ti c'usitic iyilique. 12 Ti totil
paleetique istsob sbaic ta ora xchi'uc ti cajmeltsanejc'optique. Co'ol isnopic ti c'usi
tspasique. Iyac'beic la ep taq'uin ti solteroetique.
13 —Ja' yech xavalic: "Ti c'alal listsacoticotic vayel ta ac'ubale, ti ánimae ay sloq'uesel
yu'un li yajchanc'optaque", chianic me. 14 Ti mi iya'i li coviernoe, tey chba jmeltsanticotic
ac'oplalic yo' mu xasmilic oe —xutic la ti solteroetique.
15 Ti solteroetique ixch'amic la ti taq'uine, ja' yech iyalic chac c'u cha'al i'albatique.
Scotol li jchi'iltactic ta jurioale ja' yech chalic c'al tana ti muc xcha'cuxi ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti c'usi yabtel iyac'be comel ti buluchvo' yajchanc'ope
(Mr. 16.14-18; Lc. 24.36-49; Jn. 20.19-23)

16 Vo'oticotic li buluchvo' yajchanc'opoticotic ti Jesuse, libatoticotic ta Galilea. Tey
lic'ototicotic ta vits yo' bu yalojboticotic onox ti Jesuse. 17 Ti c'alal iquilticotic ti Jesuse,
ijquejletaticotic. Pero oy cha'vo' oxvo' ti muc xch'unic ti ja' ti Jesuse.
18 —Vo-on li'ac'bat jcuentain vinajel balamil. 19 Yech'o un batanic ta sjunlej balamil, ba
albeic crixchanoetic ti c'usi lacalbeique. Ac'bo yich'ic vo' ta scuenta ti Jtote, ta jcuenta
vo'on li Ch'amalilone, ta scuenta ti Ch'ul Espíritue. Ja' seña ti chiyich'ic ta muq'ue.
20 Chanubtasic chac c'u cha'al lajchanubtasique yo' xch'unic o uc ti c'usitic lacalbeique.
Na'ic me ti li' jchi'inojoxuc o ti c'u sjalil mu to'ox bu chlaj li balamile —xiyutoticotic ti
Jesuse.

LI'I JA' STS'IBAOJ TI MARCOSE TI C'USITIC AY SPAS, TI C'USITIC AY YAL TI CAJVALTIC JESUCRISTOE

Ja' li' yaloj ti lic yal a'yuc sc'op Riox ti Juan j'ac'-ich'vo'e
(Mt. 3.1-12; Lc. 3.1-9, 15-17; Jn. 1.19-28)

1 Ja' la yech ivinaj ti ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Jesucristoe, ti Xch'amal Rioxe.
2 Ti Isaías yaj'alc'op Riox ti ta vo'nee ja' onox yech sts'ibaoj comel chac li'i:
Ba'yi ta jtac ech'el mantal.
Ja' chalbe crixchanoetic ti tey chac'ote yo' xa'ich'e o ta muq'ue, xut Xch'amal ti Rioxe.
3 Yech'o un ta to xtal jun jchi'iltic ta israelal,
tsots ch-avetaj ta xocol balamil:
"Chtal xa ti Cajvaltique.
Ictaic xa spasel li c'usitic chopole.
Xach'unbeic me ti c'usitic chayalbeique",
xi chalbe ti jchi'iltactique, xi onox comel ti Isaíase. 4 Ja' la sc'oplal ti Juane ti iyal ta xocol balamil ti chac'be yich' vo' ti much'utic chictaic spasel li c'usitic chopole yo' ti x'aq'ueic o ta pertonal yu'un ti Rioxe. 5 Ti jchi'iltac ta israelal li' ta sjunlej estado Judeae xchi'uc li' ta jteclum Jerusalene, ba la ya'iic c'usi iyal ti Juane. Ti much'utic jamal iyalic ti c'usitic chopol tspasique i'ac'batic la yich'ic vo' ta uc'um Jordán yu'un ti Juane.
6 Ti Juane jalbil tsatsal cameyo la ti sc'u'e. Nucul la ti xchuc xch'ute. Naca la cochi' xchi'uc ajapom islajes. 7 Iyalbe la ti jchi'iltac ta israelale ti oy much'u ts'acal to chtale, ti más oy syu'ele.
—Li vo'one mi ja'uc yaq'uil xonob, mu xjituj cu'un yu'un mu c'u xitun o. 8 Li vo'one ja' no'ox lacac'be avich'ic vo'. Yan ti much'u ts'acal to chtale ja' chayac'be achi'inic ti Ch'ul Espíritue —xi la ti Juane.

Ja' li' yaloj ti iyich' vo' ti Jesuse
(Mt. 3.13-17; Lc. 3.21-22)

9 Ti c'alal yolel chac' ich'vo' ti Juane, ja'o la iloc' tal ta jteclum Nazaret ta estado Galilea ti Jesuse. Tey la ic'ot ta uc'um Jordán, i'ac'bat la yich' vo' uc yu'un ti Juane. 10 Ti c'alal iloc' ta uc'um ti Jesuse, iyil la ti ijam li vinajele. Iyil la ti iyal tal ta sba ti Ch'ul Espíritue, co'ol la xchi'uc paloma yilel. Ja'o la ichi'ine yu'un ti Ch'ul Espíritue. 11 Ti Rioxe ic'opoj la tal ta vinajel:
—Vo'ot Jch'amalot. Jc'anojot tajmec. Jun co'on avu'un —x'utat la ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti chlo'loat ox yu'un totil pucuj ti Jesuse
(Mt. 4.1-11; Lc. 4.1-13)

12 Ti c'alal laj yich' vo' ti Jesuse, iyulesbat la ta sjol yu'un ti Ch'ul Espíritue ti chbat ta xocol balamile. 13 Cha'vinic la c'ac'al tey ta xocol balamil. Naca la te'tiquil chon oy. Ja'o la tey ic'ot ti Satanase, c'ot la slo'lo ti yaloje. Ti Jesuse ichabiat la yu'un anjeletic ta vinajel ti c'u sjalil teye.

Ja' li' yaloj ti ta estado Galilea lic chanubtasvanuc ti Jesuse
(Mt. 4.12-17; Lc. 4.14-15)

14 Ts'acal to c'alal tiq'uil xa'ox ta chuquel ti Juane, ti Jesuse isut la ech'el ta Galilea. Ja' la ba yal a'yuc ti tspasvan xa ta mantal ti Rioxe.
15 —Ista xa yora chaspasic ta mantal ti Rioxe. Ictaic xa spasel li c'usitic chopole, ch'unic ti chaspasic xa ta mantale —xi la.

Ja' li' yaloj ti iyic' ta yajchanc'op chanvo' jtsacchoyetic ti Jesuse
(Mt. 4.18-22; Lc. 5.1-11)

16 Ti Jesuse ibat la ta ti'ti'nab ta Galilea. Tey la iyil cha'vo' jchi'ilticotic ta israelal,
sbanquil yits'in no'ox sbaic. Li banquilale Simón sbi. Andrés sbi li its'inale. Tey la yolel
tsjipic ta nab snuti'ic tsacobil choy, yu'un la tsacchoy yabtelic.
17 —La' chi'inicon, ta jel avabtelic. Chajchanubtasic c'uxi chba avic'becon tal crixcha-
noetic —x'utatic la yu'un ti Jesuse.
18 Ora la iyictaic o li tsacchoye, ja' la ba xchi'inic ti Jesuse.
19 Ijelav la ech'el jset' ti Jesuse. Tey la iyil otro cha'vo', sbanquil yits'in no'ox sbaic uc.
Ja' la scremotic ti Zebedeoe. Li banquilale Jacobo sbi. Li its'inale Juan sbi. Tic'ajtic la ta
canova xchi'uc stotic, yolel la ta sts'isic snuti'ic tsacobil choy, yu'un la jatem.
20 —La' chi'inicon —x'utatic la yu'un ti Jesuse.
Tey la iscomtsanic ti stotique xchi'uc ti scanovaique, ja' la ba xchi'inic ti Jesuse. Ti
stotique tey la icom ta canova xchi'uc stojbalaltac.

Ja' li' yaloj ti isloq'uesbe pucuj ta yo'on jun vinic ti Jesuse
(Lc. 4.31-37)

21 Tey la ic'otic ta jteclum Capernaum. Ti c'alal ic'ot sc'ac'alil ta xcuxic li jchi'iltac
ta israelale, ti Jesuse i'och la ta templo teyo'e, ichanubtasvan la. 22 Ti jchi'iltac teyo'e
xch'ayet xa la yo'onic ti c'u x'elan ichanubtasvane yu'un la lec sna' ti c'usitic tsc'an ti
Rioxe. Ma'uc la yech ichanubtasvan chac c'u cha'al li jchi'iltaque ti ta xchanubtasvanic
yilel ta smantaltac Rioxe. 23 Tey la jun jchi'ilticotic, ochem la pucujetic ta yo'on. 24 I'avan
la:
—¿C'usi acuentaoticotic o, Jesus Nazaret? ¿Mi'n tal atacoticotic ech'el yo' bu chba
quich'ticotic casticoe? Jna'oj much'uot. Vo'ot Xch'amalot ti Rioxe, vo'ot ti ch'abal amule
—xi la.
25 Ti Jesuse ispajes la ti pucujetique ti xch'amunojbeic ye ti vinique.
—Anchanic, loc'anic ta yo'on li vinique —xut la.
26 Ti vinique it'elelinat la tajmec ti c'alal iloq'uic ti pucujetic ta yo'one. Tsots la i'avanic
ti c'alal iloq'uique. 27 Xch'ayet xa la yo'onic ti much'utic teyique.
—¿Much'u onox le'e ti oy syu'ele, ti ta xch'unbat smantal yu'un ti pucujetique? —xut
la sbaic.
28 Ti x'elan ispas ti Jesuse, ora la ivinaj ta sjunlej estado Galilea.

Ja' li' yaloj ti itup' sc'ac'al sni'me'el ti Pedroe
(Mt. 8.14-15; Lc. 4.38-39)

29 Ti c'alal iloq'uic ta templo ti Jesuse xchi'uc ti Jacoboe, xchi'uc ti Juane, ibatic la ta sna
Simón xchi'uc Andrés. 30 Ti sni'me'el Simone tey la puch'ul ta stem yu'un la tilem.
—Abulajan q'uelbon li jni'me'ele —xut la ti Jesuse.
31 Ti Jesuse inopoj la ech'el yo' bu puch'ul ti jmeme'tique. Istsacbe la sc'ob, isnit la liquel.
Ora la itup' sc'ac'al, lic la mac'linvanuc.

Ja' li' yaloj ti icol yu'un ep ta tos chamel ti Jesuse
(Mt. 8.16-17; Lc. 4.40-41)

32 Ti c'alal i'och ac'ubale, ti much'utic oy yajchamele tey la yic'ojbeic c'otel ti Jesuse
xchi'uc la ti much'utic ochem pucuj ta yo'onique. 33 Tey la lamal ic'otic ta ti'na ti
crixchanoetique. 34 Ti Jesuse icol la yu'un ti jchameletique. C'usuc no la chamelal cha'iic
icol la yu'un scotol. Isloq'ues la pucujetic ti ochem ta yo'onic ti crixchanoetique. Ti
pucujetique muc la x'aq'ue c'opojicuc yu'un ti Jesuse yu'un la sna'ojic ti ja' Xch'amal ti
Rioxe.

Ja' li' yaloj ti iyal a'yuc sc'op Riox ta estado Galilea ti Jesuse
(Lc. 4.42-44)

35 Ta yoc'omal ic' to'ox la ilic ti Jesuse, iloc' la ta jteclum, ibat la yo' bu ch'abal crixchanoe,
ba la sc'opon Riox. 36 Li Simone xchi'uc li xchi'iltaque ba la sa'ic ti Jesuse. 37 Ti c'alal istaique
—Chasa'ot li crixchanoetique —xutic la.

38 —Batic ta jteclumetic ti li' no'ox nopole. Yu'un chba calbe ya'iic uc li jchi'iltactique ti
chlic xa pasvanuc ta mantal ti Rioxe, yu'un ja' tacbilon o tal ti chcal a'yuque —x'utatic la
yu'un ti Jesuse.
39 Ixanavic la ta sjunlej estado Galilea. Ti Jesuse xcholet la iyal ta bic'tal temploetic
ti chlic xa pasvanuc ta mantal ti Rioxe. Isloq'ues la pucujetic ti ochem ta yo'onic ti
crixchanoetique.

Ja' li' yaloj ti i'ech' xchamel jun vinic ti ip ta leprae
(Mt. 8.1-4; Lc. 5.12-16)

40 Tey la ic'ot jun jchi'ilticotic, ip la ta lepra. Isquejan la sba ta yichon ti Jesuse.
—Ac'anuc la avet'esbon li chamel x'elan ipon oe, yu'un jna'oj ti vo'ot xu' chavet'esbone
—xi la ti vinique.
41 Ti Jesuse abol la sba iyil, iyac' la sc'ob ta sba ti jchamele.
—Ech'uc che'e —xut la.
42 Ora la i'ech'. 43 Ti Jesuse tsots la iyalbe ti vinique:
44 —Mu me much'u xavalbe ya'i ti vo'on laquet'esbot lachamele. Ja' no'ox ba ac'bo yil
li palee. Ac'bo smoton Riox chac c'u cha'al yaloj ti Moisese yo' xilic o li jchi'iltactique ti
lecot xae —xut la ech'el vinic ti Jesuse.
45 Ibat la ti vinique, lic la yal a'yuc ti ja' i'et'esbon xchamel yu'un ti Jesuse. Ja' la yech
ivinaj o ti chet'es chamel ti Jesuse, yech'o un mucul xa la ch-och ta jteclumetic. Tey o la
ta xocol balamil. Pero ep la jchi'iltac ta israelal ba staic, buyuc no'ox la laj licuc ech'el.

2

Ja' li' yaloj ti itsatsub yoc sc'ob ti jun vinique
(Mt. 9.1-8; Lc. 5.17-26)

1 Ts'acal to c'alal i'ech' jayib c'ac'ale, ti Jesuse isut la ta Capernaum. Ti jchi'iltac ta
israelale iya'iic la ti tey xa ic'ot ti Jesuse. 2 Ora la istsob sbaic ech'el yo' bu ti Jesuse. Mu
xa la x'ochic o ti yut nae. Lamal xa la jlom ta ti'na. Ti Jesuse iyal la sc'op Riox. 3 Tey la
sq'uechojic c'otel ta pop jun jchi'ilticotic, ch'abal la yip jun yoc sc'ob. Chanvo' la yajval.
4 Muc la sta ochel sbeic ja' la ti toj noj ti nae. Solel la imuyic ta bana yu'un pach'al. Ixch'ojic
la jset', tey la isyalesic xchi'uc spop ti jchamele. Tey la ic'ot ta stuq'uil ti Jesuse. 5 Ti Jesuse
iyil la ti xch'unojic ti oy syu'ele.
—Jch'amal, ac'bilot xa pertonal yu'un lamule —xut la ti jchamele.
6 Tey la chotajtic jayvo' ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe. 7 "¿C'u
yu'un ti x'elan chale? Tsp'is sba ta Riox. Muc much'u xu' chiyac'botic pertonal yu'un li
jmultique, ja' no'ox ti Rioxe", xi la ta yo'onic. 8 Ti Jesuse yiloj la ti c'usi isnopique.
—¿C'u yu'un ti x'elan chanopique? 9 Ti x'elan icalbe li vinique ti "ac'bilot xa pertonal
yu'un lamule", xcute, much'uuc no'ox xu' chal yech, yu'un mu vocluc ta alel. Ja' no'ox
yech mu vocluc ta alel ti "lican, tamo ech'el lapope, xanavan", xichiotique. Pero ja' tsc'an
chaq'uelic mi chc'ot sc'op ti much'u yech chale. 10 Li vo'one ical ti ac'bil xa pertonal yu'un
smul li vinique. Pero q'uelic me c'usi ta jpas lavie yo' xavilic o ti vo'on no'ox ta xcac'be
pertonal yu'un smulic li crixchanoetic li' ta sba balamile, vo'on ti co'ol crixchanootique
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.
11 —Vo'on chacalbe, lican, tamo ech'el lapope, batan ta ana —x'utat la yu'un Jesús ti
vinique.
12 Ora la ilic. Iyil la scotolic ti iyich' ech'el ti spope, iloc' la ech'el. Xch'ayet xa la yo'onic
ti crixchanoetique.
—Coliyal Riox muc bu xquiltic o yech ti x'elan tspase —xiic la.

Ja' li' yaloj ti i'iq'ue yu'un Jesús ti Levie
(Mt. 9.9-13; Lc. 5.27-32)

13 Ts'acal to ibat la ta ti'nab ti Jesuse. Ep la jchi'iltac ta israelal istsob sbaic ech'el. Ti
Jesuse ichanubtasvan la. 14 Ti c'alal laj chanubtasvanuque, ibat la. I'ile la li Levie, li screm
Alfeoe, tey la chotol ta xchotleb yo' bu tsc'anbe li sloc' c'usiticuque.

—La', batic —x'utat la yu'un ti Jesuse.

Ibat la.

15 Ts'acal to c'alal tey chve' ta sna Leví ti Jesuse, tey la ep jc'an-loc'-c'usiticuc xchi'uc
la ti much'utic más chopol c'usitic tspasique. Ixchol la sbaic ta mexa scotolic xchi'uc ti
Jesuse yu'un la tsobolic c'otel. 16 Tey la jayvo' ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta
smantaltac Rioxe xchi'uc la jayvo' jfariseoetic. Chopol la iyilic ti tsobol chve' xchi'uc jc'an-
loc'-c'usiticuc ti Jesuse, xchi'uc ti much'utic más chopol c'usitic tspasique.

—Lavajchanubtasvanejique ¿c'u yu'un ti tsobol chve' xchi'uc li jc'an-loc'-c'usiticuque
xchi'uc li much'utic más chopol c'usitic tspasique? —x'utatic la li jayvo' ic'bilic yu'un ti
Jesuse.

17 Ti Jesuse iya'i la ti c'usi iyalique.

—Ti much'utic leque mu c'u stu yu'unic jpoxtavanej; ja' no'ox ti much'utic ipe. Li
vo'one ma'uc tal jsa' ti much'utic ch'abal smul ti yalojique. Ja' tal jsa' ti much'utic oy
smulique yo' xictaic oe —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti isjac'beic ti Jesuse c'u yu'un ti mu xicta yotic ti yajchanc'optaque
(Mt. 9.14-17; Lc. 5.33-39)

18 Oy yajchanc'optac ti Juan j'ac'-ich'vo'e. Oy yajchanc'optac ti jfariseoetique. C'alal
yictaoj yotique, oy la jayvo' c'ot sjac'beic ti Jesuse:

—¿C'u yu'un ti mu xicta yotic lavajchanc'optac vo'ote? Li vo'oticotique xchi'uc li
yajchanc'optac jfariseoetique chquicta coticotic —xiic la.

19 Itac'av la ti Jesuse:

—C'alal teyotic ta nupunele, c'alal tey jchi'inojtic li jnupunele, mu ja'uc o chquicta
cotic. 20 Ja' no'ox yech lavi li'to jchi'uc li cajchanc'optaque, mu xicta yotic. Ja'to chicta
yotic ti c'alal ximilee.

21 'Muc much'u tspac'an ta ach' manta li c'a'c'u'ule. Yu'un tsmuts li ach'e, chjat más li
c'a'c'u'ule. Ja' no'ox yech ti much'utic ta xch'unic ti vo'on no'ox chcac' cuxlicuc ta sbatel
osile, ach' xa li c'usitic tspasique, mu xa spasic ti c'usitic ispasic to'oxe. 22 Ja' chac c'u cha'al
li ach' ya'lel uvae, muc much'u ta xch'ol ta poco' nucular chivo. Ti mi ta xch'ol ta poco'
nucule, ti c'alal xvocane, ta xt'om li nucule. Yech no'ox ta xmal. Yech no'ox ta xch'ay
noxtoc li yave. Li ach' ya'lel uvae ja' tsc'an ti ach' yav chich' ch'olel oe yo' lec xcom o
xchi'uc li yave —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti isc'asic jaychev trigo ti yajchanc'optac Jesuse
(Mt. 12.1-8; Lc. 6.1-5)

23 Ta sc'ac'alil ta xcuxic li jchi'iltac ta israelale, li jayvo' tsobol chanavic xchi'uc ti Jesuse
ja'o la i'ech'ic xchi'uc ta be ta trigoaltic. Isc'asic la jaychev trigo, isju' la sc'uxic. 24 I'ileic la
yu'un jayvo' jfariseo.

—¿C'u yu'un ti tsc'asic trigo ta sc'ac'alil ta jcuxtic lavajchanc'optaque? —x'utat la ti
Jesuse.

25 —¿Mi muc bu aq'uelojic ya'el ta sc'op Riox ti c'usi ispas ti Davide ti c'alal ivi'naj xchi'uc
ti xchi'iltac ta xanvile? 26 Tey ic'otic ta templo. Ja'o ochem ta totil pale ti Abiatare. Ti
Davide ja' isc'an sve' ti pan ta ba mexae ti smotoninoj ti Rioxe. Ac'u mi yaloj ti Rioxe ti
ja' no'ox tsve'ic li paleetique, pero isve'ic xchi'uc xchi'iltac ti Davide. Pero muc bu ista o
smul uc —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

27 Iyal noxtoc ti Jesuse:

—Ti Rioxe xch'acoj jun c'ac'al yu'un ta jcuxtic. Pero ma'uc ich'aque o li jun c'ac'ale ti
chisujatotic ta xchabiele. 28 Vo'on ti co'ol crixchanootique, vo'on yajvalon li sc'ac'alil ta
jcuxtique. Vo'on chcal ti c'usi xu' jpastique —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

3

Ja' li' yaloj ti lec xa icom sc'ob ti jun vinique
(Mt. 12.9-14; Lc. 6.6-11)

[1] Ti Jesuse ibat la noxtoc ta templo teyo'e. Tey la jun jchi'ilticotic, smoch'oj la sba sni'tac
jun sc'ob. [2] Tey la jayvo' jfariseoetic. Ja' la tspa'iic ti Jesuse, ta la sq'uelic mi oy chet'es
chamel ta sc'ac'alil ta xcuxic li jchi'iltaque yo' la stabeic o smul ti yalojique.
[3] —La' va'lan li' ta o'lole —x'utat la yu'un Jesús ti vinic smoch'oj sba sni'tac jun sc'obe.
[4] Ti Jesuse isjac'be la ti jfariseoetique:
—Ta sc'ac'alil ta jcuxtique, ¿c'usi yaloj ti Rioxe ti xu' jpastique? ¿Mi xu' jpastic li c'usitic
leque, o mi ja' ta jpastic li c'usitic chopole? ¿Mi xu' chich' et'esbel xchamelic li much'utic
ipe, o mi tey no'ox jq'uelojtic chamicuc? —xut la.
Mu la bu itac'avic. [5] Ti Jesuse icap la, isq'uelbe la sat ti jfariseoetique, ja' la chopol iya'i
ti mu xch'unic tajmeque.
—Tuq'uibtaso li sni'tac ac'obe —x'utat la yu'un Jesús ti vinique.
Istuq'uibtas la, lec xa la icom ti sc'obe. [6] Ti jfariseoetique iloq'uic la ech'el, ba la
sc'oponbeic svinictac Erodes. Ba la snopic c'uxi tstaic ta milel ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti istsob sbaic ep crixchanoetic ta ti'nabe

[7] Ti Jesuse iloc' la teyo'e, ibat la ta ti'nab. Tey la xchi'uquic ech'el li jayvo' tsobol chanavic
xchi'uque. Ep la tajmec jchi'iltac nap'ajtic ech'el, tey no'ox la liquemic jlom ta estado
Galilea. Ti jlome li' la iliquic ech'el ta estado Judeae. [8] Ti jlome li' la iliquic ech'el ta jteclum
Jerusalene. Jlom la ta estado Idumea, jlom la ta jech uc'um Jordán, jlom la ta sts'el li chib
jteclum Tiro xchi'uc Sidone. Yu'un la iya'iic ti ep c'usitic ispas ti Jesuse, yech'o la ti ep
tajmec ba sq'uelique.
[9] —Nopojesic no'ox tal jcotuc canova. Mi chnet'van tajmec li crixchanoetique, chi'och
—x'utatic la li jayvo' ic'bilic yu'un ti Jesuse.
[10] Yu'un la ep xa jchi'iltac i'et'esbat xchamelic yu'un ti Jesuse, yech'o un ti much'utic ipe
snet'net' xa la sbaic tal yu'un la tsc'an tspiquic ti Jesuse. [11] Ti much'utic ochem pucuj ta
yo'onique, ti bu la xilic ti Jesuse, jliquel la tsquejan sbaic ta yichon. Ch-avanic la.
—Vo'ot Xch'amalot Rioxe —xiic la.
[12] Ti Jesuse tsots la iyalbe ti pucujetique ti mu ya'uc yalic yeche.

Ja' li' yaloj ti ist'uj lajchavo' yajchanc'optac ti Jesuse
(Mt. 10.1-4; Lc. 6.12-16)

[13] Ts'acal to imuy la ech'el ta vits ti Jesuse. Iyic' la muyel ti much'utic sc'an yo'on chic'
ech'ele. [14] Ist'uj la lajchavo' ti ta xchi'in oe, ti ta stac ech'el ta yalel a'yuc li c'usitic chale.
[15] I'ac'bat la syu'elic ti chet'esbeic xchamel ti much'utic ipe, ti tsloq'uesbeic pucujetic
ta yo'onic ti jchi'iltac ta israelale. [16] Li lajchavo' it'ujeique, ja' sbiic li'i: Simón, Pedro
la i'ac'bat sbiin yu'un ti Jesuse. [17] Xchi'uc Jacobo xchi'uc yits'in, Juan sbi, li scremotic
Zebedeoe. Boanérjes la i'ac'bat sbiic yu'un ti Jesuse. Li Boanérjese "co'ol xchi'uc chavuc",
xi smelol. [18] Xchi'uc Andrés, xchi'uc Felipe, xchi'uc Bartolomé, xchi'uc Mateo, xchi'uc
Tomás, xchi'uc otro jun Jacobo screm Alfeo. Xchi'uc Tadeo, xchi'uc Simón ti stic'oj sba
ta partido cananeoe. [19] Xchi'uc Judas Iscariote, ja' ti iyac' entrucal ta ts'acal ti Jesuse.
Ti c'alal laj t'ujaticuc li lajchavo'e, ibat la xchi'uquic yo' bu xch'amunoj na ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti i'albat ti Jesuse ti ta syu'el pucuj tsloq'ues pucujetique
(Mt. 12.22-32; Lc. 11.14-23; 12.10)

[20] Istsob la sba ep jchi'iltac noxtoc, inoj la ti yut nae. Li lajchavo'e mi ja'uc xa la stac'
xve'ic xchi'uc ti Jesuse. [21] Ti c'alal iya'iic ti yits'intaque ti toj ep crixchanoetic stsoboj sba
yo' bu xch'amunoj na ti Jesuse, tal ox la yiq'uic loq'uel.
—Yu'un nan chlic xchuvaj —xiic la.
[22] Tey la jayvo' ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe, li' la liquemic
ech'el ta Jerusalene.
—Li vinic le'e ja' ochem ta yo'on ti totil pucuje. Ta syu'el totil pucuj ti tsloq'ues
pucujetic ti ochem ta yo'onic li crixchanoetique —xiic la.
[23] —Nopojanic tal li'toe —x'utatic la yu'un Jesús ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel
ta smantaltac Rioxe—. Ti Satanase ¿mi'n la tsc'an tsloq'ues ana'ojic ti ja' onox xchi'il

ta pucujal ti tey ochem ta yo'onic li crixchanoetique? [24] Ti yechuc tspase, co'ol xchi'uc
jun preserente ti tscrontain sbaic xchi'uc li xchi'iltac ta meltsanejc'ope, ta xch'ac o sbaic.
[25] Co'ol xchi'uc jchop jnaclomal mi chut sbaique, ta xch'ac o sbaic noxtoc. [26] Ja' no'ox yech
ti Satanase, ti mi tsloq'ues xchi'il ta pucujal ti ochem ta yo'onic li crixchanoetique, mu xu'
jal tspas mantal ti mi yech tspase.
[27] 'Caltic no'ox ya'el ti oy much'u yo'onuc ochuc ta sna jun tsatsal vinique ti yo'onuc
yelc'anbe li c'usuc yu'une. Ja' tsc'an ti ba'yi ta xchuc li vinique yo' xcuch o yu'un yelc'anbel
li c'usuc yu'une. Ti Satanase co'ol xchi'uc tsatsal vinic ya'el. Li vo'one icuch xa cu'un
spojbel li vinique.
[28] 'Ta melel chacalbeic, ti much'utic chopol c'usitic tspase, mi tsp'isic ta pucuj ti Rioxe,
ch-aq'ueic to ta pertonal mi tsc'anbeique. [29] Ja' no'ox ti much'utic tsp'isic ta syu'el pucuj
ti Ch'ul Espíritue, mu xa x'aq'ueic o ta pertonal ta sbatel osil —x'utatic la yu'un ti Jesuse.
[30] Ti x'elan i'albatique, ja' la ti iyalic ti ochem pucuj ta yo'on ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti chac c'oponatuc yu'un sme' xchi'uc yits'intac ti Jesuse
(Mt. 12.46-50; Lc. 8.19-21)

[31] Tey la ic'ot yits'intac ti Jesuse xchi'uc la ti sme'ique yu'un la ba sc'oponic ti Jesuse. Tey
la va'ajtic ta ti'na, istaquic la ta iq'uel ti Jesuse. [32] Ep la ti much'utic tey chotajtic ta jujot
xocon ti Jesuse.
—Tey ta ti'na ame' xchi'uc avits'intac yu'un la tsc'an chasc'opon —xutic la.
[33] —Chcal ava'iic ti much'utic co'ol xchi'uc jme'e, ti co'ol xchi'uc quits'intaque
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.
[34] Ja'o la ixchol ta q'uelel ti much'utic tey chotajtique.
—Li jayvo' li'i ja' co'ol xchi'uc jme', ja' co'ol xchi'uc quits'intac ya'el. [35] Scotol ti
much'utic ja' tspasic c'usi tsc'an ti Rioxe, ja' co'ol xchi'uc jme', co'ol xchi'uc quits'intac,
co'ol xchi'uc quixleltac ya'el —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

4

Ja' lo'il scuenta jvajtrigo
(Mt. 13.1-23; Lc. 8.4-15)

[1] Ibat la ta ti'nab ti Jesuse. Tey la ichanubtasvan noxtoc. Ep la tajmec jchi'iltac ta
israelal istsob sbaic. Ti Jesuse i'och la chotluc ta yut canova, tey la xcajet ta ba vo'. Ti
crixchanoetique tey la lamal ta ti'nab. [2] Ti c'alal ichanubtasvan ti Jesuse, ep la c'usi iyal ta
lo'il.
[3] —A'yic me li c'usi chcale. Caltic no'ox ya'el ti oy jun vinic ba svaj strigoe. [4] Ti c'alal
isvaje, oy jlom ta be ic'ot. Ital mutetic, istam. [5] Oy jlom ta tontic ic'ot, ti bu ch'abal lec
slumale. Ora ivoc' yu'un muc bu pim slumal. [6] C'alal iq'uepe, ic'anub, itaquij yu'un ch'abal
lec yisim. [7] Oy jlom ta ch'ixtic ic'ot. Ti c'alal ich'i li ch'ixe, iyolontaj li trigoe, ja' ich'ajub
o, muc bu ibeq'uin. [8] Oy jlom ta lequil balamil ic'ot, ibeq'uin. Oy iyac' lajuneb xcha'vinic
(30), oy iyac' oxvinic (60), oy iyac' cien. [9] Vo'oxuc ti ava'iic ti c'usi icale, nopbeic smelol
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.
[10] Li lajchavo'e xchi'uc ti much'utic ichi'invan sjil c'ac'ale, ti c'alal stuquic xa'ox tey
xchi'uquic ti Jesuse, isjac'beic la c'usi smelol ti lo'il iyale.
[11] —Li vo'oxuque jamal lacalbeic c'u x'elan tspas ta mantal crixchanoetic ti Rioxe. Li
yantique ta lo'il no'ox chcalbeic. [12] Ep ta ech'el iyilic ti oy jlequilal jyu'elale, pero co'ol
xchi'uc muc xilic. Ep ta ech'el iya'iic ti c'usi icale, pero muc xa'ibeic smelol yu'un stoyoj
sbaic. Ja' ti mu xictaic spasel li c'usitic chopole, yech'o ti mu x'ac'batic pertonal yu'un li
smulique.
[13] 'Ti mi muc xava'ibeic smelol li lo'ile, ja' no'ox yech mu xava'ibeic smelol li yan lo'il
ti ta to xcale. [14] Li jvajtrigoe ja' seña ti much'u chal li sc'op Rioxe. [15] Li bec' trigo ti ic'ot
ta bee, ja' seña ti much'utic ya'yojic xa li sc'op Rioxe, pero mu xch'unic. Ta xtal ta ora ti
pucuje, chtal ch'aybatuc ta sjolic li sc'op Rioxe. [16] Li bec' trigo ti ic'ot ta tontique, ja' seña
ti much'utic c'alal cha'iic li sc'op Rioxe, ora ta xch'unic, jun xa yo'onic yilel. [17] Pero mu

sjunuluc yo'on ta xch'unic. Ti c'alal x'ilbajinatique, ora chicta sbaic. 18-19 Li bec' trigo ti
ic'ot ta ch'ixtique, ja' seña ti much'utic ya'yojic xa li sc'op Rioxe pero ja' no'ox ta yo'onic li
c'usitic oy ta sba balamile. Ja' chlo'loatic o. C'usuc no'ox chpich' o yo'onic. Ja' yolontabil
chcom ya'el li sc'op Rioxe yu'un mu j'ech'eluc ta xch'unic. 20 Li bec' trigo ti ic'ot ta lequil
balamile, ti iyac' lajuneb xcha'vinique (30), ti iyac' oxvinique (60), ti iyac' ciene, ja' seña
ti much'utic j'ech'el ta xch'unic li sc'op Rioxe. Co'ol xchi'uc chbeq'uin ya'el yu'un chalic
a'yuc li sc'op Rioxe. Ac'u mi ch-ilbajinatic, mu xicta o sbaic —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti tsc'an chcaltic a'yuc li sc'op Rioxe
(Lc. 8.16-18)

21 Ti Jesuse ja' la yech lic yal noxtoc:
—Muc much'u ta stsan scas ti ja'o tsmac ta almule, ti ja'o tstic' ta yolon teme. Toyol
onox chac'. 22 Li c'usitic lacalbeique, jamal me xavalic ti c'usi orae, mu me avo'onicuc no'ox
sna'. 23 Vo'oxuc ti ava'iic ti c'usi icale, nopbeic smelol —x'utatic la yu'un ti Jesuse.
24 I'albatic la noxtoc:
—A'ibeic me lec smelol li c'usi chacalbeique. Ti jayp'el chach'unic li c'usi chacalbeique,
más to chasp'ijubtasic ti Rioxe. 25 Ti much'utic sjunul yo'on ta xch'unique, más ta
xp'ijubtasatic yu'un ti Rioxe yo' xch'unic o leque, yu'un tsc'an ta xch'unic. Yan ti
much'utic mu sjunuluc yo'on ta xch'unique, ti jayp'el sna'ique ta xpojbatic ta jmoj
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta trigo ti sna'oj ta xch'i stuque

26 Ti Jesuse ja' la yech lic yal noxtoc:
—Ti Rioxe tey sna'oj stuc c'u x'elan tspas ta mantal crixchanoetic. Co'ol xchi'uc trigo
ti isvaj ta yosil jun vinique. 27 Li vinique jun yo'on chvay. C'alal sacube, chlic. Ja' no'ox chil
ti ivoc' xa li strigoe pero mu sna' c'u x'elan ivoc'. 28 Yu'un sna'oj ta xch'i stuc. Ba'yi chloc'
yanal, ts'acal to chlic beq'uinuc, ts'acal to chyijub. 29 Ti c'alal xyijube, chba sloc' yu'un yora
xa ta loq'uel —xi la ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta bec' mustisya
(Mt. 13.31-32; Lc. 13.18-19)

30 Ti Jesuse ja' la yech lic yal noxtoc:
—Chacalbe ava'iic c'u x'elan tspasvan ta mantal ti Rioxe. 31 Ac'u mi muc bu ep lavie, pero
ta to xp'ol. Co'ol xchi'uc bec' mustisya ti biq'uit tajmeque. 32 Pero c'alal xch'ie, más toyol
chbat. Ja' mu sta yech li yan ts'unubiletic ti biq'uitic sbeq'ue. Li mustisyae yijic sc'obtac.
Chtal mutetic, tey tspas stso'opic ta sc'obc'obtac yu'un oy lec squevual —xi la ti Jesuse.

Ja' li' yaloj c'u yu'un ti naca ta lo'il iyalbe crixchanoetic ti Jesuse
(Mt. 13.34-35)

33 Ti c'u x'elan tspas mantal ti Rioxe, naca la ta lo'il iyal ti Jesuse yo' la mu xicta o sbaic ta
ya'yel li jchi'iltac ta israelale. 34 Ti c'usitic iyale, naca la ta lo'il. Li lajchavo'e c'alal stuquic
xa xchi'uquic ti Jesuse, i'albatic la c'usi smelol ti lo'iletique.

Ja' li' yaloj ti ispajes ic', ivaxi yu'un nab ti Jesuse
(Mt. 8.23-27; Lc. 8.22-25)

35 Ti c'alal i'ic'ub osile —Batic ta jech nab —x'utatic la yu'un Jesús li lajchavo'e.
36 Isc'oponic la comel ti crixchanoetic tey lamalic ta ti'nabe, ja'o la i'ochic ech'el ta
canova ti tiq'uil o onox ti Jesuse. Tey la ibat yan canovaetic uc. 37 Ja'o la ilic tsots ic',
xyuc'yon xa la tajmec li nabe. Ep la i'och vo' ta yut canova, chmuc xa'ox la yalel. 38 Ti
Jesuse tey la vayem ta chac canova, yac'oj la xonjol. Istijic la.
—Jchanubtasvanej, ¿mi muc ta alel avu'un ti chimucotic xa yalele? —xutic la.
39 Ilic la ti Jesuse, ispajes la li iq'ue, ivaxi la yu'un li nabe.
40 —¿C'u yu'un ti chaxi'ique? ¿Mi mu to bu ach'unojic ya'el ti vo'on tsots jyu'ele?
—x'utatic la.
41 Más to la ixi'ic. Xalxalbe xa la sbaic:
—¿Much'u li vinic li'i ti jliquel ispajes li iq'ue, ti ivaxi yu'un li nabe? —xut xa la sbaic.

5

Ja' li' yaloj ti iloq'uesbat pucujetic ta yo'on jun jgadarae
(Mt. 8.28-34; Lc. 8.26-39)

1 Ic'otic la ta jech nab ta steclumal jgadaraetic. 2 Ti c'alal iloq'uic ta canovae, ital la jun
vinic, ochem la pucuj ta yo'on. Ta muquenal la iloc' tal. 3 Ja' xa la snainoj li ch'ojbil tonetic
yo' bu chich'ic tiq'uel ti ánimaetique. Mu la much'u xchuc yu'un, mi ja'uc la ta carina. 4 Ep
la ta ech'el ichucbat yoc sc'ob ta carina pero ituch' la yu'un. Mu la much'u stsac yu'un.
5 Ta c'ac'al ac'ubal tey la x'avet ta vitstic xchi'uc ta muquenal. Ta la stam ton, tsyayijes o
la sba. 6 Ti vinique nomnom to'ox la iyil ti Jesuse, anil la ital, yul la squejan sba ta yichon.
7 I'avan la.

—¿C'usi acuentaon o li vo'ote? Jesús, Xch'amal Riox ta vinajel. Mu me xavac'bon
castico. Ti Rioxe ya'yoj ti x'elan chacalbee —xi la.

8 Ti x'elan iyale, yu'un la iyal xa'ox ti Jesuse ti ac'u loc'uc ti pucuj ta yo'one.

9 —¿C'usi abi? —x'utat la yu'un Jesús ti vinique.

—Lejion. Yu'un oy jaymil li' ochemoticotic ta yo'on li vinique. 10 Abulajan, mu
xatacoticotic loq'uel li' ta slumal jgadaraetique —xutic la Jesús ti pucujetique.

11 Ja'o la tey xlamet ep chitometic ta ch'ut vits.

12 —Abulajan alo ac'op ti chi'ochoticotic ta chitometique —xi la ti pucujetique.

13 Ti Jesuse iyac' la permiso. Ti pucujetique iloc' la ta yo'on ti vinique, i'ochic la ta
chitometic. Ti chitometique oy la cha'miluc. Stusus xa la yalel scotol, ip'ajic la ta nab,
ijic'av la scotol.

14 Ti jchabichitometique ixi'ic la. Ba la yalic ta jteclum, ba la yalbeic ti much'utic tey
nopol nacajtic uque. Ti crixchanoetique tal la sq'uelic. 15 Ti c'alal ic'otic yo' bu ti Jesuse,
iyilic la ti tey xa chotol ti vinique ti ochem to'ox ep pucujetic ta yo'one. Oy xa la sc'u', lec
xa la. Ixi'ic o la. 16 Ti much'utic iyilic ti c'u x'elan ilecub ti vinic ochem to'ox pucujetic ta
yo'one, xchi'uc ti c'u x'elan icham ti chitometique, iyalbeic la ti much'utic tey laj c'otuque.
17 Scotol ti crixchanoetique ja' la yech lic yalbeic ti Jesuse:

—Abulajan loc'an ech'el li'toe —xutic la.

18 Ti c'alal i'och ta canova ti Jesuse —Chajchi'in ech'el —xi la tajmec ti much'u ochem
to'ox pucujetic ta yo'one.

19 —I'i. Batan ta ana, ba albo lachi'iltaque ti lasc'uxubin xa ti Rioxe, ti iloc' xa ti pucujetic
ta avo'one —x'utat la yu'un ti Jesuse.

20 Ibat la ti vinique, ba la yal a'yuc ta Decapolis yo' bu lajuneb jteclumetique ti iloq'uesbat
pucujetic ta yo'on yu'un ti Jesuse. Ti c'alal iya'iic ti crixchanoetique, xch'ayet xa la yo'onic.

Ja' li' yaloj ti icha'cuxi ti stseb Jairoe xchi'uc imac xchamel jun ants ti sc'u' no'ox ipicbat ti Jesuse
(Mt. 9.18-26; Lc. 8.40-56)

21 Ti c'alal isut noxtoc ta jech nab ti Jesuse, ep la tajmec jchi'iltac istsob sbaic ta ti'nab
yo' bu ic'ote. 22 Tey la ic'ot jun jmeltsanejc'op ta templo teyo'e, Jairo la sbi. Ti Jairoe, c'alal
iyil ti Jesuse, isquejan la sba ta yichon, ja'o la isnijan sba ta balamil noxtoc.

23 —Ta xcham xa jtseb. Abulajan ba ac'o ac'ob ta sba yo' xcuxi oe —xi la.

24 Ti Jesuse ibat la xchi'uc. Tey la nap'alic ech'el slajchava'alic xchi'uc epal crixchanoetic,
snet'net' xa la sbaic ech'el. 25 Oy la jun ants, slajchebal xa la jabil ti mu xmac xchamele.
26 Ep la isa' jpoxtavanej, muc la xq'uele lec, muc la xmac o ti chamele. Más la i'ipaj o.
Ilaj la scotol ti staq'uine. 27 Iya'i la ti chet'es chamel ti Jesuse, nap'al la ibat ta spat ti
epal crixchanoetique. Ispits' la sba jelavel, ista la ta picbel spimilc'u' ti Jesuse. 28 "Ac'u
mi spimilc'u' no'ox jpicbe, ta xmac o li jchamele", xi la ta yo'on ti antse. 29 Ora la imac ti
xchamele, iya'i la ti lec xae. 30 Ti Jesuse iya'i la ti oy much'u i'ech' xa xchamel ta syu'ele.
Ijoyij la, isq'uel la ti crixchanoetique.

—¿Much'u taj lispicbe jc'u'e? —xi la.

31 —Tol chnet'van chavil li crixchanoetique. ¿C'u yu'un ti chajac' ti much'u laspique?
—xiic la li lajchavo'e.

32 Ti Jesuse isq'uel la ta jujot xocon ti much'u ipicbon ti spimilc'u'e. 33 Ti antse xt'elt'on
xa la ta xi'el yu'un la sna'oj ti ja' ilecub oe. Isquejan la sba ta yichon ti Jesuse, ja'o la isnijan
sba ta balamil noxtoc. Jamal la iyalbe ti ta scoj chamel ti ispicbe spimilc'u'e, ti ja' ilecub o
ti c'alal ispique.
34 —Ants, yu'un ach'un ti oy jyu'ele, yech'o ti lecot xae. Mu c'u xal avo'on, batan —x'utat
la.
35 Ti c'alal yolel chlo'ilaj ti Jesuse, ja'o la ital jayvo' ti much'utic teyic ta sna ti Jairoe.
—Icham xa latsebe. Yech xa no'ox chba yac' svocol li Jchanubtasvaneje —xutic la yulel
ti Jairoe.
36 Ti Jesuse, c'alal iya'i ti c'usi i'albat ti jmeltsanejc'ope —Mu xavat avo'on. Ja' no'ox
ch'uno ti oy jyu'ele —x'utat la.
37 Ti Jesuse mu la sc'an xchi'in ech'el ep crixchanoetic. Ja' no la iyic' ech'el li Pedroe,
xchi'uc li Jacoboe, xchi'uc yits'in, ja' li Juane. 38 Ti c'alal ic'ot ta sna jmeltsanejc'op ti Jesuse,
iyil la ti xnechetique, ti tol ch-oc' ch-avanique. 39 Ti Jesuse i'och la ta yut na.
—¿C'u yu'un ti xanechetique, ti tol cha'oq'uique? Li tsebe muc bu chamem, ta xvay
no'ox —x'utatic la yu'un ti Jesuse.
40 Tse'ej la xa'i scotolic ti x'elan iyale yu'un la sna'ojic ti ichame. Ti Jesuse istac la loq'uel
scotol ti much'utic teyique. Ja' no'ox la teyic ti stot sme' tsebe xchi'uc li oxvo'e. I'ochic la
ech'el yo' bu telel ti ánimae. 41 Ti Jesuse istsacbe la sc'ob ti tsebe.
—Talita cumi —xut. Li talita cumie, “tseb, chacalbe lican”, xi smelol.
42 Ora la icha'cuxi ti tsebe, ilic la, ixanav la yu'un lajcheb xa sjabilal. Xch'ayet xa la
yo'onic ti much'utic teyique. 43 Ti Jesuse tsots la iyalbe ti stot sme' tsebe ti mu me much'u
xalbeique. Iyalbe la noxtoc ti ac'u yac'beic sve'el ti tsebe.

6

Ja' li' yaloj ti muc x'ich'e ta muc' ta Nazaret ti Jesuse
(Mt. 13.53-58; Lc. 4.16-30)

1 Ti Jesuse iloc' la teyo'e, ibat la ta steclumal ta Nazaret. Ibatic la li lajchavo' uque. 2 Ti
c'alal ic'ot sc'ac'alil ta xcuxic li jchi'iltac ta israelale, ti Jesuse ibat la ta templo teyo'e, c'ot
la chanubtasvanuc. Ep la ti much'utic iya'iic ti c'usi iyal ti Jesuse, xch'ayet xa la yo'onic.
—¿Bu ista sp'ijil li jchi'iltic le'e ti naca lec li c'usi chale? ¿Bu ista syu'el ti scotol c'usi xu'
tspase? 3 Pero ja' li carpinteroe, ja' yol li Maríae. Ja' sbanquilic li Jacoboe, xchi'uc li Josee,
xchi'uc li Judase, xchi'uc li Simone. Ja' xibnelic noxtoc li antsetic ti li' nacajtic jchi'uctique
—xut la sbaic.
Yech'o la ti muc xich'ic ta muc' ti Jesuse.
4 —Li much'utic chalic a'yuc li sc'op Rioxe, mi chbatic ta yan o jteclume, ch-ich'batic ta
muc'. Yan ta steclumal stuquique, xchi'uc yo' bu li xchi'ilic ta ayanele, xchi'uc ta snaique,
mu x'ich'batic ta muc' —x'utatic la yu'un ti Jesuse.
5 Yech'o la ti muc bu ep iyac' iluc slequilal syu'elal ta steclumal ti Jesuse. Ja' no'ox la i'ech'
xchamelic ti jayvo' iyac'be sc'ob ti Jesuse. 6 Ti Jesuse xch'ayet xa la yo'on ti mu xch'unique.
Ja'o la ibat ta parajeletic ti tey no'ox nopolic ta Nazarete, ichanubtasvan la.

Ja' li' yaloj ti istac ech'el slajchava'al yajchanc'op ti Jesuse
(Mt. 10.5-15; Lc. 9.1-6)

7 Li lajchavo'e itsobatic la yu'un ti Jesuse. Ta cha'cha'vo' la itaqueic ech'el. I'ac'bat la
syu'elic ti xu' tsloq'uesbeic pucujetic ta yo'on li jchi'iltaque. 8 I'albatic la ti ja' no'ox chich'
ech'el snamte'ique, ti mu ya'uc yich' ech'el sve'elique, mi ja'uc snuti'ic, mi ja'uc staq'uinic,
ti mu me c'usi yan xich'ique. 9 Ja' no'ox la i'albatic ti ac'u slap ech'el xonobique, ti mu me
slap ech'el cha'lom sc'u'ique.
10 —Ti bu nail chc'ot ach'amunique teanic o me ti c'u sjalil teyoxuc ta jteclume. 11 Mi oy
bu jteclumal ti mu xac' ta ch'om snaique, mi mu sc'an xa'iic li c'usi chavalique, loc'anic
teyo'e. Lilinic comel spucucal avoquic, ja' seña ti chcom ta sba stuquic ti mu xch'unic pasel
ta mantal yu'un ti Rioxe. Ta melel chacalbeic, ti c'alal sta yora chalbe bu chbatic ta sbatel

osil li crixchanoetique, más castico chich'ic li jchi'iltactic ti bu mu xayotesique. Ja' jutuc no'ox castico chich'ic ti jsodomaetique xchi'uc ti jgomorraetic ti ta más vo'nee —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

12 Iloq'uic la ech'el slajchava'alic, ba la yalbeic li jchi'iltac ta israelale ti ac'u yictaic spasel li c'usitic chopole. 13 Ep la isloq'uesic pucujetic ti ochem ta yo'onic ti jchi'iltaque. Ep la jchameletic isjaxbeic juts'uj aceite, i'ech' o la ti chamele.

Ja' li' yaloj ti c'uxi icham ti Juan j'ac'-ich'vo'e
(Mt. 14.1-12; Lc. 9.7-9)

14 Ti covierno Erodese iya'i la ti ep c'usitic tspas ti Jesuse yu'un la vinajem sc'oplal.

—Taje ja' nan ti Juan j'ac'-ich'vo'e. Yu'un nan icha'cuxi, yech'o ti oy syu'ele —xi la ti Erodese.

15 —Ja' nan ti j'alc'op Elías ti ta vo'nee —xi la jlom.

—Ja' nan yaj'alc'op Rioxc chac c'u cha'al ti yaj'alc'optac ti ta vo'nee —xi la jlom.

16 Ti c'alal iya'i c'usi iyal crixchanoetic ti Erodese —Ja' nan ti Juan icac' ta tuch'bel sjole. Yu'un nan icha'cuxi —xi la.

17 Ja' la ta smantal ti Erodese ti itsac ti Juane, ti ichuque ta carina ta yut chuclebale yo' la mu xtae o ta milel yu'un ti yajnil to'ox yits'ine. Erodías sbi ti antse. Felipe sbi ti yits'ine. Yu'un la spojojbe yajnil yits'in ti Erodese.

18 —Ma'uc yech chal li leye ti apojbe yajnil lavits'ine —x'utat la yu'un Juan ti Erodese.

19 Ja' la chopol iya'i ti Erodíase ti x'elan iyal ti Juane, yo'onuc la smil. Pero mu la c'uxi sta ta milel. 20 Ti Erodese iyich' la ta muc' ti Juane yu'un la sna'oj ti lec yo'one, ti mu sna' sa' smule. Yech'o un iyal la ti ac'u xchabiele yo' la mu xtae o ta milel yu'un ti antse. Ti c'alal cha'i c'usi ch-alulanbat yu'un ti Juane, mu xa la a'ibaj c'usi tsnop. Ja' no'ox la ti sjunul yo'on cha'ie. 21 Pero ti Erodíase ista la ti c'u to xi xu' chac' ta milel ti Juane yu'un la iloc' sjabilal ti Erodese, ispas la sq'uinal. Ismac'lin la ti jyu'eletique xchi'uc capitan solteroetic xchi'uc moletic ti tey ta Galileae. 22 Ti stseb Erodíase i'och la ech'el yo' bu chve'ique, i'ac'otaj la. Ti c'u x'elan i'ac'otaje, lec la iyil ti Erodese xchi'uc ti much'utic tey tsobol xchi'uc ta mexae.

—C'anbon ti c'usi chac'ane, chacac'be. 23 Ac'u mi xac'an o'loluc ti bu c'alal jcuentainoj li balamile, lojriox chacac'be —xut la tseb ti Erodese.

24 Ti tsebe iloc' la, ba la sjac'be sme' ti c'usi tsc'anbe ti Erodese.

—Me', ¿c'usi ta jc'an xana'? —xut la.

—Ja' c'anbo sjol li Juan j'ac'-ich'vo'e —xi la ti sme'e.

25 Ti tsebe ora la i'och yo' bu ti Erodese.

—Ja' ta jc'an ti chavac'bon tal ta ora ta plato sjol li Juan j'ac'-ich'vo'e —xut la c'otel ti Erodese.

26 Ti Erodese iyat la yo'on tajmec. Ta scoj ti isva'an ta rextico ti Rioxe xchi'uc ti ya'yojic noxtoc ti much'utic tey xchi'uc ta mexae, mu la xu' cha'i ti tsnop c'ope. 27 Ja'o la istac ech'el jun yajsoltero ti ac'u ba stuch'be tal sjol ti Juane. 28 Ibat la ta chuclebal ti solteroe, ba la stuch'be tal sjol ti Juane. Ispachbe la tal ta plato, iyac'be la ti tsebe. Ti tsebe ba la yac'be ti sme'e.

29 Ti c'alal iya'i ti yajchanc'optaque, ay la sloq'uesic, ba la smuquic.

Ja' li' yaloj ti ismac'lin vo'mil viniquetic ti Jesuse
(Mt. 14.13-21; Lc. 9.10-17; Jn. 6.1-14)

30 Ti c'alal isutic li apoxtoletique, c'ot la yalbeic ti Jesuse ti c'usitic ispasique, xchi'uc ti c'u x'elan ichanubtasvanique.

31 —La'ic, jch'ac jbatic ech'el, ba jsa'tic bu q'uejeltique. Ba cuxic jliqueluc —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Yu'un la xtal xbat tajmec ti crixchanoetique, mi ja'uc la stac' xve'ic jliqueluc.

32 Yech'o un i'ochic la ech'el ta canova, ibatic la ta q'uejeltic. 33 Ti c'alal ibatique, ep la much'utic i'ilvan. Iyojtiquinic la ti ja' ti Jesuse, ibatic la ta ti'ti'nab, anilic la ech'el. Ep la jteclumetic ti bu iliquic ech'ele. Ja' la ba'yi ic'otic ti bu chc'ot ti Jesuse. Ja' la ts'acal to ic'ot

ti Jesuse xchi'uc li lajchavo'e. [34] Ti c'alal iloc' ta canova ti Jesuse, ep la tajmec jchi'ilticotic
tey tsobolic c'ot sta. Isc'uxubin la yu'un la co'olic xchi'uc chij ti ch'abal xchabielique. Lic
la xchanubtas. Ep la c'usitic iyal. [35] Ti c'alal imal c'ac'ale, li lajchavo'e lic la yalbeic ti Jesuse:
—Mu c'usi oy li'toe. Mal xa c'ac'al noxtoc. [36] Más lec taco ech'el li crixchanoetique, ac'u
ba sman sve'elic ta parajeletic ti li' no'ox nopolique —xutic la.
[37] —Mac'linic vo'oxuc —x'utatic la yu'un ti Jesuse.
—¿Bu chba jmanticotic tal chibuc cien denario pan ti chcac'beticotic sve'ique? —xutic
la.
[38] —Ba q'uelic jayp'ej pan avich'ojic tal —x'utatic la.
Ti c'alal iyilic jayp'eje, ba la yalbeic ti Jesuse:
—C'ajom no'ox vo'p'ej pan xchi'uc cha'cot choy —xutic la.
[39] Ti Jesuse iyalbe la ti crixchanoetique ti ac'u chotlicuc ta stentejtique. [40] Ta spotolpotol
la ichotiic. Oy la ta cien, oy la ta cincuentatic. [41] Ti Jesuse ixch'am la ti vo'p'ej pane xchi'uc
ti cha'cot choye, isq'uel la vinajel, "colaval", xut la ti Rioxe. Ja'o la ixut ti pane, i'ac'batic la
li lajchavo'e. Li lajchavo'e ja' xa la iyac'beic ti crixchanoetique. Ti Jesuse ixch'ac la noxtoc
ti cha'cot choye, i'ac'batic la li lajchavo'e, ja' xa la iyac'beic ti crixchanoetique. [42] Ive' la
scotolic, lec la inojic. [43] Li lajchavo'e istsobic la ti pane xchi'uc ti choye ti c'u yepal muc
xlaj yu'un ti crixchanoetique, inoj la lajcheb moch ti sovrae. [44] Ti c'u yepal ive'ique oy la
vo'miluc ti viniquetic no'oxe.

Ja' li' yaloj ti ixanav ta yoc ta ba nab ti Jesuse
(Mt. 14.22-27; Jn. 6.15-21)

[45] Ts'acal to li lajchavo'e lic la albaticuc yu'un ti Jesuse:
—Ochanic ech'el ta canova, t'ab batanic ta jech nab ta jteclum Betsaida —x'utatic la.
Ti Jesuse tey to la icom. Stuc xa la isc'opon comel ti crixchanoetique. [46] Ti c'alal laj
sc'opon comele, imuy la ta vits, ba la sc'opon Riox. [47] Ti c'alal i'och orisyone, o'lol xa'ox
la nab xloq'uic ech'el li lajchavo'e. Ti Jesuse stuc la tey ta vits. [48] Iyil la ti chlubic xa ta
xanubtasel ti canovae, yu'un la toj tsots li ic' ital ta yelavique. Ti c'alal po'ot xa'ox sacube,
tal la staelic yu'un ti Jesuse. Ixanav la tal ta yoc ta ba nab. Tuc' ox la chjelav yilel. [49] Ti
c'alal iyilic ti chanav tal ta ba nabe —Ch'ulelal nan —xiic xa la.
X'avlajetic xa la yu'un la ixi'ic tajmec. [50] Ora la ic'oponatic yu'un ti Jesuse:
—Vo'on Jesuson, mu me xaxi'ic —x'utatic la.
[51] Ti c'alal i'och ta canova ti Jesuse, ora la ipaj li iq'ue. Xch'ayet xa la yo'onic li lajchavo'e,
yu'un la mu sna'ic c'uxi ipaj li iq'ue. [52] Mu la sna'ic noxtoc ti ja' ta syu'el ti Jesuse ti ip'ol ti
pane, yu'un la mu to'ox ta xch'unic ti oy syu'ele.

Ja' li' yaloj ti iyet'esbe xchamel ep jchameletic ta Genesaret ti Jesuse
(Mt. 14.34-36)

[53] Ti c'alal iyulic ta jech nabe, tey la iloq'uic ta canova ta jun stentejtic, Genesaret sbi.
Tey la ixchuquic comel ti scanovaique. [54] Ti c'alal iloc' ta canova ti Jesuse, ora la i'ojtiquine
yu'un ti jchi'iltac ta israelale. [55] Ivinaj la ta sjunlej Genesaret ti tey iyul ti Jesuse. Ti c'alal
i'a'iat bu chanave, ja' la tey tsq'uechic ech'el ta pop ti jchameletique. [56] Buyuc no'ox la
ibat ti Jesuse, ac'u la mi ta c'ox jteclumetic, ac'u la mi ta muc'ta jteclumetic, ac'u la mi
ta parajeletic, tey la tal spuch'anic ta ti'ilbe ti jchameletique. Oy la jlom jchameletic
isc'anbeic ti Jesuse ti ja' no'ox la ac'u yac' ta piquel ti sne spimilc'u'e. Ti much'utic ispique
i'ech' o la ti xchamelic uque.

7

Ja' li' yaloj ti c'usitic ta jta o jmultic ta stojol ti Rioxe
(Mt. 15.1-20)

[1] Tey la ic'otic jayvo' jfariseoetic yo' bu ti Jesuse, xchi'uc la jayvo' ti much'utic ta
xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe, li' la liquemic ech'el ta Jerusalene. [2] Li
lajchavo'e i'ileic la ti oy jayvo'ic ti muc bu jal ispoc sc'obic c'alal ive'ique. Ti jfariseoetique
chalic ti chopol ch-ileic yu'un Riox ti much'utic muc bu jal tspoc sc'obique. Ja' la yech istaic

o mulil ti yalojique. [3] Ti jfariseoetique xchi'uc scotol ti jchi'iltac ta jurioale ja' xchanojic
c'u x'elan ti vo'ne moletique. Mi jliquel no'ox tspoc sc'obique, mu xu' chve'ic. [4] Ti c'alal
tsutic tal ta ch'ivite, mu xu' chul ve'icuc mi jliquel no'ox tspoc sc'obique. Oy to c'usi yan
xch'unojic, ja' ti c'u x'elan ta suc' sbochique, xchi'uc sjaroique, xchi'uc sp'inique, xchi'uc
ti ta spoc stemique. [5] Ti jfariseoetique xchi'uc ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta
smantaltac Rioxe, c'ot la sjac'beic ti Jesuse:

—¿C'u yu'un ti ma'uc yech tspasic avajchanc'optac chac c'u cha'al ispasic ti vo'ne
moletique? Yu'un jliquel no'ox tspoc sc'obic c'alal chve'ique. Ti vo'ne moletique jal ispoc
sc'obic ti c'alal ive'ique yo' lec x'ileic o yu'un ti Rioxe —xiic la.

[6] —Yech no'ox chanopic ti avich'ojic ta muc' ti Rioxe. Ja' ac'oplalic ti i'albat yu'un Riox
ti Isaías yaj'alc'op Riox ti ta vo'nee.
Lachi'iltaque yech no'ox chalic ti chiyich'ic ta muq'ue,
mu sjunuluc yo'onic.
[7] Smantal no'ox crixchano ti ta xchanubtasvanic oe,
mu vo'onicon caloj,
xi ti Rioxe, xi onox ti Isaíase. [8] Li vo'oxuque ma'uc chach'unic li smantaltac Rioxe. Ja'
chach'unbeic scostumbreic ti vo'ne moletique, ja' ti c'u x'elan chasuc' lajaroique, xchi'uc
labochique, xchi'uc li c'usitic yan chapasique —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

[9] I'albatic la noxtoc:

—Li vo'oxuque ma'uc chachanubtasvanic o li smantaltac Rioxe. Ja' chavalic ti c'u x'elan
scostumbreic ti vo'ne moletique. [10] "Ich'o ta muc' atot ame'", xi ti Rioxe. Iyal noxtoc: "Mi
oy much'u chopol c'usi chalbe li stot sme'e, milic", xi. [11-12] Yan li vo'oxuque chachanubtasic
ti ac'u no'ox yalic ti yac'ojic xa ta smoton Riox li c'usuc yu'unique. Mi iyalbeic xa yech li
stot sme'ique ti yac'ojic xa ta smoton Riox li c'usuc yu'unique, xu' xa mu sc'uxubinic li
stot sme'ique. [13] Ti x'elan chavalique, ma'uc chachanubtasvanic o li smantaltac Rioxe. Ja'
chavalic ti c'u x'elan scostumbreic ti vo'ne moletique. Oy to c'usi yan chavalic noxtoc
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.

[14] C'alal laj yal chac taje —Nopojanic tal —xut la scotol jchi'ilticotic ti Jesuse—. A'ibeic
me smelol li c'usi chacalbeique. [15] Li c'usitic chalajesique, muc bu chata o amulic ta stojol
ti Rioxe. Ja' chata o amulic li c'usitic chopol chavalique. [16] Vo'oxuc ti ava'iic c'usi icale,
nopbeic smelol —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

[17] Ti Jesuse tey la lamal iscomtsan ti crixchanoetique, i'och la ta yut na yo' bu
xch'amunoje. Li lajchavo'e lic la sjac'beic c'usi smelol ti c'usi iyale.

[18] —¿Mi muc xava'ibeic smelol ya'el uc? ¿Mi mu xana'ic ya'el ti muc bu chata o amulic
ta stojol Riox li c'usitic chalajesique? [19] Li c'usitic chalajesique ta ach'utic no'ox chc'ot,
chatsa'taic loq'uel —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ti c'usi iyal ti Jesuse, ja' smelol ti naca lec scotol li ve'lile. [20] Lic la yal noxtoc:

—Ti much'utic chopol c'usi chalique, ti chopol c'usi tspasique, ja' ta sta o smulic ta
stojol ti Rioxe. [21] Ta yo'onic onox ta snopic li c'usitic chopole. Tsa' yantsic, tsa' yajmulic,
chmilvanic. [22] Ch-elc'ajic, tol xpich' o yo'onic li c'usitic oye, naca chopol c'usitic tspasic,
chlo'lovanic, mu xq'uexavic ta spasel li c'usitic chopole, tol xac' o sc'ac'al yo'onic mi oy
c'usuc yu'un li xchi'ilique, tol xlo'iltavanic, stoyoj sbaic, mu xich' smelolic. [23] Scotol li
c'usitic chopol li'i, ta yo'onic chlic tal, ja' tsta o smulic ta stojol ti Rioxe —x'utatic la li
lajchavo'e.

Ja' li' yaloj ti xch'unoj jun ants ti liquem tal ta Sirofeníciae
(Mt. 15.21-28)

[24] Ti Jesuse iloc' la ech'el teyo'e, ibat la ta sts'el li chib jteclum Tiroe xchi'uc li Sidone.
I'och la ta jp'ej na. Mu la sc'an xvinaj ti buye, pero ivinaj onox la. [25] Oy la jun ants, oy la
stseb ochem pucuj ta yo'on. Iya'i la ta ora ti tey xa ti Jesuse. Tey la ic'ot, isquejan la sba
ta yichon ti Jesuse, ja'o la isnijan sba ta balamil noxtoc. [26] Ti antse ma'uc la jchi'ilticotic ta
israelal, tey no'ox la liquem ta Sirofenícia.

—Abulajan, loq'uesbon pucuj ta yo'on li jtsebe —xut la ti Jesuse.

27 Itac'av la ti Jesuse:
—Oy onox xava'i lo'il ti nojuc ba'yuc li unetique. Chopol mi mu xnojique. Chopol mi ta
jpojbetic li spanique, mi ja' chcac'betic slajes li c'ox ts'i'etique —x'utat la, yu'un la chq'uele
c'u x'elan chtac'av.
28 —Yecha'a, totic. Pero oy onox chp'aj xch'uch'ulil span ta yolon smexa li unetique. Ja'
tstam li c'ox ts'i'etique. C'uxubinon yech uc —xi la ti antse.
29 —Ti x'elan latac'ave, loq'uem xa pucuj ta yo'on latsebe. Xu' xa xabat —x'utat la yu'un
ti Jesuse.
30 Ti c'alal ic'ot ta sna ti antse, loq'uem xa'ox la pucuj ta yo'on ti stsebe, puch'ul xa la ta
stem c'ot sta.

Ja' li' yaloj ti ijam ye, ijam xchiquin ti jun vinique

31 Ti Jesuse iloc' la ech'el ta sts'el Tiro, i'ech' la ta sts'el Sidón, i'ech' la ta Decápolis yo'
bu li lajuneb jteclume, tey no'ox la ic'ot ta ti'nab ta estado Galilea. 32 Tey la yic'ojbeic c'otel
jun jchi'ilticotic, uma' la, pac'chiquin la noxtoc.
—Abulajan, ac'o ac'ob ta sba li vinic li'i —xutic la.
33 Ti Jesuse iloc'loc' la ech'el xchi'uc ti vinique, ispajbe la sni' sc'ob ta jujun xchiquin ti
vinique. Istubta la sc'ob noxtoc, ispicbe la yoc' ti vinique. 34 Ti Jesuse isq'uel la vinajel,
isjic' la yo'on.
—Efata —xut la ti vinique. Li Efatae "ac'u jamuc", xi smelol.
35 Ora la ijam ti xchiquine xchi'uc ti yee, lec xa la xc'opoj. 36 Ti Jesuse iyalbe la ti
crixchanoetique ti mu me xalic a'yuc ti c'usi ispase, pero mu la bu ixch'unic. Ac'u la mi ep
ta ech'el i'albatic ti mu ya'uc yalic a'yuque, pero más to la iyalic a'yuc. 37 Ja' la ti xch'ayet
xa o yo'onic ti c'alal iyilique.
—Naca lec li c'usitic tspase. Ac'u mi uma', chjam yu'un ye. Ac'u mi pac'chiquin, chjam
yu'un xchiquin noxtoc —xiic la.

8

Ja' li' yaloj ti ismac'lin chanmil viniquetic ti Jesuse
(Mt. 15.32-39)

1 Ti j'ech'ele ep la tajmec jchi'ilticotic istsob sbaic yo' bu ti Jesuse, mu xa la c'u slajesic.
Li lajchavo'e itsobatic la yu'un ti Jesuse.
2 —Toj abol sbaic chquil li jchi'iltactic li'i yu'un yoxibal xa c'ac'al li' jchi'uctique, mu xa
c'u slajesic. 3 Ti mi ta jtac ech'el ta snaic lavi muc bu ve'emique, yic'al xlubtsajic ta be yu'un
nom liquemic tal li jlome —x'utatic la yu'un ti Jesuse.
4 —¿Bu ta jtaticotic ep pan li' ta xocol balamile ti ta jmac'linticotic oe? —xutic la.
5 —¿Jayp'ej to li jpantique? —x'utatic la.
—Vucp'ej —xutic la.
6 Ti Jesuse iyalbe la ti crixchanoetique ti ac'u chotlicuque. Ixch'am la ti vucp'ej pane,
"colaval", xut la ti Rioxe. Ja'o la ixut ti pane, ja' la i'ac'batic li lajchavo'e. Ja' xa la iyac'beic
ti crixchanoetique. 7 Oy la jaycot sc'ox choyic noxtoc. Ti Jesuse "colaval" xut la noxtoc ti
Rioxe.
—Ac'beic li crixchanoetique —x'utatic la noxtoc.
8 Ive' la scotolic, lec la inojic. Istsobic la ti c'u yepal muc xlaj yu'un ti crixchanoetique,
inoj la vucub moch ti sovrae. 9 Oy la chanmiluc ti ive'ique. Ti c'alal laj ve'icuc ti
crixchanoetique —Batanic xa un —x'utatic la yu'un ti Jesuse.
10 Li lajchavo'e ja'o la i'och xchi'uquic ta canova ti Jesuse, italic la ta sts'el Dalmanuta.

Ja' li' yaloj ti ja' no'ox tsc'an tsq'uelbeic mi oy syu'el Jesús ti jfariseoetique
(Mt. 16.1-4; Lc. 12.54-56)

11 Tey la ic'otic jayvo' jfariseoetic, oy la c'usi isjac'beic ti Jesuse yo' la stabeic o smul ti
yalojique.
—Ac'o quilticotic mi yech ti oy ayu'ele. Jq'ueltiquic mi oy c'usi xyal tal avu'un ta vinajel
yo' jch'unticotic o ti stacojot tal ti Rioxe —xutic la.

12 Ti Jesuse isjic' la yo'on, yu'un la toj chopol iya'i ti mu xch'unic tajmeque.
—Vo'oxuc ti cuxuloxuc lavie, avilic ti oy jyu'ele. ¿C'u yu'un chac'anic ti oy c'usi ta jyales
tal ta vinajele? Ta melel chacalbeic, lavie mu xcac' avilic ti oy jyu'ele —x'utatic la yu'un
ti Jesuse.
13 Ti Jesuse tey la iscomtsan ti jfariseoetique, i'och la ta canova xchi'uc li lajchavo'e,
ibatic la ta jech nab.

Ja' li' yaloj ti i'albatic ti p'ijicuc me, ti mu me ya'uc xch'unic ti c'usi chalic ti jfariseoetique
(Mt. 16.5-12)

14 Li lajchavo'e muc la sna' xich' ech'el spanic. C'ajom la jp'ej pan tey ta scanovaic.
15 —Q'uelo me abaic ta svuquesobil xch'ut span li jfariseoetique xchi'uc li Erodese
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.
16 —Ti x'elan chale, ja' nan ti muc jna'tic tal ti jpantique —xut xa la sbaic li lajchavo'e.
17 Ti Jesuse sna'oj la ti c'usi chalique.
—¿C'u yu'un ti xavalvalbe abaic ti muc xana'ic tal ti jpantique? Yu'un mu to bu
ach'unojic ya'el ti vo'on tsots jyu'ele. 18 Oy asatic pero co'ol xchi'uc mu xavilic. Oy
achiquinic pero co'ol xchi'uc mu xava'iic. ¿Mi ich'ay xa xava'iic ti c'usitic ijpase? 19 Ti
c'alal ijxutilan ti vo'p'ej pane c'alal ijmac'lintic ti vo'mil viniquetique, ¿jayib moch inoj ti
sovrae? —x'utatic la.
—Lajcheb —xutic la.
20 —Ti c'alal ijxutilan ti vucp'ej pane c'alal ijmac'lintic ti chanmile, ¿jayib moch inoj ti
sovrae? —x'utatic la.
—Vucub —xutic la.
21 —¿Mi mu to xava'ibeic smelol li c'usi lacalbeique? —x'utatic la.

Ja' li' yaloj ti isjambe sat jun ma'sat ta Betsáida ti Jesuse

22 Ti Jesuse tey la ic'ot ta jteclum Betsáida. Tey la yic'ojbeic c'otel jun jchi'ilticotic, ma'sat
la.
—Abulajan, picbo sat li vinic li'i —xutic la ti Jesuse.
23 Ti Jesuse istsacbe la sc'ob ti ma'sate, isnit la loq'uel ta ti' jteclum. Istubtabe la ti sate,
ispicbe la ta xchibal sc'ob. Isjac'be la mi xil xa osil. 24 Ti vinique isq'uel la osil.
—Chquil li crixchanoetique pero co'ol xchi'uc te' yilel, ja' no'ox ti chanavique —xi la.
25 Ti Jesuse ispicbe la noxtoc ti sate. Ti vinique isq'uel la noxtoc li osile. Lec xa la icom
ti sate, lec xa la xil. 26 Ti Jesuse istac la sutel ta sna:
—Mu me xa'ech' ta yutil jteclum, mu me much'u xavalbe ti lec xa lasate —x'utat la
ech'el yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti jamal iyal ti Pedroe ti ja' st'ujoj Riox ti tspasvan ta mantal ti Jesuse
(Mt. 16.13-20; Lc. 9.18-21)

27 Li lajchavo'e ibatic la ta parajeletic ta sts'el jteclum Cesarea de Filipo xchi'uquic ti
Jesuse. Ijac'batic la ta be yu'un ti Jesuse:
—¿C'usi van cabtel yalojic li jchi'iltactique? —x'utatic la.
28 —Jlom chalic ti vo'ot Juan j'ac'-ich'vo'ote. Jlom chalic ti vo'ot Elíasote. Jlom chalic ti
vo'ot yaj'alc'opot Riox ti ta más vo'nee —xutic la.
29 —Li vo'oxuque ¿c'usi cabtel ti avalojique? —x'utatic la.
—Vo'ot Cristoot ti yaloj Riox chapasoticotic ta mantale —xut la li Pedroe.
30 —Mu to me much'u xavalbeic ti c'usi cabtele —x'utatic la.

Ja' li' yaloj ti iyal ti Jesuse ti chmilee
(Mt. 16.21-28; Lc. 9.22-27)

31 Lic la yal noxtoc ti Jesuse:
—Vo'on ti co'ol crixchanootique, jna'oj ti ta onox xcac' tajmec jvocole. Mu xiyich'ic ta
muc' li jmeltsanejc'opetique xchi'uc li totil paleetique, xchi'uc li much'utic ta xchanub-
tasvanic ta smantal Rioxe. Ja' chiyaq'uic ta milel, chimuque, ta yoxibal c'ac'al chicha'cuxi
—x'utatic la li lajchavo'e.

32 Ti jamal iyal ti chmilee, yech'o un li Pedroe iloc'loc' la ech'el xchi'uc ti Jesuse.
—Cajval, ma'uc yech smelol ti chavich' milele —xut la.
33 Ti Jesuse ijoyij la, iq'uele la scotolic. I'albat la li Pedroe:
—¿C'u yu'un chach'unbe smantal ti Satanase? Mu me xapajeson. Li vo'ote ma'uc chanop ti c'usi tsc'an ti Rioxe. Ja' yech chanop chac c'u cha'al tsnop li yan crixchanoetique —x'utat la yu'un ti Jesuse.
34 C'alal laj yal chac taje —Nopojanic tal —xut la ti epal crixchanoetique xchi'uc la li lajchavo'e—. Ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue, mu me c'uxuc ta yo'on spat xoconic. Ac'u cuchuc yu'unic ilbajinel chac c'u cha'al ta xcuch cu'un li vo'one, ac'u mi ja' xlajic o. 35 Ti much'utic mu xiyich'ic ta muq'ue, ti ja' chi'ic o li milele, yu'un onox ta x'ochic ta c'oc' ta sbatel osil. Yan ti much'utic muc ta alel yu'unic mi ja' xlajic oe, ti chalic a'yuc li c'usi chcale, ta xcuxiic ta sbatel osil. 36 Mi ja' no'ox ta avo'onic li c'usitic oy ta sba balamile, mu c'usi bal o yu'un cha'ochic onox ta c'oc' ta sbatel osil. 37 Ac'u mi jc'ulejoxuc tajmec li' ta sba balumile, pero mu xu' chaman abaic loq'uel li ta c'oq'ue. 38 Mi chaq'uexavic ta yalel a'yuc ti avich'ojicon ta muq'ue, mi chaq'uexavic ta yalbel c'usi caloj li jchi'iltactic lavie, ti mu xich'ic ta muc' ti Rioxe, ti chopol c'usitic tspasique, ja' no'ox yechon uc, vo'on ti co'ol crixchanootique, "le'e ma'uc jch'amal", chichi ti c'alal xital xchi'uc syu'el ti Jtote xchi'uc ti anjeletic ta vinajele.

9

1 'Ta melel chacalbeic, lavi jayvo' li'oxuque oy mu to'ox chachamic ti c'alal xlic pasvanuc ta mantal ti Rioxe. Chavilic ti chlecubtasbat yo'onic ta syu'el ti Rioxe —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti iyac' xojobal ti Jesuse ti iyil oxvo' yajchanc'ope
(Mt. 17.1-13; Lc. 9.28-36)

2 Ti c'alal ilaj vaquib c'ac'al ti yech iyal ti Jesuse, ja'o la i'iq'ueic muyel ta jp'ej muc'ta vits li Pedroe, xchi'uc li Jacoboe, xchi'uc li Juane. Li oxvo'e iyilic la ti iyac' xojobal ti Jesuse. 3 Ti sc'u'e xlebebet xa la tajmec saquil. Mu la much'u yech x'uc'umaj ta sjunlej balamil. 4 Ja'o la iyilic ti Eliase xchi'uc ti Moisese, tey la chlo'ilajic xchi'uc ti Jesuse.
5 —Jchanubtasvanej, lec ti li'otic oe. Ta jmeltsanticotic oxp'ejuc sucbil yanal te'; jp'ej avu'un, jp'ej yu'un Moisés, jp'ej yu'un Elías —xi la li Pedroe.
6 Mu la sna' ti c'usi iyale yu'un la ixi'ic tajmec.
7 Ital la lumal toc, ibut'ij la scotolic. Iya'iic la ic'opoj ta yut lumal toc ti Rioxe.
—Li'i ja' Jch'amal. Jc'anoj tajmec. Xach'unbeic me li c'usitic chayalbeique —xi la.
8 Ta jliquel o isq'uelic la ta jujot, pero stuc xa la tey va'al iyilic ti Jesuse.
9 Ti c'alal iyalic tale —Mu to me much'u xavalbeic ya'i ti c'usi avilique. Ja'to me xavalic a'yuc ti c'alal xicha'cuxi loq'uel ta jmuquenal vo'on ti co'ol crixchanootique —x'utatic la yu'un ti Jesuse.
10 Yech'o un mu to la much'u iyalbeic, yo'on no'ox la sna'ic.
—¿C'usi van smelol ti ta xcha'cuxi loq'uel ta smuquenale? —xut la sba stuquic.
11 —¿C'u yu'un chalic li jchanubtasvanejetic ta smantal Rioxe ti ba'yi chtal ti Eliase, ti ts'acal to chatale? —xutic la ti Jesuse.
12 —Ta melel ja' yech ts'ibabil ta sc'op Riox ti ja' ba'yi ta xtal ti Eliase. Ja' chtal yalbe li jchi'iltactique ti ac'u yictaic spasel li c'usitic chopole. Vo'on ti co'ol crixchanootique, ts'ibabil onox jc'oplal uc ti chcac' tajmec jvocole yu'un mu c'u jtu chi'ile. 13 Chacalbeic, ti Eliase i'ay xa, ja' ti Juan j'ac'-ich'vo'e. Li crixchanoetique ispasbeic ti c'usi tsc'an yo'onique, ismilic. Yu'un ja' onox yech ts'ibabil sc'oplal ti Juane —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti isloq'uesbe pucuj ta yo'on jun crem ti Jesuse
(Mt. 17.14-21; Lc. 9.37-43)

14 Ti c'alal iyulic yo' bu comemic li yane, tey la joyol yul staic ep crixchanoetic. Ja' la ta o'lol li yane. Oy la c'usi chjac'ulanbatic yu'un ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta

smantaltac Rioxe. [15] Ti crixchanoetique ti c'alal iyilic ti Jesuse, xch'ayet xa la yo'onic, ba la
sc'oponic ta anil.
[16] —¿C'usi chavalbe abaic xchi'uc li cajchanc'optaque? —x'utatic la yu'un ti Jesuse.
[17] Itac'av la jun ti much'utic tey tsobolique:
—Jchanubtasvanej, yu'un li' quic'ojbot tal li jcreme. Ochem pucuj ta yo'on, pasem o ta
uma'. [18] Buyuc no'ox chlic ilbajinatuc yu'un ti pucuje. Ta xjipe ta lum, ta spotspotsvocan
ye, ta sc'ux sba ye, ta ste' sba yoc sc'ob. Icalbe lavajchanc'optaque ti ac'u sloq'uesic ti
pucuje, pero muc xloc' yu'unic —xi la ti vinique.
[19] —Mu onox xach'unic tajmec. ¿C'u to onox ora chach'unic ya'el ti vo'ne xa li'
jchi'ucoxuque, ti jal xa lajts'icbeique? Ic'becon tal li creme —x'utatic la yu'un ti Jesuse.
[20] Iyiq'uic la tal. Ti pucuj ochem ta yo'one, ti c'alal i'ile ti Jesuse, ja'o la iyilbajin ti creme,
ilic la stup'-ic', iyal la ta lum. Tey xa la xbalet, spotspotsvocan xa la ye. [21] Ti Jesuse isjac'be
la ti stot ti creme:
—¿C'u xa ora sliquel ti x'elan tspase? —xi la.
—Vo'ne xa. Biq'uit to'ox. [22] Ep ta ech'el ic'ot ta c'oc', ep ta ech'el ip'aj ta vo' yu'un tsc'an
chmile yu'un ti pucuje. Mi vo'ot xa xloc' avu'une, abulajan c'uxubinbon, loq'uesbon —xi
la ti stot ti creme.
[23] —Mi chach'une, ta xloc'. Ti much'utic ta xch'unic ti oy jyu'ele, ta staic li c'usi
tsc'anique —x'utat la yu'un ti Jesuse.
[24] Ora la itac'av ti stot ti creme:
—Ta jch'un. Coltaon ta xch'unel mi oy to c'usi mu jch'un chavile —xi la.
[25] Ti Jesuse, ti c'alal iyil ti istsob sbaic tal ta anil ti epal crixchanoetique, ora la isloq'ues
ti pucuje.
—Pucuj, vo'ot ta amul ti uma' li creme, ti pac'chiquin noxtoque. Vo'on chajtac loq'uel.
Loc'an ta yo'on li creme. Mu xa me xacha'och —xi la ti Jesuse.
[26] C'alal iloc' ti pucuje, i'avan la. Ti creme it'elelinat la comel, chamem la yilel icom. Ep
la much'utic iyalic ti icham xa oe. [27] Ti Jesuse istsacbe la sc'ob ti creme, isnit la liquel. Ora
la ilic.
[28] Ti c'alal i'och yo' bu xch'amunoj na ti Jesuse, c'alal stuquic xa'ox xchi'uc li lajchavo'e
—¿C'u yu'un ti muc xloc' cu'unticotic ti pucuje? —xutic la.
[29] —Li jtos pucujetic ti ijloq'uese, ja'to ta xloc' mi chac'oponic Rioxe, mi chavicta
avotique —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti xcha'ech'elal iyal ti chmile ti Jesuse
(Mt. 17.22-23; Lc. 9.43-45)

[30] Li lajchavo'e iloq'uic la ta Capernaum xchi'uquic ti Jesuse, i'ech'ic la ta yan jteclumetic
ta estado Galilea. Ti Jesuse mu la sc'an xvinaj ti bu ch-ech'e. [31] Yu'un la ja' no'ox ta
xchanubtasatic li lajchavo'e.
—Vo'on ti co'ol crixchanootique chi'aq'ue entrucal ta stojol crixchanoetic. Chismilic,
chimuque, ta yoxibal c'ac'al chicha'cuxi —xi la ti Jesuse.
[32] Li lajchavo'e muc la xa'ibeic smelol ti x'elan i'albatique. Ixi'ic la ta sjac'bel c'usi smelol.

Ja' li' yaloj ti ja' chcom ta jpasmantal ti much'u mu sna' stoy sbae
(Mt. 18.1-5; Lc. 9.46-48)

[33] Li lajchavo'e isutic la noxtoc ta Capernaum xchi'uquic ti Jesuse. Ti c'alal teyic xa'ox yo'
bu xch'amunoj na ti Jesuse —¿C'usi avalbe abaic tal ta bee? —x'utatic la yu'un ti Jesuse.
[34] Muc la xtac'avic. Yu'un la ja' chalbe sbaic tal ti much'u junucal ta xcom yu'unic ta
yajpasmantalique. [35] Ichoti la ti Jesuse.
—Nopojanic tal. Chacalbe ava'iic, ti much'u junucal ta xcom avu'unic ta avajpasman-
talique, mi tsc'an ti ich'bil ta muq'ue, ja' tsc'an ti mu jtoybailuque, ti sjunul yo'on chtun
avu'unique —x'utatic la yu'un ti Jesuse.
[36] —La' —xut la jun c'ox crem ti Jesuse.
Isva'an la ta o'lol yo' bu tsobolique, ts'acal to ispet la.

37 —Mi chachanubtasic ta jc'op li much'u ja' yech yo'on chac c'u cha'al yo'on li c'ox li'i,
chvinaj ti vo'on chavich'icon ta muq'ue. Ja' no'ox yech chavich'ic ta muc' ya'el ti Jtot uque
yu'un ja' listac tal —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti much'utic lec chiyilotique, mu xiscrontainotic
(Mt. 10.42; Lc. 9.49-50)

38 —Jchanubtasvanej, oy much'u iquilticotic ti tsloq'uesbe pucujetic ta yo'on li crixcha-
noetique. Ta sloq'ues abi ti c'alal ta sloq'ues ti pucuje. Pero ijpajesticotic yu'un muc bu
jchi'intic o —xut la Jesús li Juane.

39 —Mu me xapajesic. Ti much'u tsloq'ues pucuj ta jyu'ele, yu'un mu chopluc c'usi
chiyalbe ta ts'acal. 40 Ac'u mi muc bu jchi'intic, mi mu xiscrontainotique, yu'un lec
chiyilotic. 41 Ti much'utic ja' no'ox chayac'beic jbochuc vo'e yu'un ti chilic ti chatunic
cu'une, vo'on li Cristoone, ta melel chacalbeic ti chich' smotonic uque.

Ja' li' yaloj ti toj xi'el sba li mulile
(Mt. 18.6-9; Lc. 17.1-2)

42 'Ti mi chachanubtasic ta spasel c'usi chopol junuc ti much'utic ja' yech yo'onic chac
c'u cha'al yo'onic li c'oxetique ti yich'ojicon ta muq'ue, más lec ti lachucbaticuc jcotuc
cho' ta anuq'uique, ti latenaticuc ta mare, ti lachamicuque. 43 Ti mi ja' chata o amulic
lac'obique, chopol. Tsc'an chapajesic yo' xa'ochic o ta vinajele. Mi ac'obic no'ox cha'ochic
o ta c'oc' ti yo' bu mu sna' xtup' ta sbatel osile, abol abaic. 44 Ti much'utic tey chbatique mu
x'ech' li svocolique yu'un mu sna' xtup' ta jmoj li c'oq'ue. 45 Ja' no'ox yech mi ja' chata o
amulic lavoquique, chopol. Tsc'an chapajesic yo' xa'ochic o ta vinajele. Mi avoquic no'ox
cha'ochic o ta c'oc' ti yo' bu mu sna' xtup' ta sbatel osile, abol abaic. 46 Ti much'utic tey
chbatique mu x'ech' li svocolique yu'un mu sna' xtup' ta jmoj li c'oq'ue. 47 Ja' no'ox yech mi
ja' chata o amulic lasatique, chopol. Tsc'an chapajesic yo' xa'ochic o yo' bu tspas mantal
ti Rioxe. Mi asatic no'ox cha'ochic o ta c'oc' ta sbatel osile, abol abaic. 48 Ti much'utic tey
chbatique mu x'ech' li svocolique yu'un mu sna' xtup' ta jmoj li c'oq'ue.

49 'Ti much'utic ta xtunic yu'un ti Rioxe ja'to onox chlecubic o li vocole. Lec ch-ileic
yu'un ti Rioxe chac c'u cha'al lec iyil smoton ti c'alal iyich' yats'mele. 50 Li ats'ame mu xu'
ti ch'abale. Ja'to chmuib o li ve'lile ti c'alal oye. Ti sna'uc soc li ats'ame, mu xu' xcha'lecub.
Ja' no'ox yech ja' tsc'an ti lec avo'onique yo' lec xavil o abaique —x'utatic la li lajchavo'e.

10

Ja' li' yaloj ti mu xu' jch'ac cajniltique
(Mt. 19.1-12; Lc. 16.18)

1 Ti Jesuse iloc' la tal ta Capernaum, ital la li' ta estado Judeae xchi'uc ta jech uc'um
Jordán. Ep la tajmec jchi'ilticotic istsob sbaic noxtoc yo' bu ti Jesuse. Ti Jesuse lic la
chanubtasvanuc chac c'u cha'al ta spas onoxe. 2 Tey la ic'otic jayvo' jfariseoetic. Oy la c'usi
isjac'beic yo' la stabeic o smul ti yalojique. Isjac'beic la mi xu' xch'ac yajnil li viniquetique.

3 —¿C'u x'elan yaloj comel ti Moisese? —xi la ti Jesuse.

4 —Ti Moisese iyal ti xu' xch'ac sbaique, ja' no'ox ti persa tsmeltsanbe svunale. Li vune
ja' chich' li antse yo' xil o ti ch'acbil xae —xi la ti jfariseoetique.

5 —Ti x'elan ists'iba comel ti Moisese, ja' ti mu xach'unic tajmeque. 6 Ti c'alal ismeltsan
balamil ti Rioxe, xchi'uc scotol li c'usitic oye, jun vinic jun ants ispas. 7 Ja' yech ts'ibabil
ta sc'op Riox: "Li cremotique ta xch'ac sbaic xchi'uc stot sme'ic ti c'alal sta yajnilique.
8 Xcha'va'alic jun xa chc'otic", xi ti Rioxe. Yech'o un mu xa cha'vo'uc, junic xa. 9 Ti
much'utic nupul ts'acalique jun xa ch-ileic yu'un ti Rioxe, mu xa xu' xch'ac sbaic —x'utatic
la yu'un ti Jesuse.

10 Ts'acal to c'alal teyic xa'ox yo' bu xch'amunoj na ti Jesuse, li lajchavo'e isjaq'uic la c'usi
smelol ti c'usi iyale.

11 —Ti much'u ta xch'ac yajnile, mi chic' yan antse, co'ol xchi'uc yants chc'ot. 12 Ja'
no'ox yech li antse, mi ta xch'ac smalale, mi chic' yan vinique, co'ol xchi'uc yajmul chc'ot
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti iyac'be bentisyon c'oxetic ti Jesuse
(Mt. 19.13-15; Lc. 18.15-17)

13 Tey la yic'ojbeic c'otel c'oxetic ti Jesuse yu'un la ac'u yac' sc'ob ta sjolic. C'alal iyilic
li lajchavo'e, ispajesic la ti much'utic chic' tal li c'oxetique. 14 C'alal iyil ti Jesuse, chopol la
iya'i.

—Mu xavutic. Ac'u talicuc li c'oxetique. Yu'un ti much'utic ja' yech yo'onic chac
c'u cha'al yo'onic li c'oxetique, ta xch'unic c'usi chal ti Rioxe. 15 Ta melel chacalbeic, ti
much'utic ma'uc yech yo'onic chac c'u cha'al yo'onic li c'oxetique, mu x'ochic yo' bu tspas
mantal ti Rioxe —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

16 Ti Jesuse ispet la ti c'oxetique, iyac' la sc'ob ta sjolic, iyac'be la bentisyon.

Ja' li' yaloj ti c'ot sc'opon Jesús jun jc'uleje
(Mt. 19.16-30; Lc. 18.18-30)

17 Ti c'alal chloc' xa'ox ech'el ti Jesuse, ja'o la anil c'otel jun jchi'ilticotic. Isquejan la sba
ta yichon ti Jesuse.

—Jchanubtasvanej, vo'ot ti lec avo'one, ¿c'usi tsc'an ta jpas yo' xicuxi o ta sbatel osile?
—xut la ti Jesuse.

18 Itac'av la ti Jesuse:

—¿C'u yu'un ti "lec avo'on", xavutone? Jun no'ox ti much'u lec yo'one, ja' ti Rioxe.
19 Ana'oj c'usi chal li mantaletique: "Mu me xasa' avants, mu me xamilvan, mu me xa'elc'aj,
mu me xanopbe smul achi'il, mu me xalo'lovan, ich'o ta muc' atot ame'", xi ts'ibabil
—x'utat la yu'un ti Jesuse.

20 —Jchanubtasvanej, li c'usitic avale, c'oxon to'ox lic jch'un —xi la ti jc'uleje.

21 Ti Jesuse isq'uelbe la sat, c'ux la ta yo'on iyil.

—Oy to c'usi tsc'an chapas. Ba chono li c'usuc avu'une. Li stojole q'uelanbo li
me'onetique yo' oy o ac'ulejal ta vinajele. Ts'acal to xtal achi'inon ac'u mi xa'ilbajinat
uc —x'utat la.

22 C'alal iya'i chac taje, iyat la yo'on tajmec yu'un la toj ep c'usuc yu'un. Isut la ech'el.

23 Li lajchavo'e icholatic la ta q'uelel yu'un ti Jesuse.

—Li jc'ulejetique tsots ta ch'unel cha'iic c'usi chal ti Rioxe —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

24 Xch'ayet xa la yo'onic ti x'elan i'albatique.

—Jch'amaltac, li much'utic spatoj o yo'onic li sc'ulejalique, tsots ta ch'unel cha'iic c'usi
chal ti Rioxe. 25 Co'ol xchi'uc jcot cameyo ti mu xjelav ta chac acuxae, ja' yech mu x'ochic
yo' bu tspas mantal Riox ti much'utic ja' no'ox ta yo'onic li sc'ulejalique —xi la ti Jesuse.

26 Ti c'alal iya'iic li lajchavo'e, más to la xch'ayet o yo'onic.

—¿Much'u xa onox ta xcuxi ta sbatel osil ti mi mu xcuxiic li jc'ulejetique? —xut la
sbaic.

27 Iq'uelbat la satic yu'un ti Jesuse.

—Mu xu' chacuxiic ta sbatel osil ta atuquic. Ja' no'ox chacuxiic mi chascoltaic ti Rioxe
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.

28 —Li vo'oticotique jcomtsanojticotic xa li c'usuc cu'unticotique. Jnap'letaojoticotic xa
—xi la li Pedroe.

29-30 —Ta melel chacalbeic, scotol ti much'utic muc ta alel yu'unic mi iscomtsan o
snaique, mi sbanquiltac, mi yits'intac, mi svixtac, mi yixleltac, mi smuctac, mi stot, mi
sme', mi yajnil, mi xch'amaltac, mi yoltac, mi yosil, yu'un ti yich'ojicon ta muq'ue, ti
chalic a'yuc ti tspasvan xa ta mantal ti Rioxe, vo'on chcac'beic cien ta ech'el sq'uexol ti
c'usitic chcom yu'unique. Mi sna, mi sbanquiltac, mi yits'intac, mi svixtac, mi smuctac,
mi yixleltac, mi sme', mi xch'amaltac, mi yoltac, mi yosil, ta jq'uextabeic scotol. Ta
x'ilbajinatic noxtoc. Ts'acal to ta xcuxiic ta sbatel osil. 31 Ep ti much'utic totil yalojic lavie,
pero mu c'u stu chc'otic yo' bu tspas mantal ti Rioxe yu'un ta stoy sbaic. Ep ti much'utic

muc bu ich'bilic ta muc' lavie, pero más tsots yabtel chc'otic yo' bu tspas mantal ti Rioxe
yu'un mu sna' stoy sbaic —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti yox'ech'elal xa iyal ti Jesuse ti chmilee
(Mt. 20.17-19; Lc. 18.31-34)

32 Ti c'alal italic li' ta Jerusalén xchi'uquic ti Jesuse, ja' la babe tal ti Jesuse. Xch'ayet o la
yo'onic ti babe tale. Li stuquique xi'emic la tal. Itsobatic la ta ti'ilbe slajchava'alic yu'un
ti Jesuse, i'albatic la ti c'usi ta xcha'leat ti c'alal xulic li' ta Jerusalene:
33 —Ana'ojic ti chibatic ta Jerusalene. Vo'on ti co'ol crixchanootique, tey chi'aq'ue
entrucal ta stojol li totil paleetique xchi'uc li much'utic ta xchanubtasvanic ta smantal
Rioxe. Tey tsnopic ti chiyaq'uic ta milele. Chi'aq'ue entrucal ta stojol li much'utic nom
liquemic tale. 34 Chislabanic, chiyac'beic arsial, chistubtaic. Chismilic, chimuque, ta
yoxibal c'ac'al chicha'cuxi —x'utatic la.

Ja' li' yaloj ti oy c'usi isc'anbeic Jesús ti Jacoboe xchi'uc ti Juane
(Mt. 20.20-28)

35 Li scremotic Zebedeoe, ja' ti Jacoboe xchi'uc li Juane, inopojic la yo' bu ti Jesuse.
—Jchanubtasvanej, ta jc'an ti cha'abulaj chavac'boticotic li c'usi ta jc'anticotique
—xutic la.
36 —¿C'usi chac'anic un? —x'utatic la yu'un ti Jesuse.
37 —Ti c'alal cha'och ta pasmantale, ja' ta jc'anticotic ti chichotioticotic jun ta abat-
s'ic'obe, jun ta asurtoe —xutic la.
38 —Mu xana'ic c'u x'elan svocolal li c'usi chac'anbecone. ¿Mi xu' chavac' avocolic, mi
xu' chavich'ic milel chac c'u cha'al chquich' milel li vo'one? —x'utatic la yu'un ti Jesuse.
39 —Xu' —xiic la.
—Ta melel ta onox xavac' avocolic chac c'u cha'al chcac' jvocol li vo'one. Chavich'ic
milel noxtoc. 40 Pero mi chac'an chachotiic junuc ta jbats'ic'obe, junuc ta jsurtoe, mu
vo'onicon chcal ti xu'e. Ja' chal ti Jtote ti much'utic tey ta xchotiique —x'utatic la yu'un
ti Jesuse.
41 Ti c'alal iya'iic li lajunvo'e, lic la scapanic o ti Jacoboe xchi'uc li Juane. 42 Itsobatic la
slajchava'alic yu'un ti Jesuse.
—Ana'ojic c'u x'elan tspasic li preserenteetic ta yantic nacione. Ilbaj x'ilvanic, mantal
no'ox tspasic. 43-44 Li vo'oxuque ma'uc me yech xapasic. Ti much'u junucal ta xcom
avu'unic ta avajpasmantalique, mi tsc'an ti ich'bil ta muq'ue, ja' tsc'an ti mu jtoybailuque,
ti sjunul yo'on chtun avu'unique. 45 Ja' chanic chac c'u cha'al li vo'one. Vo'on ti co'ol
crixchanootique, muc bu tal pasvancon ta mantal. Ti litale, yu'un tal tunicon yu'un scotol
crixchanoetic. Tal cac' jba ta milel ta scoj amulic yo' xu' xacuxiic o ta sbatel osile —x'utatic
la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti isjambe sat Bartimeo ti Jesuse
(Mt. 20.29-34; Lc. 18.35-43)

46 Li lajchavo'e tey la iyulic ta jteclum Jericó xchi'uquic ti Jesuse. C'alal iloq'uic tal teyo'e,
ep la jchi'ilticotic tijajtic tal. Tey la chotol tsc'an limoxna ta ti'il be istaic jun ma'sat,
Bartimeo la sbi. Timeo la sbi ti stote. 47 C'alal iya'i ti tey ch-ech' ti Jesus Nazarete, iyapta
la.
—¡Jesús, smom David, c'uxubinon! —xut la.
48 Ti epal crixchanoetique ispajesic la.
—¡Anchan! —xutic la tajmec ti ma'sate.
Pero más to la tsots i'avan:
—¡Smom David, c'uxubinon! —xut la.
49 Va' xi la ti Jesuse.
—Albeic ac'u taluc —xut la ti crixchanoetique.
—Mu xavat avo'on. Batan la xal li Jesuse —xutic la.
50 Ora la isjip comel ti spimilc'u'e, iva'i la ta anil, ba la sta ti Jesuse.
51 —¿C'usi chajcha'le un? —x'utat la yu'un ti Jesuse.

—Jchanubtasvanej, abulajan jambon li jsate —xi la.
52 —Yu'un ach'un ti oy jyu'ele, chjam lasate. Xu' xa xabat —x'utat la yu'un ti Jesuse.
Ora la ijam ti sate, nap'al la ital uc.

11

Ja' li' yaloj ti cajal ta burro i'och ta Jerusalén ti Jesuse
(Mt. 21.1-11; Lc. 19.28-40; Jn. 12.12-19)

1 Li lajchavo'e ti c'alal po'ot xa'ox la xulic li' ta Jerusalén xchi'uquic ti Jesuse, tey la iyulic
ta Betfajé xchi'uc ta Betania ta yoc vits Olivotic. Itaqueic la ech'el cha'vo' yu'un ti Jesuse.
2 —Batanic le' ta parajele. Ta ochel no'ox tey chucul chataic jcot chex burro, mu to
much'u scajlebinoj. Jitunic, nitic tal. 3 Mi oy much'u chasjac'beic c'u yu'un ti chajitunic
li burroe, xavalbeic ti vo'on chtun cu'une. "Ta xtal no'ox jsutesticotic ta ora", xavutic
—x'utatic la ech'el yu'un ti Jesuse.
4 Ibatic la. Tey la chucul istaic ta ti'il be ta ts'el ti'na jcot chex burro. Isjitunic la tal.
5 Tey la va'ajtic jayvo' crixchanoetic.
—¿C'u yu'un chajitunic li burroe? —x'utatic la.
6 Ja' la yech iyalbeic chac c'u cha'al i'albatic yu'un ti Jesuse, i'ac'batic la tal.
7 Isnitic la tal ti burroe. Iyac'beic la stasin spimilc'u'ic, iscajlebin la tal ti Jesuse. 8 Ep
la much'utic isq'ui spimilc'u'ic ta be yo' bu i'ech' tal ti Jesuse. Jlom la isc'asic yanal te',
iyaq'uic la ta be yu'un la iyich'ic ta muc'.
9 Ti much'utic babee xchi'uc ti much'utic tijajtique, i'avan la scotolic:
—¡Coliyalbotic Riox, lec tajmec li preserente listacbotic tal ti Jtotic Riox ta vinajele!
10 ¡Ac'u quich'tic ta muc' yu'un tal spasotic ta mantal chac c'u cha'al ispas mantal ti
jmuc'tatotic David ti ta vo'nee! "¡Colaval, Cajval", chiicuc uc ti anjeletic ta vinajele! —xiic
la.
11 Ja' la yech i'och tal li' ta Jerusalén ti Jesuse. Tuc' la ibat c'alal ti' muc'ta templo. Isq'uel
la sjunlej ti' templo. C'alal laj sq'uele, iloc' la ech'el, ibat la ta Betania. Xchi'uquic la ech'el
li lajchavo'e yu'un la ch-ic'ub xa'ox.

Ja' li' yalojbe sc'oplal ti ic'uxe ti ch'abal sate
(Mt. 21.18-19)

12 Ta yoc'omal iloq'uic la tal ta Betania xchi'uquic ti Jesuse, isutic la tal li' ta Jerusalene.
Ti Jesuse ivi'naj la ta be. 13 Iyil la ta nom jtec' ic'ux, oy la yanal. Ba la sq'uel mi oy sat. Pero
ch'abal la, naca no'ox la yanal, yu'un la ma'uc to'ox yora tsatin. 14 Ti Jesuse iyal la ti mu xa
bu tsatin oe.
Iya'iic la li lajchavo'e.

Ja' li' yaloj ti isnuts loq'uel jchonolajeletic ta ti' muc'ta templo ti Jesuse
(Mt. 21.12-17; Lc, 19.45-48; Jn. 2.13-22)

15 Ti c'alal iyulic li' ta Jerusalene, ibatic la ta ti' muc'ta templo. Ti Jesuse isnuts la loq'uel
scotol ti jchonolajeletic tey ta ti' temploe. Isbutq'uinbe la smexaic ti jeltaq'uinetique.
Isbutq'uinbe la xilaic ti jchonpalomaetique. 16 Ti much'utic oy yicatse mu la xac' ech'uc
ta ti' templo. 17 Lic la chanubtasvanuc.
—¿Mi mu ana'ojicuc ti yech onox ts'ibabil ta sc'op Riox: "Li jnae ja' scuenta chtal staicon
o ta c'oponel ti jaylajuntos crixchanoetic ta sjoylej balamile", xi ti Rioxe? Li vo'oxuque
snailch'en j'eleq'uetic xacha'leic —x'utatic la ti jchonolajeletique.
18 Iya'iic la ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe xchi'uc ti totil
paleetique. Chopol la iya'iic, lic la scomonnopic c'uxi ta staic ta milel ti Jesuse pero
xi'emic la. Yu'un la ep jchi'ilticotic lec iya'iic ti c'u x'elan ichanubtasvane. 19 Ti c'alal i'och
orisyone, iloc' la ech'el ta Jerusalén ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti itaquij ti ic'uxe ti ch'abal sate
(Mt. 21.19-22)

[20] Sob ta yoc'omal tey la i'ech'ic tal noxtoc yo' bu ti ic'uxe. Iyilic la ti taquin xa xchi'uc
yisime. [21] Li Pedroe iyul la ta sjol ti c'usi iyal ti Jesuse.
—Jchanubtasvanej, q'uelavil li ic'uxe ti aval ti mu xa bu tsatin oe, taquin xa —xut la.
[22] Itac'av la ti Jesuse:
—Ch'unic ti oy syu'el ti Rioxe. [23] Ta melel chacalbeic, mi chach'unic ti chascoltaique,
mi mu xchibetuc avo'onique, mi j'ech'el ach'unojic ti chascoltaique, ti c'usi chavalique, ta
onox xc'ot. Ja' chac c'u cha'al mi chavalbeic ti ac'u loc'uc li vits li'i, ti ac'u t'ubuc ta mare,
tspas avu'unic. [24] Yech'o un chacalbeic, scotol ti c'usitic chac'anbeic ti Rioxe, mi j'ech'el
ach'unojic ti chayac'beique, ta onox xavich'ic. [25] Ti c'alal chac'oponic Rioxe, mi ja'o iyul ta
ajolic ti oy smul avu'un lachi'ilique, ac'o ta pertonal. Ja' no'ox yech chayaq'uic ta pertonal
uc ti Jtotic Riox ta vinajele. [26] Yan mi mu xavaq'uic ta pertonal lachi'ilique, ja' no'ox yech
mu xayaq'uic ta pertonal uc ti Jtotic Riox ta vinajele —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ijac'bat ti Jesuse ti much'u i'albon ti x'elan ispase
(Mt. 21.23-27; Lc. 20.1-8)

[27] Iyulic la noxtoc li' ta Jerusalene. C'alal tey xva'et ta ti' muc'ta templo ti Jesuse, tey la tal
c'oponatuc yu'un totil paleetic xchi'uc ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac
Rioxe, xchi'uc la jayvo' jmeltsanejc'opetic.
[28] —¿Much'u layalbe ti x'elan chapase? —xutic la ti Jesuse.
[29] —Oy c'usi chajac'beic uc. Mi chavalbecon ti c'usi chajac'beique, chacalbeic ti much'u
liyalbe ti x'elan ta jpase. [30] ¿Much'u ta smantal ti iyac' ich'vo' ti Juane? ¿Mi Riox, o mi
crixchano? Albecon ca'i —x'utatic la yu'un ti Jesuse.
[31] Xalxalbe xa la sbaic:
—Mi chcaltic ti ta smantal Rioxe, "¿c'u yu'un ti muc xach'unique che'e?" xi bi'a. [32] Mi
chcaltic ti ta smantal crixchanoe, xi'el sba —xut la sbaic.
Ti x'elan iyalic ti xi'el sbae, ja' la ti scotol jchi'ilticotic xch'unojic ti ja' yaj'alc'op Riox ti
Juane. [33] Yech'o un —Mu jna'ticotic —xiic la.
—Ja' yechon uc, mu xacalbeic ti much'u liyalbe ti x'elan ta jpase —x'utatic la yu'un ti
Jesuse.

12

Ja' lo'il scuenta jchabiej'uva ti i'ilbajinvanique
(Mt. 21.33-46; Lc. 20.9-19)

[1] Ti Jesuse lic la yalbe jun lo'il li jchi'iltac ta israelale.
—Caltic no'ox ya'el ti oy jun vinic ists'un ep uva ta yosile. Isjoy ta moc. Ixch'oj ton
scuenta spits'obil ya'lel. Ismeltsan jp'ej toyol na scuenta sq'uelobil li uvae. Isa' comel ti
much'utic ta xchabi li uvae. Ibat ta nom li yajvale.
[2] 'Ti c'alal ita'aje, istac tal jun yaj'abtel ti tscuch ech'el ti c'u yepal yaloj chich'e. Yul
sc'anbe li much'utic ta xchabiique. [3] Li jchabiej'uvae istsaquic li yaj'abtel yajval osile,
ismajic, isnutsic sutel. Mu c'usi iyac'beic ech'el. [4] Li yajval osile istac tal otro jun yaj'abtel.
Ti c'alal iyule, iyac'beic ton, iyayij sjol yu'unic. Ilbaj xcha'leic. [5] Istac tal otro jun. Ti c'alal
iyule, solel ismilic ta jmoj. Oy to yan yaj'abtel istac tal. Jlom ismajic, jlom ismilic.
[6] 'Oy jun screm li yajval osile, sc'anoj tajmec. Ja' slajeb xa istac tal. "Ja' nan chich'ic ta
muc' li jcreme", xi isnop. [7] Pero li jchabiej'uvae, ti c'alal iyilic ti ja' xa screm li yajval osile,
"le'e ja' xa chich'be comel yosil li stote. Más lec jmiltic yo' xquich'betic o comel vo'otic li
yosile", xut sbaic. [8] Istsaquic, ismilic, isjipic loq'uel ta pat moc.
[9] 'Ja' no'ox yech li yajval uvae chtal smil li jchabiej'uvae. Yan xa o much'utic ta xac'be
xchabi li uvae.
[10] '¿Mi muc bu aq'uelojic ya'el ta sc'op Riox yo' bu chal ti "co'ol xchi'uc jp'ej ton ti ist'uj
li yajval nae ti chac' ta xchiquin snae ti ip'aje yu'un li yaj'alvaniltaque, pero ja' onox i'och
ta chiquin na. Ja' no'ox yech uc ti much'u st'ujoj ti Rioxe, ac'u mi xp'aje, pero chich' onox
tsots yabtel. [11] Lec tajmec ti x'elan tspas ti Rioxe", xi ts'ibabil —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

12 Ti totil paleetique, xchi'uc ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe,
xchi'uc ti jmeltsanejc'opetique, ta'ox la stsaquic ti Jesuse yu'un la iya'iic ti ja' sc'oplalic ti
lo'il iyale. Pero ixi'ic la ta stsaquel, ja' la ti ep tajmec ti crixchanoetic tey tsobolique. Tey
la va'al iscomtsanic, ibatic la.

Ja' li' yaloj ti isjac' xcha'le sbaic ti jfariseoetique mi xu' chac'beic tojel aq'uel ti Césare
(Mt. 22.15-22; Lc. 20.20-26)

13 Ts'acal to istaquic la tal jayvo' jfariseoetic xchi'uc jayvo' svinic Erodes. Oy la c'usi tal
sjac'beic ti Jesuse yo' la stabeic o smul ti yalojique.
14 —Jchanubtasvanej, jna'ojticotic ti yech scotol li c'usi chavale. Jamal chaval c'usi tsc'an
Riox ti ta jpasticotique. Mu t'ujbiluc chacha'le ti much'u chavalbee. Alo ca'iticotic c'usi
chanop. ¿Mi lec chil xana' ti Rioxe ti chcac'beticotic tojel aq'uel ti preserente Césare, o mi
chopol chil? ¿Mi chcac'beticotic, o mi i'i? —xutic la yulel ti Jesuse.
15 Ti Jesuse iyil la ti oy smanyaique.
—¿C'u yu'un ti x'elan tal avalbecone? Ac'becon quil jsepuc taq'uin ti chcac'tic ta tojel
aq'uele —x'utatic la.
16 Iyac'beic la yil.
—¿Much'u sloc'ol li'i? ¿Much'u sbi? —x'utatic la yu'un ti Jesuse.
—César —xiic la.
17 —Ja' tsc'an chavac'beic ti c'usi tsc'an ti preserente Césare. Ja' no'ox yech tsc'an
chavac'beic ti c'usi tsc'an ti Rioxe —x'utatic la yu'un ti Jesuse.
Ti c'alal iya'iic ti x'elan itac'av ti Jesuse, xch'ayet xa la yo'onic.

Ja' li' yaloj ti isjac' xcha'le sbaic sc'oplal cha'cuxiel ti jsaduceoetique
(Mt. 22.23-33; Lc. 20.27-40)

18 Ts'acal to tey la ic'otic jayvo' jsaduceoetic yo' bu ti Jesuse, ja' ti much'utic chalic ti mu
xa xicha'cuxiotic ti c'alal xichamotique.
19 —Jchanubtasvanej, ti Moisese sts'ibaoj comel ti mi icham junuc vinique, mi ch'abal
screm icome, li its'inale mi ch'abal to yajnile, ac'u yic'be yajnil ti ánima sbanquile. Mi
i'ayan screme, ja' yech chac'be sbi chac c'u cha'al sbi ti ánima sbanquile yo' mu xch'ay o
sbie", xi ti Moisese. 20 Oy to'ox vucvo'ic, sbanquil yits'in sbaic. Ti banquilale isa' yajnil, pero
icham, ch'abal xch'amal icom. 21 Ti its'inale iyic'be yajnil ti ánima sbanquile pero icham uc.
Ch'abal xch'amal icom uc. Ja' no'ox yech ispas ti yoxva'al its'inale. 22 Svucva'alic iyiq'uic
ti antse pero muc x'ayan xch'amalic junuc ti c'alal ichamique. Ts'acal to icham ti antse.
23 Mi icha'cuxiique, ¿much'u onovan junucal ti chiq'ue yu'un iyic' svucva'alic? —xutic la
ti Jesuse.
24 Itac'av la ti Jesuse:
—Li vo'oxuque mu xana'ic li c'usi chavalique yu'un mu xana'ic c'usi chal li sc'op
Rioxe. Mi ja'uc xana'ic c'u x'elan syu'el ti Rioxe. 25 Ti c'alal xcha'cuxiic ti much'utic
chbatic ta vinajele, mi antsuc, mi vinicuc, mu xa bu chic' sbaic. Yu'un mu xa sna'
xchamic. Co'olic xa xchi'uc anjeletic ta vinajel. 26 Lavi mu xach'unic ti ta xcha'cuxiic ti
ánimaetique, ¿mi muc bu aq'uelojic ya'el li svun Moisese yo' bu chal ti c'alal ic'oponat
yu'un Riox ta jtec' c'ox ch'ixe? "Vo'on Yajvalicon ti Abraame, xchi'uc ti Isaaque, xchi'uc
ti Jacove", x'utat. Ti x'elan i'albate, yu'un cuxajtic ch-ileic yu'un ti Rioxe ac'u mi vo'ne
xa xchamelic ti moletique. 27 Ti Rioxe ja' Yajvalic ti much'utic cuxajtic ta sbatel osile.
Li vo'oxuque chamem xchi'uc xch'ulelic ti avalojique. Yech'o un mu xana'ic li c'usi
chavalique —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti c'usi mantalil más tsotse
(Mt. 22.34-40)

28 Tey la jun jchanubtasvanej yilel ta smantaltac Riox. Iya'i la ti tey chlo'ilaj xchi'uc Jesús
ti jsaduceoetique. Ti c'alal iya'i ti ta yav ta yav chtac'av ti Jesuse, inopoj la ech'el uc.
—Ta scotol li smantaltac Rioxe ¿c'usi jtosucal ti más tsotse? —xi la.
29 Itac'av la ti Jesuse:

—Li smantal Rioxe ti más tsotse ja' li'i: "Jchi'iltactic, a'yic me. Vo'otic li j'israelotique
jun no'ox cajvaltic ta jcotoltic, ja' ti Riox ta vinajele. [30] C'anic me ta sjunul avo'onic ti Rioxe.
Ja' ac'u tunuc yu'un lap'ijilique xchi'uc lavipique", xi li mantale. Le'e ja' más tsots. [31] Li
xchibale tsots noxtoc. "C'uxubino me achi'iltac chac c'u cha'al chac'uxubin aba atuque",
xi. Mu c'usi yan mantal ti más tsotse —x'utat la yu'un ti Jesuse.

[32] —Yecha'a, Jchanubtasvanej. Melel ti jun no'ox ti Rioxe, ch'abal yan. [33] Melel ja' tsc'an
ti ta jc'antic ta sjunul co'ontic ti Cajvaltique, ti ac'u tunuc yu'un li jp'ijiltique xchi'uc li
quiptique, ti tsc'an ta jc'uxubintic jchi'iltic chac c'u cha'al ta jc'uxubin jba jtuctique. Ja'
más tsots sc'oplal. Ja' mu másuc tsots sc'oplal scotol li smoton Riox ti chich' milele, ti
chich' chiq'uele —xi la ti vinique.

[34] Ti c'alal iya'i ti Jesuse ti lec itac'ave,
—Jutuc xa sc'an xach'un pasel ta mantal yu'un ti Rioxe —xut la.
Mu xa la much'u c'usi isjac'.

Ja' li' yaloj ti ma'uc no'ox smom David ti Cristoe, ja' yajval noxtoc
(Mt. 22.41-46; Lc. 20.41-44)

[35] Ti c'alal ichanubtasvan ta ti' muc'ta templo ti Jesuse, ja' la yech lic yal:

—¿C'u yu'un chalic li much'utic ta xchanubtasvanic ta smantal Rioxe ti smom no'ox
David ti Cristoe, ti much'u st'ujoj Riox tspasvan ta mantale? [36] Ti Davide ip'ijubtasat yu'un
li Ch'ul Espíritue, ja' yech iyal chac li'i:
Ti Cajvale i'albat yu'un ti Rioxe:
"Chachoti ta jbats'ic'ob
chapas mantal ti c'u sjalil xch'un o amantal cu'un scotol lacrontae",
x'utat, xi ti Davide. [37] Ti Davide "Cajval" xut ti much'u st'ujoj Riox tspasvan ta mantale.
¿C'u yu'un "Cajval", xut mi ja' smom no'oxe? —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ti crixchanoetic tey lamalique sjunul la yo'on iya'iic c'usi iyal ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ijambat smulic ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe
(Mt. 23.1-36; Lc. 11.37-54; 20.45-47)

[38] Ti Jesuse ja' la yech lic yal ti c'alal ichanubtasvane:

—Q'uelo me abaic, mu me xaslo'loic li much'utic ta xchanubtasvanic ta smantal Rioxe.
Li stuquique lec cha'iic ti xtolet sc'u'ic c'alal yoquique. Ja' tsc'anic ti c'oponbilic ta ch'ivite.
[39] Ja' tsc'anic ti bail ta xchotiic ta bic'tal temploetique, ti bail ta xchotiic c'alal chve'ic ta
jujun q'uine. [40] Ta slo'lobeic c'usuc yu'un li me'anal antsetique. Yech no'ox ti jal tsc'oponic
Rioxe, ja' no'ox yo' mu xvinaj o ti chopol c'usi tspasique. Yech'o un más castico chich'ic
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti iyac' slimoxna jun me'anal antse
(Lc. 21.1-4)

[41] Ti Jesuse ichoti la ta ti' muc'ta templo ta stuq'uil xcaxail limoxna. Iyil la ti istic'
slimoxnaic ti jchi'ilticotique. Ep la jc'ulejetic istic' la ep staq'uinic. [42] Tey la ic'ot jun
me'anal ants, me'on la tajmec. Cha'sep no la ta cinco istic'. [43] Li lajchavo'e itsobatic la
yu'un ti Jesuse.

—Ta melel chacalbeic, li me'anal ants le'e más ep iyac' chil ti Rioxe chac c'u cha'al iyac'
li yantique. [44] Yu'un naca xa sovra staq'uinic ti iyaq'uique. Yan li me'anal antse iyac' scotol
ti c'u yepal oy yu'une ti ja' ox ta sman o ti c'usi chtun yu'une —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

13

Ja' li' yaloj ti iyal ti Jesuse ti ta sta yora ta xlomesat ti muc'ta temploe
(Mt. 24.1-2; Lc. 21.5-6)

[1] Li lajchavo'e ti c'alal chloq'uic xa'ox la ta sti'il smacol muc'ta templo xchi'uquic ti
Jesuse, ja' la yech lic yal jun:

—Jchanubtasvanej, q'uelavil slequiquil tajmec li ton ac'bil ta temploe. Q'uelavil
slequiquil li naetic ta sjoyobe —xut la.

2 —Lequic ava'uca'a. Pero ta sta yora ti ta xlomesate. Busul chcom scotol —x'utat la
yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti c'usitic ta to xtal ti c'alal po'ot xa'ox xlaj li balamile
(Mt. 24.3-28; Lc. 21.7-24; 17.22-24)

3 Li lajchavo'e tey la ba chotlicuc ta vits Olivotic ta stuq'uil templo xchi'uquic ti Jesuse.
Li Pedroe, xchi'uc li Jacoboe, xchi'uc li Juane, xchi'uc li Andrese, lic la sjac'beic ta mucul
ti Jesuse:
4 —Alo ca'iticotic c'usi ora ta xlomesat li temploe. ¿C'usi seña ti c'alal po'ot xa'ox xlome?
—xutic la.
5 —P'ijanic me, mu me xach'unic lo'loel. 6 Yu'un ep ti much'utic chtale, "vo'on Cristoon",
xiic. Ep ti much'utic ta xch'unic lo'loele.
7 'Ti c'alal chava'iic ti oy ac' c'oq'ue, ti c'alal chava'iic ti chlic xa ac' c'oc' ta nome, mu
me xaxi'ic. Chc'ot onox yech pero li balamile ma'uc to'ox chlaj. 8 Ta sliquesic ac' c'oc' li
crixchanoetic ta yantic o balamile. Ta sliquesic ac' c'oc' li preserenteetic noxtoque. Oy bu
ch-ech' tsots niquel, oy bu ch-ech' tsots vi'nal. Taje sliqueb to vocol.
9 'Li vo'oxuque p'ijanic me. Oy cha'iq'ueic ech'el ta stojol jmeltsanejc'opetic ta bic'tal
temploetic. Oy chavich'ic arcial teyo'e. Cha'iq'ueic ech'el ta stojol coviernoetic xchi'uc
ta stojol preserenteetic ta scoj ti avich'ojicon ta muq'ue, ja' yo' xavalbeic o li c'usi caloje.
10 Ba'yi onox chvinaj ta sjunlej balamil ti ista xa yora tspasvan ta mantal ti Rioxe. 11 Ti c'alal
xa'iq'ueic ech'ele, mu me ba'yiuc xanopic ti c'usi chc'ot avalique, ti c'uxi chatac'avique.
Ja' chasp'ijubtasic c'uxi chatac'avic ti Ch'ul Espíritue. 12 Oy bu chac' ta milel yits'in, o mi
sbanquil. Oy bu chac' ta milel xch'amal. Oy bu tscrontain stot sme', chaq'uic ta milel
noxtoc. 13 Ep much'utic chopol chayilic o ti avich'ojicon ta muq'ue. Li much'utic chcuch
yu'unic li ilbajinele, mi mu xicta o sbaique, ja' chcuxiic ta sbatel osil —x'utatic la yu'un ti
Jesuse.
14 Ti chajts'ibabeic li'i, ja' yo' xach'unic o ti c'usi i'albatic yu'un Jesús li lajchavo'e.
—Vo'oxuc ti li' nacaloxuc ta Judeae, ti c'alal xavilic ti va'anbil ta yut templo li c'usi mu
sc'an ti Rioxe chac c'u cha'al iyal onox ti Daniel yaj'alc'op Riox ti ta vo'nee, yech'o un ba
nac' abaic ta vitstic. 15 Lavi pach'al li sba anaique, mi ja'o oy much'u tey xva'ete, ti c'alal
xyal tale, mu xa me x'och stam c'usuc yu'un. 16 Ti much'utic tey ta yabtelique, mu xa me
ya'uc sut stam spimilc'u'ic. 17 Abol sbaic tajmec ti much'utic oy xch'ute xchi'uc ti much'utic
ta xchu'un to yolique. 18 C'oponic Riox ti mu me ja'uc o tol sic ti c'alal xajatavique. 19 Yu'un
tsots tajmec li castico ta xtale. Muc bu x'ech' o yech ta spasel balamil, ja'to chtal. Ti c'alal
x'ech'e, mu xa bu chtal noxtoc. 20 Ti Rioxe xch'acoj ti c'u sjalil li casticoe. Ti jaluc tajmeque,
chalaj acotolic ti yechuque. Ti mu jaluc li casticoe, ja' ta scuentaic ti much'utic st'ujoje ti
xch'unojbeic li sc'ope.
21 '"Le' xa li Cristoe", "taj xa li Cristoe", mi oy much'u xayutique, mu me xach'unic.
22 Yu'un chtalic ti much'utic tsp'is sbaic ta Cristoe, xchi'uc ti much'utic chalic yilel li sc'op
Rioxe. Chaq'uic iluc syu'elic yo' xch'unic o lo'loel li crixchanoetique. Yo'onuc slo'loic uc
li much'utic st'ujoj ti Rioxe, pero mu xa xch'unic lo'loel. 23 Li vo'oxuque p'ijanic me, ba'yi
me lacalbeic scotol.

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan ti c'alal xcha'sut tal ti Cajvaltic Jesucristoe
(Mt. 24.29-35, 42-44; Lc. 21.25-36)

24 'Ti c'alal xlaj ech'uc scotol li castico lacalbeique, ja'o chmac sat li c'ac'ale, ch'abal xa
li jch'ulme'tique. 25 Li c'analetique jup'ejtic chp'aj. Chnic scotol li c'usitic oy ta vinajele.
26 Ja'o chil scotol crixchanoetic ti oy jyu'ele, ti oy jxojobal ti c'alal xiyal tal ta ba toc ta
balamil, vo'on ti co'ol crixchanootique. 27 Ta jtac ech'el caj'anjeltac ja' chba stsobic tal ta
sjunlej balamil ti much'utic jt'ujoje ti xch'unojic c'usi caloje.
28 'Na'ic me, c'alal xavilic ti chlaj xa cocojuc yanal li ic'uxe, ja' chvinaj o ti ch-och xa
vo'tique. 29 Ja' no'ox yech ti c'alal xavilic chlaj c'otuc li c'usitic icale, ja' chvinaj o ti
chicha'sut xa tale. 30 Ta melel chacalbeic, oy to'ox cuxuloxuc jlom ti c'alal xtal ti jaytos

castico lacalbeique. [31] Li vinajel balamile chlaj onox. Yan li c'usitic chcale mu xch'ay, persa
chc'ot scotol.
[32] 'Muc much'u sna' ti c'usi ora chicha'sut tale, mi ja'uc ti anjeletic ta vinajele, mi
vo'onicon mu jna'. Stuc no'ox sna'oj ti Jtotic Riox ta vinajele.
[33] 'Ich'icon no'ox me ta muc', malaicon. C'oponic Riox yu'un mu xana'ic c'usi ora
chicha'sut tal. [34] Co'ol xchi'uc jun vinic ti ibat ta nome. Li yaj'abteltaque iyalbe comel ti
ac'u xchabibel li snae. Iyac'be comel yabtel jujun. Li much'u ta xchabi ti'nae, iyalbe comel
ti mu me xvaye, ti ac'u smalaele. [35] Ja' no'ox yechoxuc uc, tsc'an chamalaicon yu'un mu
xana'ic c'usi ora chicha'sut tal vo'on lavajvalicone, mi ta yochel ac'ubal, o mi ta ol ac'ubal,
o mi ta sba yoq'uel quelem, o mi ta ic'luman. [36] Mu me ch'ayemuc avo'onic chul jtaoxuc. [37] Li
vo'oxuque lacalbeic xa ti malaicon no'oxe. Ja' yech chcalbe scotol crixchanoetic —x'utatic
la yu'un ti Jesuse.

14

Ja' li' yaloj ti isnopic c'u to xi xu' tsmucultsaquic ti Jesuse
(Mt. 26.1-5; Lc. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

[1] Chib xa'ox c'ac'al sc'an li sq'uinal ti c'alal iloq'uic ta mozoil ti ba'yi jtot jme'ticotique,
vo'oticotic li j'israeloticotique. Ja'o c'alal chich' ve'el pan ti muc bu yich'oj svuquesobil
xch'ute. Ti totil paleetique, xchi'uc ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac
Rioxe, isnopic la ti c'u to xi xu' tsmucultsaquic ti Jesuse yu'un la tsc'an tsmilic.
[2] —Más lec mu ya'uc jtsactic lavi ta q'uine naca me licuc o sjol li jchi'iltactique —xut la
sbaic.

Ja' li' yaloj ti icoconbat ta sjol ya'lel nardo ta Betania ti Jesuse
(Mt. 26.6-13; Jn. 12.1-8)

[3] Ti c'alal tey ta Betania ti Jesuse, tey la chve' ta mexa ta sna Simón ti ip to'ox ta leprae.
Ja'o la tey ic'ot jun ants, yich'oj la c'otel slimete meltsanbil ta alabastro ton. Noj la ta
ya'lel muil nichim, nardo sbi. Toyol tajmec stojol. Isc'asbe la snuc' ti slimetee. Ti sbele
iscoconbe la ta sjol ti Jesuse. [4] Oy la jayvo' icapic o.
—¿C'u yu'un ti yech no'ox ta smal li ya'lel nardoe? [5] Más lec ti ixchonuque, yu'un más
ta oxib cien denario stojol ti yechuque. Li stojole xu' chich' me'onetic ti yechuque —xut
la sbaic.
Yu'un la chopol iyilic ti x'elan ispas ti antse.
[6] —¿C'u yu'un ti x'elan chavalique? Anchanic xa. Li c'usi liyac'bee lec. [7] Li me'onetique
li' onox achi'inojique, c'usuc no'ox ora xu' chac'uxubinic. Yan li vo'one muc bu jal li'
jchi'ucoxuque. [8] Li antse ispas xa ti c'usi xu' cha'ie. Ti liscoconbe li ya'lel nardoe, ja'
seña ti chimuquee. [9] Ta melel chacalbeic, chvinaj onox ta sjunlej balamil ti vo'on chcac'
acuxlejalic ta sbatel osile. Chvinaj noxtoc ti liscoconbe ya'lel nardo li antse —x'utatic la
yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ispas trate ti Judase ti chac' entrucal ti Jesuse
(Mt. 26.14-16; Lc. 22.3-6)

[10] Ti Judas Iscariotee ja' lajchavo'ic o ta yajchanc'op ti Jesuse. Ja' la ba sc'opon ti totil
paleetique yu'un la tspas trate ti chac' entrucal ti Jesuse. [11] Ti c'alal iya'i ti totil paleetique,
xmuyubajic xa la tajmec.
—Chacac'beticotic taq'uin —xutic la ti Judase.
Ti Judase isa' la ti c'u to xi xu' chac' entrucal ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan isliques Santa Cena ti Cajvaltic Jesucristoe
(Mt. 26.17-29; Lc. 22.7-23; Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

[12] Ti c'alal ilic li q'uin ti chich' ve'el pan ti muc bu yich'oj svuquesobil xch'ute, c'alal
tsmilic li ch'iom chijetic scuenta li sq'uinal ti c'alal iloq'uic ta mozoil ti ba'yi jtot
jme'ticotique, li lajchavo'e isjac'beic la ti Jesuse:
—¿Bu chac'an ti chba jmeltsanticotic li ch'iom chij ti ta jti'tic ta q'uine? —xutic la.
[13] Itaqueic la tal cha'vo' yu'un ti Jesuse.

—Batanic ta Jerusalén. Tey chataic ta be jun vinic scuchoj jp'ej q'uib ya'al. Ja' nap'letaic ech'el. [14] Ti bu ch-oche xc'ot ac'oponic li yajval nae. Ja' yech xc'ot avalbeic: "Li' listacoticotic tal li Jchanubtasvaneje: ¿Bu la jc'olucal chavac'boticotic lanae ti ta jti'ticotic o li chij ta q'uine xchi'uc li cajchanc'optaque?" xavutic c'otel. [15] Tey chac' avilic jc'ol ta xcha'cojol sjol sna, lec muc', ch'ubabil xa. Ja' tey xameltsanic li jve'eltique —x'utatic la tal li cha'vo'e.

[16] Italic la, i'ochic la tal ta yutil jteclum. Ja' la yech istaic chac c'u cha'al i'albatic tal yu'un ti Jesuse. Ja' la tey ismeltsanic ti ve'lil scuenta q'uine.

[17] Ti c'alal i'och orisyone, tsobolic la yulel ta na xchi'uquic ti Jesuse. [18] Ti c'alal cholol chve'ic ta mexae —Ta melel chacalbeic, oy junoxuc ti li' tsobol chive'otique chavaq'uicon entrucal —x'utatic la.

[19] Ti c'alal iya'iique, iyat la yo'onic.

—¿Mi vo'on van? —xiic la jujuntal.

[20] —Ta alajchava'alique, ja' li much'u jun jpulatu chive' jchi'uque ja' chiyac' entrucal. [21] Vo'on ti co'ol crixchanootique, chquich' milel chac c'u cha'al ts'ibabil onox ta sc'op Rioxe. Abol sba li much'u chiyac' entrucale. Más lec ti manchuc i'ayane —xi la ti Jesuse.

[22] Ti c'alal yolel chve'ique, istam la jp'ej pan ti Jesuse. "Colaval" xut la ti Rioxe, ja'o la ixut ti pane, i'ac'batic la li lajchavo'e.

—Ilo, ve'anic. Li'i ja' jbec'tal jtacupal —x'utatic la.

[23] Istam la noxtoc jun baso ya'lel uva, "colaval" xut la ti Rioxe, ja'o la i'ac'batic noxtoc. Iyuch'ic la scotolic.

[24] —Li'i ja' jch'ich'el, ja' seña ti chc'ot onox ti c'usi ts'acal to iyal ti Jtote ti ta jch'ich'el chtoj lamulique. [25] Ta melel chacalbeic ti mu xa bu chcuch' li ya'lel uvae. Ja'to chcuch' ti c'alal tey xa tsobolotic jcotoltic yo' bu chac' jpas mantal ti Rioxe —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti "chaval ti mu xavojtiquinone", x'utat yu'un Jesús ti Pedroe
(Mt. 26.30-35; Lc. 22.31-34; Jn. 13.36-38)

[26] Ti c'alal laj sq'uevujintaic ti Rioxe, ibatic la ta vits Olivotic.

[27] —Li' ta jliquele chacomtsanicon acotolic. Ts'ibabil onox: "Ti Rioxe ta la xac' ta milel li much'u st'ujoj chispasotic ta mantale. Ti c'alal xmilee, ta la stani sbaic ech'el ti xchi'iltaque, co'ol la c'u cha'al chij ti ta stani sba ech'el mi imile li xchabielique", xi ts'ibabil. [28] Ti c'alal xicha'cuxie, chibat ta Galilea. Tey xa chc'ot ataicon —x'utatic la yu'un Jesús li lajchavo'e.

[29] —Ac'u mi xascomtsan li yane, li vo'one mu xajcomtsan —xi la li Pedroe.

[30] —Ta melel chacalbe, lavi ta ac'ubaltique ti c'alal mu to'ox ch-oc' xcha'oq'uelal li queleme, ox'ech'el xa'ox aval ti mu xavojtiquinone —x'utat la yu'un ti Jesuse.

[31] —Muc ta alel mi co'ol lilajotique. Jamal chcal ti xacojtiquine —xi la tajmec li Pedroe. Ja' la yech iyal scotolic.

Ja' li' yaloj ti isc'opon Riox ta Getsemaní ti Jesuse
(Mt. 26.36-46; Lc. 22.39-46)

[32] Tey la ic'otic ta Getsemaní sbi xchi'uquic ti Jesuse.

—Chotlanic li'toe yu'un chba jc'opon Riox le'toe —x'utatic la.

[33] Oxvo' no la i'iq'ueic ech'el yu'un ti Jesuse, ja'ic la li Pedroe, xchi'uc li Jacoboe, xchi'uc li Juane. Ti Jesuse iyat la yo'on. Yan la sba yo'on iya'i.

[34] —Chcat co'on tajmec, chicham ya'el. Comanic li'toe, mu me xavayic uc —x'utatic la li oxvo'e.

[35] Ti Jesuse ijelav to la ech'el jset'. Isquejan la sba, ja'o la isnijan sba ta balamil noxtoc. Isc'opon la Riox, ja' la isc'anbe ti xu'uc to mu xchame.

[36] —Tot, mu c'usi vocol chava'i. Ti xu'uc to ti mu xichame, lec. Pero ma'uc me xc'ot li c'usi chal co'on jtuque, ja' ac'u jpas li c'usi chac'an li vo'ote —xi la ti Jesuse.

[37] Isut la tal yo' bu li oxvo'e. Vayemic la yul staelic. I'albat la li Pedroe:

—Simón, ¿mi vayemot? ¿Mi mu xcuch avu'un junuc ora ya'el li vayele? [38] Mu me
xavayic, c'oponic Riox yo' mu xapasic o li c'usitic chopole. Ta melel avo'onicuc ac'oponic
Riox, pero lapat axoconique mu xu' yu'un —x'utatic la.
[39] Ti Jesuse ba la sc'opon Riox noxtoc. Ja' no la yech iyal chac c'u cha'al iyal ta ba'yie. [40] Ti
c'alal isut tale, vayemic la yul staelic noxtoc li oxvo'e, yu'un la mu xcuch cha'iic li vayele.
Mu xa la sna'ic c'uxi chtac'avic. [41] Ti Jesuse ba la sc'opon Riox yox'ech'elal. Ti c'alal isut
tale, vayemic la yul staelic noxtoc.
—Xu' mi chavayic toe. Mi chacuxic to, cuxic. Más lec ta'luc o xa. Yu'un ista xa yora
ti chi'aq'ue entrucal ta stojol jmulaviletic, vo'on ti co'ol crixchanootique. [42] Licanic, batic.
Q'uelavilic, le' xa xtal li much'u chiyac' entrucale —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti itsaque ti Jesuse
(Mt. 26.47-56; Lc. 22.47-53; Jn. 18.2-11)

[43] Ti c'alal xyaquet chlo'ilaj ti Jesuse, ja'o la tey ic'ot ti Judase, ja' lajchavo'ic o ta
yajchanc'op ti Jesuse. Xchi'uc la c'otel epal crixchanoetic, oy la yespadaic, oy la ste'ic.
Ja' la stacojic ech'el ti totil paleetique, xchi'uc ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta
smantaltac Rioxe, xchi'uc ti jmeltsanejc'opetique. [44] Ti Judase, ti snopoj xa onox ti chac'
entrucal ti Jesuse, yaloj xa la c'u x'elan chac' iluc ti Jesuse:
—Ti much'u ta jbuts'e, ja' me xatsaquic. Lec me xachabiic ech'el —xi onox la.
[45] Ti c'alal ic'ot ti Judase, inopoj la yo' bu ti Jesuse.
—Jchanubtasvanej —xut la.
Ja'o la isbuts'. [46] Ja'o la inopoj ti crixchanoetique, istsaquic la ti Jesuse.
[47] Oy la jun isloq'ues la yespada, istuch'be la jun xchiquin ti smozo más totil palee. [48] Ti
Jesuse iyalbe la ti crixchanoetique:
—¿C'u yu'un ti ta espada ta te' tal atsaquicon chac c'u cha'al j'eleq'ue? [49] Ti tey
onox chichanubtasvan ta ti' muc'ta templo jujun c'ac'ale, ¿c'u yu'un ti mu teyuc no'ox
atsaquicon ya'ele? Ti x'elan tal atsaquicone, ja' ic'ot ti yech onox ts'ibabil comel ta sc'op
Rioxe —xi la ti Jesuse.
[50] Li buluchvo'e ijatav la scotolic, stuc xa la tey iscomtsanic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti oy jun sva'lej crem ijatave

[51] Oy jun sva'lej crem nap'al ital ta spat ti Jesuse. Ch'abal sc'u', jlic no'ox manta svoloj
o sba. Itsaque ox. [52] Pero ijatav, c'ajom itabat ta tsaquel ti manta svoloj o sbae. Xt'anet xa
ech'el.

Ja' li' yaloj ti iyiq'uic ech'el ta stojol jmeltsanejc'opetic ti Jesuse
(Mt. 26.57-68; Lc. 22.54-55, 63-71; Jn. 18.12-14, 19-24)

[53] Ti Jesuse iyiq'uic la tal ta stojol ti más totil palee. Istsob la sba scotolic ti totil
paleetique, xchi'uc ti jmeltsanejc'opetique, xchi'uc ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel
ta smantaltac Rioxe. [54] Li Pedroe nomnomtic la tijil tal ta spat ti Jesuse. Ti c'alal iyul ta sna
ti más totil palee, ixchi'in la ta chotlej ta ti'na jayvo' jchabiejtemplo, tey la ic'atin xchi'uc.
[55] Ti totil paleetique xchi'uc ti cajmeltsanejc'opticotique, lic la sa'ic cha'vo' xchi'ilic ta
meltsanejc'op ti co'ol c'usi chalique yu'un la tsa'beic smul ti Jesuse yo' la xmile oe. Pero
mu la bu istaic ti cha'vo' co'ol c'usi chalique. [56] Yech no la ti ep jnopmulile, mu la co'oluc
ti c'usi chalique. [57] Isva'an la sba yan jnopmulil.
[58] —Li vinic li'i ca'yojticotic ti iyal ti xu' tslomes li templo li'i ti meltsanbil ta c'obole, ti
xu' la chchava'an ta oxib c'ac'ale, mu xa la ta c'oboluc chva'i —xiic la.
[59] Mu la co'oluc ti c'usi iyalique.
[60] Ti más totil palee isva'an la sba ta o'lol.
—¿C'u yu'un ti mu xatac'ave? ¿Mi yech avaloj chac taje? —xut la ti Jesuse.
[61] Mi jp'el mu la bu itac'av ti Jesuse. Ti totil palee isjac'be la noxtoc:
—¿Mi vo'ot Cristoot ti yaloj Riox chapasoticotic ta mantale? ¿Mi vo'ot Xch'amalot ti
Rioxe? —xut la.

62 —Vo'on —xi la ti Jesuse—. Vo'on ti co'ol crixchanootique chavilic chlic jpas ta mantal
crixchanoetic ta syu'el ti Rioxe. Ts'acal to chil scotol crixchanoetic ti ta toc chicha'sut tale
—xi la ti Jesuse.
63 Ti totil palee isjat la sc'u', yu'un la istabe xa smul ti yaloje.
—¿C'u xa stu cu'untic yan rextico? 64 Ica'itic xa ti tsp'is sba ta Rioxe. ¿C'usi chanopic
uc? —xut la ti xchi'iltac ta meltsanejc'ope.
—Ac'u chamuc ta jmoj —xiic la.
65 Ti jlome lic la stubtaic ti Jesuse. Ismacbeic la sat, ismajic la.
—¿Much'u li lasmaje? —xutic la.
Ti jchabiejtemploe imajvanic la uc.

Ja' li' yaloj ti iyal ti Pedroe ti mu xojtiquin ti Jesuse
(Mt. 26.69-75; Lc. 22.56-62; Jn. 18.15-18, 25-27)

66 Ti Jesuse tey la ta xcha'cojol jolna. Li Pedroe tey la icom ta ti'na. Ital la jun squiara ti
más totil palee. 67 I'ile la ti tey chc'atin li Pedroe. Iq'uelbat la sat.
—Li vo'ote ja' achi'il li Jesus Nazarete —x'utat la yu'un ti quiaraile.
68 —Mu xcojtiquin. Mu jna' li c'usi chavale —xi la li Pedroe.
Ja'o la ibat ta ti'be li Pedroe. Ja'o la i'oc' quelem. 69 Li Pedroe i'ile la noxtoc yu'un ti
quiaraile.
—Li vinic le'e ja' xchi'il li Jesuse —x'utatic la yu'un quiarail ti much'utic tey tsobolique.
70 —Mu xcojtiquin —xi la noxtoc li Pedroe.
Ta jliquel o ja' la yech lic albatuc noxtoc yu'un ti much'utic tey tsobolique:
—Yech ti ja' achi'ile yu'un xvinaj ti jgalileaote. Ja' yech chac'opoj chac c'u cha'al
chc'opojique —x'utat la.
71 —Lojriox mu xcojtiquin li vinic chavalique —xi la.
72 Ja'o la i'oc' xcha'oq'uelal quelem. Li Pedroe iyul la ta sjol ti yech onox i'albat yu'un
ti Jesuse: "Ti c'alal mu to'ox ch-oc' xcha'oq'uelal queleme, ox'ech'el xa'ox aval ti mu
xavojtiquinone", x'utat onox la yu'un ti Jesuse. Ti c'alal iyul ta sjole, iyoq'uita la sba.

15

Ja' li' yaloj ti iyiq'uic ech'el ta stojol covierno Pilato ti Jesuse
(Mt. 27.1-2, 11-14; Lc. 23.1-5; Jn. 18.28-38)

1 Ti c'alal isacube, istsob la sbaic scotolic li much'utic oy yabtele: ja' ti totil paleetique,
xchi'uc ti cajmeltsanejc'opticotique, xchi'uc ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta
smantaltac Rioxe. Isnopic la c'u x'elan chc'ot stic'beic smul ti Jesuse yo' la x'aq'ue o ta
milel yu'un ti coviernoe. Ixchucbeic la ech'el sc'ob, ba la yac'beic entrucal ti covierno
Pilatoe. 2 Ti Pilatoe isjac'be la ti Jesuse:
—¿Mi yech ti vo'ot chapas ta mantal lachi'iltac ta jurioale? —xut la.
—Yech —xi la ti Jesuse.
3 Ti totil paleetique ep la isnopbeic smul ti Jesuse. 4 Ti Pilatoe isjac'be la noxtoc ti Jesuse:
—¿C'u yu'un ti mu xatac'ave? Q'uelavil, chalic ti toj ep amule —xut la.
5 Ti Jesuse mu la bu itac'av. Ti Pilatoe xch'ayet xa la yo'on ti muc bu ispac sc'oplal ti
Jesuse.

Ja' li' yaloj ti jmoj xa chich' milel ti Jesuse
(Mt. 27.15-31; Lc. 23.13-25; Jn. 18.38—19.16)

6 Ta jujun sq'uinal ti c'alal iloq'uic ta mozoil ti ba'yi jtot jme'ticotique, ti Pilatoe
isloq'ues jun jchuquel ti bu junucal tsc'anic loq'uesbel ti jchi'ilticotique. 7 Tey tiq'uil ta
chuquel xchi'uc xchi'il ta milvanej jun jchi'ilticotic, Barrabás sbi. Yu'un istsob to'ox sbaic,
iscrontainic ti coviernoe. 8 Ti c'alal tey tsobol ti jchi'ilticotique, iyalbeic ti Pilatoe ti ac'u
sloq'ues junuc jchuquel chac c'u cha'al tspas onox jujun q'uine.
9 —¿Mi ja' chac'anic ti ta jcolta li'i ti chal ti ja' chaspasic ta mantale? —x'utatic yu'un ti
Pilatoe.

10 Ti x'elan iyal ti Pilatoe, yu'un sna'oj ti yit'ixal no'ox yo'onic ti totil paleetique ti
iyaq'uic entrucal ti Jesuse. 11 Ti totil paleetique isp'ijubtasic ti crixchanoetique ti ja' ac'u
sc'anic loq'uesbel ti Barrabase.
12 —¿C'usi ta jcha'le li much'u chaspasic ta mantal chavalique? —x'utatic yu'un ti
Pilatoe.
13 I'avan scotolic noxtoc:
—¡Jipano ta cruz! —xiic.
14 —¿C'usi smul avu'unic? —xi ti Pilatoe.
Más to tsots i'avanic.
—¡Jipano ta cruz! —xiic tajmec.
15 Ti Pilatoe ja' tsc'an ti ich'bil ta muc' yu'un ti crixchanoetique, yech'o ti ja' isloq'ues
ti Barrabase. Ja'o iyalbe ti yajsolterotaque ti ac'u yac'beic arsial ti Jesuse. Ti c'alal laj
yac'beique, iyac' orten ti ac'u ba sjipanel ta cruze.
16 Ti yajsolterotac coviernoe iyiq'uic ochel ta yut palacio ti Jesuse, ja' ti Pretorio sbie.
Istsob sbaic scotol ti solteroetique. 17 Islambeic jlic c'u'ul, morado. Ixotic ch'ix, ixojbeic ta
sjol. Ja' la scorona ti ta alele. 18 Lic slabanic.
—¡Toj leclec aba ca'uctic ti vo'ot chapas ta mantal lachi'iltac ta jurioale! —xutic la.
19 Isjisbeic aj ta sjol. Istubtaic. Isquejan sbaic ta yichon ti Jesuse, iyich'ic ta muc' yilel.
20 Ts'acal to isloc'beic ti morado c'u'ul ti slamojbeic to'oxe, ja' iyac'beic slap ti sc'u' onoxe.
Iyiq'uic ech'el, ba sjipanic ta cruz.

Ja' li' yaloj ti icham ta cruz ti Jesuse
(Mt. 27.32-56; Lc. 23.26-49; Jn. 19.17-30)

21 Ti c'alal iloq'uic ech'el ti solteroetique xchi'uc ti Jesuse, isnupic ta be jun jchi'ilticotic
ta jurioal, ja' stotic li Alejandroe xchi'uc li Rufoe, Simón sbi. Ti Simone liquem tal ta jun
jteclum, Cirene sbi. Ti solteroetique iyaq'uic ta persa ti Simone ti ac'u scajan ech'el ta
snequeb scruzal ti Jesuse.
22 Ti Jesuse iyiq'uic ech'el yo' Gólgota sbie. Li Gólgotae "Baquel Jol Anima", xi smelol.
23 Iyac'beic ya'lel uva capal ta mirra pero muc xuch'. 24 Ti solteroetique isjipanic ta cruz
ti Jesuse. Ts'acal to ixch'acbe sbaic ti sc'u'e. Itajinic isq'uelic ti much'u junucal chich'
julique.
25 Ta baluneb ora sob isjipanic ta cruz ti Jesuse. 26 Ts'ibabil ta sjol scruzal ti c'usi smul ti
imile oe. "Li'i ja' yajpasvanejic ta mantal li jurioetique", xi ts'ibabil. 27 Oy cha'vo' j'elec'
co'ol isjipanic ta cruz xchi'uc ti Jesuse, jun scruzal ta sbats'ic'ob, jun ta surto. Ti scruzal
Jesuse ja' ta o'lol. 28 Ja' ic'ot ti yech onox ts'ibabil sc'oplal ta sc'op Rioxe: "Ta sp'ise ta
jmulavil", xi ts'ibabil.
29-30 Ti much'utic tey i'ech'ique ilabanvanic, isjimulan sjolic.
—¡Q'uelavil un! Aval ti chalomes li muc'ta temploe, ti xu' chacha'va'an ta oxib c'ac'ale,
yech'o un pojoquic aba un. Yalanquic tal un —xutic.
31 Ilabanvanic uc ti totil paleetique xchi'uc ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta
smantaltac Rioxe.
—Iyet'esbe xchamelic li crixchanoetique. Li stuc une mu xu' scolta sba un. 32 Mi yech
ti ja' chispasotic ta mantal vo'otic li j'israelotique, ac'uquic yaluc tal ta ora un yo' xquiltic
oe, yo' jch'untic oe —xiic.
Ilabanvanic uc ti cha'vo' j'eleq'ue ti co'ol jipajtic ta cruz xchi'uc ti Jesuse.
33 Ta ol c'ac'al i'ic'ub. Ta oxib to ora xmal isacub. 34 Ta oxib ora xmal ja'o tsots i'avan ti
Jesuse:
—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? —xi. Ti c'usi iyale, "Cajval, Cajval, ¿c'u yu'un ti
acomtsanone?" xi smelol.
35 Oy jayvo' ti iya'iique.
—¡Va'i un! Ja' chapta ti j'alc'op Elíase —xiic.
36 Ja'o ibat ta anil jun ti much'u iya'ie, ba stam tal esponja. Ists'aj ta binagre, ixoj ta aj,
iyac'be sts'uts' ti Jesuse.

—Mu xavacʼbe. Jqʼueltiquic mi chtal syalesel ta cruz yuʼun ti Elíase —xʼutat yuʼun ti yantique.
37 Ti Jesuse tsots iʼavan noxtoc, jaʼo xa ilocʼ xchʼulel. 38 Jaʼo ijat ta oʼlol ti mucʼta pocʼ
scʼalobil li mucʼta temploe. Ijat yalel cʼalal yoc. 39 Ti capitán solteroe tey vaʼal ta stuqʼuil ti
Jesuse. Cʼalal iyil ti ilocʼ xchʼulel cʼalal laj avanuque —Melel ti jaʼ xchʼamal Rioxe —xi.
40 Tey jayvoʼ antsetic noxtoc, nom tsqʼuelic ti jipil ta cruz ti Jesuse. Tey capal li María
liquem tal ta Magdalae, xchiʼuc Salomé, xchiʼuc otro jun María li smeʼic Josee xchiʼuc li
“cʼox Jacobo” sbi cuʼunticotique. 41 Jaʼ li muchʼutic ixchiʼinic ta xanvil ta estado Galilea
ti Jesuse, ti ismacʼlinique. Ep yan antsetic tey, jaʼ ti muchʼutic tsobol italic ta Jerusalén
xchiʼuc ti Jesuse.

Jaʼ liʼ yaloj ti imuque ti Jesuse
(Mt. 27.57-61; Lc. 23.50-56; Jn. 19.38-42)

42-43 Ti cʼalal icham ti Jesuse, jaʼo ta scʼacʼalil ta xchap sbaic li jchiʼilticotic ti ta xcuxic ta
yocʼomale. Tey jun jchiʼilticotic, José sbi, liquem tal ta jteclum Arimatea. Ti Josee ochem
ta meltsanejcʼop cuʼunticotic. Ichʼbil ta mucʼ. Smalaoj uc ti chtal pasvanuc ta mantal ti
Rioxe. Ta smalel cʼacʼal ti Josee isnop ti chba scʼopon ti Pilatoe. Muc bu xiʼem, ba scʼanbe
spat xocon ti ánima Jesuse. 44 Ti Pilatoe toj chʼayel la yoʼon icʼot ti cʼalal iyaʼi ti icham xa ti
Jesuse. Yuʼun yiloj ti mu xcham ta ora ti muchʼutic chjipanat ta cruze. Istac la ta iqʼuel ti
capitan solteroe, isjacʼbe la mi yech ti icham xa ti Jesuse. 45 Ti cʼalal iyal ti capitan solteroe
ti icham xae, ti Pilatoe iyacʼ la permiso ti xuʼ chichʼ ti Josee. 46 Yechʼo un ti Josee isman jlic
saquil pocʼ, jaʼo isyales ta cruz ti Jesuse. Ispix ta saquil pocʼ, ba sticʼ ta chʼojbil ton. Isetetin
tal mucʼta setset ton, ismac o comel li tiʼchʼene. 47 Li María liquem tal ta Magdalae xchiʼuc
li otro jun Maríae li smeʼ Josee, iyilic bu itiqʼue comel ti Jesuse.

16

Jaʼ liʼ yaloj ti icha'cuxi loqʼuel ta smuquenal ti Jesuse
(Mt. 28.1-10; Lc. 24.1-12; Jn. 20.1-10)

1 Ti cʼalal ichʼay cʼacʼal ta savaroe, li María liquem tal ta Magdalae, xchiʼuc li Salomee,
xchiʼuc li otro jun Maríae li smeʼ Jacoboe, ismanic la muil tsʼiʼlel ti chba yacʼbeic ta spat
xocon ti ánima Jesuse. 2 Sob ta primero cʼacʼal xemana, jaʼ li romincoe, ibatic la yoʼ bu
telanbil ti Jesuse. Naca la ilocʼ cʼacʼal.
3 —¿Muchʼu chisetetinbotic loqʼuel tana li ton ta tiʼ chʼene? —xut la sbaic.
4 Ti cʼalal icʼotique, setetinbil xaʼox la loqʼuel li mucʼta ton macbil o stiʼil li chʼene.
5 Iʼochic la, tey la iyilic jun crem yilel, tey la chotol ta sbatsʼicʼobic. Nat la scʼuʼ, sac la.
Ixiʼic o la tajmec li antsetique.
6 —Mu me xaxiʼic. Jnaʼoj ti jaʼ chasaʼic ti Jesus Nazarete ti icham ta cruze. Icha'cuxi
xa. Mu xa bu liʼi. Qʼuelavilic yoʼ bu istelanic toʼoxe. 7 Ba albeic li Pedroe xchiʼuc li yan
yajchancʼope ti jaʼ baʼyi chcʼot ta Galilea li Jesuse. Tey chcʼot staic ti cʼu chaʼal iʼalbatic
onoxe —xʼutatic la li antsetique.
8 Li antsetique anil la iloqʼuic. Xtʼeleletic xa tal ta xiʼel. Mu la muchʼu iyalbeic ta be, jaʼ
la ti xiʼemique.

Jaʼ liʼ yaloj ti iyacʼ sba iluc ta stojol María Magdala ti Jesuse
(Jn. 20.11-18)

9 Ti cʼalal icha'cuxi ti Jesuse sob ta primero cʼacʼal xemana, jaʼ li romincoe, baʼyi iyacʼ
sba iluc ta stojol li María liquem tal ta Magdalae, jaʼ ti iloqʼuesbat vucvoʼ pucuj ta yoʼone.
10 Li Maríae tal la yal ti iyil ti Jesuse. Jaʼ la iʼalbatic li muchʼutic ixchiʼinic toʼoxe. Chat la
yoʼonic ch-oqʼuic la yul staelic yuʼun li Maríae. 11 Cʼalal iyaʼiic ti icha'cuxi xa ti Jesuse, ti
iyil li Maríae, muc la xchʼunic.

Jaʼ liʼ yaloj ti iyacʼ sba iluc ta stojol chaʼvoʼ viniquetic ti Jesuse
(Lc. 24.13-35)

[12] Ts'acal to ti Jesuse iyac' la sba iluc ta be ta stojol cha'vo' ti ixchi'inic to'oxe. Muc la
xojtiquinic ta ora yu'un la ma'uc iyilic. [13] Li cha'vo'e isutic la tal li' ta Jerusalene, ja' la tal
albaticuc li yantique ti iyilic ti Jesuse, pero muc la xch'unic noxtoc.

Ja' li' yaloj ti c'usi yabtel iyac'be comel ti buluchvo' yajchanc'ope
(Mt. 28.16-20; Lc. 24.36-49; Jn. 20.19-23)

[14] Más to ts'acal iyac' la sba iluc ta stojolic li buluchvo'e, ja'o la yolel chve'ic.
—¿C'u yu'un ti mu xach'unic tajmeque? —x'utatic la yu'un ti Jesuse.
Yu'un la muc xch'unic ti c'alal i'albatic yu'un ti much'utic iyilic ti cha'cuxieme.
[15] I'albatic la yu'un ti Jesuse:
—Batanic ta sjunlej balamil. Ba albeic scotol crixchanoetic ti vo'on xu' chcac' cuxlicuc
ta sbatel osile. [16] Ti much'utic ta xch'unique, ti chich'ic vo'e, ja' chcuxiic ta sbatel osil. Yan
ti much'utic mu xch'unique jmoj sc'oplal ch-ochic ta c'oc' ta sbatel osil. [17] Ti much'utic ta
xch'unique chaq'uic iluc ti oy jlequilal jyu'elale. Vo'on ta jyu'el ta sloq'uesic pucujetic ta
yo'onic li crixchanoetique. Chc'opojic ta ora ta yan o c'opetic. [18] Ac'u mi oy bu tstaic ta
piquel quiletel chon, ac'u mi x'ac'batic beneno, mu xchamic o. Ti c'alal xac' sc'obic ta sba
li jchameletique, ta x'ech' li chamele —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ibat ta vinajel ti Jesuse
(Lc. 24.50-53)

[19] Ti c'alal laj c'oponaticuc comele, ja'o la ibat ta vinajel ti Cajvaltic Jesuse. Tey c'ot
chotluc ta sbats'ic'ob ti Rioxe, tey tspas mantal xchi'uc. [20] Li yajchanc'optaque iloq'uic
ta yalel a'yuc ta sjunlej balamil ti c'usitic iyal comele. Icoltaatic ta yalel a'yuc yu'un ti
Cajvaltique. Iyaq'uic iluc ti oy slequilal syu'elale, ja' ivinaj o ti ja' yaloj comel ti c'usitic
iyalic a'yuque.

LIʼI JAʼ STSʼIBAOJ TI LUCASE TI CʼUSITIC AY SPAS, TI CʼUSITIC AY YAL TI CAJVALTIC JESUCRISTOE

1-4 Jtotic Teófilo, voʼot ti ichʼbilot ta muqʼue, ep xa muchʼutic istsʼibaic ta vun ti cʼusitic
ispas iyal ti Cajvaltic Jesuse ti cʼalal iʼay liʼ ta sba balamile. Jaʼ liyalboticotic ti muchʼutic
iyilic cʼu xʼelan iyacʼ iluc slequilal syuʼelal ti Jesuse, ti jaʼ itunic ta svinajesel ti cʼusitic iyale.
Ijnop uc ti jaʼ lec chajtsʼibabe scotol li cʼusitic icaʼi tal ta sliquebe. Yechʼo un, jtotic Teófilo,
xcholet chajtsʼibabe yoʼ xanaʼ o lec ti yech ti cʼu xʼelan lachanubtasate.

Jaʼ liʼ yaloj ti iyal jun anjel ti ta xʼayan ti Juan jʼacʼ-ichʼvoʼe

5 Ti cʼalal ochem ta coviernoal ta estado Judea ti Erodese, oy la jun yajpaleic li
jʼisraeletique, Zacarías la sbi. Li jʼisraeletique oy jayqʼuex yajpaleic yuʼun sjeljel sbaic ti
chtunic ta mucʼta temploe. Ti jqʼuexe Abías sbiic. Jaʼ la tey tiqʼuil ti Zacaríase. Elisabet la
sbi ti yajnile. Ti smucʼtatot ti ta más voʼne ti Elisabete, jaʼ la ti Aarone. 6 Ti Cajvaltique yiloj
ti lec yoʼon xchiʼuc yajnil ti Zacaríase. Yuʼun la xchʼunojic ti cʼusitic yaloj ti Cajvaltique,
yechʼo ti chʼabal smul iʼileique. 7 Pero chʼabal la xchʼamal yuʼun la mu snaʼ xʼalaj ti
Elisabete. Meʼel mol xa la.

8 Ti Zacaríase xchiʼuc ti xchiʼiltac ta paleale icʼot la scʼacʼalil ti chtunic yuʼun Rioxe ta
stemploique yuʼun tsjel onox sbaic juqʼuex ti paleetique. 9 Ti jqʼuex ta xtunique jaʼ la
stalelic ti chtajinic jujun cʼacʼale yuʼun la tsqʼuelic muchʼu junucal chcʼot ta sba ti chba
yacʼ pom ta yut temploe. Ti cʼalal itajinique, jaʼ la icʼot ta sba ti Zacaríase. 10 Ti cʼalal ch-
och yaqʼuic pom ta yut templo ti paleetique, li yan crixchanoetique tey la tscʼoponic Rioxe
ta tiʼ templo. 11 Ti cʼalal tey chacʼ pom ta yut templo ti Zacaríase, jaʼo la ital jun anjel ta
vinajel. Tey la vaʼal iyul ta stsʼel smexail yav yacʼlel pom ta stuqʼuil sbatsʼicʼob ti Zacaríase.
12 Ti cʼalal iyil anjel ti Zacaríase, mu xa la snaʼ cʼusi tspas, ixiʼ la tajmec.

13 —Zacarías, mu xaxiʼ. Iyichʼ xa ta mucʼ ti cʼusi avalbe li Rioxe. Ta xʼayan yol lavajnile.
Crem ta xʼayan. Juan xavacʼbe sbiin. 14 Ti cʼalal xʼayane, xamuyubajic xa. Ep ti muchʼutic
xmuyubajique. 15 Yuʼun ta xtun tajmec yuʼun li Rioxe. Muc bu chuchʼ pasem yaʼlel uva,
muc bu chuchʼ pox. Ta chʼutil toʼox chichʼ tal Chʼul Espíritu. 16 Ep achiʼiltac ta israelal
ta xictaic spasel li cʼusitic chopole ti cʼalal xʼalbatic yuʼun ti Juane, jaʼ chichʼic ta mucʼ li
Rioxe. 17 Jaʼ baʼyi chtal ti Juane, jaʼ tsʼacal to chtal li Cajvaltique. Ti Juane coʼol spʼijil, coʼol
syuʼel xchiʼuc ti jʼalcʼop Elias ti ta voʼnee. Jaʼ chtal yalbe lachiʼiltaque ti acʼu yictaic spasel
li cʼusitic chopole yoʼ scʼuxubinic o li xchʼamalic ta jupʼej nae, yoʼ xichʼic o ta mucʼ li Rioxe,
yoʼ xichʼic o ta mucʼ ti cʼalal xul li Cajvaltique —xʼutat la yuʼun ti anjele.

18 —¿Cʼuxi ta jnaʼ mi yech li cʼusi avalbone? Yuʼun molon xa, meʼel xa li cajnil uque
—xut la anjel ti Zacaríase.

19 —Voʼon Gabrielon, teon ta stsʼel xchotleb li Rioxe ta vinajele. Jaʼ listac tal. Jaʼ tal calbot
avaʼi ti ch-ayan jun acreme. 20 Lavi mu xachʼun ti cʼusi lacalbee, chapas ta umaʼ. Jaʼto chjam
ti cʼalal xʼayan ti acreme. Ta onox xʼayan ti cʼusi ora snopoj li Rioxe —xʼutat la ti Zacaríase.

21 Ti crixchanoetic tey ta tiʼ temploe, smalaojic la chlocʼ tal ti Zacaríase.

—¿Cʼusi van tspas ti yilel mu xlocʼ tale? —xiic la.

22 Ti cʼalal ilocʼ tale, umaʼ xa la. Ta scʼob xa la iyacʼ iluc ti cʼusi ispase. Jaʼ la iyul o ta sjolic
ti oy cʼusi iʼacʼbat yil ta yut templo yuʼun ti Rioxe.

23 Ti cʼalal itsʼaqui ti jayib cʼacʼal chtun ta templo ti Zacaríase, isut la echʼel ta sna.
24 Ixchiʼin la yol ti yajnile, jaʼ ti Elisabete. Ti cʼalal oy xa la xchʼute, voʼob la u tey ta sna. 25 "Ti
Cajvaltique iyil ti chislaban li crixchanoetique, yechʼo ti liscʼuxubine. Mu xa bu xocolon",
xi la isnopilan ti Elisabete.

Jaʼ liʼ yaloj ti iyal jun anjel ti ch-ayan ti Jesuse

26 Svaquibal xaʼox la u ixchiʼin yol ti Elisabete, ti Rioxe istac la tal noxtoc ti anjel Gabriele.
Tey la icʼot ta jteclum Nazaret ta estado Galilea. 27 Cʼot la scʼopon jun tojol tseb, María la
sbi. Cʼubanbil xaʼox la. José la sbi ti vinique. David la sbi ti smucʼtatot ti ta voʼnee.

[28] —Vo'ot last'uj li Rioxe. Li' xchi'inojote. Muc much'u yan tseb ta xt'uje chac c'u cha'al
li vo'ote —x'utat la yu'un anjel ti Maríae.
[29] Ti c'alal iya'i c'usi i'albat yu'un anjel ti Maríae, mu xa la sna' c'uxi chtac'av.
[30] —María, mu xaxi', chatun yu'un li Rioxe. [31] Chavayantas jun crem. Jesús xavac'be sbiin.
[32] Ja' Xch'amal Riox ta vinajel. Ja' chtal tunuc yu'un Riox li' ta sba balamile. Ja' ch-och ta
pasmantal. Ja' chaspasic ta mantal chac c'u cha'al ispas ta mantal achi'iltac ti amuc'tatot
David ti ta vo'nee. [33] Ja' no'ox ti ta sbatel osil chaspasic ta mantale, vo'oxuc li j'israeloxuque
—x'utat la yu'un ti anjele.
[34] —¿C'uxi ta jchi'in col ti muc bu quiloj vinique? —xi la ti Maríae.
[35] —Ja' ta syu'el Ch'ul Espíritu ti chachi'in avole. Ti avol ch-ayane, ch'abal smul yu'un
ja' Xch'amal li Rioxe. [36] Chcal ava'i ti ch-ayan screm lanamtalchi'il Elisabete. Ac'u mi me'el
xa, ac'u mi mu sna' x'alaj, pero svaquibal xa u ixchi'in yol. [37] Mu c'usi tsots cha'i li Rioxe
—x'utat la yu'un ti anjele.
[38] —Lec ti mi yech tsc'an ti Cajvaltique. Ac'u spas chac c'u cha'al avalbone —xi la ti
Maríae.
Ti c'alal laj yal ti anjele, ibat la.

Ja' li' yaloj ti ba svula'an Elisabet ti Maríae

[39] Ts'acal to iloc' la ech'el ti Maríae, sujom la ibat ta jun jteclum ta vitstic ta estado Judea.
[40] Ja' la tey nacal ti Zacaríase. Tey la ic'ot ti Maríae.
—¿Mi li'ote, me'? —xi la c'otel.
—Li'one —xi la ti Elisabete.
[41] Ti Elisabete, ti c'alal iya'i ti ja' María ti ic'opoje, tsots la ibac' ti yole. Ip'ijubtasat la
yu'un ti Ch'ul Espíritue. [42] Tsots la ic'opoj:
—Muc much'u yan tseb ta xt'uje yu'un Riox chac c'u cha'al li vo'ote. Ta scotol li
unetique muc much'u yan lec ch-ile yu'un li Rioxe chac c'u cha'al ti avol vo'ote. [43] Mu
c'usi jtu ti vo'ot tal avula'anon ti sme'ot Cajvale. [44] Ti c'alal lac'opoje, tsots ibac' li col ta
jch'ute yu'un xmuyubaj xa. [45] Lec ti ach'un ti c'usi layalbe ti Cajvaltique yu'un chc'ot onox
ti c'usi iyale —x'utat la yu'un Elisabet ti Maríae.
[46-47] Itac'av la ti Maríae:
Coliyal Cajvaltic jun co'on tajmec ti chtal stojbon jmule.
[48] Ac'u mi mu c'u jtu chi'ile pero chitun yu'un ti Rioxe.
Ti jayq'uex crixchanoetic ta to x'ech'ic li' ta sba balamile,
"I'ac'bat bentisyon yu'un ja' iyayantas ti Cajvaltic Jesucristoe", xi jc'oplal yu'unic.
[49] Ti Rioxe oy slequilal syu'elal.
Lec tajmec ti c'usi iyul ta jtojole
yech'o un ac'u quich'tic ta muc' ti Rioxe.
[50] Ti mi chich'ic ta muc' Riox li crixchanoetic ti ch-ech'ic li' ta sba balamile,
ta xc'uxubinatic.
[51] Ti Rioxe yac'oj iluc ti stuc no'ox oy syu'ele.
Tspajes ti much'utic ta stoy sbaique,
ja' ti much'utic p'ij ti yalojique,
yo' mu spasic o ti c'usitic snopoj tspasique.
[52] Mi ja' yech tspasic li jyu'eletique, ta xloq'uesatic.
Ja' ch-ochic ti much'utic mu sna' stoy sbaique.
[53] Ti much'utic tsc'anic lecubtasbel yo'onique ta xlecubtasbatic.
Yan ti much'utic lec yo'onic ti yalojique, ja' mu xlecubtasbatic.
[54] Vo'otic li j'israelotique, chixc'uxubinotic onox ti jayvo' quich'ojtic ta muq'ue.
Mu onox xch'ay sc'oplal ti c'u x'elan i'albatic ti vo'ne moletique.
[55] I'albat onox ti jmuc'tatotic Abraame ti ta xc'uxubinat ta sbatel osil xchi'uc vo'otic li
smomotique,
xi la ti Maríae.
[56] Ti Maríae ixchi'in la sbaic ta naclej oxib u xchi'uc ti Elisabete. Ti c'alal iloc' oxib ue,
isut la ta sna.

Ja' li' yaloj ti i'ayan ti Juan j'ac'-ich'vo'e

57 Ti c'alal ista yual icol ti Elisabete, crem la i'ayan ti yole. 58 Ti xchi'iltac Elisabete xchi'uc
ti slac'nataque, iya'iic la ti ic'uxubinat yu'un ti Rioxe, ti i'ayan xa yole. Xmuyubajic xa
la. 59 Ti c'alal ista vaxaquib c'ac'al yayanel ti unene, iyac'beic la yich' circuncisión. Ti
xchi'iltaque isnopic la ti ja' ta xich'be sbi ti stote.

60 —Ma'uc chich'be sbi li stote. Juan chcac'beticotic sbiin —xi la ti sme'e.

61 —¿C'u yu'un ti Juan chavac'beic sbiine? Yu'un muc much'u yech sbi junuc cu'untic
li'toe —x'utat la yu'un ti xchi'iltaque.

62 Isjac'beic la ti stot unene. Iyac'beic la seña ta sc'obic ti ac'u yal c'usi sbi chac'be ti
screme. 63 Ti Zacaríase isc'an la jpech c'ox tabla, ists'iba la: "Juan chcac'be sbiin", xi la.
Xch'ayet xa la yo'on scotolic. 64 Ja'o la ijam ye ti Zacaríase, lic la c'opojuc.

—Colaval ti ac'uxubinoticotique —xut la ti Rioxe.

65 Ixi' la tajmec scotol ti slac'nataque. Ti much'utic tey nacajtic ta vitstic ta estado
Judeae, iya'i la scotolic. 66 Ti much'utic iya'ie "¿C'usi van yabtel li crem taje?" xi la
isnopilanic.

Ti creme chabibil la yu'un ti Cajvaltique.

Ja' li' yaloj ti iyalbe sc'oplal Cajvaltic Jesucristo ti Zacaríase

67 Ti Zacaríase, ja' ti stot unene, ich'amunbat la ye yu'un ti Ch'ul Espíritue, iyal la ti c'usi
po'ot xa xc'ote.
68-69 Coliyalbotic ti Rioxe, ja' ti Cajvaltic, vo'otic li j'israelotique,
chistacbotic tal Jtojmulil, vo'otic ti st'ujojotic onoxe.
Oy slequilal syu'elal.
Ja' smom ti Davide ti lec tajmec itun yu'un Riox ti vo'nee.
70 Ti Rioxe ixch'amunbe ye ti yaj'alc'optac ti vo'nee.
71 Iyalic onox ti ta xc'ot yora ti mu xa bu chispasotic ta mantal li much'utic chiscrontaino-
tique, ti sc'ac'alotic yo'onique.
72 Chixc'uxubinotic onox chac c'u cha'al i'albatic ti vo'ne moletique.
Yech'o un chquiltic ti mu onox xch'ay xa'i ti c'usi iyalbe ti vo'ne moletique.
73-74 Ja' jc'oplaltic ti i'albat ti jmuc'tatotic Abraame ti ta onox xc'ot yora ti mu xa bu
chispasotic ta mantal li jcrontatique,
yo' mu xa c'usi xixi'otic o ta yich'el ta muc' ti Rioxe.
75 Yech'o un jun co'ontic chquich'tic ta muc' ti c'u sjalil cuxulotic li' ta sba balamile.
76 Li vo'ote, crem, ti c'alal xach'ie, vo'ot yaj'alc'opot ti Riox ta vinajele.
Yu'un vo'ot ba'yi chavalbe sc'oplal ti Cajvaltique, ja' ts'acal to chtal ti stuque.
Vo'ot ba'yi chlic avalbe li jchi'iltactique ti ac'u yictaic spasel li c'usitic chopole,
ti ac'u yich'ic ta muc' ti Cajvaltic c'alal xule.
77 Vo'otic ti st'ujojotic onoxe,
vo'ot chavalbe li jchi'iltactique ti ch-aq'ueic ta pertonal yu'un ti Rioxe
ti mi ta xch'unic ti ja' tstoj jmultic ti Cajvaltique.
Ti mi ixch'unique, ta xcuxiic ta sbatel osil.
78 Ti Jtotic Rioxe ta slequil no'ox yo'on ti chixc'uxubinotique, ti chistacbotic xa tale.
Lec ti li' chul ta jlumaltique.
79 Ja' tstoj jmultic yo' ti lec xiyilotic o ti Rioxe.
Ja' ta xch'aybe sc'oplal ti chi'ochotic ta c'oc' ta sbatel osile,
xi la ti Zacaríase.

80 Tsots la yo'on ich'i ti creme. Stuc la ba nacluc ta xocol balamil. Ti c'alal ista yora
isvinajesbe sc'oplal ti Cajvaltique, li xchi'iltac ta israelale tey la istsob sbaic ech'el, ba la
ya'iic c'usi chal ti Juane.

2

Ja' li' yaloj ti i'ayan ti Jesuse
(Mt. 1.18-25)

[1] Ti preserente Augusto Césare ja'o la scuentainoj sjunlej balamil ti c'alal i'ayan ti Juane.
Isloq'ues la mantal ti ac'u ba yac' ta tsaquel sbiic scotol ti crixchanoetique. [2] Ja'o la
isliquesic yech ti c'alal tiq'uil ta coviernoal ta estado Siria ti Cirenioe. [3] Yech'o la ti ba
yac' ta tsaquel sbiic scotol ti crixchanoetic ta jujun slumale.

[4-5] Ti Josee iloc' la ta jteclum Nazaret ta estado Galilea, ibat la ta estado Judea. Ic'ot la
ta jteclum Belén yu'un la ja' tey ayanem ti smuc'tatot ti ta vo'nee, ja' la ti Davide. Ja' la
slumal ti Jose uque, yech'o la ti tey ba yac' ta tsaquel sbiic ta Belén xchi'uc ti yajnile, ja'
ti Maríae. Pero mu to'ox la bu chcol. [6] Ti c'alal teyic ta Belene, ja'o la icol ti Maríae. [7] Noj
xa la istaic ti otele. Na vacax xa la i'ac'bat xch'amunic. Tey la i'ayan ti sba yole. Isvol la ta
poc', ispuch'an la ta yav sve'el vacax ti unen creme.

Ja' li' yaloj ti ic'oponatic yu'un anjel ta vinajel ti jchabichijetique

[8] Ta ti' Belene oy la tey jayvo' jchabichijetic ta ac'ubaltic. [9] Ja' la tey istac tal jun anjel
ti Cajvaltique. Ti Cajvaltique xlebluj la yulel xojobal yo' bu ti jchabichijetique. Ti c'alal
iyilique, ixi'ic la tajmec.

[10] —Mu xaxi'ic. Yu'un oy c'usi lec chacalbeic yo' jun o avo'on acotolic vo'oxuc li
j'israeloxuque. [11] Nax i'ayan ta Belén li much'u ta stoj amulique. Ja' st'ujoj Riox ti chaspasic
ta mantale. Ja' Cajvaltic. [12] Chacalbeic c'u x'elan chataic li unene. Volbil ta poc', tey
puch'anbil ta yav sve'el vacax —x'utatic la yu'un ti anjele.

[13] Ja'o la ivinaj epal anjeletic ta vinajel.

[14] ¡Lec tajmec yo'on li Riox ta vinajele!
Chc'uxubin li crixchanoetique yo' spas o ta jun yo'onique, xiic la.

[15] Ti c'alal isut ta vinajel ti anjeletique —Batic ta Belén che'e. Ba jq'ueltic c'usi ic'ot chac
c'u cha'al liyalbotic ti Cajvaltique —xut la sbaic ti jchabichijetique.

[16] Sujom la ibatic. Ti c'alal ic'otique, tey la istaic ti Maríae xchi'uc ti Josee. Ti unene
tey la puch'ul ta yav sve'el vacax istaic. [17] Ti c'alal laj sq'uelic ti unene, isvinajesbeic
la sc'oplal. Iyalic la noxtoc ti c'usi i'albatic yu'un ti anjele. [18] Ti much'utic iya'i ti c'usi
iyal ti jchabichijetique, xch'ayet xa la yo'onic. [19] Ti Maríae muc la xch'ay xa'i ti c'usitic
iyal ti jchabichijetique, isnopilan la c'usi smelol. [20] Ti c'alal isutic ti jchabichijetique,
"Coliyalbotic Riox", xiic la ech'el, yu'un iya'iic xa, iyilic xa ti c'usi i'albatic yu'un ti anjel
ta vinajele.

Ja' li' yaloj ti ibat xchi'uquic ta muc'ta templo ti Jesuse

[21] Ti c'alal ilaj vaxaquib c'ac'al yayanel ti unen creme, iyich' la circuncisión. Jesús la
iyac'beic sbiin yu'un la ja' yech iyal ti anjele ti c'alal ch'abal to'ox ta ch'utile.

[22] Sts'ibaoj onox ti Moisese ti c'u sjalil mu xu' xbatic ta templo ti c'alal chcolic ti
yajnilique. Ti c'alal its'aqui yu'un ti Maríae, ibat la ta muc'ta templo ta Jerusalén xchi'uc
ti Josee, yu'un la ba yalbeic ti Rioxe ti ja' yu'un ti sc'oxcremique. [23] Yu'un ja' onox yech
yaloj mantal ti Rioxe ti ts'ibabil comele: "Scotol li sba ach'amalique, mi creme, ja' cu'un",
xi onox. [24] Iyac'beic la smoton Riox noxtoc yu'un ja' onox yech yaloj mantal ti Rioxe: "Mi
ch'abal xchije, ac'u sq'uelanbon cha'cotuc toltora, o mi cha'cotuc paloma", xi onox.

[25] Oy to'ox la jun j'israel tey ta Jerusalene, Simeón la sbi. Lec la yo'on, yich'oj la ta muc'
ti Rioxe. Smalaoj la chtal ti much'u chloq'uesatic o ta sc'ob ti preserente ta Romae. Ti
Simeone chi'inbil xa ono la yu'un ti Ch'ul Espíritue. [26] Albil xa la yu'un ti Ch'ul Espíritue
ti ja'to la ta xcham c'alal xilbe sat ti Cristoe ti st'ujoj Riox ch-och ta pasmantale. [27] Ti
Simeone i'albat la yu'un ti Ch'ul Espíritue ti ac'u la batuc ta muc'ta temploe. Ja'o la ibatic
ta templo ti Josee, xchi'uc ti Maríae, xchi'uc ti unene, yu'un la ba spasic chac c'u cha'al
chal li mantale. Tey la c'ot staic ta ti' templo ti Simeone. [28] Ti Simeone ispet la ti unene,
"colaval", xut la ti Rioxe.

[29] Cajval, lavi iquil xa ti c'usi avalbone, jun co'on chicham, vo'on ti chitun avu'une.

[30-31] Yu'un iquil xa li much'u atac tal stoj jmulticotique ti jaylajuntosoticotic li' ta sba
balamile.

[32] Li namal crixchanoetique ja' luz chc'ot yu'unic ya'el yu'un chilic ti xu' chcuxiic ta sbatel
osil uque.
Li' iyul ta jlumalticotic li much'u ta stoj li jmulticotique.
Ja' chvinaj o ti at'ujojoticotique, ti ac'anojoticotique,
xi la ti Simeone.
[33] Ti Josee xchi'uc ti sme' unene xch'ayet xa la yo'onic ti oy sc'oplal ti unene.
[34-35] —Ac'u yac'boxuc bentisyon ti Rioxe —x'utatic la yu'un ti Simeone.
—Lavole ja' chvinaj o c'u x'elan yo'on li jchi'iltactic ta israelale. Chcrontainat tajmec, mu xc'ane tajmec yu'un jlom li jchi'iltactique. Chlic avat o avo'on ti mu xc'anee. Pero oy jlom jchi'iltactic ti chlecub o yo'onique —x'utat la yu'un Simeón ti Maríae.
[36] Ja'o la tey ta ti' templo jun j'israelal ants, Ana la sbi. Yaj'alc'op Riox la. Fanuel la sbi ti ánima stote. Ja' la smuc'tatot ti Aser ti ta más vo'nee. Me'el xa la ti Anae. Vucub no'ox la jabil oy smalal yu'un la icham ti vinique. [37] Oy xa la ochenta y cuatro sjabilal ti me'anal antse. Scotol la c'ac'al chc'otilan ta ti' templo. Tey la chba sc'opon Riox, chicta la yot baq'uintic. [38] Ti Simeone ja'o la yolel chal ti c'usi tal spas ti unene ti c'alal tey ic'ot ti Anae. Ti Anae "colaval ti ital xa li much'u ta stoj li jmulticotique", xut la ti Riox uque. Ts'acal to la isvinajesbe sc'oplal ti unene. Iyalbe la scotol li xchi'iltac ta Jerusalene, ja' ti much'utic smalaojic ti chtal ti much'u ta stoj li jmultique.

Ja' li' yaloj ti isutic ech'el ta Nazaret ti Josee xchi'uc ti Maríae

[39] Ti Josee xchi'uc ti Maríae, ti c'alal laj spasic scotol ti c'usitic yaloj ti Rioxe, isutic la ta steclumalic ta Nazaret ta estado Galilea. [40] Lec la ich'i ti Jesuse. P'ij la tajmec. Ac'bil la bentisyon yu'un ti Rioxe.

Ja' li' yaloj ti tey itae ta muc'ta templo ti Jesuse ti c'alal c'ox to'oxe

[41] Ti stot sme' ti Jesuse chc'otic onox la jujun jabil ta Jerusalén ta q'uin, ja' la sq'uinal ti c'alal iloq'uic ta mozoil ti ba'yi stot sme'ic li j'israeletique. [42] Ti c'alal oy xa'ox la lajcheb sjabilal ti Jesuse, ibat la ta q'uin uc yu'un la ja'o xa yech sjabilalic chlic baticuc ta q'uin li cremotique. [43] Ti c'alal ilaj ti q'uine, isutic la ta snaic ti Josee xchi'uc ti Maríae. Ti scremique tey la icom ta Jerusalén. Muc la xilic bu icom. [44] Isnopic la ti xchi'uc ech'el ti xchi'iltaque. Ti c'alal ixanavic xa'ox jun c'ac'ale, isjac'beic la ti xchi'iltaque xchi'uc ti much'utic xojtiquinique. [45] Pero mu la bu istaic. Icha'sutic la ta Jerusalén. Ti c'alal ic'otique, c'ot la sa'ic.
[46] Ta yoxibal to la c'ac'al istaic ta yut jp'ej na ti tsacal xchi'uc muc'ta temploe. Tey la chotol ta o'lol yo' bu stsoboj sbaic ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe. Tey la cha'i c'usi chalic li jchanubtasvanejetic yilele. Oy la c'usi tsjac'ulan ti Jesuse. [47] Li jchanubtasvanejetique xch'ayet xa la yo'onic ti naca lec smelol c'usi isjac' ti Jesuse, xchi'uc ti c'u x'elan itac'ave. [48] Ti Josee xchi'uc ti Maríae, ti c'alal iyilic ti tey xchi'uc jchanubtasvanejetic ti scremique, xch'ayet xa la yo'onic uc.
—Crem, ¿c'u yu'un ti x'elan chapase? Lajsa'ticotic xa tajmec. Icat co'onticotic ti muc bu lajtaticotic ta sa'ele —xi la ti sme'e.
[49] —¿C'u yu'un ti chasa'icone? ¿Mi mu xana'ic ti li'on ta sna li Jtote? —xi la ti Jesuse.
[50] Ti Josee xchi'uc ti Maríae muc la xa'ibeic smelol c'usi iyal ti Jesuse.
[51] Tsobol xa la isut xchi'uquic ta Nazaret ti Jesuse. Ti c'u sjalil tey tsobol xchi'uquique, lec la ixch'un mantal. Ti sme'e muc la xch'ay xa'i ti c'u x'elan itac'av c'alal tey ta temploe, xchi'uc ti lec ixch'un mantal c'alal tey ta snae. [52] Ich'i la ti Jesuse, c'unc'un la iyul xch'ulel. C'unc'un la ivinaj ti lec i'ile yu'un ti Rioxe, ti lec i'ile yu'un ti crixchanoetique.

3

Ja' li' yaloj ti iyal a'yuc sc'oplal Cajvaltic Jesús ti Juan j'ac'-ich'vo'e
(Mt. 3.1-12; Mr. 1.1-8; Jn. 1.19-28)

[1-2] Ti Tiberio Césare svo'lajunebal xa'ox la jabil yochel ta preserenteal ta Roma ti c'alal lic yal a'yuc sc'oplal Cajvaltic Jesús ti Juane. Ja'o la ochem ta coviernoal ta estado Judea ti Poncio Pilatoe. Ja'o la ochem ta coviernoal ta estado Galilea ti Erodese. Ja'o la ochem

ta coviernoal ta estado Iturea xchi'uc ta estado Traconite ti yits'in Erodese ti Felipe sbie.
Ja'o la ochem ta coviernoal ta estado Abilinia ti Lisániase. Ja'o la ochemic ta totil paleal
yu'un j'israeletic ti Anase xchi'uc ti Caifase. Ja'o la tey ta xocol balamil ti Juane, ti screm
Zacaríase. Ja'o la i'albat yu'un Riox ti chal a'yuc sc'oplal ti Cajvaltic Jesuse. [3] Ti Juane tey
la i'ech' ta ts'el uc'um Jordán.

—Ictaic xa spasel li c'usitic chopole, ich'ic vo' yo' xayaq'uic o ta pertonal ti Rioxe
—xiulan la ech'el.

[4] Ti Isaíase ti yaj'alc'op Riox ti ta vo'nee, sts'ibaojbe onox sc'oplal ti Juane. Ja' yech
ists'iba chac li'i:

Ta to xtal jun jchi'iltic ta israelal.
Tsots ch-avetaj ta xocol balamil:
"Chtal xa ti Cajvaltique.
Ictaic xa spasel li c'usitic chopole.
[5] Xach'unbeic me ti c'usitic chayalbeique yo' lec xabatic oe.
Ja' ta slecubtas co'ontic.
[6] Ja' tstoj jmultic jcotoltic
yu'un ja' chtaque tal yu'un ti Rioxe",
xi chalbe ti jchi'iltactique, xi onox ti Isaíase.

[7] Ep la tajmec ti much'utic c'ot sc'anic ich'vo'e.

—Li vo'oxuque ja' achi'ilic li quiletel chone. Ti c'alal cha'i ti chtal c'oc' li chone, chjatav.
Ja' yechoxuc uc. ¿Mi'n ava'iic xa ya'el ti chavich'ic castico ti tal ac'anic ta ora li ich'vo'e?
[8] Mi chavich'ic vo'e, ja' tsc'an ti j'ech'el xavictaic spasel li c'usitic chopole. Mu me xanopic
yech chac li'i: "Ja' jmuc'tatoticotic ti Abraame, yech'o un chicuxioticotic onox ta sbatel
osil uc", mu me xachiic. Chacalbeic, ti Rioxe xu' tsc'atajes ta smom Abraam li tonetic li'i.
[9] Li vo'oxuque co'oloxuc xchi'uc te'el lo'bol ti chopol ta lo'bel sate. Tombil xa yeq'uelal ta
yoc yu'un chboje loq'uel scotol. Chich' chiq'uel —x'utatic la yu'un ti Juane.

[10] —¿C'usi ma tsc'an ta jpasticotic un che'e? —xutic la ti Juane.

[11] —Mi oy cha'lic ac'u'e, q'uelanbo jlicuc li much'u ch'abal sc'u'e. Mi oy ave'ele,
q'uelanbo li much'u ch'abal sve'ele —x'utatic la yu'un ti Juane.

[12] Ic'otic la jayvo' jc'an-loc'-c'usiticuc yu'un la yo'onuc yich'ic vo' uc.

—Jchanubtasvanej, li vo'oticotique ¿c'usi tsc'an ta jpasticotic uc? —xutic la ti Juane.

[13] —Mu me xac'anbeic más li sloc' c'usiticuque. Ja' no'ox yech yepal xac'anic ti c'u cha'al
avich'ojic mantale —x'utatic la yu'un ti Juane.

[14] Tey la jayvo' solteroetic noxtoc.

—Ali vo'oticotique ¿c'usi tsc'an ta jpasticotic uc? —xutic la ti Juane.

—Mu me much'u xasibtasic, mu me xasa'ic mulil yo' xatsacvanic oe, yo' xac'anic o
taq'uine. Junuc o avo'onic ti c'u yepal chatojatique —x'utatic la yu'un ti Juane.

[15] Ti crixchanoetique smala smalaic la chul ti much'u st'ujoj Riox chtal pasvanuc ta
mantale. Ti c'alal iyilic ti muc bu chule —Ja' nan stuc li Juane ti chtal chale —xiic xa
la.

[16] —Li vo'one ja' no'ox chacac'beic ich'vo'. Yan ti much'u ts'acal to chtale, más oy syu'el.
Li vo'one mi ja'uc yaq'uil xonob, mu xjituj cu'un yu'un mu c'u xitun o. Ja' chayac'be
achi'inic ti Ch'ul Espíritue ti co'ol xchi'uc c'oq'ue yu'un ja' tsloq'ues o li c'usitic chopol
ta avo'onique. [17] Ti much'utic tsc'anic loq'uesbel li c'usitic chopol ta yo'onique, ja' chbatic
ta vinajel. Yan ti much'utic mu sc'anic loq'uesbele, ja' ch-ochic ta c'oc' ta sbatel osil. Co'ol
xchi'uc ti much'u ta sjic'a strigoe. Ti c'alal xlaj sjic'ae, ta xch'ol ta stenal. Li yoctaque ta
xchic' —x'utatic la yu'un ti Juane.

[18] Ti Juane oy to la ep c'usitic lec iyalbe li xchi'iltac ta israelale. Ja' la iyalbe ti li' xa
ti much'u sc'oplal chtal pasvanuc ta mantale. [19] Ti covierno Erodese iyalbe la ti c'usitic
chopol tspase. Iyalbe la ti chopol ti ispojbe yajnil ti yits'ine. Ti antse Erodías la sbi. [20] Pero
muc la xch'un ti Erodese. Más to la stoyel iya'i, istic' o la ta chuquel ti Juane.

Ja' li' yaloj ti iyich' vo' ti Jesuse
(Mt. 3.13-17; Mr. 1.9-11)

21 Ti c'alal yolel chac' ich'vo' ti Juane, ja'o la tey ic'ot ti Jesuse, iyich' la vo' uc. Isc'opon la
Rioxe. Ti c'alal yolel tsc'opon Rioxe, ijam la li vinajele. 22 Iyal la tal ta sba ti Ch'ul Espíritue,
co'ol la xchi'uc paloma yilel. Ja'o la ichi'ine yu'un ti Ch'ul Espíritue. Ti Rioxe ic'opoj la tal
ta vinajel:
—Vo'ot Jch'amalot. Jc'anojot tajmec. Jun co'on avu'un —x'utat la ti Jesuse.

Ja' li' yaloj c'usitic sbi ti smuc'tatot ti sme' ti Jesuse
(Mt. 1.1-17)

23 Ti Jesuse oy xa nan treinta sjabilal ti c'alal lic yal a'yuc li sc'op Rioxe. Ti crixchanoe-
tique iyalic la ti ja' screm ti Josee pero ma'uc. Ti Jesuse ja' smom ti Elie ti stot Maríae. 24 Ti
stot Elie Matat sbi. Ti stot Matate Leví sbi. Ti stot Levie Melquí sbi. Ti stot Melquie Jana sbi.
Ti stot Janae José sbi. 25 Ti stot Josee Matatías sbi. Ti stot Matatíase Amós sbi. Ti stot Amose
Naum sbi. Ti stot Naume Esli sbi. Ti stot Eslie Nagai sbi. 26 Ti stot Nagaie Maat sbi. Ti stot
Maate Matatías sbi. Ti stot Matatíase Semei sbi. Ti stot Semeie José sbi. Ti stot Josee Judá
sbi. 27 Ti stot Judae Joana sbi. Ti stot Joanae Resa sbi. Ti stot Resae Zorobabel sbi. Ti stot
Zorobabele Salatiel sbi. Ti stot Salatiele Neri sbi. 28 Ti stot Nerie Melquí sbi. Ti stot Melquie
Adi sbi. Ti stot Adie Cosam sbi. Ti stot Cosame Elmodam sbi. Ti stot Elmodame Er sbi. 29 Ti
stot Ere Josué sbi. Ti stot Josuee Eliezer sbi. Ti stot Eliezere Jorim sbi. Ti stot Jorime Matat
sbi. 30 Ti stot Matate Leví sbi. Ti stot Levie Simeón sbi. Ti stot Simeone Judá sbi. Ti stot
Judae José sbi. Ti stot Josee Jonán sbi. Ti stot Jonane Eliaquim sbi. 31 Ti stot Eliaquime Melea
sbi. Ti stot Meleae Mainán sbi. Ti stot Mainane Matata sbi. Ti stot Matatae Natán sbi. 32 Ti
stot Natane David sbi. Ti stot Davide Isaí sbi. Ti stot Isaie Obed sbi. Ti stot Obede Booz sbi.
Ti stot Booze Salmón sbi. Ti stot Salmone Naasón sbi. 33 Ti stot Naasone Aminadav sbi. Ti
stot Aminadave Aram sbi. Ti stot Arame Esrom sbi. Ti stot Esrome Fares sbi. Ti stot Farese
Judá sbi. 34 Ti stot Judae Jacov sbi. Ti stot Jacove Isaac sbi. Ti stot Isaaque Abraam sbi. Ti
stot Abraame Taré sbi. Ti stot Taree Nacor sbi. 35 Ti stot Nacore Serug sbi. Ti stot Serugue
Ragau sbi. Ti stot Ragaue Peleg sbi. Ti stot Pelegue Eber. Ti stot Ebere Sala sbi. 36 Ti stot
Salae Cainán sbi. Ti stot Cainane Arfajad sbi. Ti stot Arfajade Sem sbi. Ti stot Seme Noé
sbi. Ti stot Noee Lamec sbi. 37 Ti stot Lameque Matusalén sbi. Ti stot Matusalene Enoc sbi.
Ti stot Enoque Jared sbi. Ti stot Jarede Malaleel sbi. Ti stot Malaleele Cainán sbi. 38 Ti stot
Cainane Enós sbi. Ti stot Enose Set sbi. Ti stot Sete Adán sbi. Ti stot Adane ja' ti Rioxe.

4

Ja' li' yaloj ti chlo'loat ox yu'un totil pucuj ti Jesuse
(Mt. 4.1-11; Mr. 1.12-13)

1 Ti Jesuse chi'inbil xa la loq'uel yu'un ti Ch'ul Espíritue ti c'alal iloc' ta uc'um Jordane.
Iyulesbat la ta sjol ti chbat ta xocol balamile. 2 Cha'vinic la c'ac'al tey i'ilbajinat ta xocol
balamil yu'un ti pucuje. Muc la xve' pero muc la xvi'naj. Ts'acal to la ivi'naj.
3 —Ti mi yech ti vo'ot Xch'amalot li Rioxe, alboquic li ton li'i ac'u c'atajuc ta pan —x'utat
la yu'un ti pucuje.
4 —Ts'ibabil ta sc'op Riox ti mu ta panuc no'ox chicuxioticotique. Ja' tsc'an ta
jch'unbeticotic noxtoc li c'usitic chiyalboticotic ti Rioxe —xi la ti Jesuse.
5 Ti pucuje iyic' la muyel ta jp'ej toyol vits ti Jesuse. Ora la iyac'be yil sjunlej balamil ta
syu'el xchi'uc ti c'u x'elan tspasic mantal li jyu'eletique.
6 —Chacac'be acuentain sjunlej li balamile yo' xayich' o ta muc' scotol li crixchanoe-
tique. Yu'un vo'on jcuentainoj, yech'o un xu' chcac'be ti much'u sc'an co'on chcac'bee.
7 Ti mi chaquejletaone, mi chavich'on ta muq'ue, chacac'be acuentain sjunlej —x'utat la
yu'un ti pucuje.
8 —Batan, Satanás. Mu jch'un li c'usi chavalbone. Ts'ibabil ta sc'op Riox ti stuc no'ox
chquich'ticotic ta muc' ti Rioxe, ti ja' ta jpasticotic ti c'usi tsc'ane —x'utat la yu'un Jesús
ti pucuje.
9 Ti pucuje iyic' la ech'el ta Jerusalén ti Jesuse. Isva'an la ta jol templo. Ti c'alal tey xa'ox
la va'ajtic ta jol temploe,

—Ti mi yech ti vo'ot Xch'amalot li Rioxe, jip aba yalel. [10] Ts'ibabil ta sc'op Riox ti
"chastacbe tal anjeletic ti Rioxe yo' mu c'u xapas oe. [11] Ja' stsacoj chac'ot yo' mu xayayij o
ta tone", xi ts'ibabil —x'utat la yu'un pucuj ti Jesuse.
[12] —Ts'ibabil noxtoc ta sc'op Riox ti mu xu' jq'uelbeticotic yo'on ti Rioxe —x'utat la
yu'un Jesús ti pucuje.
[13] Ti c'alal iyil ti pucuje ti mu c'usi xch'un jtosuc ti Jesuse, iyicta la jayib c'ac'al.

Ja' li' yaloj ti ta estado Galilea lic chanubtasvanuc ti Jesuse
(Mt. 4.12-17; Mr. 1.14-15)

[14] Ti Jesuse isut la ech'el ta Galilea. Spas la yu'un scotol ta syu'el ti Ch'ul Espíritue.
Ivinaj la sc'oplal ta sjunlej estado Galilea xchi'uc ti butic nopol xile, ti naca lec li c'usitic
tspase xchi'uc li c'usitic chale. [15] Ichanubtasvan la ta bic'tal temploetic yu'un li xchi'iltac
ta israelale.
—Toj lec ta xchanubtasvan li jchi'iltic le'e —xiic la ti crixchanoetique.

Ja' li' yaloj ti muc x'ich'e ta muc' ta Nazaret ti Jesuse
(Mt. 13.53-58; Mr. 6.1-6)

[16] Ti Jesuse iloc' la teyo'e, ibat la ta steclumal ta Nazaret. Ti c'alal ic'ot sc'ac'alil ta xcuxic
li j'israeletique, ibat la ta templo teyo'e yu'un la nopem onox xa'i ti chc'otilane. Iva'i la,
yu'un la ja' tsc'an chapta li sc'op Rioxe. [17] I'ac'bat la li balbil vun ti sts'ibaoj comel ti Isaiase
ti yaj'alc'op Rioxe. Ti c'alal isjilch'un li vune, ja' la ista yo' bu chal chac li'i:
[18] Li vo'one li' xa xchi'inojon ti Ch'ul Espíritue ti jun xchi'uc ti Rioxe.
St'ujojon ti Rioxe ti vo'on chcalbe li much'utic abol sbaic ta mulile ti xu' chcac' cuxlicuc
ta sbatel osile.
Yu'un co'ol xchi'uc jchuqueletic ti tsc'anic loq'uesele.
Co'ol xchi'uc ma'satetic ti tsc'anic jambel satique.
Co'ol xchi'uc mozoiletic ti tsc'anic loq'uesele.
[19] Ti Rioxe listac tal ta yalel a'yuc ti ista xa yora chac' iluc ti c'anvaneme,
xi la ts'ibabil ti yo' bu iyapta ti Jesuse.
[20] Ti c'alal ilaje, isbal la li vune, ja' la iyac'be ti much'u tey chtun ta temploe. Ichoti la. Li
much'utic teye isq'uelic la tajmec ti Jesuse.
[21] —Lavie ic'ot xa li c'usi ts'ibabil ta sc'op Riox ti ava'iique —x'utatic la yu'un ti Jesuse.
[22] Lec la iya'i scotolic ti c'usitic iyal ti Jesuse. Xch'ayet o xa la yo'onic ti lec ti c'usitic
iyale.
—¡Pero ja' screm ti Josee! —xut la sbaic.
[23] —Oy much'utic ja' yech chalic: "Mi yech chaval ti jpoxtavanejote, poxtao aba atuc. Ti
mi lecot xae, ja'to yech ta jch'unticotic o ti jpoxtavanejote", xiic. Ja' no'ox yech avo'onicuc
avalbecon: "Paso li' ta jteclumaltic chac c'u cha'al apas ta Capernaume. Ti mi apase, ja'to
yech ta jch'unticotic o ti oy ayu'ele", avo'onicuc avuticon uc.
[24] 'Ta melel chacalbeic, ti much'utic chalic a'yuc li sc'op Rioxe, mi chbatic ta yan o
jteclume, ch-ich'batic ta muc'. Yan ta steclumal stuquique mu x'ich'batic ta muc'. [25] Ta
melel chacalbeic, ti c'alal li' to'ox ta sba balamil ti Elías yaj'alc'op Rioxe, oy ep me'anal
antsetic li' ta jlumaltique. Oxib jabil xchi'uc o'lol muc xac' vo'. Tsots i'ech' vi'nal ta sjunlej
jlumaltic. [26] Ti Elíase muc xtaque ech'el ta sna me'anal antsetic li' ta jlumaltique. Tey
itaque ech'el ta sna jun me'anal ants ti ma'uc jchi'iltique, tey nacal ta jteclum Sarepta.
Nopol xil sba xchi'uc jteclum Sidón. [27] Ja' no'ox yech c'alal cuxul to'ox ti Eliseo yaj'alc'op
Rioxe, ep jchi'iltactic ip ta lepra, pero mi jun muc xet'esbe ti xchamele. Ja' no'ox iyet'esbe
xchamel ti Naamane ti liquem tal ta Siriae —x'utatic la yu'un ti Jesuse.
[28] Ti c'alal iya'iic ti much'utic tey tsobol ta temploe, icapic o la tajmec. [29] Istsaquic la
loq'uel ta jteclum ti Jesuse, iyiq'uic la muyel ta jolvits yu'un la tsjipic ox ta ch'en. Li
jteclume tey no'ox ta ch'ut vits. [30] Pero ti Jesuse xcaquet xa la jelavel ta o'lol crixchanoetic,
ibat la.

Ja' li' yaloj ti isloq'uesbe pucuj ta yo'on jun vinic ti Jesuse
(Mr. 1.21-28)

31 Ti Jesuse ibat la ta jteclum Capernaum ta estado Galilea. Ta sc'ac'alil ta xcuxic li
j'israeletique, i'och la ta templo teyo'e, ichanubtasvan la. 32 Ti much'utic teye xch'ayet
xa la yo'onic ti c'u x'elan ichanubtasvane. Yu'un la lec sna' ti c'usitic tsc'an ti Rioxe.
33 Tey la jun j'israel ta templo, ochem la pucujetic ta yo'on. I'avan la.
34 —¿C'usi acuentaoticotic o, Jesús Nazaret? ¿Mi'n tal atacoticotic ech'el yo' bu chba
quich'ticotic casticoe? Jna'oj much'uot. Vo'ot Xch'amalot ti Rioxe, vo'ot ti ch'abal amule
—xi la.
35 Ti Jesuse ispajes la ti pucujetique ti xch'amunojbe ye ti vinique.
—Anchanic, loc'anic ta yo'on li vinique —xut la.
Ti c'alal iloc' ta yo'on ti vinique, ijipe la comel ta lum yu'un ti pucujetique, pero muc la
xyayij. 36 Xch'ayet xa la yo'onic ti crixchanoetique:
—¿Much'u onox le'e ti oy syu'ele, ti ta xch'unbat smantal yu'un ti pucujetique? —xut
la sbaic.
37 Ti x'elan ispas ti Jesuse, ora la ivinaj ta scotol jteclumetic xchi'uc ta scotol parajeletic
ti tey no'ox ta sts'el Capernaume.

Ja' li' yaloj ti itup' sc'ac'al sni'me'el ti Pedroe
(Mt. 8.14-15; Mr. 1.29-31)

38 Ti c'alal iloc' ta templo ti Jesuse, ibat la ta sna Simón. Ti sni'me'el Simone tilem la
tajmec.
—Abulajan q'uelbon li jni'me'ele —xut la ti Jesuse.
39 Ti Jesuse inopoj la ech'el yo' bu puch'ul ti jmeme'tique, iyal la ti ac'u tup'uc sc'ac'ale.
Ora la itup', lic la mac'linvanuc.

Ja' li' yaloj ti icol yu'un ep jchameletic ti Jesuse
(Mt. 8.16-17; Mr. 1.32-34)

40 Ti c'alal ich'ay c'ac'ale, li much'utic oy yajchamele tey la yic'ojbeic c'otel ti Jesuse,
c'usuc no la chamelal cha'iic. Ti Jesuse xcholet la iyac' sc'ob ta sba ti jchameletique, icol
la scotolic. 41 Ep la noxtoc ti much'utic iloq'uesbat pucuj ta yo'onique. Ti c'alal iloc' ti
pucujetique, i'avanic la.
—Vo'ot Xch'amalot ti Rioxe —xiic la.
Yech'o un ti pucujetique muc la x'aq'ue c'opojicuc más yu'un ti Jesuse, yu'un la sna'ojic
ti ja' st'ujoj Riox ti tspasvan ta mantale.

Ja' li' yaloj ti iyal a'yuc sc'op Riox ta estado Galilea ti Jesuse
(Mr. 1.35-39)

42 Ti c'alal isacub ta yoc'omale, iloc' la ta jteclum ti Jesuse, ibat la yo' bu ch'abal
crixchanoe. Ti crixchanoetique isa'ic la tajmec. C'alal istaique, yo'onicuc la spajesic, mu
la xaq'uic ech'el.
43 —Persa chba calbe ya'iic li jchi'iltactic ta yantic jteclume ti chlic xa pasvanuc ta mantal
ti Rioxe. Yu'un ja' tacbilon o tal ti chcal a'yuque —x'utatic la yu'un ti Jesuse.
44 Ti Jesuse xcholet la iyal ta bic'tal temploetic ta estado Galilea ti chlic xa pasvanuc ta
mantal ti Rioxe.

5

Ja' li' yaloj ti istaic ep choy ti yajchanc'optac Jesuse
(Mt. 4.18-22; Mr. 1.16-20)

1 Ti Jesuse tey la ic'ot ta ti'nab Genesaret tey no'ox ta estado Galilea. Ep la istsob sba
crixchano yo' bu ti Jesuse. Snet'net' xa la sbaic ech'el yu'un la tsc'an cha'iic ti c'usitic chal
ti Jesuse. 2 Ti Jesuse tey la iyil cha'cot xocol canova ta sts'el ti'nab. Li yajvaltaque tey la ta
xchuc' snuti'ic ta ti'nab yu'un la tsacchoy yabtelic. 3 Ti Jesuse i'och la ta jcot canova, ja' la
scanova li Simone.
—Xanubtaso loq'uel jset'uc lacanovae —x'utat la li Simone.

Ti Jesuse ichoti la ta yut canova, ja'o la lic xchanubtas li crixchanoetic tey lamal ta
ti'nabe. 4 Ti c'alal laj chanubtasvanuque —Lacanovae xanubtaso ech'el ta snabil li vo'e.
Ja' tey xajip lanuti'ique. Ja' tey chataic ep choy —x'utat la yu'un Jesús li Simone.
5 —Jchanubtasvanej, sjunul ac'ubal li'abtejoticotic pero muc bu ijtaticotic. Lavi vo'ot
chavale, ta jipticotic ta vo' li stsacobil jchoyticotique —xut la ti Jesuse.
6 Ti c'alal isjip ochel ta vo' li stsacobil xchoyique, inoj la tajmec ta choy. Chjat xa la ti
snuti'ique. 7 Isvelu la tal yan xchi'ilic yu'un la tsc'anic coltael. Italic la. Inoj la ta choy
xcha'cotol ti canovae. Jutuc xa la muc xmuc yalel yu'un la toj ol li choye. 8 Ti c'alal iyil li
Simon Pedroe ti inoj ta choy xcha'cotol ti canovae, isquejleta la ti Jesuse.
—Cajval, mu xachi'inon. Li vo'one jmulavilon —xut la.
9 Ti x'elan iyale, yu'un la xch'ayet xa o yo'onic ti ep tajmec istaic choy xchi'uc li
xchi'iltaque. 10 Ja' no'ox yech xch'ayet xa la yo'onic uc li Jacoboe xchi'uc li Juane, ja' li
scremotic Zebedeoe, yu'un la ja' xchi'il sbaic ta tsacchoy xchi'uc li Simone.
—Mu me xaxi'. Ta jel avabtel. Chba avic'bon tal crixchanoetic —x'utat la yu'un Jesús li
Simone.
11 Ja' no'ox la ti isloq'uesic ta ti'nab ti scanovaique, iyictaic o la li tsacchoye, ja' la ba
xchi'inic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti i'ech' xchamel jun vinic ti ip ta leprae
(Mt. 8.1-4; Mr. 1.40-45)

12 Ti c'alal tey ta jun jteclum ti Jesuse, tey la ic'ot jun j'israel, ip la ta lepra. C'alal iyil
Jesús ti vinique, isquejan la sba ta yichon, ja'o la isnijan sba ta balamil noxtoc.
—Cajval, ac'anuc la avet'esbon li chamel x'elan ipon oe, yu'un jna'oj ti vo'ot xu'
chavet'esbone —xi la ti vinique.
13 Ti Jesuse iyac' la sc'ob ta sba ti jchamele.
—Ech'uc che'e —xut la.
Ora la i'ech'.
14 —Mu me much'u xavalbe ya'i ti vo'on laquet'esbot lachamele. Ja' no'ox ba ac'bo yil
li palee. Ac'bo smoton Riox chac c'u cha'al yaloj ti Moisese yo' xilic o li jchi'iltactique ti
lecot xae —xut la ech'el vinic ti Jesuse.
15 Pero más to la ivinaj ti chet'es chamel ti Jesuse. Más to la ep crixchanoetic tey ic'otic
yu'un la tsc'an cha'iic li c'usitic chale, tsc'anic la et'esbel xchamelic. 16 Ti Jesuse oy la ibat
stuc ta xocol balamil, ba la sc'opon Riox.

Ja' li' yaloj ti itsatsub yoc sc'ob jun vinique
(Mt. 9.1-8; Mr. 2.1-12)

17 Ti j'ech'ele xyaquet la ta xchanubtasvan ti Jesuse. Tey la chotajtic jayvo' jfariseoetic
xchi'uc jayvo' ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe. Talemic la ta
scotol c'ox jteclumetic ta estado Galilea, xchi'uc la ta estado Judea, xchi'uc la ta jteclum
Jerusalén. Ti Jesuse iyac' la iluc slequilal syu'elal Riox, iyet'esbe la xchamel scotol li
jchameletic italique. 18 Tey la ic'ot jayvo' j'israeletic, sq'uechojic la c'otel ta pop jun
xchi'ilic, ch'abal la yip jun yoc sc'ob. Tsc'an ox la ch-ochic xchi'uquic ta yut na, chba ox la
spuch'anic ta yichon ti Jesuse. 19 Pero muc la sta ochel sbeic yu'un la toj noj ti nae. Solel
la imuyic ta bana yu'un pach'al. Ixch'ojic la jset', tey la isyalesic xchi'uc spop ti jchamele.
Tey la ic'ot ta stuq'uil ti Jesuse. 20 Ti Jesuse iyil la ti xch'unojic ti oy syu'ele.
—Jchi'iltic, ac'bilot xa pertonal yu'un lamule —xut la ti jchamele.
21 Ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe xchi'uc ti jfariseoetique,
“¿much'u li'i ti tsp'is sba ta Rioxe? Muc much'u xu' chiyac'botic pertonal yu'un li
jmultique, ja' no'ox ti Rioxe”, xi la ta yo'onic.
22 Ti Jesuse yiloj la ti c'usi tsnopique.
—¿C'u yu'un ti x'elan chanopique? 23 Ti x'elan icalbe li vinique ti “ac'bilot xa pertonal
yu'un lamule”, xcute, much'uuc no'ox xu' chal yech, yu'un mu vocluc ta alel. Ja' no'ox
yech mu vocluc ta alel ti: “Lican, xanavan”, xichiotique. Pero ja' tsc'an chaq'uelic mi
chc'ot sc'op ti much'u yech chale. 24 Li vo'one ical ti ac'bil xa pertonal yu'un smul li

vinique. Pero q'uelic me c'usi ta jpas lavie yo' xavilic o ti vo'on no'ox ta xcac'be pertonal
yu'un smulic li crixchanoetic li' ta sba balamile, vo'on ti co'ol crixchanootique —x'utatic
la yu'un ti Jesuse.
—Vo'on chacalbe, lican, tamo ech'el lapope, batan ta ana —x'utat la yu'un Jesús ti
vinique.
25 Ora la ilic. Iyil la scotolic ti iyich' ech'el ti spope, ibat la ta sna. "Colaval", xut la ech'el
ti Rioxe. 26 C'alal iyil ti crixchanoetique, xch'ayet xa la yo'onic.
—Coliyal Riox muc bu xquiltic o yech ti x'elan tspase —xiic la.

Ja' li' yaloj ti i'iq'ue yu'un Jesús ti Levie
(Mt. 9.9-13; Mr. 2.13-17)

27 Ti c'alal laj spas yech ti Jesuse, iloc' la teyo'e. Iyil la jun jc'an-loc'-c'usiticuc, tey la
chotol ta xchotleb yo' bu tsc'anbe li sloc' c'usiticuque. Leví la sbi li vinique.
—La', batic —x'utat la yu'un ti Jesuse.
28 Li Levie iyicta la li yabtele, ja' la ixchi'in ech'el ti Jesuse.
29 Ts'acal to li Levie iyic' la ech'el ta sna ti Jesuse, iyac'be la sve'el. Ep la xchi'il ta c'an-
loc'-c'usiticuc istac ta iq'uel. Oy to la much'utic yan iyic'. Ixchol la sbaic ta mexa scotolic
xchi'uc ti Jesuse. 30 Ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe xchi'uc ti
jfariseoetique, chopol la iyilic ti tsobol chve' xchi'uc jc'an-loc'-c'usiticuc ti Jesuse.
—¿C'u yu'un ti tsobol chave' achi'uquic li jc'an-loc'-c'usiticuque xchi'uc li much'utic
más chopol c'usitic tspasique? —x'utatic la li jayvo' ic'bilic yu'un ti Jesuse.
31 Ja' la itac'av ti Jesuse:
—Ti much'utic leque mu c'u stu yu'unic jpoxtavanej. Ja' no'ox ti much'utic ipe. 32 Li
vo'one ma'uc tal jsa' li much'utic ch'abal smul ti yalojique. Ja' tal jsa' ti much'utic oy
smulique yo' xictaic oe —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti isjac'beic ti Jesuse c'u yu'un ti mu xicta yotic ti yajchanc'optaque
(Mt. 9.14-17; Mr. 2.18-22)

33 Oy la much'utic c'ot sjac'beic ti Jesuse:
—¿C'u yu'un ti mu xicta yotic lavajchanc'optac vo'ote? Li yajchanc'optac Juane ep ta
ech'el chicta yotic tsc'oponic Riox. Ja' no'ox yech noxtoc li yajchanc'optac jfariseoetique
—xutic la ti Jesuse.
34 Itac'av la ti Jesuse:
—C'alal teotic ta nupunele, c'alal tey jchi'inojtic li jnupunele, mu ja'uc o chquicta cotic.
35 Ja' no'ox yech lavi li'to jchi'uc li cajchanc'optaque, mu xicta yotic. Ja'to chicta yotic ti
c'alal ximilee.
36 'Muc much'u tsjat jset'uc li yach'c'u'e ti tspac'an o li sc'a'c'u'e. Mi yech tspase, yech
chixtalan li ach' c'u'ule. Mi ja'uc onox snupin yu'un tsmuts li ach'e. Ja' no'ox yech ti
much'utic ta xch'unic ti vo'on no'ox chcac' cuxlicuc ta sbatel osile, ach' xa li c'usitic
tspasique, mu xa spasic ti c'usitic ispasic to'oxe. 37 Ja' chac c'u cha'al li ach' ya'lel uvae, muc
much'u ta xch'ol ta poco' nuculal chivo. Ti mi ta xch'ol ta poco' nucule, ti c'alal xvocane,
ta xt'om li nucule. Yech no'ox ta xmal. Yech no'ox ta xch'ay noxtoc li yave. 38 Li ach' ya'lel
uvae ja' tsc'an ti ach' yav chich' ch'olel oe. 39 Ti much'u nopem xa'i yuch'el li paseme, mu
sc'an ti bu chi' toe. "Más lec chca'i li paseme", xiic —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

6

Ja' li' yaloj ti isc'asic jaychev trigo ti yajchanc'optac Jesuse
(Mt. 12.1-8; Mr. 2.23-28)

1 Ta sc'ac'alil ta xcuxic li j'israeletique li jayvo' tsobol chanavic xchi'uc ti Jesuse, ja'o la
i'ech'ic xchi'uc ta be ta trigoaltic. Isc'asic la jaychev trigo, isju' la sc'uxic. 2 I'ileic la yu'un
jayvo' jfariseo.
—¿C'u yu'un chac'asic trigo ta sc'ac'alil ta jcuxtique? —x'utatic la yu'un ti jfariseoe-
tique.
3 Ja' la itac'av ti Jesuse:

—¿Mi muc bu aq'uelojic ya'el ta sc'op Riox ti c'usi ispas ti Davide c'alal ivi'naj xchi'uc
ti xchi'iltac ta xanvile? [4] Tey ic'otic ta templo. Ti Davide ja' isc'an sve' ti pan ta ba mexae
ti smotoninoj ti Rioxe. Ac'u mi yaloj ti Rioxe ti ja' no'ox tsve'ic li paleetique, pero isve'ic
xchi'uc xchi'iltac ti Davide. Pero muc bu ista o smul uc.
[5] ’Vo'on ti co'ol crixchanootique, vo'on yajvalon li sc'ac'alil ta jcuxtique. Vo'on chcal ti
c'usi xu' jpastique —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti lec xa icom sc'ob ti jun vinique
(Mt. 12.9-14; Mr. 3.1-6)

[6] Ta sc'ac'alil ta xcuxic li j'israeletique, ti Jesuse i'och la ta jun biq'uit templo,
ichanubtasvan la. Tey la jun vinic smoch'oj la sba sni'tac sbats'ic'ob. [7] Tey la jayvo' li
much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe xchi'uc la jayvo' jfariseoetic. Ja'
la tspa'iic ti Jesuse. Ta la sq'uelic mi oy chet'es chamel ta sc'ac'alil ta xcuxique yo' la stabeic
o smul ti yalojique. [8] Ti Jesuse sna'oj la li c'usi tsnopique.
—La' va'lan li' ta o'lole —xut la ti vinic smoch'oj sba sni'tac sbats'ic'obe.
Ti vinique tey la ba va'luc ta o'lol. [9] Ti Jesuse isc'opon la ti much'utic ta xchanubtasvanic
yilel ta smantaltac Rioxe xchi'uc ti jfariseoetique:
—Oy c'usi chajac'beic. Ta sc'ac'alil ta jcuxtique ¿c'usi yaloj ti Rioxe ti xu' jpastique? ¿Mi
xu' jpastic li c'usitic leque, o mi ja' ta jpastic li c'usitic chopole? ¿Mi xu' chich' et'esbel
xchamel li much'utic ipe, o mi tey no'ox jq'uelojtic chamicuc? —xut la.
[10] Ti Jesuse isq'uelbe la sat ti much'utic tey chotajtique.
—Tuq'uibtaso li sni'tac ac'obe —x'utat la yu'un Jesús ti vinique.
Istuq'uibtas la, lec xa la icom ti sc'obe. [11] Ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta
smantaltac Rioxe xchi'uc ti jfariseoetique, icap o la sjolic. Isnopic la c'usi xu' ta xcha'leic
ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ist'uj lajchavo' yajchanc'op ti Jesuse
(Mt. 10.1-4; Mr. 3.13-19)

[12] Ti c'alal ja'o yech ispase, imuy la ech'el ta vits ti Jesuse, ba la sc'opon Riox. Sjunul la
ac'ubal tey isc'opon Riox. [13] Ti c'alal isacube, istsob la scotol ti much'utic ixchi'in scotol
c'ac'ale. Ja'o la ist'uj lajchavo' ti ta xchi'in oe, ti ta stac ech'el ta yalel a'yuc li c'usitic chale.
Apoxtoletic isbiinic. [14] Li lajchavo' it'ujeique, ja' sbiic li'i: Simón, Pedro la i'ac'bat sbiin
yu'un ti Jesuse. Xchi'uc Andrés, ja' yits'in li Pedroe. Xchi'uc Jacobo, xchi'uc Juan, xchi'uc
Felipe, xchi'uc Bartolomé. [15] Xchi'uc Mateo, xchi'uc Tomás, xchi'uc otro jun Jacobo screm
Alfeo. Xchi'uc Simón ti stic'oj sba ta partido zelotee. [16] Xchi'uc Judas, ja' sbanquil yits'in
sba xchi'uc li Jacoboe. Xchi'uc Judas Iscariote, ja' ti iyac' entrucal ta ts'acal ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti iyet'esbe xchamel ep jchameletic ti Jesuse
(Mt. 4.23-25)

[17] Ti c'alal iyalic tal ta yoc vits xchi'uc Jesús li lajchavo'e xchi'uc ti much'utic ixchi'inic ti
c'alal i'ay ta vitse, tey la lamal ep crixchanoetic c'ot staic ta stentejtic. Oy la jlom liquemic
tal ta estado Judea xchi'uc ta jteclum Jerusalén. Oy la jlom liquemic tal ta chib jteclum
Tiro xchi'uc Sidón li ta sts'el ti'mare. Yu'un la ba ya'iic c'usi chal ti Jesuse. Isc'anic la
et'esbel xchamelic noxtoc. [18] Ti much'utic ochem pucuj ta yo'onique ic'otic la noxtoc.
Iloq'uesbat la scotolic ti pucujetic ochem ta yo'onique. [19] Ti crixchanoetique yo'onuc la
spiquic ti Jesuse yu'un la iyilic ti ta slequilal syu'elal no'ox i'ech' ti chamele.

Ja' li' yaloj ti much'utic chil to jun yo'onique xchi'uc ti much'utic chil to svocolique
(Mt. 5.1-12)

[20] Li lajchavo'e iq'uelbat la satic yu'un ti Jesuse.
—Vo'oxuc ti povreoxuque, chavilic to ta ts'acal ti jun avo'onique yu'un chlic spasoxuc
ta mantal ti Rioxe.
[21] ’Vo'oxuc ti abol abaic ta vi'nal lavie, chavilic to ta ts'acal ti jun avo'onique yu'un
chayac'beic c'usitic chtun avu'unic ti Rioxe.

’Vo'oxuc ti cha'oq'uic lavie, chavilic to ta ts'acal ti jun avo'onique yu'un ja' chaspatbe avo'onic ti Rioxe.
22 ’Vo'oxuc ti mu sc'an sq'uel asatic li crixchanoetique, ti chasnutsique, ti chasp'ajique, ti chopol c'usi chayalbeic o ti avich'ojicon ta muc' vo'on ti co'ol crixchanootique, chavilic to ta ts'acal ti jun avo'onique. 23 Junuc no'ox avo'onic ti c'alal yech chc'ote, yu'un lec ti c'usi chc'ot ataic ta vinajele. Li much'utic mu sc'an sq'uel asatique ja' onox yech ispasic ti smuc'tatotic ti ta más vo'nee. Abol sba ixcha'leic ti yaj'alc'optac Rioxe.
24 ’Vo'oxuc ti jc'ulejoxuque, ti mu c'usi palta chava'iique, chavil to avocolic ta ts'acal yu'un mu c'usi chayac'beic ti Rioxe.
25 ’Vo'oxuc ti noj ach'utic lavie, chavilic to vi'nal ta ts'acal.

’Vo'oxuc ti chatse'inic lavie, chavil to avocolic yu'un chavat avo'onic chavoq'uita to abaic ta ts'acal.
26 ’Vo'oxuc ti lec chayilic li crixchanoetique, mu c'usi bal o yu'un chavil to avocolic ta ts'acal. Yu'un ja' yechoxuc chac c'u cha'al ti much'utic isp'is sbaic ta yaj'alc'optac Rioxe ti ta más vo'nee. Yech no'ox ti lec i'ileic yu'un ti crixchanoetique.

Ja' li' yaloj ti ac'u jc'uxubintic ti much'utic chiscrontainotique
(Mt. 5.38-48; 7.12)

27 ’Vo'oxuc ti li' chava'iic li c'usitic chcal lavie, chacalbeic. C'uxubino acrontaic. Ti much'utic mu sc'an sq'uel asatique, lec me xac'oponic, xacoltaic. 28 Mi chopol ti c'usitic chayalbeique, mu me c'usi chopol xavalbeic uc. C'oponbeic Rioxe yo' xlecub o yo'onique. 29 Ti mi oy much'u chasmajbe jot xocon asate, albo ti xu' smaj xcha'jotole. Ti mi oy much'u chaspojbe apimilc'u'e, ac'bo. Ac'bo noxtoc li jlom ta yute. 30 Ti mi oy much'u chasc'anbe li c'usuc avu'une, ac'bo. Ti mi oy much'u tspoj li c'usi avu'une, mu me xac'anbe sutel. 31 Mi chac'an ti lec chayil li crixchanoetique, ja' tsc'an ti lec chavil uque.
32 ’Pero mi ja' no'ox ac'anojic li much'utic sc'anojoxuque, mu xvinaj ti lec avo'onique. Co'oloxuc xchi'uc li much'utic chopol sjole. 33 Ti mi ja' no'ox chac'uxubinic li much'utic chasc'uxubinique, mu xvinaj ti lec avo'onique. Co'oloxuc xchi'uc li much'utic chopol sjole. 34 Ti mi ja' no'ox chavac'beic xch'amun ataq'uinic li much'u avilojic ti sna' sutese, mu xvinaj ti lec avo'onique. Co'oloxuc xchi'uc li much'utic chopol sjole. Yu'un ja' no'ox chac'be xch'amun staq'uinic li much'utic yilojic ti sna' sutesele. 35 Li vo'oxuque tsc'an chac'uxubinic li much'utic chascrontainique. Tsc'an lec chavilic scotol crixchanoetic. Ti mi oy c'usi chaxch'amunbee, ac'bo, ac'u mi mu sutes, yo' xvinaj o ti xch'amaloxuc ti Rioxe, yo' xata o ep amotonic ta vinajele. Ti Rioxe sc'uxubinoj li much'utic chopol sjol uque ti mu sna' xalic colaval ti c'alal oy c'usi tstabeic Rioxe. 36 Ja' más lec c'uxubinvananic chac c'u cha'al chc'uxubinvan ti Jtotic Riox ta vinajele.

Ja' li' yaloj ti mu me jnopbetic smul jchi'iltique
(Mt. 7.1-5)

37 ’Mu me xanopbe smul achi'ilic yo' ti mu xayalbe o ti Rioxe ti oy amule. Mi oy bu ista smul avu'unic lachi'ilique, aq'uic ta pertonal yo' ti xayac'beic o pertonal yu'un amulic ti Riox uque. 38 Ac'beic c'usi chtun yu'un lachi'ilique yo' ti xayac'beic o c'usi chtun avu'unic ti Riox uque. Más to ep cha'ac'batic li vo'oxuque. Ja' chac c'u cha'al li much'utic ts'acal chac' li c'usi chaq'ue, ti lec tsnojese, ti chtanij xa loq'uel ta sti'ile, ja' yech chavich'ic ti c'usi chtun avu'unic li vo'oxuque. Ti mi ep chavaq'uique, ja' no'ox yech ep cha'ac'batic uc. Ti mi jset' chavaq'uique, ja' no'ox yech jset' chayac'beic ti Riox uque —x'utatic la yu'un ti Jesuse.
39 Ti Jesuse iyal la jun lo'il:

—Li much'u ma'sate mu stac' xac'be yil be li xchi'il ta ma'satile. Co'ol chp'ajic ta ch'en. 40 Li jchanvune mu co'oluc sna'ic xchi'uc yajmaestro yu'un ja'to ta xchan. Ti c'alal xchane, co'olic xa. Yech'o un t'ujic ti much'u chac'anic ti chaxchanubtasique.
41 ’Ac'u mi mu c'usi más chopol tspas lachi'ile, li vo'ote yochelot ta sq'uelel. Mu xava'i aba ti más to chopol li c'usi chapase. 42 “Chopol ti x'elan chapase”, xavut lachi'ile, pero ¿c'uxi chap'ijubtasvan ti más to chopol c'usitic chapas li vo'ote? Li vo'ote chanop ti mu

c'usi chopol chapase. Mi chac'an chap'ijubtas lachi'ile, ja' tsc'an ti vo'ot ba'yi chavicta spasel li c'usitic chopole. Mi avil xa ti lecote, xu' xa xap'ijubtas lachi'ile.

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan ta jnoptique ja' yech chloc' ta quetic
(Mt. 7.15-20; 12.33-35)

43 'Ja' chac c'u cha'al li te'el lo'boletique, ti bu onox leque, lec li sate. Ti bu onox chopole,
chopol li sate. Mu scap sba li leque xchi'uc li chopole. 44 Ti c'u x'elan sat li jtec' te'e ja'
chvinaj o mi lec, mi chopol. Muc bu xavilic ic'ux ta jtec' ch'ix, muc bu xavilic uva ta macom.
45 Ja' no'ox yech li much'u lec yo'one lec chc'opoj, lec c'usi tsnop. Li much'u chopol sjole
chopol chc'opoj, chopol c'usi tsnop. Ti c'u x'elan ta snopique ja' yech chloc' ta yeic.

Ja' lo'il scuenta cha'vo' vinic ti ismeltsan snaic ya'ele
(Mt. 7.24-27)

46 '¿C'u yu'un ti "Cajval, Cajval" xavuticone ti muc bu chapasic li c'usitic icale? 47 Ti
much'u cha'i li c'usitic chcale, mi ta xch'une, chacalbe ava'iic c'u x'elan. 48 Co'ol xchi'uc jun
vinic ti ismeltsan sna ta ba tone. Nat isjoc' yalel ja'to ti ista li tone. Ja'to tey isliquesbe li
stanal yoque. Ital tsots vo', inoj li uc'ume, icajtsaj c'alal ba osil, ic'ot yo' bu li nae. Li pana
xocon nae inoj. Pero muc xlom yu'un ta ba ton smeltsanoj. 49 Ti much'u cha'i li c'usitic
chcale, mi mu xch'une, co'ol xchi'uc jun vinic ti ta ba balamil ismeltsan snae, ch'abal stanal
yoc. Ital tsots vo', inoj li uc'ume, icajtsaj c'alal ba osil, ic'ot yo' bu li nae. Li pana xocon
nae inoj. Ora ilom —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

7

Ja' li' yaloj ti i'ech' xchamel smozo jun capitan solteroe
(Mt. 8.5-13)

1 Ti c'alal laj xchanubtas crixchanoetic ta yoc vits ti Jesuse, ibat la ta jteclum Capernaum.
2 Oy la jun capitan soltero, tey la nacal ta Capernaum. Oy la jun smozo sc'anoj la tajmec.
I'ipaj la, ta xa'ox la xcham ti smozoe. 3 Ti c'alal iya'ibe sc'oplal Jesús ti capitan solteroe,
istac la ech'el jayvo' jmeltsanejc'opetic yu'un jurioetic ti tey ta Capernaume. Ba la yalbeic
ti Jesuse mi mu la x'abulaj xba yet'esbe xchamel ti smozoe. 4 Ti jmeltsanejc'opetique ibatic
la yo' bu ti Jesuse.

—Abulajan c'uxubino li capitan solteroe. 5 Yu'un sc'anojotic jcotoltic. Ja' iyac' taq'uin
ti imeltsaj o li templo li' ta jteclume —xutic la ti Jesuse.

6 Ti Jesuse ixchi'in la ech'el ti jmeltsanejc'opetique. Ti c'alal po'ot xa'ox la xc'otic ta
snae, ti capitan solteroe istac la tal jayvo' ti much'utic lec sc'opone yu'un la ja' tal spajesic
ti Jesuse.

—Totic, mu la xba avac' avocol. Yu'un la mu tsotsuc yabtel ti vo'ot chabat ta snae. 7 Mu la
smeloluc cha'i ti chtal sc'oponot stuque. Xu' la ja' no'ox alo jp'eluc ti ac'u ech'uc xchamel
li smozoe. 8 Mantal no'ox la ta xch'un ti tspas ta mantal li solteroetique. Batan, mi xut la
li june, chbat la. La' to, mi xut la li june, chtal la. Paso chac li'i, mi xut la li smozoe, tspas
la, xiyutoticotic tal —xutic la c'otel ti Jesuse.

9 Ti c'alal iya'i ti Jesuse, xch'ayet xa la yo'on. Ijoyij la.

—Chacalbeic ti muc bu jtaoj junuc jchi'iltic ta israelal ti ta xch'un chac c'u cha'al ta
xch'un li capitan solteroe —xut la ti crixchanoetic tey nap'ajtic ech'el ta spate.

10 Ti c'alal isut ti much'utic itaqueic tale, lec xa la c'ot staic ti smozo capitan solteroe.

Ja' li' yaloj ti ixcha'cuxesbe screm me'anal ants tey ta jteclum Naín ti Jesuse

11 Li lajchavo'e tsobolic la ech'el xchi'uquic ti Jesuse, ibatic la ta jun jteclum, Naín sbi.
Ep la crixchanoetic nap'al ech'el. 12 Ti c'alal po'ot xa'ox la xc'otic ta sti' scorraltonal li
jteclume, ti Jesuse iyil la ti oy much'utic scuchojic tal ánimae yu'un chba smuquic. Ti
ánimae screm la jun me'anal ants. Junjunuc o la ti yole. Ep la tajmec smuquel, ja' la ti
much'utic tey nacajtic ta jteclume. 13 Ti Cajvaltic Jesuse ti c'alal iyil ti antse, ic'uxubaj la ta
yo'on.

—Mu xa'oc' —xut la.

[14] Inopoj la ech'el, ispicbe la sq'uech'obte'al ti ánimae. Ti much'utic scuchojic tale va'
xiic la.
—Crem, vo'on chacalbe, lican —xut la ánima ti Jesuse.
[15] Ora la ichoti ti creme, lic la lo'ilajuc.
—Ic'o ech'el lacreme —x'utat la yu'un Jesús ti antse.
[16] Ti much'utic teye ixi' la scotolic. Pero "coliyal Riox" xiic la.
—Li jchi'iltic li'i yaj'alc'op Riox. Tsots syu'el —xi la jlom.
—Vo'otic jc'uxubineltic ti itaque tal yu'un ti Rioxe, vo'otic ti st'ujojotic onoxe —xi la
jlom.
[17] Ti c'usi ispas ti Jesuse, ivinaj la ta sjunlej estado Judea xchi'uc ti butic nopol xile.

Ja' li' yaloj ti tal sc'oponic Jesús ti yajchanc'optac Juan j'ac'-ich'vo'e
(Mt. 11.2-19)

[18] Ti Juan j'ac'-ich'vo'e i'albat la yu'un yajchanc'optac ti c'usitic tspas ti Jesuse. Ti c'alal
iya'ie, iyalbe la cha'vo' yajchanc'op.
[19] —Ba jac'beic li Jesuse mi ja' xa ti much'u sc'oplal chtal spasotic ta mantale, o mi ta to
jmalatic otro jun —x'utatic la ech'el ti cha'vo'e.
[20] Ti c'alal ic'otique, isc'oponic la ti Jesuse:
—Li' listacoticotic tal li Juan j'ac'-ich'vo'e. Tal jac'boticotic mi vo'ot ti sc'oplal chtal
apasoticotic ta mantale, o mi ta to jmalaticotic otro jun —xutic la ti Jesuse.
[21] Ti Jesuse ja'o la xyaquet ta xet'esbe xchamel ep jchameletic ti c'alal ic'otique, xchi'uc
la ti much'utic ip ta chine. Ta la sloq'uesbe pucujetic ta yo'on ti crixchanoetique, ta la
sjambe sat ma'satetic.
[22] —Ba albeic li Juane li c'usitic ijpas avilique xchi'uc li c'usitic ical ava'iique. Li
ma'satetique chil xa sbeic. Li coxoetique lec xa chanavic. I'ech' xa xchamelic li much'utic
ip ta leprae. Ijam xa xchiquinic li pac'chiquinetique. Li much'utic chamemic xa'oxe
ijcha'cuxesic xa. Li me'onetique icalbe xa ya'iic ti oy cuxlejal ta sbatel osile. [23] Mu me xicta
sba li Juane, ac'u yich'on o ta muc', junuc me yo'on, xiyutoticotic tal li Jesuse, xavutic
c'otel li Juane —x'utatic la yu'un ti Jesuse.
[24] Ti c'alal isutic ti yajchanc'optac ti Juane, ti Jesuse lic la yalbe crixchanoetic sc'oplal ti
Juane.
—Ti c'alal la'ayic ta xocol balamile, ma'uc puj ay aq'uelic ti xbat ta jot ta jot ta
iq'ue. [25] Yaj'alc'op Riox ay aq'uelic. Avilic ti muc bu lec sts'acubtasoj sbae. Ti much'utic
sts'acubtasoj sbaique, ti mu c'u me'anal cha'iique, ja' li preserenteetique yu'un jc'ulejetic.
[26] Li Juan ay aq'uelique, ma'uc yech pero más tsots yabtel chac c'u cha'al ti yan yaj'alc'optac
Rioxe. [27] Ts'ibabil onox sc'oplal ta sc'op Riox li Juane ti ja' chjelav tal cu'une.
Ba'yi ta jtac ech'el mantal.
Ja' chalbe li crixchanoetique ti tey chac'ote yo' xa'ich'e o ta muq'ue,
xiyut ti Jtote, xi onox ts'ibabil. [28] Chacalbe ava'iic, ta scotol li crixchanoetique muc much'u
más tsots yabtel chac c'u cha'al li Juan j'ac'-ich'vo'e. Pero ti much'u ta xch'un pasel ta
mantal yu'un ti Rioxe, ac'u mi mu tsotsuc yabtel, más ch-ac'bat yil c'u x'elan tspas mantal
ti Rioxe. Ja' mu sta yech ch-ac'bat yil li Juane.
[29] 'Li much'utic iya'iic ti c'usitic iyal li Juane xchi'uc li jc'an-loc'-c'usiticuque, ixch'unic
yictael li c'usitic chopole, isc'anbeic ich'vo' li Juane yo' x'aq'ueic o ta pertonal yu'un ti
Rioxe. Yu'un iya'iic ti oy smulic ta stojol ti Rioxe. [30] Li jfariseoetique xchi'uc li much'utic
ta xchanubtasvanic ta smantal Rioxe, muc xch'unic yictael li c'usitic chopole, yech'o ti
muc sc'anbeic ich'vo' li Juane. Isp'ajic li pertonale ti ch-ac'batic ox yu'un ti Rioxe.
[31] 'Chacalbeic c'u xa'elanic vo'oxuc ti cuxuloxuc lavie. [32] Caltic no'ox ya'el ti oy c'oxetic
tey chtajinic ta ch'ivite. Li jlome iyalbeic li jayvo' xchi'iltac ta tajimole: "Icoq'uesinticotic
ama pero muc xa'ac'otajic o. Lime'anaj'oc'oticotic pero muc xa'oq'uic noxtoc. Mu c'usi
xac'anic", xutic. Ja' yechoxuc uc yu'un mu c'usi xac'anic. [33] Ti c'alal ital li Juane, muc
xaxchi'inic ta ve'el ta uch'vo' pero chopol ava'iic. "Ochem pucuj ta yo'on", xachiic.
[34] Ti c'alal lital vo'on ti co'ol crixchanootique, lajchi'inic ta ve'el ta uch'vo' pero chopol

ava'iic noxtoc. “Q'uelavil tol xve', tol xuch' ya'lel uva”, xachiic. Lec xil noxtoc li
jc'an-loc'-c'usiticuque xchi'uc li much'utic más chopol c'usitic tspasique”, xachiic. 35 Ti
sp'ijubtasojicoxuc ti Rioxe, avich'oticotic ta muc' xchi'uc Juan ti yechuque. Ja' chul
o ta ajolic ti sp'ijubtasojoticotic ti Rioxe, yech'o ti ijpasticotic ti c'usitic ijpasticotique
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti och ve'uc ta sna jun jfariseo ti Jesuse

36 Ti Jesuse i'iq'ue la ech'el ta ve'el yu'un jun jfariseo. Ibat la, ichoti la ta mexa. 37 Ti c'alal
xyaquet chve' ta mexae, ja'o la tey ic'ot jun ants, chopol la c'usitic tspas. Yu'un la iya'i ti
tey ta sna jfariseo ti Jesuse. Yich'oj la c'otel jun slimete, noj la ta ya'lel muil nichim. 38 Ti
antse tey la ic'ot ta sts'el ti Jesuse. Iyoq'uita la sba. Ti ya'lel sate ic'ot la ta yoc ti Jesuse.
Iscusbe la ta stsatsal sjol. Isbuts'be la ti yoque. Ja'o la iscoconbe ta yoc ti sbel slimetee
yu'un la iyich' ta muc'. 39 Ti c'alal iyil ti much'u i'ic'van ta ve'ele, “Ti ja'uc yaj'alc'op Riox
li vinic li'i, sna'oj ti chopol c'usitic tspas li ants ti chpicone”, xi la isnop ti jfariseoe.

40 —Simón, oy c'usi chacalbe —x'utat la yu'un ti Jesuse.

—¿C'usi? —xi la ti Simone.

41 —Caltic no'ox ya'el ti oy jun vinic ich'amunbat staq'uin yu'un cha'vo' vinique. Li june
ixch'amun quiniento. Li june ixch'amun cincuenta. 42 Ti c'alal iyil ti mu xa sut yu'unic li
yajval taq'uine, ixch'aybe yil xcha'va'alic. Li cha'vo' vinic ti ich'aybat yile, ¿much'u más
c'anvanem xana'? —x'utat la yu'un ti Jesuse.

43 —Ja' nan más c'anvanem li much'u ich'aybat ep yile —xi la ti Simone.

—Yech ava'uc —xi la ti Jesuse.

44 Ti Jesuse isq'uelbe la sat ti antse, ja' la isc'opon ti Simone:

—Ti c'alal li'och tale, muc much'u lispocbe coc. Q'uelavil li ants li'i, ja' lispocbe coc
ta ya'lel sat. Liscusbe ta stsatsal sjol noxtoc. 45 Li vo'ote muc xabuts'on ti c'alal liyule. Li
antse lisbuts'be coc. Yilel to tsbuts'. 46 Li vo'ote muc xacoconbon aceite ta jol. Yan li antse
liscoconbe ya'lel muil nichim ta coc. 47 Chacalbe ava'i, ac'u mi ep smul li antse, lavie ac'bil
xa pertonal yu'un smul yu'un sc'anojon tajmec. Li much'u jutuc no'ox smul ti yaloje ti
icac'be pertonale, ja' mu másuc sc'anojon —x'utat la yu'un Jesús ti Simone.

48 —Li vo'ote la'ac'bat xa pertonal yu'un lamule —x'utat la yu'un Jesús ti antse.

49 —¿Much'u li vinic li'i ti c'alal ta mulil chac' pertonal uque? —xiic la ti much'utic tey
ta mexae.

50 Ti antse i'albat la noxtoc yu'un ti Jesuse:

—La'ac'bat xa pertonal yu'un lamule yu'un ach'unoj ti oy jyu'ele. Yech'o un mu me c'u
xal avo'on, batan —x'utat la.

8

Ja' li' yaloj ti oy jayvo' antsetic ismac'linic ti Jesuse xchi'uc ti yajchanc'optaque

1 Ts'acal to li lajchavo'e tsobol la ibatic ta jteclumetic xchi'uc ta parajeletic xchi'uquic
ti Jesuse. Ti Jesuse ja' la iyal ti chlic xa pasvanuc ta mantal ti Rioxe. 2 Xchi'uquic la
ech'el jayvo' antsetic. Oy la iloq'uesbatic pucuj ta yo'onic yu'un ti Jesuse, oy la i'et'esbat
xchamelic. Tey la capal ech'el jun ants, María la sbi, liquem la tal ta jteclum Magdala. Ja' la
ti iloq'uesbat vucvo' pucuj ta yo'on yu'un ti Jesuse. 3 Tey la li Juana uque, li yajnil Chuzae.
Li Chuzae ja' la xchabiojbe sna li covierno Erodese. Tey la li Susana uque xchi'uc la yan
antsetic. Ja' la imac'linatic li lajchavo'e xchi'uc ti Jesuse. Li antsetique isloq'ues la stuquic
li ve'lile.

Ja' lo'il scuenta jvajtrigo

(Mt. 13.1-15, 18-23; Mr. 4.1-20)

4 Ep la crixchanoetic liquemic la tal ta jujun jteclum istsob la sbaic yo' bu ti Jesuse. Ja'o
la iyal jun lo'il ti Jesuse:

5 —Caltic no'ox ya'el ti oy jun vinic ba svaj strigoe. Ti c'alal isvaje, oy jlom ta be ic'ot.
Tey ilaj ta tec'ulanel. Ital mutetic, istam. 6 Oy jlom ta tontic ic'ot. Ti c'alal ich'i jset'e, ora
itaquij, yu'un itaquij li lum ta ba tone. 7 Oy jlom ta ch'ixtic ic'ot. Ti c'alal ich'i li ch'ixe,

iyolontaj li trigoe, ja' ich'ajub o. [8] Oy jlom ta lequil balamil ic'ot. Lec ich'i, ibeq'uin. Li jp'ej
trigoe iyac' cien li sbeq'ue —xi la.
Ti c'alal laj yal chac taje, tsots la ic'opoj.
—Vo'oxuc ti ava'iic c'usi icale, nopbeic smelol —x'utatic la yu'un ti Jesuse.
[9] Li lajchavo'e isjac'beic la ti Jesuse ti c'usi smelol ti lo'il iyale.
[10] —Li vo'oxuque jamal lacalbeic c'u x'elan tspas ta mantal crixchanoetic ti Rioxe. Li
yantique ta lo'il no'ox chcalbeic. Yu'un ep ta ech'el iyilic ti oy jlequilal jyu'elale, pero
co'ol xchi'uc muc xilic. Ep ta ech'el iya'iic ti c'usi icale, pero muc xa'ibeic smelol yu'un
stoyoj sbaic.
[11] 'Chacalbe ava'iic c'usi smelol li lo'ile. Li bec' trigoe ja' seña li sc'op Rioxe. [12] Li bec'
trigo ti ic'ot ta bee, ja' seña ti much'utic ya'yojic xa li sc'op Rioxe pero mu xch'unic. Ta
xtal ta ora ti pucuje, chtal ch'aybatuc ta sjolic li sc'op Rioxe yo' mu xch'unic oe, yo' mu
xcuxiic o ta sbatel osile. [13] Li bec' trigo ti ic'ot ta tontique, ja' seña ti much'utic c'alal cha'iic
li sc'op Rioxe ora ta xch'unic, jun xa yo'onic yilel. Pero mu sjunuluc yo'on ta xch'unic.
Ti c'alal x'ilbajinatique, ora chicta sbaic. [14] Li bec' trigo ti ic'ot ta ch'ixtique, ja' seña ti
much'utic ya'yojic xa li sc'op Rioxe pero ja' no'ox ta yo'onic li c'usitic oy ta sba balamile. Ja'
chlo'loatic o. Ja' yolontabil chcom ya'el li sc'op Rioxe yu'un mu j'ech'eluc ta xch'unic. [15] Li
bec' trigo ti ic'ot ta lequil balamile, ja' seña ti much'utic j'ech'el ta xch'unic li sc'op Rioxe.
Co'ol xchi'uc chbeq'uin ya'el yu'un chalic a'yuc li sc'op Rioxe. Ac'u mi ch-ilbajinatic, mu
xicta o sbaic.

Ja' li' yaloj ti jamal xcaltic a'yuc li sc'op Rioxe
(Mr. 4.21-25)

[16] 'Muc much'u ta stsan scas ti ja'o tsmac ta p'ine, ti ja'o tstic' ta yolon teme. Toyol onox
chac' yo' xilic o osil li much'utic ch-ochique. [17] Ja' no'ox yech jamal xavalic a'yuc li c'usitic
lacalbeique, mu me avo'onicuc no'ox sna'. Jamal me xavalic a'yuc ti c'usi orae.
[18] 'Yech'o un a'ibeic me lec smelol li c'usitic chacalbeique. Ti much'utic sjunul yo'on
ta xch'unique más ta xp'ijubtasatic yu'un ti Rioxe yo' xch'unic o leque, yu'un tsc'an
ta xch'unic. Yan ti much'utic mu sjunuluc yo'on ta xch'unique, ti jayp'el sna'ique ta
xpojbatic ta jmoj —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti chac c'oponatuc yu'un sme' xchi'uc yits'intac ti Jesuse
(Mt. 12.46-50; Mr. 3.31-35)

[19] Tey la ic'ot yits'intac ti Jesuse xchi'uc ti sme'ique. Pero muc la x'ochic yo' bu ti Jesuse
yu'un la tsinil tajmec crixchano ta yut na. [20] Oy la much'u i'albon ti Jesuse:
—Tey ta ti'na ame' xchi'uc avits'intac yu'un la tsc'an chasc'opon —xut la.
[21] —Chcal ava'iic, ti much'utic cha'iic li sc'op Rioxe, ti tspasic chac c'u cha'al chale, ja'
co'ol xchi'uc jme', ja' co'ol xchi'uc quits'intac ya'el —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ispajes ic', ivaxi yu'un nab ti Jesuse
(Mt. 8.23-27; Mr. 4.35-41)

[22] Ti j'ech'ele i'ochic la ta canova slajchava'alic xchi'uquic ti Jesuse.
—Batic ta jech nab —x'utatic la.
Ibatic la. [23] Ti c'alal chanavic xa la ta ba nabe, ivay la ti Jesuse. Ti c'alal vayeme, ja'o la
ilic tsots ic'. Xyuc'yon xa la tajmec li nabe. Ep la i'och vo' ta yut canova, chmuc xa'ox la
yalel. [24] Istijic la ti Jesuse.
—Jchanubtasvanej, ta xa me xichamotic —xutic la.
Ilic la ti Jesuse, ispajes la li iq'ue, ivaxi la yu'un li nabe.
[25] —¿Mi mu to bu ach'unojic ya'el ti vo'on tsots jyu'ele? —x'utatic la.
Más to la ixi'ic. Xch'ayet xa la yo'onic.
—¿Much'u li vinic li'i ti jliquel ispajes li iq'ue, ti ivaxi yu'un li nabe? —xut xa la sbaic.

Ja' li' yaloj ti iloquesbat pucujetic ta yo'on jun jgadarae
(Mt. 8.28-34; Mr. 5.1-20)

26 Tey la ic'otic ta jech nab ta steclumal jgadaraetic. Li Galileae li' la ta jech nab icom
yu'unique. 27 Ti c'alal iloq'uic ta canovae, ital la jun jgadara. Vo'ne xa la ochem pucuj ta
yo'on. Ch'abal la sc'u', ch'abal la sna. Ja' xa la snainoj li ch'ojbil tonetic yo' bu chich'ic
tiq'uel ti ánimaetique. 28 Ti c'alal iyil Jesús ti vinique, isquejan la sba ta yichon, ja'o la
isnijan sba ta balamil noxtoc. I'avan la.
—¿C'usi acuentaon o li vo'ote? Jesús, Xch'amal Rioxta vinajel. Mu me xavac'bon castico
—xi la.
29 Ti x'elan iyale, yu'un la iyal xa'ox ti Jesuse ti ac'u loc'uc pucuj ta yo'one. Ep to'ox la ta
ech'el i'ilbajinat yu'un pucuj ti vinique. Ti crixchanoetique ixchucbeic to'ox la yoc sc'ob
ta carina, pero ituch' la yu'un. Tsuje to'ox la ech'el ta xocol balamil yu'un ti pucuje.
30 —¿C'usi abi? —x'utat la yu'un Jesús ti vinique.
—Legionon —xi la.
Ti x'elan iyale, yu'un la ep pucujetic ochem ta yo'on.
31 —Mu me xatacoticotic ech'el ta natil ch'en —xutic la Jesús ti pucujetique.
32 Ja'o la tey xlamet ep chitometic ta ch'ut vits.
—Abulajan alo ac'op ti chi'ochoticotic ta chitometique —xi la ti pucujetique.
Ti Jesuse iyac' la permiso. 33 Ti pucujetique iloc' la ta yo'on ti vinique, i'och la ta
chitometic. Ti chitometique stusus xa la yalel scotol, ip'ajic la ta nab, ijic'av la scotol.
34 Ti jchabichitometique, ti c'alal iyilic ti x'elan ispas ti chitometique, ixi'ic la tajmec.
Ora la ba yalic ta jteclum xchi'uc ta parajeletic. 35 Ti crixchanoetique tal la sq'uelic. Ti
c'alal ic'otic yo' bu ti Jesuse, ti vinic ochem to'ox ep pucujetic ta yo'one, iyilic la ti tey xa
chotol ta sts'el yoc ti Jesuse. Oy xa la sc'u', lec xa la. Ixi'ic o la. 36 Ti much'utic iyilic ti c'uxi
ilecub ti vinique, iyalbeic la ti much'utic tey laj c'otuque. 37 Ti c'alal iya'iique —Abulajan
loc'an ech'el li'toe —xutic la ti Jesuse yu'un la ixi'ic tajmec.
Yech'o un i'ochic la ta canova slajchava'alic xchi'uquic ti Jesuse, isutic la tal ta jech nab.
38 —Chajchi'in ech'el —xi la tajmec ti much'u ochem to'ox pucujetic ta yo'one.
39 —I'i. Batan ta ana, ba albo lachi'iltaque ti lasc'uxubin xa ti Rioxe, ti iloc' xa ti pucujetic
ta avo'one —x'utat la yu'un ti Jesuse.
Ibat la ti vinique, ba la yal ta sjunlej steclumal ti iloq'uesbat pucujetic ta yo'on yu'un ti
Jesuse.

Ja' li' yaloj ti icha'cuxi ti stseb Jairoe xchi'uc imac xchamel jun ants ti sc'u' no'ox ipicbat ti Jesuse (Mt. 9.18-26; Mr. 5.21-43)

40 Ti c'alal isutic tal noxtoc li' ta jech nabe, tey la lamal ep crixchanoetic chmalavanic ta
ti'nab. Xmuyubajic xa la ti tey iyul ti Jesuse. 41 Tey la ic'ot jun vinic yo' bu ti Jesuse, Jairo
la sbi. Jmeltsanejc'op la ta templo teyo'e. Isquejan la sba ta yichon ti Jesuse, ja'o la isnijan
sba ta balamil noxtoc.
—¿Mi mu xa'abulaj xibatic ta jna? 42 Yu'un ta xcham xa jtseb. Yo junuc o. Lajcheb xa
sjabilal —xut la ti Jesuse.
Ti Jesuse ibat la. Tey la nap'alic ech'el slajchava'alic xchi'uc epal crixchanoetic,
snet'net' xa la sbaic ech'el. 43 Oy la jun ants, slajchebal xa la jabil ti mu xmac xchamele. Ep
la isa' jpoxtavanej, muc la xq'uele lec, muc la xmac o ti xchamele. Ilaj la scotol ti staq'uine.
44 Ti antse nap'al la ibat ta spat ti epal crixchanoetique, ispits' la sba jelavel, ista la ta picbel
sne spimilc'u' ti Jesuse. Ti c'alal ispique, ora la imac ti xchamele.
45 —¿Much'u ti lispique? —xi la ti Jesuse.
—Muc xquilticotic —xi la scotolic.
—Jchanubtasvanej, tol chnet'van chavil li crixchanoetique. Chasnet'ot tal ta jujot. ¿C'u
yu'un ti chajac' ti much'u laspique? —xi la xchi'uc xchi'iltac li Pedroe.
46 —Oy much'u lispic yu'un ica'i ti oy much'u i'ech' xa xchamel ta jyu'ele —xi la ti Jesuse.
47 Ti antse mu ox la sc'an xvinaj ti yaloje. Ti c'alal iya'i ti ivinaj xae, xt'elt'on xa la ta
xi'el. Tey la ta o'lol crixchanoetic isquejan la sba ta yichon ti Jesuse, ja'o la isnijan sba ta
balamil noxtoc. Jamal la iyalbe ti ta scoj chamel ti ispicbe spimilc'u'e, ti ja' ilecub o ti c'alal
ispique.

48 —Ants, yu'un ach'un ti oy jyu'ele, yech'o ti lecot xae. Mu c'u xal avo'on, batan —x'utat
la yu'un ti Jesuse.
49 Ti c'alal yolel chlo'ilaj ti Jesuse, ja'o la ital jun ti much'utic tey ta sna ti jmeltsanejc'ope.
—Icham xa latsebe. Yech xa no'ox chba yac' svocol li Jchanubtasvaneje —xut la yulel
ti Jairoe.
50 —Mu xavat avo'on. Ja' no'ox ch'uno ti oy jyu'ele. Ta xcha'cuxi latsebe —x'utat la
yu'un ti Jesuse.
51 Ti c'alal ic'ot ta sna Jairo ti Jesuse, mu la sc'an xchi'in ochel ep crixchanoetic, ja' no la
iyic' ochel li Pedroe, xchi'uc li Jacoboe, xchi'uc li Juane, xchi'uc ti stot sme' tsebe. 52 Oy la
much'utic tey ch-oq'uic ta pana.
—Mu xa'oq'uic. Li tsebe muc bu chamem, ta xvay no'ox —x'utatic la yu'un ti Jesuse.
53 Tse'ej la xa'i scotolic ti x'elan iyale yu'un la sna'ojic ti ichame. 54 Ti Jesuse i'och la ech'el
yo' bu telel ti ánimae, istsacbe la sc'ob ti tsebe, tsots la ic'opoj.
—Tseb, lican —xut la.
55 Ora la icha'cuxi ti tsebe, ilic la.
—Ac'beic sve'el —xi la ti Jesuse.
56 Ti stot sme' tsebe xch'ayet xa la yo'onic.
—Mu me much'u xavalbeic ti icha'cuxi latsebique —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

9

Ja' li' yaloj ti istac ech'el slajchava'al yajchanc'op ti Jesuse
(Mt. 10.5-15; Mr. 6.7-13)

1 Li lajchavo'e itsobatic la yu'un ti Jesuse. I'ac'bat la syu'elic ti xu' tsloq'uesbeic pucujetic
ta yo'on li xchi'ilique, xchi'uc ti ta xet'esic chamele. 2 Itaqueic la ech'el, ba la yalbe xchi'ilic
ti chlic xa pasvanuc ta mantal ti Rioxe, ba la yet'esbeic xchamel ti much'utic ipe. 3 I'albatic
la ti mu ya'uc yich'ic ti c'usitic chtun yu'unic ta bee.
—Mu me xavich' ech'el anamte'ic, mi ja'uc anuti'ic, mi ja'uc ave'elic, mi ja'uc ataq'uinic.
Mi ja'uc xavich' ech'el cha'q'uex ac'u'ic. 4 Ti bu nail chc'ot ach'amunique, teyanic o me. 5 Mi
oy bu jteclumal mu xac' ta ch'om snaique, loc'anic teyo'e. Lilinic comel spucucal avoquic,
ja' seña ti chcom ta sba stuquic ti mu xch'unic pasel ta mantal yu'un ti Rioxe —x'utatic la
yu'un ti Jesuse.
6 Iloq'uic la ech'el, i'ech'ic la ta jujun parajel, iyalbe la ti xchi'ilique ti chlic xa pasvanuc
ta mantal ti Rioxe. Iyet'esbeic la xchamelic ti much'utic ipe.

Ja' li' yaloj ti c'uxi icham ti Juan j'ac'-ich'vo'e
(Mt. 14.1-12; Mr. 6.14-29)

7 Ti covierno Erodese iya'i la ti ep c'usitic tspas ti Jesuse. Mu xa la sna' lec c'usi tsnop
yu'un la oy jlom iyalic ti ja' icha'cuxi ti Juan j'ac'-ich'vo'e.
8 —Ja' nan ti j'alc'op Elias ti ta más vo'nee —xiic la jlom.
—Ja' nan icha'cuxi junuc ti yaj'alc'op Riox ti ta más vo'nee —xiic la jlom.
9 —Vo'on ijloq'ues mantal ti iyich' tuch'bel sjol ti Juane. ¿Much'u van taje ti chca'ibe
sc'oplal ti lec c'usitic tspase? —xi la ti Erodese.
Ti Erodese tsc'an la tsq'uelbe sat ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ismac'lin vo'mil viniquetic ti Jesuse
(Mt. 14.13-21; Mr. 6.30-44; Jn. 6.1-14)

10 Ti c'alal isutic tal li apoxtoletique, yul la yalbeic ti Jesuse ti c'usitic ispasique.
—Jq'uej jbatic ech'el ta xocol balamil —x'utatic la yu'un ti Jesuse.
Ibatic la ta sts'el jun jteclum Betsaida sbi. 11 Ti c'alal iya'i ti crixchanoetique, ba la staic.
Ti Jesuse lec la iya'i ti ic'otic ti crixchanoetique. Iyal la ti chlic xa pasvanuc ta mantal ti
Rioxe. Iyet'esbe la xchamelic ti much'utic ipe.
12 Ti c'alal imal c'ac'ale, istsob la sbaic tal li lajchavo'e.
—Lavi nopol no'ox li parajeletique, más lec taco ech'el li crixchanoetique, ac'u ba
xch'amunic na, ac'u ba sman sve'elic. Li' ta xocol balamile mu c'usi oy —xutic la ti Jesuse.

13 —Mac'linic vo'oxuc —x'utatic la.
—Mu c'usi oy cu'unticotic. C'ajom no'ox vo'p'ej pan xchi'uc cha'cot choy. Ja' no'ox mi
chba jmanbeticotic tale —xutic la.
14 Oy la vo'miluc viniquetic ti tey lamale.
—Albeic li crixchanoetique ti ac'u chotlicuc ta cincuentatique —x'utatic la yu'un ti
Jesuse.
15 Iyalbeic la ti crixchanoetique, ja' la yech ichoti scotolic. 16 Ti Jesuse ja' la ixch'am ti
vo'p'ej pane xchi'uc ti cha'cot choye. Isq'uel la vinajel, "colaval" xut la ti Rioxe. Ja'o la
ixut ti pane, ixch'ac la noxtoc ti choye, i'ac'batic la li lajchavo'e. Li lajchavo'e ja' xa la
iyac'beic ti crixchanoetique. 17 Ive' la scotolic, lec la inojic. Li lajchavo'e istsobic la ti pane
xchi'uc ti choye ti c'u yepal muc xlaj yu'un ti crixchanoetique. Inoj la lajcheb moch ti
sovrae.

Ja' li' yaloj ti jamal iyal ti Pedroe ti ja' st'ujoj Riox ti tspasvan ta mantal ti Jesuse
(Mt. 16.13-20; Mr. 8.27-30)

18 Ti j'ech'ele isq'uej la sbaic xchi'uc ti Jesuse yu'un la stuc ba sc'opon Riox. Ti c'alal laj
sc'opon Rioxe —¿C'usi van cabtel yalojic li jchi'iltactique? —x'utatic la.
19 —Jlom chalic ti Juan ac'-ich'vo'ote. Jlom chalic ti Elíasote. Jlom chalic ti yaj'alc'opot
Riox ti ta más vo'nee ti yu'un nan icha'cuxie —xutic la.
20 —Li vo'oxuque ¿c'usi cabtel ti avalojique? —x'utatic la.
—Vo'ot Cristoot ti yaloj Riox chapasoticotic ta mantale —xi la li Pedroe.

Ja' li' yaloj ti iyal ti Jesuse ti chmilee
(Mt. 16.21-28; Mr. 8.31—9.1)

21 —Mu to me much'u xavalbeic ti c'usi cabtele.
22 'Vo'on ti co'ol crixchanootique jna'oj ti ta onox xcac' jvocole. Mu xiyich'ic ta muc' li
jmeltsanejc'opetique xchi'uc li totil paleetique, xchi'uc li much'utic ta xchanubtasvanic ta
smantal Rioxe. Ja' chiyaq'uic ta milel, chimuque, ta yoxibal c'ac'al chicha'cuxi —x'utatic
la yu'un ti Jesuse.
23 Ti Jesuse ja' la yech lic yalbe scotol ti crixchanoetique:
—Ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue mu me c'uxuc ta yo'on spat xoconic. Ac'u cuchuc
yu'unic ilbajinel scotol c'ac'al chac c'u cha'al ta xcuch cu'un li vo'one, ac'u mi ja' xlajic o.
24 Ti much'utic mu xiyich'ic ta muq'ue ti ja' chi'ic o li milele, yu'un onox ta x'ochic ta c'oc'
ta sbatel osil. Yan ti much'utic muc ta alel yu'unic mi ja' xlajic oe, ta xcuxiic ta sbatel osil.
25 Mi ja' no'ox ta avo'onic li c'usitic oy ta sba balamile, mu c'usi bal o yu'un cha'ochic onox ta
c'oc' ta sbatel osil. Ac'u mi jc'ulejoxuc tajmec li' ta sba balamile, pero mu xu' chaman abaic
loq'uel li ta c'oq'ue. 26 Mi chaq'uexavic ta yalel ti avich'ojicon ta muq'ue, mi chaq'uexavic
ta yalel a'yuc li c'usitic chcale, ja' no'ox yechon uc, vo'on ti co'ol crixchanootique, "le'e
ma'uc jch'amal", chichi ti c'alal xital xchi'uc syu'el ti Jtote xchi'uc ti anjeletic ta vinajele.
27 Ta melel chacalbeic, lavi jayvo' li'oxuque, oy mu to'ox chachamic ti c'alal xlic pasvanuc
ta mantal ti Rioxe —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti iyac' xojobal ti Jesuse ti iyil oxvo' yajchanc'ope
(Mt. 17.1-8; Mr. 9.2-8)

28 Laj xa'ox nan vaxaquibuc c'ac'al ti yech iyal ti Jesuse, ja'o la ba sc'opon Riox ta jp'ej
vits. Ja' la i'iq'ueic ech'el li Pedroe, xchi'uc li Jacoboe, xchi'uc li Juane. 29 Ti c'alal yolel la
tsc'opon Riox ti Jesuse, ijel la ti sate. Ti sc'u'e xlebebet xa la saquil, sac la tajmec. 30 Ja'o la
ivinaj cha'vo' moletic, tey la chlo'ilajic xchi'uc ti Jesuse. Ja' la ti Moisese xchi'uc ti Eliase,
ja'ic ti yaj'alc'optac Riox ti ta más vo'nee. 31 Oy la xojobalic uc. Ti c'usi iyalic xchi'uc ti
Jesuse, ja' la iyalic ti c'u x'elan ta xcham tey ta Jerusalene. 32 Li Pedroe xchi'uc li xchi'iltaque
tey la chnicavic, pero ivic' o la satic. Iyilbeic la xojobal ti Jesuse xchi'uc ti cha'vo'
moletique. 33 Ti c'alal iyilic ti ta xa'ox xbatic ti cha'vo' moletique —Jchanubtasvanej, lec
ti li'otic oe. Ta jmeltsanticotic oxp'ejuc sucbil yanal te'; jp'ej avu'un, jp'ej yu'un Moisés,
jp'ej yu'un Elías —xut la Jesús li Pedroe.
Mu la sna' ti c'usi iyale.

34 Ti c'alal yolel chlo'ilaj li Pedroe, ja'o la ital lumal toc, ibut'ij la scotolic. Ixi'ic la tajmec
ti c'alal ibut'ijic ta lumal toque. 35 Iya'iic la ic'opoj ta yut lumal toc ti Rioxe.
—Li'i ja' Jch'amal. Jc'anoj tajmec. Xach'unbeic me li c'usitic chayalbeique —xi la.
36 Ti c'alal laj c'opojuc ti Rioxe, stuc xa la tey va'al iyilic ti Jesuse. Li oxvo'e mu la much'u
iyalbeic ta ora ti c'usi iyilique.

Ja' li' yaloj ti isloq'uesbe pucuj ta yo'on jun crem ti Jesuse
(Mt. 17.14-21; Mr. 9.14-29)

37 Ta yoc'omal ti c'alal iyalic tal ta vitse, ep la crixchanoetic ba snupic ta be ti Jesuse.
38 Tey la xchi'uquic jun vinic. I'avan la.
—Jchanubtasvanej, abulajan c'uxubinbon li jcreme yu'un yo junuc o. 39 Yu'un ch-
ilbajinat tajmec yu'un pucuj. Ta x'avan, ta xt'elelinat tajmec, ta spotspotsvocan ye. Yech
xa xpich'tepich'te cha'i ti c'alal x'ech' juliquele. 40 Icalbe xa lavajchanc'optaque ti ac'u
sloq'uesic ti pucuje, pero muc xloc' yu'unic —xi la ti vinique.
41 —¿Mi mu to bu ach'unojic ya'el ti oy syu'el ti Rioxe che'e? ¿C'u to onox ora chach'unic
ya'el ti vo'ne xa li' jchi'ucoxuque, ti jal xa lajts'icbeique? —x'utatic la slajchava'alic yu'un
ti Jesuse.
—Ic'o tal lacreme —x'utat la ti vinique.
42 Ti c'alal inopoj tal ti creme, ijipe la ta lum, it'elelinat la tajmec yu'un ti pucuje. Ti
Jesuse isloq'ues la ti pucuje, ilecub la ti creme.
—Ic'o ech'el lacreme —x'utat la ti vinique.
43 Xch'ayet xa la yo'onic scotolic ti c'alal iyilic ti tsots syu'el ti Rioxe.

Ja' li' yaloj ti xcha'ech'elal iyal ti chmile ti Jesuse
(Mt. 17.22-23; Mr. 9.30-32)

Ti c'alal ch'ayem o yo'onic scotolic ti c'usi ispas ti Jesuse, ja'o la i'albatic li lajchavo'e:
44 —A'yic me li c'usi chacalbeique, mu me xch'ay xava'iic. Vo'on ti co'ol crixchanootique
chi'aq'ue entrucal ta stojol crixchanoetic —x'utatic la.
45 Muc la xa'ibeic smelol ti x'elan iyale yu'un la muc x'ac'bat ya'ibeic smelol yu'un ti
Rioxe. Ixi'ic la ta sjaq'uel c'usi smelol ti x'elan i'albatique.

Ja' li' yaloj ti ja' chcom ta jpasmantal ti much'u mu sna' stoy sbae
(Mt. 18.1-5; Mr. 9.33-37)

46 —¿Much'u van junucal ta xcom cu'untic ta cajpasmantaltic? —xut la sbaic li
lajchavo'e.
47 Ti Jesuse yiloj la ti c'usi tsnopique, ja'o la isnit tal jun c'ox crem, isva'an la ta xocon.
48 —Ti much'utic ta xchanubtasic ta jc'op li much'u ja' yech yo'on c'u cha'al yo'on li c'ox
li'i, chvinaj ti vo'on chiyich'ic ta muq'ue. Ja' no'ox yech chich'ic ta muc' ya'el ti Jtot uque
yu'un ja' listac tal. Ja' no'ox yechoxuc uc, ja' chcom ta avajpasmantalic ti much'u mu sna'
xac' sba ta ich'el ta muq'ue —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti much'utic lec chiyilotique mu xiscrontainotic
(Mr. 9.38-40)

49 —Jchanubtasvanej, oy much'u iquilticotic ti tsloq'uesbe pucujetic ta yo'on li crixcha-
noetique. Ta sloq'ues abi ti c'alal ta sloq'ues ti pucuje. Pero ijpajesticotic yu'un muc bu
jchi'intic o —xut la Jesús li Juane.
50 —Mu me xapajesic. Ac'u mi muc bu jchi'intic, mi mu xiscrontainotique, yu'un lec
chiyilotic —x'utat la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ipajesatic yu'un Jesús ti Jacoboe xchi'uc ti Juane

51 Ti c'alal po'ot xa'ox la xbat ta vinajel ti Jesuse —Batic ta Jerusalén —x'utatic la
slajchava'alic.
Ti Jesuse mu la bu xi'em ibat. 52 Istac la jelavel mantal ta estado Samaria. Tey la ic'otic
ta jun parajel. Ta ox la xch'amunic na, ta ox la sman sve'elic. 53 Ti jsamariaetique muc
la xac' ta ch'om snaic yu'un la iya'iic ti chbatic c'alal Jerusalén xchi'uquic ti Jesuse. 54 Li
Jacoboe xchi'uc li Juane, ti c'alal iyilic ti mu xac' ta ch'om snaique —Cajval, ¿mi chac'an ti

chcalticotic mantal ti ac'u yaluc tal c'oc' ta vinajele yo' xlajic o ti c'u cha'al ispas ti Elíase?
—xutic la ti Jesuse.
55 Iq'uelbat la sat xcha'va'alic yu'un ti Jesuse.
—Ti x'elan chavalique, ma'uc Riox chayalbeic. 56 Vo'on ti co'ol crixchanootique, mu
milvanejuc talem jpas. Tal jtojbe smulic yo' mu x'ochic o ta c'oc' ta sbatel osile —x'utatic
la yu'un ti Jesuse.
Ti c'alal laj albaticuc yeche, ibatic la ta yan o parajel.

Ja' li' yaloj ti much'utic tsc'an chba xchi'inic ti Jesuse
(Mt. 8.18-22)

57 Ti c'alal yolel chanavique —Cajval, chajchi'in ech'el ti butic chabate —x'utat la yu'un
jun vinic ti Jesuse.
58 —Li vete oy xch'en, li mute oy stso'op. Vo'on ti co'ol crixchanootique ch'abal jna.
Nopo lec mi chachi'inon ech'ele —x'utat la ti vinique.
59 —La', batic —xut la jun o vinic ti Jesuse.
—Cajval, ac'on to ech'el. Ja'to chtal jchi'inot ti c'alal xcham li jtote —xi la ti vinique.
60 —Ti much'utic mu xiyich'ic ta muq'ue, chamemic ya'el. Tey ac'u smuc sba stuquic.
Li vo'ote ba albo ya'i li crixchanoetique ti chlic xa pasvanuc ta mantal ti Rioxe —x'utat la
yu'un ti Jesuse.
61 —Cajval, co'onuc ba jchi'inot, pero ac'on to ech'el yu'un chba to jc'opon comel li
much'utic tey ta jnae —xi la otro jun.
62 —Mi mu sjunuluc avo'on chach'un li c'usi chacalbee, co'olot xchi'uc li much'u jot o
sq'ueloj c'alal tsvoc' yosil ta aradoe. Tey mu teyuc yo'on ch-abtej. Ti Rioxe ja' tsc'an ti
sjunul co'ontic ta jch'untic c'usi chiyalbotique —x'utat la yu'un ti Jesuse.

10

Ja' li' yaloj ti itaqueic ech'el yu'un Jesús ti setenta j'israeletique

1 Ts'acal to ist'uj la yan setenta j'israeletic ti Cajvaltic Jesuse. Ta cha'cha'vo' la istac ech'el
ta jujun jteclum xchi'uc ta jujun parajel yu'un la snopoj onox ti tey ch-ech' ta ts'acale. Lec
la ip'ijubtasatic ech'el yu'un ti Cajvaltic Jesuse:
2 —Ta melel ti ep ti much'utic tsc'an cha'iic li sc'op Rioxe. Pero ja' jutuc no'ox ti
much'utic chalic a'yuque. Co'ol xchi'uc mi ep li c'ajoje, ja' jutuc no'ox li jc'ajome. Yech'o
un c'anbeic ti Rioxe ti ac'u stac ech'el ti much'utic chba yalic a'yuc li c'usi yaloje yu'un ja'
tst'uj stuc. 3 Chajtaquic ech'el chac c'u cha'al chijetic ti tey chc'ot staic oq'uiletique, yu'un
tey chc'ot ataic jchi'iltactic ti yo'onuc smiloxuque. 4 Mu me xavich' ech'el ataq'uinic, mi
ja'uc amorralic, mi ja'uc yan axonobic. Mu me much'u jal xalo'ilaj achi'uquic ta be. 5 Ti bu
jp'ejucal na chach'amunique, "Junuc avo'onic", xavutic c'otel li yajval nae. 6 Mi tsc'an ti
jun yo'onique, ta onox staic. Mi i'ie, mu onox staic. 7 Ti bu nail chach'amunique, teyanic
o me, mu me xajelulanic. Ti c'usitic cha'ac'bat alajesique, mu me xap'ajic. Li much'u
chba yal a'yuc li c'usi chcale tey tsta sve'el. 8 Ti bu jteclumal chac' ta ch'om snaique, ti
c'usi cha'ac'bat alajesique, mu me xap'ajic. 9 Ti much'utic ip teyo'e et'esbeic xchamelic.
"Li' xa me ti Rioxe, tsc'an chaspasic ta mantal yu'un ja' ta syu'el ti i'ech' lachamelique",
xavutic. 10 Ti bu jteclumal mu xac' ta ch'om snaique, loc'anic. 11 "Li' ta jlilinticotic comel
spucucal cocticotic ti li' ta alumalic ijtaticotique. Ja' seña ti chcom ta aba atuquic ti muc
xach'unic pasel ta mantal yu'un ti Rioxe. Mu xa xu' xavalic ti muc xava'iique", xavutic
comel. 12 Chacalbe ava'iic, ti c'alal sta yora chalbe bu chbatic ta sbatel osil crixchanoetic
ti Rioxe, más castico chich'ic li jchi'iltactic ti bu jteclumal mu xac' ta ch'om snaique. Ja'
jutuc no'ox castico chich'ic ti jsodomaetic ti ta más vo'nee.

Ja' li' yaloj ti más castico chich'ic ti much'utic muc xich'ic ta muc' ti c'alal iyilbeic slequilal syu'elal ti Jesuse
(Mt. 11.20-24)

13 'Li jchi'iltactic ta jteclum Corazine xchi'uc ta jteclum Betsaidae, iyilic jay'ech'el ti oy
jlequilal jyu'elale, pero muc xiyich'ic o ta muc'. Yech'o un ta onox xich'ic castico ta sbatel

osil. Ti jtiroetique xchi'uc ti jsidonetic ti ta más vo'nee, muc xilic li jlequilal jyu'elale.
Ti iyilicuque, islapic jalbil tsatsal chivo ti ch'ixaltic ta lapele, ixchotan sbaic ta tanil ti'
c'oc' ti yechuque. Ja' seña ti chat o yo'onic ti c'usitic chopol spasojique yu'un chictaic.
14 Ti c'alal sta yora chalbe bu chbatic ta sbatel osil crixchanoetic ti Rioxe, ja' más castico
chich'ic li jchi'iltactic ta Corazine xchi'uc ta Betsaida lavie. Ja' jutuc no'ox castico chich'ic
ti jtiroetique xchi'uc ti jsidonetic ti ta más vo'nee. 15 Li jchi'iltactic ta Capernaume, chalic
ti ja' chich'ic crasiae pero mu x'ac'batic. Yu'un iyilic jay'ech'el ti oy jlequilal jyu'elale pero
muc xiyich'ic o ta muc'. Yech'o un ta onox xich'ic castico ta sbatel osil.
16 'Ti much'utic ta xch'unic ti c'usi chavalic a'yuque, co'ol xchi'uc vo'on chixch'unbeic
ya'el. Ti much'utic mu xch'unique, co'ol xchi'uc vo'on mu xixch'unbeic ya'el. Ja' no'ox
yech mu xch'unbeic ya'el ti Jtot uque yu'un ja' listac tal.

Ja' li' yaloj ti isutic tal ti setentae

17 Ti setenta itaqueic ech'ele jun la yo'onic isutic tal.
—Cajval, ma'uc no'ox iquet'esticotic chamel ta ayu'el; c'alal ta pucujetic ijloq'uesticotic
—xutic la yulel ti Jesuse.
18 Itac'av la ti Jesuse:
—Iquil ti ora ich'ay syu'el ti Satanase co'ol xchi'uc c'alal xlebluj li chavuque. 19 Vo'on
lacac'be ayu'elic yo' mu xcuch o yu'un li jcrontatique, yo' mu c'u xaxcha'leic oe. Ac'u mi
oy bu xateq'uic quiletel chon, ac'u mi tsec, ja' no'ox yech mu c'usi xu' chaxcha'leic. 20 Pero
mu me ja'uc no'ox jun o avo'onic ti ta xch'un amantalic ti pucujetique. Ja' me junuc o
avo'onic ti ts'ibabil xa abiic ta vinajele —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti xmuyubaj xa ti Jesuse
(Mt. 11.25-27; 13.16-17)

21 Ti Jesuse xmuyubaj xa la xchi'uc ti Ch'ul Espíritue. Ja'o la isc'opon Riox:
—Tot, vo'ot yajvalot vinajel balamil. Colaval ti muc xavac' ya'ibeic smelol c'usi ical c'usi
ijpas ti much'utic p'ij ti yalojique, ti ja' no'ox avac' ya'ibeic smelol ti much'utic tsc'anic
coltael chac c'u cha'al tsc'anic coltael li c'oxetique. Lec ti ja' yech apase, Tot —xi la ti
Jesuse.
22 Ti Jesuse ja' la yech lic yalbe ti crixchanoetique:
—Ti Jtote yac'ojbon entrucal scotol ti c'usitic oye. Muc much'u sna' c'u x'elan li co'one,
ja' no'ox sna'oj ti Jtote. Ja' no'ox yech ti Jtot uque, muc much'u sna'be c'u x'elan yo'on.
Jtuc no'ox jna'ojbe. Ja' no'ox ta sna'ic uc ti much'utic chcalbeique —x'utatic la.
23 Li lajchavo'e slecoj la ic'oponatic yu'un ti Jesuse:
—Li vo'oxuque layac'beic xa bentisyon ti Rioxe yech'o ti avilic xa li c'usitic ijpase.
24 Chacalbe ava'iic. Ep yaj'alc'optac Riox xchi'uc ep preserenteetic ti ta más vo'nee ti tsc'an
ox tsq'uelic c'usi ta jpase, pero muc xa xilic. Tsc'an ox cha'iic ti c'usi chcale, pero muc xa
xa'iic —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta jun jsamaria

25 Tey la jun ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe, isva'an la sba, oy
la c'usi isjac'be ti Jesuse yo' la stabe o smul ti yaloje.
—Jchanubtasvanej, ¿c'usi ta jpas yo' xicuxi o ta sbatel osile? —xi la ti vinique.
26 —¿C'usi ts'ibabil ta mantaletique che'e? ¿C'usi chal aviloj che'e? —x'utat la yu'un ti
Jesuse.
27 —"C'anic me ta sjunul avo'onic ti Rioxe. Ja' ac'u tunuc yu'un lap'ijilique xchi'uc
lavipique. C'uxubino me achi'iltac chac c'u cha'al chac'uxubin aba atuque", xi li mantale
—xi la ti jchanubtasvanej yilele.
28 —Lec latac'av. Mi chapas chac taje, chacuxi ta sbatel osil —x'utat la yu'un ti Jesuse.
29 Ti jchanubtasvanej yilele ta ox la spoj sba.
—¿Much'u li jchi'ile? —xi la.
30 Ti Jesuse iyalbe la chac c'u cha'al jun lo'il no'ox.
—Caltic no'ox ya'el ti oy jun jchi'iltic iloc' ta Jerusalene, ibat ta Jericó. Isnup ta be
j'eleq'uetic. I'elc'anbat scotol li c'usuc yu'une c'alal ta sc'u'. Imaje, iyayij tajmec. Li

j'eleq'uetique ibatic. Li vinique chamem icom ta majel. 31 Ta jliquel o i'ech' jun pale. Sq'uel
no'ox comel ti tey puch'ul li xchi'ile, ijelav ech'el. 32 Ja' no'ox yech i'ech' jun levita, xchi'il
ta abtel paleetic. Sq'uel no'ox comel ti tey puch'ul li xchi'ile, ijelav ech'el uc. 33 Ja' no'ox
yech tey i'ech' jun jsamaria nom chbat. Ti c'alal iyile, ic'uxubaj ta yo'on. 34 Inopoj yo' bu
puch'ule. Ispoxtabe li syayijemaltaque, isjaxbe jset' aceite xchi'uc bino, isvolbe ta poc'.
Ja'o iscajan ta sburro, iyic' ech'el ta otel, tey ixchabi. 35 Ta yoc'omal ti c'alal chloc' xa'ox
ech'el li jsamariae, iyac'be comel chib denario li yajval otele. "Q'uelbon me li vinique. Mi
oy c'usi más ilaj avu'une, tey chajtojbe ti c'alal xisut tale", xut comel. 36 Li vo'ote ¿much'u
junucal xana' ta yoxva'al ti isp'is ta xchi'il li vinic ti imaje comel yu'un li j'eleq'uetique?
—x'utat la yu'un ti Jesuse.

37 —Ja' li much'u ic'uxubinvane —xi la ti much'u ta xchanubtasvan yilel ta smantaltac
Rioxe.

—Batan, ba c'uxubinvanan yech uc che'e —x'utat la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ba svula'an Marta xchi'uc María ti Jesuse

38 Istam la ech'el sbe noxtoc ti Jesuse, ic'ot la ta jun parajel. Tey la nacal jun ants, Marta
la sbi. I'iq'ue la ochel. 39 Ti Martae oy la smuc, María la sbi. Ti Maríae tey la tal chotluc ta
sts'el yoc ti Jesuse yu'un la cha'i c'usi chal. 40 Ti Martae sujem xa la tspas ti c'usi chac'be ti
jvula'al tey ic'ote.

—Cajval, ¿mi lec chavil ti jtuc no'ox chac' c'u jpas li jmuque? Albo ac'u scoltaon —xut
la ti Jesuse.

41 —Marta, ja' no'ox yatel avo'on li c'usitic chapase. 42 Pero jtos no'ox li c'usi tsots
sc'oplale, ja' li c'usi chcale. Li Maríae ja' xa ist'uj li c'usi más tsots sc'oplale. Muc much'u
xu' chpajeson —x'utat la yu'un ti Jesuse.

11

Ja' li' yaloj ti iyal c'u x'elan ta jc'opontic Rioxe ti Jesuse
(Mt. 6.9-15; 7.7-11)

1 Ti j'ech'ele isc'opon la Rioxe ti Jesuse. Ti c'alal laj sc'opone —Cajval, chanubtasoticotic
ta sc'oponel ti Rioxe uque chac c'u cha'al ixchanubtas yajchanc'optac ti Juan j'ac'-ich'vo'e
—xi la jun li lajchavo'e.

2 —Ti c'alal chac'oponic Rioxe, xavalic chac li'i:
Tot, Cajval, teyot ta vinajel, ac'u quich'oticotic ta muc' jcotolticotic li' ta sba balamile.
Ja' ta jc'anticotic ti chapas mantal atuc li' ta sba balamile.
Ta vinajele ja' tspasic li c'usitic lec chavile. Ja' no'ox yech ac'u jpasticotic li' ta sba balamil
li c'usitic lec chavile.
3 Ac'bon jve'elticotic lavie.
4 Ac'boticotic pertonal yu'un jmulticotic yu'un icac'beticotic xa pertonal li much'utic ista
smul cu'unticotique.
Coltaoticotic yo' mu jpasticotic o li c'usitic chopole,
xachiic ti c'alal chac'oponic Rioxe —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

5 Ti Jesuse iyal la jun lo'il:

—Caltic no'ox ya'el ti oy much'u lec xac'opon aba achi'uquique, tey chac'ot ta sna ta
ol ac'ubal. "¿Mi ja' no'ox mu jq'uextic oxp'ejuc apan? 6 Yu'un naca to iyul jvula'al ta jna.
Yu'un mu c'usi xcac'be slajes", xavut c'otel. 7 "Mu jc'an xtal atijbon jvayel yu'un jmacoj xa
lec li sti' jnae. Yu'un vayemoticotic xa xchi'uc jch'amaltac, yech'o un mu xu' xlic cac'bot",
xi chastac'be ta yut sna. 8 Ac'u mi lec xac'opon aba achi'uc pero mu sc'an xlic yac'bot. Pero
mi mu xavicta aba ta sc'anulanbele, chlic yac'bot ti c'usitic chtun avu'une yu'un cha'i ti
chtune. 9 Ja' no'ox yech mi mu xavicta abaic ta sc'anulanbel ti Rioxe, ta onox xayac'beic li
c'usitic chac'anique. Co'ol xchi'uc li much'u tsa' c'usi chtun yu'une, tsta. Co'ol xchi'uc li
much'u chc'opoj ta ti'nae, chtac'bat. 10 Li much'utic mu xicta sba ta sc'anele, ch-ac'batic.

11 'Li vo'oxuque, ti c'alal chasc'anbeic pan lach'amalique, ma'uc ton chavac'beic. Ti
c'alal chasc'anbeic choye, ma'uc chon chavac'beic. 12 Ti c'alal chasc'anbeic ton caxlane,

ma'uc tsec chavac'beic. [13] Li vo'oxuque chopol ajolic pero xana'ic c'usi lec chavac'beic
lach'amalique. Ti Jtotic Riox ta vinajele más lec c'usi chayac'beic mi chac'anbeique.
Chac'be Ch'ul Espíritu ti much'utic tsc'ane —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti i'albat ti Jesuse ti ta syu'el pucuj tsloq'ues pucujetique
(Mt. 12.22-30; Mr. 3.20-27)

[14] Ti Jesuse isloq'uesbe la pucuj ta yo'on jun uma'. Ja' la pasem o ta uma' ti ochem pucuj
ta yo'one. Ti c'alal iloc' ti pucuje, ijam la ti yee. Ti crixchanoetique xch'ayet xa la yo'onic.
[15] —Li vinic le'e ta syu'el totil pucuj ti tsloq'ues pucujetic ti ochem ta yo'onic li
crixchanoetique —xiic la jlom.
[16] Ti jlome iyalbeic la ti Jesuse:
—Ac'o quilticotic mi yech ti oy ayu'ele. Jq'ueltiquic mi oy c'usi xyal tal avu'un ta vinajel
—xutic la yo' la stabeic o smul ti yalojique.
[17] Ti Jesuse yiloj onox la ti c'usi tsnopique.
—Mi tscrontain sbaic jun preserente xchi'uc li xchi'iltac ta meltsanejc'ope, ta xch'ac
o sbaic. Mi chut sbaic li jchop jnaclomale, ta xch'ac o sbaic noxtoc. [18] Ja' no'ox yech ti
Satanase, mi tsloq'ues xchi'il ta pucujal ti ochem ta yo'onic li crixchanoetique, ¿c'u ma
xi tspas mantal ti mi yech tspase? Ti x'elan chacalbeique, yu'un chavalic ti ta syu'el
totil pucuj ti ta jloq'ues ti pucujetique. [19] Ti yechuc xavalique, ¿much'u ma ta syu'el ta
sloq'ues pucujetic lavajchanc'opic uque? Lavajchanc'opique xu' chalic ti ma'uc yech li
c'usi chavalique. [20] Li vo'one ta syu'el Riox ta jloq'ues pucujetic, ja' chvinaj o ti li' xa tspas
mantal ti Rioxe.
[21] 'Caltic no'ox ya'el ti oy jun tsatsal vinique ti lec chapale, muc much'u xu' chpojbon li
c'usuc yu'un ta snae. [22] Pero mi ital li much'u más tsotse, ta xcuch yu'un spojbel li yabtejebe
ti ja' spatoj o yo'one, ta onox xpojbat li c'usuc yu'une. Ti Satanase co'ol xchi'uc tsatsal
vinic ya'el. Li vo'one co'ol xchi'uc li much'u más tsots ya'ele yu'un ijpojbe xa li vinique.
[23] 'Ti much'u chopol chil li c'usi ta jpase, ja' jcronta.

Ja' li' yaloj ti más tsoc sjol ti much'utic mu j'ech'eluc chich'ic ta muc' ti Jesuse
(Mt. 12.43-45)

[24] 'Ti c'alal chloc' ta yo'on jun crixchano ti pucuje, chbat ta xocol balamil, chba sa' bu
chnaqui, pero mu sta. "Más lec chisut ech'el ta yo'on li vinique", xi ti pucuje. [25] Ti c'alal
chc'ote, leclectic chc'ot sta li vinique. [26] Yech'o un ti pucuje chba sa' tal vucvo' xchi'il, ja'
ti bu chopol tajmeque. Tey ch-ochic ta yo'on li vinique, más to tsoc sjol tajmec —x'utatic
la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti much'utic más jun yo'onique

[27] Ti c'alal xyaquet chlo'ilaj ti Jesuse, tey la capal jun ants ta epal crixchanoetic, i'avan
la.
—Jun yo'on lame'e yu'un ja' lasts'ites —xut la ti Jesuse.
[28] —Ji' ava'uca'a. Pero mu xco'olaj xchi'uc ti much'utic cha'iic li sc'op Rioxe ti ta
xch'unique. Más to jun yo'onic —x'utat la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ja' no'ox tsc'an tsq'uelbeic syu'el Jesús ti much'utic chopol sjole
(Mt. 12.38-42)

[29] Ti c'alal xyaquet tstsob sbaic c'otel más ep crixchanoetique, lic la yal ti Jesuse:
—Vo'oxuc ti cuxuloxuc lavie, chopol ajolic. Yu'un ja' no'ox chac'an chaq'uelic li
jyu'ele, pero muc bu chcac' avilic. Ja' no'ox chava'ibecon jc'oplal chac c'u cha'al ava'ibeic
sc'oplal ti Jonas yaj'alc'op Riox ti ta más vo'nee. [30] Ti Jonase iyilic ti jniniveetique ti
tacbil ech'el yu'un ti Rioxe. Ja' no'ox yech chavilic uc ti stacojon tal ti Rioxe, vo'on ti
co'ol crixchanootique. [31] Ti c'alal sta yora chalbe bu chbatic ta sbatel osil crixchanoetic ti
Rioxe, más castico chavich'ic, vo'oxuc ti cuxuloxuc lavie. Ja' jutuc no'ox castico chich' ti
ants preserentee ti nom ilic tal ta xocon vinajel ta sure, ti tal ya'ibe srazón ti preserente
Salomone. Li vo'one más to jna' razón chac c'u cha'al ti Salomone. [32] Ti c'alal sta yora
chalbe bu chbatic ta sbatel osil crixchanoetic ti Rioxe, más castico chavich'ic vo'oxuc ti

cuxuloxuc lavie. Ja' jutuc no'ox castico chich'ic ti jniniveetic ti ta más vo'nee. Yu'un iyictaic spasel li c'usitic chopole ti c'alal i'albatic sc'op Riox yu'un ti Jonase. Li vo'one más tsots cabtel chac c'u cha'al ti Jonase, pero mu xac'an xach'unic li c'usitic chacalbeique.

Ja' li' yaloj ti ja' chac c'u cha'al lámpara yu'un jpat jxocontic li jsatique
(Mt. 5.15; 6.22-23)

33 'Muc much'u ta stsan slampara ti ja'o tsnaq'ue, mi ja'uc tsmac ta almul. Toyol onox
chac' yo' xilic o osil ti much'utic ch-ochic ta yut nae. 34 Lasatique co'ol xchi'uc alamparaic
ya'el yu'un ja' chavilic o mi lec, mi chopol lapat axoconique. Ja' no'ox yech li c'usitic
chcale, ja' chavilic o mi lec, mi chopol avo'onic. 35 Yech'o un q'uelo me abaic, mu me soc o
ajolic li c'usitic leque. 36 Mi chach'unic li c'usitic chcale, chlecub o avo'onic. Co'ol xchi'uc
sacjaman yut anaic c'alal oy alamparaique —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti isjambe smul jfariseoetic ti Jesuse
(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40; Lc. 20.45-47)

37 Ti c'alal laj lo'ilajuc ti Jesuse, i'iq'ue la ech'el ta ve'el yu'un jun jfariseo. Ti Jesuse ibat
la, c'ot la chotluc ta chotlebal yo' bu ti mexae. 38 Ti jfariseoe ich'ay o la yo'on ti muc spoc
sc'ob ti Jesuse, ti tuc' la ba chotluque.
39 Ti Cajvaltic Jesuse iyalbe la ti jfariseoe:
—Li vo'oxuque, jfariseoetic, co'oloxuc xchi'uc li much'u ja' no'ox tspocbe spat li basoe
xchi'uc li pulatue, yan li yute mu suc', oy yic'ubal. Ja' yech lecoxuc yilel pero ja' no'ox
ta avo'onic ti c'usi oy lec yu'un lachi'ilique. Chavalbeic ti ac'u yaq'uic ta smoton Rioxe
yu'un ana'ojic ti vo'oxuc chavich'ique. 40 Sonsooxuc tajmec yu'un chanopic ti muc bu
yiloj avo'onic ti Rioxe ti ja' laspasique. 41 Más lec c'uxubinvananic, q'uelanic li c'usitic oy
avu'unique yo' lec xayilic o ti Rioxe.
42 'Li vo'oxuque, jfariseoetic, chanopic ti ja' no'ox chanitic ta lajlajuneb li c'usitic chloc'
avu'unique: li alavenae, xchi'uc li lulae, xchi'uc li c'usitic yane. Chaloq'uesic jujun ti c'alal
anitojic xa'ox ta lajlajunebe, chavac'beic ti Rioxe. Le'e chavaq'uic, pero ja' muc bu lec
chameltsanic li c'ope. Mu sjunuluc avo'onic ac'anojic ti Rioxe, yech'o un ta onox xavich'ic
castico ta sbatel osil. Más lec ti apasicuc noxtoc ti bu tsots sc'oplale.
43 'Li vo'oxuque, jfariseoetic, ja' chac'anic ti bail chachotiic ta temploetique. Ja' chac'anic
ti c'oponbiloxuc ta ch'ivite, yech'o un ta onox xavich'ic castico ta sbatel osil.
44 'Vo'oxuc ti chachanubtasvanic ta smantaltac Rioxe, li vo'oxuc uque, jfariseoetic, yech
chanopic ti avich'ojic ta muc' ti Rioxe. Yu'un co'oloxuc xchi'uc muquenal ti mu xa xvinaje.
Li much'utic tey xva'lajete mu sna'ic mi oy ánima. Ja' yechoxuc ya'el uc. Li much'utic ta
xch'unic li c'usi chavalique, mu sna'ic ti co'ol xchi'uc chamem chayilic ti Rioxe yu'un naca
chopol li c'usitic chanopique. Yech'o un ta onox xavich'ic castico ta sbatel osil —x'utat la
yu'un ti Jesuse.
45 Ja' la itac'av jun ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe:
—Jchanubtasvanej, ti x'elan chavale, yu'un chasa' jmulticotic uc —xi la.
46 Itac'av la ti Jesuse:
—Vo'oxuc ti chachanubtasvanic ta smantal Rioxe, chavalbeic lachi'ilique ti persa ta
xch'unique; yan li vo'oxuque mu xach'unic. Co'ol xchi'uc chapech'ic icatsil ti vocol chlic
ta cuchele. Ja' chavac'beic scuch lachi'ilique; li vo'oxuque mu xlic avu'unic. Yech'o un ta
onox xavich'ic castico ta sbatel osil.
47 'Ma'uc no'ox le'e, oy c'usi yan chapasic noxtoc. Chacha'meltsanbeic smuquenal ti
yaj'alc'optac Riox ti ta más vo'nee ti ismilic ti amuc'tatotique. 48 Ja' chvinaj o ti lec chava'iic
ti imilvanique. Yech'o un ta onox xavich'ic castico ta sbatel osil.
49 'Ti Rioxe sna'oj onox ti yech ta xc'ote, yech'o ti iyal onox chac li'i: "Ta jtac tal
caj'alc'optac xchi'uc apoxtoletic. Jlom ta smilic, jlom ta xilbajinic", xi onox. 50 Ti Rioxe
vo'oxuc chac' ta abaic ti jayvo' imileic tal ta spasel balamil ti yaj'alc'optaque. 51 Ti c'alal
imile ti Abele c'alal to Zacarías ti ismilic ta ti' muc'ta templo yo' bu sts'el xchic'obil smoton
Rioxe, vo'oxuc chcom ta abaic ti cuxuloxuc lavie.

52 ’Vo'oxuc ti chachanubtasvanic ta smantal Rioxe, muc bu jamal chavalbeic c'u x'elan
smelol li smantaltac Rioxe. Muc bu lec chachanubtasic li jchi'iltactique. Chapajesic ti
much'utic tsc'an ta xch'unique yu'un c'alal ta vo'oxuc mu xach'unic, yech'o un ta onox
xavich'ic castico ta sbatel osil —x'utatic la yu'un ti Jesuse.
53-54 Ti c'alal laj yal yech ti Jesuse, ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac
Rioxe xchi'uc ti jfariseoetique, icapic o la tajmec. Oy to la c'usi más isjac'ulanbeic ti Jesuse
yo' la stabeic o smul ti yalojique.

12

Ja' li' yaloj ti mu me jpastic yech c'u cha'al ti jfariseoetique

1 Ti c'alal yolel chlo'ilaj xchi'uc jfariseoetic ti Jesuse, tey la istsob sbaic c'otel jaymil
crixchanoetic, snet'net' xa la sbaic. Li lajchavo'e ba'yi la ic'oponatic yu'un ti Jesuse.
—Q'uelo me abaic ta svuquesobil xch'ut span li jfariseoetique. Yu'un lec tajmec yo'onic
yilel pero yech no'ox tsnopic. Mu me xapasic yech li vo'oxuque. 2 Mi oy c'usi chopol
chanopic lavie, chvinaj onox ti c'usi orae. 3 Li c'usitic mucul chavalique chvinaj onox ta
stojol Riox ti c'usi orae.

Ja' li' yaloj ti mu me xixi'otic o li crixchanoetique
(Mt. 10.26-31)

4 ’Vo'oxuc ti lec jc'opon jbatique, chacalbeic ti mu me xaxi'ic o li much'utic yo'onuc
smiloxuque, yu'un mu staic ta milel lach'ulelique. 5 Ti Rioxe ti ja' xu' chastiq'uic ta c'oc'
xchi'uc ach'ulelique, ja' me xavich'ic ta muc'.
6 ’Li c'ox mutetique, ac'u mi vo'cot ta chib taq'uin, pero mi jcot mu xch'ay ta sjol ti Rioxe.
7 Ja' no'ox yech xchabiojoxuc uc. C'alal ta stsatsal ajolic nitbil jayp'ej. Yech'o un mu me
xaxi'ic. Yu'un más tsots ac'oplalic yu'un ti Rioxe; ja' jutuc no'ox li mutetique.

Ja' li' yaloj ti jamal ac'u caltic ti quich'ojtic ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe
(Mt. 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

8 ’Chacalbeic, ti much'utic jamal chalbeic li crixchanoetique ti yich'ojicon ta muq'ue, ja'
no'ox yech vo'on ti co'ol crixchanootique, jamal chcalbe ti Jtote xchi'uc ti yaj'anjeltaque
ti yich'ojicon ta muq'ue. 9 Yan ti much'utic mu jamluc chalbeic li crixchanoetique ti
yich'ojicon ta muq'ue, ja' no'ox yech chcalbe ti Jtote xchi'uc ti yaj'anjeltaque ti mu
xiyich'ic ta muq'ue.
10 ’Ti much'utic chisp'isic ta pucuj vo'on ti co'ol crixchanootique, ch-aq'ueic to ta
pertonal mi tsc'anbeic ti Rioxe. Ja' no'ox ti much'utic tsp'isic ta syu'el pucuj ti Ch'ul
Espíritue, mu xa x'aq'ueic o ta pertonal ta sbatel osil.
11 ’Ti c'alal cha'iq'ueic ech'el ta stojol jmeltsanejc'opetic ta temploetique, mu me ba'yiuc
xanopic ti c'usi chc'ot avalique, ti c'uxi chatac'avique. 12 Ja' chasp'ijubtasic ti Ch'ul
Espíritue ti c'uxi chatac'avique —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ac'u mi jc'ulejotic, mu onox junuc o co'ontic

13 Oy la tey jun vinic ta o'lol crixchanoetic, ic'opoj la.
—Jchanubtasvanej, albo li jbanquile ti ac'u xch'acbon jrasyon osile xchi'uc li c'usuc
yu'un ti ánima jtoticotique —xi la.
14 —Ma'uc jmeltsanejc'opon ti ta jch'ac li c'usuc avu'unique —x'utat la yu'un ti Jesuse.
15 Ti Jesuse ja' la yech lic yalbe ti crixchanoetique:
—Q'uelo me abaic, mu me ja'uc no'ox ta avo'onic li c'usitic oy ta sba balamile. Ac'u mi
oy ep c'usuc avu'unic pero ma'uc chata o jun avo'onic.
16 ’Caltic no'ox ya'el ti oy jun jc'uleje. Ep iloc' ti c'usitic sts'unoje. 17 “¿Bu xa chlaj cac'an
li c'usitic iloc' ta cosile?”, xi isnop. 18 “Iyul xa ta jol c'usi ta jpas. Ta jtuquibe li snailtaque,
ta jmeltsan más muc'tic. Ja' tey chcac' scotol li c'usuc cu'une. 19 Ti c'alal stsob sbae, mu c'u
xal co'on. Oy c'usi ta jlajes, oy c'usi ta xcuch', xu' jcux ti jaylajuneb jabil sc'an co'one. Xloc'
o, yu'un oy ep”, xi isnop li vinique. 20 “Sonsoot. Lavi ta ac'ubaltique chacham. Li c'usuc
avu'une ¿much'u ta xich' comel un?” x'utat yu'un ti Rioxe. 21 Ja' no'ox yech ti much'utic

ta stsob sc'ulejalique ti stuquic no'ox chtun yu'unique, abol sba ch-ileic yu'un ti Rioxe
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti mu me c'usi xcat o co'ontique
(Mt. 6.25-34)

22 Li lajchavo'e ic'oponatic la yu'un ti Jesuse:
—Chacalbe ava'iic, mu me xavat avo'onic ti c'uxi chacuxiic li' ta sba balamile, ti c'uxi
chave' chavuch'ic vo'e, ti bu chata ac'u' apoq'uique. 23 Yu'un ja' layac'be apat axoconic
ach'ulelic ti Rioxe, yech'o un chac' ave'elic, chac' ac'u'ic. 24 Q'uelavilic li jojetique, mu sna'
x'abtejic. Mu sna' x'ovolajic, mu sna' xc'ajavic, ch'abal stenal sve'elic. Ja' chmac'linatic
yu'un ti Jtotic Riox ta vinajele. Ali vo'oxuque más to chasc'uxubinic. 25 Ac'u mi xavat
avo'onic, mu xanatubic o cha'ch'ixuc. 26 Yu'un mu c'u xu' avu'unic jset'uc, ¿c'u yu'un ti
chavat o avo'onic ti bu chataic li c'usitic chtun avu'unique?
27 'Q'uelavilic c'u slequil ta xch'i li nichimetique. Pero mu x'abtejic, mu xnavujic, mu
sjal sc'u'ic. Chacalbe ava'iic, ti Salomón ti ta más vo'nee jc'ulej tajmec, lequic sba ti sc'u'
spoq'ue, pero mu xco'olaj xchi'uc li nichime. 28 Li ts'i'lele bats'i yox tajmec lavie, pero
oc'ob cha'ej chich' tiq'uel ta jorno, chta'aj o pan. Ac'u mi muc jal ta xch'i li ts'i'lele pero
bats'i yox tajmec xcha'le ti Rioxe. ¿Mi ja' xa mu xayac'beic ac'u'ic ya'el un? Yu'un mu
to chach'unic. 29 Yech'o un mu me xavat avo'onic ti c'uxi chave' chavuch'ic vo'e. Mu me
c'usi xlo'ilaj o avo'onic. 30 Ti much'utic mu to ta xch'unic li sc'op Rioxe chat yo'onic. Li
vo'oxuque sna'oj c'usitic chtun avu'unic ti Jtotic Riox ta vinajele. 31 Yech'o un ch'unic c'usi
chayalbeic ti Rioxe. Mi ach'unique, chayac'beic ti c'usitic chtun avu'unique.

Ja' li' yaloj ti ac'u jtsob jc'ulejaltic ta vinajele
(Mt. 6.19-21)

32 'Ac'u mi muc bu epoxuc, pero mu me xaxi'ic. Ti Rioxe ta slequil yo'on chayiq'uic
ti chachi'inic ta pasmantale. 33 Chono scotol li c'usuc avu'unique. Li stojole ac'beic li
me'onetique yo' oy o ac'ulejalic ta vinajele. Teyo'e mu x'och j'elec', mu x'och vach chon
sep' ac'u'ic. 34 Ti bu lac'ulejalique, ja' tey batem avo'onic.

Ja' li' yaloj ti tsc'an ta jmalatic no'ox ti Cajvaltic Jesucristoe

35-36 'Malaicon no'ox me chac c'u cha'al smalaojic ta sut tal ta nupunel yajvalic li
mozoiletique ti slapoj no'ox sc'u'ique, ti stsanoj no'ox slamparaique. Ti c'alal xul c'opojuc
ta sti' sna li ajvalile, jliquel tsjambeic. 37 Jun yo'onic tajmec ti c'alal julavem chul staelic
yu'un li yajvalique. Chacalbe ava'iic. Ta xcholatic ta mexa yu'un li yajvalique, ch-ac'bat
sve'elic. 38 Ac'u mi xul ta ol ac'ubal, ac'u mi po'ot sacub, mi julavem yul staelic yu'un
li yajvalique, jun yo'onic. 39 Chacalbe ava'iic. Ti ana'ojicuc ti jayib ora ac'ubal chtal li
j'eleq'ue, amalaic, achabi anaic ti yechuque. 40 Ja' no'ox yech tsc'an chamalaicon no'ox ac'u
mi mu xana'ic c'usi ora chicha'sut tal vo'on ti co'ol crixchanootique. Mu me ch'ayemuc
avo'onic chul jtaoxuc —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta li much'u sna' stuc'ulan abtele xchi'uc li much'u chopol sjole
(Mt. 24.45-51)

41 —Cajval, li lo'il avale, ¿mi ja' no'ox jc'oplalticotic, o mi sc'oplal scotol crixchanoetic?
—xut la Jesús li Pedroe.
42 Itac'av la ti Jesuse:
—Caltic no'ox ya'el ti oy jun j'abtel ti sjunul yo'on ch-abteje, ti sna' stuc'ulan abtele.
Ja' ch-ac'bat smac'lin li xchi'iltac ta abtele ti c'alal sta yora ve'ebale. 43 Jun yo'on li j'abtele
ti yolel ch-abtej chul stael yu'un li yajvale. 44 Ta melel chacalbeic, ti much'u sjunul yo'on
ch-abteje ch-ac'bat scuentain li c'usuc yu'un yajvale. 45 Yan mi chopol sjol li j'abtele: "Mu
to nan xtal li cajvale", xi tsnop. Chlic yut, chlic smaj li xchi'iltac ta abtele. Ja' chba xchi'in
ta ve'el ta uch' pox li jyacubeletique. 46 Li yajvale ja'o chul tal ti c'alal ch'ayem yo'on c'usi ta
xcha'le li xchi'iltaque, yu'un mu xch'un ti po'ot xa xule. Chul ac'batuc tsots castico yu'un
li yajvale. Ja' chba xchi'in li much'utic co'ol mu xch'unic mantale.

47 ’Li j'abtele ti sna'oj xa c'usi tsc'an li yajvale, ti mu spase, ja' más castico chich'. 48 Yan
li much'u mu to sna' c'usi tsc'an li yajvale, mi mu to sna' mi chich' o castico li c'usitic ta
spase, ja' jutuc no'ox castico chich'. Li much'u chp'ijubtasat yu'un li yajvale, ja' tsc'an ti
chtun yu'un ta ts'acale.

Ja' li' yaloj ti “ta xcrontainat ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue”, xi ti Jesuse
(Mt. 10.34-36)

49 ’Li vo'one c'oc' ya'el tal cac' li' ta sba balamile. Chac tsacuc ta orae, lec bi'a. 50 Pero
más to chcac' jvocol chac c'u cha'al lavie. Ti ech'emuc xa li vocol sc'oplal chquich'e, jun
xa co'on ti yechuque. 51 Mu me xanopic ti tal jco'oltasbe sjol li crixchanoetic li' ta sba
balamile. Tal jch'aculan. 52 Li vo'vo' ta jp'ej nae oy bu cha'ch'ac chc'otic. Mi cha'vo' lec
chiyile, oxvo' chopol chiyil. Mi oxvo' lec chiyile, cha'vo' chopol chiyil. 53 Oy bu tscrontain
o screm li totile. Oy bu tscrontain o stot li creme. Oy bu tscrontain o stseb li me'ile. Oy
bu tscrontain o sme' li tsebe. Oy bu tscrontain o yalib li me'el'alibale. Oy bu tscrontain o
yalibme'el li alibale —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj “¿c'u yu'un ti ja' mu xavilic ti stacojon tal ti Rioxe?” xi ti Jesuse
(Mt. 16.1-4; Mr. 8.11-13)

54 Ti Jesuse ja' la yech lic yalbe ti epal crixchanoetique:
—Ti c'alal chavilic naca jmuyel li toque, “chtal vo' tana”, xachiic. Yu'un onox ta xtal.
55 Ti c'alal chtal ic' ta sure, “c'ux c'ac'al tana”, xachiic. Yu'un onox c'ux c'ac'al. 56 Chavilic
c'u x'elan li vinajele li balamile, pero ti avalojique, mu xavilic ti stacojon tal ti Rioxe.

Ja' li' yaloj ti tsc'an ta jlajesbetic yo'on ta ora mi oy bu ijta jmultic yu'un li jchi'iltique
(Mt. 5.25-26)

57 ’¿C'u yu'un ti mu xana'ic li c'usitic leque? 58 Mi oy bu ata amul yu'un lachi'ile, tsc'an
ti chba alajesbe yo'on ta orae. Ti mi mu xba alajesbe yo'one, chayic' ech'el ta stojol
jmeltsanejc'op. Li jmeltsanejc'ope chayac' ta sc'ob jchabiejtemplo. Li jchabiejtemploe
chastic' ta chuquel. 59 Chacalbe ava'iic, mi mu xapasic chac c'u cha'al lacalbeique, li
jmeltsanejc'ope chac' atojic scotol lamulique —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

13

Ja' li' yaloj ti tsc'an ta xquictatic spasel li c'usitic chopole

1 Ti c'alal yech iyal ti Jesuse, oy la much'utic iyalbeic ti c'u x'elan iyac' ta milel jayvo'
jgalileaetic ta ti' muc'ta templo ta Jerusalén ti Pilatoe, ja'o la c'alal xyaquet chac'beic
smoton ti Rioxe.
2 Itac'av la ti Jesuse:
—Ti jchi'iltactic ti imilatic ta ti' muc'ta temploe, mu me xavalic ti stuquic xa no'ox tsots
smulique. Li yan jchi'iltactic ta Galileae oy tsots smulic uc. 3 Ja' no'ox yechoxuc uc, ti mi
mu xavictaic spasel li c'usitic chopole, co'ol cha'ochic ta c'oc' achi'uquic ta sbatel osil. 4 Ti
vaxaclajunvo' ichamic ti c'alal ilom ti q'uelob osil yo' ts'el Siloée, mu me xavalic ti stuquic
xa no'ox tsots smulique, ti ch'abal yan jchi'iltactic ti yech smulic ta Jerusalene. 5 Ja' no'ox
yechoxuc uc, ti mi mu xavictaic spasel li c'usitic chopole, co'ol cha'ochic ta c'oc' achi'uquic
ta sbatel osil —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj c'u x'elan iyil j'israeletic ti Cajvaltic Jesuse ti co'olic xchi'uc ic'ux ti mu sna' satine

6 Ti Jesuse iyal la jun lo'il:
—Caltic no'ox ya'el ti oy jun vinic sts'unoj jtec' ic'ux ta yut uvatique. Ba sq'uel mi
oy sat, pero ch'abal. 7 “Li te'el ic'ux li'i yoxibal xa jabil chul jq'uelulan mi oy sat, pero
ch'abal sat, yu'un mu sna' satin. Más lec ts'eto loq'uel. Yech no'ox tsmac balamil”, xut li
yajchabiej'uvae. 8 “Cajval, teyuc to lavi jabile. Ta jvoc'bequic li yoque. Ta xcac'bequic lec
sc'a'al. 9 Jq'ueltiquic mi mu satin o. Mi mu satine, ja'to xavac' ta ts'etel”, xi li jchabiej'uvae
—xi la ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti istuq'uibtasbe spat jun ants ti Jesuse ja'o ta sc'ac'alil ta xcuxic

10 Ti j'ech'ele ichanubtasvan la ta jun biq'uit templo ti Jesuse. Ja'o la ta sc'ac'alil ta xcuxic
li j'israeletique. 11 Tey la jun ants, oy xa la svaxaclajunebal jabil ip. Ipase la ta vujpat
yu'un ti pucuje. Xvujvon xa la chanav. Mu xa la stac' stuq'uibtas sba. 12 Ti Jesuse iyil
la ti jmeme'tique.
—Me'tic, la'. Ta xtuq'uib lapate —x'utat la yu'un ti Jesuse.
13 Ti Jesuse iyac' la sc'ob ta sba ti jmeme'tique, ora la ituq'uib ti spate. Ti jmeme'tique
"colaval" xut la ti Rioxe. 14 Ti jmeltsanejc'op ta temploe icap o la tajmec ti istuq'uibtasbe
spat jmeme'tic ti Jesuse ti ta sc'ac'alil ta xcuxique.
—Oy vaquib c'ac'al ti xu' chi'abtejotique. Ja'o xatalic mi chac'anic et'esbel achamelique.
Ma'uc o xatalic ta sc'ac'alil ta jcuxtique —xut la ti crixchanoetique.
15 Itac'av la ti Jesuse:
—Yech chanop ti x'elan chavale. Li vo'oxuque chba onox avac'beic yuch' vo' avacaxic
aburroic ti c'alal ja'o ta jcuxtique. 16 Li jmeme'tic li'i ti co'ol smomotic Abraam jchi'uctique,
ti oy xa svaxaclajunebal jabil abol sba xcha'leat yu'un ti pucuje, ja' no'ox yech uc, xu'
jtuq'uibtasbe spat lavi ta sc'ac'alil ta jcuxtique —x'utatic la yu'un ti Jesuse.
17 Ti c'alal yech iyale, iq'uexav la scotolic ti much'utic iscrontainic ti Jesuse. Ti jlome
xmuyubajic xa la ti iyilic ti lec c'usitic tspas ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta bec' mustisya
(Mt. 13.31-32; Mr. 4.30-32)

18 Ti Jesuse iyal la jun lo'il noxtoc:
—Chacalbe ava'iic c'u x'elan tspasvan ta mantal ti Rioxe. 19 Ac'u mi muc bu ep lavie
pero ta to xp'ol. Co'ol xchi'uc bec' mustisya ti ists'un ta yosil jun vinic ti toyol ibate. Ital
mutetic, tey ispas stso'opic ta sc'obc'obtac —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta svuquesobil xch'ut pan
(Mt. 13.33)

20 Ti Jesuse iyal la jun lo'il noxtoc:
—Chacalbe ava'iic c'u x'elan tspasvan ta mantal ti Rioxe. 21 Oy syu'el, xu' tslecubtas o
avo'onic yo' xapasic o li c'usitic leque. Co'ol xchi'uc li svuquesobil xch'ut pane. Ac'u mi
jset' no'ox xac'be svuquesobil xch'ut vucub te' arina li antse, pero ta xvuc o xch'ut scotol
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti vocol ta tael li sbelel vinajele
(Mt. 7.13-14, 21-23)

22 Ti c'alal ibatic slajchava'alic ta Jerusalén xchi'uquic ti Jesuse, mu la bu tuc' ibatic. Ech'
la chanubtasvanuc ta jteclumetic xchi'uc ta parajeletic ti Jesuse. 23 Oy la much'u isjac':
—Cajval, ¿mi jayvo' no'ox ya'el ti chcuxiic ta sbatel osile? —xi la.
Itac'av la ti Jesuse:
24 —Vocol ta tael li sbelel vinajele pero sa'ic me. Ep ti much'utic yo'onuc staique pero
mu staic. 25 Ti Rioxe co'ol xchi'uc jun vinic ya'el ti ismac sti' snae. Ts'acal to chc'ot atijic.
"Cajval, Cajval, abulajan jamboticotic lanae", chavutic. "Ma'uc jch'amaloxuc", chayutic ti
Rioxe. 26 "Lajchi'inticotic ta ve'el ta uch'vo', achanubtasoticotic ta jlumalticotic", chavutic.
27 "Lacalbeic xa ti ma'uc jch'amaloxuque. Batanic, mu xajc'anic, yu'un chopol li c'usitic
apasique", chayutic ti Rioxe. 28 Ti c'alal xavilic ti teyic yo' bu tspas mantal Riox ti Abraame,
xchi'uc ti Isaaque, xchi'uc ti Jacove, xchi'uc scotol ti yaj'alc'optac Riox ti ta más vo'nee,
ja'o cha'oq'uic, xc'uxuxet aveic yu'un la'albatic xa ti mu xa'ochique. 29 Tey chc'ot noxtoc
epal crixchanoetic ta sjunlej balamil. Jun yo'onic yo' bu tspas mantal ti Rioxe. 30 Oy muc
bu ich'bil ta muc' lavie, pero más tsots yabtel chc'otic yo' bu tspas mantal ti Rioxe yu'un
mu sna' stoy sbaic. Oy totil yalojic lavie, pero mu c'u stu chc'otic yo' bu tspas mantal ti
Rioxe yu'un ta stoy sbaic —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti iyat o yo'on ti Jesuse ti muc xch'unic ti much'utic tey ta Jerusalene
(Mt. 23.37-39)

31 Ja'o la tey ic'otic jayvo' jfariseo.

—Loc'an ech'el li'toe yu'un yo'onuc smilot li Erodese —xutic la ti Jesuse.
32 Itac'av la ti Jesuse:
—Li Erodese co'ol xchi'uc vet yu'un chti'van ya'el. Batanic, ba albeic ti ta to jloq'ues
pucujetic lavie xchi'uc li oc'obe, ta to xquet'esbe xchamelic ti much'utic ipe. Cha'ej to
chlaj cu'un. 33 Persa chixanav lavie, xchi'uc li oc'obe, xchi'uc li cha'eje. Yu'un tey chicham
ta Jerusalén chac c'u cha'al tey ichamic ti yan yaj'alc'op Rioxe.
34 'Li vo'oxuque xchi'uc lachi'ilic li' ta Jerusalene, ja' amanyaic ti chamilic li yaj'alc'optac
Rioxe. Chavac'beic ton li much'utic chastacbeic tal ti Rioxe. Pero oy xa jay'ech'el ti co'onuc
jtsoboxuc chac c'u cha'al tsluts' yol li me'ch'eque, pero muc xac'anic tsobel. 35 Toj abol aba
chacomic yu'un mu xa bu chaxchi'inic ti Rioxe. Chacalbeic ti mu xa bu chavilicon oe.
Ja'to ti c'alal xavalic ti "toj lec tajmec li much'u itaque tal yu'un ti Rioxe", xachiique, ja'to
chavilicon noxtoc —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

14

Ja' li' yaloj ti iyet'esbe situbel jun vinic ti Jesuse

1 Ta sc'ac'alil ta xcuxic li j'israeletique i'iq'ue la ech'el ta ve'el yu'un jun jfariseo ti Jesuse.
Ochem la ta meltsanejc'op. Tey la yan xchi'iltac ta fariseoal yu'un la ja' tspa'iic ti Jesuse.
2 Tey la va'al jun vinic ta stuq'uil ti Jesuse, liquem la situbel.
3 —¿Mi xu' chich' et'esbel xchamel ta sc'ac'alil ta jcuxtic ti much'u ipe, o mi mu xu'?
—x'utatic la yu'un Jesús ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe xchi'uc
ti jfariseoetique.
4 Mi jun muc la xtac'avic. Ti Jesuse iyet'esbe la xchamel ti vinique.
—Batan xa —xut la.
5 —Li vo'oxuque, jfariseoetic, mi oy bu ip'aj ta ch'en jcotuc aburroique, o mi jcotuc
avacaxic ti c'alal ja'o ta jcuxtique, ¿mi muc bu chba aloq'uesic ta ora ya'el? —x'utatic
la.
6 Mu xa la sna' c'uxi chtac'avic.

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan ti much'utic ic'bilic ta nupunele

7 Ti Jesuse iyil la c'u x'elan tst'uj lec xchotlebic ti much'utic i'iq'ueic ta ve'ele.
8 —Ti c'alal cha'iq'ueic ta nupunele, mu me xba chotlanic ta bail naca me oy much'utic
ic'bilic tal ti más ich'bilic ta muc' chac c'u cha'al li vo'oxuque. 9 Ti c'alal xul li much'utic
más ich'bilic ta muq'ue, chtal yalboxuc li much'u layiq'uique: "Loc'anic li'toe yu'un li'
ta xchotiic li jchi'iltactic li'i", chayutic. Ja'o xaq'uexavic xa loq'uel, chba chotlanic ta
slajeb chotlebal. 10 Ti c'alal cha'iq'ueic ta ve'ele, chotlanic ta slajeb chotlebal. "Totic, li'
xtal chotlan ta baile", mi chayutic li much'u layiq'uique, chilic li much'utic tey ta mexa
uque ti ich'biloxuc ta muq'ue. 11 Ja' no'ox yech ti much'utic tstoy sbaique ch-aq'ueic ta
q'uexlal yu'un ti Rioxe. Yan li much'utic mu sna' stoy sbaique, ja' ch-aq'ueic ta ich'el ta
muc' yu'un ti Rioxe —x'utatic la yu'un ti Jesuse.
12 Ti Jesuse iyalbe la ya'i ti much'u i'ic'van ta ve'ele:
—Ti c'alal cha'ic'van ta ve'ele, ma'uc no'ox me xavic' li much'utic lec xac'opon aba
achi'uque. Ma'uc no'ox me xavic' labanquile lavits'ine, xchi'uc lanamtalchi'ile. Ma'uc
no'ox me xavic' lalac'natac ti jc'ulejetique. Yu'un yic'al spaquic ti avic' ta ve'ele.
13-14 Ti c'alal cha'ic'van ta ve'ele, tsc'an chavic' noxtoc li much'utic me'one, xchi'uc li
tuncoetique, xchi'uc li coxoetique, xchi'uc li ma'satetique yo' xayac'be o bentisyon ti
Rioxe yu'un mu xu' spaquic. Chavich' amoton ti c'alal xacha'cuxiic xchi'uc li much'utic
co'ol lec avo'on achi'uque —x'utat la yu'un ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta jun vinic ti iyic' ta ve'el ep crixchanoetique
(Mt. 22.1-10)

15 Ic'opoj la jun ti much'utic tey chve'ic ta mexa xchi'uc ti Jesuse:
—Jun yo'onic li much'utic chve'ic yo' bu tspas mantal ti Rioxe —xi la.
16 Ti Jesuse iyal la jun lo'il:

—Caltic no'ox ya'el ti oy jun vinic ti ispas ep ve'lile yu'un tsc'an chic' ta ve'el ep
crixchanoetique. 17 Ti c'alal ista yora chve'ique, istac ech'el smozo: "Ba ic'o tal li much'utic
calojbe xa onoxe. Batanic xa la, chapal xa li ve'lile, xavut c'otel", xut ech'el li smozoe. Ja'
yech c'ot yal li mozoile. 18 Scotolic lic snopic ti c'usi tspoj o sbaique. "Muc bu xocolon
yu'un ja'to ijman cosil yech'o un persa chba jq'uel. Abulajan, albo ya'i ac'u yac'on ta
pertonal", xi li june. 19 "Muc bu xocolon yu'un ja'to ijman vo'ob par jvoc'-osil vacax,
yech'o un chba jq'uel c'u x'elan ch-abtejic. Abulajan, albo ya'i ac'u yac'on ta pertonal",
xi li june. 20 "Muc bu xocolon yu'un ja'to linupun", xi li june. 21 Isut li mozoile, ja' yech
yul yalbe li yajvale ti c'u x'elan itac'bate. Li yajval ve'lile icap o tajmec. "Batan ta
anil ta ch'ivit xchi'uc ta cayatic, ja' ic'o tal li much'utic me'one, xchi'uc li tuncoetique,
xchi'uc li coxoetique, xchi'uc li ma'satetique", xut ech'el li smozoe. 22 Ti c'alal iyul yu'un
crixchanoetic li mozoile, "Cajval, ijch'un li c'usi avalbone. Ital xa li crixchanoetique, pero
oy to xocol li chotlebale", xi. 23 "Batan xa ta bebetic xchi'uc ta belel trigoaltic, ic'o tal ta
persa li much'utic chatae yo' xnoj o li jnae. 24 Chacalbe, li much'utic ba'yi icalbe ti chtal
ve'icuque, mi jun muc bu cha'iic c'usi smuil li jve'ele", xut smozo li yajval ve'lile —x'utatic
la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti mu xu' xchi'in ti Cajvaltic Jesucristoe ti much'utic mu sc'an xac' svocolique
(Mt. 10.37-38)

25 Ti Jesuse ep la tajmec crixchanoetic xchi'uc ech'el. Isq'uel la spat, iyalbe la:
26 —Ti much'u tsc'an chixchi'ine, mi más sc'anojon li vo'one, mi ja' jutuc no'ox sc'anoj
li stot sme'e, li yajnile, li xch'amaltaque, li sbanquiltaque, li yits'intaque, li svixtaque, li
yixleltaque, ti mi mu c'uxuc ta yo'on li spat xocone, xu' xixchi'in. 27 Yan ti much'u mu sc'an
xac' svocol chac c'u cha'al chcac' jvocol li vo'one, mu xu' xixchi'in. 28 Li vo'oxuque, ti c'alal
chava'anic q'uelob osile, ba'yi onox chanopic ti c'u yepal chlaje. 29 Ti mi ja'to chanopic c'u
yepal chlaj c'alal aliquesojbeic xa'ox li stanal yoque, yech no'ox quechel chcom avu'unic.
Ti c'alal chilic li crixchanoetic ti tey quechel avu'unique, chaslabanic o. 30 "Li jchi'iltic le'e
yech no'ox ti isliquesbe sva'anel li q'uelob osile, pero muc xva'i yu'un", xi ac'oplalic. 31 Ja'
no'ox yech ti c'alal chbat ta ac' c'oc' jun preserentee, ba'yi onox ta snop mi xcuch yu'un
ta lajunmil soltero ti oy veinte mil yajsoltero li scrontae. 32 Mi iyil ti mu xcuch yu'une, ti
c'alal nom to'ox xtal li scrontae, ta stac ech'el mantal ti chba slequilc'oponbel li scrontae
yo' xlaj o yo'one. 33 Ja' no'ox yechoxuc uc, mi xu' chcom chava'iic li c'usuc avu'unique, xu'
chachi'inicon.

Ja' lo'il scuenta ats'am
(Mt. 5.13; Mr. 9.50)

34 'Li ats'ame mu xu' ti ch'abale. Ja'to chmuib o ve'lil ti c'alal oye. Li ats'am li' ta
jlumaltique ti sna' xch'ay xchi'ile, mu xa bu chtun cu'untic. 35 Mi ja'uc ta c'a'al balamil mu
xtun. Ac'u mi xacap ta tso' vacax, mu xtun. Solel chich' taniel. Ja' no'ox yech ti much'utic
chixchi'ine, mi mu sjunuluc yo'one, mu c'u stu cu'un. Vo'oxuc ti ava'iic c'usi icale, nopbeic
smelol —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

15

Ja' lo'il scuenta jch'ayel chij
(Mt. 18.10-14)

1 Ti jc'an-loc'-c'usiticuque xchi'uc ti much'utic más chopol c'usitic tspasique, inopoj
la ech'el ya'iic ti c'usitic chal ti Jesuse. 2 Ti jfariseoetique xchi'uc ti much'utic ta
xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe, chopol la iyilic.
—Li vinic le'e ta xchi'in li much'utic chopol c'usitic tspasique. Ta xchi'in ta ve'el noxtoc
—xiic la.
3 Ti Jesuse iyal la jun lo'il:
4 —Caltic no'ox ya'el ti oy cien achijique. Mi ich'ay jcotuque, lamal chavictaic ta
stentejtic li noventa y nuevee ti c'alal chba asa'ic tal li jcot ch'ayeme. 5 Ti c'alal xataique,
mu xa c'u yech o avo'onic, chacajan tal ta anequebic. 6 Ti c'alal xayul ta anaique, chatsob

li much'utic lec xac'oponique xchi'uc alac'natac. "Junuc co'ontic yu'un ijta xa li jcot jchij
ti ich'aye", xavutic. 7 Ja' no'ox yech c'alal oy noventa y nueve lec yo'onique ti mu xa
c'usi chopol tspasique, ti Rioxe jun yo'on. Pero c'alal xicta spasel c'usitic chopol otro jun
crixchanoe, más to jun yo'on.

Ja' lo'il scuenta taq'uin ti ich'aye

8 'Caltic no'ox ya'el ti oy jun ants oy lajunsep staq'uine. Mi ich'ay jsepuque, ta stsan
slámpara, ta smes li yut snae yo'to c'u cha'al mi istae. 9 Ti c'alal stae, ta stsob li much'utic
lec sc'opone xchi'uc li slac'nataque. "Junuc co'ontic yu'un ijta xa li jsep jtaq'uin ti ich'aye",
xut. 10 Ja' no'ox yech jun yo'on xchi'uc yaj'anjeltac ti Rioxe ti c'alal chicta spasel c'usitic
chopol otro jun crixchanoe —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta jun crem ti iyixtalan ti c'usitic i'ac'bat yu'un ti stote

11 Ti Jesuse iyal la jun lo'il noxtoc:

—Caltic no'ox ya'el ti oy cha'vo' screm jun vinique. 12 "Tot, ac'bon xa ta ora li erensia
ti c'u yepal chavac'bone", xi li its'inale. Li totile ixch'acbe xcha'va'al. 13 Ti c'alal ilaj xa'ox
jayib c'ac'ale, li its'inale istsob scotol ti c'usitic i'ac'bate. Ti c'alal laj stsobe, ja'o ibat ta
nom. Tey ba yixtalan ti c'usitic i'ac'bate. Ispas ti c'usi no'ox xal yo'on stuque. 14 Ti c'alal
ilaj scotol ti staq'uine, ja'o i'ech' vi'nal yo' bu bateme. Iya'i vi'nal uc. 15 Isa'be yabtel jun
yajval jteclum. Itaque ech'el ta rancho, ba xchabi chitom. 16 Li creme xu' xa cha'i ti tslajes
li sve'el chitome yu'un muc x'ac'bat sve'el yu'un li yajvale. 17 "Ti jtote oy ep yaj'abtel, noj
xch'utic, mu c'usi sna'ic. Li vo'one li' chicham ta vi'nal chca'ie. 18 Más lec chicha'sut ech'el
ta sna ti jtote. Tot, ijta xa jmul ta stojol ti Rioxe, xchi'uc ijta xa jmul ta atojol uc. 19 Mu xa
snupin ti crem xavutone. Más lec p'ison xa ta avaj'abtel, ta xcut c'otel", xi isnop li creme
ti c'alal iyil ti abol sbae. 20 Isut ta sna stot.

'Li totile nom to'ox iyil li screme, ic'uxubaj ta yo'on. Anil xa ba snup ta be. Ismey, isbuts'.
21 "Tot, ijta xa jmul ta stojol ti Rioxe, xchi'uc ijta xa jmul ta atojol uc. Mu xa snupin ti crem
xavutone", xut. 22 "Ich'ic tal ta ora li lequiquil c'u'ule, ac'beic slap. Xojbeic yixtalal sc'ob,
ac'beic xonob. 23 Iq'uic tal li jup'em becerroe. Milic, jti'tic, jpastic q'uin. 24 Yu'un caloj ti
chamem xa li jcreme, pero lavi isut tale, co'ol xchi'uc icha'cuxi ya'el. Yu'un ich'ay to'ox,
pero lavie ijta xa ya'el", xut smozotac li totile. Ja'o lic spasic q'uin.

25 'Ti c'alal iyul li its'inale, batem ox ta abtel li banquilale. Ti c'alal isut tale, c'alal tey
xa'ox ta sts'el snae, iya'i ti xnic xa q'uine, ti oy j'ac'ote. 26 Isvelu jun smozoic, isjac'be c'usi
tspasic. 27 "Yu'un isut xa tal lavits'ine. Latote iyal ti ac'u miluc li jup'em becerroe. Ja' ti lec
isut tal lavits'ine", x'utat yu'un li smozoique. 28 Ti c'alal iya'i li banquilale, icap o tajmec.
Mu xa sc'an x'och ta sna. Li stote loc' yalbe ti ac'u ochuque. 29 Li banquilale lic yalbe li stote:
"Li vo'ote ana'oj ti li'on oe. Mi ja'uc j'ech'el ti muc jch'un amantale. Mi ja'uc jcot chivo
muc bu avac'bon ti ta jpas o q'uin xchi'uc li much'utic lec jc'opon jba jchi'uque. 30 Lavi iyul
xa li jun acreme ti ay yixtalan ta antsetic lataq'uine, ja' xa mu smilbeluc avu'un ta ora li
jup'em becerroe", xut li stote. 31 "Crem, li vo'ote li'ot onoxe. Li c'usitic oye co'ol cu'untic.
32 Más lec ti ta jpastic q'uine, ti junuc co'ontique yu'un icha'cuxi ya'el lavits'ine ti chamem
xa ti caloje. Yu'un ich'ay to'ox, pero lavie ijta xa ya'el", xut li screme —x'utatic la yu'un
ti Jesuse.

16

Ja' lo'il scuenta yajmartomo ajvalil ti ja' no'ox tsc'an lec ch-ile yu'un li crixchanoetique

1 Li lajchavo'e i'albatic la jun lo'il yu'un ti Jesuse:

—Caltic no'ox ya'el ti oy jun jc'uleje. Oy yajmartomo. Oy much'u istic'be smul ta
ajvalil li martomoe. Li smule ja' ti iyixtalanbe c'usuc yu'un li yajvale. 2 Itaque ta iq'uel
yu'un li yajvale. "Ica'i ti chopol c'usi chapase. Albon ca'i ti c'u yepal achonoj li c'usuc
cu'une xchi'uc ti c'u to yepal teye yu'un chaloc'", x'utat. 3 "¿C'usi ta jnop lavi mu xa
xiyac'be cabtel li cajvale? Mu xu' cu'un li abtele. Chiq'uexav noxtoc mi ta jc'an limoxnae.
4 Iyul xa ta jol c'usi ta jpas yo' xisc'uxubin o li crixchanoetic ti c'alal xiloq'ue", xi isnop li

martomoe. [5] Jujuntal istac ta iq'uel li much'utic oy yil yu'un li yajvale. “¿C'u yepal avil
yu'un li cajvale?” xut li much'u ba'yi itale. [6] “Cien tampo aceite”, xi. “Jato li spoco'vunale,
chotlan, ts'ibao ta ach'. Cincuenta tampo no'ox xatsac ta vun”, xi li martomoe. [7] “Ali vo'ote
¿c'u yepal avil?” xut li much'u ts'acal to itale. “Cien coxtal trigo”, xi. “Jato li spoco'vunale,
ts'ibao ta ach'. Ochenta coxtal no'ox xatsac ta vun”, xi li martomoe. [8] “Li martomo chopol
sjole más sna' snopel c'u x'elan yo' sta o c'uxubinel ti c'alal xloc' ta cabtele”, xi li ajvalile.
Ja' no'ox yech li much'utic ja' no'ox ta yo'onic c'u x'elan ch-ech'ic li' ta sba balamile,
más sna'ic snopel c'u x'elan tsc'uxubinic li xchi'ilique yo' xc'uxubinatic o uque. Yan li
much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe, más mu sna'ic.

[9] ’Vo'oxuc ti oy c'usuc avu'unique, tsc'an chacoltavanic o. Mu me atuquicuc no'ox ti lec
cha'ech'ic li' ta sba balamile. Mi chacoltavanic o li c'usitic sna' xlaje, cha'iq'ueic ochel ta
vinajel ta sbatel osil.

[10] ’Li much'u xchabiluj yu'un li c'usi jutuc ac'bil xchabie, ja' no'ox yech xchabiluj yu'un
li c'usi epe. Yan li much'u mu xchabiluj yu'un li c'usi jutuque, ja' no'ox yech mu xchabiluj
yu'un li c'usi epe. [11-12] Ja' no'ox yech mu xac' acuxlejalic ta sbatel osil ti Rioxe mi mu
xacoltavanic o li c'usitic chatabeic Riox li' ta sba balamile ti sna' xlaje.

[13] ’Co'ol xchi'uc jun mozoil ti mu xu' cha'vo' yajvale. Mi cha'vo' yajvale, li june chopol
chil; li june lec chil. Li june yich'oj ta muc'; li june mu xich' ta muc'. Ja' no'ox yech mu xu'
chatunic yu'un Riox mi ja' no'ox ta avo'onic li taq'uine —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

[14] Ti c'alal iya'i ti jfariseoetique, islabanic o la ti Jesuse yu'un la ja' no'ox ta yo'onic li
taq'uine. [15] I'albatic la yu'un ti Jesuse:

—Li vo'oxuque toj lec yilel avo'onic pero ti Rioxe yiloj c'u x'elan lavo'onique. Ti
much'utic chac' sbaic ta ich'el ta muq'ue, chopol ch-ileic yu'un ti Rioxe.

Ja' li' yaloj ti iyal ti Jesuse ti persa chc'ot ti c'usitic yaloj ti Rioxe

[16] ’Ti c'alal mu to'ox chtal ti Juan j'ac'-ich'vo'e, ja' no'ox ava'iic ti c'usitic yaloj ti Rioxe
ti sts'ibaoj ti Moisese xchi'uc ti yan yaj'alc'optac Riox ti ta más vo'nee. Ts'acal to ti Juane
layalbeic ti chlic xa pasvanuc ta mantal ti Rioxe. Lavie ep xa ti much'utic sjunul yo'on ta
xch'unic pasel ta mantal yu'un ti Rioxe.

[17] ’Li vinajel balamile chlaj onox; yan li c'usitic yaloj ti Rioxe, mi jp'el mu xch'ay, persa
chc'ot scotol.

Ja' li' yaloj ti mu xu' jch'ac cajniltique
(Mt. 19.1-12; Mr. 10.1-12)

[18] ’Ti much'u ta xch'ac yajnile, mi chic' yan antse, co'ol xchi'uc yants chc'ot. Ti much'u
chic' ch'acbalal antse co'ol xchi'uc yants chc'ot noxtoc.

Ja' li' yaloj c'u x'elan i'ech' ta balamil jun jc'ulej xchi'uc jun jc'anlimoxna, Lázaro sbi

[19] ’Oy to'ox jun jc'ulej. Naca lequic sc'u' islap, naca toyolic stojol. Scotol c'ac'al ispas
q'uin, naca lequic ti sve'ele. [20] Oy to'ox jun jc'anlimoxna noxtoc, Lázaro sbi. Balbil ta chin.
Tey chc'ot xchotan sba ta sti' sna ti jc'uleje, tey tsc'an limoxna. [21] Ti jc'anlimoxnae yo'onuc
ba stam ti c'usitic chlaj p'ajuc ta yolon smexa ti jc'uleje, pero muc x'ac'bat stam. Ta xleq'ue
ta ts'i' noxtoc, ja' ti balbil ta chine. [22] Icham ti jc'anlimoxnae. Ti xch'ulele i'ic'bat ech'el
ta vinajel yu'un anjeletic yo' bu ti Abraame xchi'uc ti much'utic lec yo'onic uque. Icham
ti jc'ulej uque, imuque. [23] Ti xch'ulele tey ibat ta c'otebal. Iyil ta nom ti Abraame. Iyil
noxtoc ti tey ti Lázaroe. [24] Ti jc'uleje i'avan. “Jtotic Abraam, c'uxubinon. Taco tal li Lázaroe.
Ac'u sts'aj tal sni' sc'ob ta vo', ac'u tal st'uxubtasbon li coq'ue yu'un abol jba tajmec li' ta
c'oq'ue”, xi. [25] “Yuleso ta ajol, quere, ti c'alal la'ech' ta sba balamile, bats'i jc'ulejot tajmec.
Li Lázaroe bats'i me'on tajmec i'ech'. Lavie li' xa jun yo'one; li vo'ote yolel chavich' castico.
[26] Mu xjelav li Lázaroe yu'un oy natil ch'en ta o'lol. Muc much'u xjelav teyo'e. Ja' no'ox
yech muc much'u xjelav tal li'toe”, xi ti Abraame.

[27] ’“Mi mu xjelav tale che'e, abulajan tacbon ech'el ta sna li jtote. [28] Yu'un oy to vo'vo'
quits'in teyo'e. Ac'u ba yalbe ti ac'u yictaic spasel li c'usitic chopole yo' mu xtalic o li'toe.
Yu'un toj tsots li casticoe”, xi ti jc'uleje. [29] “Tey onox yich'ojic li svun Moisese xchi'uc li

svuntac yan yaj'alc'optac Riox ti ta más vo'nee. Xu' ja' xch'unic", xi ti Abraame. 30 "Jtotic
Abraam, mu xch'unic. Ti oyuc no'ox c'uxi cha'cuxiuc ti much'u xojtiquinique, mi iyilic ti
tey chc'ot noxtoque, ta nan xch'unic bi'a. Ta nan xictaic spasel li c'usitic chopole", xi ti
jc'uleje. 31 "Mi mu onox xch'unic ti c'usitic iyal ti Moisese xchi'uc ti yan yaj'alc'op Riox ti
ta más vo'nee, ac'u mi oy much'u xcha'cuxi ech'el xba yalbe, mi ja'uc onox xch'unic", xut
jc'ulej ti Abraame —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

17

Ja' li' yaloj ti toj xi'el sba li mulile
(Mt. 18.6-7, 21-22; Mr. 9.42)

1 Li lajchavo'e i'albatic la yu'un ti Jesuse:
—Oy onox c'usi chopol chtal ta avo'onic. Yech'o un q'uelo me abaic, mu me vo'oticoxuc
ta amulic tsa' smul lachi'ilique. 2 Mi vo'oxuc ta amulic ti tsa' smulique, más lec ti avich'icuc
chucbel jcotuc cho' ta anuq'uique, ti latenaticuc ochel ta mare. Ti lachamicuque, mu xa
c'uxi sa' smul avu'unic li much'utic yech yo'onic chac c'u cha'al yo'onic li c'oxetique ti
yich'ojicon ta muq'ue.
3 'Cuentaanic me che'e. Ti mi oy bu ista smul avu'un junuc achi'il ta yich'elon ta muq'ue,
ba lequil'albo atuc ti c'usi chopol ispase. "Mu xa bu ta jpas yech", mi xie, ac'o ta pertonal.
4 Ti mi ista smul avu'un vuc-ech'eluc ta jun c'ac'ale, "mu xa bu ta jpas yech", mi xayutilane,
ac'o ta pertonal —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti tsc'an ta xch'unic más ti oy syu'el Jesús ti apoxtoletique

5 —Coltaoticotic ta xch'unel más ti vo'ot oy ayu'ele —xutic la Cajvaltic Jesús li
apoxtoletique.
6 Itac'av la ti Cajvaltique:
—Ac'u mi jutuc no'ox ach'unojic ti oy jyu'ele, ac'u mi co'ol xchi'uc jp'ej bec' mustisya,
pero spas xa avu'unic li c'usitic vocol ta pasele. Ja' chac c'u cha'al mi chavalbeic ti ac'u
buluc loq'uel li sicómoro te' le'e, ti ac'u tec'luc ta mare, tspas avu'unic.

Ja' li' yaloj ti mu xu' jtoy o jbatic li c'usitic ta jpastique

7 'Caltic no'ox ya'el ti oy amozoique ti i'ay ta voc'-osile, o mi chabivacax. Ti c'alal xul ta
anae, mu onox bu chavalbe ti chtal chotluc ta mexae. 8 "Li vo'ote lapo amac, meltsanbon
tal jve'el. Mi laj ve'icone, ja'to chave'", xavut. 9 "Colaval" mi ja'uc xavut ti c'alal ixch'un
amantale. 10 Ja' no'ox yechoxuc uc, mi ach'unic li c'usitic chayalbeic ti Rioxe, "Mu c'u
xitunoticotic o. Ja' no'ox ijpasticotic ti c'u yepal liyalboticotique", chianic me —x'utatic
la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti i'ech' xchamelic lajunvo' viniquetic ti ipic ta leprae

11 Ti c'alal ibat ta Jerusalén ti Jesuse, tey la i'ech' ta sts'ac estado Samaria xchi'uc estado
Galilea. 12 Ti c'alal ic'ot ta jun parajele, tal la snupel ta be yu'un lajunvo' viniquetic. Nom
la isva'an sbaic yu'un la ipic ta lepra. 13 I'avanic la.
—Jesús, jchanubtasvanej, abulajan c'uxubinoticotic —xiic la.
14 Ti Jesuse, ti c'alal iyil ti viniquetique —Batanic, ba ac' abaic iluc ta stojol paleetic
—x'utatic la.
Ti c'alal ibatique, i'ech' la ti xchamelique.
15 C'alal iyil ti lec xa ti june, isut la tal ta ora yo' bu ti Jesuse. X'avet xa la tal:
—Colaval, Cajval, ti lecon xae —xut la ti Rioxe.
16 Isquejan la sba ta yichon ti Jesuse, ja'o la isnijan sba ta balamil noxtoc.
—Colaval ti lecon xa avu'une —xut la.
Ti much'u yech ispase, liquem la tal ta estado Samaria.
17 —Lajunvo' ti iquet'esbe xchamelique. ¿Bu ma ti balunvo' jchi'iltactique? 18 Stuc no'ox
isut tal li jsamariae ti "colaval", xut ti Rioxe —xi la ti Jesuse.
19 —Va'lan, batan. Yu'un ach'un ti oy jyu'ele, yech'o ti lecot xae —x'utat la yu'un Jesús
ti vinique.

Ja' li' yaloj ti c'alal xtal spas mantal li' ta sba balamil ti Cajvaltic Jesuse
(Mt. 24.23-28, 36-41)

20 Ti jfariseoetique isjac'beic la ti Jesuse ti c'u to ora chtal pasvanuc ta mantal ti Rioxe.
—Ti c'alal xlic pasvanuc ta mantal ti Rioxe, ch'abal seña. 21 "Li' xa tspas mantal ti Rioxe",
"le' xa tspas mantal ti Rioxe", muc much'u xi. Ti Rioxe tspasvan xa ta mantal, li' xa
achi'uquique —x'utatic la yu'un ti Jesuse.
22 Li lajchavo'e lic la albaticuc yu'un ti Jesuse:
—Ta sta yora ti chlic avalic chac li'i: "Chac no'ox taluc ta ora ti Cajvaltic Jesuse", xachiic,
pero mu to bu chital, vo'on ti co'ol crixchanootique. 23 Oy jlom chlo'lovanic no'ox. "Le' xa
li Cajvaltic Jesuse", "taj xa li Cajvaltic Jesuse", xiic. Pero mu me xach'unic, mu me xba
aq'uelic. 24 Ti c'alal xicha'sut tal vo'on ti co'ol crixchanootique, chiyil scotol crixchanoetic
chac c'u cha'al xlebluj chavuque chquiltic ti buyotique. 25 Pero ba'yi chcac' tajmec jvocol
yu'un mu xisc'anic li jq'uex jchi'iltactic li'i. 26 Ja' chac c'u cha'al ispas ti crixchanoetic ti ta
más vo'nee ti c'alal li' to'ox ti Noee, ja' no'ox yech tspasic uc ti c'alal sta yora chicha'sut tal,
vo'on ti co'ol crixchanootique. 27 Jun yo'on ive'ic, iyuch'ic vo', islajesic scotol ti c'usi sc'an
yo'onique, inupunic, iyac' ta nupunel stsebic. Ti c'alal ital ti nojele, c'alal i'och ta barco ti
Noee, icom ti c'usitic ispasique, icham scotolic. 28 Ja' no'ox yech ispasic uc ti crixchanoetic
ti ta más vo'nee ti c'alal li' to'ox ti Lote. Jun yo'on ive'ic, iyuch'ic vo', islajesic scotol ti
c'usi sc'an yo'onique, i'equelajic, i'ovolajic, ismeltsan snaic. 29 Ti c'alal iloc' ta Sodoma
ti Lote, ja'o ital c'oc' xchi'uc asuvre ta vinajel, icham scotolic. 30 Ja' no'ox yech tspasic li
crixchanoetique ti c'alal xicha'sut tal, vo'on ti co'ol crixchanootique.
31 'Ti c'alal xc'ot yech ti c'u to orae, lavi pach'al li sba anaique, mi ja'o oy much'u
tey xva'ete, ti c'alal xyal tale, mu xa me x'och stam c'usuc yu'un. Ti much'utic tey ta
yabtelique, mu xa me sut ta snaic. 32 Yuleso ta ajolic c'usi ispas ti yajnil Lote. 33 Ti much'utic
mu xiyich'ic ta muq'ue ti ja' chi'ic o li milele, yu'un onox ta x'ochic ta c'oc' ta sbatel osil.
Yan ti much'utic muc ta alel yu'unic mi ja' xlajic oe, ta xcuxiic ta sbatel osil.
34 'Chacalbeic, mi onox c'u cha'al ta ac'ubaltic litale, mi oy much'u vayem cha'vo' ta
jun no'ox teme, yic'al jun chquic' ech'el, jun chcom. 35 Mi oy cha'vo' ants ti tsobol ta
xjuch'unique, yic'al jun chquic' ech'el, jun chcom. 36 Mi oy cha'vo' vinic ti tsobol ta
x'abtejique, yic'al jun chquic' ech'el, jun chcom —x'utatic la yu'un ti Jesuse.
37 —¿Bu ma chc'ot taj une, Cajval? —xiic la li lajchavo'e.
—Yu'un chich'ic onox castico ti much'utic mu xiyich'ic ta muq'ue. Co'ol xchi'uc mi oy
c'usi ichame, tey ta stsob sba xulemal —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

18

Ja' lo'il scuenta jun me'anal ants xchi'uc jun jmeltsanejc'op

1 Li lajchavo'e i'albatic la jun lo'il yu'un ti Jesuse yo' la mu xicta o sbaic ta sc'oponel ti
Rioxe.
2 —Caltic no'ox ya'el ti oy jun jmeltsanejc'op ta jun jteclume, mu xich' ta muc' Riox, mu
xich' ta muc' crixchanoetic. 3 Caltic ti tey nacal jun me'anal antse, oy c'usi ipojbat. Ba
sc'anbe parte li jmeltsanejc'ope. "Mi mu xa'abulaj xatacbon ta iq'uel li much'u lispojbe
c'usuc cu'une", xut. 4 Ep ta ech'el ay sc'anbe parte li jmeltsanejc'ope. Li jmeltsanejc'ope
ts'acal to isnop: "Mi Rioxuc, mu xquich' ta muc', mi ja'uc crixchano. 5 Ja' no'ox lavi li'
xva'von li me'anal antse, ta jmeltsanbe li sc'ope. Yu'un mu jc'an ti li' no'ox xva'vone", xi
li jmeltsanejc'ope.
6 'Ava'iic c'u x'elan iyal li jmeltsanejc'op ti chopol sjole. 7 Ja' no'ox yech ti Rioxe chac'be
castico ti much'utic ch-ilbajinbon li xch'amaltaque ti c'ac'al ac'ubal ta xc'opojique.
8 Ti c'alal sta yorae, ta ora chac'be castico. Pero ti c'alal xicha'sut tal vo'on ti co'ol
crixchanootique, ¿mi oy onovan much'utic yich'ojicon ta muc' xul jta? —x'utatic la yu'un
ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta jun jfariseo xchi'uc jun jc'an-loc'-c'usiticuc

9 Ti Jesuse iyal la jun lo'il yo' la xa'iic o ti chopol c'usitic tspasic ti much'utic lec yo'onic
ti yalojique ti tsp'aj xchi'ilique.
10 —Caltic no'ox ya'el ti oy cha'vo' vinic co'ol ba sc'oponic Riox ta ti' muc'ta temploe. Li
june jfariseo; li june jc'an-loc'-c'usiticuc. 11 Li jfariseoe va'al isc'opon Riox, mu xa much'u
xtaon cha'i. "Colaval, Cajval, ti muc bu yechon chac c'u cha'al li yan jchi'iltaque ti ch-
elc'ajique, ti chopol sjolique, ti tsa' yantsique. Muc bu yechon noxtoc chac c'u cha'al li
jc'an-loc'-c'usiticuc li' va'ale. 12 Li vo'one cha'ech'el ta xemana chquicta cot. Li c'usitic
ta jtae chacac'be jun mi ijta lajunebe", xut ti Rioxe. 13 Li jc'an-loc'-c'usiticuque nom
va'al icom. Mi ja'uc sc'an sq'uel muyel vinajel. Ja' no'ox ismajulan sti' yo'on. "Cajval,
c'uxubinon yu'un jmulavilon", xut ti Rioxe. 14 Chacalbe ava'iic. Li jc'an-loc'-c'usiticuque
ac'bil xa pertonal yu'un smul ti c'alal isut ta snae. Yan li jfariseoe muc x'aq'ue ta pertonal.
Ti much'utic stoyoj sbaique ch-aq'ueic ta q'uexlal yu'un mu xc'aneic yu'un ti Rioxe. Yan
ti much'utic mu sna' stoy sbaique ja' ch-aq'ueic ta ich'el ta muc' yu'un ti Rioxe —x'utatic
la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti iyac'be bentisyon c'oxetic ti Jesuse
(Mt. 19.13-15; Mr. 10.13-16)

15 Tey la yic'ojbeic c'otel c'oxetic ti Jesuse yu'un la ac'u yac' sc'ob ta sjolic yo' staic o
bentisyone. C'alal iyilic li lajchavo'e, ispajesic la ti much'utic chiq'uic tal c'oxetique.
16 —Mu xavutic. Ac'u talicuc li c'oxetique. Yu'un ti much'utic ja' yech yo'onic chac
c'u cha'al yo'onic li c'oxetique, ta xch'unic c'usitic chal ti Rioxe. 17 Ta melel chacalbeic, ti
much'utic ma'uc yech yo'onic chac c'u cha'al yo'onic li c'oxetique, mu x'ochic yo' bu tspas
mantal ti Rioxe —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti c'ot sc'opon Jesús jun jc'uleje
(Mt. 19.16-30; Mr. 10.17-31)

18 Tey la jun jmeltsanejc'op yu'unic li j'israeletique.
—Jchanubtasvanej, vo'ot ti lec avo'one, ¿c'usi tsc'an ta jpas yo' xicuxi o ta sbatel osile?
—xut la ti Jesuse.
19 —¿C'u yu'un ti "lec avo'on", xavutone? Jun no'ox ti much'u lec yo'one, ja' ti Rioxe.
20 Ana'oj c'usi chal li smantaltac Rioxe: "Mu me xasa' avants, mu me xamilvan, mu me
xa'elc'aj, mu me xanopbe smul achi'il, ich'o ta muc' atot ame'", xi —x'utat la yu'un ti
Jesuse.
21 —Li c'usitic avale c'oxon to'ox lic jch'un —xi la ti vinique.
22 Ti c'alal iya'i ti Jesuse —Oy to c'usi tsc'an chapas. Ba chono li c'usuc avu'une. Li stojole
q'uelanbo li me'onetique yo' oy o ac'ulejal ta vinajele. Ts'acal to xtal achi'inon —x'utat
la.
23 C'alal iya'i chac taje, iyat la yo'on tajmec ti vinique yu'un la toj ep c'usuc yu'un. 24 C'alal
iyil ti Jesuse ti chat o yo'on tajmeque —Li jc'ulejetique tsots ta ch'unel cha'iic c'usitic chal
ti Rioxe. 25 Co'ol xchi'uc jcot cameyo ti mu xjelav ta chac acuxae, ja' yech mu x'ochic yo'
bu tspas mantal Riox ti much'utic ja' no'ox ta yo'onic li sc'ulejalique —x'utatic la yu'un ti
Jesuse.
26 Ti much'utic iya'iic ti x'elan iyal ti Jesuse —¿Much'u xa onox ta xcuxi ta sbatel osil ti
mi mu xcuxiic li jc'ulejetique? —xutic la ti Jesuse.
27 —Mu xu' chacuxiic ta sbatel osil ta atuquic. Ja' no'ox chacuxiic mi chascoltaic ti Rioxe
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.
28 —Li vo'oticotique jcomtsanojticotic xa li c'usuc cu'unticotique. Jnap'letaojoticotic xa
—xi la li Pedroe.
29-30 —Ta melel chacalbeic, ti much'utic muc ta alel yu'unic mi iscomtsan o snaique, mi
stot sme', mi sbanquiltac, mi yits'intac, mi svixtac, mi yixleltac, mi smuctac, mi yajnil, mi
xch'amaltac, mi yoltac, yu'un ti chalic a'yuc ti tspasvan xa ta mantal ti Rioxe, más xa ep ch-
ac'batic sq'uexol ti c'usitic chcom yu'unique. Ts'acal to ta xcuxiic ta sbatel osil —x'utatic
la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti yox'ech'elal xa iyal ti Jesuse ti chmilee
(Mt. 20.17-19; Mr. 10.32-34)

31 Li lajchavo'e itsobatic la yu'un ti Jesuse.
—Ana'ojic ti chibatic ta Jerusalene. Yu'un ista xa yora ti c'u cha'al sts'ibaojic comel ti yaj'alc'optac Rioxe ti ta más vo'nee, ti ta xquil jvocol vo'on ti co'ol crixchanootique.
32 Chi'aq'ue entrucal ta stojol li much'utic nom liquemic tale. Chislabanic, chismajic, chistubtaic. 33 Chiyac'beic arsial, ja'o chismilic. Chimuque. Ta yoxibal c'ac'al chicha'cuxi —x'utatic la yu'un ti Jesuse.
34 Muc la xa'ibeic smelol ti x'elan iyale, yu'un la muc x'ac'bat ya'ibeic smelol yu'un ti Rioxe.

Ja' li' yaloj ti isjambe sat jun ma'sat ta Jericó ti Jesuse
(Mt. 20.29-34; Mr. 10.46-52)

35 Ti c'alal po'ot xa'ox la xc'otic ta jteclum Jericoe, tey la chotol istaic ta ti'il be jun xchi'ilic ta israelal, ma'sat la. Tey la tsc'an limoxna. 36 C'alal iya'i ti tey ta x'ech' ep xchi'iltaque, ijac'batic la c'usi tspasic. 37 I'albat la yu'un li xchi'iltaque ti ja' tey xchi'uquic ech'el ti Jesus Nazarete. 38 Ja'o la i'avan.
—¡Jesús, smom David, c'uxubinon! —xi la.
39 Ti much'utic babe ech'ele ispajesic la:
—¡Anchan! —xutic la.
Pero más to la tsots i'avan:
—¡Smom David, c'uxubinon! —xi la.
40 Va' xi la ti Jesuse.
—Ic'becon tal —xut la ti crixchanoetique.
Ti c'alal ic'ote 41 —¿C'usi chajcha'le un? —x'utat la yu'un ti Jesuse.
—Cajval, abulajan jambon li jsate —xi la.
42 —Lavi ach'un ti oy jyu'ele, chjam xa lasate —x'utat la yu'un ti Jesuse.
43 Ora la ijam ti sate, ixchi'in la ech'el ti Jesuse.
—Colaval —xut la ti Rioxe.
C'alal iyilic ti crixchanoetique, "colaval, Cajval", xiic la uc.

19

Ja' li' yaloj ti ilecubtasbat yo'on ti Zaqueoe

1 Li belel Jerusalene tey x'ech' ta yutil Jericó. Tey la i'ech' ti Jesuse. 2 Tey la nacal jun jc'ulej, Zaqueo la sbi. Ja' la totil yu'unic li jc'an-loc'-c'usiticuque. 3 Tsc'an la chojtiquin ti Jesuse, tsc'an la tsq'uelbe c'u x'elan sat. Pero mu la sta ta ilel yu'un la toj ep tajmec ti crixchanoetique. Xchi'uc la c'usuc, yu'un la comcom ti Zaqueoe. 4 Yech'o un ijelav la ech'el ta anil, ba la muyuc ta jtec' sicómoro yo' la sta o ta ilel ti Jesuse. Yu'un la sna'oj ti tey ta x'ech'e. 5 Ti c'alal ic'ot ta yolon te' ti Jesuse, isq'uel la muyel. Iyil la ti tey luchul ti Zaqueoe.
—Zaqueo, yalan tal ta ora yu'un tey chibat ta ana —x'utat la.
6 Ti Zaqueoe ora la iyal. Xmuyubaj xa la, iyic' la ech'el ta sna ti Jesuse. 7 Ti c'alal iyil ti xchi'iltac ta israelale, chopol la iya'iic.
—Chopol ti ibat ta sna jmulavil li Jesuse —xiic la.
8 Ti Zaqueoe isva'an la sba.
—Cajval, ta xcac'be j'o'loluc c'usuc cu'un li me'onetique. Ti mi oy much'u iquelc'anbe staq'uine, más xa ep ta jsutesbe. Ti mi iquelc'anbe cienuque, ta xa jsutesbe chanibuc cien —xut la ti Jesuse.
9 —Lavie ac'biloxuc xa pertonal yu'un amulic ajunlejic ta na. Yu'un ach'un xa ti c'usi chal ti Rioxe chac c'u cha'al ixch'un ti Abraam ti ta más vo'nee. 10 Vo'on ti co'ol crixchanootique, yu'un ja' tal jsa'oxuc, tal jpojoxuc yu'un sc'oplal xa'ox cha'ochic ta c'oc' ta sbatel osil —x'utat la yu'un ti Jesuse.

Ja' lo'il scuenta lajunvo' j'abtel ti i'ac'bat sliquebic yu'un li yajvalique
(Mt. 25.14-30)

11 Ti crixchanoetique tey la cha'iic c'usi chal ti Jesuse. Yu'un isnop ti j'israeletique ti
ja' xa li much'u st'ujoj Rioxe ti chc'ot xa ochuc ta preserenteal ta Jerusalene, yech'o un ti
Jesuse isjoy'al la sba stuc ti c'alal po'ot xa'ox xc'otic ta Jerusalene.
12 —Caltic no'ox ya'el ti oy screm jun preserentee. Jc'ulej tajmec li creme. Ibat ta nom,
ba yich' tal snombramiento scuenta preserenteal. Ti c'alal sut tale, chul spas mantal ta
slumal. 13 Ti c'alal mu to'ox chbate, istsob slajunva'al li yaj'abtele. Iyac'be comel sliquebic
li yaj'abtele. Co'ol yepal iyac'be comel jujun. "Abtejanic o. Tey xaq'uelic c'u yepal
chjolin avu'unic. Ti c'alal xisut tale, chul quich'", x'utatic comel. 14 Li xchi'iltac ta slumale
mu sc'anic ti ja' ch-och ta preserenteale. Istaquic ech'el mantal ti mu ya'uc ac'batuc
snombramientoe. "Mu jc'anticotic ti ja' ch-och ta preserenteal ta jlumalticotique", xiic
c'otel.
15 'Pero iyich' onox snombramiento, isut tal. Ti c'alal iyule, istac ta iq'uel li ya-
j'abteltaque yu'un cha'i c'u yepal ijolin yu'unic jujun li staq'uine. 16 Li jun ba'yi itale "Totic,
lataq'uin avac'bon comele, ijolin cu'un lajun'ech'el más ep", xut li yajvale. 17 "Li vo'ote
lec xana' xa'abtej. Jutuc ti lacac'bee pero sjunul avo'on la'abtej o, yech'o un chajtic'
ta coviernoal scuenta lajuneb jteclum", x'utat. 18 Ital noxtoc li june. "Totic, lataq'uin
avac'bon comele ijolin cu'un vo'ech'el más ep", xut li yajvale. 19 "Li vo'ot uque chajtic'
ta coviernoal scuenta vo'ob jteclum", x'utat.
20 'Ital noxtoc li june. "Totic, ilo lataq'uin avac'bon comele. Ijsut' lec ta paño, ijnac'.
21 Yu'un lixi'. Jna'oj ti jlajelote. Jna'oj ti chavich'be xchi'uc sjol lataq'uine. Chavich' ti bu
muc bu avac'oj avocole", xi ispoj sba li june. 22-23 "Mu xatun, ch'ajot tajmec. Mi yech li c'usi
chavale, ti jlajelone, ti chquich' ti bu muc bu cac'oj jvocole, ¿c'u yu'un ti muc xavac' jolinuc
ta bancoe? C'alal liyule, iquich' xchi'uc sjol ti yechuque", x'utat. 24 "Pojbeic li taq'uine, ja'
ac'beic li much'u isjolintas lajun'ech'el más epe", x'utatic li much'utic teye. 25 "¡Totic, pero
yich'oj xa lajuneb!" xutic. 26 "Chacalbe ava'iic, ti much'utic sjunul yo'on ta x'abteje, más ta
x'ac'batic. Yan ti much'utic mu sjunuluc yo'on ta x'abteje, ti c'u yunen'epal i'ac'batique,
ta xpojbatic ta jmoj. 27 Li much'utic chiscrontainique, ti mu sc'anic ti vo'on preserenteone,
iq'uic tal scotol li'toe. Li' ta jsat xamilique", xi li preserentee —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti cajal ta burro i'och ta Jerusalén ti Jesuse
(Mt. 21.1-11; Mr. 11.1-11; Jn. 12.12-19)

28 Ti c'alal laj lo'ilajuc ti Jesuse, iloq'uic la ech'el teyo'e, ibatic la c'alal Jerusalén. Ja' la
babe ech'el ti Jesuse. 29 Ti c'alal istabeic stuq'uil Betfajé xchi'uc Betania ta yoc jp'ej vits
Olivotic sbie, itaqueic la ech'el cha'vo' yu'un ti Jesuse.
30 —Batanic le' ta parajele. Ta ochel no'ox tey chucul chataic jcot burro, mu to much'u
scajlebinoj. Jitunic, nitic tal. 31 Mi oy much'u chasjac'beic c'u yu'un ti chajitunic li burroe,
xavalbeic ti vo'on chtun cu'une —x'utatic la ech'el yu'un ti Jesuse.
32 Ibatic la. Ti c'u x'elan i'albatic ech'ele, ja' la yech c'ot staic. 33 Ti c'alal xyaquet tsjitunic
li burroe —¿C'u yu'un ti chajitunic li jburroe? —x'utatic la yu'un ti yajvale.
34 —Yu'un ja' chtun yu'un li Cajvaltic Jesuse —xutic la.
35 Isnitic la tal yo' bu ti Jesuse. Iyac'beic la stasin spimilc'u'ic, iscajlebin la ti Jesuse.
36 Ti c'alal cajal xa ech'el ta burro ti Jesuse, ti j'israeletique isq'ui la spimilc'u'ic ta be yo'
bu ch-ech' ti Jesuse. 37 Ti c'alal po'ot xa'ox la staic li yaleltic ta yelav Jerusalén ta vits
Olivotique, lic la avanicuc scotol ti much'utic scotol c'ac'al ixchi'inic ti Jesuse. Xmuyubajic
xa la. "Colaval" xutic la ti Rioxe, ti yilojbeic slequilal syu'elal ti Jesuse.
38 —¡Lec tajmec li preserente listacbotic tal ti Jtotic Riox ta vinajele! ¡Lec xa chiyilotic ti
Rioxe! "Colaval, Cajval", chiicuc uc ti anjeletic ta vinajele —xiic la.
39 Tey la capal jayvo' jfariseoetic.
—Jchanubtasvanej, pajeso li much'utic snap'letaojote —xutic la ti Jesuse.
40 —Chacalbe ava'iic, mi ta xch'aniique, ja' chlic avanicuc li tonetique —x'utatic la yu'un
ti Jesuse.

41 Ti c'alal po'ot xa'ox la xc'otic ta Jerusalén xchi'uquic ti Jesuse, c'alal iyil jteclum ti
Jesuse, iyoq'uita la.
42 —Ti xch'unicuc ti stacojon tal ti Rioxe yo' jun o yo'onic xchi'uc ti Rioxe, lec ti
yechuque. Pero i'ech' xa yora ti ch-ac'bat xch'unique yu'un mu sc'an xch'unic. 43 Yu'un
tsta yora ti chtal sjoyintael yu'un li scrontaique, chtal smaquelic ta jujot. 44 Chtal slomesbel
scotol li snaique. Ta xlaj scotolic. Ja' ti mu xch'unic ti vo'on listac tal ti Rioxe, ti tal jtojbe
li smulique —xi la ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti isnuts loq'uel jchonolajeletic ta ti' muc'ta templo ti Jesuse
(Mt. 21.12-17; Mr. 11.15-19; Jn. 2.13-22)

45 Ti Jesuse ibat la ta ti' muc'ta templo ta Jerusalén. Isnuts la loq'uel scotol ti
jchonolajeletic teyo'e.
46 —"Li jnae ja' scuenta chtal ataicon o ta c'oponel", xi ti Rioxe, xi ts'ibabil. Li vo'oxuque
snailch'en j'eleq'uetic xacha'leic —x'utatic la ti jchonolajeletique.
47 Ti Jesuse tey la ichanubtasvan jujun c'ac'al ta ti' muc'ta templo. Ti totil paleetique
xchi'uc ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe, xchi'uc ti jmeltsane-
jc'opetique, iscomonopic la c'uxi ta staic ta milel ti Jesuse. 48 Pero mu la c'uxi stac' iyilic,
ja' la ti tey xchi'uc scotol ti crixchanoetique ti sjunul yo'on cha'iic c'usi chal ti Jesuse.

20

Ja' li' yaloj ti ijac'bat ti Jesuse ti much'u i'albon ti x'elan tspase
(Mt. 21.23-27; Mr. 11.27-33)

1 Ti j'ech'ele tey la ta xchanubtasvan ta ti' muc'ta templo ti Jesuse. Ja' la iyal
ti chlic xa pasvanuc ta mantal ti Rioxe. Tey la ic'otic jayvo' totil paleetic, xchi'uc
la jayvo' ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe, xchi'uc la jayvo'
jmeltsanejc'opetic.
2 —¿Much'u layalbe ti x'elan chapase? —xutic la ti Jesuse.
3 —Oy c'usi chajac'beic uc. 4 ¿Much'u ta smantal ti iyac' ich'vo' ti Juane? ¿Mi Riox, o mi
crixchano? —x'utatic la yu'un ti Jesuse.
5 Xalxalbe xa la sbaic:
—Mi chcaltic ti ta smantal Rioxe, "¿c'u yu'un ti muc xach'unique che'e?" xi bi'a. 6 Mi
chcaltic ti ta smantal crixchanoe, chiyac'botic ton li jchi'iltactique yu'un xch'unoj scotolic
ti ja' yaj'alc'op Riox ti Juane —xut la sbaic.
7 —Mu jna'ticotic —xiic la.
8 —Ja' yechon uc, mu xacalbeic ti much'u liyalbe ti x'elan ta jpase —x'utatic la yu'un ti
Jesuse.

Ja' lo'il scuenta jchabiej'uva ti i'ilbajinvanique
(Mt. 21.33-44; Mr. 12.1-11)

9 Ti Jesuse lic la yalbe jun lo'il ti xchi'iltac ta israelale:
—Caltic no'ox ya'el ti oy jun vinic ists'un ep uva ta yosile. Isa' comel li much'utic
ta xchabiique. Ibat ta nom li yajvale. Tey ipaj. 10 Ti c'alal ita'aj li uvae, istac tal jun
yaj'abtel, tal scuch ech'el ti c'u yepal yaloj chich'e. Yul sc'anbe li much'utic ta xchabiique.
Li jchabiej'uvae istsaquic li yaj'abtel yajval osile, ismajic. Mu c'usi iyac'beic ech'el. 11 Li
yajval osile istac tal otro jun yaj'abtel. Ja' no'ox yech ixcha'leic, iyilbajinic noxtoc. Mi
jset' mu c'usi i'ac'bat ech'el. 12 Li yajval osile istac tal otro jun yaj'abtel. Yoxva'al xa o. Li
jchabiej'uvae ismajic noxtoc. Isyayijesic, isnutsic loq'uel.
13 "'¿C'usi ta jnop che'e? Más lec ta jtac ech'el li jcreme ti jc'anoj tajmeque. Ti c'alal xilic
ti ja' jcreme, ja' nan chich'ic ta muc'", xi isnop li yajval osil ya'ele. 14 Li jchabiej'uvae ti
c'alal iyilic ti ja' xa screm li yajval osile, "le'e ja' xa chich'be comel yosil li stote. Más lec
jmiltic yo' xquich'betic o comel vo'otic li yosile", xut sbaic. 15 Isloq'uesic ta pat moc, ismilic.
Ti c'alal sut tal li yajval uvae, ¿c'usi chul nopbaticuc xana'ic li jchabiej'uvae? 16 Chacalbe
ava'iic ti chtal smil scotole. Yan xa o much'utic chac'be xchabi li uvae —x'utatic la yu'un
ti Jesuse.

Ti c'alal iya'iic ti ja' sc'oplalique —¡Mu me yechuc xispasboticotic ti Rioxe che'e! —xiic la.
17 Ti Jesuse isq'uelbe la sat ti crixchanoetique.
—Yu'un muc bu ava'yojbeic smelol li sc'op Rioxe ti chal ti "co'ol xchi'uc jp'ej ton ti ist'uj li yajval nae ti chac' ta xchiquin snae ti ip'aje yu'un li yaj'alvaniltaque, pero ja' onox i'och ta chiquin na. Ja' no'ox yech ti much'u st'ujoj ti Rioxe, ac'u mi xp'aje, pero chich' onox tsots yabtel", xi ts'ibabile. 18 Q'uelavilic, ti much'u tsots chc'ot ta ba tone, chyayij. Mi ja' net'bil ic'ote, ta xcham o. Vo'on li tonon ya'ele. Ti much'utic mu xiyich'ic ta muq'ue, vo'on chcalbeic ti ch-ochic ta c'oc' ta sbatel osile —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti isjac' xcha'le sbaic ti jfariseoetique mi xu' chac'beic tojel aq'uel ti Césare
(Mt. 21.45-46; 22.15-22; Mr. 12.12-17)

19 Ti totil paleetique xchi'uc ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe, ta'ox la stsaquic ta ora ti Jesuse yu'un la iya'iic ti ja' sc'oplalique. Pero muc la stsaquic yu'un la ixi'ic o li xchi'ilique.
20 Ja' no'ox la ismalaic mi oy c'usi ora tstabeic smul ti yalojique yo' la stsaquic o ech'el ta stojol ti coviernoe. Ti c'alal iyilic ti muc bu tstabeic smule, ja'o la istaquic tal jayvo' crixchanoetic, lec xa la yilel yul sc'oponic ti Jesuse.
21 —Jchanubtasvanej, jna'ojticotic ti yech scotol li c'usitic chavale. Jamal chaval c'usitic lec chil Riox ti ta jpasticotique. Mu t'ujbiluc chacha'le ti much'u chavalbee. 22 Alo ca'iticotic mi lec chil xana' ti Rioxe ti chcac'beticotic tojel aq'uel ti preserente Césare, o mi chopol chil —xutic la ti Jesuse.
23 Ti Jesuse iyil la ti oy smanyaique.
—¿C'u yu'un ti x'elan tal avalbecone? 24 Ac'becon quil jsepuc taq'uin ti chcac'tic ta tojel aq'uele —x'utatic la.
Iyac'beic la yil.
—¿Much'u sloc'ol li'i? ¿Much'u sbi? —x'utatic la yu'un ti Jesuse.
—César —xiic la.
25 —Ja' tsc'an chavac'beic ti c'usi tsc'an ti preserente Césare. Ja' no'ox yech tsc'an chavac'beic ti c'usi tsc'an ti Rioxe —x'utatic la yu'un ti Jesuse.
26 Ac'u mi yo'onicuc sa'beic smul ta bail ta satil ti Jesuse pero muc la staic. Ti c'alal iya'iic ti x'elan itac'av ti Jesuse, xch'ayet xa la yo'onic. Mu xa la c'usi isjaq'uic.

Ja' li' yaloj ti isjac' xcha'le sbaic sc'oplal cha'cuxiel ti jsaduceoetique
(Mt. 22.23-33; Mr. 12.18-27)

27 Ts'acal to tey la ic'otic jayvo' jsaduceoetic yo' bu ti Jesuse, ja' ti much'utic chalic ti mu xicha'cuxiotic ti c'alal xichamotique.
28 —Jchanubtasvanej, sts'ibaoj comel ti Moisese ti mi icham junuc vinique, mi ch'abal screm icome, li its'inale mi ch'abal to yajnile, ac'u yic'be yajnil ti ánima sbanquile. Mi i'ayan screme, ja' yech chac'be sbi chac c'u cha'al sbi ti ánima sbanquile yo' mu xch'ay o sbie, xi ti Moisese. 29 Oy to'ox vucvo'ic, sbanquil yits'in sbaic. Ti banquilale isa' yajnil, pero icham, ch'abal xch'amal icom. 30 Ti its'inale iyic'be yajnil ti ánima sbanquile pero icham uc. Ch'abal xch'amal icom uc. 31 Ja' no'ox yech ispas svucva'alic. Svucva'alic iyiq'uic ti antse pero muc x'ayan xch'amalic junuc ti c'alal ichamique. 32 Ts'acal to icham ti antse. 33 Mi icha'cuxiique, ¿much'u onovan junucal ti chiq'ue yu'un iyic' svucva'alic? —xiic la.
34 Itac'av la ti Jesuse:
—Lavi li'ic to ta sba balamile chnupun li viniquetique li antsetique. 35 Ti much'utic t'ujbilic ti ta xcha'cuxiique ti chbatic ta vinajele, mi antsuc, mi vinicuc, mu xa bu chic' sbaic. 36 Yu'un mu xa sna' xchamic. Co'olic xa xchi'uc anjeletic. Xch'amaltac xa Riox yu'un icha'cuxesatic xa yu'un ti Rioxe. 37 C'alal ta Moisés iyal ti ta xcha'cuxi ti ánimaetique yu'un ja' yech i'albat yu'un ti Rioxe ti c'alal ic'oponat ta jtec' c'ox ch'ixe. "Vo'on Yajvalicon ti Abraame, xchi'uc ti Isaaque, xchi'uc ti Jacove", x'utat. Ti x'elan i'albate, yu'un cuxajtic ch-ileic yu'un ti Rioxe ac'u mi vo'ne xa xchamelic ti moletique. 38 Ti Rioxe ja' yajvalic ti

much'utic cuxajtic ta sbatel osile. Li vo'oxuque chamem xchi'uc xch'ulelic ti avalojique.
Ti Rioxe cuxul chil scotolic —x'utatic la yu'un ti Jesuse.
39 Ja' xa la itac'avic jayvo' ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe.
—Jchanubtasvanej, lec tajmec li c'usi avale —xutic la ti Jesuse.
40 Yan ti jsaduceoetique mu xa la c'usi isjaq'uic.

Ja' li' yaloj ti ma'uc no'ox smom David ti Cristoe, ja' yajval noxtoc
(Mt. 22.41-46; Mr. 12.35-37)

41 Lic la sjac' ti Jesuse:
—¿C'u yu'un chalic ti smom no'ox David ti Cristoe ti much'u st'ujoj Riox tspasvan ta
mantale? 42-43 Ti Davide ja' yech ists'iba ta svunal jq'uevujtic chac li'i:
Ti Cajvale i'albat yu'un ti Rioxe:
"Chachoti ta jbats'ic'ob,
chapas mantal ti c'u sjalil xch'un o amantal cu'un scotol lacrontae",
x'utat, xi ti Davide. 44 Ti Davide "Cajval", xut ti much'u st'ujoj Riox tspasvan ta mantale.
¿C'u yu'un "Cajval", xut mi ja' smom no'oxe? —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ijambat smulic ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe
(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40; Lc. 11.37-54)

45 Li lajchavo'e oy la c'usi i'albatic yu'un ti Jesuse. Ep la xchi'ilic ta israelal tey ya'yojic.
46 —Q'uelo me abaic, mu me xaslo'loic li much'utic ta xchanubtasvanic ta smantal Rioxe.
Lec cha'iic ti xtolet sc'u'ic c'alal yoquique. Ja' tsc'anic ti c'oponbilic ta ch'ivite. Ja' tsc'anic
ti bail ta xchotiic ta bic'tal temploetique xchi'uc ta jujun q'uine. 47 Ta slo'lobeic c'usuc
yu'un li me'anal antsetique. Yech no'ox ti jal tsc'oponic Rioxe, ja' no'ox yo' mu xvinaj o ti
chopol c'usi tspasique. Yech'o un más castico chich'ic —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

21

Ja' li' yaloj ti iyac' slimoxna jun me'anal antse
(Mr. 12.41-44)

1 Ti Jesuse iyil la ti istic' staq'uin jc'ulejetic yo' bu li scaxail limoxna ta muc'ta temploe.
2 Iyil la noxtoc ti tey ic'ot jun me'anal antse, me'on la tajmec. Cha'sep no la ta cinco istic'.
3 —Ta melel chacalbeic, li me'anal ants le'e más ep iyac' chil ti Rioxe chac c'u cha'al iyac'
li yantique. 4 Yu'un naca xa sovra staq'uinic ti iyaq'uique. Yan li me'anal antse iyac' scotol
ti c'u yepal oy yu'une ti ja' ox ta sman o ti c'usi chtun yu'une —x'utatic la yu'un Jesús li
lajchavo'e.

Ja' li' yaloj ti iyal ti Jesuse ti ta sta yora chlomesat ti muc'ta temploe
(Mt. 24.1-2; Mr. 13.1-2)

5 Oy la jayvo' apoxtoletic lic yalbeic ti Jesuse:
—Q'uelavil slequiquil tajmec li ton ac'bil ta temploe. Leclec sba tajmec li c'usitic
pac'ajtic ta spaq'ue, ja' yac'ojic ti much'utic sjunul yo'onic yich'ojic ta muc' ti Rioxe
—xutic la.
6 —Lequic ava'uquica'a, pero ta sta yora ti ta xlomesate. Busul chcom scotol —x'utatic
la.

Ja' li' yaloj ti c'usitic ta to xtal ti c'alal po'ot xa'ox xlaj li balamile
(Mt. 24.3-28; Mr. 13.3-23)

7 —Jchanubtasvanej, ¿c'usi ora ta xlomesat li temploe? ¿C'usi seña ti c'alal po'ot xa'ox
xlome? —xutic la ti Jesuse.
8 —P'ijanic me, mu me xach'unic lo'loel. Yu'un ep ti much'utic chtalique, "vo'on
Cristoon", xiic. "Po'ot xa xtal ti Cristoe", xiic jlom. Pero mu me xach'unic. 9 Ti c'alal
chava'iic ti oy ac' c'oq'ue, ti c'alal chava'iic ti oy bu tscrontain yajpreserenteique, mu me
xaxi'ic. Chc'ot onox yech, pero li balamile ma'uc to'ox chlaj, li'to c'uuc sjalile.

10 ’Ta sliquesic ac' c'oc' li crixchanoetic ta yantic o balamile. Ta sliquesic ac' c'oc' li
preserenteetic noxtoque. 11 Oy bu ch-ech' tsots niquel, oy bu ch-ech' vi'nal, oy bu ch-ech'
chamel. Chavilic ep seña ta vinajel ti xi'el sba tajmeque.
12 ’C'alal mu to'ox xc'ot li c'usi lacalbeique, chatsaqueic, chamajeic, cha'iq'ueic ech'el ta
stojol jmeltsanejc'opetic ta bic'tal temploetic, chatiq'ueic ta chuquel. Cha'iq'ueic ech'el ta
stojol preserenteetic xchi'uc ta stojol coviernoetic ta scoj ti avich'ojicon ta muq'ue. 13 Ja'
yo' xavalbeic o ti c'usi caloje. 14 Mu me ba'yiuc xanopic ti c'usi chc'ot avalique. 15 Vo'on
chajp'ijubtasic ta c'op yo' mu xcuch o yu'unic ti much'utic chascrontainique. 16 Oy atot
ame'ic no'ox ta spay avajvalic, oy abanquil avits'inic no'ox, oy anamtalchi'ilic no'ox, oy
ja' no'ox ti much'utic lec xac'opon aba achi'uquique. Oy jlom chamileic. 17 Ep much'utic
chopol chayilic o ti avich'ojicon ta muq'ue. 18 Pero mu xu' chasmilic mi ma'uc yech tsc'an
ti Rioxe. 19 Ti much'utic chcuch yu'un li ilbajinele, mi mu xicta o sbaique, ja' chcuxiic ta
sbatel osil.
20 ’Ti c'alal xavilic ti joyintabil ta yajsolterotac yan preserente li Jerusalene, na'ic me ti
ja'o xa chlaje. 21 Vo'oxuc ti li' nacaloxuc ta Judeae, ba nac' abaic ta vitstic. Li much'utic
li' ta yutil jteclume ac'u loq'uicuc ech'el. Li much'utic loq'uemic ech'ele mu xa me
x'ochic tal. 22 Yu'un ista xa yora chavich'ic castico chac c'u cha'al sts'ibaojic comel ti
yaj'alc'optac Riox ti ta más vo'nee. 23 Abol sbaic tajmec ti much'utic oy xch'ute xchi'uc
ti much'utic ta xchu'un to yolique, yu'un tsots tajmec castico chayac'beic ti Rioxe. 24 Oy
jlom chamileic ta espada. Oy jlom chachuqueic, cha'iq'ueic ech'el ta yantic o balamil. Li
namal crixchanoetique chtal yixtalanic sjunlej li Jerusalene. Li'ic o ti c'u sjalil ch-ac'batic
permiso yu'un ti Rioxe.

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan ti c'alal xcha'sut tal ti Jesuse
(Mt. 24.29-35, 42-44; Mr. 13.24-37)

25 ’Ti c'alal po'ot xa'ox xicha'sut tale, oy seña ta c'ac'al, xchi'uc ta jch'ulme'tic, xchi'uc
ta c'analetic. Li crixchanoetic ta sjunlej balamile chi'ic tajmec yu'un tsots tajmec
chyuc'yonaj li mare, xvo'o'et xa tajmec. 26 Li crixchanoetique ta xchamic xa yilel ta xi'el ta
scoj ti c'usitic chlaj c'otuque. Xi'emic o mi oy c'usi más tsots chtale. Yu'un chnic scotol li
c'usitic oy ta vinajele. 27 Chil scotol crixchanoetic ti oy jyu'ele, ti oy jxojobal ti c'alal xiyal
tal ta ba toc ta balamil vo'on ti co'ol crixchanootique. 28 Ti c'alal xavilic ti chlic xa c'otuc li
c'usitic lacalbeique, muyubajanic me yu'un ana'ojic xa ti po'ot xa xacuxiic ta sbatel osile
—x'utatic la yu'un Jesús li lajchavo'e.
29-30 Iyal la jun lo'il noxtoc:
—Li ic'uxe xchi'uc li yan te'etique, c'alal xavilic ti chlaj xa cocojuc yanale, ja' chvinaj o
ti ch-och xa vo'tique. 31 Ja' no'ox yech ti c'alal xavilic ti chlaj c'otuc ti c'usitic lacalbeique,
ja' chvinaj o ti chistac xa sutel tal ti Rioxe, ti chtal jpas mantal li' ta sba balamile.
32 ’Ta melel chacalbeic, oy to'ox cuxuloxuc jlom ti c'alal xtal ti jaytos castico lacalbeique.
33 Li vinajel balamile chlaj onox. Yan li c'usitic chcale, mu xch'ay, persa chc'ot scotol.
34 ’Q'uelo me abaic, mu me ja'uc ta avo'onic li c'usitic li' ta sba balamile, xchi'uc li c'usitic
chal avo'onique, xchi'uc li yacubele. Mu me ja'uc xavat o avo'onic ti bu chataic li c'usitic
chtun avu'unique. Ti mi ja' no'ox ta avo'onique, ch'ayem avo'onic chul jtaoxuc ti c'alal
xicha'sut tale. 35 Yu'un mu xana'ic c'usi ora chlic ti jaytos castico ta sjunlej balamile. Co'ol
xchi'uc c'usi xcac'betic spets'ul ti tey pets'ubil chlaje. 36 Li vo'oxuque ich'icon no'ox me ta
muc', c'oponic Riox scotol c'ac'al yo' mu xaxi'ic o li c'usitic chtal ti lacalbeique, yo' jun o
avo'onic chac'otic ta jtojol vo'on ti co'ol crixchanootique —x'utatic la yu'un ti Jesuse.
37 Ta c'ac'altique tey la ta xchanubtasvan ta ti' muc'ta templo ti Jesuse. Ta ac'ubaltique
chloc' la ech'el, tey la chba vayuc ta vits Olivotic. 38 Jujun la sob chtalic ta ti' muc'ta templo
ti crixchanoetique, yu'un la tsc'an cha'iic c'usi chal ti Jesuse.

22

Ja' li' yaloj ti ispas trate ti Judase ti chac' entrucal ti Jesuse
(Mt. 26.1-5, 14-16; Mr. 14.1-2, 10-11; Jn. 11.45-53)

1 Po'ot xa'ox sq'uinic li j'israeletique c'alal tsve'ic pan ti muc bu yich'oj svuquesobil
xch'ute. Ja' la sq'uinal ti c'alal iloq'uic ta mozoil ti ba'yi stot sme'ic li j'israeletique. 2 Ti totil
paleetique xchi'uc ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe, isnopilanic
la c'u x'elan tstaic ta milel ti Jesuse. Yu'un la xi'emic ta smilel. Yu'un la ep tajmec
crixchanoetic lec chilic c'usitic tspas ti Jesuse.
3 Ti Judase, ti Iscariote i'ac'bat sbiine, ja' la lajchavo'ic o. Ixch'unbe la smantal ti
Satanase. 4 Ba la sc'opon ti totil paleetique xchi'uc ti jayvo' totil yu'unic ti jchabiejtemploe.
Ja' la ba yalbe ti c'u x'elan snopoj chac' entrucal ti Jesuse. 5 Ti c'alal iya'iique, xmuyubajic
xa la tajmec.
—Chacac'beticotic taq'uin —xutic la ti Judase.
6 Ixch'un la ti Judase. Isa' la ti c'uxi xu' chac' entrucal ti Jesuse yo' la ti mu xlic o c'op
yu'unic ti xchi'iltac ta israelale.

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan isliques Santa Cena ti Cajvaltic Jesuse
(Mt. 26.17-29; Mr. 14.12-25; Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

7-8 Ti c'alal ista sc'ac'alil ta sve'ic pan ti muc bu yich'oj svuquesobil xch'ute, c'alal
tsmilic li ch'iom chijetic scuenta li sq'uinal ti c'alal iloq'uic ta mozoil ti ba'yi stot sme'ic li
j'israeletique, ti Jesuse istac ech'el li Pedroe xchi'uc li Juane.
—Batanic, ba meltsanic li chij ta jti'tic ta q'uine —x'utatic la.
9 —¿Bu chba jmeltsanticotic un? —xutic la.
10 —Chacalbeic. Ti c'alal xa'ochic ta yutil Jerusalene, tey chanupic ta be jun vinic scuchoj
jp'ej q'uib ya'al. Ja' nap'letaic ech'el. Ti bu nail ch-oche, tey xa'ochic uc. 11 Ja' yech
xc'ot avalbeic li yajval nae. "Li' listacoticotic tal li Jchanubtasvaneje. ¿Bu la jc'olucal
chavac'boticotic lanae ti ta jti'ticotic o li chij ta q'uine?" xavutic c'otel. 12 Tey chac' avilic
jc'ol ta xcha'cojol sjol sna, lec muc'. Tey xa yac'oj li c'usitic chtune. Ja' tey xameltsanic li
jve'eltique —x'utatic la ech'el li cha'vo'e.
13 Ibat la xcha'va'alic. Ja' la yech istaic chac c'u cha'al i'albatic ech'el yu'un ti Jesuse. Ja'
la tey ismeltsanic ti ve'lil scuenta q'uine.
14 Ti c'alal ista yora ve'ele, tey la ic'ot ti Jesuse. Ixchol la sbaic ta mexa xchi'uc li
apoxtoletique.
15 —Lavi mu to chimilee, sjunul co'on li' chajchi'inic ta sti'el li chij scuenta li q'uine.
16 Chacalbeic ti mu xa bu ta jti' li chije. Ja'to ta jti' ti c'alal tey xa tsobolotic jcotoltic yo' bu
chac' jpas mantal ti Rioxe —x'utatic la yu'un ti Jesuse.
17 Ti Jesuse istam la jun muc'ta p'is ya'lel uva, "colaval" xut la ti Rioxe.
—Uch'anic acotolic. 18 Chacalbeic ti mu xa bu chcuch' li ya'lel uvae. Ja'to chcuch' ti c'alal
tey xa tsobolotic jcotoltic yo' bu chac' jpas mantal ti Rioxe —x'utatic la yu'un ti Jesuse.
19 Istam la jp'ej pan ti Jesuse, "colaval" xut la ti Rioxe. Ixut la ti pane, i'ac'batic la.
—Li'i ja' jbec'tal jtacupal, yu'un chcac' jba ta milel ta scoj amulic. Ja' me yech
xapasulanic o yo' xana'icon oe —x'utatic la.
20 C'alal laj ve'icuque, istam la noxtoc li muc'ta p'ise.
—Li ya'lel uva li' chcuch'tique, ja' seña ti chc'ot onox c'usi yaloj ti Jtote ti ta jch'ich'el
chtoj lamulique. 21 Chacalbeic, li much'u chiyac' entrucale li' jchi'uctic ta mexae. 22 Ja' onox
yech yaloj ti Rioxe ti chimile vo'on ti co'ol crixchanootique. Abol sba li much'u chiyac'
entrucale —x'utatic la yu'un ti Jesuse.
23 Lic la sjac'ulanbe sbaic much'u junucal ti chac' entrucal ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ja' chcom ta jpasmantal ti much'u mu sna' stoy sbae
(Mt. 20.25-28; Mr. 10.42-45)

24 Ja'o la lic yalulanbe sbaic ti much'u chcom ta yajpasmantalique. 25 Lic la albaticuc yu'un
ti Jesuse:
—Li preserenteetic ta yantic nacione ilbaj x'ilvanic, mantal no'ox tspasic. Pero ja'
tsc'anic ti "lec chc'uxubinvan li cajpreserentetic le'e", ti xi sc'oplale. 26 Li vo'oxuque ma'uc
me yech xapasic. Ti much'u junucal ta xcom avu'unic ta avajpasmantalique, mi tsc'an ti
ich'bil ta muq'ue, ja' tsc'an ti ja' yech chac c'u cha'al li much'u más creme, ti sjunul yo'on

chtune. [27] Avilojic c'u x'elan tspasic li totiletic li' ta sba balamile, mantal no'ox tspasic,
muc bu ch-abtejic. Naca no'ox chc'ot sc'an sve'elic. Yan li vo'one ma'uc yech ta jpas. Tal
tunicon avu'unic chac c'u cha'al li much'u chich' tal ve'lile.
[28] 'Li vo'oxuque jun avo'onic achi'inicon ti c'alal iquich'ulan crontainele. [29-30] Yech'o un
chacac'be apasic mantal chac c'u cha'al chiyac'be jpas mantal ti Jtot uque yo' co'ol jun o
co'ontique. Co'ol ta jpastic mantal. Vo'oxuc chapasic ta mantal li lajchachop jchi'iltactic
ta israelale —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti "chaval ti mu xavojtiquinone", x'utat yu'un Jesús ti Pedroe
(Mt. 26.31-35; Mr. 14.27-31; Jn. 13.36-38)

[31] —Simón, chcal ava'i. Ti Satanase ay xa sc'anbe permiso ti Rioxe ti tsq'uel mi sjunul
avo'onic avich'ojicon ta muq'ue. Yu'un ja' tsc'an ti chavicta abaique, ti chatani abaic chac
c'u cha'al chbat ta ic' li solepal trigoe. [32] Li vo'ote lajc'oponbe xa Riox yo' mu j'ech'eluc
xavicta o aba ta yich'elon ta muq'ue. Ti c'alal xavich'on ta muc' noxtoque, vo'ot xa me
xachanubtas lachi'iltac ta yich'elon ta muq'ue yo' mu xicta o sbaic uque —x'utat la li
Pedroe.
[33] —Cajval, ac'u mi co'ol xi'ochotic ta chuquel, ac'u mi co'ol xilajotic, muc ta alel —xi la
li Pedroe.
[34] —Pedro, chacalbe, lavi ta ac'ubaltique ti c'alal mu to'ox ch-oc' queleme, ox'ech'el
xa'ox aval ti mu xavojtiquinone —x'utat la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti i'albatic onox ti chich'ic crontainel ti lajchavo'e

[35] —Ti c'alal lajtaquic ech'ele, muc xavich'ic ech'el ataq'uinic, mi ja'uc ave'elic, mi ja'uc
axonobic. ¿Mi oy c'usi palta ava'iic? —x'utatic la yu'un Jesús li lajchavo'e.
—Ch'abal —xutic la.
[36] —Lavie li much'u oy snuti'e, ac'u yich' ech'el. Li much'u oy yav staq'uine, ac'u yich'
ech'el uc. Li much'u ch'abal yespadae, ac'u xchon jlicuc sc'u', ac'u sman o junuc. [37] Ti x'elan
chacalbeique, yu'un chc'ot onox ti c'u x'elan ts'ibabil jc'oplale: "Ta sp'ise ta jmulavil", xi
onox ts'ibabil —x'utatic la yu'un ti Jesuse.
[38] —Cajval, oy li' chib espadae —xutic la.
—Ta'luc o xa li c'usi chcaltique —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti isc'opon Riox ta Getsemaní ti Jesuse
(Mt. 26.36-46; Mr. 14.32-42)

[39] Ts'acal to ti Jesuse iloc' la ech'el, ibat la ta vits Olivotic yu'un la tey onox chc'otilan.
Ixchi'inic la ech'el li lajchavo'e. [40] Ti c'alal ic'otique —C'oponic Riox yo' mu xapasic o li
c'usi chopole —x'utatic la yu'un ti Jesuse.
[41] Ti Jesuse ijelav la ech'el jts'uj. Ja' la yech snamal ibat chac c'u cha'al snamal
xitenobajotique. Isquejan la sba, isc'opon la Riox.
[42] —Tot, ti xu'uc to ti mu xichame, lec. Pero ma'uc me xc'ot li c'usi chal co'on jtuque, ja'
ac'u jpas li c'usi chac'an li vo'ote —xi la.
[43] Iyil la ital jun anjel ta vinajel, ja' la tal stsatsubtasbel ti spat xocone. [44] Xvocolet xa la
isc'opon Riox yu'un la mu xa xu' iya'i. Ichiq'uinaj la tajmec. Ti xchiq'ue co'ol la xchi'uc
ch'ich', sts'ujts'on xa la.
[45] Ti c'alal laj sc'opon ti Rioxe, isut la yo' bu li buluchvo'e. Vayem la itae scotolic yu'un
la chat yo'onic tajmec.
[46] —¿C'u yu'un ti chavayique? Licanic, c'oponic Riox yo' mu xapasic o li c'usitic chopole
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti itsaque ti Jesuse
(Mt. 26.47-56; Mr. 14.43-50; Jn. 18.2-11)

[47] Ti c'alal xyaquet chlo'ilaj ti Jesuse, ja'o la tey ic'ot epal crixchanoetic. Ja' la babe ti
Judase, ja' la lajchavo'ic o ta yajchanc'op ti Jesuse. C'ot la sbuts' ti Jesuse.
[48] —Judas, ¿mi ta buts'el chavac'on entrucal ya'el vo'on ti co'ol crixchanootique?
—x'utat la yu'un ti Jesuse.

49 Ti c'alal iyilic li buluchvo'e ti ja' c'ot stsaquel ti Jesuse —Cajval, ¿mi xu' chcac'beticotic
espada? —xutic la ti Jesuse.
50 Oy la jun xchi'ilic ta yajchanc'op ti Jesuse, isloq'ues la yespada, istuch'be la loq'uel
sbats'ichiquin ti smozo más totil palee.
51 —Mu xavut —x'utat la yu'un ti Jesuse.
Ti Jesuse ispicbe la syayijemal, lec xa la icom xchiquin ti mozoile. 52 Ti Jesuse
isc'opon la ti totil paleetique, xchi'uc ti jayvo' totil yu'unic ti jchabiejtemploe, xchi'uc
ti jmeltsanejc'opetique ti c'ot tsacvanicuque:
—¿C'u yu'un ti ta espada ta te' tal atsaquicon chac c'u cha'al j'eleq'ue? 53 Ti tey
onox chichanubtasvan ta ti' muc'ta templo jujun c'ac'ale, ¿c'u yu'un ti mu teyuc
no'ox atsaquicon ya'ele? Ti x'elan tal atsaquicone, yu'un i'ac'bat permiso yu'un Riox
lavajvalique, ja' ti Satanase, ti yajval mulile —x'utatic la ti jtsacvanejetique.

Ja' li' yaloj ti iyal ti Pedroe ti mu xojtiquin ti Jesuse
(Mt. 26.57-58, 69-75; Mr. 14.53-54, 66-72; Jn. 18.12-18, 25-27)

54 Ti c'alal istsaquic ti Jesuse, tey la iyiq'uic ech'el ta sna ti más totil palee. Li Pedroe
nomnomtic la tijil ech'el ta spat ti Jesuse. 55 Ti c'alal ic'otique, istsoyic la c'oc' ta o'lol ti'na.
Tey la joyol chc'atinic ti crixchanoetique. Li Pedroe tey la ichoti, ic'atin uc. 56 I'ile la yu'un
jun quiarail ti tey chotol chc'atin li Pedroe. Iq'uelbat la sat.
—Li vinic le'e ja' xchi'il li much'u ay atsaquic tale —xi la.
57 —Mu xcojtiquin —xi la li Pedroe.
58 Ta jliquel o i'ojtiquine la yu'un jun vinic.
—Li vo'ote ja' achi'il li vinic le'e —x'utat la.
—I'i, muc bu jchi'in —xi la li Pedroe.
59 I'ech' xa'ox la junuc ora.
—Melel ja' xchi'il li Jesuse yu'un jgalilea uc —xi la noxtoc otro jun.
60 —Mu jna' li c'usi chavale —xi la li Pedroe.
Ti c'alal yolel chal yeche, ja'o la i'oc' quelem. 61 Ti Cajvaltic Jesuse ijoyij la, iq'uelbat la
sat li Pedroe. Ja'o la iyul ta sjol ti yech onox i'albat yu'un ti Cajvaltique: "Lavie ti c'alal mu
to'ox ch-oc' queleme, ox'ech'el xa'ox aval ti mu xavojtiquinone", x'utat onox la yu'un ti
Jesuse. 62 Iloc' la ech'el li Pedroe, ba la yoq'uita sba tajmec.

Ja' li' yaloj ti iyilbajinic ti Jesuse
(Mt. 26.67-68; Mr. 14.65)

63 Ti jayvo' ixchabiic ti Jesuse islabanic la, ismajic la. 64 Ismacbeic la sat ta poc'. Ist'axbeic
la ta majel xocon sat.
—Alo ca'tic much'u lasmaj —xutic la.
65 Islabanic la tajmec. Scotol la c'usi iyalbeic.

Ja' li' yaloj ti iyiq'uic ech'el ta stojol jmeltsanejc'opetic ti Jesuse
(Mt. 26.59-66; Mr. 14.55-64; Jn. 18.19-24)

66 Ti c'alal isacube, istsob la sba scotol ti jmeltsanejc'opetic yu'un li j'israeletique, ja'
ti totil paleetique xchi'uc ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe. Ti
Jesuse iyiq'uic la ech'el yo' bu tsobolique.
67 —Alboticotic mi vo'ot Cristoot ti yaloj Riox chapasoticotic ta mantale —xutic la.
—Vo'on, mi xacutique, mu onox xach'unic. 68 Mi oy c'usi chajac'beic uque, jna'oj ti
mu xatac'becone, ti mu xacoltaicon oe. 69 Vo'on ti co'ol crixchanootique, chichoti xa ta
sbats'ic'ob ti Riox ta vinajele ti oy syu'ele, ta jpas mantal —x'utatic la yu'un ti Jesuse.
70 —¿Mi yech ti vo'ot Xch'amalot ti Rioxe che'e? —xut la scotolic.
—Yech —x'utatic la.
71 —¿C'u xa stu cu'untic yan rextico? Ica'itic xa ti tsp'is sba ta Rioxe —xut la sbaic.

23

Ja' li' yaloj ti iyiq'uic ech'el ta stojol covierno Pilato ti Jesuse
(Mt. 27.1-2, 11-14; Mr. 15.1-5; Jn. 18.28-38)

1 Istam la sba scotolic, iyiq'uic la ech'el ta stojol covierno Pilato ti Jesuse. 2 Lic la stic'beic
smul.
—Li vinic li'i yolel tstsob svinic li' ta jlumalticotique. Chal ti mu xu' xcac'beticotic
tojel aq'uel ti preserente Césare. Ja' la preserente li stuque. Ja' la t'ujbil yu'un Riox ti
chispasoticotic ta mantale —xutic la ti Pilatoe.
3 —¿Mi yech ti vo'ot chapas ta mantal lachi'iltac ta jurioale? —x'utat la yu'un Pilato ti
Jesuse.
—Yech —xi la.
4 —Ch'abal smul li vinic li'i —xut la totil paleetic xchi'uc crixchanoetic ti Pilatoe.
5 X'avlejetic xa la.
—Mu me xacolta yu'un ja' ta socbe sjol scotol li jchi'ilticotique. Ta xchanubtasvan ta
sjunlej jlumalticotic li' ta estado Judeae. Istambe tal ta estado Galilea, iyul xa li' c'alale
—xiic la.

Ja' li' yaloj ti iyiq'uic ech'el ta stojol Erodes ti Jesuse

6 C'alal iya'i ti Pilatoe ti ba'yi ichanubtasvan ta estado Galilea ti Jesuse —¿Mi jgalilea
che'e? —xi la.
7 Ti c'alal iya'i ti ja'e, istac la ech'el ta stojol Erodes. Ti Erodese ja' covierno ta estado
Galilea. Ti c'alal istsaquic ti Jesuse, ja'o la tey talem ta Jerusalén ti Erodese. 8 Ti Erodese, ti
c'alal iyil ti Jesuse, xmuyubaj xa la tajmec yu'un la vo'ne xa onox tsc'an chojtiquin. Yu'un
la ya'yoj ti c'usitic lec ispase. "Tey ta jq'uel c'usi ora xquilbe slequilal syu'elal ti Jesuse", xi
onox la. 9 Ti Erodese ep la c'usitic isjac'ulanbe ti Jesuse, pero mi jp'el muc la xtac'av. 10 Teic
la noxtoc ti totil paleetique xchi'uc ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac
Rioxe. Capemic xa la tajmec istic'beic la smul ta stojol Erodes ti Jesuse. 11 Ti Erodese xchi'uc
ti yajsolterotaque muc la xich'ic ta muc' ti Jesuse. Islabanic la, ists'acubtasic la. Iyac'beic
la slap c'u'ul, co'ol la xchi'uc sc'u' preserenteetic. Ts'acal to istac la sutel ta stojol Pilato,
slapoj la ech'el ti c'u'ule. 12 Ti Pilatoe ja'to la lec isc'opon o sbaic xchi'uc ti Erodese, yu'un
la mu to'ox bu lec xil sbaic.

Ja' li' yaloj ti jmoj xa chich' milel ti Jesuse
(Mt. 27.15-26; Mr. 15.6-15; Jn. 18.38—19.16)

13 Ti Pilatoe istsob la scotol ti totil paleetique, xchi'uc ti jmeltsanejc'opetic yu'un li
jurioetique, xchi'uc ti crixchanoetique.
14 —Li vinic li' avic'ojic tale, ti avalic ti ja' tsocbe sjol li crixchanoetique, ava'yojic ti
ijac'be c'usi smule, pero mi jset' muc bu ijtabe smul. Yech no'ox chanopic ti oy smule.
15 Ja' no'ox yech li Erodese muc bu istabe smul uc. Ti istabeuc smule, muc stac sutel tal ti
yechuque. Ch'abal smul ti chich' milele. 16 Ja' no'ox chcal ti ac'u yich' arsiale. C'alal xlaje,
ta jcolta ech'el —x'utatic la yu'un ti Pilatoe.
17 Ta jujun sq'uinal ti c'alal iloq'uic ta mozoil ti ba'yi stot sme'ic li jurioetique, ti
Pilatoe tsloq'ues jun jchuquel ti bu junucal tsc'anic loq'uesbele. 18 X'avlajet xa la scotol
ti crixchanoetique:
—Ja' ac'u chamuc le'e. Ja' loq'ueso li Barrabase —xiic la.
19 Ti Barrabase, ti i'och ta chuquele, yu'un la istsob to'ox svinic, iscrontain la ti covierno
ta Jerusalene, imilvan la noxtoc. 20 Ti Pilatoe ixcha'c'opon la ti jurioetique yu'un tsc'an ox
la tscolta ti Jesuse. 21 X'avlajetic xa la liquel noxtoc.
—¡Jipano ta cruz! ¡Jipano ta cruz! —xiic xa la tajmec.
22 —Pero ¿c'usi smul avu'unic? Li vo'one ch'abal smul chca'i ti ta xcham oe. Ja' no'ox
chcal ti ac'u yich' arsiale. C'alal xlaje, ta jcolta ech'el —xi la ta yox'ech'elal ti Pilatoe.
23 Tey la x'avlajetic o, ja' la tsc'anic ti chjipanbatic ta cruze.
Ti x'elan tey x'avlajetic ti crixchanoetique xchi'uc ti totil paleetique, ich'unbatic onox
la. 24 Ti Pilatoe isloq'ues la mantal chac c'u cha'al isc'an ti crixchanoetique. 25 Ja' la isloq'ues

mantal ti ac'u sloq'uesel ti much'u isc'anic loq'uesbele, ja' ti much'u i'och ta chuquel ta scoj ti istsob svinique, iscrontain coviernoe, xchi'uc ti imilvane. Ti Pilatoe iyac' la orten ti ac'u ba sjipanel ta cruz ti Jesuse yu'un la ja' yech isc'an ti crixchanoetique.

Ja' li' yaloj ti icham ta cruz ti Jesuse
(Mt. 27.32-56; Mr. 15.21-41; Jn. 19.17-30)

26 C'alal iyiq'uic ech'ele, ti c'alal ba sjipanic ta cruze, scajanoj la ech'el ta snequeb scruzal
ti Jesuse. Isnupic la ta be jun jurio, Simón la sbi. Liquem la tal ta jun jteclum, Cirene
sbi. Po'ot xa'ox la x'och ta yutil Jerusalén. Istsaquic la, iyac'beic la scuch ech'el ti scruzal
Jesuse. Ja' la babe ech'el ti Jesuse, ja' la nap'al ti Simone.
27 Ep la viniquetic, ep la antsetic nap'alic ech'el. Ti antsetique iyoq'uitabeic la tajmec
svocol ti Jesuse. 28 Ti Jesuse isc'opon la ti antsetique.
—Antsetic, vo'oxuc ti li' nacaloxuc ta Jerusalene, mu xavoq'uitaicon. Oq'uitao aba
atuquic, oq'uitao avolic. 29 Yu'un chtal onox li casticoe. Ti c'alal xtale, "más mu c'u sna'ic
li much'utic mu sna' x'alajique. Más abol jbatic, vo'otic ti oy coltique", xachiic. 30 "Chac
no'ox jinuc tal ta jbatic li vitsetique yo' mu xa xca'itic o li casticoe", xachiic acotolic ti
li'oxuc ta Jerusalene yu'un toj tsots li castico chtale. 31 Li vo'one jch'unoj scotol li c'usitic
yaloj ti Rioxe pero chquil to jvocol. Buuc xa onox li vo'oxuque, ti mu xach'unic c'usitic
yaloj ti Rioxe, más to chavil avocolic —x'utatic la yu'un ti Jesuse.
32 Iyiq'uic la ech'el otro cha'vo' ti tsots smul staojique. Co'ol la ba smilelic ta cruz xchi'uc
ti Jesuse. 33 Ti c'alal ic'otic yo' bu Baquel Jol Anima sbi li balamile, tey la isjipanic ta cruz ti
Jesuse xchi'uc ti cha'vo' tsots smulique. Jun la scruzal ta jbats'ic'obtic, jun la ta jsurtotic.
Ja' la ta o'lol scruzal ti Jesuse. 34 Ti Jesuse isc'oponbe la Riox ti crixchanoetique:
—Tot, ac'o ta pertonal li crixchanoetique yu'un mu sna'ic li c'usi tspasique —xi la.
Ti solteroetique ixch'acbe la sbaic ti sc'u' Jesuse. Itajinic la, isq'uelic la much'u
junucal chich' julic. 35 Ti crixchanoetic tey va'ajtic chq'uelvanique, islabanic la ti Jesuse.
Ilabanvanic la ti jmeltsanejc'opetic uque.
—Iyet'esbe xchamelic li crixchanoetique. Mi yech ti ja' t'ujbil yu'un Riox chispasotic ta
mantale, ac'uquic scolta sba un —xiic la.
36 Ti solteroetique ilabanvanic la uc. Inopojic la ta yoc cruz, iyac'beic la binagre ti Jesuse.
37 —Mi yech ti vo'ot chapas ta mantal lachi'iltac ta jurioale, pojoquic aba un —xutic la.
38 Bajbil la jpech tabla ta sjol scruzal ti Jesus uque. Ts'ibabil la ta oxtos c'op: griego,
xchi'uc latin, xchi'uc ebreo. Ja' la tey yaloj ti c'usi smul ti imile oe. "Li'i ja' yajpasvanejic
ta mantal li jurioetique", xi la ts'ibabil.
39 Ti cha'vo' tsots smule ti co'ol ijipanatic ta cruz xchi'uc ti Jesuse, ti june islaban la ti
Jesuse.
—Mi yech ti vo'ot Cristoote ti st'ujojot Riox chapasoticotic ta mantale, pojoquic aba un.
Pojoticotic uc —xut la ti Jesuse.
40 Ti june ispajes la ti xchi'ile.
—¿Mi mu xaxi' o ti Rioxe ti chalaban li much'u co'ol chimilatotic jchi'uctique? 41 Li
vo'otique sa'bil cu'untic yu'un chopol c'usitic ijpastic. Li vinic li'i mu c'usi chopol spasoj
—xut la.
42 —Cajval, na'on me ti c'alal xtal apas mantal li' ta sba balamile —xut la Jesús ti much'u
ipajesvane.
43 —Ta melel chacalbe, lavie co'ol chibatic ta vinajel —x'utat la yu'un ti Jesuse.
44-45 Ta oltic la c'ac'al i'ic'ub, yu'un la imac sat li c'ac'ale. Oxib la ora ic' li osile. Ti muc'ta
poc' sc'alobil li muc'ta templo ta Jerusalene, ijat la ta o'lol. 46 Ti Jesuse i'avan la.
—Tot, ic'bon li jch'ulele —xi la.
Ja'o la iloc' xch'ulel.
47 Ti capitan solteroe, ti c'alal iyil ti c'usitic ic'ote, iyich' la ta muc' ti Rioxe.
—Ta melel ti ch'abal smul li vinic li'i —xi la.
48 Scotol ti crixchanoetic tey tsobolique, ti c'alal iyilic ti c'usitic ic'ote, isut la ta snaic.
Smaj xa la ech'el sti' yo'onic yu'un la ixi'ic mi tstojbeic Riox ti ismilic ti Jesuse. 49 Ti
much'utic lec isc'opon sbaic xchi'uc ti Jesuse, xchi'uc li buluchvo'e, xchi'uc li antsetic ti

liquemic tal ta estado Galilea ti ixchi'inic tal ti Jesuse, nomnomtic la isq'uelic. Iyilic la ti c'usitic ic'ote.

Ja' li' yaloj ti imuque ti Jesuse
(Mt. 27.57-61; Mr. 15.42-47; Jn. 19.38-42)

50 Oy to'ox la jun vinic, José la sbi. Liquem la tal ta jun jteclum Arimatea sbi, tey ta estado
Judea. Ochem la ta meltsanejc'op. Lec la yo'on. 51 Smalaoj la ti chtal pasvanuc ta mantal
ti Rioxe. Mu la bu istic' sba ti c'alal isa'beic smul Jesús ti yan jmeltsanejc'opetique. 52 Ba la
sc'opon ti Pilatoe. Ja' la ba sc'anbe spat xocon ti ánima Jesuse. 53 Ti Pilatoe iyac' la permiso.
Ti Josee isyales la ta cruz ti ánimae, ispix la ta saquil poc', ba la stic' ta ch'ojbil ton. Mu to
la much'u tey mucbil. 54 Xmal xa la ismuquic. Ja'o la ti c'alal ta xchap sbaic ti ta xcuxic ta
smalel c'ac'ale.
55 Li antsetic ixchi'inic tal ta Galilea ti Jesuse, ibatic la ta muquenal uc. Iyilic la c'u x'elan
itelanat comel ti Jesuse. 56 Ti c'alal iyilique, isut la ta snaic. Ti c'alal ic'otique, ismeltsanic
la ta ora muil poxetic yu'un la ja' chba yac'beic ta spat xocon ti Jesuse yo' la mu xtuib o ta
orae. Yu'un ja' yech sna'ic li jurioetique. Pero muc la xba yaq'uic ta ora yu'un la ja'o xa ta
xcuxic chac c'u cha'al ts'ibabil comel li smantal Rioxe.

24

Ja' li' yaloj ti icha'cuxi loq'uel ta smuquenal ti Jesuse
(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8; Jn. 20.1-10)

1 Ta primero c'ac'al xemana, ja' li romincoe, ja'o la ibat ta muquenal li antsetique. Más
xa la ep ibatic. Sob to'ox la tajmec iloq'uic. Iyich'ic la ech'el ti muil poxetic ismeltsanique.
2 Ti c'alal ic'otique, setetinbil xa'ox la loq'uel c'ot staic li smac sti'il ch'ene. 3 I'ochic la ta
yut ch'en pero mu xa la bu tey istaic ti Jesuse. 4 Xch'ayet o xa la yo'onic. Ja'o la iyilic
cha'vo' viniquetic yilel tey ta sts'elic. Chtup' o la jsatic saquil ti sc'u'ique. 5 Ixi'ic la tajmec
li antsetique, isnijan la sbaic.
—¿C'u yu'un tal aq'uelic ta muquenal li much'u cuxul ta sbatel osile? 6 Mu xa bu
li'i, icha'cuxi xa. Yuleso ta ajolic ti yech onox layalbeic ti c'alal tey to'ox achi'uquic ta
Galileae. 7 "Vo'on ti co'ol crixchanootique, persa chiyaq'uic entrucal ta sc'ob jmulaviletic.
Chisjipanic ta cruz, chismilic. Chimuque. Ta yoxibal c'ac'al chicha'cuxi", ti xayutic onoxe
—x'utatic la li antsetique.
8 Li antsetique iyul la ta sjolic ti yech onox i'albatic yu'un ti Jesuse. 9 Ti c'alal iloq'uic
ta ch'ene, isutic la. Ti c'usitic i'albatique ba la yalbeic ta anil li buluchvo'e xchi'uc ti
much'utic xch'unojic uque. 10 Li antsetic ti ba yalbeic li apoxtoletique, ja'ic la li María
liquem tal ta Magdalae, xchi'uc li Juanae, xchi'uc li otro jun Maríae li sme' Jacoboe, xchi'uc
li yan xchi'ilique. 11 Li apoxtoletique isnopic la ti chvoviic li antsetique, mu la bu ixch'unic
ti c'usi i'albatique.
12 Pero li Pedroe anil la ibat ta muquenal. Ti c'alal ic'ote, isnach'ita la ochel li yut ch'ene.
Iyil la ti c'ajom xa tey ti saquil poq'ue ti pixbil o to'ox spat xocon ti Jesuse. Ti c'alal isut li
Pedroe, tey la tsnopilan c'usi smelol ti c'usi iyile.

Ja' li' yaloj ti iyac' sba iluc ta belel Emaús ti Jesuse
(Mr. 16.12-13)

13 Ti c'alal icha'cuxi loq'uel ta smuquenal ti Jesuse, ja'o la ta smalel c'ac'al oy la cha'vo' ti
yich'ojic ta muc' ti Jesuse, iloq'uic la ech'el ta Jerusalén, ibatic la ta jun parajel Emaús sbi.
Oy nan buluchibuc kilómetro xil sba xchi'uc li Jerusalene. 14 Ja' la tslo'iltaic ech'el ti c'uxi
icham ti Jesuse. 15 C'alal yolel chlo'ilajique, ja'o la tey ital ta spatic ti Jesuse. Ixchi'inic la
ech'el. 16 Pero imacbat la satic yu'un ti Rioxe, muc la xojtiquinic mi ja' ti Jesuse.
17 —¿C'usi lalo'ilique ti chavat o avo'onic chquile? —x'utatic la yu'un ti Jesuse.
18 Itac'av la jun, Cleofas la sbi:
—Atuc xa no'ox jna' ti li' talemot ta Jerusalene ti muc bu ava'yoj ti c'usi ispasic sjayibal
c'ac'ale —xut la.
19 —¿C'usi ispasic che'e? —xi la ti Jesuse.

—Yu'un ismilic ti Jesus Nazarete, ti much'u iyal sc'op Rioxe. Icoltaat tajmec yu'un ti
Rioxe, iyac'ulan iluc slequilal syu'elal. Lec ichanubtasvan. Lec ica'iticotic ti c'usi iyale. Lec
iya'iic scotol li jchi'iltactique. [20] Ja' no'ox li totil paleetique xchi'uc li cajmeltsanejc'optique
inop sc'oplal yu'unic ti persa ta xchame, iyac'beic entrucal li coviernoe. Ijipanat ta cruz.
[21] Li vo'oticotique jpatoj xa'ox co'onticotic ti ja' ch-och ta preserenteale, pero yoxibal xa
c'ac'al ti ismilique. [22] Xchi'uc c'usuc, oy jayvo' antsetic ti co'ol ijchi'inticotic ti Jesuse,
yamal to'ox i'ayic ta muquenal. Xch'ayet o xa co'onticotic ti c'usi yul yalique. [23] Mu xa
la bu tey istaic ti Jesuse. Iyilic la anjeletic, i'albatic la ti cuxule. [24] C'alal iyalic chac taje,
ibatic jayvo' viniquetic ti co'ol ijchi'inticotic ti Jesuse, ba sq'uelbeic ti smuquenale. Ja' la
yech iyilic chac c'u cha'al iyal li antsetique. Pero ti Jesuse mu xa la bu iyilic —xutic la Jesús
li cha'vo' ibat ta Emause.

[25] —Yu'un mu xach'unic tajmec ti c'usitic yaloj ti yaj'alc'optac Rioxe. [26] Ts'ibabil onox ti
persa chac' svocol ti Cristoe ti c'alal mu to'ox ch-och ta pasmantale —x'utatic la yu'un ti
Jesuse.

[27] Lic la albatuc ya'iic ti c'u x'elan ts'ibabil sc'oplal ta sc'op Rioxe. Istambe la ta svun
Moisés, xquechet la iyal ti c'u x'elan sts'ibaojic comel ti yan yaj'alc'optac Rioxe.

[28] Ti c'alal ic'otic ta Emause, ti Jesuse más to la nom chbat yilel. [29] Li cha'vo' viniquetique
ispajesic la ta persa.

—Pajan li'toe, vayan, yu'un ch-ic'ub xa —xutic la.

Ti Jesuse ixch'un la. [30] Ti c'alal ichoti ta mexa xchi'uquique, istam la jp'ej pan. "Colaval"
xut la ti Rioxe, ja'o la ixut ti pane, i'ac'batic la li cha'vo'e. [31] Ja'o la ijambat satic yu'un ti
Rioxe, ja'to la iyojtiquinic. Pero isacch'ay la ta ora ti Jesuse.

[32] —¿C'u no'ox yu'un ti muc xcojtiquintic ya'ele ti c'alal ilo'ilaj tal ta bee, ti toj lec smelol
iyal li sc'op Rioxe? —xut la sbaic.

[33] Ora la isutic ta Jerusalén. Tey la tsobolic c'ot staic li buluchvo' apoxtoletique. Oy la
yan tey xchi'uquic noxtoc. [34] Ti c'alal ic'otique, ja' la ba'yi i'albatic ti yech ti icha'cuxi ti
Cajvaltic Jesuse, ti iyac' sba iluc ta stojol li Simon Pedroe.

[35] Ja'o la lic yalic uc ti c'u x'elan ilo'ilaj xchi'uquic ta be ti Jesuse, ti muc xojtiquinic ta
orae, ti ja'to iyojtiquinic ti c'alal ixut ti pane.

Ja' li' yaloj ti iyac' sba iluc ta stojol yajchanc'optac ti Jesuse
(Mt. 28.16-20; Mr. 16.14-18; Jn. 20.19-23)

[36] Ti c'alal xyaquet to'ox chalic c'u x'elan iyilic ti Jesuse, ja'o la tey va'al iyul yo' bu
tsobolique.

—Junuc me avo'onic —x'utatic la.

[37] Toj la xi'el ic'otic.

—Ch'ulelal nan —xiic la.

[38] —¿C'u yu'un ti chaxi'ique? ¿C'u yu'un mu xach'unic ti vo'one? [39] Q'uelavilic li jc'obe
xchi'uc li coque. Vo'on. La' piquicon. Ti ch'ulelalicone, ch'abal jpat jxocon, ch'abal jbaquel
ti yechuque —x'utatic la.

[40] C'alal i'albatic chac taje, ja'o la iyac' iluc ti sc'obe xchi'uc ti yoque. [41] Ti c'alal iyilique,
mu xa la c'u yech o yo'onic. Pero mu la sna'ic mi yech ti ja'e. Yech no'ox la xch'ayet
yo'onic.

—¿Mi oy c'usi jlajestic jset'uc? —x'utatic la yu'un ti Jesuse.

[42] Iyac'beic la jset' bacubtasbil choy xchi'uc la jset' ajapom. [43] Yiloj la scotolic ti istsaque,
ti islajese.

[44] —Ti c'alal jchi'ucoxuc to'oxe, lacalbeic ti persa onox ta xc'ot chac c'u cha'al sts'ibaoj
comel jc'oplal ti Moisese xchi'uc ti yan yaj'alc'optac Rioxe, xchi'uc ta svunal jq'uevujtic
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.

[45] Icoltaatic la ta ya'ibel smelol ti c'usitic ts'ibabil ta sc'op Rioxe, ja'to la yech iya'ibeic o
smelol.

[46] —Ts'ibabil ta sc'op Riox "ti much'u chtal pasvanuc ta mantale persa ba'yi chac' svocol,
chmile, pero ta xcha'cuxi ta yoxibal c'ac'al. [47] Chvinaj sc'oplal ta sjunlej balamil ti ja'

chloq'uic o ta mulil li crixchanoetique, ti chictaic o spasel li c'usitic chopole, ti ch-ac'batic
o pertonal yu'un li smulique. Ba'yi chvinaj li' ta Jerusalene, ts'acal to ta xvinaj ech'el ta
yantic balamil", xi onox ts'ibabil. [48] Vo'oxuc rexticooxuc ti icac' jvocole, ti licha'cuxie, ti
ja' chloq'uic o ta mulil li crixchanoetique. [49] Chajtacbeic tal ti Ch'ul Espíritue ti yaloj onox
ti Jtote ti chac' achi'inique. Li'anic to me ta Jerusalén ti c'u sjalil xtal o ti Ch'ul Espíritue
yu'un ja' ta stsatsubtas avo'onic ta yalel a'yuc ti c'usitic caloje xchi'uc ti c'usitic ijpase
—x'utatic la yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ibat ta vinajel ti Jesuse
(Mr. 16.19-20)

[50] Ts'acal to i'iq'ueic la loq'uel ta Jerusalén yu'un ti Jesuse. Belel Betania la istamic ech'el.
Ti c'alal po'ot xa'ox la xc'otic ta Betaniae, istoy la xchibal sc'ob ti Jesuse, i'ac'batic la comel
bentisyon li buluchvo' apoxtoletique. [51] Ti c'alal yolel ch-ac'batic bentisyone, ja'o la imuy
ta vinajel ti Jesuse. [52] Ti c'alal iyilic ti imuye, más to la iyich'ic ta muc'. Xmuyubajic xa la
sutel ta Jerusalén. [53] Scotol la c'ac'al chc'otilanic ta muc'ta templo.
—Colaval ti atoj li jmulticotique —xutic la ti Rioxe.

LI'I JA' STS'IBAOJ TI JUANE TI C'USITIC AY SPAS, TI C'USITIC AY YAL TI CAJVALTIC JESUCRISTOE

Ja' li' yaloj ti i'ayan chac c'u cha'al vo'otic ti Xch'amal Rioxe

1 Ti c'alal ch'abal to'ox li vinajel balamile, tey onox ti Much'u ay yalbotic c'u x'elan yo'on
ti Rioxe. Yu'un tey onox xchi'uc ti Rioxe. Ti Much'u i'aye ja' onox ti Rioxe. 2 Ti c'alal
ch'abal to'ox li vinajel balamile, tey onox xchi'uc ti Rioxe. 3 Ti Much'u i'aye ja' ispas scotol
li c'usitic oye. Ti manchuc tey onox ti Much'u ispase, mu c'usi oy ti yechuque. 4 Ti Much'u
i'aye cuxul ta sbatel osil. Ja' no'ox yech xu' chiyac'botic jcuxlejaltic ta sbatel osil vo'otic
ti jmulavilotic li' ta sba balamile. 5 Co'ol xchi'uc luz ti oy xojobal ta ac'ubaltique ti mu sna'
xtup'e. Ja' no'ox yech ti Much'u i'aye, ac'u mi muc x'ich'e ta muc' yu'un ti crixchanoetique
ti c'alal i'ay li' ta sba balamile, chalulan onox ti ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatel osile.
6-7 Oy to'ox jun jchi'ilticotic ta jurioal, Juan sbi. Ja' it'uje yu'un ti Rioxe ti ja' iyalbe
sc'oplal ti Much'u chiyac'botic jcuxlejaltic ta sbatel osile. Ti ba'yi tal yal a'yuque, ja' yo'
jch'unticotic oe. 8 Ma'uc chiyac'botic jcuxlejaltic ti Juane; ja' no'ox it'uje ti iyalbe sc'oplal
ti Much'u chiyac'botic jcuxlejaltique. 9 Yu'un po'ot xa'ox xac' sba iluc ti stuc no'ox xu'
chiyac'botic jcuxlejaltic ta sbatel osil jcotoltique.
10 Ja' onox ispas crixchanoetic xchi'uc scotol li c'usitic oye. Ti c'alal i'ay li' ta sba
balamile, muc xch'unic ti crixchanoetique ti ja' spasoj scotole. 11 Li' i'ay ta jlumalticotic,
vo'oticotic li jurioooticotique, yu'un vo'ne onox st'ujojoticotic. Pero ep jchi'ilticotic muc
xich'ic ta muc' ti c'alal i'aye. 12 Ti jayvo' iquich'ticotic ta muq'ue, ti ijch'unticotic ti
ja' chiyac'botic jcuxlejaltic ta sbatel osile, "xch'amaloxuc xa Riox", xiyutoticotic. 13 Ti
"xch'amaloxuc xa Riox" xiyutoticotique, mu vo'oticoticuc ijc'anticotic ch'amalinel. Sc'an
no'ox yo'on stuc ti Rioxe ti lixch'amalinoticotique.
14 Ti Much'u i'aye i'ayan chac c'u cha'al vo'otic. Lixchi'inoticotic ta naclej, vo'oticotic li
jurioooticotique. Iquilticotic ti toj lec yo'one yu'un ja' ti junjun Xch'amal ti Rioxe. Ja' iyac'
quilticotic ti sc'anojotic tajmec ti Rioxe. 15 Ti Juane liyalboticotic sc'oplal:
—Le'e ja' li much'u lacalbeic ti ts'acal to chtale. Ical onox ti "ja' ts'acal chtal ti much'u
más oy syu'ele. Li vo'one mu c'u xitun o. Ti c'alal mu to'ox chi'ayane, tey onox ti stuque",
xichi —xi ti Juane.
16 Jcotoltic ti jch'unojtic xa ti ja' Xch'amal Rioxe ti Jesucristoe, iquiltic xa ti toj lec yo'one,
ti sc'uxubinojotic scotol c'ac'ale, ti chiscoltaotique. 17 Ti Moisese iyal comel li smantaltac
Rioxe pero ti ital ti Jesucristoe, ja' ivinaj o ti sc'anojotic tajmec ti Rioxe. 18 Mi jun muc
much'u yiloj ti Rioxe. Ti Rioxe yo junuc o ti Xch'amale, sc'anoj tajmec. Ti Riox Ch'amalile
ja' iyac' iluc c'u x'elan ti Stote.

Ja' li' yaloj ti c'alal iyalbe sc'oplal Jesús ti Juan j'ac'-ich'vo'e
(Mt. 3.11-12; Mr. 1.7-8; Lc. 3.15-17)

19 Ti c'alal yolel chalbe sc'oplal Jesucristo ti Juane, tey c'ot c'oponatuc yu'un jayvo'
paleetic xchi'uc ti much'utic iscoltaic ta abtel ti paleetique. Ja' itacvanic ech'el ti
cajmeltsanejc'opticotic ta Jerusalene, vo'oticotic li jurioooticotique.
—¿Much'uot? —xutic c'otel ti Juane.
20 Ti Juane jamal iyal:
—Mu vo'onicon Cristoon. Mu vo'onicon st'ujojon Riox ti ta jpas mantale —xi.
21 —¿Much'uot che'e? ¿Mi vo'ot ti Eliasote? —xutic noxtoc.
—Mu vo'onicon —xi ti Juane.
—¿Mi mu vo'oticot ti yaj'alc'opot Riox ti ta jmalaticotic chtale? —xutic noxtoc.
—Mu vo'onicon —xi ti Juane.
22 —¿Much'uot che'e? Yu'un chc'ot calbeticotic ti much'utic listacoticotic tale. ¿C'usi
talem apas che'e? —xutic noxtoc.
23 Itac'av ti Juane:

—Vo'on jc'oplal ti iyal onox ti Isaías yaj'alc'op Riox ti ta vo'nee. Ja' yech iyal chac li'i: "Ta to xtal jun jchi'iltic ta israelal, tsots ch-avetaj ta xocol balamil. Chtal xa ti Cajvaltique. Ictaic xa spasel li c'usitic chopole. Xach'unbeic me ti c'usitic chale, xi chalbe ti jchi'iltactique", xi onox ti Isaíase —xi ti Juane.
24 Ti much'utic itaqueic ech'ele ochemic ta fariseoal.
25 —¿C'u yu'un ti chavac' ich'vo'e mi mu vo'oticot st'ujojot Riox ti chapasoticotic ta mantale, mi mu vo'oticot ti Eliasote, mi mu vo'oticot ti yaj'alc'opot Riox ti ta jmalaticotique? —xutic noxtoc ti Juane.
26 —Li vo'one ja' no'ox chcac'be yich'ic vo' ti much'utic chictaic spasel li c'usitic chopole. Ti much'u más oy syu'ele li' achi'uquic lavie pero mu to xavojtiquinic. 27 Ja' ti lacalbeic onox ti ts'acal to chtale. Li vo'one mu c'u xitun o. Ac'u mi sloc'beluc no'ox xonob, mu c'u xu' jcolta o —x'utatic yu'un ti Juane.
28 Ja' yech ilo'ilajic ta jteclum Betábara ta jech uc'um Jordán yo' bu iyac' ich'vo' ti Juane.

Ja' li' yaloj ti co'ol xchi'uc xchij Riox ya'el ti Jesuse

29 Ta yoc'omal iyil ti Juane ti tey xa xtal ti Jesuse. Ti Juane ja' yech liyalboticotic chac li'i, vo'oticotic ti tey jchi'ucticotique:
—Q'uelavilic, le' xa xtal li much'u co'ol xchi'uc xchij Riox ya'ele. Ta xich' milel yu'un ja' chtoj o jmultic jcotoltic ta sjunlej balamil. 30 Le'e ja' ti much'u lacalbeic ti ts'acal to chtale. Ical onox ti "ja' ts'acal chtal li much'u más oy syu'ele. Li vo'one mu c'u xitun o. Ti c'alal mu to'ox chi'ayane, tey onox li stuque", xichi. 31 Li vo'one mu to'ox xcojtiquin mi ja' li Much'u tstoj jmultique. Ti ba'yi tal cac' ich'vo' li vo'one, ja' yo' xcojtiquintic o jcotoltic, vo'otic li j'israelotique —xiyutoticotic ti Juane.
32 Iyal noxtoc:
—Iquil iyal tal ta vinajel ti Ch'ul Espíritue co'ol xchi'uc paloma yilel. Tey ic'ot ta sba li Jesuse, ja'o ichi'ine yu'un ti Ch'ul Espíritue. 33 Li vo'one mu to'ox xcojtiquin, pero liyalbe onox ti Rioxe ti listac tal cac' ich'vo'e: "Ti much'u chc'ot ta sba chavil li Ch'ul Espíritue, ja' chayac'be achi'inic li Ch'ul Espíritue", xiyut onox. 34 Li vo'one iquil xa. Lacalbeic xa ti ja' Xch'amal ti Rioxe —xiyutoticotic ti Juane.

Ja' li' yaloj ti much'utic ba'yi ba xchi'inic ti Jesuse

35 Ta yoc'omal tey jchi'ucticotic noxtoc ti Juane jcha'va'alticotic ti yajchanc'opoticotic to'oxe. 36 Ti Juane iyil ti tey i'ech' ti Jesuse.
—Q'uelavilic, ja' ti co'ol xchi'uc xchij Riox ya'el le'e yu'un ja' chich' milel ta scoj jmultic —xiyutoticotic ti Juane.
37 Ti c'alal liyalboticotic chac taje, ja' ba jchi'inticotic ti Jesuse. 38 Ti Jesuse isq'uel sutel spat, iyil ti tey tijiloticotic ech'ele.
—¿Bu chabatic? —xiyutoticotic.
—Jchanubtasvanej, ¿bu nacalot? —xcuticotic.
39 —Batic, ba q'uelavilic ti bu nacalone —xiyutoticotic ti Jesuse.
Libatoticotic. Xmal xa c'ac'al lic'ototicotic yo' bu nacale. Tey jchi'ucticotic i'och ac'ubal.
40 Andrés sbi ti jchi'ile ti co'ol ijchi'inticotic ech'el ti Jesuse yu'un co'ol ica'iticotic ti c'usi iyal ti Juane. Ti Andrese oy sbanquil, Simon Pedro sbi. 41 Ora ba yalbe ti ijtaticotic xa li much'u st'ujoj Riox ti chispasotic ta mantale. 42 Iyic' tal yo' bu ti Jesuse. Ti Jesuse isq'uelbe sat ti Simone.
—Li vo'ote, Simón, screm Jonás, Cefas chcac' abiin —x'utat.
Cefas sbi ta ebreo c'ope, Pedro sbi ta griego c'ope.

Ja' li' yaloj ti iyic' ta yajchanc'op ti Felipee xchi'uc Natanael ti Jesuse

43 Ta yoc'omal isnop ti Jesuse ti chbat ta estado Galileae. Ti c'alal mu to'ox chbate, ista jun jchi'ilticotic ta israelal, Felipe sbi.
—La' chi'inon ech'el —x'utat yu'un ti Jesuse.
44 Ti Felipee tey liquem tal ta jteclum Betsaida. Ja' co'ol slumal xchi'uc ti Andrese xchi'uc ti Pedroe. 45 Ti Felipee ora ba sa' ti Natanaele.

—Iquilticotic xa ti much'u ts'ibabil sc'oplal ta svunic ti Moisese xchi'uc ti yan yaj'al-
c'optac Riox ti ta vo'nee. Jesús sbi, screm José ta jteclum Nazaret —xut la.
46 —Muc bu xca'itic mi oy much'u lec ti tey chlic tal ta Nazarete —xi la ti Natanaele.
—Batic, ba jq'ueltic avil —xi la ti Felipee.
47 Ti Jesuse iyil ti nopol xa xtal ti Natanaele.
—Q'uelavilic, li jchi'iltic le' xtale mu sna' xlo'lovan —xi ti Jesuse.
48 —¿C'uxi avojtiquinon? —xi ti Natanaele.
—Laquil c'alal teyot ta yolon ic'uxe ti c'alal mu to'ox chba yic'ot tal li Felipee —x'utat
yu'un ti Jesuse.
49 —Jchanubtasvanej, vo'ot Xch'amalot ti Rioxe. Vo'ot chapasoticotic ta mantal,
vo'oticotic li j'israeloticotique —xi ti Natanaele.
50 —Ja' ti lacalbe ti laquil c'alal teyot ta yolon ic'uxe, yech'o ti ach'un o ti oy jyu'ele. Lec
ti ach'une. Ts'acal to chavil ti scotol c'usi xu' jpase —x'utat yu'un ti Jesuse.
51 —Ta melel chacalbeic, vo'on ti co'ol crixchanootique, chavilic ti vo'on chaquiq'uic
ech'el ta vinajele ti chba achi'inic ti Rioxe —xiyutoticotic.

2

Ja' li' yaloj ti i'ay ta nupunel ta jteclum Caná ti Jesuse

1 Yoxibal xa'ox c'ac'al jc'otelticotic ta estado Galilea xchi'uc ti Jesuse, oy much'u inupun
ta jteclum Caná. Tey talem ta ch'amunel ta sna jnupunel ti sme' Jesuse. 2 Ti Jesuse xchi'uc
li vo'oticotique li'iq'ueoticotic uc. 3 Ti c'alal teyoticotique, ilaj ti yuch'bolique, ja' li ya'lel
uvae.
—Ilaj xa li yuch'bolique —x'utat yu'un sme' ti Jesuse.
4 —¿C'u yu'un ti x'elan tal avalbone? Yu'un mu to tsta yora ta jtam li cabtele —xut ti
sme'e.
5 Ti sme'e ja' yech lic yalbe ti jcholve'liletique:
—Ti c'usi chayalbeic li cole, xach'unic me —xut.
6 Tey vuchajtic vaquib sp'inal ya'alic naca ton. Tey tspulic loq'uel vo' ti tspoc o sc'obic
li jchi'iltac ta jurioale, yu'un stalelic ti jal tspoc sc'obique yo' lec x'ileic o yu'un Riox
ti yalojique. Ti jujun p'inal vo'e x'och o cha'p'ej oxp'ej q'uib vo'. 7 Ti Jesuse iyalbe ti
jcholve'liletique ti ac'u snojesic ta vo' scotol li p'inal vo'e.
Isnojesic lec.
8 —Pulic ech'el jset'uc, ba ac'beic spas proval li much'u scuentainoj ve'lile —x'utatic
yu'un ti Jesuse.
Ispulic ech'el, ba yac'beic. 9 Ti much'u scuentainoj ti ve'lile, iya'i ti más to leque, ora
istac ta iq'uel ti jnupunel creme yu'un mu sna' bu ital, yu'un vo' no'ox ti ipas ta ya'lel
uvae. Stuc sna'ojic ti jcholve'liletique ti vo' no'ox ispulic ech'ele. 10 Ti much'u scuentainoj
ti ve'lile lic yalbe ti creme:
—Li vo'otique jtaleltic ti ja' ba'yi chcac'tic ta uch'el ti bu más lec li ya'lel uvae. Mi ep
xa'ox iyuch'ique, ja'to chcac'tic ta uch'el ti bu siclamane. Li vo'ote ja' anac' li más leque,
ja'to chavac' ta uch'el —xut.
11 Ja' yech ispas tey ta Caná ta estado Galilea ti Jesuse. Ja' sliqueb iyac' iluc slequilal
syu'elal ti Jesuse. Vo'oticotic ti yajchanc'opoticotique ijch'unticotic ti ja' Xch'amal ti
Rioxe.
12 Ts'acal to libatoticotic ta jteclum Capernaum xchi'uc ti Jesuse, xchi'uc ti sme'e, xchi'uc
ti yits'intaque. Chib oxib no'ox c'ac'al tey lipajoticotic.

Ja' li' yaloj ti isnuts loq'uel scotol jchonolajeletic ta ti' muc'ta templo ta Jerusalén ti Jesuse
(Mt. 21.12-13; Mr. 11.15-18; Lc. 19.45-46)

13 Po'ot xa'ox sq'uinal ti c'alal iloq'uic ta mozoil ti ba'yi jtot jme'ticotic, vo'oticotic li
j'israeloticotique. Ja'o ibat ta Jerusalén ti Jesuse. 14 Ti c'alal ic'ot ta ti' muc'ta templo
ta Jerusalene, tey ista jchonvacaxetic, xchi'uc jchonchijetic, xchi'uc jchonpalomaetic.
Tey chotajtic jeltaq'uinetic noxtoc yu'un ja' tspasic o canal. 15 Ti Jesuse ixchuquilan

ch'ojon co'ol xchi'uc arsial. Ja' isibtas o loq'uel scotol ti jchonchijetique xchi'uc ti jchonvacaxetique ti tey ta xchonolajic ta ti' muc'ta temploe. Ti jchonc'usiticuque sibtasbil iloq'uic ech'el xchi'uc ti xchijique xchi'uc ti svacaxique. Ti Jesuse isbutq'uinbe smexaic ti jeltaq'uinetique, itanij ti staq'uinique.

16 —Iq'uic loq'uel lapalomaique. Mu xapasic ta ch'ivit li sti' sna Jtote —xut ti jchonpalomaetique.

17 C'alal yech ispas ti Jesuse, vo'oticotic ti yajchanc'opoticotique iyul ta jolticotic ti yech onox ts'ibabil ta sc'op Rioxe: "Tot, ja' chlic quich' o crontainel ti sjunul co'on ta jc'an ti tey chac'oponat ta templo yo' bu sc'oplal onox chac'oponate", xi onox ts'ibabil.

18 Ti cajmeltsanejc'opticotique tal sjac'beic ti Jesuse:

—Lavi x'elan chapase, ¿c'usi seña chavac' quilticotic ti oy ayu'ele? —xutic.

19 —Lomeso avilic li templo li'i, ta oxib c'ac'al ta jcha'va'an —x'utatic yu'un ti Jesuse.

20 —Ta cuarenta y seis jabil iva'i o li temploe. ¿C'usi chacha'le ti ta oxib c'ac'al chacha'va'ane? —xi ti jmeltsanejc'opetique.

21 Li templo ti iyal ti Jesuse, ja' isjoy'al sba stuc ti ta xcha'cuxi ta yoxibal c'ac'al ti c'alal xich' milele. 22 Yech'o un ti c'alal icha'cuxie, iyul ta jolticotic ti ja' onox yech iyalbe ti jmeltsanejc'opetique. Ijch'unticotic ti ja' onox yech ts'ibabil sc'oplal ta sc'op Rioxe. Ijch'unticotic noxtoc ti sc'oplal no'ox stuc ti iyalbe ti jmeltsanejc'opetique.

Ja' li' yaloj ti yilojbe yo'on scotol crixchanoetic ti Jesuse

23 Ti c'alal teyoticotic ta Jerusalén xchi'uc ti Jesuse ti c'u sjalil ti sq'uinal ti c'alal iloq'uic ta mozoil ti ba'yi jtot jme'ticotique, ep jchi'iltac ta jurioal ixch'unic ti ja' st'ujoj Riox ti tspasvan ta mantal ti Jesuse ti c'alal iyilbeic slequilal syu'elale. 24 Ti Jesuse sna'oj ti mu scotoluc ti sjunul yo'onic ixch'unique. 25 Mu persauc oy much'u x'albon c'u x'elan yo'onic li crixchanoetique yu'un yiloj scotol.

3

Ja' li' yaloj ti ay sc'opon Jesús ti Nicodemoe

1 Oy to'ox jun jchi'ilticotic ta jurioal, Nicodemo sbi. Jfariseo, ochem to'ox ta meltsanejc'op cu'unticotic. 2 Ti Nicodemoe ay sc'opon ta ac'ubaltic ti Jesuse.

—Jchanubtasvanej, jna'ojticotic ti stacojot tal ti Rioxe ti tal achanubtasoticotique. Ti manchuc xchi'inojot ti Rioxe, mu xu' chavac' iluc alequilal ayu'elal ti yechuque —xi ti Nicodemoe.

3 —Ta melel chacalbe, ti much'u mu xcha'ayan ta ach'e, mu xu' x'och yo' bu tspas mantal ti Rioxe —x'utat yu'un ti Jesuse.

4 —¿C'uxi ta xcha'ayan ta ach' ti much'u mol xae yu'un mu xa xu' xcha'och ta xch'ut sme'? —xi ti Nicodemoe.

5 Itac'av ti Jesuse:

—Ta melel chacalbe, mi ja' no'ox chavich'ic vo'e, mi muc bu slecubtasoj avo'onic ti Ch'ul Espíritue, mu xu' xa'ochic yo' bu tspas mantal ti Rioxe. 6 Ti c'alal la'ayanic li' ta sba balamile, jmulaviloxuc chac c'u cha'al atot ame'ic. Mi lacha'ayanic ta syu'el ti Ch'ul Espíritue, chlecub avo'onic, mu xa xac'an xapasic li c'usitic chopole. 7 Mu me toj ch'ayeluc o avo'on ti x'elan lacalbee ti persa chacha'ayan ta ach'e. 8 Buyuc no'ox batuc li iq'ue chava'i ti xjumumete pero mu xana' bu ilic tal, mu xana' bu chbat. Ja' yech x'elan ta yo'on crixchanoetic ti Ch'ul Espíritue. Mu xana'ic ti tey ti Ch'ul Espíritue ja'to mi avilic ti lec xa yo'on jun crixchanoe —x'utat yu'un ti Jesuse.

9 —Mu xca'ibe smelol taje —xi ti Nicodemoe.

10 —Li vo'ote yajchanubtasvanejot li jchi'iltactique pero mu xava'ibe smelol ti c'usi chacalbee. 11 Ta melel chacalbe, li vo'one ja' chcal ti c'usi jna'e xchi'uc ti c'usi quiloje. Li vo'oxuque mu xach'unic li c'usi chcale. 12 Ti mi mu xach'un c'usi tspas Riox li' ta sba balamile chac c'u cha'al lacalbee, ja' no'ox yech mu xach'un mi chacalbe c'usi tspas Riox tey ta vinajele.

13 ’Mi ja'uc jun, muc much'u ayem ta vinajel ti ayem sq'uel c'u x'elan teyo'e yo' ti xayal-
beic oe. Jtuc no'ox xu' chacalbeic yu'un tey liquemon tal, vo'on ti co'ol crixchanootique.
14 Ja' chac c'u cha'al isjipan ta te' sloc'ol quiletel chon ta xocol balamil ti Moisés ti ta más
vo'nee, ja' no'ox yech chisjipanic ta cruz uc, vo'on ti co'ol crixchanootique. 15 Scotol ti
much'utic ta xch'unic ti ja' chtoj o smulic ti chijipanat ta cruze, mu x'ochic ta c'oc', ta
xcuxiic ta sbatel osil —x'utat yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti bats'i sc'anoj scotol crixchanoetic ti Rioxe

16 Ti Rioxe bats'i sc'anoj scotol crixchanoetic, yech'o ti istac tal ti junjun Xch'amale.
Ti much'utic ta xch'unic ti ja' itojbon li smulique, mu x'ochic ta c'oc', ta xcuxiic ta
sbatel osil. 17 Ti istac tal li' ta sba balamil Xch'amal ti Rioxe, mu'nuc tal yac'be castico
li crixchanoetique. Tal stojbe smulic yo' ti xu' xcuxiic o ta sbatel osile.

18 Ti much'utic ta xch'unic ti ja' itojbon li smulique, mu xba yich'ic castico. Yan ti
much'utic mu xch'unique jmoj sc'oplal ti chba yich'ic casticoe, ja' ti mu xch'unic ti ja'
itojbon smulic yu'un ti junjun Xch'amal ti Rioxe. 19 Ja' chba yich'ic o castico ti mu xch'unic
ti i'ay li' ta sba balamil ti Xch'amal Rioxe, xchi'uc ti más lec cha'iic spasel li c'usitic chopole.
20 Scotol ti much'utic ja' tspasic li c'usitic chopole, chopol cha'iic c'usitic yaloj ti Xch'amal
Rioxe. Mu sc'an xich'ic ta muc' yu'un ja' mu sc'anic ti xvinaj li smulique. 21 Yan ti much'utic
ja' tspasic ti c'usitic tsc'an ti Rioxe, chich'beic ta muc' ti Xch'amale. Chvinaj ti yich'ojic ta
muc' ti Rioxe.

Ja' li' yaloj ti xmuyubaj xa ti Juan j'ac'-ich'vo'e ti ja' xa ch-ich'e ta muc' ti Jesuse

22 Ts'acal to loc' xanavconticotic ta estado Judea xchi'uc ti Jesuse, vo'oticotic ti
yajchanc'opoticotique. Tey lipajoticotic jayib c'ac'al. Iyich'ic vo' ti yan crixchanoetic tey
jchi'ucticotique. 23 Ja' no'ox yech ti Juane tey chac' ich'vo' ta jteclum Enón yu'un oy tey lec
uc'um. Li Enone nopol xil sba xchi'uc li jteclum Salime. Ti much'utic ja' ba staic ti Juane
i'ac'batic yich'ic vo' uc. 24 Mu to'ox ch-och ta chuquel ti Juane.

25 Oy jayvo' yajchanc'optac ti Juane lic yalbe sbaic xchi'uc ti much'utic tey jchi'uctico-
tique, ja' chopol iya'iic ti oy xa cha'chop j'ac'-ich'vo'e. 26 Ba yalbeic ti Juane:

—Jchanubtasvanej, ti much'u avac'be yich' vo' ta jech uc'um Jordane ti avalbe sc'oplale,
ta xa me xac' ich'vo' uc. Scotol crixchanoetic ja' xa chba staic —xutic la c'otel.

27 Itac'av la ti Juane:

—Ja' smantal stuc Riox ti c'usitic chac' jpastic jujune. 28 Li vo'oxuque ava'iic ti icalbe
onox li jchi'iltactique ti mu vo'onicon st'ujojon Riox ta jpas mantale. Li vo'one ja' no'ox
listac tal ti Rioxe ti ba'yi tal cal a'yuc ti chtal xa ti much'u chispasotic ta mantale. 29 Ana'ojic
ti c'alal chic' yajnil li vinique, li tsebe ma'uc chic' sba xchi'uc li yajac'oltac li slecome;
ja' onox chic' li slecome. Li jac'oletique tsq'uelic no'ox ti chnupunique. C'alal cha'iic ti
sc'anoj sbaique, xmuyubajic xa. Ja' no'ox yechon uc, ximuyubaj xa ti ja' chba staic Jesús li
crixchanoetique. 30 Li Jesuse persa chvinaj sc'oplal; li vo'one ta xch'ay jc'oplal —x'utatic
la yu'un ti Juan j'ac'-ich'vo'e.

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan yabtel ti Much'u talem ta vinajele

31 Ti Much'u talem ta vinajele sna'be smelol scotol. Ti much'utic li'ic onox ta sba
balamile, ja' no'ox sna'beic smelol li c'usitic oy li' ta sba balamile. Ja' no'ox chalic li c'usitic
scuenta sba balamile. Yan ti Jesuse ti talem ta vinajele, sna'be smelol scotol. 32 Ja' chal ti
c'usitic yiloje xchi'uc ti c'usitic ya'yoje. Pero jayvo'ic no'ox ti much'utic ta xch'unic ti c'usi
yaloje. 33 Ti much'utic ta xch'unique ja' chvinaj o ti xch'unojic ti istac xa tal Xch'amal ti
Rioxe chac c'u cha'al yaloj onoxe. 34 Ti itaque tal yu'un Riox ti Jesuse, ja' iyal ti c'usi yaloj
ti Rioxe yu'un j'ech'el i'ac'bat xchi'in ti Ch'ul Espíritue. 35 Ti Rioxe sc'anoj ti Xch'amale. Ja'
yac'ojbe scuentain scotol. 36 Ti much'utic ta xch'unic ti ja' Xch'amal ti Rioxe, ta xcuxiic ta
sbatel osil. Yan ti much'utic mu xch'unique, mu xcuxiic ta sbatel osil. Ch-ac'batic tsots
castico yu'un ti Rioxe.

4

Ja' li' yaloj ti ilo'ilaj xchi'uc jun jsamariail ants ti Jesuse

1 Ti Jesuse iya'i ti yech i'albatic ti jfariseoetique:
—Más xa ep ti much'utic i'ac'bat yich'ic vo' yu'un li Jesuse ti ta xchi'inique. Ja' jayvo'
xa no'ox ti much'utic chba xchi'inic li Juane —x'utatic la ti jfariseoetique.
2 Pero ti Jesuse muc bu iyac' ich'vo'. Vo'oticotic icac'ticotic ti yajchanc'opoticotique.
3 C'alal iya'i ti Jesuse ti iya'iic xa ti jfariseoetique, iloc' ech'el ta Judea, icha'sut ech'el noxtoc
ta estado Galilea.
4 Ti c'alal ibat ta Galileae, isnop ti persa tey ch-ech' ta estado Samariae, yech'o un tey
i'ech'. 5 Ic'ot ta jun jteclum, Sicar sbi, tey ta estado Samaria. Nopol xil sba xchi'uc srasyon
osil ti José ti ta más vo'nee ti i'ac'bat comel yu'un ti ánima stote, ja' ti Jacove. 6 Oy tey jun
pozo, ja' yac'oj ta joq'uel ti Jacove. Ti Jesuse tey ichoti ta ti' pozo yu'un ilub ta xanbal.
Po'ot xa'ox ol c'ac'al. 7 Tey la ic'ot spul ya'al jun jsamariail ants.
—Ac'bon jset'uc ava'al yu'un ta xcuch' —xut la ti Jesuse.
8 Li vo'oticotique batemoticotic xa'ox ta yutil jteclum yu'un ba jmanticotic tal jve'elti-
cotic. 9 Itac'av la ti jsamariail antse:
—Li vo'ote jurioot. Li vo'one jsamariaon. ¿C'u yu'un ti chac'anbon vo' avuch'e? —xi la.
Ti x'elan iyal ti antse, yu'un muc bu lec xil sbaic xchi'uc jsamariaetic li jchi'iltac ta
jurioale. 10 Ti Jesuse iyalbe la ti antse:
—Ti ana'uc onox ti c'usi tsc'an chayac'be ti Rioxe, ti avojtiquinicon much'uon ti c'alal
lajc'anbe ava'al chcuch'e, vo'ot ba'yi ac'anbon ti yechuque. Ti ac'anbecone, lacac'be li vo'
ti chacuxi o ta sbatel osil ti yechuque —xut la.
11 —Totic, mu c'u xapul o li vo'e yu'un toj nat li pozoe. ¿Bu ma li vo' ti chavac'bon cuch'
ti chicuxi o ta sbatel osil chavale? 12 Ti jmuc'tatotic Jacove ja' liyac'boticotic li pozo li'i. Li
vo'e ja' iyuch' xchi'uc ti xch'amaltaque, xchi'uc ti svacaxe, xchi'uc ti xchije. ¿Mi vo'ot más
tsots avabtel ti avaloje? —xi la ti antse.
13 —Ti much'utic chuch'ic li vo' li'i ta to xtaquij sti'ic. 14 Yan ti much'utic chuch'ic li vo'
chcaq'ue, mu xa bu ta xtaquij sti'ic. Li vo' chcaq'ue co'ol xchi'uc ninabvo' ti bu mu sna'
x'ule, ti tey xch'olch'on o ya'el ta yo'onique, ja' chcuxiic o ta sbatel osil —xi la ti Jesuse.
15 —Totic, ac'bon cuch' li vo' chavale yo' mu xa xtaquij o jti'e, yo' mu xa xtal jpul o ca'al
li' ta pozoe —xi la ti antse.
16 —Batan, ba ic'o tal amalal —xut la ti Jesuse.
17 —Ch'abal jmalal —xi la.
—Yech chaval ava'uc. 18 Co'ol xchi'uc ch'abal amalal yu'un muc bu nupunemot xchi'uc
li vinic avic'oj lavie. Oy xa ach'acoj vo'vo' noxtoc —xut la ti Jesuse.
19 —Totic, vo'ot nan yaj'alc'opot Riox che'e. 20 Ti vo'ne moletique iyich'ic ta muc' Riox
li' ta jolvitse. Vo'oxuc li jurioxuque chavalic ti persa tey chba quich'tic ta muc' Riox ta
jteclum Jerusalene —xi la ti antse.
21 —Ch'uno ti c'usi chacalbee. Ta sta yora ti mu xa persauc li' chavich'ic ta muc' Jtotic
Riox ta vitse, mi ja'uc ta Jerusalén. 22 Vo'oxuc ti li' nacaloxuc ta Samariae, mu xana'ic
c'usi yaloj ti Rioxe ti avich'ojic ta muc' ti avalojique. Li vo'oticotique jna'ojticotic ti yaloj
onox ti Rioxe ti jun jchi'ilticotic ta jurioal ti tstojbe smul scotol li crixchanoetique. 23 Po'ot
xa sta yora ti buyuc no'ox tsc'oponic Jtotic Riox ti much'utic sjunul yo'on yich'ojic ta
muq'ue. Ti Jtotic Rioxe ja' tsc'an ti much'utic sjunul yo'onic chich'ic ta muq'ue. 24 Ti Rioxe
ch'abal sbec'tal, tey ta sjunlej balamil. Ja' no'ox yech ti much'utic sjunul yo'onic chich'ic
ta muq'ue, buyuc no'ox xu' tsc'oponic, ac'u mi ta snaic, ac'u mi ta be, ac'u mi ta yabtelic.
Ja' yech tsc'an ti Rioxe —xut la ants ti Jesuse.
25 —Ca'yoj onox ti chtal ti much'u st'ujoj Riox chispasotic ta mantale. Ti c'alal xtale,
jamal chiyalbotic scotol —xi la ti antse.
26 —Vo'on ti li' chilo'ilajotique —xut la ti Jesuse.
27 Ti c'alal yolel chlo'ilajique, ja'o lic'ototicotic vo'oticotic ti yajchanc'opoticotique.
Xch'ayet xa co'onticotic ti iquilticotic chlo'ilaj xchi'uc jun ants ti Jesuse. Pero mi jun muc

bu ijacʼbeticotic cʼusi ti sloʼilique, cʼusi tsjacʼbe ti antse. [28] Ti antse tey iscomtsan ta pozo
ti sqʼuibe, isut echʼel ta yutil jteclum. Cʼot la yalbe ti crixchanoetique:
[29] —Ba jqʼueltic jun vinic tey ta pozo, liyalbe scotol ti cʼusitic jpasoje. Jaʼ xa nan ti muchʼu
stʼujoj Riox ti scʼoplal chtal spasotic ta mantale —xi la cʼotel.
[30] Ti crixchanoetic ta jteclume tal sqʼuelic ta ora ti Jesuse. [31] Cʼalal mu toʼox xulique
—Jchanubtasvanej, veʼan —xcuticotic.
[32] —Oy jveʼel, pero mu xanaʼic cʼusi —xiyutoticotic.
[33] —¿Miʼn van oy muchʼu ay acʼbonuc sveʼel? —xcut jbaticotic.
[34] Lic yalboticotic ti Jesuse:
—Ti ta jpas cʼusi tscʼan ti Rioxe, jaʼ jveʼel yaʼel yuʼun jaʼ listac tal. Persa ta jpas li cʼusitic
yalojbon ta jpase. [35] “Cʼalal to chanib u chichʼ loqʼuel li trigoe”, xachiic. Aʼyic me li cʼusi
chacalbeique. Quelavilic li crixchanoetic leʼ xtalique, coʼolic xchiʼuc trigo ti taquin xae,
ti chichʼ xa loqʼuele. [36] Li jvajtrigoetique chtojatic. Li muchʼutic tsloqʼue chtojatic uc. Jaʼ
noʼox yech ti muchʼutic baʼyi chalbeic scʼop Riox li crixchanoetique, acʼu mi muc xchʼunic,
pero coʼol jun yoʼonic xchiʼuc ti muchʼutic tsʼacal to iyalbeique ti jaʼto ixchʼun yuʼunique,
yuʼun ti jayvoʼ ta xchʼunique ta xcuxiic ta sbatel osil. [37] Jaʼ chac cʼu chaʼal chcaltique: “Yan
o muchʼu tsvaj, yan o muchʼu tslocʼ”, xichiotic. [38] Li antse voʼon icalbe. Li crixchanoetique
jaʼ xa iʼalbatic yuʼun li antse. Voʼoxuc xa chcom ta abaic xchanubtasel yoʼ jʼechʼel xchʼunic
o ti voʼon yajvalicone —xiyutoticotic ti Jesuse.
[39] Ep jsamariaetic tey ta Sicare ixchʼunic ti jaʼ tʼujbil yuʼun Riox tspasvan ta mantal ti
Jesuse ti cʼalal iyal ti antse ti iʼalbat scotol ti cʼusitic spasoje. [40] Yechʼo un ti crixchanoetique
tal scʼoponic ti Jesuse.
—Abulajan, pajan to —xutic.
Tey lipajoticotic chib cʼacʼal xchiʼuc ti Jesuse. [41] Ti cʼalal iyaʼiic ti cʼu xʼelan ichanubtas-
van ti Jesuse, más to ep ixchʼunic ti jaʼ tʼujbil yuʼun Riox tspasvan ta mantale.
[42] —Maʼuc noʼox ijchʼunticotic o ti cʼu yepal avalboticotique. Yuʼun icaʼi jtucticotic ti
cʼu xʼelan ta xchanubtasvane. Jaʼ ijchʼunticotic o ti jaʼ xa li muchʼu tʼujbil yuʼun Riox tstoj
jmultic jcotoltic ta sjunlej balamile —xutic ti antse.

Jaʼ liʼ yaloj ti iʼechʼ xchamel screm ti jmeltsanejcʼope

[43] Cʼalal ilaj ti chib cʼacʼale, ilocʼ echʼel ta estado Samaria ti Jesuse, tey ibat ta estado
Galilea. [44] Ti icha'sut echʼel ta Galilea ti Jesuse, yuʼun jaʼ muc bu chcrontainat teyoʼe yuʼun
mu xchʼunbat ti cʼusi chale. Jaʼ chac cʼu chaʼal iyale: “Ti muchʼutic chalic aʼyuc li scʼop
Rioxe, mi chbatic ta yan o jteclume, ch-ichʼbatic ta mucʼ. Yan ta steclumal stuquique, mu
xʼichʼbatic ta mucʼ”, xi onox. [45] Ti cʼalal icʼot ta Galilea ti Jesuse, xmuyubajic xa tajmec ti
jchiʼiltac ta jurioal teyoʼe, jaʼ ti iyilbeic slequilal syuʼelal ti cʼalal teyic ta qʼuin ta Jerusalene.
[46] Ti Jesuse tey icʼot noxtoc ta jteclum Caná tey noʼox ta Galilea yoʼ bu ti iscʼatajes ta yaʼlel
uva ti voʼe. Tey jun jchiʼilticotic ta jurioal itiqʼue ta meltsanejcʼop ta jteclum Capernaum
yuʼun ti coviernoe. Ip screm. [47] Ti jmeltsanejcʼope iyaʼi ti tey xa icʼot ta Galilea ti Jesuse.
Tal scʼopon:
—¿Mi mu xaʼabulaj xba avetʼesbon xchamel li jcreme yuʼun ta xcham xa? —xut.
[48] —Li voʼoxuque jaʼ noʼox chacʼan chaqʼuelic jlequilal jyuʼelal, muʼnuc chachʼunic ti
cʼusi chacalbeique —xʼutat yuʼun ti Jesuse.
[49] —Totic, batic ta ora yoʼto cuxul li jcreme —xi ti vinique.
[50] —Batan. Lec xa lacreme —xʼutat yuʼun ti Jesuse.
Ti vinique ixchʼun ti cʼusi iʼalbat yuʼun ti Jesuse, isut ta sna. [51] Cʼalal poʼot xaʼox la xcʼot
ta snae, tal la snupel ta be yuʼun smozotac.
—Lec xa lacreme —xʼutat la.
[52] —¿Cʼusi ora ilecub? —xi la ti vinique.
—Volje ta jun ora xmal itupʼ scʼacʼal —xi la ti smozotaque.
[53] Ti vinique iyul la ta sjol ti yeche ora iʼalbat yuʼun ti Jesuse ti lec xa ti screme. Jaʼ la
iyichʼ o ta mucʼ ti Jesuse. Iyichʼic la ta mucʼ scotolic ti jayvoʼ tey ta snae.

54 Ti c'alal isut tal ta estado Judea ti Jesuse, ja'to yul yac' iluc xcha'ech'elal slequilal
syu'elal ta Galileae, ja' ti iyet'esbe xchamel screm ti jmeltsanejc'ope.

5

Ja' li' yaloj ti i'ech' xchamel jun vinic ti tey puch'ul ta Betesdae

1 Ts'acal to icha'sut ech'el ta Jerusalén ti Jesuse yu'un ista sc'ac'alil sq'uinic ti jchi'iltac
ta jurioale. 2 Joyol ta corralton li Jerusalene. Tey comem jun sti'il ti ch-och o ech'el chijetic
ti tey chich' chiq'uel ta smoton Riox ta ti' muc'ta temploe. Ta ts'el ti'bee oy tey jun
tanqueal vo', Betesda sbi ta ebreo c'ope. Oy tey vo'p'ej coycoyna ta ti' vo'e. 3 Tey puch'ajtic
jchameletic. Oy ma'satetic, oy coxoetic, oy much'utic alubem jun yoc sc'ob. Ja' tsmalaic
mi chyuc'yonaj li vo'e. 4 Yu'un oy chyal tal jun anjel ta vinajel, chtal syuq'uilan baq'uintic
li vo'e. C'alal chyuc'yonaje, c'usuc no'ox chamelal ip o ti much'u ba'yi ta stic' sbae, ja'
ch-ech' o ti chamele. 5 Tey jun jchi'ilticotic ta jurioal oy xa treinta y ocho jabil yipajel. 6 Ti
Jesuse iyil ti tey puch'ule. Sna'oj onox ti oy xa sjabilal ip ti vinique.

—¿Mi chac'an ch-ech' lachamele? —xut.

7 —Yu'un muc much'u oy cu'un xistic' ti c'alal chyuc'yonaj li vo'e. C'alal chba xa'ox jtic'
jbae, oy xa'ox much'u ba'yi istic' sba —xi ti much'u ipe.

8 —Lican, balo ech'el lapope, batan —x'utat yu'un ti Jesuse.

9 Ora i'ech' ti xchamele, isbal ech'el ti spope, ibat. Ja'o sc'ac'alil ta jcuxticotic vo'oticotic
li juriooticotique. 10 Ti cajmeltsanejc'opticotique iyalbeic ti much'u i'ech' xchamele:

—Lavie ta jcuxtic. Mi chavich' ech'el lapope, yu'un mu xach'unbe smantal ti Rioxe
—xutic.

11 —Ti much'u liyet'esbe jchamele, “balo ech'el lapope, batan”, xiyut —xi ti vinique.

12 —¿Much'u ti “balo ech'el lapope, batan”, ti xayute? —xutic.

13 Ti vinic i'ech' xchamele mu sna' much'u i'et'esbon o, yu'un ora isq'uej sba loq'uel
ti Jesuse, yech'o ti muc xa xile. Yu'un ep crixchanoetic tey stsoboj sbaic. 14 Ts'acal to ti
vinique tey itae ta ti' muc'ta templo yu'un ti Jesuse.

—Q'uelavil, lecot xa. Mu xa me xasa' yan amul yic'al me xavil más avocol —x'utat yu'un
ti Jesuse.

15 Ti vinique ba yalbe ti cajmeltsanejc'opticotique ti ja' i'et'esbat xchamel yu'un ti
Jesuse. 16 Ti iyet'esbe xchamel jchameletic ta sc'ac'alil ta jcuxticotic ti Jesuse, lic
crontainvanicuc o ti cajmeltsanejc'opticotique. Yo'onicuc xa smilic o. 17 Ti Jesuse iyalbe ti
jmeltsanejc'opetique:

—Ti Jtote ch-abtej scotol c'ac'al. Ja' no'ox yechon uc xu' chi'abtej scotol c'ac'al —xi ti
Jesuse.

18 C'alal iyal chac taje, ti jmeltsanejc'opetique yo'onicuc xa smilic tajmec. Ma'uc no'ox
ismulin ti mu xchabi li sc'ac'alil ta jcuxticotique; ja' ismulin noxtoc ti iyal ti ja' Stot ti
Rioxe, yu'un isco'oltas sba chac c'u cha'al ti Rioxe.

Ja' li' yaloj ti oy syu'el ti Xch'amal Rioxe

19 I'albatic noxtoc yu'un ti Jesuse:

—Ta melel chacalbeic, vo'on ti Xch'amalon ti Rioxe, mu c'usi ti jtuc no'ox ta jpase.
Ti c'usi tspas chquil ti Jtote, ja' ta jpas. Scotol ti c'usi ta spas ti Jtote, ja' no'ox yech ta
jpas uc. 20 Li vo'one sc'anojon ti Jtote. Ti c'usitic tspase chiyac'be quil scotol. Lavie jutuc
no'ox chcac' avilic, pero ep to c'usitic chac' jpas ti Jtote. Ti c'alal jpase, más to ta xch'ay
o avo'onic. 21 Ja' chac c'u cha'al ta xcha'cuxes ánimaetic ti Jtote, ja' no'ox yechon uc, ta
jcha'cuxesic ti much'utic ta jc'an ta jcha'cuxesique. 22-23 Ti Jtote ma'uc chalbe ti bu chbatic
ta sbatel osil li crixchanoetique. Vo'on ti Xch'amalone liyalbe ti vo'on chcalbeique yo'
xiyich'ic o ta muc' scotol crixchanoetic chac c'u cha'al ich'bil ta muc' ti Jtote. Ti much'utic
mu xiyich'ic ta muq'ue, co'ol xchi'uc ja' mu xich'ic ta muc' ya'el ti Jtot uque yu'un ja' listac
tal.

24 ’Ta melel chacalbeic, ti much'utic cha'iic li c'usitic chcale, mi ta xch'unic ti ja'
listac tal ti Rioxe, ta xcuxiic ta sbatel osil. Mu xba yich'ic castico yu'un ch'abal xa

sc'oplal ti ch-ochic ta c'oc' ta sbatel osile. [25] Ta melel chacalbeic, vo'oxuc ti co'ol xchi'uc
chamemoxuc chaquilique, yora xa chava'iic li c'usi chcale, vo'on ti Xch'amalon ti Rioxe. Mi
chach'unique, chacuxiic ta sbatel osil. [26] Yu'un cuxulon ta sbatel osil yu'un ti Jtote chac c'u
cha'al cuxul ta sbatel osil ti stuc uque. [27] Liyalbe noxtoc ti vo'on chcalbe bu chbatic ta sbatel
osil scotol li crixchanoetique, vo'on ti co'ol crixchanootique. [28] Mu me xch'ay o avo'onic li
c'usi lacalbeique. Yu'un ta sta yora ti cha'iic ti ta jc'oponic scotol ti ánimaetique. [29] Ja'o ta
xcha'cuxiic loq'uel ta smuquenalic. Ti much'utic lec c'usitic ispasique ta xcuxiic ta sbatel
osil. Yan ti much'utic chopol c'usitic ispasique chba yich'ic castico ta sbatel osil.

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan ivinaj ti tacbil tal yu'un Riox ti Jesuse

[30] ’Li vo'one mu c'usi ti jtuc no'ox ta jpase. Ma'uc ta jpas ti c'usi tsc'an co'on jtuque. Ja'
ta jpas ti c'usi tsc'an yo'on ti Jtote yu'un ja' listac tal. Ti c'u x'elan chiyalbee, ja' no'ox yech
ta xcalbe bu chbatic ta sbatel osil li crixchanoetique. Ti c'u x'elan i'echic li' ta sba balamile
ja' yech chcalbeic. [31] Ti jtucuc no'ox chcal jc'oplale, xu' mu xach'unic. [32] Pero oy cajrextico,
ja' ti Jtote, yech'o un tsc'an chach'unic. [33] Li vo'oxuque ataquic ech'el mantal ti ay sjac'bel
ti Juan j'ac'-ich'vo'e. Ti c'u x'elan iyal jc'oplal ti Juane, yech. [34] Pero ma'uc crixchano li
cajrexticoe. Ja' no'ox ta jyules ta ajolic yo' xach'unic oe, yo' xacuxiic o ta sbatel osile. [35] Ti
Juane co'ol xchi'uc xojobal toj ya'el ti chquil o jbetique, yu'un ja' layalbeic ti lital xae. Ti
c'usi layalbeique jliquel no'ox jun o avo'onic. [36] Jc'oplal no'ox ava'ibecon c'alal iyal ti Juane.
Lavi ta jpas ti c'usitic yalojbon ti Jtote, ja' chvinaj o ti stacojon tale. [37] Ja' cajrextico yu'un
iyal xa li jc'oplale. Mi jp'el muc bu ava'yojic c'u x'elan chc'opoj ti Jtote, muc bu avilojic
c'u x'elan. [38] Muc bu ach'unojic li c'usi chale, ja' ti mu xach'unic ti stacojon tale. [39-40] Ti
avalojique, chacuxiic xa ta sbatel osil ti chaq'uelulanic no'ox li sc'op Rioxe. Pero ma'uc
yech chal li sc'op Rioxe. Tey ts'ibabil ti vo'on chcac' cuxlanic ta sbatel osile. Pero mu
xac'an xach'unic.

[41] ’Ti litale, mu vo'onicon tal cac' jba ta ich'el ta muc'. Ja' tal cac' ta ich'el ta muc' ti
Jtote, ja' ti Rioxe. [42] Quiloj c'u x'elan avo'onic. Quiloj ti mu xac'anic ti Rioxe. [43] Ja' listac
tal, pero mu to xac'an xavich'icon ta muc'. Yan ti much'u chtal ta smantal stuque, ja'
chavich'ic ta muc'. [44] Ti mu xach'unique, ja' ti chac'anic ich'el ta muc' yu'un lachi'ilique;
ja' mu xac'anic ti lec chayilic ti Rioxe. [45] Mu me xanopic ti vo'on chcalbe amulic ti Jtote. Ja'
amulic ti avalojic ti ta sjunul avo'onic chach'unbeic li smantaltac Rioxe ti iyal ti Moisese.
[46] Ti ach'unojicuc c'usi ists'iba ti Moisese, chach'unic ti vo'on stacojon tal ti Rioxe yu'un ja'
jc'oplal ti ists'iba comele. [47] Lavi mu xach'unic ti c'usi sts'ibaoj comel ti Moisese, ja' no'ox
yech mu xach'unic ti c'usi chacalbeique —x'utatic yu'un Jesús ti jmeltsanejc'opetique.

6

Ja' li' yaloj ti ismac'lin vo'mil viniquetic ti Jesuse
(Mt. 14.13-21; Mr. 6.30-44; Lc. 9.10-17)

[1] Ts'acal to ibat ta jech nab ti Jesuse. Chib sbi li nabe: Nab ta Galilea, Nab ta Tibérias.
[2] Ep tajmec crixchanoetic nap'alic ech'el, ja' ti iyilic ti iyet'esbe xchamelic ti much'utic ipe.
[3] Ti Jesuse liyic'oticotic muyel ta jp'ej vits. Ichoti. Lichotioticotic uc. [4] Po'ot xa'ox sq'uinal
ti c'alal iloq'uic ta mozoil ti ba'yi jtot jme'ticotic vo'oticotic li juriooticotique. [5] C'alal iyil
ti Jesuse ti más xa ep ta stsob sba tal crixchanoetic yo' bu chotole —¿Bu chba jmantic tal
pan ti chcac'betic sve' li crixchanoetic li' lamalique? —x'utat ti Felipee.

[6] Ti Jesuse sna'oj onox c'uxi tspas. Ti isjaq'ue, naca no'ox tsq'uel c'uxi chtac'av ti Felipee.

[7] —Ti oyuc doscientos denario jtaq'uintic jmantic o pane, ac'u mi juset' no'ox chcac'-
betic, pero mu onox xloq'uic o —xi ti Felipee.

[8] Ti Jesuse i'albat yu'un jun jchi'il ta yajchanc'op, ja' ti Andrese, ti yits'in Simon Pedroe:

[9] —Li' jun creme yich'oj tal vo'p'ej pan pasbil ta cebada. Yich'oj tal cha'cot c'ox choy
noxtoc. Pero mu onox xloq'uic o yu'un bats'i ep tajmec li crixchanoetique —xi.

[10] —Albeic li crixchanoetique ac'u chotlicuc —xiyutoticotic ti Jesuse.

Yu'un stentejtic, tey ichotiic. Oy nan vo'miluc ti viniquetique. [11] Ti Jesuse ixch'am ti
pane. “Colaval”, xut ti Rioxe. Ja'o ixut ti pane, liyac'boticotic. Vo'oticotic xa icac'beticotic

ti much'utic tey chotajtique. Ja' no'ox yech icac'beticotic noxtoc ti choye. Ti c'u yepal
tsc'an ti crixchanoetique, icac'beticotic. 12 Ti c'alal inojique —Tsobic scotol li sovra pane
xchi'uc li sovra choye. Mu me xach'ayic jset'uc —xiyutoticotic ti Jesuse.
13 Ijtsobticotic scotol. Inoj lajcheb moch ti sovra vo'p'ej pan ti pasbil ta cebadae. 14 Ti
crixchanoetique iyilic ti isp'oles pan ti Jesuse.
—Ja' xa li yaj'alc'op Rioxe ti sc'oplal onox chtale —xut sbaic.
15 Ti Jesuse sna'oj ti chtal ox yiq'uel ta persa yu'un ti jchi'iltac ta jurioale, ti chtiq'ue ta
pasmantale, yech'o un isq'uej sba loq'uel, stuc imuy ta vits.

Ja' li' yaloj ti ixanav ta yoc ta ba nab ti Jesuse
(Mt. 14.22-27; Mr. 6.45-52)

16 Ti c'alal po'ot xa'ox x'ic'ube, libatoticotic ta ti'nab li vo'oticotique. 17 Tey li'ochoticotic
ta canova, libatoticotic ta jech nab ta jteclum Capernaum. I'ic'ub cu'unticotic ta be.
Ti Jesuse muc bu jchi'ucticotic ech'el. 18 Ital tsots ic'. Xyuc'yon xa tajmec li nabe.
19 Lixanavoticotic xa'ox jun reva xchi'uc o'lol ta nab, iquilticotic ti tey chanav tal ta yoc
ta ba nab ti Jesuse. Inopoj tal ta jcanovaticotic. Lixi'oticotic tajmec.
20 —Mu me xaxi'ic, vo'on me —xiyutoticotic.
21 Ximuyubajoticotic xa iquic'ticotic ochel ta canova. Ora lic'ototicotic ta jech nab yo'
bu chibatoticotique.

Ja' li' yaloj ti isa'ic tajmec Jesús ti crixchanoetique

22-23 Ti crixchanoetic tey icomic ta jech nabe, iyilic ti ch'abal yan canovae, jcot no'ox
ti li'ochoticotic o ech'ele. Iyilic ti muc x'och ta canova ti Jesuse, ti jtucticotic no'ox
li'ochoticotic vo'oticotic ti yajchanc'opoticotique. Ta yoc'omal ital yan canovaetic. Iliquic
tal ta jteclum Tibérias, tey nopol i'ech' yo' bu isve'ic pan ti crixchanoetique ti c'alal
"colaval", xut Rioxe ti Cajvaltic Jesuse. 24 Ti crixchanoetique iyilic ti mu xa bu tey ti Jesuse,
xchi'uc ti mu xa bu teyoticotic uque. I'ochic ta canova yu'un ba sa'ic ta Capernaum ti
Jesuse.

Ja' li' yaloj ti co'ol xchi'uc pan ya'el ti Jesuse yu'un ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil

25 Tey c'ot staic ta jech nab ti Jesuse.
—Jchanubtasvanej, ¿c'usi ora layul li'toe? —xutic.
26 —Ta melel chacalbeic, ti tal asa'icone, mu'nuc ja' tal asa'icon o ti icac' iluc li jlequilal
jyu'elale. Ja' tal asa'icon o ti lec lanojic ta pan cu'une. 27 Mu me ja'uc no'ox ta avo'onic ta
sa'el ave'elic ti sna' xlaje. Ja' tsc'an chasa'ic li ve'lil mu sna' xlaje ti chacuxiic o ta sbatel
osile. Li ve'lil chacalbeique, vo'on chacac'beic vo'on ti co'ol crixchanootique, yu'un ja'
yech yalojbon ti Jtotic Rioxe ta vinajele —x'utatic yu'un ti Jesuse.
28 —¿C'usi tsc'an Rioxe ti ta jpasticotique? —xutic ti Jesuse.
29 —Ti c'usi tsc'an Rioxe chapasique, ja' tsc'an chach'unic ti ja' listac tale —x'utatic yu'un
ti Jesuse.
30 —¿C'usi seña chavac' quilticotic mi yech ti stacojot tal ti Rioxe yo' jch'unticotic o ti
c'usi chavale? 31 Ti vo'ne moletique isve'ic pan ta xocol balamil ti ital ta vinajele. Ja' yech
ts'ibabil ta sc'op Rioxe: "Ti Moisese iyac' ta ve'el pan ti ital ta vinajele", xi. Ac'boticotic uc
—xiic ti crixchanoetique.
32 —Ta melel chacalbeic, ti pan isve'ic ti vo'ne moletique, ma'uc Moisés iyac'. Rioxe
iyac'. Ti pan isve'ique, ja' no'ox icuxiic o li' ta sba balamile. Li pan ti chayac'beic ti Jtote,
chacuxiic o ta sbatel osil. 33 Yu'un tey liquem tal ta vinajel, yech'o ti chacuxiic o ta sbatel
osil vo'oxuc ti li'oxuc ta sba balamile —x'utatic yu'un ti Jesuse.
34 —Cajval, ac'boticotic scotol c'ac'al li pan chavale —xiic ti crixchanoetique.
35 Itac'av ti Jesuse:
—Vo'on li panon ya'ele yu'un vo'on xu' chcac' cuxlanic ta sbatel osil. Ti much'utic ta
xch'unic ti vo'on chcac' cuxlicuc ta sbatel osile, jun xa yo'onic, mu xa c'usi xal yo'onic.
36 Li vo'oxuque ac'u mi avilicon, pero mu xach'unic ti vo'on chcac' acuxlejalique. 37 Scotol
ti much'utic chiyac'be ti Jtote chiyich'ic ta muc'. Ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue muc
bu ta jp'aj junuc. 38 Ti lital li' ta sba balamile, ma'uc tal jpas ti c'usi tsc'an co'one. Ja' tal jpas

ti c'usi tsc'an yo'on ti Jtote yu'un ja' listac tal. 39 Ti c'usi tsc'an yo'on ti Jtote ti ja' listac tale,
ja' ti mu x'ochic ta c'oc' junuc ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue, ti ta jcha'cuxesic ti c'alal
po'ot xa'ox xlaj li balamile. 40 Ja' tsc'an ti chcuxiic ta sbatel osil ti much'utic ta xch'unic ti
vo'on Xch'amalon ti Rioxe, ti vo'on chcac' cuxlicuc ta sbatel osile. Ta jcha'cuxesic ti c'alal
po'ot xa'ox xlaj li balamile —x'utatic yu'un ti Jesuse.

41 Ti jchi'iltac ta jurioale xmixlajetic xa ti c'alal iyal ti Jesuse ti co'ol xchi'uc pane ti talem
ta vinajele.

42 —¡Pero ja' li Jesuse li screm Josee! Xcojtiquinbetic li stot sme'e. ¿C'u yu'un chal ti
talem ta vinajele? —xut sbaic.

43 Iyal ti Jesuse:

—Mu xa me xamixmixc'opojic. 44 Ja' no'ox xu' chiyich'ic ta muc' ti much'utic ch-iq'ueic
tal yu'un ti Jtote, ja' ti much'u listac tale. Ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue, ta jcha'cuxesic
ti c'alal po'ot xa'ox xlaj li balamile. 45 Ti yaj'alc'optac Rioxe ti ta vo'nee sts'ibaojic onox chac
li'i: "Scotolic ta xyulesbat ta sjolic yu'un ti Rioxe ti much'u li Jtojmulile", xi onox ts'ibabil.
Yech'o un ti much'utic ta xch'unic ti c'alal chyulesbat ta sjolic yu'un ti Jtote, chiyich'ic ta
muc'.

46 'Mi jun muc much'u yiloj ti Rioxe. Jtuc no'ox quiloj yu'un tey liquemon tal yo' bu ti
Rioxe. 47 Ta melel chacalbeic, ti much'utic ta xch'unic ti ja' listac tal ti Rioxe, ta xcuxiic ta
sbatel osil. 48 Vo'on li panon ya'ele yu'un vo'on xu' chcac' cuxlanic ta sbatel osil. 49 Ti c'alal
isve'ic pan ta xocol balamil ti vo'ne moletique ti i'ac'batic yu'un ti Rioxe, muc xcuxiic o
ta sbatel osil. 50 Li pan talem ta vinajel chcale ta xcuxiic o ta sbatel osil ti much'utic ta
sve'ique. 51 Vo'on li panon ya'ele yu'un ta vinajel liquemon tal. Cuxulon ta sbatel osil.
Scotol ti much'utic tsve'ic li pan chcale, ta xcuxiic ta sbatel osil. Li pan chcaq'ue, ja' li
jbec'tale. Ta xcac' yo' xu' xacuxiic o ta sbatel osil acotolique —x'utatic yu'un ti Jesuse.

52 —¿C'uxi chac' jlajesbetic li sbec'tale? —xut sbaic ti jchi'iltac ta jurioale.

53 I'albatic yu'un ti Jesuse:

—Ta melel chacalbeic, mi mu xalajesic li jbec'tale, vo'on ti co'ol crixchanootique, mi
mu xavuch'ic li jch'ich'ele, mu onox xacuxiic ta sbatel osil. 54 Ti much'utic ta slajesic li
jbec'tale, ti chuch'ic li jch'ich'ele, ta xcuxiic ta sbatel osil. Ta jcha'cuxesic ti c'alal po'ot
xa'ox xlaj li balamile. 55 Li jbec'tale co'ol xchi'uc lequil ve'lil ya'el, li jch'ich'ele co'ol xchi'uc
lequil vo' ya'el, yu'un ja' chacuxiic o ta sbatel osil. 56 Ti much'utic ta slajesic li jbec'tale,
ti chuch'ic li jch'ich'ele, yu'un yich'ojicon ta muc'. Li' jchi'uquique. 57 Ti Jtot ti listac
tale cuxul ta sbatel osil. Ja' no'ox yech cuxulon yu'un ta sbatel osil uc. Ja' no'ox yech
ti much'utic chislajesique, vo'on chcac' cuxlicuc ta sbatel osil uc. 58 Li pan talem ta vinajel
chcale, mu xco'olaj xchi'uc ti pan ti isve'ic ti vo'ne moletique. Ti c'alal isve'ique, muc bu
icuxiic o ta sbatel osil. Yan ti much'utic ta sve'ic li pan chcale ta xcuxiic o ta sbatel osil
—x'utatic yu'un ti Jesuse.

59 Ja' yech iyal ti Jesuse ti c'alal ichanubtasvan ta templo yo' bu cha'iic smantal Rioxe ti
jchi'iltac ta Capernaume.

Ja' li' yaloj ti iyal ti Jesuse ti stuc no'ox chac' jcuxlejaltic ta sbatel osile

60 Ep jchi'iltac ta jurioal ixchi'inic jujun c'ac'al ti Jesuse. Ti c'alal iya'iic chac taje —Taje
tsots ta ch'unel. Muc much'u xch'un yu'un —xiic.

61 Ti Jesuse sna'oj ti ja' yech iyalique.

—¿Mi ja' chavicta o abaic ti x'elan lacalbeique? 62 ¿C'usi chavalic mi avilic limuy ech'el
yo' bu liquemon tal vo'on ti co'ol crixchanootique? 63 Ch'unic li c'usi chacalbeique yu'un
ja' chacuxiic o ta sbatel osil. Ja' no'ox yech smelol ti c'usi lacalbeique. Muc bu lacalbeic ti
oy c'usi chapasic yo' xacuxiic o ta sbatel osile. 64 Mu onox acotolicuc chach'unic —x'utatic
yu'un ti Jesuse.

Ti c'alal istambe yalel c'usi talem spas ti Jesuse, sna'oj xa onox ti much'utic mu xch'unic
ti ja' Xch'amal ti Rioxe. Sna'oj noxtoc ti much'u ta x'ac'on o entrucale.

65 Iyal noxtoc ti Jesuse:

—Lacalbeic onox ti ja' no'ox xu' chiyich'ic ta muc' ti much'utic ch-albatic yu'un ti Jtotic
Riox ta vinajele —xi.
66 Yech'o ti ep jchi'iltac iyictaic xchi'inel ti Jesuse.
67 —¿Mi chac'an chavictaicon uc? —xiyutoticotic jlajchava'alticotic.
68 Itac'av ti Simon Pedroe:
—Cajval, ¿much'u xa chba jac'beticotic ti c'uxi chicuxioticotic ta sbatel osile ti atuc
no'ox ana'oje? 69 Li vo'oticotique jch'unojticotic ti vo'ot Cristoote, ti st'ujojot Riox
chapasoticotic ta mantale. Vo'ot Xch'amalot Riox ta vinajel ti cuxul ta sbatel osile —xut.
70 —Vo'on lajt'uj alajchava'alic, pero oy junoxuc ti chach'unbeic smantal ti pucuje —xi
ti Jesuse.
71 Ja' iyalbe sc'oplal ti Judase, ti screm Simon Iscariotee, yu'un ja' i'ac'on o entrucal ta
ts'acal. Ti Judase ja' to'ox lajchavo'oticotic o ta yajchanc'op ti Jesuse.

7

Ja' li' yaloj ti mu to'ox x'ich'e ta muc' yu'un yits'intac ti Jesuse

1 Ti Jesuse mu sc'an xbat ta estado Judea yu'un ti cajmeltsanejc'opticotique yo'onicuc
xa smilic. Yech'o un tey no'ox loc' xanavuc ta sjunlej estado Galilea. 2 Po'ot xa'ox sq'uinic
ta Jerusalén ti jchi'iltac ta jurioale. Ja' li q'uin tspasic sucbil yanal te' chvayic oe. 3 Ti Jesuse
i'albat yu'un ti yits'intaque:
—Mu me xacom, batic ta Judea. Ti c'alal chilic chavac' iluc alequilal ayu'elal ta q'uine,
más to chayich'ic o ta muc' ti much'utic xchi'inojot xae. 4 Ti much'u tsc'an chvinaj
sc'oplale mu mucluc tspas ti c'usi tspase. Mi ja' avabtel ti x'elan chapase, ac'bo yil scotol
crixchanoetic —xutic.
5 Ti its'inaletique muc xch'unic uc ti ja' t'ujbil yu'un Riox tspasvan ta mantal ti
sbanquilique. 6 Itac'av ti Jesuse:
—Sc'an to yora ti chibat ta q'uine. Li vo'oxuque c'usuc no'ox ora xu' chabatic. 7 Mu
chopluc chayilic li crixchanoetique. Yan li vo'one chopol chiyilic yu'un ta xcalbeic ti
chopol li c'usitic tspasique. 8 Li vo'oxuque batanic. Li vo'one mu to bu chibat yu'un sc'an
to sta yora ti chibate —xut ti yits'intaque.
9 Ti c'alal laj yalbe chac taje, tey ipaj ta Galilea.

Ja' li' yaloj ti i'ay onox ta q'uin ti Jesuse, ja' li q'uin ti ch-ochic ta sucbil yanal te'e

10 Ti c'alal batemic xa'ox ta q'uin ti yits'intaque, ja'to ibat ti Jesuse. Mucul ibat. 11 Ti
cajmeltsanejc'opticotique tey tsa'ic ta q'uin.
—¿Bu xana'ic ti Jesuse? —xutic ti crixchanoetique.
12 Scotol ti j'ilq'uinetique naca ja' slo'ilic ti Jesuse.
—Toj lec yo'on —xiic jlom.
—¡Le'e jlo'lovanej! —xiic jlom.
13 Mi jun muc much'u jamal iyalbe sc'oplal ti Jesuse yu'un xi'emic o ti cajmeltsanejc'op-
ticotique.
14 Ti c'alal ibat ta muc'ta templo ti Jesuse, oxib xa'ox c'ac'al sc'an xlaj ti q'uine. Tey c'ot
chanubtasvanuc ta ti' templo. 15 Ti jmeltsanejc'opetique xch'ayet xa o yo'onic ti c'u x'elan
ichanubtasvan ti Jesuse.
—¿Bu ixchan li jchi'iltic le'e ti muc bu jchanubtasojtique? —xiic.
16 I'albatic yu'un ti Jesuse:
—Muc bu jyulesoj ta jol jtuc li c'usi chacalbeique. Ja' yaloj ti Rioxe yu'un ja' listac tal.
17 Ti much'u yo'onuc spas c'usi tsc'an ti Rioxe, chyulesbat ta sjol mi ja' sc'op Riox ti chcale,
o mi jyulesoj ta jol jtuc. 18 Ti much'u ta syules ta sjol stuc li c'usi chale, yu'un ja' tsc'an
ich'el ta muc' stuc. Li vo'one ja' chcac' ta ich'el ta muc' ti Rioxe yu'un ja' listac tal. Muc
bu ta jnop; yech chcal.
19 ’Ti Moisese lasts'ibabeic comel li smantaltac Rioxe. Mi jun muc bu ach'unojic
li mantaletique. Ti ach'unojicuque che'e, muc bu avo'onicuc amilicon ti yechuque
—x'utatic ti jmeltsanejc'opetique.

[20] —Taje oy pucuj ta avo'on. ¿Much'u ti yo'onuc smilote? —xi ti crixchanoetique.
[21] Itac'av ti Jesuse:
—Jun no'ox jchamel ti iquet'esbe xchamel ta sc'ac'alil ta jcuxtique pero ja' chopol ava'iic. [22] Ti Moisese ists'iba onox ti chavaq'uic circuncisione, pero ma'uc ba'yi i'albat. Ja' ba'yi i'albatic ti moletic ti ta más vo'nee. Li vo'oxuque, ac'u mi ta sc'ac'alil ta jcuxtic, chavac'beic circuncisión li unen cremotique ti iloc' xa vaxaquib c'ac'al yayanelique. [23] Ti chavaq'uic circuncisión ta sc'ac'alil ta jcuxtique yu'un ach'unojic c'usi yaloj ti Moisese, ¿c'u yu'un ti chopol chavilicon o ti iquet'esbe xchamel jun jchi'iltic ta sc'ac'alil ta jcuxtique? [24] Chopol mi ora chatic'beic smul jun vinique. Ja' tsc'an chanopic mi yech ti chopol c'usi ispase —x'utatic yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ixch'unic jlom ti tacbil tal yu'un Riox ti Jesuse

[25] Oy jayvo' jchi'ilticotic ti tey nacajtic ta Jerusalene ja' yech lic yalic:
—¿Mi ma'uc li vinic le'e ti tsa'ic li cajmeltsanejc'optique ti yo'onicuc smilique? [26] Q'uelavil, li'to ta xchanubtasvan noxtoque pero mu c'usi x'albat yu'un li jmeltsanejc'opetique. Yu'un nan ixch'unic xa ti ja' ti much'u st'ujoj Riox ti sc'oplal onox chtal spasotic ta mantale. [27] Le'e jna'ojtic bu liquem tal. Ti c'alal xtal ti much'u t'ujbil yu'un Riox ti chispasotic ta mantale, mu jna'tic bu chlic tal —xut sbaic.
[28] Ti Jesuse tsots ic'opoj ti c'alal ichanubtasvan ta ti' muc'ta temploe.
—Ti avalojique, xavojtiquinicon. Ana'ojic bu liquemon tal ti avalojique. Pero mu ta jmantaluc jtuc ti litale; ja' listac tal ti Rioxe. Li vo'oxuque muc bu avilojbeic c'u x'elan yo'on. [29] Li vo'one quilojbe c'u x'elan yo'on yu'un tey liquemon tal yo' bu ti Rioxe. Ja' listac tal —x'utatic yu'un ti Jesuse.
[30] Ti jmeltsanejc'opetique yo'onicuc stiq'uic ta chuquel ti Jesuse, pero muc much'u istsac, ja' ti mu to'ox tsta yora chich' tsaquele. [31] Ep ixch'unic ti ja' xa ti much'u t'ujbil yu'un Riox ti sc'oplal onox chtal spasoticotic ta mantale.
—Li jchi'iltic le'e chac' iluc tajmec slequilal syu'elal chac c'u cha'al sc'oplal onox ta spas ti much'u chtal spasotic ta mantale. Ja' xa le'e —xiic ti much'utic ixch'unique.

Ja' li' yaloj ti iyalbeic jchabiejtemplo ti jmeltsanejc'opetique ti ac'u stsaquic ti Jesuse

[32] Ti jfariseoetique iya'iic ti ja' xa yech ta xmixmix'alic ti crixchanoetique ti ja' ti much'u t'ujbil yu'un Riox ti sc'oplal onox chtal spasoticotic ta mantale. Yech'o un ti totil paleetique xchi'uc ti jfariseoetique iyalbeic jayvo' jchabiejtemplo ti ac'u stsaquic ti Jesuse. [33] Ti Jesuse iyalbe ti crixchanoetique:
—Mu xa bu jal chajchi'inic. Yu'un po'ot xa xisut ech'el, chba xa jta ti much'u listac tale. [34] Chasa'icon pero mu xataicon. Ti bu chibate mu xu' chabatic —x'utatic.
[35] —¿Bu chbat ti yaloje ti mu xa jtatique? Yu'un nan ja' chba sta ti jchi'iltactic ti batemic ta namal balamile. Yu'un nan ja' chba xchanubtas li namal crixchanoetique. [36] ¿C'usi smelol ti x'elan chale: "Chasa'icon pero mu xataicon. Ti bu chibate mu xu' chabatic", ti xie? —xut sbaic ti cajmeltsanejc'opticotique.

Ja' li' yaloj ti co'ol xchi'uc ninabvo' slequil yo'onic ti much'utic ta xch'unique

[37] Ta sbaq'uel q'uin isva'an sba ta o'lol crixchanoetic ti Jesuse. Tsots ic'opoj.
—Ti much'utic tsa' slequil yo'onic chac c'u cha'al tsa' vo' yuch'ic ti c'alal chtaquij xa sti'ique, ac'u yich'icon ta muc' yu'un vo'on ta jlecubtasbe li yo'onique. [38] Ti much'utic ta xch'unic ti vo'on ta jlecubtasbe li yo'onique, ja' chc'ot chac c'u cha'al ts'ibabil ta sc'op Rioxe: "Li slequil yo'onique co'ol xchi'uc ninabvo' ti tey xch'olch'on oe", xi onox ts'ibabil —xi ti Jesuse.
[39] Ti x'elan iyale, ja' iyalbe sc'oplal ti Ch'ul Espíritue ti sc'oplal ch-ac'bat xchi'inic ti much'utic ta xch'unic ti ja' ta xlecubtasbat yo'onic yu'un ti Jesuse. Yu'un mi jun mu to'ox much'u ac'bil xchi'in ti Ch'ul Espíritue, ja' ti mu to'ox ta sut ech'el ta vinajel ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti mu co'oluc isnopic much'u ti Jesuse

[40] Ti jchi'iltac ta jurioale, ti c'alal iya'iic c'usi iyal ti Jesuse —Melel ti ja' xa ti yaj'alc'op Rioxe ti sc'oplal onox chtale —xiic jlom.

41 —Le'e ja' xa ti much'u st'ujoj Riox ti sc'oplal onox chtal spasotic ta mantale —xiic
jlom.
—Mu ta Galileauc chlic tal ti much'u sc'oplal chtal spasotic ta mantale. 42 Ja' yech chal li
sc'op Rioxe ti ja' smom ti David ti ta vo'nee, ti tey ta x'ayan ta jteclum Belene yo' bu i'ayan
ti smuc'tatote —xiic jlom.
43 Tsotsic xa chalbe sbaic ti c'u x'elan sc'oplal ti Jesuse yu'un mu co'oluc ti c'usi
isnopique. 44 Ti jlome yo'onicuc stsaquic pero muc much'u istsac.

Ja' li' yaloj ti "muc much'u yech xc'opoj chac c'u cha'al xc'opoj ti Jesuse", xiic ti jchabiejtemploe.

45 Ti jchabiejtemploe isutic yo' bu ti totil paleetique yo' bu ti jfariseoetique. Ti c'alal
ic'otique —¿C'u yu'un ti muc xatsaquic tale? —x'utatic.
46 —Yu'un muc much'u yech xc'opoj chac c'u cha'al xc'opoje —xiic ti jchabiejtemploe.
47 —¿Mi ach'unic xa lo'loel ya'el uc? 48 Mi jun cajmeltsanejc'optic muc bu xch'unojic
ti ja' xa ti much'u sc'oplal onox chtal spasotic ta mantale. Mi vo'oticoticuc, muc bu
jch'unojticotic. 49 Li jchi'iltactic ti tey cha'iic c'usi chal li Jesuse, mu onox sna'ic li
mantaletique. Ich'ayic xa o uc —xiic ti jfariseoetique.
50 Tey ti Nicodemo uque, ja' ti much'u ay sc'opon ta ac'ubaltic ti Jesuse, yu'un jfariseo
uc. Ti Nicodemoe lic yal:
51 —Mu xu' chcac'betic castico jun jchi'iltic mi mu to bu ca'yojtic ti c'usi chale, mi mu
to jna'tic ti c'usi smule. ¿Mi ma'uc yech chal li mantaletic ca'yojtique che'e? —xut ti
xchi'iltac ta meltsanejc'ope.
52 —¿C'u cha'al? ¿Mi tey liquemot tal ta Galilea uc? Q'uelo lec c'usi chal li sc'op Rioxe.
Chavil ti mu junuc yaj'alc'op Riox ilic tal ta Galileae —x'utat ti Nicodemoe.

Ja' li' yaloj ti itae xchi'uc yajmul jun antse

53 Isut ta snaic jujuntal.

8

1 Ti Jesuse ibat ta vits Olivotic. 2 Sob ta yoc'omal isut tal, tey ic'ot noxtoc ta ti' muc'ta
templo ta Jerusalén. Cunc'un istsob sba ep jchi'ilticotic yo' bu ti Jesuse. Ti Jesuse ichoti,
lic chanubtasvanuc. 3 Tey ic'otic jayvo' ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac
Rioxe xchi'uc jayvo' jfariseoetic. Tey yic'ojbeic c'otel jun ants ti Jesuse. Yu'un la xchi'uc
yajmul itae ti antse. Tey isva'anic ta o'lol crixchanoetic yo' bu ti Jesuse.
4 —Jchanubtasvanej, li ants li'i xchi'uc yajmul itae. 5 Ti Moisese yaloj mantal ti chich'
milel ta ton ti much'u ja' yech tspase. Li vo'ote, ¿c'usi chaval? —xutic ti Jesuse.
6 Ti x'elan iyalbeic ti Jesuse, naca no'ox cha'iic c'u x'elan chtac'av yo' stabeic o smul ti
yalojique. Ti Jesuse isnijan sba, ists'iba balamil ta sni' sc'ob. 7 Ti mu xicta sbaic ta sjaq'uele,
ichoti lec ti Jesuse.
—Mi oy much'u junucal ti ch'abal smul cha'ie, ja' ba'yi ac'u yac'be ton li antse —x'utatic
yu'un ti Jesuse.
8 Isnijan sba noxtoc, ixcha'ts'iba balamil. 9 C'alal iya'iic ti x'elan iyal ti Jesuse, ti
jmeltsanejc'opetique iyul ta sjolic ti oy smulique, jujuntal iloq'uic ech'el. Ja' ba'yi iloq'uic
ech'el ti más moletique. Stuc xa tey icom ta o'lol crixchanoetic ti Jesuse xchi'uc ti antse.
10 Ti Jesuse ichoti lec noxtoc, iyil ti mu xa bu tey ti much'utic yic'ojic c'otel ti antse, ti stuc
xa teye.
—Laj xa batuc ti much'utic ay yalbon lamule. Muc much'u layac'be ton —xut ti antse.
11 —Ch'abala'a, totic —xi.
—Ja' no'ox yechon uc, muc bu chacac'be castico. Batan, ja' no'ox ti mu xa me xasa' yan
amule —xut ech'el ti antse.

Ja' li' yaloj ti co'ol xchi'uc luz ti Jesuse

12 Ti Jesuse ichanubtasvan noxtoc, ja' yech lic yal:
—Li vo'one co'ol xchi'uc aluzicon ya'el, vo'oxuc ti teyoxuc ta ic' osil ya'el ta scoj li
mulile. Ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue mu xa bu ta sa' smulic. Ja' xa tspasic li c'usitic
leque yu'un vo'on ta jcoltaic. Ja' chcuxiic ta sbatel osil —xi.

13 —Li vo'ote atuc no'ox chaval ac'oplal. Ch'abal avajrextico yech'o ti mu xu' jch'unti-
cotic li c'usi chavale —xi ti jfariseoetique.
14 Itac'av ti Jesuse:
—Ac'u mi jtuc no'ox chcal jc'oplal pero xu' xach'unic yu'un jna'oj ti bu liquemon tale,
jna'oj noxtoc ti bu chibate. Li vo'oxuque mu xana'ic bu liquemon tal. Mu xana'ic noxtoc ti
bu chibate. 15 Chanopic ti yech no'ox crixchanoone yech'o ti chasa'becon jmule. Li vo'one
muc much'u ta jsa'be smul. 16 Mi oy much'u chcalbe ti oy smule, yu'un onox oy smul. Mu
jtucuc no'ox chcal ti oy smule; co'ol chcalticotic xchi'uc ti Jtote, yu'un ja' listac tal. 17 Li
mantaletic avich'ojique chal ti ja'to chach'unic mi oy cha'vo' rexticoe. 18 Li vo'one chcal
jc'oplal. Ja' chal jc'oplal ti Jtot uque, yu'un ja' listac tal —xut.
19 —¿Bu ti atot chavale che'e? —xi ti jfariseoetique.
—Yu'un mu xach'unic ti tey liquemon tal ta vinajele, yech'o ti mu xach'unic ti ja' Jtot
ti Rioxe. Ti ach'unojicuc ti tey liquemon tal ta vinajele, ana'ojic ti ja' Jtot ti Rioxe —xut.
20 Ja' yech iyal ti Jesuse ti c'alal ichanubtasvan yo' bu ti snail limoxnae ti tsacal xchi'uc ti
muc'ta temploe. Muc much'u istsac ti Jesuse, ja' ti mu to'ox bu tsta yora chich' tsaquele.

Ja' li' yaloj: "Ti bu chibate mu xu' chabatic", xi ti Jesuse

21 Ti Jesuse ja' yech lic yalbe noxtoc:
—Li vo'one chibat. Chasa'icon pero mu xataicon. Li vo'oxuque tey acuchoj amul
chachamic. Ti bu chibate mu xu' chabatic —x'utatic.
22 —Yu'un nan tsmil sba ti x'elan chale: "Ti bu chibate mu xu' chabatic", ti xie —xut
sbaic ti jmeltsanejc'opetique.
23 —Li vo'oxuque li'oxuc onox ta sba balamile; yan li vo'one liquemon tal ta vinajel,
yech'o ti mu co'oluc li c'usi ta jnoptique. 24 Yech'o ti lacalbeic ti tey acuchoj amul
chachamique. Mi mu xach'unic ti liquemon tal ta vinajele, tey acuchoj amulic ti c'alal
xachamique —x'utatic yu'un ti Jesuse.
25 —¿Much'uot che'e? —xi ti jmeltsanejc'opetique.
—Ja' chac c'u cha'al lacalbeique. 26 Ac'u mi ep c'usi xu' chacalbeic, ac'u mi xu' chcal ti oy
amulique, pero mu to bu chacalbeic scotol. Ja' no'ox chacalbeic ti c'usi yalojbon ti Jtote,
yu'un ja' listac tal. Ti Jtote yech ti c'usi chale —x'utatic yu'un ti Jesuse.
27 Ti jmeltsanejc'opetique muc xa'ibeic smelol ti ja' iyalbe sc'oplal ti Jtotic Riox ta
vinajele. 28 Ti Jesuse iyal noxtoc:
—C'alal chajipanicon ta cruz vo'on ti co'ol crixchanootique, ja'to chul ta ajolic ti
liquemon tal ta vinajele. Chul ta ajolic noxtoc ti muc bu ijyules ta jol jtuc ti c'usi
lacalbeique, ti ja' no'ox lacalbeic ti c'usi yalojbon ti Jtote. 29 Ti Jtote ti listac tale li'
xchi'inojone. Mu xiyicta yu'un scotol c'ac'al ta jpasbe ti c'usi jun o yo'one —xi.
30 Ti c'alal iya'iic chac taje, ep ti much'utic ixch'unic ti ja' xa ti much'u sc'oplal onox
chtal spasoticotic ta mantale.

Ja' li' yaloj ti ja' chiloc'otic o ta mulil ti c'usi iyal ti Jesuse yu'un yech

31 Ti Jesuse ja' yech lic yalbe ti jchi'iltac ta jurioale ti much'utic ixch'unique:
—Mi mu xavicta abaic ta xch'unel li c'usi chacalbeique, ja' chvinaj o ti j'ech'el
avich'ojicon ta muq'ue. 32 Mi j'ech'el avich'ojicon ta muq'ue, chul ta ajolic ti yech li c'usi
chcale. Mi iyul ta ajolic ti yech li c'usi chcale, chaloq'uic ta mozoil —x'utatic.
33 —Li vo'oticotique ja' jmolmuc'tatoticotic ti Abraame. Muc much'u smozoinojoticotic.
¿C'u yu'un ti "chaloq'uic ta mozoil" xavutoticotique? —xutic ti Jesuse.
34 —Ta melel chacalbeic, ti much'utic tsa'ulan to smulique tic'ajtic to ta mulil. Co'ol
xchi'uc mozoil ti mu xu' tsloq'ues sba stuque. 35 Li mozoile mu c'usi ch-ac'bat yu'un li
yajvale yu'un mu teyuc o. Yan li ch'amalile oy c'usi ch-ac'bat yu'un li stote yu'un tey o.
36 Vo'on li Xch'amalon Rioxe, mi vo'on chajloq'uesic ta mulile, j'ech'el chaloq'uic o. 37 Yech
ti ja' amolmuc'tatotic ti Abraame pero ma'uc yech isnop chac c'u cha'al chanopique. Li
vo'oxuque avo'onicuc amilicon. Mu xac'an xach'unic li c'usi chacalbeique. 38 Li vo'one ja'
chacalbeic ti c'usi yac'oj quil ti Jtote. Li vo'oxuque ja' chapasic ti c'usi chayalbeic latotique
—x'utatic yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti "ja' atotic ti pucuje", x'utatic yu'un ti Jesuse

39 —Ja' jtoticotic ti Abraame —xiic.
—Ti ja'uc atotic ti Abraame, ja' chapasic chac c'u cha'al ispas ti yechuque. 40 Lavie
avo'onicuc amilicon o ti yech li c'usi lacalbeique ti ja' yalojbon ti Rioxe. Ti Abraame ma'uc
yech ispas. 41 Li vo'oxuque ja' chapasic ti c'u x'elan tspas latotique —x'utatic yu'un ti
Jesuse.
—Li vo'oticotique mu tsobbalal unenoticoticuc. Jun ti jtoticotique, ja' ti Rioxe —xiic.
42 —Ti ja'uc atotic ti Rioxe, ac'anojicon ti yechuque yu'un ja' tey liquemon tal yo' bu
ti Rioxe. Mu ta jmantaluc jtuc ti litale; ja' listac tal. 43 Ti mu xava'ibeic smelol li c'usi
chacalbeique, yu'un onox mu xac'an xava'iic. 44 Li vo'oxuque ja' atotic ti pucuje yu'un
ja' no'ox ta avo'onic spasulanel li c'usitic tsc'ane. Ti pucuje jmilvanej onox ta spasel
balamil, yech o c'al tana. Ti c'usitic ta syules ta ajolique naca ma'uc yech, naca nopbil
c'op. Ja' totil jnopc'op. 45 Li vo'one yech li c'usitic chacalbeique pero mu xac'an xach'unic.
46 Li vo'oxuque mu xatabecon jmul yu'un yech li c'usitic chacalbeique. ¿C'u yu'un ti mu
xach'unique? 47 Ti much'utic ja' yich'ojic ta muc' ti Rioxe ta xch'unbeic li c'usitic chale. Ti
mu xach'unique, yu'un ma'uc avich'ojic ta muc' ti Rioxe —x'utatic yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti tey onox ti Jesucristoe ti c'alal mu to'ox ch-ayan ti Abraame

48 Ti cajmeltsanejc'opticotique ja' yech lic yalbeic ti Jesuse:
—Yu'un onox yech ti c'usi icalticotique ti jsamariaote, ti oy pucuj ta avo'one —xutic.
49 —Ch'abal pucuj ta co'on. Ja' chcac' ta ich'el ta muc' ti Jtote. Li vo'oxuque mu xac'an
xavich'icon ta muc'. 50 Ja' chiyac' ta ich'el ta muc' ti Jtote, mu jtucuc no'ox chcac' jba
ta ich'el ta muc'. Ja' sna'oj ti c'u x'elan li co'one. 51 Ta melel chacalbeic, ti much'utic ta
xch'unic li c'usi chcale mu xchamic —x'utatic yu'un ti Jesuse.
52 —Lavie jna'ojticotic xa ti oy pucuj ta avo'one. Ti jmolmuc'tatotic Abraame icham.
Scotol ti yaj'alc'optac Rioxe ichamic uc. Li vo'ote chaval ti mu xchamic ti much'utic
ta xch'unic li c'usi chavale. 53 ¿Mi vo'ot más tsots avabtel ya'el chac c'u cha'al ti
jmolmuc'tatotic Abraame ti ichame? Scotol ti yaj'alc'optac Rioxe ichamic uc. ¿Much'uot
ti avaloje? —xutic Jesús ti jmeltsanejc'opetique.
54 —Ti jtucuc no'ox chcac' jba ta ich'el ta muq'ue, xu' mu xavich'icon ta muc'. Ja' ti Jtote
ti chiyac' ta ich'el ta muq'ue, ja' ti Riox ti avich'ojic ta muc' ti avalojique. 55 Li vo'oxuque
muc bu avilojbeic c'u x'elan yo'on ti Rioxe. Li vo'one quilojbe c'u x'elan yo'on. Mi chcal ti
muc bu quilojbe c'u x'elan yo'one, jnopc'opon chac c'u cha'al jnopc'opoxuque. Li vo'one
quilojbe c'u x'elan yo'on, ta jch'unbe li c'usi chiyalbee. 56 Ti atotic Abraam chavalique
xmuyubaj xa ti iya'i ti chital onoxe. Co'ol xchi'uc iyil ya'el yu'un ixch'un ti chital onoxe,
yech'o ti xmuyubaj xae —x'utatic yu'un ti Jesuse.
57 —Mu to sta cincuenta ajabilal. ¿C'uxi avojtiquin ti Abraame ti cremot toe? —xi ti
cajmeltsanejc'opticotique.
58 —Ta melel chacalbeic, c'alal mu to'ox ch-ayan ti Abraame, li vo'one teyon onox
—x'utatic yu'un ti Jesuse.
59 Ti jmeltsanejc'opetique istamic ton, yo'onicuc xa smilic ti Jesuse. Muc xilic iloc' ta
sti'il ti smacol temploe, ibat.

9

Ja' li' yaloj ti ijam sat ti much'u ma'sat i'ayane

1 Yo' bu i'ech' ti Jesuse, tey iyil jun jchi'ilticotic ta jurioal, ma'sat ayanem ti vinique.
2 —Jchanubtasvanej, ¿much'u ta smul ti ma'sat i'ayan li jchi'iltic le'e? ¿Mi ta smul stuc,
o mi ta smul stot sme'? —xcuticotic vo'oticotic ti yajchanc'opoticotique.
3 —Mu ta smuluc stuc, mi ja'uc ta smul stot sme'. Ti ma'sat i'ayane, ja' yo' xvinaj o
slequilal syu'elal ti Rioxe. 4 Ti c'u sjalil li' cuxulon ta sba balamile, persa ta jpas ti c'usi
tsc'an ti Jtote ti listac tale yo' to xu' jpas, yu'un po'ot xa xismilic. 5 Ti c'u sjalil li'on ta sba
balamile, co'ol xchi'uc aluzicon ya'el vo'oxuc ti li'oxuc ta sba balamile, yu'un chcac' avilic
c'u x'elan yo'on ti Rioxe —xiyutoticotic ti Jesuse.

6 C'alal laj yal chac taje, istubta balamil, ispas jset' ach'el. Ja' isjaxbe ta xcha'p'ejel sat ti
ma'sate.
7 —Ba poco lasate yo' bu li tanqueal vo' Siloee —xut. Li Siloee "tacbil" xi smelol.
Ba spoc sat ti ma'sate. C'alal isute, xil xa osil yu'un ijam ti sate. 8 Ti slac'nataque xchi'uc
ti much'utic yilojic onox ti ma'sate, ja' yech lic yalbe sbaic:
—Li vinic le'e ¿mi ma'uc ti q'uex no'ox tey tsc'an limoxnae? —xut sbaic.
9 —Ja' —xiic jlom.
—Ma'uc, yu'un oy xco'olaj satic —xiic jlom.
—Vo'on ti ma'saton to'oxe —xi ti vinique.
10 —¿C'uxi ijam lasate? —xutic.
11 —Ja' ispas jset' ach'el li jchi'iltic Jesús sbie. Ja' lisjaxbe ta xcha'p'ejel jsat. C'alal laj
sjaxbee, "batan, ba poco lasate yo' bu li tanqueal vo' Siloee", xiyut. Ay jpoc, ja' ijam o.
Lavie xquil xa osil —x'utatic yu'un ti vinique.
12 —¿Bu ma un? —xutic.
—Mu jna' bu ibat —xi.

Ja' li' yaloj ti isjac'ulan ti jfariseoetique ti c'uxi ijam sat ti vinique

13 Ti ma'sat to'oxe iyiq'uic ech'el ta stojol jfariseoetic. 14 Ta sc'ac'alil ox ta jcuxticotic ti
ispas jset' ach'el ti isjambe o sat vinic ti Jesuse.
15 Ti jfariseoetique isjac'beic c'uxi ijam ti sate.
—Lisjaxbe jset' ach'el, ts'acal to ay jpoc li jsate, ja' ijam o —xi ti vinique.
16 —Mu xich' ta muc' Rioxli vinic chavale yu'un mu xchabi li sc'ac'alil ta jcuxtique —xiic
jayvo' ti jfariseoetique.
—Ti much'u oy smule mu xjam yu'un sat ma'satetic chac c'u cha'al ispas taj vinique
—xiic jlom.
Lic yut sbaic ti jfariseoetique ja' ti mu co'oluc ti c'usi isnopique. 17 Isjac'beic noxtoc ti
vinique:
—Li vo'ote ¿much'u lasjambe asat ti avaloje? —xutic.
—Chcal vo'one, ja' yaj'alc'op Rioxi —xi.
18 Ti jfariseoetique mu xch'unic ti ja' ti ma'sat to'oxe. Ja'to ixch'unic ti c'alal istacbeic
ta iq'uel ti stot sme'e. 19 C'alal ic'ot ti stot sme'e —¿Mi ja' acremic li'i ti ma'sat i'ayan
chavalique? ¿C'uxi ijam li sate? —xutic.
20 —Ja' jcremticotic ti ma'sat i'ayane. 21 Mu jna'ticotic c'uxi ijam li sate. Mu jna'ticotic
noxtoc much'u ijambon o. Jac'beic stuc yu'un oy xa xch'ulel —xi ti stot sme'e.
22 Ti x'elan iyal ti stot sme'e, yu'un xi'emic o ti cajmeltsanejc'opticotique. Yu'un ti
jmeltsanejc'opetique yalojic xa ti mu xu' ch-ochic ta junuc templo ti much'utic jamal
chalbe sc'oplal ti Jesuse ti ja' ti much'u sc'oplal onox chtal spasoticotic ta mantale. 23 Yech'o
ti "jac'beic stuc yu'un oy xa xch'ulel", xi ti stot sme'e.
24 Ti jmeltsanejc'opetique istaquic ta iq'uel noxtoc ti ma'sat to'oxe.
—Alo ti ja' lasjambe asat ti Rioxe. Li vinic chavale, jna'ojticotic ti oy smule —xutic.
25 —Mu jna' mi oy smul, ja' no'ox ti lisjambe xa li jsate —xi.
26 —¿C'uxi isjam lasate? —xutic noxtoc.
27 —Lacalbeic xa. Mu xach'unic tajmec. ¿C'u yu'un ti chajaq'uic noxtoque? ¿Mi chac'an
chachi'inic uc? —x'utatic yu'un ti vinique.
28 —Li vo'ote achi'inoj xa. Li vo'oticotique ja' ta jch'unticotic c'usi yaloj ti Moisese.
29 Jna'ojticotic ti isc'opon sbaic xchi'uc ti Rioxe. Taj chavale, mu jna'ticotic bu liquem tal
—xiic ti jmeltsanejc'opetique.
30 Itac'av ti vinique:
—Mu jch'un jna' ti mu xana'ic une yu'un avilic xa ti lisjambe li jsate. 31 Ti Rioxe jna'ojtic
ti mu xich'be ta muc' c'usi chalic ti much'utic mu x'ich'on o ta muq'ue. Yan ti much'utic
ch-ich'on ta muq'ue, ti tspasbeic c'usi tsc'ane, chich'be ta muc' li c'usi chalique. 32 Ta spasel
balamil mu onox bu xca'itic mi oy much'u chjam yu'un sat ti much'u ma'sat i'ayane. 33 Ti

manchuc tacbil tal yu'un Rioxlil much'u chcale, mu c'u xu' spas ti yechuque —x'utatic ti jmeltsanejc'opetique.

34 C'alal iya'iic chac taje, islabanic:

—Yu'un chopolot li vo'ote, yech'o ti ma'sat la'ayane. Pero lavie vo'ot xa chac'an chachanubtasoticotic —xutic.

Isnutsic loq'uel ta templo.

Ja' li' yaloj ti iyal ti Jesuse ti tspasatic ta ma'sat ya'el ti much'utic lec c'usitic tspasic ti yalojique

35 Ti Jesuse iya'i ti inutse loq'uel ta templo ti ma'sat to'oxe. Isa'e yu'un ti Jesuse. C'alal itae, ijac'bat:

—¿Mi ach'unoj ti talem xa Xch'amal ti Rioxe? —x'utat.

36 —Totic, ¿bu li Xch'amal Riox chavale? Ta jch'un —xi ti vinique.

37 —Li' aq'uelojbe sate. Vo'on ti li' chajc'opone —x'utat yu'un ti Jesuse.

38 C'alal iya'i ti vinique, isquejan sba ta yichon ti Jesuse,

—Cajval, ta jch'un ti vo'ot Xch'amalot ti Rioxe —xut.

39 —Ti lital li' ta sba balamile, ja' yo' xvinaj o c'u x'elan yo'on li crixchanoetique. Ti much'utic mu sna'ic ti c'uxi chcuxiic ta sbatel osile, ti sna'ojic ti chopol sjolique, ta onox x'ac'bat xch'unic yu'un ti Rioxe ti vo'on chcac'be scuxlejalique. Co'ol xchi'uc chjambat ya'el li satique. Yan ti much'utic lec c'usitic tspasic ti yalojique, ti ja' chcuxiic o ta sbatel osil ti yalojique, mu x'ac'bat xch'unic ti vo'on chcac'be scuxlejalic ta sbatel osile. Co'ol xchi'uc tspasatic ta ma'sat ya'el —x'utat yu'un ti Jesuse.

40 Ti jlom jfariseoetique ti tey xchi'uquic ti Jesuse, c'alal iya'iic ti x'elan iyal ti Jesuse,

—Ti avaloje, yu'un ma'satoticotic uc —xutic.

41 —Ti ma'saticoxuque, ch'abal amulic ti yechuque. Ja' amulic ti lec c'usitic chapasic ti avalojique.

10

Ja' lo'il scuenta jchabichij xchi'uc j'elec'chij

1 'Ta melel chacalbeic, ti much'utic mu ta ti' corraluc ch-ochique, mi chp'itic ochel ta xocone, ja' j'elec'chijetic. 2 Li jchabichijetique ta ti' corral ch-ochic. 3 Li jchabiejti'corrale ja' no'ox chac' ochuc li jchabichijetique. Li chije xa'ibeic ye li yajvalique. Li jchabichijetique ta sbiiltasic jucot ti c'alal tsloq'uesique. 4 Mi laj sloq'ues ti jaycot xchij jujun jchabichije, ja' chjelav li jchabichije, ja' nap'al chbat li chije yu'un xa'ibe ye li yajvale. 5 Mi iya'iic ti ma'uc ye li yajvalique, mu xbatic. Chjatavic —x'utatic yu'un ti Jesuse.

6 Ja' yech iyal lo'il ti Jesuse. Ti jchi'iltaque muc xa'ibeic smelol ti c'usi i'albatique.

Ja' li' yaloj ti ja' no'ox lequil jchabichij ya'el ti Jesuse

7 Ti Jesuse iyalbe noxtoc ti jchi'iltac ta jurioale:

—Ta melel chacalbeic, vo'on ti'corralon ya'el. 8 Scotol ti much'utic chaxchabiic ta alele ti li'ic xa onox ti c'alal mu to'ox chitale, naca jlo'lovanejetic. Co'olic xchi'uc j'elec'chij. Ti much'utic liyich'ic ta muq'ue muc xch'unic ti c'usi i'albatique. 9 Li vo'one ti'corralon ya'el, yu'un ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue ta xcuxiic ta sbatel osil. Mu xa c'usi xi'ic o. Jun xa yo'onic, mu xa c'usi tsc'anic.

10 'Li j'elec'chije ch-elc'aj no'ox, tsocvan, chmilvan. Yan li vo'one chcac' cuxlicuc ta sbatel osil. Ja' no'ox yech jun yo'onic ch-ech'ic li' ta sba balamile. 11 Li lequil jchabichije muc ta alel yu'un mi ja' xlaj ta oq'uil li stuque yo' mu xlaj o li xchije. Ja' no'ox yech li vo'on uque, ta xcac' jba ta milel yo' xcuxiic o ta sbatel osil ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue. 12 Li jsa'abteletique, mi iya'iic ti chtal oq'uile, lamal chictaic li chije, chjatavic. Oy jaycot chlaj ta oq'uil, jlom chjatavic. 13 Ti chjatavic li jsa'abteletique, yu'un staq'uin no'ox tsa'ic, yech'o ti mu c'u scuentaic o li chije.

14-15 'Vo'on li lequil jchabichijon ya'ele, ta jchabi lec ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue. Quilojbe c'u x'elan yo'onic, yilojic c'u x'elan co'on uc chac c'u cha'al yiloj c'u x'elan co'on ti Jtote, quilojbe c'u x'elan yo'on uc. Chcac' jba ta milel yu'unic ti much'utic chiyich'ic ta

muq'ue. [16] Oy ma'uc jchi'iltic ta jurioal chlic yich'icon ta muc' uc. Persa ta xquiq'uic uc. Ta
xch'unic ti c'usitic chcalbeique. Jtos chac'ot achi'uquic. Jun no'ox Avajchabivanejic, vo'on
chajchabiic.
[17] 'Sc'anojon ti Jtote yu'un chcac' jba ta milel yu'unic ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue.
Ts'acal to chicha'cuxi. [18] Muc much'u xu' chismil. Sc'an no'ox co'on ti chcac' jba ta milele.
Xu' chcac' jba ta milel, xu' chicha'cuxi noxtoc yu'un ja' yech yalojbon ti Jtote —x'utatic
yu'un ti Jesuse.
[19] C'alal laj yal chac taje, ti cajmeltsanejc'opticotique tsotsic xa iyalbe sbaic noxtoc. [20] Ep
iyalic ti oy pucuj ta yo'one, ti chlic xchuvaje.
—¿C'u yu'un chava'ibeic li c'usi chale? —xiic.
[21] —Ti much'u oy pucuj ta yo'one ma'uc yech chc'opoj chac c'u cha'al chc'opoje. ¿Mi'n
chjam yu'un sat ma'satetic ti pucuje? —xiic ti jlome.

Ja' li' yaloj ti yo'onicuc xa'ox smilic Jesús ti jmeltsanejc'opetic yu'unic ti jurioetique

[22] Ta Jerusalene ja'o yolel sq'uinic ti jchi'iltac ta jurioale, ja' ti tsyules o ta sjolic c'usi ora
icha'tun yu'un Riox noxtoc ti muc'ta temploe. Ja'o ta corixmatic. [23] Ti Jesuse tey xva'et ta
coycoyna ta xocon templo yo' Salomón sbie. [24] Ti cajmeltsanejc'opticotique tal sjoyletaic
ti Jesuse.
—¿C'u to ora ti jamal chavalboticotic mi vo'ot chapasoticotic ta mantale? Alboticotic
xa —xutic.
[25] —Lacalbeic xa, pero mu xach'unic. Avilic noxtoc li jlequilal jyu'elale ti ja' yalojbon
ti Jtote ti chcac' iluque. Ti yechuque, ja' avilic o ti vo'on Xch'amalon ti Rioxe. [26] Ti mu
xach'unique, ja' ti mu xavich'icon ta muq'ue chac c'u cha'al lacalbeique. [27] Ti much'utic
chiyich'ic ta muq'ue cha'iic ti c'usi chcalbeique. Quilojbe c'u x'elan yo'onic. Tspasic ti
c'usi chcalbeique. [28] Ta xcac' cuxlicuc ta sbatel osil, mu x'ochic ta c'oc'. Muc much'u xu'
chispojbe. [29] Yu'un ja' liyac'be ti Jtote ti chiyich'ic ta muq'ue. Muc much'u xu' tspojbe ti
Jtote yu'un más oy syu'el. [30] Li vo'one junoticotic xchi'uc ti Jtote —x'utatic yu'un ti Jesuse.
[31] Ti jmeltsanejc'opetique istamic ton noxtoc, yo'onicuc xa smilic ti Jesuse. [32] I'albatic
yu'un ti Jesuse:
—Ja' ta smantal Jtot ti lec ti c'usitic lacac'be avilique. ¿C'usi chopol icac' avilic ti
avo'onicuc amilicone? —x'utatic.
[33] —Mu'nuc ja' chacac'beticotic o ton ti lec c'usi apase; ja' ti chap'is aba ta Rioxe —xi ti
jmeltsanejc'opetique.
[34] Itac'av ti Jesuse:
—Tey ts'ibabil ta sc'op Riox ti avich'ojique: "Vo'oxuc jq'uexoloxuc", x'utatic yu'un
Riox ti jmeltsanejc'opetic ti ta vo'nee. [35] "Jq'uexoloxuc", xi sc'oplalic ti much'utic i'ac'bat
yabtelic yu'un Riox ti vo'nee. Mu xch'ay ti c'usi yaloj ti Rioxe. [36] "Lec ti yech i'albatique",
xachiic. Lec ti yech chavalique, pero ¿c'u yu'un chavalic ti ta jp'is no'ox jba ta Rioxe ti ical
ti vo'on Xch'amalon ti Rioxe? Ti lital li' ta sba balamile, yu'un ja' listac tal ti Jtote. [37] Ti mi
ma'uc yabtel Jtot ta jpas chavilique, mu me xach'unic ti vo'on Xch'amalone. [38] Pero ti mi
ja' yabtel Jtot ta jpas chavilique, ch'unic me ac'u mi mu xach'unic ti vo'on Xch'amalone.
Mi chach'unique, chul ta ajolic ti junoticotique —x'utatic yu'un ti Jesuse.
[39] Ti jmeltsanejc'opetique ta ox stsaquic noxtoc ti Jesuse, pero muc staic ta tsaquel yu'un
ora isq'uej sba ech'el.
[40] Ti Jesuse icha'sut ech'el ta jech uc'um Jordán yo' bu ti iyac' to'ox ich'vo' ti Juane. Tey
ipaj jayib c'ac'al. [41] Ti c'alal teye, ep jchi'ilticotic ta jurioal tey ic'otic yo' bu ti Jesuse.
—Ac'u mi muc xac' iluc slequilal syu'elal Riox ti Juan j'ac'-ich'vo'e, pero yech ti c'u
x'elan iyalbe sc'oplal li jchi'iltic li'i —xiic ti much'utic tey ic'otique.
[42] Ti much'utic tey ic'otique ep ixch'unic ti ja' tacbil tal yu'un Riox ti Jesuse.

11

Ja' li' yaloj ti icham jun vinique, Lázaro sbi

1 Oy jun jchi'ilticotic ta jurioal, Lázaro sbi. Itsaque ta chamel. Tey nacal ta Betania. Tey
nacajtic cha'vo' antsetic uc. María sbi ti june. Marta sbi ti june. Svix smuc no'ox sbaic. 2 Ti
Maríae ja' ti ts'acal to ismalbe muil nichim ta yoc ti Cajvaltic Jesuse, ti iscusbe ta stsatsal
sjole. Ja' stsebal ti Lázaroe. 3 Ti stsebaltac Lázaroe istaquic ta iq'uel ti Jesuse:
—Cajval, li Lázaroe, ti ac'anoje, tsots la me ip —xi c'otel ti much'u istaquic ech'ele.
4 C'alal iya'i ti Jesuse —Li chamel taje mu xcham o. Ja' no'ox yo' x'ich'e o ta muc' ti Rioxe,
yo' xi'ich'e o ta muc' uque, vo'on li Xch'amalone —xi.
5-6 Ti Jesuse, ac'u mi lec sc'opon sbaic xchi'uc ti Martae, xchi'uc ti smuque, xchi'uc ti
Lázaroe, c'alal iya'i ti ipe, muc xba sq'uel ta ora. Chib to c'ac'al tey ipaj ta jech uc'um
Jordán. 7 Ts'acal to —Suticotic ta Judea —xiyutoticotic vo'oticotic ti yajchanc'opotico-
tique.
8 —Jchanubtasvanej, ach' to me ti yo'onicuc smilot ta ton li jchi'iltactique. ¿C'u yu'un
ti chacha'sut ech'el noxtoc teyo'e? —xcuticotic.
9 —Ti Rioxe lajcheb ora yac'oj li jujun c'ac'ale yu'un chi'abtejotic. Ja' no'ox yechon uc,
yora to chi'abtej. Ti much'utic ja' tspasic c'usi tsc'an ti Rioxe mu xi'ic. Co'olic xchi'uc ti
much'utic chanavic ta c'ac'altique, mu c'usi sp'osi o yoquic, xil sbeic. 10 Yan ti much'utic
mu xich'ic ta muc' ti Rioxe, co'olic xchi'uc ti much'utic chanavic ta ac'ubaltique, tsp'osi
yoquic, mu xil sbeic —xiyutoticotic.
11 Ts'acal to liyalboticotic noxtoc:
—Lec jc'opon jbatic jchi'uctic ti Lázaroe, pero ivay xa. Chba jtij —xiyutoticotic.
12 —Cajval, mi i'och xa svayele, yu'un nan yo jset' xa. Ch-ech' xa li chamele —xcuticotic.
13 Ti x'elan iyal ti Jesuse, yu'un icham ti Lázaroe. Li vo'oticotique ijch'unticotic ti vayem
no'oxe. 14 Ti Jesuse jamal liyalboticotic ti ichame.
15 —Lec ti mu teyicon c'alal iloc' xch'ulele yo' xach'unic o ti stacojon tal ti Rioxe. Ba
jq'ueltic —xiyutoticotic.
16 Tey jun jchi'ilticotic ta yajchanc'op ti Jesuse, ja' ti Tomase, ti "vach", xcuticotique.
—Batic, co'ol chamicotic xchi'uc li Cajchanubtasvanejtique —xiyutoticotic.

Ja' li' yaloj ti chixcha'cuxesotic ti Jesuse, ti ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatel osile

17 Ital ti Jesuse. Ti c'alal iyule, xchanibal xa'ox c'ac'al smuquel ti Lázaroe. 18 Li Betaniae
nopol xil sba xchi'uc Jerusalén. Oy no'ox nan o'loluc reva xil sba xchi'uc. 19 Tey ep
jchi'ilticotic ta spatbeic yo'onic ti Martae xchi'uc ti Maríae, ja' ti icham ti scremalique.
20 Ti Martae, c'alal iya'i ti ital xa ti Jesuse, ora ba snup ta be. Ti Maríae tey icom ta snaic.
21 Ti Martae ja' yech lic yalbe ti Jesuse:
—Cajval, ti li'icot c'alal i'ipaj ti jcremale, muc xcham ti yechuque. 22 Ac'u mi oy xa
sc'ac'alil ti ichame, scotol ti c'usitic chac'anbe ti Rioxe jna'oj ti chayac'bee —xut.
23 —Ta xcha'cuxi loq'uel ta smuquenal ti acremale —x'utat yu'un ti Jesuse.
24 —Jna'oj onox ti ta xcha'cuxi loq'uel ta smuquenal ti c'alal po'ot xa'ox xlaj li balamile,
ja'o c'alal ta xcha'cuxiic scotol ti much'utic chamemic xa'oxe —xi ti Martae.
25 —Vo'on chajcha'cuxesic. Vo'on chcac' cuxlanic ta sbatel osil. Ti much'utic chiyich'ic
ta muq'ue, ac'u mi xchamic, ta onox xcuxiic ta sbatel osil. 26 Ti much'utic ta xcuxiic ta
sbatel osile, ja' ti much'utic yich'ojicon ta muq'ue, ich'ay xa sc'oplal ti ch-ochic ta c'oc' ta
sbatel osile. ¿Mi ach'unoj li vo'ote? —x'utat yu'un Jesús ti Martae.
27 —Jch'unoja'a, Cajval. Jch'unoj ti vo'ot Cristoote, ti Xch'amalot Rioxe, ti stacojot tal ti
Rioxe —xi ti Martae.

Ja' li' yaloj ti i'oc' ta smuquenal Lázaro ti Jesuse

28 Ti c'alal laj yal chac taje, ba yic' tal ti smuque. Mucul la c'ot yalbe:
—Ital xa li Jchanubtasvaneje. Ba la c'opono —xut la.
29 C'alal iya'i ti Maríae, ora tal sc'opon ti Jesuse. 30 Mu to'ox chc'ot ta Betania ti Jesuse.
Tey to'ox yo' bu icomtsanat yu'un ti Martae. 31 Ti jchi'ilticotic tey tspatbeic yo'on ti Maríae,
c'alal iyilic ti iloc' ta anile, tijilic tal uc.
—Yu'un nan chba oc'uc ta smuquenal ti scremale —xiic la.

32 Ti Maríae, c'alal ic'ot yo' bu ti Jesuse, isquejan sba ta yichon, ja'o isnijan sba ta balamil
noxtoc.
—Cajval, ti li'icot c'alal i'ipaj ti jcremale, muc xcham ti yechuque —xut.
33 C'alal iyil ti Jesuse ti ch-oc' ti Maríae, ti ch-oq'uic noxtoc ti jchi'ilticotic xchi'inoj tale,
chopol iya'i ti oy me'anal li' ta sba balamile.
34 —¿Bu ay amuquic? —x'utatic.
—Ba jq'ueltic avil —xutic.
35 I'oc' ti Jesus uque.
36 —Q'uelavilic, bats'i sc'anoj tajmec ti ánima Lázaroe —xut sbaic ti jchi'ilticotique.
37 Ti jlome ja' yech lic yalic:
—Li vinic le'e chjam yu'un sat li ma'satetique. ¿C'u yu'un ti muc xet'esbe xchamel ti
ánima Lázaroe? Ti iyet'esbeuque, muc xcham ti yechuque —xiic.

Ja' li' yaloj ti icha'cuxesat loq'uel ta smuquenal ti Lázaroe

38 Ti Jesuse chopol iya'i noxtoc ti oy me'anal li' ta sba balamile. Ja' yech ic'ot o yo' bu
mucbil ti Lázaroe. Ti smuquenal Lázaroe c'ox nail ch'en. Jp'ej muc'ta ton macbil o sti'il.
39 —Loq'uesic li tone —xi ti Jesuse.
—Cajval, tu xa yu'un xchanibal xa c'ac'al jmucojticotic —xi ti Marta stsebal Lázaroe.
40 —Lacalbe onox mi chach'une chavil c'u x'elan slequilal syu'elal ti Rioxe —x'utat yu'un
ti Jesuse.
41 Isloq'uesic li tone ti macbil o sti'il smuquenal ti Lázaroe. Ti Jesuse isq'uel vinajel,
isc'opon Riox:
—Tot, colaval ti chava'i li c'usi chcale. 42 Jna'oj ti scotol c'ac'al chava'ie. Ti x'elan
chacalbee, ja' yo' xa'iic o li much'utic li' nopol va'ajtique, yo' xch'unic o ti vo'ot atacon
tale —xi.
43 C'alal laj yal chac taje, iyapta ti ánimae:
—¡Lázaro, loc'an tal! —xut.
44 Ora icha'cuxi. C'amulanbil ta natil poc' sjunlej iloc' tal. Sut'ul ta poc' ti sjole.
—Jitunbeic li sc'amobile, ac'u batuc —xut crixchanoetic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti isnopic c'uxi tstaic ta milel ti Jesuse
(Mt. 26.1-5; Mr. 14.1-2; Lc. 22.1-2)

45 Ti jchi'ilticotic xchi'inoj tal ti Maríae, ep ixch'unic ti tacbil tal yu'un Riox ti Jesuse
c'alal iyilic ti icha'cuxi ti Lázaroe. 46 Pero oy jayvo' ba yalbeic ti jfariseoetique ti ixcha'cuxes
ánima ti Jesuse. 47 Yech'o un ti totil paleetique xchi'uc ti jfariseoetique istsob ti xchi'ilic ta
meltsanejc'ope.
—¿C'usi ta jnopbetic xana'ic taj jchi'iltic taje ti ep chac' iluc syu'ele? 48 "Tey ac'u
spas", mi xichiotique, ta xch'un scotol jchi'iltactic ti ja' xa ti much'u t'ujbil yu'un Riox
ti chispasotic ta mantale. Yic'al stiq'uic ta preserenteal li' ta jlumaltique. Ti mi i'oche,
ta soc sjol ti preserente ta Romae. Yic'al stac tal yajsolterotac slomesic li jtemplotique
xchi'uc scotol li naetique. Ti mi islomesique, ta xch'ay jc'oplaltic jcotoltic —xut sbaic.
49 Tey jun xchi'ilic ta meltsanejc'op, Caifás sbi. Ti Caifase ja'o sjabilal ochem ta más totil
paleal. Ja' yech lic yal:
—Li vo'oxuque mu xana'ic snopel. 50 Más lec mi jun no'ox vinic chlaje; ja' chopol mi
lilajotic jcotoltique —xi.
51 Mu ta sjoluc stuc ti x'elan iyale. Yu'un ja'o ochem ta más totil paleal, yech'o ti
ich'amunbat ye yu'un ti Rioxe ti iyal ti ja' ta jq'uexolinticotic ti Jesuse vo'oticotic li
juriooticotique. 52 Mu jtucticoticuc no'ox ijq'uexolinticotic. Ja' ijq'uexolintic jcotoltic ta
sjunlej balamil vo'otic ti chquich'tic ta muc' ti Rioxe, yech'o ti jtos xa no'ox lic'ototic oe.
53 Ti cajmeltsanejc'opticotique lec iya'iic ti x'elan iyal ti Caifase, ora isnopic c'uxi tstaic ta
milel ti Jesuse.
54 Yech'o un ti Jesuse mu xa bu iyac' sba iluc teyo'e, ibat ta sts'el xocol balamil ta
jun jteclum Efraín sbi. Jchi'ucticotic ech'el vo'oticotic ti yajchanc'opoticotique. Tey
lipajoticotic xchi'uc ti Jesuse.

55 Po'ot xa'ox sq'uinal ti c'alal iloq'uic ta mozoil ti ba'yi jtot jme'ticotic vo'oticotic li
juriooticotique. Ep jchi'ilticotic ba'yi ic'otic ta Jerusalén, c'ot xchap sbaic chac c'u cha'al
yaloj ti Rioxe yo' lec x'ileic o yu'un Riox ta q'uine. 56 Ti c'alal ic'otic ta Jerusalene, lic sa'ic
ta ti' muc'ta templo ti Jesuse yu'un tsc'an ta xchi'inic.
—¿Mi chtal ta q'uin xana'ic? ¿Mi mu van bu ya'yoj ti chich' tsaquele? —xut sbaic.
57 Ti x'elan iyalbe sbaique, yu'un yaloj xa'ox mantal ti totil paleetique xchi'uc ti
jfariseoetique ti ac'u yal mi oy much'u iyil buy ti Jesuse yu'un chba yich' tsaquel tal.

12

Ja' li' yaloj ti icoconbat ya'lel nardo ta Betania ti Jesuse
(Mt. 26.6-13; Mr. 14.3-9)

1 Scan to'ox vaquib c'ac'al sq'uinal ti c'alal iloq'uic ta mozoil ti ba'yi jtot jme'ticotique,
icha'sut noxtoc ta Betania ti Jesuse yo' bu nacal ti Lázaroe, ja' ti ichame, ti icha'cuxesat
loq'uel ta smuquenale. 2 Ti Lázaroe xchi'uc ti stsebaltaque ismeltsanic ve'lil yu'un chich'ic
ta muc' ti Jesuse. Tey live'oticotic uc. Ja' ixchol ve'lil ti Martae. Ti Lázaroe co'ol
live'oticotic ta mexa xchi'uc. 3 Ti Maríae iyich' tal o'lol kilo ya'lel muil nichim, ja' li nardoe.
Toyol tajmec stojol. Iscoconbe ta yoc ti Jesuse. C'alal laj scoconbee, ja'o iscusbe ta stsatsal
sjol. Li nardoe xmuet xa ta sjunlej yut na. 4 Tey jun jchi'ilticotic ta yajchanc'op ti Jesuse,
ja' ti Judas Iscariotee ti iyac' entrucal ta ts'acal ti Jesuse.
5 —¿C'u yu'un ti muc xchon ta oxib cien denario li ya'lel nardoe? Li stojole xu' chich'
me'onetic ti yechuque —xi.
6 Ti x'elan iyale, mu'nuc tsc'uxubin li me'onetique; ja' yo'onuc yelc'an. Yu'un chelc'an
onox jutuc li jtaq'uinticotic xchabioje.
7 I'albat yu'un ti Jesuse:
—Mu xaval yech. Li ya'lel nardo ti li' to'ox snac'oje, ja' ox ta xtun ti c'alal xichame, ti
c'alal ximuquee, pero liyac'be xa. 8 Li me'onetique scotol c'ac'al li' achi'inojique. Li vo'one
muc bu li' jchi'inojoxuc scotol c'ac'ale —xiyutoticotic.

Ja' li' yaloj ti yo'onicuc ox smilic Lázaro ti jmeltsanejc'opetique

9 Ti jchi'ilticotic tey tsobolic ta Jerusalene, iya'iic ti icha'sut noxtoc ta Betania ti Jesuse.
Ora ibatic. Mu stucuc no'ox ba sq'uelic ti Jesuse, c'alal ta Lázaro ba sq'uelic, ja' ti icha'cuxi
loq'uel ta smuquenale. 10 Ti totil paleetique yo'onicuc ox smilic ti Lázaro uque. 11 Yu'un ja'
ta smul ti ep xa jchi'ilticotic iyictaic yich'el ta muc' ti paleetique, ti ja' xa iyich'ic ta muc'
ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti i'ich'e ta muc' yilel ti c'alal i'och ta Jerusalén ti Jesuse
(Mt. 21.1-11; Mr. 11.1-11; Lc. 19.28-40)

12 Ta yoc'omal tey stsoboj sbaic ta Jerusalén scotol ti jchi'ilticotic ta jurioale yu'un ja'o
xa li q'uine. Iya'iic ti tey chc'ot ta Jerusalén ti Jesuse. 13 Isa'ic yanal xan, iloq'uic ech'el ta ti'
jteclum. Sjapojic ech'el ti yanal xane yu'un ba snupic ta be ti Jesuse. X'avlajetic xa ech'el:
—¡Coliyalbotic Riox ti lec tajmec li preserente listacbotic tal vo'otic li j'israelotique!
—xiic.
14 Ti Jesuse ista jcot burro, iscajlebin chac c'u cha'al ts'ibabil onox ta sc'op Rioxe:
15 Jchi'iltactic, mu la me xcat co'ontic.
Ta la xtal ti much'u chispasotic ta mantale.
Cajal la ta burro ch-och tal,
xi onox ts'ibabil.
16 Vo'oticotic ti yajchanc'opoticotique muc xca'ibeticotic smelol c'u yu'un ti cajal ta
burro i'och ta Jerusalene. Ja'to c'alal imuy ta vinajele iyul ta jolticotic ti ts'ibabil onox
ta sc'op Riox ti ch-ich'e ta muc' yu'un ti jchi'iltaque. 17-18 Ti ba snupic ta bee, ja' ti iya'iic
ti ixcha'cuxes loq'uel ta smuquenal ti Lázaroe. Ja' iyal ti much'utic tey xchi'uquic ti c'alal
ixcha'cuxese. 19 Pero ti jfariseoetique ja' yech lic yalbe sbaic:
—Q'uelavilic, mu xa me xa'i pajesel li jchi'iltactique. Ep xa ti much'utic lec chilic li
Jesuse —xut sbaic.

Ja' li' yaloj ti oy jayvo' jgreciaetic ti tsc'an tsc'oponic ti Jesuse

20 Tey jayvo' jgreciaetic ta q'uine yu'un ja' yech xch'unojic chac c'u cha'al xch'unojic
li jchi'iltac ta jurioale. Tal yac'beic smoton Riox uc. 21 Ic'oponat ti Felipee, ja' ti co'ol
yajchanc'opoticotic ti Jesuse, ti liquem tal ta jteclum Betsaida ta estado Galileae.
—Totic, ¿mi xu' jc'oponticotic li Jesuse? —x'utat.
22 Ti Felipee ba yalbe ti Andrese. Xcha'va'alic xa iyalbeic ti Jesuse. 23 Itac'av ti Jesuse:
—Ista xa yora ti chiyac' ta ich'el ta muc' ti Rioxe, vo'on ti co'ol crixchanootique. 24 Ta
melel chacalbeic, persa chquich' milel yo' ep xcuxiic o ta sbatel osil li crixchanoetique.
Co'ol xchi'uc trigo, mi mucbile, ta xch'i, ta xbeq'uin. Mi muc bu mucbile, mu xch'i, mu
xbeq'uin. 25 Ti much'utic mu sc'an xiyich'ic ta muc' yu'un ti chi'ic o li milele, yu'un onox
ta x'ochic ta c'oc' ta sbatel osil. Yan ti much'utic muc ta alel yu'unic mi ja' xlajic oe, ta
xcuxiic ta sbatel osil. 26 Ti much'utic ta xtunic cu'une, ac'u yac' svocolic chac c'u cha'al
chcac' jvocole. Mi icuch yu'unique, chba xchi'inicon ta vinajel. Ch-aq'ueic ta ich'el ta
muc' yu'un ti Jtote.

Ja' li' yaloj ti iyal ti Jesuse ti ta cruz ta xchame

27 'Xu' ya'el ti mu xichame, pero mu xu' xcalbe ti Rioxe ti mu jc'an xichame, ti ac'u
spojone. Ti lital li' ta sba balamile, persa chicham —xi.
28 Ja'o lic sc'opon Riox:
—Tot, ac'u cac'ot ta ich'el ta muc' —xi.
Itac'av tal ta vinajel ti Rioxe:
—Avac'on xa ta ich'el ta muc'. Pero ta to xavac'on ta ich'el ta muc' noxtoc —x'utat.
29 Ti crixchanoetic tey tsobolique iya'iic ti oy c'usi tsots ibac' ta vinajele.
—Ch-avan chavuc —xiic jlom.
—Yu'un nan ic'oponat yu'un jun anjel ta vinajel —xiic jlom.
30 Ja' yech lic albaticuc yu'un ti Jesuse:
—Yu'un ti tsots listac'be ti Jtote, ja' yo' xava'iic o li vo'oxuque ti iya'i c'usi icalbee.
Mu'nuc ja' yo' xca'i o li vo'one. 31 Yu'un ista xa yora ti ta jch'aybe syu'el ti pucuje ti ja'
ch'unbil smantal li' ta sba balamile. 32 Jipil chicham ta scoj smulic li crixchanoetique yo'
vo'on xa chiyich'ic o ta muq'ue —x'utatic.
33 Ja' ica'iticotic o ti jipil ta cruz ta xchame. 34 Itac'av ti jchi'iltaque:
—Ca'yojbeticotic onox sc'oplal ti much'u st'ujoj Riox chtal spasoticotic ta mantale.
Ts'ibabil ta sc'op Riox ti cuxul o ta sbatel osile. Mi vo'ot ti chapasoticotic ta mantale, ¿c'u
yu'un ti "jipil chicham vo'on ti co'ol crixchanootique", xachie? ¿Much'uot che'e? —xutic.
35 Itac'av ti Jesuse:
—Mu xa jaluc li' chajchanubtasique. Más lec ch'unic li c'usi chacalbeique yo'to xu'
xach'unic, yo' xacuxiic o ta sbatel osile. Ja' chac c'u cha'al li jxanvile, mi jliquel xa no'ox
sac li osile, tsuj sba yo' mu x'ic'ub o yu'un ta bee. Mi i'ic'ube, mu xa xil sbe, mu sna'
bu chbat. 36 Ja' no'ox yechoxuc uc, yo'to me li' jchi'ucoxuque, ch'unic me ti vo'on chcac'
acuxlejalique yo' ti xacuxiic o ta sbatel osile —x'utatic.

Ja' li' yaloj ti ep jurioetic muc xch'unic ti ja' st'ujoj Riox chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Jesuse

C'alal laj yal chac taje, muc xilic bu ibat ti Jesuse.
37 Ti jchi'iltac ta jurioale yech no'ox ti ep ta ech'el iyilbeic slequilal syu'elal ti Jesuse,
muc xch'unic ti ja' st'ujoj Riox chac' jcuxlejaltic ta sbatel osile. 38 Ja' ic'ot ti c'usi sts'ibaoj
ti Isaías yaj'alc'op Riox ti ta vo'nee.
Ac'u la mi ep ta ech'el xilbeic slequilal syu'elal,
pero ep la jchi'iltactic mu la sc'an xch'unic ti ja' st'ujoj Riox chac' jcuxlejaltic ta sbatel
osile,
xi sts'ibaoj ti Isaíase. 39 Ti muc xch'unic ti jchi'iltac ta jurioale, yu'un ja' ic'ot ti c'usi sts'ibaoj
noxtoc ti Isaíase.
40 Ep to ta ech'el cha'iic lachi'iltaque, pero mu xa'ibeic smelol.
Ep to ta ech'el chilic pero co'ol xchi'uc mu xilic yu'un stoyoj sbaic.
Yu'un mu sc'an xictaic spasel li c'usitic chopole,

yech'o ti mu xcac' cuxlicuc ta sbatel osile,
xi ti Rioxe, xi ti Isaíase. 41 Ti x'elan iyal ti Isaíase ti ep ta ech'el chilbeic slequilal syu'elal
ti much'u chtaque tal yu'un ti Rioxe, yu'un i'ac'bat yil ti Isaíase ti oy slequilal syu'elale.
Yech'o ti ja' yech iyale.
42 Ac'u mi ep jchi'ilticotic ti muc xch'unique, pero ixch'unic onox jlom ti ja' tacbil
tal yu'un Riox ti Jesuse. Ixch'unic jayvo' jmeltsanejc'opetic uc, pero muc bu iyalic ti
xch'unojique. Mi iyalique, mu x'aq'ue ochicuc ta junuc templo. 43 Ti jmeltsanejc'opetique
ja' tsots sc'oplal iya'iic ti ich'bilic ta muc' yu'un li crixchanoetique; ja' mu tsotsuc sc'oplal
iya'iic ti lec ch-ileic yu'un ti Rioxe.

Ja' li' yaloj ti chich'ic castico ti much'utic mu xch'unic ti c'usi iyal ti Jesuse

44 Ti Jesuse isc'opon noxtoc ti jchi'iltaque. Tsots ic'opoj:
—Ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue, mu jtucuc no'ox chiyich'ic ta muc'. Ja' chich'ic ta
muc' ya'el ti Jtot uque yu'un ja' listac tal. 45 Ti much'utic liyilic xae, co'ol xchi'uc iyilic xa
ya'el ti Jtot uque, ja' ti listac tale. 46 Li vo'one co'ol xchi'uc aluzicon ya'el, vo'oxuc ti teyoxuc
ta ic' osil ya'el ta scoj li mulile. Ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue mu xa bu tsa' smulic. 47 Ti
much'utic cha'i li c'usitic chcale, mi mu xiyich'ic ta muq'ue, mu to bu chcac'beic castico.
Mu'nuc tal cac'beic castico li crixchanoetique, yu'un tal jpojic ja' ti sc'oplal ch-ochic ta c'oc
ta sbatel osile. 48 Ti much'utic mu xiyich'ic ta muq'ue, ti mu xch'unic li c'usi chcalbeique,
chich'ic onox castico c'alal xlaj li balamile. Ja' chich'ic o castico ti mu xch'unic li c'usi
chcalbeique. 49 Muc bu jyulesoj ta jol jtuc li c'usitic chacalbeique. Ja' yalojbon ti Jtote,
yu'un ja' listac tal. Ja' liyalbe li c'usitic chacalbeique xchi'uc ti c'u x'elan chitac'ave. 50 Ja'
ta smantal ti chacuxiic ta sbatel osil ti mi chach'unique. Li c'usitic chacalbeique ja' yaloj
ti Jtote. Naca no'ox chcal ava'iic ti c'usitic yalojbone —x'utatic yu'un ti Jesuse.

13

Ja' li' yaloj ti ispocbe yoc yajchanc'optac ti Jesuse

1 Ti c'alal po'ot xa'ox sq'uinal ti c'alal iloq'uic ta mozoil ti ba'yi jtot jme'ticotique, sna'oj
xa ti Jesuse ti ista xa yora tscomtsan li balamile, ti chcha'sut xa ech'el ta vinajel yo' bu
ti Stote. Ti Jesuse sc'anojoticotic onox vo'oticotic ti yajchanc'opoticotique. Pero más to
iyac' quilticotic ti sc'anojoticotique.
2 Ti c'alal yolel chive'oticotic xchi'uc ti Jesuse, ti Judas screm Simón Iscariotee yulesbil
xa'ox ta sjol yu'un ti pucuje ti ja' chac' entrucal ti Jesuse. 3-4 Ti Jesuse, ac'u mi sna'oj ti
ja' ac'bil scuentain scotol yu'un ti Jtotic Rioxe, ti ja' tacbil tal yu'un ti Rioxe, ti ch-iq'ue
sutele, isco'oltas sba chac c'u cha'al mozoil. Iva'i, isloc' spimilc'u', ixch'ic ta xch'ut jlic
toalla. 5 Isq'ueb vo' ta pocobc'obol, ja' ispoc o li cocticotique. C'alal laj spocboticotique,
liscusboticotic ta toalla ti xch'icoj ta xch'ute.
6 Ti c'alal chpocbat xa'ox yoc ti Simon Pedroe —Cajval, ma'uc yech smelol ti vo'ot chapoc
li coque —xut.
7 —Li c'usi ta jpase mu xana'be smelol lavie. Ts'acal to chul ta ajol —x'utat yu'un ti
Jesuse.
8 —Li vo'one mu xcac' apoc li coque —xi ti Pedroe.
—Ti mi muc bu chajpoque, mu xu' chba achi'inon —x'utat.
9 —Cajval, ma'uc no'ox xapoc li coque che'e. Poco li jc'ob uque, tsebiltason noxtoc —xut
ti Jesuse.
10 —Ti much'u atinem xa onoxe mu xa persauc xich' atintasel sjunlej. Xu' ti yoc xa no'ox
xich' pocbele yu'un atinem xa onox. Li vo'oxuque lec xa lavo'onique pero mu acotolicuc
—xiyutoticotic ti Jesuse.
11 Sna'oj xa ti Jesuse ti ja' ch-ac'on o entrucal yu'un ti Judase, yech'o ti iyal ti mu
jcotolticoticuc ti lec li co'onticotique.
12 Ti c'alal laj spoc li cocticotique, ixcha'lap ti spimilc'u'e, ichoti ta mexa noxtoc. Ja' yech
lic yalboticotic:

—¿Mi xana'ic c'usi smelol ti ijpoc lavoquique? [13] Li vo'oxuque "Jchanubtasvanej,
Cajval", xavuticon. Lec ti yech chavalique. Ta melel ti vo'on Avajvalicone. [14] Ac'u mi vo'on
Avajvalicon, ac'u mi Avajchanubtasvanejicon, pero ijpoc lavoquique. Ja' me yech xapasic
uc. Mu me xatoy abaic, coltao me abaic. [15] Ti x'elan lacac'be avilique, ja' ta jc'an ti yech
chapasic uque. [16] Ta melel chacalbeic, li much'u ch-abtej no'oxe mu tsotsuc yabtel; ja' tsots
yabtel li yajval abtele. Li much'u mantal no'ox ta xch'une mu tsotsuc yabtel; ja' tsots yabtel
li much'u tspasvan ta mantale. [17] Ava'iic xa. Mi yech chapasique, jun avo'onic.

[18] 'Mu acotolicuc ti x'elan chacalbeique. Vo'on ti lajt'ujique, yu'un quiloj c'u x'elan
avo'onic. Oy junoxuc ti chacrontainicone ja' yo' xc'ot o chac c'u cha'al ts'ibabil jc'oplal
ta sc'op Rioxe: "Ti much'u co'ol chive' jchi'uque ja' chiscrontain", xi onox ts'ibabil. [19] Ti
ba'yi lacalbeic chac taje, ja' yo' mu xavicta o abaic ta xch'unel ti liquemon tal ta vinajele ti
c'alal chavilic chc'ot yeche. [20] Ta melel chacalbeic, ti much'utic ta xch'unic ti c'usi chavalic
a'yuque, vo'oxuc ti chajtaquic ech'ele, co'ol xchi'uc vo'on chixch'unbeic ya'el. Ja' no'ox
yech chch'unbeic ya'el ti Jtot uque, yu'un ja' listac tal —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti iyal ti Jesuse ti ja' ch-aq'ue entrucal yu'un ti Judase
(Mt. 26.20-25; Mr. 14.17-21; Lc. 22.21-23)

[21] Ti c'alal laj yal chac taje, i'och ta at-o'on. Ja' yech lic yalboticotic:

—Ta melel chacalbeic, oy junoxuc ti chavaq'uicon entrucale —xiyutoticotic.

[22] Li vo'oticotique jq'uelq'uelbe jba jsaticotic yu'un mu jna'ticotic much'u junucal ti yech
tspase. [23] Vo'on ti más sc'anojon ica'i ti Jesuse, tey ts'eel chive' ta xocon. [24] Ti Simon Pedroe
liyac'be seña ta sc'ob ti ac'u jac'be ti Jesuse ti much'u junucal ti yech tspase. [25] Yu'un ti tey
ts'eelon ta xocon ti Jesuse, ijac'be:

—Cajval, ¿much'u li chavale? —xcut.

[26] —Ja' li much'u ta jts'ajbe pan sve'e —xiyut.

Ists'aj jset' pan, ja' iyac'be ti Judas screm Simón Iscariotee. [27] C'alal isve' pan ti Judase,
ja'o ixch'unbe smantal ti Satanase.

—Ti c'usi avaloj chapase, ba paso ta ora —x'utat yu'un ti Jesuse.

[28] Ti jayvo' chololoticotic ta mexae, mi ja'uc jun muc xul ta jolticotic c'u yu'un ti x'elan
iyalbee. [29] Yu'un ja' xchabioj yav jtaq'uinticotic ti Judase, jlom ijnopticotic ti albil xa yu'un
ti Jesuse ti oy c'usi chba sman tal ti chtun cu'unticotic ta q'uine. Jlom ijnopticotic ti albil
xa yu'un ti Jesuse ti oy c'usi chba yac'be li me'onetique. [30] C'alal laj sve' pan ti Judase, ja'o
iloc' ech'el. Ic' xa'ox osil ti c'alal iloc' ech'ele.

Ja' li' yaloj ti iyal ach' mantal ti Jesuse

[31] C'alal ibat xa'ox ti Judase, ti Jesuse ja' yech lic yalboticotic:

—Ista xa yora chiyac' ta ich'el ta muc' ti Rioxe, vo'on ti co'ol crixchanootique. Ja'
no'ox yech chcac' ta ich'el ta muc' uc. [32] Ti chcac' ta ich'el ta muq'ue, chiyac' xa no'ox
ta ich'el ta muc' uc. [33] Jch'amaltac, mu xa bu jal li' chajchi'inique. Chasa'icon. Ja' chac
c'u cha'al icalbe li jchi'iltactique, ja' no'ox yech chacalbeic uc. Ti bu chibate, mu to xu'
chabatic. [34] Chacalbeic ach' mantal, c'ano me abaic. Ja' me yech xac'an abaic chac c'u
cha'al jc'anojoxuque. [35] Mi ac'anoj abaique, ja' chil o scotol crixchanoetic ti ach'unojic ti
c'usi lacalbeique —xiyutoticotic.

Ja' li' yaloj ti "chaval ti mu xavojtiquinone", x'utat yu'un Jesús ti Pedroe
(Mt. 26.31-35; Mr. 14.27-31; Lc. 22.31-34)

[36] —Cajval, ¿bu chabat? —xi ti Simon Pedroe.

—Ti bu chibate mu to xu' xachi'inon ech'el lavie. Ts'acal to chabat —x'utat.

[37] —Cajval, ¿c'u yu'un ti mu to xu' xajchi'in ech'el lavie? Mu xixi' mi chismilic uque —xi
ti Pedroe.

[38] —Yech chanop ti mu xaxi'e. Ta melel chacalbe, lavi ta ac'ubaltique ti c'alal mu to'ox
ch-oc' queleme, ox'ech'el xa'ox aval ti mu xavojtiquinone —x'utat yu'un ti Jesuse.

14

Ja' li' yaloj ti ja' no'ox chiyic'otic ech'el ta vinajel ti Jesucristoe

1 Ti Jesuse ja' yech lic yalboticotic vo'oticotic ti yajchanc'opoticotique:

—Mu me xavat avo'onic. Ch'unic me ti chascoltaic ti Jtote. Ch'unic ti chajcoltaic
uque. 2 Muc' tajmec sna ti Jtote, oy jayc'ol. Ti manchuc muq'ue, ma'uc yech chacalbeic
ti yechuque. Yech'o un ba'yi chba jt'uj ti bu chac'otique. 3 Ts'acal to chtal quic'oxuc. Tey
chachi'inicon o ta sbatel osil. 4 Ana'ojic xa ti bu chibate. Ana'ojic xa ti xu' tey chabatic
uque —xiyutoticotic.

5 —Cajval, mu jna'ticotic bu chabat. ¿C'uxi ta jna'ticotic bu xbat sbelel? —xi ti Tomase.

6 —Vo'on chaquiq'uic ech'el yo' bu ti Jtotic Riox ta vinajele yu'un xcojtiquin. Ti
c'u x'elan lacalbeique, yech. Vo'on chcac' acuxlejalic ta sbatel osil. Vo'on no'ox xu'
chaquiq'uic ech'el yo' bu ti Jtotic Rioxe. 7 Mi ach'unojic ti ta vinajel liquemon tale, ja'
no'ox yech ach'unojic ti ja' Jtot ti Rioxe. Po'ot xa xach'unic ti ja' Jtote xchi'uc ti vo'ne xa
lic avilic tal ya'ele —xiyutoticotic ti Jesuse.

8 —Cajval, ac'bon cojtiquinticotic ti Jtotic Riox ta vinajele yo' jun o co'onticotique —xi
ti Felipe uque.

9 Itac'av ti Jesuse:

—Jal xa lajchi'inic. Li vo'ote, Felipe, ¿mi yilel to mu xach'un ya'el ti ta vinajel liquemon
tale? Ti much'utic liyilic xae, co'ol xchi'uc iyilic xa ya'el ti Jtotic Riox uque. ¿C'u yu'un
ti x'elan chavale ti chac'an chavojtiquin ti Jtotic Rioxe? 10 ¿Mi yilel to mu xach'un ya'el
ti junoticotic xchi'uc ti Jtotic Rioxe? Li c'usitic chacalbeique, muc bu jyulesoj ta jol jtuc,
ja' yaloj ti Jtotic Rioxe. Ti chcac' iluc li jlequilal jyu'elale, ja' chvinaj o ti junoticotique.
11 Ch'unic me ti junoticotic xchi'uc ti Jtote. Mi mu xach'unic o li c'usi chacalbeique, ja'
ch'unic o ti icac' iluc li jlequilal jyu'elale. 12 Ta melel chacalbeic, mi chach'unic ti junoticotic
xchi'uc ti Jtotic Rioxe, xu' chavaq'uic iluc slequilal syu'elal Riox chac c'u cha'al ta jpase.
Más to ep chlic yich'icon ta muc' crixchanoetic avu'unic ti c'alal teyon xa'ox xchi'uc ti
Jtote. 13 Mi ja' chac'anbeic ti Jtotic Rioxe ti c'usitic tsc'an co'one, chacac'beic yo' xcac' o ta
ich'el ta muc', vo'on li Xch'amalone. 14 Mi ja' chac'anbeic li c'usi tsc'an co'one, chacac'beic.

Ja' li' yaloj ti iyal ti Jesuse ti chtal xchi'inelic yu'un ti Ch'ul Espíritue

15 'Mi ac'anojicone, chach'unic li c'usitic chacalbeique. 16 Chcalbe ti Jtote ti ac'u stac
tal xchi'inoxuc otro jun ti chtal scoltaoxuque. Chaxchi'inic ta sbatel osil. 17 Ja' ti Ch'ul
Espíritue. Ti c'usi chasyulesbe ta ajolique naca yech. Ti much'utic mu xiyich'ic ta
muq'ue mu x'ac'batic ti Ch'ul Espíritue, ja' ti mu xch'unic ti oye, mu sna'ic c'u x'elan
chp'ijubtasvan. Yan li vo'oxuque ava'iic xa c'u x'elan chp'ijubtasvan. Jujuntal chtal
xchi'inoxuc. 18 Mu xajcomtsanic o, chtal jchi'inoxuc. 19 Li crixchanoetic li' ta sba balamile
mu xa bu jal chiyilic. Mi lichame, mu xa bu chiyilic o. Li vo'oxuque ta to xavilicon. Yu'un
ti cuxulon ta sbatel osile, ja' no'ox yech chcac' acuxlejalic ta sbatel osil uc. 20 Ti c'alal chtal
xchi'inoxuc ti Ch'ul Espíritue, ja' chasyulesbe ta ajolic ti junoticotic xchi'uc ti Jtote. Ja'
chasyulesbe ta ajolic noxtoc ti avich'ojicon ta muq'ue. Ja' chasyulesbe ta ajolic noxtoc ti li'
jchi'ucoxuque. 21 Mi chach'unic li c'usi chacalbeique, yu'un ac'anojicon. Mi ac'anojicone,
ja' no'ox yech sc'anojoxuc ti Jtot uque. Jc'anojoxuc uc. Más to chcac' avilic c'u x'elan li
co'one —xiyutoticotic ti Jesuse.

22 Lic sjac' ti Judase, ma'uc ti Judas Iscariotee, ja' ti jun o Judase:

—Cajval, ¿c'u yu'un ti jtucticotic no'ox chavac' quilticotic c'u x'elan lavo'one? ¿C'u
yu'un ti mu xavac'be yil scotol li crixchanoetique? —xut.

23 Itac'av ti Jesuse:

—Ti much'utic sc'anojicone ta xch'unic li c'usitic chcalbeique. C'anbilic yu'un ti
Jtot uque. Chtal jchi'inticotic. 24 Ti much'utic mu xisc'anique, mu xch'unic li c'usitic
chcalbeique. Muc bu jyulesoj ta jol jtuc li c'usitic chacalbeique; ja' yaloj ti Jtote yu'un
ja' listac tal.

[25] ’Lavi mu to chibate, lacalbeic xa scotol. [26] Ti Jtote icalbe xa ti ac'u stac tal xchi'inoxuc
ti Ch'ul Espíritue ti c'alal xibate. Chaxchanubtasic, ta syules ta ajolic scotol ti c'usitic
lacalbeique.
[27] ’Ta jpas ta jun avo'onic. Yu'un ja' ta jc'an ti jun avo'onic chac c'u cha'al jun co'one.
Li c'usitic oy li' ta sba balamile mu onox xata o jun avo'onic. Mu me xavat o avo'onic
ti chibate. Mu me xaxi'ic. [28] Lacalbeic xa ti chibate. Lacalbeic xa noxtoc ti chtal
jchi'inoxuque. Ti ac'anojiconuque, xamuyubajic xa ti yechuque yu'un lacalbeic xa ti chisut
ech'el, chba jta ti Jtote. Lavi li'on to ta sba balamile mu tsotsuc jyu'el chac c'u cha'al syu'el
ti Jtote. [29] Lavi mu to chibate, ja' yech lacalbeic yo' mu xavicta o abaic ta yich'elon ta muc'
ti c'alal xibate.
[30] ’Mu xa bu jal chajc'oponic yu'un po'ot xa xtal yilbajinon ti much'u li' tspas mantal ta
sba balamile, ja' ti pucuje. Pero mu c'u xu' xixcha'le. [31] Ja' no'ox ta jch'un ti c'usi yalojbon
ti Jtote. Ja' chul o ta sjol scotol crixchanoetic ti jc'anoj ti Jtote. Batic xa —xiyutoticotic ti
Jesuse.

15

Ja' li' yaloj ti ja' smuc'ul yoc uva ya'el ti Jesuse

[1] Ti Jesuse ja' yech lic yalboticotic vo'oticotic ti yajchanc'opoticotique:
—Mi chac'an chatunic cu'une, ja' tsc'an ti yechoxuc chac c'u cha'al sc'obc'obtac li uvae
ti tsacal ta smuc'ule. Vo'on li smuc'ulon ya'ele. Ti Jtote ja' jchabiej'uva ya'el. [2] Vo'oxuc
sc'obtacoxuc ya'el. Ti much'utic cha'iic li c'usi chcale, mi mu spasic c'usi tsc'an ti Jtote,
co'olic xchi'uc c'ob uva ti mu satine. Mi mu satin li c'ob uvae, li jchabiej'uvae ta sboj
loq'uel. Ja' no'ox yech uc ti much'utic mu spasic c'usi tsc'an ti Jtote, mu xc'aneic yu'un ti
Jtote. Ti much'utic cha'iic li c'usi chcale, mi ja' tspasic c'usi tsc'an ti Jtote, ta xcoltaatic ta
yictael ti c'usi mu sc'ane chac c'u cha'al ta xch'ulbe sc'ob uva li jchabiej'uvae yo' satin o
mase. [3] Li vo'oxuque lec xa avo'onic yu'un ach'unic xa ti c'usitic lacalbeique. [4] J'ech'el me
xavich'icon ta muc' yo' xajcoltaic oe. Ti manchuc tsacal ta smuc'ul li sc'obc'obtac uvae,
mu satin. Ja' no'ox yechoxuc uc, mu c'usi lec spas avu'unic mi mu xavich'icon ta muq'ue.
[5] ’Vo'on li smuc'ulon ya'ele. Vo'oxuc sc'obtacoxuc ya'el. Mi chavich'icon ta muq'ue,
chajcoltaic ta spasel c'usi tsc'an ti Jtote. Mi mu xajcoltaique, mu spas avu'unic. [6] Ti
much'utic mu j'ech'eluc chiyich'ic ta muq'ue, co'olic xchi'uc c'ob uva ti mu satine, chich'
bojel, chtaquij. Ts'acal to chich' tsobel, chich' chiq'uel.
[7] ’Mi j'ech'el chavich'icon ta muq'ue, mi j'ech'el chach'unic li c'usitic chacalbeique, xu'
xac'anbeic Riox ti c'usitic chac'anique, chayac'beic. [8] Mi ja' chapasic c'usi tsc'an ti Jtote, ja'
ch-ich'e o ta muc'. Ja' chvinaj o ti ach'unojic ti c'usitic lacalbeique. [9] Jc'anojoxuc chac c'u
cha'al sc'anojon ti Jtote. Pasic me li c'usitic chacalbeique yo' xana'ic o ti jc'anojoxuque.
[10] Li vo'one ta jch'un scotol ti c'usitic chiyalbe ti Jtote yech'o un jna'oj ti sc'anojone. Ja'
no'ox yech mi chach'unic scotol li c'usitic chacalbeique, ja' chana'ic o ti jc'anojoxuque.
[11] ’Ti ical ti j'ech'el chavich'icon ta muq'ue, ja' yo' jun o avo'onic chac c'u cha'al jun
co'one, yo' jun o avo'onic scotol c'ac'ale, mu xa c'usi xlo'ilaj o avo'onic. [12] Li mantal
chacalbeique, c'ano me abaic chac c'u cha'al jc'anojoxuque. [13] Ti much'u tspoj li xchi'ile,
ti muc ta alel yu'un mi ja' tey ilaj li stuque, ja' chvinaj o ti sc'anoj tajmeque. Ja' yech
jc'anojoxuc. Ja' tsc'an ti ja' yechoxuc uque. [14] Mi chapasic li c'usitic chacalbeique, co'ol
joltic. [15] Yu'un lacalbeic xa scotol ti c'usitic yalojbon ti Jtote, yech'o ti mu xa j'abtelicoxuc
chca'ie. Ti much'u j'abtel no'oxe mu x'albat ti c'usi tsnop li yajvale. Yan li vo'one lacalbeic
xa scotol, ja' ti co'ol joltique. [16] Mu vo'oticoxuc at'ujicon, vo'on lajt'ujic yu'un chatunic
cu'un. Mu yechuc no'ox ti chatunic cu'une, yu'un ti much'utic ta xch'un avu'unique ta
xcuxiic ta sbatel osil. Mi ja' chac'anbeic Jtotic Riox li c'usitic tsc'an co'one, chayac'beic.
[17] Li mantal chacalbeique: C'ano me abaic.

Ja' li' yaloj ti i'albatic yu'un ti Jesuse ti chopol ch-ileic yu'un li crixchanoetique

[18] ’Mi chopol chayilic li crixchanoetique, mu me xavicta o abaic. Na'ic me ti chopol liyilic
uque. [19] Ti chopluc to c'usi chapasic chac c'u cha'al tspasique, lec chayilic ti yechuque. Yan

lavie ma'uc xa yech chapasic, ja' ti laquiq'uic xae, yech'o ti chopol chayilique. [20] Na'ic me ti
ja' onox yech lacalbeique: “Li much'u ch-abtej no'oxe mu tsotsuc yabtel; ja' tsots yabtel li
yajval abtele”, xacutic. Liyilbajinic li vo'one, ja' no'ox yech chayilbajinic uc. Muc xich'ic ta
muc' ti c'usitic icale, ja' no'ox yech mu xich'ic ta muc' li c'usitic chavalic uque. [21] Ja' yech
chacha'leatic ti avich'ojicon ta muq'ue yu'un mu to chich'ic ta muc' ti Jtote, ja' ti listac
tale.
[22] ’Ti manchuc tal jc'opon li crixchanoetique, muc xvinaj ti oy smulic ti yechuque. Lavie
mu xu' chalic ti ch'abal smulique yu'un chopol chiyilic. [23] Ti much'utic chopol chiyilique,
co'ol xchi'uc chopol chilic ya'el ti Jtot uque. [24] Ti manchuc icac'be yilic li jlequilal jyu'elale
ti muc much'u xu' tspas yeche, muc xvinaj ti oy smulic ti yechuque. Pero lavie mu xu'
chalic ti ch'abal smulique yu'un chopol iyilic ti c'usitic ijpasticotic xchi'uc ti Jtote. [25] Ti
chopol chiyilique, ja' ic'ot ti yech onox ts'ibabil jc'oplal ta sc'op Rioxe ti tey yich'ojique:
“Yech no'ox ti chopol chiyilique, ch'abal jmul”, xi onox ts'ibabil.
[26] ’Ti c'alal xtal xchi'inoxuc ti Ch'ul Espíritu ta jtac tale, ja' chasyulesbe ta ajolic ti c'usitic
ijpase xchi'uc ti c'usitic ical a'yuque. Naca yech ti c'usitic chasyulesbe ta ajolique yu'un tey
chlic tal yo' bu ti Jtote. [27] Li vo'oxuc uque chavalic a'yuc ti c'usitic ijpase xchi'uc ti c'usitic
ical a'yuque yu'un teyoxuc ti c'alal lic jtambe spasele, ti c'alal lic jtambe yalel a'yuque.
Li'oxuc to c'al tanae.

16

[1] ’Ti lacalbeic ti chopol chayilic li crixchanoetique, ja' yo' mu xavicta o abaic ti c'alal
mu xa'ox bu li'one. [2] Li jchi'iltactic ta israelale mu xac' ochanic ta bic'tal temploetic. Ta
sta yora ti chasmilic jayvo'uque yu'un tsnopic ti ja' yech tsc'an ti Rioxe. [3] Ti chasmilique,
yu'un muc bu yich'ojic ta muc' ti Jtotic Riox ta vinajele, muc bu yich'ojicon ta muc' uc.
[4] Ti lacalbeic ti chopol chayilic li crixchanoetique, ti c'alal xc'ot yeche, chul ta ajolic ti ja'
onox yech lacalbeic comele.

Ja' li' yaloj ti c'usi yabtel ti Ch'ul Espíritue

’Ti c'alal laquiq'uique mu to'ox bu yech lacalbeic, ja' ti li' jchi'ucoxuque.
[5-6] ’Chisut xa ech'el, chba xa jta ti Jtote, ja' ti listac tale. Ti x'elan lacalbeique, chavat o
avo'onic, mu'nuc chajac'becon ti bu chibate. [7] Ta melel chacalbeic, vo'oxuc ac'uxubinelic
ti chisut ech'el ta vinajele. Yu'un mi mu xisute, mu xtal scoltaoxuc ti Ch'ul Espíritue.
C'alal xisut ech'ele, ja' ta jtac tal. [8] Ti c'alal xtale, ta syulesbe ta sjol scotol crixchanoetic
ti oy smulique. Ta syulesbe ta sjolic noxtoc ti ch'abal jmul li vo'one. Ta syulesbe ta sjolic
noxtoc ti chich'ic o castico yu'un li smulique. [9] Li smul ti chyulesbat ta sjolique, ja' ti mu
xch'unic ti stacojon tal ti Rioxe. [10] Chyulesbat ta sjolic noxtoc ti ch'abal jmul li vo'one yu'un
chisut xa ech'el yo' bu ti Jtote. Mu xa bu chavilicon li' ta sba balamile. [11] Chyulesbat ta sjolic
noxtoc ti chich'ic o castico yu'un li smulique, ja' ti yaloj onox ti Rioxe ti chich' castico ta
sbatel osil ti much'u ch'unbil smantal li' ta sba balamile, ja' ti pucuje.
[12] ’Ac'u mi oy to c'usi yan chacalbeic, pero mu xava'ibeic smelol lavie. [13] Ti c'alal xtal
ti Ch'ul Espíritue, ti naca yech ti c'usitic chasyulesbe ta ajolique, ja' chasyulesbe ta ajolic
scotol ti c'usitic yaloj ti Rioxe. Muc bu tsyules ta sjol stuc ti c'usitic chasyulesbe ta ajolique;
naca ja' ti c'usitic ch-albat yu'un ti Rioxe. Ja' chasyulesbe ta ajolic scotol ti c'usitic ta to
xtale. [14] Ja' chiyac' ta ich'el ta muc' yu'un ja' yabtel ti chasyulesbe ta ajolic ti c'usitic ijpase
xchi'uc ti c'usitic ical a'yuque. [15] Mu jtucuc chiyac' ta ich'el ta muc'. Co'ol chiyac'oticotic
ta ich'el ta muc' xchi'uc ti Jtote yu'un junoticotic.

Ja' li' yaloj ti “muc bu jal chavat avo'onic, ts'acal to jun xa avo'onic”, x'utatic yu'un ti Jesuse

[16] ’Mu xa bu jal li' chavilicone. Oy jun chib c'ac'al ti mu xavilicone. Ts'acal to chavilicon
noxtoc. Más to ts'acal chibat yo' bu ti Jtote —xiyutoticotic ti Jesuse.
[17] —¿C'usi smelol taj x'elan chale: “Mu xa bu jal li' chavilicone. Oy jun chib c'ac'al
ti mu xavilicone. Ts'acal to chavilicon noxtoc. Más to ts'acal chibat yo' bu ti Jtote”, ti
xiyutotique? [18] ¿C'usi smelol ti “mu xa bu jal”, xie? Mu xca'ibetic smelol ti c'usi chale
—xcut jbaticotic cha'vo' oxvo' ti yajchanc'opoticotique.

[19] Ti Jesuse sna'oj onox ti co'onticoticuc jac'beticotic c'usi smelole, ja'o liyalboticotic:
—Jna'oj ti chajac'be abaic c'usi smelol ti "mu xa bu jal li' chavilicone. Oy jun chib
c'ac'al ti mu xavilicone. Ts'acal to chavilicon noxtoc", ti xacutique. [20] Ta melel chacalbeic,
li vo'oxuque cha'oq'uic, chavat avo'onic. Yan ti much'utic mu xiyich'ic ta muq'ue
xmuyubajic ti chismilique. Li vo'oxuque muc bu jal chavat avo'onic, ts'acal to jun xa
avo'onic. [21] Ana'ojic c'u x'elan ti c'alal chcol ta alajel li antse, oy svocol. Mi icole, ta xch'ay
ta sjol li svocole. Xmuyubaj xa ti c'alal spetoj xa li yole. [22] Ja' yechoxuc uc, lavie ta to xavat
avo'onic. Ti c'alal chavilic jsat noxtoque, xamuyubajic xa. Mu xa much'u xu' chayac'beic
at-o'on.
[23] 'C'alal chavilicon noxtoc chac c'u cha'al lacalbeique, mu c'usi chajac'becon yu'un ic'ot
xa ti c'usitic lacalbeique. Ta melel chacalbeic, mi ja' chac'anbeic Jtotic Rioxli c'usitic tsc'an
co'one, chayac'beic. [24] Mu to bu ac'anojbeic li c'usitic tsc'an co'one. C'anbeic, chayac'beic
yo' jun o avo'onique, mu xa c'usi chac'anic.

Ja' li' yaloj ti "icuch xa cu'un li c'usitic li' ta sba balamile", xi ti Jesuse

[25] 'Ti c'usitic lacalbeique oy bu ta lo'il no'ox. Pero ta sta yora ti jamal chacalbeic sc'oplal
ti Jtotic Rioxta vinajele. [26] Ti c'alal chacalbeique, atuquic xa no'ox chac'anbeic li c'usitic
chac'anique yu'un ana'ojic ti ja' yech tsc'an co'one. Mu xa persauc vo'on jc'anbe li c'usitic
chac'anique. [27] Yu'un sc'anojoxuc ti Jtotic Rioxe. Ti sc'anojoxuque, ja' ti ac'anojicone,
xchi'uc ti ach'unic xa noxtoc ti tey liquemon tal yo' bu ti Rioxe. [28] Ta melel ti tey lilic
tal ti c'alal lital li' ta sba balamile. Ta jcomtsan xa li balamile, chisut xa muyel ta vinajel
yo' bu ti Jtotic Rioxe —xiyutoticotic ti Jesuse.
[29] —Lavie jamal avalboticotic, ma'uc xa lo'il. [30] Jna'ojticotic xa ti ana'oj scotole. Yu'un
ana'oj ti oy c'usi co'onuc jac'boticotic ti c'alal mu to'ox chajac'beticotique. Yech'o un ta
jch'unticotic ti tey liquemot tal yo' bu ti Rioxe —xcuticotic.
[31] —Lavie chavalic ti ach'unojique. [32] Pero li' xa ta jliquel chacomtsanicone, chach'ac
abaic ech'el. Pero mu jtucuc chicom, li' onox xchi'inojon ti Jtotic Rioxe. [33] Ti jayp'el
lacalbeique, ja' yo' mu xavat o avo'onic ti c'alal cha'ilbajinatic li' ta sba balamile. Li vo'one
icuch xa cu'un scotol li c'usitic li' ta sba balamile. Ja' no'ox yech chajcoltaic yo' xcuch o
avu'unic uque —xiyutoticotic ti Jesuse.

17

Ja' li' yaloj ti isc'oponbe Rioxyajchanc'optac ti Jesuse

[1] Ti c'alal laj yalboticotic yech ti Jesuse, ja'o isq'uel vinajel, isc'opon Rioxo.
—Tot, ista xa yora chicham chac c'u cha'al avaloj onoxe. Ac'on ta ich'el ta muc',
vo'on lach'amalone, yo' xacac' o ta ich'el ta muc' uque. [2] Avac'bon xa entrucal scotol
crixchanoetic ta sjunlej balamil yu'un chcac'be scuxlejalic ta sbatel osil ti jayvo' at'ujoj
chiyich'ic ta muq'ue. [3] Ti chcuxiic ta sbatel osile, ja' ti xch'unojic ti vo'ot Rioxote.
Xch'unojic noxtoc ti vo'ot atacon tale.
[4] 'Iyil xa li crixchanoetique ti vo'ot quich'ojot ta muq'ue. Lajebal xa cu'un ti c'usitic
avac'oj jpase. [5] Tot, ac'on xa ta ich'el ta muc' tey ta vinajel noxtoc chac c'u cha'al ich'bilon
to'ox ta muc' ti c'alal ch'abal to'ox li balamile.
[6] 'Icac'be xa yilic c'u x'elan avo'on li viniquetic li'i, ja' ti avac' yich'icon ta muq'ue. Ba'yi
onox at'ujoj ti chiyich'ic ta muq'ue, yech'o ti ixch'unic xa ti c'usitic avaloje. [7] Sna'ojic xa ti
vo'ot acoltaon ta spasel ti c'usitic ijpase, ti vo'ot acoltaon ta yalel ti c'usitic icale. [8] Icalbeic
xa ti c'usitic avalbone. Ixch'unic xa ti tey liquemon tal ta vinajele, ti vo'ot atacon tale.
[9] 'Ma'uc ta scuenta scotol crixchanoetic chajc'opon. Ja' no'ox chajc'opon ta scuenta li
much'utic avac' yich'icon ta muq'ue yo' xcuxiic o cu'un ta sbatel osile yu'un ja' avu'un.
[10] Scotol ti much'utic avac' yich'icon ta muq'ue ja' cu'un. Ja' avu'un uc. Co'ol cu'untic. Ja'
chiyaq'uic ta ich'el ta muc'.
[11] 'Stuquic xa chcomic li' ta balamile yu'un chisut xa muyel tal ta vinajel yu'un chtal
jtaot. Tot, vo'ot ti ch'abal amule, abulajan chabibon scotol li much'utic avac' yich'icon ta
muq'ue yo' co'ol o sjolic scotolic chac c'u cha'al co'ol joltique. [12] Ti c'u sjalil ijchi'inic li' ta

sba balamil ti jayvo' avac' yich'icon ta muq'ue, vo'ot ta ayu'el ti mu junuc ich'ay cu'une.
Lec ijchabi, li' xchi'inojicon scotolique. Ja' no'ox ti june ti sc'oplal onox ch-och ta c'oc' ta
sbatel osile, mu xa bu li'i. Ja' ic'ot ti c'usi ts'ibabil ta ac'ope.
[13] 'Tot, chtal xa jchi'inot. Lavi li'to jchi'uquic ta sba balamile chajc'opon ta scuenta
ti jayvo' avac'bone yo' jun o yo'onic chac c'u cha'al jun co'one. [14] Icalbeic xa ti c'usitic
avalbone, pero chopol ch-ileic yu'un ti much'utic mu xiyich'ic ta muq'ue, ja' ti mu co'oluc
sjolic xchi'uc li crixchanoetique chac c'u cha'al mu co'oluc jol jchi'uc li crixchanoetique.
[15] Ma'uc chajc'opon o ti chavic' ta orae; ja' chacalbe ti chachabie yo' mu xlo'loatic o yu'un
ti pucuje. [16] Ma'uc xa yech yo'onic chac c'u cha'al yo'onic li yan crixchanoetique, yu'un
ma'uc yech co'on uc. [17] Ac'u me xch'unic ti yech li c'usi chavale yo' mu xlo'loatic o chac c'u
cha'al chlo'loatic li yan crixchanoetique. [18] Ti atacon tal li' ta sba balamile ja' tal cal a'yuc
ti c'usitic avaloje. Ja' no'ox yechon uc ta jtaquic ech'el ta yalel a'yuc ti c'usitic caloje. [19] Ta
sjunul co'on ta jpas li c'usi chac'ane yech'o un sjunul yo'onic tspasic uc.
[20] 'Mu stuquicuc no'ox cajchanc'optac chajc'opon o. Chajc'opon noxtoc ta scuenta ti
much'utic ja'to chlic yich'icon ta muc' yu'unique. [21] Chacalbe ti co'oluc me sjolic scotol
ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue chac c'u cha'al co'ol joltique, xchi'uc ti co'olajuc joltic
jchi'uctique yo' xch'unic o scotol crixchanoetic ti vo'ot atacon tale. [22] Ta jlecubtasbe
yo'onic chac c'u cha'al lec co'on avu'une yo' xco'olaj o sjolic chac c'u cha'al co'ol joltique.
[23] Li vo'one ta xco'olaj jol xchi'uquic. Li vo'otique co'ol onox joltic. Ja' no'ox yech ta xco'olaj
sjolic uc yo' xilic o scotol crixchanoetic ti vo'ot atacon tale, xchi'uc ti ac'anoj scotol ti
much'utic co'ol joltic jchi'uctique chac c'u cha'al ac'anojone.
[24] 'Tot, ti jayvo' avac' yich'icon ta muq'ue, ja' ta jc'an ti chixchi'inic ta sbatel osil yo' bu
nacalote yo' xilic o ti c'u x'elan chavac'on ta ich'el ta muq'ue. Yu'un ac'anojon onox ti
c'alal ch'abal to'ox li balamile. [25] Tot, li vo'ote lec c'usi chapas, muc bu chavac' ochuc ta
c'oc' ti much'utic liyich'ic xa ta muq'ue. Li yan crixchanoetique muc bu yilojic c'u x'elan
avo'on. Li vo'one quiloj c'u x'elan avo'on. Li jayvo' li'ique ixch'unic xa ti vo'ot atacon tale.
[26] Icac'be xa yilic c'u x'elan avo'on. Pero más to chilic c'u x'elan avo'on yo' sc'an o sbaic
chac c'u cha'al ac'anojone. Mi sc'anoj sbaique, ja' chvinaj o ti jchi'inojique —xi ti c'alal
isc'opon Riox ti Jesuse.

18

Ja' li' yaloj ti itsaque ti Jesuse
(Mt. 26.47-56; Mr. 14.43-50; Lc. 22.47-53)

[1] Ti c'alal laj sc'opon Riox ti Jesuse, liloc'oticotic ech'el xchi'uc. Lijelavoticotic ta jech
uc'um, Cedrón sbi. Tey lic'ototicotic yo' bu ts'unbil olivotique. [2] Ti Judase spasoj xa
trate ti chac' entrucal ti Jesuse. Yiloj li olivotic uque yu'un tey onox chic'otilanoticotic
xchi'uc ti Jesuse. [3] Iyic' ech'el jayvo' solteroetic, xchi'uc jayvo' jchabiejtemplo, xchi'uc
ti jfariseoetique. Ti c'alal ibatique, yich'oj ech'el yespadaic, xchi'uc stojic, xchi'uc
slamparaic. [4] Ti Jesuse sna'oj onox ti c'usitic ta xcha'leate, ba snup ti jtsacvanejetique.
—¿Much'u chasa'ic? —xut.
[5] —Ja' ta jsa'ticotic ti Jesus Nazarete —xiic.
—Vo'on —x'utatic yu'un ti Jesuse.
Tey ti Judas uque, ja' ti much'u iyac' entrucale. [6] Ti c'alal "vo'on", xi ti Jesuse, ti
jtsacvanejetique valapat ibatic, ilomic ta lum.
[7] —¿Much'u chasa'ic? —x'utatic noxtoc yu'un ti Jesuse.
—Ja' ta jsa'ticotic ti Jesus Nazarete —xiic.
[8] —Lacalbeic xa ti vo'one. Mi jtuc no'ox chasa'icone, ac'u baticuc li jchi'iltac li'i
—x'utatic yu'un ti Jesuse.
[9] Ti x'elan iyale, ja' yo' xc'ot o ti c'usi iyalbe ti Stote: "Ti jayvo' avac' yich'icon ta muq'ue,
mi jun muc xch'ay cu'un", xi onox. [10] Tey sjelp'unoj yespada ti Simon Pedroe. Ora isloq'ues
ta sna, istuch'be jun xchiquin smozo ti más totil palee. Sbats'ichiquin istuch'be. Malco sbi
ti vinique.

11 —Tic'o ta sna lavespadae. Mu xapojon yu'un persa ta xcac' jvocol chac c'u cha'al yaloj
ti Jtote —x'utat yu'un Jesús ti Pedroe.

Ja' li' yaloj ti iyiq'uic ech'el ta stojol más totil pale ti Jesuse
(Mt. 26.57-58; Mr. 14.53-54; Lc. 22.54)

12 Ti capitan solteroe, xchi'uc ti yajsolterotaque, xchi'uc scotol ti jchabiejtemploe, ja'
istsaquic ti Jesuse, ixchuquic. 13 Ba'yi iyiq'uic ech'el ta sna ti Anase. Yu'un ja' sni'mol ti
Caifase. Ti Caifase ja'o sjabilal ochem ta más totil paleal ti c'alal icham ti Jesuse. 14 Ja'
ti Caifase ti iyalbe ti xchi'iltac ta meltsanejc'ope: "Más lec mi jun no'ox vinic chlaje; ja'
chopol mi lilajotic jcotoltique", ti xi onoxe.

Ja' li' yaloj ti i'otesat ta sti' sna Anás ti Pedroe
(Mt. 26.69-70; Mr. 14.66-68; Lc. 22.55-57)

15 Vo'on li Juanone xchi'uc ti Simon Pedroe tijiloticotic ech'el ta spat ti Jesuse. Li vo'one
xiyojtiquin ti totil pale Anase. Ti c'alal i'och ta sti' sbe totil pale ti Jesuse, tijil li'och
uc. 16 Ti Pedroe tey icom ta pat moc. Yu'un ti xiyojtiquin ti totil palee, ba jc'opon ti
jchabiejti'moque ti ac'u yotesel ta yut moc ti Pedro uque. I'otesat yu'un ti tseb ti chchabi
ti'moque.
17 —¿Mi mu vo'oticot yajchanc'opot li vinique? —x'utat yu'un jchabiejti'moc ti Pedroe.
—Mu vo'onicon —xi.
18 Ti smozotac totil palee xchi'uc jayvo' jchabiejtemplo stsoyoj sc'oq'uic yu'un tol sic.
Tey va'ajtic chc'atinic. Tey va'al chc'atin ti Pedro uque.

Ja' li' yaloj ti ja' ba'yi oy c'usi ijac'bat yu'un totil pale Anas ti Jesuse
(Mt. 26.59-66; Mr. 14.55-64; Lc. 22.66-71)

19 —¿Much'utic lavajchanc'optaque? ¿C'usitic chavac' ta chanel? —x'utat yu'un totil
pale Anas ti Jesuse.
20 —Ta sat scotol crixchanoetic lichanubtasvan ta bic'tal temploetic xchi'uc ta ti' muc'ta
templo yo' bu ta stsob sbaic li jchi'iltactique. Mu ta mucluc lichanubtasvan. 21 ¿C'u yu'un
ti chajac'bone? Ti yechuque, ja' jac'bo ti much'utic iya'iic ti c'usitic icale yu'un sna'ojic
—xi ti Jesuse.
22 Ora imaje yu'un jun jchabiejtemplo ti tey va'al ta sts'ele.
—¿C'u yu'un ti x'elan chatac'be li totil palee? —x'utat yu'un jchabiejtemplo ti Jesuse.
23 —Mi chopol ti c'usi icale, albon ca'i ti c'usi chopol ical ava'ie. Ti mi lec ti c'usi icale,
¿c'u yu'un ti amajone? —x'utat yu'un ti Jesuse.
24 Ti Anase iyal ti ac'u chucbatuc sc'ob ti Jesuse. Istacbe ech'el ti totil pale Caifase.

Ja' li' yaloj ti iyal ti Pedroe ti mu xojtiquin ti Jesuse
(Mt. 26.71-75; Mr. 14.66-72; Lc. 22.58-62)

25 Ti c'alal tey to'ox ta yut na ti Jesuse, ti Pedroe tey va'al chc'atin ta pana.
—¿Mi mu vo'oticot yajchanc'opot li vinique? —x'utat yu'un ti much'utic tey co'ol
chc'atin xchi'uque.
—Mu vo'onicon —xi.
26 Tey jun smozo ti totil pale Anase. Ja' xchi'il ti much'u ituch'bat xchiquine.
—¿Mi mu vo'oticot ti laquil ta olivotic xchi'uc li vinique? —x'utat yu'un ti mozoile.
27 —Mu vo'onicon —xi noxtoc ti Pedroe.
Ja'o xa i'oc' quelem.

Ja' li' yaloj ti iyiq'uic ech'el ta stojol covierno Pilato ti Jesuse
(Mt. 27.1-2, 11-31; Mr. 15.1-20; Lc. 23.1-5, 13-25)

28 Ti Jesuse iyiq'uic loq'uel ta sna ti Caifase, iyiq'uic ech'el ta spalacio covierno. Naca
to'ox sacjaman ti c'alal ic'otique. Ti paleetique xchi'uc ti xchi'iltaque muc x'ochic ta
opisina yu'un xch'unojic ti ta sta o smulic ta stojol Riox mi tscap sbaic xchi'uc ti much'utic
nom liquemic tale. Mi iscap sbaique, mu xu' sti'ic chij ta sq'uinal ti c'alal iloq'uic ta mozoil
ti ba'yi jtot jme'ticotique. 29 Yech'o un iloc' tal ta yopisina ti covierno Pilatoe.
—¿C'usi smul avu'unic li vinic aviq'uic tale? —x'utatic yu'un Pilato ti cajmeltsanejc'op-
ticotique.

30 —Ti ch'abluc smule, muc xquic'ticotic tal ti yechuque —xutic.
31 —Iq'uic ech'el, ba meltsanbeic sc'oplal ta aley atuquic —x'utatic yu'un ti Pilatoe.
—Li vo'oticotique muc bu avalojboticotic mantal ti xu' ximilvanoticotique. Vo'ot ti c'u xachie yu'un ja' avabtel —xutic Pilato ti cajmeltsanejc'opticotique.
32 Ti i'och ta sc'ob Pilato ti Jesuse, ja' ic'ot ti iyal ti ta cruz ta xchame. 33 Ti Pilatoe i'och ta yopisina, iyic' ochel ti Jesuse.
—¿Mi yech ti vo'ot chapas ta mantal lachi'iltac ta jurioale? —xut.
34 —¿Mi atuc no'ox anop taje, o mi oy much'u layalbe? —xi ti Jesuse.
35 —Li vo'one ma'uc jurioon, mu c'u jcuenta o. Ja' layic' tal lachi'iltaque xchi'uc li totil paleetique. ¿C'usi amul? —x'utat yu'un ti Pilatoe.
36 —Ti muchu liyalbe ta jpas mantale, ma'uc crixchano. Ti crixchanouc liyalbee, lispoj li jvinictaque, muc xi'aq'ue entrucal ta sc'ob cajmeltsanejc'opticotic ti yechuque, muc xiyiq'uic tal ti yechuque. Pero ma'uc crixchano liyalbe —xi ti Jesuse.
37 —Yu'un vo'ot chapas mantal che'e —x'utat yu'un ti Pilatoe.
—Vo'on. Ti tal ayancon li' ta sba balamile, ja' tal cal li c'usitic yeche. Scotol ti much'utic tsc'an cha'iic li c'usitic yeche, ja' cha'iic li c'usitic chcale —xi ti Jesuse.
38 —¡Li'toe mu c'usi yech! —xi ti Pilatoe.
C'alal laj yal chac taje, iloc' noxtoc ti Pilatoe, ba sc'opon ti cajmeltsanejc'opticotique.
—Ch'abal smul chca'i li vo'one. 39 Yu'un ti nopem xava'iic ti chajloq'uesbeic ta chuquel jun achi'ilic ta sq'uinal ti c'alal iloq'uic ta mozoil ti ba'yi atot ame'ique, ¿mi ja' chajcoltabeic li'i ti chal ti ja' chaspasic ta mantale? —xut.
40 Ja'o x'avlajetic xa liquel scotolic noxtoc:
—¡Le'e, mu me xacolta! ¡Ja' loq'ueso li Barrabase! —xiic.
Ti Barrabase j'elec'.

19

1 Ti Pilatoe iyal ti ac'u yac'bel arsial ti Jesuse. I'ac'bat. 2 Ti solteroetique ixotic ch'ix, ixojbeic ta sjol ti Jesuse. Ja' la scorona ti ta alele. Islambeic natil c'u'ul, morado.
3 —¡Yajpasvanejot ta mantal yilel achi'iltac ca'uctic! —xutic.
Ismajbeic sat.
4 Iloc' noxtoc ti Pilatoe.
—Yo' xavilic o ti muc bu ijtabe smule, chquic' loq'uel tal —xut ti jchi'iltaque.
5 C'alal iloc' tal ti Jesuse, slapoj xa'ox ti xotbil ch'ixe, sc'u'unoj xa'ox ti morado c'u'ule.
—¡Q'uelavilic lachi'ilique! —x'utatic yu'un ti Pilatoe.
6 C'alal iyilic ti totil paleetique xchi'uc ti jchabiejtemploe, x'avlajetic xa tajmec:
—¡Chamuc ta cruz! ¡Chamuc ta cruz! —xiic.
—Ba milic ta cruz vo'oxuc che'e. Li vo'one ch'abal smul chca'i —x'utatic yu'un ti Pilatoe.
7 —Ti much'u tsp'is sba ta Xch'amal Rioxe persa chich' milel yu'un ja' yech chal li jleyticotique —xiic ti cajmeltsanejc'opticotique.
8 C'alal iya'i ti Pilatoe ti "tsp'is sba ta Xch'amal Riox" xiique, más to ixi'. 9 I'ochic noxtoc ta yut opisina xchi'uc ti Jesuse.
—¿Bu liquemot tal che'e? —xut.
Ti Jesuse muc xtac'av.
10 —¿C'u yu'un ti mu xatac'bone? ¿Mi mu xana' ti oy cabtele? Xu' chacac' ta milel ta cruz, xu' chajcolta —x'utat yu'un ti Pilatoe.
11 —Mu c'u xu' xacha'leon; ja' no'ox ti c'usi chac' apas ti Riox ta vinajele yu'un ja' layac'be lavabtele. Li vo'ote jutuc amul. Ja' más tsots smul li totil palee ti liyic' tale —xi ti Jesuse.
12 C'alal iya'i ti Pilatoe ti c'usi iyal ti Jesuse, isnop ox c'uxi tscolta. Pero ti jchi'iltaque x'avlajetic xa tajmec:
—Mi chacolta li vinic le'e, yu'un mu co'oluc ajol xchi'uc ti Césare. Ti much'u tsp'is sba ta preserentee, ja' tscrontain ti Césare —xutic ti Pilatoe.

13 C'alal iya'i ti Pilatoe ti c'usi iyal ti jchi'iltaque, iyal ti ac'u yiq'uel loq'uel ta pana
ti Jesuse. Li ti'nae pasbil ta cemento. Tey pasbil ta cemento xchotleb ta o'lol ti'na
ti coviernoe. Ja'o tey chba chotluc c'alal chal c'u x'elan chcom sc'oplal ti much'u
tsmeltsanbe sc'oplale. Gabata sbi ta ebreo c'ope. Tey ba chotluc ti Pilatoe. 14 Ja'o xa
sc'ac'alil ta smilic ch'iom chij ta sti'ic ta sq'uinal ti c'alal iloq'uic ta mozoil ti ba'yi jtot
jme'ticotique. Po'ot xa'ox ol c'ac'al ti c'alal tey ba chotluc ti Pilatoe.
—¡Q'uelavilic li much'u chaspasic ta mantale! —x'utatic yu'un ti Pilatoe.
15 X'avlajetic xa liquel ti jchi'iltaque:
—¡Ac'u chamuc! ¡Jipano ta cruz! —xiic.
—¿Mi lec ti ta jipan ta cruz li much'u chaspasic ta mantale? —x'utatic yu'un ti Pilatoe.
—Ma'uc chispasoticotic ta mantal le'e. Jun no'ox ti much'u chispasoticotic ta mantale,
ja' ti Césare —xiic ti totil paleetique.
16 Ti Pilatoe ixch'un ti c'usi iyalic ti jchi'iltaque. Iyal ti ac'u ba sjipanel ta cruz ti Jesuse.
Ti solteroetique iyiq'uic ech'el ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti icham ta cruz ti Jesuse
(Mt. 27.32-50; Mr. 15.21-37; Lc. 23.26-49)

17 Ti Jesuse scuchoj ech'el scruzal tey ibat yo' bu Baquel Jol Anima sbi li balamile. Gólgota
sbi ta ebreo c'ope. 18 Tey isjipanic ta cruz ti Jesuse. Isjipanic ta cruz cha'vo' viniquetic uc.
Ti scruzal Jesuse ja' ta o'lol. 19 Ti Pilatoe iyac' ta ts'ibael jpech tabla, isbajbeic ta sjol scruzal
ti Jesuse. "Li'i ja' Jesus Nazaret. Ja' yajpasvanejic ta mantal li jurioetique", xi ts'ibabil.
20 Ep jchi'ilticotic isq'uelic ti c'usi yaloje, yu'un tey no'ox ta ti' Jerusalén ijipanat ta cruz ti
Jesuse. Ts'ibabil ta ebreo c'op, ta griego c'op, ta latin c'op. 21 Ti totil paleetique, c'alal iyilic
c'u x'elan ts'ibabile, ora ba yalbeic ti Pilatoe:
—¿C'u yu'un ti "ja' yajpasvanejic ta mantal li jurioetique", xi avac'oj ta ts'ibaele? Ti
yechuque, ja' yech avac' ta ts'ibael chac li'i: "Ja' isp'is sba ta yajpasvanejic ta mantal li
jurioetique", xi ti yechuque —xiic ti totil paleetique.
22 —Ti c'u x'elan icac' ta ts'ibaele, ac'u comuc xa o yech —x'utatic yu'un ti Pilatoe.
23 C'alal laj xa'ox sjipanic ta cruz Jesús ti chanvo' solteroetique, ispasic ta chanch'ac ti
sc'u'tac ti Jesuse. Juch'ac iyich'ic. Icom to jlic yu'un ch'abal sts'is. Jlic no'ox jalbil.
24 —Mu ya'uc jatic li jlic li'i. Jq'ueltic much'u chich', tajincotic —xut sbaic ti solteroe-
tique.
Ti x'elan ispasic ti solteroetique, ja' ic'ot ti c'usi ts'ibabil ta sc'op Rioxe. "Ta xch'acbe
sbaic ti jc'u'taque. Ta xtajinic, ta sq'uelic much'u junucal chich' ti jlic jc'u'e", xi onox
ts'ibabil.
25 Ti sme' Jesuse xchi'uc ti smuque, ja' ti María sbi uque ti yajnil Cleofase, xchi'uc ti
jun María liquem tal ta jteclum Magdalae, tey va'ajtic ta yoc scruzal ti Jesuse. 26 Vo'on ti
yajchanc'opon Jesuse ti más sc'anojon ica'ie, tey jchi'inojbe ti sme'e. C'alal liyiloticotic ti
Jesuse —Ja' xa avol le'e —xut ti sme'e.
27 —Li jme'e ja' xa ame' —xiyut uc.
Iquic' ech'el ta jna ti sme' Jesuse. Tey lixchi'in o.
28 Ti Jesuse sna'oj ti ic'ot xa scotol ti c'u x'elan ts'ibabil sc'oplal ta sc'op Rioxe. Slajeb xa
iyal chac li'i:
—Chtaquij xa jti' —xi.
29 Tey pachal jboch binagre. Ists'ajic esponja, ixojic ta isopo te', isluchbeic muyel ta ye ti
Jesuse. 30 C'alal ists'uts' ti Jesuse —Itoj xa cu'un smul scotol li crixchanoetique —xi.
Isnijan sba, ja'o iloc' xch'ulel.

Ja' li' yaloj ti ixenbat lanza ta xocon ti Jesuse

31 Vo'oticotic li juriooticotique ja'o xa sc'ac'alil ta jcuxticotic ta yoc'omal. Ti cajmelt-
sanejc'opticotique mu sc'anic ti tey jipajtic ta cruz chvay ti oxvo'e. Ti jchi'iltaque persa
ta xchabiic li sávaro ta slajel sq'uinal ti c'alal iloq'uic ta mozoil ti ba'yi jtot jme'ticotique,
yech'o un ba yalbeic ti Pilatoe ti ac'u sc'asbel yoquic yo' xchamic o ta orae. Mi ichamique,
xu' xa syalesic ta cruz. 32 Ti solteroetique i'albatic ti ac'u ba sc'asbeic yoctaque. Ti june

isc'asbeic yoc. Ts'acal to isc'asbeic yoc ti otro june, ja' ti much'utic tey jipajtic ta cruz ta
jujot xocon scruzal ti Jesuse. 33 Ti Jesuse muc sc'asbeic yoc yu'un chamem xa iyilic c'alal
ic'otic yo' bu jipile.
34 Ac'u mi chamem xa iyilic ti Jesuse, ti jun solteroe ixenbe to lanza ta xocon. Ora iloc'
xch'ich'el xchi'uc vo'. 35 Li vo'one iquil c'u x'elan icham ti Jesuse. Li c'usi chacalbeique,
yech, yu'un iquil scotol. Ch'unic me uc ti ja' istoj li jmultique. 36 Ti muc sc'asbat yoque,
ja' ic'ot ti c'usi ts'ibabil ta sc'op Rioxe: "Mi jun sbaquel mu sc'asbat", xi onox. 37 Ts'ibabil
noxtoc ta sc'op Riox: "Chavilic ti much'u ta xenbat xocon avu'unique", xi onox.

Ja' li' yaloj ti imuque ti Jesuse
(Mt. 27.57-61; Mr. 15.42-47; Lc. 23.50-56)

38 Oy jun jchi'ilticotic ta jurioal, José sbi. Liquem tal ta jteclum Arimatea. Mucul xch'unoj
ti ja' t'ujbil yu'un Riox chispasoticotic ta mantal ti Jesuse, yu'un ja' xi'em o ti xchi'iltac ta
meltsanejc'ope. C'alal iyil ti icham ti Jesuse, ba sc'opon ti Pilatoe, ja' ba sjac'be mi xu'
syales ta cruz ti ánima Jesuse. Ti Pilatoe iyac' permiso ti xu' syalese, ti ac'u ba smuque.
Isyales ti Josee. 39 Ital ti Nicodemo uque, ja' ti ay lo'ilajuc ta ac'ubaltic xchi'uc ti Jesuse.
Yich'oj tal cha'tos xuch'al te', pero mu. Ja' li mirrae xchi'uc li aloee. Oy nan treinta kilouc
yalal. 40 Isc'amulanic ta saquil poc' ti ánima Jesuse. Tey capal isc'amic ti mirrae xchi'uc ti
aloee, ja' yo' mu xtuib oe. Yu'un ja' yech jtalelticotic ti c'alal ta jmuc jbaticotic vo'oticotic
li juriooticotique. 41 Ti bu isjipanic ta cruz ti Jesuse, oy tey nopol ts'unbil olivotic. Oy tey
ch'ojbil ton ta yut olivotic scuenta ánima. Ach' ch'en to, mu to much'u tey tic'bil. 42 Ja' tey
ay stiq'uic ti Jesuse yu'un nopol no'ox. Ti istiq'uic ta orae, yu'un ja'o xa ta jcuxticotic ta
smalel c'ac'al.

20

Ja' li' yaloj ti icha'cuxi ti Jesuse
(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8; Lc. 24.1-12)

1 Sob ta rominco, ja' li primero c'ac'al xemanae, ic' to'ox la ibat ta muquenal ti María
liquem tal ta Magdalae. Ti c'alal ic'ote, iyil ti setetinbil xa'ox la loq'uel li smac sti'il ch'ene.
2 Isut tal ta anil, tal yalboticotic, vo'on xchi'uc ti Simon Pedroe, vo'on ti más sc'anojon ica'i
ti Jesuse.
—Isloq'uesic xa ti Cajvaltique. Na'tic bu ay yaq'uic —xiyutoticotic yulel.
3 Ora libatoticotic ta muquenal xchi'uc ti Pedroe. 4 Co'ol anil libatoticotic. Li vo'one
lijelav ech'el, ba'yi lic'ot ta ti' ch'en. 5 Ijnach'ita ochel li yut ch'ene. Iquil ti tey losol ti
saquil poq'ue pero muc xi'och. 6 Ti c'alal ic'ot ti Simon Pedroe, ora i'och. Iyil ti tey losol
ti saquil poc' c'ambil o to'ox ti ánima Jesuse. 7 Iyil ti tey balbil comel ti sut'obil sjole, pero
slecoj xchi'uc ti sc'amobile. 8 Vo'on ti ba'yi lic'ote, ts'acal to li'och ta yut ch'en. C'alal iquil
c'u x'elan comem ti poq'uetique, ijch'un ti icha'cuxi xa loq'uel ti Cajvaltic Jesuse. 9 Mu
to'ox jna'beticotic smelol ti ts'ibabil onox ta sc'op Riox ti persa ta xcha'cuxi loq'uel ta
smuquenal ti Cajvaltic Jesuse. 10 Lisut ta jna'ticotic.

Ja' li' yaloj ti iyac' sba iluc ta stojol María Magdala ti Jesuse
(Mr. 16.9-11)

11 Ti Maríae tey icom ta ti' ch'en, choq'uita sba. Ti c'alal yolel ch-oq'ue, isnach'ita la
ochel li yut ch'ene. 12 Iyil la ti tey chotajtic cha'vo' anjel ta vinajele, jun la ta sjol, jun la ta
yoc ti yo' bu telanbil to'ox ti ánima Jesuse. Sac la ti sc'u'ique.
13 —Ants, ¿c'u yu'un ti cha'oq'ue? —x'utat la ti Maríae.
—Yu'un isloq'uesic xa ti Cajvale. Mu jna' bu ba yaq'uic —xut la ti anjeletique.
14 C'alal laj yal chac taje, isq'uel la spat. Iyil la ti tey va'al jun vinique, pero muc la
xojtiquin mi ja' ti Jesuse.
15 —¿C'u yu'un ti cha'oq'ue? ¿Much'u chasa'? —x'utat la yu'un ti Jesuse.
Ti Maríae isnop la ti ja' ti jchabiejts'unubaltique.
—Totic, mi vo'ot aloq'ues ti ánimae, albon ca'i bu ay avac' yu'un ta jcuch ech'el —xut
la.

16 —¡María! —x'utat la yu'un ti Jesuse.
Ti Maríae ijoyij la, isc'opon la ta jc'opticotic, ja' li ebreo c'ope:
—¡Raboni! —xut la. Li Rabonie "jchanubtasvanej", xi smelol.
17 —Mu me xtal apicon yu'un chibat xa yo' bu ti Jtote. Batan, ba albo ya'iic li jchi'iltaque, ja' li much'utic co'ol quich'ojtic ta muc' ti Jtotic Riox jchi'uctique: "Ja' yech iyal tal li Jesuse: Chibat xa yo' bu ti Jtote, ja' Atotic uc. Ja' Cajval, ja' Avajvalic uc, xi", xavut me c'otel li yantique —x'utat la yu'un Jesús ti Maríae.
18 Ti María liquem tal ta Magdalae isut tal.
—Iquil xa ti Cajvaltic Jesuse —xiyutoticotic yulel vo'oticotic ti yajchanc'opoticotic ti Jesuse.
Ti c'usitic i'albat yu'un ti Jesuse liyalboticotic.

Ja' li' yaloj ti iyac' sba iluc ta stojol yajchanc'optac ti Jesuse
(Mt. 28.16-20; Mr. 16.14-18; Lc. 24.36-49)
19 C'alal ic' xa'ox osil ta primero c'ac'al xemanae, ja' li romincoe, teyoticotic ta yut na, vo'oticotic ti yajchanc'opoticotic ti Jesuse. Lec jmacojticotic ti ti'nae, yu'un xi'emoticotic o ti cajmeltsanejc'opticotique. Tey ic'ot ti Jesuse. C'alal iquilticotique, tey xa va'al ta o'lol yo' bu tsoboloticotique.
—Junuc me avo'onic —xiyutoticotic.
20 Iyac' quilticotic ti bu yayijem ti sc'obe xchi'uc ti xocone. Ijch'unticotic ti ja' ti Cajvaltic Jesucristoe. Ximuyubajoticotic xa. 21 Liyalboticotic noxtoc:
—Junuc me avo'onic. Ja' chac c'u cha'al listac tal ta yalel a'yuc c'usi yaloj ti Jtote, ja' no'ox yech chajtaquic ech'el ta yalel a'yuc ti c'usi caloje —xiyutoticotic.
22 Ti Jesuse lisvuch'taoticotic.
—Ich'ic ti Ch'ul Espíritu uque. 23 Ti much'utic chavaq'uic ta pertonal mi oy c'usi chopol ispasique, ja' no'ox yech ch-aq'ueic ta pertonal yu'un ti Rioxe. Yan ti much'utic mu xavaq'uic ta pertonale, ja' no'ox yech mu x'aq'ueic ta pertonal yu'un ti Riox uque —xiyutoticotic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ja'to ixch'un ti Tomase ti c'alal iyil stuc ti cha'cuxiem xa ti Jesuse
24 Ti Tomase ti vach xcuticotique, ch'abal ox tey ti c'alal ic'ot ti Jesuse. Ti Tomase ja' lajchavo'oticotic o ta yajchanc'op ti Jesuse.
25 —Iquilticotic xa ti Cajvaltic Jesuse —xcuticotic.
—Ja'to mi iquil jtuc li yav lavux ta sc'obe, mi ijpajbe sni' jc'ob ta yav lavuxe, mi ijtic' ochel jc'ob ta yav lanza ta xocone, ja'to ta jch'un ti cha'cuxiem xae —xiyutoticotic.
26 Ti c'alal ilaj vaxaquib c'ac'al iquilticotique, ja'o tey tsoboloticotic noxtoc ta yut na. Tey xa ti Tomas uque. Lec jmacojticotic ti ti'nae. Tey ic'ot noxtoc ti Jesuse. C'alal iquilticotique, tey xa ta o'lol yo' bu tsoboloticotique.
—Junuc me avo'onic —xiyutoticotic.
27 I'albat ti Tomase:
—La' pajo li sni' ac'ob ta yav lavuxe. Q'uelavil li jc'obe. Tic'o ochel lac'ob li' ta yav lanza ta jxocone. Mu me teyuc no'ox xanopilan, ch'uno ti cha'cuxiemon xae —x'utat.
28 —¡Vo'ot Rioxot, vo'ot Cajvalot! —xi ti Tomase.
29 —Tomás, ja'to ach'un ti c'alal avil atuc ti cha'cuxiemon xae. Toj lec ti much'utic ta xch'unic ti muc xiyilique —x'utat yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj c'u yu'un ti iyich' ts'ibael li vun li'i
30 Vo'oticotic ti yajchanc'opoticotique, iquilticotic ti ep iyac' iluc slequilal syu'elal ti Jesuse pero muc xich' ts'ibael scotol li' ta vune. 31 Ti c'u yepal iyich' ts'ibaele, ja' yo' xach'unic o ti ja' Xch'amal Riox ti Jesuse, ti ja' t'ujbil yu'un Riox ti sc'oplal onox chtal pasvanuc ta mantale. Mi chach'unique, chacuxiic o ta sbatel osil.

21

Ja' li' yaloj ti iyac' sba iluc ta stojol vucvo' yajchanc'optac ti Jesuse

1 Vo'oticotic ti yajchanc'opoticotique, ts'acal to iquilticotic ta ti'nab Tibérias ti Jesuse.
Ja' yech iquilticotic chac li'i: 2 Teyoticotic ta ti'nab xchi'uc jchi'iltac, ja' ti Simon Pedroe,
xchi'uc ti Tomase ti vach xcuticotique, xchi'uc ti Natanaele ti liquem tal ta jteclum Caná ta
estado Galileae. Tey jbanquil uc ti Zebedeo sbi ti jtoticotique. Tey otro cha'vo' jchi'ilticotic
ta yajchanc'op ti Jesuse.
3 —Chba jtsac tal choy —xiyutoticotic ti Simon Pedroe.
—Batic, chba jchi'inoticotic uc —xcuticotic.
Li'ochoticotic ta canova, libatoticotic. Sjunul ac'ubal ijsa'ticotic ti choye pero mi
jcot muc bu ijtaticotic. 4 Ti c'alal isacube, iquilticotic ti tey ta ti'nab ti Jesuse. Muc
xcojtiquinticotic mi ja'.
5 —Jcremotic, ¿mi ataic xa li choye? —xiyutoticotic.
—Ch'abal to —xcuticotic.
6 —Jipo ochel ta abats'ic'obic lanuti'ique, tey chataic —xiyutoticotic.
Ti c'alal ijipticotique, inoj tajmec ta choy. Muc xlic cu'unticotic ochel ta yut canova.
7 Vo'on li Juanone ti más sc'anojon ica'i ti Jesuse,
—¡Ja' li Cajvaltic Jesuse! —xcut ti Pedroe.
C'alal iya'i ti Simon Pedroe ti ja' ti Cajvaltic Jesuse, ora islap sc'u' yu'un sloc'oj to'ox.
Isjip sba ta nab, ba sta ti Jesuse. 8 Li vo'oticotique ta canova liloc'oticotic, tey jquilojticotic
loq'uel ti jnuti'ticotique yu'un noj ta choy. Mu másuc nom li ti'nabe, oy no'ox nan cien
metrouc snamal.
9 Ti c'alal liloc'oticotic ta ti'nabe, iquilticotic ti tey tsoybil c'oq'ue, bats'i lec yac'lel. Tey
chta'aj jcot choy. Oy tey pan noxtoc.
10 —Ich'ic tal cha'cot oxcotuc lachoyique —xiyutoticotic ti Jesuse.
11 I'och ta canova ti Simon Pedroe, ba snit loq'uel ta ti'nab ti jnuti'ticotique. Noj ta
muc'tic choy. Oy ciento cincuenta y tres. Ac'u mi ep ti choye pero muc xjat ti stsacobile.
12 —La' ve'anic —xiyutoticotic ti Jesuse.
Mi jun muc jac'ticotic ti much'ue yu'un icojtiquinticotic ti ja' ti Cajvaltic Jesuse. 13 Ti
Jesuse istam ti pane xchi'uc ti vobil choye, liyac'boticotic.
14 Ja' yox'ech'elal o iquilticotic ti Jesuse ti c'alal cha'cuxiem xa'ox loq'uel ta smuquenale.

Ja' li' yaloj ti i'albat ti Pedroe ti c'u x'elan chtune

15 Ti c'alal laj ve'iconticotique, ja' yech lic albatuc ti Simon Pedroe:
—Simón, screm Jonás, ¿mi más to ac'anojon chac c'u cha'al lachi'iltac li'i? —x'utat
yu'un ti Jesuse.
—Cajval, ana'oj ti jc'anojote —xut.
—Ti much'utic ach' to lic yich'icon ta muq'ue, q'uelbon me chac c'u cha'al tsq'uel
smimi'ic li jchabichijetique —x'utat.
16 —Simón, screm Jonás, ¿mi ac'anojon? —x'utat noxtoc.
—Cajval, ana'oj ti jc'anojote —xut.
—Ti much'utic vo'ne xa lic yich'icon ta muq'ue, chabibon me chac c'u cha'al ta xchabi
xchijic li jchabichijetique —x'utat.
17 —Simón, screm Jonás, ¿mi ac'anojon? —x'utat ta yox'ech'elal.
Ti Pedroe iyat o yo'on ti yox'ech'elal xa ijac'bate.
—Cajval, ana'oj scotol. Ana'oj ti jc'anojote —xut.
—Scotol ti much'utic yich'ojicon ta muq'ue, sa'bo sve'elic chac c'u cha'al tsa'be sve'el
xchijic li jchabichijetique. 18 Ta melel chacalbe, ti c'alal c'oxot to'oxe mu c'u vocol ava'i;
atuc alap ac'u', labat ti bu sc'an avo'one. Pero ti c'alal xamolibe, chachuque. Alich'oj
ac'ob ta te' chacham —x'utat yu'un ti Jesuse.
19 Ti i'albat chac taje, ja' iya'i o ti Pedroe ti c'u x'elan ta xchame. Ti ja' yech ta xchame,
ja' chac' o ta ich'el ta muc' ti Rioxe.
—Ich'on o me ta muc' —x'utat yu'un ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti yech scotol ti c'usitic ists'iba ti Juane

[20] Ti Pedroe iyil ti nap'alon ech'el ta spatique, vo'on li Juanone ti más sc'anojon ica'i ti
Jesuse, ti tey ts'eelon ta xocon ti c'alal live'oticotique, ja'o ti c'alal ijac'be ti much'u junucal
ch-ac'on o entrucale. [21] C'alal liyil ti Pedroe —Cajval, li jchi'il li'i ¿c'u x'elan ta xcham uc?
—xut ti Jesuse.
[22] —Mi sc'an co'on ti cuxul chul jta ti c'alal xicha'sut tale, mu acuentauc. Li vo'ote ich'on
o me ta muc' —x'utat.
[23] Ora iya'iic ti jchi'iltactic ta yich'el ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe ti muc bu chicham
ti yalojique. Ti Jesuse muc xal ti muc bu chichame. Ja' no'ox iyal: "Mi sc'an co'on ti cuxul
chul jta ti c'alal xicha'sut tale, mu acuentauc", x'utat ti Pedroe.
[24] Scotol ti c'usitic ijts'iba li'i yu'un iquil ica'i jtuc, vo'on li Juanone, ti yajchanc'opon
to'ox ti Jesuse. Ja' yech ispas, ja' yech iyal ti Jesuse.
[25] Toj ep c'usitic ispas ti Jesuse. Ti iyich'uc ts'ibael scotole, toj ep libroetic ti yechuque.
Ti c'u yepal ts'ibabil li'i, xu' chicuxiotic o ta sbatel osil.

SVUN HECHOS
JA' LI' TS'IBABIL TI C'U X'ELAN IYALIC A'YUC SC'OPLAL CAJVALTIC JESUS TI APOXTOLETIQUE

Ja' li' yaloj ti iyal ti Jesuse ti ta stac tal ti Ch'ul Espíritue

1 Teófilo, ti vun lajts'ibabe ta ba'yie, vo'on li Lucasone, lacalbe xa ti c'usitic ispas ti Jesuse,
ti c'u x'elan ichanubtasvan ti c'alal li' to'ox ta sba balamile. 2 Lavie yan xa o c'usi chacalbe.
C'alal mu to'ox la chbat ta vinajel ti Jesuse, ip'ijubtasat la yu'un ti Ch'ul Espíritue, i'albatic
la comel mantal li apoxtoletique. 3 C'alal cha'cuxiem xa'oxe, iyilulanic to la cha'vinic
c'ac'al. Más to la i'albatic c'u x'elan ta spasvan ta mantal ti Rioxe. Ja' la isna'ic o ti
cha'cuxieme.
4 C'alal xchi'uquic to'ox la ti Jesuse —Mu to me xaloq'uic ech'el li' ta Jerusalene. Malaic ti
Ch'ul Espíritue ti yaloj onox ti Jtotic Riox ta vinajele ti chacac'beic chac c'u cha'al lacalbeic
onoxe. 5 Ti Juane layac'be avich'ic vo'. Li vo'one po'ot xa xacac'beic ti Ch'ul Espíritue
—x'utatic la comel.

Ja' li' yaloj ti ibat ta vinajel ti Jesuse

6 C'alal tsobolic to'ox la xchi'uquic ti Jesuse —Cajval, ¿mi ista xa yora noxtoc ti li' xa
no'ox chloc' preserente ta jlumaltique? ¿Mi vo'ot xa cha'och? —xutic la.
7 —Mu acuentaicuc c'usi ora. Stuc no'ox sna'oj ti Jtotic Rioxe yu'un ja' scuentainoj
scotol. 8 Ti c'alal xtal xchi'inoxuc ti Ch'ul Espíritue, ja' ta stsatsubtas avo'onic. Chavalic
a'yuc c'usi caloj li' ta jteclum Jerusalene, xchi'uc li' ta estado Judeae, xchi'uc ta estado
Samaria, xchi'uc ta sjunlej balamil —x'utatic la comel yu'un ti Jesuse.
9 Ti c'alal laj yal yech ti Jesuse, ja'o la imuy ta vinajel. Li apoxtoletique iyilic la imuy.
Imac la ta toc, ich'ay la ta satic. 10 Ti c'alal sq'uelojic muyel vinajel yo' bu imuy ti Jesuse,
ja'o la iyilic tey va'ajtic cha'vo' anjel ta sts'elic, co'ol la xchi'uc vinic yilel. Sac la sc'u'
xcha'va'alic.
11 —Jgalileaetic, ¿c'u yu'un chaq'uelic li vinajele? Ti c'u x'elan imuy li Jesuse, ja' no'ox
yech ta xcha'sut tal —x'utatic la yu'un ti anjeletique.

Ja' li' yaloj ti ist'ujbeic sq'uexol ti Judase

12 Teic ox la ta vits Olivotic ti c'alal imuy ta vinajel ti Jesuse. Li vits Olivotique nopol xil
sba xchi'uc Jerusalén. Ja' no'ox yech snamal chac c'u cha'al snamal chanavic ta sc'ac'alil ta
xcuxic li j'israeletique. Li apoxtoletique isutic la ta Jerusalén. 13 Ti c'alal ic'otique, imuyic
la ta xcha'cojol jolna yo' bu xch'amunojique. Ja'ic li Pedroe, xchi'uc li Jacoboe, xchi'uc
li Juane, xchi'uc li Andrese, xchi'uc li Felipee, xchi'uc li Tomase, xchi'uc li Bartolomee,
xchi'uc li Mateoe, xchi'uc li otro jun Jacoboe li screm Alfeoe, xchi'uc li Simone ti ochem
to'ox ta partido jzeloteetique, xchi'uc li Judas yits'in Jacoboe. 14 Tey la tsobol o scotolic,
co'ol la isc'oponic Riox jujun c'ac'al. Tey la xchi'uquic jayvo' antsetic. Tey la xchi'uquic
noxtoc ti María sme' Jesuse, xchi'uc yits'intac ti Jesuse.
15 Ti c'alal tey tsobolic uc ti yane ti yich'ojic ta muc' ti Cajvaltic Jesucristo uque, ja'o la
isva'an sba ta o'lol li Pedroe. Oy nan ciento veinteuc ti tey tsobolique.
16 —Jchi'iltactic, viniquetic, antsetic, ic'ot onox ti c'usi ts'ibabil ta sc'op Riox ti ta
más vo'nee ti c'alal ich'amunbat ye yu'un Ch'ul Espíritu ti Davide. Ja' iyal ti c'usi ispas
xa ti Judase, ja' ti iyic' ech'el ti much'utic ixchuquic ti Jesuse. 17 Ti Judase co'ol to'ox
yajchanc'opoticotic ti Jesuse. Ti ta alele, chal a'yuc uc ti c'usi iyal ti Jesuse —xi la li Pedroe.
18 Ti Judase itojat la ti iyac' entrucal ti Jesuse. Ts'acal to ba la sutes ti stojole, ismanic o
la osil. Ti Judase ba la sjoc'an sba chamuc yo' bu ti osil ismanique. Ja' no'ox la ti muc tey
joc'ol icom chac c'u cha'al isnope. Ip'aj la, ts'ucul la ic'ot. Toj la loq'uel sbiquil. 19 Iya'iic
la ti much'utic tey nacal ta Jerusalene, Acéldama la isbiin ti osile. Li Aceldamae "Ch'ich'
Lum", xi smelol.
20 Iyal la noxtoc li Pedroe:

—Ts'ibabil onox ta svunal jq'uevujtic:
Mu me much'u xba nacluc teyo'e,
xi ts'ibabil. Ts'ibabil noxtoc ti yan o much'u chich' li yabtel Judase.
21-22 'Yech'o un persa ta jt'ujbetic sq'uexol. Ja' ta jt'ujtic junuc li much'utic li' onox
jchi'uctique, ti scotol c'ac'al co'ol ijchi'inticotic ta xanvil ti Cajvaltic Jesuse, yo' co'ol
xcalticotic ti icha'cuxi ti Jesuse. Ja' ta jt'ujtic junuc li much'utic co'ol iquilticotic i'ac'bat
yich' vo' yu'un Juan ti Jesuse c'alal to ti ibat ta vinajele —xi la li Pedroe.
23 Ist'ujic la cha'vo'. Ti june José Barsabás la sbi. Justo la sbi noxtoc. Ti june Matías la
sbi. 24-25 Ti c'alal laj st'ujique, isc'oponic la Riox.
—Cajval, vo'ot avilojbe yo'on li crixchanoetique. Li cha'vo' li'i ac'o quilticotic much'u
junucal ti at'ujoje, yu'un ta x'och ta avaj'apoxtol uc. Ja' ta x'och ta sq'uexol ti Judase. Ti
Judase ich'ay yu'un isa' smul, yech'o ti ba yich' castico ta sbatel osile —xiic la ti c'alal
isc'oponic Rioxe.
26 Lic la tajinicuc li apoxtoletique, ja' la isq'uelic o much'u junucal ta xcom. Ja' la icom
yu'unic ti Matíase. Yech'o un ipasic ta lajchavo' noxtoc li apoxtoletique.

2

Ja' li' yaloj ti ital ti Ch'ul Espíritue

1 Ta q'uin Pentecostese tey la tsobolic ta jun na li lajchavo'e, xchi'uc ti yane ti xch'unojic
li sc'op Riox uque. 2 Iya'iic la ti oy c'usi tsots ibac' ta vinajele. Co'ol la xchi'uc ic' ti tsots
xjumumete. Iya'iic la scotolic ti bu chotajtique. 3 Co'ol la xchi'uc lebc'oc' iyilic, ic'ot la ta
sjolic jujun. 4 Tal la chi'inaticuc scotolic yu'un ti Ch'ul Espíritue. Ja'o la ic'opojic ta yantic
c'op, ja' la ti c'usi c'opal iyulesbat ta sjolic yu'un ti Ch'ul Espíritue.
5 Tey la talemic ta Jerusalén uc ti jurioetique ti stanioj sbaic ech'el ta yantic balamile,
ja'ic la ti much'utic yich'ojic ta muc' ti Rioxe. 6 Ti c'alal iya'iic ti c'usi xjumumete, ora la
istsob sba scotolic. Iya'iic la ti naca ta sc'op stuquic ic'oponatique, xch'ayet xa la yo'onic
tajmec.
7 —Li much'utic li' ta xc'opoje, ¿mi ma'uc jchi'iltactic ti liquemic tal ta estado Galileae?
8 ¿C'u cha'al ti sna'ic li jc'optique? ¿C'uxi ixchanic? 9 Yu'un ep ta tos jc'optic ti li' talemotic
ta q'uine. Liquemotic tal jlom ta Partia, jlom ta Media, jlom ta Elám, jlom ta Mesopotamia,
jlom li' ta estado Judeae, jlom ta Capadocia, jlom ta Ponto, jlom ta Asia. 10 Jlom liquemotic
tal ta Frigia, jlom ta Panfilia, jlom ta Egipto, jlom ta Africa ta sjelavel jteclum Cirenee.
Talem jlom jromaetic ti ja' yech xch'unojic chac c'u cha'al jch'unojtique. Talem jlom
jchi'iltactic ti tey nacal ta Romae. 11 Jlom liquemic tal ta Creta, jlom ta Arabia. Pero jcotoltic
xca'i ta jc'optic li c'usitic ach' to ispas ti Rioxe —xut la sbaic.
12 Xch'ayet xa la yo'on scotolic, mu la sna'ic c'u yu'un ti x'elan ic'ote.
—¿C'usi smelol xana'ic? —xut la sbaic.
13 Ti jlome ilabanvanic la:
—Yu'un nan ta xyacubic —xiic la.

Ja' li' yaloj ti oxmil j'israeletic ixch'un sc'op Riox ti c'alal ic'opoj ti Pedroe

14 Li Pedroe isva'an la sba xchi'uc ti buluchvo' xchi'iltaque. Tsots la ic'opoj.
—Jchi'iltactic, vo'oxuc ti li' nacaloxuc ta estado Judeae xchi'uc vo'oxuc ti li' talemoxuc
ta Jerusalene, a'yic me li c'usi ta xcale. 15 Muc bu chiyacuboticotic chac c'u cha'al
chavalique yu'un baluneb to ora. 16 Li c'usi chavilique, ja' ic'ot xa ti c'usi iyal ti Joel
yaj'alc'op Riox ti ta vo'nee.
Ja' yech liyalbe ti Rioxe, xi ti Joele.
17 Ti c'alal po'ot xa'ox xlaj li balamile, ep crixchanoetic ta sjunlej balamil ta xcac'beic
xchi'in Ch'ul Espíritu ti junon jchi'uque.
Ti amomique ja'o chlic yalic ti c'usi caloje, ac'u mi crem, ac'u mi tseb.
Ti bu sva'lej xa scremique chcac'be yil li c'usi leque.
Ti moletique oy c'usi chcac'be yil ta svayichic.
18 Ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue, mi vinic, mi ants,

chcac'be xchi'in Ch'ul Espíritu ti junon jchi'uque.
Chlic yalic a'yuc ti c'usi chcalbee.
[19] Chcac' ta vinajel, chcac' ta balamil ti c'usi xi'el sbae; ch'ich', xchi'uc c'oc', xchi'uc ch'ayil.
Ta xi'ic o ti crixchanoetique.
[20] Ta x'ic'ub yu'un ta xmac sat li c'ac'ale.
Li jch'ulme'tique ta stsajub chac c'u cha'al ch'ich'.
Ja' yech ta xc'ot ti c'alal po'ot xa'ox xcalbe bu chbat ta sbatel osil li crixchanoetique.
Ja'o xa chvinaj ti much'utic ta xcuxiic ta sbatel osile,
xchi'uc ti much'utic ta x'ochic ta c'oc' ta sbatel osile.
[21] Scotol ti much'utic tsc'an chcuxiic ta sbatel osile, chcac' cuxlicuc,
xi ti Rioxe, xi onox ti Joele.

[22] 'Jchi'iltactic, a'yic me li c'usi chcale. Vo'otic li j'israelotique, ac'u jyules ta joltic ti ep ta ech'el iyac' iluc slequilal syu'elal ti Jesus Nazarete. Iquiltic c'u x'elan ispas. Xch'ayet xa co'ontic. Ta melel ti ac'bil yabtel yu'un ti Rioxe, yu'un naca ta syu'el Riox ispas. [23] I'aq'ue entrucal yu'un onox yech snopoj ti Rioxe. Vo'oxuc atsaquic, avac'beic smil ta cruz ti much'utic mu xich' ta muc' ti Rioxe. [24] Ti Rioxe ixcha'cuxes loq'uel ta smuquenal yu'un mu onox bu ta xcham o. [25] Ti David ti ta vo'nee ja' yech iyalbe ti Rioxe:
Achi'inojon sjil c'ac'al.
Li'ot ta jpat ta jxocone, yech'o ti mu xixi'e.
[26] Yech'o un sjunul co'on ta xcalbe jchi'iltac ti quiloj chac'uxubinone.
Ti c'alal xichame, jna'oj ti chacha'cuxesone.
[27] Muc bu chicham o.
Muc bu ta xc'a' jpat jxocon, vo'on lach'amalone.
[28] Avalbon xa ti chicuxi ta sbatel osile.
Jun co'on ta sbatel osil ti c'alal xc'ot jchi'inote,
xi ti c'alal isc'opon Riox ti Davide.

[29] 'Jchi'iltactic, jna'ojtic ti mu sc'oplaluc stuc ti iyale. Ti Davide icham, ismuquic. Jna'ojtic ti bu mucbile. [30] Ti c'usi iyal ti c'alal isc'opon Riox ti Davide, ja' sc'oplal ti Cajvaltic Jesuse yu'un ja' yech isc'opon Stot ti Cajvaltic Jesuse. Ti Davide ich'amunbat no'ox ye, yu'un ja' yaj'alc'op Riox. I'albat noxtoc yu'un ti Rioxe ti jun smom ta xcom ta sq'uexole ti ja' chispasotic ta mantal, vo'otic li juriootique. [31] Yech'o ti iyal ti ta xcha'cuxi ti Cristoe, ti muc bu ta xcham oe, ti muc bu ta xc'a' li spat xocone. Ja' ic'ot ti c'usi iyale. [32] Riox ixcha'cuxes ti Jesuse. Vo'oticotic iquilticotic. [33] Ta syu'el Riox i'iq'ue muyel ta vinajel ti Jesuse. Lavie tey xa chotol ta sbats'ic'ob ti Rioxe. Albil onox yu'un ti Jtotic Riox ta vinajele ti ta stac tal ti Ch'ul Espíritue. Yech'o un tal xa xchi'inoticotic. Avilic, ava'iic xa uc. [34-35] Ti Davide muc xbat ta vinajel xchi'uc spat xocon, pero ja' yech iyal:
Ti Cajvale i'albat yu'un ti Rioxe:
"Chachoti ta jbats'ic'ob,
chapas mantal ti c'u sjalil xch'un o amantal cu'un scotol lacrontae",
x'utat, xi ti Davide.

[36] 'Ac'u jyules ta joltic jcotoltic, vo'otic li j'israelotique, ti Jesús avaq'uic ta milel ta cruze, ja' st'ujoj Riox ti tspasvan ta mantale, ti tstoj jmultic jcotoltique —xi la li Pedroe.

[37] Ti c'alal iya'iic ti xchi'iltac ta jurioale ti c'usi iyal li Pedroe, iyat la yo'onic tajmec yu'un li smulique.

—Jchi'iltactic, ¿c'usi tsc'an ta jpasticotic? —x'utat la li Pedroe xchi'uc li xchi'iltac ta apoxtolale.

[38] —Ictaic xa spasel li c'usitic chopole, ich'ic vo' ta scuenta ti Jesucristoe yo' xayac'beic o pertonal yu'un amulic ti Rioxe, yo' xtal xchi'inoxuc o ti Ch'ul Espíritue. [39] Ti Rioxe yaloj onox ti chac'be xchi'in Ch'ul Espíritu ti much'utic ta xch'un iq'uel yu'un ti Rioxe. Xu' chaxchi'inic uc. Xu' xchi'inatic li jch'amaltic uque. Xu' xchi'inatic li much'utic ma'uc jchi'iltique mi ta xch'unic iq'uel yu'un ti Rioxe —xi la li Pedroe.

40 Li Pedroe ep to la c'usi iyal. Ti slajeb xa ti c'usi iyale —Ich'ic ta muc' ti Rioxe yo' mu
xa'ochic o ta c'oq'ue chac c'u cha'al ta x'ochic ta c'oc' ta sbatel osil li much'utic mu xich'
ta muq'ue —xi la.
41 Ti jayvo' ixch'un c'usi iyal ti Pedroe iyich'ic la vo'. Ta jun no'ox c'ac'ale ixch'unic
la oxmil xchi'iltac. Ja' la yech ip'ol ti much'utic chich'ic ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe.
42 Sjunul la yo'on ixch'unic ti c'usi i'albatic yu'un li apoxtoletique. Co'ol la sjolic scotolic.
Ixchi'in la sbaic ta sc'oponel Riox. Sjunul la yo'on ispasic chac c'u cha'al iyac' iluc ti
Cajvaltic Jesuse ti c'alal i'ac'bat sve'ic pane, ti i'ac'bat yuch'ic ya'lel uva li lajchavo'e.

Ja' li' yaloj ti co'olco'ol iscolta sbaic ti jayvo' ixch'unic li sc'op Rioxe

43 Li apoxtoletique ep la ta ech'el iyaq'uic iluc slequilal syu'elal Riox yu'un la tey
xchi'uquic. Xch'ayet xa o la yo'onic scotol li crixchanoetique. 44 Ti much'utic ixch'un li
sc'op Rioxe, co'olco'ol la iscolta sbaic, ixch'acbe la sbaic ti c'usitic oy yu'unique. 45 Ti c'alal
iyilic ti ch'abal c'usuc yu'un ti yantique, ixchon la yosilic jlom, ixchon la c'usuc yu'unic
jlom. Ti stojole ja' la iyac'beic ti much'utic ch'abal c'usuc yu'une. 46 Scotol la c'ac'al istsob
sbaic ta ti' muc'ta templo ta Jerusalén. Isve'ic la pan ta snaic, iyuch'ic la ya'lel uva yu'un
sna'ojic ti ja' icham ta scoj jmultic ti Cajvaltic Jesuse. Co'ol la ive'ic, xmuyubajic xa la
scotolic. Lec la iyil sbaic tajmec.
47 —Coliyalbotic Riox ti istoj li jmultique —xiic la.
Lec la i'ileic yu'un sjunlej jteclum. Ti Cajvaltic Jesucristoe ip'ol la yu'un jujun c'ac'al ti
much'utic ixch'unic ti tojbil smulique.

3

Ja' li' yaloj ti ilecub yoc jun coxo ti tey chotol ta sti' scorraltonal muc'ta temploe

1 Li Pedroe xchi'uc li Juane ba la sc'oponic Riox ta ti' muc'ta templo. Ta oxib la ora xmal
ibatic, yu'un ja'o yora ta sc'oponic Riox scotol ti xchi'ilique. 2 Tey la chotol ista jun xchi'ilic,
coxo la ayanem. Scotol la c'ac'al chcuche ech'el, tey la chc'ot xchotanel ta sti' scorraltonal
muc'ta templo yo' "Leclec Sba" xi sbie. Tey to'ox la ta sc'an limoxna ti coxoe. 3 Ti c'alal iyil
ti ta x'ochic ta yut corralton li Pedroe xchi'uc li Juane, ic'anbatic la limoxna. 4 Li Pedroe
xchi'uc li Juane isq'uelbeic la sat ti coxoe.
—Q'ueloticotic —xut la li Pedroe.
5 Ti coxoe iq'uelvan la. Ismala la mi oy c'usi ta x'ac'bat.
6 —Ch'abal jtaq'uin pero oy c'usi chacac'be. Ja' ta syu'el ti Jesucristo Nazarete chacalbe,
va'lan, xanavan —xut la coxo li Pedroe.
7 Li Pedroe istsacbe la sbats'ic'ob ti coxoe, isnit la liquel. Ora la itsatsub xchibal yoc.
8 Ip'it la, va'al la ic'ot, lic la xanavuc. Ichi'ineic la ochel ta yut scorraltonal templo li Pedroe
xchi'uc li Juane. Juliquel la chanav, juliquel la chp'itomaj ochel, xmuyubaj xa la tajmec.
—Coliyal Cajvaltic ti lecon xae —xi la.
9 Ep la crixchanoetic iyil ti chanav xa ti coxoe, ti "coliyal Riox", xie. 10 Iyojtiquinic la ti
ja' ti jc'anlimoxna to'oxe ti tey xchotet ta sti' scorraltonal templo yo' "Leclec Sba" xi sbie.
Xch'ayet xa la yo'onic ti c'alal iyilic ti lec xa ti coxoe.

Ja' li' yaloj ti iyal sc'op Riox ta scorirolal muc'ta templo ti Pedroe

11 Tey ta scorirolal muc'ta templo yo' Salomón sbie, tey la isva'an sbaic li Pedroe xchi'uc li
Juane. Tey la xchi'uquic ti coxo to'oxe yu'un la mu x'ictavan. Ti crixchanoetique xch'ayet
xa la yo'onic ti lec xae. Istsob la sbaic tal scotolic. 12 Li Pedroe c'alal iyil ti istsob sba tal ti
crixchanoetique,
—Jchi'iltactic, ¿c'u yu'un ti xch'ayet avo'onique? ¿C'u yu'un ti chaq'ueloticotic
tajmeque? Mu me xavalic ti ta jyu'el jtucticotique, ti ta slequil co'on jtucticotic ti chanav
xa li vinique. 13 Ti Riox yich'ojic ta muc' ti jmuc'tatotic ti ta más vo'nee, ja' ti Abraame,
xchi'uc ti Isaaque, xchi'uc ti Jacove, iyac' iluc ti oy syu'el ti Xch'amale, ja' ti Jesuse, ti
avac'beic entrucal Pilatoe. Ti c'alal ta ox scolta li Pilatoe, li vo'oxuque muc xac'anic
ti ta xcole. 14 Ja' muc xac'anic ti ja' ta xcol ti much'u ch'abal smule, ti lec yo'one. Ja'
ac'anbeic scolel ti jmilvaneje. 15 Ja' avaq'uic ta milel ti much'u chac' jcuxlejaltic ta sbatel

osile. Pero icha'cuxesat yu'un ti Rioxe. Li c'usi ta xcalticotique, yech, yu'un iquilticotic.
16 Jch'unojticotic ti oy syu'el ti Jesuse. Ja' ta syu'el ti lec xa li vinique ti li' chavilique ti
xavojtiquinique. Yu'un ijch'unticotic ti oy syu'el ti Jesuse, yech'o ti lec xae.
17 'Jchi'iltactic, jna'oj ti muc xul ta ajolic ti ja' ti Jesuse ti much'u sc'oplal ta stac tal ti
Rioxe, yech'o ti avaq'uic ta milele. Ja' no'ox yech muc xul ta sjolic li cajmeltsanejc'optic
uque. 18 Yu'un ja' ic'ot ti c'usi yaloj ti Rioxe ti c'alal ixch'amunbe ye ti yaj'alc'optac ti ta más
vo'nee. Iyalic onox ti persa ta xcham ti Cristoe ti ja' st'ujoj Riox chispasotic ta mantale.
19-20 Yech'o un ictaic xa spasel li c'usitic chopole, ich'ic ta muc' ti Rioxe yo' xayac'beic o
pertonal yu'un lamulique, yo' jun o avo'onique, yo' stac o tal noxtoc ti Jesuse ti ja' st'ujoj
Riox chispasotic ta mantale. 21 Ti Jesucristoe tey xa ta vinajel. Ja'to ta xtal ti c'alal sta
yora ta slecubtas balamil ti Rioxe chac c'u cha'al iyal ti yaj'alc'optac ti ta más vo'nee.
22 Ti Moisese ja' yech iyalbe ti vo'ne moletique: "Ti Rioxe ta to xast'ujbeic jun j'alc'op ta
ts'acal. Jchi'iltic ta st'uj chac c'u cha'al li vo'one. Xach'unbeic me ti c'usi chayalbeique.
23 Ti much'utic mu xch'une mu stac' chba xchi'inic ta sbatel osil ti Rioxe", xi ti Moisese.
24 'Iyal ti Samuel uque, ti yaj'alc'op Riox ti ta más vo'nee, ti ta xtal onox ti much'u st'ujoj
ti Rioxe chac c'u cha'al ic'ot xae. Ja' onox yech iyal ti yan yaj'alc'optac Riox ti ts'acal to laj
taluque. 25 Vo'otic jc'oplaltic ti ja' yech i'albatic yu'un Riox ti vo'ne moletique: "Ti amome
ja' ta sta o bentisyon ti jaylajuntos crixchanoetic ta sba balamile", x'utat onox yu'un Riox
ti Abraame. 26 Ti Rioxe ba'yi listacbotic tal ti Xch'amale, yu'un tal scoltaotic yo' xquictatic
o ta jujuntal spasel li c'usitic chopole —xut la xchi'iltac li Pedroe.

4

Ja' li' yaloj ti itsaqueic yu'un jmeltsanejc'opetic ti Pedroe xchi'uc ti Juane

1 Ti c'alal yolel la chlo'ilaj xchi'uc crixchanoetic li Pedroe xchi'uc li Juane, tey la
ic'ot jayvo' paleetic xchi'uc ti totil jchabiejtemploe. Tey la ic'ot jayvo' jsaduceoetic uc.
2 Capemic la c'otel. Ja' la capemic o ti ta xchanubtasvanic li Pedroe xchi'uc li Juane. Yu'un
la iyalic ti ta xcha'cuxi ánimaetic chac c'u cha'al icha'cuxi ti Jesuse. 3 Ja' la itsaqueic o,
itiq'ueic la ta chuquel. Ti jchucvanejetique isnopic la ti ta yoc'omal to ta smeltsanbeic
sc'oplale, yu'un la malem xa'ox c'ac'al ti c'alal itsaqueique. 4 Pero ep la ixch'unic sc'op
Riox ti iyal li Pedroe xchi'uc li Juane. Oy xa la vo'mil viniquetic xchi'uc ti much'utic ba'yi
xch'unojique.
5 Ta yoc'omal istsob la sbaic ta Jerusalén ti jmeltsanejc'opetic yu'un li j'israeletique. Ja'ic
la jlom ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe. 6 Tey la ic'ot ti Anas uque,
ti loq'uem totil palee, xchi'uc la ti Caifase. Xchi'uc la yan cha'vo' pale. Ti june Juan la sbi; ti
june Alejandro la sbi. Tey la ic'otic uc scotol xchi'ilic ti totil paleetique. 7 Ti c'alal tsobolic
xa'ox lae, ja'o la iloq'uesatic ta chuquel li Pedroe xchi'uc li Juane. Iva'anatic la ta o'lol.
—¿Much'u layalbeic, much'u ta syu'el ti x'elan chapasique? —x'utatic la.
8 Li Pedroe ip'ijubtasat la, itsatsubtasbat la yo'on yu'un ti Ch'ul Espíritue.
—Jtotic moletic, jmeltsanejc'opetic. 9-10 Ti chajac'boticotic c'uxi ilecub yoc cu'unticotic
li vinique, chcal ava'iic. Vo'otic li j'israelotique, ac'u jyules ta joltic ti ja' ta syu'el ti
Jesucristo Nazarete ti ilecub yoc li vinic li'i. Ja' ti much'u avaq'uic ta milel ta cruze. Pero
icha'cuxesat yu'un ti Rioxe. 11 Li vo'oxuque ja' achi'ilic li alvaniletique ti isp'ajic li ton ti
ist'uj li yajval nae ti ja' ta xac' ta xchiquin snae. Ja' yechoxuc yu'un ap'ajic ti much'u st'ujoj
ti Rioxe, ja' ti Jesuse, pero lavie i'ac'bat xa tsots yabtel yu'un ti Rioxe. 12 Yu'un ja' no'ox
chispojotic yo' mu xi'ochotic o ta c'oq'ue. Muc much'u yan albil sc'oplal ti chispojotique,
ja' no'ox ti Jesucristoe —xut la jmeltsanejc'opetic li Pedroe.
13 C'alal iyil ti jmeltsanejc'opetique ti mu xi'ic li Pedroe xchi'uc li Juane, xch'ayet xa la
yo'onic yu'un la sna'ojic ti muc bu ichanubtasatic ta smantal Rioxe, ti ch'abal yabtelique.
Iyul la ta sjolic ti ixchi'inic to'ox ti Jesuse. 14 Li Pedroe xchi'uc li Juane, ti tey la xchi'uquic
ti coxo to'oxe, yech'o la ti mu xu' chnopbat smulic yu'un ti jmeltsanejc'opetique. 15 Yech'o
un itaqueic la loq'uel jliquel ta pana. Ti jmeltsanejc'opetique isnopic la c'usi ta xcha'leic
li Pedroe xchi'uc li Juane.

16 —¿C'usi ta jcha'letic xana'ic li viniquetique? Yu'un iyaq'uic iluc slequilal syu'elal Riox,
yu'un ilecub yoc li vinique. Iya'i xa scotol li much'utic li' nacajtic ta Jerusalene. Mu xu'
xcaltic ti mu yechuque. 17 Yo' mu xa xalic o a'yuc ta sjunlej li jlumaltique, tsots ac'u calbetic
ti mu xa ya'uc yalbeic sc'oplal ti Jesuse —xut la sbaic ti jmeltsanejc'opetique.
18 Ti c'alal laj snopique, i'iq'ueic la ochel xcha'va'alic. Tsots la i'albatic ti mu xa la ya'uc
yalbeic sc'oplal ti Jesuse, ti mu xa la ya'uc chanubtasvanicuc oe.
19 —Alic c'usi jtosucal ti persa ta jch'unticotique. ¿Mi ja' ta jch'unticotic li c'usi
chavalique, o mi ja' ta jch'unticotic c'usi yaloj ti Rioxe? 20 Yu'un persa chcalticotic ti c'usitic
quilojticotique xchi'uc ti c'usitic ca'yojticotique —xiic la li Pedroe xchi'uc li Juane.
21 Ti jmeltsanejc'opetique iyalic la noxtoc ti mu xa ya'uc yalbeic sc'oplal ti Jesuse, ja'o
la icoltaatic. Ta ox la x'ac'batic castico pero muc la x'ac'batic, yu'un la xi'em chaq'uic
castico ti jmeltsanejc'opetique. Yu'un la scotol xchi'iltac "coliyal Riox" xiic ti iyilic ilecub
yoc ti vinique. 22 Ti vinic ti ilecub yoc ta slequilal syu'elal ti Rioxe, oy xa la más ta cha'vinic
sjabilal.

Ja' li' yaloj ti isc'oponic Riox yo' stsatsub o yo'onique

23 Ti c'alal icolic ech'el li Pedroe xchi'uc li Juane, c'ot la yalbeic xchi'ilic ta apoxtolal ti
c'usitic i'albatic yu'un ti paleetique xchi'uc ti jmeltsanejc'opetique. 24 Ti c'alal iya'iique,
isc'oponic la Cajvaltic scotolic:
—Cajval, vo'ot acuentainoj scotol. Atuc no'ox Rioxot. Vo'ot apas vinajel balamil,
xchi'uc mar, xchi'uc scotol li c'usitic oye. 25 Vo'ot ach'amunbe ye ti avaj'alc'op David ti
ta más vo'nee ti ja' yech iyale, ti ja' yech ists'ibae:
Yech no'ox ti ta to stoy sbaic ta ts'acal ti much'utic ma'uc jchi'iltic ta israelale.
Yech no'ox ti c'usitic ta to snopic ti jchi'iltactic uque.
26 Ti yajpasvanejic ta mantale xchi'uc ti yajmeltsanejc'opique,
co'ol to ta scrontainic ti Rioxe xchi'uc ti much'u st'ujoj Riox ta spasvan ta mantale,
xi onox.
27 'Ja' yech ic'ot yu'un li' istsob sbaic ta Jerusalén li Erodese, xchi'uc li Poncio Pilatoe,
xchi'uc li much'utic ma'uc jchi'ilticotique, xchi'uc li jchi'ilticotic ta israelale. Co'ol
isnopic ti ismilic ti ach'amale, ja' ti Jesuse, ti ch'abal smule, ti ja' at'ujoj chispasoticotic
ta mantale. 28 Ja' yech ixcha'leic chac c'u cha'al anopoj onoxe yu'un ja' yech ac'an.
29 Cajval, lavie yo'onicuc spajesoticotic, vo'oticotic ti chitunoticotic avu'une. Tsatsubtaso
co'onticotic, mu me xquicta o jbaticotic ta yalel a'yuc ti c'usi avaloje. 30 Ac'o iluc ayu'el,
ac'u quet'esticotic chamel. Ac'o cac'ticotic iluc yan señailtac yu'un ti quich'ojticotic ta
muc' lach'amale —xiic la ti c'alal isc'oponic Cajvaltique.
31 Ti c'alal laj sc'oponic ti Cajvaltique, xvuyvon xa la iya'iic scotolic ti na yo' bu
tsobolique. Itsatsubtasbat la yo'onic scotolic yu'un ti Ch'ul Espíritue. Muc la xicta sbaic,
jamal la iyalic a'yuc ti c'usi yaloj ti Cajvaltique.

Ja' li' yaloj ti co'ol yu'unic ti c'usuc yu'unique

32 Ti jaymil xch'unojique co'ol la sjolic scotolic. Ti much'utic oy la c'usuc yu'une muc
xalic ti yu'un stuquique, co'ol la yu'unic. 33 Li apoxtoletique iyalic la ti c'u x'elan iyilic ti
c'alal cha'cuxiem xa'ox ti Cajvaltic Jesucristoe, yech'o la ti más ixch'unic o ti much'utic
xch'unoj li sc'op Rioxe.
—Yech ti cha'cuxieme —xiic xa la scotolic.
34 Yech'o un mu xa la much'u abol sba, yu'un ti much'utic oy yosile, xchi'uc ti much'utic
oy snae, ixchonic la ti c'alal ch'abal xa c'usuc yu'un ti xchi'ilique. Iyich'beic la tal stojol
ti c'usi ixchonique. 35 Ja' la i'ac'batic li apoxtoletique. Li apoxtoletique ja' xa la iyac'beic
ti much'utic ch'abal c'usuc yu'une. 36 Tey la jun vinic, José la sbi. Bernabé la i'ac'bat sbi
yu'un li apoxtoletique. Li Bernabee "ja' ta spat co'ontic", xi la smelol. Ta Chipre la liquem
tal. Leví la sbi ti smuc'tatot ti ta más vo'nee. 37 Ti Bernabee oy la yosil, ixchon la. Ti stojole
ja' la i'ac'batic li apoxtoletique.

5

Ja' li' yaloj ti isnop c'op xchi'uc yajnil ti Ananíase

1 Oy la jun vinic, Ananías la sbi. Safira la sbi ti yajnile. Ixchon la jset' yosilic uc. 2 Pero
co'ol la isnopic xchi'uc ti yajnile ti mu ts'acluc chac' ti stojol yosilique. Yech'o la ti muc
xich' ech'el scotole ti c'alal ba ac'baticuc li apoxtoletique.
3 —Ananías, ¿c'u yu'un ti ach'unbe smantal ti Satanase ti mu ts'acluc avac' li stojol
avosilique? Avaloj nan ti xu' chalo'lo ti Ch'ul Espíritue. 4 Li osile ja' avu'un, mu persauc
achon ti yechuque. Ti c'alal achone, atuc anop ti chavac' tunuc li stojole. ¿C'u yu'un
ach'acbe li stojole? Ma'uc crixchano ti anopbe c'ope; ja' anopbe c'op ti Cajvaltique
—x'utat la yu'un li Pedroe.
5 Ti c'alal iya'i yech ti Ananíase, iyal la ta lum, toj la loq'uel xch'ulel. Ixi'ic la tajmec
scotol ti much'utic iya'i ti icham xae. 6 Tey la jayvo' sva'lej cremotic, isvolic la ta saquil
poc' ti ánimae, ba la smuquic.
7 I'ech' la oxibuc ora, ja'o la i'och tal ti yajnil uque, ja' ti Safirae. Mu la sna' mi chamem
xa ti smalale.
8 —Albon mi yech yepal li stojol avosilic ti achonique —x'utat la yu'un li Pedroe.
—Yecha'a —xi la ti ants uque.
9 —¿C'u yu'un ti co'ol anopic xchi'uc ti amalale ti chatoy abaic ta stojol ti Ch'ul Espíritue
ti jun xchi'uc ti Cajvaltique? Li' xa xtal ta pana li much'utic ay smuc ti amalale. Ja' no'ox
yech chba smuquelot uc —xut la li Pedroe.
10 Ti c'alal iya'i yech ti antse, iyal la ta lum, toj la loq'uel xch'ulel uc. Ti c'alal i'och ti
cremotique, chamem xa'ox la c'ot staic ti antse, ba la smuquic. Jun la smuquenal xchi'uc ti
smalale. 11 Ixi'ic la tajmec scotol ti much'utic xch'unoj li sc'op Rioxe xchi'uc la ti much'utic
iya'i ti x'elan ichamique.

Ja' li' yaloj ti ep ta ech'el iyaq'uic iluc slequilal syu'elal Riox ti apoxtoletique

12 Li apoxtoletique ep la ta ech'el iyaq'uic iluc slequilal syu'elal Riox tey ta Jerusalene.
Scotol la c'ac'al tey ta stsob sbaic ta scorirolal muc'ta templo yo' Salomón sbie. 13 Ti
yan xchi'ilique lec la iyilic ti c'usitic ispas li apoxtoletique pero ta la xi'ic ti ta stsob sba
xchi'uquique. 14 Jujun la c'ac'al ip'ol ti much'utic ixch'un li sc'op Rioxe. Ep la viniquetic
ixch'unic, ep la antsetic. 15 Ti much'utic ipe isloq'uesic la tal ta caya xchi'uc stemic, xchi'uc
spopic, yo' bu ch-ech' li Pedroe.
—Ac'u mi mu xpaj, ac'u mi snac'obaluc no'ox chc'ot ta sba li jchameletique, ta onox
x'ech' o li chamele —xiic la.
16 Ti much'utic tey nacajtic ta yantic jteclum ta ts'el Jerusalene, ep la tey ic'otic uc.
Iyiq'uic la ech'el yajchamelic uc xchi'uc la ti much'utic ta x'ilbajinatic yu'un ti pucujetic
ochem ta yo'onique. Lec la icom scotolic.

Ja' li' yaloj ti i'ochic ta chuquel ti apoxtoletique

17 Pero ti totil palee xchi'uc ti much'utic tey xchi'uquic ti co'ol jsaduceoetique, iyit'ixanic
la ti c'alal iyilic ti ja' ich'bilic ta muc' li apoxtoletique. 18 Itsaqueic la, i'iq'ueic la ech'el ta
cavilto, itiq'ueic la ta chuquel. 19 Pero ta ac'ubaltique ital la jun anjel ta vinajel, ja' la isjam
ti ti' chuclebale, iloq'uesatic la.
20 —Batanic ta ti' muc'ta templo, ba albeic lachi'ilique ti xu' ch-ac'batic scuxlejalic ta
sbatel osil yu'un ti Jesucristoe —x'utatic la yu'un ti anjele.
21 C'alal isacub ti osile, tey la ba chanubtasvanicuc ta ti' muc'ta templo chac c'u cha'al
i'albatique.
Ti totil palee xchi'uc ti jsaduceoetique istsobic la scotol ti jmeltsanejc'opetic yu'un li
j'israeletique. Ti c'alal stsoboj xa'ox la sbaique, ja'o la istaquic ech'el jayvo' jchabiejtemplo
ta chuclebal, ba la sloq'ueselic tal li apoxtoletique. Ti yalojique, tey to la chucajtic. 22 Ti
c'alal ic'otic ta chuclebal ti jchabiejtemploe, mu xa la bu tey istaic li jchuqueletique. Isutic
la tal yo' bu ti jmeltsanejc'opetique.
23 —Lec macal ijtaticotic li ti' chuclebale. Tey va'ajtic noxtoc li solteroetique. Ti c'alal
ijamticotique, mu xa much'u tey —xiic la c'otel ti jchabiejtemploe.

24 Ti c'alal iya'iic ti totil paleetique xchi'uc ti totil jchabiejtemploe —¿C'u to xi ta xpaj
cu'untic? —xut la sbaic.
25 —Li viniquetic atiq'uic ta chuquele tey xa ta xchanubtasvanic ta ti' muc'ta templo
—xi la c'otel jun vinic.
26 C'alal iya'i ti totil jchabiejtemploe xchi'uc ti xchi'iltaque, ora la ba yiq'uelic tal
li apoxtoletique. Tuc' la i'iq'ueic tal, muc la xmajeic tal ta be, yu'un la ixi'ic ti
jchabiejtemploe mi x'ac'batic ton yu'un ti crixchanoetique. 27 Ti c'alal c'ot sva'anelic ta
stojol ti jmeltsanejc'opetique 28 —Tsots lacalbeic ti mu xa xavalbeic sc'oplal ti Jesuse. Pero
lavi noxtoque iya'iic xa ta sjunlej Jerusalén. Vo'oticotic jcuchojticotic avu'unic ti imile ti
vinic chavalique —x'utatic la yu'un ti totil palee.
29 Itac'avic la xchi'uc xchi'iltac li Pedroe:
—Persa ja' ta jch'unticotic c'usi yaloj ti Rioxe, ma'uc ta jch'unticotic c'usi chal li
crixchanoetique. 30 Ti Riox yich'ojic ta muc' ti vo'ne moletique, ja' ixcha'cuxes loq'uel ta
smuquenal ti Jesuse, ja' ti much'u avaq'uic ta milel ta cruze. 31 Ti Rioxe iyac' xa ta ich'el
ta muc' ti Jesuse, tey xa chotol ta sbats'ic'ob. Ja' xa ta spas mantal. Ja' istoj jmultic. Ja'
chiscoltaotic ta yictael li c'usitic chopole, chiyac'botic pertonal yu'un li jmultique, vo'otic
li j'israelotique. 32 Vo'oticotic rexticooticotic ti ac'bil yabtel yu'un Riox ti Jesuse. Ja' rextico
ti Ch'ul Espíritu uque. Yu'un i'ac'bat xa xchi'inic yu'un ti Rioxe ti much'utic yich'ojic xa
ta muc' ti Cajvaltic Jesuse —xiic la.
33 Ti c'alal iya'iic ti x'elan itac'avique, icapic la tajmec ti jmeltsanejc'opetique, jutuc xa
la muc xmilvanic. 34 Ja'o la iva'i ta ora jun vinic, ochem la ta fariseoal, jmeltsanejc'op la
uc, Gamaliel la sbi. Ja' la jun ti much'utic ta xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe.
Ich'bil la ta muc' tajmec yu'un scotol xchi'iltac ta israelal. Ja' la iyal ti ac'u loq'uicuc
jliqueluc li apoxtoletique. 35 Ti c'alal iloq'uique —Jchi'iltactic, vo'otic li j'israelotique, ac'u
jnoptic lec ti c'usi ta jcha'letic li jchi'iltactique. 36 Yuleso ta ajolic c'u x'elan ti Téudas ti
ta vo'nee. Isnop ti xu' ta spojbe yabtel ti jyu'ele. Istsob chanib cien svinic, pero imile. Ti
c'alal ilaje, ixch'aculan sba scotol ti svinique, tey xa ilaj o c'op. 37 Ts'acal to isliques c'op
noxtoc jun vinic, Judas sbi. Tey liquem tal ta Galilea. Ja'o yora isloq'ues mantal ti jyu'ele
ti ac'u stsac sbiic li crixchanoetique, ja' chac c'u cha'al li censoe. Ep ixch'unic c'usi iyal
ti Judase, pero imile noxtoc. Ti c'alal ilaje, ixch'aculan sba scotol ti svinique. 38 Yech'o un
chacalbeic, mu me ya'uc quilbajintic li jchi'iltactique. Ac'u spasic ti c'usi chal yo'onique.
Mi crixchano sliquesoj li c'usi chalique xchi'uc li c'usitic tspasique, ta onox xch'ay. 39 Pero
mi Riox sliquesoje, mu onox xch'ay. Yech'o un jnoptic me lec, yic'al me ja' ta jcrontaintic
ti Rioxe —xut la xchi'iltac ta meltsanejc'op ti Gamaliele.
40 Ixch'un la scotolic ti c'usi iyal ti Gamaliele. Ti c'alal laj yal yeche, ja'o la i'iq'ueic ochel li
apoxtoletique. I'ac'batic la arsial. Tsots la i'albatic ti mu xa ya'uc yalbeic sc'oplal ti Jesuse.
Ti c'alal ilaje, icoltaatic la. 41 Ti c'alal iloq'uic tal yo' bu ti jmeltsanejc'opetique, xmuyubajic
xa la tajmec ti yech isc'an Riox ti ja' abol o sbaic ti yich'ojic ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe.
42 Muc la xicta o sbaic ta yalbel sc'oplal ti Jesucristoe. Scotol la c'ac'al ichanubtasvanic ta
ti' muc'ta templo xchi'uc ta naetic.

6

Ja' li' yaloj ti ist'ujic vucvo' ti ta scuentainic ti ve'lile

1 Ti c'alal ip'ol xa'ox ti much'utic yich'oj ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe, tey la j'israeletic
ti xchanojic griego c'ope, xchi'uc la j'israeletic ti ta xc'opojic ta ebreo c'ope, ja' ti sc'opic
onox j'israeletic ti ta más vo'nee. Ti much'utic chc'opoj ta griegoe istiq'uic la mulil yu'un
la chopol iya'iic ti mu sta sve'elic jujun c'ac'al ti me'anal antsetic tey xchi'uquique. Ja'
itic'bat smulic ti much'utic chc'opoj ta ebreoe yu'un la ja' scuentainojic ve'lil. 2 Li lajchavo'
apoxtoletique istsobic la scotol ti much'utic yich'oj ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe.
—Li vo'oticotique chopol mi ta xquictaticotic yalel a'yuc li sc'op Rioxe ti jcuentainojti-
cotic noxtoc li ve'lile. 3 Jchi'iltactic, t'ujic vucvo'uc ti much'utic lec avilojique, ti much'utic

p'ijubtasbilic yu'un ti Ch'ul Espíritue ti ja' ta scuentainic li ve'lile. 4 Li vo'oticotique ta
jc'oponticotic Cajvaltic, ta xcalticotic noxtoc ti c'usi yaloje —xiic la.
5 Ti c'usi i'albatique, lec la iya'i scotolic. Ja' la ist'ujic ti ánima Estebane, yu'un la sjunul
yo'on yich'oj ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe. P'ijubtasbil la yu'un ti Ch'ul Espíritue. Ist'ujic
la vacvo' noxtoc. Ti sbiique ja' la li'i: Felipe, xchi'uc Prócoro, xchi'uc Nicanor, xchi'uc
Timón, xchi'uc Parmenas, xchi'uc Nicolás. Ti Nicolase liquem la tal ta jteclum Antioquía.
Ma'uc la j'israel uc. Ja' to'ox la yech xch'unoj chac c'u cha'al xch'unoj li j'israeletique.
6 Ti c'alal laj st'ujique, iyiq'uic la tal yo' bu tsobol li apoxtoletique. Li apoxtoletique
isc'oponbeic la Riox ti ac'u coltaaticuque. Iyac' la sc'obic ta sjol ti vucvo'e, ja' la seña
ti ta xtunique.
7 Ta Jerusalene más la ip'ol ti much'utic iyich' ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe. Ep la
paleetic ixch'unic noxtoc.

Ja' li' yaloj ti itsaque ti Estebane

8 Ti ánima Estebane lec la tajmec yo'on, ac'bil la syu'el, ep la ta ech'el iyac' iluc slequilal
syu'elal Riox. 9 Tey la jayvo' j'israeletic, liquemic la tal ta jteclum Cirene, xchi'uc ta jteclum
Alejandría, xchi'uc ta estado Cilicia, xchi'uc ta estado Asia. "Loq'uemic ta Mozoil" sbitac
ti stemploique. Ti jayvo' istsob sbaique ilic la sjolic, oy la c'usi iyalulanbeic ti ánima
Estebane. 10 Pero muc la xcuch yu'unic, mu xa la sna'ic c'uxi chtac'avic, ja' la ti p'ijubtasbil
yu'un Ch'ul Espíritu ti ánima Estebane. 11 Istojic la jayvo' jtic'c'op yu'un la tsnopbeic smul
ti ánima Estebane. Ip'ijubtasatic la ti c'usi chalique.
—Ja' me yech xavalbeic li jchi'iltactique: "Ca'yojticotic ti yech chal li Estebane ti mu xa
bu chtun ti c'usitic iyal ti Moisese xchi'uc ti c'usitic iyal ti Rioxe", xavutic —x'utatic la.
12 Ti c'alal laj p'ijubtasaticuc ti jtic'c'opetique, ba la yalbeic ti xchi'iltaque, icap o la
sjolic li j'israeletique, xchi'uc la jayvo' jmeltsanejc'op, xchi'uc la jayvo' ti much'utic ta
xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe. Ti c'alal ch'ayem yo'on ti ánima Estebane, ja'o
la istsaquic. Iyiq'uic la ech'el yo' bu ti jmeltsanejc'opetique.
13 —Li jchi'iltic li'i chal ti ta la xlom li jtemplotique, ti ta la xjel li mantaletique. Mu xicta
sba ta yalel. 14 "Ti Jesus Nazarete ta slomes li templo li'i, ta sjel jcostumbretic ti isliques ti
Moisese", xi li jchi'iltic li'i —xi la ti jtic'c'opetique.
15 Ti jmeltsanejc'opetic tey chotajtique isq'uelbeic la sat ti ánima Estebane. Ti sate co'ol
la xchi'uc sat anjel ta vinajel iyilic.

7

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan itac'av ti c'alal inopbat smul ti Estebane xchi'uc ti c'alal imilee

1 —¿Mi yech li c'usi chal li jchi'iltactic li'i? —x'utat la yu'un totil pale ti ánima Estebane.
2 Itac'av ti ánima Estebane:
—Jtotic moletic, jchi'iltactic, ta xcal ava'iic. Ti Riox ta vinajele oy syu'el, oy xojobal.
Iyac' sba iluc ta stojol ti jmolmuc'tatotic Abraam ti ta más vo'nee ti c'alal tey nacal ta
Mesopotamiae, ti c'alal mu to'ox chba nacluc ta jteclum Arane. 3 "Loc'an ech'el li' ta
alumale, comtsano atot ame' xchi'uc achi'iltac. Batan ta yan balamil ti bu chcac' avile",
x'utat yu'un ti Rioxe. 4 Ja'o iloc' ta Caldea ti Abraame, tey ba nacluc ta Arán. Tey icham
ti stote. I'albat noxtoc yu'un ti Rioxe ti chloc' teyo'e. Li' itaque tale. 5 Ti Abraame muc
x'ac'bat jset'uc yosil yu'un ti Rioxe. Ti bu inaquie xch'om no'ox. Vo'otic onox sc'oplal
ta xquich'tic li balamil li'i ti smomotique yu'un ja' yech i'albat yu'un ti Rioxe. Ti c'alal
i'albate, ch'abal to'ox xch'amal. 6 I'albat noxtoc yu'un ti Rioxe ti ba'yi chba nacluc ta yan
o balamil ti smomtaque, ti tey ta smozoinatic chanib cien jabile. Tol svocolic; tsots ch-
abtejic pero muc bu ta xtojeic. 7 "Vo'on ta xcac'be castico ti much'utic ta smozoinvane. Ti
c'alal sts'aqui ti chanib cien jabile, ta xloq'uic tal scotol ti amomtaque. Li' chul yich'icon
ta muq'ue", x'utat yu'un ti Rioxe. 8 Ti Abraame i'albat yu'un ti Rioxe ti persa chich'ic
circuncisione. Yech'o un ti c'alal i'ayan screm ti Abraame, ja' ti Isaaque, ta svaxaquibal
c'ac'al yayanel iyac'be circuncisión. Ja' yech ispasulanic o. Ti c'alal i'ayan screm ti

Isaaque, ja' ti Jacove, iyac'be circuncisión uc. Ti c'alal i'ayan scremotic ti Jacove, iyac'be
circuncisión uc, ja' ti lajchavo' jmuc'tatotic ti ta más vo'nee.
9 'Ti jmuc'tatotic ti ta más vo'nee scoj yit'ixal yo'onic ti ixchonic ech'el ta Egipto ti
yits'inique, ja' ti Josee. Ti Josee q'uelbil onox yu'un ti Rioxe. 10 Ti jay'ech'el i'ilbajinat ti
Josee, icoltaat yu'un ti Rioxe. Ip'ijubtasat, yech'o ti lec i'ile yu'un ti preserente ta Egiptoe.
Itiq'ue ta coviernoal ti Josee, ispas mantal ta sjunlej Egipto. Iscuentainbe sna noxtoc ti
preserentee.
11 'Ts'acal to ital tsots vi'nal ta sjunlej Egipto xchi'uc li' ta Canaane. Abol sba tajmec ti
crixchanoetique. Ti vo'ne moletique mu xa bu ista sve'elic. 12 Ti Jacove iya'i ti oy trigo ta
Egiptoe, istac ech'el scremotic. Ja'to i'ayic o. 13 Ti c'alal ibatic ta xcha'ech'elale, ti Josee
iyac' sba ta ojtiquinel. "Vo'on Joseon ti achonicon tal li' ta Egiptoe", xut ti sbanquiltaque
xchi'uc ti yits'ine. Ti preserentee ja'to iyojtiquinbe sbanquiltac xchi'uc yits'in ti Josee. 14 Ti
Josee istac ta iq'uel ti stote, ja' ti Jacove. Ibat scotolic. Xchi'uc ti xch'amalique oy setenta
y cinco. 15 Ja' yech ibat ta Egipto ti Jacove, tey icham. Tey icham ti vo'ne moletic uque,
ja' ti scremotic Jacove. 16 Li' tal smuquic scotol ta nailch'en ta Siqueme yo' bu smanoj ti
Abraame. Ja' ti ismanbe ti scremotic Amor ta Siqueme.
17 'Ti c'alal po'ot xa'ox xich' yosilic ti moletique ti albil onox yu'un Riox ti Abraame,
p'olemic xa'ox tajmec ta Egiptoe. 18 Ts'acal to i'och ach' preserente ta Egiptoe pero muc xa
x'ojtiquine ti Josee. 19 Ti ach' preserentee ilo'lovan. I'ilbajinatic tajmec ti vo'ne moletique.
Ti preserentee isloq'ues mantal ti ac'u jipbatuc ta uc'um ac'u chamuc scotol yunencremic
ti vo'ne moletique. Ti x'elan iyal ti preserentee, yu'un mu sc'an ti ta xp'ol ti vo'ne
moletique. 20 Ti c'alal yech sloq'uesoj mantal ti preserentee, ja'o i'ayan ti Moisese. Lec i'ile
yu'un Riox ti Moisese. Oxib u tey ta sna ti stot sme'e. 21 C'alal isloq'uesic ti ac'u chamuque,
itae yu'un stseb ti preserentee. Ists'ites, isp'is ta yol. 22 Ti Moisese ip'ijub chac c'u cha'al ti
j'egiptoetique. Lec sna' xc'opoj, lec sna' c'u spasel.
23 'Ti c'alal oy xa cha'vinic sjabilal ti Moisese, tsc'an chba svula'an ti xchi'iltaque, ja' ti
vo'ne moletique. 24 Ti c'alal ibate, iyil ti imajbat jun xchi'il yu'un jun j'egiptoe. Ti Moisese
ismil ti j'egiptoe, ja' ispoj ti xchi'ile. 25 Ti Moisese isnop ti sna'oj xa xchi'iltac ti ja' st'ujoj
Riox ta xloq'uesvan ta mozoile, pero mu sna'ic. 26 Ta yoc'omal noxtoc ti Moisese iyil ti chut
sbaic cha'vo' xchi'iltaque, ba spajes. "¿C'u yu'un ti chamaj abaique yu'un achi'il abaic?"
xut. 27 Ijavc'unat ox yu'un ti much'u isliques c'ope. "¿Much'u layac'be avabtel? Ma'uc
preserenteot. Ma'uc jmeltsanejc'opot. 28 ¿Mi'n avo'onuc amilon ava'i chac c'u cha'al amil
ti jun j'egipto voljee?" x'utat. 29 C'alal iya'i ti Moisese ti vinajem xa ti imilvane, ijatav. Tey
tal nacluc ta Madián. Tey isa' yajnil, tey i'ayan cha'vo' screm.
30 'C'alal laj xa'ox cha'vinic jabil syulel ta Madián ti Moisese, ja'o iyil ta xc'ac' jtec' c'ox
ch'ix ta vits Sinaí ta xocol balamil. Iyil ta lebc'oc' ti Rioxe, co'ol xchi'uc anjel. 31 Ti c'alal
iyil ti mu x'an ti c'ox ch'ixe, ich'ay o yo'on. Inopoj ech'el, ba sq'uel. C'alal nopol xae, iya'i
ic'opoj ti Rioxe. 32 "Vo'on ti liyich'ic ta muc' ti amuc'tatotac ti ta más vo'nee, ja' ti Abraame,
xchi'uc ti Isaaque, xchi'uc ti Jacove", xi. Ti Moisese xt'elelet xa ta xi'el, muc sq'uel. 33 "Mu
xu' xtal anopon xchi'uc laxonobe, loc'o. 34 Quiloj ti mozoinbil lachi'iltac ta Egiptoe, vo'oxuc
ti jt'ujojoxuque. Jna'oj ti abol sbaic tajmeque, yech'o ti liyal tale yu'un tal jloq'ues ta sc'ob
li j'egiptoetique. Batic ta Egipto", x'utat yu'un Riox ti Moisese.
35 'Ja' ti Moisese ti muc x'ich'e ta muc' yu'un ti jchi'iltactic ta israelale, "¿Much'u layac'be
avabtel? Ma'uc preserenteot, ma'uc jmeltsanejc'opot", ti x'utate. Ti Rioxe istac ech'el
yu'un ja' stotic chc'ot yu'un ja' ta xloq'uesvan. Ja'o itaque ech'el yu'un ti Rioxe ti c'alal
iyil ta jtec' c'ox ch'ixe. 36 Ja' isloq'ues tal ta Egipto ti vo'ne moletique. Ep ta ech'el iyac' iluc
slequilal syu'elal Riox tey ta Egiptoe. Ts'acal to iyac' iluc slequilal syu'elal Riox tey ta Tsajal
Nab. Cha'vinic jabil iyac' iluc slequilal syu'elal Riox ta xocol balamil. 37 Ja' ti Moisese ti ja'
yech iyalbe ti vo'ne moletique: "Ti Rioxe ta to xast'ujbeic jun j'alc'op ta ts'acal. Jchi'iltic
ta st'uj chac c'u cha'al li vo'one. Xach'unbeic me ti c'usi chayalbeique", xi onox ti Moisese.
38 Ja' onox ti Moisese ti ixanav ta xocol balamil xchi'uc ti vo'ne moletique. Ti moletique
istsob sbaic ta yoc vits Sinaí. Tey ic'oponat noxtoc yu'un Riox ti Moisese. Ti c'alal iya'i

c'usi i'albat yu'un ti Rioxe, iyalbe ti moletique. Ja' iyalbe ti c'usitic tsc'an Riox ta spasique
yo' xcuxiic o ta sbatel osile. Ti ica'itic li vo'otic uque, ja' ti ists'iba comel ti Moisese.
39 'Ti vo'ne moletique muc xch'unic ti c'usi iyal ti Moisese yu'un ta stoy onox sbaic. Chac
suticuc ech'el ta Egipto. 40 "Meltsano cajsantoticotic", xutic liquel ti Aarone. "Yu'un ja'
babe ta xbat cu'unticotic. Ti Moisese mu jna'ticotic c'usi ispas ti yilel mu sut tale, ja' ti
much'u lisloq'uesoticotic tal ta Egiptoe", xiic. 41 Yech'o un ismeltsanbeic sloc'ol becerro.
Ismilbeic smoton. Lec iyilic ti c'usi ismeltsanique, iyich'ic ta muc'. 42 Yech'o ti icoltaatic
ech'el yu'un ti Rioxe, ja' i'ac'bat yich'ic ta muc' li c'usitic oy xojobal ta vinajele. Ja' yech
ists'ibaic ti yaj'alc'optac Rioxe:
Jchi'iltactic, ti c'alal ixanavic tal cha'vinic jabil ta xocol balamil ti ba'yi jtot jme'tique,
yech no'ox la ti iyac'beic smotonin vacax xchi'uc chij ti Rioxe,
yu'un la mu sjunuluc yo'onic iyich'ic ta muc'.
43 Yu'un la iscuchic tal ti yajsantoic Moloc sbie,
istiq'uic la tal ta caxa.
Iyich'ic la tal noxtoc sloc'ol c'anal ti ja' yich'ojic ta muq'ue, ti Renfán sbie.
Ti c'usitic isloc'taique, ja' la iyich'ic ta muc'.
Ti ja' no'ox yech chapasic uque, ta la xaloq'uic ech'el li' ta jlumaltique.
Chabatic la ta sjelavel jteclum Babilonia,
xi onox ts'ibabil.
44 'C'alal teic ta xocol balamil ti vo'ne moletique, ja' itun yu'unic ti templo nucule, ja' tey
ic'oponatic yu'un ti Rioxe. Ti templo ispasique ja' yech ispasic chac c'u cha'al i'ac'bat yil
yu'un Riox ti Moisese. 45 Ti c'alal i'iq'ueic tal yu'un Josué li' ta jlumaltique, iscuchic tal ti
templo nucule. Pero oy to'ox yajvaltac li osile. Ti Rioxe iyal ti ac'u smilic scotole yu'un
icoltavan onox. Ja' yech istaic o li osile. Ti c'alal i'och ta preserente ti Davide, ja' to'ox ta
xtunilan yu'unic ti templo nucule. 46 Ti Davide lec i'ile yu'un ti Rioxe. Isc'anbe ti tsva'anbe
stemploe. Ja' ti Riox iyich' ta muc' ti jmuc'tatotic Jacove. 47 Pero ma'uc isva'an ti Davide;
ja' xa isva'an ti screme, ja' ti Salomone. 48 Ti Rioxe mu xnaqui ta templo ti smeltsanoj
crixchanoe yu'un tey ta vinajel. Ja' yech iyal ti jun yaj'alc'ope:
49 Ti Rioxe ja' la tspas mantal ta vinajel ta balamil.
¿C'u la yu'un ti ta jva'anbetic stemploe, yu'un la mu sna' xnaqui?
50 Ja' la spasoj scotol li c'usitic oye,
xi ti j'alc'ope.
51 'Li vo'oxuque atoyoj abaic chac c'u cha'al ti much'utic mu xich' ta muc' ti Rioxe. Mu
xac'an xach'unic li c'usi chale. Scotol c'ac'al chacrontainic ti Ch'ul Espíritue. Ja' yech
chapasic uc chac c'u cha'al ispasic ti vo'ne moletique. 52-53 Ti moletique iscrontainic scotol ti
yaj'alc'optac Riox ti ta vo'nee. Ismilic ti much'utic iyal ti chtal ti much'u lec yo'one. C'alal
ital ti much'u lec yo'one, avaq'uic onox ta milel, vo'oxuc ti ava'yojic mantaletic ti iyalic
anjeletic ti ta vo'nee, pero mu xach'unic —xut la jmeltsanejc'opetic ti ánima Estebane.
54 Ti x'elan iyal ti ánima Estebane, icap o la sjolic. Xc'uxuxet xa la yeic yu'un sc'ac'al
yo'onic. 55 Pero ti ánima Estebane tsatsubtasbil la yo'on yu'un ti Ch'ul Espíritue, isq'uel la
vinajel. Iyilbe la xojobal ti Rioxe. Iyil la ti tey va'al ta sbats'ic'ob Riox ti Jesuse.
56 —Jamal chquil li vinajele. Tey ta sbats'ic'ob Riox chquil li Jesuse, ja' ti co'ol
crixchanootic jchi'uctique —xi la ti ánima Estebane.
57 Ti jmeltsanejc'opetique chopol la iya'iic ti x'elan iyal ti ánima Estebane. X'avlajetic xa
la. Ismac la xchiquinic, mu la sc'an xa'iic ti c'usi chal ti ánima Estebane, yu'un la isnopic
ti chopol cha'i ti Rioxe. Ja'o la iscomontsaquic. 58 Istsaquic la loq'uel ta ti' jteclum, ba
la yac'beic ton. Ti c'alal iyaq'uic tone, isloc' la spimilc'u'ic. Iyac'beic la xchabi jun sva'lej
crem, Saulo la sbi. 59 Ti c'alal xyaquet chich' ton ti ánima Estebane —Cajval Jesús, chamicon
xa —xi la.
60 Isquejan la sba, tsots la ic'opoj.
—Cajval, ac'o ta pertonal li jchi'iltac li'i yu'un mu sna'ic li c'usi tspasique —xi la.
C'alal laj yal yeche, ja'o la iloc' xch'ulel.

8

Ja' li' yaloj ti iyilbajin ti much'utic yich'ojic ta muc' Cajvaltic Jesús ti Sauloe

1 Li Sauloe —Más lec ti ichame —xi la uc. Lic la yilbajin ti much'utic yich'oj ta muc'
Cajvaltic Jesucristo ta Jerusalene. Istani la sbaic ta scoj ti ilbajinele. Ti jlome istani la sbaic
ta sjunlej estado Judea. Ti jlome ibatic la ta estado Samaria. Stuquic xa la tey icomic ta
Jerusalén li apoxtoletique. 2 Oy la jayvo' viniquetic ti sjunul yo'on yich'ojic ta muc' ti Rioxe,
ja' la ba smuquic ti Estebane. Iyoq'uitaic la tajmec. 3 Li Sauloe yo'onuc la xch'aybe sc'oplal
ti much'utic yich'ojic ta muc' ti Jesuse. I'och la ta naetic, istsac la loq'uel ti viniquetique
xchi'uc ti antsetique, istic' la ta chuquel.

Ja' li' yaloj ti iyal sc'op Rioxe ta Samaria ti Felipee

4 Ti much'utic istani sbaique, buyuc no'ox la iyalic a'yuc ti ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatel
osil ti Cajvaltic Jesuse. 5 Ti Felipee tey la ibat ta jun jteclum ta estado Samaria. C'ot la
yalbe ti crixchanoetique ti i'ay xa ti much'u st'ujoj Rioxe tspasvan ta mantale, ja' ti Cristoe.
6 Ti crixchanoetic teyo'e istsob la sba scotolic, tal la ya'iic c'usi chal ti Felipee. Ti c'alal
iyilic ti ep ta ech'el iyac' iluc slequilal syu'elal Rioxe ti Felipee, ts'ijajtic xa la cha'iic ti c'usi
iyale. 7 Ti much'utic ochem pucuj ta yo'onique isloq'uesbe la. Ti c'alal iloc' ti pucujetique,
tsots la i'avanic. Ti much'utic alubem jun yoc sc'obe xchi'uc ti coxoetique, ilecubic la.
8 Xmuyubajic xa la scotol ti crixchanoetic tey ta jteclume.

9 Tey la jun vinic, Simón la sbi. J'ilol to'ox la, sna' la májico noxtoc. Ep la islo'lo
crixchanoetic tey ta Samariae yu'un la iyal ti oy syu'el uque. 10 Scotol crixchanoetic, ta
biq'uit ta muc', iyich'ic la ta muc' ti j'ilole.

—Li vinic li'i co'ol syu'el xchi'uc ti Rioxe —xiic la.

11 Ja' xa la yich'ojic ta muc' ti j'ilole yu'un la vo'ne xa lic lo'loaticuc. 12 Pero c'alal i'albatic
yu'un ti Felipee ti ja' st'ujoj Rioxe chispasotic ta mantal ti Jesuse, ti ja' istoj jmultique, ep la
viniquetic, ep la antsetic ixch'unic. Ti ixch'unique, i'ac'bat la yich'ic vo' yu'un ti Felipee.
13 Ixch'un la ti Simón uque, iyich' la vo' uc, ja' la ixchi'in ech'el ti Felipee. C'alal iyil ti ep ta
ech'el iyac' iluc slequilal syu'elal Rioxe ti Felipee, xch'ayet xa la yo'on.

14 C'alal iya'i li apoxtoletic ta Jerusalene ti ixch'unic xa c'usi yaloj Cajvaltic Jesucristo li
jsamariaetique, itaqueic la ech'el ta Samaria li Pedroe xchi'uc li Juane. 15 Ti c'alal ic'otique,
isc'oponbeic la Rioxe ti jaylajunvo' ixch'unique yo' la xchi'ineic o yu'un ti Ch'ul Espíritu
uque. 16 Yu'un la mu to'ox bu chi'inbilic yu'un ti Ch'ul Espíritue, ja' no'ox la ti yich'ojic xa
vo' ta scuenta ti Cajvaltic Jesucristoe. 17 Li Pedroe xchi'uc li Juane iyac' la sc'obic ta sjol
jujun ti much'utic ixch'une, ja' la ichi'ineic o yu'un ti Ch'ul Espíritue.

18 C'alal iyil ti Simone, yo'onuc xa la yac'be taq'uin li apoxtoletique.

19 —Ac'becon jyu'el yech uc yo' xich'ic o cu'un Ch'ul Espíritu li much'utic ta xcac' jc'ob
ta sjolic uque —xi la.

20 —Batan ta c'oc' xchi'uc lataq'uine yu'un chaval ti stac' manel ti Ch'ul Espíritue ti chac'
jchi'intic ti Rioxe. 21 Li vo'ote mu xu' chatun yu'un ti Rioxe yu'un yiloj ti chalo'lovane.
22 Ictao xa spasel li c'usitic chopole. C'opono Rioxe, jq'ueltiquic mi xa'ac'bat to pertonal
yu'un li c'usi chopol chanope. 23 Yu'un chavac' o sc'ac'al avo'on chquil ti oy jyu'elticotique.
Tiq'uilot to ta mulil —x'utat la yu'un li Pedroe.

24 —C'oponbecon Rioxe che'e naca me ochicon ta c'oc' ta sbatel osil chac c'u cha'al
avalbone —xi la ti Simone.

25 Li Pedroe xchi'uc li Juane, c'alal laj yalbeic crixchanoetic scotol ti c'u x'elan yilojbeic
slequilal syu'elal ti Rioxe, xchi'uc ti c'alal laj yalic li sc'op Rioxe, isutic la ta Jerusalén. Ech'
la yalic noxtoc ta jujun parajel ta estado Samaria ti ja' chac' jcuxlejaltic ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti iyalbe sc'op Rioxe jun j'etiopía ti Felipee

26 Ti Felipee ic'oponat la yu'un jun anjel ta vinajel:

—Batan ta xocon vinajel ta sur. Tey chanupbe li sbelel jteclum Gazae, ja' li be chlic tal
ta Jerusalene —x'utat la.

Li sbelel Gazae tey ch-ech' ta xocol balamil. [27] Ibat la ti Felipee. Tey la ista ta be jun
j'etiopía. Ti yajpreserente j'etiopíaetique, ants la, Candace la sbi. Ti vinique pasbil la ta
capón yu'un la ta x'abtej ta yabtel ti antse. Ja' la xchabiojbe staq'uin xchi'uc c'usuc yu'un
ti antse. Ti vinique ay la yac'be smoton Riox ta Jerusalén. [28] Jsutel xa'ox la ech'el ti c'alal
itae yu'un ti Felipee. Jun la yo'on chotol ech'el ta scarretaca'. Yolel la tsq'uel ech'el sc'op
Riox ti ists'iba ti Isaíase.
[29] —Nopojan, chi'ino ech'el li vinic le'e —x'utat la yu'un ti Ch'ul Espíritue.
[30] Ti Felipee inopoj la. Iya'i la ti yolel ta sq'uel sc'op Riox ti ists'iba ti Isaías yaj'alc'op
Rioxe.
—¿Mi xava'ibe smelol li vun chaq'uele? —xut la ti vinique.
[31] —Mu xca'i yu'un muc much'u xiyalbe smelol —xi la.
I'iq'ue la muyel ta carretaca' ti Felipee. Ixchi'in la ech'el ta chotlej.
[32] Li sc'op Riox ti yolel ta sq'uele, ja' la yech chal:
Ch'an la xi ta milel chac c'u cha'al jcot ch'iom chij, mu la c'usi chal.
Ja' la chac c'u cha'al ch'an xi c'alal chloc'bat stsatsal li chije,
ja' no'ox la yech ti much'u chtal stojbotic jmultique,
mu la c'usi chal ti c'alal xmilee.
[33] Abol la sba cu'untic yu'un la muc bu lec ta smeltsanbat sc'oplal.
Tsnopic la ti j'ech'el ta xch'ay o sc'oplal ti c'alal smilique,
xi la li sc'op Riox ti ta sq'uele.
[34] —Albon ca'i much'u sc'oplal ti li' ts'ibabile —x'utat la ti Felipee—. ¿Mi sc'oplal stuc
ti Isaíase, mi yan o? —xi la.
[35] —Ja' sc'oplal ti Jesuse —xut la ti Felipee.
Lic la yalbe ti istoj xa jmultic ti Jesuse. [36] Ic'otic la ta jun uc'um.
—Q'uelavil, oy li' uc'ume. ¿Mi mu xu' xavac'bon quich' vo'? —xi la ti vinique.
[37] —Mi j'ech'el ach'unoje, xu' —xi la ti Felipee.
—Jch'unoj ti ja' Xch'amal Riox ti Jesucristoe —xi la.
[38] Ti vinique iyalbe la ti yajtijca'e ti ac'u spajes ti carretae. Ti vinique xchi'uc ti Felipee
iyalic la, ibatic la ta uc'um. Iyich' la vo' ti vinique. [39] Ti c'alal iloq'uic tal ta uc'ume, ti
Felipee i'iq'ue la ech'el yu'un ti Ch'ul Espíritue ti jun xchi'uc ti Cajvaltic Jesucristoe. Muc
la x'ile bu ibat. Ti vinique jun la yo'on isut ta slumal ti ixch'un xa ti itojbat xa smul yu'un
ti Cajvaltic Jesuse. [40] Ti Felipee tey la c'ot vinajuc ta jteclum Azoto. Tey to la lic xanavuc. Ti
bu i'ech ta jujun jteclume, ech' la yal a'yuc ti ja' chac' jcuxlejaltic ti Cajvaltic Jesuse. Ibat
la c'alal jteclum Cesarea.

9

Ja' li' yaloj ti ilecubtasbat yo'on yu'un Riox ti Sauloe
(Hch. 22.6-16; 26.12-18)

[1] Li Sauloe muc la xicta sba ta yilbajinel ti much'utic yich'oj ta muc' ti Cajvaltic Jesuse.
—Chajmil mi mu xavicta abaique —xut la.
Ba la sc'opon ti totil pale ta Jerusalene. [2] Isc'an la vun yo' oy xa o yortene, ja' la chc'ot
yac'be yil ti jmeltsanejc'opetic ta bic'tal temploetic yo' bu cha'iic smantal Riox ti xchi'iltac
ta israelal ta jteclum Damascoe. Yu'un la ja' chba sq'uel mi oy much'utic yich'oj ta muc'
Cajvaltic Jesucristo ta stemploique. Mi ants, mi vinic c'ot stae, sc'oplal la ti ta xchuc tal
ta Jerusalene. Ti c'alal iyich' ti vune, ibat la ta Damasco. [3] Ti c'alal po'ot xa'ox la xc'ot ta
Damascoe, oy la c'usi xlebluj tal xojobal ta vinajel yo' bu li Sauloe. [4] Iyal la ta lum, iya'i la
ti ic'oponate:
—Saulo, ¿c'u yu'un ti chacrontainon ya'ele? —x'utat la.
[5] —Cajval, ¿much'uot che'e? —xut la.
—Vo'on Jesuson ti chacrontainone. Ti x'elan chapase, avocol no'ox chasa'be aba
—x'utat la.
[6] Li Sauloe xt'elelet xa la ta xi'el.
—Cajval, ¿c'usi chac'an ti ta jpase? —xut la.

—Lican, ochan ech'el ta Damasco. Tey cha'albat ti c'usi chapase —x'utat la.
7 Ti xchi'iltac xchi'inoj ech'el li Sauloe va' xiic la yu'un la ixi'ic tajmec. Iya'iic la ti oy
much'u ic'opoje pero muc la xilic. 8 Li Sauloe istam la sba. C'alal isvic' sate, mu xa la xil
sbe. Nitbil xa la i'och ta Damasco. 9 Oxib la c'ac'al tup'em sat. Muc la xve', muc la xuch'
vo'.
10 Tey la nacal ta Damasco jun vinic ti yich'oj ta muc' ti Cajvaltic Jesuse, Ananías la sbi.
Ti Cajvaltic Jesuse iyac' la sba iluc ta stojol ti Ananíase.
—Ananías —x'utat la.
—Cajval ¿c'usi chaval? —xut la.
11 —Batan yo' bu Tuq'uil caya sbie. Tey xac'ot ta sna Judas. Tey chc'ot ata jun achi'il,
Saulo sbi, liquem tal ta jteclum Tarso. Lavie xyaquet ta sc'opon Riox. 12 Icac'be xa yil ti
chc'ot avac' ac'ob ta sjole yo' ti xcha'jam o li sate —x'utat la ti Ananíase.
13 Ti c'alal iya'i ti Ananíase —Cajval, taje ep much'utic yalojbon ti chilbajin ti much'utic
yich'ojot ta muc' tey ta Jerusalene. 14 Lavie yich'oj tal orten yu'un totil paleetic ti xu' xchuc
ech'el li much'utic yich'ojot ta muc' li'toe —xi la ti Ananíase.
15 —Batan. Li Sauloe jt'ujoj onox yu'un ja' chalbe c'usi caloj li much'utic ma'uc achi'ilic ta
israelale, xchi'uc li preserenteetique, xchi'uc vo'oxuc ti co'ol j'israeloxuque. 16 Ta xcalbe
ti vo'on ta jcoj ti ep ta ech'el ta xich' ilbajinele —x'utat la yu'un Cajvaltic Jesucristo ti
Ananíase.
17 Ibat la ti Ananíase. Tey la ic'ot ta sna ti Judase. Ti c'alal i'och ta yut nae, c'ot la yac'
sc'ob ta sjol li Sauloe.
—Saulo, li' listac tal ti Cajvaltic Jesuse ti co'ol quich'ojtic ta muq'ue, ja' ti much'u avil
ta bee. Listac tal yo' ti xcha'jam o lasate, yo' ti xaslecubtasbe o avo'on ti Ch'ul Espíritue
—xut la c'otel li Sauloe.
18 Ora la ip'aj ti c'usi macal o to'ox li sate, ijam la. I'ac'bat la yich' vo'. 19 Ti c'alal ive'e,
itsatsub la noxtoc. Tey la ixchi'in jayib c'ac'al ti much'utic yich'oj ta muc' ti Cajvaltic
Jesucristo ta Damascoe.

Ja' li' yaloj ti lic yalbe sc'oplal Cajvaltic Jesucristo ta Damasco ti Sauloe

20 Li Sauloe ora la lic yal a'yuc ta jujun templo yo' bu cha'iic smantal Riox ti xchi'iltac ta
israelale ti ja' Xch'amal Riox ti Jesucristoe. 21 Scotol ti much'utic iya'iic ti ja' xa yech chal
li Sauloe, xch'ayet xa la yo'onic.
—Li jchi'iltic le'e ja' li much'u iyilbajin ti much'utic yich'oj ta muc' ti Jesuse ti tey
nacajtic ta Jerusalene. Li' xa noxtoque yu'un tal xchuc ech'el li much'utic ja' yech
xch'unojique yu'un chba yac'be entrucal ti totil paleetique —xiic la.
22 Li Sauloe más to la itsatsub yo'on ta yalbel sc'oplal ti Cajvaltic Jesuse. Iyalbe la ya'i ti
xchi'iltac tey nacajtic ta Damascoe ti ja' onox sc'oplal chtal pasvanuc ta mantal ti Jesuse.
Ti c'alal iyal chac taje, mu xa la sna' c'uxi chtac'avic.

Ja' li' yaloj ti muc xtae ta milel yu'un xchi'iltac ta jurioal ta Damasco ti Sauloe

23 C'alal oy xa'ox sc'ac'alil lic yalbe sc'oplal Jesucristo li Sauloe, ti xchi'iltac ta jurioal ti
tey nacajtic ta Damascoe, lic la snopic c'u x'elan ta staic ta milel. 24 Ti c'usi isnopique iya'i
la li Sauloe. Ti crixchanoetique ta c'ac'al ta ac'ubal la tey va'ajtic ta jujun sti'il smacol ti
jteclume. Tey la ta smalaic mi chloc' li Sauloe yo' la staic o ta milele. 25 C'alal i'ic'ub ti osile,
itiq'ue la ta muc'ta moch yu'un li much'utic yich'oj ta muc' ti Cajvaltic Jesuse. Ixchuquic
la ta ch'ojon ti moche, c'unc'un la iyalesat ta pat corralton. Ja' la yech icol li Sauloe.

Ja' li' yaloj ti isut ta Jerusalén ti Sauloe

26 C'alal ic'ot ta Jerusalén li Sauloe, ja' la tsc'an ti chba xchi'in ti much'utic yich'oj ta
muc' ti Cajvaltic Jesuse. Pero xi'emic o la scotolic, yu'un la mu sna'ic mi yech ti xch'unoj
xa uque. 27 Pero ti Bernabee iyic' la ech'el li Sauloe yo' bu li apoxtoletique.
—Li Saulo li'i iyil ta be ti Cajvaltic Jesuse, ic'oponat. Jamal iyalbe sc'oplal Jesús ta
Damascoe —xut la apoxtoletic ti Bernabee.
28-29 Ja' la yech ixchi'inic o li Sauloe ti much'utic yich'oj ta muc' Cajvaltic Jesús ta
Jerusalene. Buyuc no'ox la chanav li Sauloe jamal la chal a'yuc c'usi yaloj ti Cajvaltic

Jesuse. Lic la yalulanbe sbaic sc'oplal Cajvaltic Jesús xchi'uc xchi'iltac ta jurioal ti sna'ic
griego c'ope, yu'un la ja' tsc'an ti ac'u xch'unic uque. Pero yo'onicuc la smilic li Sauloe.
30 C'alal iya'iic ti jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe, i'iq'ue la ech'el ta jteclum Cesarea
li Sauloe. Itaque la ech'el ta slumal ta jteclum Tarso.
31 Ti much'utic xch'unoj sc'op Riox ta estado Judeae, xchi'uc ta estado Galileae, xchi'uc
ta estado Samariae, muc xa la x'ilbajinatic. Jun xa la yo'on iyich'ic ta muc' ti Cajvaltic
Jesucristoe. Itsatsubtasbat la yo'onic yu'un ti Ch'ul Espíritue, ja' la yech ip'olic.

Ja' li' yaloj ti itsatsub yoc sc'ob ti Enease

32 Li Pedroe ba la svula'an scotol ti much'utic xch'unoj li sc'op Rioxe. Ech' la sq'uel noxtoc
ti much'utic tey nacal ta jteclum Lidae. 33 Tey la c'ot sta jun vinic, Eneas la sbi. Svaxaquibal
xa la jabil spuch'lej yu'un la alubem jun yoc sc'ob.
34 —Eneas, lavi ipote, ja' chastsatsubtasbe avoc ac'ob ti Jesucristoe. Lican, tamo lavayebe
—x'utat la yu'un li Pedroe.
Ora la ilic ti Enease. 35 Scotol ti much'utic tey nacal ta Lidae xchi'uc ta jteclum Sarone,
iyilic la ti lec xa ti Enease. Ja' la iyictaic o ti c'usitic xch'unojic to'oxe; ja' la istambeic o
yich'el ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe.

Ja' li' yaloj ti icha'cuxi ti Dorcase

36 Ti c'alal yech ispas li Pedroe, tey la jun ants ta jteclum Jope yich'oj la ta muc' ti Cajvaltic
Jesucristoe. Ti antse Tabita la sbi ta ebreo c'ope, Dorcas la sbi ta griego c'ope. Ic'uxubinvan
la. Isq'uelanbe la staq'uin noxtoc ti much'utic ch'abal staq'uine. 37 Ti c'alal tey ta Lida li
Pedroe, i'ipaj la ti Dorcase, icham la. Iyatintasic la. Ti c'alal laj yatintasique, ba la stelanic
ta jc'ol o na. 38 Li Jopee nopol xil sba xchi'uc Lida. Ti much'utic yich'oj ta muc' Cajvaltic
Jesús ta Jopee, iya'iic la ti tey ta Lida li Pedroe. Istaquic la ech'el cha'vo' vinic, ba la yiq'uel
tal li Pedroe.
—Batic la ta Jope —x'utat la c'otel li Pedroe.
39 Ixch'un la, ora la ibat. Ti c'alal ic'ote, i'iq'ue la ochel yo' bu telel ti ánima Dorcase. Tey
la tsobol scotol ti me'anal antsetique, choq'uitaic la tajmec ti ánimae. Ti sc'u'ique xchi'uc
ti stsequique, i'ac'bat la yil li Pedroe ti ja' sjaloj ti ánimae ti c'alal cuxul to'oxe. 40 Li Pedroe
istac la loq'uel scotol ti much'utic tey yo' bu telel ti ánimae. Ti c'alal iloq'uique, ja'o la
isquejan sba li Pedroe, isc'opon la Cajvaltic. Ti c'alal laj sc'opon Cajvaltique, isq'uelbe la
sat ti ánimae.
—Tabita, lican —xut la.
Ti antse icha'cuxi la, ora la isvic' sat, i'ile la ti tey li Pedroe, ichoti la. 41 Li Pedroe isnit la
liquel. Ti c'alal va'al xa la ti Dorcase, li Pedroe iyic' la ochel ti me'anal antsetique xchi'uc
ti much'utic yich'oj ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe, iyac'be la yil scotolic ti icha'cuxi xae.
42 Iya'iic la scotol crixchanoetic ta Jopee. Ep la iyich'ic o ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe. 43 Li
Pedroe tey la ipaj ta Jope ta sna jun vinic, Simón la sbi. Ti yajval nae naca la c'a'esejnucul
yabtel.

10

Ja' li' yaloj ti ay sc'opon Cornelio ti Pedroe

1 Tey la nacal ta jteclum Cesarea jun vinic, nom la liquem tal, Cornelio la sbi. Capitan
soltero la, cien la yajsoltero. Ti cien solteroe Italiano la sbiic. 2 Ti Cornelioe sjunul la yo'on
yich'oj ta muc' Riox sjunlejic ta na. Ep la isc'uxubin j'israeletic, ja' la ti much'utic abol
sbae. Scotol la c'ac'al ta sc'opon Cajvaltic. 3 Ta oxib la ora xmal c'ac'al tey la chotol ta yut
sna ti Cornelioe, oy la c'usi i'ac'bat yil yu'un ti Rioxe. I'och la tal jun anjel ta vinajel yo' bu
chotole.
—Cornelio —x'utat la.
4 Ti Cornelioe ixi' la, sq'ueloj xa la tajmec ch-och tal.
—Cajval, ¿c'usi chaval? —xut la.
—Ti Rioxe yich'oj ta muc' ti c'usi chavalulanbee. Yiloj ti chac'uxubin ti much'utic abol
sbae. 5 Yech'o un taco ech'el avinictac ta Jope, ac'u ba yiq'uic tal jun vinic Simón sbi, Pedro

li xcha'p'elel sbie. [6] Tey ta sna jun vinic Simón sbi uc. C'a'esejnucul yabtel. Ti snae tey ta
ts'el ti'mar. Li Pedroe ja' chul yalbot ti c'usi lec chapase —x'utat la yu'un anjel ti Cornelioe.
[7] C'alal ibat ti anjele, ti Cornelioe istac la ta iq'uel jun yajsoltero ti tey xchi'uc scotol
c'ac'ale. Sjunul la yo'on yich'oj ta muc' ti Riox uque. Istac la ta iq'uel cha'vo' smozo noxtoc.
[8] Iyalbe la scotol ti c'usi i'albat yu'un ti anjele. Ti c'alal laj yale, ja'o la istac ech'el ta Jope
yoxva'alic.
[9] Ta yoc'omal ti c'alal po'ot xa'ox xc'otic ta Jope ti oxvo'e, ja'o la imuy ta bana li Pedroe.
Po'ot xa'ox la ol c'ac'al. Yu'un la tey ba sc'opon Cajvaltic. [10] Li Pedroe chvi'naj xa'ox la
tajmec, isc'an la sve'el. Ti c'alal xyaquet ta smeltsanbat ti sve'ele, oy la c'usi i'ac'bat yil
yu'un ti Rioxe. [11] Ijam la iyil li vinajele. Iyil la ti oy c'usi iyal tale, co'ol la xchi'uc muc'ta
saquil manta. Chucul la xchanjechel xchiquin iyal tal. [12] Tey la chupul tal chonetic iyil. Ep
la ta tos li c'usi chanib yoque, ep la ta tos quiletel chon, ep la ta tos mut iyil.
[13] —Pedro, milo ati' le'e —x'utat la.
[14] —Cajval, i'i. Yu'un mu onox bu jti' ti c'usitic avaloj ti mu xu' jti'ticotique —xut la.
[15] —Li c'usi chacac'bee mu xaval ti mu xu' xati'e —x'utat la.
[16] Ox'ech'el la yech i'albat. Ja'o xa la isut muyel ta vinajel iyil ti muc'ta saquil mantae.
[17] Li Pedroe lic la lo'ilajuc yo'on yu'un la mu sna' c'usi xal ti c'usi iyile. Ti c'alal xyaquet ta
snope, ja'o xa la ic'otic ta Jope ti viniquetic itaqueic tal yu'un ti Cornelioe.
—¿Bu nacal li Simon jc'a'esejnucule? —xiic la c'otel.
Ic'otic la ta sna ti Simone. [18] Isjaq'uic la mi tey li Simone, li Pedro xcha'p'elel sbie. [19] Li
Pedroe, ti c'alal yolel ta snop c'usi xal ti c'usi iyile —Tal sa'ot oxvo' vinic. [20] Yalan, chi'ino
ech'el. Mu me xchibetuc avo'on xabat yu'un vo'on jtacoj tal —x'utat la yu'un ti Ch'ul
Espíritue.
[21] Li Pedroe iyal la. Ba la sc'opon ti viniquetique ti itaqueic tal yu'un ti Cornelioe.
—Vo'on ti chasa'icone. ¿C'usi chavalic? —xut la.
[22] —Li' listacoticotic tal jun capitan solteroe, Cornelio sbi. Lec yo'on. Yich'oj ta muc' ti
Rioxe. Lec x'ile yu'un scotol achi'iltac ta jurioal. I'albat yu'un jun anjel ta vinajel ti chastac
ta iq'uele, yu'un la cha'i c'usi chavalbe —xiic la.
[23] Li Pedroe iyic' la ochel ta sna Simón ti viniquetique, tey la ivayic jun ac'ubal, ismac'lin
la. Ta yoc'omal to la ibat xchi'uc ti viniquetique. Li Pedroe ichi'ine la ech'el yu'un jayvo'
ti much'utic yich'oj ta muc' Cajvaltic Jesús ta Jopee.
[24] Ta xchibal to la c'ac'al ic'otic ta Cesarea. Ti Cornelioe tey xa la chmalavan. Stsoboj xa
la scotol xchi'iltac xchi'uc ti much'utic lec xojtiquine. [25] Ti c'alal po'ot xa'ox la xc'ot xchi'uc
xchi'iltac li Pedroe, ba la nupvanuc ta be ti Cornelioe. Iquejletaat la li Pedroe, i'ich'e la ta
muc'. [26] Li Pedroe isnit la liquel.
—Va'lan yu'un co'ol crixchanootic —xut la.
[27] X'i'lajetic la ochel xchi'uc c'alal yut sna ti Cornelioe. Tey la tsobol ep crixchanoetic
c'ot sta li Pedroe.
[28] —Li vo'oxuque ana'ojic c'u xi'elanoticotic, vo'oticotic li juriooticotique. Ana'ojic ti mu
xu' xi'ochoticotic ta sna li much'utic ma'uc jchi'ilticotic ta jurioale. Mu xu' jc'oponticotic.
Pero liyalbe ti Rioxe ti mu xu' xcal ti chopol li much'utic ma'uc jchi'iltac ta jurioale.
[29] Yech'o un sjunul co'on lital lavi ataquicon ta iq'uele. Yech'o un chajac'beic c'u yu'un
ti ataquicon ta iq'uele —xut la.
[30] Lic la yal ti Cornelioe:
—Oy xa xchanibal c'ac'al li'albat yeche ora chac li'i. Li'on ta yut jnae, ja'o quictaoj cot,
ja'o ta jc'opon Cajvaltic. Iquil co'ol xchi'uc jun vinic yilel. Sac tajmec ti sc'u'e, oy xojobal.
[31] "Cornelio, ti Cajvaltique yich'oj ta muc' ti c'usi chavalulanbee. Yiloj ti chac'uxubin ti
much'utic abol sbae. [32] Taco ech'el avinictac ta Jope, ac'u ba yiq'uic tal jun vinic Simón sbi,
Pedro li xcha'p'elel sbie. Ja' tey xch'amunojbe sna jun vinic, Simón sbi uc. C'a'esejnucul
yabtel. Ti snae tey ta ts'el ti'mar. Mi iyul li Pedroe, oy c'usi chayalbe", xiyut ti anjel ta
vinajele. [33] Yech'o ti ora lajtac ta iq'uele. Lec ti latale. Coliyal Riox ti li' tsoboloticotique, ti
chavalboticotic c'u x'elan layalbee —xi la ti Cornelioe.
[34] Itac'av li Pedroe:

—Ti Rioxe yu'un onox yech ti muc bu ta st'uj ti much'u ta sc'uxubine. [35] Buuc no'ox
balamilal lec ta x'ileic yu'un Riox ti much'utic ta xich' ta muq'ue, ti ta spasic c'usi lec
chile. [36] Ti Rioxe listacboticotic tal ti Jesucristoe, ja' tal yal ti ch'abal jmultic chiyilotic o ti
Rioxe ti mi chquich'tic ta muq'ue. Ti Jesucristoe ja' cajvaltic ta jcotoltic ta sjunlej balamil.
[37] Li vo'oxuque ava'yojic c'u x'elan iyal a'yuc ta sjunlej jlumalticotic ti c'usi talem spase.
Ana'ojic ti tey istambe yalel ta estado Galileae ti c'alal yolel to'ox chal ti chac' ich'vo'
ti Juane. Ts'acal to iyal a'yuc ta estado Judea. [38] Ti Jesus Nazarete ava'yojic ti chi'inbil
yu'un ti Ch'ul Espíritue ti jun xchi'uc ti Rioxe, ti iyich' slequilal syu'elal noxtoque, ti
isc'uxubin crixchanoetic ti butic i'ech'e, ti isloq'uesbe pucuj ti much'utic ochem pucuj
ta yo'one, ti iyet'esbe xchamel ti jchameletique ti c'usuc no'ox chamelal iya'iique, ja' ti
chi'inbil yu'un ti Rioxe. [39] Ti jayvo' ijchi'inticotic ti Jesuse, iquilticotic scotol ti c'usitic
ispas ta Jerusalene xchi'uc ta sjunlej estado Judeae. Li jchi'iltaque iyaq'uic ta milel ta
cruz. [40] Ti Rioxe ixcha'cuxes ta yoxibal c'ac'al. Ti c'alal cha'cuxiem xa'oxe, ep ta ech'el
iquilticotic yu'un ja' yech isc'an ti Rioxe. [41] Scotol li jchi'ilticotique muc xilic; jtucticotic
no'ox iquilticotic, vo'oticotic ti st'ujojoticotic onox ti Rioxe ti ta xcalticotic ti cuxul ti
Jesuse. Ti c'alal cha'cuxiem xa'oxe, ijchi'inticotic to ta ve'el. [42] Liyalboticotic comel ti
chcalbeticotic scotol crixchanoetic ti ja' ac'bil yabtel yu'un ti Rioxe ti ja' chalbe bu chbat
ta sbatel osil ti much'utic cuxule xchi'uc ti much'utic chamem xae. [43] Ja' onox yech iyalic ti
yaj'alc'optac Riox ti ta vo'nee, ti ja' ta x'ac'batic o pertonal yu'un smul scotol ti much'utic
ta xch'un ti ja' istoj jmultic ti Jesuse —xi la li Pedroe.

[44] Ti c'alal yolel chlo'ilaj li Pedroe, ja'o la ichi'ineic yu'un Ch'ul Espíritu ti much'utic tey
tsobole. [45] Ti jayvo' xchi'iltac tey xchi'uc li Pedroe, xch'ayet xa la yo'onic ti c'alal iyilic ti
ichi'ineic yu'un Ch'ul Espíritu ti much'utic co'ol ma'uc juriootic jchi'uctique. [46] Yu'un la
ic'opojic ta ora ta yan o c'opetic, lec la iyalbeic sc'oplal ti Rioxe.

[47] —Ti jayvo' li' tsobole ichi'ineic xa yu'un ti Ch'ul Espíritue chac c'u cha'al xchi'inojotic
uque. ¿C'u xachiic? ¿Mi mu xu' xich'ic vo' uc? —xi la li Pedroe.

—Ac'u yich'ic —xiic la.

[48] Li Pedroe iyal la ti ac'u yich'ic vo' ta scuenta ti Cajvaltic Jesuse. Ti c'alal laj yich'ique
—Abulajan pajan to jayibuc c'ac'al li'toe —x'utat la li Pedroe.

11

Ja' li' yaloj ti ba yal ta Jerusalén ti Pedroe ti ic'uxubinatic yu'un Riox ti much'utic ma'uc j'israele

[1] Ti much'utic xch'unoj sc'op Riox ta Judeae xchi'uc li apoxtoletique, iya'iic la ti
ixch'unic xa sc'op Riox ti much'utic co'ol ma'uc juriootic jchi'uctique. [2] C'alal isut ta
Jerusalén li Pedroe, isa'bat la smul yu'un ti much'utic yich'oj ta muc' ti Cajvaltic Jesuse
ti iyalic ti persa la chich'ic circuncisión ti much'utic co'ol ma'uc juriootic jchi'uctique ti
mi chich'ic ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe.

[3] —¿C'u yu'un ti ay ac'opon ti much'utic ma'uc jchi'iltique ti muc bu yich'ojic circunci-
sione? ¿C'u yu'un ti ay achi'in ta ve'ele? —x'utat la li Pedroe.

[4] Li Pedroe xcholet la iyalbe smelol ti c'usitic ic'ote.

[5] —Ti c'alal teon ta Jopee, xyaquet ta jc'opon Cajvaltic, oy c'usi iyac' quil. Iquil iyal
tal ta vinajel co'ol xchi'uc muc'ta saquil manta. Chucul xchanjechel xchiquin tey iyul
yo' buyone. [6] C'alal ijq'uelbe ti yute, tey chupul tal chonetic iquil. Ep ta tos li c'usi
chanib yoque, ep ta tos quiletel chon, ep ta tos mut iquil. [7] Ica'i ti oy much'u lisc'opone:
"Pedro, milo ati' le'e", xiyut. [8] "Cajval, i'i. Yu'un mu onox bu jti' ti c'usitic avaloj
ti mu xu' jti'ticotique", xcut. [9] "Li c'usi chacac'bee mu xaval ti mu xu' xati'e", xiyut.
[10] Ox'ech'el yech liyalbe. Ja'o xa isut muyel ta vinajel ti muc'ta saquil mantae. [11] Ja'o xa
ic'ot oxvo' vinic yo' bu jch'amunoj nae. Liquemic tal ta Cesarea. Tacbilic tal yu'un tal
yiq'uicon. [12] Ti Ch'ul Espíritue liyalbe ti ta jchi'in ech'el ti viniquetique, xchi'uc ti junuc
co'on baticone. Lixchi'inic ech'el li vacvo' jchi'iltactic li'i ti co'ol jch'unojtic sc'op Riox
jchi'uctique. Lic'ototicotic ta sna ti much'u listac ta iq'uele. [13] Ti vinique liyalbe ti iyil jun
anjel ta vinajele. Ti c'alal tey chotol ta yut snae, tey la va'al ic'ot ta xocon. "Taco ech'el

avinictac ta Jope. Ac'u ba yiq'uic tal jun vinic Simón sbi, Pedro li xcha'p'elel sbie. [14] Ja'
chtal yalbot ti c'u x'elan chacuxiic ta sbatel osil ajunlejic ta anae", x'utat la yu'un ti anjele.
Yech'o ti libate. [15] Ti c'alal lic lo'ilajcon xchi'uquique, ichi'ineic uc yu'un ti Ch'ul Espíritue
chac c'u cha'al lixchi'inotic ti c'alal itale. [16] Ja'o iyul ta jol ti ja' onox yech liyalboticotic
comel ti Cajvaltic Jesucristoe: "Ti Juane layac'be avich'ic vo'. Li vo'one po'ot xa xacac'beic
ti Ch'ul Espíritue", xiyutoticotic onox. [17] Ti Rioxe iyac'be xa xchi'in Ch'ul Espíritu uc ti
jayvo' ma'uc jchi'iltic tey tsobolique. Ichi'ineic xa chac c'u cha'al xchi'inojotique, yu'un
iyich'ic xa ta muc' uc ti Cajvaltic Jesucristoe. Yech'o ti mu c'u xu' xcal li vo'one. ¿Mi xu'
ta jpajes ya'el ti c'usi tspas ti Rioxe? —xi la li Pedroe.

[18] C'alal iya'iic ti much'utic chalic ti persa chich'ic circuncisión ti much'utic ma'uc
j'israele ti chich'ic ta muc' ti Cajvaltic Jesuse, mu xa la c'usi más iyalic. Lec la ibat sc'oplal
yu'unic ti Rioxe.

—Yu'un ja' yech tsc'an ti Rioxe ti chictaic spasel uc li c'usitic chopole li much'utic ma'uc
jchi'iltique, yo' xcuxiic o ta sbatel osil uque —xiic la.

Ja' li' yaloj ti cristoetic isbiinic ti much'utic yich'oj ta muc' Cajvaltic Jesucristo ta Antioquíae

[19] Ti much'utic yich'oj ta muc' ti Jesucristoe ti istaic ilbajinel ti c'alal imile ti ánima
Estebane, istani la sbaic ta yantic o balamil. Ti jlome ibatic la c'alal estado Fenicia. Ti jlome
ibatic la c'alal Chipre. Ti jlome ibatic la c'alal jteclum Antioquía. Ti c'alal ibatique, iyalic
la a'yuc c'usi yaloj ti Cajvaltic Jesucristoe. Pero ja' no'ox la iyalbeic ti xchi'ilic ta jurioale.
[20] Ti much'utic ibatic ta Antioquíae, oy la ta Chipre liquemic tal, oy la ta jteclum Cirene
liquemic tal. Ti c'alal ic'otic ta Antioquíae, ilo'ilajic la xchi'uquic ti much'utic co'ol ma'uc
j'israelotic jchi'uctique. Iyalbeic la ti ja' no'ox chac' jcuxlejaltic ti Cajvaltic Jesuse. [21] Ta
syu'el ti Cajvaltique ep la ti much'utic iyictaic ti c'usitic xch'unojic to'oxe, ja' la istambeic
yich'el ta muc' ti Cajvaltic Jesuse.

[22] Ti much'utic yich'oj ta muc' Cajvaltic Jesús ta Jerusalene, c'alal iya'iic ti iyich'ic xa ta
muc' uc ti much'utic co'ol ma'uc j'israelotic jchi'uctique, istaquic la ech'el ta Antioquía li
Bernabee. [23] Ti c'alal ic'ot ta Antioquía li Bernabee, iyil la ti lecubtasbil xa yo'onic yu'un
ti Rioxe. Yech'o un jun xa la yo'on li Bernabee. Iyalbe la ti sjunul yo'onic ac'u yich'ic ta
muc' ti Cajvaltic Jesuse. [24] Li Bernabee lec yo'on. Lecubtasbil yo'on yu'un ti Ch'ul Espíritue.
Xch'unoj ti oy syu'el ti Cajvaltic Jesuse. C'alal iyal li Bernabee, ep la lic yich'ic ta muc' ti
Cajvaltic Jesuse.

[25] Ts'acal to ibat la ta Tarso li Bernabee, ja' la ba sa' li Sauloe. Ti c'alal istae, iyic' la
ech'el ta Antioquía. [26] Jun la jabil tey ixchi'inic ti much'utic xch'unoj li sc'op Rioxe. Ep la
crixchanoetic ixchanubtasic. Ti much'utic yich'oj ta muc' ti Cajvaltic Jesuse, cristoetic la
i'ac'bat sbiic yu'un ti j'antioquíaetique. Ja' la yech ilic o li biile.

[27] Ti c'alal teic la ta Antioquía li Bernabee xchi'uc li Sauloe, ja'o la tey ic'otic ta Antioquía
jayvo' yaj'alc'op Riox, liquemic la tal ta Jerusalén. [28] Ti june Agabo la sbi. Ip'ijubtasat la
yu'un ti Ch'ul Espíritue, iyalbe la ti much'utic xch'unoj li sc'op Rioxe ti chtal vi'nal ta
sjunlej balamile. Ti c'alal ital ti vi'nale, ja'o ochem ta preserente ta Roma ti Claudioe.
[29] Ti much'utic yich'oj ta muc' Cajvaltic Jesús ta Antioquíae, isnopic la ti ta scoltaic ti
much'utic xch'unoj sc'op Riox ta Judeae ti cha'iic vi'nale. Ta jujuntal la isnopic ti c'u
yepal chaq'uique. [30] Ti c'alal istsob sba yu'unique, ja' la i'albatic vocol li Bernabee xchi'uc
li Sauloe ti chba yac'beic ti much'utic ta xchanubtasvan ta sc'op Riox ta Jerusalene.

12

Ja' li' yaloj ti imile ti Jacoboe xchi'uc ti i'och ta chuquel ti Pedroe

[1] Ti c'alal ba yaq'uic taq'uin ta Jerusalén li Bernabee xchi'uc li Sauloe, ti covierno Erodese
ja'o la lic yilbajin jayvo' ti much'utic xch'unoj li sc'op Rioxe. [2] Ja' la ta smantal ti imile
ta espada ti Jacoboe, ja' ti sbanquil Juane. [3] Ti jurioetique xmuyubajic xa la ti icham ti
Jacoboe. C'alal iyil ti Erodese ti xmuyubajic xa ti crixchanoetique, iyal la noxtoc ti ac'u
tsacuc li Pedroe. Ti c'alal yech ispas ti Erodese, ja'o la ta sq'uin li jurioetique ti c'alal ta
sve'ic pan ti muc bu yich'oj svuquesobil xch'ute. [4] Ti c'alal itsaque la li Pedroe, itiq'ue la

ta chuquel. Ichabiat la ta chanq'uex solteroetic, chanchanvo' la juq'uex. Ta vacvac ora la
isjel sbaic. Ti Erodese isnop la ti ta slajel to q'uin ta sloq'ues ta chuquel li Pedroe, ti ta bail
ta satil chac' ta milele. 5 Ti much'utic xch'unoj li sc'op Rioxe scotol la c'ac'al isc'oponbeic
Riox li Pedroe c'alal tiq'uil ta chuquele.

Ja' li' yaloj ti iloc' ta chuquel ti Pedroe

6 C'alal isnop ti Erodese ti ta yoc'omal xa ta sloq'ues ta chuquel li Pedroe, ta yac'ubalile
tey la vayem ta chuclebal li Pedroe, chucul la ta cha'p'ej carina. Jujun la soltero ta jujot
xocon li Pedroe. Ti carina chucul oe, xchucoj la ta sc'obic ti solteroetic uque yo' la xa'iic
o mi xjatave. Oy la solteroetic noxtoc ta xchabiic juc'ol ti ti'chuclebale. 7 Li Pedroe itijbat
la xocon yu'un jun anjel tacbil tal yu'un ti Cajvaltique. Ja'to la iyil ti sacjaman xa ti yut
chuclebale.

—Lican ta ora —x'utat la.

Ti carina chucul o sc'obe, ijituj la. Ilic la li Pedroe.

8 —Chuco ach'ut, lapo axonob —x'utat la yu'un ti anjele.

C'alal laj xchuc xch'ute, laj slap ti xonobe,

—Lapo apimilc'u', nap'lan tal —x'utat la yu'un ti anjele.

9 Nap'al la iloc' li Pedroe pero mu la sna' mi melel ti ta xcoltaat yu'un ti anjele. Isnop la
ti chvaychine. 10 Tey la i'ech'ic yo' bu va'al ta xchabivan ti jun solteroe, ts'acal to la i'ech'ic
yo' bu va'al ti jun noxtoque. C'alal ic'otic ta ti'chuclebal ta cayae, ijam la stuc ti taq'uin
ti'nae. Iloq'uic la, ibatic la ta jun o caya. Tey xa la icomtsanat yu'un ti anjele. 11 Ti c'alal iyul
xch'ulele, "lavie ijna' xa ti ta melel istac tal anjel ti Cajvale. Muc xac' ti chismil li Erodese
xchi'uc ti jayvo' jchi'iltac yo'onuc smilicone", xi la li Pedroe.

12 C'alal iyil ti ta sba balamile, tuc' la ibat ta sna li Maríae, ja' li sme' Juane, ja' ti Marcos
sbi noxtoque. Ep la tey stsoboj sbaic ta sc'oponic Cajvaltic. 13 C'alal c'ot stij ti'be li Pedroe,
iloc' la tal jun tseb, Rode la sbi. Ba la sq'uel much'u ti ta stij ti ti'bee. 14 C'alal iya'ibe ye ti
ja' li Pedroe, xmuyubaj xa la tajmec. Muc xa la isjam o ti ti'bee, i'och la ta anil ta yut sna,
ba la yalbe ti yane ti tey xa va'al ta ti'be li Pedroe. 15 Pero muc la xch'unic.

—Yu'un chlic achuvaj —xutic la ti tsebe.

—Ta melel ja' li Pedroe —xi la.

—Taje ma'uc Pedro, ja' nan ti anjel yajchabiel Pedroe —xiic la.

16 Li Pedroe tey la tstijulan ti ti'bee. C'un to la ba sjamic. C'alal i'ile ti ja' li Pedroe,
xch'ayet xa la yo'onic. 17 Iyac' la seña ta sc'ob li Pedroe ti ch'aniicuque. Lic la yal ti c'u
x'elan iloq'uesat ta chuquel yu'un ti Cajvaltique.

—Albeic noxtoc li Jacoboe xchi'uc li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe ti liloc' xa ta
chuquele —xut la ti much'utic tey tsobole.

Li Pedroe ibat la ta jun o jteclum.

18 C'alal isacube, xvulajetic xa la liquel ti solteroetique ja' ti mu xa bu tey isacub li Pedroe.
19 Ti Erodese isloq'ues la mantal ti ac'u sa'el li Pedroe. Ti c'alal muc staique, istsob la
ti yajsolterotaque, ja' la ti jayvo' ixchabiic li Pedroe. Ijac'batic la c'u yu'un ti muc xilic
iloq'ue. Ts'acal to la isloq'ues mantal ti ac'u yich'ic milele. Ts'acal to la ibat ta Cesarea ti
Erodese yu'un la ja' tey nacal.

Ja' li' yaloj ti abol sba icham ti Erodese

20 Ti Erodese scapanoj la ti jtiroetique xchi'uc ti jsidonetique. Ti jtiroetique xchi'uc ti
jsidonetique co'ol la isnopic ti chba sc'oponic ti Erodese, ti chba slajesbeic yo'one. Isa'ic la
jun yajc'opojelic, Blasto la sbi. Co'ol la ch-abtej xchi'uc ti Erodese. Yu'un la ja' tsc'anic ti
chmanolajic yo' bu scuentainoje. 21 Ti Erodese iyal la c'usi ora xocol ti chba yich' c'oponele.
Ti c'alal ista sc'ac'alil ti c'usi ora yaloje, ists'acubtas la sba, tey la ba chotluc yo' bu chal c'u
x'elan chcom sc'oplal ti much'u tsmeltsanbe sc'oplale. Lic la sc'opon ti crixchanoetique.
22 Ti c'alal iya'iic c'usi iyal ti Erodese —Ma'uc crixchano ti li' ta xc'opoje, ja' jun riox —xiic
la, x'avlajetic xa la.

23 Ti Erodese ora la i'ipaj, i'ac'bat la castico yu'un jun yaj'anjel ti Cajvaltique, ja' ti ma'uc
iyac' ta ich'el ta muc' ti Rioxe. I'ayan la xuvital, icham o la.

24 Ac'u mi oy ilbajinel pero ip'olic onox ti much'utic xch'unoj li sc'op Rioxe.
25 C'alal laj yaq'uic comel taq'uin ta Jerusalén li Bernabee xchi'uc li Sauloe, isutic la ta
Antioquía. Iyiq'uic la ech'el li Juane, ja' ti Marcos sbi noxtoque.

13

Ja' li' yaloj ti ba yalic a'yuc sc'op Riox ti Bernabee xchi'uc ti Sauloe

1 Ti much'utic xch'unoj sc'op Riox ta Antioquíae, oy la jayvo' ichanubtasvanic. Ja'ic la
li Bernabee, xchi'uc li Simone, ja' la ti Negro sbi noxtoque. Xchi'uc Lucio ti liquem tal ta
Cirenee. Xchi'uc Manaen ti co'ol its'itesatic xchi'uc ti ánima Erodese. Xchi'uc li Sauloe.
2 Ti c'alal xyaquet la tsc'oponic Cajvaltique, c'alal yictaoj la yotique —Ac'becon ech'el li
Bernabee xchi'uc li Sauloe, ac'u ba spas li c'usi caloj onox ta spase —x'utatic la yu'un ti
Ch'ul Espíritue.
3 Ti c'alal laj sc'oponic ti Cajvaltique, i'ac'batic la c'obol ta sjolic li Bernabee xchi'uc li
Sauloe, itaqueic la ech'el.

Ja' li' yaloj ti ivinaj sc'op Riox ta Chipre balamile

4 C'alal itaqueic ech'el yu'un Ch'ul Espíritu li Bernabee xchi'uc li Sauloe, tey la ibatic ta
jun jteclum Seleucia sbi. Tey la i'ochic ta barco, ibatic la c'alal Chipre balamil ta o'lol mar.
5 C'alal ic'otique, iloq'uic la ta barco ta jun jteclum Salamina sbi. Tey la lic yalic a'yuc sc'op
Riox ta stemploic yo' bu cha'iic smantal Riox li xchi'iltac ta jurioale. Ba la coltavanuc ta
yalel a'yuc sc'op Riox li Juan uque. 6 Li Bernabee xchi'uc li Sauloe ixanavic la ta sjunlej
Chipre. Ic'otic la ta jun jteclum Pafos sbi. Tey la istaic jun j'ilol, xchi'ilic la ta jurioal. Chal
la sc'op Riox ti yaloje. Barjesús la sbi. 7 Ti Barjesuse ja' la xchi'il ta abtel ti preserente Sergio
Pauloe. Ti Sergio Pauloe p'ij la tajmec. Chac la ya'i li sc'op Rioxe yech'o un itaqueic la ta
iq'uel li Bernabee xchi'uc li Sauloe. 8 Ti Barjesuse Elimas la isbiin. Li Elimase "j'ilol", xi la
smelol. Ti Elimase iscrontain la li Bernabee xchi'uc li Sauloe yu'un la ja' tsc'an ti mu xch'un
sc'op Riox ti preserentee. 9 Li Sauloe, li Pablo sbi noxtoque, p'ijubtasbil la, tsatsubtasbil la
yo'on yu'un ti Ch'ul Espíritue, isq'uelbe la sat ti j'ilole.
10 —Jlo'lovanejot, chopol tajmec li c'usi chapase. Xch'amalot pucuj yu'un chacrontain li
c'usitic leque. Li vo'ote mu xac'an ti oy much'u ta xich' ta muc' ti Cajvaltic Jesuse. 11 Lavie
chayac'be castico ti Cajvaltique. Chtup' asat. Mu xa xavil abe jayibuc c'ac'al —xut la j'ilol
li Pabloe.
Ora la itup' ti sate. Isa' la much'u ta xniton o. 12 C'alal iyil ti preserentee ti itup' sat ti
j'ilole, iyich' la ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe. Lec la iya'i li sc'op Rioxe ti i'albat yu'un li
Bernabee xchi'uc li Pabloe.

Ja' li' yaloj ti ic'otic ta Antioquía ta estado Pisidia ti Pabloe xchi'uc ti Bernabee

13 Li Pabloe xchi'uc li xchi'iltac ta yalel a'yuc li sc'op Rioxe, i'ochic la ta barco ta Pafose,
tey la c'ot loq'uicuc ta jteclum Perge ta estado Panfilia sbi. Li Juane tey la icomtsanvan, isut
la ta Jerusalén. 14 Li Pabloe xchi'uc li Bernabee j'ech'elbe no'ox la i'ech'ic ta Perge, ibatic
la c'alal jteclum Antioquía ta estado Pisidia. Ta sc'ac'alil ta xcuxic ti xchi'iltac ta israelale,
c'alal chba ya'ibeic smantal Rioxe, ibatic la uc li Pabloe xchi'uc li Bernabee. 15 C'alal laj yich'
aptael li smantaltac Rioxe xchi'uc ti c'usitic yan sts'ibaojic comel ti j'alc'opetic ti ta vo'nee,
ti jmeltsanejc'opetic ta temploe istaquic la ta jaq'uel mi oy c'usi chalic jp'el cha'p'eluc li
Pabloe xchi'uc li Bernabee, xu' la chalic mi chc'opojique.
16 Isva'an la sba li Pabloe. Iyac' la seña ta sc'ob ti ch'aniicuque.
—Jchi'iltactic, xchi'uc vo'oxuc ti ma'uc j'israeloxuque ti avich'ojic ta muc' uc ti Rioxe,
a'yic me li c'usi chcale. 17 Ti Cajvaltique ti quich'ojtic ta muc', vo'otic li j'israelotique, ja'
it'ujeic ti vo'ne moletique. C'alal teic to'ox ta Egiptoe, ip'olesatic yu'un ti Rioxe. Ts'acal
to ta syu'el Riox iloq'uesatic tal, yu'un ma'uc onox tey slumalic ta Egiptoe. 18 Ti vo'ne
moletique its'icbat sbolilic cha'vinic jabil yu'un ti Rioxe ti c'alal tey xjoyetic ta xocol
balamile. 19 Ta Canaán balamile oy to'ox vucub c'ox nación. Ti vo'ne moletique icoltaatic
yu'un ti Rioxe yech'o ti imil yu'unic ti vucub nacione, ja' yech istaic o li osile. 20 Cuatro

ciento cincuenta jabil ispas sbaic ta mantal stuquic ti vo'ne moletique. I'och jayq'uex
yajmeltsanejc'opic, ja' ist'uj ti Rioxe. Ja' yech ti c'alal ochem to'ox ta jmeltsanejc'op ti
Samuele, ja' ti yaj'alc'op Rioxe. 21 C'alal ja'o ocheme, lic sc'an yajpreserenteic ti vo'ne
moletique. Ti Rioxe iyal ti ja' ch-och ta yajpreserenteic ti Saule, ti screm Cise. Ti Saule
Benjamín sbi ti smuc'tatot ti ta más vo'nee. Cha'vinic jabil i'och ta preserenteal ti Saule.
22 Ts'acal to iloq'uesat yu'un ti Rioxe. Ja' i'och ta sq'uexol ti Davide. Yu'un ti Davide ja' onox
yech albil sc'oplal yu'un ti Rioxe: "Li Davide li screm Isaíe, co'ol jol jchi'uc yu'un ja' ta spas
ti c'usitic lec chquile", xi onox ti Rioxe. 23 Ti Rioxe iyal onox ti ta xtal stojbotic jmultic jun
smom ti Davide. I'ay xa, ja' ti Jesuse. 24 C'alal mu to'ox bu chvinaj ti talem xa ti Jesuse, ti
Juane iyalbe onox li jchi'iltactic ta israelale ti ac'u yictaic spasel li c'usitic chopole, ti ac'u
yich'ic vo'e. 25 C'alal po'ot xa'ox xcham ti Juan j'ac'-ich'vo'e, ja' yech iyal: "Mu vo'onicon
ti st'ujojon Riox ti chajpasic ta mantale. Ta to xtal ti much'u más oy syu'ele. Li vo'one mu
c'u xu' jcolta o. Mi ja'uc sloc'bel xonob, mu xu' cu'un", xi ti Juane.

26 'Jchi'iltactic, vo'otic ti smomotic ti Abraame, xchi'uc vo'oxuc ti ma'uc j'israeloxuque
ti avich'ojic ta muc' uc ti Rioxe, chcalticotic ava'iic ti i'ay xa ta jlumaltic ti much'u ay
stoj jmultique. 27 Li jchi'iltactic ta Jerusalene xchi'uc ti jmeltsanejc'opetique, muc xich'ic
ta muc' ti Jesuse. Mi ja'uc xich'ic ta muc' noxtoc ti c'usitic yaloj ti yaj'alc'optac Riox ti
ta vo'nee, ti ja' ta xca'itic ta sc'ac'alil ta jcuxtique. Yech'o ti iyaq'uic ta milel ti Jesuse.
Ja' ic'ot ti c'usitic sts'ibaojic ti yaj'alc'optac Rioxe. 28 Ac'u mi muc bu istabeic smul ti
Jesuse ti yo' xmile oe, pero iyalbeic ti Pilatoe ti ac'u yac' ta milele. 29 C'alal ic'ot scotol
chac c'u cha'al ts'ibabil sc'oplale, iyalesat ta cruz, ba mucatuc. 30 Ti Rioxe ixcha'cuxes
loq'uel ta smuquenal. 31 Ts'acal to ibat ta Galilea. Ep to ta ech'el iyac' sba iluc ta stojol
li yajchanc'optaque xchi'uc ti much'utic yich'ojic ta muq'ue. Ts'acal to ibat xchi'uquic ta
Jerusalén ti c'alal imuy ta vinajele. I'albatic comel ti ac'u yalic a'yuc ti iyilic ti cha'cuxieme.

32-33 'Li vo'oticotic uque chcalticotic ava'iic ti iquilticotic xa ti ic'ot ti c'usi i'albatic yu'un
Riox ti vo'ne moletique. Yu'un yaloj onox ti Rioxe ti ta xcha'cuxes ti much'u st'ujoj
chispasotic ta mantale. Ic'ot xa ti c'usi iyale yu'un ixcha'cuxes ti Jesuse. Ja' onox yech
ts'ibabil ta xcha'cojol jq'uevujtic: "Vo'ot Jch'amalot. Ta to sta yora ta xcac' iluc ti vo'ot
Jch'amalote", xi onox ti Rioxe. 34 Yu'un icha'cuxesat yu'un Riox ti Jesuse, yech'o ti mu
xa bu ta xchame. Ja' onox yech i'albatic yu'un Riox ti vo'ne moletique: "Ta onox xc'ot li
c'usi icalbe ti Davide", x'utatic. 35 Yech'o ti ists'iba ta jcoj jq'uevujtic ti Davide: "Muc bu
chavac' c'a'uc li jpat jxocone, vo'on lach'amalone, ti ch'abal jmule", xi. 36 Ma'uc sc'oplal
stuc ists'iba ti Davide. Ti Davide ja' ispas c'usi lec chil Riox ti c'u sjalil cuxul ta sba balamile.
Ismuquic, ic'a' ti spat xocone. 37 Ti Jesuse icha'cuxesat yu'un ti Rioxe, muc xc'a' ti spat
xocone. 38 Yech'o un, jchi'iltactic, na'ic me ti ja' no'ox ta jtatic o pertonal yu'un jmultic ti
Jesuse. 39 Ti much'utic ta xch'une, ch'abal smul ch-ileic yu'un ti Rioxe. Li smantaltac Riox
ti iyal ti Moisese mu xu' ti ch'abal jmultic chiyilotic o ti Rioxe. 40 Yech'o un q'uelo me abaic,
mu me xc'ot ta abaic chac c'u cha'al iyal ti yaj'alc'optac Rioxe.

41 Vo'oxuc ti mu la xac'anvanique, a'yic la me.
Más to la chac' iluc slequilal syu'elal ti Rioxe pero mi ja'uc onox la xach'unic o.
Ac'u la mi oy much'u xayalbeic, chalabanic no la.
Ti mu xach'unique, cha'ochic la ta c'oc' ta sbatel osil,
xi ti j'alc'opetique —xi la li Pabloe.

42 Ti c'alal iloq'uic ta templo li Pabloe xchi'uc li Bernabee, ep la much'utic iyal ti tsc'anic
to albel c'alal vaxaquib c'ac'al ti c'usi i'albatique. 43 Ti c'alal ixch'ac sbaic ti much'utic
iya'iic li smantaltac Rioxe, ep la jurioetic, ep la ma'uc jurioetic ti sjunul yo'onic yich'ojic
ta muc' ti Rioxe, ja' la nap'al ibat ta spatic li Pabloe xchi'uc li Bernabee. Li Pabloe xchi'uc
li Bernabee ja' la yech iyalbeic ti j'ech'el ac'u xch'unic ti ta slequil no'ox yo'on ti ch'abal
xa jmultic chiyilotic ti Rioxe.

44 Ti c'alal ilaj vaxaquib c'ac'ale, ep la istsob sbaic tal ti much'utic tey nacal ta jteclume,
jutuc xa la muc xtal scotolic ta ya'iel li sc'op Rioxe. 45 Ti jurioetique ti muc bu xch'unojic
ti i'ay xa ti much'u st'ujoj Rioxe, lic la it'ixajicuc ti c'alal iyilic ti ep tajmec istsob sbaic ta

ya'iel c'usi chal li Pabloe. I'albat la li Pabloe ti ma'uc yech li c'usi chale, ti mu la sna'e. [46] Li
Pabloe xchi'uc li Bernabee muc la xi'ic o.
—Li vo'oxuque ba'yi ical ava'iic li sc'op Rioxe yu'un ja' yech tsc'an ti Rioxe. Ti
mu xach'unique, ja' chvinaj o ti mu xac'an xacuxiic ta sbatel osile. Lavie ja' xa chba
calbeticotic li much'utic ma'uc jchi'iltic ta israelale. [47] Yu'un ja' yech liyalboticotic ti
Cajvaltic Jesucristoe:
Li vo'oxuque lajloq'uesic xa ta mulil
yo' ti xba avalbeic o scotol crixchanoetic ta sjunlej balamile
ti xu' ta xcuxiic ta sbatel osil uque,
xiyutoticotic ti Jesuse —xi la li Pabloe xchi'uc li Bernabee.
[48] Ti c'alal iya'iic ti much'utic co'ol ma'uc juriootic jchi'uctique, xmuyubajic xa la ti
iloq'uesatic ta mulil uque.
—Lec tajmec ti c'usi iyal ti Cajvaltic Jesucristoe —xiic xa la.
Ixch'unic la ti much'utic st'ujoj onox ti Rioxe ti ta xcuxiic ta sbatel osile. [49] Ti much'utic
ixch'un li sc'op Rioxe iyalic la a'yuc ta sjunlej estado Pisidia. [50] Ti jurioetique ti muc bu
xch'unojic ti i'ay xa ti much'u st'ujoj ti Rioxe, ba la stic'beic c'op ti yajmeltsanejc'opic ta
slumalique, xchi'uc la jayvo' antsetic ti sjunul yo'onic xch'unojic yilel li smantaltac Rioxe,
ti ich'bilic ta muq'ue. Lic la ilbajinaticuc li Pabloe xchi'uc li Bernabee. Inutsatic la loq'uel
teyo'e. [51] Li Pabloe xchi'uc li Bernabee islilinic la comel spucucal yoquic. Ja' la seña ti icom
ta sba stuquic ti muc xch'unique. Ibatic la ta jun jteclum Iconio sbi. [52] Ti much'utic yich'oj
ta muc' Cajvaltic Jesucristo ta Pisidiae, jun la yo'on icomic, yu'un la lecubtasbil xa yo'onic
yu'un ti Ch'ul Espíritue.

14

Ja' li' yaloj ti ic'otic ta Iconio ti Pabloe xchi'uc ti Bernabee

[1] Ti c'alal ic'otic ta Iconio li Pabloe xchi'uc li Bernabee, i'ochic la ta templo yo' bu cha'iic
smantal Riox ti xchi'ilic ta jurioale. Ti c'alal iyalbeic sc'oplal ti Cajvaltic Jesucristoe, ep
la tajmec xchi'ilic ixch'unic. Ep la ixch'unic uc ti co'ol ma'uc juriootic jchi'uctique. [2] Ti
yan xchi'ilic ta jurioale ti muc xch'unique, isco'oltasbe la sba sjolic xchi'uc ti much'utic
ma'uc jurioetic uque ti tscrontainic li Pabloe xchi'uc li Bernabee. [3] Yu'un ti ep ti much'utic
ixch'unic li sc'op Rioxe, yech'o un tey la ipajic li Pabloe xchi'uc li Bernabee. Jamal la iyalic
c'usi yaloj ti Cajvaltic Jesucristoe, mu la bu ixi'ic. Ti Cajvaltique iyac' la iluc ti yech ti c'usi
chalique, ti ta slequil no'ox yo'on ta xcoltavane. I'ac'bat la syu'elic, iyaq'uic la iluc slequilal
syu'elal ti Cajvaltique. [4] Ti yajvaltac jteclume ipasic la ta cha'ch'ac. Jch'ac la ixch'unic ti
c'usi iyal li apoxtoletique; jch'ac la muc xch'unic. [5] Ti jch'ac ti muc xch'unique xchi'uc
ti yajmeltsanejc'opique, ja' la isco'oltasbe sba sjolic xchi'uc ti jurioetique ti muc xch'unic
uque. Isnopic la ti ta smajic, ti ta smilic ta ton li Pabloe xchi'uc li Bernabee. [6] Ti c'alal iya'iic
li Pabloe xchi'uc li Bernabee, ora la iloq'uic, ibatic la ta jteclum Listra ta estado Licaonia.
Ts'acal to la ibatic ta jteclum Derbe tey no'ox ta estado Licaonia. Ixanavic la ta sjunlej li
Licaoniae. [7] Iyalic la a'yuc ti ja' no'ox chac' jcuxlejaltic ti Cajvaltic Jesucristoe.

Ja' li' yaloj ti i'ac'bat ton ta Listra ti Pabloe

[8] Oy la tey jun vinic ta Listra, coxo la i'ayan. Mi ja'uc la oy bu ixanav ta jmoj. [9] Tey
la chotol cha'i c'usi chal li Pabloe. Li Pabloe isq'uel la, iyilbe la ta sat ti xch'unoj ti xu'
chlecub ti yoque. [10] Li Pabloe tsots la ic'opoj:
—Va'lan —xut la ti vinique.
Ti vinique ora la iva'i, ixanav la. [11] C'alal iyil ti crixchanoetique ti lec xa chanav ti vinique,
tsots la i'avanic. Ja' la yech iyalic ta licaonia c'ope:
—Yalem tal rioxetic li'toe. Viniquetic yilel —xut la sbaic.
[12] Li Bernabee Júpiter la isbiin. Li Pabloe Mercurio la isbiin yu'un la más ic'opoj. [13] Oy
la tey jun yeclexaic ta ti' jteclum yo' bu chotol ti yajsantoique, Júpiter la sbi. Ti yajpale
Jupitere iyic' la loq'uel vacaxetic ta sti' scorraltonal li jteclume. Yac'ojbe la snichimal snuc'
ti vacaxetique. Ti palee xchi'uc ti crixchanoetique ta ox la smilic ti vacaxetique, ja' ox la

ch-ac'bat smotoninic li Pabloe xchi'uc li Bernabee, yu'un la ch-ich'eic ox ta muc'. 14 C'alal
iya'iic li Pabloe xchi'uc li Bernabee, isjat la sc'u'ic yu'un la q'uexlal iya'iic ti ta x'ich'eic ta
muq'ue. Ora la ibatic ta o'lol crixchanoetic. I'avanic la:
15 —Viniquetic, ¿c'u yu'un ti x'elan chapasique? Co'ol crixchanootic. Ti litaloticotic
li'toe, ja' tal calticotic ava'iic ti tsc'an chavictaic li c'usitic avich'ojic ta muq'ue. Ja' ich'ic ta
muc' ti Riox ta vinajele ti cuxul ta sbatel osile. Ja' ispas li vinajel balamile, xchi'uc li mare,
xchi'uc scotol li c'usitic oye. 16 Vo'ne lic sts'ic ti c'u xa'elanic ti jaylajuntosoxuc ta sjunlej
balamile, vo'oxuc ti ma'uc j'israeloxuque. 17 Ti Rioxe iyac' onox avilic ti cuxule. Chac' tal
vo', ja' ta xch'i o li c'usitic chats'unique yo' xata o ave'elique, yech'o ti jun avo'onique
—xutic la ti crixchanoetique.
18 Ac'u mi i'albatic ti mu ya'uc spasic yeche, vocol la ixch'unic. Chmilbatic ox la ta persa
ti smotonique.
19 Ja'o la tey ic'otic jayvo' jurioetic, liquemic la tal ta Antioquía xchi'uc ta Iconio. Lic
la socbe sjol ti crixchanoetic ta Listrae, lic la ac'batuc ton li Pabloe. Iquile la loq'uel ta ti'
jteclum yu'un la icham xa ti yalojique. 20 Ti much'utic yich'oj ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe
tey la ba sjoy sbaic yo' bu li Pabloe. Li Pabloe ilic la, icha'och la ta yutil jteclum. Ta yoc'omal
to la iloc' ech'el xchi'uc li Bernabee, ibatic la ta Derbe.
21 Ti c'alal ic'otic ta Derbee, c'ot la yalbeic ti crixchanoetique ti ja' no'ox chac' jcuxlejaltic
ti Jesuse. Ep la ti much'utic ixch'une. Ts'acal to isutic la ta Listra, xchi'uc ta Iconio,
xchi'uc ta Antioquía ta estado Pisidia. 22 Jujun la jteclum ech' spatbeic yo'on ti much'utic
yich'oj ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe. Iyalbeic la ti mu me xicta sbaique, ti oy onox
ilbajinel ti mi tsc'an chbatic yo' bu tspas mantal ta sbatel osil ti Rioxe. 23 Isva'anbeic la
yajchanubtasvanejic ta jujun templo ti much'utic xch'unoj li sc'op Rioxe. Iyicta la yotic
c'alal isc'oponic Rioxe, ja'o la ist'ujic ti jchanubtasvanejetique. Ti c'alal laj st'ujique,
isc'oponbeic la Riox yo' xcoltaatic o yu'un ti Cajvaltic Jesucristoe ti ja' yich'ojic ta muq'ue.

Ja' li' yaloj ti icha'sutic ta Antioquía ta estado Siria ti Pabloe xchi'uc ti Bernabee

24 Ts'acal to isutic la ta estado Panfilia li Pabloe xchi'uc li Bernabee. 25 Iyalic la a'yuc
sc'op Riox ta jteclum Perge. Ts'acal to ibatic la ta jteclum Atalia. 26 Tey la i'ochic ta barco,
icha'sutic la ta Antioquía yo' bu ic'oponbatic Rioxe yo' xchi'ineic o ta spasel ti c'usi tsc'ane.
Yu'un la ispasic xa ti c'usitic tsc'an ti Rioxe, yech'o la ti icha'sutic ta Antioquía yo' bu
iliquique. 27 Ti c'alal ic'otic ta Antioquíae, istsobic la scotol ti much'utic xch'unoj li sc'op
Rioxe, ja'ic li j'israeletique xchi'uc li much'utic co'ol ma'uc j'israelotic jchi'uctique. Li
Pabloe xchi'uc li Bernabee iyalic la scotol ti c'usitic icoltaatic ta spasel yu'un ti Rioxe,
xchi'uc ti butic itaqueic ech'el ta yalel li c'usi yaloje. Iyalic la noxtoc ti ep ixch'unic uc
ti ja' istoj jmultic ti Cajvaltic Jesucristoe ti much'utic co'ol ma'uc j'israelotic jchi'uctique.
28 Jal la tey ipajic, ixchi'inic la ti much'utic yich'oj ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe.

15

Ja' li' yaloj ti isnopic c'usi chcom o circuncisión ti jchanubtasvanejetic ta Jerusalene

1 Tey la ic'ot jayvo' j'israeletic ta Antioquíae, liquemic la tal ta Judea. Ja' la yech
c'ot yalbeic ti much'utic yich'oj ta muc' ti Cajvaltic Jesuse ti co'ol ma'uc j'israelotic
jchi'uctique:
—Mi mu xavich'ic circuncisión chac c'u cha'al iyal ti Moisese, mu xacuxiic ta sbatel osil
—xiic la.
2 Li Pabloe xchi'uc li Bernabee tsots la istac'ulanbe sbaic xchi'uc ti viniquetique, pero
muc la smeltsaj yu'unic. Ti much'utic yich'oj ta muc' Cajvaltic Jesús ta Antioquíae,
co'ol la isnopic ti ta staquic ech'el ta Jerusalén li Pabloe xchi'uc li Bernabee, xchi'uc
la jayvo' xchi'ilic. Ja' la ba sjac'beic tal mi yech smantalic li apoxtoletique xchi'uc li
jchanubtasvanejetique.
3 Ti c'alal iloq'uic ech'ele, ay la sbeiltaselic yu'un ti much'utic xch'unoj sc'op Riox ta
Antioquíae. I'ech'ic la ta estado Fenicia, xchi'uc ta estado Samaria. Ech' la yalbeic ti

much'utic xch'unoj sc'op Rioxe teyo'e ti oy xa ep lic yich'ic ta muc' Cajvaltic Jesús ti much'utic co'ol ma'uc j'israelotic jchi'uctique. Xmuyubajic xa la tajmec ti c'alal iya'iique.
4 Ti c'alal ic'otic ta Jerusalén li Pabloe xchi'uc li Bernabee, ich'bilic la ta muc' ic'otic yu'un ti much'utic xch'unoj li sc'op Rioxe, xchi'uc li apoxtoletique, xchi'uc li jchanubtas-vanejetique. Li Pabloe xchi'uc li Bernabee iyalic la scotol ti c'usitic i'ac'bat spasic yu'un ti Rioxe, xchi'uc ti butic itaqueic ech'el ta yalel a'yuc ti c'usi yaloje. 5 Tey la jayvo' jfariseoetic ti yich'ojic xa ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe. Isva'an la sbaic.
—Ti much'utic ma'uc jchi'iltactic ta israelale persa chich'ic circuncisión mi chich'ic ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe. Chavalbeic noxtoc ti ac'u xch'unic li smantaltac Rioxe ti iyal ti Moisese —xiic la.
6 Yech'o la ti istsob sbaic li apoxtoletique xchi'uc li jchanubtasvanejetique yu'un la isnopic c'usi chcom o. 7 Jal xa'ox la ilo'ilajic, ja'o la isva'an sba li Pedroe.
—Jchi'iltactic, ana'ojic ti oy xa sjabilal list'uj ti Rioxe ti chcalbe ya'iic ti ja' chac' jcuxlejaltic ti Cajvaltic Jesucristoe li much'utic ma'uc jchi'iltique yo' xch'unic oe. 8 Ti Rioxe yiloj co'ontic jcotoltic. Yiloj ti ixch'un xa li much'utic ma'uc jchi'iltique, yech'o ti iyac'be xa xchi'in ti Ch'ul Espíritu uque chac c'u cha'al iyac' jchi'intique. 9 Ti Rioxe sc'uxubinojotic jcotoltic. Co'ol islecubtas co'ontic yu'un co'ol ijch'untic ti ja' istoj jmultic ti Cajvaltic Jesucristoe. 10 ¿C'u yu'un ti chatoy abaic ta stojol ti Rioxe? Li much'utic ma'uc jchi'iltique ti yich'ojic xa ta muc' ti Cajvaltic Jesuse, ilbajinel cha'iic mi chavalbeic ti persa ta xch'unic li mantaletique. Ti vo'ne moletique mu onox bu ich'un yu'unic li mantaletique. Ja' no'ox yechotic uc, mu xch'un cu'untic. 11 Li vo'otique jch'unojtic xa ti ta slequil no'ox yo'on ti Cajvaltic Jesuse ti chicuxiotic ta sbatel osile, mu ta mantaluc. Ja' no'ox yech chicuxiotic jcotoltic, ac'u mi j'israelotic, ac'u mi ma'uc —xi la li Pedroe.
12 Ch'ab xi la scotolic. Li Bernabee xchi'uc li Pabloe lic la yalic uc ti ep iyaq'uic iluc slequilal syu'elal Rioxe ta slumalic ti much'utic co'ol ma'uc j'israelotic jchi'uctique. 13 C'alal laj c'opojicuque, ic'opoj la li Jacoboe:
—Jchi'iltactic, a'yic me li c'usi chcale. 14 Li Simone liyalbotic xa c'u x'elan lic yic' yan crixchanoetic ti Rioxe, yech'o ti lic yich'ic ta muc' uque. 15 Ja' onox yech sts'ibaojic ti yaj'alc'optac Rioxe:
16 Ti amomique ta to xich'ic ta muc' ti Rioxe
chac c'u cha'al ich'bil to'ox ta muc' ti c'alal tiq'uil ta spreserenteal ti Davide.
17 Ja' yech ta xc'ot yo' ti xaq'uic o ta ich'el ta muc' ti Rioxe.
Ja' yech chlic yich'ic o ta muc' Rioxe uc li yan crixchanoetic ta sjunlej balamile.
18 Ja' yech snopoj ti Rioxe ti c'alal ch'abal to'ox li vinajel balamile,
xi ti j'alc'opetique.
19 'Li chcal vo'one, más lec ti mu ya'uc quilbajintic li much'utic ma'uc jchi'iltique ti iyich'ic xa ta muc' ti Rioxe ta vinajele. 20-21 Más lec mi ta jts'ibabetic svunique. Ja' no'ox calbetic ti mu ya'uc sti'ic ti c'usitic smotoninoj santoetique, ti mu sa' yantsique, ti mu sa' yajmulique, ti mu ya'uc sti'ic ti c'usi xach'bil snuc' ta xchame, ti mu ya'uc sti'ic ch'ich'e chac c'u cha'al jch'unojtic ti mu xu' jti'tique, yo' mu chopluc o xa'iic li jchi'iltactic tey capalique. Yu'un ta jujun jteclum ta sc'ac'alil ta jcuxtique, ja' ch-aptabatic ta stemploic li smantaltac Rioxe ti iyal comel ti Moisese chac c'u cha'al i'aptabatic ti vo'nee —xi la ti Jacoboe.
22 Li apoxtoletique xchi'uc li jchanubtasvanejetique, xchi'uc ti much'utic xch'unoj sc'op Rioxe ta Jerusalene, isnopic la ti más lec xich' t'ujel cha'vo'uque ti ta staquic ech'el ta Antioquíae, ti ja' chba xchi'inic li Pabloe xchi'uc li Bernabee. Ja' la ist'ujic li Silase xchi'uc li Judase, ja' ti Barsabás sbi noxtoque. Yu'un la ja' yich'ojic ta muc' scotolic. 23 Ists'ibaic la ti vune ti chich'ic ech'el li Judase xchi'uc li Silase. Ja' la yech ists'ibaic:
"Jchi'iltactic, vo'oxuc ti ma'uc j'israeloxuque ti li' nacaloxuc ta Antioquíae, xchi'uc ta sjunlej estado Siriae, xchi'uc ta estado Ciliciae, ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, chajc'oponticotic ta vun, vo'oticotic ti apoxtoloticotique xchi'uc ti jchanubtasvanejoti-cotic li' ta Jerusalene, xchi'uc li yan jchi'iltactique. 24 Ica'iticotic ti oy jayvo' much'utic

xch'unoj li sc'op Rioxe ti ay svula'anoxuque ti li' iliquic ech'ele. Pero muc bu jtacojticotic tal. Ja' chavat o avo'onic ti layalbeic ti persa chavich'ic circuncisione, ti persa chach'unic scotol li smantaltac Rioxe. Yu'un layalbeic ti ja'to yech chacuxiic ta sbatel osile, pero muc bu xcalticotic yech. [25] Yech'o ti ijtsob jbaticotique, yu'un ijnopticotic c'usi chcom o. Ijt'ujticotic jayvo' ti ijtacticotic tale, ti ixchi'inic tal li Bernabee xchi'uc li Pabloe, ja' ti jc'anojticotique. [26] Ja' ti muc bu ixi'ic o ti jutuc xa muc xlajic yu'un ti yich'ojic ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe. [27] Yech'o ti ja' ijtacticotic tal li Judase xchi'uc li Silase. Ja' tal yal ava'iic ti c'usi ijnopticotique. [28] Yu'un ja' yech tsc'an ti Ch'ul Espíritue ti mu xa c'usi yan mantal chcac'ticotic ach'unique. Lec chca'iticotic uc. Ja' no'ox tsc'an chach'unic li c'usi lajts'ibabeticotic tale. [29] Mu me xati'ic ti c'usitic smotoninoj santoetique. Mu me xati'ic ch'ich', mu me xati'ic ti c'usi xach'bil snuc' ta xchame, mu me xasa' avantsic, mu me xasa' avajmulic. Mi chach'unic scotole, lec chavil abaic. Ja' no'ox yech chacalbeticotic", xi la ts'ibabil ech'el ti ta vune.

[30] Ti much'utic it'ujee ibatic la. Ic'otic la ta Antioquía, c'ot la stsobic scotol ti much'utic xch'unoj li sc'op Rioxe. C'ot la yaq'uic ti vune. [31] Ti c'alal i'aptabat ya'iique, xmuyubajic xa la tajmec ti ipatbat yo'onique. [32] Li Judase xchi'uc li Silase ich'amunbat la yeic yu'un ti Rioxe ti chalic a'yuc ti c'usi yaloje. Ixchanubtasic la ti much'utic xch'unoj li sc'op Rioxe, jun la yo'on icomic. [33] Li Judase xchi'uc li Silase tey la ijalijic. Ti c'alal iyalic ti chtalique —Teyuc che'e, te jc'opon jbatic. Q'uelo me abaic ech'el. Chi'inic ech'el Cajvaltic. Xavalbeic me chabanuc ti much'utic lastaquic tale —x'utatic la.

[34] Li Silase isnop la ti chpaj to ta Antioquíae. [35] Li Pabloe xchi'uc li Bernabee ipajic to la ta Antioquía uc. Ichanubtasvanic la. Ep la ti much'utic ixchi'inic ta yalel a'yuc sc'op Riox teyo'e.

Ja' li' yaloj ti ixch'ac sbaic xchi'uc Bernabé ti Pabloe ti c'alal ba yal a'yuc sc'op Riox ta xcha'ech'elale

[36] Ts'acal to la iyal li Pabloe:

—Ba xa jvula'antic ti much'utic xch'unoj sc'op Riox ti butic jteclumal ay calbetique. Ba xa jq'ueltic c'u x'elanic —xut la li Bernabee.

[37] Li Bernabee ja' la tsc'an chic' ech'el li Juane, ja' ti Marcos sbi noxtoque. [38] Pero li Pabloe mu xa la sc'an xic' ech'el, ja' la ti tey icomtsanvan ta estado Panfiliae, ti muc la scolta sba ta yalel li sc'op Rioxe. [39] Yu'un ti x'elan mu co'oluc isnopic ti chiq'uic ech'el li Marcose, ixch'ac o la sbaic. Li Bernabee ja' la iyic' ech'el li Marcose. I'ochic la ta barco, ibatic la ta Chipre. [40] Li Pabloe ja' xa la iyic' ech'el li Silase. Ti much'utic xch'unoj sc'op Riox ta Antioquíae, isc'oponic la Riox ti ac'u chi'inaticuc, ti ac'u q'uelaticuc ech'el li Pabloe xchi'uc li Silase. [41] Iloq'uic la ech'el li cha'vo'e, i'ech'ic la ta estado Siria xchi'uc ta estado Cilicia. Ech' la spatbeic yo'on ti much'utic xch'unoj sc'op Riox ta jujun jteclume.

16

Ja' li' yaloj ti ixchi'in sbaic xchi'uc Silas xchi'uc Timoteo ti Pabloe

[1] Ts'acal to ic'otic la ta Derbe xchi'uc ta Listra li Pabloe xchi'uc li Silase. Ta Listrae tey la istaic jun ti much'utic yich'oj ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe, Timoteo sbi. Jurio la ti sme'e, yich'oj la ta muc' uc ti Cajvaltic Jesucristoe. Ti stote jgrecia la. [2] Li Timoteoe "sjunul yo'on yich'oj ta muc' ti Cajvaltic Jesuse", xiic la ti much'utic xch'unoj sc'op Riox ta Listrae xchi'uc ta Iconioe. [3] Li Pabloe isnop ti chic' ech'el xchi'in li Timoteoe, yech'o un iyac'be la yich' circuncisión yo' la x'ich'bat o ta muc' c'usi chale. Yu'un la ep jurioetic yo' bu ta xbatique, sna'ojic la scotolic ti jgrecia ti stote. [4] Ti ta jujun jteclume ech' la yalbeic ti much'utic xch'unoj li sc'op Rioxe ti c'u x'elan icom o sc'oplal yu'unic circuncisión li apoxtoletique xchi'uc li jchanubtasvanejetic ta Jerusalene, yo' la xa'ibeic o smelol uque. [5] Jun xa la yo'onic icomic ti much'utic xch'unoj sc'op Riox ta jujun jteclume, jujun la c'ac'al ip'olic.

Ja' li' yaloj ti isvaychin jun jmacedonia ti Pabloe

6 Li Pabloe xchi'uc li Silase ipajesatic to la yu'un ti Ch'ul Espíritue ti mu to xu' chba
yalic a'yuc sc'op Riox ta estado Asiae. Ta estado Frigia xchi'uc ta estado Galacia xa la
ibatic. 7 C'alal ic'otic ta sts'ac estado Misiae, chbatic ox la ta estado Bitinia, pero ipajesatic
la noxtoc yu'un ti Ch'ul Espíritue. 8 Ta estado Misia xa la ibatic. Ic'otic la ta jun jteclum ta
ti'mar, Troas sbi. 9 Li Pabloe isvaychin la jun jmacedonia, tey la va'al iyil. "La' coltaoticotic
li' ta Macedoniae", x'utat la yilel ta svayiche. 10 Ti c'alal ivaychin li Pabloe, teon uc, vo'on
li Lucasone. Ja'o ijchap jbaticotic, ijsa'ticotic barco mi oy chbat ta Macedonia. Yu'un iyul
ta jolticotic ti ja' yech tsc'an ti Rioxe ti tey chba calticotic a'yuc ti ja' chac' jcuxlejaltic ta
sbatel osil ti Cajvaltic Jesucristoe.

Ja' li' yaloj ti i'ochic ta chuquel ta jteclum Filipos ti Pabloe xchi'uc ti Silase

11 Li'ochoticotic ta barco, tuc' libatoticotic ta jun balamil ta o'lol mar, Samotracia sbi.
Ta yoc'omal noxtoque lixanavoticotic ta barco, lic'ototicotic ta jun jteclum, Neápolis sbi.
Ja'to tey liloc'oticotic ta barco. 12 Ta cocticotic xa libatoticotic ta jteclum Filipose. Li Filipos
ta estado Macedoniae, muc'ta jteclum. Tey batem ep jromaetic. Tey lipajoticotic jayib
c'ac'al ta Filipose. 13 Ja'o sc'ac'alil ta xcuxic li j'israeletique ti c'alal liloc'oticotic ta ti'
jteclume. Libatoticotic ta ti' uc'um.

—Ba jq'ueltic mi muc much'u tey stsoboj sbaic ta sc'oponic Riox —xichioticotic.

Naca ants tey tsobol c'ot jtaticotic. Lichotioticotic, icalbeticotic ti ja' chac' jcuxlejaltic
ta sbatel osil ti Jesucristoe. 14 Oy jun ants lec iya'i ti c'usi icalticotique, Lidia sbi. Tey liquem
tal ta jteclum Tiatira. Chon morado manta tspas. Xch'unoj ti jun no'ox ti Rioxe, ja' ti Riox
ta vinajele. Ip'ijubtasat yu'un ti Rioxe, yech'o ti ixch'un ti c'usi iyal li Pabloe. 15 Iyich'ic vo'
sjunlejic ta na ti Lidiae. Ti c'alal laj yich'ic vo'e,

—Mi ach'unojic ti quich'oj xa ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe, tsoblicotic ech'el ta jna.
Xu' xapajic jayibuc c'ac'al —xiyutoticotic ti Lidiae.

Mu xa'i albel ti antse, yech'o un lipajoticotic.

16 Ti j'ech'ele ja'o chibatoticotic yo' bu ta sc'oponic Rioxe, ijnupticotic ta be jun tseb,
ochem pucuj ta yo'on. Xil scotol ti c'usi ta jpastique, sna' yalel buy ti c'usi ta xch'aye. Oy
yajvaltac. Ti yajvaltaque ep ispasic o canal ti sna' yalel yeche. 17 Ti bu ijnupticotique, tey
no'ox isut, nap'al xa ech'el ta jpaticotic. I'avan:

—Li viniquetic le'e ja' chtunic yu'un ti Riox ta vinajele. Ja' chayalbeic ti c'uxi xu'
chacuxiic ta sbatel osile —xi ti tsebe.

18 Ep c'ac'al tey xnap'et, ja' yech iyalulan. Chopol iya'i li Pabloe. Isq'uel sutel spat.

—Ja' ta syu'el ti Jesucristoe chacalbe, loc'an ta yo'on li tsebe —xut ti pucuje.

Ora iloc' ti pucuje.

19 Ti yajvaltac ti tsebe iyilic ti mu xa bu tspasic o canale, ja' ti iloc' xa ti pucuj ta yo'one. Ja'
istsaquic o li Pabloe xchi'uc li Silase. Iyiq'uic ech'el ta stojol jmeltsanejc'opetic ta ch'ivit
yu'un ja' tey tsmeltsanic c'op. 20 Ti c'alal ic'otique —Li viniquetic li'i jurioetic. Ep ta socbe
sjol crixchanoetic li' ta jlumaltique. 21 Oy c'usi chaq'uic ta chanel pero mu xtun jchantic.
Mu xu' jpastic yech lavi ja' scuentainojotic ti preserente ta Romae —xi ti yajvaltac tsebe.

22 —Yecha'a —xi ti crixchanoetique.

Ti jmeltsanejc'opetique isloq'uesic mantal ti ac'u loc'batuc sc'u' li Pabloe xchi'uc li
Silase, ti ac'u ac'baticuc te'e. 23 I'ac'batic tajmec. Ti c'alal ilaje, itiq'ueic ta chuquel. Iyalbeic
la ti jchabiejchuclebale ti ac'u xchabi leque. 24 Ti c'alal i'albat yech ti jchabiejchuclebale,
itiq'ueic la ochel ta más yut ti chuclebale. Icacanbat la yoquic ta lots'obte'.

25 Ta ol ac'ubale isc'oponic la Riox li Pabloe xchi'uc li Silase, isq'uevujintaic la ti Rioxe.
Iya'iic la ti yan jchuqueletique. 26 Ti c'alal yolel chq'uevujinique, ital la tsots niquel.
Xvuyvon xa la li chuclebale. Ora la ijam li sti'iltaque. Ijituj la ti carinaetic chucbil o sc'obic
scotol ti jchuqueletique. 27 C'alal ital ti niquele, ijulav la ti jchabiejchuclebale. Iyil la ti
jamajtic xa li ti'chuclebale, ora la isloq'ues yespada. Ta ox la smil sba stuc yu'un la isnop
ti ijatav xa scotol ti jchuqueletique. 28 I'avan la li Pabloe:

—Mu xamil aba, li'oticotic jcotolticotique —xut la.

29 Ti jchabiejchuclebale isc'an la c'oc', i'och la sq'uelelic ta anil li Pabloe xchi'uc li Silase.
Pero xt'elt'on xa la. Isquejan la sba ta yichonic li Pabloe xchi'uc li Silase, ja'o la isnijan sba
ta balamil noxtoc. 30 Li Pabloe xchi'uc li Silase iloq'uesatic la yu'un ti jchabiejchuclebale.

—Totic, ¿c'usi ta jpas yo' xicuxi o ta sbatel osile? —x'utatic la.

31 —Ch'uno ti ja' istoj jmultic ti Cajvaltic Jesucristoe, yo' xacuxi o ta sbatel osile. Ja' no'ox
yech xu' chacuxiic acotolic —xutic la li Pabloe xchi'uc li Silase.

32 Iyalbeic la c'usi yaloj ti Cajvaltic Jesucristoe. Iya'iic la sjunlejic ta na. 33 Ti bu yayijemic
ta majele, ipoxtabatic la ta ac'ubaltic yu'un ti jchabiejchuclebale. Iyich'ic la vo' sjunlejic
ta na ti jchabiejchuclebale. 34 Ts'acal to li Pabloe xchi'uc li Silase i'iq'ueic la ochel ta sna ti
jchabiejchuclebale, imac'linatic la. Xmuyubajic xa la sjunlejic ta na ti ixch'unic xa li sc'op
Rioxe.

35 Ti c'alal isacube, ti jmeltsanejc'opetique istaquic la ech'el jayvo' mayoletic.

—Ba albo ya'i li jchabiejchuclebale ti ac'u sloq'ues li cha'vo' jchuquele —x'utatic la
ech'el.

36 C'alal iya'i ti jchabiejchuclebale ti c'usi iyalic ti jmeltsanejc'opetique, i'albat la li
Pabloe:

—Li jmeltsanejc'opetique listacbe tal mantal ti xu' xa chajloq'uesic ech'ele. Yech'o un
xu' xa xabatic. Q'uelo me abaic ech'el. Junuc me avo'onic —x'utatic la.

37 Itac'av li Pabloe:

—Li jmeltsanejc'opetique muc bu smeltsanoj jc'oplalticotic. Ja' ta smantalic ti ta bail
ta satil iquich'ticotic te'e. Ja' ta smantalic noxtoc ti li'ochoticotic ta chuquele. Ma'uc
yech smelol ti x'elan tspasique yu'un scuentainojoticotic li Roma uque. Lavie yo'onuc
sloq'uesoticotic ta mucul. Ma'uc yech ti x'elan tspasique. Ac'u tal sloq'uesoticotic stuquic
—xi la li Pabloe.

38 Isut la ti mayoletique, ba la yalbeic jmeltsanejc'opetic ti c'usi iyal li Pabloe. Ti
c'alal iya'iique, ixi'ic la, yu'un la iya'iic ti cuentainbilic yu'un Roma li Pabloe xchi'uc li
Silase. 39 Italic la ti jmeltsanejc'opetique, ic'anbatic la pertonal li Pabloe xchi'uc li Silase.
Iloq'uesatic la ta chuquel. Tuc' la i'albatic ti ac'u loq'uicuc ech'el ta jteclume. 40 Ti
c'alal iloq'uic ta chuquele, tey ibatic ta sna ti Lidiae. Ech' spatbeic yo'onic ti much'utic
xch'unojic sc'op Riox tey ta jteclume, ja'o xa iloq'uic ech'el.

17

Ja' li' yaloj ti ilic c'op ta Tesalónicae

1 Ti c'alal ibat li Pabloe xchi'uc li Silase, tey la i'ech'ic ta jteclum Anfípolis xchi'uc ta
jteclum Apolonia. Ic'otic la ta jteclum Tesalónica. Tey la jp'ej templo yo' bu cha'iic smantal
Riox li xchi'ilic ta jurioale. 2 Yu'un ja' onox yech stalel li Pabloe ti ta x'och ta stemploic li
xchi'iltaque yo' bu cha'iic smantal Riox ti c'alal ta xcuxique, yech'o un ba la ochuc oxib
savaro tey ta Tesalónicae. Lic la yalulanbe sbaic sc'op Riox xchi'uc li xchi'iltaque. 3 Li
Pabloe iyal la ti ja' onox yech ts'ibabil ta sc'op Riox ti persa ta xcham ti much'u st'ujoj
Riox chtal spasotic ta mantale, ti persa ta xcha'cuxie. Iyal la ti ja' ti Jesuse ti st'ujoj Rioxe.

4 Ixch'unic la jayvo' jurioetic ti ja' st'ujoj Riox ti Jesuse, ichi'ineic la li Pabloe xchi'uc li
Silase. Ep la ixch'unic uc ti much'utic co'ol ma'uc juriootic jchi'uctique, ja' la ti much'utic
co'ol yich'ojic ta muc' Riox xchi'uc li jurioetique. Ti antsetic ich'bilic ta muc' yu'un li
crixchanoetique, ep la ixch'unic uc. 5 Li jurioetic ti muc xch'unique lic la it'ixajicuc. Ja'
la chopol iyilic ti ja' ich'bilic ta muc' li Pabloe xchi'uc li Silase. Ba la spay tal jayvo'
xchi'ilic. Ja' la istaic tal ti bu toj pucujique, ti toj ch'ajique. Tal la sa'beic sc'ac'al yo'on
ti crixchanoetique, isoc la sjol scotolic tey ta jteclume. Ibatic la scotolic ta sna jun vinic,
Jasón la sbi. Ta ox la xquileic loq'uel li Pabloe xchi'uc li Silase, ta ox la x'aq'ueic entrucal
ta sc'ob ti crixchanoetique. 6 Pero mu la bu tey itaatic. Solel la ja' xa isquilic loq'uel ti
Jasone xchi'uc jayvo' ti much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe. Iyiq'uic la ech'el ta stojol ti
jmeltsanejc'opetic ta jteclume. X'avlajetic xa la:

—Li' xa ta jlumaltic li much'utic ta socbe sjol li crixchanoetic ta sjunlej balamile. 7 Li
Jason li'i iyic' ochel ta sna. Scotolic mu xch'unbeic smantal ti Césare yu'un chalic ti oy to
jun preserentee, Jesús la sbi —xiic la.
8 Ti c'alal iya'iic ti crixchanoetique xchi'uc ti jmeltsanejc'opetic tey ta jteclume,
x'avlajetic xa la liquel. 9 Ti Jasone xchi'uc ti xchi'iltaque ic'anbatic la taq'uin.
—Mi ataquic ech'el li cha'vo'e, ta sut lataq'uinique —x'utatic la yu'un ti jmeltsane-
jc'opetique.
Ja' la yech icolic.

Ja' li' yaloj ti itaqueic ech'el ta Berea ti Pabloe xchi'uc ti Silase

10 Ti much'utic xch'unojic sc'op Riox ta Tesalónicae, ta yac'ubalil no'ox la istaquic ech'el
ta jteclum Berea li Pabloe xchi'uc li Silase. Ti c'alal ic'otique, i'ochic la ta templo yo'
bu cha'iic smantal Riox li xchi'ilic ta jurioale. 11 Ti xchi'ilic ta Bereae más la lec yo'onic.
Ma'uc la yech chac c'u cha'al ti xchi'ilic ta Tesalónicae. Lec la iya'iic c'usi iyal li Pabloe.
Scotol la c'ac'al isq'uelic c'usitic sts'ibaojic comel ti yaj'alc'optac Rioxe. Isco'oltasic la mi
xco'olaj xchi'uc ti c'usi chal li Pabloe. 12 Ti c'alal iyilic ti co'ole, ep la ixch'unic ti xchi'ilic
ta jurioale. Ep la ixch'unic uc ti co'ol ma'uc juriootic jchi'uctique. Ta ants ta vinic la
ixch'unic. Oy la antsetic ich'bilic ta muc' yu'un crixchanoetic ti ixch'unique. 13 Ti jurioetic
ta Tesalónicae iya'iic la ti tey xa chal sc'op Riox ta Berea li Pabloe, ba la sliquesbeic sjol
noxtoc ti crixchanoetic ta Bereae. 14 Ti much'utic xch'unoj sc'op Riox ta Bereae, ora la
istaquic ech'el li Pabloe. Tey la ic'ot ta ti'mar. Li Silase xchi'uc li Timoteoe tey la icomic
ta Berea. 15 Ti much'utic ay yac' li Pabloe, c'alal to la jteclum Atenas ay yaq'uic. Ti c'alal
isutic tal ti j'ac'vanejetique, li Pabloe istac la tal mantal:
—Mi xu'e, ac'u tal staicon ta ora li Silase xchi'uc li Timoteoe —xi la tal.

Ja' li' yaloj ti iyal a'yuc sc'op Riox ta Atenas ti Pabloe

16 Ti c'alal tey chmalavan ta Atenas li Pabloe, chopol la iyil ti naca santoetic yich'oj ta
muc' ti crixchanoetic ta jteclume. 17 Yech'o un li Pabloe lic la yalulanbe sbaic sc'op Riox
xchi'uc ti xchi'iltac ta jurioal ta stemploique, xchi'uc ti much'utic co'ol ma'uc juriootic
jchi'uctique ti teyic ta templo uque, ti co'ol xch'unojic xchi'uc li jurioetique. Jujun la
c'ac'al ti much'utic tey ista ta ch'ivite chalbe la ti ja' no'ox chac' jcuxlejaltic ti Cajvaltic
Jesuse. 18 Tal la tavanicuc jayvo' yajchanubtasvanej ti j'epicúroetique xchi'uc la jayvo'
yajchanubtasvanej ti j'estóycoetique. Ilo'ilaj la xchi'uquic li Pabloe. Ti much'utic tey
i'ech'e —Li vinic li'i sna'be xa smelol yilel —xut la sbaic jlom.
—Yaj'alc'op ya'el yan rioxetic —xiic la jlom.
Ti x'elan iyalique, yu'un la ja' chal li Pabloe ti ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Jesuse,
xchi'uc ti icha'cuxie. 19 Ti jchanubtasvanejetique iyiq'uic la ech'el li Pabloe yo' bu ta stsob
sbaique. Areópago la sbi ti vitse.
—¿Mi mu xa'abulaj xavalboticotic más smelol li c'usi naca to avale? 20 Yu'un muc bu
xca'iticotic. Yech'o un alboticotic smelol —x'utat la li Pabloe.
21 Yu'un ti j'atenasetique xchi'uc ti much'utic nom liquemic tal ti tey nacajtique, ja'
no'ox la slo'ilic mi oy c'usi ach' to iya'iique.
22 Yech'o un li Pabloe isva'an la sba ta o'lol crixchanoetic yo' bu stsobobbailic ta
Areópagoe.
—J'atenasetic, chquil ti lec xana' xavich'ic ta muc' santoetique. 23 Yu'un iquil ti naca ja'
ti c'alal lixanav ta sjunlej alumalique. Iquil noxtoc jun xchic'obil smoton riox: "Oy to nan
bu yan riox ti mu jna'tique. Ja' xchic'obil smoton li'i", xi ts'ibabil iquil. Ti Riox chavac'beic
smoton ti mu xana'ic chavalique, li vo'one jna'oj ti oye. Yech'o un chacalbeic c'u x'elan.
24 'Ti Riox ispas balamile xchi'uc scotol li c'usitic oye, ja' yajval vinajel balamil yech'o ti
mu xnaqui ta eclexaetic ti spasoj crixchanoetique. 25 Mu c'u xu' xcac'betic ti Rioxe yu'un
ja' yu'un scotol. Ja' cuxulotic yu'un. Ja' chquich'tic ic' yu'un. Ja' yac'oj scotol li c'usitic
chtun cu'untique.
26 'Ti c'alal imeltsaj li balamile, ti Rioxe ispas jun vinic xchi'uc jun ants. Yech'o ti ip'ol
li crixchanoetic li' ta sba balamile, ep xa ta tos. Pero jun no'ox jtot jme'tic jcotoltic. Ti

Rioxe isa' bu chinaquiotic jutos ta sjunlej balamil. Snopoj onox c'usi ora chlic nacluc li' ta
sba balamil li jutos crixchanoetique. Snopoj ti bu chac'be yosil jutose, xchi'uc ti c'u sjalil
tspasic mantale. 27 Ti lispasotic ti Rioxe, ja' tsc'an ti chquich'tic ta muq'ue. Mu nomuc ti
Rioxe, ja' no'ox ti mu xquiltique. 28 Yu'un ja' cuxulotic yu'un, yech'o ti xu' xi'abtejotique,
ta jpastic scotol li c'usitic ta jpastique. Oy jayvo' achi'ilic ti p'ijique ja' yech iyalic: "Li
vo'otique xch'amalotic Riox ta vinajel yu'un ja' lispasotic", xiic. 29 Ta melel xch'amalotic
Riox, yech'o ti mu xu' jch'untic ti ja' Rioxe li c'usitic pasbil ta oroe, xchi'uc li c'usitic pasbil ta
platae, xchi'uc li c'usitic pasbil ta tone. Le'e crixchanoetic no'ox isnopic ispasic. Ti Rioxe ta
vinajele mu pasbiluc ta crixchanoetic. 30 Ti sbolilic ti ta vo'nee ists'ic scotol ti Rioxe. Lavie
ta xalbe scotol crixchanoetic ta sjunlej balamil ti ac'u yictaic yich'el ta muc' li c'usitic
nopem xa'iic yich'el ta muq'ue, ti ja' ac'u yich' ich'el ta muc' ti stuque. 31 Yaloj xa onox ti
ta sta yora chiyalbotic ti bu chibatic ta sbatel osile. Ti mi quich'ojtic ta muq'ue, "la' jchi'in
jbatic", xiyutotic. Ti mi muc bu quich'ojtic ta muq'ue, "ba ochan ta c'oc'", xiyutotic. Ti
Rioxe ist'uj xa jun vinic ja' chiyalbotic ti bu chibatic ta sbatel osile, ja' ti Jesuse. Yu'un
ixcha'cuxes loq'uel ta smuquenal, ja' ivinaj o ti ja' st'ujoje —xi la li Pabloe.

32 Ti c'alal iyal li Pabloe ti icha'cuxi ti Jesuse, ti jlome ilabanvanic la. Ti jlome —Xaval to
ca'iticotic c'usi ora li c'usi chavale —xiic la.

33 Li Pabloe iloc' la yo' bu tsobolique. 34 Ixch'unic la jayvo' ti ja' chac' jcuxlejaltic ti
Cajvaltic Jesucristoe, ixchi'inic la ech'el li Pabloe. Ti june Dionisio la sbi, ochem la ta
meltsanejc'op tey ta Areópagoe. Xchi'uc la jun ants, Dámaris la sbi. Oy to la yan ti
much'utic ixch'unique.

18

Ja' li' yaloj ti ibat ta Corinto ti Pabloe

1 Ts'acal to iloc' la ta Atenas li Pabloe, ibat la ta jteclum Corinto. 2 Tey la c'ot sta jun
xchi'il ta jurioal, Aquila sbi. Liquem la tal ta estado Ponto. Ach' to'ox la sloq'uelic tal
ta estado Italia xchi'uc li yajnile. Li yajnile Priscila sbi. Yu'un ti preserente Claudio ta
Romae isloq'ues la mantal ti chloq'uic scotol li jurioetique. Yech'o la ti iloc' xchi'uc yajnil
li Aquilae, tal la naclicuc ta Corinto. Li Pabloe ba la svula'an li Aquilae. 3 Li Pabloe xchi'uc
li Aquilae pascarpa la yabtelic, yech'o un co'ol la inaquiic. 4 Li Pabloe ta la xc'ot ta templo
yo' bu cha'iic smantal Riox ta sc'ac'alil ta xcuxic li xchi'iltac ta jurioale. Ilo'ilaj la xchi'uc
li xchi'iltaque xchi'uc ti much'utic co'ol ma'uc juriootic jchi'uctique, ti co'ol xch'unojic
xchi'uc li jurioetique. Li Pabloe ja' tsc'an ti ac'u xch'unic ti ja' st'ujoj Riox tspasvan ta
mantal ti Jesuse.

5 Li Silase xchi'uc li Timoteoe, c'alal ta'lo xa'iic yalel a'yuc sc'op Riox ta Macedoniae,
ibatic la ta Corinto. Xyaquet la chal sc'op Riox c'ot staic li Pabloe. Xyaquet la chalbe
xchi'iltac ta jurioal ti tspas xa ta mantal crixchanoetic ti much'u st'ujoj onox ti Rioxe, ja'
ti Jesuse. 6 Ti jurioetique lic la scrontainic li Pabloe, lic la yutic. Yech'o un li Pabloe islilin
la sc'u', ja' la seña ti icom xa ta sba stuquic ti mu xch'unique.

—Mi la'ochic ta c'oc' ta sbatel osile, amul atuquic yu'un mu xach'unic. Li vo'one mu c'u
jcuenta o. Lavie ja' chba calbe li much'utic ma'uc jchi'iltique —xut la.

7 Li Pabloe isquechan la comel yalel sc'op Riox ta stemplo li xchi'iltaque. Iloc' la, ibat
la ta sna jun vinic, Justo la sbi. Sjunul la yo'on yich'oj ta muc' ti Rioxe. Tey la nacal
ta sts'el stemploic. Tey la ichanubtasvan li Pabloe. 8 Tey la ic'ot jun vinic, Crispo la sbi.
Jmeltsanejc'op la ta templo yo' bu cha'iic smantal Riox li jurioetique. Sjunlejic la ta na
lic yich'ic ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe. Ep la yajval jteclum ixch'unic uc, iyich'ic la vo'
noxtoc. 9 Li Pabloe isvaychin la ti Cajvaltic Jesucristoe.

—Mu me xaxi' o, alo me li jc'ope, mu me xavicta aba ta yalel a'yuc. 10 Vo'on chajchi'in.
Muc much'u xu' chayilbajin yu'un ep to crixchanoetic jt'ujoj li' ta jteclume —x'utat la yilel
li Pabloe.

11 Li Pabloe tey la ipaj jun jabil xchi'uc o'lol ta Corintoe. Ichanubtasvan la ta sc'op Riox.

12 Ti c'alal ochem xa'ox ta coviernoal ta estado Acaya ti Galione, li jurioetique istsob la
sbaic, itsaque la li Pabloe, i'iq'ue la ech'el ta stojol covierno.
13 —Li vinic li'i mu xich' ta muc' ley. Jtos o chac' ta ich'el ta muc' Riox, ma'uc yech chac
c'u cha'al jch'unojticotique —xutic la ti coviernoe.
14 C'alal chc'opoj xa'ox li Pabloe, ja' la ic'opoj ti Galione:
—Jurioetic, ti ja'uc muc xch'un ti c'usi chal li leye, ti tsotsuc smul staoje, xu' jmeltsanbe
sc'oplal ti yechuque. Mi ja' no'ox taje, mu xcac' o jvocol. 15 Taj x'elan c'opetique, taj x'elan
biiletique, taj x'elan mu xco'olaj xchi'uc lamantalique, ba meltsano aba atuquic. Li vo'one
mu jtic' jba —x'utatic la yu'un ti coviernoe.
16 Itaqueic la loq'uel scotolic. 17 Ti much'utic itaque loq'uele istsaquic la jun j'israel,
Sóstenes la sbi. Ja' la yajmeltsanejc'opic ta templo yo' bu cha'iic smantal Riox li
jurioetique. Tey no la ta yut yopisina covierno ismajic. Pero ti coviernoe sq'uel no'ox
la.
18 Li Pabloe jal to la tey ipaj ta Corinto. Ts'acal to isc'opon la comel ti much'utic xch'unoj
li sc'op Rioxe, ibat la. Ba la sa' barco ta jteclum Cencrea yu'un la tsut ech'el ta estado
Siria. Li Pabloe ixchi'in la sbaic ech'el xchi'uc li Aquilae xchi'uc li Priscilae. Li Pabloe
iyac' la ta loq'uel sjol ta Cencrea, ja' la seña ti ispas xa scotol ti c'usi yalojbe Riox ta spase.
I'ochic la ta barco, ibatic la. 19 C'alal ic'otic ta jteclum Efesoe, li Pabloe tey la ixch'ac sbaic
xchi'uc li Aquilae xchi'uc li Priscilae. Stuc xa la ibat ta templo yo' bu cha'iic smantal Riox
li xchi'iltaque. Lic la yalulanbe sbaic sc'op Riox xchi'uc ti much'utic mu to ta xch'unic ti
i'ay xa ti much'u st'ujoj Riox tspasvan ta mantale. 20 Ti c'alal iya'iic c'usi iyale —Abulajan
pajan to jayibuc c'ac'al —x'utat la li Pabloe, pero muc la xch'un.
21 —Yu'un persa chibat ta Jerusalén yu'un ta jc'an ti teon ta q'uine. Mi sc'an Rioxe, tey
chtal jq'ueloxuc —xut la comel.
I'och la ta barco li Pabloe, ibat la.

Ja' li' yaloj ti yox'ech'elal xa ba yal a'yuc sc'op Riox ti Pabloe

22 Li Pabloe tey la iloc' ta barco ta jteclum Cesarea, ibat la ta Jerusalén. Ti c'alal ic'ote,
c'ot la sc'opon ti much'utic xch'unoj sc'op Riox teyo'e. Ts'acal to ibat la ta Antioquía ta
estado Siria yo' bu ilic ech'ele. 23 Tey la ipaj jayib c'ac'al. Ts'acal to ba la spatbe yo'onic ti
much'utic yich'oj ta muc' Cajvaltic Jesucristo ta jujun jteclum ta estado Galacia xchi'uc ta
estado Frigia.

Ja' li' yaloj ti iyal sc'op Riox ta Efeso ti Apolose

24 Ti c'alal batem ta Galacia xchi'uc ta Frigia li Pabloe, ja'o la ic'ot ta jteclum Efeso jun
xchi'il ta israelal, Apolos la sbi. Alejandría la sbi li slumale. Lec la xul ta sjol ti c'usi
chale, lec la sna'be smelol li sc'op Rioxe. 25 Li Apolose chanubtasbil xa onox la ta sc'oplal
ti Cajvaltic Jesuse. Ac'u la mi ja' no'ox ya'yoj ti iyac' ich'vo' ti Juane, ac'u la mi muc bu
ya'yoj ti tsc'an ta xquich'tic vo' ta scuenta ti Jesuse, pero sjunul la yo'on ichanubtasvan.
26 Li Apolose mu la bu ixi', jamal la iyal sc'op Riox ta templo yo' bu cha'iic smantal Riox li
xchi'iltac ta israelale. Li Aquilae xchi'uc li Priscilae, c'alal iya'iic c'usi iyal li Apolose, iyic' la
ech'el ta snaic. Iyalbeic la más ti c'usitic yaloj ti Cajvaltic Jesucristoe. 27 Li Apolose yo'onuc
la batuc ta estado Acaya. Ti much'utic xch'unoj li sc'op Rioxe —Más lec mi chabate —xutic
la.
Ists'ibabeic la ech'el vun ti much'utic tey ta Acayae ti ac'u yich'ic ta muc' ti c'alal xc'ot
li Apolose. Ti c'alal ic'ot li Apolose, ep la iscolta ti much'utic ti ta slequil no'ox yo'on Riox
i'ac'bat xch'unique. 28 Mu la bu ixi', jamal la iyalbe xchi'iltac ti i'ay xa ti much'u ts'ibabil
onox sc'oplal ta sc'op Rioxe ti chtal pasvanuc ta mantale, ja' ti Jesuse. Lec la smelol ti c'usi
iyale, muc la xtac'avic jp'eluc li xchi'iltaque.

19

Ja' li' yaloj ti ibat ta Efeso ti Pabloe

1 Ti c'alal laj svula'an ti much'utic xch'unoj sc'op Riox ta siquil osil ta estado Galacia
xchi'uc ta estado Frigia li Pabloe, ibat la ta jteclum Efeso ta ti'mar. Li Apolose batem xa'ox

la ta Corinto. Ti c'alal ic'ot ta Efeso li Pabloe, tey la c'ot sta jayvo' ti much'utic yich'oj ta
muc' ti Cajvaltic Jesucristoe.
2 —Ti c'alal ach'unic ti ja' istoj jmultic ti Cajvaltic Jesucristoe, ¿mi tal xchi'inoxuc o ti
Ch'ul Espíritue? —xut la.
—Muc bu xca'iticotic mi oy Ch'ul Espíritu —xiic la.
3 —¿C'u yu'un ti avich'ic vo'e che'e? —xut la.
—Ja' chac c'u cha'al iyal ti Juan j'ac'-ich'vo'e —xiic la.
4 —Ti ich'vo' iyac' ti Juane, ja' seña ti iyictaic xa spasel li c'usitic chopole. Iyal ti ac'u
yich'ic ta muc' ti much'u ts'acal to chtale, ja' ti Jesuse, ti st'ujoj Riox tspasvan ta mantale
—xut la li Pabloe.
5 Ti c'alal iya'ibeic smelole, iyich'ic la vo' ta scuenta ti Cajvaltic Jesuse. 6 Li Pabloe iyac'
la sc'ob ta sjolic, ja' la ichi'ineic o yu'un ti Ch'ul Espíritue. Ora la ic'opojic ta yan c'opetic,
iyalic la sc'op Riox. 7 Oy la lajchavo'uc ta scotole.
8 Li Pabloe oxib la u ic'otilan ta templo yo' bu cha'iic smantal Riox li xchi'iltac ta israelale.
Mu la bu ixi', jamal la iyal ti ta spasvan xa ta mantal ti much'u st'ujoj ti Rioxe, ja' ti
Jesucristoe.
—Ich'ic me ta muc' ti Jesucristoe —xut la.
9 Oy la jayvo' bats'i stoyoj sbaic, mu la xch'unic. Ta bail ta satil la iyalic ti nopbil
c'op xch'unojic ti much'utic xch'unojic ti chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Jesuse. Li
Pabloe ixch'ac la sba loq'uel. Iyic' la ech'el ti much'utic yich'oj ta muc' ti Jesucristoe,
ba la stsob sbaic ta chanobvun. Tiranno la sbi ti yajval chanobvune. Scotol la c'ac'al
tey ichanubtasvan ta sc'op Riox li Pabloe. 10 Chib la jabil tey ichanubtasvan, ja' la yech
ivinaj o sc'oplal Cajvaltic Jesucristo ta sjunlej estado Asiae. Iya'iic la scotol ti much'utic
tey nacajtique, mi jurio, mi ma'uc. 11 Li Pabloe ip'ijubtasat la yu'un ti Rioxe, iyac' la iluc
slequilal syu'elal Riox ti muc much'u xu' tspas yeche. 12 Oy la spaño no'ox i'ich'bat ech'el,
oy la smac no'ox, c'ot la slambeic ta sba ti much'utic ipe, ja' la i'ech' o ti chamele. Oy la
iloc' o pucujetic ta yo'on ti crixchanoetique.
13 Tey la ic'ot jayvo' jurioetic, ta la sloq'uesic pucuj ta yo'on crixchanoetic ti yalojique.
Ja' la loq'uemic o. C'alal iya'iic ti ja' ta syu'el Jesús ta sloq'ues pucujetic li Pabloe, ixchanic
la uc. C'alal chalbeic ti ac'u loc'uc ti pucujetique, ja' la ta stabeic ta alel sbi ti Jesuse.
—Chajtac loq'uel ta syu'el ti Jesuse, ja' ti much'u chalbe sc'oplal li Pabloe —xiic la.
14 Vucvo' la ti ja' yech ispasique. Scremotic la jun jurio, Esceva la sbi. Totil pale la. 15 C'alal
yech iyalique, itac'batic la yu'un ti pucuje:
—Xcojtiquin ti Jesuse. Jna'oj much'u noxtoc li Pabloe. Li vo'oxuque, ¿much'uoxuc ti
avalojique che'e? —x'utatic la yu'un ti pucuje.
16 Ti vinic ochem pucuj ta yo'one istsac la sbaic xchi'uc ti scremotic Escevae. Tsots la
tajmec ti much'u ochem pucuj ta yo'one, ja' la ilaj ti scremotic Escevae. Ijipeic la ta lum
yu'un ti pucuje. T'anajtic xa la loq'uel ta sna ti vinique. Iyayijic la tajmec. 17 Ti much'utic
tey nacal ta Efesoe iya'iic la ti c'u x'elan icha'leatic ti vucvo' vinique. Iya'iic la scotol ti
much'utic tey nacajtique, mi jurio, mi ma'uc. Ixi'ic la scotolic. Yech'o un ja' la lic yich'ic
ta muc' ti Cajvaltic Jesuse.
18 Ep la ti much'utic ixch'un li sc'op Rioxe, ba la albatuc li Pabloe ti ja' xa chictaic li
c'usitic chopol xchanojic spasele. 19 Ep la ti much'utic xchanoj mágicoe, iyich'ic la ech'el
ti svunaltaque. Ta bail ta satil la ixchiq'uic. Lic la snitbeic stojol ti svunique. Ti c'alal laj
snitique, iloc' la cincuenta mil. 20 Ja' la yech ip'ol tajmec ti much'utic ixch'un li sc'op Rioxe.
21 Ts'acal to isnop la li Pabloe ti ba'yi ta x'ech' ta estado Macedonia xchi'uc ta estado
Acayae, ti ts'acal to la chbat ta Jerusalene. “Mi lic'ot ta Jerusalene, persa chibat ta Roma
noxtoc”, xi la isnop. 22 Ba'yi la istac jelavel ta Macedonia cha'vo' xchi'il, ja' li Timoteoe
xchi'uc li Erastoe. Li Pabloe tey to la icom jayib c'ac'al ta estado Asia.

Ja' li' yaloj ti isliquesic c'op ti crixchanoetic ta Efesoe

23 Ti c'alal tey ta Efeso li Pabloe, isliquesic la c'op ti crixchanoetic teyo'e. Ja' la chopol
iya'iic ti oy xa much'utic chich' ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe. 24 Ti much'u isliques c'ope

Demetrio la sbi. Ja' la yabtel ta smeltsan ta plata li c'usitic ta sc'uban ti crixchanoetique.
Isloc'tabe la yeclexail yajsantoic, Diana sbi. Ti much'utic co'ol ta x'abtej xchi'uc ti
Demetrioe ti tsmeltsan loc'oliletique, ep la tspasic o canal. [25] Ti Demetrioe istsob la ti
yaj'abteltaque xchi'uc ti much'utic co'ol sna' spasel loc'oliletic xchi'uque.
—Jchi'iltactic, lavi jna'tic sloc'tael li eclexae, avilojic ti ja' ta jta o jtaq'uintique. [26] Avilojic
ava'yojic ti ep xa much'utic xch'unoj c'usi chal li Pabloe. Mu ja'uc no'ox li'toe. Xch'unojic
noxtoc li crixchanoetic ta sjunlej Asiae ti ma'uc rioxetic li c'usitic pasbile. [27] Chopol tajmec
ti x'elan tspase, c'unc'un ta xch'ay li cabteltique, mu xa c'u stu liquel. Ja' no'ox yech mu
xa xich'ic ta muc' liquel li eclexae yo' bu chotol li jch'ulme'tic Dianae. Ja' no'ox yech
mu xa xich'ic ta muc' liquel li jch'ulme'tic Dianae ti bats'i ich'bil ta muc' yu'un scotol
crixchanoetic li' ta Asiae xchi'uc ta sjunlej li balamile —xi la ti Demetrioe.
[28] Ti c'alal iya'iic ti jayvo' tey stsoboj sbaique, isoc la sjolic. X'avlajetic xa la:
—Ja' quich'tic ta muc' li jch'ulme'tic Diana li' ta Efesoe —xiic la.
[29] Yech'o un x'avlajetic xa la liquel scotol ti crixchanoetic ta Efesoe. Ispits' la sbaic ochel
ta jp'ej muc'ta na, ja' onox la stsobobbailic. Isquilic la ochel ta persa cha'vo' jmacedonia.
Ti june Gayo la sbi. Ti june Aristarco la sbi. Ja' la xchi'iltac ta xanbal li Pabloe. [30] Li
Pabloe yo'onuc ox la ochuc sc'opon ti crixchanoetique. Ti much'utic yich'oj ta muc' ti
Cajvaltic Jesucristoe mu la x'ac'vanic ochel. [31] Tey la jayvo' jmeltsanejc'opetic, liquemic
la tal ta yantic o jteclum tey no'ox ta estado Asia. Lec la xojtiquin sbaic xchi'uc li Pabloe.
Itacbat la ech'el mantal li Pabloe ti mu ya'uc ochuque. [32] Ti crixchanoetique mu la a'ibaj
ti c'usi chalique yu'un la x'avlajetic tajmec. Más la ep ti much'utic mu sna' c'u yu'un ti
istsob sbaique. [33] Oy la tey jurioetic ti mu xch'unic ti i'ay xa ti much'u sc'oplal onox chtal
pasvanuc ta mantale. Mu la sc'anic ti co'ol chcrontainatic xchi'uc li Pabloe. Solel la ist'ujic
jun xchi'ilic ta jurioal, Alejandro la sbi. Ja' ox la chalbe ti j'efesoetique ti muc bu xch'unojic
chac c'u cha'al xch'unoj li Pabloe. Iyac' la seña ta sc'ob ti Alejandroe yo' la xch'ani o
scotolique. [34] Ti c'alal i'ile ti jurio ti Alejandroe, muc la x'aq'ue c'opojuc. X'avlajetic xa
la liquel:
—Ja' quich'tic ta muc' li jch'ulme'tic Diana li' ta Efesoe —xiic la.
Oy la chibuc ora tey x'avlajetic.
[35] Ti yajsecretarioic tey ta palacioe ispajes la ti crixchanoetique.
—Jchi'iltactic, vo'otic li j'efesootique, sna'oj scotol crixchanoetic ti vo'otic jchabiojtic
li jch'ulme'tic Dianae ti isp'ajes tal ta vinajel ti jch'ultotic Jupitere. Xchi'uc ti jchabiojtic
li yeclexaile. [36] Muc much'u xu' chal ti ma'uc yeche. Mu c'usuc no'ox xanopic ta anil.
Anchanic no me. [37] Li cha'vo' vinic avic'ojic tale, ch'abal smul. Mu c'usi ixcha'le li
jch'ulme'tique, mu c'usi isp'isic o. [38] Li Demetrioe xchi'uc li much'utic co'ol sna' spasel
loc'olil xchi'uque, mi chalic ti much'u oy smul yu'unique, ac'u yalic. Oy bu stac' meltsanel.
Ja' stu li jmeltsanejc'opetique xchi'uc li coviernoe. Más lec ja' ac'u ba yalbeic mi oy
much'u oy smul yu'unique. [39] Mi oy c'usi yan chac'anic meltsanbel lavie, ja'to xavalic
c'alal tsobolotic jcotoltique chac c'u cha'al chal li sley coviernoe. Yu'un ma'uc ta smantal
covierno ti li' tsoboloxuque. [40] Chopol mi ja' no'ox ta jta o jmultic ti x'elan xa'avlajetique,
ti x'elan chaliquesic c'ope. Mu c'u xu' jpoj o jbatic yu'un mu c'u stu ti li' tsoboloxuque
—xi la.
[41] Ti c'alal laj yal yeche, ja'o la istac loq'uel scotol ti crixchanoetique.

20

Ja' li' yaloj ti ibat ta estado Macedonia xchi'uc ta estado Grecia ti Pabloe

[1] Ti c'alal ilaj ti c'ope, li Pabloe istsob la ti much'utic yich'oj ta muc' ti Cajvaltic
Jesucristoe. Isp'ijubtas la, isc'opon la comel, ital la ta estado Macedonia. [2] Ti c'alal iyul
ta Macedoniae, ech' la sq'uel jujun jteclum ti much'utic xch'unoj li sc'op Rioxe. Ep la
c'usitic iyalbe, jun la yo'on icomic. Ja'o la ibat ta estado Grecia. [3] Oxib la u tey ipaj. Ts'acal
to isnop la ti ta sut ta estado Siria yo' bu ilic ech'ele. Isnop la ti ta barco ox ta xbate. Pero
iya'i la ti yo'onuc tsacvanuc ti xchi'iltaque ti mu xch'unic ti i'ay xa ti much'u sc'oplal onox

chtal pasvanuc ta mantale. Yech'o un isut la tal ta Macedonia, ta yoc la ital. [4] Ixchi'in
la tal jayvo' ti much'utic xch'unoj li sc'op Rioxe. Ti june Sópater la sbi, liquem la tal ta
Berea. Xchi'uc la otro cha'vo', liquemic la tal ta Tesalónica. Ti june Aristarco la sbi. Ti
june Segundo la sbi. Xchi'uc la otro jun, Gayo la sbi, liquem la tal ta Derbe. Xchi'uc la
Timoteo. Xchi'uc la otro cha'vo'. Ti june Tíquico la sbi. Ti june Trófimo la sbi, liquemic
la tal ta estado Asia. [5] Ti c'alal iyulic ta Filipose, tey listaic, vo'on li Lucasone. Ti xchi'iltac
ta xanbale ijelavic ech'el, tey ba malavanicuc ta Troas. Li vo'one xchi'uc li Pabloe tey to
lipajoticotic ta Filipos. [6] Ti c'alal i'ech' sq'uin li j'israeletique, ja' li q'uin c'alal ta sve'ic
pan ti muc bu yich'oj svuquesobil xch'ute, liloc'oticotic ech'el ta Filipose. Vo'ob c'ac'al
lixanavoticotic ta barco. Lic'ototicotic ta Troas yo' bu chismalaoticotic ti yantique. Tey
lipajoticotic vucub c'ac'al.

Ja' li' yaloj ti iyal sc'op Riox ta Troas ti Pabloe

[7] Ta primero c'ac'al xemanae, ja' li romincoe, ijtsob jbaticotic yu'un ijpasticotic chac
c'u cha'al iyac' iluc ti Cajvaltic Jesucristoe ti c'alal ixut ti pane, ti c'alal iyac' ta uch'el ti
ya'lel uvae. Ja' yech ijpasticotic yu'un jna'ojticotic ti ja' icham ta scoj jmultic ti Cajvaltic
Jesuse. Ja'o ic'oponvan comel li Pabloe yu'un ta yoc'omal xa ta xbat. Ta ol to ac'ubal
laj chanubtasvanuc. [8] Ep stsanojic c'oc' yo' bu tsoboloticotic ta yoxcojol jolnae. [9] Oy tey
jun crem po'ot xa sta sva'lej, Eutico sbi. Tey chotol ta ventana. Yu'un jal ichanubtasvan
li Pabloe, yech'o un ti creme inicav. Ip'aj yalel ta yoxcojol jolna. Ti c'alal ba stamique,
chamem istaic. [10] Iyal ech'el li Pabloe, ba spatan sba ta sba ti creme, ismey.

—Mu xavat avo'onic, icha'cuxi xa li creme —xut ti much'utic tey tsobolique.

[11] Imuy noxtoc li Pabloe. Ja'o ixut ti pane, ijve' jcotolticotic. Li Pabloe ichanubtasvan
noxtoc c'u cha'al isacub o osil. Ti c'alal isacube, libatoticotic. [12] Xmuyubaj xa scotolic ti
cuxul isut ta sna ti creme.

Ja' li' yaloj ti ibat ta jteclum Mileto xchi'uc xchi'iltac ti Pabloe

[13] Li Pabloe tey to icom ta Troas. Li vo'oticotique li'ochoticotic ta barco, libatoticotic ta
jteclum Asón. Yu'un ijnopticotic xchi'uc li Pabloe ti tey to chba ochuc ta barco ta Asone. Ja'
tsc'an ti ta yoc chbat li Pabloe. [14] Tey ijnup jbaticotic ta Asón. I'och xa ta barco uc, tsobol xa
libatoticotic. Lic'ototicotic ta jun balamil ta o'lol mar, Mitilene sbi. [15] Liloc'oticotic ech'el
noxtoc ta Mitilenee, ta yoc'omale li'ech'oticotic ta stuq'uil otro jun balamil ta o'lol mar,
Quío sbi. Ta yoxibal c'ac'ale li'ech'oticotic ta stuq'uil otro jun balamil ta o'lol mar, Samos
sbi. Lic'ototicotic ta jun jteclum Trogilio sbi ta estado Asia. Ta xchanibal c'ac'al yilel to
tiq'uiloticotic ta barco libatoticotic ta jun jteclum, Mileto sbi. [16] Li Pabloe yu'un ja' tsc'an
ti tuc' chbat c'alal Jerusalene. Mu xa'ox sc'an x'ech' ta Efeso yu'un naca me tey pajuc ta
estado Asia. Yu'un ja' tsc'an ti oyuc no'ox c'uxi c'otuc ta Jerusalén ta q'uin Pentecostese.

Ja' li' yaloj ti isc'opon comel ti jchanubtasvanejetic ta Efeso ti Pabloe

[17] Ti c'alal tey ta Mileto li Pabloe, istac ta iq'uel ti jchanubtasvanejetic ta sc'op Riox ta
Efesoe. [18] Ti c'alal ic'otique —Li vo'oxuque ana'ojic c'u xi'elan ti c'alal ay jchi'inoxuc li' ta
Asiae. [19] Ja' ijpas ti c'usi tsc'an ti Cajvaltic Jesucristoe, muc bu ijpas ti c'usi chal co'on jtuque.
Oy jay'ech'el li'oc' yu'un vocol ach'unic. Oy jvocol ica'i noxtoc yu'un yo'onuc smilicon li
jchi'iltactic ta jurioale. [20] Lacalbeic scotol ti c'u x'elan stsatsub o avo'onique. Jamal ical
yo' bu atsob abaique xchi'uc ta anaic. [21] Icalbe li jchi'iltactic ta jurioale xchi'uc lachi'ilic ti
ma'uc juriooxuque. Jamal ical ti ac'u yictaic spasel li c'usitic chopole, ti ja' ac'u xch'unic
ti stojoj xa jmultic ti Cajvaltic Jesucristoe. [22] Lavie lisyulesbe ta jol ti Ch'ul Espíritue ti
chibat ta Jerusalene. Mu jna' c'usi chicha'leat teyo'e. [23] Ja' no'ox jna'oj ti butic li'ech' ta
jujun jteclume, oy much'u ip'ijubtasat yu'un ti Ch'ul Espíritue ti liyalbe ti chichuquee, ti
chi'ilbajinat ta Jerusalene. [24] Pero mu xixi' o. Muc ta alel mi ja' lilaj oe. Ja' no'ox mi ilaj
cu'un li c'usi yac'ojbon jpas ti Cajvaltic Jesuse yo' jun o co'one. Ja' yac'ojbon cabtelin yalel
a'yuc ti ch'abal smul ch-ileic yu'un Riox ti much'utic chich' ta muc' ti Jesucristoe.

[25] ’Lavie jna'oj ti mu xa bu chavilbecon jsat, vo'oxuc ti lacalbeic c'u x'elan tspasvan ta
mantal ti Rioxe. [26] Lavie jamal chacalbe acotolic ti mu xa c'u jcuentaoxuc oe. [27] Lacalbeic xa

ti c'usitic tsc'an ti Rioxe. Mu xa c'usi ti muc xacalbeique. [28] Yech'o un tey q'uelo abaic.
Q'uelic me noxtoc ti much'utic xch'unoj li sc'op Rioxe yu'un ja' yac'oj apasic ti Ch'ul
Espíritue. Chanubtasic me, q'uelic me yu'un manbilic ta xch'ich'el ti Cajvaltic Jesucristoe.
[29] Ti c'alal xibate, jna'oj ti chtal ti much'utic chalic ya'el li sc'op Rioxe. Ja' chtal socbe sjol
ti much'utic xch'unoj li sc'op Rioxe. Mu xc'uxubinvanic, ja' chac c'u cha'al li oq'uile ti
chlaj smilan li chije. [30] Oy tey no'ox achi'uquic ti much'utic ta xlic socbeic sjol ti much'utic
xch'unoj li sc'op Rioxe, yu'un ja' tsc'anic ch'unbel ti c'usitic chalique. [31] Cuentaanic me
che'e, mu me xach'unic lo'loel. Na'ic me ti oxib jabil ta c'ac'al ac'ubal lacalbeic jujun li
c'usitic leque. Li'oc' tajmec avu'unic.

[32] 'Chi'inic comel ti Rioxe. J'ech'el xach'unic ti ta slequil no'ox yo'on sc'anojoxuque, yo'
stsatsub o avo'onique, yo' mu xaxi'ic o ta spasel li c'usitic lec chil ti Rioxe, yo' xacuxiic o
ta sbatel osil xchi'uc li yan ti much'utic lecubtasbil xa yo'onic yu'un ti Rioxe. [33] Li vo'one
muc bu ipich' o co'on li c'usuc yu'un crixchanoe, mi ja'uc staq'uin, mi ja'uc sc'u' spoc'.
[34] Ana'ojic ti li'abteje yo' ijtaticotic o c'usitic itun cu'unticotic xchi'uc ti much'utic ay
xchi'inone. [35] Ja' yech achanic o li c'usi leque, ti más lec ti chi'abtejotique, yo' xu' jcoltatic
o ti much'utic mu stac' x'abteje. Ac'u jyules ta joltic ti c'usi iyal comel ti Cajvaltic Jesuse.
"Más jun yo'on ti much'u ta sq'uelan c'usuc yu'une. Ja' mu másuc jun yo'on ti much'u
chich'e", xi —xi li Pabloe.

[36] Ti c'alal laj lo'ilajuque, ijquejan jba jcotolticotic, isc'opon Rioxe li Pabloe. [37] Ti
jchanubtasvanejetic ta sc'op Rioxe i'oq'uic tajmec, ismeyic li Pabloe, isbuts'ic. [38] Iyat
yo'onic tajmec yu'un i'albatic ti mu xa bu chilbeic sate. Ay sbeiltasoticotic c'alal ti'mar
yo' bu timanbil ti barcoe.

21

Ja' li' yaloj ti ibat ta Jerusalén ti Pabloe

[1] Ti c'alal laj jc'oponticotic comel ti jchanubtasvanejetic ta sc'op Rioxe, ta barco
libatoticotic. Iquich'beticotic stuq'uil jun balamil, Cos sbi, ta o'lol mar, tey li'ech'oticotic.
Ta yoc'omal li'ech'oticotic ta sts'el jun balamil, Rodas sbi, ta o'lol mar noxtoc. Libatoticotic
ta jun jteclum Pátara sbi tey ta estado Licia. [2] Tey ijtaticotic jcot o barco chbat ta
estado Fenicia, ja' li'ochoticotic o ech'el. [3] Ti c'alal libatoticotic ta estado Feniciae, tey
li'ech'oticotic ta Chipre ta o'lol mar, ta jsurtoticotic icom. Tuc' libatoticotic c'alal estado
Siria. Liloc'oticotic ta barco ta jteclum Tiro yu'un ja' tey isyales scotol yicats ti barcoe.
[4] Ijsa'ticotic ti much'utic yich'oj ta muc' Cajvaltic Jesucristo teyo'e. Ti c'alal ijtaticotique,
ijchi'inticotic vucub c'ac'al. Yulesbil xa onox ta sjolic yu'un ti Ch'ul Espíritue ti ta
x'ilbajinat ta Jerusalén li Pabloe.

—Mu ya'uc batan ta Jerusalén —xutic.

[5] Ti c'alal iloc' vucub c'ac'ale, liloc'oticotic ta Tiroe. Ti much'utic yich'oj ta muc' ti
Cajvaltic Jesuse ay sbeiltasoticotic xchi'uc yajnilic, xchi'uc xch'amalic, c'alal ti' jteclum.
Tey ijquejan jbaticotic ta ti'mar, ijc'oponticotic Cajvaltic. [6] Ti c'alal laj jc'oponticotic
Cajvaltique, ijc'oponticotic comel ti much'utic yich'oj ta muc' ti Cajvaltic Jesuse, li'ochoti-
cotic ech'el ta barco noxtoc. Stuc xa isut ta snaic.

[7] Ja' yech ti c'alal liloc'oticotic ta Tiroe. Ta barco libatoticotic, lic'ototicotic ta jun
jteclum Tolemáida sbi. C'ot jc'oponticotic ti much'utic xch'unoj sc'op Rioxe teyo'e.
Ijchi'inticotic jun c'ac'al. [8] Ta yoc'omale liloc'oticotic ech'el xchi'uc li Pabloe. Ta coc
libatoticotic. Lic'ototicotic ta Cesarea. Libatoticotic ta sna Felipe, ja' ti much'u chal a'yuc
li sc'op Rioxe. Ti Felipee ja' ti scuentainoj to'ox ve'lile, ja' ti vucvo' t'ujbilic to'oxe. Tey
lipajoticotic ta sna. [9] Oy chanvo' stseb mu to chnupunic. Ti tsebetique yaj'alc'optac Rioxe.
[10] Ti c'alal teoticotique, ja'o ic'ot jun yaj'alc'op Rioxe, Agabo sbi, liquem tal ta Judea. [11] C'ot
sc'oponoticotic. Ic'anbat xincha li Pabloe, ixchuc o yoc sc'ob stuc.

—Ti Ch'ul Espíritue liyalbe xa ti ja' yech ta xchuque ta Jerusalén li yajval xinchail li'i. Ja'
ta xchucvan li jchi'iltactic ta jurioale. Ja' chich' entrucal li much'utic nom liquemic tale
—xi ti Agaboe.

12 Ti c'alal ica'ibeticotic sc'oplal li Pabloe, icalbeticotic xchi'uc ti much'utic xch'unoj
sc'op Riox ta Cesareae, ti mu ya'uc batuc ta Jerusalene.
13 —Yech no'ox ti chavoq'uitaicone. Yech no'ox ti chavat avo'onique. Muc ta alel mi tey
lichuquee, mi tey licham ta Jerusalene ti quich'oj ta muc' ti Cajvaltic Jesuse —xi li Pabloe.
14 Iquilticotic ti mu xch'une, iquicta jbaticotic ta spajesel.
—Teyuc che'e. Tey c'alal, ac'u spas ti c'usi tsc'an stuc ti Cajvaltique —xcuticotic.
15 Ijchap jbaticotic, libatoticotic ta Jerusalén. 16 Lixchi'inoticotic ech'el jayvo' ti much'u-
tic yich'oj ta muc' Cajvaltic Jesús ta Cesareae. Ti c'alal lic'ototicotic ta Jerusalene,
liyic'oticotic ech'el ta sna jun vinic ti yich'oj ta muc' ti Cajvaltic Jesuse, Mnasón sbi. Ja'
iyac' jch'amunbeticotic sna. Ti Mnasone liquem tal ta Chipre. Oy xa sjabilal yich'oj ta
muc' ti Cajvaltic Jesuse.

Ja' li' yaloj ti itsaque ta ti' muc'ta templo ta Jerusalén ti Pabloe

17 Ti c'alal ba jc'oponticotic ti much'utic xch'unoj sc'op Riox ta Jerusalene, xmuyubajic
xa tajmec. 18 Ta yoc'omal li Pabloe ba sc'opon Jacobo, ja' ti totil jchanubtasvanej ta sc'op
Rioxe. Libatoticotic uc. Tey tsobol c'ot jtaticotic xchi'uc xchi'iltac ta chanubtasvanej. 19 Li
Pabloe c'ot sc'opon scotol. Xcholet iyal ti c'u x'elan ixch'unic sc'op Riox, ti c'u x'elan
ilecubtasbat yo'onic yu'un ti Rioxe c'alal iyalbe ya'iic sc'op Riox ti much'utic co'ol ma'uc
j'israelotic jchi'uctique. 20 Ti c'alal iya'iique, "coliyal Riox", xiic.
—Pablo, aviloj xa ti oy jaymil jchi'iltactic yich'ojic ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe. Pero
scotol ta snopic ti persa to ta xch'unic li smantaltac Rioxe ti iyal ti Moisese. 21 Ya'yojic
la ac'oplal noxtoc ti ja' yech chachanubtas ti jchi'iltactic ti tey batem naclicuc ta yantic
balamile ti mu xa ya'uc xch'unic ti c'usitic iyal ti Moisese. Chaval la ti mu persauc ta
xac'beic circuncisión ti xch'amalique, ti xu' xa xch'ayic li jcostumbretique. 22 ¿C'usi ta
jnoptic yu'un cha'iic onox li jchi'iltactique ti layul xae? 23 Más lec mi chach'un li c'usi
ta xcalticotique. Li' chanvo' jchi'iltique, oy c'usi yalojbeic Riox ti ta spasique. 24 Batan, ba
atinan achi'uc. Vo'ot chatoj ti c'usitic chac'beic smotonin ti Rioxe, chatojbe sloc'obil sjolic
noxtoc, yo' xvinaj o ti nopbil c'op ya'yoj scotolique, yo' xilic o ti chach'unbe li smantaltac
Rioxe. 25 Ti much'utic ma'uc jchi'iltique ti xch'unojic xa li sc'op Rioxe, jtacojbetic xa onox
ech'el vun. Icalbetic ti mu ya'uc sti'ic ti c'usitic smotoninoj li santoetique, ti mu ya'uc
sti'ic ch'ich'e, ti mu ya'uc sti'ic li c'usi xach'bil snuc' ta xchame, ti mu ya'uc sa' yantsique,
ti mu ya'uc sa' yajmulique —x'utat yu'un jchanubtasvanejetic li Pabloe.
26 Ta yoc'omal li Pabloe lic la atinuc xchi'uc ti chanvo'e. Ti c'alal laj atinicuque, i'ic'van
la ech'el ta ti' muc'ta templo. Ja' la ba yalbe ti palee ti c'usi ora ta sts'aqui yu'unic ti jayib
c'ac'al ch-atinique, ti ja'o xa chac'beic smoton Riox jujune.
27 C'alal po'ot xa'ox la sts'aqui ti vucub c'ac'ale chac c'u cha'al yalojique, oy la tey
jurioetic liquemic la tal ta Asia. C'alal iyilic ti tey ta ti' muc'ta templo li Pabloe, isliquesic
la c'op. Itsaque la li Pabloe. 28 X'avlajetic xa la:
—¡Jchi'iltactic, la' coltaoticotic ta stsaquel li vinic li'i! Yu'un ta xalbe crixchanoetic ti
mu xitunotique, ti mu xtun li mantaletique, ti mu xa c'u stu li jmuc'ta templotique. I'ay
xchi'uc li' ta ti' muc'ta templo ti much'utic ma'uc jchi'iltique. Mu c'usi xi'elal cha'i —xiic
la.
29 Ti x'elan iyalique, yu'un la i'ileic ti ay xchi'in sbaic ta xanbal ta Jerusalén xchi'uc
Trófimo li Pabloe. Ti Trófimoe ma'uc j'israel uc, liquem tal ta Efeso. Ti crixchanoetique
yech no'ox la tsnopic ti i'ayic ta ti' muc'ta temploe.
30 Ti crixchanoetic teyo'e ilic la sjolic, istsob la sba scotolic. Itsaque la loq'uel ta spat
scorraltonal templo li Pabloe, ora la ismaquic li ti'bee. 31 J'ech'el ox la tsmilic li Pabloe
pero oy la much'u ba yalbe ta anil ti totil solteroe ti sliquesojic c'op ti crixchanoetic tey
ta Jerusalene. 32 Ora la iyic' ech'el ep yajsoltero xchi'uc jayvo' capitán. Anil la ibatic yo' bu
tsa'ic c'ope. C'alal iyil ti crixchanoetique ti chc'ot xa xchi'uc yajsoltero ti totil solteroe,
iyicta la sbaic ta smajel li Pabloe. 33 C'alal ic'ot ti totil solteroe, iyal la mantal ti ac'u tsacuc
li Pabloe.
—Chuquic ta cha'p'ej carina —xi la.

Ijacʼbat la cʼusi sbi, cʼusi smul li Pabloe. [34] Ti crixchanoetique xʼavlajetic xa la, jeljeltos la
ti cʼusi iyalique. Muc la xaʼibe smelol ti totil solteroe. Iyalbe la mantal ti yajsolterotaque
ti acʼu yiqʼuic echʼel ta scuartelic li Pabloe. [35] Cʼalal icʼotic yoʼ bu chmuyic ta scajalcajal ta
stiʼ scuartel ti solteroetique, iquile la muyel li Pabloe yoʼ mu xtae o ta ilbajinel yuʼun ti
crixchanoetique. [36] Yuʼun —¡Milic ta jmoj! —xi la ti crixchanoetique.

Jaʼ liʼ yaloj ti iscʼopon xchiʼiltac ti Pabloe

[37] Ti cʼalal ch-och xaʼox la ta scuartel solteroetic li Pabloe —Acʼon ta pertonal, ¿mi xuʼ
xajcʼopon jpʼel chaʼpʼeluc? —xut la ti totil solteroe.
—¿Mi xanaʼ xacʼopoj ta griego cʼop cheʼe? [38] ¿Mi mu voʼoticot ti jʼegiptoote ti achʼ to
isliques cʼope, ti iyicʼ echʼel ta xocol balamil chanmil jmilvaneje? —xʼutat la yuʼun totil
soltero li Pabloe.
[39] —Mu voʼonicon. Li voʼone jurioon. Tey liquemon tal ta mucʼta jteclum Tarso ta estado
Cilicia. Yechʼo un acʼbon permiso ta jcʼopon li jchiʼiltaque —xi la li Pabloe.
[40] Iʼacʼbat la permiso scʼopon ti xchiʼiltac ta jurioale. Isvaʼan la sba ta slajeb scajalcajal.
Iyacʼ la seña ta scʼob ti chʼaniicuque. Ti cʼalal ichʼaniique, jaʼo la icʼopoj ta sbatsʼicʼopic li
Pabloe, jaʼ li ebreoe.

22

[1] —Jtotic moletic, jchiʼiltactic, aʼyic me li cʼusi chacalbeique —xi la.
[2] Ti cʼalal iyaʼiic ti icʼopoj ta sbatsʼicʼopic li Pabloe, chʼab xi la scotolic.
[3] —Li voʼone jurioon uc. Tey liʼayan ta jteclum Tarso ta estado Cilicia pero liʼ lichʼi
ta Jerusalene. Liʼ ijchan vune, jaʼ lixchanubtas li Gamaliele. Lixchanubtas ti cʼu xʼelan
yichʼojic mantal ti voʼne moletique. Jaʼ toʼox ta coʼon xchʼunel uc li smantaltac Rioxe
chac cʼu chaʼal achʼunojic lavie. [4] Jaʼ toʼox yech iquilbajin uc ti muchʼutic yichʼoj ta mucʼ
ti Jesuse. Ti caloj uque, jʼechʼel ta jmilic. Ta ants ta vinic ijticʼ ta chuquel. [5] Li totil palee
xchiʼuc li jmeltsanejcʼopetique snaʼojic ti jaʼ yech ijpase. Yuʼun jaʼ liyacʼbeic echʼel orten
yoʼ jtsac o tal ti muchʼutic yichʼoj ta mucʼ Jesús ta Damascoe. Ti caloje, chba ox jchuc tal
scotol yoʼ xichʼic o castico liʼtoe.

Jaʼ liʼ yaloj ti iyal cʼu xʼelan lic xchʼun scʼop Riox ti Pabloe
(Hch. 9.1-19; 26.12-18)

[6] ʼLec nan ta oltic cʼacʼal, poʼot xaʼox xicʼot ta Damasco, oy cʼusi xlebluj tal ta vinajel
yoʼ buyone. Sac tajmec. [7] Liyal ta lum, icaʼi ti oy muchʼu liscʼopone: “Saulo, ¿cʼu yuʼun ti
chacrontainon yaʼele?” xi. [8] “Cajval, ¿muchʼuot cheʼe?” xcut. “Voʼon Jesus Nazareton ti
chacrontainone”, xi. [9] Ti muchʼutic jchiʼuc echʼele iyilbeic ti xojobal uque, pero muc xaʼiic
ti cʼusi liʼalbate. [10] “Cajval, ¿cʼusi chacʼan ti ta jpase?”, xcut. “Ochan echʼel ta Damasco.
Tey chaʼalbat li cʼusi chcacʼ apase”, xi. [11] Sac tajmec xojobal ti cʼusi iquile, itupʼ o jsat.
Snitojicon xa ochel ta Damasco ti jchiʼiltaque.
[12] ʼTey nacal ta Damasco jun jchiʼiltic ta jurioal, Ananías sbi. Sjunul yoʼon yichʼoj ta mucʼ
ti Rioxe. Lec xʼile yuʼun scotol ti jchiʼiltactic ta Damascoe. [13] Ti Ananíase tal scʼoponon.
“Saulo, jamuc lasate”, xiyut. Ora ijam li jsate, iquil ti Ananíase. [14] “Ti Riox iyichʼic ta mucʼ
ti voʼne moletique lastʼuj yoʼ xanaʼ o ti cʼusi tscʼane, yechʼo ti avil ti muchʼu lec yoʼone, jaʼ
ti Jesuse. Avaʼi atuc ti cʼusi iyale. [15] Yuʼun chavalbe crixchanoetic ti avile, xchiʼuc ti cʼusi
layalbee. [16] Ichʼo voʼ ta ora. Jamal xaval ti avichʼoj xa ta mucʼ ti Cajvaltic Jesucristoe, jaʼ
chayacʼbe o pertonal yuʼun lamule”, xiyut ti Ananíase.

Jaʼ liʼ yaloj ti iyal ti itaque echʼel ta yalel aʼyuc scʼop Riox ta namal balamil ti Pabloe

[17] ʼTi cʼalal lisut tal liʼ ta Jerusalene, ay jcʼopon Riox ta tiʼ mucʼta templo. Pero oy cʼusi
liyacʼbe quil ti Rioxe. [18] Iquil ti Cajvaltic Jesucristoe, liscʼopon. “Locʼan me ta ora liʼ ta
Jerusalene. Yuʼun lachiʼiltac liʼtoe mu xichʼic ta mucʼ li jcʼoplal chavale”, xiyut. [19] “Cajval,
jaʼ ta jcʼan ti liʼon toe, yuʼun snaʼoj scotol jchiʼiltac ti ijticʼ ta chuquel, ijmaj ti muchʼutic
yichʼojot ta mucʼ ta jujun stemplo li jchiʼiltaque. [20] Ti cʼalal imile ti ánima Estebane ti
jamal iyal acʼoplale, tey vaʼalon jqʼueloj uc. Lec, acʼu chamuc, xichi uc. Voʼon ijchabibe

spimilc'u'ic ti much'utic imilvane", xcut ti Jesuse. 21 "Persa chabat, yu'un chajtac ech'el ta
nom ta slumal ti much'utic ma'uc achi'ile", xiyut —xut la xchi'iltac li Pabloe.

Ja' li' yaloj ti iyal ti totil solteroe ti ac'u chucatuc ti Pabloe

22 C'alal iya'iic chac taje, icap o la sjolic ti xchi'iltaque. X'avlajetic xa la:
—¡Mu me xacoltaic le'e! ¡Milic! —xiic la.
23-24 Ti x'elan tey x'avlajetique, ti tslich'ulan sc'u'ique, ti tsjipic muyel pucuc ta toyole,
ti totil solteroe iyalbe la mantal ti yajcapitane ti ac'u yiq'uic ochel ta yut cuartel li
Pabloe. Iyal la noxtoc ti ac'u yac'beic arsiale yo' la xal o c'u yu'un ti chcrontainat yu'un ti
xchi'iltaque. 25 Ti c'alal laj chucbatuc yoc sc'ob ta nucule ti chich' ox arsiale, ja'o la iyal li
Pabloe:
—Li vo'one jromaon. ¿Mi'n ameltsanojic xa jc'oplal ya'el ti chavac'becon arsiale? —xut
la ti jun capitan soltero tey va'ale.
26 C'alal iya'i ti capitane, ba la yalbe ti totil solteroe:
—Nopo me c'usi chanop yu'un li vinic ti aval chich' chuquele, jroma la uc —xi la.
27 Ti totil solteroe ora la ital, tal la sjac'bel li Pabloe:
—¿Mi yech ti jromaote? —x'utat la.
—Yech —xi la li Pabloe.
28 —Li vo'one ep ijtoj yo' liscuentain o li Romae —xi la ti totil solteroe.
—Li vo'one jromaon onox ti c'alal li'ayane —xi la li Pabloe.
29 Ti solteroetic chaq'uic ox arsiale iyicta la sbaic, ixi'ic la. Ixi' la ti totil soltero uque,
yu'un la ja' iyal ti ac'u chucbatuc yoc sc'ob li Pabloe.

Ja' li' yaloj ti ic'ot ta stojol yajmeltsanejc'opic ti Pabloe

30 Ta yoc'omal ti totil solteroe tsc'an la cha'i c'u yu'un ti x'elan ta x'albat yu'un xchi'iltac
ti oy smul li Pabloe. Ijitunbat la ti yoc sc'obe. Ti totil solteroe istac la ta iq'uel ti totil
paleetique xchi'uc la ti jmeltsanejc'opetic yu'un li jurioetique. Ti c'alal iyulique, iloq'uesat
la li Pabloe, i'iq'ue la tal yo' bu stsoboj sbaique.

23

1 Ti c'alal ic'ot li Pabloe, isq'uelbe la sat scotol ti jmeltsanejc'opetique.
—Jchi'iltactic, li vo'one sjunul co'on quich'oj ta muc' ti Rioxe. Yechon o c'al tana —xi
la.
2 Ti totil palee Ananías la sbi.
—Majbeic ye le'e —xut la ti much'utic tey nopol va'ajtique.
3 —Chayac'be castico ti Rioxe yu'un jlo'lovanejot. Ti avaloje, ta smantal Riox chamelt-
sanbon jc'oplal pero yech chanop. Vo'ot mu xach'unbe smantal ti Rioxe yu'un aval ti ac'u
smajicone —xut la totil pale li Pabloe.
4 —¿C'u yu'un ti x'elan chavalbe li totil palee ti ac'bil yabtel yu'un ti Rioxe? —xi la ti
much'utic tey va'ajtique.
5 —Jchi'iltactic, mu xcojtiquin mi ja' li totil palee. Ti icojtiquinuque, ma'uc yech icalbe
ti yechuque. Yu'un ts'ibabil ta sc'op Riox ti mu xu' chopol c'usi chcalbetic li much'u totile
—xi la li Pabloe.
6 Li Pabloe iyul la ta sjol ti mu co'oluc c'usi xch'unojic scotol ti jmeltsanejc'opetique; oy
jsaduceo, oy jfariseo. Yech'o un tsots la lic c'opojuc.
—Jchi'iltactic, li vo'one fariseoon. Ja' no'ox yech fariseo ti jtote. Ja' no'ox ijmulin
avu'unic ti jch'unoj ti ta xcha'cuxi ti ánimaetique —xi la.
7 Ti c'alal yech iyal li Pabloe, lic la stsaculan sba stuquic ti jmeltsanejc'opetique.
Ispas la sbaic ta cha'ch'ac. 8 Yu'un ti jsaduceoetique chalic ti ch'abal anjele, ti muc
much'u ta xcha'cuxie. Yu'un chalic ti chichamotic xchi'uc jch'uleltique. Yan ti jfariseoe-
tique xch'unojic ti oy anjele, ti chicha'cuxiotique, ti muc bu ta xcham li jch'uleltique.
9 X'avlajetic xa la liquel. Ja'o la lic sva'an sbaic jayvo' ti much'utic ta xchanubtasvanic
yilel ta smantaltac Rioxe, ja'ic ti jfariseoetique.

—Ch'abal smul chca'iticotic li jchi'iltic li'i. Mi oy ic'oponat yu'un anjele, mu c'usi xu'
xcaltic, yic'al me ja' ta jcrontaintic ti Rioxe —xiic la.
10 Lic la yut o sbaic. Ti totil solteroe ixi' la mi smilic li Pabloe, istac la ech'el yajsolterotac
ti ac'u ba yiq'uel loq'uel tale, ti ac'u yotesel ta yut scuartelique.
11 Ta yac'ubalil no'ox li Pabloe iyil la ti Cajvaltic Jesucristoe.
—Pablo, mu me xavat avo'on. Ti c'u x'elan aval jc'oplal li' ta Jerusalene, ja' no'ox me
yech xc'ot aval noxtoc ta Romae —x'utat la yu'un ti Cajvaltique.

Ja' li' yaloj ti isnopic c'uxi tstaic ta milel ti Pabloe

12 Ta yoc'omal istsob la sbaic jayvo' jurioetic, isnopic la c'uxi ta staic ta milel li Pabloe.
Iyalic la ti ta sc'anbe xchamelic ti Rioxe mi muc xmil yu'unique. Iyalic la ti muc bu
ta xve'ique, ti mu c'usi ta xuch'ique ja'to la mi imil yu'unique. 13 Más la ta cha'vinic
ti yech isnopique. 14 C'alal inop yu'unique, ba la yalbeic ti totil paleetique xchi'uc ti
yajmeltsanejc'opique:
—Li vo'oticotique ijnopticotic xa c'uxi ta jtatic ta milel li Pabloe. Ta xquicta coticotic,
mu c'usi chcuch'ticotic yo'to c'u cha'al xlaj. Yan ti mi muc xlaj cu'unticotique, vo'oticotic
chichamoticotic yu'un jc'anojbeticotic jchamelticotic ti Rioxe. 15 Vo'oxuc ti jmeltsane-
jc'opoxuque, abulajanic albeic ti totil solteroe ti ac'u yic' tal oc'ob li Pabloe yo' bu chatsob
abaique. "Tuc' ta jmeltsanbeticotic sc'oplal", chianic ya'el un. Mi itale, ta jmacticotic ta
be —xiic la.
16 Ti c'usi isnop ti jmilvanejetique, iya'i la yol svix li Pabloe. C'alal iya'ie, ibat la ta cuartel,
ba la yalbe li Pabloe. 17 Ti c'alal iya'i li Pabloe, iyapta la jun capitan soltero.
—Li crem li'i ic'o ech'el yo' bu li totil solteroe, yu'un oy c'usi chal —xut la.
18 Ti capitan solteroe iyic' la ech'el yo' bu ti totil solteroe:
—Li Pablo li' chucule liyalbe ti ta xquic' tal li crem li'i, yu'un la oy c'usi chayalbe —xut
la totil soltero ti capitane.
19 Ti totil solteroe istsacbe la sc'ob ti creme, iyic' la ech'el ta q'uejeltic.
—¿C'usi chaval? —xut la.
20 —Li jchi'iltac ta jurioale oy c'usi isnopic. Ta la xtal yalbot ti chavic' ech'el oc'ob ta
stojol jmeltsanejc'opetic ta muc'ta templo li Pabloe. Yu'un la ta smeltsanbeic sc'oplal ti
ta alele. 21 Pero mu me xach'un ti c'usi chtal yalique. Yu'un más ta cha'vinic ti isnopic ta
smaquic ta be li Pabloe. Iyalic noxtoc ti mu la bu chve'ique, ti mu la c'usi chuch'ique ja'to la
mi imil yu'unique. Yan ti mi muc la xlaj yu'unique, ja' la ac'u chamicuc yu'un la sc'anojbe
xchamelic ti Rioxe. Lavie xchapoj xa sbaic. Ja' xa no'ox la ta smalaic ti chaloq'ues mantale
—xi la ti creme.
22 —Batan che'e. Mu me much'u xavalbe ti c'usi avalbone —x'utat la ech'el ti creme.

Ja' li' yaloj ti itaque ech'el ta stojol covierno Félics ti Pabloe

23 Ti totil solteroe istac la ta iq'uel cha'vo' capitan soltero.
—Tsobo chibuc cien avajsolteroic ti ta yoc ta xbatique, xchi'uc setentauc ti ta ca' ta
xbatique, xchi'uc chibuc cien ti ta xich' ech'el slanzaique. Yu'un chabatic ta Cesarea ta
baluneb ora ac'ubal tana. 24 Chapic jaycotuc ca' noxtoc ti ta scajlebin ech'el li Pabloe. Yu'un
chavic'beic ech'el li covierno Félicse. Chabiic me, mu me c'u spas avu'unic ta be —xi la.
25 Ti totil solteroe istacbe la ech'el vun ti Félicse.
26 "Señor Gobernador Félics, chajc'opon tal ta vun. Vo'ot ti quich'ojot ta muc' jcotolti-
cotique. Chabanicot, vo'on Claudio Lisiasone. 27 Li jurioetique istsac li jun xchi'ilic li'i.
Ismajic, jutuc xa muc smilic. Ti c'alal ica'i ti jromae, ay jpojticotic xchi'uc cajsolterotac.
28 Icac'beic smeltsanbeic sc'oplal ti jmeltsanejc'opetic yu'un li jurioetique yu'un chca'i
c'usi ti smul yu'unique. 29 Ica'i ti ja' no'ox tstic'beic o smul yu'un ti mu xch'un li mantaletic
yu'unique. Mu xu' xmile o, mu xu' xchuque o ica'i. 30 Yu'un ica'i ti ta xmilat xae, yech'o ti
ijtac tal li'toe. Icalbeic li jtic'muliletique ti ac'u tal yalic li'toe ti c'usi smul yu'unique. Ja'
no'ox yech chacalbe", xi la ts'ibabil ech'el ti vune.
31 Ti c'u x'elan iyich'ic mantal ti solteroetique, ja' la yech i'iq'ue ech'el li Pabloe. Ic' to'ox
la ic'otic ta jun jteclum Antípatris la sbi. 32 C'alal isacube, isut la tal ta scuartel ti solteroetic

ti ta yoc ibatique. Ja' xa no'ox la ichi'invan ech'el ti much'utic ta ca' ibatique. [33] Ti c'alal
ic'otic ta Cesareae, iyac'beic la vun ti coviernoe, i'aq'ue la entrucal li Pabloe. [34] C'alal laj
sq'uel vun ti coviernoe, ja'o la ijac'bat bu slumal li Pabloe. C'alal iya'i ti ta estado Cilicia
ayaneme [35] —Li c'usi chavale, ja'to xavalbon ca'i mi iyul ti much'utic ta stic' amule —x'utat
la yu'un ti coviernoe.

Isloq'ues la mantal ti ac'u xchabiel tey ta palacio ti smeltsanoj ti Erodese.

24

Ja' li' yaloj ti c'alal tey ta stojol covierno Félics ti Pabloe

[1] Ta svo'obal to la c'ac'al ic'ot ta Cesarea ti totil pale Ananíase. Xchi'uc la ech'el jayvo'
jmeltsanejc'opetic yu'un li jurioetique, xchi'uc la jun yajc'opojelic, Tértulo la sbi. C'ot la
sc'oponic ti coviernoe, c'ot la stic'bel smul li Pabloe. [2-3] C'alal itaque ta iq'uel li Pabloe, ti
Tértuloe lic la stic' mulil.

—Jtotic Félics, colaval ti jun yo'on li viniquetic li'i. Colaval ti más xa lec avu'un li
slumalique. [4] ¿Mi ch'aybel van ac'ac'al xava'i yu'un oy c'usi chacalbe jp'el cha'p'eluc?
[5] Li vinic li'i ta socbe sjol xchi'iltac ti butic jteclumal nacajtic ta sjunlej balamile. Ja' totil
yu'unic ti much'utic xch'unoj c'usi yaloj ti Jesus Nazarete. [6] Yu'un ch'abal xi'elal cha'i ti
smuc'ta temploic ta Jerusalene, yech'o ti itsaquee. Ta ox xac'beic castico chac c'u cha'al
chal li smantal stuquique. [7] Pero ti totil soltero Lisiase istac ech'el yajsolterotac, ay spoj.
[8] "Mi chatic'beic smul lachi'ilique, persa chba ac'oponic ti Félicse", x'utatic yu'un ti Lisiase.
Xu' chajac'be c'usi smul li vinic li'i. Tey chal mi yech li c'usi icale —xi la ti Tértuloe.

[9] Ti jayvo' jurioetic teye iyalic la ti ja' yech c'usi iyal ti Tértuloe. [10] Ti coviernoe iyac' la
seña ta sc'ob ti ac'u c'opojuc li Pabloe. Lic la c'opojuc:

—Señor Gobernador, yu'un oy xa sjabilal ameltsan c'op li' ta jlumalticotique, yech'o
un tsots co'on chcal ava'i ti c'u x'elan liquem li c'ope. [11] Mu to xloc' lajcheb c'ac'al jc'otel
ta Jerusalén ti ay jc'opon Riox ta ti' muc'ta temploe. Xu' chajac'be li jchi'iltaque mi yech
li c'usi chcale. [12] Mi j'ech'el muc bu ta jliques c'op listaic. Mi ja'uc o bu jsa'be sc'ac'al
yo'on crixchanoetic, mi ja'uc ta jlumalticotic, mi ja'uc ta muc'ta templo, mi ja'uc ta bic'tal
temploetic. [13] Yech tsnopic ti oy jmule yu'un mu c'usi chopol jpasoj. [14] Pero jamal chacalbe
ti jch'unoj c'usi yaloj ti Jesuse. Ti x'elan jch'unoje, ja' la iquicta o li mantaletic ti ta alele.
Pero ma'uc yech, yu'un ja' chitun yu'un ti Rioxe chac c'u cha'al itun ti vo'ne moletique.
Ja' yech ta jpas chac c'u cha'al chal li smantaltac Rioxe. Jch'unoj ti c'usitic sts'ibaoj comel
ti yaj'alc'optac Riox ti ta vo'nee. [15] Jpatoj co'on ti chixcha'cuxesotic ti Rioxe. Jna'oj ti ta
xcha'cuxiic ti much'utic lec yo'onique xchi'uc ti much'utic chopol sjolique. Sna'oj yech li
jchi'iltac uque. [16] Yech'o ti scotol c'ac'al mu jsa' jmul ta stojol ti Rioxe, mi ja'uc ta stojol li
crixchanoetique.

[17] 'Oy jayib jabil lixanav ta yantic o balamil. Ts'acal to lisut ech'el ta jlumalticotic ta
Jerusalén, yu'un oy itsobbat smoton ti jchi'iltaque. Vo'on ay cac', xchi'uc ay cac'be smoton
Riox. [18] C'alal yolel chcac'be smoton ti Rioxe, ja'o ic'ot jayvo' jchi'iltac ta jurioal liquemic
tal ta Asia. Pero atinemon xa'ox chac c'u cha'al chal li smantal Rioxe ti c'alal c'ot staicon
ta ti' muc'ta temploe. Muc much'u ep tey jchi'uc. Muc bu xyaquet ta jsa' c'op listaic. [19] Ti
much'utic tey listae ac'u tal yal mi oy jmul. [20] Mo'oje, ac'u yalic li jmeltsanejc'opetic li'i
c'usi ti jmule. Mi oy jmul c'alal listaquic ta iq'uel yo' bu tstsob sbaique, ac'u yalic. [21] Ja' nan
ijta o jmul yu'unic ti c'usi icale. "Lavie chavalbecon ti ja' jmul ti jch'unoj ti ta xcha'cuxiic
ti ánimaetique" xcutic —xi la li Pabloe.

[22] Ti Félicse ya'yoj onox la ti c'u x'elan xch'unoj ti much'utic yich'oj ta muc' ti Cajvaltic
Jesucristoe. Ti c'alal iya'i c'usi iyal li Pabloe —Ja'to ta jmeltsan mi ital ti totil soltero Lisiase
—xut la ti jtic'c'opetique.

Tey la quechel icom, muc la xvinaj mi oy smul li Pabloe.

[23] Ti Félicse iyalbe la ti capitan solteroe ti ac'u xchabiel li Pabloe.

—Ja' no'ox mi tey tiq'uile, mu persauc xachuquic tajmec. Xu' xtal c'oponatuc yu'un
xchi'iltac, ac'u tal yac'bel sve'el —xut la ti capitane.

24 C'alal i'ech' jayib c'ac'ale, isut la tal xchi'uc yajnil ti Félicse. Ti yajnile jurio la, Drusila
la sbi. Ti Félicse iyal la mantal ti ac'u sloq'uesel tal li Pabloe, ilo'ilaj la xchi'uc. Li Pabloe
iyalbe la ti ja' tsc'an ta jch'untic ti ja' ay stoj jmultic ti Jesuse. 25 Iyalbe la ti ja' lec chil Riox
mi lec co'ontique, mi quictaojtic spasel li c'usitic chopole. Iyalbe la noxtoc ti ta sta yora
chalbe bu chbat ta sbatel osil crixchanoetic ti Rioxe. Ixi' la tajmec ti Félicse.
—Sutan xa che'e. Mi oy lixocob jliqueluque, tey chajtac ta iq'uel noxtoc —x'utat la li
Pabloe.
26 Ti Félicse ep la ta ech'el iyal mantal ti ac'u sloq'uesel tal li Pabloe, ilo'ilaj la xchi'uc,
yu'un la ja' tsc'an ti ch-ac'bat taq'uin yu'un li Pabloe yo' la xu' xloq'uesat o ech'ele. 27 C'alal
iloc' chib jabile, ja'o iloc' ta coviernoal ti Félicse. I'och sq'uexol, Porcio Festo sbi. Ti Félicse
ja' la tsc'an ti lec x'ile yu'un li jurioetique, yech'o la ti muc xloq'uesat ta chuquel li Pabloe.

25

Ja' li' yaloj ti isc'an ti tsmeltsanbat sc'oplal yu'un César ti Pabloe

1 C'alal i'och ta coviernoal ti Festoe, oxib la c'ac'al tey ipaj ta Cesarea, ibat la ta Jerusalén.
2 Ti totil paleetique xchi'uc ti jmeltsanejc'opetic yu'un li jurioetique, iyilic la ti ic'ot ta
Jerusalén ti Festoe, ba la yalbeic ti ac'u smeltsanbe sc'oplal li Pabloe.
3 —Ic'o tal li' ta Jerusalene —xutic la, yu'un la snopojic xa ti ta smilic ta bee.
4 Itac'av ti Festoe:
—Pero tey chucul ta Cesarea. Xchi'uc c'usuc, muc bu jal chipaj li'toe. Ta xisut no'ox
ech'el ta ora. 5 Más lec batic ta Cesarea ti jayvo' oy avabtelique. Mi tsots tajmec smul
lachi'ilique, tey xc'ot avalbecon —x'utatic la ti paleetique xchi'uc ti jmeltsanejc'opetique.
6 Ti Festoe vaxaquib, o mi lajuneb no'ox la c'ac'al tey ipaj ta Jerusalén, isut la ta Cesarea.
Ti c'alal ic'ote, ta yoc'omal ibat la ta yopisina yo' bu tsmeltsan c'ope. Iyal la mantal ti
ac'u sloq'uesel tal li Pabloe. 7 Ti c'alal itale, isjoy la sbaic ta ora ti jurioetic liquemic tal ta
Jerusalene. Itic'bat la tajmec smul pero ch'abal la rextico.
8 —Ma'uc yech li c'usi chalique. Li vo'one quich'oj ta muc' ti c'u x'elan quich'ojticotic
mantal, vo'oticotic li juriooticotique. Mu c'usi chopol ijpas ta sti' muc'ta templo. Mu c'usi
jmul ta stojol ti preserente César ta Romae —xut la Festo li Pabloe.
9 Ti Festoe ja' la tsc'an ti lec ch-ile yu'un li jurioetique.
—¿Mi chac'an ti tey chba jmeltsan ac'oplal ta Jerusalene? —x'utat la yu'un Festo li
Pabloe.
10 —Persa li' chameltsane yu'un jromaon. Li vo'ote ja' layac'be avabtel ti preserente
César ta Romae. Li vo'ote ana'oj ti ch'abal jmul ta stojol li jchi'iltaque. 11 Mi oy c'usi chopol
ijpas ti persa chicham oe, xu' xicham. Lavi ch'abal jmule, muc much'u xu' chiyac' entrucal
ta sc'ob li jchi'iltaque. Más lec ac'u smeltsanbon jc'oplal ti preserente César ta Romae —xi
la li Pabloe.
12 Ti c'alal laj sc'opon xchi'iltac ta meltsanejc'op ti Festoe —Más lec che'e. Chajelav c'alal
Roma. Yu'un aval ti ja' chac'an chasmeltsanbe ac'oplal ti Césare —x'utat la yu'un Festo li
Pabloe.

Ja' li' yaloj ti c'alal tey ta stojol Agripa xchi'uc Berenice ti Pabloe

13 Ti c'alal i'ech' jayib c'ac'ale, tey la ic'ot ta Cesarea ti preserente Agripae. Ic'ot la xchi'uc
yajnil, ja' ti Berenicee. Ja' la ay sc'oponic ti ach' covierno Festoe. 14 Tey la ipajic jayib c'ac'al.
Ti Festoe iyalbe la ya'i ti preserente Agripae ti c'u x'elan sc'oplal li Pabloe:
—Oy li' tiq'uil ta chuquel jun vinic iscomtsan ti Félicse, Pablo sbi. 15 Ti c'alal li'ay ta
Jerusalene, istsob sba ti totil paleetique xchi'uc ti jmeltsanejc'opetic yu'un li jurioetique.
Liyalbeic ti ac'u jmeltsanbe sc'oplale. 16 Li vo'one icalbeic: "Vo'oticotic li jromaoticotique,
ma'uc yechoticotic ti chcac'ticotic ta milel jun vinic ti mi muc bu tey li much'u ta stic'
mulile. Yu'un ti c'alal teye, xu' spac sc'oplal ti much'u ta xtic'bat smule. Ja'to chvinaj
mi oy c'usi smul. Mi oy smule, xu' xich' milel", xcutic. 17 Ti c'alal iyulic li'toe, muc bu
jal ijmala. Ta yoc'omal no'ox iquich'be ye. Ical ti ac'u sloq'uesel tal ta chuquele. 18 Li'ic ti
jtic'muliletique. Ti caloje, tsots tajmec smul. 19 Pero ja' no'ox smulinoj ti oy c'usi xch'unoje.

Yu'un ta xalbe sc'oplal jun vinic, Jesús sbi. Chalic ti chamem oe, pero li Pabloe ta xal ti
cha'cuxieme. [20] Yech'o un mu jna' c'usi ta jnop. Li Pabloe ijac'be mi tsc'an ti tey chba yich'
meltsanbel sc'oplal ta Jerusalene. [21] Pero mu la sc'an xbat. Ja' la tsc'an ti chjelav c'alal
Romae yo' smeltsanbat o sc'oplal yu'un ti preserente Augusto Césare. "Teuc to chucluc,
ac'u to xchabiel ja'to mi ijtacbe ech'el ti Césare", xichi —xi la ti Festoe.
[22] —Ta jc'an chca'i uc ti c'usi chal li vinic chavale —xi la ti Agripae.
—Xava'i oc'ob ti c'usi chale —xi la ti Festoe.
[23] Ta yoc'omal ital la ti Agripae xchi'uc la ti Berenicee. Sts'acubtasoj la sbaic tal ti jayvo'
italique. I'ochic la yo' bu meltsanobc'ope. Ixchi'inic la ochel ti totil solteroetique xchi'uc
ti much'utic ich'bilic ta muc' ta jteclum Cesareae. Ti Festoe iyal la mantal ti ac'u sloq'uesel
tal li Pabloe. [24] Ti c'alal itale, iyal la ti Festoe:
—Preserente Agripa, xchi'uc vo'oxuc ti li' tsobolotique, oy c'usi chacalbeic. Q'uelavilic
li vinic li'i. Liyalbeic ti xchi'iltac ta Jerusalene xchi'uc li' ta Cesareae ti tsots smul staoje, ti
persa ta xmilee. X'avlajetic xa: "Mu me xacolta", xiyutic. [25] Li vo'one mu c'usi smul chca'i
ti chich' o milele. Li stuque ja' tsc'an ti tsmeltsanbat sc'oplal yu'un ti preserente Augusto
ta Romae, yech'o un ijnop ti ta jelubtas ech'ele. [26] Yu'un mu c'u stac' jts'ibabe ech'el ti
preserente ta Romae, yech'o ti lajtsobic tale. Preserente Agripa, ac'u yal ca'itic c'usi chal
li vinique, yo' xacoltaon o ta snopel ti c'usi ta jts'iba ech'el ta vune. [27] Yu'un ma'uc yech
smelol mi ta jtacbetic ech'el jun jchuquel ti preserente ta Romae mi mu xcaltic ech'el c'usi
smul ti i'och o ta chuquele —xi la ti Festoe.

26

Ja' li' yaloj ti c'alal tey ta stojol preserente Agripa ti Pabloe

[1] —Alo ca'itic c'u x'elan liquem ti c'ope —x'utat la yu'un preserente Agripa li Pabloe.
Li Pabloe isye' la sc'ob, ja' la seña ti iyich' ta muc' ti preserentee. Lic la c'opojuc:
[2] —Preserente Agripa, lec chca'i ti xu' chacalbe smelol c'u x'elan chistic'beic jmul li
jchi'iltactic ta jurioale. [3] Li vo'ote ana'oj onox c'u xi'elanotic. Ana'oj onox ti liquel liquel
cu'untic c'ope, ja' ti mu co'oluc chquich'tic ta muc' ti Rioxe. Yech'o un abulajan a'ibon li
c'usi chcale.

Ja' li' yaloj ti iyal sba c'u to'ox x'elan ti Pabloe

[4] 'Scotol jchi'iltactic sna'ojic c'u x'elan lich'i, c'u x'elan lichanubtasat ta Jerusalene.
[5] Yech'o un ac'u yalic mi mu ta jbic'taluc onox ti jfariseoone, ti más tsots sc'oplal
cu'unticotic li smantaltac Rioxe. [6] Li vo'one jch'unoj ti i'ay xa ti much'u chispasotic ta
mantale ti i'albatic onox yu'un Riox ti vo'ne moletique. Ja' ijmulin yu'unic yech'o ti li'
chi'a'ibat jmule. [7] Yan li jchi'iltactic ta jurioale yilel to ta smalaic ti much'u st'ujoj Riox
tspasvan ta mantale. Yech'o ti c'ac'al ac'ubal sjunul yo'onic ta xch'unbeic smantal Riox ti
yalojique. Preserente Agripa, ja' ijmulin ti chcalbeic ti tspas xa ta mantal crixchanoetic ti
much'u st'ujoj ti Rioxe, ja' ti Jesuse. [8] Li vo'oxuque ana'ojic ti xu' ta xcha'cuxes ánimaetic
ti Rioxe. ¿C'u yu'un ti mu xach'unic ti ixcha'cuxes ti Jesuse?

Ja' li' yaloj ti iyal ti Pabloe ti iyilbajin to'ox ti much'utic yich'oj ta muc' ti Cajvaltic Jesuse

[9] 'Li vo'on uque ijcrontain to'ox ti Jesus Nazarete, yu'un ijnop ti ja' ta jpas ti c'usi lec chil
ti Rioxe. [10] Ja' yech ijpas ta Jerusalene. Ay quich' tal orten yu'un totil paleetic yo' jtic' o
ta chuquel ti much'utic yich'oj ta muc' ti Jesuse. Ti c'alal ica'i ti chmileique, lec ica'i uc.
[11] Ep ta ech'el iquilbajinic ta temploetic yo' bu cha'iic smantal Riox li jchi'iltactique, yo'
xalic o ti jlo'lovanej ti Jesuse, pero muc xalic. Icap o jol tajmec. Ay jsa'ic c'alal slumal yan
crixchanoetic ti jchi'iltactic yich'ojic ta muc' ti Jesuse, iquilbajin scotol.

Ja' li' yaloj ti iyal ti c'u x'elan ilecub yo'on ti Pabloe
(Hch. 9.1-19; 22.6-16)

[12] 'Yech'o ti libat c'alal Damascoe, quich'oj ech'el orten yu'un ti totil paleetique.
[13] Preserente Agripa, ta ol c'ac'al oy c'usi iquil ta be. Tsots tajmec xojobal iyul yo' bu
chixanavoticotic xchi'uc ti jchi'iltaque. Ti xojobale más to sac; ja' jutuc no'ox li c'ac'ale.

14 Liyaloticotic ta lum. Ica'i ti oy much'u ic'opoj ta jc'optique. "Saulo, ¿c'u yu'un ti
chacrontainon ya'ele? Ti x'elan chapase, avocol no'ox chasa'be aba", xiyut. 15 "Cajval,
¿much'uot che'e?" xcut. "Vo'on Jesuson ti chacrontainone. 16 Lican. Ti avilone, oy stu,
yu'un chba avalbe crixchanoetic ti avilone xchi'uc ti c'usi ta to xcac' avile. 17 Lavie chba
avalbe lachi'iltaque xchi'uc ti much'utic ma'uc achi'iltaque. C'alal cha'ilbajinate, vo'on
chajcolta. 18 Vo'ot chba avalbe ya'iic ti chopol li c'usitic tspasique yo' xictaic o spasele,
yo' xlic spasic o li c'usitic leque. Ja' mu xa bu ta xch'unbeic smantal ti Satanase, ja' xa
ta xch'unic c'usi chal ti Rioxe. Chlic yich'icon ta muc' yo' x'ac'batic o pertonal yu'un li
smulique, yo' xcuxiic o ta sbatel osil xchi'uc li much'utic jlecubtasojbe xa yo'onique", xiyut
ti Cajvaltic Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ixch'un c'usi i'albat yu'un Cajvaltic Jesús ti Pabloe

19 'Yech'o un, Preserente Agripa, ijch'un ti c'usi liyalbe ti Cajvaltic Jesuse ti c'alal iquile.
20 Ba'yi icalbe ti much'utic tey nacal ta Damascoe. Ts'acal to ay calbe ti much'utic tey
nacal ta Jerusalene xchi'uc ta sjunlej estado Judea. Ts'acal to ay calbe ti much'utic ma'uc
jchi'iltique. Icalbe ti ac'u yictaic spasel li c'usitic chopole, ti ja' ac'u yich'ic ta muc' ti Rioxe,
ti ac'u spasic li c'usitic leque yo' xvinaj o ti yictaojic xa spasel li c'usitic chopole. 21 Yu'un
icalbe ti much'utic ma'uc jchi'iltique, yech'o ti listsaquic ta ti' muc'ta templo ta Jerusalén ti
jchi'iltactique. Yo'onicuc xa smilicon o. 22 Ja' liscolta ti Rioxe, yech'o ti cuxulon toe. Buyuc
onox baticon, ta biq'uit ta muc' ta xcalbeic. Pero muc bu ta jyules ta jol jtuc li c'usi ta
xcalbeique. Ja' ta xcalbeic ti c'usitic iyal ti yaj'alc'optac Riox ti ta vo'nee xchi'uc ti c'usitic
iyal ti Moisese. 23 Iyalic onox ti persa ta xcham ti Cristoe, ti ja' primero ta x'ach'ub spat
xocon ti c'alal xcha'cuxie yo' xilic o li jchi'iltactique xchi'uc li much'utic ma'uc jchi'iltique
ti xu' chcuxiic ta sbatel osil uque —xi la li Pabloe.

Ja' li' yaloj ti "ich'o ta muc' Cajvaltic Jesús", xut preserente Agripa ti Pabloe

24 Ti c'alal yech iyal li Pabloe, tsots la ic'opoj ti Festoe:
—Pablo, chachuvajib o chca'i ti bats'i achanoj vune —x'utat la.
25 —Jtotic Festo, muc bu chichuvajib. Li c'usi chcale, yech. Oy smelol. 26 Li preserente
Agripae sna'oj ti yech li c'usi icale. Yech'o ti icalbe scotole, muc xixi' o. Sna'oj scotol
crixchanoetic ti c'usitic ispas ti Jesuse, ti ichame, ti icha'cuxie, yu'un ivinaj. Ja' no'ox
yech li preserente Agripae, sna'oj scotol —xut la Festo li Pabloe.
27 —Preserente Agripa, jna'oj ti chach'un li c'usitic yaloj ti yaj'alc'optac Riox ti ta vo'nee
—xut la preserente li Pabloe.
28 —Yic'al jch'un ya'el li c'usitic chavale ti ayem xa ti much'u sc'oplal onox chispasotic
ta mantale —xi la ti preserentee.
29 —Ac'u mi mu xach'un lavie, li vo'one ta jc'opon Riox yo' ti xach'un o uc chac c'u cha'al
jch'unoje. Mu'nuc atucuc no'ox ti ta jc'an chach'une. Ta jc'an ti ta xch'unic uc ti jayvo'
li' ya'yoj li c'usitic icale. Pero mu persauc xachuqueic ta carina chac c'u cha'al chuculone
—xi la li Pabloe.
30 Ti c'alal yech iyal li Pabloe, ja'o la iva'iic ti Festoe xchi'uc ti preserente Agripae, xchi'uc
ti Berenicee, xchi'uc ti much'utic tey to'ox xchi'uquic ta chotleje. 31 Ixch'ac la sbaic ti
jyu'eletique.
—Li vinic li'i mu c'u smul chca'i ti chich' o milele, ti chich' o chuquele —xut la sbaic.
32 —Ti manchuc yaloj ti ja' tsc'an tsmeltsanbat sc'oplal yu'un ti preserente César ta
Romae, xu' xa jcoltatic ti yechuque —x'utat la yu'un Agripa ti Festoe.

27

Ja' li' yaloj ti ijelubtasat c'alal Roma ti Pabloe

1 Ti c'alal laj snopic ti ta barco ta xbat ta estado Italia li Pabloe xchi'uc ti yan
jchuqueletique, i'ochic ta sc'ob jun capitan soltero, Julio sbi. Scuentainoj cien soltero. Ti
cien solteroe Augusto sbiic. Vo'on li Lucasone ay jchi'in li Pabloe. 2 Tey jcot barco liquem
tal ta jun jteclum, Adramitio sbi. Ti capitan solteroe iya'i ti tey ta x'ech' ta jteclumetic
ta ti'ti'mar ta estado Asiae, ja' libatoticotic o. Lixchi'inoticotic ech'el ti Aristarcoe ti tey

liquem tal ta Tesalónica ta estado Macedoniae. [3] Ta yoc'omale lic'ototicotic ta Sidón. Ti
Julioe ic'uxubaj ta yo'on li Pabloe, icoltaat ech'el ta svula'anel ti much'utic xojtiquin ta
jteclume yo' spasbat o li c'usi tsc'ane, mi x'ac'bat sve'el, mi xchuc'bat sc'u', mi oy c'usi
yan tsc'ane. [4] Liloc'oticotic ta Sidón. Ismuyesic ti poq'ue yo' xanav o ti barcoe yo' xuje
o ech'el ta iq'ue. Ti bu snopojic chi'ech'oticotique, tey ijnupticotic ta be tsots ic', mu
xa xanav ti barcoe. Ijoy jbeticotic, libatoticotic ta spat Chipre yu'un ja' macal jts'uj ic'
teyo'e. Ti Chipree ta o'lol mar, ta jsurtoticotic icom. [5] Li'ech'oticotic ta sts'el estado Cilicia
xchi'uc ta sts'el estado Panfilia. Lic'ototicotic ta jun jteclum Mira sbi, ta estado Licia. Tey
liloc'oticotic ta barco.

[6] Ti capitan solteroe tey ista jcot barco noxtoc liquem tal ta jteclum Alejandría. Tey
chbat ta estado Italia, ja' libatoticotic o. [7] Jal lixanavoticotic ta barco yu'un c'un ibat yu'un
ta xuje sutel ta ic'. Vocol lic'ototicotic ta stuq'uil jun jteclum Gnido sbi. Mu stac' ti tuc'
chibatoticotique yu'un tsots tajmec li iq'ue. Ech' joyticotic ta spat jun balamil ta o'lol mar,
Creta sbi. Tey jun vits Salmón sbi, ja' tey li'ech'oticotic ta yoc, yu'un ja' macal jts'uj li ic'
teyo'e. [8] Ta ti'ti'mar libatoticotic, vocol lijelavoticotic. Lic'ototicotic ta scotleb barcoetic
ta sts'el jun muc'ta jteclum, Lasea sbi, tey ta Cretae.

[9] Lijalijoticotic ta be yu'un c'un ibat ti barcoe. Jna'ojticotic ti xi'el xa sba xanbal ta barcoe
yu'un i'ech' xa sc'ac'alil ti chicta yot li j'israeletique yu'un i'och xa corixmatic. [10] Iyal li
Pabloe:

—Viniquetic, más lec mu ya'uc batic yu'un chquil jvocoltic ta be. Ma'uc xa yora xanbal
ta barco lavie. Ti mi libatique, yic'al xmuc li barcoe. Yech no'ox ta xch'ay xchi'uc li yicatse.
Yic'al xichamotic uc —xi.

[11] Ti capitan solteroe muc xch'un ti c'usi iyal li Pabloe. Ja' ixch'un ti c'usi iyal ti
jts'otbarcoe xchi'uc ti yajval barcoe. [12] Ti bu lic'ototicotique ch'abal lec scotleb barco yo'
ti jmalaticotic o ch-ech' li corixmatique, yech'o ti "batic, xu' nan xic'ototic ta Fenice tey
no'ox ta Cretae. Xu' tey jmalatic ch-ech' corixmatic", xiic ti yane. Teyo'e oy lec scotleb
barco, yu'un mu másuc x'ech' ic'.

Ja' li' yaloj ti ixuje ech'el ta ic' ti barcoe

[13] C'alal iyilic ital jutuc ic' ta xocon vinajel ta sure, iyalic ti xu' chc'otic yo' bu snopojique.
Isquilic ochel ta yut barco ti ancla-taq'uine, ja' ti spajesobil barcoe. Li'ech'oticotic ta sts'el
Creta. [14] Ts'acal to ital tsots ic' ta stuq'uil Cretae. Euroclidón sbi li iq'ue. [15] Ixuje sutel ti
barcoe. Mu xa xanav. C'alal iquilticotic ti mu c'u xu' jpasticotique, "tey c'alal mi lixujotic
ech'el ta o'lol mar li iq'ue", xichioticotic. [16] Lic'ototicotic ta jun c'ox balamil ta o'lol mar,
Clauda sbi. Lijelavoticotic ech'el ta spat yu'un ja' macal jts'uj ic' teyo'e. Ti barcoe snitoj
ech'el jcot canova. Lixi'oticotic mi xmuque, solel ijcajanticotic ta sba barco. Vocol icajtsaj
cu'unticotic. Ijchucticotic lec. [17] C'alal laj jchucticotique, ja'o ixchuquic ta yijil ch'ojon
scotlej ti barcoe yo' mu xvoc' oe. Ixi'ic mi tey mats'al xcom yo' bu yi'tic Sirte sbie yu'un
comcom li vo' teyo'e. Isyalesic ti poc' ti chanav o ti barcoe yo' mu xuje o ech'el ta ic' yo'
yi'tique. Mu xa stam sbe ti barcoe, yech xa no'ox xtal xbat ta ic'. [18] Yu'un tsots tajmec li
iq'ue, yech'o ti iquil jvocolticotique. Staoj yav isacub, solel lic sjipic ta vo' jlom yicats ti
barcoe. [19] Ta yoxibal c'ac'al ijipticotic ta vo' jlom yabtejebal ti barcoe. Ac'u mi mu jc'an
jipticotic, pero jc'an xa ma jc'an jipticotic. [20] Jal muc xquilticotic c'ac'al xchi'uc c'anal
yu'un macal osil. Mu xpaj tajmec li iq'ue. Calojticotique tey xa chichamoticotic.

[21] Jal muc xive'oticotic. Li Pabloe isva'an sba ta o'lol.

—Viniquetic, ach'unicuc ti c'usi lacalbeique, ti manchuc liloc'otic tal ta Cretae, muc
bu abol jbatic ti yechuque. Mu c'usi ich'ay avu'unic ti yechuque. [22] Lavie tsatsubtaso
avo'onic. Mu me xavat avo'onic. Mu onox xichamotic. Ja' no'ox li barcoe ta xlaj ta jmoj.
[23] Li samele ay sc'oponon jun anjel ta vinajel. Ja' yaj'anjel ti Riox quich'oj ta muq'ue, ti
chitun yu'une. [24] "Pablo, mu me xaxi'. Persa chac'ot ta stojol li preserente César ta Romae.
Riox chascoltaic ti jayvo' teoxuc ta yut barcoe", xiyut ti anjele. [25] Yech'o un mu me xavat
avo'onic. Li vo'one jch'unoj ti chc'ot ti c'usi liyalbe ti Rioxe. [26] Ja' no'ox li barcoe persa
chc'ot mats'luc ta yi'tic ta jun balamil ta o'lol mar —xi li Pabloe.

[27] Oxlajuneb c'ac'al oxlajuneb ac'ubal xujbiloticotic ech'el ta ic'. Ta yoxlajunebal ac'ubal
xchi'uc o'lol xujbiloticotic ech'el ta muc'ta mar, Adria sbi. Ti jayvo' jxanubtasejbarcoe
xchi'uc ti jts'otbarcoe, isnopic ti chloq'uic xa ta ti'mare. [28] Isp'isic c'u snatil xyal li chac
mare. Iyilic ti oy treinta y seis metroe. Libatoticotic c'uuc snatil, ja'o isp'isic noxtoc. Iyilic
ti oy veintisiete metroe. [29] Ixi'ic mi t'ixil chc'ot ta ton ti barcoe, ja' ti mi xvoq'ue, yu'un
mu xa natuc xyal li chac mare. Isjipic yalel chanib ancla-taq'uin ta yut mar yo' xpaj o ti
barcoe. Iyat yo'onic, ja' xa tsc'anic ti chac sacubuc ta orae. [30] Ti jayvo' jxanubtasejbarcoe
xchi'uc ti jts'otbarcoe chjatavic ox. Lic syalesic ta ba vo' ti scanovaique.

—Chba cac'ticotic ancla-taq'uin ta sni' li barcoe —xiic, pero yech ta snopic.

[31] Li Pabloe iyalbe ti capitan solteroe xchi'uc ti yan solteroetique:

—Mi mu li'icuc no'ox ta yut barco li jayvo' jxanubtasejbarcoe xchi'uc li jts'otbarcoe, mu
xacolic, chachamic uc —xut ti capitane.

[32] C'alal iya'i ti solteroetique, jliquel istuch'beic yaq'uil ti canovae, it'ub ta vo'.

[33] C'alal po'ot xa'ox sacube, iyal li Pabloe:

—Oy xa xchanlajunebal c'ac'al ti muc bu chave'ique, ti muc bu chavayique. [34] Yech'o un
ve'anic yo' xatsatsubic oe. Mi junuc muc bu chichamotic. Mu c'usi ta jpastic, mu xaxi'ic
—xi li Pabloe.

[35] C'alal laj yal yech li Pabloe, ta bail ta satil istam jp'ej pan. "Colaval" xut ti Rioxe,
ja'o ixut, isve'. [36] Ja' itsatsub o yo'on scotolic, ive'ic uc. [37] Oy doscientos setenta y seis ti
teoticotic ta yut barcoe. [38] C'alal inojique, isjipic ta vo' scotol ti trigo scuchoj barcoe. Mu
xa bu ol icom ti barcoe.

Ja' li' yaloj ti ivoc' ti barcoe

[39] Ti c'alal isacube, mi ja'uc xojtiquinic bu balamilal lic'ototicotic ti jxanubtasejbarcoe
xchi'uc ti jts'otbarcoe. Iyilic ta nom ti oy bu stac' xcoti ta ti' mar ti barcoe. Isnopic mi xu'
xc'ot teyo'e. [40] Ja'o istuch'beic yaq'uil xchanibal ti ancla-taq'uine, tey laj comuc ta chac
mar. Isjitunbeic yaq'uil noxtoc ti yac'obil vuelta barcoe. Ismuyesic ti poq'ue yo' xuje o
ech'el ta ic' ti barcoe. Inopoj ech'el ta ti' mar. [41] Pero muc xc'ot yu'un mats'al ic'ot sni' ta
yi'tic, yu'un oy tey stocoj sba ep yi' ta yut mar. Ti pat barcoe ivoc' ta spersa li vo'e.

[42] —Jmiltic scotol li jchuqueletique naca me jatavicuc ti much'utic sna' nuxe —xiic ti
solteroetique.

[43] Ti capitan solteroe ispajes ti yajsolterotaque yu'un mu sc'an ti capal xlaj li Pablo uque.

—Li much'utic sna' nuxe ba'yi ac'u jelavicuc yo' xloq'uic o ta ti' mare. [44] Li yantique ac'u
cajlicuc ech'el jlomuc ta tabla, jlomuc ta voc'olil barco —xut yajsolterotac ti capitane.

Ja' yech liloc' o jcotolticotic ta ti'mar. Muc much'u icham.

28

Ja' li' yaloj ti ic'ot ta Malta balamil ti Pabloe

[1] Ti c'alal liloc'oticotic ta ti'mare, ica'iticotic ti Malta sbi li balamil yo' bu lic'ototicotique.
Tey ta o'lol mar. [2] Ti crixchanoetic tey nacale lisc'uxubinoticotic, istsoyic c'oc' ta ora yu'un
tol sic, yu'un ja'o chac' vo'.

—La' c'atinan acotolic —xiic.

[3] Li Pabloe ba stsob tal vach', iyac' ta c'oc'. Tey capal tal ta vach' jcot quiletel chon.
C'alal iya'ibe sq'uixnal ti c'oq'ue, iloc' ti chone, iti'bat sc'ob li Pabloe. [4] C'alal iyil ti
crixchanoetique ti ilaj ta chon li Pabloe —Li vinic li'i yu'un jmilvanej, yech'o ti iti'e ta
chone. Ac'u mi iloc' to li ta mare, pero chcham onox —xut sbaic.

[5] Li Pabloe islilin ochel ta c'oc' li chone. Pero mu c'usi ispas o. [6] Ismalaic mi ta sit sc'ob li
Pabloe, mi ta xcham o ta ora. Jal ismalaic pero iyilic ti mu c'usi icha'leate.

—Riox nan li'i —xiic xa.

[7] Ti yo' bu ijtsob jbaticotique tey nopol nacal ti preserente ta Maltae, Publio sbi.
Liyic'oticotic ochel ta sna. Oxib c'ac'al lismac'linoticotic. Jun yo'on tajmec ti teoticotique.
[8] Ti stot ti Publioe ip, puch'ul ta stem. Tilem, cha'i simnac'al. Li Pabloe och sq'uel,
isc'oponbe Riox, iyac' sc'ob ta sba, i'ech' o li chamele. [9] C'alal iya'i ti much'utic tey nacal

ta Maltae ti lec xa ti stot Publioe, ital scotol ti much'utic ip teyo'e, i'et'esbat xchamelic
yu'un li Pabloe. [10] Ep iyac' jmotonticotic. C'alal li'ochoticotic ech'el ta barco noxtoque,
liyac'boticotic ech'el ti c'usitic chtun cu'unticotic ta bee.

Ja' li' yaloj ti ic'ot ta Roma ti Pabloe

[11] Oxib u tey lipajoticotic ta Maltae. Ts'acal to li'ochoticotic ech'el ta yan barco liquem
tal ta jteclum Alejandría. Yu'un tey ta smala ta x'ech' corixmatic ta Malta uque. Oy chib
sloc'ol yajsantoic ta sni' ti barcoe. Ti june Cástor sbi. Ti june Pólucs sbi. [12] Lic'ototicotic
ta jun jteclum, Siracusa sbi. Tey lipajoticotic oxib c'ac'al. [13] Liloc'oticotic ta Siracusae,
ta ti'ti'mar libatoticotic. Tey lic'ototicotic ta jun jteclum, Regio sbi, ta estado Italia. Ta
yoc'omal ital tsots ic' ta xocon vinajel ta sur, lixujoticotic ech'el. Ta chib no'ox c'ac'al
lic'ototicotic o ta jun jteclum, Puteóli sbi, tey no'ox ta estado Italia. Tey liloc'oticotic ta
barco. [14] Tey ijtaticotic jayvo' ti much'utic xch'unoj li sc'op Rioxe.

—Pajanic vucubuc c'ac'al —xiyutoticotic.

Ts'acal to libatoticotic ta Roma. Ta coc xa libatoticotic. [15] Ti much'utic xch'unoj sc'op
Riox ta Romae, iya'iic ti po'ot xa xic'ototicotique. Oy tal snupoticotic ta ch'ivit Apio
sbi. Oy tal snupoticotic yo' bu Oxp'ej Na sbie. C'alal iyil li Pabloe ti tal nupvanicuc ti
much'utic xch'unoj li sc'op Rioxe, itsatsub yo'on, xmuyubaj xa. "Coliyal Riox", xi. [16] C'alal
lic'ototicotic ta Romae, ti capitan solteroe iyac'be entrucal scotol jchuqueletic ti totil
soltero ta Romae. Li Pabloe i'albat ti xu' tsloc' jp'ejuc na slecoje, pero chabibil onox ta
jun soltero.

Ja' li' yaloj ti iyal a'yuc sc'op Riox ta Roma ti Pabloe

[17] Yoxibal xa'ox c'ac'al sc'otel ta Roma li Pabloe, istac ta iq'uel ti much'utic más ich'bilic
ta muc' yu'un ti xchi'iltac ta jurioal tey ta Romae. Ti c'alal istsob sbaique, lic c'opojuc li
Pabloe:

—Jchi'iltactic, mu c'usi chopol jpasojbe li jchi'iltactique. Muc bu ical ti chopol
scostumbreic ti vo'ne moletique. Pero ti jchi'iltactic ta Jerusalene liyaq'uic entrucal ta
sc'ob li jromaetic ti tey ochemic ta coviernoale. Yech'o ti lichuque tal li'toe. [18] C'alal
lismeltsanbeic jc'oplal ti coviernoetique, muc bu listabeic jmul ti chimile oe, ta xa'ox
xiscoltaic. [19] Yu'un ti mu xicta sbaic ta stiq'uel jmul ti jchi'iltactique, solel ical ti
ac'u smeltsanbon jc'oplal li preserente César li'toe. Pero mu'nuc tal jtic'beic smul ti
jchi'iltactique. [20] Ti lajtaquic ta iq'uele, yu'un ta jc'an chajc'oponic. Ti li' chuculon ta carina
chavilique, yu'un jch'unoj ti tspas xa ta mantal crixchanoetic ti much'u jmalaojtic ta xtale,
ja' ti Jesuse —xi li Pabloe.

[21] —Muc bu ists'ibaic tal ac'oplal ta vun ti jchi'iltatic ta Judeae. Mi ja'uc jun, muc much'u
ay yal ti oy amul yu'unique. [22] Pero ta jc'an chca'ibeticotic smelol ti c'usi ach'unoje yu'un
chalic li crixchanoetique ti chopole —xiic ti moletique.

[23] Ixch'acbeic sc'ac'alil ti c'usi ora ta xtalique. Ti c'alal ic'ot sc'ac'alile, ep ic'otic yo' bu
isloc' na li Pabloe. Li Pabloe iyalbe ya'iic ti tspas xa ta mantal crixchanoetic ti much'u
st'ujoj ti Rioxe, ja' ti Jesuse ti i'ay xae. Iyal ti ja' onox sc'oplal ti Jesuse ti ists'iba comel ti
Moisese xchi'uc ti yan yaj'alc'optac Riox ti ta vo'nee, yo' xch'unic oe. Sob istambe yalel,
ja'to ilaj c'alal ich'ay c'ac'ale. [24] Oy jlom ixch'un ti c'usi iyal li Pabloe; oy jlom muc xch'un.
[25] Yu'un ti muc xch'un scotolique, c'alal chbatic xa'oxe, i'albatic yu'un li Pabloe:

—Yu'un onox yech ti c'usi i'albatic ti vo'ne moletique c'alal ich'amunbat ye yu'un Ch'ul
Espíritu ti Isaías yaj'alc'op Rioxe:

Batan, ba albo ya'i lachi'iltaque:
Ja' yech liyalbe ti Rioxe:
[26] Ep to ta ech'el cha'iic lachi'iltaque pero mu xa'ibeic smelol.
Ep to ta ech'el chilic, pero co'ol xchi'uc mu xilic.
[27] Yu'un stoyoj sbaic.
Yu'un mu sc'an xictaic spasel li c'usitic chopole,
yech'o ti mu xcac' cuxlicuc ta sbatel osile,

xi ti Rioxe, xavut lachi'iltaque, x'utat onox ti Isaíase. [28] Chacalbeic. Lavie ja' xa chich' albel
ti much'utic ma'uc jchi'iltique ti ja' no'ox chac' jcuxlejaltic ti Jesucristoe. Ja' ta xch'unic
—xi li Pabloe.
[29] Ti c'alal laj yal li Pabloe, ibat ti xchi'iltaque. Xalxalbe xa sbaic ech'el.
[30] Li Pabloe chib jabil ijalij yo' bu isloc' nae. Ti much'utic tey c'ot vula'ajuque, iyotes.
[31] Jamal iyalbe ti tspas xa ta mantal crixchanoetic ti much'u st'ujoj ti Rioxe, ja' ti Cajvaltic
Jesucristoe. Jamal iyalbe sc'oplal ti Cajvaltic Jesucristoe, muc much'u ipajesvan.

LI'I JA' SVUN TI APOXTOL PABLOE TI ISTS'IBABE TI MUCH'UTIC XCH'UNOJIC SC'OP RIOX TA ROMAE

Ti Pabloe isc'opon ta vun ti much'utic xch'unojic sc'op Riox ta Romae xchi'uc ti xchi'iltac ta jurioale ti tey co'ol tstsob sbaique

1 Vo'on Pabloon, ta jch'un ti c'usitic chiyalbe ti Jesucristoe. Yu'un ja' yech isc'an ti Rioxe
ti yaj'apoxtolone yu'un chba cal a'yuc ti ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Jesucristoe.
2 Ti Rioxe iyalbe onox ti yaj'alc'optac ti ta más vo'nee ti ta stac tal ti much'u tstoj
jmultique. Ists'ibabeic comel sc'oplal ta vun, ja' ti ta jq'ueltique. 3 Ja' sc'oplal ti Xch'amal
Rioxe, ja' ti Cajvaltic Jesucristoe. I'ayan chac c'u cha'al vo'otic. Ja' smom ti preserente
David ti ta más vo'nee. 4 Pero ivinaj ti ja' Xch'amal ti Rioxe, ti ch'abal smule, yu'un icha'cuxi
loq'uel ta smuquenal. 5 Ja' iyac' cabtelticotic ti Jesucristoe ti chcalticotic a'yuc li c'usitic
yaloje. Toj lec ti listacoticotic ta yalel a'yuque yu'un oy much'utic ta xch'unic ta sjunlej
balamil ti ja' istoj jmultique yo' x'ich'e o ta muq'ue. 6 C'alal ta vo'oxuc chacalbe ava'iic uc
yu'un yic'ojoxuc xa ti Cajvaltic Jesucristoe; xch'amaloxuc xa.
7 Chajc'oponic ta vun, vo'oxuc ti li' nacaloxuc ta jteclum Romae ti sc'anojoxuc ti Rioxe.
Ti layiq'uique, ja' yo' xapasic o li c'usitic lec chile. Ac'u yac'boxuc crasia ti Jtotic Riox ta
vinajele xchi'uc ti Cajvaltic Jesucristoe. Junuc me avo'onic, mu me c'usi xal avo'onic.

Ja' li' yaloj ti tsc'an chba yal sc'op Riox ta Roma ti Pabloe

8 Ba'yi "colaval, Cajval" chcut ti Rioxe ti avich'ojic ta muc' ti Jesucristoe. Yu'un vinajem
ta sjunlej balamil ti ach'unojic li sc'op Rioxe. Ti quich'oj ta muc' ti Jesucristoe, chiyich'be
ta muc' ti c'usitic chcalbe ti Rioxe. 9 Scotol c'ac'al chajc'oponbeic Riox, ja' Xch'amal ti chac'
jcuxlejaltic ta sbatel osile, ti sjunul co'on ta jvinajesbe sc'oplale. Ti Rioxe yiloj ti muc bu
ch'ayemoxuc ta jole. 10 Scotol c'ac'al ta jc'anbe ti Rioxe ti ac'u scoltaon tal mi yech tsc'an
ti chtal jvula'anoxuque, yu'un mu xixocob tajmec. 11-12 Ti ta jc'an chtal jvula'anoxuque,
yu'un chtal jcoltaoxuc yo' xach'unic o más li sc'op Rioxe, yo' co'ol jpatbe o jba co'ontic
c'alal xquil jbatic ti co'ol jch'unojtique.
13 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ja' ta jc'an ti chava'iic ti ep xa ta
ech'el ta jc'an chtal jvula'anoxuque pero yech no'ox ta jnopilan yu'un mu jayicon o tajmec,
mu xixocob. Ta jc'an chtal cal ava'iic más li sc'op Rioxe yo' oy o c'usi xataic cu'un ta
scuenta sbatel osile chac c'u cha'al istaic xa cu'un li yane ti ma'uc jurioetic uque. 14 Ja'
cabtel chcalbe ya'iic sc'op Riox scotol li crixchanoetique. Ac'u mi p'ij, ac'u mi sonso, persa
chcalbeic. 15 Yech'o ti ta jc'an chtal cal ava'iic uque, vo'oxuc li jromaoxuque.

Ja' li' yaloj ti ja' chicuxiotic o ta sbatel osil li sc'op Rioxe

16 Mu xiq'uexav ta yalel a'yuc li sc'op Rioxe yu'un ta xcuxiic o ta sbatel osil ti much'utic
ta xch'unique. Ba'yi ica'itic, vo'otic li juriootique. Ts'acal to ava'iic, vo'oxuc ti ma'uc
juriooxuque. 17 Li sc'op Rioxe ja' chiyalbotic ti ch'abal xa jmultic chiyilotic ti Rioxe mi
jch'unojtic ti ja' listojbotique. Ja' yech ts'ibabil chac li'i: "Ti much'utic ch'abal smulic
chquile, ja' ti much'utic xch'unojic ti vo'on ijtojbeique, ja' ta xcuxiic ta sbatel osil", xi
ti Rioxe.

Ja' li' yaloj ti oy jmultic jcotoltique

18 Ti Rioxe chquiltic ti li' no'ox chlic yac'be castico ti much'utic chopol li c'usitic
tspasique ti mu xch'unic ti c'usitic yaloje. Ti naca chopol li c'usitic tspasique, ti mu
xch'unique, yu'un mu sc'an svinajesic ti sna'ojic ti oy ti Rioxe. 19 Mu'nuc mu sna'ic ti
oye. Ti Rioxe yac'oj iluc c'u x'elan yo' xquiltic o ti oye. 20 Ac'u mi mu xquiltic ti Rioxe,
pero chquiltic li c'usitic spasoje. Ta spasel balamil c'al tana, chquiltic ti oy syu'el ti Rioxe.
Chquiltic ti ja' ti Rioxe. Yech'o un ti much'utic mu xich'ic ta muq'ue, mu xu' chalic ti mu
sna'ic mi oy ti Rioxe. 21 Ac'u mi sna'ojic onox ti oy ti Rioxe, pero muc xich'ic ta muc'. Muc
xalbeic colaval ti iq'uelatique. Yech'o ti mu c'u stu ti c'usitic lic snopique. 22 P'ijic tajmec

ti yalojique pero más ich'aybat sjolic. 23 Ma'uc iyich'ic ta muc' ti Riox cuxul ta sbatel osile;
lic spasic sloc'ol crixchano ti sna' xchame, ja' iyich'ic ta muc'. Iyich'ic ta muc' sloc'ol mut
noxtoc, xchi'uc sloc'ol c'usitic xcotet ta sba balamil, xchi'uc sloc'ol quiletel chon.
24 Yech'o un ti Rioxe iyal ti ja' ac'u spasic li c'usitic chal yo'onique. Muc bu isc'uxubin li
spat xoconique. Q'uexlal sba tajmec ti c'usitic lic spasique. 25 Yu'un ja' lic yich'ic ta muc' li
c'usitic spasoj ti Rioxe, ja' isc'oponic. Ma'uc iyich'ic ta muc' ti Rioxe ti ja' spasoj li c'usitic
oye, ti ch-ich'e onox ta muc' ta sbatel osile. Toj lec ti ja' yech chc'ote.
26 Ti muc xich'ic ta muc' ti Rioxe, ja' xa i'ac'bat spasic ti c'usi q'uexlal sba ta pasele. C'alal
ta antsetic chopol tajmec c'usi lic spasic. Muc xa xchi'in sbaic xchi'uc ti smalalique, solel
xa xchi'il sbaic ta antsil ixchi'in sbaic. 27 Ja' no'ox yech ispasic ti viniquetic uque, muc
xa xchi'in sbaic xchi'uc ti yajnilique. Solel xa xchi'il sbaic ta vinical ixchi'in sbaic. Lic
tsacaticuc o ta chamel ti x'elan ispasique. Svocol no'ox isa'be sbaic, ja' ti muc xich'ic ta
muc' ti Rioxe.
28 Ti x'elan muc xich'ic ta muc' ti Rioxe, ja' xa i'ac'bat snopic ti c'usitic naca chopole.
29 Ja' ibat ta yo'onic ti tsa' yantsique, ti tsa' yajmulique, ti chopol chc'opojique, ti chpich'
yo'onic li c'usitic oy ta sba balamile. Naca chopol c'usi ispasic. Tol x'it'ixajic, chmilvanic,
tsa'ic c'op, chlo'lovanic, chlabanvanic, chlo'iltavanic. 30 Chopol c'usi chalbeic ta spat xocon
li xchi'ilique. Mu sc'anic ti Rioxe. Mu xch'unic mantal. Mu xa much'u xtaon cha'iic. Ta
stoy o sbaic li c'usitic chalique. Ja' tsliquesic li c'usitic chopole. Mu xch'unbeic smantal
stot sme'ic. 31 Mu c'u stu ti c'usitic tsnopique. Ma'uc yech ti c'usitic chalique. Mu
xc'uxubinvanic, mu xaq'uic ta pertonal xchi'ilic. Mu c'uxuc ta yo'onic li much'utic abol
sbaique. 32 Ac'u mi sna'ojic ti yech onox yaloj ti Rioxe ti chich'ic castico ta sbatel osil ti
much'utic ja' yech tspasique, pero mu xicta sbaic ta spasulanel. Más xa lec cha'iic mi oy
much'utic ja' yech tspasic uque.

2

Ja' li' yaloj ti lec c'usi tspas ti Rioxe ti chac'be castico ti much'utic chopol ti c'usitic tspasique

1 Much'uuc no'ox ti yech chale: "Taj x'elan tspasique, chich'ic onox castico", mi xie,
yu'un ta snop ti ch'abal smul li stuque. Mu xa'i sba ti chopol c'usitic tspas uque. Co'ol
xchi'uc li much'utic tslo'iltae. 2 Jna'ojtic ti lec c'usi tspas ti Rioxe. Ti much'utic chopol li
c'usitic tspasique chac'be castico. 3 Ti much'utic chalic ti chich'ic onox castico ti much'utic
chopol li c'usitic tspasique, pero mi ja' yech tspasic uque, chich'ic onox castico uc. 4 Ti
chc'uxubinvan ti Rioxe, ti lec yo'one, tsnopic ti ta sts'icbatic li c'usitic chopol tspasique.
Mu sna'ic mi naca no'ox chmalaatic mi chictaic spasel li c'usitic chopole. 5 Ti x'elan stoyoj
sbaique, ti mu xictaic spasel li c'usitic chopole, scasticoic no'ox ta sa'ic ti c'alal sta yora
chalbe bu chbatic ta sbatel osil scotol crixchanoetic ti Rioxe. Ja'o c'alal xac' iluc ti lec c'usi
tspas ti Rioxe. 6 Ti c'u x'elan li'ech'otic jujuntal li' ta sba balamile, ja' yech chistojotic ya'el.
7 Ti much'utic ja' tspasulanic li c'usitic leque, ta xcuxiic ta sbatel osil. Ch-aq'ueic ta ich'el
ta muc'. Tstaic li lequilale ti mu sna' xlaj ta sbatel osile. 8 Yan ti much'utic stuc no'ox chac'
sbaic ta ich'el ta muq'ue, ti mu xch'unic ti yech ti c'usi yaloj ti Rioxe, ti ja' tspasulanic li
c'usitic chopole, chich'ic castico. 9 Scotol ti much'utic chopol li c'usitic tspasique chich'ic
castico. Más tsots chich'ic castico li jchi'iltactic ta jurioale yu'un vo'ne xa lic ca'itic li sc'op
Rioxe. Ja' no'ox yech chich'ic castico lachi'ilic uque, vo'oxuc ti ma'uc juriooxuque. 10 Yan
ti much'utic lec li c'usitic tspasique, ch-aq'ueic ta ich'el ta muc' yu'un ti Rioxe, ta staic li
lequilale. Jun yo'onic ta sbatel osil. Vo'otic li juriootique ta onox jtatic. Ta onox xataic uc,
vo'oxuc ti ma'uc juriooxuque.
11 Ti Rioxe muc bu tst'uj crixchanoetic. 12 Ti much'utic muc bu ya'yojic li smantaltac Riox
ti iyal ti Moisese ti tsa' smulique, ch-ochic onox ta c'oc' ta sbatel osil. Pero ma'uc ch-ochic
o ta c'oc' ti muc xch'unic li smantaltac Rioxe yu'un muc xa'iic. Yan ti much'utic ya'yojic li
smantaltac Rioxe ti tsa' smulique, ja' ch-ochic o ta c'oc' ta sbatel osil ja' ti muc xch'unique.
13 Ti Rioxe ma'uc ch'abal o jmultic chiyilotic mi naca no'ox chca'ibetic li smantaltaque, mi
mu jch'untique. Yan mi ta jch'untique, ja' ch'abal o jmultic chiyilotic. 14 Ti much'utic muc
bu ya'yojic li smantaltac Rioxe, oy jlom ja' tspasic chac c'u cha'al chal li smantaltac Rioxe

pero snopoj ta sjol stuquic. [15] Li c'usitic tspasique ja' chvinaj o ti oy lec srazonique. Yu'un
sna'ic li c'usitic leque xchi'uc li c'usitic chopole. Mi oy c'usi chopol ispasique, mi muc
xvinaje, tey ta yo'onic ti oy smulique. Pero mi inopbat smulique, tspac sc'oplalic yu'un
sna'ojic ti ma'uc yeche. [16] Pero ta sta yora ti ta svinajes c'usitic isnopic scotol crixchanoetic
ti Jesucristoe, xchi'uc ti c'usitic mucul ispasique. Yu'un ja' yech ac'bil yabtel yu'un ti Rioxe.
Ja' yech chal li sc'op Riox ti chcal a'yuque.

Ja' li' yaloj ti oy smul ch-ileic yu'un Riox ti much'utic ya'yojic li smantaltac Rioxe ti mu xch'unique

[17-18] Li jlom jchi'iltactique chalic ti mu xa c'u sna'ique ti "jurioetic" xi sc'oplalique. Ja'
stoyoj o sbaic ti lec ch-ileic yu'un Riox ti yalojique ti ja' yich'ojic comel li svunal smantaltac
Rioxe, xchi'uc ti t'ujbilic yu'un ti Rioxe. Ti yalojique, más xa sna'ic c'usi tsc'an ti Rioxe, más
xa sna'ic c'usi chal li smantaltaque. Yech'o ti sna'ic c'usi más lec ti yalojique. [19] Yech'o ti
tsnopic ti xu' tsp'ijubtasic ti much'utic chopol li c'usitic tspasique. Co'ol xchi'uc luz tsp'is
sbaic. Ti yalojique, chac'beic yil c'usitic lec li much'utic chopol li c'usitic tspasique ti teyic
ta ic' osil ya'ele. [20] Tsnopic ti xu' ta xchanubtasic ti much'utic mu to sna'ic li c'usitic leque.
Ti yalojique, sna'beic smelol li smantaltac Rioxe ti ja' chip'ijubotic oe. Jchanubtasvanejetic
xa yilel. [21] Lec ti ta xchanubtasvanique, pero ¿c'u yu'un ti mu xch'unic li stuquique? Ti
c'alal ta xchanubtasvanique, chalic ti mu xu' xi'elc'ajotique. ¿C'u ma yu'un ti ch-elc'ajic
li stuquique? [22] Chalic ti mu xu' jsa' cantstique. ¿C'u ma yu'un ti oy yantsic li stuquique?
Chalic ti mu xu' xinopojotic yo' bu li santoetique. ¿C'u ma yu'un ti chelc'anbeic ti c'usitic
oy ta yeclixaile? [23] Yech no'ox ti ja' stoyoj o sbaic ti yich'ojic comel li smantaltac Rioxe. Mu
xich'ic ta muc' ti Rioxe, mu xch'unbeic smantal. [24] Ts'ibabil onox sc'oplalic ti ta más vo'nee:
"Vo'oxuc ta amulic ti chopol c'usi chiyalbeic li much'utic ma'uc achi'ilic ta jurioale, xi ti
Rioxe", xi ts'ibabil.

[25] Li circuncisión quich'ojtic vo'otic li juriootique, chtun mi ta jch'unbetic smantaltac
ti Rioxe ti iyal ti Moisese. Yan mi mu jch'untique, co'ol xchi'uc muc bu quich'ojtic
ya'el. [26] Ti much'utic muc bu yich'ojic circuncisione, mi ja' tspasic chac c'u cha'al chal li
smantaltac Rioxe, co'ol xchi'uc yich'ojic ya'el. [27] Ti much'utic ja' tspasic chac c'u cha'al
chal li smantaltac Rioxe, ac'u mi muc bu yich'ojic circuncisión, xu' chiyalbotic ti oy
jmultic vo'otic mi mu jch'untic li smantaltac Riox ts'ibabilotique, ac'u mi quich'ojtic
circuncisión. [28] Ma'uc chixch'amalinotic o Riox ti c'usitic ta jpastique. Mu'nuc persa
chquich'tic circuncisión. [29] Ja' chixch'amalinotic o mi quich'ojtic ta muq'ue. Ac'u mi
chopol chiyilotic li crixchanoetique, pero lec chiyilotic ti Rioxe.

3

[1-2] Ti x'elan icale, mu me xanopic ti mu c'usi balotic o ti juriootique, ti quich'ojtic
circuncisione. Bal tajmec yu'un vo'otic ba'yi ica'itic li sc'op Rioxe. [3] Ac'u mi oy bu mu
xch'unic li jq'uex jchi'iltactic lavie, pero oy to jlom ta xch'unic ti ts'acal jch'ieletique yu'un
yech onox yaloj ti Rioxe. [4] Ti Rioxe mu sna' snop c'op. Vo'otic li jnopc'opotique. Ti Rioxe
ts'ibabil onox sc'oplal:
Ta onox xvinaj ti yech li c'usi chavale.
Mu xu' tsa' amul li crixchanoetique,
xi ts'ibabil.

[5] Oy jlom chalic mi ta la jsa' jmultique, yu'un la chcac'tic iluc ti más lec yo'on ti Rioxe. Mi
más ivinaj ti lec yo'one, mu xa la yechuc smelol mi chac' casticoe. Yan mi chac' casticoe,
yu'un onox la chopol sjol bi'a. [6] Pero mu yechuc. Ti yechuc li c'usi chalique, ti Rioxe mu
xal ti oy jmultic ti yechuque yu'un co'ol xchi'uc lec cha'i ya'el li mulil bi'a.

[7] Ti yechuc li c'usi chalique, mi ta jnoptic c'ope, más to chcac'tic iluc ti yech ti c'usi
chal Riox ti yalojique. Ti ja'uc yech ta jpastique, mu xu' chal ti Rioxe ti oy jmultic mi ta
jnoptic c'ope. [8] Ti ja'uc yeche, ac'u jpastic li c'usi chopole yo' jtatic o c'usi lec ti yechuque.
Oy jlom chalic ti ja' yech chichanubtasvanoticotique, pero naca no'ox tsa' jmulticotic. Ti
much'utic ja' yech chalique ta onox xich'ic castico.

Ja' li' yaloj ti muc much'u lec yo'one

9 Yech'o un mu xu' xcaltic ti vo'otic más lecotic ti juriootique. Yu'un ical xa ava'iic ti
jcotoltic jmulavilotique, ac'u mi vo'otic, ac'u mi yan crixchanoetic. 10 Ja' yech ts'ibabil ta
sc'op Rioxe chac li'i:
Mi jun crixchano muc bu lec c'usi tspas.
11 Muc much'u p'ij,
muc much'u ti oy ta yo'on ti Rioxe.
12 Ch'aybeijemic ya'el scotolic.
Ja' no'ox tspasic li c'usitic chal yo'onique.
Mi jun muc much'u ti lec c'usi tspase.
13 Muc much'u ti lec c'usi chale.
Li yeique tu ya'el, co'ol xchi'uc muquenal mi muc bu lec macbile yu'un ja' chlo'lovanic o.
Oy ya'lel yeic ya'el, co'ol xchi'uc ya'lel ye quiletel chon.
Yu'un chmilvanic o ya'el li c'usitic chalique.
14 Naca chopol li c'usitic chloc' ta yeique.
Ja' chvinaj o ti tol xac' sc'ac'al yo'onique.
15 Bats'i jtijic ta c'op, mu sts'ic yu'unic.
Xu' xa cha'iic ti xmilvanic ta orae.
16 Buyuc no'ox baticuc ta sliquesic c'op.
Abol sba yu'unic li crixchanoetique.
17 Mu sna' xc'uxubinvanic.
18 Mu xi'ic o ti Rioxe,
xi ts'ibabil.

19 Ti x'elan ts'ibabil ta sc'op Rioxe, jna'ojtic ti ja' jc'oplaltic uque, vo'otic li juriootique,
yu'un ja' yechotic uc ac'u mi vo'otic quich'ojtic comel li smantaltac Rioxe. Yech'o ti muc
much'u xu' chal ti ch'abal smule. Jcotoltic oy jmultic ta stojol ti Rioxe. 20 Li smantaltac
Rioxe ma'uc ch'abal o jmultic chiyilotic ti Rioxe yu'un jcotoltic mu xch'un cu'untic. Ti
iyal smantaltac ti Rioxe, ja' yo' xquiltic o ti oy jmultique.

Ja' li' yaloj ti ch'abal smul ch-ileic yu'un Rioxe li much'utic xch'unojic ti ja' istoj jmultic ti Jesuse

21-22 Li smantaltac Rioxe jna'ojtic xa ti ma'uc ch'abal o jmultic chiyilotic ti Rioxe. Ists'ibaic
onox comel ti Moisese xchi'uc ti yan yaj'alc'op Rioxe ti ta más vo'nee ti ta xtal ti much'u
ta stoj li jmultique. Scotol ti much'utic ta xch'unic ti ja' istoj jmultic ti Jesucristoe, ja'
ch'abal o smul ch-ileic yu'un ti Rioxe. Much'uuc no'ox, muc ta alel. 23 Yu'un jcotoltic oy
jmultic. Mi jun muc much'u lec yo'on. Stuc no'ox lec yo'on ti Rioxe. 24 Yech'o un ta slequil
no'ox yo'on ti Rioxe ti ta matanal no'ox ti ch'abal jmultic chiyilotique. Ja' ti istoj jmultic
ti Jesucristoe. 25 Ti Rioxe snopoj onox ti ja' tstojbe smul scotol crixchanoetic ti Xch'amale.
Ti much'utic ta xch'unique ch'abal smul ch-ileic yu'un ti Rioxe. Ti x'elan snopoj onox ti
Rioxe, muc x'ac'bat stoj smulic ti much'utic ixch'unic ti c'alal mu to'ox chtal chamuc ta
cruz ti Xch'amale. Ti c'alal istoj scotol jmultic ti Xch'amale, iyac' iluc ti Rioxe ti lec onox
ti c'usi ispase ti muc x'ac'bat stoj smulique. 26 Ja' no'ox yech lavie chvinaj ti lec c'usi tspas
ti Rioxe ti ch'abal xa jmultic chiyilotic vo'otic ti jch'unojtic ti ja' istoj jmultic ti Jesuse.

27 Yech'o ti mu xu' jtoy jbatique yu'un mu c'usi ijpastic, ja' no'ox ijch'untic ti ja' istoj
jmultic ti Cajvaltic Jesuse. 28 Yu'un ical xa ti ja' ch'abal o jmultic chiyilotic ti Rioxe ti ja'
yech jch'unojtique, muc ta alel mi lec, mi chopol ti c'usi jpasojtique.

29 Ti Rioxe mu jtucticuc no'ox cajvaltic vo'otic li juriootique; ja' yajval scotol crixcha-
noetic. 30 Yu'un jun no'ox Rioxe chisq'uelotic ta jcotoltic. Much'uuc no'ox ta xch'un ti
ja' istoj jmultic ti Cajvaltic Jesuse, ch'abal smul ch-ile yu'un ti Rioxe, ac'u mi yich'oj
circuncisión, ac'u mi ch'abal. 31 Lavi ch'abal xa jmultic chiyilotic Rioxe ti jch'unojtic ti ja'
istoj jmultic ti Cajvaltic Jesuse, mu xa c'u stu li smantaltac Rioxe che'e, mu xu' xichiotic,
yu'un xch'un xa cu'untic. Ja' chiscoltaotic ta xch'unel ti Cajvaltic Jesuse.

4

Ja' li' yaloj ti ch'abal smul i'ile yu'un Rioxe ti Abraame

1 Ti jmolmuc'tatotic Abraam ti ta más vo'nee ma'uc ch'abal o smul i'ile yu'un Rioxe ti
c'usitic ispase. 2 Ti ja'uc ch'abal o smul i'ilee che'e, xu' stoy sba ti yechuque. Pero i'i. 3 Ja'
no'ox ch'abal o smul i'ile ti ixch'un ti yech ti c'usi chal ti Rioxe. Yu'un ja' yech ts'ibabil
sc'oplal ta sc'op Rioxe chac li'i: "Ti Abraame ixch'un ti yech ti c'usi chal ti Rioxe, yech'o ti
ch'abal smul i'ilee", xi ts'ibabil. 4 Ja' no'ox yechotic uc, ta matanal no'ox ti ch'abal jmultic
chiyilotic ti Rioxe. Pero ti much'u tsnop ti persa oy c'usi tspas yo' ch'abal o smul ch-
ilee, mu onox bu ch'ayem ti smule, yech'o un ta onox xba stoj. 5 Yan mi jch'unojtic ti mu
c'usi xu' jpastic yo' ti ch'abal o jmultic chiyilotic vo'otic ti chopolotique, ti ta matanal
no'ox ti ch'abal jmultic chiyilotique, yech'o un ja' ch'abal o jmultic chiyilotic ti ja' yech
jch'unojtique. 6 Ti David ti ta vo'nee iyal onox ti jun xa yo'onic ti much'utic ti ch'abal o
smulic ch-ileic yu'un ti Rioxe. Ja' yech iyal chac li'i:

7 Jun xa yo'onic ti much'utic i'ac'batic xa pertonal yu'un smulic yu'un ti Rioxe
yu'un ch'abal xa smul ch-ileic.
8 Jun xa yo'onic yu'un mu xa bu tstoj smulic,
xi ti Davide.

9 Mu jtucticuc no'ox jc'oplaltic, vo'otic ti quich'ojtic circuncisione. Ja' ac'oplalic uc,
vo'oxuc ti muc bu avich'ojique. Calojtic xa ti ja' no'ox ch'abal o smul i'ile yu'un Rioxe
ti Abraame ti ixch'un ti yech ti c'usi chal ti Rioxe. 10 Mu to'ox bu chich' circuncisión ti
Abraame ti ch'abal xa onox smul i'ile yu'un ti Rioxe. 11 Ts'acal to i'albat yu'un Rioxe ti
chich'be seña ti ch'abal o smul ch-ile ti ja' yech xch'unoje, yech'o ti iyich' circuncisione.
Ja' no'ox yech ti much'utic muc bu yich'ojic circuncisione, mi ta xch'unic chac c'u cha'al
ixch'un ti Abraame, ja' stotic ya'el. Yu'un ch'abal smul ch-ileic yu'un ti Rioxe chac c'u
cha'al ch'abal smul i'ile ti Abraame. 12 Vo'otic li juriootique ti quich'ojtic circuncisione, ja'
jtotic ya'el uc mi ta jch'untic chac c'u cha'al ixch'un ti Abraame ti c'alal mu to'ox chich'
circuncisione.

Ja' li' yaloj ti ta scuentainic sjunlej balamil ti much'utic ta xch'unic ti yech ti c'usi chal ti Rioxe

13 Ti Abraame i'albat yu'un Rioxe ti ta sta yora tscuentainic sjunlej balamil xchi'uc ti
much'utic ta xch'unic chac c'u cha'al ixch'une. Ti x'elan i'albat ti Abraame, mu'nuc oy
c'usi ispas jset'uc; ja' no'ox ti ixch'un ti ta matanal ch-ac'bat scuentain sjunlej balamil
yu'un ti Rioxe. 14 Ja' no'ox yechotic uc, mu'nuc oy c'usi ta jpastic jset'uc ti chac' jcuentaintic
sjunlej balamil ti Rioxe. Ti ja'uc chac' o jcuentaintic sjunlej balamil li c'usi ta jpastique, mu
c'usi bal o ti jch'unojtic ti ta matanal chac' jcuentaintique. 15 Li smantaltac Rioxe ja' no'ox
chba quich'tic o castico ti mu xch'un cu'untique. Li bu ta matanale, ch'abal smantalil,
ch'abal mulil, ch'abal castico.

16 Lavi iyil ti mu xch'un cu'untic mantal ti Rioxe, yech'o ti ta matanal chac' jcuentaintic
sjunlej balamile mi jch'unojtic chac c'u cha'al ixch'un ti Abraame. Mu jtucticuc no'ox
ta jcuentaintic ti ca'yojtic li smantaltac Rioxe. Much'uuc no'ox xu' tscuentainic mi ta
xch'unic chac c'u cha'al ixch'un ti Abraame, yu'un ja' xa jtotic ya'el chil ti Rioxe mi ja'
yech ta jch'untic uque. 17 Ja' yech ts'ibabil sc'oplal ta sc'op Rioxe chac li'i: "Vo'on lajt'uj ti
vo'ot stotot epal nación chac'ote", x'utat yu'un Rioxe ti Abraame, xi ts'ibabil. Ja' ti Rioxe
iyich' ta muc' ti Abraame, ti ta xcha'cuxes ánimaetique, ti tspas onox ti c'usitic mu to bu
quilojtique.

18 Ti Abraame snopoj xa ti muc bu ch-ayan xch'amale, pero ixch'un ti totil ta xc'ot yu'un
epal nacione chac c'u cha'al i'albat yu'un ti Rioxe: "Ta xp'ol amom", x'utat onox. 19 Ixch'un
ti ch-ayan to xch'amale, ac'u mi i'ech' xa yora ti chnich'naje. Yu'un po'ot xa'ox cien
sjabilal. Ac'u mi mu onox sna' x'alaj ti yajnile, ja' ti Sarae, pero ixch'un ti ch-alaj toe.
20 Muc bu isnop ta sjol ti yech no'ox chal ti Rioxe, yu'un ixch'un, iyich' ta muc'. 21 Ispat
yo'on ti oy syu'el ti Rioxe, ti yech ti c'usi i'albate. 22 Ti ixch'une, ch'abal smul i'ile yu'un ti
Rioxe, xi yaloj li sc'op Rioxe.

23 Ti x'elan ts'ibabile, mu stucuc no'ox sc'oplal ti Abraame. 24 C'alal ta vo'otic uc, ch'abal
jmultic chiyilotic ti Rioxe ti jch'unojtic ti ja' ixcha'cuxes loq'uel ta smuquenal ti Cajvaltic
Jesucristoe. 25 Ja' ti i'aq'ue ta milel ta scoj li jmultique, pero icha'cuxesat yo' ch'abal o
jmultic chiyilotic ti Rioxe.

5

Ja' li' yaloj ti chicuxiotic ta sbatel osil lavi ch'abal xa jmultic chiyilotic ti Rioxe

1-2 Lavi ch'abal xa jmultic chiyilotic ti Rioxe, ja' ti ijch'untic ti ja' istoj jmultic ti Cajvaltic
Jesucristoe, yech'o ti lec xa xquil jbatic xchi'uc ti Rioxe. Ti lec xa xquil jbatique, jun xa
co'ontic ta jmalatic ti c'usi ora chba jchi'intic ta lequilale. 3 Pero ma'uc no'ox jun co'ontic
ti chba jchi'intic ti Rioxe. C'usuc no'ox paltail ta jtatic li' ta sba balamile jun co'ontic
yu'un jna'ojtic ti más ta stsatsub ech'el co'ontic ti mi icuch cu'untique. 4 Mi más itsatsub
co'ontique, mu xa xquicta o jbatic ta xch'unel ti ja' chiscoltaotic ti Cajvaltique. Ti mi
ja' yechotique, jpatoj xa co'ontic ti chba jchi'intic ti Rioxe. 5 Mu yechuc no'ox ti jpatoj
co'ontique. Ti Ch'ul Espíritu yac'ojbotic jchi'intic ti Rioxe, ja' xa lisyulesbotic ta joltic ti
sc'anojotic ti Rioxe.

6 Ti Rioxe sna'oj onox ti mu xu' jpoj jba jtuctic yu'un jmultique, vo'otic ti naca chopol
li c'usitic ta jpastique. Yech'o ti ista yora iyac' sba ta milel ti Cristoe, ja' lispojotic yu'un
jmultic. 7 Li vo'otique, ac'u mi lec yo'on li jchi'iltique, mu xcac' jbatic ta milel yo' xpoj
oe. Ja' no'ox mi lixc'uxubinotic tajmeque, yic'al nan jpojtic. 8 Yan ti Rioxe iyac' iluc ti
sc'anojotic tajmeque, vo'otic li jmulavilotique, yu'un iyac' ta milel ti Cristoe. Ja' lispojotic
o yu'un jmultic. 9 Lavi ch'abal xa jmultic chiyilotic ti Rioxe ti ijch'untic xa ti iyac' sba ta
milel ta scoj jmultic ti Cristoe, yech'o un mu xa bu chba quich'tic castico. 10 Ti vo'nee
chopol to'ox liyilotic ti Rioxe. Lavie lec xa chiyilotic, ja' ti ijch'untic xa ti iyac' sba ta milel
ta scoj jmultic ti Xch'amale. Ja' ilecub o yo'on. Yech'o ti chicuxiotic ta sbatel osile yu'un
cuxul ti Xch'amale. 11 Pero ma'uc no'ox jun o co'ontic ti chicuxiotic ta sbatel osile, ja' jun o
co'ontic noxtoc ti lec xa xquil jbatic xchi'uc ti Rioxe lavi quich'ojtic xa ta muc' ti Cajvaltic
Jesucristoe.

Ja' li' yalojbe sc'oplal ti Adane xchi'uc ti Cristoe

12 Ti isa' smul ti primero vinique, ja' ilic o li mulile, yech'o ti tol jsa' jmultique. Ja'
chichamotic o jcotoltic ti oy jmultique. 13 Ti vo'nee c'alal ch'abal to'ox li smantaltac Rioxe
ti iyal ti Moisese, oy onox smul ti crixchanoetique. Ja' chvinaj o ti oy onox mantale. Ti
ch'abluque, ch'abal smulic ti yechuque. 14 Ti icham ti Adane, ti ichamic noxtoc ti ba'yi
crixchanoetique ti c'alal mu to'ox chtal ti Moisese, ja' ivinaj o ti oy smulique ac'u mi ma'uc
yech smulic chac c'u cha'al smul ti Adane. Ti Adane ja' ba'yi jtotic ta jcotoltic. Ja' no'ox
yech ti Cristoe ti ts'acal to itale, ja' jtotic ta jcotoltic noxtoc.

15 Ta smul jun vinic ti chi'ochotic ox ta c'oc' ta sbatel osil jcotoltique. Ta slequil no'ox
yo'on ti Rioxe ti ta matanal ti ch'abal jmultic chiyilotic ta scoj jun vinique, ja' ti Jesucristoe.
Yu'un ja' iyac' sba ta milel ta scoj jmultic yo' xicuxiotic o ta sbatel osile. 16 Ac'u mi jp'el
xa no'ox mantal muc xch'un ti Adane, pero chba xa'ox quich'tic o castico ta jcotoltic.
Lavie ac'u mi ep jmultic, pero jcotoltic xu' ch'abal jmultic chiyilotic ti Rioxe, ja' ti istoj
ti Jesucristoe. 17 Ti isa' smul ti Adane, yech'o ti jmulavilotic ta jcotoltique. Ja' ta smul ti
chi'ochotic xa'ox ta c'oc' ta sbatel osil ta jcotoltique. Lavi jch'unojtic xa ti ta slequil no'ox
yo'on ti Rioxe ti ta matanal ti ch'abal jmultic chiyilotique, chba jchi'intic o ta sbatel osil.

18 Ti isa' smul ti Adane, chquich'tic xa'ox castico jcotoltic yu'un jcotoltic oy jmultic.
Lavi icham ta scoj jmultic ti much'u ch'abal smule, ja' ti Cristoe, mi ta jch'untic ti ja' istoj
jmultique, ch'abal xa jmultic chiyilotic ti Rioxe, ta xicuxiotic ta sbatel osil. 19 Ti muc xch'un
c'usi i'albat yu'un Riox ti Adane, yech'o ti jmulavilotic jcotoltique. Ti ixch'un c'usi i'albat
yu'un Riox ti Jesucristoe, xu' ti ch'abal xa jmultic chiyilotic jcotoltic ti Rioxe mi ta jch'untic
ti ja' istoj jmultique.

20 Ti c'alal ica'itic li smantaltac Rioxe, iquiltic ti ep jmultique. Ac'u mi ep jmultic, pero
ti Rioxe iyac' iluc ti sc'anojotic tajmeque. 21 Ti c'alal ochemotic to'ox ta mulile, chi'ochotic

xa'ox ta c'oc' ta sbatel osil. Lavi ijch'untic xa ti ja' istoj jmultic ti Cajvaltic Jesucristoe, ch'abal xa jmultic chiyilotic, ta xac' cuxlicotic ta sbatel osil.

6

Ja' li yaloj ti lichamotic xa ya'ele, ja' ti mu xa bu ta jpastic li c'usitic chopole

1 Yech'o un lavi ch'abal xa jmultic chiyilotic ti Rioxe, ¿mi lec xana'ic mi staoj yav ta
jpasulantic li c'usitic chopole? 2 I'i xa bi'a. Ti jayvo' lichamotic xa ya'ele, mu xa jpastic li
c'usitic chopole. 3 Ana'ojic ti c'alal iquich'tic vo' ta scuenta ti Jesucristoe, ja'o lichamotic
ya'el jchi'uctic. 4 Ja'o limucatotic ya'el jchi'uctic, ja'o licha'cuxesatotic ya'el jchi'uctic yo'
jpastic o li c'usitic leque. Ja' chac c'u cha'al icha'cuxesat ta syu'el Riox ti Jesucristoe, ja'
no'ox yech ta syu'el Riox ilecub li co'ontic uque.

5 Ti iquictatic spasel li c'usitic chopole ti c'alal iquich'tic ta muc' ti Cristoe, co'ol
lichamotic ya'el jchi'uctic. Yech'o un co'ol licha'cuxesatotic ya'el jchi'uctic yu'un naca
xa lec li c'usitic ta jpastique. 6 Ti lichamotic ya'ele, mu xa bu ta jpastic li c'usitic chal
co'ontique yo' ti mu xa teyicoticuc o ta mulile. 7 Ti much'utic chameme mu xa bu tsa'
smulic. 8 Lavi co'ol lichamotic ya'el xchi'uc ti Cristoe, ti mu xa bu ta jpastic ti c'usitic
chal co'ontique, jpatoj co'ontic ti naca xa lec li c'usitic ta jpastique chac c'u cha'al tspas
ti Cristoe. 9 Jna'ojtic ti mu xa bu ta xcham noxtoc ti Cristoe yu'un icha'cuxesat xa. Ilaj xa
sc'oplal ti ta xchame. 10 Ti ichame, vo'otic ta jmultic. J'ech'el no'ox icham. Lavie cuxul xa
o, ja' tspas c'usi lec chil ti Rioxe. 11 Ja' no'ox yech li vo'oxuc uque, ti avich'ojic ta muc' ti
Jesucristoe, tsc'an chanopic ti j'ech'el chamemoxuc ya'ele, ti mu xa xacha'pasic li c'usitic
chal avo'onique, ti ja' xa cuxuloxuc ya'el ta spasel c'usi lec chil ti Rioxe.

12 Yech'o un mu xa me xapasic li c'usitic chopole yu'un mu jaluc cuxulotic. 13 J'ech'el me
xavictaic spasel. Vo'oxuc ti chamemoxuc to'ox layilic ti Rioxe yu'un naca chopol ti c'usitic
apasique, lavie laxcha'cuxesic xa ya'el. Yech'o un sjunul me avo'onic xavac' abaic ta stojol
ti Rioxe yo' xapasic o li c'usitic leque. 14 Ilaj xa sc'oplal ti chapasic li c'usitic chopole. Yu'un
ach'unic xa ti ta slequil no'ox yo'on ti ch'abal amulic chayilic ti Rioxe. Mu xa bu ach'unojic
ti ja'to lec chayilic o li smantaltaque.

Ja' li' yaloj ti sjunuluc me co'ontic ac'u jpastic li c'usitic leque

15 Ti ica'itic xa ti ma'uc lec chiyilotic o Riox li smantaltaque, ti ta slequil no'ox yo'on
ch'abal xa jmultic chiyilotique, ¿mi xu' to jpastic xana'ic li c'usitic chopole? I'i xa bi'a.
16 Ana'ojic c'u x'elan mi istic' sba ta mozoil jun vinique, persa ta xch'unbe smantal li yajvale.
Ja' no'ox yechotic uc, mi ja' ta jpastic li c'usitic chopole, co'ol xchi'uc smozootic ya'el. Mi
ja' smozootic ya'ele, chi'ochotic onox ta c'oc' ta sbatel osil. Yan mi ja' xa ta jpastic ti c'usitic
lec chil ti Rioxe, chicuxiotic o ta sbatel osil. 17 Coliyalbotic Riox ti sjunul avo'on ach'unic ti
c'alal la'albatic li sc'op Rioxe, ac'u mi smozooxuc to'ox ya'el li mulile. 18 Lavie naca xa lec
li c'usitic chapasique yu'un j'ech'el laloq'uic li ta mulile. 19 Ti x'elan chacalbeique, ja' yo'
xava'ibeic o smelol ti c'u x'elan tsc'an chapasique. Ja' no'ox yech chac c'u cha'al sjunul
to'ox avo'onic apasic li c'usitic chopole, ja' no'ox yech lavie, sjunuluc xa me avo'onic
xapasic li c'usitic leque.

20 Ti c'alal tiq'uiloxuc to'ox ta mulile, muc xanopic mi lec, o mi chopol, li c'usitic
apasique. 21 Pero ¿c'usi ma ataic o ti c'usitic apasic ti vo'nee? Lavie q'uexlal xa sba
chava'iic ti x'elan apasique. Ja' no'ox apasic ti c'usi cha'ochic o ta c'oc' ta sbatel osile.
22 Pero lavi laloq'uic xa ta mulile, ja' xa chatunic yu'un ti Rioxe. Más xa lec yu'un ilecub
xa avo'onic, chacuxiic ta sbatel osil. 23 Yu'un mi ja' ta jpasulantic li c'usitic chopole,
chquich'tic jtojoltic ya'el, ja' ti chi'ochotic ta c'oc' ta sbatel osile. Yan mi ja' ta jc'antic
ti jmotontic ti chiyac'botic ti Rioxe mi chquich'tic ta muc' ti Jesucristoe, chicuxiotic ta
sbatel osil.

7

Ja' li' yaloj ti co'olotic xchi'uc jun ants ti inupun ta yan ti c'alal icham ti smalale

[1] Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ana'ojic c'usi chal li leye. Ana'ojic ti
jcotoltic ta jch'untic ley lavi cuxulotique. [2] Ti much'utic chnupunic ta civile, chal li leye ti
persa yic'oj o sbaic ti c'u sjalil cuxulique. Ja'to mi icham li vinique xocol chcom li antse.
[3] Ti c'alal cuxul to li smalale, mi tsa' yan vinique, yajmul bi'a. Yan mi icham li smalale, xu'
xa xnupun ta yan. Ma'uc xa yajmul.
[4] Ja' no'ox yechotic uc lavi jch'unojtic li sc'op Rioxe. Ti c'alal ijch'untic ti icham ta scoj
jmultic ti Cristoe, mu xa jch'untic ti ja' lec chiyilotic o Riox li smantaltaque. Lavie ja' xa
scuentainojotic ti Cristoe, ja' ti icha'cuxesate, yo' jch'untic o li c'usitic lec chil ti Rioxe.
[5] Ti vo'nee naca onox chopol c'usi ijpastic. Ti c'alal ica'itic li smantaltac Rioxe, más to
lic jpastic li c'usitic chopole ti ja' no'ox chi'ochotic o ta c'oc' ta sbatel osile. [6] Lavi mu xa
bu jch'unojtic ti ja' ch'abal o jmultic chiyilotic Riox li smantaltaque, mu xa ta sujeluc ta
jpastic c'usi tsc'an ti Rioxe. Sc'an xa no'ox co'ontic ti ta jpastique ja' ti tal xchi'inotic ti
Ch'ul Espíritue.

Ja' li' yaloj ti mu spas cu'untic c'usitic lec ta jtuctique, ja' ti chopolotique

[7] Ti naca chopol c'usi lic jpastic ti c'alal ica'itic li smantaltac Rioxe, xcaltic no'ox ya'el ti
ja' lisujotique pero ma'uc lisujotic. Ti manchuc oy li smantaltac Rioxe, mu jna'tic mi oy
jmultic ti yechuque. Ti manchuc chal li mantale ti "mu me c'usi xpich' o avo'onic" xie,
mu jna'tic mi mulil ti yechuque. [8] Ti c'alal ica'itic ti "mu me c'usi xpich' o avo'onic" xie,
más to ipich' o co'ontic. Ti manchuc ica'itique, mu c'usi ipich' o co'ontic ti yechuque. [9] Ti
c'alal mu to'ox bu chca'itique, toj lecotic ti calojtique. Ti c'alal ica'itique, ja'to iyul o ta
joltic ti oy jmultique. [10] Sc'oplal ti lec chibatic o mi ich'un cu'untique. Yan lavi mu xch'un
cu'untique, chquiltic o xa ti chopol chibatique. [11] Yu'un más to lislo'lootic li c'usi chopole
ti c'alal ica'itique, yech'o ti iyul ta joltic ti oy jmultique.
[12] Li smantal Rioxe lec tajmec ti c'usi chiyalbotique ti mu xu' jpastic li c'usitic chopole.
[13] Pero ¿mi ja' ta jta o jmultic xana'ic li c'usitic leque? I'i. Ti c'usi ta jta o jmultique, ja' ti
mu jch'untic ti c'usi chiyalbotic li lequil mantale. Más to chba jpastic li c'usitic chopole.
Ja' chvinaj o ti vo'otic chopolotique.
[14] Jna'ojtic ti lec li mantaletique yu'un ja' yaloj ti Rioxe. Yan li vo'otique ja' no'ox ta
co'ontic li c'usitic chopole. [15] Ac'u mi ta jc'an ta jpastic li c'usitic leque, pero mu spas
cu'untic. Ti calojtique, mu jc'an jpastic li c'usitic chopole pero ja' ta jpastic. Chopol ti
ja' yechotique. [16] Ti ja' ta jpastic li c'usi chopol ti mu jc'an jpastique, ja' chvinaj o ti lec li
smantaltac Rioxe. [17] Ja' ti chopolotique yech'o ti ta jpastique. [18] Ja' chquiltic o ti mu c'usi
lec spas cu'untic ta jtuctique. Ac'u mi ta jc'an ta jpastic, pero mu spas cu'untic. [19] Ja' no'ox
spas cu'untic li c'usitic chopole ti mu jc'an jpastic ti calojtique. [20] Lavi une ti ta jpastic li
c'usitic mu jc'an jpastique, ja' ti toj chopolotique.
[21] Quilojtic onox ti c'alal ta jc'an ta jpastic li c'usitic leque, ja'o chispajesotic li c'usi
chopole. [22] Ta melel ti lec chca'itic c'usi chal ti Rioxe. [23] Pero oy c'usi yan ti lec chca'itic
noxtoque, ja' li c'usitic chopole. Ja' tspajesvan yo' mu jch'untic o ti c'usi chal ti Rioxe.
[24-25] ¡Toj abol jbatic! Ac'u mi ta jc'an ta jch'untic c'usi chal ti Rioxe pero naca chopol chbat
cu'untic. ¿Much'u ma xu' chiscoltaotic yo' spas o cu'untic li c'usitic leque? Coliyalbotic
Riox ti ja' chiscoltaotic ti Cajvaltic Jesucristoe.

8

Ja' li' yaloj ti mu xa jch'untic c'usi chopol mi chcalbetic scoltaotic ti Ch'ul Espíritue

[1] Lavi quich'ojtic xa ta muc' ti Jesucristoe, mu xa bu chba quich'tic castico. Yu'un
ma'uc xa ta jpastic li c'usitic chal co'ontique; ja' xa ta jpastic ti c'usitic lec chil ti Ch'ul
Espíritue. [2] Ti c'alal iquich'tic ta muc' ti Jesucristoe, islecubtas co'ontic ti Ch'ul Espíritue.
Ja' chicuxiotic o ta sbatel osil. Yech'o un mu xa jch'untic li c'usitic chopole ti ja' chi'ochotic
o ta c'oc' ta sbatel osile. [3] Li smantaltac Rioxe mu xicuxiotic o ta sbatel osil, ja' ti mu xch'un
cu'untique. Yech'o ti istac tal Xch'amal ti Rioxe. Ti Xch'amal Rioxe co'ol jpat jxocontic
jchi'uctic vo'otic ti chopol li c'usi ta jpastique. Ti Rioxe ja' iyac'be stoj jmultic yo' ti mu
staojuc o yav ta jsa'ulantic jmultique. [4] Ti istoj jmultic ti Xch'amal Rioxe, ja' yo' jch'untic

o ti c'usitic lec chil ti Rioxe. Yu'un ma'uc xa ta jch'untic li c'usitic chal co'ontique; ja' xa
ta jch'untic ti c'usitic lec chil ti Ch'ul Espíritue.
5 Mi ta jpastic li c'usitic chal co'ontique, ja' no'ox tey ta co'ontic spasel. Yan mi ta jpastic
ti c'usitic lec chil ti Ch'ul Espíritue, ja' no'ox tey ta co'ontic spasel. 6 Mi ja' no'ox tey ta
co'ontic ta jpasulantic li c'usitic chal co'ontique, ta onox xi'ochotic ta c'oc' ta sbatel osil.
Yan mi ja' no'ox ta co'ontic ta jpastic ti c'usitic lec chil ti Ch'ul Espíritue, chicuxiotic ta
sbatel osil. Mu xa c'usi xal co'ontic. 7 Mi ja' no'ox ta co'ontic ta jpasulantic li c'usitic chal
co'ontique, muc bu lec xquil jbatic xchi'uc ti Rioxe. Yu'un mu jc'an jch'untic ti c'usitic lec
chile, mi ja'uc onox xch'un cu'untic. 8 Mi ja' no'ox ta co'ontic ta jpasulantic li c'usitic chal
co'ontique, mu xu' ti lec chiyilotic ti Rioxe.
9 Li vo'oxuque mi yech ti ja' xchi'inojoxuc ti Ch'ul Espíritue ti jun xchi'uc ti Rioxe, ma'uc
xa chapasic li c'usitic chal avo'onique. Ti much'utic ma'uc xchi'inoj ti Ch'ul Espíritue ti jun
xchi'uc ti Cristoe, ma'uc xch'amal Cristo. 10 Jcotoltic chichamotic ta scoj li mulile. Pero mi
ja' xchi'inojotic ti Cristoe, chicuxiotic ta sbatel osil yu'un lec chiyilotic ti Rioxe. 11 Lavi ja'
xchi'inojoxuc ti Ch'ul Espíritue ti jun xchi'uc ti Rioxe ti ixcha'cuxes loq'uel ta smuquenal
ti Jesuse, ja' no'ox yech chaxcha'cuxesic uc.
12 Yech'o un, vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ja' tsc'an ta jch'untic ti
c'usitic lec chil ti Ch'ul Espíritue; mu xa me jch'untic li c'usitic chal co'ontique. 13 Mi
ja' ta jch'untic li c'usitic chal co'ontique, chi'ochotic onox ta c'oc' ta sbatel osil. Yan mi
chcalbetic scoltaotic ti Ch'ul Espíritue yo' mu xa jch'untic o li c'usitic chal co'ontique,
chicuxiotic ta sbatel osil.
14 Ti much'utic tsc'anic p'ijubtasel yu'un ti Ch'ul Espíritue ti jun xchi'uc ti Rioxe, ja'
xch'amaltac Riox. 15 Lavi xchi'inojoxuc xa ti Ch'ul Espíritue, mu xa bu cha'ochic ta c'oc'
ta sbatel osil. Mu xa xaxi'ic chac c'u cha'al xi'emoxuc to'ox ti c'alal mu to'ox chach'unic
li sc'op Rioxe. Lavi xchi'inojoxuc xa ti Ch'ul Espíritue, ja' laxch'amalinic o ti Rioxe, yech'o
ti "Tot", xavutic xae. 16 Ti Ch'ul Espíritue ja' tsyules ta joltic ti xch'amalotic xa ti Rioxe.
17 Lavi xch'amalotic xa ti Rioxe, yech'o un ta onox xiyac'botic ti c'usi yaloj chiyac'botique
chac c'u cha'al i'ac'bat ti Cristoe, mi icuch cu'untic ilbajinel chac c'u cha'al icuch yu'un ti
Cristoe.
18 Chcal vo'one, ac'u mi abol jbatic li' ta sba balamile, pero mu xcat o co'ontic yu'un
toj lec ti c'usi ta jtatique. Yu'un ch-ach'ub li jpat jxocontique. 19 Scotol ti c'usitic spasoj
ti Rioxe ch-ach'ubic uc ti c'alal xac' iluc ti xch'amalotic ti Rioxe. 20 Yu'un soquemtic xa
scotol li c'usitic spasoj ti Rioxe. Mu stucuc no'ox isoc, ja' ta smantal ti Rioxe. Pero sc'oplal
chlaj ach'ubuc scotol. 21 Ti c'alal xlaj ach'ubuc scotole, mu xa bu chc'a'. Mu xa bu chc'a' ti
jpat jxocontic chquich'tique, vo'otic ti xch'amalotic ti Rioxe. Lec ti x'elan mu xa bu chlaj
c'a'uque. 22 Jna'ojtic ti po'ot xa x'ach'ub scotol li c'usitic spasoj ti Rioxe. Co'ol xchi'uc jun
ants ti jliquel xa sc'an xcole. 23 Mu stucuc no'ox ti po'ot xa x'ach'ubic li c'usitic spasoj ti
Rioxe. C'alal ta vo'otic ti xchi'inojotic xa ti Ch'ul Espíritue ti sliqueb to quich'ojtic ti c'usitic
chiyac'botic ti Rioxe, po'ot xa x'ach'ub li jpat jxocontique. Ti c'alal xiyach'ubtasotic ti
Rioxe, liyic'otic o xa ta jmoj, mu xa bu abol jbatic. 24 Ti c'alal lic jch'untic li sc'op Rioxe,
ijpat co'ontic ti chi'ach'ubotique yech'o ti jmalaojtique. Ti quilojticuc xae, mu xa c'u stu
cu'untic jmalatic ti yechuque. 25 Ti jmalaojtique, yu'un mu to chquiltic, yech'o ti mu xtavan
xca'itic smalaele.
26 Ja' no'ox yech ti Ch'ul Espíritue chiscoltaotic uc yo' ti mu xtavan o xca'itic smalaele.
Chisc'oponbotic Riox ti c'alal mu jna'tic c'usi lec ta jc'anbetique, yech'o ti yech no'ox ta
jic' co'ontique. Ti Ch'ul Espíritue ja' tsc'anbe li c'usitic mu jna'tic sc'anele. 27 Ti Rioxe yiloj
c'u x'elan co'ontic, sna'oj c'usi chc'anbat yu'un ti Ch'ul Espíritue. Ti Ch'ul Espíritue ja'
chisc'anbotic tal ti c'usi tsc'an yo'on ti Rioxe yu'un xch'amalotic xa.

Ja' li' yaloj ti chcuch cu'untic ti c'usuc no'ox paltail ta jtatique mi jch'unojtic ti sc'anojotic o ti Cristoe

28 Vo'otic ti jc'anojtic xa ti Rioxe, jna'ojtic ti c'usuc no'ox paltail ta jtatic li' ta sba balamile
ta xtun cu'untic. Yu'un oy c'usi snopoj ti Rioxe ti liyic'otique. 29 Yu'un sna'oj onox ti

chquich'tic ta muq'ue. Snopoj onox ti chisco'oltasotic chac c'u cha'al ti Xch'amale. Ti
Xch'amale ja' jbanquiltic ya'el. Li vo'otique yits'inotic ya'el. Li antsetique yixleltac ya'el.
30 Ti ja' onox yech snopoj ti Rioxe, yech'o ti liyic'otique. Ti liyic'otique, ch'abal xa jmultic
chiyilotic. Ti ch'abal xa jmultic chiyilotique, lixch'amalinotic.
31 Lavi xch'amalotic xae, mu xcat o co'ontic mi oy much'u chiscrontainotique. 32 Ti Rioxe
muc bu isjalan ti Xch'amale, iyac' ta milel ta scoj jmultic jcotoltic. ¿Mi ja' xa mu xiyac'botic
ya'el li c'usitic yaloj onox chiyac'botique? 33 Muc much'u xu' chal ti chba quich'tic o castico
yu'un jmultic, vo'otic ti st'ujojotic ti Rioxe ti chicuxiotic ta sbatel osile. Yu'un stuc iyal ti
Rioxe ti ch'abal xa jmultic chiyilotique. 34 Mi ja'uc ti Cristoe, mu xa xu' chal ti chi'ochotic
ta c'oc' ta sbatel osile yu'un jch'unojtic ti ja' icham ta scoj jmultique, ti icha'cuxie, ti tey
xa chotol ta sbats'ic'ob ti Rioxe, ti ja' chiyac'otic o ta pertonal ti Rioxe. 35 Mu c'usi ti mu xa
xisc'anotic o ti Cristoe. Ac'u mi abol jbatic, ac'u mi oy crontainel, ac'u mi oy ilbajinel, ac'u
mi oy vi'nal, ac'u mi ch'abal jc'u'tic, ac'u mi oy c'usi xi'el sba, ac'u mi nopbil xa jc'oplaltic,
sc'anojotic onox ti Cristoe. 36 Ja' yech ts'ibabil ta sc'op Riox chac li'i:
Cajval, lavi quich'ojoticotic ta muq'ue, scotol c'ac'al nopbil jc'oplalticotic.
Co'oloticotic xchi'uc chij ti nopbil xa sc'oplal chlaje,
xi ts'ibabil. 37 Scotol li c'usitic abol o jbatique chcuch cu'untic yu'un jch'unojtic ti
sc'anojotic o ti Cristoe. 38 Ja' jch'unoj ti mu c'usi ti mu xa xisc'anotic o ti Rioxe. Ac'u mi
xichamotic, ac'u mi cuxulotic to, sc'anojotic o. Ac'u mi anjeletic, ac'u mi pucujetic, mu
xu' spajesic ti Rioxe ti mu xa xisc'anotic oe. Ac'u mi oy bu jtatic palta lavie, ac'u mi ts'acal
to, pero sc'anojotic o ti Rioxe. 39 Ti c'usitic spasoj ti Rioxe, ac'u mi ta vinajel, ac'u mi ta
balamil, mu xu' spajesat o yo' mu xa xisc'anotic oe. Sc'anojotic o ta jmoj, ja' ti quich'ojtic
ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe.

9

Ja' li' yaloj ti ac'u mi t'ujbilic onox yu'un Riox scotol li j'israeletique pero mu scotolicuc ta xcuxiic ta sbatel osil

1-3 Vo'on ti quich'oj xa ta muc' ti Cristoe, yiloj ti Ch'ul Espíritue ti scotol c'ac'al chcat
co'on tajmeque, ja' ti mu xich'ic ta muc' Cristo li jchi'iltactique, vo'otic li j'israelotique.
Yech li c'usi chcale, muc bu ta jnop c'op. Xu' ya'el ti vo'on xisp'aj ti Cristoe yo' ja' xcuxiic
o ta sbatel osil li jchi'iltactique ti jun jts'unbaltic jchi'uctique. 4 Yu'un co'ol smomotic ti
Israel ti ta más vo'nee, co'ol st'ujojotic ti Rioxe. Ja' co'ol jtot jme'tic ti iloq'uesatic tal
ta Egipto ti ta más vo'nee, ti i'ac'batic tal xojobal ti Rioxe, sacjaman xa ti c'alal iloq'uic
tale, ti i'albatic ti chcoltaatic yu'un ti Rioxe, ti i'albatic mantal yu'un ti Rioxe, ti i'albatic
c'u x'elan tspasic ti templo nucule yo' bu iyich'ic ta muc' ti Rioxe, ti ep ta ech'el i'albatic
ti chtal ti much'u tstoj jmultique. 5 Li jchi'iltactique ja' sts'unbalic uc ti ba'yi jtotique ti
it'ujatic yu'un ti Rioxe. Ti Cristoe, ti ja' st'ujoj Riox ti tspasvan ta mantale, ja' jchi'iltic ta
israelal. Pero ja' onox Riox ti scuentainoj scotol li c'usitic oye. Ch-ich'e onox ta muc' ta
sbatel osil. Toj lec ti ja' yech chc'ote.
6 Mu'nuc ja' mu xc'ot c'usi chal ti Rioxe. Ta onox xicuxiotic ta sbatel osil chac c'u cha'al
yaloje. Pero mu jcotolticuc ti chicuxiotic ta sbatel osile, ja' ti mu jcotolticuc ta jch'untic
chac c'u cha'al ixch'un ti jmuc'tatotic Israel ti ta más vo'nee. 7 Ta melel ja' smomotic ti
Abraame, pero mu jcotolticuc ta jch'untic chac c'u cha'al ixch'une. Ti Abraame i'albat
yu'un ti Rioxe: "Ja' no'ox amomtac chquil ti xch'amaltac xchi'uc smomtac Isaaque",
x'utat. 8 Ja' chquiltic o ti muc ta alel bu talem jts'unbaltic ti vo'nee. Ti xch'amalotic xa
ti Rioxe, ja' ti ijch'untic ti yech ti c'usi yaloj ti Rioxe chac c'u cha'al ixch'un ti Abraame.
9 Ti Abraame ixch'un ti c'usi i'albat yu'un ti Rioxe: "C'alal xloc' jabile, oy xa'ox yol li Sarae,
crem", x'utat onox.
10 Mu stucuc no'ox it'uje yu'un Riox ti Isaaque. C'alal oy xa'ox yajnil ti Isaaque, ja' ti
Rebecae, vach i'ayan yol. 11-13 Ti c'alal mu to'ox ch-ayanique, mu xna'eic c'u x'elan chbatic,
pero ti Rebecae i'albat yu'un ti Rioxe: "Li banquilale ja' ta spase ta mantal yu'un li yits'ine",
x'utat onox. Ts'acal to iyal ti Rioxe: "Más lec iquil li Jacove; ja' chopol iquil li Esaue", xi

ts'ibabil. Yech'o un ja' chquiltic o ti tst'uj bu junucal tsc'an ti Rioxe. Ma'uc ist'uj ti lec c'usi
tspas ti june, muc ta alel c'u x'elan.
[14] Pero mu me jnoptic ti chopol c'usi tspas ti Rioxe. [15] I'albat ti Moisese: "Ti much'u ta
jc'an ta jc'uxubine ta jc'uxubin", x'utat. [16] Yech'o un ja' tst'uj stuc ti much'u chc'uxubine.
Ma'uc tsc'an stuc ti much'u chc'uxubinate. Muc ta alel c'u x'elan, mi lec, mi chopol ti c'usi
tspase, ja' tsnop stuc ti Rioxe. [17] Ja' yech ts'ibabil ta sc'op Riox chac li'i: "Ja' yech liyalbe tal
ti Rioxe: Ja' la layac'be o avabtel yo' xvinaj o ta sjunlej balamil ti stuc no'ox tsots syu'ele,
xut preserente ta Egipto ti Moisese." [18] Ja' chvinaj o ti tspas c'usi tsc'an yo'on ti Rioxe.
Chc'uxubin ti much'u sc'an yo'on chc'uxubine. Ja' no'ox yech mu xac'be xch'un ti much'u
mu sc'an ti ta xch'une.
[19-20] Mi oy much'u yech chale, "¿c'u yu'un chisa'be jmul ti Rioxe ti yalal mu xac' jch'une?"
mi xie, ¿c'usi sna' ya'el ti x'elan chalbe ti Rioxe? Ja' chac c'u cha'al li lum basoe, ti sna'uc
c'opojuque, "¿c'u yu'un ti x'elan apatone?" mu stac' xut ti much'u ipaton oe. [21] Li jpatp'ine
xu' tspas ti c'usi tsc'an yo'on spas o li ach'ele. Xu' tspat junuc p'in ti chc'uxubine; xu' tspat
junuc p'in noxtoc ti muc ta alel yu'une.
[22-24] Ja' no'ox yech ti Rioxe, xu' xcha'le c'usi tsc'an yo'on xcha'le ti much'u spasoje. Mi
sc'an yo'on xac'be castico ta ora ti much'utic sc'oplal onox ch-ochic ta c'oc' ta sbatel
osile yo' xvinaj o ti oy syu'ele, xu'. Lavi mu to chac'bee, ja' smalaoj to ti cha'iic scotol ti
much'utic ta onox x'ich'on o ta muq'ue ti xu' chbatic ta vinajel uque. Mu jtucticuc no'ox
li j'israelotique; c'alal ta vo'oxuc uc ti ma'uc j'israeloxuque. [25] Ti Osease ja' yech ists'iba
comel chac li'i:
Ti much'utic ma'uc jch'amaltac lavie, ta to sta yora ti ja' jch'amaltac ti smomique.
Ti much'utic muc bu jc'anoj lavie, ta to sta yora ti ja' xa jc'anoj ti smomique.
[26] Ti much'utic ma'uc jch'amaltac lavie, ta to sta yora ti "vo'oxuc xch'amaloxuc ti Riox ta
vinajele", xi sc'oplalic ti smomique,
xi ti Rioxe, xi ts'ibabil. [27] Ti Isaíase ja' onox yech iyal jc'oplaltic vo'otic li j'israelotique:
"Ac'u mi toj epotic, vo'otic ti smomotic Israele, chac c'u cha'al li yi'al mare, pero mu epuc
chicuxiotic ta sbatel osil. [28] Ti Rioxe po'ot xa xac'be castico ti much'utic mu xch'unique, mu
xa bu jal tsmala", xi. [29] Ti Isaíase ja' onox yech iyal jc'oplaltic noxtoc vo'otic li j'israelotique:
Ti manchuc onox chixc'uxubinotic jayvo'uc ti Cajvaltique ti tsots syu'ele,
chilajotic jcotoltic ti yechuque,
chac c'u cha'al ilaj scotolic ti jsodomaetique xchi'uc ti jgomorraetique, xi.

Ja' li' yaloj ti mu scotoluc j'israeletic ch'abal smul ch-ileic yu'un ti Rioxe

[30] Li much'utic ma'uc jchi'iltic ta israelale ti muc bu isa'ic c'usi lec ch-ileic o yu'un ti
Rioxe, lec xa ch-ileic, ja' ti ixch'unic xa ti ja' istoj jmultic ti Jesucristoe. [31] Yan li jchi'iltactic
ta israelale ti yo'onicuc xch'unic scotol li mantaletique yo' ch'abal o smul ch-ileic yu'un
Riox ti yalojique, chopol ch-ileic. [32] Yu'un mu xch'unic ti ja' no'ox ch'abal o jmultic
chiyilotic mi jch'unojtic ti ja' istoj jmultic ti Jesucristoe. Persa oy c'usi tspasic ti yalojique.
Co'olic ya'el xchi'uc li much'u tsp'osi yoc ta tone chjach'. [33] Ja' onox yech ts'ibabil ta sc'op
Riox chac li'i:
Li much'u jt'ujoj chaspasic ta mantale tey chc'ot ta Jerusalén.
Ti much'utic mu xich'ic ta muq'ue chba yich'ic castico.
Co'ol xchi'uc li much'u tsp'osi yoc ta tone, chjach'.
Yan ti much'utic chich'ic ta muq'ue, mu x'aq'ueic ta q'uexlal,
yu'un mu lo'loeluc xch'unojic,
xi ti Rioxe, xi ts'ibabil.

10

[1] Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ja' ta jc'an ti chcuxiic ta sbatel osil li
jchi'iltac ta israelale. Scotol c'ac'al ta jc'oponbeic Riox yo' ti xcuxiic o ta sbatel osil uque.
[2] Ti yalojique, sjunul yo'onic yich'ojic ta muc' ti Rioxe pero ma'uc yech ta ich'el ta muc'.
[3] Yu'un mu sc'an xa'iic ti c'usi ch'abal o jmultic chiyilotic ti Rioxe. Ti yalojique, persa oy
c'usi tspasic yo' ch'abal o smul ch-ileic yu'un ti Rioxe. Mu xch'unic ti yaloj ti Rioxe ti ja'

ch'abal o jmultic chiyilotic mi chquich'tic ta muc' ti Cristoe. [4] Ti much'utic ta xch'unic ti
ja' istoj jmultic ti Cristoe, ch'abal xa smul ch-ileic yu'un ti Rioxe. Ja' chvinaj o ti ma'uc
chicuxiotic o ta sbatel osil li smantaltac Rioxe.
[5] Ti much'utic chalic ti ch'abal o smul ch-ileic yu'un Riox li mantaletique, ja'to ti mi
ixch'unic scotole chac c'u cha'al sts'ibaoj comel ti Moisese, ch'abal smul bi'a. [6-7] Ti ch'abal
xa jmultic chiyilotic Riox li vo'otique, ja' ti jch'unojtic xa ti ja' istoj jmultic ti Cristoe.
Mu jnoptic chac li'i: "¿Much'u ta xyal tal ta vinajel ti chtal stoj jmultique? ¿Much'u ta
xcha'cuxi ti chtal stoj jmultique?" mu xichiotic. Yu'un i'ay xa chamuc ta scoj jmultic ti
Cristoe, pero icha'cuxi. [8] Li c'usi xa no'ox tsc'ane, ja' mi jch'unojtique, xchi'uc mi jamal
chcaltic ti jch'unojtique. Ja' yech smelol li c'usi chcalticotic a'yuque. [9] Mi jamal chcaltic ti
ja' cajvaltic ti Jesuse, mi jch'unojtic ti icha'cuxesat yu'un ti Rioxe, chicuxiotic ta sbatel osil.
[10] Lavi jch'unojtique, ch'abal xa jmultic chiyilotic ti Rioxe. Ja' no'ox yech jamal chcaltic ti
ja' cajvaltic ti Jesuse, chicuxiotic o ta sbatel osil.
[11] Ja' yech ts'ibabil ta sc'op Riox chac li'i: "Ti much'utic chich'ic ta muc' li much'u
jt'ujoje, mu x'aq'ueic ta q'uexlal yu'un mu lo'loeluc xch'unojic", xi ti Rioxe, xi ts'ibabil.
[12] Muc ta alel mi jurio, mi ma'uc, jun no'ox ti cajvaltique, ja' ti Rioxe. Scotol ti much'utic
chc'oponone ti ch-ich'on ta muq'ue, chac' cuxlicuc ta sbatel osil. [13] Yu'un ts'ibabil onox
ta sc'op Riox chac li'i: "Scotol ti much'utic tsc'oponic ti Cajvaltique ti chich'ic ta muq'ue,
chcuxiic ta sbatel osil", xi ts'ibabil. [14] Pero ¿c'u ma xi tsc'oponic mi mu xch'unic ti ja'
cajvaltic ti Jesuse? ¿C'u ma xi ta xch'unic mi muc bu xa'iique? ¿C'u ma xi cha'iic mi muc
much'u x'albon ya'iique? [15] Ja'to onox mi oy much'u itaque ech'el ta yalel a'yuc yu'un ti
Rioxe. Ja' yech ts'ibabil ta sc'op Riox chac li'i: "Toj lec ti tal yalbelotic ti ja' chac' jcuxlejaltic
ta sbatel osil ti Cajvaltique", xi ts'ibabil.
[16] Pero mu scotoluc jchi'iltactic ta xch'unic ti ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Cajvaltic
Jesuse. Ja' chac c'u cha'al iyal ti Isaías ti ta vo'nee: "Cajval, mu epuc ti much'u tsc'an
chch'un lac'op ti chcalticotic a'yuque", xi. [17] Yo' ti xch'unic oe, tsc'anic albel c'usi yaloj ti
Cristoe.
[18] Li jchi'iltactique ya'yojic onox. Ja' yech ts'ibabil ta sc'op Riox chac li'i:
Ta xvinaj ta sjunlej balamil li c'usi caloje.
Cha'i scotol crixchanoetic,
xi ts'ibabil. [19] Ba'yi i'albatic yu'un ti Moisese ti c'usi iyal ti Rioxe:
Chlic jc'uxubin ti jaylajuntos ma'uc achi'ilique ti muc bu jt'ujoj chavalique,
yech'o un chlic yac' sc'ac'al yo'onic ti amomique.
Chlic capicuc o ti ja' xa ijc'uxubinbe smomtac ti much'utic mu xiyich'ic ta muc' lavie,
xi ti Rioxe, xi onox ti Moisese. [20] Ti Isaíase muc bu ixi' ta yalel ti c'usi i'albat yu'un ti Rioxe:
Ti much'utic muc bu snopoj chiyich'ic ta muq'ue, ja' chiyich'ic ta muc'.
Yu'un cha'iic ti jc'anojique,
xi ti Rioxe, xi ti Isaíase. [21] Yan li vo'otic j'israelotique, ja' yech i'albat jc'oplaltic yu'un Riox
ti Isaíase: "Lachi'iltaque scotol c'ac'al la', xcutic pero mu sc'anic. Stoyoj sbaic", x'utat.

11

Ja' li' yaloj ti jlom no'ox j'israeletic ti t'ujbilic yu'un ti Rioxe ti chcuxiic ta sbatel osile

[1] Mu me xanopic ti xch'ayojoticotic ta jmoj ti Rioxe. Yu'un j'israelon uc. Ja'
jmolmuc'tatot ti Abraame. Ja' sts'unbalon ti jun screm ti Israele, ja' ti Benjamine. [2] Ti Rioxe
vo'ne onox st'ujojoticotic vo'oticotic li j'israeloticotique. Ti jayvo' ti ta xquich'ticotic onox
ta muq'ue, muc bu xch'ayojoticotic. Ana'ojic c'usi iyal ti Eliase ti c'alal isc'opon Riox ti
vo'nee. Yu'un isnop ti stuc xa no'oxe, yech'o ti istic'be smul ti jchi'iltaque. [3] "Cajval, li
jchi'iltaque ismilic xa scotol ti avaj'alc'optaque. Islomesic xa ti scajleb amotone. Jtuc xa
no'ox avaj'alc'opon li' cuxulone. Lavie yo'onicuc xa smilicon uc", xut ti Rioxe. [4] "Mu atucuc
xa no'ox. Oy to vucmil achi'iltac ti muc bu squejletaojic li santo Baale", x'utat yu'un ti
Rioxe. [5] Ja' no'ox yech lavie, oy jchi'iltac ti ta slequil no'ox yo'on ti Rioxe it'ujeic yo' ti
xcuxiic o ta sbatel osile. [6] Ti x'elan ta slequil no'ox yo'on it'ujeic yu'un ti Rioxe, mu'nuc oy

c'usi tspas li stuquique. Ti persauc oy c'usi tspasique, mu xvinaj ti ta slequil no'ox yo'on
ti Rioxe.
7 Yech'o un scotol li jchi'iltaque muc bu ista stuquic ti ch'abal smul ch-ileic yu'un ti
Rioxe. Ja' no'ox ti much'utic it'ujeic ta slequil yo'on ti Rioxe, istaic xa ti ch'abal smul ch-
ileique. Li jlome ti chalic ti persa oy c'usi tspasic yo' ch'abal o smul ch-ileic yu'un ti Rioxe,
muc x'ac'bat xch'unic yu'un ti Rioxe ti ja' ch'abal o smul ch-ileic mi iyich'ic ta muc' ti
Jesuse. 8 Ts'ibabil onox sc'oplalic ta sc'op Riox chac li'i: "Ich'aybat sjolic yu'un ti Rioxe yo'
mu xch'unic oe, yo' mu xa'iic oe, yo' mu xilic oe. Yech o c'al tana", xi ts'ibabil. 9 Iyal onox
ti David uque:
Li jchi'iltactique tsnopic ti ja' ch'abal o smul ch-ileic yu'un Riox li smantaltaque.
Pero yech no'ox, yu'un mu xch'un yu'unic.
Ta sta yora ti ja' chich'ic o casticoe.
Co'ol xchi'uc pets' ya'el yu'un mu sna'ic mi ja' chich'ic o castico.
10 Mu x'ac'bat xch'unic yu'un ti Rioxe ti ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatel osile.
Yu'un tspasatic ta ma'sat ya'el.
Ch-ac'batic castico ta sbatel osil,
xi sts'ibaoj comel ti Davide.

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan i'iq'ueic yu'un Riox ti much'utic ma'uc jurioetique

11 Lavi mu xch'unic li jchi'iltac ta israelale, mu me xanopic ti mu xa much'u ta xch'un ta
ts'acale. Oy to much'u ta xch'un. Ti x'elan mu xch'unic li jchi'iltaque ja' yo' xach'unic o ti
chacuxiic ta sbatel osil uque, vo'oxuc ti ma'uc j'israeloxuque. Ti vo'oxuc chach'unique, ja'
yo' xpich' o yo'onic li jchi'iltaque yo' xch'unic o uque. 12 Ti mu xch'unique, oy c'usi xtun o,
ja' yo' sta o scuxlejalic li crixchanoetic ta sjunlej balamile. Pero más to lec c'alal xch'unic
ti jmomticotique ti sc'oplal onox chcuxiic ta sbatel osile.
13 Ti Rioxe liyac'be cabtel ti chacalbeic li c'usi yaloje, vo'oxuc ti ma'uc j'israeloxuque.
Yech'o un persa ta jpas li c'usi yalojbone. 14 Yu'un ja' ta jc'an ti ta xpich' o yo'onic jayvo'uc
li jchi'iltaque ti xc'uxubinojoxuc xa ti Rioxe yo' xch'unic o uque, yo' xcuxiic o ta sbatel
osil uque. 15 Ti x'elan ich'ayatic yu'un Riox li jchi'iltaque, ja' xa ch-iq'ueic yu'un Riox
li crixchanoetic ta sjunlej balamile. Pero más to lec c'alal xch'unic ti jmomticotique ti
sc'oplal onox chcuxiic ta sbatel osile. 16 Ti jayvo'oticotic ti st'ujojoticotic onox ti Rioxe ti
sc'oplal chicuxioticotic ta sbatel osile, mu onox bu xch'ayojoticotic o. Co'oloticotic xchi'uc
jpich' arina ya'el ti tsq'uelanbeic Riox li jchi'iltaque. Ti paleetique tstuch'ic loq'uel jset',
ta xchic'beic ti Rioxe, pero ac'bil scotol chil ti Rioxe. Li jset'e ja' seña ti jtot jme'ticotic ti ta
más vo'nee. Pero ti Rioxe ta onox xich' spich'lej, ja' seña ti jmomticotic ti chch'unic to ta
ts'acale. Ti jtot jme'ticotic ti ta más vo'nee, co'ol xchi'uc yisim ts'unbalal olivo ya'el yu'un
ba'yi it'ujeic yu'un ti Rioxe. Vo'oticotic ti jch'unojticotic xa ti ja' istoj jmultic ti Jesucristoe,
ja' sc'oboticotic ya'el xchi'uc ti jmomticotic ti chch'unic to ta ts'acale.
17 Li yan jchi'iltaque co'olic xchi'uc sc'ob ya'el li ts'unbalal olivoe, pero ijecatic loq'uel
ya'el yu'un mu xch'unic. Ja' xa tey lats'acatic ya'el, vo'oxuc ti ma'uc j'israeloxuque,
ti co'oloxuc to'ox xchi'uc c'ob te'tical olivo ya'ele. Ja' xa quibelinojtic ya'el jcotoltic li
ts'unbalal olivoe. 18 Pero mu me xatoy o abaic. Mi chatoy abaique, chopol. Na'ic me ti
manchuc ba'yi it'ujeic ti jtot jme'ticotic ti ta más vo'nee, muc xat'ujeic ti yechuc uque.
Lavi lat'ujatique, ja' ti it'ujeic ti jtot jme'ticotique. Ja' xa avibelinojic ya'el uc.
19-20 Vo'oxuc ti ma'uc j'israeloxuque, mi oy chavalic yech chac li'i: "Ti x'elan ijecatic
loq'uel li c'ob ts'unbalal olivo ya'ele, yu'un vo'otic onox chquich'tic ts'aquel", mi
xachiique, yech. Ti ijecatic loq'uel ya'ele, yu'un mu xch'unic ti ja' istoj jmultic ti Cajvaltic
Jesuse. Yan li vo'oxuque ach'unic xa, yech'o ti lats'acatique. Pero mu me xatoy o abaic
chac c'u cha'al istoy sbaic li yan jchi'iltaque, ich'o me abaic ta cuenta. 21 Lavi istoy sbaic
li yan jchi'iltac ta israelale, muc x'aq'ueic ta pertonal yu'un ti Rioxe. Ja' no'ox yech mi
chatoy abaic uque, mu xayaq'uic ta pertonal. 22 Q'uelavilic, ti Rioxe lec yo'on, pero chac'
castico noxtoc. Yu'un iyac'be castico ti much'utic muc x'ich'on o ta muq'ue. Ja' scasticoic
ti ich'ayatic yu'un ti Rioxe. Mi j'ech'el chach'unic ti chac' acuxlejalic ta sbatel osil li

vo'oxuque, chaxc'uxubinic. Ti mi avicta abaique, chach'ayatic uc. 23 Li jlom jchi'iltaque,
mi chictaic xch'unel li c'usi chcuxiic o ti yalojique, chich'ic ts'aquel ya'el noxtoc. Ti
Rioxe xu' ta sts'ac yu'un tsots syu'el. 24 Li vo'oxuque lats'acatic ta ts'unbalal olivo ya'el
ti te'tical olivooxuc ya'ele. ¿Mi'n la ja' xa mu sts'acatic ya'el li jchi'iltaque ti ja' onox sc'ob
li ts'unbalal olivo ya'ele?

Ja' li' yaloj ti chch'unic to ti j'israeletique

25-26 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ja' ta jc'an ti chava'ibeic smelol c'usi
yaloj ti Rioxe yo' mu xanopic o ti mu xa much'u xastaic vo'oxuc ti ma'uc j'israeloxuque.
Lavie ep jchi'iltac ti mu xch'unique. Ja'to ta xch'unic ti jmomticotique ti jayvo'
t'ujbiloticotic ti chicuxioticotic ta sbatel osile ti c'alal sts'aqui ti jayvo' sc'oplal cha'iq'ueic
yu'un ti Rioxe. Ja' yech ts'ibabil ta sc'op Riox chac li'i:
Ti much'u ta stoj amulique ja' achi'ilic ta israelal.
Ja' tslecubtas avo'onic ti smomoxuc Jacove yo' mu xa xasa' o amulique.
27 Ja' yech ta xc'ot ti c'alal chacac'beic pertonal yu'un lamulique,
xi ti Rioxe.

28 Lavi mu xch'un li jchi'iltaque ti ja' xa chac' cuxlejal ta sbatel osil ti Jesuse, mu xc'anatic
yu'un ti Rioxe. Ti mu xc'anatique, ja' yo' xach'unic o li vo'oxuque. Pero ti jmomticotique
ta to xlic xch'unic, yu'un ja' yech albilic yu'un Riox ti jtot jme'ticotic ti ta más vo'nee. 29 Ti
Rioxe más yac'ojboticotic bentisyon yu'un st'ujojoticotic onox, yech'o ti ta onox x'iq'ueic
ti jmomticotique. 30 Ti achi'ilic ti ta vo'nee muc xich'ic ta muc' ti Rioxe. Lavi mu xch'unic
li jchi'iltaque, yech'o ti vo'oxuc xa laxc'uxubinique. 31 Ja' no'ox yech lavie jchi'iltac xa mu
xch'unic, pero ta to xc'uxubinatic ti jmomticotique chac c'u cha'al chac'uxubinatic lavie.
32 Yu'un jcotoltic chopol liyilotic ti Rioxe, yech'o un co'ol lixc'uxubinotic chac c'u cha'al
yaloj onoxe.

33 Ti Rioxe p'ij tajmec. Toj lec ti c'usi tsnope. Muc much'u sna' snopel yech. 34 Ja' chac c'u
cha'al iyal ti jun yaj'alc'op ti ta vo'nee: "Stuc no'ox ti lec tajmec c'usi tsnop ti Rioxe. Muc
much'u xu' xchanubtason. 35 Muc much'u ba'yi iyac'be smoton ti ts'acal to ispac ti Rioxe",
xi. 36 Li c'usitic oye ja' spasoj scotol. Ja' xchabioj scotol. Ja' ta xquich'tic ta muc' ta sbatel
osil. Toj lec ti ja' yech chc'ote.

12

Ja' li' yaloj ti c'usi tsc'an ta jpastic yu'un ti quich'ojtic xa ta muc' ti Rioxe

1 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, lavi sc'anojoxuc ti Rioxe, ja' tsc'an ti
chavac' abaic entrucal ajunlejique. Ti c'u sjalil cuxuloxuque, ch'unic ti c'usi chayalbeique.
Yu'un ja' yech ta ich'el ta muc' ti Rioxe. 2 Lavi lec xa avo'onique, ja' xa me xanopic li c'usitic
leque. Mu xa me xanopic chac c'u cha'al tsnopic ti much'utic mu xich'ic ta muc' ti Rioxe.
Mi ja' xa chanopic li c'usitic leque, chul ta ajolic c'usitic tsc'an ti Rioxe, ti c'usitic lec chile.

3 Lavi ta xcal a'yuc c'usi yaloj ti Rioxe, yech'o un chacalbe acotolic ti mu me xanopic
ti spas avu'unic ta jun vinic scotol ti c'usitic tsc'an pasbel ti Rioxe. Ta jujuntal tsc'an
chanopic ti c'usi chatunic o yu'un ti Rioxe. 4 Ja' chac c'u cha'al li vo'otique ti oy coc
jc'obtique, ti ep ta tos li c'usitic oy cu'untique, pero stosoltosol c'usi chlaj tunuc o cu'untic.
5 Ja' no'ox yechotic uc, stosoltosol c'usi chitunotic o yu'un ti Cristoe.

6 Lavi stosoltosol c'usi chitunotic o yu'une, ja' ac'u jpastic ti c'usi yac'oj jpastic jujune.
Mi ja' ac'bilotic o ti chcaltic a'yuc li sc'op Rioxe, ac'u caltic chac c'u cha'al jch'unojtique.
7 Mi ja' ac'bilotic o ti chimac'linvanotique, ac'u mac'linvancotic. Mi ja' ac'bilotic o ti
chichanubtasvanotique, ac'u chanubtasvancotic. 8 Mi ja' ac'bilotic o ti ta jpatbetic yo'on
li yane, ac'u jpatbetic yo'onic. Mi ja' ac'bilotic o ti ta jq'uelantic li c'usuc cu'untique,
sjunuluc me co'ontic ac'u jq'uelantic. Mi ja' ac'bilotic o ti chinitvanotique, sjunuluc
me co'ontic ac'u nitvancotic. Mi ja' ac'bilotic o ti ta jcoltatic ti much'utic abol sbaique,
sjunuluc me co'ontic ac'u jcoltatic.

9 C'ano me abaic, mu me yechuc no'ox xloc' ta aveic ti chac'an abaique. Mu xa me xapasic
li c'usitic chopole; ja' xa me xapasic li c'usitic leque. 10 Co'olco'ol xac'an abaic. Co'olco'ol

xavich' abaic ta muc'. [11] Ja' tunanic yu'un ti Cajvaltique, mu me xach'ajubic. Sjunuluc me
avo'onic xapasic.
[12] Muyubajanic ti chacuxiic ta sbatel osile. Cuchuc avu'unic ilbajinel. C'oponic Riox
jujun c'ac'al.
[13] C'uxubinic mi oy much'u ch'abal c'usuc yu'unique. Mi oy much'u ta xch'amun anae,
oteso.
[14] Mi oy much'u chayilbajinique, mu me c'usi chopol xavalbeic. C'oponbeic Riox,
c'anbeic bentisyon ta stojol.
[15] Mi oy c'usi lec ista junuc achi'ilique, mu me chopluc xava'iic. Junuc avo'onic uc chac
c'u cha'al jun yo'one. Mi oy much'u chat yo'one, co'oltaso aba achi'uquic, patbeic yo'on.
[16] Co'oluc me ajolic. Mu me xatoy abaic, mu me xat'ujic ti much'u chavich'ic ta muq'ue.
Mu me xanopic ti mu xa much'u xastaique.
[17] Mi oy much'u chayilbajine chayutilane, mu me xapacbeic. Ja' pasic li c'usi leque yo'
mu sa' o amulic li crixchanoetique. [18] Mu me vo'oticoxuc xaliquesic c'op; vo'oxuc xapajesic
mi oy bu chlic c'ope. [19] Vo'oxuc ti jc'anojoxuque, mu me xavac'beic castico ti much'u
chayilbajinique, ti much'u chayutique. Mu c'usi xavalbeic. Tey tstojbe Riox. Ja' yech
ts'ibabil ta sc'op Riox chac li'i: "Jtuc no'ox chcac' castico", xi ti Cajvaltique. [20] Ts'ibabil
noxtoc: "Mi chvi'naj lacrontae, ac'bo sve'el. Mi chtaquij sti'e, ac'bo vo' yuch'. Mi yech
chapase, ja' chul o ta sjol ti ja' capeme, tey chlaj yo'on", xi ts'ibabil. [21] Ja' pasic li c'usitic
leque yo' mu xapasic o li c'usitic chopole.

13

[1] Acotolic tsc'an chach'unbeic smantal li jyu'eletique xchi'uc li jmeltsanejc'opetique
yu'un ja' yech tsc'an ti Rioxe ti oy jyu'eletique, ti oy jmeltsanejc'opetique. Ja' yech
isc'an Riox ti i'ochique. [2] Ti much'utic mu xich'ic ta muc' li jyu'eletique xchi'uc li
jmeltsanejc'opetique, ja' mu xich'ic ta muc' ya'el ti Rioxe yu'un ja' ta smantal ti oy
jyu'eletique, ti oy jmeltsanejc'opetique. Ti much'utic tstoy sbaic ta stojol li jyu'ele,
ch-ac'batic castico yu'un li jyu'ele. Mi tstoy sbaic ta stojol li jmeltsanejc'ope, ja'
no'ox yech ch-ac'batic castico yu'un li jmeltsanejc'ope. [3] Ti oy li jyu'eletique xchi'uc li
jmeltsanejc'opetique, ma'uc yo' xi'ic o ti much'utic lec li c'usitic tspasique. Ja' yo' xi'ic o
ti much'utic chopol li c'usitic tspasique. Mi ja' chac'an ti mu xaxi' o li jyu'ele, ti mu xaxi'
o li jmeltsanejc'ope, ja' paso li c'usitic leque yo' lec o ac'oplale. [4] Ti ac'bil yabtelic yu'un
ti Rioxe, ja' yo' jun o avo'onique. Mi chopol li c'usitic chapasique, xi'anic me yu'un mu
yechuc no'ox ti oy yabtelique, xu' chaq'uic castico. Yu'un ja' yabtelic ac'bilic yu'un ti Rioxe
ti chac'be castico ti much'utic chopol li c'usitic tspasique. [5] Yech'o un ac'u jch'unbetic li
c'usi chalique. Ma'uc no'ox yo' mu xiyac'botic o casticoe; ja' yo' mu c'usi xal o co'ontique.
[6] Ja' no'ox yech tsc'an chavaq'uic tojel aq'uel yu'un ja' yabtelic ac'bilic yu'un ti Rioxe.
[7] Aq'uic me ti c'usitic stu li taq'uine. Mi chasc'anbeic sloc' avosilique xchi'uc sloc'
atiendaique, ac'beic. Mi oy c'usi yan taq'uin tsc'ane, ac'beic mi oy c'usi chtun o yu'unique.
Ich'ic ta muc' li jyu'eletique xchi'uc li jmeltsanejc'opetique yu'un ja' yech isc'an Riox ti
i'ochique.
[8] Mi oy avilique, sutesic me. Le'e xlaj ta sutesel. Li c'usi mu sna' xlaje, ja' ti chic'uxubin-
vanotique. Mi chic'uxubinvanotique, yu'un jch'unojbetic xa scotol li smantaltac Rioxe.
[9] Ti Rioxe ja' yech yaloj chac li'i: "C'uxubino me achi'iltac chac c'u cha'al chac'uxubin aba
atuque", xi. Mi ta jc'uxubintique, mu jc'oponbetic yajnil, mu jmiltic, mu xquelc'anbetic
c'usuc yu'un, mu jtic'betic smul, mu xpich' o co'ontic li c'usuc yu'une, mu xquilbajintic.
[10] Ti much'u chc'uxubinvane, mu x'ilbajinvan. Yech'o un mi chic'uxubinvanotique,
jch'unojbetic xa scotol li smantaltac Rioxe.
[11] Ana'ojic ti ma'uc xa yora vayele. Julavemotic xa ya'el yo' mu xa jpastic o li c'usitic
chopole, yo' jpastic o li c'usitic leque. Ti c'alal lic jch'untic li sc'op Rioxe, jal to'ox sc'an
xicuxiotic ta sbatel osil. Yan lavie po'ot xa. [12] Co'ol xchi'uc po'ot xa sacub ya'el li osile, po'ot
xa xloc' tal c'ac'al ya'el yu'un po'ot xa xcol jvocoltic. Yech'o un ictaic xa spasel li c'usitic
chopole; ja' xa pasic li c'usitic leque. [13] Ich'o amelolic yu'un ta sac osiloxuc xa ya'el. Mu

xa me xayacubic. Yu'un ti c'alal chayacubique, mu xavich' amelolic, c'usuc no'ox xapasic,
c'usuc no'ox xavalic. Mu me xasa' avantsic, mu me xasa' avajmulic, mu me xasa'ic c'op,
mu me yechuc no'ox xti'et ajolic. 14 Ja' ac'u spasoxuc ta mantal ti Cajvaltic Jesucristoe yo'
spas o avu'unic li c'usitic leque. Mu xa me xanopic ti chapasic li c'usitic chal avo'onique.

14

Ja' li' yaloj ti mu me xicta sba cu'untic ti much'utic mu to ta xch'unic lec li sc'op Rioxe

1 Mu me xalabanic li jchi'iltactique ti mu to ta xch'unic lec li sc'op Rioxe, lec me
xac'oponic. 2 Oy xa jlom xch'unojic ti xu' slajesic scotol li ve'lile. Yan li much'utic mu
to ta xch'unic lec li sc'op Rioxe, t'ujbil ti c'usi tslajesique. Ja' no'ox ta slajesic li c'usitic
ta xch'i ta yut moque. 3 Ti much'u tslajes scotol li ve'lile mu me ya'uc slaban li much'u
t'ujbil c'usi tslajese. Ja' no'ox yech ti much'u t'ujbil c'usi tslajese, mu me ya'uc sa'be smul
ti much'u tslajes scotol li ve'lile. Yu'un acotolic sc'anojoxuc ti Rioxe. 4 ¿C'u yu'un chasa'be
smul achi'il ti ma'uc yajvalote? Ja' yiloj stuc ti Rioxe mi oy smul, o mi ch'abal, yu'un ja'
yajval. Xu' tscolta yo' spas o yu'un li c'usitic leque.

5 Oy jlom jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe tsnopic ti persa oy c'usi c'ac'alil ta
jchabitique chac c'u cha'al ixchabiic ti vo'ne moletique. Pero oy jlom tsnopic ti mu persauc
jchabitique, co'ol no'ox cha'iic jujun c'ac'al. Yech'o un ac'u jnoptic jujuntal ti c'u x'elan
chca'itique. 6 Ti much'utic persa ta xchabiic c'ac'ale, yu'un xch'unojic ti ja' yech tsc'an
ti Cajvaltique. Yan ti much'utic mu persauc cha'iique, yu'un xch'unojic ti ja' yech tsc'an
ti Cajvaltique. Ti much'utic tslajesic scotol li ve'lile, yu'un xch'unojic ti ja' yech tsc'an ti
Cajvaltique. Yan ti much'utic t'ujbil c'usi tslajesique, yu'un xch'unojic ti ja' yech tsc'an ti
Cajvaltique. Yu'un co'ol "colaval" xutic ti Rioxe ti c'alal oy c'usi tslajesique.

7 Mi jun muc much'u sna' ti c'u x'elan cuxule, mi ja'uc sna' c'usi ora ta xcham. 8 Lavi
cuxulotique, yu'un ja' yech tsc'an ti Cajvaltique. Mi lichamotique, yu'un ja' yech tsc'an
noxtoc. Lavi cuxulotique, mi lichamotique, ja' onox cajvaltic. 9 Ti icham ti icha'cuxi ti
Cristoe, ja' icajvalintic o, ac'u mi xichamotic, ac'u mi cuxulotic.

10 Yech'o un mu c'u stu ti ta jsa'betic smul li jchi'iltique. Mu c'u stu ti ta jp'ajtique. Yu'un
jcotoltic chc'ot jva'an jbatic ta stojol ti Cristoe. Ja' chiyalbotic ti bu chibatic ta sbatel osil
jujuntale. 11 Ja' yech ts'ibabil ta sc'op Riox chac li'i:
Vo'on Rioxon ti cuxulon ta sbatel osile,
ta sta yora ti scotol crixchanoetic chisquejletaique.
"Vo'ot no'ox jpasvanejot ta mantal", chiyutic,
xi ti Rioxe, xi ts'ibabil. 12 Yech'o un jujuntal chc'ot calbetic ti Rioxe ti c'u x'elan li'ech'otic
li' ta sba balamile.

13 Yech'o un mu xa me jsa'be jba jmultic. Mu me vo'oticuc ta jmultic ti chicta sbaic ta
xch'unel sc'op Riox li jchi'iltactique. 14 Li vo'one jch'unoj c'usi yaloj ti Cajvaltic Jesuse ti
muc bu chopol jtosuc li ve'lile. Pero mi oy much'u tsnop ti ta sta o smul mi c'usuc no'ox
slajese, más lec ti mu ya'uc slajese. Mi islajese, ta onox sta smul. 15 Vo'oxuc ti ach'unojic
xa ti xu' jlajestic scotol li ve'lile, mi vo'oxuc ta amulic ti chicta o sbaic ta xch'unel sc'op
Riox ti much'utic t'ujbil no'ox c'usi tslajesique, más lec ti mu ya'uc alajesique. Ti mi
chalajesique, yu'un muc bu c'ux ta avo'onic li jchi'iltactique. Ti Cajvaltique c'uxotic ta
yo'on jcotoltic yu'un iyac' sba ta milel ta scoj jmultic. 16 Yech'o un ich'o me abaic ta cuenta
yo' ti mu xjoyp'ij o ta chopol li c'usi leque. 17 Lavi chispasotic ta mantal ti Rioxe, stac'
xquictatic li ve'liletique yu'un ma'uc tsots sc'oplal. Ja' tsots sc'oplal ti lec li c'usitic ta
jpastique, ti mu xlic cu'untic c'ope, ti jun co'ontique ja' ti xchi'inojotic ti Ch'ul Espíritue.
18 Ti much'u ja' yeche ja' yich'oj ta muc' ti Cristoe. Lec ch-ile yu'un ti Rioxe; lec ch-ile yu'un
li crixchanoetique.

19 Yech'o un ja' ac'u jpastic ti c'usi jun o co'ontic jcotoltique yo' co'olco'ol bal xca'i
jbatique. 20 Mu me ta scojuc no'ox ve'lil tsoc cu'untic ti much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe.
Scotol li ve'lile lec, pero ja' chopol mi ta scoj no'ox ve'lil chicta sba cu'untic ti much'utic
mu to ta xch'unic lec li sc'op Rioxe. 21 Mi chquiltic ti chicta o sbaique, mu ya'uc jti'tic ti'bol,

mu ya'uc cuch'tic pasem ya'lel uva, mu me c'usi yan jpastic yo' ti mu xicta o sbaique. [22] Mi
ach'unojic ti lec scotol li ve'lile, lec. Sna'oj ti Rioxe ti ja' yech ach'unojique. Ja' no'ox tsc'an
chanopic mi yech tsc'an ti c'usuc no'ox chalajesique. Mi yech tsc'an chava'iique, lec. Ja'
chopol mi c'un to chlic anopic ti ata o amulic ti alajesique. [23] Pero mi oy much'u persa no'ox
chac' ti ta slajes ti c'usi xch'unoj ti tsta o smul ta stojol ti Rioxe, tsta onox smul mi tslajese.
Mi ma'uc no'ox ta jpastic li c'usi jch'unojtique, mi persa no'ox chcac'tic ti ta jpastic ti c'usi
jch'unojtic ti mu xu' jpastique, ta jta onox jmultic.

15

[1] Vo'otic ti jna'ojtic xa c'u x'elan smelol li sc'op Rioxe, ac'u quictatic spasel ti c'usitic
jun o co'ontic jtuctique. Ja' ac'u jpastic ti c'usitic mu xicta o sbaic li much'utic mu to
ta xch'unic lec li sc'op Rioxe. [2] Ja' ac'u jpastic jujun ti c'usitic ta xch'unic o más li sc'op
Rioxe. [3] Mi ja'uc ti Cristoe, muc spas ti c'usi jun o yo'on stuque, icuch yu'un ilbajinel. Ja'
ic'ot ti c'usi ts'ibabil ta sc'op Rioxe ti c'usi iyalbe ti Stote: "Ti much'utic mu xasc'ane, mu
xisc'an uc", xut ti Stote, xi ts'ibabil. [4] Scotol li c'usi ts'ibabil ta sc'op Rioxe ja' chip'ijubotic o,
yech'o ti mu xquicta jbatic c'alal mu xisc'anotic li crixchanoetique, yu'un jpatoj co'ontic ti
chicuxiotic onox ta sbatel osile. [5] Ja' tspat co'ontic ti Rioxe yo' mu xquicta o jbatic c'alal mu
xisc'anotic li crixchanoetique. Ac'u scoltaoxuc yo' co'ol o ajolique yu'un ja' yech tsc'an ti
Cristoe. [6] Mi co'ol ajolique, lec sc'oplal avu'unic ti Yajval ti Cajvaltic Jesucristoe, ja' ti Stote.

Ja' li' yaloj ti ep namal crixchanoetic iyalbe sc'op Riox ti Pabloe

[7] Yech'o un co'olco'ol xac'an abaic chac c'u cha'al sc'anojotic ti Cristoe yo' x'ich'e o ta
muc' ti Rioxe. [8] Lavi ay stoj jmultic ti Cristoe, vo'otic li juriootique, ja' ic'ot ti c'usi i'albatic
ti ba'yi jtotique, ja' ivinaj o ti yech ti c'usi chal ti Rioxe. [9] Yech'o ti ava'iic uque, vo'oxuc ti
ma'uc juriooxuque, ti ja' chac' jcuxlejaltic ti Rioxe yo' "colaval" xavutic o uque. Ja' onox
yech ts'ibabil chac li'i:
Vo'on chcalbe ya'iic ac'oplal li namal crixchanoetique.
Chacac' ta ich'el ta muc',
xi. [10] Ts'ibabil noxtoc:
Li namal crixchanoetique ta sta yora ti jun yo'onic chac c'u cha'al jun co'ontic vo'otic ti
st'ujojotic onox ti Rioxe,
xi. [11] Ts'ibabil noxtoc:
Li namal crixchanoetique chlic yalic ti lec c'usi tspas ti Rioxe.
Ep crixchanoetic ta sjunlej balamil ja' yech chlic yalic,
xi. [12] Ti Isaías uque ja' yech ists'iba chac li'i:
Ta to xtal jun jchi'iltic, ja' smom ti Isaie.
Ja' tspas ta mantal noxtoc li namal crixchanoetique.
Ta xch'unic ti ja' ch-ac'bon scuxlejalic uque, xi.

[13] Lavi ach'unic xa ti chac' acuxlejalic ta sbatel osil ti Rioxe, ac'u spat avo'onic ti Ch'ul
Espíritue yo' xamuyubajic oe, yo' mu c'usi xal o avo'onique.

[14] Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, jna'oj ti lec xa avo'onique. Xana'ic
xa li c'usitic leque, yech'o ti xu' xa xap'ijubtas abaique. [15] Ti lajts'ibabeic li vun li'i, ja' ti
bu tsc'an chapasique yo' mu xch'ay o xava'iique. Yu'un ja' sva'anojon o ti Rioxe ti chcal
a'yuc ti c'usi yaloje, yech'o ti muc bu xi'em lacalbeique. [16] Ja' st'ujojon o ti chacalbeic ti
chac' jcuxlejaltic ti Jesucristoe, vo'oxuc ti ma'uc juriooxuque. Ja' yech chitun chac c'u
cha'al ti paleetique ti ja' yabtelic chac'beic smoton ti Rioxe. Li smoton Riox chcac'be li
vo'one, vo'oxuc ti ma'uc juriooxuque. Yu'un lec xa chayilic ti Rioxe lavi ach'unic xae. Ja'
laslecubtasbe avo'onic ti Ch'ul Espíritue.

[17] Lavi liscolta ti Jesucristoe ep litun yu'un ti Rioxe. [18-19] Pero mu'nuc ipas cu'un ta jtuc, ja'
liscolta ti Cristoe. Ja' ti icalbe ya'i lachi'ilique ti ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Cristoe,
vo'oxuc ti ma'uc juriooxuque. Ja' liscolta ta yalel a'yuc ti c'usi icale, ja' liscolta ta spasel
ti c'usi ijpase. Icac' iluc slequilal syu'elal Riox. Ilecub yo'onic ta syu'el ti Ch'ul Espíritue
ti jun xchi'uc ti Rioxe. Ti c'alal lic cale, ijtambe yalel a'yuc ta Jerusalén. Buyuc no'ox ical
ech'el a'yuc, lic'ot c'alal estado Ilírico. [20] Ja' no'ox ta co'on chcalbe ya'iic ti much'utic mu

to bu ya'yojic c'usi yaloj ti Cristoe. Ma'uc icalbe ya'iic ti much'utic ya'yojic xae yu'un mu
jc'an xba jtic' jba yo' bu chalic a'yuc li yane. [21] Ja' yech ta jpas chac c'u cha'al ts'ibabil ta
sc'op Rioxe:
Li much'utic muc bu ya'yojic ta jmoj sc'oplal ti Cajvaltique,
ta x'albat ya'iic.
Ja' ta xich'ic ta muc',
xi ts'ibabil.

Ja' li' yaloj ti tsnop chbat ta Roma ti Pabloe

[22] Ja' mu jayicon o yech'o ti mu xu' chtal jvula'anoxuc ta orae. Ep xa ta ech'el ijnopilan
ti chtal jvula'anoxuque. [23-24] Pero lavie laj xa calbe scotolic li'toe, lixocob xa. Chibat xa
c'alal España. Ti c'alal xibate, tey ch-ech jvula'anoxuc yu'un vo'ne onox jnopoj ti chtal
jvula'anoxuque. Ti c'alal xlaj jc'opon jbatique, tey xanopic mi chacoltaicon c'uuc yepal ti
c'alal xibat ta Españae. [25] Lavie chibat ta Jerusalén, chba cac'be comel smoton li jchi'iltactic
ta xch'unel li sc'op Riox teyo'e. [26] Yu'un istsobic taq'uin li jchi'iltactic ta xch'unel sc'op
Riox ta estado Macedoniae xchi'uc li' ta estado Acayae yu'un la tscoltaic li jchi'iltactic ta
Jerusalene, ja' ti much'utic me'one. [27] Sc'an no'ox yo'on stuquic ti istsobique. Lec ti x'elan
ispasique yu'un sna'ojic ti vo'oticotic ta jcuentaticotic ti iya'iic ti ja' chac' jcuxlejaltic ta
sbatel osil ti Cristoe. Ja' no'ox yech tsc'an chana'ic uc. Lec mi ja' yech chanopic uque. [28] Ti
c'alal xlaj cac' comel li taq'uine, tey ch-ech' jvula'anoxuc ti c'alal xibat ta Españae. [29] Ti
c'alal xiyule, jna'oj ti chiyac'botic bentisyon jcotoltic ti Cristoe.

[30] Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, oy c'usi chacalbeic yu'un co'ol
chispasotic ta mantal ti Cajvaltic Jesucristoe, yu'un jc'anoj xa jbatic ti co'ol xchi'inojotic ti
Ch'ul Espíritue. Mu me xch'ay xava'iic ti chac'oponbecon Rioxe. [31-32] Ja' albeic ti Rioxe ti mu
me xismilic ti jchi'iltac tey ta Judeae, ja' ti much'utic mu xich'ic ta muc' ti Cajvaltic Jesuse.
Xchi'uc ti lec me stsac smoton taq'uinic ti chquich'beic ech'el ti much'utic xch'unojic sc'op
Riox ta Jerusalene. Mi lec lisut tale, jun co'on ti c'alal xiyul yo' bu nacaloxuque mi yech
tsc'an ti Rioxe. Co'ol jun co'ontic. [33] Ac'u xchi'inoxuc ti Rioxe ti ja' tspas ta jun co'ontique.

16

Ja' li' yaloj ti i'albatic chabanicuc ti jromaetique

[1] Li jme'tic Febee ja' chtun yu'unic ti much'utic xch'unojic sc'op Riox li' ta jteclum
Cencreae, ja' chayich'beic tal li jvune. [2] Ich'ic me ta muc' yu'un ja' yech tsc'an ti
Cajvaltique. Yu'un ja' yech tsc'an chquich' jbatic ta muc' vo'otic ti jch'unojtic xa li sc'op
Rioxe. Ac'beic ti c'usi chtun yu'une yu'un ep xa ic'uxubinvan. Lisc'uxubin xa uc.

[3] Chabanuc xavalbeic li Prisilae xchi'uc smalal, ja' li Aquílae, yu'un co'ol chitunoticotic
yu'un ti Jesucristoe. [4] Ti c'alal lismilic oxe, ja' lispojic. Jutuc xa muc xlajic o. Coliyal ti
lispojique. Mu jtucuc no'ox yech chcal; ja' yech chalic uc li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op
Rioxe ti co'ol ma'uc juriooxuc xchi'uque. [5] Chabanuc xavalbeic uc li jchi'iltactic ta xch'unel
sc'op Riox ti tey tstsob sbaic ta sna li Aquílae. Chabanuc xavalbeic li Epenetoe, yu'un
jc'anoj jbaticotic xchi'uc. Ja' ba'yi ixch'un sc'op Riox li' ta estado Acayae. [6] Chabanuc
xavalbeic li Maríae ti ep xa lascoltaique. [7] Chabanuc xavalbeic li cha'vo' jchi'iltaque, ja'
li Andrónicoe xchi'uc li Juniase, ti co'ol li'ochoticotic ta chuquel xchi'uquique. Vinajem
sc'oplalic ti chalic a'yuc li sc'op Rioxe. Ja' ba'yi ixch'unic; li vo'one ts'acal to ijch'un.

[8] Chabanuc xavalbeic li Ampliase, li jchi'iltic ta yich'el ta muc' ti Cajvaltique, yu'un
jc'anoj jbaticotic xchi'uc. [9] Chabanuc xavalbeic li Urbánoe, ti co'ol chitunotic yu'un
ti Cajvaltic Jesucristoe. Chabanuc xavalbeic li Estáquise ti jc'anoj jbaticotic xchi'uque.
[10] Chabanuc xavalbeic li Apelese ti iyac' iluc ti sjunul yo'on yich'oj ta muc' ti Cristoe.
Chabanuc xavalbeic li much'utic tey ta sna li Aristóbuloe. [11] Chabanuc xavalbeic li jun
jchi'ile, ja' li Erodione. Chabanuc xavalbeic ti jayvo' tey ta sna li Narcisoe ti yich'ojic ta
muc' ti Cajvaltique. [12] Chabanuc xavalbeic li cha'vo' antse, ja' li Trifénae xchi'uc li Trifósae
ti co'ol chtunic yu'un ti Cajvaltique. Chabanuc xavalbeic li jme'tic Pérsidae ti jc'anojtic
jcotoltique, ti ep xa itun ta stojol ti Cajvaltique. [13] Chabanuc xavalbeic li Rufoe xchi'uc li

sme'e ti lec xch'unojic li sc'op Rioxe. Co'ol xchi'uc jme' ica'i yu'un lixc'uxubin. [14] Chabanuc
xavalbeic li Asíncritoe, xchi'uc li Flegóntee, xchi'uc li Ermase, xchi'uc li Patróbase, xchi'uc
li Ermese. Chabanuc xavalbeic scotol li much'utic tey xchi'uquique. [15] Chabanuc xavalbeic
li Filólogoe, xchi'uc li jme'tic Juliae, xchi'uc li Néreoe, xchi'uc li svixe, xchi'uc li Olímpase,
xchi'uc scotol li much'utic tey co'ol tstsob sba xchi'uquique.

[16] Tsacbo aba ac'obic, ja' seña ti ac'anoj abaique. Chabanicoxuc la xal scotol li jchi'iltactic
ta xch'unel sc'op Rioxe ti tstsob sbaic ta jujun temploe.

[17] Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, oy c'usi chacalbeic. Tsc'an chaq'uelic
mi muc bu tey achi'uquic ti much'utic yo'onuc stsob svinique. Ti much'utic yech tspasique
chlo'lovanic no'ox yu'un ma'uc yech xch'unojic chac c'u cha'al ach'unojique. Ti much'utic
yeche mu me xachi'inic. [18] Yu'un ma'uc ta xch'unic li c'usi lec chil ti Cajvaltic Jesucristoe.
Ja' tspasic ti c'usi chal yo'onique. Tsc'anic ich'el ta muc'. Ja' tslo'loic ti much'utic ta
xch'unic ta ora chilique. Toj lec xa ya'el li c'usitic chalique. [19] Yan li vo'oxuque vinajem
ac'oplalic ti ach'unojic li sc'op Rioxe, yech'o ti jun co'on avu'unique. Pero p'ijanic me,
mu me c'usuc no'ox xach'unic. Ja' me xach'unic li c'usi leque; mu me xach'unic li c'usi
chopole. [20] Ti Rioxe ti ja' tspas ta jun co'ontique, chascoltaic yo' mu xcuch o yu'unic ti
much'utic chtunic yu'un ti pucuje, yo' vo'oxuc xcuch o avu'unique. Ac'u yac'boxuc crasia
ti Cajvaltic Jesucristoe.

[21] Chabanicoxuc la xal li Timoteoe li jchi'il ta yalel a'yuc c'usi yaloj ti Cristoe. Chabanicoxuc la xal li oxvo' jchi'iltac ta israelale, ja' li Lucioe, xchi'uc li Jasone, xchi'uc li
Sosípatere.

[22] Vo'on Tercioon, vo'on ijts'ibabe li svun Pablo li'i. Chacalbeic uc ti chabanicoxuque
yu'un co'ol quich'ojtic ta muc' ti Cajvaltique.

[23] Chabanicoxuc la xal li Gayoe ti yac'ojbon ta ch'om sna vo'on li Pabloone, xchi'uc ti
yac'oj ta ch'om sna ti ta jtsob o jbaticotic xchi'uc li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe.
Chabanicoxuc la xal uc li Erastoe, ja' ti ochem ta tesoreroal li' ta jteclume. Chabanicoxuc
la xal li Cuartoe ti xch'unoj sc'op Riox uque.

[24] Ac'u yac'boxuc crasia acotolic ti Cajvaltic Jesucristoe.

Ja' li' yaloj ti stuc no'ox p'ij ti Rioxe, ti tsots syu'ele

[25] Ti Rioxe tsots syu'el, xu' chascoltaic yo' xach'unic o más ti c'usi yaloje. Ja' yech chal
li sc'op Rioxe ti chcal a'yuque yu'un ja' yaloj ti Jesucristoe. Yu'un ja' onox yech snopoj
ti Rioxe ti c'alal ch'abal to'ox li vinajel balamile ti chacuxiic ta sbatel osil uque, vo'oxuc
ti ma'uc jurioxuque, pero mu to'ox bu vinajem. [26] Lavie ivinaj xa, yu'un ica'ibeticotic xa
smelol ti ja' yech ists'ibaic comel ti yaj'alc'optac Riox ti ta más vo'nee. Lavie iyal xa ti Riox
cuxul ta sbatel osile, ti ac'u xa vinajuc ta sjunlej balamil ti ja' chac' jcuxlejaltic ti Cajvaltic
Jesucristoe yo' xach'unic o uque.

[27] Lavi x'elan isnop ti Rioxe ti stuc no'ox p'ije, ti iyac'be stoj jmultic ti Jesucristoe, yech'o
ti ja' ta xquich'tic ta muc' ta sbatel osile.

LI'I JA' PRIMERO SVUN TI APOXTOL PABLOE TI ISTS'IBABE TI MUCH'UTIC XCH'UNOJIC SC'OP RIOX TA CORINTOE

1-2 Vo'on Pabloon, yaj'apoxtolon ti Jesucristoe, yu'un ja' yech isc'an ti Rioxe. Chajc'o-
ponticotic tal ta vun xchi'uc li Sóstenese, vo'oxuc ti ach'unojic sc'op Riox li' ta jteclum
Corintoe. Lec xa avo'onic yu'un ach'unic xa ti ja' istoj jmultic ti Cajvaltic Jesucristoe,
yech'o ti xch'amaloxuc xa ti Rioxe. Co'oloxuc xa xchi'uc ti much'utic ja' yajvalinojic ti
Cajvaltic Jesucristoe ti butic nacajtique. Jun no'ox cajvaltic ta jcotoltic. 3 Ac'u yac'boxuc
crasia ti Jtotic Riox ta vinajele xchi'uc ti Cajvaltic Jesucristoe. Junuc me avo'onic, mu me
c'usi xal avo'onic.

Ja' li' yaloj ti "colaval ti avac'ojbe crasia li jcorintoetique", xut Riox ti Pabloe

4 Li vo'one scotol c'ac'al "colaval" chcut ti Rioxe ti yac'ojboxuc crasiae yu'un ti avich'ojic
ta muc' ti Jesucristoe. 5 Lavi ach'unic ti ja' istoj jmultic ti Jesucristoe, yech'o un p'ijoxuc
xa. Xana'ic xa yalel li sc'op Rioxe, xava'ibeic xa smelol. 6 Ti c'alal lacalbeic c'usi yaloj ti
Cristoe, ach'unic, yech'o ti lap'ijubic xae. 7 Mu xa c'usi yan chac'anic, ataojic xa scotol yo'
xapasic o ti c'usitic lec chil ti Rioxe. C'ajom xa amalaojic c'usi ora ta xcha'sut tal ti Cajvaltic
Jesucristoe. 8 Ti Rioxe chascoltaic scotol c'ac'al yo' ch'abal o amulic ti c'alal sta yora chalbe
bu chbatic ta sbatel osil scotol crixchanoetic ti Cajvaltic Jesucristoe. 9 Ti Rioxe jmoj ti c'usi
chale. Yaloj onox ti chco'olaj joltic xchi'uc ti Xch'amale, ja' ti Cajvaltic Jesucristoe.

Ja' li' yaloj ti ixch'aculan sbaic ti much'utic xch'unojic sc'op Riox ta Corintoe

10 Lavi chitun yu'un ti Cajvaltic Jesucristoe, oy c'usi chacalbeic vo'otic ti jchi'il jbatic ta
xch'unel li sc'op Rioxe. Co'ol me xanopic ti c'usi chavalique xchi'uc ti c'usi chapasique.
Mu me xach'ac abaic. 11 Yu'un ca'yoj ti muc bu toj lec xavil abaique, yech'o ti x'elan
chacalbeique. Ja' liyalbe li xchi'iltac Cloee. 12 Ca'yoj ti oy ja' yech chavalic chac li'i: "Li
vo'one ja' ta jch'un c'usi chal ti Pabloe. Li vo'one ja' ta jch'un c'usi chal ti Apolose. Li
vo'one ja' ta jch'un c'usi chal ti Pedroe. Li vo'one ja' ta jch'un c'usi chal ti Cristoe", xachiic.
13 ¿Mi'n la chixch'aculanotic ti Cristoe? ¿Mi'n la vo'on licham ta cruz ta scoj amulic? ¿Mi'n
la vo'on ta jcuenta avich'ic vo'? 14 Coliyal ti Rioxe ti muc bu ep lacac'be avich'ic vo'e.
Ja' no'ox icac'be yich'ic vo' li Crispoe xchi'uc li Gayoe. 15 Yech'o un li vo'oxuque mu xu'
chavalic ti vo'on ta jcuenta avich'ic vo'e. 16 Ja' no'ox icac'be yich'ic vo' noxtoc sjunlejic ta
na li Estéfanase. Mu jna' mi oy to van much'u yan icac'be yich' vo'. 17 Ti Cristoe ma'uc
listac ta ac'-ich'vo'; ja' listac ta yalel a'yuc ti ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatel osile. Mu'nuc
chcac'be yil li crixchanoetique ti p'ijon tajmeque. Ti yechuc ta jpase, mu xch'unic ti icham
ta cruz ta scoj jmultic ti Cristoe.

Ja' li' yaloj ti ja' ac'bil syu'el ti Cristoe, lislecubtasbotic co'ontic, lisp'ijubtasotic

18 Ti icham ta cruz ta scoj jmultic ti Cajvaltic Jesucristoe, mu c'usi bal o cha'iic ti
much'utic ch-ochic onox ta c'oc' ta sbatel osile. Yan li vo'otique ti chicuxiotic ta sbatel
osile, bal chca'itic yu'un ja' islecubtas o co'ontic ti Rioxe. 19 Ja' chac c'u cha'al ts'ibabil ta
sc'op Rioxe:
Ti much'utic p'ijic ti yalojique,
ti xpoj yu'un sba stuquic ta castico ti yalojique,
chcac' iluc ti yech no'ox tstoy sbaique,
xi ts'ibabil.
20 Q'uelavilic c'u x'elan sc'oplalic ti much'utic p'ijic ti yalojique, xchi'uc ti much'utic
sna' xchanubtasvanic yilel ta smantaltac Rioxe, xchi'uc ti much'utic ja' no'ox ta yo'onic
xchanel li c'usitic oy ta sba balamile. Ti Rioxe iyac' xa iluc ti mu xcuxiic o ta sbatel osil li
sp'ijilique. 21 Ti Rioxe snopoj onox ti mu xicuxiotic o ta sbatel osil li jp'ijiltique. Yech'o un
isnop ti ja'to chicuxiotic o ta sbatel osil mi ijch'untic ti ja' istoj jmultic ti c'alal icham ta
cruz ti Cristoe. Ac'u mi chalic ti mu c'u bal o ti x'elan chcalticotique, pero bal.

22 Li jchi'iltac ta jurioale ja' no'ox tsc'an tsq'uelic mi yech ti oy syu'el ti Jesuse. Ja' no'ox
yech lachi'ilic uque, ja' no'ox tsc'an tsq'uelic mi xp'ijubic o li sc'op Rioxe. 23 Ti c'alal chcalbe
li jchi'iltac ta jurioale ti istoj jmultic ta cruz ti Cristoe, "¿mi jch'un to ti chcoltavane ti
chamem xae?" xiic. Ja' no'ox yech lachi'ilic uque, "locooxuc", xiic. 24 Yan lavi yic'ojotic xa
ti Rioxe, ac'u mi jurio, ac'u mi ma'uc, iquiltic xa ti ac'bil syu'el ti Cristoe yu'un slecubtasoj
xa co'ontic. Lisp'ijubtasotic xa. 25 Ti much'utic p'ijic ti yalojique chalic ti mu c'u stu ti c'usi
isnop ti Rioxe. "Ti icham ta cruz ti Cristoe, chvinaj ti mu c'u xu' yu'une", xiic. Mu sna'ic
ti ja' mu c'u xu' yu'un li stuquique.
26 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ti c'alal ach'unique, na'ic me ti muc
bu ep p'ijoxuque, ti muc bu ep ich'biloxuc ta muq'ue, ti muc bu ep ich'bilic ta muc' latot
ame'ique. 27 Vo'oxuc ti sonso la'ilatique, pero last'ujic ti Rioxe yo' xilic o ti ja' sonsoic ti
much'utic p'ijic ti yalojique. Vo'oxuc ti mu c'u atuic la'ilatique, pero last'ujic ti Rioxe yo'
xilic o ti ja' mu c'u stuic ti much'utic cuchem yu'unic ti yalojique. 28 Vo'oxuc ti p'ajbiloxuc
to'oxe, ti muc xa'ich'atic ta muq'ue, pero last'ujic ti Rioxe yo' xvinaj o ti mu c'u stu c'usi
tspasic ti much'utic ich'bilic ta muc' li' ta sba balamile. 29 Yech'o un mu xu' xcaltic ti muc
much'u xistaotique yu'un ja' no'ox lixc'uxubinotic ti Rioxe. 30 Ja' isc'an stuc ti Rioxe ti
avich'ic ta muc' ti Jesucristoe. Ja' lisp'ijubtasotic ti Cristoe. Ja' ch'abal jmultic chiyilotic o
ti Rioxe. Ja' icom o cu'untic li c'usitic chopole. Ja' liloc'otic o ta sc'ob ti pucuje. 31 Yech'o un
lavie mu xu' xcaltic ti muc much'u xistaotique. "Ja' lixc'uxubin ti Rioxe", chiicotic yu'un
ja' yech ts'ibabil li sc'ope.

2

Ja' li' yaloj ti ja' no'ox iyal a'yuc ti Pabloe ti vo'otic ta scoj jmultic ti icham ta cruz ti Cristoe

1 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ti c'alal ay cal ava'iic li sc'op Rioxe,
ma'uc icac' avilic ti p'ijone, ti lec jna' xic'opoje. 2 Ijnop ti mu c'usi yan chacalbeique,
ti ja' no'ox chacalbeic ti vo'otic ta scoj jmultic ti icham ta cruz ti Jesucristoe. 3 Ti c'alal
ijva'an jba ta atojolique, mu c'usi xul ta jol ica'i. Xit'elt'on xa ta xi'el mi ma'uc yech smelol
xbat cu'un sc'oplal ti Cristoe. 4 Ti c'alal ical ava'iic li sc'op Rioxe, ma'uc ta jp'ijil jtuc ti
lajchanubtasique. Ja' lisp'ijubtas ti Ch'ul Espíritue ti x'elan lacalbeique. 5 Yech'o un ma'uc
ta sp'ijil crixchano ach'unic li sc'op Rioxe. Ta syu'el Riox ach'unic.

Ja' li' yaloj ti ja' chiyalbotic ti Ch'ul Espíritue ti c'usi tsnop ti Rioxe

6 Li sc'op Riox chcalticotique oy bu mu xvinaj smelol. Ja' no'ox cha'ibeic smelol ti
much'utic xch'unojic xa leque. Yu'un mu xco'olaj xchi'uc c'usi tsnop li crixchanoetic li'
ta sba balamile. Mu xco'olaj xchi'uc c'usi tsnop li jyu'eletique. Yu'un sna' xchamic. 7 Li
sc'op Riox chcalticotique, ja' ti c'usi vo'ne snopoj ti Rioxe ti c'alal ch'abal to'ox li vinajel
balamile. Mu to'ox much'u sna'. Lavie liyalbotic xa ti Rioxe ti chac' jcuxlejaltic ta sbatel
osil mi chquich'tic ta muc' ti Jesucristoe. 8 Ti jyu'eletique mi jun muc sna'ic. Ti isna'icuc
ti oy slequilal syu'elal ti Jesucristoe, muc bu ismilic ti yechuque. 9 Ts'ibabil onox ta sc'op
Riox:
Lec tajmec c'usi jnopoj ta jcha'leic ti much'utic chisc'anique.
Muc much'u yiloj, muc much'u ya'yoj.
Mi jun crixchano mu xnop yu'un c'u x'elan,
xi ti Rioxe, xi ts'ibabil. 10 Ti c'usi vo'ne snopoj ti Rioxe, liyalbotic xa ti Ch'ul Espíritue. Yu'un
ti Ch'ul Espíritue sna'oj scotol. Yiloj c'usi tsnop ti Rioxe.
11 Ja' yech chac c'u cha'al li vo'otique ti mu jna'be jbatic c'u x'elan co'ontique, jtuctic
no'ox jna'ojtic c'u x'elan co'ontic. Ja' no'ox yech uc, muc much'u sna'be c'u x'elan yo'on ti
Rioxe. Ja' no'ox sna'oj ti Ch'ul Espíritue ti jun xchi'uque. 12 Ti Ch'ul Espíritu xchi'inojotique
ja' tey liquem tal yo' bu ti Rioxe, mu li'uc ijtatic ta sba balamile. Yech'o ti chiyalbotic
ti c'usi snopoj Riox chiyac'botique. 13 Yech'o un ti c'alal chichanubtasvanoticotique, ja'
chisp'ijubtasoticotic ta yalel ti c'usi chcalticotic a'yuque. Mu jtucticoticuc ta jnopticotic li
c'usi chcalticotic a'yuque. Ti much'utic chi'inbilic xa yu'un ti Ch'ul Espíritue lec xa'ibeic
smelol li c'usi chcalticotique. 14 Yan ti much'utic mu to ta xchi'inatic yu'un ti Ch'ul

Espíritue ti jun xchi'uc ti Rioxe, mu xa'ibeic smelol. "Mu c'usi bal o", xiic, ja' ti mu xa'ibeic smelole. Ja'to mi ichi'inatic yu'un ti Ch'ul Espíritue cha'ibeic smelol. [15] Ti much'utic chi'inbilic xa yu'un ti Ch'ul Espíritue mu c'usuc no'ox xch'unic. Ti much'utic mu to ta xchi'inatic yu'un ti Ch'ul Espíritue, mu sna'ic c'u yu'un ti mu c'usuc no'ox xch'unic ti much'utic chi'inbilic xa yu'un ti Ch'ul Espíritue. [16] Ja' chac c'u cha'al ts'ibabil ta sc'op Rioxe: "Muc much'u sna' ti c'usi tsnop ti Rioxe. Muc much'u xu' chchanubtas", xi ts'ibabil. Yan li vo'otique ti xchi'inojotic xa ti Ch'ul Espíritue, ti co'ol c'usi ta jnoptic xchi'uc ti Cristoe, jna'ojtic c'usi tsnop ti Rioxe.

3

Ja' li' yaloj ti tsobol ch-abtejic xchi'uc Riox ti much'utic chalic a'yuc li sc'op Rioxe

[1] Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ti c'alal ay cal ava'iic li sc'op Rioxe, ma'uc yech lacalbeic chac c'u cha'al chcalbeic ti much'utic xch'unojic xa leque. Yu'un co'oloxuc xchi'uc unen iquil ta stojol ti Cristoe yu'un chapasic to li c'usitic chal avo'onique, mu to chach'unic c'usi chayalbeic ti Ch'ul Espíritue. [2] Yech'o ti ja' lacalbeic ti bu xava'ibeic smelole. Yu'un co'oloxuc xchi'uc unen iquil ti naca to chu'ul chipane, ti mu to sna' xve'e. Pero ataoj avavic. [3] Yu'un ja' to chapasic li c'usitic chal avo'onique. Chavit'ixan abaic, chac'ac'al'o'onta abaic. Ti x'elan chapasique, co'oloxuc xchi'uc ti much'utic mu to ta xch'unic li sc'op Rioxe ti ja' no'ox tspasic li c'usitic chal yo'onique. [4] Ti ja' yech chavalique: "Li vo'one ja' ta jch'un c'usi chal ti Pabloe, li vo'one ja' ta jch'un c'usi chal ti Apolose", ti xachiique, ja' chvinaj o ti ja' to yech chapasic chac c'u cha'al tspasic ti much'utic mu to ta xch'unic li sc'op Rioxe.

[5] Li vo'one xchi'uc li Apolose mu tsotsuc cabtelticotic ti chavich'oticotic ta muq'ue. Chitunoticotic no'ox yu'un ti Rioxe. Ja' no'ox ti jeljeltos c'uxi chitunoticotique, ja' ti c'usi chal ti Rioxe. Yech'o ti ach'unic li sc'op Rioxe. [6] Vo'on ba'yi ay calboxuc, co'ol xchi'uc vo'on ijts'un ya'el. Li Apolose ja' xa layalbeic c'u x'elan smelol, co'ol xchi'uc ja' ismalta ya'el. Ti Rioxe ja' iyac' ch'iuc ya'el yu'un ja' laslecubtasbe avo'onic. [7] Yech'o un li vo'one mu tsotsuc cabtel yu'un naca no'ox ijts'un ya'el. Mi ja'uc li Apolose, yu'un naca no'ox ismalta ya'el. Ja' tsots yabtel ti Rioxe yu'un ja' iyac' ch'iuc ya'el. [8] Ti much'utic chal a'yuc li sc'op Rioxe, xchi'uc ti much'utic chalbe c'u x'elan smelole, co'ol chil ti Rioxe. Ti c'u x'elan chtunique, ja' yech smoton chc'ot yich'ic ta vinajel. [9] Tsobol chi'abtejoticotic xchi'uc ti Rioxe. Li vo'oxuque co'ol xchi'uc yosiloxuc xa ya'el ti Rioxe yu'un ja' islecubtas lavo'onique.

Co'ol xchi'uc yolel tsva'an jp'ej na ya'el ti Rioxe. [10] Li vo'one co'ol xchi'uc alvanilon ya'el ti tspac'be stanal yoc li nae, yu'un vo'on ba'yi lacalbeic li sc'op Rioxe. Yan xa o much'u tsva'anbe ya'el li spaq'ue. Jujun ta jnopticotic c'uxi ta xva'i cu'unticotic li nae. [11] Li stanal yoc na ya'ele ti más tsots sc'oplale, ja' ti ach'unic xa ti vo'otic ta scoj jmultic icham ti Jesucristoe. Yu'un muc much'u yan chac' jcuxlejaltic. [12] Li ta sba stanal yoc na ya'ele oy chcac'ticotic ya'el chac c'u cha'al li oroe, li platae, li ton ti co'ol xchi'uc sat anilloe, li te'e, li jobele, li c'ajbene. Oy sna' xlaj, oy mu sna' xlaj li c'usi chcac'ticotic ya'ele. [13] Li c'usi chcac'ticotic ya'ele, ja' li c'usi chcalticotic jujune. Ja'to chvinaj c'u x'elan c'alal sta yora ta xchic' ya'el ti Rioxe. Ja'to chvinaj o mi xc'ac', mi mu xc'ac' ya'el li c'usi icalticotique. [14] Ti much'u isnop lec ti c'u x'elan iyalbe sc'oplal ti Rioxe, mu xc'ac' ya'el ti c'usi iyale. Ja' chich' o smoton ti lec itune. [15] Yan ti much'u muc snop leque, chc'ac' ya'el ti c'usi iyale. Ja' muc bu chich' smoton yu'un mu c'usi bal o ti c'usi iyale. Pero ta onox xcuxi ta sbatel osil li stuque, co'ol xchi'uc ti much'u xc'ac' snae ti colel xa chcole.

[16] Na'ic me ti stemplooxuc xa ya'el ti Rioxe, ja' ti xchi'inojoxuc ti Ch'ul Espíritue ti jun xchi'uc ti Rioxe. [17] Mi oy much'u ma'uc yech chaxchanubtasic chac c'u cha'al yaloj ti Rioxe, tey ch-ac'bat castico yu'un ti Rioxe. Yu'un xch'amaloxuc xa, slecubtasoj xa avo'onic.

[18] Mi oy chanopic ti p'ijoxuque, ti xana'ic snopele, atuquic no'ox chalo'lo abaic. Más lec mu xatoy abaic yo' más xap'ijubic oe. [19] Li c'usitic ta jnop jtuctique mu c'usi bal o chil ti Rioxe. Ja' yech ts'ibabil ta sc'op Riox chac li'i: "Ti much'utic p'ijic ti yalojique, ti c'alal tsnopic ti xu' yu'un stuquique, ja'o ta xchamic, ch-ochic ta c'oc' ta sbatel osil", xi ts'ibabil. [20] Ts'ibabil noxtoc ta sc'op Riox: "Ti Rioxe sna'oj ti mu c'usi bal o sp'ijilic ti much'utic p'ijic

ti yalojique", xi ts'ibabil. [21] Yech'o un mu xat'ujic ti much'u chach'unbeic li c'usi chale
yu'un co'ol chtun avu'unic li c'usi chalique. [22] Ac'u mi vo'on, ac'u mi Apolos, ac'u mi Pedro,
co'ol chitunoticotic avu'unic. Ja' no'ox yech li c'usitic yac'oj Rioxe li' ta sba balamile ta xtun
avu'unic. Ja' no'ox yech ti c'u sjalil cuxuloxuc li' ta sba balamile, ta xtun avu'unic. Ja' no'ox
yech ti c'alal xachamique, ta xtun avu'unic yu'un chabatic ta vinajel. Li c'usitic chtal ta
atojolic lavie, ti c'usitic ts'acal to chtale, ta xtun avu'unic scotol ja' yo' más xach'unic oe.
[23] Li vo'oxuque chatunic yu'un ti Cristoe. Ti Cristoe ja' chtun yu'un ti Rioxe, ja' tspas li c'usi
tsc'ane.

4

Ja' li' yaloj ti icuch yu'unic ilbajinel ti yaj'apoxtoltac ti Jesucristoe

[1] Li vo'oxuque tsc'an chach'unic ti jcotolticotic chitunoticotic yu'un ti Cristoe, ti ja'
yac'oj cabtelticotic chcalticotic a'yuc ti c'usitic vo'ne snopoj ti Rioxe ti muc xa'iic ti vo'nee.
[2] Lavi chitunoticotic yu'un ti Rioxe, ja' tsc'an ti sjunul co'onticotic chitunoticotique.
[3] Yech'o un li vo'one muc ta alel cu'un mi lec, mi chopol jc'oplal avu'unic, ja' no'ox ti
chitun yu'un ti Cajvaltique. Ja' no'ox yech muc ta alel cu'un mi lec, mi chopol jc'oplal
yu'unic scotol li crixchanoetique. Ja' no'ox yech mu xcal ti c'u x'elan jc'oplale. [4] Mu xu'
xcal ti mu c'usi chopol jpasoje, mu xu' xcal ti toj lecone. Ja' no'ox xu' chal ti Cajvaltique.
[5] Ja' no'ox yech li vo'oxuque, ma'uc avabtelic ta yalel ti c'u x'elan chitunoticotic yu'un ti
Cajvaltique. Ja' no'ox ac'u jmalatic ti c'usi ora chcha'sut tale. Ja' chtal yal a'yuc ti c'usitic
ijnoptic jujuntal ti muc much'u sna'e. Ja'to chal a'yuc ti c'u x'elan liyilotic jujuntal ti Rioxe.
[6] Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ti x'elan lacalbeic jc'oplal xchi'uc li
Apolose, vo'oxuc ac'uxubinelic yo' xach'unic o li c'usi chal li sc'op Rioxe ti mu xat'ujic ti
much'u chach'unbeic ti c'usi chale. Mi chat'ujique, yu'un onox chanopic ti mu xa much'u
xastaique. [7] ¿C'u yu'un ti mu xa much'u xastaic chava'iic ti p'ijoxuque? Rioxlasp'ijubtasic,
yech'o un mu xu' xavalic yech.
[8] Xana'ic xa tajmec ti avalojique. Mu xa c'usi palta ti avalojique. Chac'an xa chapasic
mantal ti avalojique. Mu xa xitunoticotic avu'unic ti avalojique. Lec ti xana'icuc spasel
mantale, co'ol jpastic mantal ti yechuque. [9] Chquil li vo'one ja' yech tsc'an ti Rioxe
ti más p'ajbiloticotic vo'oticotic li yaj'apoxtoloticotique. Ja' tsc'an ti ja' yechoticotic
ya'el chac c'u cha'al li much'u tsots smule ti ta bail ta satil chmilee, ti tey q'uelbil
yu'un scotolic li' ta sba balamile: crixchanoetic xchi'uc anjeletic. [10] Vo'oticotic li
yaj'apoxtoloticotic ti Cristoe sonso chaviloticotic; yan li vo'oxuque p'ijoxuc ti avalojique
ti avich'ojic xa ta muc' ti Cristoe. Li vo'oticotique mu c'u jtu chaviloticotic; yan li
vo'oxuque cuchem avu'unic ti avalojique. Ich'biloxuc ta muc' yu'un scotol crixchanoetic;
yan li vo'oticotique chap'ajoticotic. [11] Abol jbaticotic ta vi'nal, ta taquiti'il. Vocol ta jta
jc'u'ticotic. Abol jbaticotic ta majel. Mu xinaqui ta jnaticotic, loq'uemoticotic ta xanvil.
[12] Tsots chi'abtejoticotic yo' jta o jve'elticotique. Chopol chic'oponatoticotic, pero ta
jc'anbeticotic ti Rioxe ti ac'u slecubtasbel yo'onique. Chcuch cu'unticotic li ilbajinele. [13] Li
much'utic chislo'iltaoticotique, lec ta jc'oponticotic. Mu c'usi bal o chiyiloticotic scotolic.
Co'ol xchi'uc c'a'epoticotic. Yech o c'al tana.
[14] Ti x'elan chajts'ibabeique, ma'uc yo' xaq'uexavic oe, ja' yo' xap'ijubic oe, yu'un co'ol
xchi'uc jch'amaloxuc chca'i yu'un jc'anojoxuc. [15] Ac'u mi ep tajmec ti much'utic chayalbeic
sc'oplal ti Cristoe, pero mu epuc latotique. Vo'on atoticon ya'el yu'un vo'on ba'yi lacalbeic
ti chac' jcuxlejaltic ti Jesucristoe, yech'o ti ach'unique. [16] Yech'o ti ja' tsc'an chachanic ti
c'u xi'elane.
[17] Yech'o ti ijtac tal li Timoteoe, ti jc'anoje, ti sjunul yo'on yich'oj ta muc' ti Cajvaltic
Jesuse. Yu'un ixch'un li sc'op Rioxe ti c'alal icalbee, yech'o un co'ol xchi'uc jch'amal
chca'i. Ja' chtal syules ta ajolic ti c'u x'elan chitun yu'un ti Cristoe chac c'u cha'al chcalbe
li much'utic xch'unojic sc'op Riox ti butic chi'ech' ta jujun temploe. [18] Oy jayvo'oxuc ti
chatoy abaique, yu'un mu xa bu chtal jq'ueloxuc ti avalojique. [19] Mi sc'an Cajvaltique po'ot
xa xtal jq'ueloxuc. Ja' chtal jq'uel mi lec c'usi tspasic li much'utic tstoy sbaique, o mi

yeic no'ox. [20] Mi melel ti jch'unojtic pasel ta mantal yu'un ti Rioxe, mu ta queticuc no'ox
chvinaj. [21] Yech'o un ¿c'usi chac'anic ti c'alal xitale? ¿Mi tsitsel, o mi c'uxubinel? Nopic ti
c'usi chac'anique.

5

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan icom sc'oplal ti much'u isa' smule

[1] Ica'i ti oy jun achi'ilic ti yic'oj xcha'me'e. Chopol tajmec ti x'elan tspase. Ja' muc bu
spasic yech ti much'utic mu to ta xch'unic li sc'op Rioxe. [2] Yech no'ox ti toj lecoxuc ti
avalojique, mu xavich' amelolic. Tsc'an chavat o avo'onic li jun isa' smule. Más lec ti mu
xa xavaq'uic ochuc ta temploe. [3] Ac'u mi muc bu li'on li vo'one ti c'alal xatsob abaic ta
snopel c'usi ta cha'leel ti much'u yech spasoje, pero co'ol xchi'uc li'on ya'ele, yech'o ti
ijnop xa ti c'usi ta cha'leele. [4] Ti c'alal xatsob abaique, li'on ya'el uque, li' ti Cajvaltic uque.
[5] Yech'o un li much'u staoj smule, aq'uic ta sc'ob pucuj yo' xil o svocole, yo' xicta o sba
ta spasel li c'usi chal yo'one. Mi iyicta sbae, ta onox xcuxi ta sbatel osil ti c'alal sta yora
chalbe bu chbatic ta sbatel osil scotol crixchanoetic ti Cajvaltic Jesuse.

[6] Yech chanopic ti lecoxuque yu'un tey achi'uquic li much'u sa'oj smule. Co'ol xchi'uc
svuquesobil xch'ut pan, ac'u mi jset' no'ox xcac'tic, pero chvuc o xch'ut scotol li pane.
Ja' no'ox yech mi lec chquiltic li much'u staoj smule, chlic xchan li yantique. [7] Yech'o
un ja' tsc'an ti mu xa xavaq'uic ochuc ta templo li much'u staoj smule yo' xvinaj o ti
lec c'usi chapasique. Ja' yech chac c'u cha'al tspasic li jchi'iltac ta israelale ti c'alal sta
yora li sq'uinal ti c'alal iloq'uic ta mozoil ti ba'yi jtot jme'ticotique. Ta xch'ubaic loq'uel li
pan ti bu yich'oj xa svuquesobil xch'ute, xchi'uc vots'bil arina ti yich'oj xa svuquesobile.
Ta ach' tspasic, mu xa bu chich' svuquesobil. Ti c'alal tsve'ique, ti c'alal tsti'ic chije, ja'
seña ti loq'uemic xa ta mozoile. Ja' yech tsc'an chach'ubaic loq'uel li c'usitic chopole, yo'
xvinaj o ti sloq'uesojoxuc xa ta mulil ti Cristoe lavi ach'unojic xa ti iyac' sba ta milel ta
scoj jmultique. [8] Yech'o un ac'u jyules ta joltic ti lisloq'uesotic xa ta mulil ti Cajvaltique.
Ja' ac'u jnoptic ti c'usi leque, mu xa ya'uc jnoptic li c'usi chopole.

[9] Lacalbeic xa onox ta yan jvun ti mu xachi'inic li much'utic tsa' yantse, li much'utic tsa'
yajmule. [10] Ti x'elan lacalbeique, mu'nuc mu xu' xachi'inic ti much'utic mu to ta xch'unic
li sc'op Rioxe ti tsa' yantsique, ti tsa' yajmulique, ti scotol c'usi chpich' yo'onique, ti ch-
elc'ajique, ti chich'ic ta muc' santoetique. Ti yechuc smelol ti c'usi lacalbeique, ja' tsc'an
chavictaic li balamile. Li'toe capalotic xchi'uc jmulaviletic. [11] Ti smelol ti c'usi lacalbeic tal
ta jvune, ja' mu xachi'inic ti much'utic xch'unojic sc'op Riox ti ta alele ti tsa' to yantsique,
ti tsa' to yajmulique, ti chpich' to yo'onic li c'usitic oye, ti chich'ic to ta muc' li santoetique,
ti chlo'iltavanic toe, ti chyacubic toe, ti ch-elc'ajic toe. Ti much'utic yech tspasique mu me
xavaq'uic ochuc ta templo, mi ja'uc xachi'inic ta ve'el ta uch'vo'. [12-13] Ti much'utic mu to ta
xch'unic li sc'op Rioxe mu jtic' jba ta yac'bel castico. Tey ch-ac'bat castico yu'un ti Rioxe.
Li vo'oxuque ja' no'ox xavac'beic castico mi oy bu ista smul li jchi'iltactic ta xch'unel li
sc'op Rioxe. Yech'o un mu xa xavaq'uic ochuc ta templo li much'u staoj smule.

6

Ja' li' yaloj ti chopol mi chba jc'anbetic parte ti much'utic mu to ta xch'unic li sc'op Rioxe

[1] Ti c'alal chac'anic meltsanbel ac'opique, ¿mi mu xaq'uexavic ya'el ti ja' chba avalbeic
smeltsan ti much'utic mu to ta xch'unic li sc'op Rioxe? ¿Mi ja' mu xmeltsaj yu'unic ya'el
lachi'ilic ta xch'unel li sc'op Rioxe ti ja'uc avalbeic smeltsanele? [2] Vo'otic ti jch'unojtic li
sc'op Rioxe, ana'ojic ti ta jpastic mantal ti c'alal po'ot xa'ox xlaj li balamile. Yech'o un
xmeltsaj avu'unic li c'usi mu vocluc ta meltsanele. [3] Ana'ojic noxtoc ti vo'otic ta jnoptic
c'u x'elan chcom sc'oplalic ti anjeletic ti ista smulic ti vo'nee. Yech'o un xmeltsaj cu'untic
li jset' jts'uj c'op li' ta sba balamile. [4] Mi chac'anic meltsanele, albo junuc achi'ilic ac'u mi
muc bu tsots yabtel avu'unic. [5] Ti x'elan chacalbeique, ja' yo' xaq'uexavic oe. ¿Mi'n ch'abal
junuc achi'ilic ti sna' smeltsanele? [6] ¿Mi'n ja' lec ana'ojic ti ja' tey chba ajambe aba amulic
ta stojol ti much'utic mu to ta xch'unic li sc'op Rioxe?

7 Ti x'elan chatic'be aba amulique, ja' chvinaj o ti mu to chavictaic ti c'u to'ox
xa'elanique. ¿C'u yu'un ti mu xcuch avu'unic li c'usitic chacha'leatique? 8 Ja' no'ox yech
chopol c'usi chacha'levanic uc. Mu yanuc o ti much'u chopol c'usi chacha'leique, achi'il
no'ox abaic ta xch'unel li sc'op Rioxe.
9-10 ¿Mi mu xana'ic ya'el ti mu xba xchi'inic Riox ti much'utic chopol c'usitic tspasique?
Mu xalo'lo aba atuquic. Ti much'utic tsa' yantse, xchi'uc ti much'utic tsa' yajmule, xchi'uc
ti much'utic chich'ic ta muc' santoetique, xchi'uc ti much'utic ta xchi'in sbaic ta vinicale,
xchi'uc ti much'utic ta xchi'in sbaic ta antsile, xchi'uc li j'eleq'uetique, xchi'uc ti much'utic
scotol c'usi chpich' yo'onique, xchi'uc li jyacubeletique, xchi'uc li jlo'iltavanejetique,
xchi'uc ti much'utic tslo'loic taq'uine, scotol ti much'utic yeche mu xba xchi'inic ti Rioxe.
11 Ja' to'ox yechoxuc jlom. Lavie layaq'uic xa ta pertonal ti Rioxe. Lec xa avo'onic. Ch'abal
xa amulic chayilic, ja' ti ach'unojic ti ja' istoj amulic ti Cajvaltic Jesucristoe, ja' ti laxchi'inic
xa ti Ch'ul Espíritue ti jun xchi'uc ti Cajvaltique.

Ja' li' yaloj ti ac'u tunicotic junlejtic yu'un ti Rioxe

12 Ti bu yaloj Riox mu xu' jpastique, mu xu' jpastic. Melel xu' jpastic ti c'usitic muc bu
yaloje, pero mu scotoluc chcoltavan ta xch'unel c'usi tsc'an ti Rioxe. Oy bu yic'al ja' xbat
ta co'ontic. 13 Melel li jve'eltique ja' scuenta jch'utic. Li jch'utique ja' scuenta ve'elil. Pero
ti Rioxe ta sta yora ti ta xch'ay xcha'tosole. Pero ti lispasotic ti Rioxe, ma'uc lispasotic o
ti ta jsa' cantstique, ti ta jsa' cajmultique. Ti lispasotique, yu'un chitunotic yu'un. 14 Ti mi
lichamotique, chixcha'cuxesotic ti Rioxe chac c'u cha'al ixcha'cuxes loq'uel ta smuquenal
ti Cajvaltic Jesuse yu'un stuc no'ox oy syu'el.
15 Li vo'otique ana'ojic ti spat xoconotic xa ya'el ti Cristoe. ¿Mi'n lec ana'ojic mi chba
jchi'intic ants tol sa' yajmul lavi spat xoconotic xa ya'el ti Cristoe? 16 ¿Mi mu xana'ic ya'el
li much'u ta xchi'in li ants tol sa' yajmule jun chc'ot xchi'uc? Ja' chac c'u cha'al ts'ibabil
ta sc'op Rioxe: "Xcha'va'alic jun chc'otic", xi ti Rioxe. 17 Yan ti much'u chich' ta muc' ti
Cajvaltic Jesuse, co'ol c'usi tsnop xchi'uc ti Cajvaltique.
18 Yech'o un ja' tsc'an ti j'ech'el xavictaic li sa'antse li sa'vinique yu'un chnop xava'iic.
Li c'usitic yan mulile mu xnop xava'iic, ja' no'ox más chopol li sa'antse li sa'vinique yu'un
chnop xava'iic. 19 ¿Mi mu xana'ic ya'el ti ja' xa stemplooxuc ti Ch'ul Espíritue ti yac'oj
achi'inic ti Rioxe? Mu avu'unuc aba atuquic. 20 Yu'un toyol lastojic ti Rioxe, yech'o un
tunanic yu'un ajunlejic.

7

Ja' li' yaloj c'u x'elan sc'oplal li nupunele

1 Li c'usi ajac'becon ta vune, li' chacalbeic c'u x'elan smelole. Li cremotique lec ti mi mu
sa' yajnilique. 2 Pero lavi mu xu' cha'iique, ac'u sa' yajnilic. Ja' no'ox yech li tsebetique,
más lec mi i'ayan smalalic uque. 3 Li vinique ac'u xchi'in li yajnile. Li antse ac'u xchi'in
li smalale. 4 Li antse mu xa yu'unuc sba stuc, ja' xa yu'un li smalale. Ja' no'ox yech li
vinique, mu xa yu'unuc sba stuc, ja' xa yu'un li yajnile. 5 Yech'o un mu me xajalanbe abaic
jujuntal. Ja' no'ox mi co'ol chanopic ti muc bu chachi'in abaic jayibuc c'ac'ale mi oy c'usi
chac'anbeic ti Rioxe, xu' mu xachi'in abaic. Ts'acal to chlic achi'in abaic naca me soc ajolic
ti pucuje.
6 Ti x'elan icale, ja' no'ox ta jyules ta ajolic li c'usi leque, mu vo'onicon chcal mantal.
7 Li vo'one más lec chca'i ti ja'uc yech scotol cremotic chac c'u cha'al li vo'one ti ch'abal
cajnile. Pero mu jtosicotic, yu'un jeljeltos yac'ojotic ti Rioxe.
8 Li tojol cremotique, li tojol tsebetique, li me'anal antsetique, más lec ti ja'uc yechic
chac c'u cha'al li vo'one ti ch'abal cajnile. 9 Pero mi mu xu' cha'iic ti ch'abal yajnilique, ti
ch'abal smalalique, ja' más lec mi nupul ts'acalique; ja' chopol ti mi tey no'ox xmacmon
yo'onique.
10 Vo'oxuc ti nupul ts'acaloxuque ti co'ol jch'unojtic li sc'op Rioxe, chacalbeic jp'eluc
mantal pero mu vo'onicon jmantal, ja' smantal ti Cajvaltique. Li vo'oxuque, antsetic, mu
me xach'ac amalalic. 11 Mi mu xach'unic li c'usi chacalbeique, mi ach'ac abaique, mu xu'

xaviq'uic yan vinic. Tey va'etanic o. Mi mu xu' chava'iic ti tey xava'etique, cha'ic'o abaic
xchi'uc lamalalic onoxe. Ja' no'ox yechoxuc uc, viniquetic, mu me xach'ac lavajnilique.

12 Li c'usi li' chacalbeique muc bu yaloj ti Cajvaltique, jtuc no'ox chcal. Mi oy junoxuc ti
muc bu xch'unoj sc'op Rioxe lavajnilique, mi jun avo'onique, mu me xach'ac o lavajnilique.
13 Mi oy junoxuc ti muc bu xch'unoj sc'op Rioxe lamalalique, mi jun avo'onique, mu me
xach'ac o lamalalique. 14 Mi muc bu xch'unoj sc'op Rioxe li vinique, mu chopluc ch-ile yu'un
ti Rioxe ti yic'oj o sbaic xchi'uc li yajnile ti ja' xch'unoj li sc'op Rioxe. Ja' no'ox yech mi
ja' muc bu xch'unoj sc'op Rioxe li antse, mu chopluc ch-ile yu'un ti Rioxe ti yic'oj o sbaic
xchi'uc li smalale ti ja' xch'unoj li sc'op Rioxe. Ti chopluc chil Rioxe ti yic'oj sbaique, mu
x'ac'batic bentisyon yol xch'amalic ti yechuque. 15 Mi ja' ta xch'acvan ti much'u muc bu
xch'unoj li sc'op Rioxe, mi ants, o mi vinic, ac'u xch'ac sbaic. Ti much'u ta xch'aquee, mi
ants, o mi vinic, xocol chcom. Mu me sa' c'op ti much'u ta xch'aquee. Vo'otic ti yic'ojotic
xa ti Rioxe, ja' tsc'an ti mu jsa'tic c'ope. 16 Antsetic, mu xana'ic mi ta xch'un avu'unic sc'op
Rioxe lamalalique. Ja' no'ox yechoxuc uc, viniquetic, mu xana'ic mi ta xch'un avu'unic
sc'op Rioxe lavajnilique.

17 Ti c'u xa'elanic jujun ti c'alal ach'unic li sc'op Rioxe, ich'ic ta muc' ti Rioxe, mu c'usi
yan xanopic. Ja' yech chcal ta scotol temploetic. 18 Mi avich'ojic circuncisión ti c'alal
ach'unique, yechanic o. Mi muc bu avich'ojique, yechanic o noxtoc. 19 Ma'uc tsots sc'oplal
mi quich'ojtic circuncisión, o mi ch'abal. Ja' no'ox ac'u jch'untic ti c'usitic chiyalbotic
ti Rioxe. 20 Ti c'u xa'elanic jujun ti c'alal ach'unique, yechicoxuc o me. 21 Mi chonbiloxuc
ta mozoil ti c'alal ach'unique, mu me xavat o avo'onic, teyanic o. Yan ti mi onox c'uxi
xu' chaloq'uique, loc'anic. 22 Ti much'utic tiq'uilic ta mozoil ti c'alal ixch'unique, ac'u
syules ta sjolic ti iloq'uesatic xa ta mulil yu'un ti Cajvaltique. Yan ti much'utic colemic
ti c'alal ixch'unique, ac'u syules ta sjolic ti ja' xa chtunic yu'un ti Cristoe. 23 Ja' lasmanic ti
Rioxe. Toyol lastojic, yech'o un ja' tsc'an ti ja' chatunic yu'une. Ma'uc smelol ti ja' chavac'
avocolic ta spasel c'usitic lec chil li crixchanoetique yo' lec xayilic o ti avalojique. 24 Yech'o
un vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ti c'u xa'elanic jujun ti c'alal ach'unique,
yechicoxuc o me yu'un tey xchi'inojoxuc ti Rioxe.

25 Li vo'oxuque, tojol cremotic, tojol tsebetic, chacalbeic ti c'usi iyul ta jol jtuque, ma'uc
smantal ti Cajvaltique. Yu'un xc'uxubinojon ti Cajvaltic Jesucristoe, yech'o ti sjunul co'on
chitun yu'une, jna'oj ti c'usi tsc'ane. 26 Li vo'one más lec chca'i ti c'u xa'elanic onox jujune,
yo' mu masuc xavil o avocolic ta ts'acale. 27 Vo'oxuc ti oy avajnilique, mu me xach'ac abaic.
Vo'oxuc ti ch'abal to avajnilique, mu me xasa'ic. 28 Pero mi mu xu' chava'iic ti ch'abal
avajnilique, ma'uc mulil mi chasa'ique. Ja' no'ox yech uc, tsebetic, ma'uc mulil mi i'ayan
amalalique. Ja' no'ox ti más chavil avocolic mi i'ayan amalalique. Li vo'one mu jc'an ti
chavil avocolique.

29 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ti x'elan chacalbeique, ja' ti mu xa
bu jal li'otic ta sba balamile. Ti jayvo' oy avajnilique, mu me ja'uc no'ox ta avo'onic
snopilanel ti c'uxi chavich' ame'analique. 30 Ti jayvo' chavat avo'onique, mu me ja'uc
no'ox ta avo'onic. Ti jayvo' jun avo'onique, mu me ja'uc no'ox ta avo'onic. Ti jayvo'
j'equeloxuque co'oluc me xchi'uc ch'abal c'usuc avu'unic chava'iic. 31 Ti jayvo' oy c'usuc
avu'unique, co'oluc me xchi'uc ch'abal c'usuc avu'unic chava'iic. Yu'un li c'usitic oy li' ta
sba balamile ta onox sta yora ti chlaje.

32 Li vo'one ja' ta jc'an ti jun avo'onique. Ti much'utic ch'abal yajnile más xocolic ta
snopel ti c'usi jun o yo'on ti Cajvaltique. 33 Yan ti much'utic oy yajnilique persa tsnopic
ti c'usitic jun o yo'on li yajnilique. 34 Mu jtosuc no'ox ti c'usi tsnopique. Ja' no'ox yech ti
much'utic ch'abal smalalique, más xocolic ta snopel ti c'usi jun o yo'on ti Cajvaltique yo'
xtunic o ta stojol ti Cajvaltique. Yan ti much'utic oy smalalique persa tsnopic ti c'usitic
jun o yo'on li smalalique.

35 Ti x'elan chacalbeique, ja' ac'uxubinelic, mu'nuc chajpajesic. Ja' no'ox chajp'ijubtasic
ta spasel li c'usi leque yo' mu c'usi xaspajesic ta spasel c'usi lec chil ti Cajvaltique.

36 Mi oy much'u chil ti ista xa sva'lej li stsebe, ti tsc'an xa smalal chile, tey ac'u snop
ti c'usi más leque. Xu' chac', ma'uc mulil. 37 Yan ti much'u más lec cha'i ti mu xaq'ue, ti
mu sc'an smalal chil li stsebe, lec noxtoc mi mu xaq'ue. 38 Ti much'u chac' stsebe lec. Ti
much'u mu xaq'ue más to lec.
39 Ti ants oy xa smalale mu xu' xch'ac sbaic ti c'u sjalil cuxul li smalale. Pero mi icham
li vinique, xocol chcom li antse, xu' xtac'av mi ital sjaq'uel ta yan o vinique, ja' no'ox mi
xch'unoj sc'op Rioxe ti much'u chtale. 40 Li vo'one chcal ti ja' más jun yo'on c'alal stuque.
Chcal ti ja' yech tsc'an ti Ch'ul Espíritue ti jun xchi'uc ti Rioxe.

8

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan sc'oplal li smoton santoetique

1 Ti ajac'beic smelol li ti'bol ti smotoninoj santoetique, li' chacalbeic c'u x'elan smelole.
Melel jna'ojtic ti mu cuxluc li santoetique. Pero mi oy chanopic ti mu c'u tspas mi chati'ic
li ti'bol ti smotoninoj santoetique, yu'un onox chavalic ti atuc no'ox xana'ic ya'ele. Mi
jc'anojtic ti Rioxe, ja' no'ox yech jc'anojtic li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe. Chul
ta joltic noxtoc ti yic'al xicta o sbaic cu'untic ti much'utic mu to ta xch'unic lec li sc'op
Rioxe. 2 Mi ta jti'tic li ti'bole, yech ta jnoptic ti jna'tic xae. 3 Mi jc'anojtic ti Rioxe, jna'ojtic
ti c'usi lec chile chac c'u cha'al yiloj c'u x'elan li co'ontique.
4 Melel jna'ojtic ti jun no'ox ti Rioxe, ti mu cuxluc li santoetique. Yech'o un mu c'u tspas
ya'el mi ta jti'tic li ti'bol ti smotoninojique. 5 Ac'u mi oy much'u tsp'isic ta Riox li c'usitic
oy ta vinajele ta balamile, ti x'elan chalique, yu'un ep riox ya'el, ep cajvaltic ya'el. 6 Li
vo'otique jch'unojtic ti jun no'ox ti Rioxe, ja' ti Jtotic Riox ta vinajele, ja' ti much'u ispas
scotol li c'usitic oye. Ja' ti liyac'otic tale ti chquich'tic ta muq'ue. Jch'unojtic ti jun no'ox
ti cajvaltique, ja' ti Jesucristoe. Ja' onox ispas li c'usitic oye. Ja' lixch'amalinotic o ti Rioxe
ti iquich'tic ta muc' ti Jesucristoe.
7 Ti much'utic nopem to'ox xa'iic ti chich'ic ta muc' li santoetique, ti mu to ta xch'unic
lec li sc'op Rioxe, tsnopic to ti cuxul li santoetique. Chi'ic to ta sti'el li ti'bol ti
smotoninojique, yech'o ti tsta o smul cha'iic mi tsti'ique. 8 Li vo'oxuque ana'ojic xa ti
mu ta ve'liluc lec chiyilotic o ti Rioxe. Ma'uc to lec chiyilotic o mi ta jlajestique. Mu
chopluc chiyilotic o mi mu jlajestique. 9 Nopic me lec, mu me c'usuc no'ox xalajesic. Mu
me vo'oticoxuc ta amulic ti tsta smul cha'iic ta stojol Riox li much'utic mu to ta xch'unic
lec li sc'op Rioxe. 10 Li vo'oxuque ana'ojic xa ti mu cuxluc li santoetique. Pero mi layil
junuc ti much'utic mu to ta xch'unic lec li sc'op Rioxe, ti tey chotol chave' ta mexa yo'
bu li santoetique, "Xu' nan jti' uc che'e", xi liquel. 11 Vo'ot ti ana'oj xa ti mu cuxluc li
santoetique, vo'ot ta amul mi iyicta sbaic junuc ti much'utic mu to ta xch'unic lec li sc'op
Rioxe ti ja' ta scoj smulic uc ti icham ti Cristoe yo' xcuxiic o ta sbatel osile. 12 Mi iyicta
sbaic avu'un li much'utic mu to ta xch'unic lec li sc'op Rioxe, chata amul ta stojolic, chata
amul ta stojol ti Cristo noxtoque. 13 Yech'o un mi chquiltic ti chicta o sbaic li jchi'iltactic
ta xch'unel li sc'op Rioxe ti ta jti'tic ti'bole, más lec mu ya'uc jti'tic ta jmoj yo' mu xicta o
sbaic cu'untique.

9

Ja' li' yaloj ti yech onox snopoj ti Pabloe ti mu c'usi tsc'anbe li much'utic chalbe li sc'op Rioxe

1 Li vo'one ta melel ti apoxtolone yu'un iquil ti Cajvaltic Jesucristo uque. Muc much'u xu'
c'usi chiyalbe. Vo'on ical ava'iic li sc'op Rioxe yech'o ti ach'unique. 2 Ti much'utic chalic ti
ma'uc apoxtolone, teyuc, ac'u yalic. Yan li vo'oxuque mu xu' chavalic ti ma'uc apoxtolone,
yu'un vo'on lacalbeic li sc'op Rioxe yech'o ti ach'unique. Ja' ivinaj o ti ja' chitun yu'un ti
Cajvaltique.
3 Ti much'utic chistic'beic jmule ja' yech chcalbeic chac li'i. 4 Xu' xamac'linicon chac c'u
cha'al chamac'linic li yan apoxtoletique. 5 Xu' jsa' cajnil uc ti ta jchi'in ta yalel ta muyel
chac c'u cha'al li yan apoxtoletique, chac c'u cha'al li yits'intac Cajvaltic Jesuse, chac c'u
cha'al li Pedroe. 6 Xu' xquicta cabtelticotic uc xchi'uc li Bernabee chac c'u cha'al li yan

apoxtoletique ti vo'oxuc chamac'linique. Ja' no'ox yech xu' chamac'linoticotic uc. [7] Li much'u ochem ta solteroale, tey tsta sve'el, tey tsta li c'usuc yu'une. Li much'u ta sts'un uvae, tslo'be sat. Li much'u oy xchivoe, chuch'be xchu'. Ja' no'ox yech xu' chavaq'uic jve'elticotic uc yu'un chitunoticotic avu'unic. [8] Mu me xanopic ti jtuc ijyules ta jol ti x'elan icale, yu'un ja' yech li smantal Rioxe. [9] Ti Moisese ists'iba comel chac li'i: "Ti c'alal ta stec'ulan trigo li vacaxe, mu me xavac'be svosal, tey ac'u sc'ux", xi ts'ibabil. Ti Rioxe mu c'ajomuc no'ox chc'uxubin li vacaxe. [10] Ti x'elan ts'ibabile, ja' jc'oplalticotic uc. Co'ol xchi'uc li much'u tsvoc' yosile xchi'uc li much'u tsmaj strigoe, jun yo'on ch-abtej yu'un sna'oj ti tey tsta sve'ele. [11] Lavi vo'on ba'yi lacalbeic li sc'op Rioxe, yech'o un xu' xavac'becon ya'el li c'usitic chtun cu'une. [12] Li yan apoxtoletique ja' tsc'anic ti chamac'linique. Li vo'one más to xu' xamac'linicon ya'el ti yechuque.

Pero mu jc'an ti chamac'linicone. Ti mu jc'ane, oy bu vocol ta jta jve'el pero ta jts'ic, naca me vo'onicon ta jmul ti mu xavich'ic ta muc' ti Cristoe. [13] Li paleetique ana'ojic ti tey tsta sve'elic ta temploe yu'un ja' yech smantal ti Rioxe ti xu' tslajesic jts'ujuc li smoton Riox ti tey tsmilique. [14] Ja' no'ox yech li much'utic chalic a'yuc li sc'op Rioxe, yaloj Cajvaltic ti tey tsta ech'el sve'elique. [15] Yan li vo'one mu jc'an yech. Ti x'elan chajts'ibabeic tale, mu'nuc ta jc'an mac'linel. Yu'un yech onox jnopoj ti mu c'usi ta jc'ane. Mi oy much'u chisuje, más lec chamicon.

[16] Mu xu' jtoy o jba ti vo'on chcal li sc'op Rioxe. Persa chcal yu'un ja' chitun yu'un ti Cajvaltique. Mi mu jc'an xcale, abol jba. [17] Mi ta slequil co'on chcale, oy xa jtojol chca'i. Mi mu ta slequiluc co'one, ma'uc yech smelol yu'un ja' chitun yu'un ti Cajvaltique. [18] Li jtojol ya'ele ja' ti mu c'usi ta jc'anbeic li much'utic chcalbeic li sc'op Rioxe. Ac'u mi ca'yoj ti xu' jc'an lavi yaj'apoxtolon ti Cajvaltique, pero mu jc'an.

[19] Li vo'one muc much'u xu' chispas ta mantal. Slequil no'ox co'on jtuc ti chitun yu'unique yo' ep xich'ic o ta muc' cu'un ti Cristoe. [20] Ti c'alal ta jchi'in li jchi'iltac ta jurioale ti xch'unojic ti ja' chcuxiic o ta sbatel osil li smantaltac Rioxe ti ists'iba comel ti Moisese, ja' no'ox yech ta jch'un ti bu stac' ch'unele. Ti x'elan ta jpase, ja' yo' xa'iic o li c'usitic chcalbeique, yo' xch'unic o cu'un ti ja' no'ox chac' jcuxlejaltic ti Cajvaltic Jesuse. [21] Ti c'alal ta jchi'in lachi'ilique, vo'oxuc ti ma'uc jurioxuque, ti muc bu ya'yojic li smantaltac Rioxe, ja' no'ox yech ta jpas chac c'u cha'al tspasique. Co'ol xchi'uc muc bu ca'yoj yilel li smantaltac Riox uque pero mu'nuc mu xa xquich' ta muc' ti Cristoe. Ja' yo' xa'iic o li c'usitic chcalbeique, yo' xch'unic o cu'un ti ja' no'ox chac' jcuxlejaltic ti Cajvaltic Jesuse. [22-23] Ti c'alal ta jchi'in ti much'utic mu to ta xch'unic lec li sc'op Rioxe, ti xch'unojic to ti oy c'usi mu stac' pasele, ja' no'ox yech mu jpas uc yo' xa'iic o li c'usitic chcalbeique, yo' xch'unic o lec li sc'op Rioxe. Ti x'elan ta jco'oltas jbae, ja' yo' xcuxiic o ta sbatel osil uque.

[24] Li vo'oxuque ana'ojic ac'u mi ep li much'utic ch-anilajique pero jun no'ox ti much'u ta sta li trofeoe. Ja' no'ox yech ja'uc no'ox me ta avo'onic uc ti cuxlejal chayac'beic ti Cajvaltique. Mu me c'usi yan xch'ay o avo'onic. [25] Li j'aniletique xchabioj sbaic yo' staic o li strofeoique. Ti c'usi chac' o svocolique, sna' xlaj. Yan ti c'usi chcac' o jvocoltic li vo'otique, mu sna' xlaj. [26] Li vo'one ja' yechon chac c'u cha'al li much'u ja' ta yo'on li strofeoe, yu'un ja' no'ox ta co'on ti jcuxlejal chi'ac'bate. Ja' yechon chac c'u cha'al li bocseadoretique ti tsnopic lec ti c'uxi chcuch o yu'unique. [27] Li vo'one mu jpas li c'usi chal co'one. Ti ja'uc ta jpase, ac'u mi ical a'yuc ti ja' chcom o c'usitic chopol mi iquich'tic ta muc' ti Cajvaltic Jesuse, mu onox jta ti jcuxlejal ta sbatel osile.

10

Ja' li' yaloj ti mu xa me xbatic yo' bu li santoetique

[1] Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ja' ta jc'an ti mu xch'ay xava'iic c'u x'elan i'ilatic yu'un Riox ti ba'yi jtot jme'ticotique ti iloq'uesatic tal ta mozoile. Ja' ibeiltasatic tal scotolic yu'un ti toque ti bu isc'an Riox italique. I'ech'ic tal scotolic ta Tsajal Nab. [2] Ti c'u yepal iloq'uic tal ta mozoile ja' totil yu'unic ti Moisese. Ti Moisese ja' babe ital ta yolon ti toque, ja' babe ital noxtoc ti c'alal i'ech'ic tal ta nabe. [3] Ti c'alal teyic ta

xocol balamile, imac'linatic scotolic yu'un ti Rioxe. [4] Scotolic iyuch'ic ti vo' iloc' ta ch'ene
ti i'ac'batic yu'un ti Rioxe ti c'alal ismaj ch'en ti Moisese. Ti x'elan iloc' ti vo'e, yu'un tey
onox xchi'uquic ti Cristoe. [5] Ac'u mi scotolic ic'uxubinatic tal pero muc bu ep iyich'ic ta
muc' ti Rioxe. Chopol i'ilatic, yech'o ti tey ichamic ta xocol balamile.
[6] Ti x'elan icha'leatique, ja' chvinaj o ti mu xu' jnoptic c'usitic chopol chac c'u cha'al
isnopique. [7] Yech'o un mu xa me xavich'ic ta muc' li santoetique chac c'u cha'al iyich'ic
ta muc' ti jlom jtot jme'ticotic ti ta más vo'nee. Yu'un ja' yech ts'ibabil sc'oplalic ta sc'op
Riox chac li'i: "Li jchi'iltactique ispas yajsantoic. Ispasbeic sq'uinal. Ixchic'beic smoton.
Ive'ic, iyuch'ic ti c'usi tsc'an yo'onique, i'ac'otajic", xi. [8] Ja' no'ox yech noxtoc mu me xasa'
avantsic chac c'u cha'al isa' yantsic ti jlom jtot jme'ticotic ti ta vo'nee. Ti x'elan ispasique,
ta jun no'ox c'ac'al imilatic veintitres mil. [9] Mu me xaq'uelbeic yo'on ti Rioxe chac c'u
cha'al ispasic ti jlome. Ti x'elan ispasique, iti'atic ta quiletel chon, ichamic o. [10] Mu me c'usi
chopol xavalbeic ti Rioxe chac c'u cha'al iyalic ti jlome. Ti x'elan iyalique, ora i'ac'batic
castico yu'un ti anjele. I'ipajic, ora ichamic.
[11] Ti x'elan icha'leatique, ja' yo' xi'ic o ti jlome. Ti ts'ibabil icom ti c'u x'elan
icha'leatique, ja' yo' xixi'otic o uque lavi po'ot xa xlaj li balamile. [12] Ja' no'ox yech ti much'u
tsnop ti mu xa c'usi chopol chtal ta yo'one, ac'u me sq'uel sba naca me spas li c'usi chopole.
[13] Mi oy c'usi chopol chtal ta avo'onique, na'ic me ti ja' yech chtal ta co'ontic jcotoltique.
Pero ti Rioxe yaloj onox ti chixchabiotique, yech'o ti mu xac' ti toj más chtale, ja' no'ox ti
c'usi xcuch cu'untique. Chiscoltaotic yo' mu jch'untic oe.
[14] Vo'oxuc ti jc'anojoxuque, mu xa me xabatic yo' bu li santoetique. [15] Ti x'elan
chacalbeique, yu'un quiloj ti xana'ic snopele. Yech'o un nopic mi ma'uc yech smelol li
c'usi chacalbeic tale. [16] Ti c'alal chcuch'tic li ya'lel uvae ti "colaval" chcutic ti Rioxe, ti
c'alal ta jve'tic li pane, ja' seña ti co'ol xa joltic xchi'uc ti Cristoe, ja' ti iyac' sba ta milele,
ti iloc' xch'ich'el ta scoj li jmultique. [17] Ti jayvo' ta jtsob jbatique jun no'ox pan ta jve'tic.
Ja' seña ti co'ol xa joltic xchi'uc ti Cristoe.
[18] Ana'ojic ti c'u x'elan ispasic ti jchi'ilticotic ta israelal ti ta vo'nee. Ti smoton Riox
iyaq'uique oy jtos ti isti'ic ti jchi'iltaque. Ja' ivinaj o ti co'ol xa sjolic xchi'uc ti Rioxe.
[19] Ti x'elan chcale, mu'nuc chcal ti co'ol xa sjolic xchi'uc santoetic ti much'utic chac'beic
smotone yu'un jna'ojtic ti mu cuxlicuque. Yech no'ox ti chac'beic smotone. [20] Ti much'utic
chac'beic smoton li santoetique, pucujetic chac'beic. Ma'uc chac'beic ti Rioxe yu'un mu
xich'ic ta muc'. Yech'o ti mu jc'an ti co'ol ajolic xchi'uc ti pucujetique. [21] Mi chavuch'ic li
ya'lel uvae, mi chave'ic li pane chac c'u cha'al iyal comel ti Cajvaltic Jesuse, mu xu' chba
ve'anic yo' bu chve'ic ti much'utic ja' yich'ojic ta muc' ti pucujetique. [22] ¿O mi lec xana'ic
mi chcac'betic sc'ac'al yo'on ti Cajvaltique ti oy syu'ele? ¿Mi'n la vo'otic más oy jyu'eltic?

Ja' li' yaloj ti ja' ac'u jpastic ti c'usi x'ich'e o ta muc' cu'untic ti Rioxe

[23] Ti bu yaloj Riox mu xu' jpastique, mu xu' jpastic. Melel ti xu' jpastic ti c'usitic muc bu
yaloje, pero mu scotoluc chcoltavan ta xch'unel c'usi lec chil ti Rioxe. [24] Yech'o un mu me
xapasic ti c'usitic jun o avo'on atuquique. Ja' me xapasic ti c'usitic jun o yo'on li yan uque.
[25] Scotol li ti'bol ta xchonique xu' xaman ati'ic, pero mu me xajaq'uic mi ac'bil ta smoton
santoetic yo' mu c'usi xal o avo'onique. [26] Li balamile xchi'uc li c'usitic oye ja' yu'un ti
Rioxe.
[27] Mi oy much'u chayiq'uic ech'el ta ve'el ti muc bu xch'unoj li sc'op Rioxe, mi anop
chabatique, lajesic me ti c'usi cha'ac'batique, mu me c'usi xal avo'onic. Mu me xajaq'uic
ti bu ay sman tale. [28] Yan ti mi oy much'u co'ol la'ic'atic ta ve'el xchi'uque: "Li ti'bol li'i
smotoninoj santoetic", mi xayute, mu me xati' yo' mu xicta o sba li much'u layalbe ti ja'
smoton li santoetique, ti xch'unoj to ti mu xu' sti'e. Li balamile xchi'uc li c'usitic oye, ja'
yu'un ti Rioxe. [29] Muc bu chcal ti mu xu' xati'ique. Xu', yu'un ana'ojic ti mu chopluque. Ti
x'elan lacalbeique, ja' no'ox yo' mu xicta o sba avu'unic li yantique.
Mi oy yech chavalic: "¿C'u yu'un ti mu xu' jti' ti'bole? Mu c'u jcuenta o c'usi xch'unoj
li june. [30] C'alal chive'e, colaval chcut ti Rioxe, yech'o un muc much'u xu' chal ti ta jta o
jmul ti ta jti' ti'bole", mi xachie, yech ava'uc. [31] Pero li c'usitic chapasique, mi chave'ic, mi

oy c'usi chavuch'ic, scotol li c'usitic chapasique, ja'uc me yo' x'ich'e o ta muc' avu'unic
ti Rioxe. 32 Mu me xapasic ti c'usi mu xch'unic o sc'op Riox li jchi'iltac ta jurioale xchi'uc
lachi'ilic, vo'oxuc ti ma'uc juriooxuque. Mu me xapasic ti c'usi chicta o sbaic li jchi'iltactic
ta xch'unel li sc'op Rioxe. 33 Li vo'one ja' ta jpas li c'usitic jun o yo'on scotolique, ma'uc ta
jpas li c'usitic jun o co'on jtuque, yo' xcuxiic o ta sbatel osile.

11

1 Ja' tsc'an chachanic ti c'u xi'elane; li vo'one ja' jchanoj ti c'u x'elan ti Cristoe.

Ja' li' yaloj ti islam sjolic ti antsetic ti ta vo'nee ti c'alal isc'oponic Rioxe

2 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, lec tajmec ti ach'unojic o li c'usitic
lacalbeic comele. 3 Pero oy to c'usi chacalbe ava'iic. Li viniquetique ja' ch-albatic mantal
yu'un ti Cristoe. Li antsetique ja' ch-albatic mantal yu'un li smalalique. Ti Cristoe ja' ch-
albat mantal yu'un ti Rioxe. 4 Yech'o un mi slapoj spixolic ta sc'oponic Riox li viniquetique,
o mi chalic a'yuc ti c'usi ch-albatic yu'un ti Rioxe, yu'un mu xich'ic ta muc' ti Cristoe. 5 Li
antsetique, mi mu slamojuc sjolic ta sc'oponic Rioxe, o mi chalic a'yuc ti c'usi ch-albatic
yu'un ti Rioxe, yu'un mu xich'ic ta muc' ti oy smalalique. Mi mu slam sjolique, co'ol xchi'uc
li ants tol sa' yajmule ti juxbil sjole. 6 Mi oy much'u mu sc'an slam sjole, ac'u ba yac' ta juxel.
Yan mi chq'uexav o ti chac' ta juxele, ac'u slam. 7 Ti mu xu' slap spixolic li viniquetique,
yu'un ja' sq'uexolic ti Rioxe ti chalic mantal li' ta sba balamile. Li antsetique ja' tspaseic ta
mantal yu'un li smalalique. 8 Yu'un mu ta antsuc iloc' ti primero vinique; ja' ta vinic iloc' ti
antse. 9 Ti ipase ti primero vinique, mu'nuc ja' ipasbat xchi'il ti antse yu'un ch'abal to'ox ti
antse. Ts'acal to ipase ti antse yo' oy o xchi'il ti vinique. 10 Yech'o un li antsetique ja' tsc'an
ti tslam sjolique. Ja' seña ti tspaseic ta mantal yu'un li smalalique yo' lec x'ileic o yu'un
ti anjeletique. 11 Ac'u mi ants, ac'u mi vinic, oy stu chil ti Cajvaltique. Yu'un co'ol tscolta
sbaic. 12 Ac'u mi ta vinic iloc' ti primero antse, ti manchuc oy li antsetique, mu xip'olotic
ti yechuque. Ja' chquiltic o ti chtun li viniquetique, ti chtun li antsetique yu'un ja' yech
isc'an ti Rioxe.
13 Ana'ojic ti chopol mi mu slamojuc sjolic ta sc'oponic Riox li antsetique. 14 Li vo'otique
stalel onox ti comic joltique. Q'uexlal sba mi natique. 15 Yan li antsetique ja' lec mi natic
sjolique. Yu'un ja' slamobil sjolic ya'el. 16 Ti mi oy much'u chopol iya'i ti lacalbeic ti ac'u
slam sjolic c'alal tsc'oponic Riox li antsetique, ac'u syules ta sjol ti ja' yech tspasic scotol
antsetic ta jujun temploe yu'un ja' yech chcalbeticotic.

Ja' li' yaloj ti chopol ispasic Santa Cena ti jcorintoetique

17 Li c'usi chacalbeic li'i, ja' chacalbeic ti chopol c'usi chapasic c'alal chatsob abaique. Li
c'usi chapasique ma'uc chalecubic o, más chasoquic o. 18 Li'i ja' tsots sc'oplal chacalbeic.
Ca'yoj ti chach'ac abaic c'alal chapasic li Santa Cenae. Ijch'un ya'el ti yech chapasique. 19 Mi
mu co'oluc chach'unic c'usi tsc'an ti Cajvaltique, ta onox xach'ac abaic. Ti c'alal chach'ac
abaique, tey chvinaj ti much'utic xch'unojic ta melel li sc'op Rioxe. 20 C'alal tsoboloxuc
ta ve'ele, ma'uc Cajvaltic chana'ic ti x'elan chapasique. 21 Yu'un chalajes atuquic li c'usitic
chavich'ic tal jujune. Mu co'oluc chach'acbe abaic. Oy jlom chavi'najic, oy jlom chayacubic
ta pasem ya'lel uva. 22 Ti x'elan chapasique, ¿mi'n ch'abal anaic? ¿Mi mu stac' tey xave'
xavuch'ic tal vo'? Yu'un mu xach'unic ti co'ol xch'amaloxuc ti Rioxe, chavaq'uic no'ox
ta q'uexlal ti much'utic ch'abal sve'elique. Yech'o un mu xu' chcal ti lec c'usi chapasique
yu'un chopol.

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan ta jpastic li Santa Cenae
(Mt. 26.26-29; Mr. 14.22-25; Lc. 22.14-20)

23 Ti c'u x'elan lacalbeic onoxe, yu'un liyalbe ti Cajvaltic Jesuse ti ja' la yech ispas ta
yac'ubalil ti c'alal i'aq'ue entrucale. Ti Cajvaltique istam la jp'ej pan. 24 "Colaval" xut la
ti Rioxe, ja'o la ixut ti pane, iyac'be la ti yajchanc'optaque. "Ilo, ve'anic. Li'i ja' jbec'tal
jtacupal. Yu'un chcac' jba ta milel ta scoj amulic. Ja' me yech xapasulanic o yo' xana'icon
oe", xi la. 25 Ti c'alal laj sve'ique, istam la noxtoc jun muc'ta p'is ya'lel uva. Ja' la yech iyalbe
noxtoc ti yajchanc'optaque: "Li ya'lel uva li' chcuch'tique, ja' seña ti chc'ot onox ti c'usi

yaloj ti Jtote ti ta jch'ich'el ta xtoj lamulique. Ti c'alal chavuch'ic ju'ech'ele, ja' chul o ta
ajolic ti ta scoj amulic icac' jba ta milele", xi la. [26] Yech'o un c'alal ta jve'tic ju'ech'el li pane,
c'alal chcuch'tic li ya'lel uvae, ja' seña ti jch'unojtic ti vo'otic ta jmultic iyac' sba ta milel
ti Cajvaltic Jesuse. Ja' yech jpasulantic o ti c'u cha'al xtal yic'otic oe.

Ja' li' yaloj ti tsots sc'oplal li Santa Cenae

[27] Yech'o un ti c'alal ta jve'tic li pane, ti c'alal chcuch'tic li ya'lel uva ti ta jna'tic o ti
Cajvaltic Jesuse, mi muc ta alel cu'untic ti ja' iyac' sba ta milel ta scoj jmultique, ta jta
jmultic ta stojol. [28] Yech'o un c'alal mu to'ox chave'ic li pane, c'alal mu to'ox chavuch'ic li
ya'lel uvae, tsc'an chava'i abaic c'u xa'elanic jujuntal, mi tsots sc'oplal ti chave'ique o mi
mu c'u stu. Mi tsots sc'oplal chava'iique, xu' xave'ic li pane, xu' xavuch'ic li ya'lel uvae.
[29] Mi mu tsotsuc sc'oplal ava'iic c'alal ave'ic li pane, c'alal avuch'ic li ya'lel uvae, chayac'beic
castico ti Rioxe. [30] Epoxuc ja' yech apasic, yech'o ti ipoxuque. Oy xa lachamic jlom. [31] Mi
ca'yoj xa jbatic c'u xi'elanotic jujuntale, mu c'usi chiyac'botic o castico ti Rioxe. [32] Ti chac'
castico ti Cajvaltique, ja' yo' jchanbetic o smelole, yo' mu co'oluc xi'ochotic o ta c'oc' ta
sbatel osil xchi'uc ti much'utic mu xch'unic li sc'op Rioxe.

[33] Yech'o un, vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, c'alal chatsob abaic ta spasel
li Santa Cenae, malao me aba acotolic. [34] Mi oy much'u chvi'naje, ac'u ve'uc tal ta sna. Mu
me chopluc xbat avu'unic li Santa Cenae yo' mu xayac'beic o castico ti Rioxe. Li c'usitic
yan c'opale ja'to chul calboxuc ti c'alal xitale.

12

Ja' li' yaloj ti stosoltosol c'usi chac' jpastic ti Ch'ul Espíritue

[1] Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, li' chacalbe ava'iic ti c'usitic chac'
jpastic ti Ch'ul Espíritue.

[2] Vo'oxuc ti ma'uc j'israeloxuque, ana'ojic ti c'alal mu to'ox chach'unic li sc'op Rioxe,
ach'unojic to'ox lo'loel, avich'ic to'ox ta muc' li santoetique ti mu cuxlicuque. Ti butic
santoal la'albatic sc'oplale ach'unic. [3] Yech'o un ja' xa ta jc'an ti mu xach'unic lo'loele. Ti
much'utic chopol c'usi chalbeic ti Jesuse, yu'un muc bu chi'inbilic yu'un ti Ch'ul Espíritue.
Ti much'utic chich'ic ta muc' ti Jesuse, yu'un chi'inbilic yu'un ti Ch'ul Espíritue.

[4] Stosoltosol ti c'usi ac'bilotic o ta jpastique, pero jun no'ox ti much'u chaq'ue, ja' ti
Ch'ul Espíritue. [5] Stosoltosol chitunotic jujuntal, pero jun no'ox ti much'u chispasotic ta
mantale, ja' ti Jesuse. [6] Stosoltosol ti c'usi chiscoltaotic ta spasel ti Rioxe, pero ja' onox
tspas scotol ti stuque. [7] Ti c'usi chac' jpastic jujuntal ti Ch'ul Espíritue, ja' yo' co'olco'ol
jcolta o jbatique. [8] Li jlome chalic c'u x'elan smelol li sc'op Rioxe yu'un ja' yech ac'bilic
yu'un ti Ch'ul Espíritue. Li jlome chalic c'u x'elan xch'unojic li sc'op Rioxe yu'un ja' yech
ac'bilic yu'un ti Ch'ul Espíritue. [9] Li jlome ch-ac'bat xch'unic más yu'un ti Ch'ul Espíritue
ti chcoltaatic yu'un ti Cajvaltique. Li jlome chet'esic chamel yu'un ja' yech ac'bilic yu'un
ti Ch'ul Espíritue. [10] Li jlome chaq'uic iluc slequilal syu'elal Riox. Li jlome chalic ti c'usi ch-
albatic yu'un ti Rioxe. Li jlome chilic cha'iic mi Riox, mi pucuj p'ijubtasbil o ti much'u tspas
c'usi tspase, chal c'usi chale. Li jlome chc'opojic ta ora ta yan o c'op. Li jlome ta sjelubtasbe
sc'op ti much'u chc'opoj ta ora ta yan o c'ope. [11] Ti c'usitic tspas cu'untic jujuntale yu'un
ja' yech chac' jpastic ti Ch'ul Espíritue, ja' ti c'u x'elan lec chil stuque.

[12] Ja' chac c'u cha'al li vo'otique ti ep ta tos li c'usitic oy cu'untique; oy coc jc'obtic, oy
jsatic. Ja' no'ox yech, ac'u mi epotic, pero junotic ta stojol ti Cristoe. [13] Ac'u mi jurio, ac'u
mi ma'uc, ac'u mi mozoinbil, ac'u mi ch'abal, jun chiyilotic ti Cristoe yu'un jun ti Ch'ul
Espíritu xchi'inojotic ta jcotoltique.

[14] Li vo'otique oy coctic, oy jc'obtic, oy jsatic. Mu jtosuc no'ox, yech'o ti stac'
xi'abtejotique. [15] Ti sna'uc c'opojuc li coctique: "Lavi ma'uc c'obilone, mu c'u jtu", ti
xiuque, pero mu xu' ti ch'abale. [16] Ti sna'uc c'opojuc li jchiquintique: "Lavi ma'uc satilone,
mu c'u jtu", ti xiuque, pero mu xu' ti ch'abale. [17] Ti c'ajomuc jsatic oye, mu c'usi xca'itic
ti yechuque. Ti c'ajomuc jchiquintic oye, mu c'usi xca'ibetic yic' ti yechuque. [18] Yech'o un

ti Rioxe ja' tey iyac' ti bu xc'ot o chile, stosoltosol chtun. [19] Ti jtosuc no'oxe, mu c'u stac'
jpastic ti yechuque. [20] Yech'o un ep ta tos li c'usitic oy cu'untique, pero junotic no'ox.
[21] Li jsatique "mu c'u xatun o cu'un", mu xu' xut li jc'obtique. Ja' no'ox yech li joltique,
"mu c'u xatun o cu'un", mu xu' xut li coctique. [22] Ac'u mi mu c'u stu yilel jtosuc, pero mu
xu' ti ch'abale. [23] Ti bu mu jc'antic xvinaje, ta jlap jc'u'tic yo' mu xiq'uexavotic oe. [24] Ti bu
mu persauc sc'u'ulale, teyuc t'anetuc noxtoc. Yu'un ja' yech spasojotic ti Rioxe ti persa
oy sc'u'ulal ti bu chiq'uexavotic oe. [25] Ti x'elan lispasotic ti Rioxe, ja' yo' scolta o sbaic li
c'usitic oy cu'untique, mu'nuc chopol chil sbaic. [26] Mi oy bu c'ux jset'uque, c'ux chca'itic
ta junlejtic. Yan mi oy c'usi lec ista jtosuque, lec chca'itic ta junlejtic.
[27] Lavie spat xoconotic xa ya'el ti Cristoe, yech'o un oy jtutic jujuntal. [28] Oy much'utic más
tsots yabtel ta stojolic ti much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe, vo'oticotic li apoxtoloticotique. Li xcha'tosole, ja' ti much'utic chalic ti c'usi ch-albatic yu'un ti Rioxe. Li yoxtosole,
ja' ti much'utic ta xchanubtasvanic ta sc'op Rioxe. Oy much'utic chaq'uic iluc slequilal
syu'elal Riox. Oy much'utic chet'esic chamel. Oy much'utic chcoltavanic ta spasel li
c'usi tsc'an pasele. Oy much'utic chnitvanic ta spasel c'usi tsc'an ti Rioxe. Oy much'utic
chc'opojic ta ora ta yan o c'op, chalic ti c'usi ch-albatic yu'un ti Rioxe. [29] Mu jcotolticuc
apoxtolotic. Mu jcotolticuc oy c'usi chiyalbotic ti Rioxe ti chcaltic a'yuque. Mu jcotolticuc
ti jchanubtasvanejotic ta sc'op Rioxe. Mu jcotolticuc ti chcac'tic iluc slequilal syu'elal ti
Rioxe. [30] Mu jcotolticuc chquet'estic chamel. Mu jcotolticuc chic'opojotic ta ora ta yantic o
c'op. Mu jcotolticuc jna'tic sjelubtasel. [31] Yech'o un li vo'oxuque sjunul avo'onic xavalbeic
ti Ch'ul Espíritue ti ja' ac'u yac' apasic ti bu más tsots sc'oplale. Vo'on chacalbeic ti c'usi
más chitunotic oe.

13

Ja' li' yaloj ti más tsots sc'oplal ti chic'anvanotique

[1] Ac'u mi jna' xic'opojotic ta ora ta yan o c'op, ac'u mi jna' xic'opojotic ta sc'op
anjeletic, pero mi mu xic'anvanotique, co'olotic xchi'uc bu chtije c'a' taq'uin ti yech no'ox
sts'inlajete. Co'olotic xchi'uc splatiyo jmusiquero ti yech no'ox stsijtsone. Yu'un mu c'u
bal o chil c'usi ta jpastic ti Rioxe. [2] Ac'u mi jna'tic yalel ti c'usi chiyalbotic ti Rioxe, ac'u
mi xca'ibetic smelol ti c'usi muc xa'ibeic smelol ti vo'nee, ac'u mi jna'tic scotol, ac'u mi
spas cu'untic li c'usi vocol ta pasele ti jch'unojtic ti oy syu'el ti Cajvaltique, pero mi mu
xic'anvanotique, mu c'u xitunotic o. [3] Ac'u mi jq'uelanbetic me'onetic scotol li c'usuc
cu'untique, ac'u mi jchic' jbatic chac c'u cha'al oy xchic' sbaic ta smoton yajsantoique,
pero mi mu xic'anvanotique, mu c'usi bal o chil ti Rioxe. Yu'un ich'el no'ox ta muc' ta
jc'antic.
[4] C'alal chic'anvanotique, xcuch cu'untic scotol. Lec co'ontic, mu xic'ac'al'o'ontavanotic, mu xcaltic ti jtuctic no'ox jna'tique, mu jnoptic ti mu xa much'u xistaotique.
[5] Quich'oj jmelol xic'opojotic, quich'oj jmelol c'usi jpastic. Mu jpastic ti c'usitic jun o
co'ontic jtuctique. Mu xicapotic, mu jpactic ti mi oy c'usi chopol chicha'leatotique. [6] Mu
ximuyubajoticuc o xa ti mi oy bu ista smul li jchi'iltique. Ja' jun o co'ontic ti mi jun yo'onic
scotolique. [7] Mi jc'anojtic li jchi'iltique, xcuch cu'untic mi oy c'usi chixcha'leotique.
Jch'unojtic ti yantic chlecube.
[8] Li c'usi chcaltic ti chiyalbotic ti Rioxe, ta sta yora chpaj. Ti chic'opojotic ta ora ta yan
o c'ope, ta sta yora chpaj. Ti chcaltic c'u x'elan jch'unojtic li sc'op Rioxe, ta sta yora chpaj.
Yan ti chic'anvanotique, mu xlaj ta sbatel osil. [9] Lavi li'otic ta sba balamile mu jna'betic
smelol scotol li sc'op Rioxe. Chcaltic ti jayp'el yalojbotic ti Rioxe pero mu c'ajomuc no'ox
ti jayp'ele. [10] Ja'to chca'itic scotol ti c'alal xba jchi'intic ti Cajvaltique.
[11] Co'ol xchi'uc ti c'alal c'oxotic to'oxe, ja' yech lic'opojotic chac c'u cha'al li c'oxetique.
Ja' yech ijnoptic, ja' yech ijpastic. Ti c'alal ijtatic vinicale, ijcomtsantic xa scotol ti c'usitic
ijpastic ti c'alal c'oxotic to'oxe. [12] Lavie co'ol xchi'uc nen ti mu xquil o lec jsatique. Ti
c'alal xic'ototic ta vinajele, ja'to chquiltic, yu'un chjam ya'el li jsatique. Ja' chac c'u cha'al
xiyojtiquinotic ti Rioxe, ja' yech chc'ot cojtiquintic uc. [13] Oxtos ti c'usi mu sna' xlaj ta sbatel

osile: ja' ti jch'unojtic ti oy syu'el ti Cajvaltique, ti jch'unojtic ti chicuxiotic ta sbatel osile, xchi'uc ti chic'anvanotique. Ti bu más tsots sc'oplal ta yoxtosole, ja' ti chic'anvanotique.

14

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan ti much'utic chc'opojic ta ora ta yan o c'opetique

1 Yech'o un c'anvananic. Pero ja' tsc'an noxtoc ti sjunul avo'onic xavalbeic ti Ch'ul
Espíritue ti oyuc c'usi yac' apasique. Ja' más tsots sc'oplal ti chavalic li sc'op Rioxe, yech'o
un ja' c'anbeic. 2 Ti much'utic chc'opojic ta ora ta yan o c'ope, ja' tsc'opon sbaic xchi'uc
ti Rioxe, mu crixchanouc, yu'un muc much'u xa'i li c'usi chalique, yu'un ta xch'amunbat
no'ox ye yu'un ti Ch'ul Espíritue. 3 Yan ti much'utic ta sc'op stuc chalic ti c'usi ch-albatic
yu'un ti Rioxe, crixchano tsc'oponic. Bal cha'iic li xchi'iltac ta xch'unel li sc'op Rioxe.
Chpatbat yo'onic, tspasic c'usi tsc'an ti Rioxe. 4 Ti much'utic chc'opojic ta ora ta yan o
c'ope, stuc no'ox bal cha'iic. Yan ti much'utic chalic ta sc'op stuquic ti c'usi ch-albatic
yu'un ti Rioxe, bal cha'iic scotol li xchi'iltac ta xch'unel li sc'op Rioxe.

5 Lec chca'i mi chac'opojic acotolic ta yan o c'ope, pero más lec chca'i mi chavalic ta
ac'op atuquic ti c'usi chayalbeic ti Rioxe. Yu'un ti much'u chal ta sc'op stuc ti c'usi ch-
albat yu'un ti Rioxe, ja' más tsots sc'oplal. Yan ti much'u chc'opoj ta yan o c'ope, mu
másuc tsots sc'oplal. Ja'to mi oy much'u tsjelubtase, bal cha'iic li xchi'iltac ta xch'unel
li sc'op Rioxe. 6 Ti ta yanuc o c'op chajc'oponic c'alal xtal jvula'anoxuque, mu c'usi bal o
chava'iic li c'usi chacalbeique. Pero mi chacalbeic ta ac'opic ti c'usi chiyalbe ti Rioxe, o mi
ja' chacalbeic smelol li sc'op Rioxe, bal chava'iic.

7 Caltic no'ox ya'el ti choq'uesin ama li much'u mu to sna' lec yoq'uesinele, caltic no'ox
ya'el ti tstij arpa li much'u mu to sna' lec stijele, mu xca'itic c'usi sonal ta stij. 8 Ja' no'ox
yech mi mu x'oq'uesinat lec li cornetae, mu sna' c'usi tspasic li solteroetique. Mu xchap
sbaic, mu xbatic ta ac' c'oc'. 9 Ja' no'ox yech mi ta yan o c'op chac'opojique, muc much'u
xa'ibe smelol ti c'usi chavalique, mu c'usi bal o. 10 Li' ta sba balamile oy nan ep ta tos
c'opetic, pero ja' no'ox chca'itic mi ja' jc'optique. 11 Mi oy much'u chisc'oponotic ta yan
o c'ope, mu xca'itic li c'usi chiyalbotique, yech'o un mu sc'an xixchi'inotic. Ja' no'ox
yech mu jc'an jchi'intic uc. 12 Ja' no'ox yech mi chac'opojic ta yan o c'ope, muc much'u
xa'i ti c'usi chavalique. Lec ti ta sjunul avo'onic chac'anic ti oy c'usi chac' apasic ti Ch'ul
Espíritue, pero ja' albeic ti ac'u yac'boxuc apasic ti c'usi bal cha'iic lachi'iltac ta xch'unel
li sc'op Rioxe.

13 Ti jayvo' chac'opojic ta yan o c'ope, albeic ti Ch'ul Espíritue ti ac'u yac' ajelubtas
atuquique. 14 Mi ta jc'opontic Riox ta yan o c'ope, Ch'ul Espíritu tspas, mu jolticuc no'ox
jtuctic. 15 Li c'usi leque, jc'opontic Riox ta yan o c'op ti chac' caltic ti Ch'ul Espíritue,
jc'opontic Riox ta jc'op jtuctic noxtoc. Q'uevujincotic ta yan o c'op ti chac' caltic ti Ch'ul
Espíritue, q'uevujincotic ta jc'op jtuctic noxtoc. 16 Mi naca ta yan o c'op "colaval", chcutic
ti Rioxe, mu xa'iic c'usi chcaltic li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe. Yech'o un "colaval,
Cajval", mu xiic uc yu'un muc xa'iic ti c'usi icaltique. 17 Ac'u mi lec c'usi icaltic c'alal
"colaval", xcutic ti Rioxe, pero mu c'usi bal o cha'iic li yane, yu'un muc xa'iic. 18 Li vo'one
coliyal ti Rioxe ti c'alal jtuque más ep chic'opoj ta ora ta yan o c'op, ma'uc no'ox yech chac
c'u cha'al li vo'oxuque. 19 Pero ti c'alal ta jc'opon li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe,
mu jc'an xic'opoj ta yantic o c'op. Persa ta griego c'op yu'un ta jchanubtasic. Ac'u mi
vo'p'el xic'opoj ta griegoe, cha'iic li c'usi chcalbeique. Ac'u mi xic'opoj lajunmiluc ta p'el
ta yan o c'ope, mu xa'iic li c'usi chcalbeique. Yech'o un mu c'u bal o cha'iic mi ta jc'oponic
ta yan o c'ope.

20 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, mu me xanopic chac c'u cha'al tsnopic
li c'oxetique. Ti muuc xana'ic c'usi chopol chac c'u cha'al li c'oxetique, lec ti yechuque.
Li c'usi chanopique ja' nopic chac c'u cha'al tsnop li viniquetique. Nopic mi oy c'usi stu
li c'usitic chapasique. 21 Ja' onox yech ts'ibabil ta sc'op Riox chac li'i: "Ta jtac tal namal
crixchanoetic ti yan o sc'ope ja' ac'u cuchuc yu'unic, ja' ac'u ch'ayuc lachi'iltac ta israelale.
Ac'u mi xch'ayic, pero mu onox xiyich'ic o ta muc'. Mu xictaic spasel li c'usitic chopole",

xi onox ti Rioxe. [22] Ja' no'ox yech lavi chic'opojotic ta yan o c'ope, ja' yo' xilic o ti muc
bu chi'inbilic yu'un Riox ti much'utic mu xich'ic ta muq'ue. Yan mi ta jc'optic chcaltic li
c'usi chiyalbotic ti Rioxe, ja' yo' xilic o li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe ti chi'inbilic
yu'un ti Rioxe. [23] Yech'o un ti c'alal chatsob abaique, mi naca ta yantic o c'op chac'opojic
acotolique, mi ja'o ba ya'iic sc'op Riox li much'utic mu to ta xch'unique, "chvoviic", xiic
nan. [24] Yan mi ta ac'opic chavalic li c'usi chayalbeic ti Rioxe, mi ja'o ba ya'iic sc'op Riox
ti much'utic mu to ta xch'unique, chlic ya'iic ti oy smulic uque yu'un cha'iic li c'usitic
chavalique. [25] Ja' chul o ta sjolic ti chopol li c'usitic tspasique, chlic yich'ic ta muc' ti Rioxe.
Chalic ti tey xchi'inojoxuc ti Rioxe.

[26] Ti c'alal chatsob abaique, ti c'usi yac'oj apasic ti Ch'ul Espíritue pasic. Mi chaliques
q'uevuj, o mi chaval sc'op Riox, o mi chaval c'usi la'albat ta ora yu'un ti Rioxe, o mi oy
c'usi chaval ta yan o c'op ti chac' aval ti Ch'ul Espíritue, o mi chajelubtasbe sc'op ti much'u
ic'opoj ta yan o c'ope, ja'uc pasic. Ti c'usi chapasic jujuntale, ja'uc me ti c'usi bal chava'iic
acotolique. [27] Mi oy much'u chc'opoj ta yan o c'ope, ac'u c'opojuc cha'vo'uc. Mi epe, oxvo'.
Pero slajel lajel xc'opojic. Li c'usitic chalique ac'u sjelubtas junuc li xchi'il ta xch'unel li
sc'op Rioxe. [28] Mi muc bu tey junuc ti much'utic sna'ic sjelubtasele, mu ya'uc c'usi yalic.
Ac'u sc'oponic Riox ta yo'onic yu'un cha'i onox ti Rioxe. [29] Ja' no'ox yech ti much'utic
chalic c'usi ch-albatic yu'un ti Rioxe, ac'u c'opojicuc cha'vo' oxvo'uc. Li yane ac'u ya'iic mi
xco'olaj xchi'uc sc'op Riox ti c'usi iyalique. [30] Ti much'utic tey chotajtique, mi oy c'usi ch-
albatic junuc yu'un ti Riox uque, ja' ac'u c'opojuc, ac'u yicta sba ti much'u yolel chc'opoje.
[31] Xu' xavalic acotolic ti c'usitic chayalbeic ti Rioxe, pero slajel lajel xac'opojic yo' bal
xava'iic acotolique, yo' sjunul o avo'onic xapasic c'usi tsc'an ti Rioxe. [32] Ti much'u yolel
chc'opoje mu persauc chal scotol. [33] Ti Rioxe mu sc'an mi yech no'ox xivotslajetotique. Ja'
tsc'an ti slajel lajel chic'opojotique.

Li yan xch'unojic sc'op Rioxe lec yich'oj smelolic, yech'o un ja' yech tsc'an chavich'
amelolic uc. [34] Li antsetique ch'an chiicuc c'alal cha'iic li sc'op Rioxe yu'un ma'uc
yabtelic ta xchanubtasvanic chac c'u cha'al yaloj onox ti Rioxe. [35] Mi oy c'usi tsjaq'uique,
xc'ot sjac'be smalalic ta snaic. Yu'un ma'uc yech smelol mi ja'o chc'opoj ants c'alal
tsoboloxuque.

[36] Vo'oxuc ti ach'unojic sc'op Riox li' ta Corintoe, na'ic me ti mu vo'oticoxuc ba'yi
avalique, xchi'uc ti mu atuquicuc no'ox ach'unojique. [37] Ti much'utic chal yalojic ti c'usi
ch-albatic yu'un ti Rioxe, ti much'utic chp'ijubtasat yalojic yu'un ti Ch'ul Espíritue, ac'u
yalic ti ja' smantal Cajvaltic li c'usi lajts'ibabeic tale. [38] Mi oy much'u mu xch'une, mu
xach'unbeic li c'usi chal uque.

[39] Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, sjunul me avo'onic xavalbeic ti Ch'ul
Espíritue ti ac'u yac' avalic a'yuc li sc'op Rioxe. Ti much'utic chc'opojic ta ora ta yan o
c'ope, mu me xapajesic. [40] Ja' no'ox ti ich'bil smelol xapasique. Slajel lajel xac'opojic.

15

Ja' li' yaloj ti ta onox xicha'cuxiotique

[1] Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ta jyules ta ajolic ti ja' chac' jcuxlejaltic
ta sbatel osil ti Cajvaltic Jesuse ti lacalbeic onoxe. Ti c'alal lacalbeique, ach'unic, muc bu
avictaoj abaic. [2] Mi j'ech'el ach'unojic ti ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Cajvaltic Jesuse
chac c'u cha'al lacalbeique, chacuxiic ta sbatel osil. Yan ti mi i'ie, mu xacuxiic ta sbatel
osil.

[3] Ja' tsots sc'oplal ti lacalbeic ti c'usi ca'yoje, ja' ti icham ta cruz ta scoj jmultic ti Cristoe
chac c'u cha'al ts'ibabil ta sc'op Rioxe. [4] Ja' ti imuquee, ja' ti icha'cuxi loq'uel ta smuquenal
ta yoxibal c'ac'al chac c'u cha'al ts'ibabil ta sc'op Rioxe. [5] Lacalbeic ti ba'yi iyac' sba iluc ta
stojol li Pedroe, ti ts'acal to iyac' sba iluc ta stojol jayvo' ti yajchanc'optaque. [6] Ts'acal to
iyac' sba iluc ta stojol más ta vo'ob cien jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe. Ti much'utic
iyilique oy to cuxulic, ichamic xa jlom. [7] Ts'acal to iyac' sba iluc ta stojol li Jacoboe. Ts'acal
to iyac' sba iluc ta stojol scotol li apoxtoletique.

8 Slajeb xa iyac' sba iluc ta jtojol li vo'one. Co'olon xchi'uc jyalel unen ya'el. 9 Yu'un más
mu c'u jtu chca'i chac c'u cha'al li yan apoxtoletique. Ma'uc yech smelol ya'el ti "apoxtol",
xi'utate yu'un iquilbajin tajmec li much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe. 10 Ta slequil no'ox
yo'on ti Rioxe ti liyic' ta yalel a'yuc ti c'usi yaloje. Mu yechuc no'ox ti lec yo'one, más xa
litun yu'un chac c'u cha'al li yantique. Pero mu jtucuc no'ox, ja' ta syu'el ti Rioxe. 11 Ac'u
mi vo'on, ac'u mi ja' li yane, jtos li c'usi chcalticotique, ja' li sc'op Riox ach'unojique.
12 La'albatic xa ti icha'cuxi loq'uel ta smuquenal ti Cristoe. ¿C'u yu'un chavalic jlom
ti mu xcha'cuxi loq'uel ti ánimaetique? 13 Ti yechuc xavalique, muc xcha'cuxi ti Cristoe.
14 Ti ichamuc o ta jmoj ti Cristoe, mu c'usi bal o chcalticotic ti c'usi yaloje, mu c'usi bal
o ach'unojic ti yechuque. 15 Vo'oticotic jnopc'opoticotic ya'el bi'a ti icalticotic a'yuc ti
Riox ixcha'cuxes loq'uel ta smuquenale. Ti yechuc xavalique, yu'un muc bu ispas ya'el
ti Rioxe. 16 Ti yechuc ti muc bu ta xcha'cuxi ti ánimaetique, muc xcha'cuxi ti Cristoe. 17 Ti
ichamuc o ta jmoj ti Cristoe, mu c'usi bal o ach'unojic ti ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatel osile.
Tiq'uiloxuc to ta mulil ti yechuque. 18 Ti yechuc xavalique, ti much'utic yich'ojic ta muc'
Cristo ti c'alal ichamique, ba yich'ic castico ti yechuque. 19 Ti ja'uc no'ox jpatoj o co'ontic
chisq'uelotic ti c'u sjalil cuxulotic li' ta sba balamile, vo'otic más abol jbatic ti yechuque
yu'un lo'lobilotic ya'el.
20 Ta melel ti icha'cuxi loq'uel ta smuquenal ti Cristoe. Ja' primero i'ach'ub spat xocon.
Ja' no'ox yech ta xcha'cuxiic scotol ti much'utic xch'unojic sc'op Riox ti c'alal ichamique.
21 Ta scoj jun vinic ti chichamotique, ja' no'ox yech ta scoj jun vinic ti chicha'cuxiotique.
22 Ti chichamotique, ja' ta scoj ti Adane. Ti chicha'cuxiotique, ja' ta scoj ti Cristoe. 23 Ja'
yech xcholet ta xbat. Primero i'ach'ub spat xocon ti Cristoe ti c'alal icha'cuxie. Ti c'alal
xcha'sut tale, chicha'cuxiotic uc, ja'o ch-ach'ub jpat jxocontic vo'otic li xch'amalotique.
24 Ts'acal to ta xch'aybe sc'oplal ti much'utic chcrontainone, mi crixchano, mi pucuj. Ja'o
xa chiyac'otic entrucal ta stojol Jtotic Riox ta vinajel vo'otic ti quich'ojtic ta muq'ue. Ja'o
xa chlaj li balamile. 25 Ti Cristoe yu'un onox ja' tspas mantal ti c'u sjalil xch'unbat o smantal
yu'un scotol li scrontae. 26 Ti slajeb chopol chile, ja' ti jna' xichamotique. Ja' ta xch'ay,
yech'o un mu xa much'u ta xcham. 27 Ts'ibabil onox ta sc'op Riox ti ja' ch-ac'bat spas ta
mantal scotol ti Ch'amalile, pero muc bu tspas ta mantal ti Stote. Yu'un ja' ta syu'el Stot
ti xu' tspas mantal ti Cristoe. 28 Ti c'alal xcuch yu'une, ja'o chlic yac' sba ta pasel ta mantal
yu'un ti Stote, yu'un ja' ta syu'el Stot ti icuch yu'un spasel ta mantal scotole. Stuc no'ox
tspas mantal ti Jtotic Rioxe, mu xa much'u yan.
29 Ti yechuc ti mu xcha'cuxi loq'uel ti ánimaetique, ¿c'u ma yu'un ti oy much'u tsloc'ta ta
ich'vo' xchi'il ti icham xae? Ti manchuc xch'unojic ti ta xcha'cuxiic loq'uel ti ánimetique,
mu spasic yech ti yechuque.
30 Ti yechuc ti mu xicha'cuxiotique, yech no'ox abol jba ta yalel a'yuc sc'op Riox ti
yechuque. 31 Ti x'elan chcale, yu'un avil atuquic ti jutuc xa mu lilaj jujun c'ac'al ti c'alal
ay cal ava'iic li sc'op Rioxe. Yech o c'al tana. Ja' no'ox jpatoj o co'on ti ach'unojique.
32 Li crixchanoetic li' ta jteclum Efesoe co'ol xchi'uc jti'aval chon yu'un chiscrontainic. Ti
yechuc ti mu xicha'cuxiotique, yech chcac' jvocol ti yechuque. Xu' xcal chac c'u cha'al
chal jlom li crixchanoetique: "Ve'icotic, cuch'tic ti c'usi tsc'an co'ontique. Mi lichamotic
oc'ob cha'eje, ch'ab xi c'op", xut sbaic.
33 Mu me xach'unic lo'loel. Mi chachi'inic ti much'utic chopol sjolique, chlic avictaic li
c'usi lec ach'unojique. 34 Yech'o un tsc'an chanopic lec ti c'usi chach'unique. Mu me xasa'
amulic. Yu'un oy to mu xach'unic ti oy syu'el ti Rioxe, mu xach'unic ti chicha'cuxiotique.
Ti x'elan chacalbeique, ja' yo' xaq'uexavic oe.
35 Oy nan yech chavalic chac li'i: "¿C'uxi ta xcha'cuxi ti ánimaetique? ¿C'u xa van
x'elan ti spat xoconique?" xachiic nan. 36 ¿Mi'n bats'i mu xul ta ajolic ya'el? Ti c'usitic
chats'unique, ba'yi chamuquic yo' xch'i oe. 37 Ti c'alal xch'ie, ma'uc xa yech chac c'u cha'al
amuquique. Ti c'alal ats'unique, sbec' no'ox, mi trigo, o mi c'usitic yan. 38 Ti c'u x'elan
spasoj ti Rioxe ja' yech chloc' tal yanal jutos ti c'usi ta jts'untique. 39 Jtostic o sbec'tal li
c'usitic cuxajtic li' ta sba balamile. Jtos o sbec'tal li crixchanoe, jtos o sbec'tal li c'usitic

xcotete, jtos o sbec'tal li choye, jtos o sbec'tal li mute. [40] Ja' no'ox yech li c'usitic oy ta
vinajele, mu xco'olaj xchi'uc li c'usitic oy li' ta sba balamile. Li c'usitic oy ta vinajele jtos
o slequil. Li c'usitic oy ta sba balamile jtos o noxtoc. [41] Jtos o xojobal li c'ac'ale, jtos o
xojobal li jch'ulme'tique, jtos o xojobal li c'analetique. Li c'analetique mu xco'olaj xojobal
jup'ej. [42] Ja' no'ox yech ti c'alal xcha'cuxi ti ánimaetique, jtos o xa spat xoconic. C'alal
imucatique, ic'a'ic. Ti c'alal xcha'cuxiique, mu xa sna' xc'a'. [43] Ti imucate, mu xa c'u stu.
Ti c'alal xcha'cuxie, lec xa tajmec. C'alal imucate, ch'abal yip. Ti c'alal xcha'cuxie, oy xa
yip. [44] Li jpat jxocontic chmuquee scuenta no'ox sba balamil. Ti c'alal xicha'cuxiotique,
scuenta sbatel osil. Yech'o un oy jpat jxocontic scuenta sba balamil, oy jpat jxocontic
scuenta sbatel osil noxtoc.

[45] Ts'ibabil onox ta sc'op Riox ti ivuch'tabat sni' ti primero vinique, ja' ti Adane, icuxi.
Yan ti much'u ts'acal to itale, ja' ti Cristoe, ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil yu'un cuxul o
ti stuque. [46] Pero mu ba'yiuc chicuxiotic ta sbatel osile. Ba'yi chicuxiotic li' ta sba balamile,
ts'acal to chicuxiotic ta sbatel osil. [47] Ti primero vinique li' i'aq'ue ta sba balamile yu'un ta
lum ipase. Yan ti much'u ts'acal to itale, ja' ti Cajvaltic Jesucristoe, ta vinajel ilic tal. [48] Lavi
li'otic to ta sba balamile, co'ol lumotic xchi'uc ti Adane. Ti c'alal xic'ototic ta vinajele,
co'ol ach' jpat jxocontic xchi'uc ti Cristoe ti ta vinajel ilic tale. [49] Yech'o un lavi co'olotic
xchi'uc ti primero vinique ti ta lum ipasee, ja' no'ox yech ti c'alal xic'ototic ta vinajele,
chco'olaj jpat jxocontic xchi'uc ti Cristoe ti ta vinajel ilic tale.

[50] Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, chacalbe ava'iic ti mu xu' chba
jchi'intic o Riox li jpat jxocontic li'i yu'un sna' xc'a'. Ma'uc scuenta sbatel osil. [51] Chacalbe
ava'iic ti c'usi ja'to liyalbe ti Rioxe. Mu jcotolticuc chichamotic, pero chi'ach'ubotic
jcotoltic. [52] Ti c'usi ora chi'ach'ubotique, ja'o c'alal slajeb xa ch-oq'uesinat cornetae, c'alal
po'ot xa'ox xlaj li balamile. Jliquel chi'ach'ubotic, co'ol xchi'uc jmuts'el no'ox jsatic. Ja'o ta
xcha'cuxiic, ach' xa spat xoconic ti much'utic xch'unojic sc'op Riox ti c'alal ichamique. Mi
cuxulotic to'ox li vo'otique, chi'ach'ubotic uc. [53] Li jpat jxocontic lavi sna' xc'a'e, ja' onox
ch-ach'ub, mu xa sna' xc'a'. Lavi chichamotique, chi'ach'ubotic yo' xicuxiotic o ta sbatel
osile. [54] Ti c'alal xi'ach'ubotique, ja' ic'ot ti c'usi ts'ibabil onox ta sc'op Rioxe ti mu xa bu
chichamotic ta jmoje. [55] Icuch xa cu'untic ti sc'oplal ox chi'ochotic ta c'oc' ta sbatel osile,
ti sc'oplal ox chba quich'tic casticoe. [56] Ti sc'oplal chba quich'tic casticoe, ja' ijmulintic ti
mu xch'un cu'untic li smantaltac Rioxe. [57] Coliyalbotic ti Rioxe ti mu xa bu chi'ochotic ta
c'oc' ta sbatel osile yu'un ja' lispojotic ti Cajvaltic Jesucristoe.

[58] Yech'o un, vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ti jc'anojoxuque, j'ech'el
me xach'unic li sc'op Rioxe, mu me xavicta abaic. Ja'uc no'ox tunanic yu'un ti Cajvaltique,
yu'un ana'ojic ti mu yechuc no'ox chavac' avocolique.

16

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan istsob staq'uinique ti iscoltaic o ti xchi'ilic ta xch'unel li sc'op Rioxe

[1] Lavi ajac'becon ta vun ti c'u x'elan chatsobic taq'uin ti chacoltaic o li jchi'iltactic ta
xch'unel sc'op Riox ta Jerusalene, li' chacalbeic c'u x'elane. Ja' me yech xapasic chac c'u
cha'al icalbeic ti much'utic xch'unojic sc'op Riox ta estado Galaciae. [2] Ti c'u yepal chata
ataq'uinic jujun xemanae, jujun rominco xaq'uejic ti c'u yepal chavaq'uique ti chacoltaic
o li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe. Tey to xaq'uej ta anaic yo' ti atsobojic xa'ox
ti c'alal xiyule. Mu me ja'uc to xba asa'ic ta anil ti c'alal li'on xa'oxe. [3] Ti c'alal xiyule,
at'ujojic xa'ox ti much'utic chba yaq'uic ta Jerusalene. Vo'on ta jts'ibabe ech'el svunic li
jchi'iltactique yo' xilic o ti vo'oxuc ataquic ech'el li taq'uine. [4] Mi persa vo'on chibate, xu'
chixchi'inic ech'el.

Ja' li' yaloj ti snopoj ti Pabloe ti chba svula'an jcorintoetic xchi'uc ti xchi'iltaque

[5] Chtal jq'ueloxuc, pero ba'yi chi'ech' ta estado Macedonia. Tuc' xa chital o. [6] Yic'al nan
jal chajchi'inic, li' nan ch-ech' cu'un corixmatique. Ti c'alal xiloc' ech'ele, xu' xacoltaicon
c'uuc yepal ti bu chibate. [7] Yu'un mu jc'an ti j'ech'el no'ox be chi'ech'e, ja' ta jc'an ti jal
li' chajchi'inic mi yech tsc'an ti Cajvaltique. [8] Li'on to ta Efesoe, li' ch-ech' cu'un li q'uin

Pentecostese. [9] Yu'un ja'to iquil ti ep much'utic tsc'an chch'unic sc'op Rioxli' ta Efesoe,
pero ep much'utic chiscrontainic noxtoc.
[10] Mi iyul li Timoteoe, junuc me yo'on avu'unic yu'un chtun yu'un ti Cajvaltique chac c'u
cha'al li vo'one. [11] Yech'o un mu me xavalic ti mu c'u xtun oe. Ti c'alal sut tale, xavac'beic
tal li c'usi chtun yu'un ta bee yo' xul o li'toe. Li' ta jmalaticotic xchi'uc li jchi'iltactic ta
xch'unel li sc'op Rioxe.
[12] Li Apolose icalbe ti ac'u taluc svula'anoxuc xchi'uc jayvo'uc li jchi'iltactic ta xch'unel
li sc'op Rioxe, pero mu to xu' yu'un. Tey tsq'uel c'usi ora chtal.

Ja' li' yaloj ti i'albatic chabanicuc ti much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe

[13] Q'uelo me abaic, j'ech'el me xach'unic li sc'op Rioxe. Mu me xaxi'ic, mu me xavicta
abaic. [14] Li c'usitic chapasique xchi'uc li c'usitic chavalique, ja'uc me yo' xvinaj o ti ac'anoj
abaique.
[15] Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ana'ojic ti ja' ba'yi ixch'unic sjunlejic
ta na li Estéfanas li' ta estado Acayae. Sjunul yo'onic ta scoltaic li jchi'iltactic ta xch'unel
sc'op Rioxli'toe. [16] Yech'o un ja' ta jc'an ti chavich'ic ta muq'ue. Scotol ti much'utic
chcoltavanique, ti sjunul yo'onic chtunic yu'un ti Cajvaltique, tsc'an chavich'ic ta muc'.
[17] Ti ataquic tal li Estéfanase, xchi'uc li Fortunatoe, xchi'uc li Acáicoe, jun co'on tajmec.
Ja' aq'uexolic ya'el yu'un muc xu' avu'un latal atuquic. [18] Jun co'on ti iyulique. Ja' no'ox
yech jun avo'onic uc ti italique yu'un ana'ojic ti ica'i xa ti lecoxuque. Ti much'utic ja' yech
chtunique, ich'ic me ta muc'.
[19] Li much'utic xch'unojic sc'op Rioxli' ta estado Asiae, chabanicoxuc la xalic. Chaban-
icoxuc la xalic noxtoc li Aquílae xchi'uc li Prisilae, xchi'uc li much'utic ta stsob sbaic ta
ya'iel sc'op Rioxta snae. Lavi co'ol ach'unojic li sc'op Rioxe, sc'anojoxuc. [20] Chabanicoxuc
la xalic uc li much'utic xch'unojic sc'op Rioxli' ta Efesoe. Vo'oxuc ti ach'unojic sc'op Rioxli' ta Corintoe, tsacbo aba ac'obic, ja' seña ti ac'anoj abaique.
[21] Vo'on Pabloon ti lajts'ibabeic tal ti chabanicoxuque.
[22] Ti much'utic mu sc'anic ti Cajvaltic Jesucristoe ta xich'ic castico. Li vo'otique lec
chca'itic ti chac taluc ta ora ti Cajvaltique.
[23] Ac'u yac'boxuc crasia ti Cajvaltic Jesucristoe. [24] Lavi co'ol jch'unojtic ti c'usi yaloje, mu
me xch'ay ta ajolic ti jc'anojoxuc acotolique.

LI'I JA' XCHA'LIQUIL XA SVUN TI APOXTOL PABLOE TI ISTS'IBABE TI MUCH'UTIC XCH'UNOJIC SC'OP RIOX TA CORINTOE

1 Vo'on Pabloon, yaj'apoxtolon ti Jesucristoe yu'un ja' yech isc'an ti Rioxe ti chcal
a'yuc c'usi yaloj ti Jesucristoe. Chajc'oponticotic tal ta vun xchi'uc li Timoteoe, vo'oxuc
ti ach'unojic sc'op Riox li' ta jteclum Corintoe xchi'uc ta sjunlej estado Acayae. 2 Ac'u
yac'boxuc crasia ti Jtotic Riox ta vinajele xchi'uc ti Cajvaltic Jesucristoe. Junuc me
avo'onic, mu me c'usi xal avo'onic.

Ja' li' yaloj ti mu xa x'ech' iya'i ti Pabloe ti c'alal ista ilbajinel ta Asiae

3 Coliyalbotic ti Rioxe, ja' ti Yajval ti Cajvaltic Jesucristoe, ja' ti Stote, ti chixc'uxubino-
tique, ti ta spat co'ontique. 4 Ja' ta spat co'ontic ti c'alal ta jtatic ilbajinele yo' jpatbetic o
yo'onic uc ti much'utic ta staic ilbajinele yu'un iquiltic xa ti lispatbotic co'ontic ti Rioxe.
5 Mi abol jbatic tajmec chac c'u cha'al abol sba i'ech' ti Cristoe, más ta spat co'ontic ti Rioxe
ja' ti quich'ojtic ta muc' ti Cristoe. 6 Ti chi'ilbajinatoticotic li vo'oticotique, ja' yo' xavilic
o ti ta spat co'ontic ti Rioxe, yo' mu xavicta o abaic mi ataic ilbajinel uque. Ti c'u x'elan
ta spat co'onticotic ti Rioxe, ja' no'ox yech ta spat avo'onic uc mi icuch avu'unic ilbajinel
chac c'u cha'al chcuch cu'unticotique. 7 Ti co'ol abol jbatic ta ilbajinele, jna'oj ti co'ol ta
spat co'ontic ti Rioxe yo' mu xavicta o abaique.
8 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ta xcal ava'iic ti ijta tajmec ilbajinel
ta estado Asiae. Mu xa x'ech' ica'i. Ti caloje, tey xa chicham. 9 Jna'oj ti mu xu' jpoj jbae,
tey xa chicham ti caloje. Lec ti ja' yech ijnope, ja' yo' jch'un o ti ja' no'ox chiscolta ti
Rioxe, ja' ti much'u ta xcha'cuxes ánimaetique. 10 Ac'u mi mu xa x'ech' ica'i, pero liscolta
ti Rioxe, yech'o ti muc xichame. Jch'unoj ti ja' no'ox yech chiscolta ju'ech'ele. 11 Coltaicon
ta sc'oponel Riox. Mi epoxuc chac'oponbecon Rioxe, ja' no'ox yech epoxuc "colaval"
chavutic ti Rioxe ti c'alal xava'iic ti liscolta xae.

Ja' li' yaloj ti c'u yu'un muc x'ech' svula'an ti much'utic xch'unojic sc'op Riox ta Corinto ti Pabloe

12 Li vo'one sjunul co'on chitun yu'un ti Rioxe, jna'oj ti muc bu chilo'lovane. Li c'usitic
chcale mu jtucuc no'ox ta jyules ta jol; ja' chisp'ijubtas ti Rioxe. 13-14 Ti c'usitic lajts'ibabeic
tal ta yantic jvune, ja' no'ox yech smelol. Yech'o un muc much'u xu' snopbe yan smelol.
Pero ja' ta jc'an ti j'ech'el chach'unic ti jun avo'onic ti c'alal xcha'sut tal ti Cajvaltic Jesuse ti
ach'unic li c'usi chcale. Ja' no'ox yech jun co'on uc yu'un jna'oj ti yech li c'usi lacalbeique.
15-16 Yu'un jpatoj co'on ti sjunul avo'onic chach'unic li c'usi chcale, yech'o ti ta ox x'ech'
jq'ueloxuc ti c'alal lital li' ta estado Macedoniae. Jnopoj noxtoc ti ch-ech' jq'ueloxuc ti
c'alal xisut ech'ele, ti xu' chacoltaicon c'uuc yepal ti c'alal xibat ta estado Judeae. Ti caloje,
lec chava'iic ti chi'ech' cha'ech'ele. 17 Pero mu acotolicuc lec ava'iic. ¿Mi'n anopic ti mu
xc'ot li c'usi chcale, ti mu jnop lec ba'yi li c'usi ta jpase? ¿Mi'n anopic ti ja' yechon chac
c'u cha'al li yan crixchanoetique ti yech xa ya'el li c'usi chalique, ts'acal to mu xc'ot?
18 Ti Rioxe ana'ojic ti yech li c'usi chale. Ja' no'ox yechon uc, ch'unic ti yech li c'usi
chacalbeique. 19 Ti Xch'amal Rioxe, ja' ti Jesucristoe, ti lacalbeticotic ava'iic c'usi yaloj
xchi'uc li Silvanoe, xchi'uc li Timoteoe, yech li c'usi chale. 20 Ti c'usitic yaloj chiyac'botic
ti Rioxe, ja' chiyac'botic ti Xch'amale lavi quich'ojtic xa ta muq'ue. "Colaval, Cajval, ti
ja' chavac'boticotic o ti quich'ojticotic ta muc' lach'amale", chcutic ti Rioxe. Ti x'elan
chcaltique, ja' chcac'tic ta ich'el ta muc' ti Rioxe. 21 Ja' chistsatsubtasbotic co'ontic ti
Rioxe yech'o ti sjunul co'ontic ta xquich'tic ta muc' ti Cristoe. Ja' list'ujotic ta yajmantal.
22 Liyac'botic seña ti st'ujojotic xae. Ti señae ja' ti Ch'ul Espíritue ti tal xchi'inotique. Ja'
sliqueb ti c'usi chc'ot quich'tic ta vinajele.
23 Lavi muc bu ech' jvula'anoxuque, yu'un mu jc'an ti chavat avo'onique. Ti Rioxe yiloj
ti yech li c'usi chcale. 24 Ti x'elan chacalbeique, mu'nuc ta jp'is jba ta totil yo' xach'unic

o ta persae. Chajcoltaic no'ox yo' más jun o avo'onique. Yu'un jna'oj ti sjunul avo'onic ach'unojic ti ja' istoj jmultic ti Cajvaltic Jesucristoe.

2

1 Yech'o ti ijnop ti mu to bu chtal jvula'anoxuque yu'un mu jc'an ti chtal cac' avat
avo'onic noxtoque. 2 Mi vo'on chcac' avat avo'onique, co'ol ta xcat co'ontic yu'un co'ol
muc bu ijpatbe jbatic co'ontic. 3 Yech'o ti ba'yi lacalbeic tal ta vun ti c'usi chopole ti tsc'an
chavalbe abaique, yo' mu xcat o co'on ti c'alal xitale. Jpatoj co'on ti chach'un acotolique
yo' co'ol jun o co'ontique. 4 Ti c'alal yolel ta jts'iba ti primero jvun lajtacbeic tale, icat
co'on tajmec, li'oc', yu'un jna'oj ti chavat o avo'onique, ti chopol chava'iique. Pero mu'nuc
capemon. Ti x'elan ijts'ibae, ja' yo' xana'ic o ti jc'anojoxuc tajmeque.

Ja' li' yaloj ti iyac' pertonal ti Pabloe

5 Li much'u isa' smule mu jtucuc no'ox liyac' ta at-o'on; layaq'uic ta at-o'on uc. Pero
mu'nuc ta jtic'be smul ti x'elan chcale. 6 Lavi sjalil muc xavaq'uic ochuc ta temploe, ta'luc
o. 7 Aq'uic xa ta pertonal, patbeic yo'on, naca me yicta sba ta xch'unel li sc'op Rioxe,
yu'un chat o yo'on tajmec ti ista smule. 8 Tsc'an chavac'beic yil ti ac'anojique. 9 Ti x'elan
lajts'ibabeic tale, ja' ta jq'uel noxtoc mi chach'unic scotol ti c'usi chayalbeic ti Cajvaltique.
10 Mi chavaq'uic ta pertonale, chcac' ta pertonal uc yo' co'ol jun o co'ontique. Mi mu xcac'
ta pertonale, yu'un onox muc bu ch'ayem xca'i ya'el ti smule. Yech'o un chcac' ta pertonal
ac'u mi ch'abal smul cu'un. Ti Cristoe yiloj ti sjunul co'on chcac' ta pertonale. 11 Ti chcac'tic
ta pertonale, ja' yo' mu xcuch o yu'un ti Satanase. Yu'un jna'ojtic ti c'u x'elan chlo'lovane.

Ja' li' yaloj ti muc bu jun yo'on ti c'alal tey ta Troas ti Pabloe

12 Ti c'alal lic'ot ta jteclum Troase, ti ba cal a'yuc ti ja' no'ox chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil
ti Cristoe, ep ti much'utic tsc'an chch'unique. 13 Ac'u mi ep ti much'utic tsc'an chch'unique,
pero muc bu jun co'on ica'i, ja' ti muc bu tey c'ot jta li Titoe. Yech'o ti muc bu lijalije. Ja'
no'ox ijc'opon comel ti much'utic xch'unojic sc'op Riox teyo'e, lital ta ora li' ta estado
Macedoniae.

Ja' li' yaloj ti i'al yu'un sc'op Riox ti Pabloe yu'un icoltaat yu'un ti Cristoe

14 Coliyal ti Rioxe ti ja' chiscolta ti Cristoe yo' más xvinaj o ti chac' jcuxlejaltic ta sbatel
osile. Co'ol xchi'uc chvinaj smuil nichim. 15 Lec chil ti Rioxe ti vo'on chcalbe ya'iic sc'oplal
ti Cristoe ti much'utic chcuxiic ta sbatel osile xchi'uc ti much'utic ch-ochic ta c'oc' ta sbatel
osile. 16 Ti much'utic ch-ochic ta c'oc' ta sbatel osile, mu c'usi bal o cha'iic li sc'op Riox
chcalbeique yu'un mu xch'unic. Yan ti much'utic chcuxiic ta sbatel osile, lec cha'iic, ta
xch'unic. Pero muc much'u xu' yu'un ta stuque, ja' no'ox mi chcoltavan ti Cajvaltique.
17 Li vo'one ma'uc yechon chac c'u cha'al li yane ti staq'uin no'ox tsa'ique ti c'alal chalic li
sc'op Rioxe. Li vo'one jun co'on ta stojol ti Rioxe yu'un ja' yajmantalon. Sq'uelojon chca'i
ti Rioxe ti c'alal chcal a'yuc ti c'usi yaloje. Ja' chiscolta ti Cristoe yech'o ti xu' cu'une.

3

Ja' li' yaloj ti ja' yabtel ti Pabloe ti chal a'yuc ti c'usi ts'acal to isnop ti Rioxe

1 ¿Mi'n chanopic ti ta jtoy o jba ti x'elan icale? ¿Mi'n mu xana'ic c'u x'elan li co'one?
¿Mi'n ja' chac'anic ti chquich' tal jvun ti c'alal xitale yo' xavilic o ti lec jc'oplal chac c'u
cha'al tspasic li much'utic chalic yilel li sc'op Rioxe? ¿Mi'n ja' chac'anic ti chavac'becon
avunic yo' xvinaj o ti lec jc'oplal avu'unic chac c'u cha'al ta spasic noxtoc li yane? 2 Mu
persauc vun, yu'un vo'oxuc jvunoxuc ya'el. Ti ach'unojic li sc'op Rioxe, ja' chvinaj o ti lec
li c'usi ta jpase. Ilbiloxuc, a'ibiloxuc ti islecubtas avo'onic ti Rioxe ti c'alal lacalbeic ti c'usi
yaloje. 3 Ta avo'onic ists'iba ya'el ti Cristoe, mu ta jpechuc ton ists'iba. Ma'uc tinta ists'iba
o, ja' iyac' achi'inic ti Ch'ul Espíritue ti jun xchi'uc ti Riox cuxul ta sbatel osile.

4 Jpatoj co'on ti ja' yech tspas ti Rioxe ti butic chcal a'yuc c'usi yaloj ti Cristoe. 5 Ta jtuque
mu xu' cu'un. Ja' chiscolta ti Rioxe. 6 Ja' listsatsubtas ti Rioxe yech'o ti chcal a'yuc li c'usi
ts'acal to iyale ti ja' chicuxiotic o ta sbatel osile. Ma'uc chicuxiotic o li smantaltac Rioxe.

Ja' chicuxiotic o ti Ch'ul Espíritu xchi'inojotique. Li smantaltac Rioxe ja' no'ox chquiltic o ti oy jmultique. Yu'un ti oy jmultique, sc'oplal ox chi'ochotic ta c'oc' ta sbatel osil. Lavi xchi'inojotic xa ti Ch'ul Espíritue, chicuxiotic ta sbatel osil.

7 Ti c'alal i'ac'bat smantaltac Riox ti Moisese ti ts'ibabil ta cha'pech tone, iyac' xojobal sat ti Moisese. Ti jtot jme'ticotic ti ta más vo'nee mu stac' sq'uelbeic sat ti Moisese, ja' ti oy xojobale. Ti xojobal sate c'unc'un ich'ay. Ac'u mi oy xojobal sat ti c'alal i'ac'bat li mantaletique, pero ja' no'ox chi'ochotic o ta c'oc' ta sbatel osil, yu'un mu xch'un cu'untic. 8 Ti iyac' jchi'intic Ch'ul Espíritu ti Rioxe, más to lec yu'un ja' chicuxiotic o ta sbatel osil. 9 Li mantaletic ti iyal ti Moisese, lec, pero ja' no'ox chi'ochotic o ta c'oc' ta sbatel osil. Li c'usi chcale, más to lec yu'un ta matanal ti ch'abal jmultic chiyilotic ti Rioxe, yech'o ti chicuxiotic ta sbatel osile. 10 Ac'u mi lec li mantaletique, pero iquiltic xa ti mu xicuxiotic o ta sbatel osile yu'un mu xch'un cu'untic. Ja' toj lec ti ta slequil yo'on ch'abal jmultic chiyilotic ti Rioxe ti istoj jmultic ti Cristoe. 11 Ac'u mi lec li mantaletique, pero jayib no'ox c'ac'al itun cu'untic. Pero ti ta slequil yo'on ch'abal jmultic chiyilotic ti Rioxe, ja' chicuxiotic o ta sbatel osil.

12 Ja' jpatoj o co'on, yech'o ti chcal a'yuque. 13 Ti Moisese muc x'albat yu'un ti Rioxe ti ac'u yalbe ti jchi'iltac ta israelale ti ta xch'ay sc'oplal li mantaletique ti c'alal xtal ti Cristoe. Ti c'alal oy xojobal sat ti Moisese, isvol ta chajchaj poc' yo' mu x'ile o ti ta xch'ay xojobal ti sate. Ti muc xilic ich'aye, ja' seña ti muc x'albat ya'iic ti ta xch'ay onox sc'oplal li mantaletique. 14 Yu'un ja' yech isc'an ti Rioxe ti muc x'albatique, yu'un ilbilic onox ti mu sc'an xch'unique. Ja' yechic li jchi'iltac lavie, mu xa'ibeic smelol li c'usitic sts'ibaoj comel ti Moisese, ja' ti mu sc'an xch'unique. Ja'to mi ixch'unic ti ja' no'ox chac' jcuxlejaltic ti Cristoe, chloc' li c'usi chmacatic o ya'ele. 15 Yu'un c'alal chich' q'uelel li smantaltac Riox ta stemploique, mu xilic ti mu xcuxiic o ta sbatel osile. 16 Mi iyictaic xch'unel ti ja' ta xcuxiic o ta sbatel osil li mantaletique, mi ja' lic yich'ic ta muc' ti Cajvaltic Jesuse, chlic ya'ibeic smelol scotol. 17 Mi chich'ic ta muc' ti Cajvaltic Jesuse, ta xchi'inatic yu'un ti Ch'ul Espíritue ti jun xchi'uc ti Cajvaltic Jesuse. Ti c'alal xchi'inatique, chul ta sjolic ti ja' chcuxiic o ta sbatel osil ti iyich'ic ta muc' ti Cajvaltic Jesuse, ti ma'uc chcuxiic o li mantaletique. 18 Li vo'otique xchi'inojotic xa ti Ch'ul Espíritue, mu xa c'usi smacojotic ya'el. Ja' chac c'u cha'al li nene ti co'ol xchi'uc c'ac'al c'alal xch'amojbe li xojobale. Ja' no'ox yech ta xco'olaj co'ontic xchi'uc ti Cajvaltique mi quich'ojtic ta muq'ue yu'un yantic ta xcom cu'untic li c'usitic chopole. Ja' chiscoltaotic ta scomtsanel ti Ch'ul Espíritue ti jun xchi'uc ti Cajvaltique.

4

1 Lavi sc'anojon ti Rioxe, ja' listac ta yalel a'yuc ti c'usi yaloje, yech'o ti mu xquicta jbae. 2 Ma'uc ta jpas li c'usi q'uexlal sba ta pasele. Muc bu chilo'lovan. Li vo'one ja' chcal a'yuc ti c'usi yaloj ti Rioxe. Muc bu ta jch'aybe smelol, muc bu ta jp'oles yu'un sq'uelojon chca'i ti Rioxe. Ti much'utic cha'iique tsna'ic ti naca yech li c'usi chcale. 3 Ti much'utic mu xa'ibeic smelol ti c'alal chcalbe ya'iic ti ja' no'ox chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Cristoe, ja'ic ti much'utic sc'oplal onox ch-ochic ta c'oc' ta sbatel osile. 4 Ti mu xa'ibeic smelole, ja' chpajesatic yu'un ti much'u scuentainoj li sba balamile, ja' ti pucuje, yech'o ti mu xch'unic ti ja' no'ox chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Cristoe ti jun xchi'uc ti Rioxe. 5 Ma'uc jc'oplal jtuc ti chcale; ja' sc'oplal ti Jesucristoe ti stuc no'ox tsc'an chquich'tic ta muq'ue. Vo'oxuc chitun avu'unic yu'un ja' yech tsc'an ti Cristoe. 6 Ti Rioxe ti iyal ti oyuc sac osile, ja' lisp'ijubtasotic ta ya'ibel smelol ti ja' onox Riox ti Jesucristoe.

Ja' li' yaloj ti ta xcuch cu'untic scotol ti jch'unojtic ti ja' chiscoltaotic ti Rioxe

7 Ti chcal a'yuc c'usi yaloj ti Jesucristoe, mu'nuc tsotson tajmec. Yu'un li jpat jxocontique co'ol xchi'uc jun p'in ti mu c'usi xcuch yu'une. Lavi cuchem cu'une, chvinaj ti ja' chiscolta ti Rioxe. 8 Ac'u mi abol jba ta ilbajinel, pero mu xquicta o jba. Ac'u mi ch'abal c'usuc cu'un, pero ta onox jta, mu xcat o co'on. 9 Ac'u mi xicrontainat tajmec, pero sq'uelojon ti Rioxe. Ac'u mi chcuch xa yu'unic yilel pero mu xcuch yu'unic. 10 Buyuc

baticon ta jta jcronta chac c'u cha'al ista scronta ti Jesuse. Pero cuxulon to, ja' chvinaj o ti
cuxul ti Jesuse, ja' chixchabi. 11 Ti c'u sjalil cuxulone sc'oplal chimile, ja' jmulinoj yu'unic ti
chcal a'yuc ti ja' chac' jcuxlejaltic ti Jesuse. Lec ti ja' yech oy jc'oplale yo' xvinaj o ti cuxul
ti Jesuse, ti sq'uelojone, yu'un cuxulon to. Li jpat jxocontique li' onox ta xlaje. 12 Ti abol
jba ta yalel a'yuc li sc'op Rioxe, ja' yo' xacuxiic o ta sbatel osil li vo'oxuc uque.
13 Ja' yechon chac c'u cha'al ti much'u ists'iba li sc'op Rioxe: "Yu'un jch'unoj ti ja'
chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Rioxe, yech'o un persa chcal a'yuc", xi. Ja' yechon uc,
persa chcal a'yuc. 14 Yu'un jch'unoj ti Riox ixcha'cuxes ti Cajvaltic Jesuse, yech'o un jpatoj
co'on ti ta onox xixcha'cuxes uque yu'un quich'oj ta muc' ti Jesuse. Tsobol chiyic'otic
ochel ta stojol. 15 Ti chi'ilbajinate, ja' yo' xacuxiic o ta sbatel osil uque, vo'oxuc ti ma'uc
juriooxuque. Mi i'epaj li much'utic ta xch'unique, más xa ep ti much'utic "colaval" chutic
ti Rioxe. Ta x'ich'e ta muc' ti Rioxe.
16 Yech'o ti mu xquicta jbae. Ac'u mi chimolib xa, pero li co'one xu' to ya'el jujun c'ac'al.
17 Li ilbajinele jliquel no'ox. Ti lequilal chc'ot jtatique mu xlaj ta sbatel osil. 18 Yech'o ti muc
bu chcat o co'on li c'usitic chtal ta jtojole yu'un chlaj ech'uc. Ja' jpatoj o co'on ti c'usitic
mu to bu quiloje, yu'un mu sna' xlaj ta sbatel osil.

5

1 Li jpat jxocone lum onox yech'o ti muc bu jal cuxulone. Ti c'alal xichame, jna'oj ti chba
jchi'in ti Rioxe yo' bu spasoj ti jna ta sbatel osile. 2 Lavi li'on to ta sba balamile, abol to
jba ta ilbajinel, yech'o un xu' xa ya'el ti teyon ta vinajele. 3 Yu'un li ta vinajele cuxulon ta
sbatel osil, mu xa bu chicham. 4 Li vo'one quechel to jvocol yu'un jna'oj ti ta onox xichame.
Yech'o ti ja' xa ta jc'an li jpat jxocon ti mu sna' xchame yo' ti cuxulon o xa ta sbatel osile.
5 Ja' onox yech snopoj ti Rioxe ti chicuxiotic ta sbatel osil ti c'alal liyic'otique. Ti iyac'
jchi'intic ti Ch'ul Espíritue, ja' seña ti ta onox xc'ot yeche.
6-7 Yu'un jna'oj ti xchi'inojon ti Cajvaltic Jesuse ti c'u sjalil cuxulone, yech'o un ja' tsots o
co'on ac'u mi mu to bu quilojbe sat. Ti c'alal xibat ta vinajele, chc'ot cojtiquin, ta jchi'in ta
sbatel osil. 8 Ja' jpatoj o co'on. Yech'o ti más lec mi lichame, yu'un ja' chcom li jpat jxocone,
ja' chba jchi'in ta sbatel osil ti Cajvaltic Jesuse. 9 Muc ta alel mi cuxulon, o mi xicham, ja'
no'ox ta jc'an ti lec chiyil scotol c'ac'ale. 10 Ti Cristoe ta jujuntal chiyalbotic mi ijch'untic
scotol li c'usi liyalbotique, o mi muc bu ijch'untic scotol c'alal li'otic ta sba balamile. Ja'
yech chistojotic ya'el ti c'u x'elan li'ech'otique.

Ja' li' yaloj ti lec xa xquil jbatic xchi'uc ti Rioxe ti iquich'tic ta muc' ti Cristoe

11 Yu'un jna'oj ti chistojotic ya'el ti Cajvaltic Jesuse, yech'o ti chcal ava'iic c'u x'elan li
co'one yo' xana'ic o ti yech li c'usi chacalbeique, yo' ti mu xlo'ilaj o avo'onique. Ti Rioxe
yiloj c'u x'elan li co'one. Ti caloje, avilojic uc. 12 Ti chacalbeic c'u xi'elane, mu'nuc ta jtoy
jba. Chcal no'ox ava'iic yo' mu c'usi xal o avo'onique, yo' xana'ic o c'u x'elan chatac'beic
ti much'utic tsc'anic no'ox ich'el ta muq'ue, ti muc ta alel cha'iic ti tsc'anic lecubtasbel
yo'onique. 13 Mi chalic ti yu'un chuvajon ti c'u x'elan chic'opoje, teyuc yalic, yu'un ja' ta
jch'un c'usi chiyalbe ti Rioxe. Mi chalic ti naca no'ox chajlo'loic o ti lec chic'opoje, teyuc
yalic, yu'un vo'oxuc ac'uxubinelic ti chcal ava'iic li sc'op Rioxe. 14 Ti jsujoj jba ta yalel
a'yuc c'usi yaloj ti Cristoe, yu'un jna'oj ti sc'anojone. Stuc no'ox icham, ja' istoj jmultic
ta jcotoltic. Yech'o ti jcotoltic lichamotic ya'el chil ti Rioxe. 15 Ti icham ta scoj jmultic
jcotoltic ti Cristoe, ja' yo' mu xa jch'untic o li c'usitic chal co'ontique ti c'u sjalil li'otic ta
sba balamile. Ja' ac'u jch'untic ti c'usi lec chile yu'un ja' icham icha'cuxi yo' xicuxiotic o ta
sbatel osile. 16 Yech'o un li vo'one mu c'u jcuenta o c'u x'elan li much'utic ta jta ta c'oponele.
Ma'uc xa yechon chac c'u cha'al li much'utic mu xich'ic ta muc' ti Rioxe ti tsc'an cha'iic
c'u x'elan li crixchanoetique. Li vo'one ja' no'ox lec chca'i mi yich'ojic ta muc' ti Cristoe.
Ti vo'nee caloj ti jlo'lovanej ti Cristoe, pero lavie ma'uc xa yech chcal yu'un jna'ojbe xa c'u
x'elan yo'on. 17 Vo'otic ti quich'ojtic xa ta muc' ti Cristoe, ma'uc xa yech ta jnoptic chac
c'u cha'al ijnoptic ti ta vo'nee. Yu'un naca xa lec li c'usitic ta jnoptique. Co'ol xchi'uc
li'ach'ubotic ya'el.

18 Ti li'ach'ubotic ya'ele, ja' ispas ti Rioxe yu'un ilecub o co'ontic ti iquich'tic ta muc' ti
Cristoe, yech'o ti lec xa xquil jbatic xchi'uc ti Rioxe. Ja' chcalbe ya'iic ti xu' chlecub yo'onic
li yantic uque yo' lec xil o sbaic xchi'uc ti Riox uque. 19 Yech'o ti itaque tal yu'un Riox li'
ta sba balamil ti Cristoe. Yu'un ja' tsc'an ti ac'u lecubuc yo'on scotol li crixchanoetique.
Yu'un mu sc'an xac'be castico yu'un smulic. Yech'o ti listac ta yalel a'yuc ti c'usi yaloje,
ja' ti xu' chlecub o yo'onique. 20 Vo'on sq'uexolon ya'el ti Cristoe. Li c'usi chcalbe ya'iic
li crixchanoetique, ja' chal ya'el ti Cristoe yu'un ja' tsc'an ti Rioxe ti lec xil sbaic xchi'uc
li crixchanoetique. 21 Ti Rioxe ja' iyac'be stoj jmultic ti Cristoe ti ch'abal smule. Ti istoj
jmultique, ch'abal xa jmultic chiyilotic ti Rioxe.

6

1 Lavi tsobol chi'abtejoticotic xchi'uc ti Rioxe, chcal ava'iic uc ti mu me yechuc no'ox ti
ta slequil yo'on layiq'uique. 2 Yu'un ja' yech yaloj chac li'i:
Ti c'alal sta yora chcac' cuxlejal ta sbatel osile,
ta slequil no'ox co'on chcac'be scuxlejalic ti much'utic tsc'anique,
xi ts'ibabil. Lavie yora xa ti chac'anique, yora xa ti chac' acuxlejalic ta sbatel osile.
3 Lavi co'ol chi'abtejoticotic xchi'uc ti Rioxe, mu jc'an mi oy much'u ta jta jmul ta stojole.
Yu'un ja' mu jc'an ti chopol chbat cu'un sc'oplal ti Rioxe. 4 Yu'un ja' chitun yu'un, ja' ta
jc'an ti ac'u vinajuc ti lec chbat cu'un li c'usi yalojbon ti chcal a'yuque. Li ilbajinele chcuch
cu'un scotol. Ac'u mi abol xa jba, ac'u mi ch'abal xa c'usuc cu'un, chcuch cu'un. 5 Ac'u mi
xquich' arsial, ac'u mi chistiq'uic ta chuquel, ac'u mi x'avlajetic xa ta jpat ta jxocon li
crixchanoetique, ac'u mi tsots li abtele, ac'u mi oy mu xivay sjunul ac'ubal, ac'u mi oy bu
mu jta jve'el, chcuch cu'un scotol. 6 Ja' no'ox chcac' iluc ti mu jc'an jpas li c'usi chopole, ti
chul ta jol c'usi lec chil ti Rioxe, ti cuchem cu'un scotole, ti lec co'one, ti xchi'inojon ti Ch'ul
Espíritue, ti chic'uxubinvane. 7 Li c'usi chcale yech. Ja' chcac' iluc ti chiscolta ti Rioxe. Lec
ta jtac'be c'usitic chal ti much'utic sc'ac'alon yo'onique. Tuc' chcalbe ti much'utic chopol
c'usitic tspasique. 8 Ja' ta jc'an ti lec chbat cu'un li c'usi yalojbon chcal a'yuque, ac'u mi
ich'bilon ta muc', ac'u mi ch'abal, ac'u mi oy much'u lec c'usi chiyalbe ta jpat ta jxocon,
ac'u mi oy chopol. "Le'e jlo'lovanej", ac'u mi xi jc'oplal, pero ta onox xvinaj ti yech li
c'usi chcale. 9 Ac'u mi chalic ti muc much'u ta xch'un li c'usi chcale, pero ep xa much'utic
ixch'unic. Ac'u mi snopojic ti chismilique, pero cuxulon to. Ac'u mi chalic ti chiyac'be
castico ti Rioxe, pero muc bu chiyac'be. Naca no'ox chisp'ijubtas, mu'nuc chismil. 10 Ac'u
mi chalic ti chcat co'one, pero jun co'on scotol c'ac'al. Ac'u mi toj me'onon chiyilic, pero
ep xa much'utic icac'be sc'ulejalic ya'el scuenta sbatel osil. Ac'u mi ch'abal c'usuc cu'un
chiyilic li' ta sba balamile, pero jc'ulejon chca'i yu'un ja' chiyac'be ti Cajvaltique.
11 Vo'oxuc ti ach'unojic sc'op Riox ta Corintoe, jamal lacalbeic scotol li c'usitic ta jnope,
ti c'u x'elan co'one. 12 Mu c'usi ti muc xacalbeique. Pero li vo'oxuque muc bu más
ac'anojicon. 13 Li vo'oxuque co'ol xchi'uc jch'amaloxuc chca'i, yech'o un ja' tsc'an ti
chac'anicon uque.

Ja' li' yaloj ti stemplootic Riox ya'el li vo'otique

14 Mu me c'usi co'ol xanop xchi'uc li much'utic mu to ta xch'unic li sc'op Rioxe. Ja' no'ox
yech noxtoc, mu me xanupun achi'uquic. Yu'un li much'utic lec xa yo'onique ma'uc yech
ta snopic chac c'u cha'al ta snopic li much'utic chopol sjolique. Ja' chac c'u cha'al li sac
osile ti ch'acal xchi'uc li ic' osile. 15 Ja' no'ox yech ti Cristoe mu co'oluc sjolic xchi'uc ti
pucuje. Yech'o un mu co'oluc joltic xchi'uc ti much'utic mu to ta xch'unic li sc'op Rioxe.
16 Ja' chac c'u cha'al ti parte yeclexail ti santoetique, parte noxtoc stemplo ti Rioxe. Li
vo'otique stemplootic Riox ya'el ti cuxul ta sbatel osile. Yu'un yech onox yaloj ti Rioxe:
Li jch'amaltaque ta jchi'inic o.
Vo'on chiyich'ic ta muc'.
Ja' no'ox yechon uc, jc'anojic, xi. 17 Ja' yech yaloj noxtoc:
Mu me xapasic li c'usitic chopole chac c'u cha'al tspasic li much'utic mu xiyich'ic ta
muq'ue.

Ictaic spasel li c'usitic chopole yo' ti xaquiq'uic oe.
[18] Vo'on xa chatotinicon, vo'oxuc xa jcremoxuc jtseboxuc,
xi ti Cajvaltique ti ja' scuentainoj scotole.

7

[1] Vo'oxuc ti jc'anojoxuque, ja' jc'oplaltic yu'un xch'amalotic xa. Yech'o un ja' tsc'an ti ac'u quictatic scotol li c'usitic ta soc o joltique xchi'uc li c'usitic ta soc o jpat jxocontique. Mi icom scotole, naca lec c'usitic ta jpastic. Ja' chvinaj o ti quich'ojtic ta muc' ti Rioxe.

Ja' li' yaloj ti ja' jun o yo'on ti Pabloe ti isnopic c'usi ta cha'leel ti much'u ista smul tey ta Corintoe

[2] Ta sjunuluc me avo'onic xava'iic li c'usi chcale. Mi junuc muc much'u iyicta sba cu'un. Muc much'u ijsocbe sjol. Muc much'u iquelc'anbe staq'uin. [3] Ti x'elan chcale, mu'nuc oy c'usi chopol avalojbecon. Lacalbeic xa ti jc'anojoxuc tajmeque. Mi lachamique, más lec chamicon uc. Mi cuxuloxuc toe, lec mi cuxulon to uque. [4] Jna'oj ti chach'unic li c'usi chcale, yech'o ti sjunul co'on chcalulan ac'oplalique. Ac'u mi abol jba tajmec, pero jun co'on avu'unic.

[5] Ti c'alal liyul li' ta Macedoniae, muc bu jun co'on yu'un ijta tajmec ilbajinel. Icat co'on noxtoc. [6] Ti Rioxe ta spatbe yo'on li xch'amaltaque ti c'alal chat yo'onique, yech'o ti lispatbe co'one yu'un isut xa tal li Titoe. [7] Pero ma'uc no'ox jun o co'on ti isut tale; ja' jun o co'on noxtoc ti apatbeic tal yo'one. Yul yalbon ti chac'an chaq'uelicone, xchi'uc ti chopol ava'iic ti avac'becon cat co'one. Liyalbe noxtoc ti lec ava'iic li c'usi lajts'ibabeic tale. Ti c'alal ica'ie, bats'i ximuyubaj xa.

[8] Ac'u mi avat o avo'onic ti c'usi lajts'ibabeic tal ta jvune, pero jna'oj ti leque. Icat o co'on jayib c'ac'al. "Ati chopol la xa'iique", xichi yu'un ica'i ti avat o avo'onique. Pero lavie ica'i ti mu jaluc avat o avo'onique. [9] Lavie jun xa co'on avu'unic. Pero ma'uc jun o co'on ti avat avo'onique; ja' jun o co'on ti chopol ava'iic ti much'u oy smul teyo'e, ti común anopic ti mu xu' ch-och ta temploe. Ti avat avo'onique, yu'un ja' yech isc'an ti Rioxe. Muc bu isoc o ajolic ti c'usi lajts'ibabeic tale. [10] Ti chcat o co'ontic li c'usi chopol ta jpastique, ja' tspas ti Rioxe yo' xquictatic oe. Mi iquictatique, chicuxiotic ta sbatel osil. Jun co'ontic ta ts'acal. Yan ti much'u ja' no'ox chat o yo'on li c'usitic scuenta sba balamile, ta onox x'och ta c'oc' ta sbatel osil. [11] Ti x'elan laspasbeic ti Rioxe, lec xa labatic o. Yu'un ja' avat o avo'onic li much'u oy smul teyo'e, laq'uexavic o, laxi'ic o, ja' xa ac'anic ti lec chaquilique. Más lec ava'iic ti nopuc c'usi chich' cha'leele. Lec ti ja' yech apasique, yech'o un ch'abal xa amulic. [12] Ti ja' yech lajts'ibabeic tale, yiloj ti Rioxe ti ma'uc ijts'iba o tal ti much'u isa' smule, ma'uc ijts'iba o tal ti much'u isa'bat sc'ac'al yo'one. Ti ijts'iba tale, ja' yo' xana'ic o ti ja' ta jc'an ti lec chabat acotolique.

[13] Lavie mu xa bu chcat co'on avu'unic. Pero mu jtucuc ti muc bu chcat co'one. Ja' yech li Tito uque, jun yo'on avu'unic. [14] Ti c'alal mu to'ox chtal sq'ueloxuc li Titoe, icalbe ya'i c'u xa'elanic yu'un jna'oj ti chach'unic onox li c'usi lacalbeic tal ta vune. Muc xavaq'uicon ta q'uexlal. Li c'usitic lacalbeique, yech. Ti c'u x'elan icalbe ac'oplalic li Titoe, yech noxtoc. [15] Yech'o un sc'anojoxuc tajmec yu'un sna'oj ti ach'unic li c'usi layalbeique, xchi'uc ti avich'ic ta muc' ti c'alal ay svula'anoxuque. [16] Mu yechuc no'ox ti jpatoj co'on avu'unique. Yu'un chach'unic scotol li c'usi chacalbeique, yech'o ti jun co'one.

8

Ja' li' yaloj ti istsob staq'uinic ti much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe ti iscoltaic ti much'utic iya'iic vi'nale

[1] Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, chacalbe ava'iic c'u x'elan icoltaatic yu'un Riox ti much'utic xch'unojic sc'op Riox ta jujun jteclum li' ta estado Macedoniae. [2] Ac'u mi abol sbaic ta ilbajinel, pero jun yo'onic iyac' staq'uinic ti tscoltaic o ti jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe yo' bu cha'iic vi'nale, ac'u mi ch'abal c'usuc yu'unic uc. [3] Iquil jtuc ti ta slequil yo'onic iyaq'uic ti c'u yepal iloc' ta yo'onic jujune. Ma'uc no'ox ti c'u yepal xu' iya'iique, más to ep iyaq'uic. [4] Pero mu vo'onicon icalbeic. Stuquic liyalbeic ti tsc'an

tscoltaic ti jchi'iltactic ta xch'unel sc'op Rioxe ti cha'iic vi'nale. [5] Ti iyac' ep staq'uinique,
yu'un ba'yi iyalbeic ti Cajvaltique ti tspasic li c'usi lec chile. Ts'acal to liyalbeic ti ta
xch'unic li c'usi icalbeique. Ti iyalbeic ti Cajvaltique, xchi'uc ti liyalbeic uque, yu'un ja'
yech isc'an ti Rioxe. Pero muc bu jnopoj ti ja' yech ta spasique. [6] Yech'o ti icalbe li Titoe ti
ac'u slajesbe stsobel li taq'uin chavaq'uic uque yo' xilic o ti lec avo'onic uc ti jchi'iltactic
ta xch'unel li sc'op Rioxe ti cha'iic vi'nale. [7] Scotol li c'usitic yane ach'unic xa. Ach'unojic
xa ti oy syu'el ti Rioxe. Xana'ic xa xachanubtasvanic ta sc'op Rioxe. P'ijoxuc xa, sjunul xa
avo'onic chapasic li c'usitic lec chil ti Rioxe. Xchi'uc ti ac'anojicone. Yech'o un lajesbeic
me yaq'uel li taq'uine ti chacoltaic o ti much'utic cha'iic vi'nale.

[8] Muc bu chacaq'uic ta persa; ta xcal no'ox ava'iic yu'un ja' yech ta spasic li yan
jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe. Mi chapasic uque, ja' chvinaj o mi yech ti
chac'uxubinvanique. [9] Ana'ojic ti toj lec yo'on ti Cajvaltic Jesucristoe. Ac'u mi ja'
scuentainoj scotol, pero ta scoj ti sc'anojotic tajmeque, co'ol xchi'uc me'on yilel ti c'alal
i'ay li' ta sba balamile. Ti x'elan ispase, ja' yo' jcuentaintic o scotol uque.

[10] Chacalbe ava'iic li c'usi jnopoje. Li vo'oxuque loq'uebal xa jabil lic atsob ataq'uinic
ti chacoltaic o li much'utic cha'iic vi'nale, yech'o un chopol mi chaquechanic yaq'uele.
Yu'un vo'oxuc ba'yi avalic ti chatsobique, ba'yi lic atsobic. [11] Lavi sjunul avo'onic anopic
ti chatsobique, ja' no'ox yech sjunuluc me avo'onic xalajesbeic yaq'uel. Sjunuluc me
avo'onic xavaq'uic ti c'u yepal xu' avu'unic jujune. [12] Yu'un mi ta slequil co'ontic chcac'tic
ti c'u yepal xu' cu'untique, lec chil ti Rioxe. Muc bu más chisc'anbotic.

[13] Ti chacalbeic ti sc'an no'ox avo'onic chacoltaic li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe,
mu'nuc ja' ta jc'an ti vo'oxuc xa ch'abal c'usuc avu'unic chcome, ti más xa mu c'usi
sna'ique. Ja' tsc'an ti co'ol oy c'usuc avu'unic ta acotolique. [14] Li vo'oxuque oy c'usuc
avu'unic, yech'o un ac'beic li much'utic ch'abal c'usuc yu'unique yo' co'ol mu c'u xana'ic
oe. Ti c'alal ch'abal c'usuc avu'unic uque, ja' xa chayac'beic uc. Más lec ti co'olco'ol xacolta
abaique yo' co'ol mu c'u xana'ic oe. [15] Ja' yech ts'ibabil ta sc'op Rioxe chac li'i: "Ti much'utic
ep istaic ta tsobele, co'ol yepal iyich'ic xchi'uc ti much'utic jutuc istaic ta tsobele", xi
ts'ibabil.

[16] Coliyal ti Rioxe ti lec yo'on ac'bil li Titoe ti co'ol teyoxuc ta co'onticotique. [17] Li Titoe
ixch'un li c'usi icalbee. Xchi'uc c'usuc, teyoxuc ta yo'on yech'o ti sjunul yo'on chtal
svula'anoxuque.

[18] Cha'vo' ta xtalic. Li june ja' li much'u ya'yojbeic sc'oplal scotol li much'utic xch'unojic
li sc'op Rioxe ti lec sna' yalbel smelol li sc'op Rioxe. [19] Ja' it'uje yu'un scotol li much'utic
xch'unojic li sc'op Rioxe ti ta jchi'in ech'el ta yaq'uel li taq'uine mi laj atsobique. Ti
vo'on chba cac' li taq'uine, mu'nuc ta jc'an o ich'el ta muc'. Ja' chcac' ta ich'el ta muc'
ti Cajvaltique yo' xvinaj o ti jc'anojic ti jchi'iltactic ta xch'unel sc'op Rioxe ti cha'iic vi'nale.
Lec ti chiyac'beic ech'el jchi'ile. [20] Yu'un mu jc'an mi oy much'u chisa'be jmule yu'un ti
chquich' ech'el li epal taq'uine. [21] Li c'usi ta jpase ja' ta jc'an ti lec chil ti Rioxe xchi'uc li
crixchanoetique.

[22] Li Titoe ja' ta xcac'be tal xchi'in noxtoc li jun jchi'iltic ta xch'unel li sc'op Rioxe ti
quiloj xa jay'ech'el ti oy ta yo'on chiscoltae. Lavie sjunul yo'on chtal, yu'un spatoj yo'on
ti chavaq'uic onox li taq'uine. [23] Mi oy much'u ta sjac' c'usi yabtel li Titoe ti c'alal xule,
albeic ti ja' jchi'il jbaticotic ta yalel a'yuc li sc'op Rioxe, ti co'ol chitunoticotic avu'unique.
Ja' no'ox yech mi oy much'u ta sjac' c'usi yabtel li cha'vo' xchi'il li Titoe, albeic ti ja' it'uje
yu'un li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ti ilbilic ti sjunul yo'onic yich'ojic ta muc'
ti Cristoe. [24] Aq'uic iluc ti ac'anojic li much'utic tey chule yu'un chc'ot yalbeic ac'oplalic ti
jchi'iltactic ta xch'unel sc'op Rioxe yo' bu iliquic tale. Yu'un me calojbeic ti lec avo'onic li
jchi'iltactic ta xch'unel sc'op Rioxe ti butic ta stsob sbaique.

9

[1] Mu xa persauc chacalbeic tal ta vun ti chacoltaic ti jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op
Rioxe ti cha'iic vi'nale. [2] Yu'un jna'oj xa ti lec avo'onique. Icalbe xa ya'iic li jchi'iltactic
ta xch'unel sc'op Rioxe li' ta Macedoniae ti iloc' xa jabil lic atsob ataq'uinique, vo'oxuc

ti li' nacaloxuc ta estado Acayae. Ti c'alal iya'iic chac taje, ep xa much'utic lic stsob
staq'uinic uc. [3] Ta jtac jelavel tal yoxva'alic, ja' chtal scoltaoxuc ta stsobel lataq'uinique.
Ti c'alal xiyul li vo'one, ja' ta jc'an ti chapal xa'ox avu'unic li taq'uine chac c'u cha'al
calojbeic li jchi'iltactic ta xch'unel sc'op Riox li' ta Macedoniae. Mu me yechuc no'ox ti
icalbe ac'oplalique. [4] Ti c'alal xitale, yic'al jchi'in tal jayvo'uc li jchi'iltactic ta xch'unel
sc'op Riox li' ta Macedoniae. Mi mu to'ox bu chapal avu'unic chul jtae, chavaq'uicon ta
q'uexlal, chaq'uexavic uc, yu'un calojbeic ac'oplalic. [5] Yech'o ti icalbe ya'iic li oxvo'e ti
ac'u jelavicuc tal scoltaoxuc ta stsobel li taq'uine ti avalojic onox chavaq'uique. Mi chapal
xa'ox avu'unique, ja' chvinaj o ti anop atuquic ti chavaq'uique, ti mu vo'onicon lajsujique.

[6] Co'ol xchi'uc li much'u jutuc no'ox ta sts'un li c'usi ta sts'une, jutuc no'ox chloc'. Yan
mi ep ists'une, ep ta xloc'. [7] Yech'o un jujuntal xanopic ti c'u yepal chavaq'uique. Sjunul
me avo'on xavaq'uic, mu me ta sujeluc, yu'un li much'u sjunul yo'on chac' li c'usuc yu'une,
ja' c'anbil yu'un ti Rioxe. [8] Ti Rioxe oy syu'el, xu' chayac'beic li c'usitic ta xtun avu'unique,
yo' mu c'usi palta chava'iic oe, yo' xacoltavanic oe. [9] Ja' yech ts'ibabil ta sc'op Riox chac
li'i:

Ti much'u ta xch'ac ta o'lol li c'usuc yu'une,
ti chac'be li much'utic ch'abal c'usuc yu'une,
más to ta x'ac'bat yo' xcoltavan o scotol c'ac'ale,
xi ts'ibabil. [10] Q'uelavilic, li c'usitic ta jts'untique ta sts'ites ti Rioxe yo' oy o jve'eltique,
yo' oy o jts'unubtic noxtoque. Ja' no'ox yech noxtoc chayac'beic li c'usitic ta xtun
avu'unique, ta sp'oles yo' xacoltavanic oe, mu'nuc ja' yo' oy o ave'elic atuquique. [11] Más to
ep chayac'beic c'usuc avu'unic ti Rioxe yo' ep xacoltavanic oe. Ti c'alal xc'ot jbechbeic
li taq'uin ti atsobique, "colaval", xutic ti Rioxe ti ep acoltaique. [12] Lavi chacoltaic ti
jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ta staic li c'usitic ta xtun yu'unique. Ja' no'ox yech
"colaval", xutic tajmec ti Rioxe. [13] Lavi chacoltaique, "colaval", xutic ti Rioxe yu'un chilic ti
chach'unic c'usi yaloj ti Cristoe. Ja' no'ox yech jun yo'onic avu'unic uc scotol ti jchi'iltactic
ta xch'unel li sc'op Rioxe ti butic jteclumal nacajtique. [14] Lavi ep chacoltaique, chlic
sc'anoxuc. "Colaval ti ayulesbe ta sjolic ti chiscoltaoticotic ti much'utic ma'uc jchi'ilticotic
ta jurioale ti yich'ojot xa ta muq'ue", xutic ti Rioxe. [15] Coliyal ti Rioxe ti ta slequil yo'on
slecubtasoj co'ontic jcotoltique. Mu xlaj ta alel c'u slequil yo'on ti Rioxe.

10

Ja' li' yaloj ti iyal ti Pabloe ti ja' ac'bil scuentain jcorintoetic yu'un ti Rioxe

[1] Vo'on Pabloon, oy c'usi chacalbeic. C'un no'ox chajc'oponic tal chac c'u cha'al c'un
chisc'oponotic ti Cristoe. Yu'un ca'yoj ti chavalic ti ja' no'ox lec chic'opoj ti c'alal li'
jchi'ucoxuque. Ti c'alal nomon xae, chavalic ti tsots chacalbeic tal mantal ta jvune.
[2] Abulajanic mu xa me xavalic yech, yu'un mu jc'an ti tsotsic xa chul jc'oponoxuque. Ti
much'u chal ti ja' yech ta jpas chac c'u cha'al tspasic li much'utic mu to ta xch'unic li
sc'op Rioxe, jna'oj xa c'usi ta jnopbe. [3] Ta melel crixchanoon, pero mu ta jp'ijiluc jtuc ti
chcuch cu'une chac c'u cha'al ti much'utic p'ijic ti yalojique. [4] Ac'u mi p'ijic tajmec, pero
mu xcuch yu'unic. Vo'on chcuch cu'un yu'un sc'op Riox ti chcalbeique. [5] Ti c'alal chcalbeic
sc'op Riox ti much'utic p'ijic ti yalojique, ti tstoy no'ox sbaic ta stojol ti Rioxe, mu xa sna'
c'uxi chtac'avic. Ta jch'aybe ya'el scotol li c'usitic ta snopique yo' xich'ic o ta muc' ti
Cristoe. [6] Mi iquil ti chach'unic c'usi chacalbeic li vo'oxuque, xu' chcac'be castico ti jayvo'
mu xch'unique.

[7] Li much'u chaxchanubtasic ti ta alele spat xocon no'ox chaq'uelbeic c'u x'elan. Mu
xana'ic mi yech li c'usi chale. Mi sna'oj ti ja' tspas li c'usi lec chil ti Cristoe, sna'oj ti ja' ta
jpas uque. [8] Ac'u mi ep xa ta ech'el lacalbeic ti yajtacbalalon ti Cajvaltique, mu xiq'uexav
yu'un ja' tacbilon o ti chajp'ijubtasique. Ma'uc tacbilon ti ta jsoc ajolique. [9] Mu me xanopic
ti yu'un chajsibtasic o ti c'usi lajts'ibabeic tale. [10] Oy much'utic ja' yech chal. Chalic ti ja'
no'ox tsots c'usi chajts'ibabeic tale, ti tsc'an chach'unique. Ti c'alal teyone, chalic ti muc

bu tsotsic li c'usi chcale, ti mu persauc xach'unique. [11] Ti much'utic ja' yech chalique, tey
tsq'uelic mi ma'uc yech chul jpas chac c'u cha'al jts'ibaoj tale.
[12] Ti x'elan chcale, mu'nuc ta jco'oltas jba xchi'uc ti much'utic chalic sc'op Rioxe ti
yalojique, ti stuc no'ox chac' sbaic ta ich'el ta muq'ue, ti sc'oplal no'ox stuquic chalique.
Tsnopic ti lec ti yech tspasique, pero ma'uc yech ta alel a'yuc li sc'op Rioxe. [13] Li vo'one
ma'uc chcal ti vo'on caloj a'yuc ti bu muc bu caloj a'yuque, yu'un ja' ta syules ta jol ti
Rioxe ti bu chba cal a'yuque. Ti c'alal li'ay li'toe, ja' isyules ta jol ti Rioxe, yech'o ti vo'on
jcuentainojoxuque. [14] Ti manchuc vo'on lacalbeique, muc bu jcuentainojoxuc ti yechuque.
Lavi vo'on ba'yi ay calboxuc ti ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Cristoe, yech'o ti vo'on
jcuentainojoxuque. [15] Mu yechuc no'ox chcal ti jcuentainojoxuque. Mi iquil ti itsatsub xa
avo'onic ta stojol ti Cajvaltique, xu' xa mu xajcuentainic. [16] Ja' xa chba calbeic ti much'utic
mu to bu ya'yojic ta sjelavel yo' bu nacaloxuque. Ja' tey chibat yo' bu muc much'u chale,
ma'uc tey chibat yo' bu ya'yojic xae. Mu xcal ti vo'on xa caloj ti yan o much'u yaloj a'yuque.
[17] Ti much'u lic chanubtasvanuc li'toe, mu me xac' sba ta ich'el ta muc' li stuque. Ja'
ac'u yac' ta ich'el ta muc' ti Cajvaltic Jesuse. [18] Yu'un ti much'utic chac' sbaic ta ich'el ta
muq'ue, chopol chil ti Cajvaltique. Ja' lec chil mi ja' ch-aq'ue ta ich'el ta muq'ue.

11

[1] Abulajanic a'ibecon li c'usi chacalbeique yu'un chacalbeic chac c'u cha'al chalic ti
much'utic p'ijic ti yalojique ti ta stoy sbaique, yu'un chcal ava'iic c'u xi'elan uc. [2] Yu'un
vo'on yac'oj jcuentainoxuc ti Rioxe, yech'o un mu jc'an mi oy much'u ti yan o c'usi lic
yalboxuque. Co'olon xchi'uc stot sme' tojol tseb, ti xchabioj xa ti c'alal jac'bil xa li stsebe,
yo' ch'abal o smul ti c'alal xnupune. Ja' no'ox yechon uc, jchabiojoxuc yo' ch'abal o amulic
chayilic ti Cristoe. [3] Ja' chopol chca'i mi ach'unic lo'loel chac c'u cha'al ixch'un lo'loel yu'un
chon ti Evae. Mi ach'unique, chavicta abaic ta yich'el ta muc' ti Cristoe. [4] Yu'un ca'yoj ti lec
chava'iic ti c'usitic cha'albatique. Mi oy much'u chayalbeic sc'oplal ti Jesuse ti ma'uc yech
chal chac c'u cha'al lacalbeique, lec chava'iic. Mi chayalbeic sc'oplal ti Ch'ul Espíritue ti
ma'uc yech chal chac c'u cha'al lacalbeique, lec chava'iic noxtoc. Mi chayalbeic ti oy to
c'usi yan tsc'an chach'unic yo' xacuxiic o ta sbatel osile, lec chava'iic noxtoc. [5] Ti much'utic
chalic sc'op Riox ti más sna'ic ti yalojique, ach'unic xa ti más sna'ique. Li vo'one mu xa
c'u jtu ti avalojique. [6] Ac'u mi mu jna' lec xic'opoj pero mu'nuc mu jna'be smelol. Jamal
lacalbe acotolic li c'usitic leque.
[7] ¿Mi ja' chopol ava'iic ti muc bu ijtoy jbae, ti mu c'usi lajc'anbeic ti c'alal ical ava'iic
li sc'op Rioxe? Ti muc bu lajc'anbeique, yu'un ja' ta jc'an ti chacuxiic ta sbatel osile.
[8] Ja' ijpojbe staq'uinic ya'el li yan jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe ti c'alal ay cal
ava'iique, yu'un ja' liyac'beic taq'uin yo' ijman o ti c'usitic itun cu'une. [9] Ti c'alal li' to'ox
jchi'ucoxuque, ilaj jtaq'uin pero muc bu lajc'anbeic. Ti c'usitic itun cu'une ja' ay yac'becon
li jchi'iltactic ta xch'unel sc'op Riox li' ta Macedoniae. Li vo'oxuque muc bu icac' avocolic.
Ja' yechon c'al tana, muc bu chcac' avocolic. [10] Yech chcal ti muc much'u chcac'be svocolic
li' ta estado Acayae. Yiloj ti Cristoe ti ja' yech co'one. [11] Lavi muc bu lajc'anbeic ti c'usitic
itun cu'une, mu'nuc mu xajc'anic. Yiloj ti Rioxe ti jc'anojoxuque.
[12] Ti c'u xi'elane, ja' no'ox yechon o. Yu'un ja' ta jc'an ti muc bu chcac'be svocolic li
much'utic chcalbe ya'iic li sc'op Rioxe, yo' mu xalic o ti much'utic chalic sc'op Riox ti
yalojique ti ja' yech ta jpas uc chac c'u cha'al tspasique. [13] Yu'un ta sco'oltas sbaic chac c'u
cha'al li vo'oticotique ti yaj'apoxtoloticotic ti Cristoe. Chalic xa mantal yilel uc, pero ta
xlo'lovanic no'ox. [14] Mu me xch'ay o avo'onic ti x'elan tspasique yu'un ja' yech ta spas ti
Satanás uque. Ta sp'is sba ta anjel ta vinajel ti c'alal chislo'lootique, yu'un lec xa ya'el ti
c'usi tsyules ta joltique. [15] Ja' smañaic ti chlo'lovanic li yajmantal Satanase. Toj lec xa ya'el
ti c'usi chalique. Ti chopol c'usi tspasique, ta onox xich'ic castico.

Ja' li' yaloj ti ep iyil svocol ti Pabloe ti c'alal iyal a'yuc li sc'op Rioxe

[16] Chacalbe ava'iic noxtoc. Mu me xanopic ti chuvajone ti ja' yech chacalbeic chac c'u
cha'al chal ti much'utic p'ijic ti yalojique ti tstoy no'ox sbaique. Ac'u mi yech chanopic,

pero abulajanic a'yic li c'usi chacalbeique. [17] Ti c'usi chacalbeique, ma'uc yech chal ti
Cajvaltic Jesuse. Ja' yech chcal chac c'u cha'al chal ti much'utic p'ijic ti yalojique ti tstoy
no'ox sbaique. [18] Yu'un ep ti much'utic ta stoy o sbaic li c'usitic tspasique. Ja' no'ox yechon
uc, xu' jtoy jba. [19] Chcuch avu'unic mi ta jtoy jba uque yu'un chquil ti chcuch avu'unic c'usi
chalic ti much'utic p'ijic ti yalojique, vo'oxuc ti p'ijoxuc ti avalojique. [20] Yu'un tey no'ox
ats'icojbeic ti much'utic chasmozoinic ya'ele, ti chelc'an ataq'uinique, ti tsc'an li c'usuc
avu'unique, ti stoyoj sbaique, ti ta xt'ax ta majel asatique. [21] Ti ja'uc yech sc'oplal tspasic ti
much'utic chalic a'yuc li sc'op Rioxe, yu'un vo'on mu c'u jtu ya'el ti yechuque yu'un ma'uc
yech ta jpas.

Ti c'usi chalic ti much'utic p'ijic ti yalojique ti tstoy no'ox sbaique, xu' chcal yech uc. [22] Ja'
tstoy o sbaic ti j'ebreoetique, pero j'ebreoon uc. Chalic ti j'israeletique, pero j'israelon uc.
Chalic ti ja' smolmuc'tatotic ti Abraame, pero ja' jmolmuc'tatot uc. [23] Ti yalojique, ja' chalic
a'yuc c'usi yaloj ti Cristoe pero yech no'ox ta snopic. Li vo'one yech chcal ti ja' chcal a'yuc
c'usi yaloj ti Cristoe. Ti ja' yech chacalbeique, ja' yo' xana'ic o ti xu' chcal chac c'u cha'al
chalic ti much'utic p'ijic ti yalojique ti tstoy no'ox sbaique. Li vo'one más xa ep ical a'yuc
sc'oplal ti Cristoe. Ep ta ech'el li'och o ta chuquel. Mu jna' jaylajun'ech'el iquich' arsial. Ep
ta ech'el colel xa licol. [24] Vo'ech'el liyac'beic arsial li jchi'iltac ta israelale, treinta y nueve
ta moj iquich' ju'ech'el. [25] Ox'ech'el iquich' te'. J'ech'el iquich' ton. Ox'ech'el ivoc' jbarcoal.
Jun c'ac'al xchi'uc jun ac'ubal tey xicajet ta ba mar. [26] Ep ta ech'el ti jutuc xa muc xibat ta
uc'um ti bu chixanave, yu'un oy bu noj ijta li uc'umetique. Abol jba tajmec ica'i yu'un jutuc
xa muc xismil j'eleq'uetic. Ep ta ech'el liyilbajinic noxtoc li jchi'iltac ta israelale xchi'uc
lachi'ilic vo'oxuc ti ma'uc j'israeloxuque. Jutuc xa muc xilaj ta yutil jteclumetic. Jutuc xa
muc xicham ta xocol balamil. Jutuc xa muc xijic'av ta mar. Oy liscrontainic li much'utic
xch'unojic sc'op Riox ti ta alele. [27] Oy bu lilub ta abtel. Oy jayib ac'ubal ti muc xivaye. Oy
bu livi'naj, itaquij jti'. Ep ta ech'el muc xive' yu'un ch'abal c'usi jlajes. Ep ta ech'el ti abol
jba ta sique yu'un ch'abal lec jc'u'.

[28] Oy to c'usitic muc xacalbeic. Scotol c'ac'al ta jnop c'uxi xu' ta jcolta li much'utic
xch'unojic sc'op Riox ti butic jteclumal nacajtique. [29] Chcat co'on yu'unic li much'utic mu
to sna'ic c'usi chal li sc'op Rioxe. Ja' chopol chca'i mi ixch'unic lo'loele. [30] Mi ja' chac'anic
ti chacalbeic ti c'usi ta jtoy o jbae, más lec ja' chacalbeic ti bu muc xu' cu'un ta jtuque.
[31] Ti Rioxe, ja' ti Yajval ti Cajvaltic Jesucristoe, ja' ti Stote, ja' ti much'u ta x'ich'e ta muc'
ta sbatel osile, sna'oj ti yech li c'usitic chcale, ti muc bu ta jnop c'ope. [32] Ti c'alal teyon
ta jteclum Damascoe, ti covierno teyo'e ti ja' tic'bil yu'un ti preserente Aretase, isloq'ues
mantal ti ac'u xchabiic lec li jteclume yu'un chistsaquic. [33] Pero liyalesat ta muc'ta moch
ta sventanail li scorraltonal jteclume, yech'o ti muc bu listaique.

12

Ja' li' yaloj ti i'ipaj ti Pabloe yo' mu stoy o sbae

[1] Ac'u mi xu' ya'el ti mu xacalbeic jc'oplale, pero persa chacalbeic yu'un quiloj ti mu
xavich'icon ta muq'ue. Chacalbe ava'iic ti oy c'usi li'ac'bat quile, ti oy c'usi lisyulesbe ta
jol ti Cajvaltic Jesuse. [2] Oy xa xchanlajunebal jabil ti liyic' muyel ta yoxcojol vinajel ti Rioxe.
Mu jna' mi xchi'uc jpat jxocon, o mi i'i; ja' sna'oj stuc ti Rioxe. [3-4] Jna'oj ti li'ique muyel yo'
bu ti Rioxe, pero mu jna' mi xchi'uc jpat jxocon, o mi i'i. Ja' sna'oj stuc ti Rioxe. Oy c'usi
lec ica'i teyo'e, pero mu xu' chcal a'yuc. [5] Ti yechuc co'one, xu' jtoy o jba ti yechuque. Pero
mu xu' jtoy o jba yu'un mu c'usi xu' cu'un ta jtuque. [6] Ti yechuc co'one, xu' jtoy o jba li
c'usi ica'ie chac c'u cha'al tspasic ti much'utic p'ijic ti yalojique ti tstoy sbaique. Yu'un
yech ti oy c'usi lec ica'ie. Pero mu xu' chcal yu'un yic'al xanopic ti más xa jna'e chac c'u
cha'al avilojicone. Naca me anopic ti más xa jna' c'usi chcal chac c'u cha'al ava'yojique.
Yic'al más xavich'icon o ta muc'.

[7] Ti c'usitic li'ac'bat quile, xu' jtoy o jba ti yechuque. Pero mu sc'an ti Rioxe, yech'o ti
li'ipaje yo' mu jtoy o jbae. Satanás ti liyac'be li chamele yu'un ja' tsc'an ti chquicta jba ta
yalel a'yuc li sc'op Rioxe. [8] Ox'ech'el xivocolet ta sc'oponel ti Cajvaltique ti ac'u yet'esbon

li chamele. [9] Ti Cajvaltique ja' yech liyalbe: “Ta xcuch avu'un yu'un vo'on chajcolta. Lavi
muc bu tsotsote, más ta xvinaj o ti vo'on ta jyu'el chaval a'yuc li c'usi calojbote”, xiyut.
Yech'o un ac'u mi muc bu tsotson, pero jun co'on yo' xvinaj o ti ja' chiscolta ti Cristoe.
[10] Yech'o ti mu xcat o co'on mi chilabanate, mi ch'abal c'usuc cu'une, mi chicrontainate,
mi abol o jba ti quich'oj ta muq'ue. Ac'u mi mu xa xcuch cu'un ya'el, pero ta xcuch cu'un
yu'un ja' chiscolta ti Cristoe.
[11] Ja' xa yechon ya'el chac c'u cha'al ti much'utic p'ijic ti yalojique ti tstoy o sbaic
li c'usitic chalique. Pero vo'oxuc ta amulic yu'un muc bu chavalic jc'oplal. Yech'o ti
jtuc chcal jc'oplale yo' xvinaj o ti chopol c'usi tspasic ti much'utic chalic sc'op Riox ti
yalojique, ti ja' avich'ojic ta muq'ue. Yu'un ach'unic xa ti más sna'ique. Li vo'one mu jna'
ti avalojique. Ta melel ti mu jna'e, yu'un li c'usi chcale muc bu jyulesoj ta jol jtuc. [12] Ti
much'utic ja' chalic li sc'op Rioxe xu' chaq'uic iluc slequilal syu'elal ti Rioxe, ja' chvinaj o
ti ja' yajmantal ti Rioxe. Avilic ti ja' yech ijpas ti c'alal teyon ta ateclumalique. Ac'u mi iquil
jvocol pero icac' iluc slequilal syu'elal ti Rioxe. [13] ¿Mi'n la oy to c'usi muc bu icac' avilic,
muc bu ical ava'iic chac c'u cha'al icalbe ya'iic icac'be yilic li yan jchi'iltactic ta xch'unel li
sc'op Rioxe? Ja' no'ox ti muc bu lajc'anbeic li c'usitic itun cu'une chac c'u cha'al ijc'anbeic
li yane. Mi ja' ijta o jmul avu'unique, aq'uicon ta pertonal.

Ja' li' yaloj ti iyal ti Pabloe ti chba svula'an ta yox'ech'elal ti much'utic xch'unojic sc'op Riox ta Corintoe

[14] Jnopoj xa ti chtal jvula'anoxuque. Yox'ech'elal xa o ti c'alal xitale. Pero muc bu chul
jc'anboxuc c'usuc avu'unic. Ja' no'ox ta jc'an ti chacuxiic ta sbatel osil li vo'oxuque. Li
vo'one ja' yechon chac c'u cha'al li totile li me'ile ti ta stsob staq'uinique ti ta xtun yu'un
li xch'amalique. Ma'uc ta stsob staq'uin li ch'amalile ti ta xtun yu'un li stot sme'e. [15] Li
vo'one sjunul co'on chcal ava'iic li sc'op Rioxe, muc ta alel mi abol jba, muc ta alel mi ja'
lilaj oe, yu'un ja' ta jc'an ti chacuxiic ta sbatel osile. Yu'un jc'anojoxuc. Pero ¿mi ja' yech
smelol xana'ic ti mu xac'anicone?
[16] Lavi muc bu lajc'anbeic li c'usitic itun cu'une, ti yalojique istaic xa jmul ti much'utic
chalic sc'op Riox ti yalojique. Yu'un chalic ti chajlo'loic ti bu chtun lataq'uinique. [17] ¿Mi'n
chanopic ti ja'o lajlo'loic ti c'alal iyich'ic tal ataq'uinic li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op
Rioxe ti ijtac tale? ¿Mi'n vo'on liyac'beic ti avalojique? [18] Ti c'alal ijtac tal scoltaoxuc ta
stsobel ataq'uinic li Titoe, avilic ti cac'ojbe tal xchi'ile. ¿Mi'n chanopic ti ja' laslo'loic li
Titoe? ¿Mi'n mu xana'ic ti co'ol lec li c'usi ta jnopticotique xchi'uc li c'usi ta jpasticotique?
[19] Mu me xanopic ti naca no'ox ta jpoj o jba ti x'elan lacalbeique. Ti Rioxe yiloj ti muc
bu ta jpoj jbae, ti melel ti quich'oj ta muc' ti Cristoe. Scotol li c'usitic lacalbeique vo'oxuc
ac'uxubinelic yu'un jc'anojoxuc. [20] Ja' chopol chca'i mi muc bu jun avo'onic chul jtaoxuc
chac c'u cha'al ta jc'ane. Ja' no'ox yech chopol chava'iic uc mi muc bu jun co'on chavilic
chac c'u cha'al chac'anique. Ja' chopol chca'i mi chacrontain abaique, mi xti'et ajolique,
mi chavutilan abaique, mi chach'aculan abaique, mi chasa'be aba amulique, mi chalo'ilta
abaique, mi chatoy abaique, mi mu xavich' amelolique. [21] Ti c'alal chtal jvula'anoxuque,
chopol chca'i mi staoj yav chopol c'usi tspasic ti much'utic staoj smulique, ja' ti isa'
yantsique, ti ispasic li c'usitic iyal yo'onique. Chi'oc' yu'un co'ol xchi'uc mu c'u jtu yu'un
ti Rioxe.

13

[1] Yox'ech'elal xa chtal jvula'anoxuc. Mi oy c'usi tsc'an meltsanbel sc'oplale, ja'to xu'
jnoptic c'uxi chcom o mi oy cha'vo' oxvo' rexticoe. [2] Lacalbeic onox comel ti c'alal li'ay ta
xcha'ech'elale: “Ti much'utic ta sa'ulan to smulique, ti c'alal xital noxtoque, mu xa bu ta
jc'uxubin, mu xa bu chcac' ochicuc ta templo”, xacutic onox comel. [3] Ja'to tey chavilic mi ta
jnop ti yajmantalon ti Cristoe ti c'alal xul cale. ¿Mi'n ch'abal syu'el avalojic ti Cristoe ti tey
xchi'inojoxuque? [4] Ch'abal syu'el ya'el ti c'alal icham ta cruze, pero ti c'alal icha'cuxesat
yu'un ti Rioxe, ivinaj ti oy syu'ele. Ja' no'ox yechon uc, lavi nomone, ch'abal jyu'el ya'el.
Pero ti c'alal xiyule, chvinaj ti ja' ta syu'el ti Rioxe ti chul cal ti mu xa xu' ch-ochic ta templo
ti much'utic chalic ti ch'abal jyu'ele.

5 Yech'o un ja' tsc'an chanopic jujun mi j'ech'el ach'unojic o. A'yo abaic c'u xa'elanic.
¿Mi yech ti xchi'inojoxuc ti Cristoe, o mi yech no'ox chanopic? 6 Mi avich'ojic ta muc' ti
Cristoe, ana'ojic ti muc bu ta jnop li c'usi chcale chac c'u cha'al li much'utic chlo'lovane.
7 Chajc'oponbeic Riox yo' mu xa xapasic o li c'usitic chopole. Mu'nuc ja' ta jc'an ti chcac'
avilic ti xu' cu'une. Ja' ta jc'an ti chapasic li c'usitic leque, ac'u mi oy much'u chal ti ch'abal
jyu'ele. 8 Mi mu xa c'usi paltaoxuque, mu xa c'usi ta jpas. Ja' no'ox mi oy to c'usi paltae,
persa chajcoltaic. 9 Ac'u mi ch'abal jyu'el chavilic, pero jun co'on. Ja' no'ox cuenta mi
mu xa bu chach'unic li c'usi chopole. Chajc'oponbeic Riox yo' más xavich'ic o ta muc' ti
Cajvaltique. 10 Ti ba'yi lajts'ibabeic tale, ja' yo' mu tsotsicuc xa o chul jc'oponoxuc ti c'alal
xitale. Ti Cajvaltique ja' yalojbon ti chajp'ijubtasique, ma'uc ta jsoc ajolic.
11 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, slajeb xa chacalbeic tal li'i. Junuc me
avo'onic, lecuc me avo'onic chac c'u cha'al lacalbeique. Co'oluc me ajolic, mu me xavut
abaic yo' xvinaj o ti tey xchi'inojoxuc ti Rioxe ti tspas ta jun co'ontique, ti sc'anojotique.
12 Tsacbo aba ac'obic yo' xvinaj o ti ac'anoj abaique. 13 Chabanicoxuc la xalic li jchi'iltactic
ta xch'unel li sc'op Riox li'toe.
14 Ac'u yac'boxuc crasia ti Cajvaltic Jesucristoe. Na'ic me ti sc'anojoxuc ti Rioxe. Co'oluc
me ajolic xchi'uc ti Ch'ul Espíritue ti tey xchi'inojoxuque.

LI'I JA' SVUN TI APOXTOL PABLOE TI ISTS'IBABE TI MUCH'UTIC XCH'UNOJIC SC'OP RIOX TA ESTADO GALACIAE

1 Vo'on Pabloon, yaj'apoxtolon ti Cajvaltic Jesuse. Ma'uc crixchano ti listac ta yalel
a'yuc li sc'op Rioxe. Ja' listac ta yalel a'yuc ti Jesucristoe xchi'uc ti Jtotic Riox ta
vinajele ti ixcha'cuxes loq'uel ta smuquenal ti Jesucristoe. 2 Chajc'oponticotic tal ta vun
ti jayvo'oticotic li'i, vo'oxuc ti ach'unojic xa li sc'op Rioxe ti butic jteclumal nacaloxuc
ta estado Galaciae. 3 Ac'u yac'boxuc crasia ti Jtotic Riox ta vinajele xchi'uc ti Cajvaltic
Jesucristoe. Junuc me avo'onic, mu me c'usi xal avo'onic. 4 Ti Cajvaltic Jesucristoe iyac'
sba ta milel ta scoj jmultic yo' xcom o cu'untic li c'usitic chopol li' ta sba balamile. Yu'un
ja' yech isc'an ti Jtotic Riox ta vinajele. 5 Yech'o ti ja' chquich'tic ta muc' ta sbatel osile. Toj
lec ti ja' yech chc'ote.

Ja' li' yaloj ti mu c'usi yan ti xu' chicuxiotic o ta sbatel osile, ja' no'ox ti Jesucristoe

6 Toj ch'ayel o co'on avu'unic ti oy jayvo'oxuc ti ora avicta abaic ta yich'el ta muc' ti
Rioxe. Ti istoj amulic ti Cristoe, ja' yo' xacuxiic o ta sbatel osile, yech'o ti layiq'uic ti
Rioxe. Lavie yan xa o c'usi chach'unic ti chacuxiic o ta sbatel osil ti avalojique. 7 Mu c'usi
yan ti chicuxiotic o ta sbatel osile, ja' no'ox li c'usi lacalbeique. Li c'usi no'oxe, yu'un oy
much'utic chayalbeic ti ma'uc yech ta ch'unele, yech'o ti oy chavicta abaique. Yu'un mu
jamluc chalic ti ja' no'ox chac' cuxlicotic ta sbatel osil ti Cristoe. 8 Pero mi oy much'u chtal
yalboxuc sc'op Rioxe ti mu xco'olaj chac c'u cha'al lacalbeique, ac'u ac'batuc castico yu'un
ti Rioxe, muc ta alel much'uuc, ac'u mi vo'oticoticuc, ac'u mi anjel ta vinajel. 9 Li c'usi
lacalbeique, chacalbeic to otro j'ech'el. Mi oy much'u chayalbeic sc'op Rioxe ti mu xco'olaj
chac c'u cha'al ach'unojique, ac'u ac'batuc castico yu'un ti Rioxe.
10 Ti ja'uc ta jc'an ti lec chiyil li crixchanoetique, ma'uc yech lacalbeic ti yechuque. Ti
ja'uc ta jc'ane che'e, yu'un mu jch'un c'usi chiyalbe ti Jesucristoe. Lavie ja' ta jc'an ti lec
chiyil ti Rioxe, yech'o ti ja' yech lacalbeique.

Ja' li' yaloj ti t'ujbil ti Pabloe ti chalbe sc'op Rioxe ti much'utic ma'uc xchi'il ta jurioale

11 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ti ay cal ava'iic ti ja' no'ox chac'
jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Jesucristoe, ma'uc crixchano isnop. 12 Ma'uc crixchano liyalbe
lixchanubtas. Ja' liyalbe ti Jesucristoe.
13 Ava'yojic xa ti c'usi ijpas ti c'alal ja' to'ox yech jch'unoj chac c'u cha'al xch'unojic li
jchi'iltac ta jurioale ti c'alal mu to'ox ta jch'un ti ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Cristoe.
Iquilbajin tajmec li much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe. Yu'un ta jch'aybe sc'oplal ti caloje.
14 Li c'usitic jch'unoj to'ox xchi'uc li jchi'iltaque, vo'on más jna'be smelol. Ja' mu masuc
sna'beic smelol li jchi'iltac ta ch'iele. Ti caloje, mu jc'an ti ta xch'ay ti c'usitic ixch'unic
ti jtot jme'ticotic ti ta más vo'nee yu'un sjunul to'ox co'on jch'unoj uc. 15 Pero ti Rioxe
list'uj ti c'alal mu to'ox chi'ayane. Yu'un lec yo'on, yech'o ti liyiq'ue. 16 Ti c'alal liyiq'ue,
iyac' cojtiquinbe ti Xch'amale yo' xacalbe o ava'iic vo'oxuc ti ma'uc juriooxuque, ti ja'
chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Xch'amale. Ti c'alal liyiq'ue, muc much'u ijac'be ti c'usi
ta jpase. 17 Muc bu ay jac'be ta Jerusalén ti much'utic ba'yi i'ochic ta yalel a'yuc li sc'op
Rioxe. Ora libat ta Arabia. Ts'acal to lisut ta jteclum Damasco.
18 Ja'to libat ta Jerusalén ti c'alal iloc' oxib jabile. Ja' ba jvula'an li Pedroe. Tey ijchi'in
vo'lajuneb c'ac'al. 19 Muc bu iquil li yan xchi'iltac ta yalel a'yuc li sc'op Rioxe, stuc no'ox
iquil li Jacoboe, li yits'in Cajvaltic Jesuse. 20 Ti Rioxe yiloj ti yech li c'usi chajts'ibabeique,
muc bu ta jnop.
21 Ts'acal to libat ta estado Siria xchi'uc ta estado Cilicia. 22 Li much'utic yich'ojic ta
muc' Cristo ta estado Judeae, mu to'ox xiyojtiquinic. 23 Ja' no'ox ya'yojic jc'oplal: "Ti
much'u liyilbajinotic to'oxe, ti ta'ox xch'aybe sc'oplal li sc'op Rioxe, lavie chal xa ti ja'

chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Jesucristoe", xi ti lo'il iya'iique. [24] "Colaval", xutic ti Rioxe
ti iquich' xa ta muc' ti Jesucristoe.

2

[1] Ti c'alal iloc' chanlajuneb jabile, libat ta Jerusalén noxtoc xchi'uc li Bernabee. Iquic'
ech'el li Tito uque. [2] Ti libat ta Jerusalene, yu'un ja' yech isyules ta jol ti Rioxe. Ja' ay
jc'opon ti much'utic ti stuquic no'ox sna'beic smelol avalojic c'usi yaloj ti Cajvaltique. Ja'
ay calbe ya'iic ti c'u x'elan chacalbeic vo'oxuc ti ma'uc juriooxuque, ti ja' chac' jcuxlejaltic
ta sbatel osil ti Cajvaltic Jesucristoe. Ti ay calbeique, yu'un ja' mu jc'an mi mu co'oluc li
c'usi chcalticotique. Yu'un mi mu co'oluque, yic'al mu c'usi bal o li c'usi ta jpase. [3] Pero lec
iya'iic ti c'u x'elan chcal li sc'op Rioxe. Li Tito jchi'uc ech'ele ma'uc jchi'ilticotic ta jurioal,
pero muc xalic ti persa chich' circuncisione. [4] Pero oy jayvo' ti much'utic xch'unojic sc'op
Riox ti ta alele, mucul i'ochic uc ti c'alal li'ochoticotique. Ja' och ya'iic mi oy tey jchi'uc
ti much'u muc bu yich'oj circuncisione. Yu'un chalic ti persa chich'ic circuncisión li
much'utic ma'uc jchi'ilticotic ta jurioale mi ta xch'unic li sc'op Rioxe. Yan li vo'otique
jch'unojtic xa ti ja' chac' o jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Rioxe ti iquich'tic xa ta muc' ti
Jesucristoe. [5] Ti iyalic ti persa chich' circuncisión li Titoe, muc bu ijch'unticotic. Yu'un
ja' mu jc'anticotic ti chavicta abaic ta xch'unel ti ja' no'ox chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil
ti Cajvaltic Jesuse chac c'u cha'al lacalbeic onoxe. Li c'usi lacalbeique, yu'un yech.

[6] Ti ay jc'opon li much'utic ti stuquic no'ox sna'beic smelol avalojic ti c'usi yaloj ti
Cajvaltique, lec iya'iic li c'usitic ta jpase. Li vo'one mu c'u jcuenta o mi más ep c'usi
yilojic c'usi spasojic. Ti Rioxe co'ol chiyiloticotic. [7] Iyilic ti vo'on t'ujbilon ti chacalbeic
ti c'usi yaloje, vo'oxuc ti ma'uc juriooxuque, chac c'u cha'al li Pedroe ti ja' t'ujbil ti chalbe
li jchi'iltac ta jurioale. [8] Ti Rioxe ti i'albon li Pedroe ti chalbe sc'op Riox li jchi'iltac ta
jurioale, ja' liyalbe uc ti chacalbeic vo'oxuc ti ma'uc juriooxuque.

[9] Li Jacoboe, xchi'uc li Pedroe, xchi'uc li Juane, ti stuc no'ox sna'beic smelol avalojic li
sc'op Rioxe, iyilic ti ja' st'ujojon ti Rioxe, istsac jc'obticotic xchi'uc li Bernabee. Ja' seña ti
co'ol chcalticotic a'yuc li sc'op Rioxe. Lec iya'iic ti chcalticotic ava'iic sc'op Riox vo'oxuc
ti ma'uc juriooxuque. Ja' no'ox yech tey chalbeic sc'op Riox li jchi'iltac ta jurioale. [10] Ja'
no'ox liyalboticotic ti ac'u jc'uxubinticotic li me'onetique. Lec ica'i ti ja' yech liyalbeique
yu'un ja' onox yech ta jpas.

Ja' li' yaloj ti i'albat yu'un Pablo ti chopol c'usi tspas ti Pedroe

[11] Ts'acal to ital ta Antioquía li Pedroe, tey c'ot staon. Li Pedroe icalbe ta sat ti ma'uc
yech li c'usi ispase. [12] Yu'un li ta ba'yie ixch'un ti chba xchi'in ta ve'el lachi'ilique, vo'oxuc
ti ma'uc juriooxuque. Pero itaqueic tal jayvo' jchi'iltac yu'un li Jacoboe ti xch'unojic
sc'op Rioxe. Ja'ic ti much'utic chalic ti persa chich'ic circuncisión li much'utic ma'uc
jchi'ilticotic ta jurioal mi ta xch'unic li sc'op Rioxe. Ti c'alal mu to'ox chulique, jun to'ox
yo'on ta xchi'in ta ve'el achi'ilic li Pedroe. Ti c'alal iyulique, mu xa sc'an xchi'in ta ve'el
yu'un ixi' mi chopol chbat sc'oplal. [13] Li yan jchi'iltaque ti xch'unojic li sc'op Rioxe, ja'
ixchanic c'usi ispas li Pedroe. Ja' no'ox yech li Bernabee ixchan uc. Co'ol xa sjolic, mu xa
sc'an xchi'inic ta ve'el lachi'ilique. [14] Yech'o un ti c'alal iquil ti ma'uc yech tspasic chac
c'u cha'al yaloj ti Cajvaltic Jesuse, ja' yech lic calbe ta bail ta satil li Pedroe: "Li vo'otique
jch'unojtic to'ox ti ja' chicuxiotic o ta sbatel osil li smantaltac Rioxe. Pero lavie mu xa
jch'untic ti ja' chicuxiotic o ta sbatel osile. Yech'o un ma'uc onox yech smelol ti mu xa
jchi'intic ta ve'el li much'utic ma'uc jchi'iltic ta jurioale chac c'u cha'al ijpastic to'oxe.
Lavi mu xa xachi'ine, co'ol xchi'uc ja' chac'an ti ac'u xch'unic ti ja' chcuxiic o ta sbatel osil
li mantaletique ti mu xa bu jch'unojtic ti ja' chicuxiotic o li vo'otique.

[15] 'Li vo'otique juriootic onox li'ayanotic yech'o ti ca'yojtic li smantaltac Riox ti iyal ti
Moisese. Ma'uc yechotic chac c'u cha'al li much'utic ma'uc jchi'iltique ti muc bu xa'iic li
smantaltac Rioxe, yech'o ti c'usuc no'ox spasique. [16] Li vo'otique jna'ojtic ti ma'uc ch'abal
o jmultic chiyilotic Riox li smantaltaque, ti ja' no'ox ch'abal o jmultic chiyilotic mi ta
jch'untic ti ja' istoj jmultic ti Jesucristoe. Yech'o ti ijch'untic xa li vo'otique, yech'o ti

ch'abal xa jmultic chiyilotic ti Rioxe. Li smantaltaque muc much'u ti ch'abal o smul ch-ile
yu'un ti Rioxe yu'un mu xch'un cu'untic.
17 'Vo'otic ti jch'unojtic xa ti ja' ch'abal o jmultic chiyilotic Riox ti istoj jmultic ti Cristoe,
mi ta jnoptic ti ta jta o jmultic ti c'alal ta jpastic c'usi lec chil ti Cristoe, co'ol xchi'uc ja'
xa chisujotic ta mulil ti Cristoe. Pero mu yechuc. 18 Ja' mulil mi chlic to jch'untic noxtoc ti
ja' chicuxiotic o ta sbatel osil li smantaltac Rioxe. 19 Lavie mu xa jch'untic ti ja' chicuxiotic
o ta sbatel osil li smantaltac Rioxe yu'un mu xch'un cu'untic. Jch'unojtic xa ti ja' chac'
jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Cajvaltic Jesuse, yech'o ti spas xa cu'untic li c'usitic lec chil
ti Rioxe. 20 Ti c'alal iquich'tic ta muc' ti Cristoe, co'ol lichamotic ya'el jchi'uctic yu'un
ijch'untic ti mu c'usi xu' jpastic yo' xicuxiotic o ta sbatel osile. Ja' xa scuentainojotic ti
Cristoe. Mu xa jtucticuc, xchi'inojotic xa, yech'o ti spas xa cu'untic li c'usitic leque. Yu'un
jch'unojtic ti ja' chiscoltaotique yu'un ja' Xch'amal ti Rioxe. Yu'un sc'anojotic, yech'o ti
iyac' sba ta milel ta scoj jmultique. 21 Mu me xquictatic xch'unel ti ta slequil no'ox yo'on ti
ch'abal jmultic chiyilotic ti Rioxe. Ti ja'uc ch'abal o jmultic chiyilotic li smantaltaque, mu
c'u stu ti ay chamuc ta cruz ti Cristoe", xcut li Pedroe.

3

Ja' li' yaloj ti ja' no'ox ta xchi'inatic yu'un Ch'ul Espíritu ti much'utic ta xch'unic ti ja' istoj jmultic ti Jesucristoe

1 Li vo'oxuque, jgalaciaetic, toj sonsooxuc yu'un ach'unic xa lo'loel. Yu'un mu xa
xach'unic ti ja' no'ox chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Jesucristoe. Ti c'alal icalticotic
ava'iique, ach'unic. Co'ol xchi'uc avilic ya'el ti jipil ta cruz ti Cristoe, yu'un jamal lacalbeic.
2 Oy c'usi chajac'beic. Ti tal xchi'inoxuc ti Ch'ul Espíritue, ¿mi ja' ti ach'unbeic smantaltac
ti Rioxe, o mi ja' ti ach'unic ti ja' istoj jmultic ti Cristoe? 3 ¿Mi'n toj sonsooxuc ya'el? ¿Mi'n
chanopic ya'el ti mu xa persauc chascoltaic ta spasel c'usi lec chil Riox ti Ch'ul Espíritue ti
ja' islecubtas avo'onic ti c'alal lic ach'unique? ¿Mi'n spas xa avu'unic atuquic ti avalojique?
4 ¿Mi'n la yech no'ox ti avac' avocolic ti c'alal lic ach'unique? Chcal vo'one, mu yechuc
no'ox. 5 Ti layac'be achi'inic Ch'ul Espíritu ti Rioxe, ti chac' avilic ti oy slequilal syu'elale,
¿mi ja' ti ach'unbeic smantaltac ti Rioxe o mi ja' ti ach'unic ti ja' istoj jmultic ti Cristoe?

Ja' li' yaloj ti i'albat yu'un Riox ti Abraame ti jun smom chac' jcuxlejaltic ta sbatel osile

6 Ti Abraame ixch'un ti yech ti c'usi chal ti Rioxe, yech'o ti ch'abal smul i'ilee. 7 Mi ja'
yech jch'unojtic uque, ch'abal jmultic chiyilotic ti Rioxe chac c'u cha'al ch'abal smul i'ile
ti Abraame. 8 Ti Rioxe snopoj onox ti chach'unic uque, vo'oxuc ti ma'uc juriooxuque, ti
ch'abal amul chayilic uque, yech'o ti ja' yech ts'ibabile: "Ti amome ja' ta sta o bentisyon
ti jaylajuntos crixchanoetic ta sba balamile", x'utat onox yu'un Riox ti Abraame. 9 Yech'o
un ti much'utic ta xch'unic chac c'u cha'al ixch'un ti Abraame, ch'abal smul ch-ileic chac
c'u cha'al ch'abal smul i'ile ti Abraame.
10 Ti much'utic tsnopic ti ja' chcuxiic o ta sbatel osil li smantaltac Rioxe, sc'oplal xa
ch-ac'batic castico yu'un ti Rioxe. Ja' onox yech ts'ibabil chac li'i: "Ti much'utic mu
xch'unic scotol li smantaltac Rioxe ti ts'ibabil comele, ta x'ac'batic castico yu'un ti Rioxe",
xi ts'ibabil. 11 Muc much'u ti ch'abal o smul ch-ile yu'un Riox li smantaltaque yu'un yaloj
onox ti Rioxe: "Ti much'utic ch'abal smulic chquile ja' ti much'utic xch'unojic ti vo'on
ijtojbeique, ja' ta xcuxiic ta sbatel osil", xi ti Rioxe, xi ts'ibabil. 12 Ti much'utic ta xch'unic
ti ch-ac'bat scuxlejalic ta sbatel osil yu'un ti Rioxe, mu xa c'usi tspasic yo' xcuxiic oe. Yan
ti much'utic ta snopic ti ja' chcuxiic o ta sbatel osil li smantaltac Rioxe, persa ta xch'unic
scotol li mantaletique. Yu'un yech onox ts'ibabil ta sc'op Riox: "Ti much'utic ta xch'unic
scotol li jmantaltaque, ta xcuxiic o ta sbatel osil", xi ti Rioxe, xi ts'ibabil.
13 Ti mu xch'un cu'untic li smantaltac Rioxe, sc'oplal ox chba quich'tic castico. Pero
ti castico sc'oplal ox chquich'tique, ja' iyich' ti Cristoe ti c'alal ijipanat ta cruze. Yu'un
yech onox ts'ibabil ta sc'op Riox: "Ti much'u chjipanat ta te'e ja' chvinaj o ti iyich' castico
yu'un ti Rioxe", xi ts'ibabil. 14 Ti ja' iyich' castico ti Cristoe ti sc'oplal ox chquich'tique, ja'
yo' ch'abal o amulic chayilic ti Riox uque, vo'oxuc ti ma'uc juriooxuque, chac c'u cha'al

ch'abal smul i'ile yu'un Riox ti Abraame. Ti much'utic ja' yech ta xch'unique ta xchi'inatic
yu'un ti Ch'ul Espíritue ti yaloj onox Riox chaq'ue.
15 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ta xcal ava'iic c'u x'elan ta jpastic trate
xchi'uc li jchi'iltique. Ta jpasbetic svunal, ta xcac' jpirmatic yo' xvinaj o ti ta xc'ot ti c'usi
ijpastic tratee. Muc much'u xu' tstup', muc much'u xu' tsp'oles. 16 Ja' no'ox yech ti c'alal
i'albat yu'un Riox ti Abraame ti ja' ta staic o bentisyon crixchanoetic ti smome, sc'oplal
no'ox jun smom, ja' ti Cristoe. Ma'uc jc'oplal jcotolticotic ti smomoticotic ti Abraame.
17 Ti c'alal yech i'albat yu'un Riox ti Abraame, sc'an to'ox cuatrocientos treinta jabil xal
smantaltac ti Rioxe. Ti c'alal iyal li smantaltaque, muc xch'ay o ti c'usi i'albat ti Abraame.
18 Ti ja'uc chicuxiotic o ta sbatel osil li smantaltac Rioxe, mu c'usi bal o ta jch'untic chac
c'u cha'al ixch'un ti Abraame. Pero ti Abraame icuxi ta sbatel osil ti ixch'un ti yech ti c'usi
chal ti Rioxe. Yech'o un ma'uc chicuxiotic o ta sbatel osil li smantaltac Rioxe.

Ja' li' yaloj ti ja' no'ox chquiltic o ti oy jmultic li smantaltac Rioxe

19 Yech'o un ¿c'usi stu li smantaltac Rioxe? mi xachiique, chcal ava'iic c'usi stu. Li
smantaltac Rioxe ja' yo' iyilic o ti oy smulique. Ja' no'ox itun ti c'u sjalil mu to'ox ta xtal ti
jun smom Abraame ti i'albat yu'un ti Rioxe, ja' ti Cristoe. Ti i'ay ti Cristoe, ich'ay sc'oplal
li smantaltac Rioxe. Chvinaj ti mu masuc tsots sc'oplal cha'i smantaltac ti Rioxe, yu'un
anjeletic no'ox i'albat yu'un ti Moisese. Ti Moisese ja' xa iyalbe ti jtot jme'ticotic ti ta más
vo'nee. 20 Pero ti c'alal iyal ti Rioxe ti c'uxi xu' chicuxiotic ta sbatel osile, ma'uc mantal
istac ech'el, iyalbe stuc ti Abraame.
21 Mi ta jnoptic ti ja' ich'ay o sc'oplal ti c'usi ba'yi yaloj ti Rioxe ti c'alal iyal li
smantaltaque, mu yechuc. Ti ja'uc ilecub o co'ontic li smantaltac Rioxe che'e, ch'abal
jmultic ti yechuque. 22 Pero ts'ibabil onox ta sc'op Riox ti jcotoltic oy jmultique, ja' yo'
jch'untic o ti ja' no'ox chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Jesucristoe chac c'u cha'al i'albat
yu'un Riox ti Abraame.
23 Ti c'alal mu to'ox ta xtal ti much'u istoj li jmultique, ta jch'untic smantaltac Riox ti
calojtique, pero mu xch'un cu'untic. Jmultic no'ox ijtatic, yech'o un ja' ijc'antic ti ac'u
taluc ti much'u ta stoj li jmultique. 24 Ti muc xch'un cu'untic li smantaltac Rioxe, ja' iquiltic
o ti mu xicuxiotic ta sbatel osil ta jtuctique, ti persa ta jc'antic coltaele. Lavi ijch'untic xa
ti ja' istoj jmultic ti Cristoe, ch'abal xa jmultic chiyilotic ti Rioxe. 25 Lavi ijch'untic xa ti
ch'abal jmultic chiyilotic ti Rioxe, mu xa bu jch'unojtic ti ja' ch'abal o jmultic chiyilotic li
smantaltaque.
26 Lavi ach'unic xa uc ti ja' istoj jmultic ti Jesucristoe, vo'oxuc ti ma'uc juriooxuque,
xch'amalotic xa Riox jcotoltic. 27 Yu'un avalic ti ja' chavich'ic ta muc' ti Cristoe ti jayvo'
avich'ic vo'e. 28 Lavi une muc ta alel mi jurio o mi ma'uc, mi mozoinbil o mi ch'abal, mi ants
o mi vinic, jun chayilic ti Jesucristoe. 29 Lavi avich'ojic xa ta muc' ti Cristoe, smomoxuc xa
Abraam chil ti Rioxe. Yech'o un ta onox xacuxiic ta sbatel osil uc chac c'u cha'al i'albat
yu'un Riox ti Abraame.

4

1-2 Chacalbe ava'iic smelol ti c'usi lacalbeique. Caltic no'ox ya'el ti oy jun creme ti c'ox
to'ox icom ti c'alal icham ti stote. Yu'un ti c'ox toe, mu to xu' chich'be entrucal li c'usuc
yu'un ti stote, pero ta sts'itesat yu'un ti much'utic sa'oj comel ti stote. Albilic onox
comel ti c'usi ora chac'beic entrucale. Ti c'alal c'ox to'oxe, co'ol xchi'uc mozoil ti creme
yu'un pasbil to'ox ta mantal ac'u mi ja' onox chich' scotol ti c'usuc yu'un ti stote. 3 Ja'
no'ox yechotic ya'el uc. Co'olotic to'ox xchi'uc mozoil ya'el yu'un naca to'ox mantal ta
jch'untic. Calojtic ti ja' chicuxiotic o ta sbatel osile. Pero yaloj onox ti Rioxe ti ta sta
yora ti chiyac'botic ti c'usuc yu'une. 4 Ti c'alal ista yorae, istac tal ti Xch'amale. Ti c'alal
itale, ja' yech i'ayan chac c'u cha'al vo'otic yu'un i'ayan ta jun ants. Ixch'un mantal uc
chac c'u cha'al li vo'otique ti naca to'ox mantal ta jch'untique. 5 Ti itale, tal stoj jmultic
vo'otic ti jnopojtic ti ja' chicuxiotic o ta sbatel osil li c'usitic ta jpastique. Lavi istoje, xu'
xa chixch'amalinotic o ti Rioxe.

6 Ti c'alal lixch'amalinotic ti Rioxe, istac tal xchi'inotic ti Ch'ul Espíritue chac c'u cha'al
ichi'inat ti Xch'amale, yech'o ti "Tot", xcutic xa ti Rioxe. 7 Yech'o un ma'uc xa mozoiloxuc,
xch'amaloxuc xa ti Rioxe. Lavi xch'amaloxuc xae, ta onox xaxch'acbeic ti c'usitic ac'bil
yu'un Jtotic Riox ta vinajel ti Jesucristoe.

Ja' li' yaloj ti mu xa me jch'untic ti c'usi chismozoinotic ya'ele

8 Ti c'alal mu to'ox chavich'ic ta muc' ti Riox ta vinajele, santoetic to'ox avich'ojic ta
muc'. 9 Pero lavi avich'ic xa ta muc' ti Rioxe, más lec xcaltic ti ja' laxch'amalinic ti Rioxe,
¿c'u yu'un ya'el ti ja' lic achabiic noxtoc li c'ac'ale ti mu xicuxiotic o ta sbatel osile? ¿Mi
ja' chac'anic ti co'ol xchi'uc mozoiloxuc noxtoque? 10 Yu'un chachabiic xa c'ac'al chac c'u
cha'al ta xchabiic c'ac'al li jchi'iltac ta jurioale. Ja' li sliqueb jujun ue, li sliqueb jujun jabile,
li sc'ac'alil q'uinetique. 11 Chcat co'on avu'unic yu'un yic'al yech no'ox ti lacalbeic li sc'op
Rioxe.
12 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ja' ta jc'an ti ja' yechoxuc chac c'u
cha'al li vo'one, ti muc ta alel chca'i li smantaltac Rioxe. Co'ol xchi'uc muc bu ca'yoj ya'el
chac c'u cha'al muc bu ava'yojic ti c'alal mu to'ox chach'unic li sc'op Rioxe. Ti x'elan
chacalbeique, mu'nuc oy amulic cu'un. Ja' no'ox chacalbeic o yu'un ach'unic xa lo'loel.
13 Ana'ojic ti ja' ta scoj li chamele ti tey lijalij ta alumalique, yech'o ti ical ava'iic li sc'op
Rioxe, yech'o ti ach'unique. 14 Ti c'alal ipone, muc xalabanicon, muc xap'ajicon. Avich'icon
ta muc'. Yu'un co'ol xchi'uc anjel avilicon. Yu'un co'ol xchi'uc Jesucristo avilicon. 15 ¿C'u
yu'un ti mu xa bu jun avo'onic ta jtojole chac c'u cha'al jun to'ox avo'onique? Xu' chcal
ti jun to'ox avo'onique yu'un mu vocluc aq'uelicon ti c'alal ipone. Xu' xa ya'el ava'iic ti
chapits sbec' asatic chavac'becone. 16 Lavi une, ¿mi ja' acrontaicon o ya'el ti lacalbeic c'u
xa'elanique?
17 Ti much'utic chaxchanubtasic ta alele, sc'anojoxuc yilel pero mu ta slequiluc yo'onic.
Yu'un ja' tsc'anic ti mu xa xach'unic li c'usi chcale yo' ja' xa xavich'ic o ta muq'ue. 18 Ti
x'elan chcale, mu'nuc chopol chca'i ti oy much'u chaxchanubtasique. Ti ja'uc chlecub o
avo'onic ti c'usi chaxchanubtasic oe, lec ti yechuque yu'un muc bu li' jchi'ucoxuc scotol
c'ac'ale. 19 Vo'oxuc ti co'ol xchi'uc jch'amaloxuc chca'ie, chcat co'on avu'unic tajmec. Co'ol
xchi'uc jun ants ti yatoj yo'on ti c'alal mu to'ox chcole. Ti c'alal xcole, jun xa yo'on. Ja'
no'ox yech jun co'on uc mi iquil ti j'ech'el ach'unic ti ja' no'ox chac' jcuxlejaltic ta sbatel
osil ti Cristoe. 20 Ti li'uc jchi'ucoxuque, ma'uc yech tsots chacalbeic ti yechuque, yu'un
chquil mi jun avo'onic ta stojol ti Cajvaltique. Ti x'elan tsots chacalbeic tale, ja' ti chcat
co'on avu'unique.

Ja' li' yaloj c'usi seña ti Agare ti quiaraile xchi'uc ti Sarae ti ma'uc quiaraile

21 Vo'oxuc ti chac'an chach'unic li smantaltac Rioxe, albecon ca'i mi muc bu xava'iic ti
co'ol xchi'uc smozootic ya'el li mantaletic mi ja' ta jch'untique. 22 Ts'ibabil ta sc'op Riox
ti iyil cha'vo' screm ti Abraame. Ti june yol squiara; ti june yol yajnil. 23 Ti i'ayan yol ti
quiaraile, ma'uc ta smantal ti Rioxe; smantal no'ox stuquic. Ti i'ayan yol ti yajnil onoxe,
ja' ta smantal ti Rioxe. 24 Ti cha'vo' antsetique ja' seña ya'el ti cha'tos c'usi iyal ti Rioxe. Ti
jtose ja' ti iyal smantaltac ta vits Sinaie. Ti Agare ti quiaraile ja' seña ya'el ti iyal smantaltac
ti Rioxe. Yu'un ti much'utic ta xch'unic ti ja' chcuxiic o ta sbatel osil li mantaletique, co'ol
xchi'uc mozoiletic ya'el. 25 Li smomtac Agare Agar isbiin yu'unic li vits Sinaí ta Arabiae. Li
jchi'iltac ta jurioale ti chc'otilanic ta muc'ta templo ta Jerusalene, ja' yoltac ya'el ti Agare,
yu'un co'ol xchi'uc mozoinbilic yu'un li mantaletique, yu'un xch'unojic to ti ja' chcuxiic
o ta sbatel osile. 26 Li vo'otique ja' jme'tic ya'el ti Sarae ti ma'uc quiaraile, yu'un mu xa
jch'untic ti ja' chicuxiotic o ta sbatel osil li smantaltac Rioxe. Yu'un ja' xa jlumaltic li
vinajele, co'ol xchi'uc ja' xa ya'el ti ach' Jerusalene, yu'un tey ti much'u chac' jcuxlejaltic
ta sbatel osile. 27 Ja' yech ts'ibabil ta sc'op Riox chac li'i:
Li vo'oxuque, j'israeletic, co'oloxuc xchi'uc jun ants ti mu sna' x'alaje,
pero ts'acal to ep ta xp'olesbat yol yu'un ti Rioxe.
Ja' jutuc no'ox yol ti much'u sna' x'alaje.
Yu'un ta jch'ay lachi'iltac ta Jerusalene,

ja' ti much'utic mu xiyich'ic ta muq'ue.
Ts'acal to ta xquic' tal ti much'utic chiyich'ic ta muq'ue.
Más xa epic, más jun yo'onic,
xi ts'ibabil.

28 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, co'olotic xchi'uc ti Isaaque ti ja' ta
smantal Riox i'ayane. Yu'un yaloj onox ti chixch'amalinotic uque. 29 Ti otro jun screm ti
Abraame iyilbajin ti Isaaque ti i'ayan ta syu'el ti Ch'ul Epíritue. Ja' no'ox yech lavie, ch-
ilbajinvanic ti much'utic ta snopic ti ja' chcuxiic o ta sbatel osil li c'usitic tspas stuquique.
30 Pero ja' yech chal li sc'op Rioxe: "Taco loq'uel xchi'uc yol li quiaraile. Li yole mu xu'
chich'be comel li c'usuc yu'un stote. Ja' chich' comel li yol li much'u ma'uc quiaraile", xi.
31 Yech'o un vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ma'uc yolotic ya'el ti quiaraile.
Ja' yolotic ya'el ti much'u ma'uc quiaraile. Yu'un yalojbotic onox ti Rioxe ti chiyac'botic li
c'usuc yu'une.

5

Ja' li' yaloj ti j'ech'el ac'u jch'untic ti mu xicuxiotic o ta sbatel osil li c'usiticuc mantalile

1 Vo'otic ti co'olotic to'ox xchi'uc mozoile yu'un icac'tic to'ox persa xch'unel li
mantaletique yu'un ijnoptic ti ja' chicuxiotic o ta sbatel osil ti calojtique, lavi ijch'untic
xa ti ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Cristoe, liloc'otic xa ta mozoil ya'el. Yech'o un
mu xa me xach'unic noxtoc ti chacuxiic o ta sbatel osil ti c'usi lec chapasic ti avalojique.

2 A'yic me li c'usi chacalbeique, vo'on Pabloon. Mi chanopic ti ja' ch'abal o amulic
chayilic Riox mi chavich'ic circuncisione, ja' mu c'u stu chc'ot ti istoj jmultic ti Cristoe.
3 Chacalbeic noxtoc. Mi chanopic ti ja' ch'abal o amulic chayilic Riox mi chavich'ic
circuncisione, persa chach'unic scotol li smantaltaque yo' ch'abal o amulic chayilique.
4 Ti mi yech chanopique, ma'uc xch'amaloxuc ti Cristoe, yu'un chanopic ti ja' ch'abal
o amulic chayilic Riox ti chach'unbeic li smantaltaque. Yu'un ja' xa mu xach'unic ti
ta slequil no'ox yo'on ti Rioxe ti ch'abal amulic chayilique. 5 Vo'otic ti jch'unojtic ti ja'
istoj jmultic ti Cristoe, ja' chiyalbotic ti Ch'ul Espíritue ti ch'abal jmultic chiyilotic ti
Rioxe ti c'alal xic'ototic ta stojole. 6 Lavi quich'ojtic ta muc' ti Cristoe, muc ta alel mi
quich'ojtic circuncisión, mi ch'abal. Li c'usi tsots sc'oplale, ja' ti chic'uxubinvanotique,
ti chic'anvanotique, yo' xvinaj o ti ja' quich'ojtic ta muc' ti Cajvaltic Jesuse.

7 Ti ta ba'yie lec ach'unic. Lavie chavat xa avo'onic yu'unic ti much'utic ma'uc yech li
c'usi chalique. 8 Ti c'usi chayalbeique, ma'uc yech yaloj ti Rioxe. Ti Rioxe layiq'uic yo'
xacuxiic o yu'un ta sbatel osile. 9 Na'ic me ti co'ol xchi'uc svuquesobil xch'ut li pane. Ac'u
mi jset' xcac'tic pero chvuc o xch'ut scotol li pane. Ja' no'ox yech, ac'u mi jun ti much'u
ta xch'un ti oy c'usi yan tsc'an ch'unele yo' xacuxiic o ta sbatel osile, c'unc'un chlic socbe
sjol li yane. 10 Li vo'one jpatoj co'on ti co'ol quich'ojtic ta muc' ti Cajvaltic Jesuse, ti mu
xch'ay xava'iic li c'usi co'ol jch'unojtique. Yan ti much'u chayaq'uic ta at-o'one, chich'
onox castico, muc ta alel mi ich'bil ta muc', o mi ch'abal.

11 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, oy much'utic chalic ti chcal to ti persa
chavich'ic circuncisione. Ti yechuc chcale, muc much'u chiscrontain ti yechuque, yu'un
ja' tsc'anic. Pero lavi chcal ti ja' no'ox chicuxiotic o ta sbatel osil ti icham ta cruz ta scoj
jmultic ti Cristoe, ja' chicrontainat o. 12 Ti oyuc no'ox c'uxi xch'ac sbaic loq'uel li much'utic
chayaq'uic ta at-o'one, lec bi'a.

13 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ti layiq'uic ti Rioxe, jna'ojtic ti
loq'uemoxuc xa ta mozoil ya'ele. Ti loq'uemoxuc xa ta mozoil ya'ele, mu'nuc ja' yo'
xapasic o noxtoc li c'usitic chopole. Lavi ac'anoj abaique, co'olco'ol me xacolta abaic. 14 Mi
chac'uxubin achi'ilic chac c'u cha'al chac'uxubin aba atuquique, yu'un ach'unic xa scotol
li smantaltac Rioxe. 15 Yan mi chasa'be aba amulique, mi chavutilan abaique, q'uelo me
abaic yu'un yic'al me xatani o abaic.

Ja' li' yaloj ti chopol li c'usitic chal co'ontique, ti lec li c'usitic chal ti Ch'ul Espíritue

16 Chacalbe ava'iic ti ja' ch'unic c'usi chayalbeic ti Ch'ul Espíritue yo' mu xapasic o li
c'usitic chal avo'onique. 17 Yu'un li c'usitic chal co'ontique mu xco'olaj xchi'uc ti c'usi chal
ti Ch'ul Espíritue, yech'o ti mu spas cu'untic li c'usitic leque ti ta jc'an ta jpastique. 18 Mi
ja' chasp'ijubtasic ti Ch'ul Espíritue, ach'unic xa scotol li smantaltac Rioxe.
19 Ti much'utic ja' no'ox tspasic li c'usitic chal yo'onique, lec xvinaj. Tsa' yantsic,
tsa' yajmulic, ja' no'ox ta yo'onic li c'usitic chopole, mu xq'uexavic. 20 Chich'ic ta
muc' santoetic, ch-ilolajic, chc'ac'al-o'ontavanic, ch-ilinic, ch-it'ixajic, chcapanvanic, ja'
tsc'anic ti stuquic no'ox jun yo'onique, ta stsob xchi'ilic ta xch'ac sbaic, c'usuc no'ox
xch'unic. 21 Chac' o sc'ac'al yo'onic mi oy c'usuc cu'untique, chmilvanic, chyacubic,
c'usuc no'ox spasic c'alal chyacubique. Chacalbeic noxtoc chac c'u cha'al lacalbeic xae,
ti much'utic ja' yech tspasique, mu x'ochic yo' bu tspas mantal ti Rioxe.
22 Yan mi xchi'inojotic ti Ch'ul Espíritue, jc'anoj jbatic, jun co'ontic, mu c'usi xal co'ontic,
chcuch cu'untic scotol, lec co'ontic, chic'uxubinvanotic, naca yech li c'usi chcaltique. 23 Mu
jtoy jbatic, mu jpastic li c'usitic chal co'ontique. Scotol li c'usitic chac taje, muc much'u xu'
chal ti mu xu' jpastique. 24 Vo'otic ti quich'ojtic ta muc' ti Cristoe, co'ol xchi'uc icac'tic xa ta
milel ta cruz ya'el li c'usitic chal co'ontique xchi'uc li pich'-o'one, yu'un mu xa jch'untic.
25 Ti xchi'inojotic xa ti Ch'ul Espíritue, ja' ac'u jch'untic li c'usi lec chile. 26 Mu me xcaltic
ti mu xa much'u xistaotique, mu me xcac'be jbatic sc'ac'al co'ontic, mu me xquit'ixan
jbatic.

6

1 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, mi oy much'u ista smul avilique,
vo'oxuc ti sp'ijubtasojoxuc xa ti Ch'ul Espíritue, c'uxubinic. Ti much'u yech yo'on chba
sc'opone, tuc' me xalbe. Pero ac'u me sq'uel sba uc yo' mu xlo'loat oe yu'un jcotoltic lec
chca'itic li c'usi chopole. 2 Mi yech ta jc'uxubin jbatique, yu'un ijch'unbetic xa smantal ti
Cristoe.
3 Mi oy much'u tsnop ti p'ije, ti sna' snopele, stuc no'ox ta slo'lo sba. 4 Jujuntal tsc'an
chava'i abaic mi lec li c'usitic chapasique. Mi ja' chaq'uelic c'usitic tspasic li yane, mu
xava'i abaic, lec c'usi chapasic ti avalojique. Pero mi lic ava'i abaic atuquique, jun avo'onic
mi ava'iic ti lec c'usi apasique. 5 Ti c'usitic ta jpastic jujuntale, ta xcom ta jbatic.
6 Ti much'utic ta xchanubtasatic ta sc'op Rioxe, ac'u yac'beic c'usitic ta xtun yu'un li
yajchanubtasvanejique.
7 Mu me xalo'lo aba atuquic, yu'un mu stac' jlo'lotic ti Rioxe. Ti c'usitic ta jpastique
ja' yech chc'ot jtatic ti c'usi orae. 8 Mi ja' ta jpastic li c'usitic lec chca'itique, chopol c'usi
chc'ot jtatic, chi'ochotic ta c'oc' ta sbatel osil. Yan mi ja' ta jpastic li c'usitic lec chil ti
Ch'ul Espíritue, lec ti c'usi chiyac'botique, chicuxiotic yu'un ta sbatel osil. 9 Yech'o un mu
me xtavan xca'itic spasel li c'usitic leque. Mi mu xtavan xca'itique, ta onox jtatic li c'usi
leque. 10 Mi chquiltic ti oy abol sba li crixchanoetique, ac'u jc'uxubintic. Pero ja' más tsots
sc'oplal ti ta jc'uxubintic li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe.

Ja' li' yaloj ti más tsots sc'oplal iya'i ti Pabloe ti chac' ta ich'el ta muc' ti Cristoe

11 Q'uelavilic, muc'tic li letra li'i, ja' chavilic o ti vo'on lajts'ibabeic li jaychol li'i. 12 Ti
much'utic chayalbeic ti persa chavich'ic circuncisione, ja' ti much'utic tsc'anic ti lec ch-
ileic yu'un li yan jchi'iltac ta israelale ti mu to ta xch'unic li sc'op Rioxe. Yu'un mu sc'anic
crontainel, yech'o ti mu jamluc chalic ti ja' chicuxiotic o ta sbatel osil ti icham ta cruz ti
Cristoe. 13 Ti much'utic chalic ti persa chavich'ic circuncisione, muc bu xch'unojic scotol li
mantaletique. Ja' no'ox lec cha'iic ti chayac'beic circuncisione yo' xalic o ti svinicoxuc
xae. 14 Li vo'one muc ta alel mi mu xi'ich'e ta muc'. Ja' no'ox chcac' ta ich'el ta muc'
ti Cajvaltic Jesucristoe ti icham ta cruz ta scoj jmultique. Ti ja' no'ox chcac' ta ich'el ta
muq'ue, co'ol xchi'uc chamemon xa ya'el yu'un mu xa tsotsuc sc'oplal chca'i li c'usitic oy
li' ta sba balamile. 15 Muc ta alel mi quich'ojtic circuncisión, mi ch'abal. Ja' tsots sc'oplal
mi lec li co'ontique. 16 Acotolic ti jayvo'oxuc ach'unojic chac c'u cha'al icale, junuc me
avo'onic, mu me c'usi xal avo'onic. Yu'un chaxc'uxubinic ti Rioxe yu'un xch'amaloxuc xa.

[17] Lavie mu xa much'u xu' chal ti ma'uc yajtacbalalon ti Cajvaltique yu'un chvinaj ti icac'
jvocole, ti limajee. Oy slut'umaltac li jpat jxocone.
[18] Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ac'u yac'boxuc crasia acotolic ti
Cajvaltic Jesucristoe.

LI'I JA' SVUN TI APOXTOL PABLOE TI ISTS'IBABE TI MUCH'UTIC XCH'UNOJIC SC'OP RIOX TA EFESOE

1 Vo'on Pabloon, yaj'apoxtolon ti Jesucristoe yu'un ja' yech isc'an ti Rioxe ti chcal a'yuc
c'usi yaloj ti Jesucristoe. Chajc'oponic tal ta vun, vo'oxuc ti slecubtasoj xa avo'onic ti
Rioxe ti li' nacaloxuc ta jteclum Efesoe, ti sjunul avo'onic avich'ojic ta muc' ti Jesucristoe.
2 Ac'u yac'boxuc crasia ti Jtotic Riox ta vinajele xchi'uc ti Cajvaltic Jesucristoe. Junuc me
avo'onic, mu me c'usi xal avo'onic.

Ja' li' yaloj ti iquiltic c'u slequil yo'on ti Rioxe ti iquich'tic ta muc' ti Cristoe

3 Coliyalbotic ti Rioxe, ja' ti Yajval ti Cajvaltic Jesucristoe, ja' ti Stote, ti iquilbetic xa c'u
slequil li yo'one. Ja' iquiltic o ti iquich'tic ta muc' ti Cristoe. 4 Yu'un st'ujojotic onox c'alal
ch'abal to'ox li balamile ti chquich'tic ta muc' ti Cristoe yo' ch'abal o jmultic chiyilotique.
5-6 Yu'un snopoj onox ti chixch'amalinotique, yu'un sc'anojotic onox ti Rioxe. Sc'an no'ox
yo'on stuc ti lixch'amalinotique yo' xcaltic o a'yuc ti toj lec yo'one, ti ta slequil no'ox yo'on
lixc'uxubinotic ti iquich'tic ta muc' ti Xch'amale ti sc'anoj tajmeque. 7 Ja' iyac' ta milel ta
scoj jmultic, iloc' xch'ich'el, yo' mu xa xi'ochotic o ta c'oc' ta sbatel osile. Ja' liyac'otic o
ta pertonal, ja' ti sc'anojotic tajmeque. 8-9 Ti Rioxe iyac' xa quiltic ti sc'anojotique, yu'un
lisp'ijubtasotic xa, ica'ibetic xa smelol ti c'usi mu to'ox bu vinajeme. 10 Ja' ti snopoj onox
ti ta sta yora ti chac'be scuentain vinajel balamil ti Xch'amale.
11-12 Vo'oticotic li j'israeloticotique, jmalaojticotic onox ta xtal ti Cristoe. Lavi i'ay xae,
iquich'ticotic xa ta muc', xch'amaloticotic xa ti Rioxe. Yu'un onox ja' yech snopoj ti Rioxe
ti vo'oticotic chcac'ticotic ta ich'el ta muq'ue. 13 Ti c'alal ava'iic li vo'oxuque ti ja' chac'
jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Cristoe, avich'ic ta muc' uc, yech'o ti avich'beic xa seña uque
ti xch'amaloxuc xa ti Rioxe, ja' ti Ch'ul Espíritue ti yaloj onox Riox chac' jchi'intique. 14 Ja'
sliqueb ti c'usi chc'ot quich'tique yo' xquich'tic o ta muc' ta sbatel osil ti Rioxe.

Ja' li' yaloj ti tsc'an ti Pabloe ti más ac'u yilic c'u x'elan yo'on ti Rioxe

15-16 Yu'un ca'yoj ti ach'unojic o ti ja' istoj jmultic ti Cajvaltic Jesuse, ti ac'anojic li
jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe, yech'o ti "colaval", chcutilan ti Rioxe. Scotol c'ac'al
chul ta jol ti chajc'oponbeic Rioxe. 17-19 Ti yajval ti Cajvaltic Jesucristoe, ja' ti Stote, ti lec
yo'one, ja' ta jc'anbe ti ac'u sp'ijubtasoxuque yo' más xavilic o c'u x'elan li yo'one, yo'
xach'unic o ti chba achi'inique, yu'un ja' layiq'uic o; yo' xach'unic o ti lec tajmec ti c'usi
chc'ot jtatique, vo'otic ti slecubtasoj xa co'ontique; yo' xach'unic o ti tsots syu'el ti Riox
xchi'inojotique, vo'otic ti quich'ojtic xa ta muq'ue. 20 Ti ixcha'cuxes loq'uel ta smuquenal
ti Cristoe, ti iyac' chotluc ta sbats'ic'ob ta vinajele, ja' ivinaj o ti tsots syu'ele. 21 Lavie ja'
ac'bil scuentain scotol ti Cristoe: anjeletic, xchi'uc pucujetic, xchi'uc crixchanoetic. Pero
ma'uc no'ox lavie, xchi'uc ta sbatel osil. 22 Ja' xa i'ac'bat scuentain scotol c'alal ta vo'otic
ti jch'unojtic li sc'op Rioxe. Ja' xa joltic ya'el ti Cristoe yu'un ja' xa chispasotic ta mantal.
23 Spat xoconotic xa ya'el ti Cristoe ti ja' scuentainoj scotole. Ja' xa chitunotic yu'un.

2

Ja' li' yaloj ti ta slequil no'ox yo'on lispojotic ti Rioxe yo' mu xi'ochotic o ta c'oc' ta sbatel osile

1 Ti Rioxe laxcha'cuxesic xa ya'el vo'oxuc ti chamemoxuc to'ox ya'el ta scoj li mulile.
2 Ti vo'nee ja' yech apasic chac c'u cha'al tspasic ti much'utic mu to ta xch'unic li sc'op
Rioxe. Ja' apasic c'usitic tsc'an ti much'u tspas mantal li' ta sba balamile, ja' ti pucuje,
ti ja' ta smul ti mu xch'unic sc'op Riox li crixchanoetique. 3 Ti vo'nee ja' yech ijpastic
jcotoltic. Ja' no'ox ijpastic ti c'usi iyal co'ontique, ti c'usi ijnoptic jtuctique. Yech'o ti
sc'oplal ox chiyac'botic castico ti Rioxe chac c'u cha'al chich'ic ti much'utic mu xch'unic
ti c'usi yaloje. 4-5 Pero toj c'uxotic ta yo'on ti Rioxe. Sc'anojotic tajmec, yech'o un ac'u
mi chamemotic to'ox liyilotic ta scoj li jmultique, pero lixcha'cuxesotic xa ya'el ti c'alal

iquich'tic ta muc' ti Cristoe. Ta slequil no'ox yo'on ti mu xa bu chi'ochotic ta c'oc' ta sbatel
osile. 6 Ti c'alal lixcha'cuxesotic ya'ele, lixchotanotic ya'el ta vinajel chac c'u cha'al ichoti
ta vinajel ti Cristoe ti c'alal icha'cuxesate. 7 Ti x'elan ispase, yu'un chac' quiltic ta sbatel
osil ti sc'anojotic lavi quich'ojtic ta muc' ti Jesucristoe. 8 Ta slequil no'ox yo'on lispojotic ti
Rioxe yo' mu xi'ochotic o ta c'oc' ta sbatel osile, ja' ti ijch'untic ti ja' istoj jmultic ti Cristoe.
Mu jtucticuc no'ox ijpoj jbatic. Ja' jmotontic yu'un ti Rioxe. 9 Mu'nuc oy c'usi ijpastic ti
lispojotic oe. Ti oyuque, yic'al jtoy o jbatic. 10 Ja' islecubtas co'ontic ti c'alal iquich'tic ta
muc' ti Jesucristoe yo' jpastic o li c'usitic leque. Vo'ne onox snopoj ti Rioxe ti ja' ta jpastic
li c'usitic leque.

Ja' li' yaloj ti lec xa xquil jbatic lavi co'ol quich'ojtic ta muc' ti Cristoe

11 Vo'oxuc ti ma'uc juriooxuque, mu me xch'ay xava'iic ti ch'acalotic to'oxe. Mu to'ox
bu lec xaquilticotic vo'oticotic li juriooticotique, ja' ti muc bu avich'ojic circuncisione. Ti
calojticotique, más lecoticotic ti quich'ojticotic circuncisione. 12 Mu to'ox bu ava'yojbeic
sc'oplal ti Cristoe, ja' ti ma'uc juriooxuque. Mu to'ox bu ava'iic ti yaloj onox ti Rioxe ti
chtal ti much'u tstoj jmultique. Yech'o ti mu to'ox xana'ic ti sc'oplal onox chacuxiic ta
sbatel osil uque, ja' ti muc bu xava'ibeic sc'oplal ti Riox ta vinajele. 13 Lavi avich'ic xa ta
muc' ti Jesucristoe, avich'ic xa ta muc' noxtoc ti Rioxe, yu'un ach'unic xa ti ja' iyac' sba ta
milel ta scoj jmultic ti Jesucristoe. 14 Ti co'ol quich'ojtic xa ta muc' ti Cristoe, lec xa xquil
jbatic, jun xa chiyilotic. Yu'un co'ol xchi'uc islomes ya'el ti pac'na c'alalotic oe. 15 Ti c'alal
icham ta cruz ta scoj jmultic jcotoltic ti Cristoe, ja' ich'ay o sc'oplal li smantaltac Rioxe ti
calojticotic ti ja' chicuxioticotic o ta sbatel osile. Listsobotic xa, mu xa bu ch'acalotic. Jun
no'ox jteclumaltic ya'el. Co'ol xa lec co'ontic, co'ol xa joltic. 16 Pero ma'uc no'ox ico'olaj
o joltic vo'otic ti ijch'untic ti icham ta cruz ta scoj jmultic ti Jesucristoe. Co'ol xa joltic
noxtoc xchi'uc ti Rioxe, lec xa xquil jbatic jchi'uctic.

17 Vo'oxuc ti mu to'ox chavich'ic ta muc' ti Rioxe, la'albat ava'iic ti ja' ch'abal o jmultic
chiyilotic Riox mi iquich'tic ta muc' ti Cristoe. Ja' no'ox yech li'albatoticotic uc vo'oticotic
ti quich'ojticotic onox ta muc' Riox ti ta alele. 18 Lavi co'ol xa quich'ojtic ta muc' ti Cristoe,
yech'o un co'ol xa xu' jc'opontic ti Jtotic Riox ta vinajele, yu'un jun no'ox ti Ch'ul Espíritu
yac'ojbotic jchi'intique. 19 Yech'o un mu xa yanicoxuc, jchi'il xa jbatic xchi'uc scotol li yan
xch'amaltac Rioxe. 20 Jcotoltic snaotic xa ya'el ti Rioxe. Li stanal yoc ya'ele, vo'oticotic li
yaj'apoxtoloticotic ti Cajvaltic Jesuse xchi'uc ti yaj'alc'optac Riox ti ta más vo'nee. Li ton
i'och ta chiquina ya'ele, ja' ti Jesucristoe. 21 Ti Rioxe ja' tey ta snap'an tal ya'el li yan tone,
c'unc'un chtoy muyel ya'el, chc'ataj ta jp'ej slequil templo ya'el. 22 Tey xa nap'aloxuc ya'el
uc yu'un avich'ic xa ta muc' ti Cristoe. Co'ol xchi'uc stemplootic xa ya'el ti Rioxe yu'un tal
xchi'inotic ti Ch'ul Espíritue.

3

Ja' li' yaloj ti ja' yabtel ti Pabloe ti chalbe sc'op Riox ti much'utic ma'uc j'israeletique

1 Lavi li' ochemon ta chuquel vo'on li Pabloone, ja' ti chcal ava'iic ti chac' acuxlejalic
ta sbatel osil uc ti Jesucristoe, vo'oxuc ti ma'uc juriooxuque. Yu'un ja' yech isc'an ti
Jesucristoe ti li'och ta chuquele. 2 Ava'yojic nan ti ta slequil no'ox yo'on list'uj ti Rioxe ti
chacalbeic ti c'usi yaloje. 3 Ti c'usi snopoj onox ti Rioxe ti mu to'ox bu svinajesoje, liyalbe
xa, yech'o ti ijts'iba tal li jayp'el li'i. 4 Ti c'alal xaq'uelic li jvun li'i, chavilic ti liyalbe xa ti
Rioxe ti c'usi mu to'ox bu svinajesoje. 5 Ti jaylajunq'uex crixchanoetic laj ech'uque, muc
sna'ic. Lavie isyules xa ta jolticotic ti Ch'ul Espíritue, vo'oticotic li yaj'apoxtoloticotic ti
Cajvaltic Jesucristoe xchi'uc ti yaj'alc'optaque. 6 Ja' ti co'ol chic'uxubinatotique, vo'oxuc
ti ma'uc juriooxuque. Co'ol chispasotic ta mantal, co'ol chac' cuxlicotic ta sbatel osil.

7 Vo'on list'uj ta yalel a'yuc ti ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Cajvaltic Jesuse. Ta
slequil no'ox yo'on list'uj ti Rioxe. Ta slequil no'ox yo'on listsatsubtasbe co'on ta spasel li
c'usitic tsc'ane. 8 Li vo'one más mu c'u jtu chca'i, mu xico'olaj xchi'uc li yan xch'amaltac
Rioxe. Ta slequil no'ox yo'on list'uj ti Rioxe ti chcal ava'iic vo'oxuc ti ma'uc juriooxuque, ti
mu no'ox albajuc chiyac'botic bentisyon ti Cristoe mi chquich'tic ta muq'ue. 9 Chcal a'yuc

ti ja' onox yech snopoj ti Rioxe, ja' ti much'u ispas scotol li c'usitic oye. Pero mu to'ox bu
vinajem. 10 Lavie ic'ot xa, yu'un co'ol xa xchi'inojotic ti Cristoe, vo'otic ti quich'ojtic xa ta
muq'ue. Junotic xa ta jcotoltic. Ti anjeletic ta vinajele chilic ti yu'un onox lec snopoj ti
Rioxe ti c'u x'elan chc'ot o ti c'usitic ispase. 11 Ti Rioxe vo'ne onox snopoj ti ja' yech chtal
spas ti Cristo Jesuse, ja' ti Cajvaltique. 12 Lavi ijch'untic xa ti ja' istoj jmultique, yech'o un
mu xa xixi'otic ta sc'oponel ti Rioxe. 13 Yech'o un chacalbeic ti mu me xavicta o abaic ti
ja' abol o jba ti lacalbeic ti c'uxi chacuxiic ta sbatel osile, yo' xabatic o ta lequilal ta sbatel
osile.

Ja' li' yaloj ti mu no'ox albajuc c'u x'elan sc'anojotic ti Cristoe

14 Yech'o un chajc'oponbeic Riox, ja' ti Stot ti Cajvaltic Jesucristoe. 15 Yu'un ja' Jtotic
ta jcotoltic xchi'uc ti much'utic teyic xa ta vinajele. 16 Ti toj lec yo'one, ta jc'anbe ti
ac'u stsatsubtas avo'onic ta syu'el ti Ch'ul Espíritu yac'oj achi'inique. 17-18 Ja' ta jc'anbe ti
chach'unic ti c'usi chayalbeic ti Cristoe lavi ach'unojic ti sc'anojoxuque. Mi sjunul co'ontic
ta jch'untic ti sc'anojotique, chquiltic ti sc'anojotic tajmeque, vo'otic ti xch'amalotic xa ti
Rioxe. 19 Pero mu xlaj quiltic scotol yu'un mu no'ox albajuc c'u x'elan sc'anojotic ti Cristoe.
Mi ach'unojic ti sc'anojoxuc tajmeque, chco'olaj avo'onic xchi'uc ti Rioxe.

20 Ti Riox xchi'inojotique tsots syu'el. Ma'uc no'ox yech yepal chiscoltaotic chac c'u
cha'al ta jc'anbetique. Más to chiscoltaotic chac c'u cha'al jnopojtique. 21 Yech'o ti stuc
no'ox "colaval" chcutic ta sbatel osile, vo'otic ti quich'ojtic xa ta muc' ti Jesucristoe. Toj
lec ti ja' yech chc'ote.

4

Ja' li' yaloj ti junotic xa lavi xchi'inojotic ti Ch'ul Espíritue

1 Lavi li' tiq'uilon o ta chuquel ti chitun yu'un ti Cajvaltic Jesuse, oy c'usi chacalbeic. Ti
layiq'uic ti Rioxe, ja' tsc'an ti naca lec li c'usitic chapasique. 2 Mu me xatoy abaic. Lec
xac'opojic, co'olco'ol xats'icbe abaic mi oy c'usi chopol ibat avu'unique yo' xvinaj o ti
ac'anoj abaique. 3 Yu'un sco'oltasoj xa ajolic ti Ch'ul Espíritue, yech'o un yechicoxuc me ti
co'ol ajolique. 4 Yu'un junotic xa ta jcotoltic. Jun no'ox ti Ch'ul Espíritu tal xchi'inotique.
Co'ol jpatoj co'ontic ti chicuxiotic ta sbatel osile. Yu'un onox ja' yech snopoj ti Rioxe,
yech'o ti liyic'otique. 5 Jun no'ox cajvaltic ta jcotoltic. Co'ol jch'unojtic ti icham ta scoj
jmultique, co'ol quich'ojtic vo'. 6 Jun no'ox ti Rioxe, ja' Jtotic ta jcotoltic. Ja' xchabiojotic
ta jcotoltic. Ja' chitunotic yu'un ta jcotoltic. Li' xchi'inojotic ta jcotoltique.

7 Pero stosoltosol c'usi yac'oj jpastic jujuntal ti Cristoe yo' co'olco'ol jcolta o jbatique.
8 Ja' onox yech ts'ibabil ta sc'op Riox chac li'i:
Chtal xch'aybe syu'el ti totil pucuje yo' xcolic o loq'uel ti much'utic ch-ich'on o ta muq'ue.
Ts'acal to ta sut ech'el ta vinajel.
Stosoltosol c'usi chac'be spasic,
xi ts'ibabil.

9 Ti x'elan ts'ibabil ti tsut ech'el ta vinajele, yu'un tey onox liquem tal ti c'alal i'ay li'
ta sba balamile. Mu c'ajomuc no'ox li' i'aye, i'ay noxtoc ta c'otebal yo' bu ti much'utic
tsmalaic albel bu chbatic ta sbatel osile. 10 Ti much'u i'aye ja' onox ti isut ech'el ta
vinajele. Ja' iscuentain vinajel balamil, xchi'uc c'otebal. 11 Ja' yac'ojbotic ti c'usitic ta
jpastic jujuntale yo' ti co'olco'ol jcolta o jbatique. Oy apoxtoloticotic. Li jlome j'alc'opetic.
Li jlome chalic ech'el a'yuc c'usi yaloj ti Cajvaltic Jesuse. Li jlome ta xchanubtasic li
much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe. 12 Scotol le'e, ja' yo' xachanic o acotolic uc c'u x'elan
chatunic yu'un ti Cristoe, vo'otic ti co'ol spat xoconotic ya'ele. 13 Yu'un ja' tsc'an ti co'ol
jch'unojtic o ti ja' chiscoltaotic ti Xch'amal Rioxe, ti co'ol ta jna'betic c'u x'elan yo'one,
yo' co'ol spas o cu'untic c'usitic lec chil ti Rioxe chac c'u cha'al tspas ti Cristoe. 14 Mi ja'
yechotique, mu xa jnoptic chac c'u cha'al tsnop li c'oxetique. Li c'oxetique mu jmojuc
li c'usi tsnopique. Mi jmoj ti c'usi ta jnoptique, mu c'usuc no'ox jch'untic. Yu'un mi
c'usuc no'ox jch'untique, co'olotic xchi'uc li c'usi xbat ta jot ta jot ta iq'ue. Mu vocluc
ta jch'untic c'usi chalic li much'utic chlo'lovanique. 15 Li vo'otique ja' ta jch'untic li c'usi

yeche, chic'uxubinvanotic. C'unc'un chico'olajotic xchi'uc ti Cristoe yu'un ja' joltic ya'el.
16 Lavi spat xoconotic xa ya'el ti Cristoe, chiscoltaotic ta spasel ti c'usi snopoj ta jpastique.
Mi ja' ta jpastic jujuntale, co'ol bal chca'itic, más ta jc'an jbatic. Ja' chac c'u cha'al li
vo'otique, ti ep ta tos li c'usitic oy cu'untique. Oy coctic, oy jc'obtic, pero chlaj tunuc
cu'untic scotol.

Ja' li' yaloj ti naca xa lec c'usitic ta jpastic vo'otic ti quich'ojtic xa ta muc' ti Cristoe

17 Lavi chitun yu'un ti Cajvaltique, chacalbe ava'iic. Mu xa me xapasic chac c'u cha'al
tspasic lachi'ilique ti mu to ta xch'unic li sc'op Rioxe. Yu'un mu c'usi bal o li c'usitic
ta snopique xchi'uc li c'usitic ta spasique. 18 Yech no'ox li c'usitic xch'unojique. Muc bu
ac'bilic scuxlejalic ta sbatel osil yu'un ti Rioxe yu'un mu xch'unic ti ja' chac' jcuxlejaltic
ta sbatel osile, ja' ti mu sc'an xich'ic ta muc' ti Rioxe. 19 Ch'abal xa xi'elal cha'iic ti Rioxe.
Tsa' yantsic, tsa' yajmulic, ja' no'ox ta yo'onic li c'usitic chopole. 20-21 Yan li vo'oxuque ja'
xa achanojic c'u x'elan ti Cristoe. Mi ach'unojic li c'usi chale, mi xchanubtasojoxuque,
ma'uc xa yech chapasic, yu'un naca lec c'usitic tspas ti Jesuse. 22 Ava'yojic ti tsc'an
chavictaic spasel li c'usitic chopole ti nopem to'ox xava'iic spasele, yu'un ja' chislo'lootic,
ja' chi'ochotic o ta c'oc' ta sbatel osil. 23 Ja' tsc'an ti naca xa lec li c'usitic chanopique. 24 Ja'
tsc'an ti naca xa lec li c'usitic chapasique chac c'u cha'al naca lec c'usi tspas ti Rioxe, ti mu
sc'an c'usi chopole.

25 Yech'o un mu xa me xanopbe abaic c'op. Ja' tsc'an ti naca yech li c'usitic chavalbe
abaique yu'un junoxuc xa, ac'u mi epoxuc.

26 Mi oy bu iyac' sc'ac'al avo'onique, mu me xba asa' amulic. Mu me sjunuluc c'ac'al
capemoxuc. 27 Yu'un yic'al xasujic ta mulil ti pucuje.

28 Mi oy to'ox la'elc'ajique, mu xa me xa'elc'ajic. Más lec abtejanic. Lac'obique ja' tunuc
o li c'usitic leque yo' xacoltaic o ti much'utic ch'abal c'usuc yu'unique.

29 Mu xa me c'usi chopol xloc' ta aveic. Ja' xavalic li c'usitic leque, ti c'usitic bal xa'iic
ti much'utic chac'oponique. Lec smelol xatac'beic mi oy c'usi tsjaq'uique. 30 Mu me
xavac'beic yat yo'on ti Ch'ul Espíritue ti jun xchi'uc ti Rioxe, yu'un ja' seña quich'ojtic
ti chicuxiotic ta sbatel osil ti c'alal sta yorae.

31 Mu me teyuc no'ox ta avo'onic mi oy c'usi chopol la'albatique, mi oy c'usi chopol
lacha'leatique. Mu xa me xacapic, mu xa me xac'ac'alc'opojic, mu xa me xavut abaic,
mu xa me xasa'be aba amulic, mu xa me c'usitic yan chopol xapasic. 32 Lec me xavil abaic,
co'olco'ol xac'uxubin abaic. Co'olco'ol xavac' abaic ta pertonal chac c'u cha'al layaq'uic
ta pertonal ti Rioxe lavi avich'ic ta muc' ti Cristoe.

5

Ja' li' yaloj ti tsc'an chcac'tic iluc ti xch'amalotic xa ti Rioxe

1 Lavi xch'amaloxuc xa ti Rioxe, yech'o un sc'anojoxuc. Ja' tsc'an chachanic ti c'u x'elan
ti yo'one. 2 Tsc'an chac'uxubin abaic chac c'u cha'al lixc'uxubinotic ti Cristoe yu'un iyac'
sba ta milel ta scoj jmultic. Ti x'elan ispase, ja' smoton iya'i ti Rioxe, lec iyil.

3 Yech'o un mu xa me xasa' avantsic, mu xa me xasa' avajmulic. Scotol li c'usitic chopole
mu xa me xapasic. Mu xa me c'usi xpich' avo'onic. J'ech'el xach'ay ta ajolic yu'un
xch'amaloxuc xa ti Rioxe. 4 Mu xa me c'usi chopol xavalic, mu xa me xa'ixtolo'ilajic. Ja'
xa no'ox "colaval", utic ti Rioxe ti chascoltaique. 5 Na'ic me ti mu x'ochic yo' bu tspas
mantal ti Cristoe, ja' ti Rioxe, ti much'utic tsa' yantse, ti much'utic tsa' yajmule, xchi'uc ti
much'utic chopol c'usi tspasique, xchi'uc ti much'utic scotol c'usi chpich' yo'onique. Ti mi
scotol c'usi chpich' o avo'onique, co'ol xchi'uc avich'ojic to ta muc' santoetic chil ti Rioxe
yu'un mu sjunuluc avo'onic avich'ojic ta muc' ti Rioxe. 6 Mu me xaslo'loic ti much'utic lec
xa ya'el ti c'usi chayalbeique. Ti much'utic chopol c'usi tspasique ti mu xch'unic c'usitic
yaloj ti Rioxe, ch-ac'batic castico yu'un ti Rioxe. 7 Yech'o un mu me xachi'inic ta spasel
c'usitic chopol ti much'utic ja' yech tspasique.

8 Ja' to'ox yech apasic ti vo'nee, teyoxuc to'ox ta ic' osil ya'el yu'un muc xana'ic mi oy
ti Rioxe. Yan lavie, ta sac osiloxuc xa ya'el yu'un avich'ojic xa ta muc'. Yech'o un aq'uic

iluc ti avich'ojic xa ta muq'ue, ti xch'amaloxuc xae. 9 Mi xchi'inojotic ti Ch'ul Espíritue,
lec co'ontic, lec c'usi ta jpastic, yech li c'usi chcaltique. 10 Ja' chanic spasel c'usitic lec chil
ti Cajvaltique. 11 Mu me xachi'inic ta spasel c'usitic chopol ti much'utic teyic ta ic' osil
ya'ele. Más lec albeic sc'op Riox yo' xul o ta sjolic ti chopol li c'usitic tspasique. 12 Yu'un
q'uexlal sba tajmec li c'usitic mucul tspasique. 13 Yan mi chcalbetic li sc'op Rioxe, chilic
ti oy smulique. Mi ta xch'unique, chictaic. Ja' chlic spasic li c'usitic leque. 14 Yech'o ti ja'
yech chal li sc'op Rioxe:
Ti much'utic ja' no'ox ta yo'onic spasel li c'usitic chopole,
co'ol xchi'uc chamemic ch-ileic yu'un ti Rioxe.
Pero ta xcha'cuxesatic ya'el yu'un ta xlecubtasbat yo'onic yu'un ti Cristoe, xi.
15 Yech'o un ich'o me abaic ta cuenta, p'ijanic me, mu me xapasic sonsoal. 16 Mu
me yechuc no'ox xach'ayic c'ac'al, albeic sc'op Riox li crixchanoetique yu'un yantic xa
tsoquic. 17 Mu xa me xanopic chac c'u cha'al tsnopic ti much'utic mu xich'ic ta muc'
ti Rioxe. Ja' pasic c'usitic tsc'an ti Cajvaltique. 18 Mu xa me xayacubic yu'un ja' tsoc o
ajolic. Más lec ja' ch'unic c'usi chayalbeic ti Ch'ul Espíritue. 19 Albo abaic li sc'op Rioxe,
q'uevujintaic ti Cajvaltic Jesucristoe. Sjunul avo'onic xaq'uevujintaic. 20 "Colaval, Cajval",
utic ti Jtotic Riox ta vinajele ti c'usi chtal ta atojolique, ac'u mi lec, ac'u mi chopol. Ja' yech
tsc'an chavalic lavi avich'ojic xa ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe.

Ja' li' yaloj ti tsc'an co'olco'ol chquich' jbatic ta muc' ta jnatique

21 Co'olco'ol xavich' abaic ta muc' lavi avich'ojic ta muc' ti Jesucristoe.
22 Antsetic, ich'ic ta muc' amalalic yu'un ja' yech tsc'an ti Cajvaltique. 23 Li vinique
ja' chalbe mantal li yajnile ja' chac c'u cha'al chiyalbotic mantal ti Cristoe, vo'otic ti
quich'ojtic xa ta muq'ue, ti spat xoconotic xa ya'ele. Ja' istoj jmultic. 24 Ja' chac c'u cha'al
quich'ojtic ta muc' ti Cristoe, ja' no'ox yech ac'u yich'ic ta muc' smalalic li antsetique.
25-26 Viniquetic, c'ano me lavajnilique chac c'u cha'al sc'anojotic ti Cristoe. Ivinaj ti
sc'anojotique yu'un iyac' svocol cu'untic. Ti ijch'untic ti c'usi yaloje, ja' ilecub o co'ontic.
Ti iquich'tic vo'e, ja' seña ti lec xa li co'ontique. 27 Yech'o un c'alal xc'ot jva'an jbatic ta
stojole, vo'otic ti quich'ojtic xa ta muq'ue, lec chiyilotic, ch'abal jmultic, lec co'ontic.
28 Ja' no'ox yech noxtoc, viniquetic, c'uxubino me avajnilic chac c'u cha'al chac'uxubin
aba atuque. Ti much'u xc'uxubinoj li yajnile, co'ol xchi'uc stuc no'ox ta xc'uxubin sba.
29 Mi jun muc much'u ti mu sc'an li spat xocone; tsmac'lin sba, chc'uxubin sba chac c'u
cha'al xc'uxubinojotic ti Cristoe, vo'otic ti quich'ojtic xa ta muq'ue. 30 Yu'un spat xoconotic
sbaquelotic ya'el. 31 Ja' yech ts'ibabil ta sc'op Riox: "Li cremotique ta xch'ac sbaic xchi'uc
stot sme'ic ti c'alal sta yajnilique. Xcha'va'alic jun xa chc'otic", xi. 32 Mi ica'ibetic smelol
le'e, toj lec. Chcal vo'one ja' no'ox yechotic uc, junotic xa xchi'uc ti Cristoe, vo'otic ti
quich'ojtic xa ta muq'ue. 33 Yech'o un, viniquetic, c'uxubino me lavajnilique chac c'u cha'al
chac'uxubin aba atuque. Ja' no'ox yech uc, antsetic, ich'o me ta muc' lamalalique.

6

1 Cremotic, tsebetic, ch'unbo me smantal atot ame'ic yu'un ja' yech tsc'an ti Cajvaltique.
2-3 Li mantal li'i ja' li primero chiyalbotic ti c'usi bentisyonal ta jtatic ti mi ijch'untique.
Yu'un ja' yech iyal ti Rioxe: "Ich'o me ta muc' atot ame' yo' lec xabatic oe, yo' xnatij o
acuxlejalic li' ta sba balamile", xi.
4 Vo'oxuc ti totiloxuque, ti me'iloxuque, mu me xasa'be sc'ac'al yo'on lach'amalique.
Tuc' me xavalbeic mantal chac c'u cha'al tuc' chiyalbotic mantal ti Cajvaltique. Mi mu
xch'un amantalique, tsitsic chac c'u cha'al chistsitsotic ya'el ti Cajvaltique.
5 Mozoiletic, ch'unbo me smantal avajvalic li' ta sba balamile. Ich'ic me ta muc' chac c'u
cha'al avich'ojic ta muc' ti Cristoe. Sjunul me avo'on xa'abtejic. 6 Mu me ja'uc no'ox lec
xa cha'abtejic yilel c'alal tey q'uelbiloxuque chac c'u cha'al li much'utic ja'to lec xa ch-
abtejic yilel c'alal q'uelbilique yo' lec o sc'oplalic ti yalojique. Yan li vo'oxuque ja'uc me
yechicoxuc chac c'u cha'al li much'utic sjunul yo'onic chtunic yu'un ti Cristoe ti sjunul
yo'onic tspasic c'usi tsc'an ti Rioxe. 7 Ta slequiluc me avo'onic xapasic ti c'usi cha'ac'bat

apasique, mu me ta sujeluc. Yu'un ja' cha'abtejic ya'el yu'un ti Cajvaltique, ma'uc no'ox
cha'abtejic yu'un li crixchanoetique. [8] Ana'ojic ti chistojotic ya'el ti Cajvaltique mi lec ti
c'usi ta jpastique, ac'u mi mozoinbilotic, ac'u mi ch'abal.
[9] Vo'oxuc ti ajvaliloxuque, lec me xavil lamozoique. Mu me xavutic, tuc' me xavalbeic
mantal. Na'ic me ti jun no'ox ti cajvaltic ta vinajele. Ti Cajvaltique muc bu ta st'uj
crixchanoetic.

Ja' li' yaloj ti ja' jmactic ya'el mi jch'unojtic ti ja' chiscoltaotic ti Cajvaltique

[10] Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, slajeb xa chacalbeic. Ch'unic me ti
chascoltaic ti Cajvaltic Jesuse yu'un tsots syu'el. [11] J'ech'el me xach'unic ti chascoltaique
yu'un ja' amaquic ya'el ti yac'ojboxuc ti Rioxe yo' mu xach'unic o c'usi chal ti pucuje.
[12] Yu'un ma'uc jchi'iltic ta crixchanoal ti ta jtsac jbatic jchi'uctique. Ja' ta jtsac jbatic ya'el
xchi'uc ti pucujetique, ti li' tspasic mantal ta sba balamile, ti ja' chislo'lootic ta spasel li
c'usitic chopole. [13] Yech'o un j'ech'el me xach'unic ti chascoltaic ti Rioxe yo' mu xach'unic
o ti c'alal chaslo'loic ti pucuje. Mi muc xach'unique, vo'oxuc icuch avu'unic. [14] Ja' no'ox
xach'unic li c'usitic yeche. Ja' no'ox xavalic li c'usitic yeche. Ja' xchuc ach'utic ya'el. Ja'
no'ox xapasic li c'usi leque. Ja' ataq'uinc'u'ic ya'el. [15] Sjunul me avo'on xatunic yu'un
ti Rioxe ti ach'unic xa ti ch'abal xa amulic chayilique. Ja' axonobic ya'el. [16] Ti c'usi más
tsots sc'oplal ta scotole, ja' ti ach'unojic ti istoj amulic ti Jesucristoe, ti ach'unojic noxtoc
ti chascoltaique. Ja' xa mu xcuch o yu'un ti pucuje yu'un ja' chamaquic o ta jot ta jot
ya'el ti c'usi chal ti pucuje ti ja' yech ach'unojique. [17] J'ech'el me xach'unic ti chacuxiic
ta sbatel osile. Ja' acascoic ya'el. Ja' avespadaic ya'el li sc'op Rioxe ti ta syules ta ajolic ti
Ch'ul Espíritue. [18] Tsc'an chac'oponic Riox scotol c'ac'al. Albeic sp'ijubtasoxuc ta sc'oponel
Riox ti Ch'ul Espíritue. Mu me xch'ay xava'iic sc'oponel. C'oponbeic Riox scotol c'ac'al li
jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe. [19] C'oponbecon Riox uc yo' xul o ta jol ti c'usi chcale,
yo' mu xixi' oe, yo' jamal xcalbeic o li yan crixchanoetique ti xu' chcuxiic ta sbatel osil
uque, ja' ti mu to'ox bu vinajeme. [20] Ja' chuculon o ta carina ti ja' chcal a'yuque. Yech'o un
c'oponbecon Riox yo' jamal xcal o a'yuque yu'un ja' yech tsc'an ti jamal chcal a'yuque.
[21] Ja' ta jc'an ti chava'iic ti c'u xi'elane, ti c'usi ta jpase. Ja' tal yal ava'iic li Tíquicoe, ti
jc'anojtique, ti sjunul yo'on chal a'yuc c'usi yaloj ti Cajvaltic Jesuse. [22] Ja' ijtac o tal ti chal
ava'iic ti c'u xi'elane. Ja' tal spat avo'onic yo' mu xavat o avo'onique.
[23] Ti Jtotic Riox ta vinajele xchi'uc ti Cajvaltic Jesucristoe ac'u spas ta jun avo'onic yo'
mu c'usi xal o avo'onique. Ac'u scoltaoxuc ta xch'unel ti chascoltaique yo' más xac'an
o abaique. [24] Ac'u ac'baticuc crasia scotol ti much'utic j'ech'el sc'anojic o ti Cajvaltic
Jesucristoe.

LI'I JA' SVUN TI APOXTOL PABLOE TI ISTS'IBABE TI MUCH'UTIC XCH'UNOJIC SC'OP RIOX TA FILIPOSE

1 Vo'on Pabloon, xchi'uc li Timoteoe, ti yajtuneloticotic ti Jesucristoe, chajc'oponticotic
tal ta vun ta acotolic, vo'oxuc ti slecubtasoj xa avo'onic ti Jesucristoe ti li' nacaloxuc ta
jteclum Filipose, xchi'uc vo'oxuc ti chachanubtasvanic ta sc'op Rioxe, xchi'uc vo'oxuc ti
chacuentainic ti c'usitic chaq'uic li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe. 2 Ac'u yac'boxuc
crasia ti Jtotic Riox ta vinajele xchi'uc ti Cajvaltic Jesucristoe. Junuc me avo'onic, mu me
c'usi xal avo'onic.

Ja' li' yaloj ti isc'oponbe Riox ti much'utic xch'unojic sc'op Riox ta Filipos ti Pabloe

3 C'alal chayulic ta jol ju'ech'ele, "colaval, Cajval", chcut ti Rioxe ti ach'unic xa ti c'usi
yaloje. 4-5 C'alal chajc'oponbeic Rioxe, jun co'on tajmec yu'un co'ol ta jcolta jbatic ta yalel
a'yuc ti ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Cajvaltic Jesucristoe. Ja'o lic atambeic yalel
a'yuc ti c'alal ach'unique. Yechoxuc o c'al tana. 6 Lavi islecubtas xa avo'onic ti Rioxe,
jpatoj co'on ti cha'ic'atic onox ech'el ta vinajel ti c'alal xcha'sut tal ti Jesucristoe. 7 Lec
ti x'elan jch'unoje yu'un jc'anojoxuc tajmec. Yu'un chquil ti co'ol ta jcolta jbatique ac'u
mi tiq'uilon ta chuquel li vo'one, ac'u mi teyon ta stojol jmeltsanejc'opetic yo' xcalbe o ti
ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Jesucristoe, jna'oj ti co'ol ta jcolta jbatique. 8 Ti Rioxe
yiloj ti jc'anojoxuc acotolique chac c'u cha'al sc'anojotic ti Jesucristoe. 9-10 Chajc'oponbeic
Riox yo' más xac'anvanic oe, yo' xanopic o lec ti c'u x'elan chacolta abaic jujuntale. Mi
yech chapasique, mu c'usi amulic chul staoxuc ti c'alal xcha'sut tal ti Jesucristoe. 11 Ja'
chascoltaic ti Jesucristoe yo' spas o avu'unic li c'usitic leque, yo' xavaq'uic o ta ich'el ta
muc' ti Rioxe, yo' lec o sc'oplal avu'unique.

Ja' li' yaloj ti ja' no'ox ta yo'on chac' ta ich'el ta muc' Jesucristo ti Pabloe

12 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, chacalbe ava'iic ti oy stu ti li' tiq'uilon
ta chuquele. Yu'un ep xa much'utic icalbe ti ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Cajvaltic
Jesuse. 13 Scotol li yajsoltero preserentee xchi'uc li yan crixchanoetique ya'yojic xa ti ja'
li'och o ta chuquel ti quich'oj ta muc' ti Cristoe. 14 Lavi ochemon ta chuquele, jutuc xa
mu scotolicuc i'ochic ta yalel a'yuc sc'op Riox li much'utic xch'unojic xae. Muc ta alel
yu'unic mi x'ochic o ta chuquel uc. Yu'un ixch'unic uc ti chcoltaatic ta yalel a'yuc yu'un
ti Cajvaltique.
15 Ta melel oy jlom ti mu ta slequiluc yo'on chalbeic sc'oplal ti Cristoe yu'un sc'ac'alicon
yo'onic. Ja' no'ox tsq'uelic mi ep tsta sviniquic. Li jlome ta slequil yo'on chalic. 16 Li
jlome ja' no'ox chalbeic sc'oplal Cristo yo' x'ich'eic o ta muc' li stuquique, ma'uc ta slequil
yo'onic chalic. Ti yalojique, ja' no'ox chiyac'beic cat co'on lavi li' tiq'uilon ta chuquele.
17 Li jlome sc'anojicon yech'o ti chalic a'yuque, yu'un chilic ti mu c'u xcut li vo'one. Yu'un
sna'ojic ti Riox isc'an ti li' tiq'uilon ta chuquele yo' xcalbe o ya'iic li jmeltsanejc'opetique
ti ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Cajvaltic Jesucristoe. 18 ¿Pero c'usi jcuenta o sna'ojic
un? Mi ta slequil yo'on chalic, o mi i'i, ja' no'ox lec chca'i ti ac'u svinajesbeic sc'oplal ti
Cristoe. Ti x'elan tspasique, mu xcat o co'on. Más to jun o co'on ti chvinaj sc'oplal ti
Cristoe.
19 Lavi chac'oponbecon Riox li vo'oxuque, ta onox xiscolta ti Ch'ul Espíritue ti jun xchi'uc
ti Cajvaltic Jesucristoe, yo' ti mu xquicta o jba ta yich'el ta muc' ti Cajvaltique. 20 Yech'o
un jun co'on jmalaoj chiyiq'uic ech'el ta stojol li preserentee. Yu'un jch'unoj ti chiscolta
ti Cristoe, yech'o un mu xixi' mu xiq'uexav ti c'alal xic'ote. Jamal chcalbeic sc'oplal ti
Cristoe chac c'u cha'al ta jpas onoxe yo' xcac' o ta ich'el ta muq'ue ac'u mi ja' xilaj o. 21 Lavi
cuxulon toe, ja' no'ox chcac' ta ich'el ta muc' ti Cristoe. Ti mi lichame, más lec yu'un chba
jchi'in. 22 Mi cuxulon toe, lec, yu'un oy to much'utic chich' ta muc' cu'un ti Cajvaltique.
Yech'o un mu jna' bu jotucal ti leque. 23 Yu'un co'ol no'ox lec. Li vo'one lec chca'i ti mi

lichame yu'un chba jchi'in ti Cristoe, yu'un más lec teyo'e. [24] Lavi chac'anic to chanubtasel
chquil xchi'uc ti much'utic yan xch'unojique, más lec ti cuxulon toe. [25] Ti chac'anic to
chanubtasel acotolique, yech'o un jna'oj ti mu to bu chichame yo' más xach'unic o li sc'op
Rioxe. Mi más ach'unique, más to jun avo'onic. [26] C'alal xiyul yo' bu tsoboloxuque, más to
"colaval", chavutic ti Jesucristoe ti liloc' xa ta chuquele.
[27-28] Ja' me xavalic, ja' me xapasic li c'usi xco'olaj xchi'uc ti c'usi iyal ti Jesucristoe yu'un
ja' yech smelol. Ja' tsc'an ti yech chapasic oe. Ac'u mi xtal jq'ueloxuc, ac'u mi i'i, ta jc'an
chca'i ac'oplalic mi co'ol ajolic ta stojol ti Rioxe, mi co'ol chavalic a'yuc ti ja' no'ox chac'
jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Cajvaltic Jesuse, mi mu xaxi'ic o ti much'utic chascrontainique.
Ti mi mu xaxi'ique, ja' ta xyulesbat ta sjolic yu'un Riox ti chacuxiic o ta sbatel osile, ti
ch-ochic ta c'oc' ta sbatel osil li stuquique. [29] Ti last'ujic ti Rioxe, mu c'ajomuc no'ox ti
chavich'ic ta muc' ti Cristoe; last'ujic ti chavac' avocolic yu'un ti Cristoe. [30] Co'ol abol jbatic.
Avilic c'u x'elan abol jba ti c'alal li'one. Lavie lo'il xa no'ox chava'iic ti staoj yav abol jbae.

2

Ja' li' yaloj ti jch'unejmantal ti Cristoe yech'o ti i'aq'ue ta ich'el ta muq'ue

[1-2] Jun co'on avu'unic ti ja' chapasic c'usi lec chil ti Cristoe yu'un laspatbe xa avo'onic.
Laxchi'inic xa ti Ch'ul Espíritue yech'o ti chac'uxubinvanique. Pero ja' ta jc'an ti mu
xavac'becon cat co'one. Ja' ta jc'an ti co'ol chapasic c'usi lec chil ti Cristoe, ti co'ol chac'an
abaique, ti co'ol ajolique. [3] Mu me xac'anic o ich'el ta muc', mu me xavalic ti mu xa much'u
xastaique. Co'olco'ol xach'unbe abaic, co'olco'ol xavich' abaic ta muc'. [4] Mu me xapasic ti
c'usitic jun o avo'on atuquique. Ja' tsc'an chapasic ti c'usi jun o yo'onic li yan uque.
[5] Ja'uc me yechoxuc chac c'u cha'al ti Jesucristoe. [6] Ti stuque ac'u mi jun xchi'uc ti Rioxe,
pero muc stoy o sba ti jun xchi'uque. [7] Iyicta comel li yabtel ta vinajele, jch'unejmantal
iyul li' ta balamile. I'ayan chac c'u cha'al vo'otic. [8] Ti x'elan jch'unejmantale, ixch'un
milel. Q'uexlal sba tajmec ti c'u x'elan ichame yu'un ta cruz ismilic. [9] Yech'o un stuc no'ox
i'aq'ue ta ich'el ta muc' yu'un ti Rioxe. Muc much'u yech ich'bil ta muc'. [10] Ta sta yora ti
ta jquejletatic jcotoltic ti Jesuse, ac'u mi cuxulotic to'ox, ac'u mi chamemotic xa'ox, c'alal
ta anjeletic, c'alal ta pucujetic. [11] "Vo'ot no'ox jpasvanejot ta mantal", chcutic jcotoltic
ti Jesucristoe. Ti x'elan chcaltique, ja' ch-ich'e ta muc' ti Jtotic Riox ta vinajele yu'un ja'
iyac'be yabtel ti Xch'amale.

Ja' li' yaloj ti co'ol xchi'uc luzotic ya'ele yu'un chcac'tic iluc ti lec li sc'op Rioxe

[12] Vo'oxuc ti jc'anojoxuque, lec ti ach'unic spasel ti c'usi tsc'an ti Rioxe ti c'alal li' to'ox
jchi'ucoxuque. Pero mu me c'ajomuc no'ox ti c'alal li' to'ox jchi'ucoxuque. Ac'u mi
nomon, ja' me yech xapasulanic o. Jujuntal xanopic ti c'usi tsc'an Riox chapasique. Albeic
scoltaoxuc ti Rioxe yo' xavaq'uic o ta ich'el ta muq'ue. [13] Ti Rioxe chascoltaic yo' ti chac xa
apasic o ti c'usi tsc'ane, yo' ti spas o avu'unic li c'usi snopoj chapasique.
[14-16] Mu me ta epalc'opuc xapasic, mu me ta sa'sa'c'opuc xapasic yo' muc much'u sa'
o amulique, yo' xilic o ti xch'amaloxuc Riox ti much'utic chopol sjolique. Co'ol xchi'uc
luzoxuc ya'el yu'un chavaq'uic iluc ti lec li sc'op Rioxe. Mi yech chapasique, jun co'on
avu'unic ti c'alal xcha'sut tal ti Cristoe, yu'un mu yechuc no'ox ti ical ava'iic li sc'op Rioxe.
[17] Lavi atacbecon tal jmotone, yu'un ach'unojic ti chascoltaic ta sa'el ti Rioxe. Ac'u mi vocol
ataic, pero xamuyubajic xa ti itsob avu'unique. Yech'o un ximuyubaj xa uc. Mi yech tsc'an
ti Rioxe ti oy c'usi chcac'be uque, muc ta alel mi lichame, jun co'on. [18] Mi lichame, junuc
no'ox avo'onic uc.

Ja' li' yaloj ti muc much'u yech chac c'u cha'al ti Timoteoe xchi'uc ti Epafroditoe

[19] Mi yech tsc'an ti Cajvaltic Jesuse, ta jtac tal ta ora li Timoteoe yo' xca'i o c'u
xa'elanique, yo' jun o co'one. [20] Muc much'u yech chac c'u cha'al li Timoteoe ti sjunul
yo'on chascoltaique. [21] Li yane ja' no'ox tspasic ti c'usi tsc'an yo'on stuquique, ja' muc
bu tspasic ti c'usi tsc'an ti Jesucristoe. [22] Li vo'oxuque avilojic xa c'u x'elan li Timoteoe.
Co'ol xchi'uc jch'amal chca'i yu'un chiscolta ta yalel a'yuc li sc'op Rioxe. Co'ol xchi'uc

ch'amalil ti tscolta li stote. [23] Mi chquil ti mu xismeltsanbeic jc'oplal ta orae, ta jtac jelavel
tal li Timoteoe. [24] Ja' jpatoj o co'on ti Cajvaltique ti chiloc' ta ora ta chuquele, chtal no'ox
jq'ueloxuc uc.
[25] Ijnop noxtoc ti ijtac sutel tal li Epafroditoe, ti ataquic tal scoltaone, ti liyich'be tal
li jmoton atsobique. Co'ol chitunoticotic yu'un ti Cajvaltique. Co'ol its'ic cu'unticotic
crontainel. [26] Li stuque tsc'an chtal sq'ueloxuc acotolic, yu'un chat yo'on ti ava'iic ti i'ipaj
to'oxe. [27] Ta melel ta xcham xa'ox yilel, pero ic'uxubinat yu'un ti Rioxe. Mu stucuc no'ox
ic'uxubinat; lixc'uxubin ti Riox uque ti muc xchame. Ti ichamuque, icat co'on tajmec ti
yechuque. [28] Yech'o ti persa ijtac tal ta orae yo' ti xamuyubajic xa lavi avilic xa noxtoque.
Ja' no'ox yech mu xa masuc chcat co'on uc. [29] Lavi iyule, muyubajanic, ich'ic ta muc'.
"Colaval", utic ti Cajvaltique. Ti much'utic ja' yech yo'onic chac c'u cha'al li Epafroditoe,
ich'ic ta muc'. [30] Lavi ja' ox ta xcham o ti chtun yu'un ti Cristoe. "Muc ta alel mi ja' lilaj
oe", xi xa. Lec itun cu'un yu'un sna'oj ti avo'onicuc acoltaicone, pero mu c'u xavutic, ja'
li nomoxuque.

3

Ja' li' yaloj ti "ja' no'ox ta jnop ti chba jchi'in ti Rioxe", xi ti Pabloe

[1] Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, slajeb xa chacalbeic ti junuc me
avo'onic yu'un ti Cajvaltique. Li vo'one mu c'usi vocol chca'i mi chajcha'ts'ibabeic tal li
c'usi lajts'ibabeic onoxe yo' mu xach'unic o lo'loele. [2] Q'uelo me abaic, mu me xach'unic
ti c'usi chayalbeic ti much'utic chopol sjole ti yo'onicuc yac'boxuc circuncisione. Yech
xa no'ox tsyayijes abec'talic, mu xa c'u stu. [3] Vo'otic ti sjunul co'ontic quich'ojtic ta
muc' ti Rioxe, ti jch'unojtic ti listojbotic jmultic ti Jesucristoe, quich'ojtic xa circuncisión
chiyilotic ti Rioxe. Mu'nuc oy c'usi ijpastic ti ch'abal jmultic chiyilotique, ta slequil no'ox
yo'on stuc. [4] Ti chicuxioticuc o ta sbatel osil li smantaltac Rioxe, li vo'one mu xa c'u jna'
ti yechuque yu'un más ijch'un. Más muc bu xch'unoj li yan jchi'iltaque. [5] Xvaxaquibal
to'ox c'ac'al cayanel iquich' circuncisión. Li vo'one j'israelon. Ja' jmuc'tatot ti Benjamín
ti ta más vo'nee. J'israel li jtot jme'e. Ja' to'ox yech jch'unoj chac c'u cha'al xch'unojic
li jfariseoetique, yech'o un jch'unojbe smantaltac Riox ti caloje. [6] Ti x'elan jch'unojbe
smantaltac ti Rioxe, iquilbajin ti much'utic xch'unojic ti c'usi yaloj ti Cajvaltic Jesucristoe.
Ti caloje, ja' ta jpas c'usi tsc'an ti Rioxe. Ch'abal jmul ti caloje. [7] Ti c'usitic ijch'une, ja'
chicuxi o ta sbatel osil ti caloje. Lavi ijch'un xa ti c'usi yaloj ti Cristoe, iquil ti mu c'u bal o
li c'usitic jch'unoj to'oxe. [8] Lavi iquich' xa ta muc' ti Cristoe, ti ja' xa cajvalinoje, iquil ti mu
xa c'usi yan lec chiyilotic o ti Rioxe. Li c'usitic ijpas to'oxe, iquil xa ti mu c'u bal oe. Co'ol
xchi'uc c'a'ep ya'el, yech'o ti iquictae. Stuc xa no'ox chquich' ta muc' ti Cristoe yo' xba
jchi'in oe. [9] Lavi ijch'un xa ti ja' chiyac'be jcuxlejal ta sbatel osile, mu xa jch'un ti ja' chicuxi
o li smantaltac Rioxe. Jna'oj xa ti ch'abal jmul chiyil ti Rioxe lavi jch'unoj xa ti ja' listojbe
jmul ti Cristoe. [10-11] Ja' xa no'ox ta jc'an ti más chquich' ta muc' ti Cristoe, ti tsots syu'ele,
ti icha'cuxie, yo' xcuch o cu'un scotol ti c'usitic chtal ta jtojole chac c'u cha'al icuch yu'un
ti c'alal istoj jmultique, yo' xicuxi o ta sbatel osile.
[12] Mu xu' xcal ti pasem xa cu'un scotole. Mu xu' xcal ti toj lecone. Pero mu xquicta o jba.
Jpatoj co'on ti tspas onox cu'une yu'un ja' liyic' o ti Jesucristoe. [13] Vo'otic ti jchi'il jbatic ta
xch'unel li sc'op Rioxe, mu xu' xcal ti pasem xa cu'une. Li c'usi ta jpas li vo'one, ta jch'ay
ta jol ti c'usi ech'em xae. Ja' ta jnop li c'usi mu to ch-ech'e. [14] Ja' ti chiyic' ech'el ti Rioxe
yu'un quich'oj xa ta muc' ti Jesucristoe. Ja' jtojol ti chba jchi'ine.
[15] Li vo'otique jna'tic xa lec c'usi tsc'an ti Rioxe, ja'uc me yech ac'u jnoptic jcotoltic. Mi
yan o c'usi chanopique, tey tsyules ta ajolic ti Rioxe. [16] Ja' ac'u jpastic ti c'usi ca'yojtic xa
onox jujuntale.
[17] Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ja' chanic ti c'u xi'elane. Q'uelic
me noxtoc c'u x'elan li much'utic ja' xchanojic ti c'u xi'elanoticotique. [18] Ep xa ta
ech'el lacalbeic, pero chacalbeic to lavie, chi'oc' chacalbeic tal, yu'un ep to ti much'utic
xch'unojic sc'op Riox ti yalojique ti ja'to yech tspasic chac c'u cha'al ti much'utic mu

xch'unic ti ja' icham ta scoj jmultic ti Cristoe. [19] Ti x'elan tspasique, ch-ochic onox ta
c'oc' ta sbatel osil yu'un ja' no'ox tsnopic li c'usitic tsc'an yo'onique. Mu xq'uexavic,
mu xa much'u xtaon cha'iic. Ja' no'ox tsnopic li c'usitic scuenta sba balamile. [20] Yan li
vo'otique ja' xa jlumaltic li vinajele. Ja' xa no'ox ta jmalatic ti chtal yic'otic ti Cajvaltic
Jesucristoe. [21] Ti c'alal xtale, chiyach'ubtasotic, chico'olajotic chac c'u cha'al ti stuque. Xu'
chiyach'ubtasotic yu'un oy syu'el. Stuc no'ox tspas mantal.

4

Ja' li' yaloj ti muyubajcotic ti xch'amalotic xa ti Cajvaltic Jesuse

[1] Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ti jc'anojoxuque, co'onuc tal jq'ueloxuc.
Ja' jun o co'on avu'unic. Xvinaj ti litun yu'un ti Cajvaltique yu'un ach'unojic, yech'o un
mu me xavicta abaic.
[2] Chacalbeic uc, Evodia xchi'uc Síntique, co'oluc me ajolic, mu me xavut abaic. Co'oluc
me tunanic yu'un ti Cajvaltique. [3] Vo'ot ti co'ol chitunotic yu'un ti Cajvaltique, abulajan
coltao li cha'vo' antsetic chcale. Yu'un co'ol icuch cu'unticotic ilbajinel ta yalel a'yuc sc'op
Riox xchi'uc li Clementee, xchi'uc li yan ti lixchi'ine. Tey xa ts'ibabil sbiic ta vinajel ti
chcuxiic ta sbatel osile.
[4] Ti xch'amaloxuc xa ti Cajvaltic Jesuse, muyubajanic scotol c'ac'al. Chacalbeic otro
j'ech'el, muyubajanic. [5] Ac'beic yil scotol crixchanoetic ti lec avo'onique, ti scotol chcuch
avu'unique. Yu'un po'ot xa xcha'sut tal ti Cajvaltic Jesucristoe.
[6] Mu me c'usi xlo'ilaj o avo'onic. Mi oy c'usi chac'anique, c'anbeic ti Rioxe. "Colaval
ti chac'uxubinone", xavutic noxtoc. [7] Ti avich'ojic ta muc' ti Jesucristoe, ti Rioxe ta onox
spas ta jun avo'onic. Mi jun avo'onique, mu xa c'u xlo'ilaj o avo'onic yu'un chana'ic ti
chayac'beic li c'usitic chac'anbeique.

Ja' li' yaloj ti ja'uc no'ox ac'u jnoptic li c'usitic leque

[8] Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, slajeb xa chacalbeic tal ti ja' no'ox me
xanopic li c'usitic yeche, li c'usitic leque, li c'usitic chalecubic oe, li c'usitic jun o avo'onic
acotolique.
[9] Li c'usitic x'elan lajchanubtasique, li c'usitic ical ava'iique, li c'usitic ijpas avilique, ja'
me yech xapasic uc. Ja' tspas o ta jun avo'onic ti Rioxe.

Ja' li' yaloj ti iscoltaic Pablo ti much'utic xch'unojic sc'op Riox ta Filipose

[10] Coliyal Cajvaltic ti ataquic tal jmoton noxtoque. Mu xu' xcal ti ach'ayicon xa ta
ajolique, ja' no'ox ti mu to'ox c'u xavutique. [11] Ti x'elan chacalbeique, muc bu abol jba
chca'i. Ac'u mi oy c'usuc cu'un, ac'u mi ch'abal, jun co'on yu'un ijchanbe xa smelol. [12] Mi
mu c'usi jlajese, xu' mu xive'. Mi oy tajmeque, ch'acbil no'ox ta jlajes. Yech'o un jchanoj
c'u x'elan c'alal oy tajmeque, c'alal ch'abale. [13] Xcuch cu'un scotol yu'un ja' chiscolta ti
Cristoe. [14] Pero lec ti acoltaicone, ti ana'ojic ti abol jbae.
[15] Vo'oxuc ti li' nacaloxuc ta Filipose, ana'ojic ti muc much'u yan liscolta ti c'alal
liloc' ta estado Macedoniae c'alal primero to'ox ay cal ava'iic li sc'op Rioxe. Atuquic
no'ox acoltaicon. [16] Atuquic no'ox acoltaicon noxtoc c'alal teyon to'ox ta Tesalónicae.
Xcha'ech'elal atacbecon tal jmoton taq'uin. [17] Mu'nuc ta jc'an jmoton ti x'elan chcale. Ja'
ta jc'an ti ac'u yac'boxuc bentisyon ti Rioxe. [18] Lec ti c'u yepal avac'beic tal li Epafroditoe,
mu xa c'usi yan ta jc'an. Lec chil Riox ti x'elan apasique. Ja' chac c'u cha'al lec iyil c'alal
ichic'bat smoton ti ta vo'nee. [19] Yech'o un ti Riox quich'oj ta muq'ue chayac'beic scotol ti
c'usitic chtun avu'unique ti avich'ojic ta muc' ti Jesucristoe. Mu xa c'usi yan chac'anic.
[20] Yech'o ti chquich'tic ta muc' ta sbatel osil ti Cajvaltique, ja' ti Jtotic Riox ta vinajele. Toj
lec ti ja' yech chc'ote.

Ja' li' yaloj ti i'albatic chabanicuc ti much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe

[21] Chabanuc xavalbe li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe. Chabanicoxuc la xalic li
much'utic xch'unojic sc'op Riox ti li' jchi'uque. [22] Chabanicoxuc la xalic uc li much'utic

xch'unojic sc'op Riox li' ta jteclume. Chabanicoxuc la xalic li much'utic tsobol ch-abtejic
xchi'uc li preserente Césare ti xch'unojic xa li sc'op Riox uque.
[23] Ac'u yac'boxuc crasia acotolic ti Cajvaltic Jesucristoe.

LIʼI JAʼ SVUN TI APOXTOL PABLOE TI ISTSʼIBABE TI MUCHʼUTIC XCHʼUNOJIC SCʼOP RIOX TA COLOSASE

1-2 Voʼon Pabloon, yajʼapoxtolon ti Jesucristoe yuʼun jaʼ yech iscʼan ti Rioxe. Chajcʼo-
ponticotic tal ta vun xchiʼuc li Timoteoe, voʼoxuc ti slecubtasoj xa avoʼonic ti Rioxe ti
liʼ nacaloxuc ta jteclum Colosase, ti sjunul avoʼonic avichʼojic ta mucʼ ti Cristoe. Acʼu
yacʼboxuc crasia ti Jtotic Riox ta vinajele xchiʼuc ti Cajvaltic Jesucristoe. Junuc me
avoʼonic, mu me cʼusi xal avoʼonic.

Jaʼ liʼ yaloj ti tscʼoponbe Riox muchʼutic xchʼunojic scʼop Riox ti Pabloe

3 Scotol cʼacʼal "colaval, Cajval", chcuticotic ti Rioxe, jaʼ ti Stot ti Cajvaltic Jesucristoe,
ti cʼalal chajcʼoponbeticotic Riox acotolique. 4-5 Yuʼun caʼyojticotic ti achʼunojic ti jaʼ istoj
jmultic ti Jesucristoe, ti acʼanojic lachiʼilic ta xchʼunel li scʼop Rioxe, ti apatoj avoʼonic ti
chba achiʼinic ta vinajel ti Rioxe. Yuʼun achʼunic ti cʼalal laʼalbat avaʼiic ti chacʼ jcuxlejaltic
ta sbatel osil ti Cajvaltic Jesuse. Ti cʼusi yaloj ti Rioxe, yech. 6 Jaʼ chac cʼu chaʼal avichʼic
albele, jaʼ yech chichʼ alel ta sjunlej balamil. Lavie chpʼol xa ti muchʼutic ta xchʼunique
chac cʼu chaʼal chapʼolic xae. Ti muchʼutic ixchʼunic xae ilecub xa yoʼonic chac cʼu chaʼal
ilecub avoʼonic ti cʼalal lic achʼunic ti ta slequil noʼox yoʼon chacʼ jcuxlejaltic ti Rioxe. 7 Ti
avaʼiic li scʼop Rioxe, jaʼ layalbe avaʼiic li Epafrase ti coʼol chcalticotic aʼyuc li scʼop Rioxe,
ti jcʼanojticotique. Jaʼ noʼox chayalbeic cʼusi yaloj ti Cristoe. 8 Jaʼ liyalboticotic ti acʼanoj
abaique jaʼ ti xchiʼinojoxuc ti Chʼul Espíritue.

9-10 Ti cʼalal icaʼiticotic ti achʼunique, scotol cʼacʼal chajcʼoponbeticotic Riox. Jaʼ ta
jcʼanbeticotic ti Rioxe ti acʼu syules ta ajolic ti cʼusitic lec chile, yoʼ xanaʼic o ti cʼusi tscʼan
chapasique, ti cʼusi tscʼan chavalique, xchiʼuc ti cʼusi mu scʼane, yoʼ lec xbat o avuʼunic
scʼoplal ti Cajvaltique, yoʼ ti jun o yoʼon avuʼunique. Mi jaʼ yechoxuque, más chul ta ajolic
li cʼusitic leque, más chavilic cʼu xʼelan chascoltaic ti Rioxe. 11 Ta stsatsubtas avoʼonic
ta syuʼel yoʼ jun o avoʼonic ta xcuch avuʼunic ti cʼusitic chtal ta atojolique. 12 Yechʼo ti
"colaval" chavutic ti Jtotic Riox ta vinajele ti ta sac osiloxuc xa yaʼel uque, yuʼun coʼol xa
ti muc bu ta jpastic li cʼusitic chopole. 13 Yuʼun lisloqʼuesotic xa ta icʼ osil yaʼel ta scoj li
mulile. Lavie jaʼ xa iyacʼ spasotic ta mantal ti Xchʼamale ti scʼanoje. 14 Jaʼ ti istoj jmultique.
Jaʼ liyacʼotic o ta pertonal ti Rioxe ti iloc' xchʼichʼele.

Jaʼ liʼ yaloj ti lec xa xquil jbatic xchiʼuc ti Rioxe ti ijchʼuntic xa ti iyacʼ sba ta milel ta scoj jmultic ti Cristoe

15 Ti Rioxe mu xquiltic. Pero ti cʼalal iʼay ta sba balamil ti Xchʼamale, coʼol xchiʼuc iquiltic
yaʼel ti Rioxe yuʼun junic. Ti Xchʼamale tey onox ti cʼalal chʼabal toʼox li cʼusitic oye. 16 Jaʼ
ispas scotol li cʼusitic oy ta vinajele xchiʼuc li cʼusitic oy liʼ ta sba balamile. Oy mu xquiltic
ti cʼusi spasoje, jaʼ ti anjeletique. Ti scotol cʼusi spasoje jaʼ yoʼ xʼichʼe o ta muqʼue. 17 Tey
onox ti cʼalal chʼabal toʼox li cʼusitic oye. Jaʼ ta syuʼel ti oy to scotole. 18 Voʼotic ti jchʼunojtic
xa li scʼop Rioxe, jaʼ xa joltic yaʼel. Voʼotic spat xoconotic yaʼel yuʼun jaʼ xa chispasotic
ta mantal. Chixchaʼcuxesotic yuʼun jaʼ primero iʼachʼub spat xocon ti cʼalal ichaʼcuxie.
Yechʼo un stuc noʼox chichʼ ichʼel ta mucʼ. 19 Ti Jtotic Riox ta vinajele jaʼ yech iscʼan ti coʼol
slequilal syuʼelal xchiʼuc ti Xchʼamale. 20 Yuʼun isoc ta scoj mulil scotol li cʼusitic oy ta
vinajele ta balamile, yechʼo un iscʼan ti Rioxe ti ta xʼachʼub scotole yoʼ jʼechʼel xa mu soc
oe. Ti ta xʼachʼube, jaʼ ta xʼachʼub o ti icham ta cruz ti Xchʼamale, yuʼun jaʼ istoj jmultic
jcotoltic.

21-22 Ti voʼnee acrontaic toʼox ti Rioxe yuʼun naca chopol ti cʼusitic anopique xchiʼuc ti
cʼusitic apasique. Lavi une lec xa xavil abaic xchiʼuc ti Rioxe, jaʼ ti achʼunic ti iyacʼ sba
ta milel ta cruz ta scoj jmultic ti Xchʼamale. Yechʼo un chʼabal xa amulic ti cʼalal xacʼotic
ta stojole. 23 Mi sjunul avoʼonic avichʼojic ta mucʼ ti Cristoe, mi jʼechʼel achʼunojic ti jaʼ
istoj amulique, mi mu xavicta abaique, ta onox xacʼ acuxlejalic ti Cajvaltique chac cʼu

cha'al la'albatique. Ja' yech chich' albel scotol crixchanoetic ta sjunlej balamil. Vo'on li Pabloone, ja' cabtel ti chcal a'yuque.

Ja' li' yaloj ti ja' yabtel ti Pabloe ti chalbe sc'op Riox ti much'utic ma'uc j'israele

24 Lavie jun co'on ti chcac' jvocol avu'unic vo'oxuc ti ma'uc juriooxuque. Ti chcac'
jvocole, co'ol xchi'uc li' to chac' svocol ya'el ti Cristoe yo' xcuxiic o ta sbatel osil li
xch'amaltaque. 25 Yu'un ja' yech isc'an ti Rioxe ti chacalbeic li c'usi yaloje, vo'oxuc ti ma'uc
juriooxuque. 26 Pero mu to'ox bu vinajem ti chacuxiic uque. Lavie iquiltic xa ta común
vo'otic ti xch'amalotic xae. 27 Ti Rioxe iyac' xa iluc ti chaxchi'inic ti Cristo uque, vo'oxuc ti
ma'uc juriooxuque, yu'un epoxuc xa ti avich'ic ta muq'ue. Yech'o ti apatoj xa avo'onic ti
chba achi'inic ta slequilal ti Rioxe.
28 Yech'o un chcalbe ya'i scotol crixchanoetic ti ja' no'ox chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil
ti Cristoe. Chcalbeic noxtoc ti ac'u yictaic spasel li c'usitic chopole, ti mu me xch'unic
lo'loele. Ta jchanubtasic ti bu c'alal xu' cu'une yo' xa'ibeic o lec smelole, yo' j'ech'el xich'ic
o ta muc' ti Cristoe. 29 Yech'o ti mu xinaquie yu'un ja' loq'uemon o ta yalel a'yuc. Ti xu'
cu'une, yu'un ja' chiscolta ti Cristoe.

2

1 Ja' ta jc'an ti chava'iic ti chajc'oponbeic Riox acotolique xchi'uc ti jayvo' jchi'iltactic
ta xch'unel sc'op Riox ta jteclum Laodiceae, xchi'uc ti jayvo' mu to xiyojtiquinique. 2 Ti
ta jc'opon Rioxe, ja' ta jc'an ti más ta stsatsubtas avo'onique, ti co'olco'ol chac'an abaique
yo' xavilic o ti c'u x'elan chascoltaic ti Cristoe, ja' ti c'usi mu to'ox bu svinajesoj ti Jtotic
Riox ta vinajele. 3 Ti Cristoe ja' chiyalbotic c'u x'elan ti Rioxe. Mu c'usi ti mu sna'e. Ja'
chisp'ijubtasotic ta xch'unel li c'usitic lec chil ti Rioxe. 4 Ti x'elan chacalbeique, ja' yo' mu
xaslo'loic o ti much'utic lec xa ya'el li c'usitic chalique. 5 Ac'u mi nomon, pero co'ol xchi'uc
li' jchi'ucoxuc ya'ele yu'un jun co'on avu'unic ti co'ol ajolique, ti j'ech'el ach'unojic ti ja'
istoj amulic ti Cristoe.
6 Lavi avich'ojic ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe, alulanbeic ti ac'u scoltaoxuc ta spasel
li c'usi lec chile. 7 Mi chavalulanbeic ti ac'u scoltaoxuc ti Cajvaltique, más chasp'ijubtasic
ta ya'ibel smelol li sc'op Rioxe. Más chlic avalbeic colaval ti Rioxe yu'un chavilic ti más
chascoltaique. Yan mi mu xavalbeic ti ac'u scoltaoxuque, c'unc'un ta xch'ay xava'iic ti c'u
x'elan lachanubtasatique. Co'ol xch'iuc jtec' te' ti ja' teq'uel o li yisime. Ti manchuc li
yisime, c'unc'un chtaquij ti yechuque.

Ja' li' yaloj ti co'ol xa lec co'ontic xchi'uc ti Cristoe ja' ti quich'ojtic xa ta muq'ue.

8 Q'uelo me abaic, mu me xaslo'loic ti much'utic yech xa ya'el li c'usitic chalique. Li
c'usitic chalique syulesoj ta sjol stuquic. Smantal no'ox crixchanoetic; ma'uc yaloj ti
Cristoe.
9 Ti Cristoe co'ol slequilal syu'elal xchi'uc ti Rioxe. 10 Lavi avich'ic xa ta muc' ti Cristoe,
co'ol xa lec avo'onic xchi'uc, mu xa c'usi palta chava'iic. Ti Cristoe ja' tspas ta mantal
scotol li c'usitic oy syu'ele, anjeletic xchi'uc pucujetic. 11 Ti avich'ic xa ta muc' ti Cristoe,
layac'beic xa ya'el circuncisión pero mu'nuc latuch'batic loq'uel jset'uc abec'talic. Ja' ti
avictaic xa spasel li c'usitic chopole, ja' circuncisión ya'el. 12 Ti c'alal avich'ic vo' ta scuenta
ti Cristoe, co'ol lamucatic ya'el, co'ol lacha'cuxesatic ya'el, yu'un mu xa bu chapasic li
c'usitic chal avo'onique, ja' xa chapasic li c'usitic lec chil ti Rioxe. Yu'un ach'unic xa ti
chascoltaique, ti oy syu'ele yu'un ixcha'cuxes loq'uel ta smuquenal ti Cristoe. 13 Ti c'alal
mu to'ox chach'unique, chamemoxuc to'ox ya'el ta mulil layilic ti Rioxe, yu'un ja' no'ox
apasic li c'usitic iyal avo'onique. Yan lavi avich'ic xa ta muc' ti Cristoe, laxcha'cuxesic xa
ya'el ti Rioxe yu'un ja' xa chapasic li c'usitic lec chile. Yu'un layac'beic xa pertonal yu'un
lamulique. 14 Ti icham ta cruz ti Cristoe, ja' ixch'aybe sc'oplal ti chi'ochotic ox ta c'oc' ta
sbatel osile. 15 Ti c'alal ichame, ja'o icuch yu'un ti Rioxe, ja' ich'ay ti totil pucuje xchi'uc ti
bic'tal pucujetique.
16 Yech'o un muc much'u xu' sa' amulic yu'un ti c'usuc no'ox chalajesique, ti c'usuc
no'ox chavuch'ique, ti mu xachabiic li q'uinetique, ti mu xachabiic ti c'alal unen li

jch'ulme'tique, ti mu xachabiic li sc'ac'alil ta xcuxic li jchi'iltac ta jurioale. 17 Ti c'usitic
ijpasticotic to'oxe, ja' seña ti ijmalaticotic chtal ti Cristoe. Lavi quich'ojtic xa ta muc' ti
Cristoe, mu xa persauc. 18 Mu me xach'unic mi oy much'utic chalic ti mu xacuxiic ta sbatel
osil mi mu xapasic chac c'u cha'al tspasique. Tsnopic ti mu xu' tsc'oponic Rioxe stuquique,
yo' la xvinaj o ti sbic'tajesoj sbaic ti ta alele. Ta sc'oponic anjeletic, ja' la chjelubtasbat
sc'opic ti ta alele. Ti x'elan tspasique, anjeletic no'ox yich'ojic ta muc'. Yu'un la ja' yech
i'ac'bat yilic ti ta alele. Pero mu me xach'unic yu'un tstoy no'ox sbaic. 19 Mu xich'ic ta
muc' ti Cristoe. Li vo'otique ja' joltic ya'el ti Cristoe; vo'otic spat xoconotic ya'el yu'un ja'
xa quich'ojtic ta muc' ta jcotoltic. Co'ol chiscoltaotic ta xch'unel ti c'usi lec chile, yo' co'ol
jun o co'ontic chac c'u cha'al tsc'an ti Rioxe.

20-21 Yu'un co'ol lachamic ya'el xchi'uc ti Cristoe ti c'alal ach'unique, ¿c'u ma yu'un ti
chach'unic to c'usi chal li crixchanoetique ti c'alal chayalbeic ti "mu me xatsaquic le'e",
ti "mu me xalajesic le'e", ti "mu me xapiquic le'e", ti xayutique? 22 Ja' sc'oplal li ve'lile ti
chlaj no'ox sc'oplal ti c'alal xlaj jlajestique. Ti x'elan chalique, smantal no'ox stuquic. Ja'
no'ox ta xch'unic c'usi chal li crixchanoetique. Ma'uc yech chal li sc'op Rioxe. Scotol li
ve'lile xu' jlajestic. 23 Li c'usitic chalique, yech xa ya'el. Ja' xa chicuxiotic o ta sbatel osil
ya'el. Chalic ti tsots sc'oplal chquich'tic ta muc' ti anjeletique xchi'uc ti chcac'tic iluc ti
jbic'tajesoj jbatique. Chalic ti persa ta jts'ic jbatique. Pero mu c'usi bal o, yu'un ma'uc
chcom o cu'untic li c'usitic chopole.

3

1 Ti co'ol lacha'cuxesatic ya'el xchi'uc ti Cristoe, ja' ti chapasic xa li c'usitic leque, ja'
tsc'an ti chanopilanic c'u slequil li vinajele yo' bu chotol tspas mantal ta sbats'ic'ob Rioxe
ti Cristoe. 2 Ja'uc no'ox me ta avo'onic snopel; mu xa me ja'uc ta avo'onic li c'usitic
scuenta sba balamile. 3 Yu'un chamemoxuc xa ya'el, ja' ti mu xa bu chapasic li c'usitic
chal avo'onique. Ja' xa cuxuloxuc ya'el ta spasel li c'usitic leque lavi avich'ojic ta muc' ti
Cristoe ti jun xchi'uc ti Rioxe. Yech'o un chacuxiic onox ta sbatel osil. Pero mu to chvinaj.
4 Ti c'alal xtal spas mantal ti Cristoe ti ja' xa chiscoltaotic ta spasel li c'usitic leque, ta
jchi'intic tal. Co'ol chi'aq'ueotic ta ich'el ta muc' xchi'uc.

Ja' li' yaloj ti ja' xa ac'u jnoptic li c'usitic leque, mu xa ya'uc jnoptic li c'usitic chopole

5 Ja' tsc'an ti j'ech'el xavictaic spasel li c'usitic chopole: ti chasa' avantsique, ti chasa'
avajmulique, ti chopol c'usi chanopique, ti chopol c'usi chac'an chapasique, ti scotol c'usi
chpich' avo'onique. Ti mi scotol c'usi chpich' o avo'onique, co'ol xchi'uc avich'ojic to
ta muc' santoetic chil ti Rioxe, yu'un mu sjunuluc avo'onic avich'ojic ta muc' ti Rioxe.
6 Scotol ti much'utic ja' yech tspasique, ch-ac'batic castico yu'un ti Rioxe. 7 Ja' to'ox yech
apasic uc. Ja' to'ox ta avo'onic uc. 8 Yan lavie j'ech'el xavictaic spasel li c'usitic chopole:
li capele, ti chopol chavil achi'ilique, ti chasa'be aba amulique, ti mu xavich' amelol
xac'opojique. 9 Mu xa me xanopbe abaic c'op yu'un avictaojic xa spasel li c'usitic chopole
ti nopem to'ox xava'iique. 10 Ach' xa li c'usitic chapasique, ja' ti lec xa avo'onique, yech'o
ti yantic xa chco'olaj avo'onic xchi'uc ti Rioxe ti ja' islecubtas avo'onique. 11 Muc ta alel
mi jurio o mi ma'uc, mi quich'ojtic circuncisión o mi ch'abal, mi p'ijotic o mi sonsootic,
mi mozoinbil o mi ch'abal. Ja' no'ox tsots sc'oplal ti co'ol quich'ojtic ta muc' ti Cristoe, ti
co'ol xchi'inojotique.

12 Yech'o un lavi last'ujic xa ti Rioxe, ti xch'amaloxuque, ti sc'anojoxuque, c'uxubin-
vananic, lec xac'opojic. Mu me xatoy abaic. Cuchuc avu'unic ti c'usi chopol cha'albatique
xchi'uc ti c'usi chacha'leatique. 13 Mi oy c'usi chopol ibat avu'unique, co'olco'ol xats'icbe
abaic, co'olco'ol xavac' abaic ta pertonal. Ja' chac c'u cha'al layaq'uic ta pertonal ti Cristoe,
ja' no'ox yech xavac' abaic ta pertonal uc. 14 Ti c'usi más tsots sc'oplale, ja' ti chac'an
abaique. Yu'un mi ac'anoj abaique, jun avo'onic, co'ol ajolic. 15 Ja' tsc'an ti lec xavil
abaique, ti mu xavut abaique, yu'un co'ol yic'ojoxuc ti Rioxe. Yu'un jun xa chayilic ta
acotolic. Ja' tsc'an ti "colaval" chavutic ti Rioxe.

16 Ch'unic c'usi yaloj ti Cristoe, chanubtaso abaic, albo abaic smelol. Q'uevujintaic
ti Cristoe. “Colaval”, utic ta avo'onic ti c'alal chaq'uevujintaique. 17 Scotol li c'usitic
chapasique xchi'uc li c'usitic chavalique, ja'uc me yo' x'ich'e o ta muc' ti Cajvaltic Jesuse.
“Colaval, Cajval”, utic ti Jtotic Riox ta vinajele ti chascoltaic ta spasel ta yalel ti Cajvaltic
Jesuse.

Ja' li' yaloj ti c'usitic tsc'an ta jpastic lavi quich'ojtic ta muc' ti Cajvaltique

18 Antsetic, ich'ic ta muc' amalalic yo' ti xvinaj o ti avich'ojic ta muc' ti Cajvaltique.
19 Viniquetic, c'uxubino me avajnilic, mu me ta c'ac'alc'opuc xac'oponic.
20 Cremotic, tsebetic, ch'unbo me scotol smantal atot ame'ic yu'un ja' lec chil ti
Cajvaltique. 21 Vo'oxuc ti totiloxuque, ti me'iloxuque, mu me yechuc no'ox xavutilanic
ach'amalic, yo' mu vocluc xch'un o amantalique.
22 Vo'oxuc ti mozoiloxuque, ich'ic me ta muc' avajvalic li' ta sba balamile. Mu me
ja'uc no'ox lec xa cha'abtejic yilel ti c'alal tey sq'uelojoxuque. Lec me xa'abtejic scotol
c'ac'al ac'u mi muc bu tey, yu'un avich'ojic ta muc' ti Rioxe. 23 Scotol li c'usitic chac'
apasic lavajvalique, sjunul me avo'on xapasic. Mi yech chapasique, ja' cha'abtejic ya'el
yu'un ti Cajvaltique; ma'uc crixchano ya'el ti cha'abtejic yu'une. 24 Mi ta sjunul avo'on
cha'abtejique, chastojic ya'el ti Cajvaltique, ja' ti cha'ochic ta vinajel ta sbatel osile. Yu'un
ja' chach'unic ti c'usi lec chil ti Cajvaltique. 25 Yan ti much'utic chopol c'usitic tspasique,
ch-ac'batic castico yu'un ti Rioxe. Ti Rioxe muc bu chc'uxubin ti much'utic chopol li
c'usitic tspasique, much'uuc no'ox.

4

1 Vo'oxuc ti ajvaliloxuque, tuc' me xavalbeic c'usi tspas lamozoique. Na'ic me ti tey ta
vinajel ti cajvaltic ta jcotoltique.
2 Mu me xavicta abaic ta sc'oponel ti Rioxe. Sjunul me avo'on xac'oponic. “Colaval ti
chacoltaone”, utic. 3 C'oponboticotic Riox uc yo' xu' xcalbeticotic o ep lachi'ilique ti ja'
chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Cajvaltic Jesuse. Ti crixchanoetic ti ta más vo'nee muc bu
iya'iic. Lavie ivinaj xa. Ti chcal ava'iic vo'oxuc ti ma'uc juriooxuque, ja' li'och o ta chuquel.
4 C'oponbecon Riox yo' jamal xcal o a'yuc li c'usi yaloje yu'un ja' yech tsc'an ti jamal chcal
a'yuque.
5 Lec me xavich' abaic ta cuenta, mu me c'usi chopol xapasic, mu me c'usi chopol xavalic
ti c'alal chalo'ilaj achi'uquic ti much'utic mu to ta xch'unic li sc'op Rioxe. Mu me nacauc
yan lo'il xbat avu'unic, albeic sc'op Riox. 6 Ti c'alal chalo'ilajique, lec me xac'opojic, stse'et
me xac'opojic. Ja' tsc'an ti ta smelol chatac'avic mi oy c'usi chajac'batique.

Ja' li' yaloj ti i'albatic chabanicuc ti much'utic xch'unojic sc'op Riox ta Colosase

7 Li Tíquicoe ti jc'anojtique, ti ja' no'ox chal a'yuc c'usi yaloj ti Cajvaltic Jesuse, ja' tal
yalboxuc ti c'u xi'elane, yu'un ja' jchi'il ta yalel a'yuc li sc'op Rioxe. 8 Yu'un ja' ijtac o
tal yo' xava'iic o ti jun co'one, yo' mu xavat o avo'onic ti li' tiq'uilon ta chuquele. 9 Ja'
ixchi'in tal li Onésimoe, lachi'ilique ti jc'anojtique, yu'un sjunul yo'on xch'unoj li sc'op
Rioxe. Xcha'va'alic ja' tal yal ava'iic c'u x'elan li'toe ti oy xa much'utic ta xch'unique.
10 Chabanicoxuc la xal li Aristarcoe ti li' tal xchi'inon ta chuclebale. Chabanicoxuc la
xal uc li Marcose, li yol svix Bernabee. Lacalbeic xa onox ti chavich'ic ta muc' ti c'usi ora
chtal svula'anoxuque. 11 Chabanicoxuc la xal uc li Jesuse li Justo sbi noxtoque. Stuc no'ox
cha'vo' jchi'il ta israelal ti li' chiscoltaique, ja' li Marcose xchi'uc li Jesuse. Bal to xispatbeic
co'on yu'un colemic ta yalel a'yuc c'usi yaloj ti Cajvaltique yo' xa'iic o li crixchanoetique.
12 Chabanicoxuc la xal li Epafrase, lachi'ilique ti ja' ta xch'un ti c'usi ch-albat yu'un ti Cristo
uque. Scotol c'ac'al chasc'oponbeic Riox yo' xana'ic o c'u x'elan smelol li sc'op Rioxe,
yo' xapasic o ti c'usitic tsc'an Riox chapasique. 13 Quiloj ti sjunul yo'on chasc'oponbeic
Rioxe. Ta sc'oponbe Riox noxtoc li much'utic xch'unojic sc'op Riox ta jteclum Laodiceae
xchi'uc ta jteclum Ierápolise. 14 Chabanicoxuc la xal li jpoxtavanej Lucase ti jc'anojtique.
Chabanicoxuc la xal li Demase.

[15] Chabanuc xavalbeic li jchi'iltactic ta xch'unel sc'op Riox ta Laodiceae. Chabanuc
xavalbeic li jme'tic Ninfase xchi'uc li much'utic li' ta stsob sbaic ta snae. [16] Ti c'alal
xlaj avaptaic li jvun li'i, tacbeic ech'el li much'utic xch'unojic sc'op Riox ta Laodiceae,
ac'u aptabatuc ya'iic uc. Li jvun ta jtacbeic ech'el ti much'utic xch'unojic sc'op Riox ta
Laodiceae, xavaptaic uc. [17] Abulajanic albeic li Arquipoe ti ac'u xch'un ti c'usi albil yu'un
ti Cajvaltique.

[18] Vo'on Pabloon, ijts'iba jtuc ti jayp'el li'i. Na'ic me ti li' tiq'uilon ta chuquele. Ac'u
yac'boxuc crasia ti Rioxe.

LI'I JA' PRIMERO SVUN TI APOXTOL PABLOE TI ISTS'IBABE TI MUCH'UTIC XCH'UNOJIC SC'OP RIOX TA TESALONICAE

1 Vo'on Pabloon, xchi'uc li Silvanoe, xchi'uc li Timoteoe, chajc'oponticotic tal ta vun,
vo'oxuc ti co'ol quich'ojtic ta muc' ti Jtotic Riox ta vinajele xchi'uc ti Cajvaltic Jesucristoe ti
li' nacaloxuc ta jteclum Tesalónicae. Ac'u yac'boxuc crasia ti Jtotic Riox ta vinajele xchi'uc
ti Cajvaltic Jesucristoe. Junuc me avo'onic, mu me c'usi xal avo'onic.

Ja' li' yaloj ti ivinaj ti xch'unojic sc'op Riox ti much'utic tey nacajtic ta Tesalónicae

2-3 Li vo'oticotique scotol c'ac'al "colaval" chcuticotic ti Rioxe ti ach'unojbeic li sc'ope,
ti chapasic li c'usitic lec chile. Ja' ti chac'uxubinvanique, ti chacoltavanique, ti jun avo'on
amalaojic ta xtal ti Cajvaltic Jesucristoe ac'u mi abol abaic ta ilbajinel. Ja' yech chul ta
jolticotic c'alal ta jc'oponticotic Rioxe, ja' ti Riox ti quich'ojtic ta muq'ue, ja' ti Jtotic
ta jcotoltique. 4 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, sc'anojoxuc ti Rioxe.
Jna'ojticotic ti st'ujojoxuc ti chacuxiic ta sbatel osile. 5 Yu'un ti c'alal icalticotic ava'iic
c'usi yaloj ti Rioxe, muc xavalic ti lo'il no'oxe. Ja' lascoltaic ta xch'unel ti Ch'ul Espíritue
yech'o ti ach'unic ti ja' sc'op Riox ti lacalbe ava'iique. Avilic noxtoc ti c'u xi'elanoticotic ti
c'alal li'oticotique, ti ja' no'ox ijc'anticotic ti chavich'ic ta muc' ti Rioxe.

6 Yech'o ti ach'unic li sc'op Riox ti icalticotique. Ac'u mi ataic o ilbajinel, pero jun no'ox
avo'onic, muc xavat o avo'onic. Ja' lascoltaic ti Ch'ul Espíritue. Ja' achanic ti mu jna'
xcat o co'onticotic li ilbajinele. Achanic noxtoc ti muc xat o yo'on ilbajinel ti Cajvaltic
Jesucristoe. 7 Yu'un ti icuch avu'unique, vo'oxuc avaq'uic iluc ti ja' no'ox yech xu' xcuch
yu'unic uc ti much'utic xch'unojic sc'op Riox li' ta estado Macedoniae xchi'uc ta estado
Acayae. 8 Yech'o ti ivinaj ta sjunlej estado li'toe xchi'uc ta estado Acaya ti c'usi yaloj
ti Cajvaltic Jesucristoe. Pero mu c'ajomuc no'ox li'toe xchi'uc ta Acayae ti sna'ojic ti
avich'ojic o ta muc' ti Riox ta vinajele, buyuc xa no'ox vinajem ac'oplalic. Yu'un ya'yojic
xa scotol crixchanoetic, mu xa persauc xcalticotic ti ach'unojic xae. 9 Li crixchanoetique
chal stuquic ti lec ava'iic ti c'alal ay cal ava'iic c'usi yaloj ti Rioxe, ti ja' avictaic yich'el ta
muc' li santoetique, ti ja' xa lic avich'ic ta muc' ti Riox ta vinajele, ti ta melel ja' Rioxe,
ti cuxul ta sbatel osile. 10 Chalic noxtoc ti amalaojic ta xcha'sut tal li' ta sba balamil ti
Xch'amale, ja' ti Jesuse, ti ixcha'cuxes loq'uel ta smuquenale. Ja' ti lispojotique, yech'o ti
mu xa bu chiyac'botic castico ti Rioxe ti c'alal sta yora chalbe bu chbatic ta sbatel osil li
crixchanoetique.

2

Ja' li' yaloj c'u x'elan yo'on ti Pabloe xchi'uc ti xchi'iltac ta yalel sc'op Rioxe ti c'alal teyic ta Tesalónicae

1 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ana'ojic ti mu yechuc no'ox ay
calticotic ava'iic li c'usi yaloje. 2 Ac'u mi li'ilbajinatoticotic, ac'u mi muc bu lec limeltsanbat
jc'oplalticotic ta Filipose, pero istsatsubtas co'onticotic ti Cajvaltique, yech'o ti muc
xixi'oticotique. Ay calticotic ava'iic ti c'usi yaloje ac'u mi licrontainatoticotic tajmec
noxtoc li' ta ateclumalique. Jamal icalticotic ti ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Rioxe.
3 Mu'nuc oyuc c'usi lo'lobiloticotic o ti chcalticotic a'yuc c'usi yaloj ti Rioxe. Muc bu ta
jc'an jtojolticotic. Muc bu chilo'lovanoticotic. 4 Ti Rioxe ja' list'ujoticotic ti chcalticotic
ti ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatel osile. Yech'o un ja' ta jc'anticotic ti lec chil Riox li c'usi
ta jpasticotique. Ma'uc ta jpasticotic ti c'usi lec chil li crixchanoetique. Ti Rioxe yiloj c'u
x'elan co'onticotic. 5 Ana'ojic ti ma'uc yechoticotic chac c'u cha'al li much'u naca no'ox
ta stsob svinique ti lec xa ye ya'el c'alal tslo'loe. Sna'oj ti Rioxe ti ma'uc yech ijpasticotic
ti c'alal li'oticotic ta ateclumalique. 6 Muc jc'anticotic ich'el ta muc' yu'un crixchanoetic,
mi ja'uc vo'oxuc, mi ja'uc yan crixchano. Muc bu icac'ticotic avocolic ti chavac'boticotic
ti c'usi chtun cu'unticotique. Ti ijc'anticoticuque, xu', yu'un ja' yaj'apoxtoloticotic ti

Cristoe. Pero mu jc'anticotic yech. 7 Ti c'alal li'oticotic ta ateclumalique, lajc'uxubinticotic
chac c'u cha'al jun ants ti c'ux xa'i yole. 8 Yu'un ti jc'anojoticotic acotolique, ma'uc no'ox
jc'anojoxuc o ti lacalbeic ti chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Rioxe. Jnopojticotic noxtoc ti
xu' xilajoticotic ta acuentaique, yu'un ja' ijc'anticotic ti chacuxiic ta sbatel osile. 9 Vo'otic
ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ana'ojic c'u x'elan ijpasticotic ti c'alal li'oticotic
ta ateclumalique. Avilic ti c'ac'al ac'ubal ch'abal xocobel cu'unticotique. Icalticotic sc'op
Riox, li'abtejoticotic yo' ti ijta o jve'elticotique. Yu'un mu jc'an xcac'ticotic avocolic junuc
ti chamac'linoticotic ti c'alal lacalbeic c'usi yaloj ti Rioxe.
10 Ti c'alal li'oticotic ta ateclumalique, avilic ti sjunul co'onticotic quich'ojticotic ta muc'
ti Rioxe, ti lec c'usitic ijpasticotique. Yiloj ti Riox uque. 11 Ana'ojic ti más ijpaticotic
avo'onic ta spasel li c'usitic leque chac c'u cha'al ti much'u tspatbe yo'on xch'amale.
12 Lacalbeic onox ti ja' tsc'an ti naca lec li c'usitic ta jpastique yu'un yic'ojotic xa ti Rioxe
yo' xquiltic o c'u slequil yo' bu tspas mantale.
13 Yu'un ti ach'unic ti ja' sc'op Riox icalticotic ava'iique, yech'o ti scotol c'ac'al "colaval"
chcuticotic ti Rioxe. Yu'un muc xavalic ti sc'op crixchanoe. Ach'unic ti ja' sc'op Rioxe
yech'o ti ilecub o avo'onic vo'oxuc ti avich'ojic ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe. 14 Yech'o
ti icuch avu'unic ti layilbajinic lachi'ilique chac c'u cha'al icuch yu'un li jchi'ilticotic ta
jurioal ta estado Judeae ti yich'ojic ta muc' ti Jesucristoe. Jchi'ilticotic no'ox ta jurioal
i'ilbajinvanic. 15 Jchi'ilticotic ta jurioal noxtoc ti ismilic ti Cajvaltic Jesuse, ti ismilic ti
yaj'alc'optac Riox ti ta más vo'nee. Lisnutsoticotic loq'uel uc. Scrontainojic ti Rioxe
yech'o ti chascrontainic uc vo'oxuc ti ma'uc juriooxuque. 16 Yo'onicuc spajesoticotic yo'
mu xcalticotic o ava'iic c'usi yaloj ti Rioxe. Mu sc'anic ti chacuxiic ta sbatel osile. Scotol
c'ac'al ta xp'ol smulic li jchi'ilticotique. Ti x'elan tspasique, ta x'ac'batic tsots castico
yu'un ti Rioxe.

Ja' li' yaloj ti tsc'an chba svula'an noxtoc ti much'utic xch'unojic sc'op Riox ta Tesalónica ti Pabloe

17 Ti c'alal liloc'oticotic li'toe yu'un ti muc xc'anvanic lachi'ilique, mu onox bu
ch'ayemoxuc ta jolticotic ac'u mi mu xquil jbatic. Ti jayib c'ac'al muc jc'opon jbatique,
teyoxuc onox ta co'onticotic. Sjunul co'onticotic ta jc'an chtal jq'ueloticotic noxtoc c'u
xa'elanic. 18 Ta jc'an chtal jvula'anoxuc coxva'alticotic. Vo'on li Pabloone tey onox ta
jnopilan ti ta jc'an chtal jvula'anoxuque. Ti manchuc lispajesoticotic ti Satanase, ijc'opon
xa jbatic ti yechuque. 19 Yu'un jun co'onticotic avu'unic ta stojol ti Cajvaltic Jesucristoe ti
c'alal xcha'sut tale, yu'un lec chayilic. Yu'un ach'unic xa, ja' chvinaj o ti icalticotic c'usi
yaloj ti Cajvaltic Jesucristoe. 20 Lavie vo'oxuc ta acuentaic ti lec chbat jc'oplalticotique, ti
jun co'onticotique.

3

1 Yu'un mu xa x'ech' ica'i ti jal muc xca'i c'u xa'elanique, yech'o un ijnop ti xu' jtuc
tey chicom ta jteclum Atenase. 2-3 Yech'o ti ijtac tal li Timoteoe yu'un xch'unoj sc'op Riox
uc. Ja' jchi'il ta yalel a'yuc c'usi yaloj ti Cajvaltic Jesucristoe. Ijtac tal li'toe yu'un tal spat
avo'onic yo' mu xavicta o abaic ta xch'unel li sc'op Rioxe ti cha'ilbajinatique. Ana'ojic ti ta
onox xi'ilbajinatotic oe. 4 Ti c'alal li'oticotic to'ox ta ateclumalique, icalticotic onox ava'iic
ti oy ilbajinele. Ana'ojic xa ti ta melel chi'ilbajinatotique yu'un la'ilbajinatic xa uc. 5 Yu'un
jal xa muc xca'i ti c'u xa'elanique, yech'o ti ijtac tal li Timoteoe, yu'un ta jc'an chca'i mi
ach'unojic to li sc'op Rioxe. "Ati iyicta la sbaique", xichi, yu'un stalel ti tsq'uel co'ontic ti
pucuje. Yu'un ti mi laslo'loic ti pucuje, yech no'ox icac' jvocolticotic avu'unic.
6 Lavie ica'iticotic xa c'u xa'elanic, iyul xa yalbon li Timoteoe. Jun co'onticotic ti
ica'iticotic ti ach'unojic to li sc'op Rioxe, ti chac'uxubinvanique. Iyal noxtoc li Timoteoe
ti scotol c'ac'al chayulesoticotic ta ajolique, ti avo'onicuc q'uelvananic chac c'u cha'al
co'onuc jq'ueloticotic li vo'oticotic uque. 7 Jun co'onticotic tajmec ti ica'iticotic ti
ach'unojic to li sc'op Rioxe. Ac'u mi o mu jta c'usi xtun cu'unticotic, ac'u mi abol jbaticotic
ta ilbajinel, ja' xa ijpat o co'onticotic ti ach'unojic toe. 8 Ti c'alal ica'iticotic ti sjunul

avo'onic avich'ojic ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe, ximuyubajoticotic xa. [9] Jun co'onticotic
avu'unic, yech'o ti mu xlaj calbeticotic colaval ti Rioxe ti avich'ojic ta muq'ue. [10] Ta c'ac'al
ac'ubal ta jc'anbeticotic ti Rioxe ti ac'u yu'uc cu'unticotic chtal jq'ueloticotic noxtoque,
yu'un chtal calticotic ava'iic ti c'usitic mu to xana'ique.

[11] Ta jc'anbeticotic ti Jtotic Riox ta vinajele xchi'uc ti Cajvaltic Jesucristoe ti ac'u
yac'oticotic tale. [12-13] Ta jc'anbeticotic noxtoc ti ac'u scoltaoxuque yo' más xac'an o abaique,
yo' más xac'anic o noxtoc li yan crixchanoetique chac c'u cha'al chajc'anticotic acotolique,
yo' ch'abal o amulic chayilic ti Riox quich'ojtic ta muq'ue, ja' ti Jtotic ta jcotoltique, ti c'alal
xtal yic'otic ti Cajvaltic Jesucristoe. Ta xchi'in tal scotol ti much'utic yich'ojic ta muc' ti
c'alal ichamique.

4

Ja' li' yaloj ti ja' tsc'an Riox ti naca lec li c'usitic ta jpastique

[1] Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, xu' chacalbeic jp'eluc mantal yu'un
chitunoticotic yu'un ti Cajvaltique. Ti c'alal li'oticotic ta ateclumalique, icalticotic onox
ava'iic ti c'usi tsc'an ta jpastique, ja' ti c'usi lec chil ti Rioxe. Ja' yech ach'unojica'a, pero
ja' tsc'an ti yech chapasic oe.

[2] Ava'iic xa li mantaletic ti yalojboticotic ti Cajvaltic Jesucristoe. [3] Ti Rioxe ja' tsc'an ti
naca lec li c'usitic ta jpastique. Ja' tsc'an ti mu jsa' cantstique, ti mu sa' yants li cremotic
uque. [4] Li cremotique ja' tsc'an ti ta lequil c'op ta sc'uban yajnilique yu'un yich'ojic ta muc'
ti Rioxe. [5] Mu me spasic yech chac c'u cha'al cremotic ti mu xich'ic ta muc' ti Rioxe. [6] Mu me
xac'oponbe aba avajnilic. Li antsetique mu me socbe sjol smalal xchi'il. Yu'un ti much'utic
yech tspasique ta x'ac'batic castico yu'un ti Cajvaltic Jesucristoe chac c'u cha'al lacalbeic
onoxe. [7] Ti liyic'otic ti Rioxe, ja' yo' jpastic o li c'usitic leque; mu'nuc ja' liyic'otic ta spasel
li c'usitic chopole. [8] Mi oy much'u ta slaban li mantal li'i, ma'uc smantal crixchano ta
slabanbe; ja' ta slabanbe smantal ti Rioxe. Yu'un Riox onox iyac' jchi'intic ti Ch'ul Espíritue
ti chopol chil mulile.

[9] Mu xa persauc chajts'ibabeic tal ta vun ti chac'an abaique. Yu'un isyules ta ajolic ti
Rioxe ti chac'an abaique. [10] Yu'un mu atuquicuc no'ox chac'an abaic ti c'u avepalic li' ta
Tesalónicae. Yu'un ac'anojic noxtoc ti much'utic xch'unojic sc'op Riox ti li' nacajtic ta
sjunlej estado Macedoniae. Lec ti x'elan chapasique. Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel
li sc'op Rioxe, chacalbeic. Mu me xtavan xava'iic ti chac'an abaique. [11] Mu me xalo'ilta
abaic yu'un mu acuentauc abaic. Ja'uc no'ox me teyuc ta avo'onic lavabtelique ti c'uxi
chata ave'elique chac c'u cha'al lacalbeticotic onoxe. [12] Ja' yech ch-ayan o c'usuc avu'unic.
Ja' chopol mi oy much'u chavac'beic svocol chac'anbe ave'elique. Mi jun avo'onic
cha'abtejique, lec chayilic ti much'utic mu to ta xch'unic li sc'op Rioxe.

Ja' li' yaloj c'u x'elan ti c'alal xtal yic'otic ti Cajvaltic Jesucristoe

[13] Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, chacalbe ava'iic ti lec c'usi ta
xcha'leatic ta ts'acal ti much'utic xch'unojic sc'op Riox c'alal ichamique, yo' mu masuc
xana' o abaic chac c'u cha'al ta sna' sbaic tajmec li yan crixchanoetic ti c'alal xchamique,
yu'un mu c'usi spatoj o yo'onic. [14] Vo'otic ti jch'unojtic ti icham ti Jesuse, jch'unojtic noxtoc
ti icha'cuxesat yu'un ti Rioxe. Ja' no'ox yech ti much'utic yich'ojic ta muc' Jesucristo c'alal
ichamique, ta xcha'cuxesatic yu'un ti Rioxe ti c'alal xcha'sut tal ti Jesucristoe.

[15] Chacalbe ava'iic noxtoc ti c'usi yaloj comel ti Cajvaltic Jesucristoe. Mi cuxulotic to'ox
chul staotic ti c'alal xcha'sut tale, tsobol chimuyotic jchi'uctic ti much'utic xch'unojic
c'alal ichamique. [16] Ta xyal tal jutuc ti Cajvaltic Jesucristoe, ta x'aptavan. Ta x'aptavan
ti totil anjel ta vinajel uque. Tsots ch-oq'uesinbat scorneta ti Rioxe. Ti much'utic yich'ojic
ta muc' Cristo c'alal ichamique, ja' ba'yi ta xcha'cuxiic. [17] Mi cuxulotic to'ox chul staotic
li vo'otique, tsobol chimuyotic jchi'uctic ti much'utic icha'cuxiic xae. Toc chiscuchotic
ech'el. Ja' xa tey chc'ot jtatic yo' bu chmalavan ti Cajvaltic Jesucristoe, chba jchi'intic o ta
sbatel osil. [18] Yech'o un patbo o me aba avo'onic li c'op li'i.

5

1 Ava'yojic xa ti mu jna'tic c'usi ora ta xcha'sut tal ti Cajvaltic Jesucristoe, yech'o un
mu persauc chajts'ibabeic. 2 Ti c'alal xca'itique, ital xa'ox chac c'u cha'al j'elec' ti vayem
chul staotique. 3 Ti much'utic mu xich'ic ta muc' ti Rioxe: "Lec, junuc co'ontic, mu c'usi
chixi'otic o", ti c'alal xiique, mu sna'ic mi ja'o chlic li casticoe. Co'ol xchi'uc jun ants ti
oy xa xch'ute, ti mu sna' c'usi ora chlic sc'uxule, pero persa onox ta xlic. Ja' no'ox yech
persa chich'ic castico scotol ti much'utic mu xch'unic c'usi yaloj ti Rioxe; mi jun mu xcol.
4 Yan li vo'otique ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, mu xa bu ch'ayem avo'onic chul
staoxuc ti Cajvaltic Jesucristoe. Yu'un mu xa teyicoxuc ta ic' osil ya'el; ta sac osiloxuc
xa ya'el yu'un mu xa bu chapasic li c'usitic chopole. Co'ol xchi'uc viq'uem asatic ya'el.
Ma'uc xa yechoxuc chac c'u cha'al li much'u vayem ta xtaon yu'un ti j'eleq'ue. 5 Yu'un
jcotoltic ja' xa ta jpastic li c'usitic leque yu'un mu xa teyicotic ta ic' osil ya'el. 6 Yech'o un
mu xa me ch'ayemuc co'ontic ta sa'el mulil chac c'u cha'al ch'ayem yo'onic ta sa' smulic
ti much'utic mu xich'ic ta muc' ti Rioxe. Ja'uc ac'u jpastic li c'usitic leque. 7 Ti much'utic
chopol c'usi tspasique, ja' ch'ayem yo'onic ta spasel chac c'u cha'al ochem jvayeltic ta
ac'ubaltique. Mu sna'ic mi chopol c'usitic tspasic chac c'u cha'al jyacubel. 8 Li vo'otique
ta sac osilotic xa ya'el yu'un quich'ojtic xa ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe. Yech'o un ac'u
jnoptic lec ti c'usitic ta jpastique. J'ech'el ac'u jch'untic ti c'usi yaloj comel ti Jesucristoe.
Ac'u c'anvancotic. Junuc co'ontic jmalatic ti chtal yic'otique. Ja' jtaq'uinc'u'tic ya'el,
ja' jcascotic ya'el, yo' mu jch'untic o li c'usitic chopole. Ja' chac c'u cha'al solteroetic ti
slapoj staq'uinc'u'ique, ti slapoj scascoique, yo' mu xlajic o ta espada ti c'alal chbatic ta
ac' c'oq'ue. 9 Ti liyic'otic ti Rioxe, mu'nuc chiyac'botic castico ta sbatel osil. Ti liyic'otique,
ja' yo' xicuxiotic o ta sbatel osil ti quich'ojtic ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe. 10 Ti vo'otic ta
jmultic ti icham ti Jesucristoe, yu'un ja' tsc'an ti co'ol chicuxiotic ta sbatel osil jchi'uctique.
Mi cuxulotic to'ox, o mi chamemotic xa'ox ti c'alal xtale, chiyic'otic onox ech'el ta vinajel
yu'un chba jchi'intic ta sbatel osil. 11 Yech'o un patbo me aba avo'onic chac c'u cha'al
chapasic onoxe.

Ja' li' yaloj ti iyal c'usitic lec ta pasel ti Pabloe

12 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, chacalbeic. Ich'ic me ta muc' ti much'u
chaxchanubtasic ta sc'op Rioxe ti ja' chayalbeic ti c'usitic lec chapasique. 13 C'uxubinic. Mu
me xacrontainic, co'oluc me ajolic.
14 Chacalbeic noxtoc, albeic ti much'utic ch'ajic ta abtele ac'u abtejicuc. Patbeic yo'on
ti much'utic yo'onicuc yicta sbaique. P'ijubtasic ti much'utic tsc'an to tspasic li c'usitic
chopole yo' ti xcom o yu'unique. Mu me xtavan xava'iic scoltael lachi'ilic ta xch'unel li
sc'op Rioxe.
15 Ti mi oy c'usi chopol chayalbeic lachi'ilic ta xch'unel li sc'op Rioxe, mi oy chayilba-
jinique, mu me xapacbeic. C'uxubino me abaic, lec me xac'opon abaic scotol c'ac'al. Ti
much'utic mu to ta xch'unic li sc'op Rioxe, c'uxubinic me, lec me xac'oponic noxtoc.
16 Junuc me avo'onic scotol c'ac'al. 17 C'oponic Riox scotol c'ac'al. 18 "Colaval, Cajval", utic
ti Rioxe ti c'usi chtal ta atojolique, ac'u mi lec, ac'u mi chopol. Ja' tsc'an ti Rioxe ti ja' yech
ta jpastique, vo'otic ti quich'ojtic ta muc' ti Jesucristoe.
19 Mu me xatoy abaic ta stojol ti Ch'ul Espíritue, ch'unic me ti c'usi chayalbeique. 20 Mu
me xap'ajic ti much'utic chalic c'usi i'albatic yu'un ti Rioxe. 21-22 A'yic mi xco'olaj xchi'uc ti
c'usi yaloj ti Rioxe. Ch'unic me mi xco'olaje. Ti mi mu xco'olaje, mu ya'uc ach'unic.
23 Ti Rioxe tspas ta jun co'ontic. Ac'u scoltaoxuc ta yictael li c'usitic chopole. Ac'u
scuentain apat axoconic ach'ulelic yo' ch'abal o amulic chul staoxuc ti c'alal xcha'sut tal
ti Cajvaltic Jesucristoe. 24 Ti Riox ti layiq'uique ta onox spas ti c'usi yaloje. Chaxchabiic,
chasq'uelic, mu xaxch'ayic.
25 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, c'oponboticotic Riox.
26 Tsacbo me aba ac'obic yo' xvinaj o ti jc'anojoticotic acotolique.
27 Ti Cajvaltic Jesucristoe ya'yoj li c'usi chacalbeique. Q'uelbo ya'iic jvunticotic scotol li
jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe.

[28] Ac'u yac'boxuc crasia ti Cajvaltic Jesucristoe.

LI'I JA' XCHA'LIQUIL XA SVUN TI APOXTOL PABLOE TI ISTS'IBABE TI MUCH'UTIC XCH'UNOJIC SC'OP RIOX TA TESALONICAE

1 Vo'on Pabloon, xchi'uc li Silvanoe, xchi'uc li Timoteoe, chajc'oponticotic tal ta vun
vo'oxuc ti co'ol quich'ojtic ta muc' ti Jtotic Riox ta vinajele xchi'uc ti Cajvaltic Jesucristoe,
ti li' nacaloxuc ta jteclum Tesalónicae. 2 Ac'u yac'boxuc crasia ti Jtotic Riox ta vinajele
xchi'uc ti Cajvaltic Jesucristoe. Junuc me avo'onic, mu me c'usi xal avo'onic.

Ja' li' yaloj ti chich'ic castico ti much'utic mu xich'ic ta muc' Riox ti c'alal xcha'sut tal ti Cajvaltic Jesucristoe

3 Ja' tsc'an ti "colaval" chcutilanticotic ti Rioxe yu'un más xa chach'unic ti chascoltaic ti
Cajvaltic Jesucristoe, más xa chac'an abaic noxtoc. Ja' tsc'an ti yech chcalbeticotic scotol
c'ac'ale yu'un ti Rioxe ta spas scotol. 4 Yu'un ti yech avo'onique, jun co'onticotic chcal-
beticotic li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe ti butic ta stsob sbaique. Chcalbeticotic
ti sjunul avo'onic ach'unojique, ti chcuch avu'unic ilbajinele. 5 Ti Rioxe xvinaj ti lec c'usi
tspase. Vo'oxuc ti chcuch avu'unic ilbajinele, yu'un ti chac'an chabatic yo' bu tspas mantal
ti Rioxe, ta onox xabatic. 6 Yan ti much'utic chayilbajinique ta onox x'ac'batic castico. 7 Li
vo'oxuque abol abaic lavie, pero ja'o ta xlaj sc'oplal ti abol jbatic jcotoltic ti c'alal xcha'sut
tal ti Cajvaltic Jesucristoe. Ta xchi'in tal yaj'anjeltac ti oy syu'elique. 8 Xchi'uc xojobal ta
xyal tal chac c'u cha'al bu lec xtil c'oq'ue. Ja' chtal yac'be castico ti much'utic mu xich'ic ta
muc' ti Rioxe, ja' ti much'utic mu xch'unic ti ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Cajvaltic
Jesucristoe. 9-10 Ti castico chich'ique ja' ti ch-ochic ta c'oc' ta sbatel osile. Mu xilbeic o sat
ti Cajvaltic Jesucristoe xchi'uc ti slequilale. Vo'otic ti slecubtasoj co'ontique, ta xquich'tic
ta muc' ti c'alal xtale. Mu xa c'u yech o li co'ontique yu'un lec tajmec ta xquiltic. Ja' yech
chavilic uc yu'un ach'unic ti c'alal lacalbeic ti c'usi yaloje.
11 Yech'o ti scotol c'ac'al ta jc'oponticotic ti Jtotic Riox ta vinajele yo' lec xayilic o vo'oxuc
ti yic'ojoxuque, yo' más xascoltaic o ta spasel li c'usitic lec chac'an chapasique xchi'uc ti
ach'unojic xa ti ja' yech tsc'an chapasique. 12 Ja' yo' lec xbat o sc'oplal avu'unic ti Cajvaltic
Jesucristoe, yo' lec xbat o ac'oplalic uque, ja' ti ta slequil no'ox yo'on chascoltaic ti Jtotic
Riox ta vinajele xchi'uc ti Cajvaltic Jesucristoe.

2

Ja' li' yaloj ti ta sta yora ti chtal jun vinic ti stuc no'ox tsc'an ich'el ta muq'ue

1-2 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, jna'ojtic ti tsta yora chtal stsobotic ti
Cajvaltic Jesucristoe, ti chba jchi'intic sbatel osil ta vinajele. Yech'o un chacalbeic, mu me
xach'unic lo'loel mi oy much'utic chayalbeic ti icalticotic ti chtal xa ti Cajvaltic Jesucristoe.
Ac'u mi oy much'u chayalbeic ti vo'oticotic icalticotic yeche, ti ja' yech liyalboticotic Riox
ti yalojique, mu me xach'unic. Ac'u mi chalic ti vo'oticotic jtacojticotic tal ti ta alele, ac'u
mi chalic ti jts'ibaojticotic tal ta vune, mu me xach'unic. Mu me xaxi'ic o yu'un ma'uc yech.
3 P'ijanic me, mu me xach'unic lo'loel. Yu'un ta to sta yora ti ep chicta sbaic li jchi'iltactic ta
xch'unel li sc'op Rioxe. Ts'acal to ta xtal jun vinic ti stuc no'ox tsc'an ich'el ta muq'ue, ja'
ti sc'oplal onox ta x'och ta c'oc' ta sbatel osile. Mi ic'ot scotol chac taje, ja'o ta xcha'sut tal
ti Cajvaltic Jesuse. 4 Ti vinic chcale chopol chil mi quich'ojtic ta muc' ti Rioxe, mi santoetic,
mi c'usitic yan, yu'un stuc no'ox tsc'an ich'el ta muc'. Ch-och chotluc ta yut muc'ta templo
ta Jerusalén yo' bu sc'oplal ch-ich'e ta muc' ti Cajvaltique. Ja' tsp'is sba ta Riox stuc ti
vinique.
5 Na'ic me ti yech onox lacalbeic ti c'alal li'oticotic ta ateclumalique. 6 Li vo'oxuque
ana'ojic much'u spajesoj ti mu to bu chtal taj vinic chcale. Ti c'alal sta yorae, ta xtal.
7-8 Lavie mu xquiltic c'u x'elan ta socbe sjol crixchanoetic ti pucuje. Ja'to ti c'alal xbat ti
much'u spajesoj ti vinic ti stuc tsc'an ich'el ta muq'ue, ja'to ta xtal spas mantal jayibuc

c'ac'al. Ti c'alal xtal xchi'uc xojobal ti Cajvaltic Jesucristoe, ta jvuch'tael no'ox ta smil. 9 Ti
chtal taj vinic chcale, ja' ta smantal ti Satanase. Ta syu'el pucuj ta spas c'u spas. Xu' tspas
scotol ti c'alal xtale. Chac' iluc ti oy slequilal syu'elale pero jlo'lovanej no'ox. 10 Yu'un ep ti
c'usitic chac' iluque, ja' chlo'loatic o ti much'utic ta x'ochic onox ta c'oc' ta sbatel osile. Ti
ch-ochic ta c'oc' ta sbatel osile, yu'un mu xch'unic ti yech ti c'usi yaloj ti Rioxe, ti ja' chba
xchi'inic o sbatel osil ta vinajel ti xch'unicuque. 11 Ta x'ac'bat xa xch'unic lo'loel yu'un ti
Rioxe, ja' ti mu sc'an xich'ic ta muq'ue. Yech'o ti ja' ac'u xch'unic li lo'loele. 12 Yu'un onox
ta x'ochic ta c'oc' ta sbatel osil scotol ti much'utic muc xch'unic ti yech ti c'usi yaloj ti
Rioxe. Yu'un ja' lec iya'iic spasel li c'usitic chopole.

Ja' li' yaloj ti "st'ujojoxuc onox Riox ti chba achi'inic ta sbatel osile", xi ti Pabloe

13 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, sc'anojoxuc ti Cajvaltique. Ja' tsc'an ti
"colaval" chcuticotic scotol c'ac'al ti Rioxe yu'un st'ujojoxuc onox ti c'alal ch'abal to'ox li
vinajel balamile ti chba achi'inic ta sbatel osile. Ti islecubtas avo'onic ti Ch'ul Espíritue, ti
ach'unic ti yech ti c'usi yaloj ti Rioxe, yech'o un chba achi'inic ta sbatel osil. 14 Yech'o
ti layiq'uic ti Rioxe ti c'alal lacalbeic ti ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Cajvaltic
Jesucristoe, ja' yo' xaco'olajic o xchi'uque.

15 Yech'o un vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, sjunul me avo'onic ich'ic
ta muc'. Mu me xch'ay xava'iic ti c'u x'elan lajchanubtasticotique, xchi'uc ti c'usi
lacalbeticotic tal ta vune. 16 Ti Cajvaltic Jesucristoe xchi'uc ti Jtotic Riox ta vinajele
sc'anojotic tajmec. Spatoj co'ontic yu'un yaloj ti ta slequil no'ox yo'on chac' jcuxlejaltic
ta sbatel osile. 17 Yech'o ti ta jc'anbeticotic ti ac'u stsatsubtas avo'onic ta yalel ta spasel
scotol li c'usitic leque.

3

Ja' li' yaloj ti iyal ti Pabloe ti tsc'an c'oponbel Rioxe yo' xp'olic o ti much'utic ta xch'unic li sc'op Rioxe

1 Ja' xa no'ox chacalbeic ti c'oponboticotic Rioxe yo' xp'olic o ta ora ti much'utic ta
xch'unic li sc'op Rioxe, yo' xich'ic o ta muc' ti Rioxe chac c'u cha'al avich'ojic ta muc'
li vo'oxuque. 2 C'oponic Riox noxtoc yo' mu xispajesoticotic o ti much'utic chopol sjolique
ti mu sc'anic xvinaj sc'oplal ti Cajvaltic Jesuse. Yu'un mu scotoluc crixchano ta xch'unic li
sc'op Rioxe. 3 Ti Cajvaltique ta onox stsatsubtas avo'onic, ta onox xaxchabiic yo' mu xcuch
o yu'un ti pucuje yu'un yech yaloj. 4 Jpatoj co'onticotic ti yolel chapasic ti c'usitic icalticotic
comele yu'un ja' chascoltaic ti Cajvaltique. Jpatoj co'onticotic noxtoc ti chach'unic ti
c'usitic yan chacalbeticotique. 5 Ta jc'anbeticotic ti Cajvaltic Jesuse ti mu me xch'ay ta
ajolic ti sc'anojoxuc ti Rioxe, yo' xcuch o avu'unic scotol li ilbajinele chac c'u cha'al icuch
yu'un ti Jesucristoe.

Ja' li' yaloj ti persa chi'abtejotique

6 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, xu' chacalbeic jp'eluc mantal yu'un
ja' yech tsc'an ti Cajvaltique. Ti much'u xch'unoj li sc'op Rioxe, mi ch'aj ta abtele, mu
me xachi'inic, mu me xac'uxubinic. Yu'un mu xch'un ti lacalbeic ti tsc'an cha'abtejique.
7 Ana'ojic c'u x'elan ijpasticotic ti c'alal li'oticotic ta ateclumalique. Avilic ti li'abtejotico-
tique, ti muc bu ch'ajoticotique. Tsc'an ti ja' yechoxuque. 8 Mu ta matanaluc lajc'anbeic
jve'elticotic; ijmanticotic. Ta c'ac'al ac'ubal ch'abal xocobel cu'unticotic. Icalticotic sc'op
Riox, li'abtejoticotic yu'un mu jc'an xcac'ticotic avocolic yu'un ti jve'elticotique. 9 Ac'u
mi yech sc'oplal ti chamac'linoticotique pero mu jc'anticotic yech. Li'abtejoticotic yo'
xachanic o ti persa cha'abtejic uque. 10 Ti c'alal li'oticotic ta ateclumalique, ja' onox yech
icalticotic: "Ti much'u ch'aj ta abtele, mu ya'uc ve'uc", xichioticotic. 11 Yu'un ca'yojticotic
ti oy jayvo' li' achi'uquic ti ch'ajic ta abtele. Ja' no'ox ta yo'onic slo'iltael xchi'ilic. 12 Ti
much'utic yech tspasique xu' xcalbeticotic jp'eluc mantal yu'un ja' yech tsc'an ti Cajvaltic
Jesucristoe. Ta xcalbeticotic ti ac'u abtejicuque yo' x'ayan o c'usuc yu'unique.

13 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, mu me xtavan xava'iic spasel li c'usitic
leque. 14 Mi oy much'u mu xch'un li c'usi lacalbeic tal ta vune, mu me xavaq'uic ochuc ta

templo yo' xq'uexav oe. [15] Pero mu me xacrontainic o. “Mu xapas yech chac le'e”, utic
yu'un achi'il abaic ta xch'unel li sc'op Rioxe.
[16] Ti Cajvaltic Jesucristoe tspas ta jun co'ontic. Yech'o un ac'u spas ta jun avo'onic
scotol c'ac'al yo' xcuch o ayu'unic ti c'usuc no'ox paltail chataique. Ac'u xchi'inoxuc o
ti Cajvaltique.
[17] Vo'on Pabloon chacalbeic ti chabanicoxuque. Lajts'ibabeic ta jc'ob jtuc li jayp'el li'i.
Ja' yech ta jts'iba ta scotol jvun yo' xvinaj o ti ja' jvune. [18] Ac'u yac'boxuc crasia acotolic ti
Cajvaltic Jesucristoe.

LI'I JA' PRIMERO SVUN TI APOXTOL PABLOE TI ISTS'IBABE TI TIMOTEOE

1 Vo'on Pabloon, yaj'apoxtolon ti Jesucristoe. Ja' ta smantal Rioxe ti li'oche, ja' ti lispojotic
xa yo' mu xi'ochotic o ta c'oc' ta sbatel osile. Ja' ta smantal noxtoc ti Cajvaltic Jesucristoe ti
li'oche, ja' ti jpatoj o co'ontic ti chiyic'otic ochel ta vinajele. 2 Timoteo, chajc'opon ta vun.
Yu'un ach'un li sc'op Rioxe ti c'alal lacalbee, yech'o un co'ol xchi'uc jch'amalot chca'i. Ac'u
yac'bot crasia ti Jtotic Rioxe ta vinajele xchi'uc ti Cajvaltic Jesucristoe. Ac'u xc'uxubinot.
Junuc me avo'on, mu me c'usi xal avo'on.

Ja' li' yaloj ti i'albat ti Timoteoe ti ac'u spajes ti much'utic yan o c'usi ta xchanubtasvanic oe

3-4 Ti c'alal libat ta Macedoniae, lacalbe ti li' chacom ta Efesoe, ja' ti oy jayvo' chalic
li sc'op Rioxe ti ma'uc yech chalic chac c'u cha'al chcaltique. Lacalbe comel noxtoc ti
chavalbe ti mu me scapic ta yan lo'il li sc'op Rioxe, ti mu me snopilan ta sjol stuquic ti c'u
x'elan i'ech'ic ti vo'ne moletique, ti jchi'ilticotic ta israelal ti tsacal sbiic ta sc'op Rioxe.
Le'e mu xlaj ta alel. Yech no'ox ti x'elan chalulanique; ma'uc chich'ic o ta muc' Cajvaltic
Jesucristo ti much'utic cha'iique. Yech'o un pajeso, mu ya'uc yalic yech.
5 Li chcaltic vo'otique, ja' yo' xc'anvanic oe, yo' mu sliquesic o c'ope. Mi chic'anvano-
tique, ja' chvinaj o ti lec co'ontique, ti lec c'usi ta jpastique. Ja' chvinaj o ti jch'unojtic ti ja'
istoj jmultic ti Cajvaltic Jesucristoe yo' xba jchi'intic o ta sbatel osile. 6 Yu'un oy much'utic
iyicta sbaic ta xch'unel ti tsc'an chic'anvanotique, ti tsc'an ta jpastic li c'usitic leque, ti
tsc'an jch'unojtic ti ja' istoj jmultic ti Jesucristoe yo' xba jchi'intic o ta sbatel osile. Mu
xa c'u stu cha'iic. 7 Ti yalojique, ta xchanubtasvanic ta smantal Rioxe ti sts'ibaoj comel ti
Moisese pero yech no'ox, yu'un mu xich'beic smelol ti c'usi chalique. Mu xa'ibeic smelol
noxtoc li smantaltac Rioxe ti ta xchanubtasvanic oe.
8 Li vo'otique jna'ojtic ti chtun li smantaltac Rioxe ja' yo' xilic o ti oy smulic ti much'utic
chopol c'usi tspasique. 9 Li smantaltac Rioxe ma'uc scuenta ti much'utic lec c'usitic
tspasique. Yu'un ti oy li smantaltac Rioxe, ja' scuenta ti much'utic ja' no'ox tspasic ti
c'usitic chal yo'onique, xchi'uc ti much'utic mu xch'unic mantale yu'un chalic ti sna'ique,
xchi'uc ti much'utic mu xich'ic ta muc' ti Rioxe ti stoyoj sbaic ta stojole, xchi'uc ti
much'utic ta smil stote, ta smil sme'e, ac'u mi yan xchi'iltac. 10 Xchi'uc ti much'utic tsa'
yantsique, xchi'uc ti much'utic tsa' yajmulique, xchi'uc ti much'utic ta xchi'in sbaic ta
vinicale, xchi'uc ti much'utic ta xchi'in sbaic ta antsile, xchi'uc ti much'utic chelc'anic
crixchanoe, xchi'uc li jnopc'opetique, xchi'uc ti much'utic ma'uc yech ta spasic chac c'u
cha'al chal li sc'op Rioxe. 11 Li sc'op Rioxe ja' liyac'be jcuentain ti Rioxe ti toj lec yo'one.
Yu'un ja' chiyalbotic ti ta slequil no'ox yo'on chicuxiotic ta sbatel osile.

Ja' li' yaloj ti it'uje yu'un Rioxe ti Pabloe ti chal a'yuc ti c'usi yaloje

12 Coliyal ti Cajvaltic Jesucristoe ti chiscolta ta yalel a'yuc ti c'usi yaloje. Yiloj ti sjunul
co'on quich'oj ta muq'ue, yech'o ti list'uje yu'un ta xcal a'yuc ti c'usi yaloje. 13 Ti vo'nee
muc xquich' ta muc', ijtoy jba. Chopol c'usi ijp'is o. Iquilbajin ti much'utic yich'ojic ta
muq'ue. Ti Cajvaltic Jesucristoe lixc'uxubin yu'un mu to'ox jna'be smelol, yu'un mu to'ox
bu jch'unoj ti ja' istoj jmultique. 14 Ac'u mi chopol ti c'usi ijpase, ti Cajvaltic Jesucristoe
lixc'uxubin. Liyac'be jch'un ti ja' listojbe jmule. Liscolta yech'o ti chic'anvane.
15 Ti i'ay li' ta sba balamil ti Jesucristoe, ay spojotic jcotoltic, vo'otic ti jmulavilotique, yo'
mu xi'ochotic o ta c'oc' ta sbatel osile. Ac'u xch'un scotol crixchanoetic ti ay spojotique
yu'un melel, mu nopbil c'opuc. Vo'on ti más jmulavilon chca'ie; ja' mu sta yech li yane.
16 Yu'un ti lixc'uxubin ti Jesucristoe, vo'on ba'yi icac' iluc ti chists'icbotic jboliltique, ti mu
ta orauc chiyac'botic casticoe. Xvinaj ti sc'anojotique. Vo'on seña lic'ot ti much'uuc no'ox
xu' chcuxi ta sbatel osil mi chich' ta muc' ti Jesucristoe. 17 Yech'o ti ja' chquich'tic ta muc'
ta sbatel osil ti Rioxe. Yu'un ja' tspas mantal ta sbatel osil. Cuxul o ta sbatel osil. Lavie mu

xquiltic. Stuc no'ox Riox, stuc no'ox p'ij. Ja' ch'unbil smantal ta sbatel osil. Toj lec ti ja' yech chc'ote.

18 Timoteo, ti co'ol xchi'uc jch'amalot chca'ie, lacalbe xa ti c'usi chapase. Ti c'alal mu to'ox chatun yu'un ti Rioxe, ti much'utic iyulesbat ta sjolic yu'un ti Rioxe iyalic onox c'u x'elan chatun ta ts'acal, ti vo'ot chapajes ti much'utic ma'uc yech ti c'usitic chalique. Yech'o un pajeso. 19 J'ech'el xavich' ta muc' ti Cajvaltique, alo me ti c'usi yaloje yo' xana' o ti lec chayile. Yu'un oy jlom iya'i sbaic ti chopol ch-ileic yu'un ti Rioxe, pero muc xicta o sbaic ti x'elan chalique, ja' iyicta sbaic ta xch'unel li sc'op Rioxe. 20 Ja' yech ispas ti Imeneoe xchi'uc ti Alejandroe. Le'e "ba pasic c'usi tsc'an ti Satanase", xcutic yo' x'ilbajinatic oe, yo' xul o ta sjolic ti chopol ti mu xich'ic ta muc' ti Rioxe.

2

Ja' li' yaloj ti much'utic tsc'an ta jc'oponbetic Rioxe

1 Ba'yi chacalbe ti tsc'an chac'oponbeic Riox scotol li crixchanoetique c'alal chatsob abaique yo' xch'unic o li sc'op Rioxe. "Colaval, Cajval, ti ja' chac'an ti chcuxiic ta sbatel osil scotol li crixchanoetique", xavutic. 2 Tsc'an chac'oponbeic Riox noxtoc li preserenteetique xchi'uc li jmeltsanejc'opetique yo' lec xbat o yu'unic li yabtelique, yo' mu xlic o c'ope, yo' jun o co'ontic ta jpastic ti c'usitic tsc'an ti Rioxe, yo' lec xbat o jc'oplaltic yu'un ti much'utic mu to ta xch'unic li sc'op Rioxe. 3 Yu'un ja' yech tsc'an ti Rioxe. Mi yech ta jpastique, jun yo'on cu'untic. Yu'un ja' lispojotic yo' mu xi'ochotic o ta c'oc' ta sbatel osile. 4 Yu'un ja' tsc'an ti chcuxiic ta sbatel osil scotol li crixchanoetique, ti ac'u xch'unic ti c'usi yaloje yu'un yech. 5 Yu'un jun no'ox ti Cajvaltique. Jun no'ox cajc'opojeltic ti lec chiyilotic o ti Rioxe, ja' ti Jesucristoe, ti co'ol crixchanootic jchi'uctique. 6 Yu'un ja' iyac' sba ta milel ta scoj jmultic jcotoltic yo' xu' xicuxiotic o ta sbatel osil li vo'otique. Iyac' xa iluc ti ic'ot xa yora ti sc'oplal onox ta stoj jmultic ti Rioxe. 7 Yech'o ti yaj'apoxtolon ti Cajvaltic Jesucristoe yu'un chcal a'yuc ti ja' istoj jmultique. Yech ti ja' yaj'apoxtolone, muc bu ta jnop c'op. Ja' cabtel ta jchanubtas li much'utic ma'uc j'israele. Ta xcalbeic ti ac'u xch'unic ti ja' istoj jmultic ti Jesucristoe yu'un yech. Mu nopbil c'opuc.

8 Ja' ta jc'an ti viniquetic ta sc'oponic Riox ta temploetique. C'alal ta sc'oponic Rioxe, junuc me yo'onic, lecuc me yo'onic, mu me ja'uc o capem, mu me ja'uc o c'usi chopol ta snopic. 9 Ja' no'ox yech li antsetic uque, leclec no'ox me sts'acubtas sbaic yo' mu stoy o sbaique. Lecuc me yo'onic. Ja' no'ox yech leclec no'ox me xac' spech' sjolic. Mu me ya'uc smanic nats'il, mi c'u'ul, ti toyolic stojole naca me stoy o sbaic. Yu'un ma'uc to yech chvinaj o ti lec yo'onique. 10 Ja' tsc'an ti lec c'usi tspasique yo' xvinaj o ti lec yo'onique. Yechicuc me li antsetique ti xch'unojic li sc'op Rioxe. 11 Mu me xc'opoj antsetic, ac'u no'ox ya'iic sc'op Riox. 12 Li antsetique mu jc'an ti ja' ta xchanubtasic li viniquetique. Mu jc'an ti ja' tspasic ta mantal li viniquetique. Ch'aniicuc me, mu me xc'opojic. 13 Yu'un ja' ba'yi ipase yu'un Riox ti Adane; ja' ts'acal to ipase ti Evae. 14 Ma'uc ba'yi ixch'un lo'loel ti Adane, ja' ba'yi ixch'un lo'loel ti antse. Ja' ista o smul ti muc xch'unbe smantal ti Rioxe. 15 Ac'u mi abol sbaic c'alal chcolic ta alajele, pero chcolic onox mi ta xch'unic ti chcoltaatic yu'un ti Cajvaltique, mi chc'uxubinvanique, mi chich'ic ta muc' ti Cajvaltique, mi lec tsnopic ti c'usitic tspasique.

3

Ja' li' yaloj c'u x'elan ti much'u ta x'och ta jchanubtasvanej ta sc'op Rioxe

1 Ti much'u tsc'an ch-och ta jchanubtasvanej ta sc'op Rioxe, lec ti c'usi tsc'an tspase. 2 Ti much'u ch-oche persa lec sc'oplal yu'un scotolic. Tsc'an ti jun no'ox yajnil yich'oj ta muq'ue, lec tsnop ti c'usi ta spase, lec srazón, lec xc'opoj. Chic' ochel crixchanoetic ta sna. Lec ta xchanubtasvan. 3 Mu xyacub, mu xmajvan, mu xpich' yo'on taq'uin. Chc'uxubinvan, mu sliques c'op. 4 Ja' ti much'u lec sna' spasel mantal ta snae, ti lec sna' spas ta mantal li xch'amaltaque, ti ch'unbil smantal yu'un li xch'amaltaque. 5 Yu'un ti much'u mu sna' spas mantal ta snae, ti mu sna' spas ta mantal li xch'amaltaque, ja' no'ox yech mu spas yu'un

ta mantal xch'amaltac ti Rioxe. 6 Mu me x'och ti much'u ach' to ixch'un li sc'op Rioxe naca
me stoy o sba. Mi istoy sbae, co'ol chba yich' castico xchi'uc ti pucuje. 7 Ti much'u ch-oche
ja' tsc'an ti lec x'ile yu'un ti much'utic mu to ta xch'unic li sc'op Rioxe. Yan mi chopol
ch-ilee, yic'al xlo'loat yu'un ti pucuje.

Ja' li' yaloj c'u x'elan ti much'utic tscuentainic ti c'usitic chich' aq'uele

8 Ja' no'ox yech noxtoc ti much'utic ta scuentainic ti c'usitic chaq'uic li much'utic
xch'unojic li sc'op Rioxe, ja' tsc'an ti lec li c'usitic tspasique, ti yech li c'usitic chalique. Mu
xyacubic, mu xpich' yo'onic taq'uin. 9 Tsc'an ti sjunul yo'on xch'unojic ti c'usi liyalbotic xa
ti Rioxe. Cha'i sbaic noxtoc ti ch'abal smulique. 10 Ja' tsc'an ti ba'yi chvinaj mi lec li c'usitic
tspasique chac c'u cha'al li jchanubtasvanejetique. Mi leque, xu' x'ochic ta scuentainel ti
c'usitic chaq'uic li much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe. 11 Ja' no'ox yech li antsetique ti ta
xt'ujeique ti chtunic yu'un ti Rioxe, ja' tsc'an ti lec li c'usitic tspasique, mu slo'ilta xchi'ilic,
tsnopic lec ti c'usitic tspasique, sjunul yo'on tspasic ti c'usi ta xtunic oe. 12 Ti much'utic ta
scuentainic ti c'usitic chich' aq'uele, tsc'an ti jun no'ox yajnilic yich'ojic ta muq'ue, ti lec
sna'ic spasel ta mantal xch'amalique xchi'uc ti jayvo' crixchanoetic tey ta snaique. 13 Mi
lec tsq'uelic ti c'usitic chac' ti much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe, ja' ch-ich'eic o ta muc'.
Más to ta stsatsub yo'onic yu'un chilic c'u x'elan ta xcoltaatic yu'un ti Jesucristoe.

Ja' li' yaloj ti c'usi no'ox tsc'an ta jch'untique

14-15 Co'onuc tal jq'uelot, pero mi muc xital ta orae, chajts'ibabe c'u x'elan tsc'an chatun
yu'un Riox yo' bu ta stsob sbaic li much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe. Yu'un co'ol yic'ojotic
ti Rioxe ti cuxul ta sbatel osile. Ja' chac c'u cha'al li nae ti ja' va'al o li yoyale, ja' yechotic
ya'el uc. Yu'un jch'unojtic li sc'op Rioxe, yech'o ti mu xch'ay ti c'usi yaloje. Ti c'usi yaloje,
yech. 16 Toj lec ti c'usi yalojbotic ti Rioxe ti jch'unojtic xae
ti i'ay li' ta sba balamil ti Rioxe,
ti i'ayan chac c'u cha'al li vo'otique.
Ivinaj ti lec tajmec yo'one yu'un icha'cuxesat.
I'ile yu'un anjeletic ti icha'cuxie.
I'albat xa li crixchanoetic ta sjunlej balamile.
Quich'ojtic xa ta muc' vo'otic ti jch'unojtique.
Isut ech'el ta vinajel, tey xa tspas mantal.

4

Ja' li' yaloj ti ta sta yora ti oy much'utic chicta sbaic ta xch'unel li sc'op Rioxe

1 Ti Ch'ul Espíritue isyules xa ta joltic ti oy much'utic chicta sbaic ta xch'unel li
sc'op Rioxe ti c'alal mu to'ox ta xcha'sut tal ti Jesucristoe. Ja' chlic xch'unic ti c'usitic
chalic ti jlo'lovanejetique ti ta xchanubtasatic yu'un ti pucujetique. 2 Ti much'utic ta
xchanubtasatic yu'un ti pucujetique, ta xlo'lovanic, ta snopic c'op. Nopem xa'iic spasel
li c'usitic chopole. Mu xa xa'i sbaic mi chopol li c'usitic tspasique chac c'u cha'al mu xa'i
mi chpicbat sc'aq'uemal ti much'u c'aq'ueme. 3 Chalic ti mu xu' xinupunotique. Chalic
ti oy ve'lil mu xu' jlajestique. Pero yaloj onox Riox ti xu' xinupunotique. Scotol li ve'lile
Riox yac'oj, xu' jlajestic. Ja' no'ox tsc'an "colaval" chcutic ti Rioxe ti c'alal chive'otique,
vo'otic ti quich'ojtic ta muq'ue, yu'un jna'ojtic ti yech yaloje. 4 Li c'usitic yac'oj ti Rioxe
lec scotol, yech'o ti chopol mi ta jp'ajtique. Ja' no'ox tsc'an "colaval" chcutic ti Rioxe ti
c'alal chive'otique. 5 Yaloj Riox ti lec scotole, yech'o ti xu' jlajestic scotole yu'un "colaval"
chcutic ti Rioxe.

Ja' li' yaloj c'u x'elan ti much'utic lec chtunic yu'un ti Jesucristoe

6 Mi yech chachanubtas li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe, lec chatun yu'un ti
Jesucristoe. Ja' chvinaj o ti ach'unoj ti c'usitic yaloj Riox ti ja' ta jch'untic jcotoltique,
ti muc bu ch'ayem ta ajol ti c'u x'elan lachanubtasate. 7 Mu me xach'un ti vo'ne lo'ile ti
scuenta no'ox sba balamile, ti ch'abal smelole. Ja' tsc'an chach'un ti c'usi chayalbe ti Rioxe
yo' xnop o xava'i xch'unele. Ja' chac c'u cha'al ti much'u ta snopes yoc ta anile yu'un ja'

tsc'an ti mu xlub c'alal ch-anilaje, yo' xcuch o yu'une. [8] Ti much'u ta snopes yoc ta anile ja'
no'ox chtun ti c'u sjalil cuxule. Yan mi ja' ta jch'untic c'usi chiyalbotic ti Rioxe, chtun ti c'u
sjalil cuxulotique, chtun ta sbatel osil noxtoc. [9] Li c'op li'i yech. Ac'u jch'untic jcotoltic.
[10] Vo'otic ti quich'ojtic ta muc' ti Riox cuxul ta sbatel osile, jna'ojtic ti chba jchi'intic ta
sbatel osile, yech'o ti chcac' jvocoltic ta yalel a'yuc li sc'ope. Yu'un istojbe smul scotol
crixchanoetic. Pero ja' no'ox ti much'utic ta xch'unic ti itojbat xa smulique chba xchi'inic
ta sbatel osil.

[11] Ti x'elan lacalbee, ja' me yech xachanubtas li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe.
[12] Ac'u mi oy much'u chaslaban ti cremot toe, mu me xaxi' o. Vo'ot chavac'be yil ti lec ac'u
c'opojicuque, ti ac'u spasic li c'usi leque, ti ac'u c'anvanicuque, ti j'ech'el ac'u xch'unic
ti chcoltaatic yu'un ti Cajvaltique, ti ja' ac'u snopic li c'usitic naca leque. [13] Vo'ot chaval
a'yuc sc'op Riox, chaloq'uesbe smelol. Ja' me yech xapasulan ti c'u cha'al xiyul o li'toe.
[14] Mu me xavicta aba ta xchanubtasel li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe. Yu'un ja'
sc'oplal chatun o ti c'alal icac' jc'obticotic ta ajol xchi'uc li jchanubtasvanejetic ta sc'op
Rioxe.

[15] Sjunul me avo'on xapas li c'usi lacalbee, mu me xavicta aba. Ja' chil o scotolic ti yantic
xa lec c'usi chapase. [16] P'ijan me, mu me soc avu'un smelol c'usi yaloj ti Rioxe. Nopo me
lec ti c'usi chavale. Mi yech chapase, chacuxi ta sbatel osil. Ja' no'ox yech ta xcuxiic uc ti
much'utic ta xch'unic li c'usi chavale.

5

Ja' li' yaloj ti tsc'an ti co'olco'ol ta jc'uxubin jbatique

[1] Mi oy bu ista smul junuc li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe, mu me xavut. Tuc' me
xavalbe mantal. Mi mol xae, c'opono chac c'u cha'al xac'opon atot. Mi crem toe, c'opono
chac c'u cha'al xac'opon avits'in. [2] Mi me'el xae, c'opono chac c'u cha'al xac'opon ame'.
Mi tseb toe, c'opono chac c'u cha'al xac'opon atsebal. Mu me c'usi chopol xanop ti c'alal
chavalbe mantal li tsebetique.

[3] Li me'anal antsetique, mi mu xa much'u oy yu'une, ac'u xc'uxubinel yu'un li much'utic
xch'unojic li sc'op Rioxe. [4] Ti bu oy yoltaque, ac'u xc'uxubinel yu'un yoltac. Mi smom xa
no'ox oye, ac'u xc'uxubinel yu'un smom. Ac'u spaquic ti c'u x'elan its'itesatic yu'un ti stot
sme'e. Yu'un ja' yech tsc'an ti Rioxe. Mi yech ta spasique, lec chil ti Rioxe. [5] Li me'anal
antsetique ti mu xa much'u oy yu'une, ja' spatoj o yo'onic ti chba xchi'inic ti Rioxe. Ta
sc'oponic Riox ta c'ac'al ac'ubal. Ti much'utic yeche ac'u xc'uxubinel yu'un li much'utic
xch'unojic li sc'op Rioxe. [6] Pero li me'anal antsetique ti ja' no'ox tspasic li c'usitic chal
yo'onique, mu xac'uxubinic yu'un mu xich'ic ta muc' ti Rioxe. [7] Ti c'usi lacalbee, albo
me li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe yo' mu sta o smulique, yo' lec o sc'oplalique.
[8] Tsc'an ta jc'uxubin jtot jme'tic xchi'uc ti much'utic jchi'iltique. Ja' persa ta jc'uxubintic
ti much'utic jun jnatic xchi'uque. Mi mu jc'uxubintique, yech no'ox chloc' ta quetic ti
quich'ojtic ta muc' ti Rioxe. Vo'otic más chopolotic; ja' más to yo jts'uj ti much'utic mu to
ta xch'unic li sc'op Rioxe.

[9] Li me'anal antsetique ti ja' tspasic c'usi lec chil ti Rioxe, tsacbo ta vun sbiic ti
chmac'linatic yu'un ti much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe. Ja' no'ox ti much'utic oy xa
oxvinic (60) sjabilale, ti iyich'ic ta muc' ti ánima smalalique. [10] Xchi'uc mi ilbilic ti lec c'usi
spasojique. Mi lec ists'ites yolique, mi i'otesvan ta snaique, mi iscoltaic ti much'utic iyotes
ta snaique, lec. Mi ixc'uxubinic ti much'utic abol sbaique, mi ixc'uxubinic ti much'utic
istaic ilbajinele, mi ja' ispasic li c'usitic leque, xu' xatsacbe ta vun sbiic.

[11] Yan li me'anal antsetique ti mu to sta oxvinic (60) sjabilale, mu xatsacbe ta vun sbiic.
Ac'u mi chalic ti chtunic yu'un ti Rioxe, ts'acal to chalic ti mu xu' yu'unique yu'un tsc'an
to chnupunic. [12] Ti much'utic yeche oy smul ch-ileic yu'un ti Rioxe, yu'un mu yechuc xalic
ti chtunique. [13] Mi naca no'ox vula'al tspasic ta jup'ej nae, ta xch'ajubic o. Ma'uc no'ox ta
xch'ajubic o, ch-ochic ta slo'iltael xchi'ilic ti bu chc'otic ta vula'ale. C'usuc no'ox lo'ilal
ta stic' sbaic, chtac'avic ta anil ac'u mi ma'uc ch-albatic. [14] Más lec nupunicuc li me'anal
antsetique ti mu to sta oxvinic (60) sjabilalique. Ac'u sts'ites yolic, ac'u stuc'ulan snaic. Mu

me ja'uc no'ox ta smulic ti chislabanotic ti much'utic chiscrontainotique. [15] Yu'un oy xa
jlom me'anal antsetic iyicta xa sbaic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ja' xa ixch'unbeic smantal
ti Satanase.
[16] Li much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe, mi ants o mi vinic, mi oy me'anal ants ti ja'
xchi'ile, ac'u xc'uxubin. Mu me ja'uc xac'be smac'linic li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op
Rioxe yo' ti xu' xa scoltaic o ti me'anal antsetic ti mu xa much'u oy yu'unique.
[17] Ti much'utic ta xchanubtasvanic ta sc'op Rioxe ti lec tspasic mantal ta temploe, ac'u
ich'aticuc ta muc'. Más to ac'u ich'aticuc ta muc' mi lec xchanubtasvanic ta sc'op Rioxe.
[18] Ja' yech ts'ibabil ta sc'op Riox chac li'i: "Mu me xavac'be svosal sni' avacax ti c'alal
tstec'ulan trigoe, ac'u sc'ux", xi ts'ibabil. Ja' yech ts'ibabil noxtoc: "Li much'utic ch-
abtejique chich' onox stojolic", xi ts'ibabil. Yech'o un ac'u ac'baticuc ti c'usitic chtun
yu'unic ti much'utic chtunique.
[19] Mi oy much'u chal ti oy smul junuc jchanubtasvaneje, mu me xach'un ta ora. Ja'to
xach'un mi oy cha'vo' oxvo' rexticoe. [20] Mi yech ti oy smule, albo mantal ta bail ta satil yo'
xi'ic o li yane, yo' mu sa' o smulic uque. [21] Ti Rioxe, xchi'uc ti Cajvaltic Jesucristoe, xchi'uc
ti anjeletic ti st'ujoje, ya'yojic ti x'elan chajp'ijubtase. Mu me xat'uj ti much'u chavalbe
mantal ta bail ta satile, co'ol xavalbe. [22] Ti much'u ta x'och ta jchanubtasvanej ta sc'op
Rioxe, ja' tsc'an chaq'uel ba'yi mi lec ti c'usi tspase, mu me ta orauc xatic'. Yu'un vo'ot
chcom ta aba mi ista smule. Yech'o un p'ijan me.
[23] Jna'oj ti tol chc'uxub ach'ute. Chopol mi naca vo' chavuch'e. Más lec uch'an jset'uc
ya'lel uva noxtoc yo' mu másuc xc'uxub o lach'ute.
[24] Ti lacalbe ti tsc'an chaq'uel ba'yi mi lec ti c'usi tspas ti much'u chatic' ta jchanubtas-
vaneje, yu'un oy crixchano xvinaj ta ora ti chopol c'usi tspase, pero oy mu xvinaj ta ora,
ts'acal to chvinaj. [25] Ja' no'ox yech noxtoc, oy xvinaj ta ora ti much'utic lec c'usi tspasique,
pero oy mu xvinaj ta ora. Pero ta onox xvinaj ta ts'acal.

6

[1] Ti much'utic ochemic ta mozoile ti xch'unojic li sc'op Rioxe, ac'u me xch'unbeic
smantal li yajvalique yo' mu soc o sc'oplal yu'unic ti Rioxe, yo' mu xalic o li yajvalique
ti chopol li sc'op Rioxe. [2] Mi co'ol xch'unojic sc'op Riox xchi'uc yajvalic li mozoiletique,
mu me snopic ti ja' xa xu' mu xch'unbeic smantal yu'un ti co'ol xch'unojic li sc'op Rioxe.
Más to ac'u suj sbaic ta abtel. Co'olco'ol ac'u xc'uxubin sbaic xchi'uc li yajvalique. Ja' me
yech xachanubtas.

Ja' li' yaloj ti ja' jc'ulejaltic ya'el ti lec xa li co'ontique

[3] Mi oy much'u ma'uc yech ta xchanubtasvan chac c'u cha'al lacalbee, yu'un muc bu
xch'unoj c'usi yaloj ti Cajvaltic Jesucristoe ti ja' spas o cu'untic li c'usitic leque. [4-5] Ti
much'utic ma'uc yech ta xchanubtasvanique yu'un tstoy no'ox sbaic. Yu'un ta snopic
ti stuc no'ox sna' ti yalojique. Ja' no'ox lec cha'iic ti xalxalbe sbaic ti c'usi sc'opique,
chit'ixan sbaic. Ti much'utic mu to ta xch'unic li sc'op Rioxe ja' yech ta spasic, ja' ti mu
sna'ique. Ti x'elan tspasique, ta xlic o c'op yu'unic, ta scrontain o sbaic. Chlic slaban
sbaic, chlic snopbe sba smulic. Ja' no'ox tsc'an ch-ochic ta jchanubtasvanej yu'un tsnopic
ti tstaic o taq'uine. Tsnopic ti ja' chc'ulejajic oe. Ti much'utic yech yo'onique mu me xavac'
chanubtasvanicuc. [6] Li vo'otique ja' jc'ulejaltic ya'el ti lec xa li co'ontique, ti jun o co'ontic
ti c'u yepal c'usi oy cu'untique. [7] Ti c'alal li'ayanotique, me'onotic onox. Ja' no'ox yech ti
c'alal xichamotique, mu c'usi ta xquich'tic ech'el. [8] Ja' no'ox mi oy c'usi ta jlajestique, mi
oy jc'u' jpoc'tique, jun o co'ontic. [9] Yan ti much'u tsc'an chc'ulejaje, ja' xa tsnop c'uxi tspas
canal. Ja' xa no'ox ta yo'on. Ep ti c'usitic chpich' yo'one. Mu xa c'usi lec tsnop, chbolib xa
o. Ti x'elan tspase, ch-och ta c'oc' ta sbatel osil. [10] Mi ta jc'antic tajmec ti oy jtaq'uintique,
ep c'usi chopol chlic jpastic. Oy jayvo' ti isnopic xa yeche, ja' xa iyictaic xch'unel li sc'op
Rioxe. Abol xa sbaic tajmec.

Ja' li' yaloj ti "ja' paso li c'usitic leque yo' mu xapas o li c'usitic chopole" xut Timoteo ti Pabloe

11 Scotol li c'usitic lacalbee mu me xapas yu'un avich'oj xa ta muc' ti Rioxe. Ja' ac'o ta
avo'on spasel li c'usitic leque, ich'o ta muc' ti Rioxe. Ch'uno ti chascoltae. C'anvanan, oyuc
slequil avo'on, mu xatoy aba. 12 Ach'unoj xa ti chascolta ti Cajvaltique, yech'o un paso li
c'usitic leque yo' mu xapas o li c'usitic chopole. Ja' ch'uno ti chacuxi ta sbatel osile. Ti
liyic'otic ti Rioxe, ja' yo' xicuxiotic o ta sbatel osile. Ti c'alal aval ti ja' yech ach'unoje, ep
much'utic iya'iic. 13 Ti Rioxe ti yac'oj scotol li c'usitic cuxajtic li' ta sba balamile xchi'uc li
vo'otique, ya'yoj ti x'elan chacalbe lavie. Ja' no'ox yech ya'yoj ti Jesucristoe ti lec smelol
itac'av ti c'alal imeltsanbat sc'oplal yu'un ti Poncio Pilatoe. 14 Ta sjunul me avo'on xapas
li c'usi iyac' apas ti Rioxe. Mu me xapas li c'usitic chopole. Mu me soc sc'oplal avu'un ti
Cajvaltic Jesucristoe. Ja' me yech xapas ti c'u cha'al sut o tal ti Cajvaltic Jesucristoe. 15 Ti
c'usi ora snopoj ti Rioxe ta stac sutel tal ti Jesucristoe. Ti Rioxe stuc no'ox oy syu'el. Ja'
totil yu'un scotol preserenteetic xchi'uc scotol jyu'eletic. Ti Rioxe muc much'u xco'olaj o.
16 Mu sna' xcham. Stuc no'ox oy xojobal yech'o ti muc much'u xu' xnopoje. Muc much'u
yiloj. Yu'un mu xquiltic. Ja' chquich'tic ta muc' ta sbatel osil. Stuc tspas mantal ta sbatel
osil. Toj lec ti ja' yech chc'ote.
17 Li jc'ulejetique ti xch'unojic xa li sc'op Rioxe, albo ti mu me stoy sbaique. Mu me spat o
yo'onic li sc'ulejalique. Li jc'ulejaltic li' ta sba balamile ta onox xlaj. Ja' ac'u spat o yo'onic
ti Rioxe ti cuxul ta sbatel osile, yu'un ta slequil no'ox yo'on chiyac'botic li c'usitic ta xtun
cu'untique yo' jun o co'ontique. 18 Albo ya'iic ti ja' ac'u spasic li c'usitic leque. Ja' sc'ulejalic
ya'el li c'usitic lec tspasique. Ac'u xc'uxubinic ti much'utic ch'abal c'usuc yu'unique. Ac'u
sq'uelanbeic ti c'usi chtun yu'unique. 19 Mi yech tspasique, ja' chvinaj o ti chba xchi'inic ti
Rioxe ta vinajele.

Ja' li' yaloj ti slajeb xa c'usi iyalbe Timoteo ti Pabloe

20 Timoteo, mu me xacap ta yan o lo'il c'usi yaloj ti Rioxe ti la'ac'bat avale. Mu me xavich'
ta muc' c'usi chal ti much'utic p'ijic ti yalojique yu'un scuenta no'ox sba balamil, mu c'u
stu. Mu c'usi lec tsnopic, tey no'ox xalxalbe sbaic. 21 Oy jayvo' yech ispasic, iyicta xa sbaic
ta xch'unel li sc'op Rioxe.
Ac'u yac'bot crasia ti Rioxe.

LI'I JA' XCHA'LIQUIL SVUN TI APOXTOL PABLOE TI ISTS'IBABE TI TIMOTEOE

1 Vo'on Pabloon, yaj'apoxtolon ti Jesucristoe yu'un ja' yech isc'an ti Rioxe. Yu'un yaloj ti
Rioxe ti ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Cajvaltic Jesucristoe. 2 Timoteo, chajc'opon ta
vun, vo'ot ti co'ol xchi'uc jch'amalot chca'ie yu'un ach'un li sc'op Rioxe ti c'alal lacalbee,
yech'o ti jc'anojot tajmeque. Ac'u yac'bot crasia ti Jtotic Riox ta vinajele xchi'uc ti Cajvaltic
Jesucristoe. Ac'u xc'uxubinot. Junuc me avo'on, mu me c'usi xal avo'on.

Ja' li' yaloj ti "mu me xaq'uexav ta yalel a'yuc c'usi yaloj comel ti Cajvaltic Jesucristoe", xut Timoteo ti Pabloe

3 Ta c'ac'al ac'ubal "colaval" chcut ti Rioxe ti sjunul avo'on chatun yu'une. Ja' ti Rioxe
ti sjunul co'on chitun yu'une, ja' chac c'u cha'al sjunul yo'on itunic ti vo'ne moletique.
4 Yu'un la'oc' tajmec ti c'alal lacom atuque, yech'o ti co'onuc jq'uelote. Mi laquile, jun
co'on. 5 Yu'un sjunul yo'on ixch'unic sc'op Riox lamuc'tame' Loidae xchi'uc lame' Eunisee,
jna'oj ti ja' yech ach'unoj uque.

6 Chacalbe noxtoc. Mu me xavicta0aba ta xchanubtasel li jchi'iltactic ta xch'unel
li sc'op Rioxe. Yu'un ja' chatun o yu'un Riox ti icac' jc'obticotic ta ajol xchi'uc li
jchanubtasvanejetique. Sjunul me avo'on xatun yu'un ti Cajvaltic Jesucristoe. 7 Mi
chixi'otique, chopol, yu'un mu Rioxuc chac' li xi'ele. Ti iyac' jchi'intic Ch'ul Espíritu ti
Rioxe, ja' yo' spas o cu'untic li c'usitic leque, chic'anvanotic, oy jrazontic. 8 Yech'o un mu
me xaq'uexav ta yalel a'yuc ti c'usi yaloj comel ti Cajvaltic Jesucristoe. Mu me xaq'uexav ta
yalel jc'oplal uc yu'un ja' yech isc'an ti Cajvaltique ti li'och ta chuquele. Cuchuc avu'un uc
ti ja' ta jtatic o crontainel ti chcaltic a'yuc ti ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Jesucristoe.
Ti Rioxe chiscoltaotic yo' xcuch o cu'untic li crontainele. 9 Ja' lispojotic yo' mu xi'ochotic
o ta c'oc' ta sbatel osile. Ti liyic'otique, ja' yo' xitunotic o yu'une. Mu'nuc oy c'usi lec
ijpastic ti liyic'otique. Slequil no'ox yo'on ti lixc'uxubinotique. Ch'abal to'ox balamil isnop
ti ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Jesucristoe. 10 Lavie isvinajes xa ti Rioxe ti ja' chac'
jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Jesucristoe yu'un istac tal li' ta sba balamile. Ja' istoj jmultic.
Ti istoje, mu xa xi'ochotic o ta c'oc' ta sbatel osil. Ay yal ti xu' chba xchi'inic Riox ta sbatel
osil ti much'utic ta xch'unique.

11 Ti Rioxe liyalbe ti chcalbe li much'utic ma'uc jurioe ti ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil
ti Jesucristoe. Tacbilon ech'el ti chba jchanubtase. 12 Ja' ijmulin ti ay cal a'yuque, yech'o ti
abol jba lavie. Pero mu xiq'uexav o, yu'un jna'oj c'u x'elan ti Much'u quich'oj ta muq'ue.
Oy syu'el. Jpatoj co'on ti chac' jcuxlejale ti c'alal sta yora chalbe bu chbatic ta sbatel osil
scotol li crixchanoetique.

13 Ja' me yech xachanubtasvan chac c'u cha'al ijchanubtas ava'i li jchi'iltactic ta xch'unel
li sc'op Rioxe. Ja' tsc'an ti j'ech'el ach'unoj li vo'ote ti ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti
Cajvaltic Jesucristoe, xchi'uc ti chac'anvane. 14 Mu me xasocbe smelol c'usi yaloj ti Rioxe
yu'un yech, yu'un ja' layac'be aval a'yuc. Ja' chascolta ti Ch'ul Espíritu xchi'inojote yo'
jamal xaval o a'yuc ti c'usi yaloje.

15 Ana'oj xa ti mu xa sc'an xisq'uelicon scotol ti much'utic xch'unojic sc'op Riox li' ta
estado Asiae, xchi'uc li Figeloe, xchi'uc li Ermójenese. 16 Ti jayvo' li' ta sna ti Onesíforoe,
ac'u c'uxubinaticuc yu'un ti Cajvaltic Jesucristoe yu'un ep ta ech'el lispatbe co'on ti
Onesíforoe. Muc xq'uexav o ti chuculon ta carinae. 17 Ti c'alal iyul li' ta Romae, lisa'
tajmec yo' to c'u cha'al lista. 18 Yu'un ti lixc'uxubine, ac'u c'uxubinatuc yu'un ti Cajvaltic
Jesucristoe ti c'alal sta yora chalbe bu chbatic ta sbatel osil scotol crixchanoetic ti
Cajvaltique. Li vo'ot uque ana'oj ti liscoltaotic tajmec ti c'alal li' to'ox jchi'ucot ta Efesoe.

2

Ja' li' yaloj ti yajsolterootic ya'el ti Jesucristoe

1 Vo'ot ti co'ol xchi'uc jch'amalot chca'ie, mu me xaxi'. Na'o me ti ta slequil yo'on
chiscoltaotic ti Jesucristoe. 2 Ti c'u x'elan ijchanubtas ava'i li jchi'iltactic ta xch'unel li
sc'op Rioxe, ja' me yech xachanubtas uc ti much'utic sjunul yo'on tsc'an chtunic yu'un ti
Rioxe. Ja' ti much'utic xtojob chavil ta xchanubtasel ti much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe.
3 Li vo'ote cuchuc me avu'un li crontainele chac c'u cha'al li solteroe ti chcuch yu'un
ac' c'oq'ue yu'un ta xch'un c'usi chal li yajcapitane. Ja' no'ox yech li vo'otic uque,
yajsolterootic xa ya'el ti Jesucristoe. Ja' cajcapitantic yu'un ta jch'untic li c'usi chale. 4 Li
soltero batem ta ac' c'oq'ue ta xch'unbe smantal ti much'u itic'on o ta solteroale yu'un
ja' tsc'an ti lec sc'oplale. Mu xu' sa' yan yabtel. Ja' no'ox yech li vo'otic uque, yic'ojotic
ti Jesucristoe, yech'o un ja' tsc'an ta jpastic ti c'usi chiyalbotique mi ta jc'antic ti lec
jc'oplaltic yu'une. 5 Ja' chac c'u cha'al ti much'u tsc'an chcuch yu'un tajimole, ti tsc'an
chich' strofeoe, persa chch'un c'u x'elan ch-albat smelol li tajimole. Mi mu xch'une, mu
xich' strofeo. Ja' no'ox yechotic uc, mi mu jch'untic c'usi chiyalbotic ti Cajvaltique, mu
xquich'tic jmotontic. 6 Li jchabajome, mi tsc'an ti oy c'usuc yu'une, tsc'an ti ba'yi ch-abteje.
Ja' yechotic uc, mi sjunul co'ontic ta jpastic c'usi lec chil ti Cajvaltic Jesucristoe, oy c'usi
chiyac'botic. 7 Nopbo smelol ti c'usi lacalbee. Ja' chasyulesbe ta ajol c'usi smelol ti Cajvaltic
Jesucristoe.
8 Na'o me ti icha'cuxi loq'uel ta smuquenal ti Jesucristoe xchi'uc ti chtal ochuc ta
pasmantale yu'un ja' smom ti preserente David ti ta vo'nee. Ja' yech chal li sc'op Rioxe
ti chcal a'yuque. 9 Ti ja' yech chcale, ja' abol o jba. Co'ol xchi'uc li much'u tsots tajmec
smule yu'un chuculon ta carina. Ac'u mi chuculon li vo'one, pero li sc'op Rioxe mu xchuc
yu'unic. 10 Yech'o un chcuch cu'un ti abol jbae. Yu'un ja' ta jc'an ti ch-ac'bat scuxlejalic ta
sbatel osil yu'un ti Jesucristoe ti much'utic st'ujoj onox ti Rioxe ti co'ol chibatic ta slequilal
ta sbatel osile.
11 Li c'op li'i, yech:
Mi mu xa bu ta jpastic li c'usitic chal co'ontique,
mi ja' xa ta jpastic ti c'usitic lec chil ti Jesucristoe,
chicuxiotic jchi'uctic ta sbatel osil.
12 Mi icuch cu'untic ti abol jbatic ta scuentae,
co'ol ta jpastic mantal jchi'uctic.
Yan mi mu jamluc chcaltic ti quich'ojtic ta muq'ue,
ja' no'ox yech uc: "Le'e mu xiyich' ta muc'", xi.
13 Ac'u mi oy bu ta xch'ay ta joltic baq'uintic yich'el ta muc' li vo'otique,
pero ti stuque sq'uelojotic o.
Yu'un ja' yech yaloj ti Cajvaltic Jesucristoe.
Mu sna' xlo'lovan, xi.

Ja' li' yaloj "ja' me xac'an ti lec ac'oplal yu'un ti Rioxe", xut Timoteo ti Pabloe

14 Ti c'usi lacalbee, yulesbo ta sjol li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe. Albo ya'iic ti
ya'yoj ti Cajvaltic Jesucristoe ti chavalbe ti ac'u yicta sbaic ta yalel a'yuc li c'usi ta snop
stuquique. Yu'un mu c'u stu, yech no'ox ta scrontain o sbaic. Yu'un yic'al xicta sba
yu'unic ti much'utic cha'iique. 15 Li vo'ote ja' me xac'an ti lec ac'oplal yu'un ti Rioxe.
Lec xavalbe smelol ti c'usi yaloje yu'un mu nopbil c'opuc. Mi yech chapase, mu c'usi
chaq'uexav o. 16 Mu me xachan chac c'u cha'al chal ti much'utic p'ijic ti yalojique. Le'e
scuenta no'ox sba balamil, yu'un mu c'u stu. Ti much'utic yech tspasique más to tsoc o
sjolic. 17 Li c'usi chalique tsocvan, co'ol xchi'uc bu xiyayijotic ti yantic ch-ipaje. Yu'un ja'
yech ispasic li Imeneoe xchi'uc li Filetoe. 18 Iyictaic xa xch'unel li sc'op Rioxe, yan xa o
c'usi ta snopic. Yu'un chalic ti cha'cuxiemotic xae. Mu xa c'usi ta jmalatic ti yalojique.
Oy jayvo' jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe ti yo'onicuc xa xch'unic uque. 19 Ac'u mi
tsc'anic ti ac'u yicta sbaic ti much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe, pero jmoj sc'oplal ti c'usi
yaloj ti Rioxe. Ti much'utic j'ech'el yich'ojic ta muq'ue, mu xicta sbaic. Ja' yech ts'ibabil ta
sc'op Riox chac li'i: "Ti Cajvaltique xojtiquin ti much'utic ch-ich'on o ta muq'ue", xi onox

ts'ibabil. Ja' yech ts'ibabil noxtoc: “Ti much'utic yich'ojic ta muc' ti Cajvaltique chictaic spasel li c'usitic chopole”, xi onox ts'ibabil.

20 Li ta jp'ej muc'ta nae mu c'ajomuc no'ox oy plato ti pasbil ta oroe, ti pasbil ta platae. Oy pasbil ta te', oy pasbil ta lum. Li plato pasbil ta oroe xchi'uc ti pasbil ta platae, ja' más tsots sc'oplal chil li yajval nae. Ti pasbil ta te'e xchi'uc ti pasbil ta lume, mu masuc tsots sc'oplal chil. 21 Li vo'otique ja' yech chiyilotic ti Cajvaltic Jesucristoe. Ti much'utic tsc'an chtunic yu'un ti Cajvaltic Jesucristoe, ac'u sq'uel sbaic, mu me spasic li c'usitic chopole. Mi ja' yechotique, lec jc'oplaltic yu'un ti Cajvaltique, chitunotic yu'un. Spas cu'untic li c'usitic leque.

22 Mu me xanop chac c'u cha'al ta snopic li yan cremotique. Ja' chano chac c'u cha'al li much'utic sjunul yo'on yich'ojic ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe. Ja' ac'o ta avo'on spasel li c'usitic leque. Ch'uno ti ja' chascolta ti Cajvaltic Jesucristoe. C'anvanan. Mu me xaliques c'op. 23 Mi oy much'utic chasjac'be ti c'usitic mu c'u stue, mu me xatac'be yu'un ana'oj ti yic'al xlic o c'ope. 24-25 Ti much'utic ta xtunic yu'un ti Cajvaltic Jesucristoe ma'uc yabtelic ta sliquesic c'op. Ja' yabtelic ti lec ta sc'oponic scotol li crixchanoetique, ti lec ta xchanubtasvanique, ti tuc' chalbeic c'usi lec ta ch'unel ti much'utic ta xcrontainvanique. Tey chvinaj mi tsyulesbat ta sjolic yu'un Riox mi chictaic li c'usi snopoj stuquique. Mi iyul ta sjolique, chlic xch'unic li sc'op Rioxe. 26 Mi ixch'unique, chul ta sjolic ti teyic to'ox ta sc'ob ti pucuje, ti lo'lobilic to'oxe, ti xch'unojbeic to'ox smantale.

3

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan chlic spasic li crixchanoetique ti c'alal po'ot xa'ox xlaj li balamile

1 Tsc'an chana' noxtoc ti c'alal po'ot xa'ox xlaj li balamile, ti c'alal po'ot xcha'sut tal ti Jesucristoe, ta xlic jvocoltic vo'otic ti jch'unojtic li sc'op Rioxe. 2 Yu'un stuc xa no'ox ta xc'uxubin sbaic ti much'utic mu xch'unic li sc'op Rioxe. Ja' no'ox ta yo'onic li staq'uinique. Ta stoy sbaic. Chlabanvanic yu'un mu xa much'u xtaon cha'iic. Mu xch'unbe smantal stot sme'ic. Mu sna' xalic colaval c'alal oy c'usi ch-ac'batique. Mu xch'unic ti oy ti Rioxe, mu c'usi oy xi'elal cha'iic. 3 Muc much'u chc'uxubin. Mi icapique, mu xlaj yo'onic. Tsa'be smul xchi'iltac, tslo'iltaic. Mu xictaic spasel li c'usitic chopole. Pucujic tajmec. Chopol chilic li c'usitic leque. 4 Ta slo'lo xchi'ilic. Mu snopic lec ti c'usi ta spasique. Jtoybailetic tajmec. Ja' no'ox ta yo'onic spasel li c'usitic chal yo'onique; ma'uc tspasic c'usi lec chil ti Rioxe. 5 Chalic ti xch'unojic li sc'op Rioxe pero mu spasic li c'usi chale.

Ti much'utic ja' yech tspasique, mu me xachi'in. 6 Yu'un chanavic ta naetic li jlome, chalic li c'usi tsnop stuquique, ch-otesatic. Ta slo'loic antsetic ti mu xich' smelolique, ti c'usuc no'ox xch'unique. Ti antsetic le'e ac'u mi sna'ojic ti ep smulique, pero mu xicta sbaic. 7 Ja' lec cha'iic xchanel li c'usitic ach' to cha'iique. Lec cha'iic ti c'usiticuc no'ox lo'ilale. Yech'o ti mu xch'unic li sc'op Rioxe. 8 Li much'utic tslo'lo li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe, mu sc'anic ti chich'unbatotic li sc'op Riox chcaltic li vo'otique. Ja' chac c'u cha'al ti Janese xchi'uc ti Jambrese ti muc sc'anic ti chch'unbat ti c'usi iyalbe preserente ta Egipto ti Moisese. Chalic ti xch'unojique, pero ja' no'ox ta yo'onic spasel li c'usitic chopole. 9 Ta sta yora ti mu xa bu ch-ich'eic ta muq'ue, yu'un chilic onox li crixchanoetique ti ma'uc yech li c'usitic chalique. Ja' chac c'u cha'al muc x'ich'eic ta muc' ti Janese xchi'uc ti Jambrese, yu'un iyil ti crixchanoetique ti ma'uc yech ti c'usi iyalique.

10 Yan li vo'ote ja' achanoj c'u x'elan li co'one. Achanoj li c'usi lichanubtasvan oe. Aviloj ti ja' no'ox quich'oj ta muc' ti Cajvaltique. Ja' xa yech ach'unoj chac c'u cha'al jch'unoje. Ana'oj xa ti muc xquicta jba ti c'alal lichanubtasvane. Ana'oj ti c'u x'elan lic'anvane, ti icuch cu'un scotol ti c'usitic licha'leate. 11 Ana'oj ti icuch cu'un labanele, ti icuch cu'un ilbajinele. Ana'oj ti c'usi licha'leat ta Antioquíae, xchi'uc ta Iconioe, xchi'uc ta Listrae. Ja' liscolta ti Cajvaltic Jesuse ti jay'ech'el li'ilbajinate. 12 Ti much'utic ta xtunic yu'un ti Cajvaltic Jesucristoe ta onox staic ilbajinel. 13 Yan ti much'utic chopol c'usi tspasique xchi'uc li jlo'lovanejetique, más to chlic spasic li c'usitic chopole. Ta xlo'lovanic pero lo'lobilic uc.

14 Pero li vo'ote ja' me xapasulan o li c'usi achanoje, yu'un ana'oj ti yeche. Ana'oj ti
yech c'usi iyalic li much'utic laxchanubtase. 15 Yu'un ta abic'tal onox ava'i li sc'op Rioxe ti
ja' chiyalbotic ti mu xa bu chba quich'tic castico mi iquich'tic ta muc' ti Jesucristoe. 16 Li
sc'op Riox ts'ibabil comele ja' yaloj stuc ti Rioxe. Ja' chtun o ti chisyulesbotic ta joltic li
c'usi tsc'an ta jch'untique. Ja' tsyules ta joltic mi oy jmultique yo' xquictatic oe. Ja' ta
stsatsubtas co'ontic. Ja' chquiltic o ti c'usi lec ta pasele. 17 Ja' yo' spas o cu'untic scotol li
c'usitic leque, vo'otic ti quich'ojtic xa ta muc' ti Rioxe.

4

Ja' li' yaloj ti "alo me a'yuc c'usi yaloj ti Rioxe", x'utat comel yu'un Pablo ti Timoteoe

1 Ti c'usi chacalbe li'i, ya'yoj ti Rioxe xchi'uc ti Cajvaltic Jesucristo ti chtal pasvanuc ta
mantale, ti chalbe bu chbatic ta sbatel osil ti much'utic cuxajtic toe xchi'uc ti much'utic
chamemic xae. 2 Alo me a'yuc c'usi yaloj ti Rioxe. Mu me xanop ti oy sc'ac'alile, ti oy yorail
c'usi ora chavale. Ac'u mi mu sc'an xa'iic pero alo a'yuc. Ta slequil avo'on xaval li sc'op
Rioxe yo' xch'unic o ti much'utic mu to ta xch'unique, yo' xicta o sa'el smul ti much'u
staoj smule, yo' más spasic o scotolic li c'usitic lec chil ti Rioxe. 3 Yu'un ta sta yora ti mu
xa sc'an xa'iic c'usi yaloj ti Rioxe. Ja' no'ox ta sa'ic li c'usitic lec cha'i stuquique. Ta sa'ic
yan jchanubtasvanejetic yo' xchanubtasatic o ti c'usitic lec cha'i stuquique. 4 Ja' chictaic
xch'unel li sc'op Rioxe. Naca lo'il tsc'an cha'iic. 5 Li vo'ote nopo me lec scotol c'ac'al li c'usi
chapase. Ac'u mi abol aba, ts'ico me. Alo a'yuc c'usi yaloj ti Rioxe. Tunan yu'un ti Rioxe
chac c'u cha'al snopoj onox ti chatune.

6 Li vo'one po'ot xa xismilic. Lec mi ja' chilaj o ta milel li sc'op Rioxe. 7 Icuch xa cu'un
spasel li c'usitic leque. Ilaj xa ti c'usi liyac'be jpas ti Rioxe. Muc xquicta jba ta yich'el ta
muc' ti Cajvaltic Jesucristoe. 8 Ti jtrofeo ta xquich'e tey chabibil, ja' ti lec co'on ta sbatel
osile. Ja' jtojol ya'el ti litun yu'un ti Rioxe. Ja' no'ox yech ti much'utic chtunic yu'un ti
Cajvaltic Jesucristoe, ti smalaojic ta xtale, ta xich' stojolic ya'el uc, mu jtucuc no'ox ta
xquich'. Co'ol chiyac'botic ti Cajvaltique.

Ja' li' yaloj ti c'usi ta xich'be tal Pablo ti Timoteoe

9 Ta jc'an chtal aq'uelon ta ora mi xu' avu'une. 10 Yu'un iyicta sba ta yalel a'yuc sc'op Riox
ti Demase, ja' ba sa' li c'usi scuenta sba balamile, ibat ta Tesalónica. Li Crescentee ba yal
a'yuc sc'op Riox ta estado Galacia. Li Titoe ba yal a'yuc sc'op Riox ta estado Dalmacia.
11 Stuc xa li' jchi'uc li Lucase. Ti c'alal xatale, ic'o me tal li Marcose, bal xiscolta. 12 Li
Tíquicoe ijtac tal li' ta Efesoe. 13 Ti c'alal xatale, ich'bon me tal ti jpimilc'u'e ti tey ijcomtsan
ta sna Carpo ta Troase. Oy tey libroetic noxtoc, ich'bon me tal. Tey balbil vunetic noxtoc
ti más chtun cu'une. Ich'bon me tal ta persa.

14 Li Alejandro jtentaq'uine liscontrain tajmec. Tey tstojbe Riox ti c'usi chale. 15 P'ijan
me uc yu'un ta scrontain tajmec li sc'op Riox chcaltic ech'ele.

16 Ti ta primero to'ox iyal mantal ti preserentee ti chismeltsanbe ox jc'oplale, jtuc tey
icalbe li c'usi ta jpase. Muc much'u liscolta yu'un ixi' scotolic. Tey ch-aq'ueic ta pertonal
yu'un ti Rioxe ti muc xiscoltaique. 17 Ja' no'ox liscolta ti Cajvaltic Jesuse. Istsatsubtas
co'on yech'o ti jamal ical ti c'usi yaloje. Ep ma'uc j'israel iya'iic. Ja' lixchabi ti Cajvaltic
Jesucristoe, yech'o ti muc xismilique. 18 Ja' chiscolta yo' xcuch o cu'un scotol ti c'usitic
chixcha'le li crixchanoetique. Ja' chixchabi ti c'u cha'al xi'och o ta vinajel yo' bu ta spas
mantale. Ja' chquich'tic ta muc' ta sbatel osil. Toj lec ti ja' yech chc'ote.

Ja' li' yaloj ti i'albat chabanuc ti Timoteoe

19 Chabanuc xavalbe li Priscae xchi'uc li smalale, ja' li Aquilae. Chabanuc xavalbe li yajnil
ánima Onesíforoe xchi'uc li xch'amaltaque. 20 Li Erastoe tey icom ta Corinto. Li Trófimoe
tey ijcomtsan ta Mileto yu'un ip. 21 Ja' ta jc'an ti chtal aq'uelon ta ora mi xu' avu'une yo'to
mu ch-och corixmatic. Chabanicot la xal li Eubuloe, xchi'uc li Pudentee, xchi'uc li Linoe,
xchi'uc li Claudiae, xchi'uc scotol li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe.

22 Ac'u xchi'inot ti Cajvaltic Jesucristoe. Ac'u yac'boxuc crasia acotolic.

LI'I JA' SVUN TI APOXTOL PABLOE TI ISTS'IBABE TI TITOE

1 Vo'on Pabloon, ta jch'un ti c'usi chiyalbe ti Rioxe. Ja' yaj'apoxtolon ti Jesucristoe. Vo'on
list'uj ti chcal a'yuc li c'usi yaloje. Ja' chcalbe ya'iic li much'utic vo'ne onox st'ujoj ti Rioxe
ti chba xchi'inic ta sbatel osile, yo' xich'ic o ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe, yo' spasic o
li c'usitic leque. 2 Ja' onox yech snopoj ti Rioxe ti c'alal ch'abal to'ox li vinajel balamile ti
chicuxiotic ta sbatel osile. Ti Rioxe mu sna' snop c'op. 3 Sna'oj c'usi ora ta xvinaj ti c'usi
snopoje. Ti c'alal ista yorae, liyalbe ti chcal a'yuc ti c'usi snopoje. Ja' ta smantal stuc ti
Rioxe, ja' ti istoj jmultique yo' xba jchi'intic o ta sbatel osile. 4 Tito, chajc'opon ta vun,
vo'ot ti co'ol xchi'uc jch'amalot chca'ie yu'un ach'un li sc'op Riox ti c'alal lacalbee. Ac'u
yac'bot crasia ti Jtotic Riox ta vinajele xchi'uc ti Cajvaltic Jesucristoe. Ac'u xc'uxubinot.
Junuc me avo'on, mu me c'usi xal avo'on.

Ja' li' yaloj ti tsc'an t'ujbil lec ti much'u ta x'och ta jchanubtasvanej ta sc'op Rioxe

5 Ti li' laquicta ta Creta balamile, yu'un ja' chavalbe li much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe
ti bu mu to xa'ibeic smelole. Vo'ot chat'uj noxtoc ti much'u ta x'och ta jchanubtasvanej ta
sc'op Riox ta jujun jteclume chac c'u cha'al lacalbe comele. 6 Ja' me xat'uj ti much'utic lec
c'usitic tspasique, ti lec sc'oplalique, ti jun no'ox yajnilic yich'ojic ta muq'ue, ti yich'ojic ta
muc' Cajvaltic Jesús xchi'uc xch'amalique, ti lec sc'oplalic ti xch'amalique, ti ta xch'unbeic
smantal stot sme'ique. 7 Ja' yech tsc'an ti much'utic ta x'ochic ta jchanubtasvanej ta sc'op
Rioxe yu'un ja' chalic a'yuc li sc'op Rioxe. Ti tsc'an ti lec c'usitic tspasique, ja' yo' mu
sa'bat o smulique. Ja' tsc'an ti mu jtoybailicuque, ti mu xcapique, ti mu xyacubique, ti
mu sliquesic c'ope, ti mu xpich' yo'onic taq'uine. 8 Ja' tsc'an ti ch-otesvan ta snaique, ti
chmac'linvanique. Ja' tsc'an ti lec c'usitic ta snopique. Más lec mi ja' chat'uj ti much'utic
ba'yi ta snopic lec li c'usi tspasique, ti yech li c'usi chalique. Ja' tsc'an ti ja' no'ox ta yo'onic
ta spasic li c'usitic lec chil ti Rioxe, ti yictaojic xa spasel li c'usitic chopole. 9 Ja' tsc'an ti
j'ech'el xch'unojic o li sc'op Rioxe ti c'u x'elan ichanubtasatique, yo' j'ech'el xch'unic o ti
much'utic ta xchanubtasique. Mi oy much'u chal ti ma'uc yeche, sna'oj xa c'uxi tstac'be.
10 Ja' yech tsc'an ti chat'uje yu'un oy jayvo' ti mu xch'unic c'usi chal li sc'op Rioxe.
Sna'ic xa yilel, pero chlo'lovanic no'ox. Ja' chac c'u cha'al li jayvo' jchi'iltac ta jurioale ti
tsots sc'oplal cha'iic ti chavich'ic circuncisión ti yalojique, vo'oxuc ti ma'uc jurioooxuque
ti chach'unic li sc'op Rioxe. 11 Tsc'an pajesel ti much'utic ja' yech chalique, yu'un chicta
sba yu'unic sjunlejic ta na li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe. Yu'un mu xa c'u stu li
c'usi chaq'uic ta chanele, ja' no'ox tsc'an stojolic.
12 Oy to'ox jun vinic li' ta Creta ti ta más vo'nee, p'ij tajmec. Ja' yech iyal: "Vo'otic ti
li' nacalotic ta Cretae, naca jnopc'opotic, ja' no'ox ta co'ontic li jpucujiltique. Ch'ajotic
tajmec ta abtel, ja' ta jc'antic ti yech no'ox chive'otique", xi. 13 Yech ti c'usi iyale. Yech'o
un albo ya'iic ti mu me xch'unic c'usi chal li crixchanoetique, ti j'ech'el ac'u xch'unic li
sc'op Rioxe. 14 Albo ya'iic ti mu me ya'uc xch'unic lo'iletic ti chalic li jchi'iltac ta jurioale.
Mu me ya'uc xch'unic noxtoc ti c'usi chalic ti much'utic mu xch'unic ti yech ti c'usi yaloj
ti Rioxe.
15 Vo'otic ti lec xa co'ontique, lec chquiltic scotol li c'usitic ve'lilal chiyac'botic ti Rioxe.
Ch'abal jtosuc ve'lil ti chisocotic oe. Ti much'utic chopol sjolique, ti mu xch'unic li sc'op
Rioxe, mu c'usi lec chilic. Yu'un chopol onox sjolic, yech'o ti mu sna'ic mi lec, mi chopol
li c'usitic chalique xchi'uc li c'usitic tspasique. 16 "Quich'oj ta muc' ti Rioxe", xiic pero
tsnopic. Ja' chvinaj o ti c'usi tspasique ti muc bu yich'ojic ta muq'ue. Oy smul ch-ilatic
yu'un ti Rioxe yu'un mu xch'unic ti c'usi yaloje. Mi jset' mu spasic li c'usitic leque.

2

Ja' li' yaloj ti i'albat ti Titoe ti ja' ac'u yal li c'usitic leque ti xco'olaj xchi'uc li sc'op Rioxe

1 Li vo'ote ja' xaval a'yuc li c'usitic leque ti xco'olaj xchi'uc li sc'op Rioxe. 2 Albo ya'i li
moletique ti mu xa me ya'uc yacubicuque. Ac'u yaq'uic iluc li c'usi leque, ac'u xch'unic
c'usi yaloj ti Rioxe, ac'u c'anvanicuc, ac'u cuchuc yu'unic li c'usitic chtal ta stojolique.
3 Albo ya'i noxtoc li me'eletique ti ac'u spasic li c'usitic leque. Oyuc me smelol li c'usitic
chalique. Mu me sa'be smul xchi'ilic, mu xa me ya'uc yacubicuc. Ac'u yaq'uic iluc li
c'usitic leque. 4 Li me'eletique ac'u xchanubtasic li antsetique ti ac'u sc'an sbaic xchi'uc li
smalalique, ti ac'u xc'uxubin yolique. 5 Ac'u yalbe ti ac'u snopic lec li c'usitic ta spasique,
mu me snopic li c'usitic chopole. Ac'u xchanubtasic ti ac'u stuc'ulan snaique, ti lecuc
yo'onique, ti ac'u xch'unbeic smantal li smalalique. Mi yech tspasique, muc much'u xu'
chal ti chopol li sc'op Rioxe.
6 Albo noxtoc li viniquetique ti ac'u snopic lec li c'usitic ta spasique. 7 Ac'bo yil ti lec
c'usitic chapas li vo'ote yo' xchanic o uque. Lec me xachanubtasvan, lecuc me smelol li
c'usi chavale. 8 Mi naca lec li c'usi chavale xchi'uc li c'usi chachanubtasvan oe, muc much'u
xu' tsa' amul. Mi yech ta jpastique, ja' chq'uexav li much'utic chiscrontainotique.
9 Albo c'usi lec ta pasel noxtoc li mozoiletique ti ac'u xch'unbeic smantal li yajvalique, ti
mu me stac'ulanbeic ti c'usi ch-albatique. 10 Mu me xelc'anbeic c'usuc yu'un li yajvalique.
Ac'u yac'beic yil ti yich'ojic ta muq'ue, yo' xvinaj o ti yich'ojic ta muc' ti Rioxe, ja' ti much'u
istoj jmultique yo' xba jchi'intic o ta sbatel osile.
11 Ja' yech tsc'an ti Rioxe yu'un iyac' xa quiltic ti sc'anojotic tajmeque. Iyac' ta milel ti
Xch'amale, ja' itoj o li jmultic ta jcotoltique. 12 Ti sc'anojotic tajmec ti Rioxe, ja' chul o
ta joltic ti tsc'an ta xquictatic spasel li c'usitic chopole xchi'uc li c'usitic chal co'ontique
ti scuenta no'ox sba balamile. Ja' tsc'an ti ac'u jnoptic lec li c'usitic ta jpastique. Ja'
tsc'an ti naca yech li c'usi chcaltique. Sjunuluc me co'ontic ac'u jpastic c'usi lec chil ti
Rioxe ti c'u sjalil li' cuxulotic ta sba balamile. 13 Yu'un jun co'ontic jmalaojtic c'usi ora
chtal ti Cajvaltique, ja' ti Jesucristoe ti istoj jmultique. Ti c'alal xtale, mu c'u yech o
slequil. Ximuyubajotic xa yu'un ta jq'uelbetic xa sat. 14 Yu'un ja' iyac' sba ta milel ta scoj
jmultic yo' ti liloc'otic o ta mulile. Ja' xa ta jpastic ta sjunul co'ontic li c'usitic leque yu'un
xch'amalotic xa.
15 Ja' tsc'an ti yech chavalbee, ti yech chapatbe yo'onique. Mi oy much'u mu xch'une,
albo smelol yu'un ja' sva'anojot o ti Rioxe, yech'o ti xu' xavalbee. Ac'u xchan scotolic ti
yech tsc'an ti Rioxe chac c'u cha'al chavale.

3

Ja' li' yaloj ti ta slequil no'ox yo'on ti Rioxe ti ch'abal jmultic chiyilotique

1 Albo li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe ti ac'u yich'ic ta muc' li jyu'eletique xchi'uc
li jmeltsanejc'opetique, ac'u xch'unbeic smantal. Ta sjunul me yo'onic xch'unic mi oy c'usi
tsc'an pasele. 2 Albo noxtoc ti mu me xlo'iltavanique, ti mu me sliquesic c'ope. Ja' tsc'an
ti lec yo'onique. Mu me st'ujic ti much'u chich'ic ta muq'ue, ac'u yich'ic ta muc' scotol
crixchanoetic.
3 Yu'un yech to'ox ijpastic ti c'alal mu to'ox ta jch'untic li sc'op Rioxe. Mu jna'tic c'usi
lec ta nopel, mu jch'untic mantal, lo'lobilotic to'ox. Ja' ijpastic ti c'usitic chal co'ontique.
Ja' no'ox ta co'ontic spasel li c'usitic chopole. Chopol iquiltic li jchi'iltactique, lic'ac'al-
o'ontavanotic. Chopol liyilotic uc, co'olco'ol ijcapan jbatic. 4-5 Ac'u mi chopolotic, pero ti
Rioxe iyac' quiltic ti lec yo'one, ti sc'anojotique; istoj jmultic. Mu'nuc oy c'usi lec ijpastic
ti istoj jmultique; ta slequil no'ox yo'on lixc'uxubinotic. Lislecubtasbotic co'ontic ti Ch'ul
Espíritue, li'ach'ubotic xa ya'el yu'un naca xa lec li c'usitic ta jnoptique. 6 Ti Rioxe j'ech'el
iyac' jchi'intic ti Ch'ul Espíritue yu'un ijch'untic ti ja' istoj jmultic ti Jesucristoe. 7 Ta slequil
no'ox yo'on ti Rioxe ti ch'abal jmultic chiyilotique. Lavie ja' xa no'ox ta jmalatic ti c'usi
ora chba jchi'intic ta sbatel osile.
8 Ja' yech smelol ti c'usi lacalbee. Ja' ta jc'an ti chavalbe li jchi'iltactic ta xch'unel li
sc'op Rioxe yo' spasic o li c'usitic leque. Mi ja' ta spasic li c'usitic leque, ta xtunic li' ta sba
balamile. 9 Li vo'ote mi oy much'u chasjac'be ti c'usitic mu c'u stue, mu me xatac'be. Mu
me xachiquinta li c'usitic chal li jchi'iltac ta jurioale ti ja' no'ox tsnopilanic ti c'u x'elan

i'ech'ic ti vo'ne moletique, ti tsc'ac'al'o'onta o sbaic ta yalbel smelol li smantal Rioxe ti yaloj
comel ti Moisese. Le'e mu c'u stu.
10 Li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe, mi oy much'u ti yan o c'usi lic yac' ta chanele,
albo j'ech'el cha'ech'eluc ti chopol ti x'elan tspase. Mi mu xch'une, mu me xavac' ochuc
ta templo. 11 Ti much'u yech tspase, ja' no'ox ta yo'on spasel li c'usitic chopole. Li stuque
sna'oj ti chopol li c'usi tspase.

Ja' li' yaloj ti i'albat ti Titoe ti chba xchi'in sbaic xchi'uc ti Pabloe

12 Oy much'u ta jtac tal. Tey ta jnop mi ja' ta jtac tal li Artémase, o mi ja' li Tíquicoe. Ti
c'alal xul yo' bu nacalote, ja' chcom ta aq'uexol. Li vo'ote cha'abulaj chba jchi'in jbatic ta
jteclum Nicópolis. Yu'un ijnop ti tey chba ech'uc cu'un li corixmatique. 13 Ti c'alal xloq'uic
ech'el li Apolose xchi'uc li Zenas jc'opojele, ac'bo ech'el c'usi chtun yu'unic ta be. 14 Ja'
no'ox yech li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe li'toe, albo ti ac'u spasic li c'usitic leque.
Ac'u scoltaic li much'utic ch'abal c'usuc yu'unique yo' xvinaj o ti xch'unojique.
15 Chabanicot la xal li much'utic li' jchi'uque. Chabanuc xavalbe uc li much'utic
sc'anojoticotique ti co'ol jch'unojtic sc'op Rioxe jchi'uctique. Ac'u yac'boxuc crasia acotolic
ti Rioxe.

LI'I JA' SVUN TI APOXTOL PABLOE TI ISTS'IBABE TI FILEMONE

1 Filemón, vo'ot ti jc'anojoticotique, ti co'ol chitunotic yu'un ti Rioxe, chajc'oponticotic
tal ta vun xchi'uc li Timoteoe, vo'on Pabloon. Li' tiq'uilon ta chuquele yu'un ja' yech isc'an
ti Jesucristoe. 2 Chajc'oponic xchi'uc lavajnil Apiae, xchi'uc lacrem Arquipoe ti mu xi' o
contrainele, ti yac'oj to persa chal a'yuc c'usi yaloj ti Cajvaltic Jesucristoe. Ta jc'oponic uc
li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe ti li' tstsob sbaic ta anae. 3 Ac'u yac'boxuc crasia ti
Jtotic Riox ta vinajele xchi'uc ti Cajvaltic Jesucristoe. Junuc me avo'onic, mu me c'usi xal
avo'onic.

Ja' li' yaloj ti sc'anoj Cajvaltic Jesucristo ti Filemone, ti yich'oj ta muq'ue

4-5 Ti ju'ech'el chajc'oponbe Rioxe, "colaval" chcut ti avich'oj xa ta muq'ue. Yu'un ica'i
ac'oplal ti ac'anoj ti Cajvaltic Jesuse, ti ac'anoj noxtoc li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op
Rioxe. 6 Ti chapas li c'usitic leque, ja' chilic o ti spas yu'unic uc, lavi co'ol slecubtasoj
avo'onic ti Jesucristoe. 7 Ja' jpatoj o co'on, ja' jun o co'on tajmec ti ac'anoj li jchi'iltactique.
Lavi ja' yechot li vo'ote, más sjunul yo'on tspasic c'usi lec chil ti Cajvaltique.

Ja' li' yaloj ti i'albat ti Filemone ti ac'u xcha'ic' ti smozoe

8 Lavi ac'anoj li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe, abulajan a'ibon li c'usi chacalbee.
Lavi chitun yu'un ti Cristoe, xu' chacalbe jp'eluc ti paso li c'usi chacalbee yu'un ja'
yech tsc'an ti Rioxe. 9 Pero mu'nuc chajpas ta mantal, chacalbe no'ox ti c'uxubajicon ta
avo'one, vo'on Pabloon, molon xa, tiq'uilon ta chuquel yu'un ja' yech isc'an ti Jesucristoe.
10 Abulajan c'uxubinbon lamozo Onésimoe, yu'un co'ol xchi'uc jch'amal chca'i yu'un vo'on
icalbe sc'op Riox li' ta chuclebale, ixch'un.
11 Ja' onox amozo, vo'ot amanoj, pero muc bu lec itun avu'un. Lavie co'ol xa chtun
cu'untic. 12 Chajtacbe sutel tal. Abulajan ic'bon. Ti c'alal xaviq'ue, co'ol xchi'uc vo'on
avic'on ya'el. 13 Ti manchuc amanoje, lec ti li' chixchi'in o ti yechuque. Yu'un co'ol xchi'uc
vo'ot li' chacoltaon ya'el ti li' tiq'uilon o ta chuquel ti chcal a'yuc ti chac' jcuxlejaltic ta
sbatel osil ti Jesucristoe. 14 Pero mu jc'an jnop jtuc ti li' chixchi'in oe. Mu jc'an ti ta sujel
chavac' scoltaone. Más lec mi anop atuc ti chavac' jchi'ine. 15 Ac'u mi vo'ne xa sjatavel
loq'uel ta ana, yu'un nan yech isc'an ti Rioxe yo' xba achi'in o abaic ta sbatel osile. 16 Ma'uc
xa no'ox amozo ya'el ti chaviq'ue, yu'un jchi'iltic xa ta xch'unel li sc'op Rioxe chac c'u
cha'al li yane ti jc'anojtique. Yu'un jc'anoj tajmec li Onésimoe. Li vo'ote más to ac'anoj
yu'un ja' amozo. Lavie co'ol xa avich'ojic ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe.
17 Lavi jchi'il xa jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ic'o lamozo Onésimoe. Ti c'alal xaviq'ue,
co'ol xchi'uc vo'on avic'on ya'el. 18 Ti x'elan ijatave, mi oy xa yil avu'une, vo'on ta jtojbe.
19 Vo'on Pabloon ijts'iba jtuc ti chajtojbe li yile. Na'o me ti vo'on ba'yi ical ava'i li sc'op
Rioxe yo' xacuxi o ta sbatel osile, pero ch'abal avil cu'un. 20 Filemón, patbon co'on lavi
co'ol xa quich'ojtic ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe. Ic'o lamozo Onésimoe.
21 Ti c'usi lajts'ibabee jna'oj ti chach'une. Jna'oj ti más to chapas ti c'usi lacalbee. 22 Lavi
chac'oponbecon Rioxe, jna'oj onox ti chiloc' ta chuquele, ti chtal jq'ueloxuque, yech'o un
ch'ubabon jc'oluc ana noxtoc.

Ja' li' yaloj ti i'albat chabanuc ti Filemone

23 Chabanicot la xal li Epáfrase, ti li' tal xchi'inon ta chuclebale yu'un ja' yech iyulesbat
ta sjol yu'un ti Jesucristoe. 24 Chabanicot la xal uc li Marcose, xchi'uc li Aristárcoe, xchi'uc
li Demase, xchi'uc li Lucase, yu'un co'ol chitunoticotic yu'un ti Cajvaltique.
25 Ac'u yac'boxuc crasia ti Cajvaltic Jesucristoe.

HEBREOS
JA' SVUN J'ISRAELETIC TI YICH'OJIC TA MUC' TI CAJVALTIC JESUSE

Ja' li' yaloj ti lisc'oponotic xa ya'el ti Rioxe yu'un i'ay li' ta sba balamil ti Xch'amale

1 Ti Rioxe ep ta ech'el isc'opon ya'el ti vo'ne moletique yu'un ja' isp'ijubtas ti yaj'alc'op-
taque ti c'usitic iyalique. Stosoltosol ti c'usitic i'albatique xchi'uc ti c'usitic i'ac'bat spasic
jujune. 2 Lavi po'ot xa xlaj li balamile lisc'oponotic xa ya'el uc ti Rioxe yu'un i'ay li' ta sba
balamil ti Xch'amale. Ti Xch'amale ja' iyac'be spas balamil xchi'uc scotol li c'usitic oye,
ja' iyac'be scuentain scotol. 3 Ti i'ay ti Xch'amale, ja' ivinaj o ti toj lec yo'on ti Rioxe. Ti
c'usitic ispas ti c'alal i'ay li' ta sba balamile, ja' ivinaj o ti jun xchi'uc ti Rioxe. Oy syu'el.
Ja' ta syu'el ti lec scotol li c'usitic oye. Ja' ay stoj jmultic. Ts'acal to ibat ta vinajel, tey ba
chotluc ta sbats'ic'ob ti Rioxe. Tey tspas mantal.
4 Ti Xch'amal Rioxe ja' más tsots yabtel; ja' jutuc no'ox yabtelic ti anjeletic ta vinajele.
Yu'un "ja' Jch'amal", xi ti Rioxe, ja' ivinaj o ti ja' tsots yabtele.

Ja' li' yaloj ti ja' tsots yabtel ti Xch'amal Rioxe; ja' jutuc no'ox yabtelic ti anjeletique

5 Vo'ot Jch'amalot, chcac' iluc ti vo'ot Jch'amalote,
x'utat onox. Mi jun anjel muc bu yech i'albat.
Vo'on Stoton, ja' Jch'amal,
xi onox ts'ibabil. Mi jun anjel muc bu yech i'albat. 6 Ti Rioxe iyal ti c'alal istac tal ta sba
balamil ti junjun Xch'amale:
Scotol li caj'anjeltaque ta xich'ic ta muc' li Jch'amale,
xi onox. 7 Yan ti anjeletique ja' yech ts'ibabil sc'oplalic ta sc'op Riox:
Ti anjeletique co'olic xchi'uc ic',
co'olic xchi'uc leb c'oc', mantal no'ox ta xch'unic,
xi ts'ibabil. 8 Yan ti Xch'amal Rioxe ja' yech ts'ibabil sc'oplal ta sc'op Riox:
Vo'ot Rioxot, vo'ot chapas mantal ta sbatel osil.
Naca lec li c'usitic chavale.
9 Ja' ac'anoj li c'usitic leque.
Mu xac'an li c'usitic chopole.
Yech'o ti vo'ot más chayac'be bentisyon ti Rioxe, ja' lavajvale,
yech'o un jun avo'on.
Muc much'u yech ti jun yo'one,
xi ts'ibabil. 10 Ja' yech ts'ibabil sc'oplal noxtoc:
Cajval, vo'ot apasoj vinajel balamil.
11 Li vinajele sna' xlaj.
Yan li vo'ote cuxulot ta sbatel osil.
Li vinajele sna' xmolib ya'el, co'ol xchi'uc c'u'uletic.
12 Ta sta yora chabal, co'ol xchi'uc jbal jc'u'ticotic.
Chaq'uexta chac c'u cha'al jq'uexta jbaticotic.
Yan li vo'ote mu xana' xacham,
xi ts'ibabil. 13 Ti Rioxe ja' onox yech iyalbe ti Xch'amale:
Chachoti ta jbats'ic'ob,
chapas mantal ti c'u sjalil xch'un o amantal cu'un scotol lacrontae,
xut onox. Mi jun anjel muc bu yech i'albat. 14 Scotol ti anjeletique chtunic no'ox. Chtaqueic
tal yu'un ti Rioxe, chtal xchabiotic vo'otic ti chicuxiotic ta sbatel osile.

2

Ja' li' yaloj ti chicuxiotic ta sbatel osil mi ta jch'untic ti ja' chac' jcuxlejaltic ti Cajvaltic Jesuse

1 Yech'o un ac'u jch'untic ti c'usitic ca'yojtique yo' mu xquicta o jbatique. 2 Ti vo'ne
moletique i'albatic li smantaltac Rioxe. Ac'u mi anjeletic no'ox iyal, pero persa ixch'unic.
Ti much'utic muc xch'unique iyich'ic castico. Ja' yech iyich'ic ti c'u x'elan smulique. 3 Li

vo'otique ¿c'u ma xi mu xquich'tic castico ana'ojic ti mi mu jch'untic ti ja' chac' jcuxlejaltic
ta sbatel osil ti Cajvaltic Jesuse? Ti Cajvaltic Jesuse ja' iyal ti chac' jcuxlejaltic ta sbatel osile.
Ts'acal to liyalbotic ti much'utic iya'iique. [4] Ti Rioxe iyac' iluc ti ja' yaloj ti c'usitic iyalique,
yu'un stosoltosol iyaq'uic iluc ti oy slequilal syu'elale. Ispasic noxtoc ti c'usi i'ac'bat spasic
jujuntal yu'un ti Ch'ul Espíritue, ja' ti c'u x'elan tsc'an yo'on stuc ti Ch'ul Espíritue.

Ja' li' yaloj ti isco'oltas sba chac c'u cha'al vo'otic ti Jesuse, yech'o ti icham ta scoj jmultique

[5] Ti Rioxe ma'uc anjeletic chac'be scuentain ti ach' balamil ti yolel chcalbe sc'oplale.
[6] Vo'otic chac' jcuentaintic. Ts'ibabil ta sc'op Riox ti oy much'u ja' yech iyalbe ti Rioxe:
Ac'u mi mu c'u jtuticotic vo'oticotic li crixchanooticotique,
pero teyoticotic ta avo'on.
[7] Jliquel no'ox ti muc bu tsots cabtelticotique; ja' tsots yabtel ti anjeletique.
Ts'acal to vo'oticotic xa tsots cabtelticotic.
Yu'un ta sta yora ti chavac'oticotic ta ich'el ta muq'ue.
Yu'un chavac' jcuentainticotic li c'usitic apasoje.
[8] Chavac' jpasticotic ta mantal scotol,
xi ts'ibabil. Ti x'elan ts'ibabile, ja' chul o ta joltic ti chac' jcuentaintic scotol ti Rioxe. Pero
sc'an to xquiltic ti chac' jpastic ta mantal scotole. [9] Ja' no'ox chquiltic ti ich'bil xa ta muc'
ti Jesuse. Ti c'alal li' to'ox ta sba balamile, jutuc to'ox yabtel; ja' tsots to'ox yabtelic ti
anjeletique. Pero lavie ich'bil xa ta muc' yu'un ay chamuc ta scoj jmultic jcotoltic. Ja'
ivinaj o ti sc'anojotic ti Rioxe.

[10] Ti ispas c'usitic oy ti Rioxe, xchi'uc ti lispasotique, ja' yo' x'ich'e o ta muc' ta sbatel
osile. Ja' tsc'an ti ep xch'amaltac chbatic ta vinajele, yech'o ti isnop ti persa ay yac' svocol
li' ta sba balamil ti Xch'amale yo' itoj o li smulique. [11] Vo'otic ti slecubtasoj xa co'ontique,
jun xa jtotic jchi'uctic, yech'o ti mu xq'uexav ta yalel ti "quits'in, quixlel" xiyutotique. [12] Ja'
onox yech ts'ibabil ta sc'op Riox:
Chcalbe ac'oplal li quits'intaque li quixleltaque.
Chaquich'ticotic ta muc' jcotolticotic,
xut Stot ti Cajvaltic Jesucristoe.
[13] Jpatoj co'on ti chiscolta ti Rioxe,
xi noxtoc.
Li' jchi'inojbe li xch'amaltac Rioxe ti iyac' yich'icon ta muq'ue,
xi noxtoc.

[14] Li vo'otique oy jpat jxocontic, oy jch'ich'eltic. Ja' no'ox yech ti c'alal i'ay ti Xch'amal
Rioxe, oy spat xocon, oy xch'ich'el, yech'o ti ichame. Ti ichame, ja' ich'ay o syu'el ti
much'u chiyic'otic ech'el ta c'oq'ue, ja' ti pucuje. [15] Ja' yo' xch'ay o cu'untic xi'el ti xi'em
chichamotique. Yu'un jna'ojtic ti chi'ochotic ta c'oq'ue, ja' xi'emotic o. [16] Ma'uc ixc'uxubin
ti anjeletique; vo'otic lixc'uxubinotic ti smomotic ti Abraame. [17] Yech'o ti persa isco'oltas
sba chac c'u cha'al vo'otic ti Jesuse. Ja' jchi'iltic. Lixc'uxubinotic, listojbotic jmultic yech'o
ti ja' i'och ta totil pale yo' bu ti Rioxe. Ti iyac' svocole, ja' ijtatic o pertonal. [18] Abol xa sba
iya'i li' ta sba balamile ti c'alal iq'uele mi ta xch'un spasel li c'usitic chopole, pero muc bu
ixch'un. Yech'o ti xu' chiscoltaotic ti c'alal xiq'uelatotic mi ta jch'untic spasel li c'usitic
chopole.

3

Ja' li' yaloj ti ich'bil xa ta muc' ti Jesuse; ja' xa muc bu ich'bil ta muc' ti Moisese

[1] Yech'o un, vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ti co'ol slecubtasoj co'ontic
ti Rioxe, ti co'ol chiyic'otic ech'el ta vinajele, nopic c'u x'elan yo'on ti Jesucristoe ti
jch'unojtic ti ja' ay yalbotic c'u x'elan chicuxiotic ta sbatel osile, ti ja' i'och ta totil palee.
[2] Ti Jesuse sjunul yo'on iyich' ta muc' ti much'u i'ac'bon yabtele, ja' ti Rioxe. Ja' chac c'u
cha'al sjunul yo'on iyich' ta muc' Riox ti Moisese ti i'ac'bat scuentain scotol ti much'utic
st'ujoj ti Rioxe, ja' ti vo'ne moletique. [3] Pero ti Jesuse ja' yech smelol ti más ch-ich'e ta
muq'ue, ti xu' xa mu x'ich'e ta muc' ti Moisese. Yu'un co'ol xchi'uc alvanil ti Jesuse ti ja'

ich'bil ta muq'ue; ma'uc ch-ich'e ta muc' li na spasoje. [4] Li naetique oy much'u tsmeltsan.
Pero scotol li c'usitic oye, ja' spasoj ti Rioxe. [5-6] Ti Moisese yajtunel no'ox Riox. Sjunul yo'on
iscuentain ti much'utic st'ujoj ti Rioxe, ja' ti vo'ne moletique. Ti x'elan ispase, ja' ivinaj
o ti chtal to ti much'u chiscuentainotic jcotoltique, ja' ti Jesucristoe. Ti chiscuentainotic
jcotoltique, yu'un ja' ch'amalil, ma'uc no'ox jtunel. Vo'otic xa chiscuentainotic ti mi jpatoj
co'ontic ti chiyac'botic jcuxlejaltic ta sbatel osile.

Ja' li' yaloj ti chba xcuxic ti much'utic yich'ojic ta muc' ti Rioxe

[7] Ti Ch'ul Espíritue ja' tsyules ta joltic ti ja' yech ts'ibabil ta sc'op Riox chac li'i:
Mi oy c'usi chayalbeic Riox lavie,
[8] pasic me ti c'usi chayalbeique.
Mu me ja'uc ti mu xach'unic chac c'u cha'al ispasic ta xocol balamil ti vo'ne moletique.
[9] Ja' tey istoy sbaic ti amuc'tatotique.
Ac'u mi iyilic cha'vinic jabil ti c'u x'elan ijcoltaique,
pero muc xch'unic ti c'usitic icalbeique.
[10] Ti jq'uex achi'ilic chcale chopol ica'i ti c'usitic ispasique,
yu'un ja' no'ox ispasic ti c'usitic iyal yo'on stuquique.
Muc xiyich'beic ta muc' ti c'usitic icalbeique.
[11] Ti chopol ica'i ti c'usitic ispasique,
mu xa x'ochic yo' bu caloj ta xcuxique,
xi ti Rioxe, xi ts'ibabil.

[12] Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, q'uelo me abaic. Mu me ja'uc ti chopol
ajolique, ti mu xach'unique, ti chavicta abaic ta yich'el ta muc' ti Riox cuxul ta sbatel osile.
[13] Ja' tsc'an ti co'olco'ol chatsatsubtasbe aba avo'onic jujun c'ac'ale lavi oy to c'uxubinele,
yo' mu xach'unic o lo'loel yu'un li c'usitic chopole. Mi mu xatsatsubtasbe aba avo'onique,
yic'al mu xa xac'an xava'iic li sc'op Rioxe. [14] Yo' ti xicuxiotic o ta sbatel osil xchi'uc ti
Cristoe, ja' tsc'an ti j'ech'el jch'unojtic chac c'u cha'al lic jch'untique.

[15] Yech'o un "mi oy c'usi chayalbeic Riox lavie, pasic me ti c'usi chayalbeique. Mu me
ja'uc ti mu xach'unic chac c'u cha'al ti vo'ne moletique", xi onox ts'ibabil. [16] Ti much'utic
muc xch'unic ti c'usitic i'albatic yu'un ti Rioxe, ja' ti vo'ne moletique ti iloq'uesatic tal
ta mozoil ta Egipto yu'un ti Moisese. [17] Ti much'utic chopol i'ileic cha'vinic jabil yu'un ti
Rioxe, ja' ti much'utic isa' smulic ta xocol balamil ti tey ichamique. [18] Ti much'utic i'albatic
yu'un ti Rioxe ti jmoj mu x'ochic yo' bu ta xcuxique, ja' ti much'utic muc xch'unic c'usi
i'albatic yu'un ti Rioxe. [19] Yech'o un ja' chquiltic o c'u yu'un ti muc x'ochique. Ja' ti muc
xch'unic ti c'usi i'albatic yu'un ti Rioxe.

4

[1] Lavie liyalbotic xa ti Rioxe ti xu' chba jcuxtic yo' bu chcuxe. Ma'uc to me ti mu
xa'ochic junuque. [2] Yu'un ica'itic xa uc ti xu' chba jcuxtique chac c'u cha'al iya'iic ti vo'ne
moletique. Pero muc x'ochic ti vo'ne moletique, ja' ti muc xch'unique. [3] Lavi jch'unojtic
xa li vo'otique, chi'ochotic yo' bu yaloj Riox ta jcuxtique. Ti vo'ne moletique muc x'aq'ue
ochicuc. Ja' yech i'albat sc'oplalic yu'un ti Rioxe:
Ti chopol ica'i ti c'usitic ispasique,
mu xa x'ochic yo' bu caloj ta xcuxique,
xi ti Rioxe. Pero ti Rioxe snopoj onox ti oy much'utic ta xcuxic xchi'uque. Ja'o isnop ti
c'alal lic spas li vinajel balamile. [4] Ja' yech ts'ibabil ta sc'op Riox: "Ti c'alal laj spas scotol li
c'usitic oye, ixcux ta svucubal c'ac'al ti Rioxe", xi. [5] Ja' yech ts'ibabil noxtoc:
Mu xa x'ochic yo' bu caloj ta xcuxique,
xi ti Rioxe. [6] Ti muc x'ochique, yech'o un sc'an to ti much'utic ta x'och xcuxique. Ti
much'utic ba'yi iya'iique muc x'ochic, ja' ti muc xch'unic ti c'usitic i'albatic yu'un ti Rioxe.
[7] Yech'o un ti Rioxe iyal onox ti yan o much'utic ch-ochique, vo'otic xa chi'ochotic un.
Ixch'amunbe onox ye ti Davide ti c'alal vo'ne xa'ox xchamelic ti moletic muc xch'unique.
Ja' iyal chac c'u cha'al lacalbeic xae.

Mi oy c'usi chayalbeic Rioxe lavie,
pasic me ti c'usi chayalbeique.
Mu me ja'uc ti mu xach'unique,
xi. [8] Ti ja'uc xa xcuxobil yo'onic ta jmoj li Canaán ti ich'acbatic yu'un Josué ti vo'ne
moletique, ti Rioxe muc xa xal ti oy to bu chba jcuxtique. [9] Oy to bu chba xcuxic ta jmoj
ti much'utic yich'ojic ta muc' Rioxe lavie. [10] Ti much'utic ochemic xa yo' bu chac' jcuxtic
ti Rioxe, mu xa bu ta x'abtejic chac c'u cha'al mu xa bu i'abtej ti c'alal ilaj yabtel ti Rioxe.
[11] Yech'o un ja' ac'u jc'antic ti chi'ochotic yo' bu chac' jcuxtic ti Rioxe. Mu me jchantic chac
c'u cha'al ti vo'ne moletique ti muc xch'unique.

[12] Li sc'op Rioxe cuxul. Mi ta jch'untique, chquiltic ti chc'ot li c'usitic chale. Ja' chca'itic
o mi lec, o mi chopol, li c'usitic ta jnoptique. Más oy ye ya'el; ja' jutuc no'ox ye li espadae ti
juxbil xcha'jotol yee, xu' to xmac ta bac. Yan li sc'op Rioxe mu c'usi chmac o. [13] Mu c'usi ti
muc bu yiloj ti Rioxe, yiloj scotol. Ta sta yora ti chiyalbotic ti c'u x'elan li'ech'otic jujuntal
li' ta sba balamile.

Ja' li' yaloj ti ja' xa totil pale ta vinajel ti Jesuse, tey chtun cu'untic

[14] Lavi oy xa totil pale ta vinajele ti chtun cu'untique, ja' ti Jesuse, ti Xch'amal Rioxe,
yech'o un j'ech'el ac'u quich'tic ta muc' chac c'u cha'al iloc' ta quetic jujuntale. [15] Ti totil
pale ta xtun cu'untique iya'i li vocol uque ti c'alal iq'uelbat yo'one, ja' no'ox ti muc bu isa'
smule. Yech'o un chisc'oponbotic Rioxe ti c'alal chiq'uelbatotic co'ontique yo' mu jsa' o
jmultic uque. [16] Yech'o un mu me xixi'otic ta sc'oponel ti Rioxe. Yu'un sc'anojotic tajmec.
Chiyac'otic ta pertonal, chiscoltaotic ti c'alal oy c'usi palta chca'itique.

5

[1] Ti totil paleetic laj ech'uque jchi'iltactic no'ox. Ja' yabtelic ti iyaq'uic ch'ich'e yo' ti
xiyac'otic o ta pertonal ti Rioxe. [2] Sna' sa' smulic uc, yech'o ti lic'uxubajotic ta yo'onic ti
muc jna'tic li c'usitic leque xchi'uc ti c'alal lislo'lootic li mulile. [3] Ti sna' sa' smulic uque,
ba'yi iyaq'uic ch'ich' yo' x'aq'ueic o ta pertonal yu'un ti Rioxe uque.

[4] Ti much'utic i'ochic ta totil paleale muc bu istic' sba stuquic. Ja' it'ujeic yu'un ti Rioxe
chac c'u cha'al it'uje ti Aarone. [5] Ja' no'ox yech ti Cristoe, mu stucuc no'ox istic' sba ta totil
paleal; ja' it'uje yu'un ti Rioxe.
Vo'ot Jch'amalot, ta xcac' iluc ti vo'ot Jch'amalote,
x'utat onox yu'un ti Rioxe.
[6] Vo'ot cha'och ta totil paleal ta sbatel osil.
Cha'tos avabtel chavich' chac c'u cha'al cha'tos yabtel ti Melquisedeque,
x'utat onox yu'un ti Rioxe. [7] Ti c'alal li' to'ox ta sba balamil ti Cristoe, oy spat xocon chac
c'u cha'al vo'otic. Ti c'alal po'ot xa'ox xchame, i'oc' i'avan ti c'alal isc'opon Rioxe. Sna'oj
ti oy syu'ele, ti xu' chcoltaone. Ti ixch'un c'usi i'albat yu'un ti Rioxe, i'ich'bat ta muc' ti
c'usi iyale, yech'o ti icha'cuxesate. [8] Ac'u mi ja' Xch'amal Rioxe, iyac' svocol uc. Ti x'elan
iyac' svocole, ja' iya'i o c'u x'elan ta ch'unel c'usi tsc'an ti Rioxe. [9] Ti c'usitic i'albat yu'un
ti Rioxe ispas scotol, yech'o ti ch-aq'ueic ta pertonal scotol ti much'utic ch-ich'on o ta
muq'ue, chcuxiic ta sbatel osil. [10] Yu'un ja' iyal ti Rioxe ti i'och ta totil paleal cu'untique, ti
cha'tos yabtel iyich' chac c'u cha'al cha'tos yabtel ti Melquisedeque.

Ja' li' yaloj ti mu xa xu' jcha'ich'tic ta muc' ti Rioxe mi ijnoptic ti j'ech'el chquicta jbatique

[11] Ti totil pale chacalbeique ep to sc'oplal. Pero mu xa jc'an lec xacalbeic yu'un mu
xac'an xach'unic. [12] Vo'ne xa lic ava'iic, jchanubtasvanejoxuc xa ti yechuque. Pero lavie
chac'anic albel ta ach' yu'un mu xa xana'ic ti c'usitic ba'yi ava'iique. Co'oloxuc xchi'uc
unen ya'el ti naca to chu'ul chipane, ti mu to sna' xve'e. [13] Neneoxuc to ya'el chac c'u cha'al
li jchu'nometique. Yu'un mu to xana'ic li c'usitic leque. [14] Li ve'lile ja' tslajes li much'utic
yulem xa xch'ulelique. Yu'un sna'ic xa c'usi lec, sna'ic xa c'usi chopol.

6

1 Yech'o un ac'u ca'itic más li sc'op Rioxe yo' j'ech'el jch'untic o ti chiscoltaotique. Mu
me ja'uc no'ox tey xi'al'onotic o ti c'u x'elan li'albatotic ti c'alal lic jch'untic ti c'usi yaloj ti
Cristoe. Tsc'an ti más ta jch'untique. Mu me ja'uc no'ox xcalulanbe jbatic ti ac'u quictatic
li c'usitic chopole, ti ac'u jch'untic ti chiscoltaotic ti Rioxe. 2 Mu me ja'uc no'ox xcalulanbe
jbatic sc'oplal li ich'vo'e, xchi'uc ti iyac' sc'obic ta joltique, xchi'uc ti chicha'cuxiotique,
xchi'uc ti oy castico ta sbatel osile. Yu'un ma'uc ta jch'untic o ti chiscoltaotic ti Rioxe mi
ja' no'ox chcalulanbe jbatique. 3 Mi sc'an Rioxe, ja' xa chacalbeic ti c'usi j'ech'el chach'unic
oe.
4-6 Li much'u ixch'un xa ti yech ti c'usi yaloj ti Rioxe, ti iya'i c'u slequil li smoton ti i'ac'bat
yu'un ti Rioxe, ti i'ac'bat xchi'in ti Ch'ul Espíritue, ti iya'i xa c'u slequil c'usi yaloj ti Rioxe,
ti iya'i xa c'u x'elan tslecubtas co'ontic yo' lec o co'ontic c'alal xic'ototic ta ach' balamile,
mi isnop ti j'ech'el chicta sba ta yich'el ta muc' ti Cajvaltique, mu xa xu' xcha'ich' ta muc'
noxtoc. Yu'un mu xa sc'anbe ti Xch'amal Rioxe, yech'o un co'ol sjolic xchi'uc ti much'utic
ijipanvanic ta cruze, ti i'ac'vanic ta q'uexlale. 7 Ja' tsc'an ti ja' yechotic chac c'u cha'al
li voc'bil osile ti tey no'ox chuch' yalel vo' ti c'alal chac' vo'e. Lec ta xch'i li c'usitic ta
jts'untique yu'un chac' bentisyon ti Rioxe. 8 Mu me ja'uc yechicotic chac c'u cha'al ti bu
naca ch'ix ta xch'ie, ti mu c'u stue, ti ta onox xich' chiq'uele.
9 Ti x'elan chacalbeique, mu jch'un ti vo'oxuc ac'oplalique ti jc'anojoxuque. Jna'oj
ti chacuxiic onox ta sbatel osile. 10 Ti Rioxe lec c'usitic tspas. Mu xch'ay xa'i ti
lac'uxubinvanique, ti acoltaic li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe. Jna'oj ti yech
chapasulanic lavie. 11 Pero ja' ta jc'anticotic ti ja' no'ox yech vinajuc avu'unic jujuntal ti
j'ech'el ach'unojic ti chba achi'inic ti Rioxe. 12 Mi j'ech'el ach'unojique, muc bu chavicta o
abaic. Ja' chachanic o chac c'u cha'al li much'utic j'ech'el xch'unojic ti ta onox xc'ot yich'ic
ti c'usi albilic yu'un ti Rioxe, ti mu xicta sbaic ta smalaele.
13 Ti c'alal iyal ti Rioxe ti chac'be bentisyon ti Abraame, stuc isva'an sba ta rexticoal
yu'un muc much'u yan oy syu'el. 14 "Ta onox xacac'be bentisyon. Ja' bentisyon ti ta xp'ol
amome", x'utat yu'un ti Rioxe. 15 Ti Abraame muc xicta sba ta smalael, yech'o ti ista ti c'usi
i'albate. 16 Li crixchanoetic li' ta sba balamile, ti c'alal tsc'anic ch'unbel li c'usi chalique,
ja' tsva'anic ta rextico ti much'u oy syu'ele yo' xch'unbatic oe. 17 Ja' no'ox yech ti Rioxe,
tsc'an ti ac'u jch'untic, vo'otic ti smomotic ti Abraame, ti chc'ot onox ti c'usi yaloje chac
c'u cha'al ixch'un ti Abraame, yech'o ti stuc isva'an sba ta rexticoale. 18 Xcha'tosol li c'usi
iyale, persa chc'ot yu'un mu sna' snop c'op. Lavi iyal ti chc'ot onoxe, xchi'uc ti ja' rextico
ti stuque, yech'o ti jpatoj co'ontic ti chac' cuxlicotic ta sbatel osile, vo'otic ti jch'unojtic ti
c'usi yaloje. 19 Ti jpatoj co'ontique, mu xa xquicta jbatic. Co'ol xchi'uc ancla-taq'uin c'alal
ts'apal ta chac mare, ti ja' mu xnet'e o ech'el ta ic' li barcoe. Ja' no'ox yech ti Jesuse ja'
jpatoj o co'ontic ti chiyic'otic ochel ta bats'i lequil cuartoe, ja' li vinajele. 20 Yu'un ja' xa
totil pale ti chtun cu'untic ta sbatel osil yo' bu ti Rioxe, lisjambotic xa be ya'el. Ja' yech
yabtel iyich' chac c'u cha'al iyich' ti Melquisedec ti ta más vo'nee.

7

Ja' li' yaloj ti cha'tos yabtel ti Jesuse chac c'u cha'al cha'tos to'ox yabtel ti Melquisedeque

1 Ti Melquisedeque ochem to'ox ta preserenteal ta jun jteclum Salem sbi. Tic'bil to'ox
ta totil pale noxtoc yu'un ti Riox ta vinajele. Ay snup tal ta be ti Abraame ti c'alal isut tal
ta spojel ti c'usitic iyelc'anic ech'el ti j'eleq'uetique ti c'alal ijatavic ti preserenteetique.
"Ac'u yac'bot bentisyon ti Rioxe", x'utat yu'un Melquisedec ti Abraame. 2 Ti Abraame
lic snit ta lajlajuneb ti c'usitic ispoj sutel tale. Ta lajlajunebe jujun isloq'ues. Ti bu
isloq'uese, ja' iyac'be ti Melquisedeque. Ti Melquisedec sbie, "lequil preserente", xi
smelol. Ti "preserente ta Salem" xi sc'oplale, ja' smelol ti mu c'usi xal yo'onic ti much'utic
scuentainoje. 3 Ti Melquisedeque mu jna'tic much'u stot sme', mu jna'tic bu talem. Mu
jna'tic c'usi ora i'ayan, c'usi ora icham. Co'ol xchi'uc ja' totil pale ta sbatel osil ya'el. Ja'
seña ti cuxul ta sbatel osil ti totil pale chtun cu'untique, ja' ti Xch'amal Rioxe.

4 Ava'iic ti ja' más tsots yabtel ti Melquisedeque. Ti Abraame ja' iyac'be jujun ta
lajlajuneb ti c'usitic ipoj tal yu'une, yu'un iyich' ta muc' ti Melquisedeque. 5 Ts'acal to
c'alal ja' xa'ox ochemic ta paleal ti smomtac ti Leví ti ta vo'nee, iyal mantal ti Moisese
ti ac'u yich'ic jujun ta lajlajuneb ti c'usitic istabeic Rioxe ti jchi'iltactique ac'u mi jun ti
jmolmuc'tatotique, ja' ti Abraame. 6 Ti Melquisedeque ma'uc jchi'iltic, pero iyich' jujun
ta lajlajuneb ti c'usitic ista ti Abraame. "Ac'u yac'bot bentisyon ti Rioxe", xut noxtoc ti
Abraame, ja' ti albil onox yu'un ti Rioxe ti chich' bentisyone. 7 Jna'ojtic jcotoltic ti ja' no'ox
chac' bentisyon ti much'u más tsots yabtele. Ja' chich' ti much'u jutuc no'ox yabtele. 8 Li
paleetic ch-ac'batic jujun ta lajlajuneb ti c'usitic tstabeic Rioxe li jchi'iltactique, ta xchamic.
Yan ti Melquisedeque mu jna'tic mi icham. Ja' no'ox chvinaj ta sc'op Rioxe ti cuxul ya'ele.
9-10 Ti smomtac Levie ti i'ochic ta paleale, ti iyich'ic jujun ta lajlajuneb ti c'usitic istabeic
Rioxe ti jchi'iltactique, yac'ojbeic ya'el ti Melquisedec uque yu'un ja' smolmuc'tatotic ti
iyaq'ue.

11 Ti ch'unuc onox cu'untic li smantaltac Rioxe ti liyalbotic comel ti smomtac Levie ti
i'ochic ta paleale, mu persauc it'uje yan totil pale ti yechuque. Ti muc xch'un cu'untique,
yech'o ti it'uje yane. Pero ma'uc xa yech yabtel chac c'u cha'al yabtel ti Aarone xchi'uc
ti yan xchi'iltaque. Ja' xa yech yabtel chac c'u cha'al yabtel ti Melquisedeque. 12 Lavi isjel
totil pale ti Rioxe, ja' no'ox yech isjel ti c'usi yaloj ti vo'nee. 13-14 Ti Cajvaltic Jesuse ti ja'
xa ochem ta totil palee, ma'uc smom ti Levie. Yu'un jna'ojtic jcotoltic ti ja' smom Judá ti
ta vo'nee. Ti smomtac Judae muc bu xca'itic ta sc'op Rioxe ti i'ochic ta paleal junuque. Ti
Moisese mu onox bu iyal ti ch-ochic ta paleal smomtac ti Judae.

15 Lavi i'och ach' totil pale ti ja' yech yabtel chac c'u cha'al yabtel ti Melquisedeque, más
ivinaj o ti isjel xa c'usi yaloj ti Rioxe. 16 Ti i'och ta totil paleal ti Jesuse, ja' ti cuxul ta sbatel
osile. Muc ta alel ti much'u smuc'tatot ti ta vo'nee. 17 Yu'un ja' onox yech i'albat yu'un ti
Rioxe:

Vo'ot cha'och ta totil paleal ta sbatel osil.
Cha'tos avabtel chac c'u cha'al cha'tos yabtel ti Melquisedeque,
x'utat onox ti Jesuse. 18 Yech'o un j'ech'el ich'ay sc'oplal ti oy paleetic li' ta sba balamile
yu'un mu xu' ch-ic'vanic ochel ta vinajel yo' bu ti Rioxe. 19 Ti x'elan mu xu' ch-ic'vanic
ochele, ja' ti co'ol mu xch'un cu'untic li smantaltac Rioxe. Ja' xu' ch-ic'van ochel ti Jesuse
yu'un ja' ch'abal o jmultic chiyilotic ti Rioxe.

20-21 Ti Rioxe c'alal iyal ti ja' ch-och ta totil paleal ta sbatel osil ti Xch'amale, stuc isva'an
sba ta rexticoal. Ti c'alal i'och ti yan paleetique, muc bu isva'an sba ta rexticoal. Yu'un ja'
onox yech ts'ibabil ta sc'op Rioxe:

Ti Rioxe stuc isva'an sba ta rexticoal ti ja' ch-och ta totil paleal ti Xch'amale.
"Vo'ot cha'och ta totil pale ta sbatel osil.
Cha'tos avabtel chac c'u cha'al cha'tos yabtel ti Melquisedeque",
xut ti Xch'amale, xi ts'ibabil. 22 Ti ja' xa i'och ta totil paleal ti Jesuse, j'ech'el i'och o. Más
xa lec, yu'un tey xa chtun cu'untic ta sbatel osil yo' bu ti Rioxe. 23 Ti ba'yi totil paleetique
ep laj ech'icuc, ja' ti sna' xchamique. Yech'o ti mu junuc no'ox i'och oe. 24 Lavi ja' xa i'och
ta totil pale ti Jesuse, mu sna' xcham ta sbatel osil. Mu xa bu chq'uex o. 25 Yech'o ti xu'
chac' cuxlicotic ta sbatel osil ti jaylajunvo' ta jc'anbetic pertonal ti Rioxe ti jch'unojtic ti
stojoj xa jmultic ti Jesuse. Yu'un cuxul o ta sbatel osil ti Jesuse, tey chisc'oponbotic Rioxe.

26 Lec tajmec ti ja' i'och ta totil paleal ti Jesuse. Lec yo'on, mu c'usi chopol tspas, mu
c'usi chopol tsnop, mu sna' sa' smul, ma'uc yech chac c'u cha'al li vo'otique. Tey xa ich'bil
ta muc' ta sbats'ic'ob ti Rioxe. 27 Mu persauc chac'ulan ch'ich' jujun c'ac'al yo' bu ti Rioxe
chac c'u cha'al ispasic ti totil paleetic laj ech'uque. Ti paleetique iyaq'uic ch'ich' ta scoj
smul stuquic, ts'acal to iyaq'uic ch'ich' ta scoj jmultic ta jcotoltic. Yan ti Jesuse, ti ja' xa
quich'ojtic ta muq'ue, j'ech'el no'ox iyac' ch'ich' ta scoj jmultic, ja' iyac' sba ta milel ti
stuque. 28 Ti totil paleetic ti itiq'ueic chac c'u cha'al chal li smantal Rioxe ti iyal ti Moisese,
sna' sa' smulic, sna' xchamic. Yan ti Jesuse ti itiq'ue ta totil paleal c'alal isva'an sba ta
rexticoal ti Stote, mu sna' sa'el smul, mu sna' xcham.

8

Ja' li' yaloj ti ja' scuentainoj ti Jesucristoe ti c'usi ts'acal to iyal ti chiyac'botic ti Rioxe

1 Ja' yech x'elan ti totil pale ti tey chtun cu'untic ta vinajele. Tey xa chotol ta sbats'ic'ob
ti Rioxe. Tey xa ich'bil ta muc'. 2 Ti templo yo' bu chtun ti paleetique spasoj crixchanoetic,
seña no'ox. Yo' bu chtun ti Jesuse mu crixchanouc spasoj. Ja' spasoj ti Rioxe, ja' li vinajele.
3 Scotol li totil paleetique ja' yabtelic chac'ulanic ch'ich', ja' smoton ti Rioxe. Ja' no'ox
yech ti totil pale ti chtun cu'untic ta vinajele iyac' ch'ich' uc. 4 Ti li'uc ta sba balamil ti
Cristoe, muc xtiq'ue ta totil paleal ti yechuque. Yu'un oy much'utic ch-ochic ta totil paleal
yu'un li jchi'iltactique ti chac'ulanic ch'ich'e chac c'u cha'al chal li smantal Rioxe ti iyal ti
Moisese. 5 Li templo li' ta sba balamile yo' bu chtunic li paleetique, seña no'ox yu'un ja'
yech li vinajele. Jna'ojtic ti seña no'oxe yu'un ja' yech i'albat yu'un Riox ti Moisese: "Ja'
yech xameltsan chac c'u cha'al icac' avil ta jol vitse", x'utat. 6 Ti Cristoe más lec yabtel; mu
xco'olaj xchi'uc li totil paleetic li' ta sba balamile. Yu'un ja' scuentainoj ti c'usi ts'acal to
iyal ti chiyac'botic ti Rioxe.
7 Ti ch'unuc onox cu'untic ti c'usi ba'yi iyal ti Rioxe, mu xa persauc c'usi iyal ta ts'acal ti
yechuque. 8 Ti Rioxe iyil ti mu xch'un yu'unic mantaletic ti vo'ne moletique, yech'o ti ja'
yech iyal chac li'i:
Ta to la sta yora oy c'usi ach' ta x'albatic ti amomique,
vo'oxuc ti li' nacaloxuc ta Judae xchi'uc ta Israele.
9 Ti c'usi ch-albatique, mu xa la xco'olaj chac c'u cha'al i'albatic ti vo'ne moletique ti c'alal
iloq'uesatic tal ta mozoil ta Egiptoe.
Ac'u la mi iyilic c'u x'elan icoltaatic loq'uel tal,
pero muc la xch'unic ti c'usitic i'albatique,
yech'o la ti "tey ac'u sq'uel sbaic", xi ti Rioxe.
10 Ti c'alal sta yorae, ja' la yech ch-albatic ti amomique:
"Ta avo'on xa no'ox atuquic chach'unic li jmantale.
Vo'on Avajvalicon, vo'oxuc jch'amaloxuc.
11 Quich'tic ta muc' ti Rioxe, mu xa xachiic
yu'un acotolic avich'ojicon ta muc', ta biq'uit ta muc'.
12 Chacaq'uic ta pertonal.
J'ech'el ta jch'ay ta jol lamulique", xi ch-albatic yu'un ti Rioxe,
xi ts'ibabil. 13 Ti c'alal iyal ti oy c'usi ach' chale, yu'un mu xa xtun ti c'usi ba'yi yaloje. Ti
c'usi mu xa xtune, ta onox xch'ay.

9

1 Ti c'usi ba'yi iyal ti Rioxe, ja' i'albatic ti tsmeltsanic ti templo nucule xchi'uc ti c'u
x'elan chtunic ta temploe. 2 Ti temploe cha'c'ol ispasic. Ti jc'ol ta ts'el ti'nae lequil cuarto
isbiin. Ja' tey ac'bil ti candeleroe xchi'uc jcot mexa yo' bu cajanbil ti panetique. 3 Ti ti'
temploe macbil ta poc'. Ti yute c'albil ta poc' noxtoc. Ti jc'ol ta mas yute bats'i lequil
cuarto isbiin. 4 Ja' tey ac'bil smexail yav ac'al, nap'bil oro. Ja' tey ac'bil scaxail ti cha'pech
ton yo' bu ts'ibabil li smantal Rioxe. Nap'bil oro sjunlej spat xchi'uc yut ti caxae. Tey
tiq'uil ta yut caxa noxtoc jun p'in naca oro, noj ta maná. Tey tiq'uil noxtoc ti sbaston
Aarone ti iq'uelomaje, ti inichine. 5 Ta sba smac ti caxae tey sloc'ol totil anjeletic, ja' tey
slich'oj xiq'uic ta sba xojobal ti Rioxe, ja' yo' bu ch-ac'batic pertonal yu'un ti smulique. Ja'
no'ox yech yepal chacalbeic.
6 Ti c'alal laj smeltsanic ti c'usiticuc itun ta temploe, ti paleetique jujun c'ac'al lic ochicuc
ta lequil cuarto yo' ts'el ti'nae. Ja' ispasic ti c'usitic i'albatic yu'un ti Rioxe, tey iyich'ic ta
muc'. 7 Ti jc'ol ta más yute, j'ech'el no'ox ta jabil i'och stuc ti totil palee. Ti c'alal i'oche,
persa iyich' ochel ch'ich', ba yac'be smotonin ti Rioxe, yo' x'aq'ue o ta pertonal ti stuque,
yo' x'aq'ueic o ta pertonal uc ti jchi'iltactique ti bu muc sna'ic mi mulil ti c'usi ispasique.
8 Ti x'elan ispas ti totil palee, ja' tsyules ta joltic ti Ch'ul Espíritue ti mu to'ox xu' jc'opontic
Riox jtuctique, yu'un mu to'ox chjam ya'el li bee. 9-10 Ti c'alal icac'ulanbetic smoton ti Rioxe,

ti c'alal t'ujbil c'usi ijlajestique c'usi icuch'tique, ti bu persa li'atinotique, mu onox bu itoj
o li jmultique. Ja' no'ox lec liyilotic o Riox li' ta sba balamile. Ja'to ich'ay sc'oplal ti c'alal
i'ach'ub c'usi yaloj ti Rioxe.
11 Lavi ja' xa totil pale ti Cristoe, más xa lec c'usi ijtatic yu'un más lec yo' bu ochem
ta paleale. Mu crixchanouc spasoj, mu li'uc ta sba balamile. 12 Ta vinajel i'och. C'alal
i'oche, ma'uc ch'ich'el tot chivo, ma'uc ch'ich'el becerro och yac' chac c'u cha'al iyac'
ti totil paleetic li' ta sba balamile. Xch'ich'el stuc och yac'be smotonin ti Rioxe. J'ech'el
no'ox iyac', ja' itoj o jmultic. 13 Ti ch'ich'el becerroe, xchi'uc ti chich'el chivoe, xchi'uc ti
tanil c'ox baca ti livijbatotic ti c'alal ijpictic ti c'usitic chopole, lec liyilotic o Riox li' ta sba
balamile. 14 Buuc xa onox ti xch'ich'el Cristoe, lec chiyilotic o Riox ta sbatel osil. Ch'abal
smul ti Cristoe, ja' ti chi'inbil yu'un ti Ch'ul Espíritue, yech'o ti iyu' yu'un iyac' sba ta milel
ta scoj li jmultique. Ti x'elan ja' xa lec chiyilotic o ti Riox cuxul ta sbatel osile, xu' xa
xitunotic yu'un.
15 Yech'o un ti c'usi ts'acal to iyal ti chiyac'botic ti Rioxe, ja' xa scuentainoj ti Jesucristoe.
Ti icham ta scoj jmultic ti Cristoe, j'ech'el listojbotic ti c'u yepal jmultic c'alal jch'unojtic
to'ox ti c'usi ba'yi yaloj ti Rioxe. Lavi yic'ojotic xa ti Rioxe, ta onox xquich'tic li jcuxlejaltic
ta sbatel osile ti yaloj onox chiyac'botique. 16 Co'ol xchi'uc jun vinic ti ta sts'iba ta vun
ti much'u ch-ich'bon comel c'usuc yu'un ti c'alal xchame. Ti much'u chich'e ja'to xu'
xich' entrucal ti c'alal xcham li yajvale. 17 Li vune mu to c'u stu ti c'alal cuxul to ti much'u
ispase. Mu to xu' xich' entrucal ti much'u sc'oplal chich'e. 18 Yech'o un ti jchi'iltactique
persa itun yu'unic ch'ich' yo' iyich'ic o ti c'usi ba'yi yaloj Riox ti ch-ac'batique. 19 Ti
c'alal laj q'uelbaticuc scotol smantal Riox yu'un Moisés ti vo'ne moletique, ti Moisese
islech ch'ich'el becerroetic xchi'uc ch'ich'el tot chivoetic, iscap ta vo'. Istam c'ob isopo
te' xchi'uc jset' tsajal tsots, ixoj ta c'ob isopo te'. Ists'aj ta ch'ich', isvijbe li svunal
smantal Rioxe. Ivijbatic noxtoc ti vo'ne moletique. 20 "Li ch'ich' li'i ja' seña ti j'ech'el
chixch'amalinotic ti Rioxe mi ta jch'untic ti c'usitic liyalbotique", x'utatic. 21 Ti c'alal
laj sva'anic noxtoc ti templo nucule, ja' no'ox yech isvijbe ch'ich' xchi'uc ti c'usitic itun
yu'unic ta temploe. 22 Chal li smantaltac Rioxe ti jutuc xa mu scotoluc persa chich'
lecubtasel ta ch'ich'e. Ja' no'ox yech persa oy ch'ich' yo' jtatic o pertonale.

Ja' li' yaloj ti j'ech'el itoj o jmultic ti iyac' sba ta milel ti Cristoe

23 Ti c'usitic itun ta temploe, seña no'ox ti c'usitic oy ta vinajele, pero naca ta ch'ich'
ilecub. Yan ti c'usitic tey ta vinajele, más lec ch'ich' isc'an. 24 Ti Cristoe muc x'och ta bats'i
lequil cuarto li' ta sba balamile, ti seña no'oxe, ti pasbil ta crixchanoetique. Ta vinajel
i'och, ja' tey chtun cu'untic. 25 Mu epuc ta ech'el iyac' ch'ich' yu'un j'ech'el no'ox icham.
Mu xco'olaj xchi'uc ti totil paleetique ti jujun jabil och yaq'uic yan ch'ich' ta bats'i lequil
cuartoe. 26 Ti ja'uc yech tspas ti Cristo uque, na'tic xa jaylajun'ech'el icham c'u cha'al ipas o
balamil ti yechuque. Pero lavi po'ot xa xlaj li balamile, j'ech'el no'ox ay yac' sba ta milel ta
scoj jmultic, yech'o ti itoj o li jmultique. 27-28 Ja' yech c'u cha'al j'ech'el no'ox chichamotique,
ts'acal to chca'itic bu chibatic ta sbatel osil, ja' no'ox yech ti Cristo uque, j'ech'el iyac' sba
ta milel, istoj jmultic, ts'acal to ta xcha'sut tal. Ma'uc xa tojmulil chtal spas. Chtal yic'otic
vo'otic ti jmalaojtic ta xcha'sut tale.

10

1 Ti jay'ech'el ismilbe smoton Riox yu'un jmultic ti totil palee chac c'u cha'al chal li
smantaltac Rioxe, ja' lec liyilotic o ti Rioxe. Pero ja' seña ti chtal stoj jmultic ti Cristoe,
ti j'ech'el ch'abal o jmultic chiyilotic ti Rioxe. Yu'un muc xtoj o jmultic ti lismilulanbotic
smoton Riox jujun jabil ti totil palee. 2 Ti itojuc oe, muc xa jnopilantic ti oy to jmultique.
Iyictaic yac'ulanbel smoton Riox ti yechuque. 3 Ti lismilbotic smoton Riox jujun jabil ti
totil palee, ja' iyul o ta joltic ti oy onox jmultique. 4 Li ch'ich'el toroe xchi'uc li ch'ich'el tot
chivoe mu xtoj o jmultic.
5-6 Yech'o un c'alal po'ot xa'ox xtal li' ta sba balamil ti Cristoe, ja' yech lic yalbe ti Rioxe:
Muc bu anopoj ti ta xtoj o smulic li ch'ich'el toroe xchi'uc li ch'ich'el tot chivo chaq'uique.

Yech'o ti vo'on chavac'bon jpat jxocone yo' xba jtojbe o li smulique.
[7] Lavi li'one, xu' chba jpas li c'usi chac'ane, Cajval.
Xu' chba cac' jba ta milel chac c'u cha'al ts'ibabil onox jc'oplal ta balbil vune,
xut Riox ti Cristoe, xi ts'ibabil. [8] Ac'u mi ja' yech yaloj ti Rioxe ti chcac'betic smotone, pero
iyal ti Cristoe ti mu onox bu snopoj ti Rioxe ti ta xtoj o jmultic li ch'ich'el toroe xchi'uc
li ch'ich'el tot chivoe. [9] Yech'o ti iyal noxtoc ti Cristoe: "Lavi li'one, xu' chba jpas li c'usi
chac'ane", xut ti Rioxe. Ti x'elan iyale, ja' ixch'aybe sc'oplal ti chich' milulanbel smoton
ti Rioxe. Ja' i'ach'ub o ti iyac' sba ta milel ta scoj jmultic ti Cristoe. [10] J'ech'el itoj o jmultic
ti iyac' sba ta milel ti Jesucristoe yu'un ja' onox yech snopoj ti Rioxe.

[11] Li paleetique jujun c'ac'al tsmilulanbeic smoton ti Rioxe. Ac'u mi tey chac'ulanic
pero mu xtoj o li mulile. [12] Yan ti Jesucristoe j'ech'el iyac'be smoton ti Rioxe, ja' itoj o li
jmultique. Tey xa ichoti o ta sbats'ic'ob ti Rioxe. [13] Tey tspas mantal ti c'u sjalil xch'unbat
o smantal yu'un scotol li scrontae. [14] Ti j'ech'el no'ox iyac'be smoton ti Rioxe, ch'abal xa
smul ta x'ileic ta jmoj yu'un ti Rioxe ti much'utic lecubtasbil xa yo'onic yu'un ti Cristoe.
[15] Ti Ch'ul Espíritue ja' tsyules ta joltic ti c'usi ts'ibabil ta sc'op Rioxe:
[16] Ti c'alal sta yorae, ja' la yech chlic albaticuc ti amomique:
Ta avo'on xa no'ox atuquic chach'unic li jmantale.
[17] J'ech'el ta jch'ay ta jol lamulique,
xi ti Rioxe. [18] Ti j'ech'el ixch'ay ta sjol jmultic ti Rioxe, yech'o un mu xa c'usi yan matanal
chcac'tic.

[19] Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, mu xa c'usi xixi'otic o ta sc'oponel
ti Rioxe, ja' ti iyac' xch'ich'el ti Jesucristoe. [20] Ja' ijam o be ti c'alal icham ta cruze, yech'o
ti xu' xa jc'opontic jtuctic ti Rioxe. Lavi quich'ojtic ta muc' ti Cristoe, yech'o un ti Rioxe
chiyich'botic ta muc' ti c'usi chcalbetique. [21] Ja' xa totil pale noxtoc ti chtun cu'untic ta
vinajele, vo'otic ti xch'amalotic xa ti Rioxe. [22] Yech'o un sjunuluc me co'ontic jc'opontic ti
Rioxe. J'ech'el ac'u jch'untic ti ch'abal xa jmultic chiyilotique, ja' ti iyac' sba ta milel ta scoj
jmultic ti Cristoe, ti lipoqueotic ya'el c'alal iquich'tic vo'e, yu'un ja' ivinaj o ti iquictatic xa
spasel li c'usitic chopole. [23] J'ech'el ac'u jch'untic, jamal ac'u caltic chac c'u cha'al icaltic
ti c'alal iquich'tic vo'e, ti jpatoj co'ontic ti chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Rioxe. Yu'un
chc'ot onox ti c'usi yaloje. [24] Ja' ac'u jnoptic ti c'u x'elan ta jcolta jbatique, yo' ti co'olco'ol
jc'uxubin o jbatique, yo' ti co'ol jpastic o li c'usitic leque. [25] Mu me xquicta jbatic ti ta
jtsobilan jbatic ta ya'iel li sc'op Rioxe. Mu me jchantic chac c'u cha'al li much'utic mu sc'an
xba ya'iic li sc'op Rioxe. Ac'u jpatbe jba co'ontic yu'un po'ot xa xcha'sut tal ti Cajvaltic
Jesuse.

Ja' li' yaloj ti xi'el sba mi sc'an xa no'ox co'ontic chquicta jbatique

[26] Mi sc'an xa no'ox co'ontic chquicta jbatic lavi jch'unojtic xa li sc'op Rioxe, mu xa c'usi
yan matanal chcac'tic yo' ti xtoj o li jmultique. [27] Ja' xa no'ox ta jmalatic ti casticoe. Yu'un
ja' tey chitic'atotic yo' bu xlomomet c'oq'ue, yo' bu chich'ic tsots castico ti much'utic
tscrontainic ti Rioxe. [28] Q'uelavilic, ti much'utic mu xch'unic junuc li smantaltac Rioxe
ti iyal ti Moisese, mu xc'uxubinatic. Chich'ic milel mi oy cha'vo' oxvo' rexticoe. [29] ¿Mi ja'
xa mu masuc chich' castico xana'ic ti much'u ochem xa ta slabanel ti Xch'amal Rioxe, ti
mu xa c'u xtun o cha'i ti xch'ich'ele ti ja' itoj o li smule, ti chopol xa chil ti Ch'ul Espíritue
ti ja' to'ox ilecub o yo'one? [30] Jna'ojtic ti yaloj ti Rioxe: "Vo'on chcac' castico", xi. Yaloj
noxtoc: "Vo'on Rioxon, jna'oj c'usi ta jcha'le li much'utic jt'ujoje", xi. [31] Ti much'u chicta
sbae, ¡xi'el sba tajmec ti castico ch-ac'bat yu'un ti Riox cuxul ta sbatel osile!

[32] Yuleso me ta ajolic ti icuch avu'unic ilbajinel ti c'alal lic ach'unic li sc'op Rioxe. [33] Oy ta
bail ta satil lalabanatic, la'ilbajinatic. Oy ac'uxubinic ti much'utic istaic ilbajinel uque.
[34] Ac'uxubinic ti much'utic ochemic ta chuquele. Muc xavat o avo'onic ti lapojbatic ti
c'usuc avu'unique yu'un ana'ojic ti toj lec ti c'usi chc'ot avich'ic ta vinajele. Teyo'e muc
much'u xu' tspoj, mu xlaj ta sbatel osil. [35] Yech'o un mu me xavicta abaic yo' xata o ti
amotonique. [36] Ja' tsc'an ti chcuch avu'unique yo' spas o avu'unic ti c'usi tsc'an ti Rioxe,
yo' xavich'ic o ti c'usi yalojbotic ti Rioxe. [37] Ja' yech ts'ibabil ta sc'op Riox chac li'i:

Po'ot xa xcha'sut tal ti much'u sc'oplal onox ta xcha'sut tale.
38 Ti much'utic ch'abal smulic chquile, ja' ti much'utic xch'unojic ti vo'on ijtojbeique, ja' ta
xcuxiic ta sbatel osil.
Ja' chopol chquil mi chicta sbaique,
xi ts'ibabil. 39 Li vo'otique ma'uc yechotic chac c'u cha'al ti much'utic chicta sbaique, ti
ch-ochic ta c'oq'ue. Ja' yechotic chac c'u cha'al ti much'utic j'ech'el xch'unojic ti chcuxiic
ta sbatel osile.

11

Ja' li' yaloj ti ep ti much'utic ixch'unic ti yech ti c'usi chal ti Rioxe

1 Mi jch'unojtic ti yech ti c'usi yaloj ti Rioxe, jna'ojtic ti ta onox xquich'tic ti c'usi
jmalaojtique, jch'unojtic ti oy ti c'usitic mu xquiltique. 2 Ti vo'ne moletique lec i'albat
sc'oplalic yu'un ti Rioxe yu'un ixch'unic.
3 Yu'un jch'unojtic ti yech ti c'usi yaloj ti Rioxe, yech'o ti jna'ojtic ti ta sc'op no'ox ipas
li c'usitic oye.
4 Ti Abele ixch'un ti yech ti c'usi chal ti Rioxe, yech'o ti más lec matanal iyac'bee. Ma'uc
yech iyac' ti Caine. Yech'o ti más lec i'ile yu'un Riox ti Abele, ich'ambat ti c'usi iyac'bee. Ti
Caine muc xch'ambat ti c'usi iyaq'ue. Ac'u mi vo'ne xa xchamel ti Abele, pero chca'ibetic
to sc'oplal ti c'u x'elan ixch'une.
5 Ti Enoque ixch'un ti yech ti c'usi chal ti Rioxe, yech'o ti cuxul i'iq'ue muyel ta vinajele,
muc xcham. I'ech' yo'onic isa'ic pero muc bu istaic yu'un i'iq'ue xa muyel yu'un ti Rioxe.
Ti c'alal mu to'ox ch-iq'ue muyele, lec i'ile yu'un ti Rioxe. 6 Ti much'utic mu xch'unic ti
yech ti c'usi chal ti Rioxe, chopol ch-ileic yu'un ti Rioxe. Ti much'utic tsc'anic coltaele ja'
tsc'an ti ac'u xch'unic ti oy ti Rioxe. Ac'u xch'unic noxtoc ti tstaic ti coltaele.
7 Ti Noee ixch'un ti yech ti c'usi chal ti Rioxe. Ti c'alal i'albat yu'un Riox ti chtal casticoe,
ixch'un. Ixi' o ac'u mi mu to'ox bu chil. Ismeltsan sbarco yo' icolic o sjunlejic ta na c'alal
ital ti casticoe. Ja' ivinaj o ti stuc no'ox ixch'un c'usi iyal Riox ti Noee, ti ja' muc xch'unic
ti yantique yech'o ti ichamique. Ti ixch'un ti Noee, ch'abal smul i'ile yu'un ti Rioxe.
8 Ti Abraame ixch'un ti yech ti c'usi chal ti Rioxe. Ti c'alal i'albat ti ch-ac'bat yosil ta
yan balamil yu'un ti Rioxe, ibat. Ti c'alal iloq'ue, mu sna' bu jotucal chbat. 9 Ti ixch'un ti
yech ti c'usi chal ti Rioxe, ti c'alal ic'ot yo' bu i'ac'bat yu'un ti Rioxe, yunen carpa na no'ox
ismeltsan yu'un sna'oj ti j'ech'elbe no'oxe. Mu stucuc no'ox ti yunen carpa na ismeltsane.
C'alal iyich' comel osil ti screme, ja' ti Isaaque, yunen carpa na no'ox ismeltsan uc. Ja'
no'ox yech ti screm Isaaque, ja' ti Jacove, yunen carpa na no'ox ismeltsan uc. 10 Ti x'elan
ispas ti Abraame, yu'un spatoj yo'on ti chbat ta muc'ta jteclume ti mu sna' xlaje, ti ja'
spasoj stuc ti Rioxe.
11 Ja' no'ox yech ti Sara uque, ixch'un ti yech ti c'usi chal ti Rioxe. Ac'u mi mu sna' x'alaj,
ac'u mi me'el xa, pero ixch'un ti ch-alaj toe chac c'u cha'al i'albat yu'un ti Rioxe. 12 Yech'o
ti iyil to xch'amal ti Abraame ac'u mi i'ech' xa yora ti chnich'naje. Ip'ol ep smom, co'ol
xchi'uc li c'analetique, co'ol xchi'uc li yi'al mare ti mu xlaj ta atele.
13 Scotol ti much'utic li' lacalbeic sc'oplale, xch'unoj ichamic ti yech ti c'usi chal ti
Rioxe. Ti c'usi sc'oplal ch-ac'batic yu'un ti Rioxe, mu to'ox ch-ac'batic ti c'alal ichamique.
Ti ixch'unique, co'ol xchi'uc sq'uelojic ta nom ya'el ti c'usi ch-ac'batique, yech'o ti jun
yo'onique. Iyalic ti j'ech'elbeetic no'ox li' ta sba balamile, ti ma'uc slumalique. 14 Ti
much'utic ja' yech chalique, ja' chca'itic o ti oy to bu chbatique. 15 Ti ja'uc isna'ulanic
ti bu iloq'uic tale, xu' isutic ech'el ti yechuque. 16 Pero ja' isc'anic yo' bu más leque, ja' li
vinajele. Yech'o ti mu xq'uexav ta yalel ti Rioxe ti "vo'on Yajvalicon", xie yu'un spasojbe
steclumalic.
17-18 Ti ixch'un ti yech ti c'usi chal Riox ti Abraame, yech'o un ti c'alal iq'uelbat yo'on
yu'un Riox mi xch'unoje, chac'be ox smotonin ti junjun screme, ja' ti Isaaque. Ac'u mi ja'
yech i'albat yu'un ti Rioxe: "Ja' no'ox amomtac chquil ti xch'amaltac xchi'uc smomtac li
Isaaque", ti x'utate, pero chac' ox ta matanal. 19 Ti Abraame xch'unoj ti oy syu'el ti Rioxe, ti

c'alal ta animaetic xu' ta xcha'cuxese. Yech'o un co'ol xchi'uc icha'cuxesbat ya'el ti screme
yu'un ja' muc x'aq'ue ta milel yu'un ti Rioxe.
20 Ti Isaaque ixch'un ti yech ti c'usi chal ti Rioxe, yech'o ti isc'anbe bentisyon ta stojolic
ti cha'vo' screme, ja' ti Jacove xchi'uc ti Esaue. Iyalbe c'u x'elan chbatic jujun.
21 Ti Jacove ixch'un ti yech ti c'usi chal ti Rioxe, yech'o un c'alal po'ot xa'ox xchame,
isc'anbe comel bentisyon ta stojolic ti cha'vo' smome, ja' ti scremotic Josee. Ta namte'al
xa va'al isnijan sba ti c'alal isc'opon ti Rioxe.
22 Ti Josee ixch'un ti yech ti c'usi chal ti Rioxe, yech'o un c'alal po'ot xa'ox xchame,
isyulesbe ta sjol ti xchi'iltaque ti yaloj onox Riox ti chloq'uic ta Egiptoe. Yech'o ti iyal
comel ti ac'u cuchbatuc loq'uel ta cajón ti sbaquele ti c'alal xloq'uique.
23 Ti stot sme' Moisese ixch'unic ti yech ti c'usi chal ti Rioxe, yech'o un c'alal i'ayan ti
Moisese, muc xi'ic o ti sloq'uesoj mantal ti preserentee ti chich'ic milel scotol ti nene'
cremotique. Oxib u isnaq'uic yu'un leclec sba iyilic.
24 Ti Moisese ixch'un ti yech ti c'usi chal ti Rioxe. C'alal ista sva'leje, mu sc'an sme'in
ti stseb preserentee. 25 Más lec iya'i ti ba yac' svocol xchi'uc ti vo'ne moletique ti co'ol
st'ujojotic ti Rioxe. Ma'uc isc'an li mulile ti jliquel no'ox lec chca'itique. 26 Sna'oj ti más lec
mi icuch yu'un ilbajinel chac c'u cha'al ti Cristoe ti sc'oplal onox chtale, yech'o ti ma'uc
ipich' yo'on sc'ulejal ti j'egiptoetique. Yu'un ja' no'ox ta yo'on ti ch-ac'bat smoton yu'un
ti Rioxe.
27 Ti xch'unoj ti yech ti c'usi chal ti Rioxe, yech'o ti iloc' ta Egiptoe. Muc xi' o ti icap
ti preserentee. Tsots yo'on, co'ol xchi'uc yilojbe sat ya'el ti Rioxe ti mu xquiltique. 28 Ti
xch'unoje, iyalbe ti vo'ne moletique ti ac'u smil xchijic sti'ique, ti ac'u sbonic ta ch'ich' ti
sti' snaique, yo' mu xmilbatic o sba scremic yu'un ti anjel ta vinajele.
29 Ti vo'ne moletique ixch'unic ti yech ti c'usi chal ti Rioxe, yech'o ti ech' stuch'ic ti Tsajal
Nabe. Co'ol xa xchi'uc taqui balamil yo' bu i'ech'ique. C'alal chjelavic ox ti j'egiptoetic
uque, tey ijic'av scotolic.
30 Ti vo'ne moletique ixch'unic ti yech ti c'usi chal ti Rioxe. C'alal laj sjoyintaic vucub
c'ac'al ti jteclum Jericoe, ilom ti scorraltonale. 31 Ti Raav tol sa' yajmule ixch'un ti yech ti
c'usi chal ti Rioxe, yech'o ti ixc'uxubin ti cha'vo' jchi'iltic ti ay spa'iic c'u x'elan ti jteclum
Jericoe, iyotes ta sna. Yech'o ti mu capluc ilaj xchi'uc ti xchi'iltaque ti muc xch'unique.
32 Ja' no'ox yech chacalbeic. Mu xlaj calboxuc sc'oplal ti Gedeone, xchi'uc ti Baraque,
xchi'uc ti Sansone, xchi'uc ti Jeftee, xchi'uc ti Davide, xchi'uc ti Samuele, xchi'uc ti yan
yaj'alc'op Riox ti ta vo'nee. 33 Yu'un ixch'unic ti yech ti c'usi chal ti Rioxe, yech'o ti oy
jlom icuch yu'unic spojbel slumal ti yan preserenteetique, oy jlom i'ochic ta pasmantal,
lec i'ech'ic. Iyilic ti icoltaatic yu'un ti Rioxe chac c'u cha'al i'albatique. Oy jlom ismacbe
ye leonetic, muc xti'atic. 34 Oy jlom itiq'ueic ta c'oc' ti xlomomete, pero muc xc'aq'uic. Oy
jlom chmilatic ox ta espada pero muc xtaatic. Ti much'utic ch'abal yipe itsatsubic, icuch
yu'unic ac' c'oc', ja' ilaj yu'unic ti yajsolterotac scrontaique. 35 Oy antsetic ixch'unic uc,
icha'cuxesbat yolic.
Oy jlom abol sbaic tajmec ilajic pero muc xicta o sbaic ta xch'unel li sc'op Rioxe. Muc
xch'unic ti c'usi i'albatic yu'un ti crixchanoetique yo' mu xmileic oe. "Más lec lajicon", xiic
yu'un spatoj yo'onic ti más xa lec ti c'alal xcha'cuxiique. 36 Oy jlom ilabanatic, itsitsatic,
ichucatic ta carina, i'ochic ta chuquel. 37 Oy jlom imilatic ta ton. Oy jlom ituch'atic ta
sierra, ta o'lol ituch'atic. Oy jlom i'ilbajinatic yo' xicta o sbaic ta xch'unel li sc'op Rioxe.
Ti c'alal iyalic ti mu xicta sbaique, imilatic ta espada. Oy jlom muc x'aq'ue naclicuc, xtal
xbat xcha'leatic. Ilaj ti sc'u'ique, solel xa nucular chij, mi nucular chivo, islapic. Ch'abal
xa c'usuc yu'unic, toj ilbaj xcha'leatic. 38 Ac'u mi lec yo'onic, pero muc xc'anatic yu'un
ti crixchanoetique, muc x'aq'ue naclicuc. Tey yalel muyelic ta xocol balamil xchi'uc ta
vitstic. I'ochic ta nail ch'en.
39 Scotol ti crixchanoetic taje, ac'u mi lec sc'oplalic yu'un ti Rioxe ti ixch'unic ti yech
ti c'usi chal ti Rioxe, pero mu to bu yich'ojic ti c'usi sc'oplal chich'ique. 40 Yu'un vo'ne

onox snopoj ti Rioxe ti oy c'usi chiyac'botic jcotoltique. Mu stuquicuc no'ox ti sc'oplal chich'ique. Ta jtatic ta común ti c'usi orae.

12

Ja' li' yaloj ti ja' ac'u jchantic ti c'u x'elan i'ech' ta sba balamil ti Jesuse

1 Yu'un ca'yojbetic sc'oplal ti ep ti much'utic ixch'unic ti yech ti c'usi chal ti Rioxe, yech'o
un ac'u quictatic li c'usitic chismacotique xchi'uc li c'usitic chopole ti ja' chispajesotique.
Ja'uc no'ox me ta co'ontic xch'unel jujuntal ti yech ti c'usi yaloj ti Rioxe. Mu me xquicta
jbatic ta xch'unel. Ja'uc me yechicotic chac c'u cha'al ti much'u ch-anilaje ti mu xicta sbae
yu'un tsc'an tsta ti smotone. 2 Ja' ac'u jchantic ti c'u x'elan i'ech' ta sba balamil ti Jesuse.
Yu'un j'ech'el ixch'un ti yech ti c'usi chal ti Rioxe. Ti c'alal iyac' svocol ta cruze, muc xich'
ta muc' ti q'uexlal sba tajmec ti x'elan ichame yu'un ixch'un ti jun yo'on ta ts'acale. Lavie
tey xa chotol tspas mantal ta sbats'ic'ob ti Rioxe.

3 Na'ic me ti icuch yu'un ti c'alal i'ilbajinat tajmec yu'un jmulaviletic ti Jesuse. Mi ja'
yech chanopique, mu xavicta o abaic ti c'alal cha'ilbajinatic uque. 4 Li vo'oxuque mu
to bu chalajic o ti mu xa xac'an xapasic li c'usitic chopole. 5 Yu'un ich'ay xa xava'iic ti
chistsitsotic ya'el ti Rioxe chac c'u cha'al ta jtsitstic li jch'amaltique. Ts'ibabil onox ta
sc'op Riox:

Jch'amal, nopo c'usi stu ti c'alal chastsits ti Rioxe.
Mu me xavicta o aba.
6 Vo'otic ti xch'amalotic xae, chistsitsotic yu'un sc'anojotic.
Ja' tsc'an ti lec chibatique,
xi ts'ibabil. 7 Ti chastsitsic ti Rioxe, ja' yo' lec xabatic oe yu'un xch'amaloxuc xa. Yech'o
un tsc'an chcuch avu'unic. Ja' chac c'u cha'al li c'oxe, mi mu stsitse yu'un li stote, chopol
chbat. 8 Mi mu xastsitsic ti Rioxe chac c'u cha'al ta stsits li xch'amaltaque, yu'un ma'uc
xch'amaloxuc. Yan ch'amaliloxuc ya'el. 9 Li jtot jme'tic li' ta sba balamile, ti c'alal muc
jch'unbetic smantale, listsitsotic yo' lec xibatic oe, pero quich'ojtic o ta muc'. Buuc xa
onox ti Jtotic Riox ta vinajele, más to ac'u quich'tic ta muc' yu'un ja' chac' cuxlicotic
ta sbatel osil. Ja' iyac' jch'uleltic. 10 Li jtot jme'tic li' ta sba balamile jayib no'ox c'ac'al
listsitsotic, ja' no'ox ti c'u x'elan isc'an iyilique. Ti chistsitsotic ti Jtotic Riox ta vinajele, ja'
yo' xquictatic o spasel li c'usitic chopole, yo' jpastic o li c'usitic leque chac c'u cha'al tspas
ti stuque. 11 Melel mu jc'antic tsitsel yu'un c'ux ti c'alal yolel chquich'tique. Ja' no'ox yech
c'alal chistsitsotic ti Rioxe, mu xcuch ya'el. Pero mi quilojtic ti ja'to icom o cu'untic c'usi
chopol ti listsitsotic ti Rioxe, c'un to chcaltic ti leque yu'un iquiltic ti jun xa co'ontique.

Ja' li' yaloj ti mu me jp'ajtic ti c'usitic chiyalbotic ti Rioxe

12 Yech'o un ch'unic me, mu me xavicta o abaic. 13 Ja' pasic li c'usitic leque yo' j'ech'el
xch'unic o ti much'utic mu to ta xch'unic leque, yo' mu xicta o sbaique, yo' co'ol lec xabatic
oe.

14 Más lec mi co'ol ajolique, mi naca lec li c'usitic chapasique. Yu'un mi ma'uc
yechoxuque, mu xu' chba aq'uelbeic sat ti Cajvaltique. 15 Q'uelic me lec ti mu me much'u
xicta sba ta xch'unel ti ta slequil no'ox yo'on ti ch'abal jmultic chiyilotic ti Rioxe. Mi oy
much'u chicta sbae, coltaic me. Mi mu xacoltaique, chlic sa' smul, chlic xchan yu'un li
yantique. 16 Mu me much'u ja' xbat ta yo'on ti c'usitic tsc'an yo'one. Mu me much'u sp'aj li
c'usitic leque chac c'u cha'al ispas ti Esaue, ti ta jset' no'ox ve'lil iyac' o ta yan ti bentisyone
ti sc'oplal ox chich'e yu'un ja' banquilal. 17 Ava'yojic ti isc'an to ta ts'acale pero muc xa
x'ac'bat. Ac'u mi iyoq'uita sba tajmec, pero mu xa bu i'ac'bat yu'un ibat xa'ox ta yan.

18-19 Li vo'oxuque mu ta vitsuc lanopojic ech'el ya'el yo' bu oy xi'ele chac c'u cha'al inopoj
ti vo'ne moletique yo' bu itil c'oq'ue, yo' bu ic' osile, yo' bu i'avan chavuque, yo' bu i'oc'
cornetae, yo' bu ic'oponatic yu'un ti Rioxe. Ti c'alal iya'iique, "mu xa ya'uc sc'oponoticotic
ti Rioxe", xiic xa. 20 Yu'un toj tsots iya'iic ti mantal i'albatique: "Ac'u mi aca'ic, mi avacaxic,
mi achijic, mi oy chmuy tal jset'uc li' ta vitse, xamilic ta ton", x'utatic yu'un ti Rioxe.
21 C'alal iyilic ti xi'el sba tajmeque, c'alal ta Moisés "toj xi'el sba", xi uc.

22 Yan li vo'oxuque ta vinajel lanopojic ech'el ya'el yo' bu slumal ti Rioxe cuxul ta sbatel
osile, ja' ti ach' Jerusalene, yo' bu ep ta mil anjeletique ti jun yo'onic chich'ic ta muc'
ti Rioxe. 23 Ja' yo' bu ta jtsob jbatic vo'otic ti xch'amalotic xa ti Rioxe. Tey xa ts'ibabil
jbitic ta vinajel. Tey ti Riox uque, ja' ti Jmeltsanejc'ope. Tey xch'ulelic ti much'utic
ilecubtasbat yo'onic yu'un ti Rioxe. 24 Tey ti Jesuse ti ja' xa scuentainoj ti c'usi ts'acal to iyal
ti chiyac'botic ti Rioxe, yu'un ja' iloc' xch'ich'el, ja' itoj o li jmultique. Ti iloc' ti xch'ich'ele,
ja' ijtatic o pertonal. Ma'uc yech ista ti much'u ismil ti Abele.
25 Yech'o un q'uelo me abaic, ch'unic me ti c'usi chayalbeic ti Rioxe. Quelavilic, ti vo'ne
moletique i'ac'batic o castico ti muc xch'unic ti c'alal ip'ijubtasatic yu'un Riox li' ta sba
balamile. ¿Mi ja' xa mu masuc chquich'tic castico xana'ic mi mu jch'untic ti ta vinajel xa
chisp'ijubtasotic tal ti Rioxe? 26 Ti vo'nee inic o balamil ti c'alal ic'opoj ti Rioxe. Lavie yaloj
ti j'ech'el xa no'ox ta sniques scotole: vinajel xchi'uc balamil. 27 Ti iyal ti j'ech'el xa no'ox ta
sniquese, ja'o chlaj scotol li c'usitic sna' xlaje. Ja' xa no'ox chcom li c'usitic mu sna' xlaje.
28 Ti bu mu sna' xlaje, vo'otic tey chac' jpastic mantal. Yech'o un "colaval" cutic ti Rioxe.
Ta slequiluc co'ontic tunicotic yu'un, ac'u quich'tic ta muc'. Ja' ac'u jpastic ti c'usitic lec
chile. 29 Ti much'utic mu x'ich'on ta muc' chil ti Cajvaltique, ta onox stic' ta c'oc'.

13

Ja' li' yaloj ti c'usitic tsc'an ta jpastic lavi jch'unojtic xa li sc'op Rioxe

1 C'ano o me abaic vo'oxuc ti achi'il abaic ta xch'unel li sc'op Rioxe. 2 Mu me xch'ay
xava'iic ti chavotes ta anaic ti much'utic mu xavojtiquinique. Ti vo'nee oy muc xojtiquinic
mi anjel ti iyotes ta snaique.
3 Mu me xch'ay xava'iic li much'utic ja' ochemic o ta chuquel li sc'op Rioxe. Ti ja' yech
xa'ochic ta chuquel uque, chac'anic q'uelel. Ja' no'ox yech patbeic yo'onic ti much'utic
ch-ilbajinatique. Ti ja' yech xa'ilbajinatic uque, chac'anic patbel avo'onic.
4 Vo'oxuc ti nupul ts'acaloxuque, ich'o me abaic ta muc'. Ti chic' sbaic jun vinic xchi'uc
jun antse, ma'uc mulil ti ta xchi'in sbaique. Yan ti much'utic tsa' yantse xchi'uc ti
much'utic tsa' yajmule, ja' mulil. Ta onox x'ac'batic castico yu'un ti Rioxe.
5 Ma'uc me xbat ta avo'onic li taq'uine. Junuc o me avo'onic ti c'u yepal chataique. Yu'un
yaloj ti Rioxe: "Mu xajcomtsanic, chajchi'inic o", xi. 6 Yech'o un tsots co'ontic xcaltic ti
xchi'inojotic ti Cajvaltique. Mu xixi'otic o mi oy c'usi chal li crixchanoetique.
7 Na'ic me c'u x'elan ti much'utic ba'yi layalbe ava'iic li sc'op Rioxe. Avilic ti lec ibatique
yu'un ixch'unic ti chcoltaatic yu'un ti Cajvaltique. Ja' chanic chac c'u cha'al ixch'unique.
8 Ti Jesucristoe, ti c'u x'elan ti vo'nee, staoj yav c'al tana xchi'uc ta sbatel osil. 9 Mu me
xach'unic c'usitic yan c'opal ti cha'albatique. Ti Rioxe ta slequil no'ox yo'on chiscoltaotic
ta xch'unel li c'usitic lec chile. Ma'uc chiscoltaotic li ve'lile. Ti much'utic ta xch'unic ti ja'
chcoltaon ta xch'unel c'usitic lec chil Riox li ve'liletique, yech no'ox ta snopic.
10 Lavi ch'abal xa jmultic chiyilotic ti Rioxe, ja' ti jch'unojtic ti iyac' sba ta milel ta scoj
jmultic ti Jesuse, ch'abal xa sc'oplal ve'lil. Ja' chac c'u cha'al ti muc much'u tsti' ti c'usi
tsmilic yu'un smulic li jchi'iltactic ta israelale. 11 Li xch'ich'el ti c'usitic tsmilique, chich'
ochel ta bats'i lequil cuarto li totil palee. Yan li sbec'tale chba xchiq'uic ta sti'il yo' bu
nacajtique. 12 Ja' no'ox yech uc ti c'alal listojbotic jmultic ta xch'ich'el ti Jesuse, ta ti'
jteclum icham. 13 Yech'o un j'ech'el ac'u quictatic ti c'usitic jch'unojtic to'oxe ti chicuxiotic
o ta sbatel osil ti calojtique. J'ech'el ac'u quich'tic ta muc' ti Jesuse. Cuchuc cu'untic
ilbajinel uc chac c'u cha'al icuch yu'un ti Jesuse. 14 Li' ta sba balamile muc bu jtatic junuc
jteclum ti mu sna' xlaje. Ja' ba jtatic ti muc'ta jteclum ti mu sna' xlaj ta sbatel osile. 15 Yech'o
un "colaval" cutic jujun c'ac'al ti Rioxe ti ja' ch'abal o jmultic chiyilotic ti quich'ojtic xa
ta muc' ti Jesuse. Ja' smoton cha'i ti Rioxe ti "colaval" chcutique, ti jamal chcaltic ti
quich'ojtic ta muq'ue. 16 Mu me xch'ay xava'iic ti chac'uxubinvanique, ti chacoltavanic
o li c'usuc avu'unique. Mi chac'uxubinvanique, ja' lec chil ti Rioxe, ja' smoton cha'i.
17 Ch'unic me ti c'usi chayalbeic lavajchanubtasvanejique, ich'ic me ta muc'. Yu'un
ja' chaxchanubtasic yo' xacuxiic o ta sbatel osile. Chc'ot yalbeic ti Rioxe ti c'u x'elan

itunique. Mi chach'unic ti c'usitic chayalbeique, jun yo'onic chaxchanubtasic. Yan mi mu xach'unique, chat yo'on avu'unic. Li vo'oxuque chopol chabatic.

18 C'oponbon Rioxyu'un jna'oj ti mu c'usi chopol jpasoje. Ja' no'ox ta co'on spasel li c'usitic leque. 19 Abulajanic c'oponbecon Rioxyo' xtal no'ox jq'ueloxuc oe.

Ja' li' yaloj ti i'albatic chabanuc scotol ti much'utic xch'unojic sc'op Rioxe

20 Ti Rioxe ta spas ta jun co'ontic. Ixcha'cuxes loq'uel ta smuquenal ti Cajvaltic Jesucristoe, ja' ti cajchabivanejtique. Yaloj ti ja' chicuxiotic o ta sbatel osil lavi jch'unojtic ti iloc' xch'ich'el ta scoj jmultic ti Jesuse. 21 Ac'u scoltaoxuc ta spasel li c'usi leque, ja' ti c'usi tsc'ane, ja' ti c'usi lec chile lavi avich'ojic ta muc' ti Jesucristoe. Ti Rioxe ta xquich'tic ta muc' ta sbatel osil. Toj lec ti ja' yech chc'ote.

22 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ja' ta jc'an ti mu me xtavan xava'iic ya'iel ti jayp'el lajts'ibabeic li'i. 23 Chacalbeic ti iloc' xa ta chuquel li Timoteoe. Mi iyul no'oxe, ta jchi'in tal ti c'alal xtal jvula'anoxuque.

24 Chabanuc xavalbeic scotol lavajchanubtasvanejique xchi'uc li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe. Chabanicoxuc la xalic uc li much'utic xch'unojic sc'op Rioxli' ta estado Italiae.

25 Ac'u yac'boxuc crasia acotolic ti Rioxe.

LI'I JA' SVUN SANTIAGO

1 Vo'on Santiagoon, ta jch'un c'usi chiyalbe ti Rioxe xchi'uc ti Cajvaltic Jesucristoe.
Chajc'oponic tal ta vun, vo'oxuc ti st'ujojoxuc ti Rioxe ti butic jteclumal nacaloxuque.
Chabanicoxuc me acotolic.

Ja' li' yaloj ti ta slequil yo'on chisp'ijubtasotic ti Rioxe

2 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, junuc no'ox me avo'onic c'usuc
no'ox paltail chataic. 3 Yu'un jna'ojtic ti más ta stsatsub ech'el co'ontic ti c'alal chcuch
cu'untique. 4 Mi itsatsub co'ontique, mu xa xquicta o jbatic ta xch'unel ti ja' chiscoltaotic
ti Cajvaltique. Mi ja' yechotique, scotol ta xcuch cu'untic, jun co'ontic, mu xa c'usi palta.
5 Mi oy much'u mu sna' c'usi tspase, ja' ac'u sc'anbe ti Rioxe, yu'un ta slequil yo'on
chisp'ijubtasotic ti c'usi lec ta pasele. Mu xcap o mi ta jc'anbetique yu'un muc bu tst'uj
ti much'u ta xc'uxubine. 6 Sjunuluc me avo'onic xac'anbeic ti Rioxe, mu me xchibetuc
avo'onic. Mi xchibet co'ontic ta jc'anbetique, ja' jchi'iltic ya'el li mare ti chyuq'uilanat ta
iq'ue. 7 Mi ja' yechotique, mu c'usi ta jtatic. 8 Yu'un mu jmojuc ta jch'untic ti chiscoltaotic
ti Cajvaltique. Lavie jtos o c'usi ta jnoptic; ti oc'obe jtos xa o c'usi ta jnoptic noxtoc.
9 Mi me'onoxuque, junuc no'ox avo'onic yu'un xch'amaloxuc xa ti Rioxe. 10 Mi
jc'ulejoxuque, junuc no'ox avo'onic yu'un avich'ojic xa ta muc' ti Rioxe, mu xa bu chatoy
o abaic xchi'uc lac'ulejalique. Ti much'utic ja' no'ox ta yo'onic sa'el li sc'ulejalique, co'olic
xchi'uc nich ts'i'lel ti jliquel no'ox leque. 11 Ta xtaquij ta ora ti c'alal xc'uxub li c'ac'ale. Li
sniche ta xlilij, mu xa bu leclec sba. Ja' no'ox yech ti much'utic ja' no'ox ta yo'onic sa'el li
sc'ulejalique. Ti c'alal yolel tsa' más li sc'ulejalique, ja'o ta xchamic.

Ja' li' yaloj ti mu me xquicta o jbatic ti c'usuc no'ox paltail ta jtatique

12 Mi mu xquicta o jbatic ti c'usuc no'ox paltail ta jtatique, jun co'ontic. Yu'un tey onox
chc'ot jtatic ti lequilal ta sbatel osile. Yu'un yaloj onox ti Rioxe: "Ta xcac'be scuxlejalic ta
sbatel osil ti much'utic sc'anojicone", xi. 13 Pero mi iquicta o jbatique, mi ba jpastic c'usi
chopole, mu xu' xcaltic ti ja' lisujotic ti Rioxe. Ti Rioxe mu sna' spas c'usi chopol, yech'o
ti mu xisujotic ta spasel li c'usitic chopole. 14 Ti ta jpastic li c'usitic chopole, ja' ti ta jpastic
li c'usitic chal co'ontique. Ja' xa chislo'lootic. 15 Mi ijpastic li c'usitic chal co'ontique, ta
onox jta jmultic. Chi'ochotic onox ta c'oc' ta sbatel osil.
16 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ti jc'anojoxuc tajmeque, mu me xalo'lo
aba atuquic. 17 Scotol li c'usitic leque ja' chiyac'botic tal ti Jtotic Riox ta vinajele, ja' ti
much'u ispas li c'usitic oy xojobal ta vinajele. Li c'usitic oy xojobale mu staojuc o yav, oy
baq'uintic chmac. Yan ti Rioxe staoj yav ti lec c'usi chiyac'botique. 18 Ja' yech isc'an stuc ti
Rioxe ti lixch'amalinotic xae ti c'alal ijch'unbetic li sc'ope. Yu'un onox yech ti c'usi yaloje.
Ja' chac c'u cha'al sba sat li c'usuc cu'untique ja' yu'un Riox, ja' no'ox yech yu'unotic uc.

Ja' li' yaloj ti lec c'usitic ta jpastic mi yech ti jch'unojtic li sc'op Rioxe

19 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ti jc'anojoxuc tajmeque, yu'un ti
xch'amalotic xa ti Rioxe, a'ibeic me lec smelol ti c'alal cha'albatic li sc'ope. Mu me orauc
xatac'avic, mu me orauc xacapic. 20 Ti mi chacapique, mu spas o avu'unic ti c'usi lec chil ti
Rioxe. 21 Ja' tsc'an ti chavictaic scotol ti c'u to'ox xa'elanique. Tsc'an ti mu xatoy abaique.
Tsc'an chach'unic li sc'op Riox ti ava'yojique yu'un ja' chicuxiotic o ta sbatel osil.
22 Pasic me c'usitic yaloj ti Rioxe, mu me yechuc no'ox chava'iic. Ti mi yech no'ox
chava'iique, atuquic no'ox chalo'lo abaic. 23 Mi ja' no'ox chca'itique, mi mu jch'untique,
ja' jchi'iltic li much'u tsq'uel sat ta nene. 24 Ac'u mi xil ti ic' li sate, pero mu sc'an spoc.
Ora ta xch'ay xa'i, lec no'ox cha'i sba. 25 Ti Rioxe naca lec li c'usitic chiyalbotique. Mi mu
xch'ay xca'itique, mi ja' ta jpastique, liloc'otic xa ta mozoil ya'el yu'un mu xa bu ta jpastic
li c'usitic chopole. Jun xa co'ontic.
26 Mi chcaltic ti quich'ojtic ta muc' ti Rioxe, pero mi mu xquich' jmeloltic xic'opojotique,
jtuctic no'ox ta jlo'lo jbatic. Yu'un yech no'ox ta jnoptic ti quich'ojtic ta muq'ue. 27 Mi yech

ti quich'ojtic ta muq'ue, ta jc'uxubintic ti much'utic abol sbaique: ja' ti much'utic ch'abal stot sme'ique xchi'uc li me'anal antsetique. Ma'uc xa ta co'ontic li c'usitic chopol li' ta sba balamile. Mi ja' yech ta jpastique, lec chiyilotic ti Jtotic Riox ta vinajele.

2

Ja' li' yaloj ti mu me jt'ujtic ti much'u chquich'tic ta muq'ue

1 Vo'otic ti ijch'untic xa ti ja' istoj jmultic ti Cajvaltic Jesucristoe ti toj lec yo'one, mu me
xat'ujic ti much'u chavich'ic ta muq'ue. 2 Nopic c'usi chapasic ti c'alal x'ochic tal cha'vo'
viniquetic ta atemploique. Li june caltic no'ox ya'el ti jc'uleje. Lec sc'u' spoc', naca oro
yanillo. Li june caltic no'ox ya'el ti me'one, ch'abal lec sc'u' spoc'. 3 Mi ja' no'ox chavich'ic
ta muc' li much'u lec sc'u' spoq'ue, "la' chotlan li' ta lequil chotlebale", chavutic. Mi ja'
mu xavich'ic ta muc' li me'one, "li vo'ote ba va'lan le'toe. Mi chac'an chachotie, chotlan
ta lum li' ta coque", chavutic. 4 Mi ta jt'ujtic ti much'u chquich'tic ta muq'ue, chopol.
5 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ti jc'anojoxuc tajmeque, a'yic me. Ep
me'onetic ti ja' t'ujbilic yu'un Riox yo' xch'unic o ti ja' istoj jmultique. Ja' xa jc'ulejetic ch-
ileic yu'un ti Rioxe ti xch'unojic xa ti ja' istoj jmultic ti Cajvaltic Jesucristoe. Ja' ta x'ochic
yo' bu ta spas mantale. Yu'un yaloj onox ti Rioxe: "Ti much'utic sc'anojicone ta x'ochic yo'
bu ta jpas mantale", xi. 6 Li vo'oxuque muc bu avich'ojic ta muc' li me'onetique. Ja' no'ox
chavich'ic ta muc' li jc'ulejetique ti ilbaj xayilique, ti oy yech no'ox chasnopbe amulic ta
stojol li jmeltsanejc'opetique. 7 ¿Mi'n la mu ja'icuc ti chopol c'usi chalbeic ti Jesuse ti ja'
quich'ojtic ta muq'ue?
8 Mi ach'unic xa li sc'op Rioxe, c'uxubinic scotolic, ac'u mi jc'ulej, ac'u mi me'on. Yu'un
ja' yech chal li sc'op Rioxe: "C'uxubino me achi'iltac chac c'u cha'al chac'uxubin aba
atuque", xi. 9 Yan mi chat'ujic ti much'u chavich'ic ta muq'ue, oy amul chayilic ti Rioxe
yu'un mu xach'unic ti c'usi yaloje. 10 Ac'u mi ach'unojic scotol li yan smantale, pero mi oy
to jtosuc ti mu xach'unique, oy amul chayilic yu'un co'ol xchi'uc muc bu ach'unojic scotol.
11 Ti Rioxe yaloj ti mu xu' jsa' cantstique, ti mu xu' chimilvanotique. Caltic no'ox ya'el ti
mu xa xasa' avantsique, caltic ti ja' no'ox lamilvanique. Pero mi lamilvanique, yu'un onox
muc bu ach'unojic li smantal Rioxe. 12 Yech'o un ja' tsc'an ti lec li c'usi chavalique xchi'uc
li c'usi chapasique yo' mu ja'uc yech xayalbeic o ti Rioxe: "Yalal xa chapasic li c'usitic
chopole. Li vo'one lajloq'uesic xa", yo' mu xayutic oe. 13 Ti mi mu xic'uxubinvanotic lavie,
ja' no'ox yech mu xisc'uxubinotic ti Rioxe. Ti mi chic'uxubinvanotic lavie, ja' no'ox yech
chisc'uxubinotic ti Rioxe.

Ja' li' yaloj ti yech ta jnoptic ti jch'unojtic sc'op Riox mi mu c'usi lec ta jpastique

14 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, mi mu c'usi lec ta jpastique, yech ta
jnoptic ti jch'unojtique. Mi ja' yechotique, mu onox xicuxiotic ta sbatel osil. 15-16 Caltic
no'ox ya'el ti oy jun ti much'u xch'unoj sc'op Riox uque, mi vinic o mi ants, mi ch'abal
sc'u' spoc' chavilique, mi mu c'usi tslajes jujun c'ac'ale, "batan, q'uelo bu xata ech'el ave'el
ac'u' apoc'", mi xavutique, mu c'usi bal o, yu'un mu c'usi avac'beic ech'el. Yech chanopic ti
ach'unojique. 17 Li c'usitic ta jpastique, ja' chvinaj o mi jch'unojtic, o mi muc bu jch'unojtic
li sc'op Rioxe.
18 Caltic no'ox ya'el ti oy much'u yech chiyalbee: "Li vo'ote chaval ti persa lec li c'usi
ta jpastique. Li vo'one chcal ti xu' ja' no'ox jch'unojtic li sc'op Rioxe. Mu xa c'usi yan ta
jpastic", xi. Ac'bonquic quil c'u x'elan ach'unoj ti muc bu chapas li c'usitic leque. Li vo'one
ti ja' ta jpas chavil li c'usitic leque, ja' chavil o ti jch'unoje. 19 Lec ti ach'unoj ti jun no'ox
Rioxe pero ja' yech xch'unoj ti pucujetic uque. Sna'ojic ti jun no'ox ti Rioxe, xi'emic o.
20 Mu xava'i aba ti yech chanop ti ach'unoj li sc'op Rioxe yu'un muc bu chapas li c'usitic
leque. 21 Ti jmuc'tatotic Abraam ti ta más vo'nee ja' ch'abal o smul i'ile yu'un ti Rioxe ti ta
ox xchic'be ti screme, ja' ti Isaaque. 22 Ti x'elan ispase, ja' chul o ta joltic ti xch'unoj onoxe.
23 Ja' ic'ot ti c'usi ts'ibabil comele: "Ti Abraame ixch'un ti yech ti c'usi chal ti Rioxe, yech'o
ti ch'abal smul i'ilee", xi ts'ibabil. Ts'ibabil noxtoc ti lec xil sbaic xchi'uc ti Rioxe, chcut ti
much'u chal ti xu' ja' no'ox xch'unoj li sc'op Rioxe.

[24] Ja' chvinaj o ti ma'uc ch'abal o jmultic chiyilotic ti Rioxe mi ja' no'ox chcaltic ti
jch'unojbetic li sc'ope. Ja' tsc'an ti lec li c'usitic ta jpastic uque. [25] Ja' no'ox yech ti Raav
tol sa' yajmule, ja' ch'abal o smul i'ile yu'un ti Rioxe ti ixc'uxubin ti cha'vo' viniquetic ti
itaqueic tal yu'un ti Josuee, ti tal sq'uelic c'u x'elan li osile. Ts'acal to istac sutel ta yan
o be, yech'o ti muc stsacatique. [26] Ja' chac c'u cha'al cuxulotic li' ta sba balamile, oy jpat
jxocontic, oy jch'uleltic. Ti manchuc oy xcha'tosole, muc bu cuxulotic ti yechuque. Ja'
no'ox yech noxtoc yo' xicuxiotic o ta sbatel osile, ja' tsc'an ti ta jch'untic ti c'usitic yaloj
ti Rioxe, xchi'uc tsc'an ti ta jpastic li c'usitic leque. Mi mu jch'untic xcha'tosole, mu onox
xicuxiotic ta sbatel osil.

3

Ja' li' yaloj ti quetic no'ox más ta jta o jmultique

[1] Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, mu me much'uuc no'ox stic' sba
ta jchanubtasvanej. Ac'u snop lec mi yech tsc'an Riox ti ch-oche yu'un más chq'uelbat
c'usi tspas yu'un ti Rioxe chac c'u cha'al más tsq'uel c'usi ta jpasticotic vo'oticotic li
jchanubtasvanejoticotique. Yu'un más jna'ticotic. [2] Jcotoltic mu onox nacauc lec c'usi
ta jpastic, mu onox nacauc lec c'usi ta xcaltic. Ti nacauc lec c'usi chcaltique, yu'un jna'
jpajes jbatic junlejtic. [3] Co'ol xchi'uc xcac'betic sprenoal ye ca' yo' stam o bee. Ac'u mi c'ox
li prenoe pero tstam o be. [4] Ja' no'ox yech li barcoetique, ac'u mi c'ox li yac'ob bueltae, pero
tstam o be. Ac'u mi muc' li barcoe, ac'u mi xnet'e ech'el ta ic', pero tey chbat ti bu sc'an
yo'on li yajvale yu'un oy yac'ob buelta. [5] Ja' no'ox yech li quetique, c'ox, pero ep c'usi xtun
o. Xu' jp'ijubtastic o crixchano. Xu' jsocbetic o sjol crixchano. Co'ol xchi'uc li c'oq'ue.
Ac'u mi jset' ti bu xlique, pero ta xp'ol. Ti c'alal xtup'e, ep xa'ox ic'ac' te'tic. Ja' no'ox
yech li quetic uque. [6] Co'ol xchi'uc c'oc' ya'el yu'un ja' ta jta o jmultic. Yu'un ja' jmañatic
ti c'usuc no'ox xcaltique. Mu c'usi yan ti más ta jta o jmultique, ja' no'ox li quetique. Ja'
ta jsa' o jmultic ti c'u sjalil li' cuxulotique. Ja' chisujotic ti pucuje. [7] Li c'usitic chanul oy ta
sba balamile, li mutetique, li quiletel chone, li choyetique, spas cu'untic ta manxo. [8] Yan
li quetique mu xpaj cu'untic. Ja' chopol ti mu xa'i pajesele yu'un ep c'usi chopol chcaltic.
Co'ol xchi'uc ya'lel ye quiletel chon. Mi listi'otique, chichamotic o ta ora. Ja' no'ox yech
ti c'alal chcac'betic sc'ac'al yo'on li jchi'iltique, co'ol xchi'uc ta jmiltic ya'el. [9] "Toj lec
avo'on", chcutic ti Jtotic Riox ta vinajele. Pero chopol c'usi chcalbetic li jchi'iltic ti co'ol
pasbilotic chac c'u cha'al ti Rioxe. [10] Jun no'ox li quetique pero cha'tos li c'usi chcaltique.
Chcaltic c'usi lec, chcaltic c'usi chopol. Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe,
chopol mi ja' yech ta jpastique. [11] Nopic mi xu' xloc' cha'tos vo' ta jun no'ox ninabvo'. ¿Mi
oy baq'uintic xloc' lec, mi oy baq'uintic xloc' chi'pic'an? [12] Nopic noxtoc mi oy bu xavilic
oliva ta te'el ic'ux, o mi oy bu xavilic ic'ux ta yaq'uil uva. Ja' no'ox yech li ninabvo'e, ti bu
chi'pic'ane mu xloc' tal lec.

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan chisp'ijubtasotic ti Rioxe

[13] Mi p'ijotique, mi jna'tic snopele, mu jtoy jbatic, chcac'tic iluc li c'usi leque. [14] Yan
mi ja' no'ox chac' o sc'ac'al co'ontic ti mu xitic'atotic ta jchanubtasvaneje, ta jnoptic
ti p'ijotique. [15] Ma'uc yech chisp'ijubtasotic ti Rioxe. Ta joltic no'ox jtuctic ti x'elan ta
jpastique. Co'olotic xchi'uc li much'utic mu to chich'ic ta muc' ti Rioxe, ja' no'ox ta
jch'untic c'usi chal ti pucuje. [16] Mi ja' no'ox chac' o sc'ac'al avo'onic ti mu xatic'atic ta
jchanubtasvaneje, chlic c'op avu'unic. Ep c'usi chopol chlic apasic o. [17] Yo' xvinaj o ti
sp'ijubtasojotic ti Rioxe, lec ti c'usitic ta jpastique. Mu jliquestic c'op, mu jtoy jbatic,
ta jch'untic mantal, chic'uxubinvanotic, chicoltavanotic. Mu jliqueluc lec, mu jliqueluc
chopol ti c'usi ta jpastique. Ti c'usi chcaltique yu'un onox yech jch'unojtic. [18] Mi mu
jliquestic c'ope, ja' ta xchan li yan jchi'iltactique.

4

Ja' li' yaloj ti mu me jpastic li c'usitic scuenta no'ox sba balamile

[1] Ti chlic c'op avu'unique, ti chavut abaique, ja' ti chac'an ti c'usi chal avo'on atuquique.
[2] Ja' chac'anic ti c'usitic lec tajmec chavilique, pero mu xataic. Yech'o un chac'ac'al-o'onta
abaic. Xti'et o ajolic ti much'utic oy c'usuc yu'une, ja' mu xataic o li c'usitic chac'anique.
Yech'o ti chlic avut abaique. Ti mu xataic li c'usitic chac'anique, yu'un muc bu chac'anbeic
ti Rioxe. [3] Ac'u mi chac'anbeic, pero mu xayac'beic yu'un chopol ajolic. Yiloj ti chba apasic
o li c'usi chal avo'onique. [4] Co'oloxuc xchi'uc jun ants ti oy yajmule ti mu xich' ta muc' li
smalale. Ja' no'ox yechoxuc, yu'un mu xavich'ic ta muc' ti Rioxe. Mi ja' chapasic li c'usitic
scuenta no'ox sba balamile, ¿mi mu xana'ic ti ja' xa chopol chavilic ti Rioxe? Yech'o un
mi oy much'u tsnop tspas li c'usitic scuenta no'ox sba balamile, ja' xa chopol chil ti Rioxe.
[5] Mu me xanopic ti mu c'u stu ti yech ts'ibabile: "Mu me c'usi yan xanopilanic, jtuc no'ox
me xavich'icon ta muc'", xi ti Rioxe. [6] Ti Rioxe ja' tsc'an ti stuc no'ox chquich'tic ta muq'ue.
Yu'un slequil no'ox yo'on ti chiscoltaotique yo' ti stuc no'ox xquich'tic o ta muq'ue. Yu'un
ja' onox yech ts'ibabil chac li'i: "Ti Rioxe chopol chil ti much'utic stoyoj sbaique. Yan ti
much'utic mu sna' stoy sbaique tscolta", xi ts'ibabil. [7] Yech'o un ja' pasic ti c'usi lec chil ti
Rioxe. Ja' mu ya'uc apasic ti c'usi lec chil ti pucuje yo' ti mu xayilbajinic oe. [8] Tsc'an más
chac'oponic Riox yo' xavilic o ti más chascoltaique. Ictaic xa spasel li c'usitic chopole.
C'anbeic ti Rioxe ti ac'u xch'ay ta ajolic li c'usitic chopole yo' sjunul o avo'onic chavich'ic
ta muq'ue. [9] Mi oy to chapasic li c'usitic chopole, at avo'onic, oq'uitao abaic. Yech no'ox
ti chatse'inique, ti xamuyubajique. [10] Más lec bic'tajeso abaic ta stojol ti Cajvaltique yo' ti
xayaq'uic o ta ich'el ta muq'ue.

Ja' li' yaloj ti mu xu' jnopbe jba jmultique

[11] Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, mu me c'usi chopol xavalbe abaic ta
apat axoconic. Mi oy c'usi chopol chcalbetic ta spat xocon jchi'iltique, mi ta jnopbetic
smulique, yu'un mu jch'untic ti yaloj ti Rioxe ti tsc'an ta jc'uxubin jbatique. Mi mu
jch'untic c'usi yaloj ti Rioxe, co'ol xchi'uc más jna'tic ya'el. [12] Jun no'ox ti much'u iyal
li mantaletique, ti chal bu chibatic jujuntale, ja' ti Rioxe. Xu' chiyac'botic jcuxlejaltic ta
sbatel osil, xu' chistic'otic ta c'oc' ta sbatel osil noxtoc. Li vo'ote mu Rioxicot ti chaval ti
oy smul lachi'ile.

Ja' li' yaloj ti mu jna'tic mi cuxulotic ti oc'obe

[13] A'yic me, vo'oxuc ti ja' yech chavalique: "Tana, o mi oc'ob, chibatoticotic ta equelajel.
Chijalijoticotic jabiluc yo' jpasticotic o canale", xachiic. [14] Pero mu xana'ic mi cuxul
chasacubic. Li vo'otique co'olotic xchi'uc lumal toc ti j'ech'elbe no'ox ch-ech'e, yu'un
mu jna'tic c'usi ora chichamotic. [15] Ja' tsc'an ti yech chavalic chac li'i: "Mi sc'an
Riox cuxuloticotique, chibatoticotic", chianic. [16] Ti x'elan chaval ta atuquic no'ox ti bu
chabatique, yu'un mu xavich'ic ta muc' ti Rioxe. Chopol ti x'elan mu xavich'ic ta muq'ue.
[17] Mi jna'ojtic xa c'usi leque, mi mu jpastique, ta jta o jmultic ta stojol ti Rioxe.

5

Ja' li' yaloj ti chba yich'ic castico li jc'ulejetique mi chopol li c'usitic tspasique

[1] Ti much'utic ja' no'ox ta yo'onic sa'el li c'usitic chtun yu'unic li' ta sba balamile, mu
c'u stu ti x'elan tsnopique. Ta onox xba yich'ic castico. [2] Scotol li c'usi oy xa yu'unique
mu c'usi bal o chil ti Rioxe. Ja' yech chil chac c'u cha'al li c'usi c'o' chquiltique. Scotol
li sc'u' spoq'uique ja' yech chil ti Rioxe chac c'u cha'al ti lajem ta vach chon chquiltique.
[3] Mu c'usi bal o ti ep staq'uinique. Scoj no'ox sc'ulejalic ti chba yich'ic o castico ti c'alal
xlaj li balamile. [4] Ti Cajvaltic sq'uelojotic jcotoltique, yiloj ti mu ts'acluc istoj yaj'abtelic li
jc'ulejetique. Ya'yoj ti muc x'ac'batic ti c'alal ay xcha'c'anbeique. [5] Yu'un ja' no'ox tsc'an
chc'ulejajic li stuquique. Ja' no'ox tspasic li c'usitic chal yo'onique. Co'olic chac c'u cha'al
li vacaxe ti ve'el no'ox tspase. Ti c'alal xjup'e, chich' milel. Ja' no'ox yech li jc'ulejetique
ti ja' no'ox tspasic li c'usitic chal yo'onique, ti c'alal xchamique, ch-ochic onox ta c'oc' ta
sbatel osil. [6] Yech no'ox tsnopbeic smul ti much'utic ch'abal smulique, chaq'uic ta milel.
Ti much'utic chmilatique mu spoj sbaic, mu c'usi chalic.

Ja' li' yaloj ti junuc co'ontic jmalatic c'usi ora chtal ti Cajvaltic Jesuse

7 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, cuchuc avu'unic li c'usitic chaxcha'leic
li jc'ulejetique yu'un chtal onox yic'otic ti Cajvaltic Jesuse. Co'ol xchi'uc ti much'u ch-
abteje, spatoj yo'on chloc' li c'usitic sts'unoje. Ti c'alal xloc' li vo'tique, chlic stsob. 8 Ja'
no'ox yech pato me avo'onic ti chtal ti Cajvaltic Jesucristoe. Mu me xavicta abaic ta
smalael yu'un po'ot xa xtal.

9 Mu me xasa'be aba amulic yo' ch'abal o amulic xul staoxuc ti Jmeltsanejc'ope, ja' ti
Cajvaltic Jesucristoe. Yu'un po'ot xa xtal. 10 Mu me xch'ay xava'iic ti icuch yu'unic ilbajinel
ti yaj'alc'optac Riox ti ta más vo'nee. Yechicoxuc me uc. 11 Li vo'otique jna'ojtic ti jun xa
yo'onic ti much'utic icuch yu'unic ti ilbajinele. Ava'yojbeic sc'oplal ti Jove ti icuch yu'un
ti tsots me'anal istae. Ti icuch yu'une, i'ac'bat más bentisyon ta ts'acal. Ja' chquiltic o ti
jc'uxubinvanej ti Rioxe, yu'un ixc'uxubin ti Jove.

12 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ja' tsots sc'oplal ti yechuc me li c'usi
chcaltique. Mu me c'usi xava'anic ta rextico, mi ja'uc vinajel, mi ja'uc balamil. "Lojriox",
mu me xachiic. Mu me xanopbe abaic c'op yo' mu xata o amulic ta stojol ti Rioxe.

13 Mi chavat avo'onique, c'oponic Riox. Mi jun avo'onique, q'uevujintaic ti Rioxe. 14 Mi
oy much'u ipe, ac'u stac ta iq'uel li jchanubtasvanejetic ta sc'op Rioxe. Li jchanubtasvane-
jetique ac'u sjaxbeic jset'uc aceite ta scuenta ti Cajvaltic Jesuse, ac'u sc'oponbeic Riox.
15 Ti much'u tsc'opon Rioxe, mi xch'unoj ti chet'es chamel ti Cajvaltic Jesuse, ta x'ech'
li chamele. Mi staoj to'ox smul ti much'u i'ech' xchamele, ta x'ac'bat pertonal noxtoc.
16 Albo abaic, c'anbo abaic pertonal mi oy c'usi chopol avalojbe abaique, mi oy c'usi chopol
apasojbe abaique, yo' x'ech' o lachamelique. Mi ch'abal xa jmultique, chich' ta muc' c'usi
chcalbetic ti Rioxe, yech'o un spas cu'untic li c'usi vocol ta pasele. 17 Ti Elias yaj'alc'op
Rioxe ti co'ol crixchanootic jchi'uctique, sjunul yo'on isc'opon Riox ti ac'u pajuc li vo'e,
yech'o ti ipaj oxib jabil xchi'uc o'lole. 18 Ts'acal to isc'opon Riox noxtoc, isc'an tal li vo'e,
ital. Lic ch'iuc scotol ti c'usitic ists'unique.

19-20 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, mi oy much'u iyicta sba ta xch'unele,
mi vo'ot chba avalbe noxtoc li sc'op Rioxe ti ta xch'un noxtoque, na'o me ti vo'ot ta acuenta
ti chicta spasel li c'usitic chopole, yech'o un mu xa bu ch-och ta c'oc' ta sbatel osil. Yu'un
ch-aq'ue ta pertonal yu'un ti Rioxe ac'u mi oy ep smul.

LI'I JA' PRIMERO SVUN PEDRO TI YAJ'APOXTOL JESUSE

1-2 Vo'on Pedroon, yaj'apoxtolon ti Jesucristoe yu'un chcal a'yuc ti c'usitic yaloje.
Chajc'oponic tal ta vun, vo'oxuc ti butic estadoal nacaloxuque, ti nacaloxuc ta Pontoe, ta
Galaciae, ta Capadociae, ta Asiae, ta Bitiniae. Yu'un co'ol xchi'uc j'ech'elbeoxuc ya'el, ja'
ti st'ujojoxuc onox ti Jtotic Riox ta vinajele ti chba achi'inique. Vo'ne onox snopoj, yech'o
ti islecubtas xa avo'onic ti Ch'ul Espíritue yo' xapasic o c'usi lec chil ti Rioxe. Ch'abal xa
amulic yu'un ach'unic xa ti ja' istoj o amulic ti iloc' xch'ich'el ta cruz ti Jesucristoe. Ac'u
yac'boxuc crasia ti Rioxe. Junuc me avo'onic, mu me c'usi xal avo'onic.

Ja' li' yaloj ti chtal onox yic'otic ti Cajvaltic Jesuse

3 Coliyalbotic ti Rioxe, ja' ti Yajval ti Cajvaltic Jesucristoe, ja' ti Stote, ti sc'anojotic
tajmeque, yech'o ti lislecubtasbotic co'ontique. Yech'o un jpatoj xa co'ontic ti chac'
jcuxlejaltic ta sbatel osile, ja' ti icha'cuxesat loq'uel ta smuquenal ti Jesucristoe. 4 Lavi
xch'amalotic xae, yalojbotic onox ti chicuxiotic ta sbatel osil jchi'uctic ta vinajele. Ti
cuxlejale mu sna' xlaj, mu sna' soc, lec o. 5 Vo'otic ti jch'unojtic li sc'op Rioxe, chixchabiotic
ti c'u cha'al xtal yic'otic oe. Xchabiojotic ta syu'el ti Rioxe, yech'o un jmoj sc'oplal ti chtal
yic'otique. Ja'to chtal yic'otic ti c'alal po'ot xa'ox xlaj li balamile.
6 Yu'un ana'ojic ti chtal yic'otique, yech'o ti jun avo'onique ac'u mi oy bu xataic palta
mi yech tsc'an ti Rioxe. Pero mu jaluc ti abol jbatique yu'un mu jaluc cuxulotic li' ta sba
balamile. 7 Ti mi ijtatic paltae, chtun. Ja' chvinaj o mi sjunul co'ontic jch'unojtic li sc'op
Rioxe. Co'ol xchi'uc oro c'alal xich' tiq'uel ta c'oq'ue, ja' chvinaj o mi ja' oro. Li oroe
leclec sba tajmec pero sna' xlaj. Li sc'op Riox jch'unojtique mu sna' xlaj ta sbatel osil. Mi
icuch cu'untic c'alal jtatic paltae, jun yo'on c'alal xtal yic'otic ti Jesucristoe. Lec chiyilotic,
chiyac'otic ta ich'el ta muc'.
8 Ac'u mi mu to chavilic ti Jesucristoe, pero ac'anojic xa. Ac'u mi mu xavilic lavie, pero
ach'unojic xa ti ja' istoj amulique. Yech'o ti jun avo'onic tajmeque, mu xa c'u yech o
avo'onic. 9 Yu'un ana'ojic xa ti ja' chacuxiic o ta sbatel osile.
10-11 Ti yaj'alc'optac Riox ti ta más vo'nee iyalic onox ti ta sta yora ti ta stac tal Jtojmulil ti
Rioxe, yu'un ja' yech i'albatic yu'un ti Ch'ul Espíritue ti jun xchi'uc ti Cristoe. Ti c'alal
i'albatique, sjunul yo'onic isjac'beic ti Rioxe ti c'usi ora chtale, ti c'uxi chojtiquinique.
Ti c'alal iyalic ti c'u x'elan chul yac' svocol ta scoj jmultic ti Cristoe, ti chich' ich'el ta
muc' ta ts'acale, na'tic to'ox jaylajuneb jabil sc'an xtal li' ta sba balamil ti Cristoe. 12 Ti
c'alal isjaq'uique, i'albatic yu'un ti Rioxe ti mu xa bu chilique, ti vo'otic xa chquiltique. Ti
much'utic layalbe ava'iic ti ja' istoj jmultic ti Cristoe yo' xu' xba jchi'intic o ti Rioxe, yu'un
p'ijubtasbilic yu'un ti Ch'ul Espíritu uque ti tacbil tal ta vinajele. Ti anjeletic ta vinajele
tsc'an cha'ibeic smelol c'u yu'un ti ay yac' svocol li' ta sba balamil ti Cristoe pero mu xa'iic,
ja' ti ch'abal smulique.

Ja' li' yaloj ti ja' tsc'an Riox ti ch'abal jmultic chac c'u cha'al ti stuque

13 Lavi laxc'uxubinic xa ti Rioxe, ja' tsc'an chanopic lec li c'usitic chapasique. J'ech'el
xach'unic ti ta slequil no'ox yo'on chac' cuxlanic ta sbatel osil ti c'alal xcha'sut tal ti
Jesucristoe. 14 Lavi xch'amaloxuc xa ti Rioxe, ch'unic ti c'usitic chayalbeique. Mu me
ja'uc xapasic li c'usitic chal avo'onique chac c'u cha'al apasulanic ti vo'nee ti c'alal mu
to'ox chava'iic li sc'op Rioxe. 15 Ja' tsc'an ti naca lec li c'usitic chapasique xchi'uc li c'usitic
chavalique, yu'un ch'abal smul ti Rioxe ti layiq'uique. Naca lec li c'usitic tspase xchi'uc
li c'usitic chale. Mu c'usi chopol tsnop. 16 Ti Rioxe ja' yech yaloj chac li'i: "Mu me xasa'
amulic chac c'u cha'al mu jna' sa'el jmul li vo'one", xi ts'ibabil.
17 Lavi "Tot" xavutic xa ti Rioxe ti muc bu tst'uj crixchanoetique, ti c'u x'elan chi'ech'otic
li' ta sba balamile ja' no'ox yech chiyalbotic ti bu chibatic ta sbatel osile, ich'ic ta muc' ti
c'u sjalil cuxuloxuque. Yu'un co'ol xchi'uc j'ech'elbeotic ya'el. 18 Ti Rioxe lasloq'uesic xa ti
c'u to'ox x'elan xch'unojic ti vo'ne moletique yu'un mu c'u stu ti x'elan laxchanubtasic

comele. Li vo'oxuque ana'ojic ti c'usi lastojic o ti Rioxe. Ma'uc lastojic o ti c'usi sna'
xlaje chac c'u cha'al li oroe li platae. [19] Ja' lastojic o ti xch'ich'el ti Cristoe. Yu'un ja'
iyac' sba ta milel chac c'u cha'al imile ta smoton Riox ti ch'iom tot chijetic ti vo'nee. Ti
ch'iom tot chijetic imileic ti vo'nee naca lequic, muc bu ipic. Ja' seña ti Cristoe ti ch'abal
smule, ti lec yo'one. [20] Yu'un ti ay yac' sba ta milel ta scoj jmultic jcotoltic ti Cristoe, yu'un
onox yech snopoj ti Rioxe ti c'alal ch'abal to'ox li vinajel balamile. Pero muc xtal ta ora.
Ja'to ital lavi po'ot xa xlaj li balamile. Vo'otic ta jmultic ti i'aye yo' xicuxiotic o ta sbatel
osile. [21] Ti Rioxe ixcha'cuxes loq'uel ta smuquenal ti Xch'amale, ts'acal to iyic' muyel ta
vinajel. Ti ixcha'cuxes Xch'amal ti Rioxe, ti iyic' muyel ta vinajele, ja' jpatoj o co'ontic ti
chixcha'cuxesotic uque, ti chiyic'otic muyel ta vinajel uque.
[22] Lavi ach'unojic xa li sc'op Rioxe ti yu'un onox yech ti c'usi yaloje, islecubtas xa avo'onic
ti Ch'ul Espíritue yo' sjunul o avo'onic xac'anic li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe. Ja'
yech tsc'an chac'an abaic, ti mu yechuc no'ox chanopic ti ac'anoj abaique. [23] Ma'uc ilecub
o avo'onic ti c'usi chal li crixchanoetique. Ja' ilecub o avo'onic li sc'op Rioxe ti mu sna'
xlaj ta sbatel osile. [24] Li sc'op Rioxe ja' yech chal chac li'i:
Li vo'otique co'olotic xchi'uc ts'i'lel ti ora chtaquije.
Yech no'ox ti ta jc'antic ich'el ta muq'ue.
Jliquel no'ox ti lec chi'ilatotique.
Co'ol xchi'uc nich ts'i'lel ti leclec sba chquiltique pero ora chlilij.
[25] Yan li sc'op Rioxe mu sna' xlaj ta sbatel osil,
xi ts'ibabil. Ja' ti c'usi ava'iic xae ti chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Xch'amal Rioxe.

2

[1] Lavi xch'amaloxuc xa ti Rioxe, ictaic spasel li c'usitic chopole. Mu xa me xalo'lovanic,
mu xa me xanopic c'op, mu xa me xac'ac'al-o'onta abaic, mu xa me c'usi chopol xavalbe
abaic ta apat axoconic. [2-3] Yu'un ana'ojic xa ti xc'uxubinojoxuc ti Cajvaltic Jesucristoe,
yech'o un c'anic me sjil c'ac'al li sc'ope chac c'u cha'al tsc'an xchu' li unene. Yu'un yech
c'usi chal li sc'op Rioxe. Mi yech chac'anulanique, chapasic c'usi lec, mu xa xapasic c'usi
chopol. Chacuxiic ta sbatel osil.

Ja' li' yaloj ti liyic'otic ti Cajvaltic Jesuse yo' jch'untic o c'usi chiyalbotic ti Rioxe

[4] Ti layiq'uic xa ti Cajvaltic Jesucristoe, yu'un ja' tsc'an ti chach'unic li c'usi chayalbeic ti
Rioxe. Co'ol xchi'uc ti much'u chean tal ton ti chtun yu'un li alvanile. Li alvanile ja' ba'yi
ta xchotan ta chiquin na li ton bu leque. Ts'acal to tspac' ech'el li yane yo' xva'i o li nae.
Ja' yech yolel tspac'be stanal sna ya'el ti Rioxe. Ti ton ba'yi ixchotan ta chiquin na ya'ele,
ja' ti Cajvaltic Jesucristoe. Ac'u mi p'ajbil ti c'alal i'ay ta sba balamile, pero ja' onox st'ujoj
ti Rioxe. Ja' más tsots yabtel iyich', ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil. [5] Li yan tone ti ts'acal
xa i'oche, ja' vo'otic ya'el ti iquich'tic ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe. Ti liyic'otic ti Rioxe,
ja' tsc'an ti ta jch'untic ti c'usi chiyalbotique chac c'u cha'al ti paleetic ti ta más vo'nee ti
ja' no'ox ixch'unic c'usi iyal ti Rioxe. Ja'uc me yech jch'untic ti c'usi chiyalbotic ti Rioxe
yo' lec xiyilotic oe, yu'un ja' chiscoltaotic ti Cajvaltic Jesucristoe. [6] Li sc'op Rioxe ja' yech
chal chac li'i:
Li much'u jt'ujoje li' chul ta Jerusalene.
Más tsots yabtel cac'ojbe.
Ti much'utic chich'ic ta muc' li much'u jt'ujoje
mu x'aq'ueic ta q'uexlal yu'un mu lo'loeluc xch'unojic,
xi ti Rioxe, xi ts'ibabil. [7] Vo'otic ti quich'ojtic xa ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe, jna'ojtic
xa ti tsots yabtele. Yan ti much'utic mu to chich'ic ta muq'ue, mu sna'ic mi tsots yabtel.
Yu'un onox yech ts'ibabil ta sc'op Riox:
Co'ol xchi'uc jp'ej ton ti ist'uj li yajval nae ti chac' ta xchiquin snae.
Li yaj'alvaniltaque isp'ajic.
Pero ja' onox i'och ta chiquin na.
Ja' no'ox yech ti much'u st'ujoj ti Rioxe, ac'u mi xp'aje,

pero chich' onox tsots yabtel,
xi ts'ibabil. [8] Ts'ibabil noxtoc:
Ti much'utic mu xich' ta muc' li much'u jt'ujoje,
co'ol xchi'uc li much'u tsp'osi yoque, patal chc'ot ta ba ton,
xi ts'ibabil. Ja' tsp'osi o yoquic ya'el ti mu xch'unic ti c'usi yaloj ti Rioxe. Ti much'utic mu xch'unique chba onox yich'ic castico ta sbatel osil.

Ja' li' yaloj ti xch'amalotic xa ti Rioxe

[9] Yan li vo'otique ti list'ujotic ti Rioxe, co'ol slecubtasoj co'ontic. Ti much'u scuentainoj scotol li crixchanoetique ja' chitunotic yu'un chac c'u cha'al itunic ti paleetique. Ja' chispasotic ta mantal yu'un xch'amalotic xa. Lavi list'ujotique, ja' yo' xcaltic o a'yuc ti toj lec c'usi ispase, ja' ti lisloq'uesotic ta ic' osil ya'el ta scoj li mulile. Ta sac osilotic xa ya'el yu'un iquictatic xa spasel li c'usitic chopole. [10] Ti ta más vo'nee jtucticotic to'ox scuentainojoticotic ti Rioxe, vo'oticotic li j'israeloticotique; lavie scuentainojotic xa jcotoltic. Ti ta más vo'nee jtucticotic to'ox xc'uxubinojoticotic ti Rioxe; lavie xc'uxubinojotic xa jcotoltic.

Ja' li' yaloj ti ja' tsc'an chcac'tic iluc ti ta jch'untic c'usi lec chil ti Rioxe

[11] Vo'oxuc ti jc'anojoxuque, oy c'usi chacalbeic. Li vo'otique ma'uc xa jlumaltic li'toe. Ja' xa jlumaltic li vinajele. Co'ol xchi'uc j'ech'elbeotic ya'el, yech'o un mu xa me ya'uc jpastic li c'usitic chal co'ontique. Ti mi ja' to yech ta jpasulantique, mu spas cu'untic li c'usitic leque. [12] Lec me xavilic ti much'utic mu to ta xch'unic li sc'op Rioxe. Mi oy much'u chal ti chopol c'usi chapasique, pero mi lec onox c'usi chapasique, chlic yilic. Ti c'alal x'iq'ueic yu'un ti Rioxe, chlic yich'ic ta muc' uc.

[13] Ch'unbeic me smantal ti much'utic tsots yabtelique yu'un ja' yech tsc'an ti Cajvaltic Jesuse. Ch'unbeic me smantal ti much'u más tsots yabtele. [14] Ch'unbeic me smantal li coviernoetic uque yu'un ja' itiq'ueic ta abtel yu'un ti much'u más tsots yabtele. Ja' yabtel i'ac'batic ti chac'beic castico ti much'utic chopol c'usi tspasique, ti tsvinajesbeic sc'oplal ti much'utic lec c'usi tspasique. [15] Ti Rioxe ja' tsc'an ti naca lec li c'usitic chapasique yo' mu c'u xalic o ti much'utic mu to ta xch'unic li sc'op Rioxe, ti chopol c'usi chalique.

[16] Li vo'oxuque ja' tsc'an ti ja' yechoxuc chac c'u cha'al li xocol crixchanoe. Pero mu'nuc ja' chavalic ti xocoloxuque yo' xapasic o li c'usitic chopole. Ti xocoloxuque, ja' yo' xapasic o c'usi lec chil ti Rioxe. [17] Ich'ic ta muc' scotol crixchanoetic, c'anic li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ich'ic ta muc' ti Rioxe, ich'ic ta muc' noxtoc li much'u más tsots yabtele.

[18] Ti much'utic mozoiloxuque ch'unbeic me smantal lavajvalique. Ich'ic ta muc'. Mu me ja'uc no'ox xavich'ic o ta muc' mi lec yo'one, mi chaxc'uxubinique. Ac'u mi toj pucuj, ich'ic ta muc'. [19] Mi yech no'ox chavich'ic utel majele, lec ac'oplalic yu'un ti Rioxe ti mi icuch avu'unic yu'un ti avich'ojic ta muc' ti Rioxe. [20] Mi ta scoj amulic ti chavich'ic o utel majele, ac'u mi sts'ic avu'unic, pero mu c'usi bal o chil ti Rioxe. Yan mi lec c'usi chapasique, mi yech no'ox chavich'ic utel majele, mi icuch avu'unique, lec ac'oplalic yu'un ti Rioxe. [21] Ti layiq'uic xa ti Rioxe, ja' tsc'an ti chcuch avu'unic ilbajinel chac c'u cha'al icuch yu'un ilbajinel ta scoj jmultic ti Cristoe. [22] Ti Cristoe mu c'usi chopol ispas. Muc bu isnop c'op. [23] Ti c'alal ilabanate, muc spac. Ti c'alal i'ilbajinat tajmec yu'un ti crixchanoetique, muc bu iyal ti ta spaque. Ja' no'ox iyalbe ya'i ti Rioxe yu'un stuc no'ox lec c'usi tspas ti Rioxe. [24] Ti castico sc'oplal ox chquich'tique, ja' iyich' ti c'alal imile ta cruze yo' j'ech'el xcom o cu'untic li c'usitic chopole, yo' jpastic o c'usitic lec chil ti Rioxe. Vo'otic ta jmultic ti iyich' arsiale, ti i'ilbajinate, ti imilate, yo' ti liloc'otic o ta mulile. [25] Ti vo'nee co'oloxuc to'ox c'u cha'al jch'ayel chij ya'el. Lavie tal xa ataic ya'el li Cajchabivanejtique, ja' ti Jesucristoe. Ja' xa chaxchabiic yo' xacuxiic o ta sbatel osil uque.

3

Ja' li' yaloj c'u x'elan tsc'an chc'uxubin sbaic ti much'utic nupul ts'acalique

[1] Ja' no'ox yechoxuc uc, antsetic, ch'unbeic me smantal lamalalique. Mi oy mu to ta
xch'unic sc'op Rioxe lamalalique, ti c'alal chilic ti lec li c'usitic chapasique, chlic xch'unic
uc. Mu persauc xavalbeic ti ac'u xch'unique. [2] Yu'un chilic ti naca lec li c'usitic chapasique,
ti avich'ojic ta muc' ti Rioxe. [3] Mu me ja'uc no'ox ti chats'acubtas abaique yo' lec xayilic
o lamalalique. Mu me ja'uc no'ox ti lec chapech' ajolique, ti naca oro anats'ique xchi'uc
yixtalal ac'obique, ti lec tajmec ac'u'ique amochebique. [4] Ja' tsc'an ti lec avo'onique yu'un
ja' scuenta sbatel osil. Mi lec avo'onique, mi mu xatoy abaique, ja' lec chil ti Rioxe. Co'ol
xchi'uc bu xavilic nats'il ti leclec sbae, ja' yech chayilic ti Rioxe mi lec avo'onique, mi mu
xana' xacapique. [5] Ti antsetic ti ta más vo'nee ti ja' yich'ojic ta muc' ti Rioxe, mu sna'
xcapic, ixch'unbeic smantal ti smalalique. Lec i'ileic yu'un ti Rioxe. [6] Ja' chac c'u cha'al
ti Sarae ti ixch'unbe smantal ti Abraame. Ti Sarae sna'oj ti ja' tspas mantal ta yut sna
ti smalale. Ja' no'ox yechoxuc uc, mi chapasic li c'usitic leque, mi mu xavicta o abaic ti
chasibtasatic yu'un lamalalique, lec chayilic ti Rioxe chac c'u cha'al lec i'ile yu'un Rioxe ti
Sarae.

[7] Ja' no'ox yech uc, viniquetic, c'uxubinic me lavajnilique yu'un mu xco'olaj yipic chac
c'u cha'al li vo'otique. Pero mu me ja'uc no'ox xac'uxubinic o ti ch'abal yipe. Tsc'an ti
chac'uxubinique yu'un co'ol xc'uxubinojoxuc ti Rioxe, co'ol chacuxiic ta sbatel osil. Mi
yech chapasique, chataic ti c'usitic chac'anbeic ti Rioxe.

Ja' li' yaloj ti lec mi oy bu ta jtatic o ilbajinel ti naca lec li c'usitic ta jpastique

[8] Slajeb xa me chacalbeic ti co'oluc me ajolic acotolique. Co'olco'ol me xacolta abaic.
Co'olco'ol me xac'an abaic yu'un jun no'ox latotique, ja' ti Rioxe. C'uxubino me abaic, mu
me xatoy abaic. [9] Mi oy c'usi chopol chaspasbe lachi'il ta xch'unel li sc'op Rioxe, mu me
xapaquic. Mi oy c'usi chopol chayalbeique, mu me c'usi xavalbeic. Ja' no'ox c'oponbeic
Rioxe, c'anbeic bentisyon ta stojol yu'un ana'ojic ti yic'ojoxuc xa ti Rioxe ti chavich'ic o
bentisyon ti naca lec li c'usitic chapasique. [10] Ja' yech ts'ibabil ta sc'op Rioxe chac li'i:
Ti much'utic tsc'an ti jun yo'onic ch-ech'ic li' ta sba balamile,
mu me chopoluc xc'opojic, mu me snopic c'op.
[11] Ac'u yictaic spasel li c'usitic chopole, ja' ac'u spasic li c'usitic leque.
Ja' ac'u sc'anic ti lec xil sbaic xchi'uc li xchi'ilique.
Mu me sliquesic c'op.
[12] Ti Cajvaltique ta xchabi ta xac'be bentisyon ti much'utic lec yo'onique.
Chich'be ta muc' c'usi chalic ti c'alal chc'oponone.
Yan ti much'utic chopol c'usitic tspasique, chopol ch-ileic yu'un ti Rioxe,
xi ts'ibabil.

[13] Muc much'u xu' chaxch'ayboxuc ta avo'onic spasel li c'usitic leque mi ja' ta avo'onic
spasele. [14] Pero mi oy bu ataic o ilbajinel ti naca xa lec li c'usitic chapasique, junuc no'ox
avo'onic yu'un chataic o bentisyon. Mu me xaxi'ic o, mu me xavicta o abaic. [15] Ja' no'ox
ich'ic ta muc' ti Cajvaltique, albeic ya'i. P'ijanic no'ox me scotol c'ac'al, lec me xatac'beic
ti much'utic lec xa chasjac'beic yilel ti c'usi ach'unojique, ti yo'onicuc sa' amulique. Ich'ic
ta muc', mu me ta c'ac'alc'opuc xatac'avic. [16] Mi ana'ojic ti naca lec li c'usitic chapasique
xchi'uc li c'usitic chavalique, mu xaxi'ic ti c'alal chasa'be amulique. Ja' chq'uexav stuquic,
ja' ti avich'ojic xa ta muc' ti Cristoe.

[17] Mi yech tsc'an Rioxe ti cha'ilbajinatic o ti naca xa lec li c'usitic chapasique, lec. Yan
mi cha'ilbajinatic ta scoj ti chopol c'usi chapasique, yech no'ox chavac' avocolic, mu c'u
stu. [18] Ti Cristo uque iyac' svocol pero ch'abal smul. Vo'otic ta jmultic ti imilee. J'ech'el
no'ox ti icham ta scoj jmultic ta jcotoltique. Lavie lec xa chiyilotic ti Rioxe ti x'elan ispase.
Icham yu'un oy spat xocon. Ti c'alal isut tal ti xch'ulele, icha'cuxi. [19-20] Ti c'alal ichame, ti
xch'ulele ay sc'oponbe xch'ulel ta c'otebal ti much'utic muc xch'unic ti ta más vo'nee. Ja'
ti much'utic muc xictaic spasel c'usitic chopol ti c'alal yolel tspas barco ti Noee. Vaxacvo'
no'ox ti muc xlajic ta nojele. Yu'un c'ajom no'ox yech yepal ixch'unic ti chcoltaatic yu'un
ti Rioxe, yech'o ti i'ochic ta barcoe. Mu co'oluc ilajic xchi'uc ti yan crixchanoetique. [21] Ja'
no'ox yech ti chquich'tic vo' lavie, ja' seña ti jch'unojtic ti ja' chicuxiotic o ta sbatel osil ti

icham icha'cuxi ti Jesucristoe. Ma'uc yo' xloc' o quic'ubaltique. Yu'un chcalbetic ti Rioxe
ti quictaojtic xa spasel li c'usitic chopole. [22] Ti Cristoe tey xa ta vinajel ta sbats'ic'ob ti
Rioxe. Ja' xa scuentainoj anjeletic xchi'uc pucujetic.

4

Ja' li' yaloj ti ja' ac'u jpastic ti c'usi yac'oj jpastic jujuntal ti Rioxe

[1] Ti Cristoe iyich' tajmec ilbajinel pero icuch yu'un. Ja' no'ox yech tsc'an chcuch cu'untic
ilbajinel uc lavi quich'ojtic ta muc' ti Cristoe. Mi icuch cu'untic ilbajinel lavi quich'ojtic ta
muc' ti Cristoe, mu xa jsa' jmultic. [2] Ja' xa no'ox ta jpastic ti c'usitic lec chil ti Rioxe ti c'u
sjalil li' cuxulotic ta sba balamile. Mu xa jpastic ti c'usitic chal co'ontique. [3] Ti vo'nee ja'
to'ox yech apasic chac c'u cha'al tspasic ti much'utic mu to ta xch'unic li sc'op Rioxe. Ja'
no'ox apasic li c'usitic chopole, ti c'usitic iyal avo'onique. Layacubic, c'usuc no'ox apasic ti
c'alal layacubique. Avich'ic ta muc' santoetic ti yaloj Riox ti mu xu' xquich'tic ta muq'ue.
[4] Ti much'utic mu to ta xch'unic li sc'op Rioxe mu sna'ic c'u yu'un ti mu xa xac'an xachi'inic
ta spasel ti c'usitic chal yo'onique, yech'o ti chaslabanique. [5] Pero na'ic me ti ja' ch-ac'batic
castico yu'un ti Cajvaltic Jesuse ti much'utic chaslabanique. Ti Cajvaltique ta onox xalbe
bu chbatic ta sbatel osil scotol li crixchanoetique, ac'u mi cuxajtic to, ac'u mi chamemic
xa. [6] Yech'o ti i'albatic onox ti much'utic xch'unojic sc'op Riox ti chamemic xae ti ja' no'ox
chac' cuxlicotic ta sbatel osil ti Cajvaltique. Ac'u mi ichamic, pero ti xch'ulelique cuxul ta
sbatel osil chac c'u cha'al cuxul ti Rioxe.

[7] Scotol li c'usitic li' ta sba balamile po'ot xa xlaj. Yech'o ti tsc'an chanopic lec li c'usitic
chapasique. Mu me xch'ay xava'iic ti po'ot xa xlaje, c'oponic me ti Rioxe. [8] Ja' me tsots
sc'oplal ti co'olco'ol chac'an abaique. Mi jc'anojtic li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe,
mu xac' o sc'ac'al co'ontic mi oy c'usi chopol ispasique. [9] Mi oy chc'ot svula'anote, xavotes
me, xavac'be me sve'el. Mu me c'usi chopol xavalbe ta spat xocon. [10] Ti c'usi yac'oj jpastic
jujuntal ti Rioxe, ja' yo' co'olco'ol jcolta o jbatique. Yech'o un ja' ac'u jpastic yo' lec
xitunotic o yu'une. [11] Mi ja' ac'bilotic o ti ta jchanubtastic li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op
Rioxe, ac'u jchanubtastic. Mi ja' ac'bilotic o ti ta jcoltatic li jchi'iltactique, ac'u jcoltatic.
Ac'u jch'untic ti chiscoltaotic ti Rioxe yo' xicoltavanotic o uque. Ti c'usitic ta jpastique
ja'uc me yo' x'ich'e o ta muc' ti Rioxe. Ja' chiscoltaotic ti Jesucristoe yo' spas o cu'untique.
Ti Rioxe chquich'tic onox ta muc' ta sbatel osil. Ja' tspas mantal ta sbatel osil. Toj lec ti ja'
yech chc'ote.

Ja' li' yaloj ti junuc me co'ontic mi ja' ijtatic o ilbajinel ti quich'ojtic ta muc' ti Cristoe

[12] Vo'oxuc ti jc'anojoxuque, mu me xaxi'ic o ti xyaquet chavich'ic ilbajinel tajmeque. Mu
me xanopic ti mu c'u stu li ilbajinele. Li ilbajinele ja' chvinaj o mi yech ti ach'unojic li sc'op
Rioxe. [13] Junuc me avo'onic yu'un ja' yech iyich' ilbajinel ti Cristo uque. Mi icuch avu'unic
lavie, jun avo'onic tajmec ti c'alal xcha'sut tal xchi'uc slequilal syu'elal ti Cristoe. [14] Mi
chopol c'usi cha'albatic o ti avich'ojic ta muc' ti Cristoe, lec. Ja' chvinaj o ti xchi'inojoxuc
ti Ch'ul Espíritue ti jun xchi'uc ti Rioxe. Ti much'utic chopol c'usi chayalbeique, ja' chopol
c'usi chalbeic ti Ch'ul Espíritue. Yan li vo'oxuque avich'ojic ta muc'. [15] Ti cha'ilbajinatique,
mu me ta scojuc amilvanejic avelec'alic. Mu me ta scojuc ti atic' abaic ta c'op ti bu ma'uc
acuentaique. [16] Mi ja' chataic o ilbajinel ti avich'ojic ta muc' ti Cristoe, mu me xaq'uexavic.
Jamal xavalic ti avich'ojic ta muq'ue yo' x'ich'e o ta muc' avu'unic ti Rioxe.

[17] Yu'un ista xa yora chistsitsotic ya'el ti Rioxe yo' jch'untic o ti c'usi chiyalbotique. Li
vo'otique xch'amalotic xa pero chistsitsotic to. Buuc xa onox ti much'utic mu xch'unic li
sc'op Rioxe, ¡más to tsots chich'ic castico ta sbatel osil!

[18] Vo'otic ti lec xa li co'ontique,
ta tsitsel to onox chicuxiotic ta sbatel osil.
¿Mi'n la ja' xa chcuxiic ya'el ta sbatel osil ti much'utic mu xch'unic li sc'op Rioxe ti naca
chopol li c'usitic tspasique?

[19] Yech'o un mi yech tsc'an Riox ti chi'ilbajinatotique, mu me xquicta o jbatic. Ja' ac'u jpastic li c'usitic leque. Ac'u jpat co'ontic ti xchabiojotic ti Rioxe ti ja' lispasotique, yu'un yech onox yaloj.

5

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan tsc'an tspas li jchanubtasvanejetique

[1] Vo'oxuc ti yajchanubtasvanejoxuc ti much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe, chajp'ijubtasic yu'un co'ol chitunotic yu'un ti Rioxe. Li vo'one iquil ti c'u x'elan abol sba ti Cristoe, pero co'ol chba jchi'intic ta vinajel ti c'alal xcha'sut tale. [2] Ti much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe, chabiic me chac c'u cha'al ta xchabibe xchij yajval li jchabichije. Mu me ta sujeluc xachabiic. Ta slequiluc me avo'onic xachanubtasic. Mu me xanopic ti ja' chac'ulejajic oe. [3] Mu me mantaluc no'ox chapasic. Vo'oxuc ba'yi chavac'beic yil c'usi tsc'an Riox li much'utic chachanubtasique yo' xchanic o uque. [4] Mi yech chapasique, chavich' amotonic ti mu sna' xlaj ta sbatel osile ti c'alal xcha'sut tal ti Cajvaltique, ja' ti much'u sq'uelojotic jcotoltique.

[5] Ja' no'ox yechoxuc uc, cremotic, ch'unic me c'usi chayalbeic lavajchanubtasvanejique. Acotolic ti ach'unojic li sc'op Rioxe, ja' tsc'an ti co'olco'ol xach'unbe abaic ti c'usi chavalique. Mu me xatoy abaic. Yu'un ja' yech ts'ibabil ta sc'op Riox chac li'i:
Ti much'utic ta stoy sbaique chopol ch-ileic yu'un ti Rioxe.
Yan ti much'utic mu sna' stoy sbaique, lec ch-ileic yu'un ti Rioxe, ta xcoltaatic,
xi ts'ibabil. [6] Yech'o un ja' tsc'an ti mu xatoy abaic ta stojol ti Rioxe ti tsots syu'ele. Mi mu xatoy abaique, ta sta yora ti chayaq'uic ta ich'el ta muq'ue. [7] Mi oy c'usi chlo'ilaj o avo'onique, albeic ti Rioxe yu'un ja' sq'uelojoxuc.

[8] P'ijanic me yo' mu xcuch o yu'un lacrontaique, ja' ti pucuje, yu'un co'ol xchi'uc león ti x'avet tsa' sve'ele. [9] Yo' ti mu xcuch o yu'une, j'ech'el me xach'unic ti ja' chascoltaic ti Rioxe. Ti mi avicta abaique, ja' onox icuch yu'un ti pucuje. Na'ic me ti mu atuquicuc no'ox ti abol abaique. Ja' yech abol sbaic scotol ti much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe ti buticuc jteclumal nacajtique. [10] Jliquel no'ox li ilbajinele. Mi icuch avu'unique, más ta stsatsubtas avo'onic ti Rioxe yo' ti mu xavicta o abaique. Ti Riox ti ta slequil yo'on chiscoltaotique, layiq'uic yo' xavich'ic o ta muc' ti Jesucristoe, yo' xba achi'inic o ta sbatel osil ta slequilale. [11] Stuc no'ox ta xquich'tic ta muc' ta sbatel osil. Ja' tspas mantal ta sbatel osil. Toj lec ti ja' yech chc'ote.

Ja' li' yaloj ti i'albatic chabanicuc ti much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe

[12] Li Silvanoe quiloj ti sjunul yo'on tspas ti c'usitic lec chil ti Rioxe. Ja' ists'iba tal li jvun li'i. Lacalbeic xa ti ta slequil yo'on chiscoltaotic ti Rioxe. Jna'oj ti chascoltaique ja' ti ach'unic xa li c'usi yaloje. Mu me xavicta abaic.

[13] Chabanicoxuc la xal li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Riox ta Babiloniae ti co'ol st'ujojotic ti Rioxe. Chabanicoxuc la xal uc li Marcose, ja' ti co'ol xchi'uc jch'amal chca'ie. [14] Tsacbo aba ac'obic, ja' seña ti ac'anoj abaique.

Vo'oxuc ti avich'ojic ta muc' ti Jesucristoe, junuc me avo'onic, mu me c'usi xal avo'onic.

LI'I JA' XCHA'LIQUIL XA SVUN PEDRO TI YAJ'APOXTOL JESUSE

1 Vo'on Simon Pedroon, ta jch'un ti c'usi chiyalbe ti Jesucristoe. Yaj'apoxtolon yu'un
chcal a'yuc ti c'usi yaloje. Chajc'oponic tal ta vun yu'un co'ol jch'unojtic ti ja' cajvaltic
ti Jesucristoe, ti ja' istoj jmultique. Yu'un co'ol xc'uxubinojotic. 2 Ti avich'ojic ta muc' ti
Rioxe xchi'uc ti Cajvaltic Jesuse, ac'u yac'boxuc ep crasia. Junuc me avo'onic, mu me c'usi
xal avo'onic.

Ja' li' yaloj ti lec xa co'ontic chac c'u cha'al lec yo'on ti Rioxe

3 Lavi ijch'untic xa ti lixc'uxubinotic ti Rioxe, ja' ta syu'el ti lec xa li co'ontique yo' spas
o cu'untic li c'usitic leque. Yu'un toj lec yo'on, yech'o ti liyic'otique. 4 Ja' ic'ot ti c'usi onox
yaloje ti toj leque. Ja' ti lec xa co'ontic chac c'u cha'al lec yo'one, yech'o ti mu xa jc'an
jpastic li c'usitic chopole. 5 Yech'o un ja' xa me xapasic li c'usitic leque lavi ach'unojic ti
slecubtasoj avo'onique. Ja' me chanic ech'el li c'usi lec chil ti Rioxe. 6 Ja' me xapajes abaic
ta spasel li c'usitic chal avo'on atuquique. Ac'u cuchuc avu'unic ti c'usuc no'ox paltail
chataique. Sjunuluc me avo'onic xavich'ic ta muc' ti Rioxe. 7 Xac'anic me li jchi'iltactic
ta xch'unel li sc'op Rioxe. Pero mu me stuquicuc no'ox ac'anojic, xac'anic me scotol li
crixchanoetique.
8 Mi ja' yech chapasique, más chana'ic c'u x'elan yo'on ti Cajvaltic Jesucristoe. Lec
chatunic yu'un. 9 Yan ti much'utic ma'uc yech tspasique, co'olic xchi'uc ma'sat, mu xilic
osil, o mi co'olic xchi'uc ti much'u mu nomuc xc'ot sate. Yu'un ich'ay xa xa'iic ti i'ac'batic
xa pertonal ti c'usitic chopol ispasic ti vo'nee. 10 Yech'o un, vo'otic ti jchi'il jbatic ta
xch'unel li sc'op Rioxe, ja' me xapasic ti c'usi lacalbeique yo' más xana'ic o ti st'ujojoxuc ti
Rioxe, ti yic'ojoxuc yo' xacuxiic o ta sbatel osile. Ti mi chach'unique, mu xa xasa' amulic.
11 Ja' no'ox yech ti Cajvaltic Jesucristoe ti ja' istoj jmultique, sjunul yo'on chayiq'uic ochel
yo' bu tspas mantal ta sbatel osile.
12 Ti c'usi lacalbeique tey chacalulanbeic. Ac'u mi xana'ic xa, ac'u mi chapasic xa
ti c'usi yaloj ti Rioxe, pero chacalbeic onox scotol c'ac'al. 13 Chcal li vo'one más lec ti
chacalulanbeic o ti c'u sjalil cuxulone. 14 Ti Cajvaltic Jesucristoe liyalbe xa ti po'ot xa
xichame. 15 Yech'o un ta jsuj jba ta sts'ibael ti jayp'el xlaj jts'ibae yo' xaq'uelic o ti c'alal
chamemon xae.

Ja' li' yaloj ti "iquilticotic ti oy syu'el ti Cristoe", xi ti Pedroe

16 Ti c'alal ical ava'iic ti oy syu'el ti Cajvaltic Jesucristoe, ti chtal xchi'uc syu'ele, yu'un
iquilticotic ti oy syu'ele. Mu lo'loeluc. Mu lo'iluc no'ox ca'yojticotic. 17 Yu'un ica'iticotic ti
c'alal i'aq'ue ta ich'el ta muc' yu'un ti Jtotic Riox ta vinajele. "Li'i ja' Jch'amal ti jc'anoje.
Jun co'on yu'un", xi ti Rioxe. 18 Ica'iticotic ti ja' yech ic'opoj tal ta vinajel ti Rioxe, yu'un
tey jchi'ucticotic ta jp'ej vits ti Jesuse.
19 Yech'o ti más jna'ticotic ti yech c'usitic ists'ibaic comel ti yaj'alc'optac Riox ti ta más
vo'nee. Más lec q'uelulanic, ch'unic, yu'un co'ol xchi'uc lámpara ti tsanal o tsacube. Ja'to
c'alal xloc' tal li muc'ta c'anale, ja'to chich' tup'el. Ja' yech ya'el ti c'usi ists'ibaic comel ti
yaj'alc'optac Rioxe. Ja'to chlaj stu ti c'alal xtal yic'otic ti Cajvaltic Jesuse. 20 Ja' tsots sc'oplal
ti mu ya'uc jyules ta joltic jtuctic ti c'u x'elan smelol li sc'op Rioxe. 21 Yu'un ti much'utic
ists'ibaic li sc'op Rioxe, muc bu isyules ta sjol stuquic ti c'usitic ists'ibaique; ip'ijubtasatic
yu'un ti Ch'ul Espíritue.

2

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan tspasic ti much'utic chalic yilel li sc'op Rioxe
(Judas 3-13)

1 Ti jchi'iltactic ta israelal ti ta más vo'nee oy jayvo' lic yalic yilel li sc'op Rioxe. Ja' no'ox
yech lavie, oy bu tey achi'uquic ti chlic yalic yilel li sc'op Rioxe. Mucul chalic ti c'usi ta

syules ta sjol stuquique. Mu xa xich'ic ta muc' ti Cajvaltic Jesuse ti ja' itojbat smulique. Ti much'utic yech tspasique ch'ayem yo'onic chul taaticuc yu'un ti casticoe. [2] Ti much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe ep chba xchi'inic ta spasel c'usitic chopol ti much'utic chalic yilel li sc'op Rioxe, ja' tspasic li c'usitic chal yo'onique. Ja' ta smulic ti chopol chbat sc'oplal li sc'op Rioxe. [3] Ti much'utic islo'loic xae chlic snopic c'u x'elan tslo'lobeic staq'uinic noxtoc. Vo'ne onox yaloj ti Rioxe ti chba yich'ic castico ti much'utic ja' yech tspasique.

[4] Ti anjeletic ti ista smulic ti vo'nee i'aq'ueic ech'el ta c'otebal yu'un ti Rioxe. Tey chucajtic o ta ic'al osil ja'to c'alal sta yora ti ch-albatic bu chbatic ta sbatel osil yu'un ti Rioxe. [5] Ja' no'ox yech ti much'utic naca chopol c'usitic ispasic ti ta más vo'nee, i'ac'batic castico yu'un ti Rioxe, yech'o ti ilajic scotolic ta nojele. C'ajom icoltaatic yu'un Riox ti Noee xchi'uc ti vucvo' tey xchi'uc ta barcoe. Stuc no'ox ti Noee ti iyalbe crixchanoetic ti ja' tsc'an Riox ti lec c'usitic tspasique. [6] Ja' no'ox yech ti jsodomaetique xchi'uc ti jgomorraetique ti naca chopol ti c'usitic ispasique, i'ac'batic castico yu'un ti Rioxe. Ja' ichic'atic o, ipasic ta tan. Ja' seña icom ti chich'ic onox castico ti much'utic mu xich'ic ta muc' ti Rioxe. [7] C'ajom icoltaat yu'un Riox ti Lote yu'un lec ti c'usitic ispase. Ti Lote chopol iya'i tajmec ti chopol c'usi tspasic ti crixchanoetic teyo'e, yu'un q'uexlal sba ti c'usi ispasique. [8] Yu'un stuc no'ox lec c'usitic ispas, yech'o ti chopol iya'i ti c'usi chopol tspasic xchi'uc ti c'usi chopol chalic jujun c'ac'al ti crixchanoetique. [9] Yech'o un ja' chquiltic o ti tscolta xch'amaltac ti Rioxe yo' mu spasic o li c'usitic chopole. Yan ti much'utic chopol c'usitic tspasique ta onox x'ac'batic castico ta sbatel osil ti c'alal x'albatic yu'un ti Rioxe.

[10] Ti much'utic ja' no'ox tspasic li c'usitic chal yo'onique, ti mu xch'unic mantale, más to tsots chich'ic castico. Yu'un stoyoj sbaic, mu xi'ic ti chopol c'usi chalbeic ti anjeletique. [11] Yan ti anjeletique ti más oy yipique, ti oy syu'elique, mu chopluc c'usi chalbeic ta stojol ti Rioxe.

[12] Ti much'utic chalic yilel li sc'op Rioxe co'ol xchi'uc c'usuc no'ox chanul ya'el li' ta balamile ti mu c'usi sna' snopele, ti ja' no'ox tspasic li c'usitic lec cha'i stuquique, ti c'ajom tsmalaic milele. Ja' no'ox yech ti much'utic chalic yilel li sc'op Rioxe, mu sna'ic snopel li c'usi leque, c'usuc no'ox yalic. Chopol chalbeic sc'oplal ti c'usi mu sna'ique. Ja' ch-ochic o ta c'oc' ta sbatel osil. [13] Ja' chich'ic o castico ti ep iyilbajin xchi'ilique. Mu xq'uexavic, ac'u mi ta c'ac'altic tspasic li c'usitic chopole. Ti c'alal chapasic q'uine, tey capal chve'ic uc. Pero chopol ti c'usi tsnopique. Ja' no'ox ta yo'onic spasel li c'usitic chal yo'onique, ja' ta soc ac'oplalic.

[14] Naca no'ox ants ta yo'onic. Ja' no'ox ta yo'onic spasel li c'usitic chopole. Ja' ta xchan yu'unic ti much'utic mu to sna'ic lec c'usi chal li sc'op Rioxe. Yu'un nopem xa'iic li mulile, yech'o un chopol ch-ileic yu'un ti Rioxe. [15] Yu'un ch'aybeijemic ya'el, yu'un ja' iyictaic ya'el li lequil bee. Ja' yech tspasic chac c'u cha'al ispas ti Balaame, ti screm Beore, ipich' yo'on taq'uin ti ch-ac'bat ti c'alal spas ti c'usi chopole. [16] Pero muc spas. Ja' ipajesat yu'un ti sme' sburroe. Ac'u mi mu xc'opoj li burroetique, pero ti sburro Balaame ic'opoj chac c'u cha'al crixchano. Ja' ipaj o ti Balaame ti yaj'alc'op Riox ti ta alele.

[17] Ti much'utic chalic yilel li sc'op Rioxe co'ol xchi'uc pozo ti ch'abal ya'lele. Co'ol xchi'uc toc ti buyuc no'ox chbeq'ue ech'el ta iq'ue. Mu c'u bal o ti jpatoj xa co'ontic ti chtal vo'e. Ja' no'ox yech mu c'u bal o ti jpatoj xa co'ontic ti ta jtatic o c'usi lec ti c'usi chalique. Nopbil xa ti bu chba yich'ic castico ta sbatel osile, ja' yo' bu toj ic' li osile. [18] Lec ya'el li c'usitic chalique pero mu c'u stu. Chalic ti xu' c'usuc no'ox jpastique. Ja' tsc'anic ti ta xcha'pasic c'usi chopol li much'utic ja'to lic yictaic li c'usitic chopol ispasic xchi'uc li xchi'iltaque. [19] Li xchi'ilic ta xch'unel li sc'op Rioxe ja' yech chalbeic: "Mi chach'unic li c'usi chcalticotique, mu xa much'u chaspasic ta mantal", xutic. Pero li stuquique mu xa'i sbaic ti pasbilic to ta mantal yu'un li c'usitic chopole. Ti much'u mu xcom cha'i li c'usi chopole, tiq'uil to ta mulil. [20] Ti much'u yictaoj li c'usitic chopole ti iyich' ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe, ja' ti istoj jmultique, mi c'un to ipich' yo'on li c'usitic chopole, mi ispase, más to chopol chlic spas chac c'u cha'al ti vo'nee. [21] Más lec ti manchuc onox ixch'unic li sc'op Rioxe; ja' chopol ti ixch'unic xa'oxe, ti ts'acal to lic xcha'pasic li c'usitic chopole, ti iyictaic ti c'usi

lec i'albatic yu'un ti Cajvaltic Jesuse. 22 Ja' yech tspasic ya'el chac c'u cha'al oy xcaltique:
"Li ts'i'e ta xcha'lo' li xee. Li me'chitome, ac'u mi ja'to laj yich' atintasel, pero ba xcha'bal
sba ta ach'el noxtoc", xichiotic.

3

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan ti c'alal xlaj li vinajel balamile

1-2 Vo'oxuc ti jc'anojoxuque, xcha'ech'elal xa jc'oponoxuc ta vun. Ti ba'yi jvune xchi'uc
li xcha'liquil ti li' chajts'ibabeique, vo'oxuc ti lec xa avo'onique, chajyulesbe ta ajolic ti
c'usitic icalticotic onox ava'iique, vo'oticotic li yaj'apoxtoloticotic ti Jesuse. Ja' ti c'usitic
yalojic comel ti yaj'alc'optac Riox ti ta más vo'nee xchi'uc ti c'usi iyal comel ti Cajvaltic
Jesuse, ti ja' istoj li jmultique.
3 Ja' tsots sc'oplal ti chava'iic ti chp'ol jlabanvanejetic ti c'alal po'ot xa'ox xlaj li balamile.
Mu xich'ic ta muc' ti Rioxe. Ja' no'ox ta yo'onic spasel li c'usitic chal yo'onique. 4 Ja'
yech chlic yalic chac li'i: "Yech no'ox chanopic ti chtal ti Jesuse. Vo'ne xa xchamelic
ti much'utic i'albatique. Li balamile staoj yav c'al tana", chayutic. 5 Ti x'elan chalique,
yu'un mu xalic ti c'usitic laj xa c'otuque. Ti c'alal ispas vinajel balamil ti Rioxe, ta
sc'op no'ox ispas. Li vo'e istsob sba, ibat ta jujot, ivinaj taqui balamil. Pero oy jutuc
ya'lel icom li balamile yo' xch'i o li c'usitic ta jts'untique. 6 Más to ts'acal ti c'alal ip'ol
xa'ox li crixchanoetique, iyal ti ta xnoj noxtoc ta vo' li balamile. Inoj onox, ilaj scotol ti
crixchanoetique. 7 Ti Rioxe yaloj noxtoc ti c'oc' xa no'ox tsmala li vinajel balamil li'i, ja'o ti
c'alal chalbe bu chbatic ta sbatel osil ti much'utic mu xch'unbeic li sc'ope. Ja'o xa ch-ochic
ta c'oc' ta sbatel osil.
8 Vo'oxuc ti jc'anojoxuque, mu me xch'ay xava'iic ti co'ol xchi'uc jun c'ac'al cha'i jmil
jabil ti Cajvaltique. 9 Oy much'utic chalic ti mu xc'ot ti c'usi chal ti Cajvaltique, pero i'i, ta
onox xc'ot. Ti mu to chtale, yu'un ja' mu sc'an ti ch-och ta c'oc' junuc li crixchanoetique.
Ja' smalaoj mi chictaic spasel li c'usitic chopole.
10 Ta onox xtal ti Cajvaltic Jesuse, ja' no'ox ti mu jna'tic c'usi orae. Co'ol xchi'uc j'elec'
ti mu jna'tic jayib ora ac'ubal chtale. Ti c'alal xtal ti Jesuse, ja'o ta xlaj li vinajel balamile.
Xjumumet tajmec ti c'alal xc'aq'ue. Tey capal chlaj scotol li c'usitic oy xojobal ta vinajele.
Ja' no'ox yech li balamile xchi'uc scotol li c'usitic oye, ta xc'ac'.
11 Yech'o un ja' tsc'an ti lec li c'usitic chapasique. Ta sjunuluc me avo'onic ich'ic ta muc'
ti Rioxe yu'un ta onox xc'ac' scotol li c'usitic oye. 12 Junuc no'ox avo'onic malaic c'usi ora ta
slajes scotol ti Rioxe. Alic me a'yuc li c'usi yaloje yo' xlaj o ta ora li vinajel balamile xchi'uc
li c'usitic oye. 13 Li vo'otique liyalbotic xa ti Rioxe ti chibatic ta ach' vinajel balamile, ja' yo'
bu ch'abal c'usi chopole.
14 Yech'o un, vo'oxuc ti jc'anojoxuque, ti chamalaic c'usi ora chc'ote, ta sjunuluc me
avo'on xapasic li c'usitic leque yo' ch'abal o amulique, yo' jun o avo'onic ti c'alal xac'otic
yo' bu ti Rioxe. 15 Ti mu to chtal ti Cajvaltic Jesucristoe, yu'un ja' mu sc'an ti chba yich'ic
castico li crixchanoetique. Ja' onox yech lasts'ibabeic li Pabloe ti jc'anojtique, yu'un ja'
yech ip'ijubtasat yu'un ti Rioxe. 16 Ja' yech chal scotol svun li Pabloe. Pero oy bu vocol ta
a'ibel smelol. Ti much'utic mu sjunuluc yo'on ta xch'unique, yan o smelol chbat yu'unic
chac c'u cha'al yan o smelol chbat yu'unic li sc'op Riox ti vo'ne ts'ibabile. Ti x'elan
tspasique, stuc no'ox ta stic' sbaic ta c'oc' ta sbatel osil.
17 Vo'oxuc ti jc'anojoxuque, lacalbeic xa c'usi tspasic ti much'utic ja' no'ox tspasic li
c'usitic chal yo'onique. Yech'o un p'ijanic me, mu me xach'unic li c'usi chalique. Mi
ach'unique, chavicta abaic ta yich'el ta muc' ti Cajvaltic Jesuse. 18 Pero ja' tsc'an ti más
chana'ic c'u x'elan yo'on ti Cajvaltic Jesucristoe, ti ja' istoj li jmultique. Ac'u me co'olajuc
avo'onic xchi'uc. Ac'u quich'tic ta muc' lavie xchi'uc ta sbatel osil.

LI'I JA' PRIMERO SVUN JUAN TI YAJ'APOXTOL JESUSE

Ja' li' yaloj ti i'ay li' ta sba balamil ti Much'u chac' jcuxlejaltic ta sbatel osile

1 Chajts'ibabeic c'u x'elan ti much'u tey onox ti c'alal ch'abal to'ox li vinajel balamile
ti ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatel osile. Yu'un ica'iticotic ti c'usi iyale, iquilticotic. Jal
ijchi'inticotic. Ijpicbeticotic spat xocon. 2 Yu'un oy spat xocon ti c'alal i'aye, yech'o ti
iquilticotique. Yech'o un chcalticotic ava'iic ti ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatel osile. Tey
onox xchi'uc ti Jtotic Riox ta vinajele, pero ay yac' sba iluc li' ta sba balamile. 3 Yech'o un
chcalticotic ava'iic ti c'usi iquilticotique xchi'uc ti c'usi liyalboticotique yo' co'ol jch'untic
oe, yo' co'ol xa o joltic ta jcotoltique. Li vo'oticotique co'ol xa jolticotic xchi'uc ti Jtotic
Riox ta vinajele xchi'uc ti Xch'amale, ja' ti Jesucristoe. 4 Ti chajts'ibabeic li'i, ja' yo' co'ol
jun o co'ontique.

Ja' li' yaloj ti co'ol xchi'uc luz ti Rioxe

5 Li'i ja' li c'usi liyalbotic ti Jesucristoe: "Ti Rioxe co'ol xchi'uc luz, sacjaman ya'el
yu'un ch'abal smul", xi. 6 Mi chcaltic ti co'ol joltic xchi'uc ti Rioxe, mi ta to jpastic li
c'usitic chopole, jnopc'opotic, yu'un ma'uc ta jpastic li c'usitic lec chile. 7 Yan mi co'ol
ta jpastic li c'usitic lec chil ti Rioxe, co'ol xa joltic ta jcotoltic. C'usuc no'ox mulilal oy ta
co'ontic chixch'aybotic scotol, ja' ti jch'unojtic ti icham ta scoj jmultic ti Xch'amale, ja' ti
Jesucristoe.
8 Mi chcaltic ti ch'abal jmultique, jtuctic no'ox ta jlo'lo jbatic. Jnopc'opotic. 9 Yan
mi jamal chcalbetic jmultic ti Rioxe, chiyac'otic ta pertonal. C'usuc no'ox mulilal oy ta
co'ontic chixch'aybotic scotol. Yu'un onox yech yaloj ti ja' chiyac'botic o pertonal yu'un
jmultic ti ijch'untic ti ja' istoj jmultic ti Jesucristoe. 10 "Mu jna' jsa' jmul", mi xichiotique,
ja' jnopc'op ya'el ti Rioxe ti yaloj onox ti jmulavilotique.

2

Ja' li' yaloj ti ja' cajc'opojeltic ta stojol Riox ti Jesucristoe

1 Vo'oxuc ti co'ol xchi'uc jch'amaloxuc chca'ie, ja' ti ach'unojic xa li sc'op Rioxe, ti x'elan
lajts'ibabeic tale, ja' yo' mu xa xasa' o amulique. Mi oy bu ata amulique, na'ic me ti oy
cajc'opojeltic ta stojol ti Jtotic Riox ta vinajele, ja' ti Jesucristoe, ti ch'abal smule. 2 Yu'un ja'
istoj jmultic, yech'o ti ja' chi'ac'batotic o pertonale. Pero mu jtucticuc no'ox istoj jmultic,
istojbe smul scotol crixchanoetic.
3 Ti mi ta jch'unbetic c'usi chiyalbotic ti Rioxe, jna'ojtic ti quich'ojtic xa ta muq'ue.
4 "Quich'oj xa ta muc' ti Rioxe", mi xichiotique, mi mu jch'unbetic ti c'usi chale, yu'un
jnopc'opotic. 5-6 Yan mi ta jch'unbetique, melel ti jc'anojtique. Mi chcaltic ti quich'ojtic
ta muq'ue, ac'u jpastic chac c'u cha'al ispas ti Jesucristoe. Mi ja' yech ta jpastique, ja' ta
jna'tic o ti quich'ojtic ta muq'ue.

Ja' li' yaloj ti ac'u jc'an jbatique

7 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ma'uc ach' mantal ti chajts'ibabeic
tale. Ja' onox ti ava'yojic ti c'alal lic ach'unic li sc'op Rioxe, ja' ti ac'u jc'an jbatique.
8 Co'ol xchi'uc ach' mantal ya'el yu'un tsots sc'oplal. Ti Jesucristoe iyac' iluc ti chc'anvane.
Ja' no'ox yech avac'ojic xa iluc ti c'anvanemoxuque yu'un chcom xa avu'unic li c'usitic
chopole, ja' xa chapasic li c'usitic leque.
9 Mi chcaltic ti ja' ta jpastic c'usi lec chil ti Rioxe, pero mi sc'ac'al co'ontic li jchi'iltique,
yu'un mu to chcom cu'untic li c'usitic chopole. 10 Yan mi ta jc'an jbatique, chvinaj ti ja'
ta jpastic c'usi lec chil ti Rioxe. Mu xa c'usi chopol ta jnoptic, mu xa c'usi chistic'otic ta
mulil. 11 Mi sc'ac'al co'ontic li jchi'iltique, yu'un mu to chcom cu'untic li c'usitic chopole.
Mu xca'i jbatic mi mulil li c'usi ta jpastique. Más xa lec chca'itic li c'usitic chopole.

12 Vo'oxuc ti co'ol xchi'uc jch'amaloxuc chca'ie, chajts'ibabeic li'i yu'un layac'beic xa
pertonal yu'un amulic ti Rioxe ti avich'ic xa ta muc' ti Jesucristoe. 13 Vo'oxuc ti totiloxuque,
ti me'iloxuque, chajts'ibabeic li'i yu'un avich'ic xa ta muc' ti Rioxe ti tey onox ti c'alal
ch'abal to'ox li vinajel balamile. Viniquetic, antsetic, chajts'ibabeic li'i yu'un mu xa bu
chach'unic ti c'usi chlo'lovan o ti pucuje. Cremotic, tsebetic, chajts'ibabeic li'i yu'un
avich'ic xa ta muc' ti Jtotic Riox ta vinajele.

14 Vo'oxuc ti totiloxuque, ti me'iloxuque, chajts'ibabeic li'i yu'un avich'ic xa ta muc'
ti Rioxe ti tey onox ti c'alal ch'abal to'ox li vinajel balamile. Viniquetic, antsetic,
chajts'ibabeic li'i yu'un mu xa bu chapasic li c'usitic chopole. Ja' xa ach'unic ti c'usi yaloj
ti Rioxe, yech'o ti mu xa bu chach'unic ti c'usi chlo'lovan o ti pucuje.

15 Mu me ja'uc batem ta avo'onic li c'usitic oy ta sba balamile. Mi ja' batem ta co'ontique,
ja' xa mu jc'antic ti Jtotic Riox ta vinajele. 16 Li c'usitic chal co'ontic jtuctique, xchi'uc ti
chpich' o co'ontic li c'usitic oye, xchi'uc ti mu xa much'u xistaotic chca'itique, scuenta
no'ox sba balamil, ma'uc yech tsc'an yo'on ti Jtotic Riox ta vinajele. 17 Li balamile ta xlaj.
Yech no'ox ti chpich' o co'ontique. Yan mi ja' ta jpastic c'usitic lec chil ti Jtotic Riox ta
vinajele, chicuxiotic o ta sbatel osil.

Ja' li' yaloj ti chlic ep scronta ti Cristoe

18 Vo'oxuc ti co'ol xchi'uc jch'amaloxuc chca'ie, po'ot xa xlaj li balamile. Ava'yojic ti
chtal to jun scronta ti Cajvaltic Jesucristoe ti c'alal po'ot xa'ox xlaj li balamile. Ti c'alal
xtal ti scrontae, ja' tsc'an ich'el ta muc' stuc ti yaloje. Ja' mu sc'an ti ja' chquich'tic ta muc'
ti Jesucristoe. Lavie oy xa ep ti co'ol sjolic xchi'uc ti scrontae. Ja' chul o ta joltic ti po'ot xa
xlaj li balamile. 19 Yu'un oy iyicta sbaic li much'utic xch'unojic to'ox yilel uque. Yu'un onox
mu j'ech'eluc ixch'unic. Ti j'ech'eluque che'e, co'ol jch'unojtic jchi'uctic ti yechuque. Lavi
iyicta xa sbaique, ja' chquiltic o ti mu onox co'oluc jch'unojtic jchi'uctique.

20 Li vo'oxuque iyac' xa achi'inic Ch'ul Espíritu ti Jesucristoe, yech'o ti lap'ijubic xae.
21 Ti chajts'ibabeic li'i, yu'un ana'ojic xa ti yech c'usi yaloj ti Rioxe. Mu'nuc mu to xana'ic.
Ana'ojic ti tsnop c'op ti much'u ma'uc yech chal chac c'u cha'al chal li sc'op Rioxe.

22 Ti much'u chal ti ma'uc st'ujoj Riox ti tspasvan ta mantal ti Jesucristoe, tsnop c'op.
Ti much'u yech chale, yu'un mu xich' ta muc' ti Riox Totile xchi'uc ti Xch'amale. 23 Ti
much'utic chal ti ma'uc Xch'amal Riox ti Jesucristoe, yu'un mu xich' ta muc'. Ja' no'ox
yech muc bu yich'oj ta muc' ti Riox Totile. Ti much'utic jamal chal ti ja' Xch'amal Riox ti
Jesucristoe, yu'un yich'oj ta muc'. Ja' no'ox yech yich'oj ta muc' ti Riox Totile.

24 Li vo'oxuque j'ech'el me xach'unic ti jayp'el ava'iic ti c'alal lic ach'unic li sc'op Rioxe.
Mi j'ech'el ach'unojique, ja' avich'ojic ta muc' ti Jtotic Riox ta vinajele xchi'uc ti Xch'amale.
25 Ti Jesucristoe yaloj ti chac' jcuxlejaltic ta sbatel osile.

26 Lajts'ibabeic xa c'u x'elan ti much'utic tsc'an chaslo'loique. 27 Li vo'oxuque j'ech'el
iyac' achi'inic Ch'ul Espíritu ti Jesucristoe. Mu xa persauc oy much'u chaxchanubtasic. Ja'
xa chaxchanubtasic ti Ch'ul Espíritue. Yech li c'usitic chale, mu sna' snop c'op. Layalbeic
xa ti ja' chavich'ic ta muc' ti Jesucristoe, yech'o un mu me xavicta abaic.

28 Vo'oxuc ti co'ol xchi'uc jch'amaloxuc chca'ie, j'ech'el me xavich'ic ta muc' ti Jesu-
cristoe yo' jun o avo'onic ti c'alal xtale, yo' mu xaxi'ic oe, yo' mu xaq'uexavic oe. 29 Ana'ojic
xa ti lec yo'one. Ja' no'ox yech ti much'utic lec ti c'usitic tspase, yu'un ja' xch'amaltac.

3

Ja' li' yaloj ti xch'amalotic xa ti Rioxe

1 Q'uelavilic, ti Jtotic Riox ta vinajele sc'anojotic tajmec, yu'un xch'amalotic xa. Ti
much'utic mu to chich'ic ta muc' ti Rioxe mu sna'ic c'u yu'un ti ma'uc xa yech ta jnoptic
chac c'u cha'al tsnopique. Yu'un mu sna'ic c'u slequil yo'on ti Rioxe. 2 Vo'oxuc ti
jc'anojoxuque, lavie xch'amalotic xa ti Rioxe. Jna'ojtic ti chico'olajotic xchi'uc ti Cristoe
ti c'alal xtale yu'un chquiltic c'u x'elan ti stuque. Ja' no'ox ti mu to jna'tic c'u slequile. 3 Ti

much'utic smalaojic ta xtal ti Cristoe, mu xa bu tspasic li c'usitic chopole. Lec xa yo'onic
chac c'u cha'al lec yo'on ti Cristoe.
4 Mi ta to jsa' jmultique, yu'un mu jch'unbetic c'usi chiyalbotic ti Rioxe. Ja' mulil mi mu
jch'untique. 5 Li vo'oxuque ana'ojic ti vo'otic ay stojbotic jmultic ti i'ay ta sba balamil ti
Jesucristoe. Ti stuque mu sna' sa'el smul. 6 Ti much'utic yich'ojic ta muq'ue, mu xa bu tsa'
smulic. Ti much'utic tsa' smulique, yu'un mu to chich'ic ta muc' ti Cristoe, mu to sna'ic ti
mu sc'an mulile. 7 Vo'oxuc ti co'ol xchi'uc jch'amaloxuc chca'ie, mu me xach'unic lo'loel.
Ti much'u lec c'usi tspase, yu'un lec yo'on chac c'u cha'al lec yo'on ti Cristoe. 8 Ti much'u
tsa' smule yu'un ja' stotinoj ti pucuje. Yu'un ti c'usitic chopole ja' isliques ti pucuje. Naca
mulil isnop ta spasel balamil, yech o c'al tana. Ti i'ay ta sba balamil Xch'amal ti Rioxe,
yu'un ja' ay xch'aybe syu'el ti pucuje yo' ti mu xa xilo'loojotic o yu'une.
9 Lavi xch'amalotic xa ti Rioxe, mu xa jsa' jmultic. Yu'un lec xa co'ontic chac c'u cha'al
lec yo'on ti stuque, yech'o ti mu xa jc'an jsa' jmultique. 10 Chvinaj ti much'utic xch'amaltac
ti Rioxe xchi'uc ti much'utic xch'amaltac ti pucuje. Mi chopol li c'usitic ta jpastique, mi
muc bu jc'anojtic li jchi'iltique, yu'un ma'uc to xch'amalotic ti Rioxe.
11 Ti c'alal lic ach'unic li sc'op Rioxe, ava'iic ti tsc'an ti co'olco'ol ta jc'an jbatic ta
jcotoltique. 12 Mu me xapasic chac c'u cha'al ispas ti Caine. Ti Caine xch'amal pucuj, yech'o
ti ismil ti yits'ine. Ti ismile, yu'un ja' chopol c'usitic tspas ti stuque; ti yits'ine ja' lec ti
c'usitic tspase.
13 Vo'otic ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, mu me chopluc xava'iic mi sc'ac'aloxuc
yo'on ti much'utic mu to ta xch'unique. 14 Mi jc'anojtic li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op
Rioxe, ja' ta jna'tic o ti mu xa bu chi'ochotic ta c'oq'ue. Tey chibatic yo' bu chicuxiotic ta
sbatel osile. Yan mi muc bu jc'anojtic li jchi'iltactique, chi'ochotic onox ta c'oc' ta sbatel
osil. 15 Ti much'utic tsc'ac'al'o'onta li xchi'ile co'ol xchi'uc jmilvanej. Li jmilvanejetique
jna'ojtic ti mu xcuxiic ta sbatel osil mi mu xich'ic ta muc' ti Rioxe. 16 Ti Jesucristoe
iyac' quiltic c'u x'elan ta jc'an jbatic yu'un iyac' sba ta milel yo' xicuxiotic o ta sbatel
osile. Ja' no'ox yech tsc'an ta jc'an jbatic uc. Muc ta alel mi ja' lilajotic oe. 17 Mi oy
c'usuc cu'untic li' ta sba balamile, mi chquiltic ti oy much'u ch'abal c'usuc yu'une, mi
mu jq'uelanbetic jset'uque, yech no'ox ta jnoptic ti jc'anojtic ti Rioxe. 18 Vo'oxuc ti co'ol
xchi'uc jch'amaloxuc chca'ie, mu me yechuc no'ox xloc' ta quetic ti jc'anoj jbatique, ac'u
cac'tic iluc.
19-20 Mi jc'anoj jbatique, jna'ojtic ti xch'amalotic xa ti Rioxe. Yech xa no'ox ti oy chtal ta
co'ontic baq'uintic ti chcaltic ti ma'uc xch'amalotique. Ti Rioxe yiloj ti jc'anoj jbatique.
21 Vo'oxuc ti jc'anojoxuque, mi j'ech'el jch'unojtic ti xch'amalotique, mu xa xixi'otic ti
c'alal ta jc'opontic ti Rioxe. 22 Chiyac'botic scotol ti c'usi ta jc'anbetique ja' ti ta jch'unbetic
ti c'usi chiyalbotique, ja' ti ta jpastic xa li c'usitic lec chile. 23 Ja' smantal Riox ti ac'u
jch'untic ti ja' Xch'amal ti Jesucristoe, xchi'uc ti co'olco'ol ac'u jc'an jbatic ta jcotoltique.
24 Mi ta jch'untique, yu'un quich'ojtic ta muc' ti Rioxe, li' xchi'inojotique. Ti iyac' jchi'intic
ti Ch'ul Espíritue, ja' chul o ta joltic ti li' xchi'inojotic ti Rioxe.

4

Ja' li' yaloj c'u x'elan chal ti much'utic chi'inbilic yu'un ti Ch'ul Espíritue xchi'uc ti much'utic muc bu chi'inbilique

1 Vo'oxuc ti jc'anojoxuque, mu me xach'unic ta ora ti c'usitic cha'albatique; a'yic mi
xco'olaj xchi'uc sc'op Riox ti c'usi chalique. Yu'un ep xa ti much'utic chalic yilel li sc'op
Rioxe. 2 Ti c'u x'elan chc'opojique, ja' chca'itic o mi chi'inbilic yu'un ti Ch'ul Espíritue ti
jun xchi'uc ti Rioxe. Mi jamal chalic ti i'ay ta sba balamil ti Jesucristoe, ti i'ayan chac c'u
cha'al li vo'otique, ja' chvinaj o ti chi'inbilic yu'un ti Ch'ul Espíritue. 3 Yan ti much'utic
mu jamluc chalic ti i'ay ta sba balamil ti Jesucristoe, ti i'ayan chac c'u cha'al li vo'otique,
muc bu chi'inbilic yu'un ti Ch'ul Espíritue. Ja' co'ol sjolic xchi'uc ti scronta ti Cristoe.
Ava'yojic onox ti chtal to jun scronta ti Cristoe. Lavie oy xa ti much'utic co'ol sjolic xchi'uc
ti scrontae.

[4] Vo'oxuc ti co'ol xchi'uc jch'amaloxuc chca'ie, ti avich'ojic ta muc' ti Rioxe, mu xa
xach'unic c'usi chal ti much'utic chalic yilel li sc'op Rioxe yu'un más tsots syu'el ti Rioxe
ti xchi'inojoxuque. Ti pucuje ti ja' scuentainoj li sba balamile mu masuc tsots syu'el.
[5] Ti much'utic chalic yilel li sc'op Rioxe snopoj stuquic. Sc'op crixchano li chalique. Li
crixchanoetique lec cha'iic li c'usitic ch-albatique yu'un scuenta no'ox sba balamil. [6] Yan
li vo'oticotique ja' chcalticotic ti c'usi yaloj ti Rioxe. Ti much'utic yich'ojic ta muc' ti Rioxe
ta xch'unic li c'usi chcalticotique. Yan ti much'utic ma'uc yich'ojic ta muc' ti Rioxe mu
xch'unic li c'usi chcalticotique. Yech'o un ja' chca'itic o ti much'utic yech li c'usi chalique
xchi'uc ti much'utic chlo'lovanique.

Ja' li' yaloj ti co'olco'ol ac'u jc'an jbatic chac c'u cha'al sc'anojotic ti Rioxe

[7] Vo'oxuc ti jc'anojoxuque, ja' tsc'an ti co'olco'ol ta jc'an jbatique yu'un yech yo'on ti
Rioxe. Mi jc'anoj jbatique, yu'un ja' xch'amalotic, yu'un ja' quich'ojtic ta muc'. [8] Yan
mi muc bu jc'anoj jbatique, yu'un mu xquich'tic ta muc' ti Rioxe. Ti Rioxe yech yo'on ti
sc'anojotique. [9] Iyac' iluc ti sc'anojotique yu'un istac tal ta sba balamil ti junjun Xch'amale,
ja' yo' xicuxiotic o ta sbatel osile. [10] Ja' iyac' iluc ti tsc'an ba'yi chic'anvanotique yu'un mu
vo'oticuc ba'yi ijc'antic ti Rioxe, ja' ba'yi lisc'anotic. Yech'o ti istac tal ti Xch'amale, ja' ay
stoj jmultic.
[11] Vo'oxuc ti jc'anojoxuque, ti c'u x'elan lisc'anotic ti Rioxe, ja' no'ox yech tsc'an ta jc'an
jbatic uc. [12] Ti Rioxe muc much'u yiloj, pero mi jc'anoj jbatique, li' xchi'inojotique. Ja'
no'ox yech más to ta jc'antic ti Riox noxtoque. [13] Ti yac'oj xa jchi'intic ti Ch'ul Espíritue ti
jun xchi'uque, jna'ojtic xa ti ja' quich'ojtic ta muc' ti Rioxe, xchi'uc ti li' xchi'inojotique.
[14] Li vo'oticotique iquilticotic ti istac tal ta sba balamil Xch'amal ti Rioxe. Ja' istojbe smul
scotol crixchanoetic. [15] Mi jamal chcaltic ti ja' Xch'amal Riox ti Jesuse, yu'un quich'ojtic ta
muc' ti Rioxe, li' xchi'inojotique.
[16] Jna'ojtic xa, jch'unojtic xa ti sc'anojotic ti Rioxe. Yu'un yech yo'on ti sc'anojotique.
Mi chic'anvanotique, yu'un quich'ojtic ta muc', li' xchi'inojotique. [17] Lavi li'otic ta sba
balamile, mi co'olco'ol jc'anoj jbatique, chvinaj ti ja' yech co'ontic chac c'u cha'al yo'on
ti Rioxe. Yech'o un jpatoj xa co'ontic ti lec bu chiyic'otic ech'el ti Rioxe ti c'alal sta yora
chiyalbotic bu chibatic ta sbatel osile. [18] Mi jch'unojtic ti sc'anojotic ti Rioxe, mu xa xixi'otic
yu'un jna'ojtic ti mu xa bu chba quich'tic casticoe. Yan ti mi chixi'otic toe, yu'un ta jnoptic
ti chiyac'botic to castico ti Rioxe yu'un mu jch'untic ti sc'anojotique.
[19] Lavi jc'anojtic xa ti Rioxe, yu'un ba'yi lisc'anotic. [20] "Li vo'one jc'anoj ti Rioxe", mi
xichiotique, pero mi sc'ac'al co'ontic jchi'iltique, jnopc'opotic. Mi muc bu jc'anojtic
jchi'iltic ti li' quilojtique, ja' no'ox yech muc bu jc'anojtic ti Rioxe ti mu xquiltique. [21] Li
smantal Riox ti ca'yojtique ja' yech chal: "Ti much'u sc'anojone ja' no'ox yech ac'u sc'an
li xchi'ile", xi.

5

Ja' li' yaloj ti mu xa c'usi xu' chispajesotic ta xch'unel c'usi lec chil ti Rioxe

[1] Mi jch'unojtic ti ja' st'ujoj Riox chispasotic ta mantal ti Jesucristoe, xch'amalotic
xa Riox. Mi jc'anojtic ti Jtotic Riox ta vinajele, jc'anojtic noxtoc ti much'utic co'ol
xch'amalotic xchi'uque. [2] Lavi jc'anojtic ti Rioxe, ta jpastic ti c'usi lec chile, yech'o ti
jc'anojtic ti much'utic co'ol xch'amalotic xchi'uque. [3] Mi jc'anojtic ti Rioxe, ta jch'unbetic
smantal. Mu vocluc ta jch'untic. [4-5] Lavi xch'amalotic xa ti Rioxe, mu xa c'usi xu'
chispajesotic ta xch'unel ti c'usi lec chile yu'un jch'unojtic ti ja' chiscoltaotic ti Xch'amale,
ja' ti Jesuse.

Ja' li' yaloj ti ja' Ch'ul Espíritu chiyalbotic ti ja' Xch'amal Riox ti Jesucristoe

[6] Yu'un ja' onox ti Jesuse ti Xch'amal Rioxe ti iyich' vo'e, ti iloc' xch'ich'el ta cruze; ma'uc
no'ox ti c'alal iyich' vo'e. Ti Ch'ul Espíritue ja' chiyalbotic ti ja' Xch'amal ti Rioxe. Li c'usi
chale yu'un yech. [7] Oxvo'ic ya'el ti teyic ta vinajele ti chiyalbotic ti ja' Xch'amal Riox ti
Jesucristoe. Ja' ti Riox Totile, xchi'uc ti Jesucristoe ti ay yalbotic c'u x'elan yo'on ti Stote,

xchi'uc ti Ch'ul Espíritue. [8] Li' ta sba balamile oxtos ti c'usi chvinaj o ti ja' Xch'amal Riox
ti Jesucristoe. Ja' ti c'alal iyich' vo'e, xchi'uc ti c'alal iloc' xch'ich'el ta cruze. Xchi'uc ti
Ch'ul Espíritue ti ja' chiyalbotic ti ja' Xch'amal Riox ti Jesuse. [9] Ti c'alal chalic c'usi yiloj
li crixchanoetique, ta jch'untic. Pero más tsots sc'oplal ti ta jch'untic c'usi yaloj ti Rioxe.
Ti Rioxe yalojbotic ti ja' Xch'amal ti Jesuse. [10] Mi jch'unojtic ti ja' istoj jmultic ti Jesuse,
jna'ojtic ti ja' Xch'amal ti Rioxe. Mi mu jch'untique, ja' co'ol xchi'uc jnopc'op ya'el ti
Rioxe yu'un mu jch'untic c'u x'elan yalojbe sc'oplal ti Xch'amale. [11] Ti Rioxe yac'ojbotic
xa jcuxlejaltic ta sbatel osil. Ti cuxlejale ja' scuentainoj ti Xch'amale. [12] Mi quich'ojtic ta
muc' ti Xch'amal Rioxe, chicuxiotic ta sbatel osil. Yan mi mu xquich'tic ta muq'ue, mu
xicuxiotic ta sbatel osil.

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan ta jna'tic ti chicuxiotic ta sbatel osile

[13] Vo'oxuc ti ach'unojic xa ti ja' Xch'amal Riox ti Jesuse, ti lajts'ibabeic li'i, ja' yo' xana'ic
o ti chacuxiic ta sbatel osile, yo' j'ech'el xach'unic oe. [14] Jpatoj xa co'ontic ti chich' ta muc'
c'usi chcalbetic ti Rioxe mi ja' ta jc'anbetic li c'usi lec chile. [15] Mi jna'ojtic ti chich' ta muc'
li c'usi chcalbetique, jna'ojtic ti chiyac'botic li c'usitic ta jc'anbetique.

[16] Mi oy bu iquiltic chopol c'usi tspas junuc jchi'iltic ta xch'unel li sc'op Rioxe, mi ma'uc
to tspas li mulil ti ch'abal pertonale, jc'oponbetic Riox. Ti Rioxe chac' cuxluc ta sbatel osil.
Yan mi ja' tspas li mulil ti ch'abal pertonale, mu xcal ti ta jc'oponbetic Rioxe. [17] Scotol li
c'usitic chopole naca onox mulil, pero oy mulil ti oy to pertonale.

[18] Jna'ojtic lavi xch'amalotic xa ti Rioxe, mu xa jc'an jsa' jmultic. Ja' chixchabiotic ti
Xch'amal Rioxe, mu xa xiyilbajinotic ti pucuje.

[19] Jna'ojtic ti xch'amalotic xa ti Rioxe. Ti much'utic ma'uc xch'amaltac ti Rioxe, jna'ojtic
ti ja' chch'unbeic c'usi chal ti pucuje.

[20] Jna'ojtic noxtoc ti i'ay ta sba balamil ti Xch'amal Rioxe. Ja' liyalbotic sc'oplal ti Riox
ta vinajele. Ja' xa quich'ojtic ta muc' yu'un iquich'betic xa ta muc' ti Xch'amale, ja' ti
Jesucristoe. Ja' onox Riox, muc much'u yan. Ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil. [21] Vo'oxuc
ti co'ol xchi'uc jch'amaloxuc chca'ie, mu me c'usi yan xach'unic.

LI'I JA' XCHA'LIQUIL XA SVUN JUAN TI YAJ'APOXTOL JESUSE

1 Vo'on yajchanubtasvanejicon ti much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe, chajc'oponic tal
ta vun xchi'uc avoltac, vo'ot ti st'ujojot ti Rioxe. Jc'anojoxuc xchi'uc lavoltaque, ja' ti
co'ol jch'unojtic li sc'op Rioxe. Mu jtucuc no'ox ti jc'anojoxuque; sc'anojoxuc scotol ti
much'utic ja' yech xch'unojic uque. 2 Ja' jc'anojoticotic o ti co'ol jch'unojtic li sc'op Rioxe
yu'un jch'unojtic o. 3 Ti ach'unojic li sc'op Rioxe, ti ac'anoj abaique, ac'u yac'boxuc crasia ti
Jtotic Riox ta vinajele xchi'uc ti Cajvaltic Jesucristoe, ja' ti Xch'amale. Ac'u xc'uxubinoxuc.
Junuc me avo'onic, mu me c'usi xal avo'onic.

Ja' li' yaloj ti j'ech'el ac'u jch'untic ti c'usi yaloj ti Cristoe

4 Jun co'on tajmec ti oy jlom avoltac ti ja' tspasic li c'usitic leque yu'un ja' yech tsc'an
ti Jtotic Riox ta vinajele. 5 Lavi co'ol jch'unojtic li sc'op Rioxe, chacalbe ti c'ano o me
abaique. Ma'uc ach' mantal ti chajts'ibabee. Ja' onox ti ca'yojtic ti c'alal lic jch'untique.
6 Mi jc'anojtic ti Rioxe, ta jch'unbetic smantal. Ja' smantal ti ac'u jc'an jbatique chac c'u
cha'al ava'iic ti c'alal lic ach'unique.
7 Yu'un oy xa ep jlo'lovanejetic li' ta sba balamile. Mu xch'unic ti i'ayan chac c'u
cha'al vo'otic ti Jesucristoe. Ti much'utic yech chalique ja' jlo'lovanejetic. Ja' scronta ti
Jesucristoe. 8 Yech'o un q'uelo me abaic, mu me xach'unic lo'loel. Mi ach'unic lo'loele, mu
xavich'ic scotol amotonic ti c'u yepal yaloj onox ti Rioxe ti chac'be li much'utic j'ech'el ta
xch'unique.
9 Ti much'utic tstoy sbaique, ti ma'uc xa yech ta xchanubtasvanic chac c'u cha'al
ichanubtasvan ti Jesucristoe, yu'un ma'uc yich'ojic ta muc' ti Rioxe. Yan ti much'utic
ja' yech ta xchanubtasvanic chac c'u cha'al ichanubtasvan ti Jesucristoe, chvinaj ti ja'
yich'ojic ta muc' ti Rioxe xchi'uc ti Xch'amale, ja' ti Jesucristoe. 10 Mi oy much'u chtal
xchanubtasoxuque, mi ma'uc yech chal chac c'u cha'al ichanubtasvan ti Jesucristoe, mu
me xavotes ta anaic. “Lec ti latale” mu me xavutic. 11 Ac'u mi ja' no'ox ti “lec ti latale” mi
xavutique, yu'un co'ol ajolic ya'el.

Ja' li' yaloj ti tsc'an chba vula'anvanuc ti Juane

12 Ep to c'usi chacalbeic pero mu jc'an xajts'ibabe tal ta vun yu'un chtal jvula'anot mi
iyu' cu'une. Tey jc'opon jbatic mi litale yo' jun o co'ontique.
13 Chabanicot la xalic li yoltac avixe ti t'ujbilic yu'un ti Riox uque.

LI'I JA' YOXLIQUIL XA SVUN JUAN TI YAJ'APOXTOL JESUSE

1 Vo'on yajchanubtasvanejicon ti much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe, chajc'opon tal ta
vun, Gayo. Jc'anojot yu'un co'ol jch'unojtic li sc'op Rioxe.
2 Vo'ot ti jc'anojote, chajc'oponbe Riox yo' xapas o li c'usitic leque, yo' lec o apat axocone
chac c'u cha'al lec avo'one. 3 Ti jayvo' jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe ti i'ech'ic tal
ta anae, yul yalbecon ti ja' chapas c'usi yaloj ti Rioxe. Ximuyubaj xa tajmec ti c'alal ica'ie.
4 Mu c'usi ti más ximuyubaj oe, ja' no'ox ti c'alal chca'ibe sc'oplalic ti ja' tspasic ti c'usitic
yaloj Riox ti much'utic xch'unojique, yu'un co'ol xchi'uc jch'amaltac chca'i.

Ja' li' yaloj ti lec c'usitic ispas ti Gayoe

5 Vo'ot ti jc'anojote, lec ti ja' chach'un ti c'usi chayalbe ti Rioxe. Yu'un chavotes ta ana
li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe ti nom liquemic tale ti mu xavojtiquine. 6 Ti jayvo'
i'ech'ic tal ta anae, yul yalboticotic ti c'u x'elan ac'uxubine. Lec ti chavac'be c'usi chtun
yu'unic ta bee yu'un ja' chalic a'yuc li sc'op Rioxe. 7 Ti chanavique, ja' yo' xvinaj o li sc'op
Rioxe. Ma'uc tsc'anbeic c'usi chtun yu'unic ti much'utic mu to ta xch'unique. 8 Más lec
vo'otic ac'u jcoltatic ti much'utic chalic a'yuc li sc'op Rioxe, yo' co'olco'ol ta jcolta o jbatic
ta yalel a'yuque.

Ja' li' yaloj ti mu x'ich'van ta muc' ti Diótrefese

9 Ijts'ibabe xa svun scotol li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe ti li' achi'uque. Pero
li Diótrefese mu xixch'unbe yu'un ja' tsc'an chaspasic ta mantal. 10 Yech'o un mi liyule,
ta jac'be c'u yu'un ti mu xiyich'oticotic ta muq'ue, c'u yu'un ti chislo'iltaoticotique. Pero
ma'uc no'ox ti mu xiyich'oticotic ta muq'ue, mu xotes ta sna noxtoc ti much'utic chalic
a'yuc li sc'op Rioxe ti li' ch-ech'ique. Ti much'utic lec yo'onique ti ta x'otesvanic ta
snaique, ta spajes. Mi mu xch'unique, ta snuts o loq'uel ta templo.

Ja' li' yaloj ti lec yo'on ti Demétrioe

11 Vo'ot ti jc'anojote, ti much'utic chopol li c'usitic tspasique, mu me xachanbe. Ja'
xachanbe li much'utic lec li c'usitic tspasique. Ti much'utic lec li c'usitic tspasique, ja'
xch'amaltac Riox. Yan ti much'utic chopol li c'usitic tspasique, yu'un mu to chich'ic ta
muc' ti Rioxe.
12 Li Demétrioe chal scotolic ti lec yo'one yu'un lec li c'usitic tspase. Li vo'oticotic uque
quilojticotic ti lec yo'one. Ana'ojic ti yech li c'usi chcalticotique.

Ja' li' yaloj ti i'albat chabanuc ti Gayoe

13 Ep to c'usi chacalbe pero mu jc'an xajts'ibabe tal ta vun. 14 Yu'un chtal jvula'anot ta
ora mi iyu' cu'une. Mi liyule, tey xilo'ilajotic.
15 Junuc me avo'on, mu me c'usi xal avo'on. Chabanicot la xalic li jchi'iltactic ta xch'unel
li sc'op Rioxe ti xayojtiquinique. Xavalbe chabanuc scotol li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op
Rioxe ti xcojtiquinique.

LI'I JA' SVUN JUDAS TI YAJ'APOXTOL JESUSE

1 Vo'on Judason, ta jch'un c'usi chiyalbe ti Jesucristoe. Vo'on yits'inon li Jacoboe.
Chajc'oponic tal ta vun, vo'oxuc ti ach'unic ti c'alal layiq'uic ti Jtotic Riox ta vinajele, ti
sc'anojoxuque, ti ja' xchabiojoxuc ti Jesucristoe. 2 Ac'u xc'uxubinoxuc ti Rioxe. Junuc me
avo'onic, mu me c'usi xal avo'onic. Na'ic me ti sc'anojoxuc tajmeque.

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan tspasic ti much'utic chalic yilel li sc'op Rioxe
(2 Pedro 2.1-17)

3 Vo'oxuc ti jc'anojoxuque, tey onox ta jnopilan ti chajts'ibabeic tal ti c'u x'elan li cuxlejal
ta sbatel osile ti chiyac'botic ti Rioxe, pero ica'i ti oy much'utic mucul chaxchanubtasic
yilel ta sc'op Rioxe. Ja' más tsots sc'oplal ica'i ti chajts'ibabeic tal ta ora ti mu me xach'unic
li c'usi chalique. Ja' me ch'unic o ti c'usi jch'unojtic onoxe yu'un yech. Li vo'otique
xch'amalotic xa ti Rioxe, ca'yojbetic xa li sc'ope, yech'o un mu me xch'ay cu'untic smelol.
4 Oy much'utic tey achi'uquic ti ja' yech tspasique. Ixch'un xa yu'unic jayvo' li jchi'iltactic
ta xch'unel li sc'op Rioxe. Chalbeic ti mu c'u tspas mi ta to jpastic li c'usitic chopole.
Yu'un la chac' pertonal yalojic ti Rioxe. Ja' tspoj o sbaic li sc'op Rioxe. Mu xich'ic ta muc'
ti Rioxe ti ja' quich'ojtic ta muq'ue, ti stuc no'ox tspas mantale. Mu xich'ic ta muc' noxtoc
ti Cajvaltic Jesucristoe. Ti much'utic yech chalique, ti Rioxe vo'ne onox yaloj ti chba yich'ic
castico ta sbatel osile.
5 Li vo'oxuque, ac'u mi ava'yojic onox ti c'usi icha'leatic yu'un Riox ti jlom jchi'iltactic
ta israelal ti ta más vo'nee, pero ta jyules ta ajolic. Ac'u mi tsobol to'ox iloq'uesatic tal ta
mozoil ta Egipto yu'un ti Cajvaltique, ta scoj ti muc xch'unic c'usi iyal ti c'alal loq'uemic
xa'ox tale, imilatic ti jlome. 6 Ja' no'ox yech ti jlom anjeletic istoy sbaic ta stojol ti Rioxe, ti
iscomtsan yabtelic ti ac'bilic yu'un ti Rioxe, ijipatic ochel ta ic' osil. Ti c'alal sta yora chalbe
bu chbatic ta sbatel osil scotol crixchanoetic ti Rioxe, ja' no'ox yech ch-albatic uc ti chba
yich'ic castico ta sbatel osile. 7 Ja' no'ox yech ti jsodomaetique xchi'uc ti jgomorraetic ti ta
más vo'nee, xchi'uc ti c'ox jteclumetic ti tey nopolique, i'ac'batic castico yu'un ti Rioxe.
Yu'un ja' ispasic ti c'usi q'uexlal sba ta pasele, ixchi'in sbaic ta vinical, yech'o ti iyac' tal
c'oc' ta vinajel ti Rioxe, ic'ac' scotolic. Ja' no'ox yech ta x'ochic onox ta c'oc' ta sbatel osil
ti much'utic chalic yilel li sc'op Rioxe.
8 Ja' yechic chac c'u cha'al ti much'utic chopol c'usi ispasic ti ta más vo'nee. Yu'un chalic
ti ch-albat ta svayichic ti xu' la jchi'in jbatic ta vinicale, ti xu' la jsa' cantstique, ti xu' la
sa' yajmulic li antsetique, ti xu' la mu jch'untic mantale, ti xu' la chopol c'usi chcalbetic ti
anjeletique. 9 Ti Miguele ja' totil anjel tey ta vinajel, pero mu c'usi chopol iyalbe ti pucuje
ti c'alal iyalulanbe sbaic sc'oplal spat xocon ti ánima Moisese. Ti pucuje "ja' cu'un", xi. Ti
Miguele "ja' sna'oj stuc ti Rioxe", xi. 10 Yan ti much'utic chalic yilel li sc'op Rioxe chopol
c'usi chalbeic ti c'usi mu xilique. Ja' no'ox tspasic li c'usitic lec cha'iique, co'ol xchi'uc
c'usuc no'ox chanul ta balamil ti mu c'usi sna' snopele. Ti x'elan tspasic ti much'utic chalic
yilel li sc'op Rioxe, scasticoic no'ox tsa'ic.
11 Ta onox xich'ic castico yu'un ja' yech tspasic chac c'u cha'al ispas ti Caín ti ta más
vo'nee ti ja' no'ox ixch'un ti c'usi iyal yo'one. Ja' no'ox tsc'anic ti oyuc staq'uinique, co'ol
xchi'uc ti Balaam ti ta más vo'nee ti ipich' yo'on taq'uine. Ja' yech tspasic noxtoc chac c'u
cha'al ti Coré ti ta más vo'nee ti istoy sba ta stojol ti Moisese, ti t'ujbil yu'un Riox tspasatic o
ta mantale. 12 Ja' no'ox yech ti c'alal chatsob ave'elique, ti c'alal común chave'ique, vo'oxuc
ti ac'anoj abaique, tey capal chve'ic uc. Ja' no'ox chtal snojes xch'utic, mu x'ich'vanic ta
muc'. Chayaq'uic no'ox ta q'uexlal. Co'ol xchi'uc toc ti buyuc no'ox chbeq'ue ech'el ta
iq'ue. Mu c'u bal o ti jpatoj xa co'ontic ti chtal vo'e. Co'ol xchi'uc te'etic ti mu satin ti c'alal
sta yora tsatine, pitsbil xa loq'uel yu'un mu c'u stu. Ja' no'ox yech ti much'utic chalic yilel
li sc'op Rioxe, mu c'u stu ti c'usi chalique. 13 Co'ol xchi'uc mar ti chac' svoc ti c'alal tsots
chyuq'uilanat ta iq'ue. Yu'un sujoj sbaic ta yalel ta spasel li c'usitic chal yo'onique, mu

xq'uexavic. Co'ol xchi'uc tso'c'anal ti ora ta sacch'aye, yu'un albil onox ti chbatic ta ic'
osil ta sbatel osile.
14 Ti Enoque svucq'uexel crixchano ti ilic tal ta Adane. Ti Enoque iyalbe onox sc'oplal ti
much'utic chalic yilel li sc'op Rioxe. "Ti Cajvaltique chtal xchi'uc ep ta mil anjeletic. 15 Ja'
chtal yalbe bu chbatic ta sbatel osil scotol li crixchanoetique. Chac'be castico ti much'utic
mu xich'ic ta muc' ti Rioxe, ti naca chopol li c'usitic tspasique, ti chopol c'usi chalbeic
ti Rioxe", xi onox. 16 Ti much'utic chalic yilel li sc'op Rioxe chopol chilic ti Rioxe, chopol
chilic noxtoc li jchanubtasvanejetic ta sc'op Rioxe. Ja' no'ox ta yo'onic spasel li c'usitic
chal yo'onique. Lec chc'opojic yilel yo' ti sta o staq'uinique.

Ja' li' yaloj ti mu me xch'unic lo'loel ti much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe

17 Vo'oxuc ti jc'anojoxuque, yuleso me ta ajolic ti c'usi layalbeic li yaj'apoxtoltac ti
Cajvaltic Jesucristoe. 18 Ja' onox yech layalbeic: "Ti c'alal po'ot xa'ox xlaj li balamile, ti
much'utic mu xch'unic li sc'op Rioxe ti ja' no'ox ta yo'onic spasel li c'usitic chal yo'onique,
ta xlic slabanoxuc", xiic onox. 19 Ja' li much'utic ta stsob svinique yu'un ja' no'ox tspasic li
c'usitic chal yo'onique. Yu'un muc bu chi'inbilic yu'un ti Ch'ul Espíritue.
20 Vo'oxuc ti jc'anojoxuque, co'olco'ol xatsatsubtasbe aba avo'onic yu'un co'ol ach'uno-
jic li sc'op Rioxe ti ja' ilecub o co'ontique. C'oponic Riox, ja' ac'u sp'ijubtasoxuc ta
sc'oponel Riox ti Ch'ul Espíritue. 21 Ja' me xapasic c'usitic lec chil ti Rioxe yo' xana'ic o
ti sc'anojoxuque. Malaic c'usi ora chtal ti Cajvaltic Jesucristoe yu'un chba jchi'intic ta
sbatel osil, chixc'uxubinotic.
22 Ti much'utic xchibet yo'on chavilique, ti mu sna'ic c'usi jtosucal ta xch'unique, mi ja'
li sc'op Rioxe, o mi ja' c'usi chal ti much'utic chalic yilel li sc'op Rioxe, yulesbeic ta sjolic
ti ja' no'ox lec li sc'op Rioxe. 23 Ti much'utic ixch'unic xae, coltaic ta ora, co'ol xchi'uc
chaquilic loq'uel ta c'oc' ya'el. Ti much'utic tsa' xa smulique, c'uxubinic, c'oponic, pero
q'uelo me abaic, mu me xaslo'loic uc.

Ja' li' yaloj ti ta xchabivan ti Rioxe

24-25 Jun no'ox ti Rioxe, stuc no'ox p'ij, ja' ti ay stoj jmultique. Tsots syu'el. Xu'
chaxchabiic yo' mu xach'unic o lo'loele, yo' ch'abal o amulic ti c'alal xac'otic ta vinajele,
yo' jun o avo'onique. Yech'o ti ja' chquich'tic ta muc' ta sbatel osile. Ja' tspas mantal ta
sbatel osil. Ja' scuentainoj scotol ta spasel balamil c'al tana, xchi'uc sbatel osil.

APOCALIPSIS
JA' LI' TS'IBABIL TI C'USITIC CHLAJ TALUC TA TS'ACALE TI I'AC'BAT YIL YU'UN JESUCRISTO TI JUANE

1 Li vun li'i ja' li' ts'ibabil ti c'usitic chlaj taluc ta ts'acale ti i'albat yu'un Riox ti
Jesucristoe. Ti i'albate, vo'otic xa chiyalbotic ti chitunotic yu'une. Yech'o ti istac tal ti
yaj'anjele, tal yalbon vo'on li Juanone, ti chitun yu'une. 2 Yech'o un chacalbe ava'iic ti ta
melel ti li'ac'bat quil scotole, ti ja' iyal ti Rioxe, ti ja' liyalbe ti Jesucristoe.
3 Chich'ic bentisyon li much'u ta xaptae xchi'uc li much'utic ta xa'iic li c'usitic yaloj Riox
li'i mi ta xch'unic li c'usitic li' ts'ibabile. Po'ot xa me xlaj taluc.

Ja' li' yaloj ti lic sts'ibabe svun ti much'utic xch'unojic sc'op Riox ta vucub jteclum ti Juane

4 Vo'on Juanon, chajc'oponic tal ta vun vo'oxuc ti ach'unojic sc'op Riox tey ta vucub
jteclum ta estado Asiae. Ac'u yac'boxuc crasia ti Jtotic Riox ta vinajele ti tey onox ti c'alal
ipas li vinajel balamile, cuxul lavie, cuxul ta sbatel osil. Junuc me avo'onic, mu me c'usi
xal avo'onic. Ac'u yac'boxuc crasia, ac'u spas ta jun avo'onic ti Ch'ul Espíritu uque ti
co'ol xchi'uc vucub c'oc' iquil yo' bu chotol ti Rioxe. 5 Ac'u yac'boxuc crasia, ac'u spas
ta jun avo'onic ti Jesucristo uque ti yech scotol ti c'usi liyalbotique, ti ja' primero i'ach'ub
spat xocon ti c'alal icha'cuxie, ti ja' tspas ta mantal scotol preserenteetic xchi'uc scotol
jyu'eletic li' ta sba balamile. Ja' ti sc'anojotic tajmeque, ja' ti iyac' sba ta milel yo' itoj
o li jmultique. 6 Ja' ta smantal ti ta jpastic mantal jchi'uctique. Ja' ta smantal noxtoc ti
chitunotic yu'un ti Rioxe, ja' ti Stote, chac c'u cha'al itunic ti paleetique. Yech'o ti stuc
no'ox ta xquich'tic ta muc' ta sbatel osil ti Cajvaltic Jesucristoe. Ja' tspas mantal ta sbatel
osil. Toj lec ti ja' yech chc'ote.
7 Ti Cajvaltic Jesucristoe ta toc ta xyal tal. Chil scotol crixchanoetic. Chilic uc ti
much'utic ja' yechic chac c'u cha'al ti much'utic ismilic ti Cajvaltic Jesuse. Ti jaylajuntos
crixchanoetic li' ta sba balamile ta x'oq'uic ta xi'el ti c'alal xilic ta xyal tal ti Cajvaltic Jesuse
yu'un sna'ojic ti ta x'ac'batic casticoe. Melel ti ja' yech ta xc'ote.
8 Ti Rioxe stuc no'ox oy syu'el, ja' scuentainoj scotol. Tey onox ti c'alal ipas li vinajel
balamile, cuxul lavie, cuxul ta sbatel osil. "Vo'on ijliques scotol, vo'on chquilbe slajeb
noxtoc", xi.

Ja' li' yaloj ti co'ol xchi'uc crixchano iyil Cajvaltic Jesús ti Juane

9 Vo'on Juanon, ti jchi'il jbatic ta xch'unel li sc'op Rioxe, ti co'ol abol jbatic ta ilbajinele,
ti co'ol chispasotic ta mantal ti Jesucristoe, ti co'ol chistsatsubtasbotic co'ontique yo' ti
mu xquicta o jbatic ta smalael ti c'usi ora chicuxiotic ta sbatel osile, tey ay yaq'uicon ta
jun c'ox balamil ta o'lol mar, Patmos sbi. Yu'un ti tey ay yaq'uicone, ja' ijmulin ti ical a'yuc
c'usi yaloj ti Rioxe, ja' ti chac' jcuxlejaltic ti Jesucristoe. 10 Ja'o ta sc'ac'alil ti ta jtsob jbatic
ta yich'el ta muc' ti Cajvaltic Jesucristoe, ta syu'el ti Ch'ul Espíritue ica'i ti oy much'u
lisc'opon ta jpate. Tsots ic'opoj, co'ol xchi'uc bu tsots ch-oq'uesinat corneta. 11 Ja' yech
liyalbe chac li'i:
—Vo'on ijliques scotol, vo'on chquilbe slajeb noxtoc. Li c'usitic chcac' avile, ts'ibao ta
vun. Tacbo ech'el li much'utic yich'ojicon ta muc' ta vucub jteclum tey ta estado Asiae.
Ja' li jteclum Efesoe, xchi'uc li Esmirnae, xchi'uc li Pérgamoe, xchi'uc li Tiatírae, xchi'uc li
Sárdise, xchi'uc li Filadélfiae, xchi'uc li Laodicéae —xiyut.
12 Lijoyij, ijq'uel ti much'u chisc'opone. Iquil vucub candelero naca oro yilel. 13 Ta o'lol yo'
bu vuchajtic li vucub candeleroe iquil ti oy much'u tey va'ale, co'ol xchi'uc crixchano yilel.
Nat sc'u' xtolet c'alal yoc. Oy c'usi chucul ta sti' yo'on naca oro yilel. 14 Li stsatsal sjole sac
tajmec, co'ol xchi'uc saquil tsots yilel. Li sbec' sate xleblajet tajmec, co'ol xchi'uc lebc'oc'
yilel. 15 Li yoque sts'ayts'on tajmec, co'ol xchi'uc covre yilel c'alal c'aq'uem xa scotol li
yic'ubale. Tsots tajmec chc'opoj, co'ol xchi'uc bu xpomomet muc'ta uc'um. 16 Stomoj ta

sbats'ic'ob vucp'ej c'anal yilel. Chloc' tal espada ta ye yilel. Lec juxbil xcha'jotol ye li espadae. Sjunlej li sate oy xojobal, co'ol xchi'uc xojobal c'ac'al yilel.
17 Ti c'alal iquile, liyal ta lum tey ta yoc, co'ol xchi'uc chamem licom. Listij ta sbats'ic'ob, ja' yech liyalbe chac li'i:
—Mu xaxi'. Vo'on ijliques scotol, vo'on chquilbe slajeb noxtoc. 18 Vo'on ti cuxulon ta sbatel osile. Licham pero licha'cuxi. Lavie cuxulon ta sbatel osil. Vo'on jcuentainoj scotol. Vo'on chcal ti much'u ta xchame. Vo'on chcal ti bu ta xbat li xch'ulelique. 19 Ts'ibao ta vun li c'usitic chavile xchi'uc li c'usitic chava'ie, xchi'uc li c'usitic ta to xava'i, ta to xavil ta ts'acale. 20 Li vucp'ej c'anal li' jtomoj ta jbats'ic'ob chavile xchi'uc li vucub candelero ti naca oroe, chacalbe c'usi seña yu'un mu xana'. Li vucp'ej c'anale ja' seña li vucvo' ti ta xchanubtasic li much'utic yich'ojicon ta muc' ta vucub jteclum ta estado Asiae. Li vucub candeleroe ja' seña li much'utic ta xchanubtasatic ta vucub jteclume —xiyut ti Cajvaltic Jesucristoe.

2

Ja' li' yaloj c'usi its'ibabatic ti much'utic xch'unojic sc'op Riox ta jteclum Efesoe

1 Ti Cajvaltic Jesuse liyalbe noxtoc:
—Li yajchanubtasvanejic li much'utic yich'ojicon ta muc' ta jteclum Efesoe ja' yech xats'ibabe ech'el chac li'i: "Ti Cajvaltic Jesuse ti stomoj ta sbats'ic'ob vucp'ej c'anal iquile, ti tey xva'et ta o'lol yo' bu vuchajtic li vucub candeleroe, ja' yech chayalbeic chac li'i: 2 Li vo'one jna'oj scotol li c'usitic chapasique. Jna'oj ti lec chatunic cu'une xchi'uc ti icuch avu'unic scotol li ilbajinele. Xchi'uc ti mu xa xac'an xachi'inic li much'utic chopol sjolique. Yu'un avilic xa c'u x'elan li much'utic chalic jc'op ti yalojique, ja' avilic o ti yech no'ox tsnopic ti c'usitic chalique. 3 Avac' avocolic cu'un pero icuch avu'unic, muc xapaquic. Lec latunic cu'un, muc xavicta abaic yu'un sjunul to'ox avo'onic ac'anojicon. 4 Lavie mu xa sjunuluc avo'onic ac'anojicon. Ja' chopol chquil. 5 Yuleso ta ajolic ti c'u to'ox x'elan ac'anojicon ti c'alal lic ach'unique. Ictaic spasel li c'usitic chopole; ja' pasic chac c'u cha'al apasic to'oxe. Mi mu xavictaic spasel li c'usitic chopole, ta me xital ta ora, chtal jloq'ues li candeleroe yo' xch'ay o ta jmoj li jc'op tey ta alumalique. 6 Pero oy to c'usi lec chapasic chquil. Yu'un chopol chavilic c'usi tspasic li jnicolaítaetique ti chayalbeic ti xu' to xapasic li c'usitic chopole. Ja' yechon uc chopol chquil. 7 Ti much'utic cha'iic ti c'alal chich' q'uelel li vun li'i yo' bu chatsob abaique, ac'u xch'unic mi oy c'usi ch-albatic yu'un li Ch'ul Espíritue. Ti much'utic mu xicta o sbaic li ilbajinele, ta xcac'be slo'ic li sat te' li' ta vinajele ti ta xcuxiic o ta sbatel osile, xayutic ti Cajvaltic Jesucristoe", xi xats'iba ech'el —xiyut.

Ja' li' yaloj c'usi its'ibabatic ti much'utic xch'unojic sc'op Riox ta jteclum Esmirnae

8 Ti Cajvaltic Jesuse liyalbe noxtoc:
—Li yajchanubtasvanejic li much'utic yich'ojicon ta muc' ta jteclum Esmirnae ja' yech xats'ibabe ech'el chac li'i: "Ti Cajvaltic Jesuse ti ja' isliques scotole, ti ja' chilbe slajeb noxtoque, ja' ti ichame, ti icha'cuxie, ja' yech chayalbeic chac li'i: 9 Li vo'one jna'oj scotol li c'usitic chapasique. Jna'oj ti abol abaic ta ilbajinele, ti ch'abal xa c'usuc avu'unique. Pero jc'ulejoxuc chquil. Jna'oj noxtoc ti chopol c'usi chayalbeic li jayvo' jurioetic ti jt'ujojic ti yalojique. Pero muc bu jt'ujojic, yu'un mu xch'unic ti vo'on ijtojbe smulique. Ja' xch'amaltac li Satanase. 10 Mu me xaxi'ic o li ilbajinel ti chtal ta ts'acale. Ja' yabtel li pucuje ti chastiq'uic ta chuquel jlomuque yu'un tsq'uelic mi j'ech'el ach'unojic ti vo'on Avajvalicone. Pero jayib no'ox c'ac'al ti abol abaique. Ich'icon o me ta muc' c'u cha'al xachamic oe, yu'un chcac' cuxlanic ta sbatel osil. Ja' atrofeoic ya'el. 11 Ti much'utic cha'iic ti c'alal chich' q'uelel li vun li'i yo' bu chatsob abaique, ac'u xch'unic mi oy c'usi ch-albatic yu'un li Ch'ul Espíritue. Ti much'utic mu xicta o sbaic li ilbajinele, mu xa bu ta xchamic ta xcha'ech'elal, xayutic ti Cajvaltic Jesucristoe", xi xats'iba ech'el —xiyut.

Ja' li' yaloj c'usi its'ibabatic ti much'utic xch'unojic sc'op Riox ta jteclum Pérgamoe

12 Ti Cajvaltic Jesuse liyalbe noxtoc:

—Li yajchanubtasvanejic li much'utic yich'ojicon ta muc' ta jteclum Pérgamoe ja' yech xats'ibabe ech'el chac li'i: "Ti Cajvaltic Jesuse ti iquil iloc' espada ta yee ti lec juxbil xcha'jotol yee, ja' yech chayalbeic chac li'i: 13 Li vo'one jna'oj scotol li c'usitic chapasique. Jna'oj ti tey nacaloxuc yo' bu ta xch'unbat tajmec smantal li Satanase. Ac'u mi abol abaic ta ilbajinel pero avich'ojicon onox ta muc'. Muc xavicta abaic ti c'alal imile ti Antípase ti sjunul yo'on iyal a'yuc c'usi caloj yo' bu nacaloxuque, yo' bu ta xch'unbat tajmec smantal li Satanase. 14 Pero oy to c'usi chopol chapasic chquil. Yu'un lec chava'iic ti tey achi'uquic ti much'utic ta xchanubtasvanic ta spasel c'usi chopol chac c'u cha'al ispas ti Balaam ti ta vo'nee. Ti Balaame ja' ixchanubtas ti preserente Balaque ti c'uxi xu' slo'lo li j'israeletique yo' ti xlic sti'ic o ti ti'bol smotoninoj yajsantoic ti yan crixchanoetique, yo' ti xlic sa' o yantsique. 15 Ja' no'ox yech tey to achi'uquic noxtoc li much'utic ja' yech ta xch'unic chac c'u cha'al xch'unojic li jnicolaítaetique ti chopol chquilique. Yu'un chayalbeic ti xu' to xapasic li c'usitic chopole. 16 Nutsic loq'uel. Mi mu xanutsique, ta me xital ta ora. Chtal jmilic ta espada ti chloc' ta quee. 17 Ti much'utic cha'iic ti c'alal chich' q'uelel li vun li'i yo' bu chatsob abaique, ac'u xch'unic mi oy c'usi ch-albatic yu'un li Ch'ul Espíritue. Ti much'utic mu xicta o sbaic li ilbajinele, ja' chcac'be sve'ic li mana tey nac'bile, mu xa c'usi yan tsc'anic o ta sbatel osil. Ta xcac'beic noxtoc jp'ej saquil ton. Li ton ta xcac'beique ja' tey ts'ibabil yach'biic ti muc much'u yan xojtiquine. Stuc no'ox xojtiquinic ti much'utic chcac'bee yo' sna'ic o ti ja' jch'amaltac ta sbatel osile, xayutic ti Cajvaltic Jesucristoe", xi xats'iba ech'el —xiyut.

Ja' li' yaloj c'usi its'ibabatic ti much'utic xch'unojic sc'op Riox ta jteclum Tiatirae

18 Ti Cajvaltic Jesuse liyalbe noxtoc:

—Li yajchanubtasvanejic li much'utic yich'ojicon ta muc' ta jteclum Tiatirae ja' yech xats'ibabe ech'el chac li'i: "Ti Xch'amal Rioxe ti iquil xleblajet tajmec li sbec' sate chac c'u cha'al li lebc'oq'ue, ti sts'ayts'on tajmec yoc chac c'u cha'al li covre c'alal c'aq'uem xa scotol li yic'ubale, ja' yech chayalbeic chac li'i: 19 Li vo'one jna'oj scotol li c'usitic chapasique. Jna'oj ti chac'uxubinvanique, ti ach'unojic ti vo'on ijtoj amulique, ti chacoltavanique, ti chcuch avu'unic li ilbajinele, ti lec chatunic cu'un lavie. Ti ta ba'yie ma'uc to'ox yech latunic. 20 Pero oy to c'usi chopol chapasic. Yu'un chavaq'uic chanubtasvanuc li antse ti chal jc'op ti yaloje. Pero ma'uc yech li c'usi chale. Ja' yech ta spas chac c'u cha'al ispas ti Jezabel ti ta vo'nee, yu'un ja' ta slo'lo li much'utic ja' tspasic li c'usitic ta jc'ane. Yu'un ja' tsc'an ti chlic sa' yantsique, ti chlic sti'ic li ti'bol smotoninoj santoetique. 21 Ijmala xa mi chicta li c'usitic chopol tspase, pero mu xicta, yu'un ja' no'ox ta yo'on spasel li c'usitic chopole. 22 Chacalbeic, li ants chcale ac'u ipajuc yo' xpuch'i oe. Ja' tstoj ti chopol c'usi tspase. Ja' no'ox yech ti much'utic ixch'unic c'usi iyal li antse, mi mu xictaique, ta xcac'beic castico uc. 23 Yan ti much'utic quiloj onox ti mu xictaic c'usi chal li antse, ta xchamic yo' xilic o li much'utic yich'ojicon ta muq'ue ti ca'yoj scotol li c'usitic chanopique, ti quiloj c'u x'elan lavo'onique. Ti c'u x'elan chapasic jujune ja' yech atojol chacac'beic. Mi lec li c'usitic chapasique, ja' no'ox yech lec atojolic. Mi chopol li c'usitic chapasique, ja' no'ox yech chopol atojolic. 24 Vo'oxuc ti tey nacaloxuc ta Tiatirae ti muc bu ach'unojic c'usi chal li antse, ti muc bu ach'unojic noxtoc ti chalic ti tsc'an chava'iic c'u x'elan yo'on li Satanase, lec ti mu xach'unique. Yech'o un mu c'usi yan chacalbeic. 25 Yechicoxuc o me ti c'u cha'al xital oe. 26 Ti much'utic mu xicta o sbaic li ilbajinele, ti naca lec c'usitic tspasic ti c'u cha'al xchamic oe, ja' chcac'be tsots yabtelic. Ja' ta scuentainic scotol crixchanoetic ta sjunlej balamil. 27 Ja' chac c'u cha'al yac'ojbon tsots cabtel li Jtote, ja' no'ox yech chcac'be tsots yabtelic uc. Ja' ta spasic ta mantal scotol crixchanoetic ta sjunlej balamil. Ta xch'unbat smantalic. Li crixchanoetique mu xa xu' stoy sbaic. Ja' chac c'u cha'al xich' voq'uel p'in ti toj lilijel chc'ote, yu'un ta xch'unic ti c'usitic ch-albatique. 28 Ti much'utic chcac'be tsots yabtele chcaq'uic ta ich'el ta muc' chac c'u cha'al ich'bilon ta muq'ue. 29 Ti much'utic cha'iic ti c'alal chich' q'uelel li vun li'i yo' bu chatsob abaique, ac'u xch'unic mi oy c'usi ch-albatic yu'un li Ch'ul Espíritue, xayutic ti Cajvaltic Jesucristoe", xi xats'iba ech'el —xiyut.

3

Ja' li' yaloj c'usi its'ibabatic ti much'utic xch'unojic sc'op Riox ta jteclum Sardise

1 Ti Cajvaltic Jesuse liyalbe noxtoc:

—Li yajchanubtasvanejic li much'utic yich'ojicon ta muc' ta jteclum Sardise ja' yech xats'ibabe ech'el chac li'i: "Ti Cajvaltic Jesuse ti istac ech'el ta vucub jteclum ti Ch'ul Espíritue, ti stomoj vucp'ej c'anale, ja' yech chayalbeic chac li'i: Li vo'one jna'oj scotol li c'usitic chapasique. Ti avalojique, lec ach'unojic pero ma'uc yech. Co'ol xchi'uc chamemoxuc chaquilic. 2 Nopic c'u xa'elanic. Yu'un muc bu chapasic chquil ti c'usi lec chil ti Rioxe. Pasic xa me, yu'un me po'ot xa xch'ay xava'iic. 3 Yuleso me ta ajolic c'u x'elan la'albatic ti c'alal lic ach'unique. Ja' me yech xach'unic o. Ictaic xa ti xa'elanique. Mi mu xavictaique, chacac'beic castico. Mu xana'ic c'usi ora chtal cac' castico chac c'u cha'al mu xana'ic c'usi ora chtal j'elec'. 4 Pero oy jayvo' ti tey achi'uquic ta Sardise ti ch'abal yic'ubal sc'u'ic ya'el chquile yu'un mu sna' sa' smulic. Yech'o un chixchi'inic ta sbatel osil. Ta xcac'be slapic saquil c'u'ul, ja' seña ti lec yo'onic ta sbatel osile. 5 Ti much'utic mu xicta o sbaic li ilbajinele chcac'be slapic saquil c'u'ul, ja' seña ti lec yo'onic ta sbatel osile. Muc bu ta jtup'be sbiic ta vun yo' bu ts'ibabil sbiic scotol ti much'utic ta xcuxiic ta sbatel osile. Jamal chcal ta stojol li Jtote xchi'uc ta stojol li yaj'anjeltaque ti ja' jch'amaltaque. 6 Ti much'utic cha'iic ti c'alal chich' q'uelel li vun li'i yo' bu chatsob abaique, ac'u xch'unic mi oy c'usi ch-albatic yu'un li Ch'ul Espíritue, xayutic ti Cajvaltic Jesucristoe", xi xats'iba ech'el —xiyut.

Ja' li' yaloj c'usi its'ibabatic ti much'utic xch'unojic sc'op Riox ta jteclum Filadélfiae

7 Ti Cajvaltic Jesuse liyalbe noxtoc:

—Li yajchanubtasvanejic li much'utic yich'ojicon ta muc' ta jteclum Filadélfiae ja' yech xats'ibabe ech'el chac li'i: "Ti Cajvaltic Jesuse mu sna' sa'el smul. Scotol li c'usitic chale yech. Ja' chac c'u cha'al iscuentain Jerusalén ti David ti ta vo'nee, ja' yech scuentainoj vinajel ti Cajvaltic Jesuse. Stuc no'ox xu' tsjam, muc much'u xu' tsmac. Stuc no'ox xu' tsmac, muc much'u xu' tsjam. Ja' yech chayalbeic chac li'i: 8 Li vo'one jna'oj scotol li c'usitic chapasique. Ac'u mi muc bu epoxuc, pero j'ech'el avich'ojicon ta muc'. Yu'un jamal chavalic ti vo'on ijtoj amulique. Yech'o un más chajcoltaic ta yalel a'yuc. Muc much'u xu' chaspajesic. 9 Oy jlom jurioetic chalic chac li'i: Quich'ojtic ta muc' ti Rioxe, xiic pero tsnopic yu'un ja' stotinojic li Satanase. Chascrontainic. Pero chcac' ti ac'u yich'oxuc ta muq'ue yo' xilic o ti ta melel ti jch'amaloxuque, ti jc'anojoxuc tajmeque. 10 Yu'un muc xavicta abaic ti c'alal ataic ilbajinel ta jcuentae, yech'o un mu xa bu chacac'beic castico ti c'alal sta yora chcac'be castico scotol crixchanoetic li' ta sba balamile ti c'alal ta jq'uelbe c'u x'elan yo'onique. Yu'un tsots tajmec li castico ta xtale. 11 Po'ot xa xisut tal. Yechicoxuc o me yo' ti mu xbat o ta yan latrofeoic ti chacac'beique. 12 Ti much'utic mu xicta o sbaic li ilbajinele ja' chba xchi'inic ta sbatel osil li Cajvale. Mi ja'uc xa xloq'uic ta jmoj. Li sbi li Cajvale ta jts'ibabe ta sti'baic xchi'uc sbi li slumale, ja' ti ach' Jerusalene, ti chlic tal ta vinajel yo' bu li Cajvale. Ta jts'ibabe ta sti'baic noxtoc li cach'bie. 13 Ti much'utic cha'iic ti c'alal chich' q'uelel li vun li'i yo' bu chatsob abaique, ac'u xch'unic mi oy c'usi ch-albatic yu'un li Ch'ul Espíritue, xayutic ti Cajvaltic Jesucristoe", xi xats'iba ech'el —xiyut.

Ja' li' yaloj c'usi its'ibabatic ti much'utic xch'unojic sc'op Riox ta jteclum Laodicéae

14 Ti Cajvaltic Jesuse liyalbe noxtoc:

—Li yajchanubtasvanejic li much'utic yich'ojicon ta muc' ta jteclum Laodicéae ja' yech xats'ibabe ech'el chac li'i: "Ti Cajvaltic Jesuse ti yech scotol li c'usi chale, ti ja' ispas scotol li c'usitic oye, ja' yech chayalbeic chac li'i: 15 Li vo'one jna'oj scotol li c'usitic chapasique. Quiloj ti mu sjunuluc avo'onic avich'ojicon ta muq'ue. Ja' no'ox ti mu xa xaco'olaj achi'uquic li much'utic muc bu yich'ojicon ta muc' ta jmoje. Mi chavich'icon ta muq'ue, ja' tsc'an ti sjunul avo'onic chavich'icon ta muq'ue. Yan mi xchibet avo'onique, más lec mu xavich'icon ta muc'. 16 Lavi mu sjunuluc avo'onic avich'ojicon ta muq'ue, lavi mu xavictaicon ta jmoje, mu xajc'anic ti ja' yechoxuque. 17 Yu'un chavalic chac li'i: Li

vo'one quich'oj ta muc' ti Cajvaltique. Mu c'usi ti mu jna'e, jna'oj scotol, xachiic, pero
mu xana'ic ti abol abaic chaquilique. Ma'satoxuc chaquilic yu'un mu xavilic ti chopol li
c'usitic chapasique. T'analoxuc chaquilic yu'un muc bu lec avo'onic. 18 Yech'o ti chacalbeic
ti ich'icon me ta muq'ue yo' ti jpas o ta jun avo'onique, yo' ti jc'ulejoxuc o chaquilique. Ta
jlecubtas avo'onic, co'ol xchi'uc chalapic saquil c'u'ul ya'el, yo' mu xaq'uexavic oe yu'un
mu xa bu t'analoxuc ya'el. Ta jpoxta ya'el lasatique yo' xavilic o li c'usitic lec ta pasele.
19 Li much'utic jc'anoje ta xcalbe mantal. Mi mu xixch'unbee, ta jtsits. Yech'o un ti c'alal
chacalbeic mantale, sjunuluc me avo'onic xach'unic. Ictaic spasel li c'usitic chopole. 20 Li
vo'one tey chajc'oponic ta avo'onic, co'ol xchi'uc li much'utic ta xc'opoj ta ti'nae. Li
much'u cha'i ti vo'on ta jc'opone, ochan tal, mi xie, chi'och. Tey ta jchi'in o. Jun co'on
jchi'uc. 21 Ti much'utic mu xicta o sbaic li ilbajinele ja' chixchi'inic ta pasmantal chac c'u
cha'al li' xa jchi'uc ta pasmantal li Jtote yu'un icuch xa cu'un scotol. 22 Ti much'utic cha'iic
ti c'alal chich' q'uelel li vun li'i yo' bu chatsob abaique, ac'u xch'unic mi oy c'usi ch-albatic
yu'un li Ch'ul Espíritue, xayutic ti Cajvaltic Jesucristoe", xi xats'iba ech'el —xiyut.

4

Ja' li' yaloj ti ich'bil o ta muc' tey ta vinajel ti Rioxe

1 Ts'acal to iquil noxtoc ti jamal jun ti'na ta vinajele. Ti Cajvaltic Jesuse ti ba'yi
lisc'opone, ti co'ol xchi'uc corneta c'alal ic'opoje, ja' yech liyalbe chac li'i:

—Muyan tal. Chcac' avil ti c'usitic chlaj taluc ta ts'acale —xiyut.

2 Ta syu'el ti Ch'ul Espíritue tey va'alon ta vinajel c'alal ica'ie. Iquil jcot muc'ta chotlebal,
leclec sba meltsanbil. Ja' tey chotol ta spas mantal ti Rioxe. 3 Ti Rioxe oy xojobal co'ol
xchi'uc xojobal jaspe-ton xchi'uc cornalina-ton, tsojtsojtic li xojobale. Yo' bu li muc'ta
chotlebale oy me'q'uinubal, pero naca yox li xojobale. Co'ol xchi'uc xojobal esmeralda-
ton. 4 Ta sjoyob li muc'ta chotlebale iquil ti oy tey veinticuatro chotlebale. Tey chotajtic
veinticuatro moletic. Naca sac sc'u'ic. Slapoj scoronaic co'ol xchi'uc oro yilel. 5 Yo' bu
chotol ti Rioxe xleblajet chloc' chavuc. Oy c'usi yan xal tajmec ica'i noxtoc. Ta yichon ti
Rioxe oy tey vucub c'oc'. Li vucub c'oq'ue ja' seña ti Ch'ul Espíritu ta vucub jteclume. 6 Ta
yichon ti Rioxe iquil noxtoc ti oy c'usi teye, co'ol xchi'uc mar yilel, xlebebet tajmec, co'ol
xchi'uc li nene.

Ta spat xocon li muc'ta chotlebale oy tey chanvo' ti ep ta p'ej sate. Oy sat ta spat sjolic
noxtoc. 7 Li june co'ol xchi'uc león. Li june co'ol xchi'uc becerro. Li june co'ol xchi'uc sat
crixchano li sate. Li june co'ol xchi'uc xic, chvil xa yilel. 8 Oy vaquib xic' jujun. Oy satic
noxtoc ta sjunlej li spat xoconique, xchi'uc ta xiq'uic. Oy sat ta yolon li xiq'uique xchi'uc
ta sba. Ta c'ac'al ac'ubal ja' yech chalic chac li'i:

Stuc no'ox lec li Cajvaltique, mu sna' sa'el smul.
Stuc no'ox oy syu'el.
Tey onox ti c'alal ipas li vinajel balamile,
cuxul lavie, cuxul ta sbatel osil,
xiic yo' bu ti Rioxe.

9-10 Ti c'alal chich'ic ta muc' ti Rioxe ti cuxul oe, ti ja' tspas mantal ta sbatel osile, ti c'alal
"colaval" xutique ja'o tsquejan sbaic, tsnijan sbaic ta yichon Riox li veinticuatro moletique
yu'un chich'ic ta muc' uc. Ta sloc' li scoronaique, tey chaq'uic ta yichon ti Rioxe ti cuxul
ta sbatel osile. Ja' yech chalic chac li'i:

11 Vo'ot Cajvaloticotic, vo'ot Rioxot ti quich'ojoticotic ta muq'ue.
Ja' yech smelol ti chaquich'ticotic ta muq'ue,
ti chcalticotic ti atuc no'ox oy ayu'ele,
yu'un vo'ot apasoj scotol li c'usitic oye
yu'un ja' ac'an ti oyuque,
xutic ti Rioxe.

5

Ja' li' yaloj c'u x'elan ti balbil vune xchi'uc ti co'ol xchi'uc ch'iom tot chij ti Cajvaltic Jesuse

1 Ti Rioxe tey chotol ta muc'ta chotlebale, iquil ti stomoj ta sbats'ic'ob jlic balbil vune,
ts'ibabil xcha'jotol. Oy vucub spac' yo' mu xjilch'uj o slicleje. 2 Iquil noxtoc jun anjel ti oy
tajmec yipe. I'avan:
—¿Much'u ti naca lec c'usi spasoje ti ja' xu' stotsbe spac' li vune yo' xjilch'uj oe? —xi.
3 Pero muc much'u xu' sjilch'un li vune, mi ja'uc li much'utic tey ta vinajele, mi ja'uc li
much'utic li' ta sba balamile, mi ja'uc ti much'utic chamemic xae. Yech'o ti muc much'u
xu' sq'uel c'usi yaloj li vune. 4 Ja'o lic oq'uicon yu'un muc much'u lec c'usi spasoj ti xu'
sjilch'un li vune, ti xu' sq'uel c'usi yaloje. 5 Oy jun li veinticuatro moletique ja' yech liyalbe
chac li'i:
—Mu xa'oc'. Oy much'u ti oy tajmec yip chac c'u cha'al li leone. Ja' jun achi'ilic ta
israelal, ja' smom ti Judá ti ta más vo'nee. Ja' smom ti David ti ta vo'nee. Ja' icuch yu'un
scotol, yech'o ti ja' xu' stotsbe svucubal spaq'ue, ja' xu' sjilch'un li vune —xiyut.
6 Oy tey cotol iquil jcot ch'iom tot chij ta o'lol yo' bu ti Rioxe, yo' bu li chanvo'e, yo'
bu li veinticuatro moletique. Li ch'iom tot chije tey seña ta spat xocon ti imilee pero
icha'cuxi. Ja' seña ti ja' ti Cajvaltic Jesuse. Oy vucub xulub, oy vucp'ej sat, ja' seña ti
Ch'ul Espíritue ti itaque tal ta sjunlej balamile. 7 Li ch'iom tot chije ja' ba stsac li vune
ti tey stomoj ta sbats'ic'ob ti Rioxe. 8 Ti c'alal istsaque, li chanvo'e xchi'uc li veinticuatro
moletique isquejan sbaic ta yoc li ch'iom tot chije, ja'o isnijan sbaic noxtoc. Li veinticuatro
moletique oy yarpaic xchi'uc jujun sp'isic, naca oro yilel. Li sp'isique noj ta bec'tal pom. Li
bec'tal pome ja' seña ti ta sc'oponic Rioxe li much'utic xch'amaltac Rioxe li' ta sba balamile.
9 Isq'uevujintaic jcoj ach' q'uevuj. Ja' yech chal chac li'i:
Ja' yech smelol ti vo'ot chavich' li vune,
ti chatotsbe li spaq'ue,
yu'un vo'ot avac' aba ta milel.
Ta ach'ich'el amanoticotic, vo'oticotic ti chitunoticotic xa yu'un ti Rioxe,
jcotolticotic ti jaylajuntos jts'unbalticotic ta sba balamile,
ti jaylajuntos jc'opticotique,
ti butic nacional nacaloticotique.
10 Vo'ot ta amantal ti chajchi'inticotic ta pasmantale,
ti chitunoticotic yu'un Rioxe chac c'u cha'al ti paleetique.
Ja' tey ta jpastic mantal ta balamil,
xi li sq'uevujique.
11 Iquil, ica'i ti ep chc'opoj anjeletic ta sjoyob yo' bu ti Rioxe, yo' bu li chanvo'e, yo' bu li
veinticuatro moletique. Li anjeletique ep tajmec, mu jna'tic jayib millón. 12 I'avan scotolic:
Ti iyac' sba ta milel li ch'iom tot chije,
ja' yech smelol ti chich' tsots yabtele.
Stuc no'ox tspas mantal.
Ja' yu'un scotol li c'usitic oye.
P'ij tajmec, stuc no'ox oy syu'el.
Ich'bil ta muc'.
Stuc no'ox “colaval”, x'utat, xiic.
13 Ica'i noxtoc ti ic'opoj scotol li much'utic tey ta vinajele xchi'uc li much'utic li' ta sba
balamile, xchi'uc ti much'utic mucajtic ta balamile xchi'uc ti much'utic ichamic ta mare.
Iyalic scotolic:
Oy slequilal li Rioxe ti tey chotol ta muc'ta chotlebale, xchi'uc li ch'iom tot chije.
Ch-ich'e ta muc' ta sbatel osil.
Stuc ta spas mantal ta sbatel osil, xiic.
14 —Toj lec ti ja' yech chc'ote —xiic li chanvo'e.
Li veinticuatro moletique isquejan sbaic, isnijan sbaic ta yichon ti Rioxe ti cuxul ta sbatel
osile, iyich'ic ta muc'.

6

Ja' li' yaloj ti iyil ti Juane ti c'usitic ic'ot ti c'alal itots jujun spac'obil ti vune

1 Li ch'iom tot chije iquil ti istotsbe jun spac' li balbil vune. C'alal istotse, li chanvo'e
ica'i ti ic'opojic june. C'alal ic'opoje, co'ol xchi'uc x'avan chavuc ica'i.
—¡La' q'uelavil! —xiyut.
2 Iquil ti oy much'u scajlebinoj tal jcot saquil ca'e, stomoj sp'ilomte'. Iquil i'ac'bat
scorona noxtoc, ja' seña ti ta scuentain li crixchanoetic ta sba balamile. Ja'o lic slo'lo li
crixchanoetic ta sba balamile. Ta xch'unbat ti c'usi chale.
3 Li ch'iom tot chije istotsbe noxtoc li xchibal xa spaq'ue. C'alal istotse, ica'i ti ic'opojic
otro jun li chanvo'e, ja' li co'ol xchi'uc becerroe.
—¡La' q'uelavil! —xiyut.
4 Iquil ti oy much'u scajlebinoj tal jcot tsajal ca'e. Ja' yabtel ti ta socbe sjol li
crixchanoetic li' ta sba balamile yo' xlic scrontain o sbaique, yo' xlic smil o sbaique.
I'ac'bat ech'el jun muc'ta espada.
5 Li ch'iom tot chije istotsbe noxtoc li yoxibal xa spaq'ue. C'alal istotse, ica'i ti ic'opojic
otro jun li chanvo'e, ja' li co'ol xchi'uc sat crixchano sate.
—¡La' q'uelavil! —xiyut.
Iquil ti oy much'u scajlebinoj tal jcot ic'al ca'e. Slicoj tal slibra. 6 Ica'i ti oy much'u ic'opoj
tey ta o'lol li chanvo'e, iyalbe li much'u cajal ta ca'e:
—Ba soco li trigoe xchi'uc li cebadae yo' mu xbeq'uin o leque, yo' xtoy o stojole. Li jun
kilo trigoe ja' yech stojol chc'ot chac c'u cha'al li tojolil ta jun c'ac'al abtele. Yan li cebadae
oxib kilo xtoj o li jun c'ac'al abtele. Li te'el olivae xchi'uc li te'el uvae, mu me xasoc yo' ti
mu xtoy o stojol li aceitee xchi'uc li ya'lel uvae —x'utat.
7 Li ch'iom tot chije istotsbe noxtoc li xchanibal xa spaq'ue. C'alal istotse, ica'i ti ic'opojic
otro jun li chanvo'e, ja' li co'ol xchi'uc xic ti chvil xa yilele.
—¡La' q'uelavil! —xiyut.
8 Iquil ti oy much'u scajlebinoj tal jcot c'anal ca'e. Jmilvanej, xi sbi. Oy much'u yan tey
tijil tal ta spat, c'otebal xi sbi. Ja' seña ti ta c'otebal chbatic ti much'utic ta xmilatique. Li
crixchanoetic li' ta sba balamile, mi oy chanmil ta jun jteclume, ta xlaj jmil, oxmil ta xcom.
Ja' yech chc'ot ta sjunlej balamil. Jlom chlajic ta ac' c'oc', jlom ta xchamic ta vi'nal, jlom
ta xchamic ta chamel, jlom ta xlajic ta bolom.
9 Li ch'iom tot chije istotsbe noxtoc li yo'obal xa spaq'ue. C'alal istotse, iquil ti tey
xch'ulelic ta yolon xchic'obil smoton Riox ta vinajel ti much'utic ja' imilatic o li sc'op
Rioxe, ja' ti jamal iyalic ti xch'unojique. 10 I'avanic:
—Cajval, vo'ot ti mu xana' xasa' amule, ti chc'ot c'usi avaloje, ¿c'u to ora chavac'be
castico li much'utic lismiloticotic ti teyic to ta balamile? —xiic.
11 Iquil ti i'ac'batic sac sc'u'ique, ja' seña ti lec yo'onic ta sbatel osile. I'albatic noxtoc ti
ac'u to smalaic jliqueluque.
—Ja'to mi its'aqui ti jayvo' achi'iltaque ti caloj chmilatic chac c'u cha'al lamilatique,
ja' li much'utic ta to xtunic cu'un uque, ja'to ta xcac'beic castico li much'utic lasmilique
—x'utatic.
12 Li ch'iom tot chije istotsbe noxtoc li svaquibal xa spaq'ue. C'alal istotse, ja'o i'ech' tsots
niquel li' ta balamile. Imac sat li c'ac'ale, co'ol xchi'uc ic'al poc' yilel. Li jch'ulme'tique
itsajub, co'ol xchi'uc ch'ich' yilel. 13 Li c'analetique laj p'ajuc yalel tal ta balamil, co'ol
xchi'uc xlilij ta ic' li sat ic'uxe. 14 Li vinajele isbal sba co'ol xchi'uc jbaltic vun, isacch'ay.
Scotol li vitsetique xchi'uc li c'ox balamiletic ta o'lol mare, ijel yav. 15 Li preserenteetic
li' ta sba balamile, xchi'uc li xchi'iltac ta meltsanejc'ope, xchi'uc li jc'ulejetique, xchi'uc
li capitan solteroetique, xchi'uc li tsatsal viniquetique, xchi'uc li mozoiletique, scotol li
crixchanoetique iquil ti isnac' sbaic ta yut nail ch'enetique xchi'uc ta yolon tontic ta
vitsetique. 16 Ja' yech iyalic chac li'i:

—Capem xa cu'untic ti Rioxe xchi'uc ti ch'iom tot chije. Más lec chac jinuc tal ta jbatic li vitsetique li tonetique yo' mu xa xca'itic o li castico ti chiyac'botique. [17] Yu'un ista xa yora ti chiyac'botic tsots casticoe, mu xa much'u xcuch yu'un —xiic.

7

Ja' li' yaloj ti chich' seyo ta sti'baic ciento cuarenta y cuatro mil ti j'israeletique

[1] Ts'acal to iquil chanvo' anjel ta vinajel tey va'ajtic ta xchanjechel li balamile. Ja' spajesojic li iq'ue yo' mu xtal o ic' li' ta sba balamile xchi'uc ta mare. Mi ja'uc jtec' te' muc bu chbac'. [2] Iquil ti iloc' tal otro jun anjel ta loq'ueb c'ac'ale, ja' yich'ojbe seyo ti Riox cuxul ta sbatel osile. Tsots iyapta li chanvo' xchi'iltac tey va'ajtic ta xchanjechel li balamile, ti yich'oj tsots yabtelique. Ja' xu' soquic li balamile xchi'uc li mare.

[3] —Mu to me xasoquic li balamile, xchi'uc li mare, xchi'uc li te'etique. Ja'to c'alal xlaj cac'be seyo ta sti'baic li much'utic ta spasic li c'usitic ta sc'an li Cajvaltique, ja'to xu' xasoquic —x'utatic li chanvo'e.

[4] Ica'i ti jayvo' iyich' seyo ta sti'baique, ciento cuarenta y cuatro mil ti naca jchi'iltac ta israelale. [5] Li smomtac ti Judá ti ta vo'nee lajchamil iyich' seyo ta sti'baic. Li smomtac ti Rubén ti ta vo'nee lajchamil iyich'ic uc. Li smomtac ti Gad ti ta vo'nee lajchamil iyich'ic uc. [6] Li smomtac ti Aser ti ta vo'nee lajchamil iyich'ic uc. Li smomtac ti Neftalí ti ta vo'nee lajchamil iyich'ic uc. Li smomtac ti Manasés ti ta vo'nee lajchamil iyich'ic uc. [7] Li smomtac ti Simeón ti ta vo'nee lajchamil iyich'ic uc. Li smomtac ti Leví ti ta vo'nee lajchamil iyich'ic uc. Li smomtac ti Isacar ti ta vo'nee lajchamil iyich'ic uc. [8] Li smomtac ti Zabulón ti ta vo'nee lajchamil iyich'ic uc. Li smomtac ti José ti ta vo'nee lajchamil iyich'ic uc. Li smomtac ti Benjamín ti ta vo'nee lajchamil iyich'ic uc.

Ja' li' yaloj ti jaylajuntos crixchanoetic lec xa yo'onic iyil ti Juane

[9] Ts'acal to iquil epal crixchanoetic. Tey jayjayvo' ti jaylajuntos jts'unbaltic li' ta balamile, ti jaylajuntos jc'optique, ti butic nacional nacalotique. Muc much'u xu' snit c'u yepal. Ja' tey va'ajtic yo' bu ti Rioxe, yo' bu ti ch'iom tot chije. Naca sac sc'u' scotolic, ja' seña ti lec yo'onic ta sbatel osile. Stomanojic xan. [10] I'avan scotolic:
Ti licolotic xae, ja' lixc'uxubinotic li Jtotic Rioxe ti li' chotol ta muc'ta chotlebale,
xchi'uc li ch'iom tot chije,
xiic. [11] Li anjeletic ti tey joyol yo' bu ti Rioxe, yo' bu li veinticuatro moletique, yo' bu li chanvo'e, isquejan sbaic, isnijan sbaic ta yichon ti Rioxe ti tey chotole, iyich'ic ta muc'.
[12] Ja' yech iyalic chac li'i:
Toj lec ti ja' yech ic'ote.
Ja' jc'uxubinvanej li Cajvaltique.
Oy slequilal, p'ij tajmec.
Stuc no'ox "colaval", x'utat.
Ich'bil o ta muc'.
Stuc no'ox oy syu'el.
Ja' tspas mantal ta sbatel osil.
Toj lec ti ja' yech chc'ote, xiic.

[13] Lisjac'beic jun li moletique:

—¿Mi xana' much'utic li li'ique ti sac sc'u' slapojique? ¿Mi xana' bu liquemic tal? —xiyut.

[14] —Li vo'one, totic, mu jna'. Atuc no'ox ana'oj —xcut.

—Ja' li much'utic imilatic ta scoj li castico ta balamile, ti ixch'unic ti ja' itojbat smulic yu'un li ch'iom tot chije, yech'o ti ch'abal xa smulique. Ja' seña li saquil c'u'ul slapojique. [15] Yech'o ti li'ic o ta yichon li Rioxe. Ta c'ac'al ac'ubal li' ta xtunic ta stojol li Rioxe. Ja' chi'inbilic o yu'un li Rioxe. [16] Mu xa xvi'najic, mu xa xtaquij sti'ic, mu xa bu c'ux c'ac'al cha'iic, mu xa xchiq'uinajic. [17] Yu'un ja' ta xchabiatic yu'un li ch'iom tot chije ti tey ta o'lol yo' bu chotol li Rioxe, yech'o un jun yo'onic ta sbatel osil. Ta scusbat ya'lel satic yu'un li Rioxe, yech'o un mu xa x'oq'uic o —xiyut li jun mole.

8

Ja' li' yaloj ti c'usitic ic'ot iyil ti Juane ti c'alal itots ti svucubal spac' vune

1 Li ch'iom tot chije istotsbe li svucubal xa spaq'ue. C'alal istotse, o'lol nan ora xch'ijyan
tey ta vinajele. 2 Iquil i'ac'bat scornetaic vucvo' anjeletic, ja' ti tey va'ajtic ta yichon ti
Rioxe. 3 Ts'acal to tal sva'an sba otro jun anjel tey ta stuq'uil xchic'obil smoton ti Rioxe,
stomoj yav ac'al naca oro yilel. Li xchic'obil smoton ti Rioxe naca oro yilel uc, tey ta
yichon ti Rioxe. Li anjele i'ac'bat ep bec'tal pom, ja' tscap o xchi'uc sc'opic li much'utic
xch'amaltac Riox ti sjunul yo'onic ta sc'oponic Riox li' ta sba balamile. Tey ba svuchan
ta sba xchic'obil smoton Riox. 4 Li xch'ailal pom iyac' anjele tuc' imuy yo' bu ti Rioxe.
Capal imuy xchi'uc sc'opic li xch'amaltac Riox ti sjunul yo'onic ta sc'oponic Riox li' ta sba
balamile. 5 Li anjele isnojes ta ac'al li yav ac'ale. Li ac'ale tey no'ox ista ta sba xchic'obil
smoton Riox. Li yav ac'ale isjip yalel tal ta balamil. C'alal ip'aje, ja'o i'avan tajmec chavuc,
oy c'usi yan xal tajmec noxtoc, xleblajet xa tajmec sactsevul, i'ech' tsots niquel li' ta
balamile.

Ja' li' yaloj ti c'usitic casticoal ital ta sba balamil iyil ti Juane c'alal iyoq'uesin scornetaic ti vucvo' anjele

6 Li vucvo' anjel stomoj scornetaique ixchap sbaic yu'un ta xlic yoq'uesinic.
7 C'alal iyoq'uesin scorneta li jun anjele, ja'o iyac' tsots bot li' ta sba balamile xchi'uc
c'oc' capal ta ch'ich'. Ti bu c'alal ic'ote ic'ac' li te'etique xchi'uc li ts'i'lele. Jutuc xa mu
o'loluc ic'ac' li te'etique xchi'uc li ts'i'lele.
8 Li xcha'va'al anjele iyoq'uesin scorneta uc. Ja'o ip'aj ta mar co'ol xchi'uc jp'ej vits yilel,
oy sc'ac'al. Jutuc xa mu o'loluc ic'ataj ta ch'ich' li mare. 9 Ti bu c'alal ic'ataj ta ch'ich'e,
icham scotol li c'usitic cuxajtic ta mare. Ja' no'ox yech noxtoc li barcoetique jutuc xa mu
o'loluc ivoc'.
10 Li yoxva'al anjele iyoq'uesin scorneta uc. Ja'o ip'aj tal jp'ej muc'ta c'anal, oy sc'ac'al
co'ol xchi'uc toj. Ta uc'umetic xchi'uc ta ninabvo'etic ic'ot. Ti bu c'alal ic'ote jutuc xa
mu o'loluc li uc'umetique xchi'uc li ninabvo'etique. 11 Ch'ail ts'i'lel sbi li c'anale. Ti bu
c'alal ic'ote ich'aub li uc'umetique xchi'uc li ninabvo'etique. Ep crixchanoetic ichamic o
li ch'ailvo'e.
12 Li xchanva'al anjele iyoq'uesin scorneta uc. C'alal iyoq'uesine, jutuc xa mu o'loluc
imac sat li c'ac'ale, xchi'uc li jch'ulme'tique, xchi'uc li c'analetique; ic' laj comuc. Li
c'ac'ale muc xac' lec xojobal. Ja' no'ox yech li jch'ulme'tic uque xchi'uc li c'analetic uque,
muc xac' lec xojobal ta ac'ubaltique.
13 Ts'acal to iquil tey xvilet ta vinajel jun anjel. I'avan:
—Li much'utic tey nacajtic ta balamile abol sbaic tajmec c'alal xoq'uesin scornetaic li
otro oxvo' jchi'iltaque, yu'un más to tsots li castico ta xtale —xi.

9

1 Li yo'va'al anjele iyoq'uesin scorneta uc. Ja'o ip'aj tal ta balamil co'ol xchi'uc jp'ej
c'anal, pero anjel. Ja' i'ac'bat syaveal jun natil ch'en. 2 C'alal isjam li ch'ene, iloc' tajmec
xch'ailal, co'ol xchi'uc ch'ailal te'elal. Imac sat li c'ac'ale. 3 Yo' bu iloc' tal ch'aile tey iloc' tal
ep c'ulub. Istani sbaic ta sjunlej balamil. Li c'ulubetique i'ac'bat yabtelic ti chti'vanic chac
c'u cha'al li tseque. 4 Pero i'albatic mantal ti mu me ya'uc slo'ic ts'i'lele, xchi'uc li c'usitic
yoxe, xchi'uc li te'etique. Ja' no'ox chac'beic castico li crixchanoetique ti much'utic muc
bu yich'ojbeic seyo Riox ta sti'baique. 5 I'albatic noxtoc ti mu ya'uc smilic ta jmoj li
crixchanoetique, ja' no'ox ac'u yac'beic castico vo'obuc u. C'alal chti'vanique, ja' yech
sc'uxul chac c'u cha'al xti'van li tseque. 6 Ti c'alal xc'ot yeche, li crixchanoetique ta sc'an
xchamelic pero mu xchamic.
7 Li c'ulubetique co'ol xchi'uc ca'. Oy smaquic chac c'u cha'al oy smac li ca'e c'alal chbatic
ta ac' c'oc' xchi'uc li yajvale. Oy scoronaic yilel co'ol xchi'uc oro. Li satique co'ol xchi'uc
sat crixchano yilel. 8 Oy stsatsal sjolic, co'ol xchi'uc stsatsal sjol antsetic. Li stanal yeique
co'ol xchi'uc stanal ye león. 9 Li spat xoconique oy c'usi macal o co'ol xchi'uc taq'uin yilel.

Li xiq'uique tsots tajmec chbac' co'ol xchi'uc epal carreta-ca' c'alal xcululetic ta anil ta
ac' c'oq'ue. [10] Li sneique co'ol xchi'uc ne tsec ja' chti'vanic o. Vo'ob u chac'be svocol li
crixchanoetique. [11] Li c'ulubetique oy jun stotic, anjel to'ox, pero ja' xa scuentainoj li
natilch'ene. Ti sbi li stotique Abadón sbi ta ebreo c'ope. Apolión ta griego c'ope. Ti ja'
yech sbie, Jmilvanej, xi smelol.

[12] Ja' yech li primero castico ta xich'ique. Pero sc'an to cha'ech'el.

[13] Li svacva'al anjele iyoq'uesin scorneta uc. C'alal iyoq'uesine, ica'i ti oy much'u ic'opoj
tey ta o'lol li chanib xulub xchic'obil smoton ti Rioxe ti naca oro yilele ti tey ta yichon ti
Rioxe. [14] Li svacva'al anjele ti stomoj scornetae ja' yech i'albat chac li'i:

—Ba coltao li chanvo' achi'iltac ti tey chucajtic ta ti' muc'ta uc'um Eufrátese —x'utat.

[15] Icol li chanvo' anjel ti tey chucajtique, yu'un ja' yich'ojic mantal ti ta smilic ep
crixchanoetic ta sjunlej balamile. Yu'un ista xa yora ti chba milvanicuque. Jutuc xa
mu o'loluc tsmilic li crixchanoetic ta sjunlej balamile. [16] Li chanvo' anjele oy yajsolteroic
cajajtic ta ca'. Ica'i c'u yepal li yajsolteroique, doscientos millón ta scotole.

[17] Li ca'etique xchi'uc li much'utic scajlebinoj iquile, chacalbe ava'iic c'u x'elanquil. Li
much'utic cajajtique oy staq'uinc'u'ic. Oy sbonol: tsoj co'ol xchi'uc c'oc', azul co'ol xchi'uc
zafiro-ton, c'on co'ol xchi'uc asuvre. Li sjol sca'ique co'ol xchi'uc sjol león. Chloc' tal
c'oc' ta yeic, chloc' ch'ail, chloc' asuvre. [18] Li crixchanoetic ta sjunlej balamile jutuc xa mu
o'loluc ilaj ta c'oc', ta ch'ail, ta asuvre ti iloc' ta ye ti ca'etique. [19] Yu'un ta xmilvan ta yeic
xchi'uc ta sneic. Li sneique co'ol xchi'uc ajachon ta xti'vanic.

[20] Ti c'u yepal cuxul icom li crixchanoetique, muc xictaic spasel li c'usitic chopole. Muc
xictaic yich'el ta muc' li pucujetique. Muc xictaic yich'el ta muc' li santoetic ti naca oroe,
ti naca platae, ti naca tone, ti naca te'e, ti mu cuxluque, ti mu xilic osile, ti mu xa'iic
c'oponele, ti mu xanavique. [21] Muc xictaic noxtoc li milvaneje, li ac'chamele, li sa'antse, li
sa'vinique, li eleq'ue.

10

Ja' li' yaloj ti stomoj jlic c'ox balbil vun jun anjele

[1] Iquil iyal tal ta balamil otro jun anjel ti oy tajmec yipe. Volbil ta toc iyal tal, xchi'uc
me'q'uinubal ta sjol. Oy xojobal sjunlej sat co'ol xchi'uc xojobal c'ac'al. Li yoque chtil co'ol
xchi'uc c'oc'. [2] Stomoj jlic c'ox balbil vun, sjilch'unoj jts'uj. Isjet li yoque. Li sbats'i'oque
istec'an ta mar, li surto'oque istec'an ta balamil. [3] I'avan co'ol xchi'uc x'avan león. C'alal
laj avanuque, oy much'utic i'avan co'ol xchi'uc tsobol x'avan vucmoj chavuc. [4] Ti c'alal laj
avanicuque, ta ox jts'iba ta vun li c'usitic iyalique. Li Cajvaltique lisc'opon tal ta vinajel.

—Mu me xats'iba ta vun li c'usitic iyalic ti co'ol xchi'uc vucmoj chavuque. Avo'on no'ox
sna' —xiyut.

[5] Li anjel stec'anoj yoc ta mare, ti stec'anoj yoc ta balamile, istoy li sbats'ic'obe. [6] Ja' yech
iyal chac li'i:

—Li Riox cuxul ta sbatel osile, ja' ti ispas vinajele xchi'uc li c'usitic oy teyo'e, ja' ti ispas
balamile xchi'uc li c'usitic oy li'toe, ja' ti ispas mare xchi'uc li c'usitic oy li'toe, iyal ti mu
xa jaluc li' li balamile. [7] Ti c'alal xlic yoq'uesin scorneta li svucva'al jchi'ile, ja' xa o chc'ot
li c'usi vo'ne snopoj li Rioxe ti muc xa'ibeic smelol li crixchanoetique, ja' ti i'albatic onox
ti yaj'alc'optac Riox ti ta vo'nee —xi.

[8] Li Cajvaltic lisc'opon tal ta vinajele.

—Ba tsaco li c'ox balbil vune ti sjilch'unoj jts'uj li anjele ti stec'anoj yoc ta mare, ti
stec'anoj yoc ta balamile —xiyut.

[9] Ba jc'opon li anjele, ijc'anbe li c'ox balbil vune. C'alal liyac'bee —Ilo, lo'an. C'alal xalo'e,
chi' chava'i co'ol xchi'uc ajapom. Ts'acal to ta xch'aub ta ach'ut —xiyut.

[10] Ijtsac li c'ox balbil vune ti stomoj anjele, ijlo'. Chi' ica'i co'ol xchi'uc ajapom. C'alal
liquebane, ch'a ica'i. [11] Li'albat noxtoc:

—Li vun alo'e ja' seña ti chavalbe to ti ta xich'ic tsots castico li crixchanoetic ta sjunlej balamile, ti jaylajuntos sts'unbalique, ti jaylajuntos sc'opique, xchi'uc li preserenteetique —xiyut.

11

Ja' li' yaloj ti chba yalic ta Jerusalén ti c'usi ch-albatic yu'un Riox ti cha'vo'e

1 Li'ac'bat jun metro co'ol xchi'uc aj. Ti Rioxe ja' yech liyalbe chac li'i:

—Ba p'iso c'u smuc'ul li templo ta Jerusalene xchi'uc li xchic'obil jmoton teyo'e. Nito jayvo' noxtoc ti tey chiyich'ic ta muq'ue. 2 Li ti' temploe mu me xap'is, ja' scuenta li much'utic ma'uc j'israele. Oxib jabil xchi'uc o'lol tey chtal yixtalanic sjunlej li jteclum Jerusalene. 3 Ja'o ta jtac ech'el cha'vo' ti chba yalic li c'usi ta xcalbeique. Oxib jabil xchi'uc o'lol tey ch-albat lachi'iltac ta israelale. Li cha'vo' ta jtac ech'ele jalbil tsatsal chivo sc'u'ic ti ch'ixaltic ta lapele. Ja' seña ti chat o yo'onic li c'usitic chopol ta spas lachi'iltac ta israelale —xiyut.

4 Li cha'tec' olivae xchi'uc li chib candeleroe ti tey ta yichon Riox ti scuentainoj sjunlej balamile, ja' seña li cha'vo' ti chalic c'usi i'albatic yu'un ti Rioxe. 5 Mi oy bu tstaic ilbajinel li cha'vo'e, ta xloc' tal c'oc' ta yeic. Ja' ta xchic' o li much'utic ta x'ilbajinvane, tey ta xchamic ta ora. 6 Li cha'vo'e ac'bil syu'elic, xu' yu'unic ta spajesic vo' ti c'u sjalil chalic a'yuc li c'usi i'albatic yu'un ti Rioxe. Ac'bil syu'elic noxtoc, xu' yu'unic ta sc'atajesic ta ch'ich' li uc'umetique. Xu' x'ipaj yu'unic li crixchanoetique, c'usuc no'ox chamelal xu' chaq'uic. Ti jay'ech'el tsc'an ti ac'u ipajicuc li crixchanoetique, xu' yu'unic.

7 Ti c'alal xlaj yabtelic li cha'vo'e, ja'o ta xloc' tal ta natilch'en jc'ot bolom. Ja'o chlic yu'unic ac' c'oc' xchi'uc li cha'vo'e. Ja' chlajic li cha'vo'e, ja' chcuch yu'un li bolome. 8 Tey telajtic chcomic ta muc'ta caya ta Jerusalén ti cha'vo'e, ja' li jteclum yo' bu imile li yajvalique, ja' ti Jesuse. Li crixchanoetic tey nacajtique, chopol ch-ileic yu'un Riox chac c'u cha'al chopol i'ileic ti crixchanoetic ta Sodomae xchi'uc ta Egipto ti vo'nee yu'un co'ol chopol c'usi tspasic. 9 Li cha'vo'e oxib c'ac'al xchi'uc o'lol tey telajtic chq'uelatic yu'un li crixchanoetic ta sjunlej balamile, ti jaylajuntos sts'unbalique, ti jaylajuntos sc'opique, ti butic nacional nacajtique. Mu xaq'uic ta muquel. 10 Li crixchanoetic ta sjunlej balamile xmuyubajic xa tajmec ti c'alal icham iyilic li cha'vo'e, ispasic o q'uin. Iyac'be sba smotonic scotolic. Yu'un chopol iya'iic c'usi iyalic c'alal cuxulic to'ox li cha'vo'e. Chopol iya'iic c'alal i'ipajique.

11 Ti c'alal ilaj oxib c'ac'al xchi'uc o'lole, iquil ti icha'cuxesatic yu'un ti Rioxe, iva'iic. Scotol ti much'utic iyilic ti icha'cuxiique ixi'ic tajmec. 12 Li cha'vo'e iya'iic ti oy much'u ic'opoj ta vinajele.

—Muyanic tal li'toe —x'utatic.

Volbil ta toc imuyic ta vinajel. C'alal imuyique, ilbil yu'un scotol scrontaic. 13 Ja'o i'ech' tsots niquel, ep ilom naetic ta Jerusalene. Mi oy lajunmil naetique, ilom jmil, balunmil icom. Icham vucmil crixchanoetic. Ti much'utic muc xchame ixi'ic tajmec. "Tsots syu'el ti Riox ta vinajele", xiic.

14 Ja' yech iquil li xcha'ech'elal casticoe. Iquil ti ital ta ora li yox'ech'elale.

Ja' li' yaloj ti c'usi i'ech' iyil ti Juane ti c'alal iyoq'uesin scorneta ti slajeb anjele

15 Li svucva'al anjele iyoq'uesin scorneta uc. C'alal iyoq'uesine, oy much'utic i'avanic ta vinajel.

Ista xa yora chloc' ta yabtelic li preserenteetic ta balamile.
Ja' xa tspas mantal li Rioxe xchi'uc li much'u st'ujoje ti sc'oplal onox ta spas mantale.
Ja' ta spas mantal ta sbatel osil,
xiic. 16 Li veinticuatro moletic ti tey chotajtic ta xchotlebic yo' bu ti Rioxe, isquejan sbaic, isnijan sbaic ta yichon ti Rioxe, iyich'ic ta muc'. 17 Ja' yech iyalic chac li'i:
Cajval, atuc no'ox Rioxot, atuc no'ox oy ayu'el,
vo'ot ti vo'ne onox teyote, ti cuxulot lavie, ti cuxulot o ta sbatel osile.
Colavalboticotic ti atuc xa no'ox chapas mantale.

Atuc xa no'ox acuentainoj scotol.
[18] Scotol li much'utic chopol layile, ista xa yora ti chavac'be casticoe.
Ista xa yora chavalbe bu chbatic ta sbatel osil li much'utic chamemique ti muc xayich' ta muq'ue.
Ista xa yora ti chavac'be smotonic li much'utic itun avu'une,
ja' li much'utic iyalic a'yuc li c'usi avaloje.
Ista xa yora ti chavac'beic smotonic scotol ti much'utic yich'ojot ta muq'ue, ta biq'uit ta muc'.
Ista xa yora ti ch-ochic ta c'oc' ta sbatel osil li much'utic isocbe sjol li xchi'iltac ta sba balamile,
xutic ti Rioxe.
[19] Ja'o ijam iquil li stemplo Riox ta vinajele. Iquil li scaxail smantal Riox ta yut temploe. Iquil sactsevul. Oy c'usi tsots xjumumet. I'avan tajmec chavuc. I'ech' tsots niquel. Tsots iyac' muc'tic bot.

12

Ja' li' yaloj ti iyil jcot tsajal chon ti Juane tscrontain sbaic xchi'uc jun ants xchi'uc yol

[1] Iquil jun muc'ta seña ta vinajel, tsots tajmec sc'oplal. Iquil jun ants oy xojobal, co'ol xchi'uc xojobal c'ac'al. Ja' slapoj yilel li c'ac'ale. Ja' stec'obinoj li jch'ulme'tique. Slapoj scorona. Li scoronae oy lajchap'ej c'anal. [2] Li antse oy xa xch'ut, liquem xa sc'uxul. X'avet xa, ja' ti po'ot xa xcole. [3] Ora ivinaj otro jun seña ta vinajel. Tey cotol jcot muc'ta tsajal chon, vucp'ej sjol, lajuneb xulub. Oy scoronail jup'ej sjol. [4] Li tsajal chone jutuc xa mu o'loluc isp'ajes ta sne li c'analetique, isp'ajes tal ta balamil. Li tsajal chone tey cotol ta yichon li antse ti po'ot xa xcole. Ja' smalaoj ta x'ayan li unene yu'un tsc'an tsti' ta ora. [5] I'ayan yol li antse, crem. Ja' ta x'ac'bat spas ta mantal scotol crixchanoetic ta sjunlej balamil, ch'unbil smantal. Li unene ora i'iq'ue muyel ta vinajel yo' bu chotol ta smuc'ta chotleb ti Rioxe. [6] Yan li antse ijatav, ibat c'alal xocol balamil yo' bu smeltsanoj Riox ti xu' ta xnaquie. Tey chmac'linat oxib jabil xchi'uc o'lol.

[7] Iquil noxtoc ti i'och ac' c'oc' ta vinajele. Li Miguele xchi'uc li yaj'anjeltaque isliquesic ac' c'oc' xchi'uc li tsajal chone xchi'uc yaj'anjeltac li tsajal chone. [8] Li tsajal chone xchi'uc li yaj'anjeltaque ja' ilajic, yech'o ti muc bu tey icomic o ta vinajele. [9] Ijipatic yalel tal ta jmoj li' ta sba balamile. Vo'ne onox tey li chone, ja' ti totil pucuje, ti Satanás sbie. Ja' ti tslo'lo crixchanoetic ta sba balamile.

[10] Ica'i ti oy much'u i'avan ta vinajele:

—Licolotic xa, mu xa xu' xislo'lootic li pucuje. Yu'un tsots syu'el li Cajvaltique, ja' xa tspas mantal li much'u st'ujoje. Yu'un ijipe yalel li Satanase ti c'ac'al ac'ubal ta stic'ulanbe smulic ta stojol Riox li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe ti teyic ta balamile. [11] Li jchi'iltactic ta xch'unel li sc'op Rioxe chcuch yu'unic, ja' ti xch'unojic ti itojbat smulic yu'un li Cajvaltic Jesuse, xchi'uc ti jamal chalic ti ja' yech xch'unojique. "Chajmil", ac'u mi x'utatic, pero mu xi'ic o. Muc ta alel yu'unic mi ja' ilajic oe. [12] Yech'o un junuc co'ontic ti c'u quepaltic li'otic ta vinajele. Ja' abol sbaic li much'utic teyic to ta sjunlej balamile yu'un j'ech'el iyal ech'el ta balamil li pucuje. Capem tajmec sjol yu'un sna'oj ti mu xa jaluc tspas c'u tspase —xi li much'u ic'opoje.

[13] Ti c'alal iyil ti ijipe yalel ta balamil li tsajal chone, ba sa' li antse ti i'ayan screme. [14] Li antse i'ac'bat chib xic' yu'un ti Rioxe co'ol xchi'uc li xique, ja' ivil o yech'o ti muc xtae yu'un li chone. Ibat c'alal xocol balamil yo' bu chmac'linat oxib jabil xchi'uc o'lol yu'un ti Rioxe. [15] Li tsajal chone, c'alal iyil ti chjatav li antse, lic sloq'ues ep vo' ta ye, ja' tsc'an ti chbat ta uc'um li antse. Li vo' iloc' ta yee co'ol xchi'uc muc'ta uc'um. [16] Li antse mu xtae yu'un li uc'ume yu'un ijav li balamile, ja' tey i'och li vo'e ti iloc' ta ye li tsajal chone. [17] Li tsajal chone iscapan li antse, ilic yu'unic ac' c'oc' xchi'uc yoltac li antse. Ja' li much'utic mu xicta sbaic ta spasel c'usi tsc'an ti Rioxe xchi'uc ti sjunul yo'onic xch'unojic ti ja' istoj jmultic ti Jesucristoe.

13

Ja' li' yaloj ti iyil ti Juane ti c'usitic ispasic li cha'cot chone

1 Tey va'alon ta yi'tic ta ti'mar iquil iloc' tal ta mar jcot chon. Oy vucp'ej sjol, oy lajuneb
xulub. Li jujun xulube oy scorona. Ts'ibabil sbi ta jup'ej sjol. Ti sbi ts'ibabile ja' ti tsp'is sba
ta Rioxe. 2 Li chone co'oltic xchi'uc bolom yilel. Li yoc sc'obe co'ol xchi'uc yoc sc'ob oso. Li
yee co'ol xchi'uc ye león. Li tsajal chone iyac'be syu'el chac c'u cha'al syu'el li stuque. Istic'
ta pasmantal chac c'u cha'al tspas mantal li stuque. Tsots yabtel iyac'be. 3 Li bolome lajem
ta espada jp'ej sjol, chamem to'ox ti jp'ej sjole pero icha'cuxi. Colem xa li syayijemale. Li
crixchanoetique xch'ayet xa yo'onic ti icha'cuxi li jp'ej sjole, ja' isnap'letaic li bolome. 4 Li
crixchanoetique iyich'ic ta muc' li tsajal chone, ja' ti i'ac'bat tsots yabtel li bolome. Iyich'ic
ta muc' li bolom uque. Ja' yech iyalic chac li'i:

—Muc much'u yech tsots yabtel chac c'u cha'al li bolom li'i. Muc much'u xtaon o —xiic.

5 Ti Rioxe iyac' c'opojuc li bolome ti ac'u stoy sbae, ti ac'u sp'is sba ta Rioxe. I'ac'bat
spas mantal oxib jabil xchi'uc o'lol yu'un ti Rioxe. 6 Ja'o lic c'opojuc li bolome. Islaban ti
Rioxe xchi'uc li stemploe, xchi'uc li much'utic teyic xa ta vinajele. 7 I'ac'bat permiso ti ch-
och yu'unic ac' c'oc' xchi'uc li much'utic xch'unojic sc'op Riox ti li'ic to ta sba balamile.
Ti Rioxe iyac' cuchuc yu'un li bolome. I'ac'bat scuentain scotol crixchanoetic li' ta sba
balamile, ti jaylajuntos sts'unbalique, ti jaylajuntos sc'opique, ti butic nacional nacajtique.
8 Li bolome i'ich'e ta muc' yu'un crixchanoetic ta sjunlej balamil, ja' li much'utic mu onox
bu ts'ibabil sbiic ta vun ti chcuxiic ta sbatel osil ti c'alal ch'abal to'ox li vinajel balamile.
Li vune ja' yich'oj ti Cajvaltic Jesuse ti ichame, ti icha'cuxie.

9 A'ibeic me smelol acotolic li c'usi chacalbeique. 10 Ti c'alal xlaj c'otuc yeche, mi oy
much'u chtiq'ue ta chuquele, ac'u ochuc. Mi oy much'u ta xmile ta espadae, ac'u milatuc.
Ti much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe ti li'ic to ta sba balamile ja' tsc'an ti chcuch yu'unic
scotole. Ja' tsc'an ti ja' no'ox ta xch'unic ti chcuxiic ta sbatel osile.

11 Ts'acal to iquil iloc' tal ta yut balamil otro jcot chon. Chib xulub co'ol xchi'uc xulub
chij. Ja' yech ic'opoj chac c'u cha'al li tsajal chone. 12 Co'ol syu'el xchi'uc li bolome. Ja'
lic spas ta mantal scotol li much'utic li' nacajtic ta sba balamile ti ac'u yich'ic ta muc'
li bolome, ja' ti iyayij to'ox jp'ej sjole, ti colem xae. 13 Iyac' iluc syu'el. Ta syu'el iyal tal
yu'un c'oc' ta vinajel iyil li crixchanoetique. 14 Yu'un ti i'ac'bat yac' iluc syu'el yo' bu
li bolome, ja' islo'lo o li crixchanoetic li' ta sba balamile ti mu xich'ic ta muc' ti Rioxe.
Yech'o un c'alal iyalbe ti ac'u smeltsanbeic sloc'ol li bolome, ti oy yav espada ta jp'ej sjol ti
ichame, ti icha'cuxie, ixch'unic smeltsanel. 15 Li chon ts'acal to itale, i'ac'bat syu'el yu'un
ti Rioxe yo' ti scuxesbe o sloc'ol li bolome, yo' ti xc'opoj oe. Ti c'alal ic'opoje, iyal ti ac'u
milatuc scotol li much'utic mu xich'on o ta muq'ue. 16 Iyal noxtoc ti ac'u yich' seña scotol
li crixchanoetique. Ta biq'uit ta muc', ac'u mi jc'ulej, ac'u mi me'on, ac'u mi mozoinbil,
ac'u mi ch'abal, persa ta xich' seña scotolic ta sbats'ic'obic, o mi ta sti'baic. 17 Ja' no'ox xu'
xmanolajic, ja' no'ox xu' xchonolajic li much'utic yich'oj señaique. Yan li much'utic mu
sc'an xich'ique, mu xa xu' xchonolajic, mu xa xu' xmanolajic. Li seña ta xich'ique ja' sbi
li bolome, o mi ja' li snumeroale. 18 Li much'utic p'ijubtasbilic xa yu'un ti Rioxe ja' no'ox
sna'ic c'usi smelol li snumeroal li bolome. Yu'un snumero no'ox crixchano. Li numeroe
seiscientos sesenta y seis ts'ibabil.

14

Ja' li' yaloj ti iyil ti Juane ti iq'uevujinic ciento cuarenta y cuatro mil crixchanoetic tey ta vinajele

1 Ts'acal to iquil tey va'al ta jol vits ti Cajvaltic Jesuse ti co'ol xchi'uc ch'iom tot
chije. Sión sbi li vitse. Tey xchi'uc ciento cuarenta y cuatro mil crixchanoetic, ja' ti
ts'ibabil ta sti'baic sbi ti Cajvaltic Jesuse xchi'uc sbi ti Stote. 2 Ta vinajele ica'i ti co'ol
xchi'uc xpomomet nojel uc'ume, ti co'ol xchi'uc ch-avan chavuque, ti co'ol xchi'uc ep
jvabajometique. 3 Ja' ta xq'uevujinic li ciento cuarenta y cuatro mil ti icolic xa loq'uel li'
ta balamile. Isq'uevujintaic jcoj ach' q'uevuj yo' bu ti Rioxe, yo' bu li chanvo'e, yo' bu li
veinticuatro moletique. Muc much'u sna' li q'uevuje, stuc no'ox sna'ic. 4 Ja' li much'utic

muc sa' yantsique ti sjunul yo'onic iyich'ic ta muc' ti Rioxe, ti muc xicta sbaic ta spasel c'usi lec chil ti Cajvaltic Jesuse. Yech'o ti it'ujatic loq'uel yo' bu li crixchanoetique, xch'amaltac xa Riox, xch'amaltac xa Cajvaltic Jesús ic'otic o. Co'olic xchi'uc sba sat li c'usuc cu'untique ti ja' yu'un ti Rioxe. 5 Muc bu isnopic c'op, naca yech ti c'usi iyalique. Muc bu isa' smulic.

Ja' li' yaloj ti cusi iyalic ti oxvo' anjele

6 Iquil tey xvilet jun anjel ta o'lol vinajel. Ja' chal a'yuc ti ja' chac' jcuxlejaltic ta sbatel osil ti Cajvaltic Jesucristoe. Chalbe scotol crixchanoetic ta balamil, ti jaylajuntos sts'unbalique, ti jaylajuntos sc'opique, ti butic nacional nacajtique. 7 I'avan:

—Xi'ic me li Rioxe. "Coliyal", chianic yu'un ista xa yora chayalbeic bu chabatic ta sbatel osil acotolic. Ich'ic ta muc' yu'un ja' ispas li vinajel balamile, xchi'uc li mare, xchi'uc li ninabvo'etique —xi.

8 Ital otro jun anjel, ja' yech iyal chac li'i:

—P'ijic tajmec yalojic li jbabiloniaetique pero ista xa yora ta xlaj scotolic. Yu'un ja' ta smulic ti isoc li crixchanoetic ta sjunlej balamile. Yu'un ep c'usitic iyich'ic ta muc'; ja' muc xich'ic ta muc' li Rioxe. Co'ol xchi'uc jyacubel ta x'ileic yu'un li Rioxe —xi.

9-10 Ital otro jun anjel, yoxva'al o. I'avan uc:

—Li much'utic chich'ic ta muc' li bolome xchi'uc li sloc'ole, mi chich'beic seña ta sti'baic, o mi ta sc'obique, persa ta x'ac'batic tsots castico yu'un li Rioxe. Vo'oticotic li yaj'anjeloticotic li Rioxe, ta xquilticotic xchi'uc li Cajvaltic Jesuse ti ta xich'ic tsots castico ta c'oc' ti chtil xchi'uc asuvree. 11 Sbatel osil ta xloc' xch'ailal yo' bu chich'ic casticoe. Ta c'ac'al ac'ubal muc bu chcuxic, ja' ti iyich'ic ta muc' li bolome xchi'uc li sloc'ole, xchi'uc ti iyich'beic li señae —xi li anjele.

12 Ti much'utic yich'ojic ta muc' Riox ti li'ic to ta sba balamile, ja' tsc'an ti mu me xicta sbaic ta spasel c'usi tsc'an ti Rioxe. Ja' tsc'an ti sjunul yo'onic xch'unojic ti ja' istoj jmultic ti Jesuse.

13 Ica'i ti oy much'u ic'opoj ta vinajele:

—Ts'ibao ta vun ti jun yo'onic ta sbatel osil li much'utic yich'ojic ta muc' Riox ti c'alal xchamique. "Melel ti jun yo'onique yu'un mu xa bu abol sbaic ta vinajele. Chich' smotonic yu'un laj xa spasic li c'usi i'ac'bat spasic yu'un li Rioxe", xi li Ch'ul Espíritu uque —xiyut li much'u lisc'opone.

Ja' li' yaloj ti tstsob xch'amaltac ti Rioxe xchi'uc ti ja'o chlic smil sbaic ti much'utic mu xich'ic ta muc' ti Rioxe

14 Iquil saquil toc. Oy much'u tey chotol ta sba li toque, co'ol xchi'uc crixchano yilel. Slapoj scorona naca oro yilel. Stomoj sjos, oy lec ye. 15 Iquil iloc' tal jun anjel ta templo ta vinajele. Iyapta li much'u tey chotol ta ba toque:

—Loc'o li trigo ta balamile yu'un yora xa ta loq'uel, yu'un taquin xa —xi.

16 Li much'u tey chotol ta ba toque isloc' li trigo ta balamile, yu'un taquin xa scotol.

17 Iquil iloc' tal otro jun anjel ta templo ta vinajele, stomoj tal sjos uc, oy lec ye. 18 Ts'acal to iloc' tal otro jun anjel yo' bu xchic'obil smoton Riox ta vinajele. Ja' scuentainoj li c'oc' ta xchic'obil smoton Rioxe. Iyapta li much'u stomoj sjos ti lec yee, ja' yech iyalbe chac li'i:

—Bojo li uva ta balamile yu'un yora xa ta xich' bojel. Toc'on xa scotol li sate —x'utat.

19-20 Li anjele isboj scotol li uva li' ta balamile. Istsob scotol, istic' ta spits'obil. Li spits'obile tey ta spat scorraltonal Jerusalén. Lic spits'ic li uvae. C'alal ispits'ique, ma'uc ya'lel uva iloc', naca ch'ich' iloc'. Ja' seña ti chlic smil sbaic li crixchanoetique. Ja' scasticoic. Li ch'ich'e ista c'alal sprenoal ye sca'ic. Oxib cien kilómetro i'oquin li ch'ich'e.

15

Ja' li' yaloj ti chaq'uic slajeb vuctos castico ti vucvo' anjeletique

1 Iquil otro jun seña ta vinajel, ta xch'ay o co'ontic yilel yu'un tsots sc'oplal. Tey vucvo' anjeletic, ja' ch-ac'bat yaq'uic li slajeb vuctos castico ti chac' ti Rioxe.

2 Iquil mar noxtoc, co'ol xchi'uc nen capal ta c'oc'. Li much'utic muc xich'ic ta muc' li bolome, ti muc xich'beic ta muc' li sloc'ole, ti muc xich'beic li señae, ti muc xich'beic

li snumeroale, o mi ja' li sbie, tey va'ajtic scotolic ta ba mar. Stomoj yarpaic ti i'ac'batic
yu'un ti Rioxe. [3] Isloq'uesic ta q'uevuj ti oy tajmec slequilal syu'elal ti Cajvaltic Jesuse. Ja'
chac c'u cha'al iq'uevujinic xchi'uc xchi'iltac ti Moisese, ja' ti yajtunel Riox ti ta más vo'nee
ti c'alal isloq'uesic ta q'uevuj ti oy slequilal syu'elal ti Rioxe. Li much'utic tey ta mare ja'
yech iq'uevujinic chac li'i:
Cajval, lec tajmec li c'usitic chapase.
Atuc no'ox oy ayu'el.
Li c'usitic chapase naca yech smelol.
Vo'ot no'ox acuentainoj ti jaylajunq'uex crixchanoetic i'ech'ic ta sba balamile.
[4] Cajval, scotol crixchanoetic xi'emic avu'un.
Chlic yalic ti atuc no'ox ich'bilot ta muq'ue.
Yu'un atuc no'ox mu xana' xasa' amul.
Ta to xlic yal scotolic ti vo'ot Rioxote,
yu'un chilic ti ja' yech chavac'be castico ti c'u x'elan ispasique, xiic.

[5] C'alal iquil chac taje, ts'acal to iquil ti isjamic li templo ta vinajele, ja' li bats'i lequil
cuarto yo' bu tiq'uil li smantaltac Rioxe. [6] Li vucvo' anjeletique ti ta x'ac'bat yaq'uic li
vuctos casticoe, tey iloq'uic tal ta yut templo. Naca lequic sc'u', sac tajmec, oy xojobal.
Oy c'usi chucul ta sti' yo'onic, naca oro yilel. [7] Iquil jun li chanvo'e ti stosoltosol satique,
iyac'be jujun smuc'ta p'isic li vucvo' anjeletique. Naca oro yilel li p'isetique. Noj ta castico
ti ch-ac'batic yu'un Riox li crixchanoetique, ja' ti Riox cuxul ta sbatel osile. [8] Li yut temploe
inoj ta ch'ail. Ja' seña ti oy tajmec slequilal syu'elal ti Rioxe. Yech'o ti muc much'u xu'
x'och ta temploe. Ja'to c'alal xlaj yaq'uic li vuctos castico ti i'ac'batic li vucvo' anjeletique,
ja'to xu' x'ochic.

16

Ja' li' yaloj ti iyil ti Juane ti c'alal lic yaq'uic ti vuctos casticoe

[1] Ica'i ti oy much'u ch-avan tey ta templo ta vinajele. Li vucvo' anjeletique ja' yech
i'albatic chac li'i:
—Ba malic ta sba balamil li vuctos castico tey ta ap'isique. Ja' li vuctos castico ti chac'be
crixchanoetic li Rioxe —x'utatic.

[2] Li primero anjele ismal ta balamil li casticoe, ja'o ich'i chin ta spat xocon li much'utic
yich'ojbeic seña li bolome, ti yich'ojbeic ta muc' li sloc'ole. Ituib li spat xoconique, c'ux
tajmec iya'iic.

[3] Li xcha'va'al anjele ismal ta mar li casticoe, ja'o ic'ataj ta ch'ich' li mare. Co'ol xchi'uc
ch'ich'el ánima. Icham scotol li c'usitic cuxajtic ta mare.

[4] Li yoxva'al anjele ismal ta uc'umetic xchi'uc ta ninabvo'etic li casticoe, ja'o laj c'atajuc
ta ch'ich' scotol. [5] Ica'i ic'opoj li anjel ti scuentainoj li vo'e.
—Cajval, vo'ot ti mu xana' xasa' amule, vo'ot ti vo'ne onox teyote, ti cuxulot lavie, lec
tajmec li c'usi chapase. [6] Ja' yech smelol ti chavac'be yuch'ic ch'ich' ti much'utic ismilic
isloq'uesbeic xch'ich'el ti ach'amaltaque xchi'uc ti avaj'alc'optaque —xi.

[7] Ica'i noxtoc oy much'u ic'opoj yo' bu xchic'obil smoton Rioxe.
—Cajval, lec tajmec li c'usi chapase. Vo'ot Rioxot, atuc no'ox oy ayu'el. Ta xc'ot li c'usi
chavale —xi.

[8] Li xchanva'al anjele ismal ta ba c'ac'al li casticoe, ja'o ic'uxub tajmec li c'ac'ale, chc'ac'
xa tajmec cha'iic li crixchanoetique. [9] C'alal chc'ac' xa cha'iic li crixchanoetique, chopol
c'usi iyalbeic ti Rioxe ti ja' chac' scotol li casticoe. Muc xicta sbaic ta spasel li c'usitic
chopole, muc xich'ic o ta muc' ti Rioxe.

[10-11] Li yo'va'al anjele ismal li casticoe yo' bu li bolome, ja'o i'ic'ub osil ta sjunlej balamil
yu'un ja' li' tspas mantal li bolome. Li crixchanoetique isti'ulan yoq'uic ta sc'uxul li chine
ti ich'i ta spat xoconique. Chopol c'usi iyalbeic ti Riox ta vinajele. Muc xictaic spasel li
c'usitic chopole.

[12] Li svacva'al anjele ismal ta muc'ta uc'um Eufrátes li casticoe, ja'o i'ul li uc'ume yo'
xjelavic o tal li preserenteetic ti chliquic tal ta loq'ueb c'ac'ale, chtalic ta ac' c'oc'.

13 Ts'acal to iquil iloc' jujun pucuj ta yeic li tsajal chone, xchi'uc li bolome, xchi'uc li otro
jcot chone ti co'ol xchi'uc xulub chij li xulube, ti tsp'is sba ta yaj'alc'op Rioxe. Co'ol xchi'uc
rana ti pucujetic iloc' ta yeique. 14 Li pucujetic ti iloc' ta yeique xu' chaq'uic iluc syu'elic.
Ja' ta stsobic tal scotol li preserenteetic ta sjunlej balamile, ja'o ch-och yu'unic ac' c'oc'
yu'un ista xa yora ti yech onox yaloj ti Rioxe ti stuc no'ox oy syu'ele.
15 Ti much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe ti li'ic to ta sba balamile ja' yech ch-albatic chac
li'i:
—Mu xana'ic c'usi ora chisut tal chac c'u cha'al mu xana'ic c'usi ora chtal j'elec'. Jun
yo'onic chul jta ti much'utic j'ech'el yich'ojicon ta muq'ue. Co'ol xchi'uc slapoj sc'u'ic
ya'el, mu c'usi xq'uexavic o —xi ti Cajvaltic Jesucristoe.
16 Li pucujetique istsobic tal scotol preserenteetic yo' bu li balamil Armagedón sbi ta
ebreo c'ope.
17 Li svucva'al anjele ta ic' ismal li casticoe. Ti Riox tey chotol ta smuc'ta chotleb ta yut
templo ta vinajele, i'avan:
—Ja' xa slajeb castico li'i —xi.
18 Xleblajet xa liquel sactsevul, oy c'usi tsots xjumumet, i'avan chavuc. Li' ta balamile
i'ech' tsots niquel. Tsots tajmec, ma'uc no'ox yech chac c'u cha'al ech'emic ti c'u xa
sjalil oy li balamile. 19 Li muc'ta jteclum Jerusalene ipas ta oxjov. Li naetic ta muc'tic
jteclumetic ta sjunlej balamile laj lomuc. Ti Rioxe mu xch'ay xa'i li c'usitic chopol ispasic
ti crixchanoetic ta muc'ta jteclum Babiloniae, yech'o ti más castico iyich'ique. 20 Li c'ox
balamiletic ta o'lol mare muc xvinaj bu laj batuc, laj sacch'ayuc scotol. Li vitsetic li' ta
balamile laj lomuc, pach'altic xa icom li balamile. 21 Ja'o iyac' muc'tic bot li' ta balamile. Li
bote cha'vinic kilo yalal jup'ej. Li crixchanoetique chopol c'usi iyalbeic ti Rioxe, ja' ti iyac'
tal bote. Yu'un toj tsots li castico i'ac'batique.

17

Ja' li' yaloj ti abol sbaic li jbabiloniaetique yu'un ja' yech ch-ileic chac c'u cha'al ants ti tol sa' yajmule ti mu xich' ta muc' smalale

1 Ital jun li vucvo' anjeletique ti i'ac'bat jujun sp'isique, tal sc'oponon. Ja' yech liyalbe
chac li'i:
—Batic, chba cac' avil c'u x'elan ta x'ac'bat castico li ants tol sa' yajmule, ti tey chotol ta
ba mare, ti vinajem sc'oplale. 2 Li preserenteetic ta balamile co'ol xchi'uc ixchi'in ya'el li
ants tol sa' yajmule yu'un ja' iyich'ic ta muc', ja' muc xich'ic ta muc' li Rioxe. Ja' ta smul li
antse ti mu xa xich'ic ta muc' Riox li crixchanoetique. Co'ol xchi'uc jyacubeletic ta x'ileic
yu'un li Rioxe —xiyut.
3 Ta syu'el Ch'ul Espíritu noxtoc ica'i ti liyic' ech'el ta xocol balamil li anjele. Tey iquil jun
ants, tey chotol ta sba jcot tsajal chon. Ts'ibabil sjunul spat xocon li chone. Chal ti tsp'is
sba ta Rioxe. Oy vucp'ej sjol, lajuneb xulub. 4 Li antse lec ts'aquiem, morado xchi'uc tsoj
li sc'u'e. Oy lec snats'. Ti snats'e oy oro, oy co'ol xchi'uc sat anillo, oy perlaetic. Stomoj
jun p'is naca oro. Ja' chac'be yil li crixchanoetique yo' xpich' o yo'onique. Li sbel sp'ise
chopol chil ti Rioxe yu'un ja' tey scotol li c'usitic lec cha'i stuc li antse. 5 Ts'ibabil sbi ta
sti'ba. Li c'usi ts'ibabile mu a'ibaj smelol. Ja' yech chal chac li'i: "Vo'on Babiloniaon ya'el
ti ich'bil ta muc' yu'un scotol li crixchanoetique. Vo'on sme'icon scotol li much'utic ep
c'usitic chich'ic ta muq'ue xchi'uc ti naca chopol li c'usitic tspasique", xi ts'ibabil. 6 Li antse
xmuyubaj tajmec yu'un ep ismil li much'utic xch'unojic li sc'op Rioxe. Ja' ti much'utic
jamal iyalic ti xch'unojic c'usi yaloj ti Jesuse.
Ti c'alal iquile, ich'ay o co'on tajmec. 7 Li anjele lisjac'be:
—¿C'u yu'un ti ta xch'ay o avo'one? Chacalbe ava'i c'usi smelol li antse xchi'uc li
chone ti chotol oe, ti vucp'ej sjole, ti lajuneb xulube. 8 Li chone cuchem to'ox yu'un ti
chcuentainvane. Lavie mu xa xcuch yu'un. Pero ta to xcuch yu'un noxtoc. Lavie naca
xa mu chloc' tal ta natil ch'en, ts'acal to chba yich' castico ta sbatel osil. Li crixchanoetic
li' ta sba balamile ti mu onox bu ts'ibabil sbiic ta vun ti chcuxiic ta sbatel osile ti c'alal

ch'abal to'ox li vinajel balamile, ta xch'ay o yo'onic ti c'alal chcuentainvan noxtoc li chone
ti cuchem to'ox yu'un chcuentainvane, yu'un sna'ojic ti mu xa'ox xcuch yu'une.
9 ’Li'i ja' no'ox cha'ibeic smelol li much'utic p'ijubtasbilic yu'un li Rioxe. Li vucp'ej jol
chone ja' seña li vucp'ej vitse yo' bu tspas mantal li antse. 10 Ja' seña vucvo' preserenteetic
noxtoc. Vo'vo' ech'emic xa. Li june ja'to tiq'uil lavie. Li june mu to ta x'och. Ti c'alal
x'oche, mu xa jaluc tspas mantal. 11 Li chon cuchem to'ox yu'un ti chcuentainvane, ti mu
xa xcuch yu'un lavie, ja' seña svaxacva'al preserente. Ja' ti much'u sc'oplal onox ta x'och
ta c'oc' ta sbatel osile. Ja' co'ol sjol xchi'uc li vucvo'e.
12 ’Li lajuneb xulub avile ja' seña lajunvo' preserenteetic ti mu to ch-ochique. Pero
ta to x'ochic jun chibuc c'ac'al. Ja' ta xchi'inic ta pasmantal li bolome. 13 Li lajunvo'
preserenteetique co'ol sjolic xchi'uc li bolome. Ja' chich'ic ta muc', ja' ta xch'unbeic
smantal. 14 Ta sa'ic c'op xchi'uc li Cajvaltic Jesuse, pero ja' chcuch yu'un li Cajvaltique
yu'un ja' scuentainoj scotol preserenteetic ta sjunlej balamil. Ja' tspas ta mantal scotol.
Li Cajvaltic Jesuse co'ol chcuch yu'unic xchi'uc li much'utic yic'anoje ti st'ujoj onoxe, ti
sjunul yo'onic yich'ojic ta muq'ue —xiyut li anjele.
15 Liyalbe noxtoc:
—Li mar yo' bu chotol avil li ants tol sa' yajmule, ja' seña scotol crixchanoetic ta balamil,
ti jaylajuntos sts'unbalique, ti jaylajuntos sc'opique, ti butic nacional nacajtique. Yu'un
ja' ta xch'unbeic smantal li antse. 16 Li lajunvo' preserenteetique chlic scrontainic li ants
tol sa' yajmule. Ilbaj xilic, ta st'ananic ya'el. Co'ol xchi'uc ta sti'ic ya'el, co'ol xchi'uc ta
xchiq'uic ya'el yu'un j'ech'el ta xch'ay o. 17 Ti co'ol sjolic xchi'uc bolom li preserenteetique,
ti ta xch'unbeic smantale, ja' ti yech onox yaloj li Rioxe. Ja' yech ta spasic yo'to c'u cha'al
xc'ot scotol ti c'usitic yaloj li Rioxe. 18 Li ants avile ja' seña li crixchanoetic ta jun muc'ta
jteclum ti ich'bil ta muc' yu'un scotol li preserenteetic ta sjunlej balamile —xiyut li anjele.

18

Ja' li' yaloj ti chlaj xchi'uc steclumalic li jbabiloniaetique

1 Ts'acal to iquil iyal tal ta balamil jun anjel, tsots syu'el. Oy xojobal, isacub yu'un sjunlej
li balamile. 2 I'avan:
—Ta xa xlaj li muc'ta jteclum Babiloniae. Ta xa xlajic li crixchanoetic ti ich'bilic ta
muq'ue. Li yav steclumalique sna xa pucujetic chcom. Tey chba stsob sbaic li jlabtavanej
mut chalique. 3 Yu'un ja' ixchanubtasic ta spasel c'usitic chopol scotol li crixchanoetic
ta sjunlej balamile. Ja' ta smulic ti ep c'usitic iyich'ic ta muq'ue. Li preserenteetique ja'
ixchanic li c'usitic ispasic li jbabiloniaetique. Li jbabiloniaetique scotol c'usi chpich' o
yo'onic, smanic no'ox ti c'usi chc'ot xchonele, yech'o ti ic'ulejajic yu'unic li j'equeletic ta
sjunlej balamile —xi li anjele.
4 Ica'i ic'opoj tal ta vinajel ti Cajvaltic Jesuse.
—Vo'oxuc ti jt'ujojoxuc onoxe, ch'aco me abaic yo' bu li jbabiloniaetique yu'un ja'
yechic chquil chac c'u cha'al li ants tol sa' yajmule. Mu me xapasic chac c'u cha'al
tspasique, yo' mu teyuc capal xavich'ic o castico achi'uquique. 5 Yu'un toj ep smulic.
Li Rioxe mu xch'ay xa'i li c'usitic chopol tspasique. 6 Ti ep i'ilbajinvanique, yech'o ti ep
chich'ic castico uque. 7 Ti jay'ech'el istoy sbaique, ti jay'ech'el ja' no'ox ispasic c'usi chal
yo'onique, ja' yech chich'ic castico, ja' yech ch-oq'uic. Yu'un ja' yech tsnopic chac li'i: “Li
vo'otique ich'bilotic ta muc' yu'un scotol crixchanoetic chac c'u cha'al ich'bil ta muc' jun
ants preserente. Ma'uc yechotic chac c'u cha'al jun me'anal ants, muc bu abol jbatic”,
xiic. 8 Mu sna'ic mi más chich'ic castico. Ta xchamic o jlom. Jlom chat yo'onic ta x'oq'uic
yu'un ti icham xchi'ilique. Chtal vi'nal noxtoc. Li steclumalique chc'ac' sjunlej. Yu'un
tsots tajmec syu'el li Rioxe ti chac' casticoe.
9 ’Li preserenteetic ta sjunlej balamile ti mu xich'ic ta muc' li Rioxe, ti ja' no'ox ispasic
c'usi chal yo'onic chac c'u cha'al li jbabiloniaetique, ta x'oq'uic ta xat yo'onic ti c'alal
chilbeic xch'ailal li steclumal jbabiloniaetique. 10 Nom ta sva'an sbaic yu'un xi'el sba chilic

ti tsots castico chich'ic li jbabiloniaetique. “¡Povre jbabiloniaetic, lalajic ta ora! Xi'biloxuc to'ox, pero jliquel lalajic”, xiic.

11 ’Li j'equeletic ta balamile ta xat yo'onic, ta x'oq'uic uc ti ilaj li jbabilonaetique, yu'un
mu xa much'u sman li c'usitic ta xchonique. 12 Li c'usitic ta xchonique oy naca oro, oy
naca plata, oy co'ol xchi'uc sat anillo. Xchi'uc perlaetic, xchi'uc lequiquil poc', xchi'uc
morado poc', xchi'uc sat xela poc', xchi'uc tsajal poc'. Ta xchonic noxtoc muil te'etic,
xchi'uc c'usitic pasbil ta sts'uts'up elefante, xchi'uc c'usitic pasbil ta te' ti lequic sbae,
oy naca covre, oy naca taq'uin, oy pasbil ta marmol-ton. 13 Ta xchonic noxtoc canela,
pimienta, bec'tal pom, mirra, vino, aceite, arina, trigo. Ta xchonic noxtoc vacax, chij,
ca', carreta-ca'. Ta xchonic noxtoc crixchano yu'un chbatic ta mozoil. 14 Li j'equeletique
ja' yech chalic chac li'i: “Ti cuxlicuc to ti jbabiloniaetique, ta to smanic scotol li c'usitic
leclec sba chilique. Pero mu xa much'u sman yu'un ilaj xchi'uc sc'ulejalic”, xiic.

15 ’Ti much'utic ep ispasic canal ta Babiloniae, nom isva'an sbaic yu'un xi'el sba chilic ti
tsots castico chich'ic ti jbabiloniaetique. Ta x'oq'uic, ta xat yo'onic yu'un scotol li c'usitic
ta xchonique ja' to'ox ta smanic. 16 “¡Povre jbabiloniaetic! Ti steclumalique co'ol to'ox
xchi'uc jun ants ti sts'acubtasoj sbae, ti lequic sba sc'u'e, oy morado xchi'uc tsoj. Oy snats'.
Ti snats'e oy oro, oy co'ol xchi'uc sat anillo, oy perla. 17 Pero jliquel ilaj xchi'uc sc'ulejalic”,
xiic.

’Scotol li jts'otbarcoetique, xchi'uc li jxanubtasejbarcoetique, xchi'uc li pasajeroetic ta
barcoe, xchi'uc scotol ti much'utic ta x'abtejic ta mar xchi'uc li sbarcoique, nom isva'an
sbaic uc. 18 C'alal iyilbeic xch'ailal li muc'ta jteclum Babiloniae, i'avanic: “Ch'abal yan
jteclum chac c'u cha'al li jteclum ic'aq'ue”, xiic.

19 ’Chlic yac' lum ta sjolic yu'un chat yo'onic, ta x'oc' ta x'avanic: “¡Povre jbabiloniaetic!
Ja' ta ataq'uinic ti lic'ulejajoticotic, vo'oticotic ti oy jbarcoticotique. Pero jliquel lalaj
acotolic”, xiic.

20 ’Vo'oxuc ti li'oxuc xa ta vinajele, ti avich'ojic ta muc' li Rioxe, ti yaj'apoxtoloxuque,
ti yaj'alc'opoxuque, muyubajanic ti ilaj li jteclume. Li Rioxe iyac'be stoj ti layilbajinique
—xi ti Cajvaltic Jesuse.

21 Oy jun anjel oy tajmec yip, ispet jp'ej setset ton, co'ol xchi'uc ye molino. Isjip ta mar.
Ja' yech iyal chac li'i:

—Ti ton ijip ta mare ibat o ta jmoj. Ja' yech ta xch'ayic ta jmoj xchi'uc steclumalic
li jbabilonaetique. 22 Yech'o un ch'abal xa jvabajom, ch'abal xa j'amarero, ch'abal xa
jmusiquero, mu xa c'usi xbac' teyo'e. Mu xa much'u ta x'abtej ta c'usuc no'ox abtelal,
mu xa much'u ta xjuch'un. 23 Mu xa c'usi chac' xojobal chac c'u cha'al li lamparae,
mu xa much'u chnupun. Ac'u mi ich'bilic to'ox ta muc' tajmec li jmanolajeletique li
jchonolajeletic teyo'e, pero ilaj xa scotolic, yu'un ja' islo'loic scotol li crixchanoetic ta
sjunlej balamile.

24 ’Ti i'ac'batic tsots castico ti jbabiloniaetique, yu'un ja' ismilic ti yaj'alc'optac Rioxe
xchi'uc ti much'utic yich'ojic ta muc' Riox ti butic nacajtique —xi li anjele.

19

Ja' li' yaloj ti ep crixchanoetic tey ta vinajel chich'ic ta muc' Riox iyil ti Juane

1-2 Ts'acal to ica'i ch-avan ep crixchanoetic ta vinajel:
Coliyalbotic li Cajvaltique ti lispojotic xae, ti muc xquich'tic casticoe.
Stuc no'ox oy syu'el.
Stuc no'ox chquich'tic ta muc' yu'un lec tajmec li c'usi tspase.
Iyac'be xa castico yu'un smulic li jbabiloniaetique ti ich'bilic to'ox ta muq'ue.
Yu'un ja' ta smulic ti isoc li crixchanoetique chac c'u cha'al tsocvan jun ants ti tol sa'
yajmule.
Yu'un ja' ta smulic ti muc xich'ic ta muc' Riox li crixchanoetique.
Ja' istojic noxtoc ti lismilotic ti chitunotic yu'un li Rioxe, xiic.

3 Iyalic noxtoc:

—Coliyalbotic Rioxe ti i'ochic ta c'oc' ta sbatel osile —xiic.
4 Li veinticuatro moletique xchi'uc li chanvo' ti stosoltosol satique, isquejan sbaic,
isnijan sbaic, iyich'ic ta muc' ti Rioxe ti tey chotol ta smuc'ta chotlebe.
—Toj lec ti ja' yech ic'ote. Colavalboticotic, Cajval —xiic.
5 Ica'i ti oy much'u ic'opoj tal yo' muc'ta chotlebale. Ja' yech iyal chac li'i:
"Colaval", utic li Rioxe, vo'oxuc ti chatunic yu'une, ti avich'ojic ta muq'ue.
Ta biq'uit ta muc' "colaval", utic, xi.
6 Ica'i ti oy much'utic ep chc'opojique, co'ol xchi'uc bu xpomomet muc'ta uc'um, co'ol
xchi'uc bu nopol x'avan chavuc. Ja' yech iyalic chac li'i:
Coliyalbotic li Cajvaltique ti stuc xa tspas mantale.
Stuc no'ox oy syu'el.
7 Junuc no'ox co'ontic ac'u quich'tic ta muc' yu'un chnupun xa li Cajvaltic Jesuse.
Ts'aquiem xa li yajnile.
8 Li sc'u' ac'bile lec tajmec, sac tajmec xojobal,
xiic. Li lequil c'u'ule ja' seña li c'usitic lec ispasic li much'utic yich'ojic ta muc' ti Cajvaltic
Jesuse.

Ja' li' yaloj ti chnupun ya'el ti Cajvaltic Jesuse

9 Li anjele liyalbe ti ac'u jts'iba ta vun ti jun yo'onic ti much'utic tacbilic ta iq'uel ti c'alal
xnupun ti Cajvaltic Jesuse.
—Melel ti jun yo'onique yu'un ja' yech yaloj li Rioxe —xiyut.
10 Ijquejan jba, ijnijan jba ta yichon li anjele, chquich' ox ta muc' ti caloje.
—Mu me xaquejan aba, yu'un chitun no'ox yu'un li Rioxe chac c'u cha'al li vo'ote
xchi'uc li yan achi'iltaque ti sjunul yo'onic chalic a'yuc sc'oplal li Jesuse. Ja' ich'o ta muc'
li Rioxe. Yu'un co'ol chcaltic a'yuc sc'oplal li Jesuse, co'ol chitunotic yu'un li Rioxe chac
c'u cha'al ti yaj'alc'optac Rioxe —xiyut.

Ja' li' yaloj ti chcuch yu'un smilel scotol scronta ti Cajvaltic Jesuse

11 Iquil ti jamal li vinajele. Iquil jcot saquil ca'. Li much'u scajlebinoje ja' ti albil onox
sc'oplal ti yech scotol li c'usitic chale. Ja' yech chal ti c'u x'elan ijpastique, mu yechuc
no'ox chac' castico. 12 Li sbec' sate xleblajet tajmec, co'ol xchi'uc lebc'oc' yilel. Slapoj ep
scorona. Ts'ibabil sbi pero muc much'u xojtiquin, stuc no'ox xojtiquin. 13 Li sc'u'e balem
ch'ich'. Ja' ti much'u ay yalbotic c'u x'elan yo'on ti Rioxe. 14 Isnap'letaic li yajtuneltac ti
teyic ta vinajele. Li sc'u'ique naca lequic tajmec; sac, ch'abal yic'ubal. Naca saquil ca'
scajlebinoj scotolic. 15 Li yajcapitanique chloc' espada ta ye, lec juxbil yilel, pero ja' li c'usi
chale. Persa ta xch'unbat smantal yu'un li scrontatac ta sjunlej balamile. Ts'acal to ch-
ac'batic castico yu'un ti Rioxe ti stuc no'ox oy syu'ele. 16 Ts'ibabil ta sc'u' xchi'uc ta yo' ti
"ja' stot scotol li preserenteetique xchi'uc scotol li jyu'eletique."
17 Iquil jun anjel tey va'al ta xojobal c'ac'al. I'avan:
—Ac'u stsob sbaic scotol li xuleme yu'un ch-ac'bat ep sve'elic yu'un li Rioxe. 18 Yu'un
ja' chti'eic li preserenteetic chlaj chamuque, xchi'uc li capitan solteroetique, xchi'uc li
much'utic mu xi'ic ta sa'c'ope. Ta xlajic ta xulem xchi'uc sca'ic. Ta xlajic ta xulem noxtoc
scotol li much'utic ta scrontainic li Rioxe, ta biq'uit ta muc', ac'u mi mozoinbil, ac'u mi
ch'abal —xi.
19 Li bolome iquil ti stsoboj sbaic xchi'uc li preserenteetic ta sjunlej balamile, xchi'uc
yajsolterotac. Yu'un ta x'och yu'unic ac' c'oc' xchi'uc li much'u cajal ta saquil ca'e xchi'uc
li xchi'iltaque. 20 Li bolome co'ol itsacatic xchi'uc li otro jcot chon ti tsp'is sba ta yaj'alc'op
Rioxe. Ja' ti iyac' iluc syu'el yo' bu li bolome, ja' islo'lo o scotol li much'utic yich'ojbeic seña
li bolome, xchi'uc ti iyich'beic ta muc' li sloc'ole. Li bolome xchi'uc li jcot chone ti tsp'is
sba ta yaj'alc'op Rioxe, cuxul ijipatic ochel ta muc'ta c'oc' yo' bu chtil xchi'uc asuvree.
21 Yan li crixchanoetic ti ixchi'inic li bolome xchi'uc li jcot chone ti tsp'is sba ta yaj'alc'op
Rioxe, imilatic ta espada ti chloc' ta ye li much'u scajlebinoj li saquil ca'e. Ilaj scotolic ta
xulem, lec inoj scotol li xuleme.

20

Ja' li' yaloj ti jmil jabil li' tspas mantal ta balamil ti Cajvaltic Jesuse, ja'o chucul ti pucuje

1 Ts'acal to iquil jun anjel ta vinajel iyal tal. Stomoj tal syaveal li natilch'ene. Slicoj tal
jlic muc'ta carina noxtoc. 2 Ja' istsac li tsajal chone, ja' li antivo chone, ja' ti totil pucuje,
ja' ti Satanase. Ixchuc ta carina jmil jabil. 3 Isjip yalel ta natilch'en, ismacbe sti'il, iyac'be
seyoal yo' mu xa slo'lo o li crixchanoetic ta sjunlej balamile. Ja'to c'alal sts'aqui li jmil
jabile ta xloq'uesat, pero mu xa jaluc ta xcol.

4 Ts'acal to iquil ep chotlebaletic. Tey chotajtic li much'utic itic'atic ta pasmantale. Iquil
ti tey xch'ulelic noxtoc ti much'utic ilajic o ta milel li sc'op Rioxe xchi'uc ti jamal iyalic ti
ja' istoj jmultic ti Jesuse. Ja' ti much'utic muc xich'ic ta muc' li bolome, ti muc xich'beic
ta muc' li sloc'ole, xchi'uc ti muc xich'beic li sbie xchi'uc li snumeroal ta sti'baique, o mi
ta sc'obic. Iquil ti icha'cuxi scotolique. Jmil jabil ispasic mantal xchi'uc ti Cristoe. 5 Ja'
ba'yi icha'cuxiic. Ti much'utic muc xich'ic ta muc' Cajvaltic Jesús ti c'alal ichamique, ja'to
icha'cuxiic ti c'alal its'aqui li jmil jabile. 6 Ti much'utic ba'yi icha'cuxiique jun xa yo'onic,
tey xa xchi'uquic ti Rioxe. Mu xa bu ta xchamic ta xcha'ech'elal. Ja' xa ta xtunic yu'un
ti Rioxe xchi'uc ti Cristoe chac c'u cha'al ti paleetique. Jmil jabil tspasic mantal xchi'uc ti
Cajvaltic Jesuse.

7 Ti c'alal sts'aqui ti jmil jabile, ta xloq'uesat ta chuquel ti Satanase. 8 Chba slo'lo noxtoc
scotol li crixchanoetic ta sjunlej balamile yo' stsob o sbaic ta ac' c'oq'ue. Gog xchi'uc
Magog sbi scotol li crixchanoetique. Ep tajmec ta stsob sbaic, mu xlaj ta nitel yu'un co'ol
xchi'uc li yi'al mare. 9 Ta sjunlej balamil chliquic tal, ja' chtal scomonjoyinic li muc'ta
jteclum Jerusalene ti st'ujoj Rioxe yo' bu nacajtic li xch'amaltac Rioxe. Ja' yo'onicuc
xch'aybeic sts'unbal. Ti Rioxe chac' tal c'oc' li' ta balamile ja' ta xcham o scotol li much'utic
ta xcrontainat oe. 10 Ti pucuje ti tslo'lo crixchanoetic ta sjunlej balamile, chjipe ochel ta
muc'ta c'oc' yo' bu chtil xchi'uc asuvree, ja' yo' bu tiq'uil ti bolome xchi'uc ti jcot chone ti
tsp'is sba ta yaj'alc'op Rioxe. Ta c'ac'al ac'ubal tey chich'ic castico ta sbatel osil.

Ja' li' yaloj ti ja'o chal c'u x'elan castico chich'ic li crixchanoetique c'alal tey chotol ta saquil chotlebal ti Cajvaltic Jesuse

11 Iquil jcot muc'ta saquil chotlebal, ja' tey chotol ti Cajvaltic Jesuse. Li vinajel balamile
iquil isacch'ay. 12-15 Iquil ti tey va'ajtic ta stojol Cajvaltic Jesús scotol li much'utic muc
xch'unic ti ja' istoj jmultic ti c'alal ichamique. Tey scotolic, ta biq'uit ta muc'. Ac'u mi
ta mar ichamic, ac'u mi ta balamil mucajtic li spat xoconique, pero li xch'ulelique iloc' tal
ta c'otebal, icha'cuxi scotolic. Ja'o isjam libroetic ti Cajvaltic Jesuse ja' yo' bu ts'ibabil ti c'u
x'elan i'ech'ic li' ta sba balamile. Iquil isjam otro jlic libro noxtoc, ja' yo' bu ts'ibabil sbiic ti
much'utic ta xcuxiic ta sbatel osile. Scotol ti much'utic tey va'ajtique muc bu tey ts'ibabil
sbiic yo' bu li libro scuenta cuxlejal sbatel osile, yech'o ti chba yich'ic castico xchi'uc spat
xoconique. I'albatic ti ch-ochic ta c'oc' ta sbatel osile. Ti c'u x'elan i'ech'ic jujuntal li' ta
sba balamile, ja' yech chba stojic. Mi ep c'usi chopol ispasique, tsots castico chich'ic. Mi
jutuc no'oxe, ja' no'ox yech mu masuc tsots castico chich'ic. Sbatel osil ibatic o, ja' xa
xcha'ech'elal o ta xchamic.

21

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan ti ach' vinajel balamile

1 Ts'acal to iquil ach' vinajel balamil. Li ba'yi vinajel balamile isacch'ay. Ch'abal xa mar.
2 Vo'on li Juanone, iquil iyal tal jun muc'ta jteclum, Ach' Jerusalén sbi, ja' yo' bu ch'abal
c'usi chopole. Tey ilic tal ta vinajel yo' bu ti Rioxe. Lec ts'acubtasbil iyal tal, co'ol xchi'uc
jun tseb ti chnupune. 3 Ica'i ti oy much'u i'avan ta vinajele:

—Ta xchi'in xa ta naclej crixchanoetic li Rioxe. Li crixchanoetique ja' xa tspasatic ta
mantal yu'un li Rioxe. Ja' chajvalinic o ta sbatel osil. 4 Ta scusbat ya'lel satic yu'un li Rioxe,
mu xa much'u ta x'oc', mu xa much'u ta xcham, mu xa much'u chat yo'on, mu xa much'u
c'usi c'ux cha'i. Yu'un ilaj xa sc'oplal ti oy to'ox yeche —xi ti much'u i'avane.

5 Ti Rioxe ti tey chotol ta smuc'ta chotlebe, ja' yech iyal chac li'i:

—Li c'usitic oye ta xcach'ubtas scotol. Ts'ibao ta vun scotol yu'un yech li c'usitic ava'ie, ta xc'ot scotol —xiyut.

6 Liyalbe noxtoc:

—Icac' xa avil scotol. Vo'on ti ijliques scotole, vo'on chquilbe slajeb noxtoc. Li much'u chtaquij sti' ya'ele yu'un ti tsc'an chlecub yo'one, vo'on ta jlecubtasbe li yo'one. Ta matanal ta jlecubtasbe. Li slequil yo'one mu xlaj ta sbatel osil, co'ol xchi'uc ninabvo' ti mu sna' x'ule. 7 Li much'utic mu xicta o sbaic li ilbajinele ta xcac'be scuentainic li ach' vinajel balamile. Vo'on xa yajvalicon. Ja' xa jch'amaltac uc. 8 Yan ti much'utic chi'ic o li ilbajinele, xchi'uc ti much'utic mu xiyich'ic ta muq'ue, xchi'uc ti much'utic chopol sjolique, xchi'uc li jmilvanejetique, xchi'uc ti much'utic tsa' yantsique, xchi'uc ti much'utic tsa' yajmulique, xchi'uc li j'iloletique, xchi'uc ti much'utic chich'ic ta muc' santoetique, xchi'uc scotol li jnopc'opetique, ja' ch-ochic ta muc'ta c'oc' yo' bu chtil xchi'uc asuvree. Ja' xa xcha'ech'elal o ta xchamic —xiyut ti Rioxe.

Ja' li' yaloj ti c'u x'elan ti ach' Jerusalene

9 Li vucvo' anjeletique ti i'ac'batic jujun sp'isic ti noj ta slajeb casticoe, tal sc'oponon jun.

—Batic, chba cac' avil ti bu chnaqui xchi'uc yajnil li Cajvaltic Jesuse —xiyut.

10 Ta syu'el ti Ch'ul Espíritue ica'i ti liyic' ech'el ta jp'ej muc'ta vits li anjele. Ja' tey liyac'be quil li muc'ta jteclum ta xyal tale, ja' li ach' Jerusalene, ti ch'abal c'usi chopol teyo'e, ja' ti ilic tal ta vinajel yo' bu ti Rioxe. 11 Li jteclume xojobyan tal ta xojobal ti Rioxe. Li xojobale co'ol xchi'uc ton ti leclec sbae. Co'ol xchi'uc jaspe-ton ti sts'ayayet chac c'u cha'al li nene. 12 Li jteclume joyol ta corralton, toyol. Oy lajchach'oj sti'il. Li jujun sti'ile tey jujun anjel. Tey ts'ibabil jbitic juchop vo'otic ti lajchachop j'israelotique. 13 Oy oxib sti'il ta loq'ueb c'ac'al. Oy oxib sti'il noxtoc ta jujot xocon vinajel. Oy oxib sti'il ta maleb c'ac'al. 14 Li scorraltonal jteclume lajchacoj stanal yoc. Li jucoje tey ts'ibabil jbiticotic jujun li lajchavo' yaj'apoxtoloticotic ti Cajvaltic Jesuse.

15 Li anjel lisc'opone stomoj smetro naca oro yilel, ja' tsp'is o li jteclume, ja' tsp'is o li jujun sti'ile, ja' tsp'is o li scorraltonale. 16 Lic sp'is li jteclume. Dos mil doscientos kilómetro li sjamleje. Ja' no'ox yech li snatile xchi'uc li stayleje. 17 Isp'is noxtoc c'u spimil li scorraltonale, sesenta y cuatro metro iloc' ta p'isel. Li anjele mu jtosuc o metro ispic, co'ol xchi'uc jmetrotic.

18 Li scorraltonal li jteclume naca tsojtsojtic ton, jaspe sbi. Li jteclume naca oro yilel, pero co'ol xchi'uc nen ti xvinaj saquil osile. 19 Ta yoc li corraltone leclec sba ton ochem. Li jcoje ja' li jaspe tone. Li xcha'cojole naca yaxyax'ulan ton, zafiro sbi. Li yoxcojole spololpolol sbonol li tone, ágata sbi. Li xchancojole naca yaxal ton, esmeralda sbi. 20 Li yo'cojole sac xchi'uc quilantic tsoj li tone, oníce sbi. Li svaccojole tsojtsojtic li tone, cornalina sbi. Li svuccojole c'onc'ontic syaxal li tone, crisólito sbi. Li svaxaccojole yox xchi'uc azul li tone, berílo sbi. Li sbaluncojole c'onc'ontic li tone, topácio sbi. Li slajuncojole c'onc'ontic xyaxal li tone, crisopráso sbi. Li sbuluchcojole ic'ic'tic li tone, jacinto sbi. Li slajchacojole morado li tone, amatísta sbi. 21 Li smac li lajchach'oj ti'corraltone naca perla. Li cayae naca oro yilel, co'ol xchi'uc nen ti xvinaj saquil osile.

22 Yo' bu li jteclume ch'abal xa templo iquil, yu'un tey stuc ti Rioxe ti stuc no'ox oy syu'ele, xchi'uc ti Cajvaltic Jesuse ti icham ta scoj jmultique. 23 Ta jteclume mu xa persauc c'ac'al, mu xa persauc jch'ulme'tic yu'un ja' tsacubtas ta xojobal ti Rioxe xchi'uc ti Cajvaltic Jesuse, yech'o ti sac li osile. 24 Li crixchanoetic ta sjunlej balamile ti ipojatic yu'un ti Cajvaltic Jesuse ti muc x'ochic ta c'oq'ue, ta xojobal xa no'ox Riox chanavic. Oy tey capal preserenteetic noxtoc. "Colaval", xutic ti Rioxe yu'un ti c'usitic i'ac'bat spasic c'alal li'ic to'ox ta sba balamile. 25 Li sti'iltac jteclume mu xa persauc xich' maquel yu'un ch'abal c'usi tsibtasvan, muc bu ch-ic'ub. 26 Ti jaylajuntos crixchanoetique chvinaj scotol ti c'u x'elan ip'ijubtasatic yu'un ti Cajvaltique, ja' ti c'usitic lec ispasique. 27 Mu x'och c'usi chopol. Mu x'och li much'utic chopol c'usitic tspasique xchi'uc li jnopc'opetique. Ja' no'ox ta x'ochic ti much'utic tey ts'ibabil sbiic ta libro scuenta cuxlejal ta sbatel osile ti tey stomoj ti Cajvaltic Jesuse ti icham ta scoj jmultique.

22

[1] Li anjele liyac'be quil jun uc'um scuenta cuxlejal ta sbatel osil, sts'ayayet co'ol xchi'uc
li nene. Tey chloc' tal ta xchotleb ti Rioxe xchi'uc ti Cajvaltic Jesuse. [2] Li uc'ume tey ch-
ech' ta o'lol scayail li jteclume. Ta jujot li ti' uc'ume ja' tey ch'iemic li te' scuenta cuxlejal
ta sbatel osile. Lajchatos tsatin ta jabil, jutos jujun u. Li yanale ja' mu x'ipaj o scotol li
crixchanoetic teyo'e. [3] Teyo'e ch'abal c'usi chopol yu'un ja' tey ta spas mantal stuc ti Rioxe
xchi'uc ti Cajvaltic Jesuse. Scotolic ta xtunic yu'un ti Rioxe. [4] Sq'uelojbeic xa sat ti Rioxe.
Ts'ibabil sbi Riox ta sti'baic. [5] Ta jteclume mu sna' x'ic'ub. Muc bu chtun lampara, muc bu
chtun xojobal c'ac'al, yu'un ta xojobal no'ox stuc ti Cajvaltique ti sac o li osile. Jun yo'onic
xchi'uc Riox ta sbatel osil.

Ja' li' yaloj ti po'ot xa xtal ti Cajvaltic Jesucristoe

[6] Ta jliquel o ja' yech liyalbe li anjel chac li'i:

—Li c'usitic lacalbee ta onox xc'ot. Li Cajvaltique ti ixch'amunbe ye ti yaj'alc'optaque,
ja' listac tal vo'on li yaj'anjelone. Ja' ical ava'iic scotol li c'usitic po'ot xa xlaj taluque,
vo'oxuc ti chatunic uque.

[7] 'Li Cajvaltic Jesuse po'ot xa xtal. Ti much'utic ta xch'unic li c'usitic ts'ibabil li' ta vune
ti po'ot xa xlaj taluque, jun yo'onic —xiyut.

[8] Vo'on li Juanone ica'i iquil scotol. Ti c'alal laj ca'ie, ti c'alal laj quil scotole, ijquejan jba,
ijnijan jba ta yichon li anjele ti liyac'be quil scotole yu'un chquich' ox ta muc' ti caloje.

[9] —Mu xaquejan aba, yu'un chitun no'ox yu'un li Rioxe chac c'u cha'al li vo'ote xchi'uc
lachi'iltaque, ja' ti yaj'alc'optaque, xchi'uc li much'utic ta xch'unic li c'op li' ts'ibabil ta
vune. Ja' ich'o ta muc' li Rioxe.

[10] 'Li c'usitic li' ts'ibabil ta vune jamal me xaval yu'un po'ot xa xlaj taluc. [11] Li
much'utic chopol c'usi tspasique ac'u spasulanic o mi mu sc'an xictaique. Yan li much'utic
lecubtasbil xa yo'onic yu'un ti Rioxe, ja' ac'u spasic li c'usitic leque, mu me spasic li c'usitic
chal yo'onique —xiyut li anjele.

[12] Ti Cajvaltic Jesuse ja' yech chal chac li'i:

—Po'ot xa xisut tal. Chtal calbe bu chbatic ta sbatel osil scotol li crixchanoetique. Mi
lec i'ech'ic ta balamile, chtalic li' ta vinajele. Mi chopole, ch-ochic ta c'oc'. [13] Vo'on ijliques
scotol, vo'on chquilbe slajeb noxtoc. Vo'on ti cuxulon oe —xi.

[14] Jun yo'onic ti much'utic tsc'anulanbeic pertonal ti Cajvaltic Jesuse yo' xu' chba slo'beic
o sat li te' scuenta cuxlejal ta sbatel osile, yo' xu' ch-ochic o ta muc'ta jteclume. [15] Yan li
much'utic chopol sjolique, xchi'uc li j'iloletique, xchi'uc ti much'utic tsa' yantse, xchi'uc
ti much'utic tsa' yajmule, xchi'uc li jmilvanejetique, xchi'uc ti much'utic chich'ic ta muc'
santoetique, xchi'uc scotol li jnopc'opetique, mu xu' ch-ochic ta muc'ta jteclum.

[16] Ti Cajvaltic Jesuse ja' yech liyalbe chac li'i:

—Vo'on Jesuson, ijtac tal caj'anjel, layalbe xa li c'usitic chlaj taluque yo' xavalbe o scotol
li much'utic yich'ojicon ta muq'ue. Vo'on smomon David, vo'on sq'uexolon yu'un ta jpas
mantal ta sbatel osil. Ti c'alal xavilic chitale, ana'ojic xa ti icuch xa avu'unic scotol li
ilbajinele. Ja' chac c'u cha'al xloc' tal li muc'ta c'anale, ana'ojic ti po'ot xa sacube —xiyut.

[17] Ti Ch'ul Espíritue xchi'uc vo'otic ti yajnilotic ya'el ti Cajvaltic Jesuse "la' ta ora",
chcutic ti Cajvaltic Jesuse. Ti much'utic cha'iic li c'op li' ts'ibabile, "la' ta ora", chiicuc
uc.

Ti much'utic chtaquij sti'ic ya'ele ti tsc'an chlecub yo'onique, ac'u yich'ic ta muc' ti
Jesuse. Ta matanal chlecubtasbat li yo'onique, ta xcuxiic ta sbatel osil.

[18] Ti much'utic cha'iic li c'op li' ts'ibabil ta vune, ja' li c'usitic po'ot xa xlaj taluque, mi
tsp'olesique, ja' yech yepal ch-ac'batic castico yu'un ti Rioxe chac c'u cha'al li' ts'ibabil ta
vune. [19] Ja' no'ox yech noxtoc, mi oy much'u mu xich' ta muc' scotol li c'op li' ts'ibabil ta
vune ti chal li c'usitic chlaj taluque, mi mu jamluc chal ti c'u yepal ts'ibabile, mu xu' x'och
ta muc'ta jteclum yo' bu ch'abal c'usi chopole. Mu xba slo'be sat li te' scuenta cuxlejal ta
sbatel osile chac c'u cha'al li' ts'ibabil ta vune.

[20] —Melel ti po'ot xa xisut tale —xi ti Cajvaltic Jesuse, ja' ti liyalbe scotol li c'usitic ical
ava'iique.
Toj lec ti ja' yech chc'ote. “Cajval Jesús, la' me ta ora”, xcut.
[21] Ac'u yac'boxuc crasia acotolic ti Cajvaltic Jesucristoe.